PURPURA DOCTA,

SEU

VITÆ, LEGATIONES, RES GESTÆ, OBITUS,
ALIAQUE SCITU, AC MEMORATU DIGNA, &c.

S. R. E.
CARDINALIUM,

Qui Ingenio, Doctrina, Eruditione, Scriptis, Libris editis, & Elucubrationibus quibuscunque ab Anno Redemptionis humanæ DXL. usque ad ætatem nostram, præ cæteris Orbi Christiano inclaruêre,

DESUMPTA

EX ALPHONSO CIACONIO, ANDREA VICTORELLO, AUGUSTINO OLDOINO,

Aliisque præstantibus, cùm Sacræ, tum Prophanæ Historiæ Scriptoribus, Genealogiis, Chronicis, Manuscriptis, Epitaphiis, & Monumentis variis, &c.

IN SEX LIBROS,

Cum uberrimis Notis Marginalibus, ac triplici Indice, Authorum, Personarum, & Rerum:

Digesta, & in lucem edita per

GEORGIUM JOSEPHUM EGGS, SS. THEOL. DOCTOREM
Cæsareo-Archiducalis Collegiatæ Ecclesiæ ad S. Martinum Rheinfeldæ Custodem & Seniorem.

LIBER V. & VI.

Qui continent CCVII. eorum vitas.

Cum Approbatione & permissu Superiorum.

MONACHII,
Sumptibus JOAN. JACOBI REMY Bibliopolæ.

ANNO M. DCC. XIV.

EMINENTISSIMO PRINCIPI
ac
DOMINO DOMINO
JOANNI BAPTISTÆ PTOLEMÆO
S. R. E. Presbytero Cardinali ad S. Stephanum in Cœlio Monte &c.

Domino ac Patrono Clementissimo.

EXigit officium, quod æquitas imperat, atque in primis ratio persuadet, CARDINALIS AMPLISSIME, ut Purpura tandem Nostra ad calcem deducta, licèt serò, de acceptis beneficiis gratias relatura, Te Purpuratum Ecclesiæ Principem & Doctorem conveniat, quam adhuc in cunabulis positam benevolentia fovisti planè paterna, munificentiaque lactasti prorsus singulari,

Cùm enim annis abhinc tribus eruditos Tuos oculos in eam, Tibi per Nepotem meum Romæ in Collegio Germanico, meo nomine oblatum, conjecisses, tantum abest ut eam, quantumvis tum informem planéque imperfectam, aversareris, ut potiùs de ea mihi (qua es clementia & humanitate) gratulareris, illiusque argumenti amore captus, ad eam porrò prosequendam, & ocyùs absolvendam, nedum stimulos addideris, sed & Consilium & opem contuleris, Affirmans (quod me maximè animavit) certissimò futurum, ut me operis & laboris in Ecclesiæ decorem & commodum suscepti sub Optimo ac Sapientissimo Pontifice CLEMENTE, ejusmodi lucubrationum æstimatore & præmiatore maximo nunquam pœniteat. Tam alta Tibi jam tum de me, meoque commodo cura insederat atque sollicitudo.

Atque quamvis magna sint hæc, & qualibet gratiarum actione majora videri possint, minima tamen apparent, si conferantur cum uberrimo illo cæterarum virtutum Tuarum promptuario, Toti Italiæ, imò Europæ mille præclaris actibus, & libris etiam editis patefacto; cùm ex eis quid seniores in Te mirarentur, quid docti suspicerent, imitarenturque juniores copiosissimè invenirent. Quippè cùm Te ipsum in omnibus exhiberes absolutissimum virtutum exemplar, nec illud quidem recens efformatum, sed longiore usu jam antè probatum: cujus cùm natura ipsa, rerum magistra, prima quædam lineamenta duxisset probitatis, eáque adeò nota, ut Te domo primò egredientem, cùm adolescentem suscepissent florentissimæ Italiæ Academiæ, Philosophicis, Juridicis, ac Theologicis Scientijs imbuendum, admirantibus ferè omnibus præ miraculo, seniorem Te ipsum, magistrumque morum invenerint: accedens insuper præcellens illa virorum Efformatrix SOCIETAS JESU (quam divino afflatus Spiritu contemptis rerum caducarum vanitatibus amplexus es) numeris omnibus absolutum reddidit.

Ita quidem in Te olim à pueritia summus ille rerum Opifex Deus Opt. Max. statuendæ in Templo Sancto suo ingentis columnæ jecit fundamenta virtutum, magnamque desuper molem erigens, cunctantem Te detrectantemque, nec nisi spirituali obsequentem imperio, ad amplissimorum sensim Magistratuum vocavit honestissimam functionem, atque demum excellentibus meritis, Doctrina, & sanctis operibus coruscum elegit S. R. E. Cardinalem, auxitque Presbyteratu. Qui tanto dignatus honore, quamvis intus ob præstantem illam animi Tui humilitatem sub purpura duplo palleas, foris tamen præ oculis omnium maxima resplendes claritudine, atque illa quidem non tam ex dignitatis splendore, quàm ex virtutum radiis

diis longè lateque fulgentibus comparatâ. Quo nomine cùm boni omnes Deo se atque ejus in terris Vicario Sanctissimo D. N. Clementi (qui non probat nisi congruentes cum disciplina sua) plurimum debere fateantur, quòd in tanta hujus sæculi pravorum morum offusa caligine, latentem sub modio lucernam extulerint super candelabrum lucentem omnibus, ego in primis, qui eò ampliùs tam magno bono fruor, quò diuturniori literarum commercio, arctiorique observantiæ vinculo Tibi propiùs accedo, Deo & Sanctissimo ejus Pro-Deo Clementi me magis devinctum esse profiteor; Tibique cùm ob virtutum præclara merita, tum ob collata Tua in me plurima beneficia obstrictum quàm maximè.

Quorum gratiâ, cùm Tertiæ hujus PURPURÆ partis oblatio, levissima compensatio videatur; finge Tibi, Princeps Eminentissime, quot in ea sunt chartæ, quot versus, dictiones, syllabæ, litteræ, ac denique apices, tot esse ora clamantia, jugitérque dicentia: Gratias Tibi referimus immortales, cujus consilio, suasu, & munere coaluimus, ut è latebris in apertam lucem progrederemur. Plura proloqui etsi animus esset, campùsque pateret longè maximus, non sinit modestia Tua Religiosa, suis intra sinum contenta arcanis. Quamobrem quantum præclara ista tam sinceri, tamque eximii Tui erga me amoris monumenta excreverint, tantundem meæ in Te observantiæ debitæque gratitudinis subinde augebitur cumulus, & tanta demum utrinque fiet accessio, quantam venturorum deinceps sæculorum nulla unquam delere possit oblivio. Vale decus Ecclesiæ, Purpuræ splendor, Societatis Ornamentum, Literarum cultor, Mœcenasque Literatorum diu & feliciter.

EMINENTIÆ TUÆ

Consecratissimus

GEORGIUS JOSEPHUS EGGS.

CATALOGUS AUTHORUM,

PARTIM EXCUSORUM, PARTIM MANUSCRIPTOUM,

Qui in hoc V. & VI. Libro, suo quisque loco ad calcem descriptarum vitarum citantur, & hic Ordine Alphabetico recensentur.

A.

Abbas Bonius.
Abbas Michaël Justinianus.
Acta Dominicana.
Acta Oratoria.
Acta Osnabrugensia.
Acta Salernitana.
Acta Salisburgensia.
Acta Veronensia.
Alexander Ledesma.
Aloysius Bavia.
Aloysius Homodæus.
Aloysius Novarinus.
Ambrosius Landucius.
Andreas Rossotus.
Andreas Saussay.
Andreas Victorellus.
Angelus Papius.
Angelus Tortilianus.
Annales Austriaci.
Annales Gregorii XIII.
Annales Capucinorum.
Antonius Aubery.
Antonius Balinghen.
Antonius Caraccioli.
Antonius Caragiani.
Antonius Cenobius.
Antonius Gaburius.
Antonius Guerinus.
Antonius Maria Graziani.
Antonius Merenda.
Antonius Passerinus.
Antonius Querengus.
Antonius Riccabonus.
Antonius Sanderus.
Antonius Summontius.
Antonius Vizzanus.
Archangelus Gianius.
Archangelus Riccius.
Arnaldus Ossatus.
Arnoldus Vuion.
Aubertus Miræus.
Augustinus Brunus.
Augustinus Cremellius.
Augustinus Oldoinus.
Augustinus Valerius.
Augustus Thuanus.
Aurelius Ursus.

B.

Baptista Adrianus.
Balthassar Porregnus.
Bardus Priolus.
Bernardinus Britto.
Bernardinus Montalbus.
Blasius Garsia.
Bonaventura Theuli.

C.

Carolus Bovius.
Carolus de Comitibus.
Carolus Sigonius.
Carolus Torniellus.
Cæsar Baronius.
Cæsar Eugenius.
Cæsar Rasponus.
Christophorus Henriquez.
Claudius Robertus.
Chronicon Basileense.
Chronicon Comense.
Chronicon Constantiense.
Chronicon Dominicanum.
Chronicon Osnabrugense.
Chronicon Salisburgense.
Chronicon Veronense.
Chronicon Viterbiense.
Cornelius à Lapide.

D.

Decius Memmolus.
Didacus Alvarez de Medina.
Didacus de Colme.

E.

Eusebius Biragus.
Eusebius de la Mortiniere.
Eusebius Nirembergius.

F.

Famianus Strada.
Felix Ciatus.
Felix Contelorius.
Ferdinandus Ughellius.
Filucius.
Florimundus Remondus.

Amadi.

Franciscus { Amadi, Auguſtinus ab Eccleſia, Cabrera, Cardulus, Doglion, Pola, Sacchinus, Sanſovinus, Verduſius.

G.

Gabriel Fabrus.
Gabriel Naudæus.
Gabriel Paleoti.
Gabriel Pennot.
Galeazzus Gualdus Priorati.
Gaſpar Alverus.
Gaſpar de Illeſcas.
Gaſpar Jongellinus.
Gaſpar Sanctius.
Germanus Habert.
Gualdus Comes Priolus.
Guido Bentivolus.

H.

Hadrianus Lyræus.
Hannibal Adami.
Halervordius.
Helvetia Sacra.
Henricus Albi.
Henricus Chiffletius.
Henricus Spondanus.

Hieronymus { Barnabæus, Binagus, Bruſonius, Buccaferreus, Capugnanus, Drexelius, Ghilinus, Platus, Rubeus, Tetius.

Hilarion à Coſta.
Hippolytus Marraccius.
Hiſtoria Principum Auſtriancorum.
Hiſtoria Societatis Jesu.
Horatius Paſſardus.
Horatius Turſelinus.

I.

Jacobus Auguſtus Thuanus.
Jacobus Boſius.
Jacobus Fulginates.
Jacobus Gaddius.
Jacobus Hoffmannus.
Jacobus Lampugnanus.
Jacobus Philippus Tomaſinus.
Ignatius Eggs Capucinus.
Ignatius Van-Papenbrieck.

Joannes Baptiſta { Adrianus, Albinonus, Botinus, Cancellottus, Laurus, de Martinis, Nigronius, Roſſi, Rubeus, Scannarola, Tuffius, Urſi.

Joannes { Angelus Papius, à Boſco, Antonius Cagianus, Antonius Gabutius, Chapeavill, Chenû, Ferus, Gebold, Giacchet, Iſtuampffi, Juvenis, Lucari, Maria Toſcanus, Matthæus Cariophylus, Nicolaus Paſqualis, Palatius, Petrus Giuſſani, Rho, Turpinus, Zuffus.

Joſeph Maria Saureſius.
Joſeph Ripamontius.
Joſeph Silos.
Iſidorus Azzolinus.
Julius Nutus.
Julius Peruſcus.
Julius Roſcius Hortinus.
Julius Vannotius.

L.

Laurentius Beyerlinc.
Laurentius Craſſus.
Laurentius Girardellus.
Laurentius Rigbæus.
Leo Alatius.
Lucas Holſtenius.
Lucas Waddingus.
Ludovicus Carbo.
Ludovicus Donnius d'Attichy.
Ludovicus Jacobus à S. Carolo.
Ludovicus Jacobillus.
Ludovicus Morerius.
Ludovicus Paramus.

M.

Majolinus Biſacioninus.
Marcus Antonius Boba.

Mar-

IN-

INDEX NOMINUM
S. R. E. CARDINALIUM.

Quorum Vitæ, Res gestæ, & Scripta in hoc V. Libro commemorantur.

Numerus.		Ann. Christi.
I.	MArcus Sitticus ab Alraemps, Germanus.	1560.
II.	Marcus Antonius Columna, Romanus.	1560.
III.	Fridericus Gonzaga, Mantuanus.	1560.
IV.	Prosper Publiola Sanctacrucius, Romanus.	1560.
V.	Marcus Antonius Boba, Italus.	1560.
VI.	Franciscus Abundius Castillioneus, Mediolanensis.	1560.
VII.	Simon Pasqua, Genuensis.	1560.
VIII.	Joannes Franciscus Commendonus, Venetus.	1560.
IX.	Benedictus Lomelinus, Genuensis.	1560.
X.	Franciscus Alciatus, Mediolanensis.	1560.
XI.	Guillelmus Sirletus, Calaber.	1560.
XII.	Cabriel Paleotus, Bononiensis.	1560.
XIII.	Franciscus Crassus, Italus.	1560.
XIV.	Hieronymus Socherus, Gallus.	1566.
XV.	Joannes Paulus ab Ecclesia, Italus.	1566.
XVI.	Antonius Caraffa, Neapolitanus.	1566.
XVII.	Gaspar de Zuniga, Hispanus.	1566.
XVIII.	Archangelus Blancus, Italus.	1566.
XIX.	Julius Antonius Sanctorius, Italus.	1566.
XX.	Carolus de Grassis, Bononiensis.	1566.
XXI.	Paulus Aretius, Italus.	1566.
XXII.	Vincentius Justinianus, Italus.	1566.
XXIII.	Hieronymus Rusticuccius, Italus.	1566.
XXIV.	Hieronymus Albanus, Italus.	1566.
XXV.	Andreas ab Austria, Princeps Germanus.	1572.
XXVI.	Gerardus à Grosbeek, Germanus.	1572.
XXVII.	Petrus de Deza, Hispanus.	1572.
XXVIII.	Ferdinandus de Toleto, Hispanus.	1572.
XXIX.	Augustinus Valerius, Venetus.	1572.
XXX.	Vincentius Laurus, Calaber.	1572.
XXXI.	Albertus Bolognetus, Bononiensis.	1572.
XXXII.	Georgius Razivil, Princeps Polonus.	1572.
XXXIII.	Simeon Talliavia de Aragonia, Siculus.	1472.
XXXIV.	Andreas Bathorius, Princeps Polonus.	1572.
XXXV.	Alexander Perettus de Montalto, Romanus.	1585.
XXXVI.	Georgius Drascovitius, Hungarus.	1585.
XXXVII.	Dominicus Pinellus, Genuensis.	1585.
XXXVIII.	Hippolytus Rubeus, Italus.	1585.
XXXIX.	Hieronymus Ruvereus, Pedemontanus.	1585.
XL.	Hieronymus Bernerius, Gallus.	1585.
XLI.	Antonius Maria Gallus, Auximanus Gallus.	1585.
XLII.	Hieronymus Matthæius, Romanus.	1585.
XLIII.	Constantius Buccafocus, Italus.	1585.

Numerus.		Ann. Christi.
XLIV.	Benedictus Justinianus, Genuensis.	1585.
XLV.	Ascanius Columna, Romanus.	1585.
XLVI.	Guillelmus Alanus, Anglus.	1585.
XLVII.	Scipio Gonzaga, Mantuanus.	1585.
XLVIII.	Antonius Saulius, Genuensis.	1585.
XLVIX.	Stephanus Bonucius, Italus.	1585.
L.	Joannes Mendoza, Hispanus.	1585.
LI.	Hugo Verdala, Gallus.	1585.
LII.	Federicus Borromæus, Mediolanensis.	1585.
LIII.	Joannes Franciscus Maurocenus, Venetus.	1585.
LIV.	Georgius Petrocinus, Italus.	1585.
LV.	Paulus Æmilius Sfondratus Mediolanensis.	1590.
LVI.	Flaminius Platus, Mediolanensis.	1590.
LVII.	Octavius Aquaviva, Neapolitanus.	1590.
LVIII.	Antonius Facchinettus, Bononiensis.	1590.
LIX.	Lucius Saxus, Nolanus.	1590.
LX.	Franciscus Toletus, Cordubensis.	1592.
LXI.	Cynthius Passerus, Senogalliensis.	1592.
LXII.	Franciscus Maria Taurusius, Italus.	1592.
LXIII.	Laurentius Priulus, Venetus.	1592.
LXIV.	Octavius Bandinus, Florentinus.	1592.
LXV.	Annas Scarsius, Gallus.	1592.
LXVI.	Cæsar Baronius, Soranus Italus.	1592.
LXVII.	Franciscus de Avila, Hispanus.	1592.
LXVIII.	Ferdinandus Ninnus de Gevara Hispanus.	1592.
LXIX.	Franciscus Mantica, Forolivienfis.	1592.
LXX.	Philippus Wilhelmus Bavariæ Dux, Germanus.	1592.
LXXI.	Dominicus Tuscus, Calaber.	1592.
LXXII.	Arnaldus Ossatus, Gallus.	1592.
LXXIII.	Franciscus à Dietrichstain, Germanus.	1592.
LXXIV.	Silvius Antonianus, Romanus.	1592.
LXXV.	Robertus Bellarminus, Politianus.	1592.
LXXVI.	Seraphinus Olivarius, Gallus.	1592.
LXXVII.	Dominicus Ginnasius, Italus.	1592.
LXXVIII.	Jacobus Davy Perronius, Gallus.	1592.
LXXIX.	Anselmus Marzatus, Italus.	1592.
LXXX.	Ludovicus de Torres, Romanus.	1605.
LXXXI.	Joannes Garsia Millinus, Romanus.	1605.
LXXXII.	Franciscus Forgarius, Hungarus.	1605.
LXXXIII.	Franciscus Rupifulcadius, Gallus.	1605.
LXXXIV.	Hieronymus Xaverius, Hispanus.	1605.
LXXXV.	Lanfrancus Margotius, Italus.	1605.
LXXXVI.	Dominicus Rivarola, Italus.	1605.
LXXXVII.	Metellus Bichius, Senensis.	1605.
LXXXVIII.	Joannes Baptista Bonsius, Florentinus.	1605.
LXXXIX.	Augustinus Galaminius, Italus.	1605.
XC.	Robertus Ubaldinus, Florentinus.	1605.
XCI.	Balthassar de Sandoval, Hispanus.	1605.
XCII.	Alexander Ursinus, Romanus.	1605.
XCIII.	Melchior Klesselius, Germanus.	1605.
XCIV.	Ladislaus Aquinas, Neapolitanus.	1605.
XCV.	Scipio Cobellutius, Italus.	1605.
XCVI.	Guido Bentivolus, Ferrariensis.	1605.
XCVII.	Itelius Fridericus à Zolleren, Germanus.	1605.
XCVIII.	Julius Roma, Mediolanensis.	1605.
XCIX.	Stephanus Pignatellus, Perusinus.	1605.
C.	Augustinus Spinola, Genuensis.	1605.

IN.

INDEX NOMINUM
S. R. E. CARDINALIUM,
Quorum Vitæ, Res gestæ, & Scripta in hoc VI. Libro commemorantur.

Numerus.		*Ann. Christi.*
I.	LUdovicus Ludovisius, Bononiensis.	1621.
II.	Antonius Caetanus, Romanus.	1621.
III.	Franciscus Boncompagnus, Soranus.	1421.
IV.	Lucius Sanseverinus, Neapolitanus.	1621.
V.	Armandus Richelius, Gallus.	1621.
VI.	Alphonsus de la Cueva, Hispanus.	1621.
VII.	Antonius Barberinus, Forentinus.	1623.
VIII.	Dionysius Simon Marquemontius, Gallus.	1623.
IX.	Ernestus Albertus ab Harrach, Germanus.	1623.
X.	Bernardinus Spada, Italus.	1623.
XI.	Julius Sacchettus, Florentinus.	1623.
XII.	Jacobus Cavalerius, Romanus.	1623.
XIII.	Franciscus Barberinus, Florentinus.	1623.
XIV.	Aloysius Caetanus, Romanus.	1623.
XV.	Federicus Cornelius, Venetus.	1623.
XVI.	Lælius Biscius, Romanus.	1623.
XVII.	Henricus Guzmanius, Hispanus.	1623.
XVIII.	Hieronymus Vidonus, Italus.	1923.
XIX.	Petrus Berullius, Gallus.	1623.
XX.	Antonius Barberinus, Italus.	1623.
XXI.	Hieronymus Columna, Romanus.	1623.
XXII.	Jo. Franciscus ex Comitibus Guidijs à Balneo, Italus.	1623.
XXIII.	Petrus Pazmanius, Hungarus.	1623.
XXIV.	Gregorius Narus, Romanus.	1623.
XXV.	Theodorus Trivultius, Mediolanensis.	1623.
XXVI.	Didacus Guzmanius, Hispanus.	1623.
XXVII.	Joannes Albertus, Princeps Polonus.	1623.
XXVIII.	Augustinus Oregius, Italus.	1623.
XXIX.	Marcus Antonius Franciottus, Italus.	1623.
XXX.	Ascanius Philamarinus, Neapolitanus.	1623.
XXXI.	Hieronymus Verospius, Romanus.	1623.
XXXII.	Vincentius Maculanus, Italus.	1623.
XXXIII.	Hieronymus Grimaldus, Genuensis.	1623.
XXXIV.	Julius Mazzarinus, Italus.	1623.
XXXV.	Joannes Jacobus Panzirolus, Romanus.	1623.
XXXVI.	Lælius Falconerius, Florentinus.	1623.
XXXVII.	Gaspar Mattæius, Romanus.	1623.
XXXVIII.	Carolus Rossettus, Ferrariensis.	1623.
XXXIX.	Joannes Baptista Alterius, Romanus.	1623.
XL.	Franciscus Angelus Rapizonus, Romanus.	1623.
XLI.	Joannes de Lugo, Hispanus.	1623.
XLII.	Achilles Stampesius, Gallus.	1623.
XLIII.	Camillus Pamphilius, Romanus.	1644.
XLIV.	Dominicus Cecchinus, Romanus.	1644.
XLV.	Petrus Aloysius Caraffa, Neapolitanus.	1644.
XLVI.	Horatius Justinianus, Genuensis.	1644.
XLVII.	Franciscus Maria Farnesius, Parmensis.	1644.

XLVIII.

Numerus.		*Ann. Christi.*
XLVIII.	Michaël Mazzarinus, Italus.	1644.
XLIX.	Joannes Franciscus Paulus Gondius.	1644.
L.	Dominicus Pimentellus, Hispanus.	1644.
LI.	Joannes Hieronymus Lomelinus, Genuensis.	1644.
LII.	Aloysius Homodæus, Mediolanensis.	1644.
LIII.	Jacobus Corradus, Ferrariensis.	1644.
LIV.	Marcellus Sanctacrucius, Romanus.	1644.
LV.	Fridericus Hassiæ Landgravius, Germanus.	1644.
LVI.	Gibertus Borromæus, Mediolanensis.	1644.
LVII.	Joannes Baptista Spada, Lucensis Italus.	1644.
LVIII.	Prosper Caffarellus, Romanus.	1644.
LIX.	Franciscus Albitius, Cesenas Italus.	1644.
LX.	Carolus Pius, Ferrariensis.	1644.
LXI.	Carolus Gualterius, Italus.	1644.
LXII.	Decius Azzolinus, Italus.	1644.
LXIII.	Camillus Meltius, Mediolanensis.	1655.
LXIV.	Nicolaus ex Comitibus Gudijs à Balneo, Italus.	1655.
LXV.	Franciscus Paulutius, Italus.	1655.
LXVI.	Hieronymus Farnesius, Romanus.	1655.
LXVII.	Antonius Bichius, Senensis.	1655.
LXVIII.	Sfortia Pallavicinus, Romanus.	1655.
LXIX.	Voluminius Bandinellus, Senensis.	1655.
LXX.	Franciscus Gillelmus à Wartenberg, Germanus.	1655.
LXXI.	Innicus Caracciolus, Neapolitanus.	1655.
LXXII.	Petrus Vidonus, Italus.	1655.
LXXIII.	Gregorius Barbadicus, Venetus.	1655.
LXXIV.	Paschalis de Aragonia, Hispanus.	1655.
LXXV.	Cœlius Piccolomineus, Senensis.	1655.
LXXVI.	Angelus Celsus, Romanus.	1655.
LXXVII.	Carolus Caraffa, Neapolitanus.	1655.
LXXVIII.	Alphonsus Litta, Mediolanensis.	1655.
LXXIX.	Cæsar Rasponus, Ravennas.	1655.
LXXX.	Paulutius Paulutius, Romanus.	1655.
LXXXI.	Joannes Nicolaus de Comitibus, Romanus.	1655.
LXXXII.	Nerius Corsinus, Florentinus.	1655.
LXXXIII.	Jacobus Philippus Ninius, Senensis.	1655.
LXXXIV.	Vitalianus Vicecomes, Mediolanensis.	1655.
LXXXV.	Julius Spinola, Genuensis.	1655.
LXXXVI.	Joannes Delphinus, Venetus.	1655.
LXXXVII.	Guidobaldus ex Comitibus de Thun, Germanus.	1655.
LXXXVIII.	Flavius Chisius, Senensis.	1655.
LXXXIX.	Jacobus Rospiliosius, Italus.	1667.
XC.	Leopoldus Mediceus, Florentinus.	1667.
XCI.	Sigismundus Chisius, Senensis.	1667.
XCII.	Emmanuel Theodosius Bullionius, Arvernus Gallus.	1667.
XCIII.	Franciscus Nerlius, Florentinus.	1667.
XCIV.	Carolus Cerrus, Romanus.	1667.
XCV.	Joannes Bona, Pedemontanus.	1667.
XCVI.	Bonacursius Bonacursi, Picentinus.	1667.
CXVII.	Joannes Everhardus Nidardus, Germanus.	1670.
XCVII.	Philippus Thomas Hovardus, Anglus.	1670.
XCVIII.	Laurentius Brancatus de Lauræa, Policastrensis.	1676.
XCIX.	Josephus Saenz de Aquirre, Hispanus.	1676.
C.	Cœlestinus Sfondrati, Mediolanensis.	1691.

PUR-

PURPURÆ DOCTÆ
LIBER V.
Continens Vitas Centum,

S. R. E.

CARDINALIUM,

Qui Ingenio, Doctrina, Eruditione, Scriptis,
Libris editis, &c. ab Anno M. D. LX.
usque ad Annum M. DC. XXI.
floruêre.

LIBER V.

DE DOCTIS

S. R. E. CARDINALIBUS

Continens centum Eorum vitas.

ANNO 1560.

SEDENTE PIO IV. PONTIFICE MAXIMO.

De

MARCO SITICO AB ALTAEMPS S. R. E. CARDINALE.

MARCUS Siticus ex nobilissima in Germania Altaempsiorum Comitum familia ortus, parentibus Theodorico, & Clara Medicea illustri Mediolanensi Matrona, Pii IV. Pont. Max. sorore, XIV. Kalendas Septembris anno instauratæ salutis 1533. in Empsia ditione natus est. Hic in ipso juventutis flore literis politioribus, & Philosophicis disciplinis egregiè excultus, invita matre, quæ eum ad vitam Clericalem adhortabatur, Marti sub avunculo Joanne Jacobo Mediceo, militari gloria ea ætate omnium inter Italos facilè Principe, nomen dedit; & in bellis tùm Hetruscis, tùm Turcicis, insigni sæpenumerò adversus hostes progressu facto, præclari famam militiæ ducis obtinuit. At à Cardinale Mediceo ex avunculis altero ad supremum humanæ dignitatis fastigium sub Pii IV. nomine evecto, Eques S. Jacobi creatus, cùm Pontificis, qui eum ad vitam Ecclesiasticam sectandam, sollicitante matre, adhortabatur, dicto non obsequeretur, in propriâ persistenti sententiâ, quadam die propè Ecclesiam sancti Petri ad vincula, curru, quo vehebatur, non sine vitæ discrimine super eum cadente, ensis è vagina dissiliens fractus est. Qua re commotus, planéque consternatus, cùm voluntatem DEI ad vitam sacrationem se vocantis hanc esse interpretaretur, mutata mente, Pontificis voto obsecundavit: Qui sacris initiatum, dum non pœnitenda eximiæ pietatis specimina daret, Episcopum primò Cassanensem; deinde Nuncium Apostolicæ Sedis ad Ferdinandum I. Imp. pro con- I.

Genere & literis clarus castra sequitur; & egregius Belli Dux audit.

Eques S. Jacobi creatur; casúque facto ad vitam Clericalem convertitur.

Episcopus Cassanensis creatus, purpura & legatione insignitur.

convocatione Concilii; ac demum anno salutis 1561. Diaconum Cardinalem SS. duodecim Apostolorum creavit.

Aliis identidem honoribus cumulatur.

Non multò pòst dimissâ Ecclesiâ Cassanensi, ab eodem Pio Pontifice Episcopatu Constantiensi; perpetuâ Avenionensi legatione; Archipresbyteratu S. Joannis Lateranensis; Majoris Pœnitentiarii munere, & Abbatiâ Casænovæ in finibus Carmagnoliæ diœcesis Salutiarum; Capranicæ item præfecturâ,& legatione Piceni ornatus & auctus, spatio trium mensium Picenum totum ab exulibus hostiliter illud vexantibus, oppositis armis liberavit.

Patres Tridentinos metu liberat: hostes fidei armis terret.

Cúmque idem Pontifex indicto Concilio Tridentino (Legatis præsidentibus eò missis, Hercule Ganzaga, Hieronymo Seripando, ac Stanislao Hosio Cardinalibus) timeret, ne Patres ob hæreticorum minas, & arma inde discederent, Marcum Siticum Cardinalem in Consortio Ludovici Simonettæ eò direxit cum auctoritate, ut si necessitas postularet, milites cogeret, atque hæreticos, si quid hostile attentarent, collatis signis reprimeret. Qui Tridentum profectus, cùm milites armatos ad manus haberet, non solùm Patribus timorem omnem, ac causam timoris abstulit; sed & hæreticis militarem Sitici peritiam & animum formidantibus, metum incussit.

Legatur ad Maximilianum Imp. Eundem Constantiæ hospitio excipit. Clerum vitiosum juxta Concilij Trid. decreta emendat.

Ab eodem Pio patruo postea Legatus à latere ad Maximilianum II. Imperatorem, mortuo Ferdinando patre, missus, eundem Imperatorem anno 1565. ad comitia Augustana proficiscentem regio apparatu, & hospitio Constantiæ excepit; inde Augustam digressum comitatus, iisdem comitiis uti Episcopus Constantiensis ac Imperii Princeps, magno rei Christianæ commodo, interfuit. Sub Pio V. in demortui Pii IV. locum suffecto, Synodum, qua depravatos populi ac Cleri mores juxta præscriptum & mentem Concilii Tridentini corrigeret, celebravit. Titulo posthmodùm SS. duodecim Apostolorum relicto, ad illum S. Georgii in Velabro primùm deinde ad S. Clementis, & demum ad S. Mariæ Transtyberim gradum fecit. Atque ubi Gregorius XIII. Romæ Collegium Germanorum à Julio III. olim inceptum amplificare decrevit, Marcum Siticum cum aliis Cardinalibus Patronum nominavit. Hic ipse de Sedis Apostolicæ licentia Sacerdotium *de Mirasole* dictum propè Mediolanum spontè Collegio Helvetiorum à S. Carolo Borromæo Mediolani instituto cessit.

Varia pietatis monumenta edit.

Ecclesiam S. Mariæ Transtyberim vetustate collapsam propriis sumptibus instauravit, ornavitque; ac in ea nobile sacellum à se fundităs erectum dotavit; atque in ea imaginem B. Virginis *à Clementia* appellatam, signis prodigiosam solemni ritu collocavit. Et pro recuperata pueri propinqua sibi cognatione juncti salute, ejus imaginem ex puro argento confictam, decem librarum pondo B. Virgini Lauretanæ dono misit, cui etiam obtulit sacerdotalem ornatum ex auro, argentóque opere tam reticulato, quàm Phrygio contextum, atque eidem moriens pretiosa alia dona testamento transcripsit. Domum Piam Romæ, à Pio IV. ejus fundatore sic dictam, maximis donis affectam suis impensis ampliavit. Palatium Constantiense magna ex parte collapsum pro Antistitum commoditate ingenti sumptu repara-

Lauretanā Ædem donis afficit: aliáque præclara operatur.

paravit, ac exornavit, Ecclesiam sacris vestibus, argenteis vasis, libris, aliisque pretiosis muneribus ditavit, quam piam liberalitatem etiam in alias Ecclesias suæ fidei commissas exercuit. Cæterùm fuit hic omnium primus, qui nobilissimam Altaempsiam familiam è Germania in Italiam transtulit, Roberto ab Altaemps nepote cum Cornelia Ursina illustri matrona Romana in matrimonium conjuncto, quam amplissimis honorum titulis, multisque castris, fortunis, ac opibus insignivit, copiáque bonorum omnium decedens confirmavit.

Familiam suam è Germania in Italiā transfert; eámq; insigniter auget.

Vixit Pontificibus Romanis Pio V. Gregorio XIII. Sixto V. Urbano VII. Gregorio XIV. Innocentio IX. & Clemente VIII. sub quo, anno Pontificatûs quarto, cùm esset S.R.E. Presbyterorum primus, ætatis annorum 62. salutis 1595. decimoquinto Kalendas Martij Romæ pijssimè è vita discessit. Corpus in sacello à se, ut diximus, constructo in Ecclesia Transtyberina S. Mariæ conditum est. De illo hæc Vincentius Robardus nobilis Vates in gestis quinquennalibus Sixti V. cecinit.

Romæ piè è vita migrat.

Si mea Castalius coëuntibus undique rivis
Turbine perpetuo perluat ora liquor;
Non tua Pierio Celebrem præconia cantu,
Nec fingam meritis carmina digna tuis;
Inclyta Mæoniden lux deterreret avorum,
Claráque Theutonico gloria nata solo.
Qui mea, qui tantis igitur virtutibus impar;
Accedet solidis parva Thalia bonis?
Cùm nequeat dubiâ condi caligine virtus;
Debetur rutila scilicet illa Chely.

Vincentij Robardi de eo Carmen.

Prosperum Farinacium virum peracris ingenij & eruditionis, qui Fisci partes in Urbe Romana probè sustinuerat, ne publica animadversione ob vitia capitalia puniretur, summo studio defendit: hominis enim illius casum æqua lance cum totidem ejusdem virtutibus compensandum non abs re esse judicavit Marcus Cardinalis; & quidem benè. Nam Prosper reliquum temporis spatium, compresso naturæ Ferocioris impetu, scriptioni dedit, præclarissimis editis ingenij monumentis, quæ non tam Prospero, quàm Marco Cardinali ejus vitæ auctori debentur.

Prosperum Farinacium Jurisconsultum à capitali sententia liberat.

Extant plurima m. ss. hujusce Cardinalis in Bibliotheca Altaempsiana: quæ autem ea sint, cujusque argumenti? ignoro.

Ejus manuscripta.

Eum celebrant Petramellarius in Elogijs. Joannes Petrus Giussanus in vita S. Caroli Borrom. Mambrinus Rosæus in hist. Sfortia Cardinalis Pallavicinus in hist. Concil. Trid. Antonius Auberius in vita. Rainucius Scotus in Helvetia sacra. Panvinius in Pio V. Gabutius in vita Pij V. Hippolytus Marraccius in Purp. Mariana. Ughellius in Italia sacra. Et plures alij.

ANNO 1560.

SEDENTE PIO IV. PONTIFICE MAXIMO.

De

MARCO ANTONIO COLUMNA, S. R. E. CARDINALE.

II.

Ejus generis nobilitas & eruditio commendatur.

MARCUS Antonius Columna Romanus, ex nobilissimo Columniorum Procerum genere, Camilli Columnæ, & Victoriæ Zagaroli Ducum filius, præter vetustatem, splendorémque familiæ, quæ opibus, potentia, ac varijs Marchionum, Comitum, Ducúmque titulis à multis retrò sæculis excelluit, præclaro insignium virtutum concentu, optimarum artium eruditione, & rerum gerendarum usu commendatur. Hic enim ab ipsa adolescentia ad Philosophiæ ac Theologiæ studium animum adijciens, tanta non modò acris ingenij, excelsæque indolis, verùm etiam summæ probitatis, ac virtutis documenta dedit, ut maxima quæque omnium opinione illi destinarentur. In Collegio Romano Societatis JESU, exactò magna cum laude studiorum cursu, doctoris insignibus ornari voluit: hinc Archiepiscopus Tarentinus à Pio Papa IV. electus, cùm Concilio Tridentino singulari doctrinæ, prudentiæ, & religionis laude interfuisset, ab eodem pontifice in sacrum Cardinalium Senatum Presbyter titulo Basilicæ sanctorum duodecim Apostolorum adscriptus fuit.

Laurea doctorali, Infula Tarentina, ac purpura insignitur.

Varijs identidem honoribus, Titulis, & legatione Picena honestatur.

Exinde procedente tempore sub Pio V. Archiepiscopus Salernitanus; sub Gregorio XIII. Presbyter Cardinalis S. Petri ad Vincula titulo Eudoxiæ; & regnante Sixto Papa V. post S. Laurentij in Lucina titulum, Episcopus Cardinalis Prænestinus, omnibus optimi Præsulis, integerrimique viri artibus emicuit. A Gregorio XIII. delatam Piceni & Campaniæ legationem singulari justitiæ, & humanitatis gloria administravit: quam Campaniæ & Maritimæ præfecturam post obitum Gregorij à successore Sixto V. iterum recepit. Eximiâ enim Marcum Antonium benevolentiâ Sixtus toto, quo Ecclesiæ præfedit, tempore est prosecutus; tum quòd maximis virtutibus & eruditione polleret, tum quòd Sixti olim discipulus Subtiles, quas vocant, Scoti Formalitates ab eo doctus acriter defenderet: sub quo etiam Apotheosi S. Didaci, librorum prohibitorum Indici Præpositus, & Belgicarum Provinciarum Protector fuit.

Sixto V. ob singularem eruditionē apprimè charus.

In Comitijs Apostolicis summo Pontificatu dignus judicatur.

In Comitijs Apostolicis Gregorij XIV. sicut & Urbani VII. Innocentij IX. & Clementis VIII. Romanorum Pontificum ita Marci Antonij prudentia, gravitas, consilium, & integritas resplenduit, ut multorum Patrum consensu, perspectis ejus virtutibus summus Apostolici muneris Magistratus propè fuerit delatus. Ob præstantem literarum cognitionem Vaticanæ Bibliothecæ à Clemente VIII. præfectus, benignum se omnium doctorum virorum Mœcenatem præstitit; quos, quacunque arte, ope, favore, patrocinio, & auxilio potuit, liberalissimè juvit. *Insignis enim fuit*, inquit hoc loco Au-

Viris doctrina præ-

Augustinus Oldoinus, *ac penè regia Marci Antonij erga omnes bonos, doctos, & pauperes liberalitas, & nunquam exhausta benignitas.*

stantibus favet, uti & pauperibus.

Obijt vir DEO & hominibus dilectus Zagarolæ in diœcesi Prænestina, quò se valetudinarius mutandi aëris gratiâ contulerat, Tertio Idus Maij anno redemptionis humanæ 1597. ibidem in Monasterio S. Mariæ Ordinis S. Francisci sepultus. Multa præclaræ pietatis & liberalitatis monumenta post se reliquit, quæ nominatim recenset laudatus Oldoinus in additionib. ad Ciaconium.

Moritur in oppido patrio.

De illo Vincentius Robardus in gestis Sixi V. hoc scripsit epigramma.

Celebratus à Vincentio Robardo.

Ut Parijs complexa solum radicibus Austro
Stat basis à nullo discutienda loco;
Ventorúmque minas, tempestatésque sonoras,
Nec pavet irato fulmina torta Jove:
Sic immobilibus nitens prudentia fibris
Pectore non cedet, clare COLUMNA, tuo.
Nulláque formidans curarum pondera, nullis,
Invide pallescens, quos struis Orce, dolis.
Celsior exurget, majoráque nomina sumens
Spargit in immensum semina sancta solum
Semina mortales non producentia messes,
Semina Cælicolum sola metenda Patri.

Edidit Marcus Antonius Relationem vitæ, & miraculorum B. Didaci: Epistolas item elegantes ad varios. Orationes sacras; & alia quædam.

Ejus scripta.

Agunt de eo Joannes Juvenis de Antiquitate Tarentina. Petramellarius in Elogiis. Franciscus Sacchinus in Hist. Soc. JEsu. Aubery in vita. Gabutius in vita Pij V. Joseph. Maria Suaresius in Præneste antiqua. Ughellius in Italia sacra. & alij.

ANNO 1560.

SEDENTE PIO IV. PONTIFICE MAXIMO.

De

FRIDERICO GONZAGA
S. R. E. CARDINALE.

FRIDERICUS Gonzaga, Italus, Friderici I. Mantuæ Ducis, & Margaritæ Palæologæ Montis ferrati Dominæ filius posthumus, ob id patris nomine vocatus, in lucem prodijt anno à partu Virginis 1540. Hic sub Herculis Gonzagæ Cardinalis, & Episcopi Mantuani patrui tutela relictus, notissimas ejus virtutes præclara æmulatione imitatus, Bononiæ, ubi literis diligentem operam dedit, brevi liberalibus disciplinis eruditus, sic scientias omnes cum virtutibus conjunxit, ut sacris jam inauguratus, non modò dignissimus judicatus sit, qui in gratiam Herculis patrui à Pio IV. Presbyter Cardinalis titulo S. Ma- 111

ob præstantes animi dotes purpura &

Infula Mantuana decoratur.

S. Mariæ Novæ in Cœtum Purpuratorum cooptaretur, verùm etiam idoneus sit habitus (supplente ætatis defectum virtute) cui Cathedralis Ecclesia Mantuana, quæ ob mortem Herculis patrui, qui in Synodo Tridentina paulò antè obierat, pastore destituebatur, committeretur. Cujus Episcopatûs possessionem solemni pompâ, applaudentibus civibus, iniit prima die Maij anni 1563. Patruum in pietate colenda exactissimè secutus.

Legationi Montisferrati insistens in ipso ætatis flore extinguitur.

Posteà evocante Pio IV. Pontifice Romam profectus, circumsedente sacro Senatu, purpureæ dignitatis honorem & insignia deferente ipso Pio accepit; & perhonorifica legatione Montisferrati cohonestatus, patriam officio suo functurus repetiit. Sed unius penè diei languor (ut res humanæ nihil firmitatis habent) nobilissimum hunc virum in ipso fortunæ primordio extinxit Mantuæ Nono Kalendas Martii anno incarnatæ salutis 1565. Pontificatûs Pii IV. sexto, ætatis suæ vigesimo quinto. Corpus conditum in Ecclesia Cathedrali ejusdem Civitatis D. Petri sacrâ, hoc marmori insculpto elogio cohonestatum est.

Ejus Epitaphium.

FRIDERICO FRIDERICI DUCIS FILIO POSTHUMO GONZAGÆ,
Mantuæ Episcopo, Cardinali Legato
acerbissima morte erepto.
Anno ætatis XXV. salutis humanæ M. D. LXV.

Scripsit insignem Orationem.

Scripsit Orationem Romæ in sacro Senatu ad Pium IV. dictam, quæ posteà ob insignem eruditionem, ut doctorum desiderio fieret satis, Mantuæ typis vulgata prodiit.

Ejus mentionem faciunt Petramellarius in Elogijs. Gabutius in vita Pij V. Historia Veneta. Antonius Auberius in vita. Ughellius in Italia sacra. Filucius in Elogiis Cardinal. M.S. Victorellus in addit. ad Ciac. Et alii.

ANNO 1560.

SEDENTE PIO IV. PONTIFICE MAXIMO.

De

PROSPERO PUBLIOLA SANCTACRUCIO S. R. E. CARDINALE.

Erudita ejus vitæ primordia.

IV. PROSPER Publiola Sanctacrucius Romanus, anno salutis 1514. natus, septimo ætatis anno nondum completo sub Pauli Ugolini non ignobilis magistri disciplina, adeò in Latinis & Græcis literis docili suo ingenio profecit, ut duodennis Isocratis Orationes erudito calamo in Latinum verteret sermonem. Anno autem 1527. grassante in urbe Roma pestilentia, post ipsius Urbis direptionem utroque parente orbatus, ac bonis omnibus spoliatus, annum tertium decimum agens, in Sabinos

unà

unà cum duobus fratribus, totidemque sororibus natu minoribus ac præceptore diffugit: ubi variâ adversantis fortunæ tempestate jactatus, quæsitoque ostiatim suis alendis victu, permansit, quousque Hispanis militibus Roma Neapolim evocatis, omnibus redeundi Romam facultas concessa est. Rediit & Prosper cum fratribus, sororibus, ac præceptore: non multò post in gravissimum morbum unà cum duobus fratribus incidit, quorum unus, invalescente morbo, uti etiam præceptor decessit. Ipse mensibus octo hectica febre laborans decubuit, qua medici cujusdam primarij operâ liberatus, ac pristinæ sanitati restitutus, ad literarum studia animum revocavit.

Ob Contagionem Româ fugit in Sabinos.

Erat ea tempestate inter viros doctos, qui Romæ florebant, Antonius Theobaldus Ferrariensis, vir consummatæ ætatis & doctrinæ, qui, quòd pedum doloribus frequenter laboraret, domo rarò aut nunquam excedebat. Hic literis omnibus, sed Poësi præsertim, apprimè instructus, versus pangebat mira facilitate venustos; nec deerant homini frugaliter viventi facultates & nummi, quibus ad se honoris aut studiorum causâ adventantes liberaliter admodùm recrearet. Ad hunc ergo cùm Prosper nonnullorum hortatu venisset, dici non potest, quantum senex ille pueri facundia, ingenio, & indole sit oblectatus: agnoscebat ipse & familiæ Sanctacruciæ nobilitatem, & infortunium Romana clade factum: Neque solùm Prosperi parentem, sed & avum, & alios ejus gentiles domesticè noverat, ut qui Romæ annos quinquaginta eoque ampliùs permanserat. Quare non solùm multas quot diebus in eo instruendo horas magna cum voluptate impendebat, sed longa etiam oratione, ut sunt senes naturâ loquaciores, illum laudando, ac præmia proponendo, ardentem, ut dicitur, inflammabat.

Recipitur in contubernium & disciplinam Antonij Theobaldi viri literatissimi, quo Magistro miros in literis progressus facit.

Hæc omnia cùm avidas Prosperi aures circumsonarent, jam & ipse ambitione quadam incensus, illud unum curabat, ut tanto tamque benigno præceptore dignus discipulus appareret; æqualésque suos, qui gregarijs duntaxat, minúsque peritis præceptoribus uterentur, longissimo intervallo anteiret. Quare hac occasione quasi divinitùs oblata, ac superatis jam permultis difficultatibus, quæ illum circumstabant, prætervectis quodammodo scopulis, jam in portu navigabat; cùm nec præceptoris doctrinam, aut diligentiam desideraret, nec propinquorum aut consanguineorum vocibus terreretur, utpotè quos omnes his de rebus celaverat. Biennio itaque studijs acerrimè insistens tantum profecit, ut jam totâ Urbe fama de ingenij illius acumine, déque nitido dicendi genere increbuerit. Orationes Ciceronem imitatus conscribebat, quas senex ipse proponebat, utpotè de alio accusando, vel defendendo, in quo multùm in illa tenera ætate excellere est visus, ut jam multi doctorum eas perquirere, ac non sine admiratione legere, & extollere solerent. Quamobrem Laurentij Granæ Episcopi Signini suasu orationem publicè habuit in æde S. Mariæ Novæ audientibus permultis Sacræ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus.

Discendi ardore coæquales superare satagit.

In facultate Oratoria mirabiliter excellens doctis admirationi est.

Agebat tum Prosper sextum supra decimum suæ ætatis annum, quando coram Purpuratis Patribus, uti diximus, peroravit: quod cùm ipsi felici successu evenisset, maximámque inde laudem

Bononiam Pontifice & Im-

[Im]peratore perorans, nummo aureo & elogio donatur.

& plausum apud omnes collegisset, provincia illi à Patribus demandata est, Bononiæ die Circumcisionis coram Clemente VII. & Carolo V. Imperatore publicè perorandi. Quod munus adeò exactè, eruditéque adimplevit, ut Pontifex aureo illum nummo donatum, non dubitaverit *parvum Ciceronem* appellare. Patavium inde

Jurisprudentiæ tanto cum ardore incumbit, ut morbum inde lethalem contraxerit.

profectus, ut Juri Civili ac Pontificio operam daret, vitam ibi duxit tenuissimo victu: premebatur maximè pecuniæ difficultate; vix enim post Urbis direptionem facultates remanserant ad fratres, sororésque alendos. Eò igitur impensiùs Prosper studijs operam navabat quò sibi magis ad evitandam inopiam properandum esse cernebat: noctu post brevem somnum alacer surgebat, nullámque diei horam præterlabi sinebat, quam non aut lectioni, aut præceptoribus audiendis elocaret: à voluptatibus omnibus, quas juvenilis ætas vulgari vitio ardenter conquirere solet, forti animo abhorruit. Unde factum, ut ex nimio fervore, quo in studia incumbebat, rursum in febrim hecticam inciderit: & licèt brevi Benedicti Victorii Faventini præstantis medici operâ, ea ex toto vacaverit, tamen cùm ad corporis gracilitatem, virium quoque infirmitas accesserit, de ipsius salute omnes desperabant, tùm maximè, cùm obstinatum ipsius animum ad prosequenda studia cognoscebant. Ut igitur fractarum virium imbecillitati consuleret, studia vel invitus intermittere ad tempus compulsus est.

Zannecchino Juris Doctore usus, jus brevi omne perdiscit.

Inter hæc Zannecchini Doctoris Vicentini, jus Canonicum in Patavina Academia publicè interpretantis, domum frequentare cœpit Prosper, cum quo tam arcta amicitia conjunctus est, ut brevi jus omne per compendium traditum eo præceptore audierit. Corpore intereà firmior factus, cùm in patriam Zanecchinus indictis ferijs æstivis secessisset, illum Prosper, ne momentum temporis ullum amitteret, secutus est. Dum Vicentiæ apud Zanecchinum studijs intentus ageret, nuncius ex insperatò Romà allatus est, Pompilium Sanctacrucium Advocatum Consistorialem patruelem suum è vita excessisse.

Ut honorificum demortui Patruelis locum occupare satagat, hortatores habet magni nominis viros.

Agebat tunc temporis Nuncium Apostolicum Venetiis Hieronymus Verallus, qui posteà sub annum 1549. à Paulo III. inter sacros Senatores adlectus est: Venetijs quoque gravium negotiorum causâ ab eodem Pontifice Paulo missus commorabatur Fabius Mignanellius Advocatus tunc Consistorialis, posteà & ipse Cardinalis. Ambo audita Pompilij morte ad Prosperum Vicentiæ degentem scribunt, ut primo quoque tempore Venetias se conferat: ibi eum peramicè hortantur, ut per equos dispositos Romam quamprimùm adeat, curetque ut in patruelis demortui locum subrogetur. Prosper multùm se eorum benevolentiæ debere professus, valetudinis nondum satis firmæ, ac temporis minùs apti excusationem adducit, quo minùs mense Augusto ob calores maximos admodùm periculoso

Dum cunctatur, à Paulo Pontifice Advocatus Consistorialis renunciatur.

Romam petat. Dum hæc Venetijs tractantur, allabitur ex Urbe nuncius cum literis, Prosperum inter Advocatos Consistoriales à Paulo Pontifice cooptatum esse. Collegium enim ipsum Advocatum, Pompilij demortui meritis ac memoriæ id deberi reputarat, ut Prosper in ejus locum Paulo Romano Pontifici commendaretur. Ferunt Principem illum respondisse, se eò liben-

libentiùs hunc honorem Prospero deferre, quò ex ejus memoria non exciderat, quàm præclarè se gessisset in oratione illa recitanda, quam Bononiæ habuerat coram Clemente VII. & Carolo V. Hoc nuncio accepto Prosper Patavium reversus, acceptis ibidem Doctoratûs in Jure insignibus, Romam ad obeundas sui muneris partes se contulit. Ubi cùm industriâ, literis, & virtutibus toti Collegio quinquennium præfulsisset, anno ætatis vigesimo supra octavum à Paulo Pontifice Rotæ Romanæ Auditor est renuntiatus.

Laurea doctorali ornatur.

Rotæ Romanæ Auditor creatur.

Non multò pòst, anno scilicet 1546., perspectis Paulus Prosperi virtutibus, illum ad Romanorum Regem Nuncium mittere decrevit, ut eo intercessore Imperator citiùs ac faciliùs ad Urbis Placentiæ restitutionem inclinaret: quare ante discessum ab Urbe, quo majorem ei auctoritatem conciliaret, Episcopum Chysamensem dixit. Undecimò, postquam Româ discessit, die per dispositos equos Augustam ad Principum Germanorum conventum pervenit Prosper. Ibi in gratiam Ducis Bavariæ se se insinuans, egit cum eo de Religione, laudando maximè, quæ piè ac religiosè pro fide Catholica ille constituerat: tum profectus ad Ferdinandum Regem Romanorum, cum ex nomine Pontificis salutavit, eidemque omnia, quæ in commissis habuerat, aperuit; cum quo postmodum, dissoluto illo conventu, Viennam se contulit, inde in Hungariam, ac Bohemiam. Pragæ (quæ Urbs Bohemiæ caput est) cùm constitisset, ibique hæreticos multos, non sine maximo rei Christianæ detrimento, invenisset; statim in animum induxit suum, eos si qua ratione posset, ab erroribus revocatos Ecclesiæ restituere. Id ut citiùs consequeretur, Parochum quendam sancti Galli magnæ auctoritatis inter illos virum aggredi decrevit, facilè futurum existimans, ut hoc ipso superato, tota hæresis machina in Urbe illa corrueret. Habebat memoratus Parochus hortum cultu & amœnitate longè conspicuum: ad eum invisendum Prosper quasi amœnitate loci illectus ex improviso venit. Parochus rei novitate attonitus, quid sibi hospitis insueti præsentia vellet, aut quid consilij ipse caperet, nesciebat: ducebant enim hæretici sibi religioni, ullam cum Catholicis consuetudinem aut alloquium habere. Prospero tamen viro in dignitate constituto, ne inhumanus videretur, obviàm ire, eúmque salutare decrevit: fecit id perquàm humaniter. At Prosper suspenso similis, se nescire cujus is hortus esset, simulavit; séque DEI impulsu eò delatum asserebat; proinde de Divina providentia multa, multa etiam de Ecclesiæ unitate disseruit, illorum acerbitatem suaviter incusans, qui tam severè cum alijs agerent, ut quos à recta aberrantes via viderent, eos & malevolentia, & convitijs execrationibúsque persequerentur: esse potiùs Christiani hominis, fratrem aberrantem leniter admonere, & in salutis viam reducere. His aliisque permultis rationibus Parochi animum ita permulsit; ut is viri humanitate captus sanctè receperit, ad eum se propediem venturum, ac rationes, ob quas laicis communionem sub utraque specie exhibendam censeret, producturum.

Destinatur Nuncius in Germaniã ad Ferdinandum Roman. Regem.

Pragam cũ Ferdinando Rege delatus convertendis hæreticis studet.

Ad hunc finem Ministrum præcipuũ suaviter aggreditur.

In conventu Pragensi ad orandum rogatus, sequentem de Religione Orationem habuit.

Per idem tempus Ferdinandus Rex Pragæ conventum, quem *Dietam* nominant, indixerat: eo in conventu Prosper ob notam facundiam ad orandum rogatus, sequentem de religione orationem numeris omnibus absolutam habuit: quam legere non pigebit. *Magno me dolore affecerunt, Viri spectatissimi, quæ ego de hoc nobilissimo regno & anteà legi: & his proximis diebus vidi, & audivi. Etenim quis, quantumvis durus non commoveatur, cùm legerit regnum hoc, quo nullum in tota Europa tam frequentibus, tam augustis, tam ornatis Templis ditatum fuisse traditur, nullum tanta claruisse frequentia populorum, & oppidorum celebritate, annis abhinc ducentis ita in diversas de religione opiniones delapsum, ut quæ bella secuta fuerint, quæ incendia, & Templorum, & civitatum, quæ strages miserorum civium, quæ istius clarissimæ Urbis ac Metropolis nunc oppugnatio, nunc demolitio, atque exustio, vos ipsos legisse, & magno cum dolore legisse existimem. Ego certè, qui huic nationi ex hoc vel maximè afficior, quòd ejus virtutem, ac fortitudinem in bellis gerendis magno alioquin universæ Christianitati usui, ac præsidio futuram existimo, non multò minore, quàm vos mærore, hæc præteritorum annorum monumenta evolvi. Sed, ut omittam vetera, veniens nuper Viennâ, in singulis fermè oppidis, in quibus me morari contigit, singulas ferè in religione sectas reperi, atque hoc quidem etiam parum esset, nisi in uno, eodémque oppido duæ, trésve sectæ reperirentur: ut verè jam dici possit: quot capita, tot sententiæ; eóque religionem nostram redactam, ut quam quisque sibi velit vivendi normam pro captu ingenij sui, pro libidine, pro voluntate efformet. Hæc ego de re ad vos, Viri præclarissimi, pro persona quam gero, próque meo in vos amore sum hodie verba facturus, in quo officio, ut alia omnia in me desideretis, purum quendam ac sincerum sermonem, vobísque amicum audietis.*

Bohemos varias in sectas divisos reprehendit.

Unitatem fidei commendat.

Quæ mala, atque incommoda sequantur immortalis DEI, & religionis inobedientium, neminem unum ex vobis latere arbitror: plena sunt omnia exemplorum; ea ne accidant, boni semper, ac prudentes viri præcavere soliti sunt: accidere autem necesse est, ubi diversæ sint, ac inter se discrepantes de religione sententiæ. Fieri autem non potest, ut plus unâ vera sit; unus enim DEUS, una fides, unum baptisma; & Apostolis, ait scriptura, cor unum erat, anima una, neque verum dari potest, nisi unum in eadem re. Quid igitur, Viri illustres? nónne paucis verbis intelligitis, quo jam in statu sint res istius regni nobilissimi? quantum vobis timendum sit ab immortalis ac præpotentis DEI ira? Nolo nunc quicquam dicere de vera nostra ac Catholica religione; de Ecclesiastica auctoritate, de summis Pontificibus tradita potestate, quódque etiam (ut à divinis ad humana transeamus) summi Philosophi illud reipublicæ genus cæteris præstantius judicarunt, in quo ad unum omnia referuntur, quem Principem cognoscere Pastorem, atque Doctorem sequi debeamus: ubi enim non est Princeps, ibi inordinatio; ubi inordinatio: ibi & solutio, ut Gregorius Nazianzenus ait. Mitto, inquam, ista: tot sanctorum ac doctorum virorum sententiæ, universalis Ecclesiæ consensus, non in uno, sed viginti & ampliùs Concilijs, totius antiquitatis observatio nihil in hac causa valeant. Sed peto à vobis, quibuscum liberè & apertè libet loqui, num verum sit, magnam partem hominum istius regni alienam esse à vero ipsius DEI ac religionis cultu; idque necessariò. Si enim, ut dixi, tam multæ, tam variæ, & inter se discrepantes sectæ reperiuntur, veram autem non posse esse nisi unam liquet; nónne clarè patet, reliquas quibus

alij

alij adhærent, à recto tramite aberrare? Ex quo, quæ animarum jactura, quæ civium discordia, quæ bella, qui tumultus, quæ tandem quamvis firmissimorum regnorum, ut non dicam interitum, debilitatio nascatur; & vos ipsi experti estis, & ab aliis didicistis. His igitur malis succurrite vos, ac providete, Viri nobiles, qui huic conventui non interestis solùm, sed & præestis: Nam, ut non dicam nunc, res est enim vel nimis perspicua, quàm gratam operam DEO navaturi sitis. Agentur vobis, mihi credite, ab omnibus gratiæ immortales, summis laudibus isthæc vestra industria extolletur; illi etiam ipsi, qui nunc aliter fortassè sentiunt, commutata vitæ ratione, quantum vobis debeant, intelligent. Quid est enim tam hominibus gratum, quàm pax? quæ non modò ij, quibus natura sensum dedit, sed etiam tecta, atque agri mihi lætari videntur: Quid tam jucundum, quàm sine ulla perturbatione vitæ tranquillitas? quam plerique sapientes viri magnis aliquando honoribus atque Imperiis prætulerunt: Quid tam expetendum, quàm felicitas? quâ DEUM Optimum Maximum frui dicimus, & nos mortales vix sperare audemus. Ita qui in vera Religione concordes præpotenti DEO serviunt, pace fruuntur, ut non solùm inter se non dissideant; sed inter se ita sine perturbationibus vivunt, ut, quæ maximè conturbat hominum mentes, quæq; ultimum terribilium à Philosophis appellatur, mortem in lucro ponant. Ita postremò felices moriuntur, ut cùm ex hac vita, atque compage corporum illorum animæ evolarint, habeant in cœlo certum receptaculum, atque definitum locum, ubi sempiterna felicitate perfruantur. Quam igitur laudem vobis, atque gratiam habituros putatis eos, qui DEI primùm beneficio, vestra deinde cura ac diligentia isthæc tanta bona consequentur? magnam certè.

Ad hanc procurandã hortatur Proceres.

Pacis ac tranquillitatis bona commendat.

Neque tamen hæc proptereà dico, quòd non existimem afferre vos in hac causa voluntatem mihi parem, prudentiam etiam majorem; sed ut sit perpetuum hoc mei in vos amoris monimentum; volui vos currentes, ut dicitur, incitare, atque inflammare ardentes, ut Imperatores solent, qui quamquam paratos milites ad præliandum videant, eos tamen ultrò hortantur. Quòd si ullum unquam tempus, quo facilè his malis provideri, quo tantis animarum periculis, tantis voluntatum dissensionibus succurri possit, illud certè DEI Optimi Maximi beneficio hodiernum est. Habetis Pontificem Maximum, sanctissimum virum, jam decennium in hanc causam incumbentem; pari voluntate Augustissimum Cæsarem, & nunquam satis laudatum serenissimum atque optimum Regem vestrum: quibus auctoribus licebit, vobis ex tot opinionibus, atque controversiis in unam veram ac sanctam Religionem convenire. Neque enim existimandum est iis Principibus à DEO constitutis ad gubernationem totius Christianitatis, aut doctos viros, atque prudentes, Deóque gratos defuturos, quibus consultoribus veritatem facilè cognoscant; aut animæ suæ ita prodigos futuros, ut ipsam perquirere nolint. Quòd si jam unanimes, tota ferè Christianitate consentiente, in rebus Religionis convenerint, quid obstat, quo minùs vos summi Pontificis, Augustissimi Cæsaris, serenissimi Regis Vestri, doctissimorum atque piorum virorum, totius denique Christianitatis judicium, ac sententiam sequamini, nisi unusquisque jam sibi persuaderi velit, nihil ingenio atque opinione sua reperiri posse præstantius. Quod etiam ut detur, illud accedat necesse est, Spiritum sanctum illi soli magis, vel paucis quibusdam, quàm universæ Ecclesiæ, se patefecisse: quod quàm sit arrogans, & à sacris

Temporis opportunitatẽ, quo tot malis succurri possit, ostendit.

Pontificis ac Cæsaris in id studium dilaudat.

Ad fidem Cathol. amplectendam eos adhortatur.

Scripturis alienum, nemo est, qui nesciat. Agite igitur, Viri clarissimi; & Spiritu sancto propitio, ac volente deliberate nunc unam aliquam vobis omnibus vivendi rationem tenendam, illámque, quam dixi tot tantisque tam ornatis judiciis, testimoniis, auctoritatibus comprobatam, ut tandem cum aliis congruentes animos retinentes, in unitate fidei ac sinceritate Christo Domino nostro, DEO vero, soli, & immortali serviamus, & non solùm pacatam habeamus provinciam, ac regnum, securam conscientiam, & tranquillam, atque unanimem vitam agamus, qua nec Ethnici quidem quicquam reputarunt feliciùs, sed etiam, quod maximè optandum est, atque à DEO assiduis precibus postulandum, hujus vitæ periculis atque laboribus exantlatis, in cælo spiritum ad vitæ æternitatem consecremus.

Cum Ministro Hussitico rursus congreditur; eúmque ad saniora reducere conatur.

Verùm ut ut benè dixerit Prosper, in hoc tamen conventu nihil de Religione constitutum legimus: Nam Proceres regni illius intenti ad colligendam pecuniam ad regnum ab hostibus pugnacissimè defendendum, Religionis causam in tempus magis opportunum remiserunt. At S. Galli Parochus, de quo paulò antè memini, rationes protulit suas, cur communionem sub utraque specie Laicis exhibendam censeret. Eas prosper more suo benignè audivit, tempúsque ad illas discutiendas petiit, nihil interim omittens, quo Parochi animum lenire ac demulcere posset. Erant Pragæ Theologi multi Catholici, non minùs doctrinâ quàm pietate insignes, eos Prosper convocat, cum his tractat, non quidem ut res in controversiam deducatur, sed ut Parochus aliqua ratione de sua decedat sententia. Interim Pontificem Romanum per literas admonet, ut consilio & scriptis urbanis adjumento hac in re sibi sit.

Spem reductionis mors Pontificis superveniens intercidit.

Eò tandem pluribus mensibus negotium deductum est, ut Parochus ipse evictus quasi manus daret, & ratio aliqua ineunda videretur, quo reliqui omnes hoc eodem errore decepti, honestiùs cederent, ac de pristina opinione decederent. Qua de re Prosper tantam apud Paulum III. iniit gratiam, ut pluries de illo in sacrum Senatum legendo Pontifex cogitàrit, cùm ecce repentè ipsius Pauli obitus renuntiatus est. Eo mortuo Prosper, ut magna spe decidit, ita animo concidit, ipsúmque Regem Pragâ Viennam repetentem secutus, omnia imperfecta reliquit.

Ablegatur Nuncius in Galliam ad Henricum II.

Post Paulum Petri Cathedram ascendit Julius III. qui statim Prosperum Romam Nuncium ad Henricum II. Regem destinavit pro pace inter ipsum & Carolum V. firmanda. Re infecta, adversante maximè Cæsare, Romam Prosper rediit, ubi suis negotiis intentus permansit usque ad Pii IV. Pontificatum, nihil de pristina in cognoscendis curiæ Romanæ caussis sedulitate remittendo.

Pontifici Pio IV. amici operâ insinuatur; ac mox Gubernator Bononiæ, tum Nuncius in Lusitaniam edicitur.

Excellebat plurimâ apud Pium gratiâ Ptolomæus Gallius Novocomensis, vir industrius & integer, arctissimo necessitudinis vinculo Prospero conjunctus: Hic, ut sese occasio offerebat, semper de Prosperi meritis, virtute, & eruditione honorificè loquebatur. Quare Pontifex vulgari illa fama permotus, magnam de illo concepit opinionem; & trigesimo, postquam renuntiatus est summus Pontifex, die ad se Prosperum vocatum Bononiæ primò Gubernatorem, deinde Nuncium in Lusitaniam edixit. Mandavit tamen, ut, priusquam in Lusitaniam trajiceret, non nullorum men-

mensium spatio in Hispania moraretur, ad Philippum Regem Catholicum ad Concilii Tridentini prosecutionem inducendum. Die 14. Julii 1560. Romà solvens Prosper, magnis itineribus in Hispaniam contendit; & Toletum primariam regni urbem sub finem mensis Augusti attigit; à Rege amantissimè juxta ac honorificentissimè exceptus, paucis diebus intentam Concilii prosecutionem nullo negotio obtinuit. Toleto digressus, Olysipponem Regum Lusitaniæ sedem ipsis Calendis Februarii anni 1561. pervenit. Regnabat tum Sebastianus puer decem annorum, qui posteà ad Alcaceram cum Barbaris infeliciter pugnando, anno 1578. (uti lib. 4. n. 65. in vita Henrici Lusitaniæ Regis & Cardinalis narravimus) aut occubuit, aut mirabili fato è mortalium cognitione surreptus, & amissus est. Ejus avia Catharina Caroli Imp. soror, prudentissima fœmina omnia administrabat. Apud illam Prosper magna cum auctoritate, ac majori cum proventu Nuncium Pontificium agebat. Romam è Lusitania redux, post sesqui mensem iterum in Galliam mittitur; non enim alteri provinciam illam demandare poterat Pontifex calamitosis illis temporibus, quàm homini primario doctrina, prudentia, ac rerum usu exercitatissimo, in quo plurimùm ipse Pontifex nec immeritò confidebat. Lutetiam ut attigit, in Catharinæ Mediceæ gratiam sese insinuans, protinùs ab illa, ut Episcopos Galliæ, & cum illis Cardinalem Lotharingium ad Tridentinum Concilium mitteret (id caput legationis erat) impetravit. Quod, cùm Pio gratissimum accidisset, ut Prosperum præmio aliquo meritis suis commensurato afficeret, illum absentem ad preces Reginæ die 12. Martii anno salutis 1565. Cardinalium Collegio adscripsit.

Rebus in Lusitania feliciter confectis iterum mittitur in Galliam; ac paulò pòst Cardinalis creatur.

Mansit in Gallia Prosper Cardinalis apud Regem ad Reipublicæ Christianæ negotia tractanda usque ad Pii V. Pontificatum, hæresum monstris quaquaversum extirpandis adeò sollicitus, ut non semel capitis, vitæque periculum adierit, quam pro Christi fide, & pro Ecclesiæ dignitate profundere nunquam recusavit. A Pio V. inde vocatus Romam præfuit primo Presbyter Cardinalis Ecclesiæ S. Hieronymi Illyricorum; mox S. Mariæ in Thermis; demum sub Gregorio XIII. Episcopus Ecclesiæ Albanensis. Arelatensem Cathedram in Gallia adeptus, arcanorúmque Regis, & regni particeps factus, rara fide & prudentia (teste Thuano) res inter Pontificem, Regem, & Catharinam Reginam administravit. Rexit Ecclesiam Arelatensem summa integritate usque ad annum 1572. qua dimissa Romam secedens interfuit Comitiis Apostolicis, in quibus renunciati Ecclesiæ Romanæ Præsules Gregorius XIII. & Sixtus V. sub quorum ultimo, lethali morbo correptus, ac Christiani hominis præsidio munitus, Nonis Octobris anno salutis 1589. ætatis septuagesimo sexto, iis veræ pietatis & patientiæ argumentis decessit, ut ejus animum ad salutis domicilia pervenisse nemini dubium esse possit. Ejus cadaver in Basilica Liberiana cum hoc sequenti epitaphio marmori inciso tumulatum est.

In Gallia consistens multa præclara operatur; ac Episcopus Arelatensis declaratur.

Sanctè fine Romæ vitã concludit.

D.O.M.

Ejus Epitaphium.

D. O. M.

PROSPERO SANCTACRUCIO
S. R. E. CARDINALI EPISC. ALBANENSI,
QUI OB EXIMIAS ANIMI, INGENIIQUE VIRTUTES
POST PRIMARIA PALATINA OFFICIA, ET
ECCLESIASTICAS DIGNITATES
A PIO IV. P. M. CARDIN. CREATUS
LEGATIONIBUS GERMANICA, LUSITANICA, HISPANICA;
ET GALLICA BIS, FLAGRANTE INTESTINO BELLO PROVINCIA;
EGREGIA CUM LAUDE FUNCTUS, MAXIMISQUE
TOTO VITÆ CURSU PRO REPUB. SUSCEPTIS LABORIBUS,
OBIIT ÆTATIS ANNO LXXVI. SAL. M. D. LXXXIX.
MARCELLUS SANCTACRUCIUS
NEPOS POSUIT.

Ejus scripta. Scripsit Prosper Cardinalis Sanctacrucius, præter multa alia manu scripta:

Decisiones Rotæ Romanæ.
Gallicarum rerum Commentarios.
Orationes varias.
Epistolarum Volumen.
Elegias, & Epigrammata varii generis & argumenti.

De eo agunt Antonius Sanderus in Elogiis Cardin. Jo: Baptista Adrianus in Historia. Paulus de Angelis in descriptione Basilica Liberianæ. Petramellarius in Elogiis. Gallia Christiana. Sfortia Cardinalis Pallavicinus in Hist. Conc. Trid. Ughellius in Italia sacra. Victorellus in notis ad Cinc. & alii plures.

ANNO 1560.

SEDENTE PIO IV. PONTIFICE MAXIMO.

De

MARCO ANTONIO BOBA
S. R. E. CARDINALE.

V. *Hic ob præclaras animi dotes Sabaudiæ Duci apprimè charus. Clericali militiæ adscribitur; ac variis dignitatibus ornatur.*

MARCUS Antonius Boba, Italus, patria Casalensis, non ignobilis Juris utriusque Doctor, ob egregias eruditi animi dotes ab Emmnuele Philiberto Sabaudiæ Duce in numerum Taurinensium Senatorum lectus, ea fidei, prudentiæ, ac eruditionis specimina Principi dedit, ut is inconsulto Boba nulla regni negotia aggredi, nulla perficere soleret. Protractu temporis Marcus Antonius rerum humanarum caducitatem animo volvens, nuncium sæculo remittere, ac Clericali militiæ nomen dare decrevit. Sacris igitur initiatus, favore Principis Abbas primò Pinerolii, Secusiæ, & Caramaniæ; deinde Pii IV. gratiâ Augustæ Prætoriæ in Allobrogum finibus Episcopus creatus, apud Tri-

Tridentinam Synodum Oratoris munus pro memorato Sabaudiæ Duce exercuit.

Ea in Synodo cùm luculentam ad Patres orationem habuiſſet, & tam Principis ſui commodum, quàm Eccleſiæ univerſalis utilitatem magnis argumentorum ponderibus procurare laboráſſet; atque adeò non tam Oratoris, quàm inſignis Epiſcopi partes cumulatiſſimè adimpleſſet, omnium ore Pio commendatus, abſens in Cœtum Purpuratorum coöptatus eſt. Soluto Concilio Romam ad capeſſenda ſacri honoris inſignia profectus, tituloque Presbyteri Cardinalis S. Silveſtri cohoneſtatus, tantum abeſt, ut opinionem, quam de ipſo ſummus Pontifex, ſacérque Senatus conceperat, defraudarit, ut potiùs mirum in modum adauxerit. In ſententiis quippe dicendis liber, circumſpectus, & gravis, uti Cardinalitia dignitas expoſtulabat; & in negotiis pertractandis, ut anteà, ſemper prudentiſſimus, & æquiſſimus manſit. DEO nimirùm, & conſcientiæ, nunquam favori aut gratiæ judicia eius ſerviebant, quæ ſumma Principis, Eccleſiæ tranſcripti laus eſt.

Pio IV. à Patribus Trid. commendatus purpura honeſtatur.

Sublato è vivis Pio IV. à Succeſſore Pio V. cum quatuor præcipuis Cardinalibus pro reſtauratione Viarum publicarum Urbis, Fluminis, & Portûs Tyberis deputatus, maximo reipublicæ commodo, quoad vixit, fuit. Sub Gregorio XIII. ex titulo S. Silveſtri ad illum S. Marcelli translatus, morbo inopinato è terris ſurreptus eſt decimo quinto Kalendas Aprilis anno Jubilæi 1575. Cineres ejus publico mœrore elati, ſepulturam habuêre in Baſilica S. Mariæ in Thermis. De quo Oldoinus in additionibus ad Ciaconium ſic ſcripſit: *Vir fuit conſilio, fide, & magno in rebus omnibus ingenio præclarus, nec non poëtica, & oratoria arte inſignis.* Germanus verò Audebertus Aurelius in Deliciis Poëtarum hoc eum exornat elogio.

Publico commodo gnaviter ſtudet.

Moritur Romæ.

Ejus elogiũ ex Oldoino: & Audeberto Aurelio.

Exhibet en nobis titulo donatus eodem
Pro ſignis pro Marmoribus, celſiſque Coloſſis,
Rebus in anguſtis, tecto ſub paupere dives
BOBA modos Lyricos, non inferiora locutus
Vate Venuſino: Cujus defluxit ab ore
Grande melos, cannis Indorum dulcius ipſis:
Scriptis BOBA ſuis opus ære perennius omni,
Nec non Pyramidum conis longè altius altis
Exegit: Quod noſtra ætas miratur, & effert
Laude nova, quod poſteritas æquabit Olympo,
Ob cultos numeros, ob pura vocabula rerum,
Roma quibus nihil audivit numeroſius olim.

Scripſit proſa & metro elegantiſſimè: ejus opera hæc enarrantur:

Ejus ſcripta.

- Heroica ad Carolum Sabaudiæ Principem.
- Panegyris metrica ad Simonem Paſquam Cardin.
- Oratio elegantiſſima in Concilio Trid. habita.
- Epiſtolæ variæ ad varios.

Refert laudatus Oldoinus plura ejus Carmina nondum edita Romæ asservari, & ob venustatem à doctis multùm commendari.

Ejus memoriam faciunt Petramellarius in Elogiis. Jacobus Bosius in Historia Equit. Hierosolymit. Franciscus Augustinus ab Ecclesia in Hist. Pedemont. Aubery in vita. Nomenclator Cardinalium. Andreas Victorellus in addit. ad Ciac. Et alii.

ANNO 1560.

SEDENTE PIO IV. PONTIFICE MAXIMO.

De

FRANCISCO ABUNDIO CASTILLIONEO S. R. E. CARDINALE.

VI. FRANCISCUS Abundius Castillioneus nobili ac perantiquo genere Mediolani Calendis Februarii anno æræ Christianæ 1523. natus in parentem sortitus est Hieronymum Castillioneum, virum consilio manúque promptum, Senatûs Mediolanensis Præsidem. Franciscus domesticâ curâ ingenuè ac liberaliter institutus, Græcæ pariter ac Latinæ linguæ peritus, Ticini eâ diligentiâ in leges Pontificias ac Civiles incubuit, ut susceptâ in utroque Jure laureâ famam eruditi & præstantis viri consecutus fuerit. Multùm etiam Poëtica arte delectatus, suaves elegias tum Hetrusco tum Latino sermone composuit, quarum nonnullas inter alia variorum authorum Poëmata Hieronymus Ruscellius posuit libro sexto. Iis etiam addidit Philosophiam, ac sacram Theologiam, quibus animum non pœnitendo studio appulit.

Ejus præclara primordia, & literarum studia.

Franciscus Principis sui favore Abbatiâ S. Abundii Comensis insignitus, & anno 1562. Bobiensis Episcopus creatus, propter fidem, doctrinam, ac pietatem, quam in Concilio Tridentino zelo Religionis expresserat, Patrum commendatione à Pio IV. Pontif. Max. Presbyter Cardinalis, titulo S. Nicolai inter Imagines, absens renunciatus est. Hoc auctus honore, Monachos S. Benedicti inter Allobroges sine regula, rejectâ Ordinis observantiâ, vagantes in unum congregans, Observantibus unire statuerat, & Academiam, qua literis imbuerentur, eo animo instituere, ut hac reformatione monasteria in regno Galliæ existentia, in unum coälescentia, fidem Catholicam sartam tectam conservarent, ac hæreticis ingressum in Italiam prohiberent. Id tamen maximis objectis impedimentis executioni mandare, morte immatura præventus, non valuit. Nam in medio honorum cursu, annos natus quadraginta quinque, Romæ decimo octavo Kalendas Decembris anno salutis 1568. bonorum omnium dolore, è vita migravit: sepultus ad S. Mariam de Populo cum hoc sequenti Epitaphio.

Abbatia Comensi, Insula Bobiensi, & purpura insignitur.

Salubria meditans morte surripitur.

D.O.M.

D. O. M.

FRANCISCO ABUNDIO CASTILLIONEO *Ejus Epitaphium.*
MEDIOL.
Hieronymi Senatus Mediol. Præsidis filio
CARDINALI
A prima ætate ad beneficentiam atque omnem
Laudem propenso;
Ea sapientia, integritate, ac doctrina prædito,
Ut acceptam à Majoribus nobilitatem sua virtute vehementer augeret; dignúsque videretur Pio IV. Pontif. Max. qui difficillimis Christianæ Reipub. temporibus ad tuendam communem causam in amplissimum ordinem coöptaretur: In medio gloriæ cursu, ætate integra
Bonorum omnium dolore
Ex hac vita erepto,
Curatores Testamentarii posuêre.
Vixit annos XLV. Obiit M. D. LXVIII.

Franciscus hic Cardinalis à Gregorio XIII. inter alios viros doctissimos ad sacrorum Decretorum emendationem electos adhibitus, *Emendationi Decretorum à Gregorio. XIII. præficitur.* eo in munere ita se gessit, ut ejus doctrinæ, & diligentiæ in exquirendis vetustissimis codicibus ad hujus rei veritatem eliciendam aptis, Patres plurimùm tribuerint. Hic idem mores Collegii Castillionei Ticini à Branda Cardinale gentili suo olim instituti restituit; & Collegium vetustate collapsum propriis sumptibus restauravit; eíque moriens multa aureorum millia testamento legavit.

Scripsit, præter ea, quæ indicavimus, pia opera in laudem *Alia ejusdem scripta.* B. Mariæ Virginis, cum Mathæi Castillionei Commentario typis vulgata. Scripsit etiam familiæ suæ monumenta.

Eum celebrant Petramellarius in Elogiis. Matthæus Castillioneus de origine gentis Castillioneæ. Antonius Auberius in vita. Jacobus Gaddius de Scriptoribus non Ecclesiasticis. Ughellius in Italia sacra. Andreas Victorellus in addit. ad Ciac. & alii.

ANNO 1560.

SEDENTE PIO IV. PONTIFICE MAXIMO.

De

SIMONE PASQUA
S. R. E. CARDINALE.

SIMON Pasqua, Patricius Genuensis (aliàs Simeon de Nigris) VII. Galeatii Pasquæ, & Peregrinæ Stellæ nobilium conjugum filius, Philosophiæ, Theologiæ, Medicinæ, & Græcæ linguæ cognitione præstantissimus, in Angliam à Republica Genuensi

Omnibus Scientiis excultus, Episcopus Lunensis & Sarzanensis edicitur.

ensi, Philippo II. Hispaniarum Regi, & Mariæ uxori Angliæ Reginæ, patriæ nomine gratulatum missus; à Pio IV. Romano Pontifice, cui Medicus inserviit, Lunensis, & Sarzanensis Episcopus anno 1561. renunciatus, ejusdem Pontificis nomine Concilio Tridentino, magno reipublicæ Christianæ emolumento, interfuit. In serie Episcoporum, qui Synodo illi interfuisse enarrantur, hæc leges: *Simeon de Nigris Genuensis, Episcopus Sarzanensis, mortuus Cardinalis.* Propter enim doctrinam, fidei zelum, & in Superos pietatem, acerrimámque adversus hæreticos insectationem inter Presbyteros Cardinales titulo S. Sabinæ, à laudato Pio coöptatus reperitur. In Vaticanis Registris, teste Oldoino, hæc de Simone scripta inveniuntur: *Simeon de Nigris Episcopus Sarzanensis, Genuensis vir doctus, ex familia Pasqua.* Hic jam inde à pueritia ipsi Pontifici Pio charus, & ob summam eruditionem æstimatus, annum agebat ætatis 72. At eodem anno, quo adeptam purpuram induit, anno videlicet 1565. pridie Nonas Septembris Romæ in Palatio Apostolico ætatis anno 73. è vita migravit: Et, ut erat vir frugi, summæque parsimoniæ, centena aureorum millia numerata in pecunia reliquit, quæ postmodùm in Nepotes profusioris naturæ dispertita, brevi tempore evanuerunt. Corpus in Ecclesia sui tituli (in patriam tamen transferendum) conditum cum hac sepulchrali inscriptione.

Cardinalis creatus non diu vivit.

Multa aureorum millia reliquit à Nepotibus devorata.

Ejus Epitaphium.

SIMONI PASQUÆ
Viro omni doctrina,
Probitate, morúmque suavitate ornatissimo,
S. R. E. Presbytero Cardinali S. Sabinæ: Qui annum
agens LXXIII. anno salutis M. D. LXV. Pridie Nonas Septemb.
relicto bonis omnibus incredibili sui desiderio,
ad vitam meliorem commigravit.

Qua autem fuerit oris venustate, & insigni morum elegantia, hæc Marci Antonii Bobæ Cardinalis scripta de eo carmina testantur.

Marci Antonii Card. Bobæ de eo Elogium.

Egregio Pasquam *finxit DEUS ore* Simonem,
Eximiisque animum virtutibus imbuit; ut quas
Condidit insignes præstanti in pectore dotes,
Protinùs exprimerent oculi sub fronte decora.
Ingenua è liquido ceu picta corallia fulgent
Crystallo, nullam rosei perpessa nitoris
Jacturam, mittúntque suos illæsa colores.
Illustri quantum is Patria celeberrima, tantum
Urbs Ligurum claro felix lætatur Alumno.
Consiliúmque, operámque haud rarò experta fidelem,
Quem modò purpureo ornatum venerata galero est
Inclyta Roma, sacri columénque, decúsque Senatûs,
Virtutis propria nitentem fortibus alis,
Dum sublime volat, mors abstulit invida terris
Ingenio pollentem acri, vividâq; senectâ &c.

Eiusdem pariter laudes cecinit Hippolytus Capilupus hoc non invenusto carmine.

Felix

Felix qui potuit natura discere leges,
Immensúmque vagi noscere Solis iter:
Sed longè ante alios felix, qui colligit alto
Missa polo è sacris aurea dona libris;
Sed te, PASQUA, nequit dici felicior alter,
Qui vi divina mentis, utrumque facis.

Commendatur etiã ab Hippolyto Capilupo.

Agunt de Eo Ubertus Folietta in Elogijs Cardinalium Ligurum. Petramellarius sæpiùs citatus. Aubery in vita. Ferdinandus Ughellius in Italia sacra. Andreas Victorellus in addit. ad Ciac. Marcus Anton. Boba in Carmine. & alij.

ANNO 1560.

SEDENTE PIO IV. PONTIFICE MAXIMO.

De

JOANNE FRANCISCO COMMENDONO S.R.E. CARDINALE.

VIII.

JOANNES Franciscus Commendonus Venetus, Antonij Commendoni eximij Philosophi & Medici ex Laura Barbariga nobili fœmina filius, primam lucem aspexit Venetijs anno ab orbe redempto 1523. decimo quinto Kalendas Aprilis. Franciscus ingenio naturâ docili, prompto, & acri, solerti parentum curâ liberalibus artibus egregiè eruditus, Poëtas, Historicos, Oratores avidè sectatus, Romanâ, vernaculâque facundiâ in paucis clarus evasit, ut ipsius Orationes, Poëmata, aliæque elucubrationes, utrâque linguâ conscriptæ luculento sunt testimonio. Hic subtili excellens ingenio in difficillimis negotijs, ac arduis maximè causis pertractandis, & ad optatum finem perducendis adeò potenter eminuit, ut non modò frequentiam vulgarium hominum, sed & præstantissimorum virorum animos sibi conciliârit, devinxeritque. Unde eum Julius hujus nominis Tertius Romanus Pontifex occasione nonnullorum Epigrammatum, quæ Commendonus in laudem Villæ à Julio recèns excitatæ & ornatæ scripserat, ita amplexus est, ut inter familiares ascitum, in magnis rerum deliberationibus, ac præsertim obsignandis libellis apud Hieronymum Cardinalem Dandinum ad Cæsarem in Belgium anno 1553. legatum adhibuerit; paulóque pòst Oratorem in Angliam miserit, quando nimirum defuncto Eduardo Rege, Maria soror à regni Proceribus Regina Britanniæ renunciata est, ut eam ad regnum in Catholicæ fidei veritatem revocandam hortaretur, ac de rerum statu Pontificem Maximum certiorem redderet. Tantâ tum eloquentiâ, ac prudentiâ rem totam Commendonus apud Reginam peregit, ut ab eadem syngrapham regia manu scriptam, qua obedientiam Sedi Apostolicæ pollicebatur, & absolutionem à Schismate petebat, impetrârit. Qui Romam cum Reginæ Oratoribus, triumphanti similis, veniens, cuncta Julio in secreto Consistorio patefecit: quare Reginaldus Po-

Propter omnifariam eruditionẽ tota Italia inclarescit.

Julio III. Pont. in paucis charus.

A quo in Angliam Orator missus rem Catholicam strenuè promovet.

lus Cardinalis jussu Pontificis ad expiandum regnum mox missus; ipse verò Commendonus in præmium benè navatæ operæ Episcopatu primò Hadriensi, deinde Zacinthensi & Cephaloniensi ornatus est.

Tribus sensim infulis ornatur.

Cùm autem ad præstans ejus ingenium non modò singularis eloquentia & doctrina accederet, sed & mira quædam dexteritas, rerúmque publicarum usus diuturnus, quo & Principum externorum studia, & intimos populorum sensus optimè perspectos haberet, teneretque, à Paulo IV. sub annum salutis 1556. ad Venetam rempublicam legatur, & anno 1561. à Pio IV. ad Ferdinandum electum Imperatorem, tum ut Germanorum Episcoporum iter ad Concilium Tridentinum promoveret, tum ut conventui Norimbergensi à Protestantibus in causa fidei indicto, Pontificis nomine interesset: qua occasione Electorem Brandenburgensem, aliósque Germaniæ Principes in Catholica religione vacillantes, detecto ijs errore, multùm confirmavit. Exin Daniæ, Sueciæque Reges Concilij indicendi gratiâ adire jussus, adimplere jussa non potuit, hæreticis iter obsidentibus, & ne optatum legationis exitum impetraret, obicem quaquaversum ponentibus. Fridericus enim Daniæ Rex Commendono commeatum, quo se accederet, petenti parùm honestè respondit; neque cum parente suo Christierno, neque secum Pontifici quicquam unquam negotij intercessisse; nec proinde legationis ejus audiendæ se cupidum esse. Quocirca præterito Daniæ, Sueciæque regno, ad alias tum inferioris, tum superioris Germaniæ provincias se conferens, cùm ubique secundùm dignitatem perquàm honorificè reciperetur, invitatis ad Concilium cunctis eorum locorum Episcopis, magna cum laude Tridentum reversus est.

Mittitur Legatus in Germaniã: causa hujus Legationis enarrantur.

Non favens Daniæ Regis responsum.

Romam inde à Pontifice Pio IV. revocatus, anno 1563. in Poloniam, ut legationis pontificiæ munus apud Sigismundum Regem sustineret, dirigitur: ubi delusis hæreticorum insidijs propitio Deo appulsus, Synodo Diœcesanæ à Stanislao Hosio Cardinali in causa fidei celebratæ interfuit, ac pia ejusdem Hosij statuta, eà qua polluit auctoritate, confirmavit, promovitque. Cùm vero eodem tempore Patres Societatis JESU in Prussiam à Stanislao Cardinali, qui illis Braunsbergæ Collegium erexerat, atque dotaverat, accersiti essent, Commendonus Regem ob falsos de Patribus ab hæreticis sparsos, rumores, impactásque calumnias contrarium, factâ perhonorificâ Patrum apud eundem mentione ita demulsit, atque disposuit, ut cognitâ hæreticorum imposturâ, non modò ingressum ijs in regnum indulserit, verùm etiam Vilnense Gymnasium, eorum curæ atque regimini commiserit. Quo tempore Nicolao quoque Sandero Anglo ejusdem Societatis Alumno, sibi valdè familiari, auctor extitit, ut præclarum illud opus *de visibili Ecclesia Monarchia* nuncupatum conscriberet.

Legatur in Poloniam, ac præter alia Sigismundum Regem ad suscipiendos Societatis JESU Patres disponit.

Porrò dum ea fungeretur legatione, à Pio IV. ejus merita explorata habente, absens Presbyter Cardinalis titulo S. Cyriaci in Thermis renunciatus, ex Hosij manibus sacræ dignitatis insignia in Festo Principum Apostolorum suscepit. Mansit ea in Provincia stre-

Absens in sacrum Purpuratorum Senatum legitur.

strenuè rebus fidei invigilans, usque ad assumptionem Pij V. à quo sub annum 1566. in eodem legationis munere confirmatus, è Polonia Augustam Vindelicorum, ut imperialibus à Maximiliano II. Imperatore indictis comitijs pro Concilij Tridentini decretis, fidei propagatione, hæresúmque extirpatione Sedis Apostolicæ nomine interesset, dirigitur. Jusserat Pius, ne se inconsulto in comitijs illis quicquam ad Ecclesiastica dogmata pertinens statueretur; & Commendono districtè mandaverat, ut Cæsari ipsi, si quid ejusmodi in fidei Catholicæ præjudicium attentaret, aut permitteret, abdicationem ab Imperio, & alijs ditionibus denuntiaret. A qua tamen nimiùm severa juxta ac periculosa denuntiatione, quæ longè maximas turbas commovere potuisset, prudentissimus Commendonus omninò abstinens, meruit etiam ab ipso jussore Pio, rebus cognitis, cum gratiarum actione laudari.

In Comitijs Augustanis quam prudenter se gesserit.

His magno rerum successu, parique laude peractis, in Italiam reversus, iterum in Germaniam, rogaturus Maximilianum Cæsarem, ne Augustanam Confessionem duobus Archiducatûs Austriæ Ordinibus, qui eam instantissimè petebant, concederet, Legatus est missus. Quo obtento cùm Romam repetijsset, paucis interjectis mensibus tertiùm in Germaniam ad eundem Cæsarem; tum in Poloniam ad Sigismundum Regem destinatur, ut ambos suâ facundiâ adversus Turcas Christianorum fines impunè infestantes commoveret. Cui negotio dum strenuè more suo insisteret, Sigismundus Poloniæ Rex magno Reipublicæ incommodo è vivis eripitur. Unde illi protinùs Româ per literas mandatum est, ne turbulento eo tempore ante novi Regis electionem è Polonia pedem efferret. Paruit Commendonus, suâque operâ & dexteritate illud præprimis effecit, ut sedatis partium dissidijs, turbisque Henricus Andegavensis Caroli IX. Francorum Regis frater, acerrimus ea ætate hæreticorum hostis, præterito non absque nota Maximiliano, Poloniæ Rex acclamaretur. Quæ res posteà magnas seditiones Polonos inter & Austriacos concitavit, nulla arte nisi profuso utrinque sanguine restinguendas. Id quod Commendono Legato, partes Maximiliani inconsultò respuenti, vitio datum à Germanis Scriptoribus memoratur.

Rursum in Germaniã missus causæ fidei invigilat.

Post obitum Sigismundi Regis Henrico Andegavensi ad summam rerum non sine nota suffragatur. Hinc Turbæ.

His difficillimis legationibus perfunctus Commendonus, Romam ancipiti laude reversus est anno 1573. Gregorio XIII. habenas Ecclesiæ moderante. Sub quo, postquam ex titulo S. Cyriaci ad illum S. Marci translatus esset, vigilijs atque laboribus consumptus vivendi finem fecit Patavij septimo Kalend. Januarij anno salutis 1584. Corpus ibidem apud Patres Seraphicos Ordinis Minorum cum brevi elogio funerali terræ mandatum est.

Moritur Patavij.

Scripsit, præter Orationes & carmina multa, Commendonus Cardinalis Relationem Curiæ Romanæ, quam m. s. sæpiùs apud plures se vidisse testatur Oldoinus.

Ejus scripta.

Eum

Eum commendant Petramellarius in Elogiis. Franciſcus Sacchinus in Hiſt. Soc. JEſu. Sforsia Pallavicinus in hiſt. Concil. Trid. Aubery in vita. Thuanus in hiſt. Gall. Spondanus in Annal. Eccleſ. Ubertus Folietta lib. 2. de ſacro Fœdere. Antonius Maria Gratiani in vita. Ludovicus Morerius in Diction Hiſt. & alij plures.

ANNO 1560.

SEDENTE PIO IV. PONTIFICE MAXIMO.

De

BENEDICTO LOMELLINO
S. R. E. CARDINALE.

IX.

Jurisprudentiam publicè profitetur.

BENEDICTUS Lomellinus, natione Italus, patria Genuenſis, nobili & opulenta familia, anno ſalutis 1517. Genuæ ortus; Juris tum Pontificij, tum Cæſarei ſcientia ita excelluit, ut eruditam adoleſcentiam nondum egreſſus, profitendi munus publicè mandatum ſumma cum ingenij ac doctrinæ Laude ſuſtinuerit. Poſt aliqua forenſium honorum munia Cameræ Apoſtolicæ Clericus à Paulo IV. electus Carolum Cardinalem Caraffam (qui poſteà anno 1561 læſæ Pontificiæ majeſtatis reus, à Pio IV. capitali ſententia in Mole Hadrianâ manu carnificis ſtrangulatus perijt) in Belgas ad Philippum Hiſpaniæ Regem Legatum eo fine comitatus eſt, ut ei in arduis negotijs, quæ habuit, conſilio & operâ adeſſet.

Carolum Card. Caraffam Legatum Apoſtol. in Belgium comitatur.

à Pio Cardinalis creatur.

Hunc Pius IV. Pauli ſucceſſor propter eximiam juſtitiæ, & religionis gloriam cum rerum civilium intelligentia conjunctam, & fidelem reipublicæ navatam operam inter S. R. E. Cardinales titulo S. Mariæ in Aquiro primò, mox S. Sabinæ cooptavit. Quem ille honorem primus in gentem ſuam Lomellinam nobilitate & opibus florentem intulit: quare plus huic viro ſui Majores, quàm ſuis ipſe Majoribus, debere videntur. Sub Gregorio XIII. Maritimæ, Latiique legatione magnâ nominis famâ perfunctus ſcribitur. Præfuit Eccleſijs Anagninæ, Albintimillienſi, Lunenſi, ac Sarzanenſi, ſumma religione, ac vitæ ſanctimonia, earúmque Clerum moribus corruptum, & diſciplinâ collapſum ex præſcripto Concilij Tridentini ad frugem correxit. Obijt Romæ piiſſimè ſeptimo Kalendas Auguſti anni 1579. ætatis ſexageſimo ſecundo. Ejus corpus in Eccleſia S. Gregorij marmore conditum hoc ſequenti epitapio inſignitur.

Legatione & Inſulis Epiſcopalibus ornatur.

Moritur Romæ.

D. O. M.

Ejus Epitaphium.

BENEDICTO LOMELLINO.

Qui eruditione inſignis Romanæ Aulæ varios honores
Emenſus à Pio IV. Pont. Max. in Cardinalium Collegium
Fuit adlectus, cuique ob eximiam pietatem, fidem
Juſtitiam, ſummámque humanitatem major
Voto hominum præoptata dignitas, morte
Prærepta gloriam intendit.

Obijt

Obijt VII. Kal. Augusti, anno à Salvatore nato
M DLXXIX
Annum agens LXII.

Extant præstantissimi hujus Cardinalis varia elogia non modò apud Historicos, sed etiam apud Oratores, atque Poëtas, quorum nonnulla exhibet Oldoinus in additionibus ad Ciaconium.

Celebratur à viris doctis.

Agunt de Eo Ubertus Folietta in Elogijs Cardinalium Ligurum. Petramellarius in elogijs. Aubery in vita. Ughellius in Italia sacra. Fulvius Cardulus in Carmine. Joannes Carga in metro. Victorellus & Oldoinus in addit. ad Ciac. Morerius in Diction. Hist. & alij.

ANNO 1560.

SEDENTE PIO IV. PONTIFICE MAXIMO.

De

FRANCISCO ALCIATO S.R.E. CARDINALE.

FRANCISCUS Alciatus, natione Italus, patria Mediolanensis, nobili genere Martino Alciato patre Kalendis Februarij anno salutis 1522. natus, excellentissimi illius ævi Juris Consulti Andreæ Alciati æmulator fuit atque gentilis. Nam Andrea sub annum 1550. Papiæ extincto, ejusdem bonorum ac cathedræ hæres factus, jurisprudentiam annos nondum triginta natus admirabili ingenij felicitate, eloquentia, & eruditione, publicè docuit Ticini, nactus inter alios eruditos auditores Carolum Borromæum, qui postea Ecclesiæ non tam doctrinâ, quàm vitæ sanctitate Purpuratus præfulsit. Franciscus (famâ ejus tota Italiâ increbrescente.) Romam Ticino vocatus, quòd politioribus quoque literis, ac linguæ Græcæ cognitione longè præstaret, utriusque signaturæ Referendarius primò, deinde Apostolicus Internuncius ad Bohemiæ Regem, mox Episcopus Civitatensis à Pio IV. renunciatus est. Hic Romani Pontificis Datarius cùm esset, ob excellentes animi dotes Carolo Cardinali Borromæo adeò charus fuit, ut eo instantissimè rogante à Pio IV. Cardinalium Collegio cum titulo Presbyteri S. Mariæ in Porticu fuerit adscriptus. Auctus tanto honore, Protectoris Hiberniæ, Carthusianorum, Ordinisque Minorum munere functus est: collapsam Collegiorum Capranicensis, & Nardini Disciplinam juxta Concilij Trid. mentem restituit: fuitque unus ex supremis Inquisitoribus, atque Interpretibus sacri Concilij Tridentini; unusque ex ijs, qui negotijs Episcoporum, Regularium, Clericorum, sacrarúmque familiarum præerant. X.

Jurisprudentiâ magna cum laude publicè interpretatur.

Varijs muneribus honestatur.

Ad preces Caroli Card. Borromæi purpura insignitur, ac varijs Ecclesiæ negotijs præficitur.

Sub Pio V. Pont. Max. Caroli Borromæi absentis vice Majoris Pœnitentiarij provinciam obivit. Cúmque Pius novum Pœnitentiariorum Collegium, vetere dissoluto, instituisset, Cardinalem Alciatum Borromæi loco illi præfecit; minorésque Pœnitentiarios

S. Petri, Patres Societatis JESU esse jussit. De eximijs ejus virtutibus Academia Parisiensis poëticè gratulata inter alia sic cecinit.

Academia Parisiensis de eo carmen honorificum.

Illum rara decent, cui se explicuêre merenti
Tot rara superum merces, quem rara per omnes
Ornat vita modos, pietas, constantia, morum
Integritas, animúsque mala ferruginis expers,
Ingenium, solersq; animi prudentia rerum,
Et mixtus gravitate lepos, & gratia linguæ.
Hæc illum tanti vexêre ad culmen honoris;
Illius hæc frontem Latio cinxêre galero.

Supremum diem obit Romæ.

Mortem oppetijt vir clarissimus Romæ decimo tertio Kalend. Maij anno à Christo nato 1580. ætatis quinquagesimo Octavo, suis, atque bonis omnibus charus cùm ob reliquas virtutes, tum ob singularem morum elegantiam, atque humanitatem, sed præcipuè corporis, animique castimoniam, qua nulli vel continentissimo cedere visus est unquam. Cujus rei egregium & irrefragabile documentum paucis ante mortem diebus edidisse perhibetur: nam cùm morbo calculi acutissimo non absque vitæ discrimine torqueretur; Medicique eapropter de remedio deliberaturi convenissent, censuit eorum unus, Franciscum aliter, nisi Veneris usu, morte eximi non posse. Quo illi significato, *Absit*, respondit, *ut jacturam æternam animæ faciam pro sanitate temporanea cadaveris.* Atque ita virtutem vitæ præferens, mori maluit quàm fœdari. Ejus cadaver in Ecclesia S. Mariæ de Angelis, uti jusserat, sepultum jacet, ubi cum ejus effigie ad memoriam posterorum hoc extat monumentum.

Singulari castimoniæ prærogativa fulsit.

D. O. M. S.

Ejus Epitaphium.

Et memoria FRANCISCI ALCIATI *Mediolanensis*
Tit. S. Mariæ in Portica S. R. E. Presbyteri Cardinalis
Virtute, humanitate, officio,
Juris utriusque scientia, ac cæteris omnibus disciplinis florentissimi;
Carthusiensis familiæ Protectoris.
Vixit annos LVIII. Obijt MDLXXX. XIII. Kal. Maij.
VIRTUTE VIXIT. MEMORIA VIVIT.
GLORIA VIVET.

Ejus ingenij Monumenta.

Bibliothecam insignem construxit, in qua multa ingenij sui monumenta reliquit: nonnulla etiam Andreæ Alciati opera Legalia, anteà non edita, colligenda; editisque ut posthuma adjungenda curavit. Scripsit quoque literas tersissimas Latinâ & vernaculâ linguâ.

Agunt de eo Petramellarius in Elogiis. Ferdinandus Ughellius in Italia sacra. Monumenta Vaticina. Petrus Victorius in Epistola Academ. Parisiensis. Franciscus Cabrera. Augustinus Oldoinus in addit. ad Ciac. Ludovicus Morerius in Dict. hist. Et alii.

ANNO 1560.

SEDENTE PIO IV. PONTIFICE MAXIMO.

De

GUILIELMO SIRLETO S. R. E. CARDINALE.

XL

GUILIELMUS Sirletus, Calaber natione, Thomæ Sirleti non admodùm opulenti sed honesti viri; qui ad centesimum quintum ætatis annum vixit, filius, ortus est Stili in Calabria anno à recuperata salute 1514. Hic à pueritia, parentis viri eruditi diligentiâ, omnibus ingenuis ac liberalibus doctrinis domi institutus, posteà Neapolim, Græcis, Hebraicis, Latinisque linguis operam daturus, comigravit: & qua erat ingenij docilitate atq; præstantia, ita perfectam, ita exquisitam trium linguarum intelligentiam assecutus est, ut nihil in eis sciri discique possit accuratiùs. Sic enim latinè, sic græcè, & hebraicè loquebatur, ut in ijs linguis natus potiùs, quàm edoctus videretur; ipsisque magistris, quos longè superaverat, summæ admirationi esset. Quibus studijs, cùm Mathematicas quoque, Philosophicas, atque Theologicas disciplinas, ex ipsis Græcorum fontibus haustas, conjungeret, brevi tempore in omni scientiarum genere ita perfectus evasit, ut omnium in studijs versatorum Princeps passim, nec immeritò, haberetur.

Parentis diligentiâ in omni litterarum genere, ac linguarum cognitione instituitur.

Hac instructus supellectili, fortunæ bonis destitutus, unico sacrorum Bibliorum volumine secum delato, Neapoli Romam se contulit: ubi brevi eruditis omnibus innotescens in familiam Marcelli Cervini Cardinalis doctissimi (qui posteà sub annum 1555. Ecclesiæ sacris sub Marcelli II. nomine præsedit) transcriptus est. Marcello vitâ functo, Paulus IV. successor, illius virtutum odore ac fragrantia captus, Sirletum Alphonso, & Antonio Caraffis nepotibus in præceptorem dedit; &, ne nullo charactere insignis esset, Protonotarium Apostolicum de numero participantium creavit, atque ob excellentem ejus non minùs pietatem quàm doctrinam in intimam familiaritatem admisit, cum eo de rebus sacris plerumque disserens, eúmque horarijs precibus recitandis adjutorem assumens. Illum super mensam de divinis rebus, sacræque scripturæ difficillimis locis disserentem, sæpè sæpiùs attonitus audivit, privatisque colloquijs in consiliorum, curarúmque partem multoties vocavit: ita ut Antonius Caracciolus actorum & vitæ ejusdem Pauli commentator de eo hæc scribat: *Amabat Sirletum Paulus, ac in sacrum Senatum referre volebat; vicissimq; Paulum Sirletus, & diligebat ut patrem, & reverebatur ut Principem ac Dominum. Unde non tantùm viventi perpetuò aderat, atque ab ejus latere vix discedebat; verùm etiam morientem nunquam deseruit, sed ad extremum usque spiritum fidelis ei affuit.* Et paucis interjectis: *Guilielmus Sirletus fuit unus ex ijs, qui Cardinalibus cubiculo pontificio, palatióque digressis astitit Paulo morienti: quem & inter Purpuratos adscribere meditabatur.* Quam benefi-

Romam delatus in familiã Marcelli Card. Cervini suscipitur.

Marcello dein functo, Paulo IV. familiaris redditur, & Protonotarius Apost. creatur.

Mutua Pauli Pont. & Sirleti animorum conjunctio.

neficentiſſimi Patris voluntatem, acceptáſque ab eo gratias abundè compenſavit Sirletus, dum ſobolem ejus (Patres Theatinos intelligo) non modò Latinis, ſed Græcis etiam, & Hebraicis literis, nullo accepto laboris pretio, in Quirinali domo inſtituit.

S. Carolus Borromæus Sirleti curæ commiſſus, eo auctore in litteris ac pietate profecit.

Pius IV. qui Paulo ſucceſſit, Sirletum & ipſe magno habuit in pretio; & quod ei erat omni theſauro charius ac pretioſius, ſororis filium Carolum Cardinalem Borromæum ejus fidei ac tutelæ quodammodò commiſit. Qui Sirleti ſanctimonia, ingenuitate, ac eruditione mirum in modum delectatus, cùm jam artium liberalium ſtudia ſummo mentis ardore complexus eſſet, ita ut totum, quod ei à publicis negotijs ſupererat temporis, illis daret, in ea tamen ex conſortio Sirleti longè ardentiùs incubuit. Ob id literatorum cœtus in palatio Apoſtolico aliquoties per hebdomadam coëgit, idque veſpertinis horis, dum negotia ceſſarent; quos ideò congruenti vocabulo *Noctes Vaticanas* appellavit.

Ad ejuſdem Caroli preces, Cardinalis creatur.

Pij IV. in creando præſagium.

Anno à partu Virginis 1565. Sirletus ad preces Caroli Borromæi à Pio IV. in Ordinem, ac Senatum Principum purpuratorum diu reluctans, planéque invitus adſcriptus, titulum Presbyteri S. Laurentij in Pane & Perna accepit. Cúmque eum Pontifex ſacra purpura exornaret, Patres in conſeſſu allocutus, *Hunc*, inquiebat, *in Collegium adlegimus, ut quemadmodùm Paulo Prædeceſſori noſtro morienti officioſiſſimè adſtitit, ita etiam ſuis precibus noſtram adjuvet apud DEUM ex hac vita migrationem.* Quod præſagium eventu ipſo comprobatum eſt decimo poſt elapſo menſe, quo Pius IV., recitante Sirleto Cardinali animæ commendationem, morti carnis ſpolium reliquit.

Mortuo Pio IV. Sirletus ad ſummam rerum proponitur.

Juſtis exinde Pio perſolutis, cùm Patres Conclave, de novo ſucceſſore deliberaturi, ingreſſi eſſent, agnoſcens Borromæus Cardinalis clientelis potens, ac præcipuæ partis in hac electione dux & caput, ſe Joanni Cardinali Morono fruſtrà ſuffragari, quod ei ſcrutinio facto quatuor vota deeſſent, defuturáque ampliùs forent, ſi idem ſecundò tentaretur, omiſſo Morono ad Sirleti creationem animum tranſtulit, quem omnibus ferè gratum ob eminentes ſuas virtutes ſciret, maximè verò Cardinali Michaëli Ghiſilerio, Alexandrino dicto, qui cùm nihil præter DEI gloriam, & publica Eccleſiæ commoda ſpectaret, Sirletum ornando Eccleſiam ornari, Chriſtianæque reipublicæ optimè conſultum iri affirmabat. Unde non modò ſtudium ſuum Borromæo ultrò pollicebatur, ſed Patres etiam ſingillatim conveniens, miſcendo preces & conſilia, omnium gratiam Sirleto conciliare ſtudebat: qui tamen à Pontificatu paucis admodùm votis excidit eâ ſola ex cauſa, quòd nonnulli dubitarent, an homo totus libris, & literarum ſtudijs immerſus, parúmque rebus gerendis exercitatus, tantam negotiorum molem periculoſo eo tempore ſuſtinere poſſet? Quare verſis aliorſùm votis, in excelſa Pontificatûs arce ac ſede, præter ſuam, ac omnium expectationem poſitus Cardinalis Alexandrinus (dictus Pius V.) nihil habuit antiquius, quàm ut Sirletum, cui triplicem tiaram deferri ſummoperè optaverat, inferioribus ſaltem infulis inſigniret, Epiſcopatu nimirum S. Marci, móxque Squillacenſi.

Anno

Anno igitur 1566. S. Marci Episcopus creatus, commissum sibi gregem tanta vigilantia, tanta vitæ sanctimonia, & integritate cum verbo, tum exemplo regere cœpit, ut simillimam priscorum Patrum perfectionis imaginem referre sit visus. Anno verò 1569. Pii V. imperio hanc ipsam S. Marci Cathedram cum Squillacensi commutare jussus, cùm eam quinquennio, more suo sanctissimè administrasset, ad favorem nepotis sui, virtute non minùs, quàm doctrina conspicui, altioribus ipse impendendus Ecclesiæ negotiis dimisit. Námque Romam à Pio Pontifice vocatus, ob maximam, qua pollebat, eruditionem, sacrarúmque literarum eximiam cognitionem Missalis, Breviarii, & Catechismi reformationi ad mentem Concilii Tridentini cum aliis doctissimis viris adhibitus, ac demum Indici librorum prohibitorum, eorúmque expurgationi, & Bibliothecæ Apostolicæ præpositus, talem tot arduis negotiis præstitit operam, quæ toti Ecclesiæ in hanc usque diem longè maximè salutaris extitit.

Episcopus primò S. Marci, tum Squillacensis renunciatur.

Bibliothecam verò Vaticanam conquisitis toto orbe terrarum præstantissimis exemplaribus, Græcis, Latinis, Hebraicis, Arabicis, partim editis, partim manuscriptis, ingenti pretio & labore Romam advectis, sic infarsit, ut jam longè auctior, nobilior, elegantior, exactiórque suâ opera habeatur, quàm ante urbis direptionem fuisse memoretur.

Bibliothecam Vaticanam mirè auget, atque exornat.

Quare meritò Marcus Antonius Muretus Sirletum ob exactissimam librorum omnium cognitionem *spirans Musæum* nominavit; & Stanislaus Rescius *vivam Christi Bibliothecam*. Unde Joannes Motta Lusitanus, qui eum post obitum funebri oratione laudavit; *à trecentis annis neminem in sancta Dei Ecclesia Sirleto doctiorem extitisse* testatus est. Et Cardinalis Hosius, postquàm Franciscum Torrensem eximium Societatis JEsu Theologum ob ejus eruditionem plurimùm extulisset, hæc in laudem Sirleti adjunxit: *Vellem ostendi mihi quempiam, qui sit tam recondita lectionis, qui tam multa viderit, tantóque cum labore legerit, quàm Torrensis? ego certè præter unum Cardinalem Sirletum scio neminem, ad quem velut ad oraculum scientiarum recurrebant omnes, quicunque aliqua difficultate in literis quibuscunque tenebantur; erat enim insigni trium linguarum peritia præditus.*

Multiplici Elogio à Viris doctis commendatur.

Alius facetè simul & verè dixit; Sirleti somnia eruditiora fuisse, quàm essent plerorumque doctorum vigiliæ; cùm sæpè somno correptus, Græcè, aut Latinè de argumento difficili disputare, vel ambiguum locum explanare auditus sit. *Certè*, ait Oldoinus, *sæpe somnians etiam, Græcè & Latinè loquens præcepta prodidit sapientiæ.* Ferunt hominem sciendi avidissimum, à legendo scribendóque cessasse nunquam.

Sirleti somnia doctorum vigiliis præferuntur.

Fuit & eximia ejus laus, quòd in omnes cujuscunque sortis vel conditionis comitatem & humanitatem; in egenos quoscunque beneficentiam & liberalitatem explicaret: Qua potissimùm virtute aditum sibi in sacrum Senatum aperuisse, cecinit nonnemo his versibus.

In quoscunque comis, humanus, & liberalis prædicatur.

Laudaris, SIRLETE, in egenos prodigus æris,
Qua virtute rubra est parta tiara tibi.
Attica sic calles, ut non præstantior alter,
Incertum, fueris doctior? an melior?

 Sanè

Sanè interdum calceos, vestem, atque subuculam, quibus pauperes nudos & algentes tegeret, exuisse traditur. Sed præcipuæ liberalitatis ejus argumentum hoc fuit, quòd inopes adolescentes in studiis fovere, persoluto magistris salario, coëmptisque libris, quibus uterentur ac proficerent, soleret. Ac ne aliqua gloriolæ subtilior aura liberalitatem inficeret, petitam sæpiùs à Pontificibus pecuniam, nec impetratam, illorum nomine imposito, repræsentabat de suo, ut redundante in alios gloria, integram, nulloque ullius ore libatam mercedem ipse reciperet. Ac demum, ne dare gratis videretur, pueros inopes, qui ad D. Petri in Vaticano rigidam per hyemem fasciculos ramusculorum vendunt, in unum vocatos fidei rudimenta docebat: tum fasciculos omnes, distributo in singulos argenteo denario petitum pretium longè excedente, liberaliter coëmebat: Quo facto, mirum! quantam puerorum frequentiam quot diebus cum fasciculis Sirletum expectantium coëgerit. Itaque non tam ex ramusculis excitato igne, quàm sua virtute rigorem hyemis temparabat, verè luculenta charitate. At cùm absolvendo, quod exstruere cœperat, S. Mariæ de Montibus Templo, pecuniam non suppetere ab æconomis admonitus esset, respondit, se libros etiam, quolibet thesauro sibi potiores, venditurum; quòd si nec inde conflata pecunia sufficeret, certum sibi esse, DEI benignitatem minimè defuturam. In Ecclesia Vaticana aliquando ad audiendum DEI verbum constitutus, cùm amissi per viam argenti recordatio importuna animo recurreret, restitit tunc quidem, atque obluctatus est: Verùm cùm Templo egressus loculos perditos recuperasset, indignans molestam eorum sibi fuisse cogitationem in templo; *Vindicabo*, inquit, *hanc ego hodie, & magno quidem meo bono:* Sexaginta, quot erant, aureos protinùs ad S. Spiritûs Nosocomium deferri jussit, pauperibúsque distribui.

Mira ejus beneficentia & munificentia exemplis probatur.

Qualiter importunā in templo obortam cogitationem vindicārit?

Orandi quoque studio, rerúmque fugacium, & ipsius vitæ mortalis contemptu enituit, quò magis se ad ejus terminum appropinquare cognovit; incensus ad id, atque impulsus potissimùm lectione historiæ rerum gestarum Caroli Borromæi à Cardinale Augustino Valerio (de quo suo loco, id est n. 29. dicturi sumus) conscriptæ, quam sub extrema vitæ tempora idem Auctor ipsi examinandam consignaverat. A quo, cùm illam pridie, quo Sirletus ex hac vita migravit, repeteret, sic eum æger è lecto, in quo moriturus jacebat, quasi de mutuò acceptâ gratias agens, allocutus fuisse dicitur ab ipsomet Cardinali Valerio. *Nihil opportunius contingere poterat mihi, quàm illum, quem de sanctissimi Cardinalis Borromæi Vita libellum scripsisti, mihique legendum dederas, tibi meis manibus restituere:* Addiderat quædam, nonnulla etiam detraxerat, quædam correxerat, amanter omnia & prudenter, more suo) *Munus tuum sepulchrale fuit mihi aptissimum: divinâ providentiâ factum crediderim, ut in ultimo hujus vitæ actu virtutes Borromæi, ejus in primis vitæ contemptus, & animi in minimè formidanda morte celsitudo, quam unicè dilexi, & magna observantia sum prosecutus, mihi proponerentur, ut alacriùs ad patriam illam communem nostram tenderem. Faxit DEUS misericordia parens, ut ego, & tu aliquando in cælesti illa patria Carolum nostrum*

Laudatur à rerum humanarum, ac vitæ mortalis contemptu.

vide-

videamus, ibique verè in Domino conjuncti perpetua cum eo felicitate perfruamur. Quibus dictis, mortem, quam à multis annis paratissimus expectaverat, læto, hilarique vultu aspexit: ea siquidem appropinquante, Christi è cruce pendentis imaginem apprehendens, milléque osculis ac suspiriis exsuavians, forti animo dixit: *Domine JESU,* *Ultima morientis verba.*
qui pretioso tuo sanguine miserum me, immò felicem, in ara crucis redimere dignatus es, da, ut momento hoc, quod mortalis vitæ meæ supremum posuisti, benè utar; tuâque gratiâ, sine qua salvari nemo potest, munitus ac confirmatus decedam. Mortem, quæ piè viventibus tetra non est, sed suavis, optabilis, & pretiosa, non pertimesco; immò illam ut donum DEI, quod natura mortalibus omnibus commune fecit ac novissimum, suspicio, amplector, & operior. Sis mihi modò mori lucrum, & mors tua vita mea! In pace in idipsum dormiam, & requiescam. Hæc magno animi ardore prolocutus, cùm identidem salvificæ crucis simulachrum ori ac cordi devotissimè impressisset, innocentis vitæ periodum felici ac placido fine conclusit Romæ octavo Idus Octobris anno à Christo nato 1585. ætatis septuagesimo primo. Cineres ejus publico luctu elati, in Ecclesia sui tituli cum hoc elogio funerali terræ mandati sunt. *Piè decedit Romæ.*

D. O. M.

Ejus Epitaphium.

GUILIELMO SIRLETO CARDINALI
Stili in Calabria nato,
Hujus Ecclesiæ Presbytero, S. Sedis Apost. Bibliothecario
Hebraica, Græca, Latinaq. lingua peritissimo;
Humanarum, Divinarúmque disciplinarum scientia claro;
Eruditorum, & pauperum Patrono, ac parenti beneficentissimo;
Ob probitatem ejus, pietatémque singularem
A PIO IV. PONT. MAX.
Sacro instante Collegio, Cardinali creato.
Vixit annos LXXI. Obiit anno salutis
M. D. LXXXV.

Tanti viri mortem condignis elogiis, ac lachrymis prosecuti sunt omnes, qui Sirleti virtutem, sapientiam, probitatem, & eruditionem noverant, quorum insignes aliquot cum suis præconiis refert in additionibus ad Ciaconium Augustinus Oldoinus. Illum præ primis, ac omnium cumulatissimè laudarunt Joannes Motta Lusitanus in oratione funebri; Augustinus Cardinalis Valerius in epistola ad Antonium Cardinalem Caraffam, & Janus Nicius Erythræus in prima parte Pinacothecæ. Scripsit verò vir eruditissimus sequentia: *Viri lachrymis defletus à compluribus doctrina præstantibus viris.*

Ejus varia scripta.

- Annotationes in Psalterium.
- Biblicum Apparatum.
- Correctiones & annotationes in Jus Civile.
- Tractatum de Monarchia Ecclesiastica.
- Lectiones in Bibliis regiis variantes.
- Tractatum de Basilica S. Mariæ Majoris.
- De Præstantia Basilicæ Vaticanæ lib. unum.
- Epistolarum volumen.

Ul-

Nonnulla Græcorum monumenta Latinè vertit.

Ultrà hæc Latinitate donavit pervetustum Menologium Græcum, propriàque manu, majori ex parte conscripsit, ut refert Cardinalis Baronius in Notis ad Martyrologium Rom. die 3. Januarii. Latinas quoque fecit nonnullas Sanctorum Vitas Græcè à Metaphraste scriptas. Ejus etiam operâ usus est Marianus Victorius Episcopus in corrigendis, seu restituendis S. Hieronymi scriptis, ut ipsemet testatur in Epistola Nuncupatoria ad Pium IV. Rom. Pont.

Agunt de eo Jo: Maria Toscanus, Petramellarius, Andreas Scotus, & Antonius Sanderus, quilibet in Elogiis Cardin. Ludovicus Donius d'Attichi in Hist. Cardinalium. Panvinius in Marcello II. Ughellius in Italia sacra. Joseph Silos in Hist. Clericorum Regul. Ubertus in vita. Spondanus in Annal. Eccles. Andreas Saussay de Script. Eccles. Morerius in Diction. hist. Et alii plures.

ANNO 1560.

SEDENTE PIO IV. PONTIFICE MAXIMO.

De

GABRIELE PALEOTO
S. R. E. CARDINALE.

XII. GABRIEL Paleotus, Italus, patre Alexandro Jurisconsulto & Senatore clarissimo, matre verò Gentili Volta, nobilibus conjugibus Bononiæ anno salutis 1524. Quarto Non. Octobris (qui dies sacer est S. Petronio, Bononiensium Patrono & Episcopo, cui in pastorali munere successurus erat) in lucem editus est. Hic sub matris cura, prærepto immatura morte parente, literis & pietate in virente ætate institutus, miros in utrisque fecit progressus: nam subtili ingenio, indoléque egregia Dei munere præditus, moribus in adolescentia fulsit Angelicis; quam incorruptæ innocentiæ laudem ac famam toto vitæ cursu integerrimè servavit. Studia verò bonarum artium incredibili sua industria ita complexus est, ut eloquentia, Jurisque scientia ad miraculum florens, susceptis anno ætatis vigesimo quarto doctoratûs insigniis, eandem facultatem integro decennio publicè legerit summo omnium applausu & accursu. Inter nobiles alios auditores nactus Hippolytum Aldobrandinum Florentiâ oriundum, eum literis & virtutibus tanta sedulitate imbuit, ut divino quasi afflatus lumine, eum de industria summum Ecclesiæ Pastorem effingere videretur. Decursis enim ab eo tempore annis quadraginta & octo, Hippolytus iis virtutibus, quas à Paleoto juvenis hauserat, viam sibi ad supremum in terris fastigium aperuit, dignúsque suo magistro discipulus Orbi Christiano sub nomine Clementis VIII. magna sua laude, & reipublicæ commodo, annis tredecim præluxit.

Literis apprimè instructus, jurisprudentiam publicè docet.

Hippolytum Aldobrandinum discipulum nanciscitur; qui posteà Ecclesiæ sub Clementis VIII. nomine præsedit.

Inter hæc Paleotus exacto in magistrali Cathedra decennio, ad Ecclesiasticæ militiæ castra transiens, quum obtento Bononiæ insigni sacerdotio, totum se DEO, & proximo transcripsisset, ac patriam urbem præclaris suis virtutibus non minùs, quàm eruditis in-

A Paulo IV. Rotæ Romanæ Auditor eligitur.

ingenii monumentis aliquamdiu illustrasset, Paulus Papa IV. qui Ecclesiæ tum reformationi totus intentus, viros eidem procurandæ aptos undique venabatur, pervulgatâ Paleoti famâ commotus, eum Romam evocatum sacræ Rotæ Auditorem creavit, maximisque negotiis pro Sedis Apostolicæ honore, & Ecclesiæ totius utilitate transigendis doctorem adhibuit. Post obitum Pauli eundem Successor Pius hujus nominis Quartus tanquam lucidissimum legum interpretem pro Ecclesiæ bono ad Concilium Tridentinum misit. Illius autem præter cætera hæ partes erant; Concilii Decreta digerere, literisque mandare; Legatos Apostolicos, & Principum Oratores adire; eorum consilia ultrò citróque referre; si quid esset controversiæ, de jure respondere; Antistites ad eum confluentes, sive ut quærerent quid agendum, sive ut cum illo disceptantes sententiam ejus explorarent, frequenter audire; eos ad Synodum convocare, eorúmque opiniones pro constituendis Decretis conscribere, & alia id genus negotia peragere. Quâ in re tanta sapientiæ, sedulitatis, fidei, & integritatis documenta præbuit, ut Patres moti dignum judicarint, quem ob merita publicis literis apud Pontificem laudarent, eundémque suæ Sanctitati ad gratiam enixissimè commendarent.

A Pio IV. mittitur ad Concilium Trident. causa hujus missionis, ac ejus officii.

Commendatur à Patribus Pio IV.

Purpura, ac Infula Bononiensibus exornatur.

Igitur Pius non tam Patrum precibus, quàm Paleoti virtutibus impulsus, eum anno 1565. Presbyterali titulo SS. Nerei & Achillei decoratum, in album Cardinalium retulit die 12. Martii. Post annum in purpura transactum, à Pio V. ad Cathedram Bononiensem assumptus, statim pastorale munus obiturus, ex præscripto Concilii Tridentini Bononiam concessit, ut ipsemet testatur in præfatione libri sui de Bononiensis Ecclesiæ administratione his verbis: *Nostis, filii charissimi, quo primùm tempore ad onus Episcopale assumpti fuimus, nullam nos moram interposuisse, quin ad desponsatam nobis Ecclesiam complexum, pastoralisque illius curæ functiones obeundas properaremus.* Et cùm optimè perspectum haberet, inter cætera, quæ ab Oecumenico Concilio ad restituendam Ecclesiasticæ disciplinæ dignitatem, morúmque sanctimoniam inducendam sanctissimè constituta essent, illud quàm maximè salutare extare, ut quotannis, si fieri possit, Diœcesana Synodus convocetur, eâ nimirùm mente, eóque consilio, ut ad ipsam convenientes, quibus animarum cura est concredita, in confirmanda, restituendáque morum disciplina, à se ipsis primùm exordiantur; tum quidquid consilii & operæ possint ad ovium morbos curandos, tuendámque Ecclesiastici corporis incolumitatem afferant: suarum partium esse existimavit, saluberrimo huic Decreto ante omnia obsequi, & insistere.

Convocandæ Synodi Diœcesanæ incumbit.

Quæ & qualia in Synodo egerit?

Et quia pro sua prudentia non ignorabat, virtutum omnium atque adeò actionum fundamentum esse fidem, ab ejusmodi fundamento Synodum consurgere par esse judicavit: Fidem ergo præ primis professi sunt, quicunque ad eam Synodum convenerunt. Fervente autem Synodo, multa de Sacramentis ritè administrandis ordinavit: Plurima de collapsa Clericorum disciplina, ac Rectorum sollicitudine dixit; non pauca de Christiana doctrina ubique à Parochis edocenda jussit: atque ut omnia ex ratione agerentur, regulas saluberrimas præfinivit. Instituit etiam Congrega-

Binas Sodalitates pro viris, ac mulieribus instituit.

tiones, seu Sodalitates duas, virorum unam, alteram mulierum; modestiæ ac pietatis laude præstantium; quorum operâ & labore præceptis ad salutem consequendam necessariis pueri, puellæque imbuerentur. Utramque variis Apostolicæ indulgentiæ præmiis, amplisque decretis Pius V. & Gregorius XIII. Romani Pontifices auxerunt: Ipse verò peculiaribus institutionis documentis diligenter instruxit, ne fructus pietatis, qui inde colliguntur uberrimi, si ordine caruissent, aliqua ex parte minuerentur.

Iuventuti instituendæ paternè consulit.

Cùm autem Bononia in quatuor sit divisa regiones, in earum singulis quina Templa puerorum scholis, quina puellis attribuit: Quadraginta igitur scholæ erant, in quas dividebantur omnes pueri, & puellæ, quæ decimum quartum non excederent ætatis annum. Atque ut rectè omnia gererentur, quotannis ex toto Congregationis corpore Rector eligebatur, cui duodecim socii adscribebantur, qui omnes universis præsiderent scholis: Sexcenti erant, & ampliùs administri, qui edocendæ plebi operam sedulò præstabant suam. Porrò cùm Bononia literarum cultoribus, potissimùm adolescentibus affluat, ut iis præsertim consuleret Paleotus, curavit, ut Christianæ doctrinæ libellus non solùm conscriptus vulgari sermone ederetur in lucem, sed etiam in latinum à Carolo Sigonio insignis eruditionis viro verteretur.

Corruptelas circa divinum cultum tollit; ac populum ad salutaria dirigit.

Et quoniam superioribus annis multæ apud populum Bononiensem circa cultum divinum irrepsissent corruptelæ, ac in primis festorum dierum observatio negligeretur, id ægerrimè ferens, varia edicta minis, censuris, pœnis plena evulgavit; & crebris usurpabat sermonibus, reddenda esse. *Quæ sunt Cæsaris, Cæsari; & quæ sunt DEI, DEO.* Ut autem frequens populus ad orandum conveniret, plurimas Ecclesias ad publicam orationem habendam quasi per circulum designaverat, ac sacram Eycharistiam ad quadraginta horarum spatia exponi jusserat. Verùm ne pascendi gregis, pretioso potissimùm corpore & sanguine Christi, partes suæ ullo unquam tempore desiderarentur, aures à matutinis horis ad Missam usque pœnitentibus mirâ patientiâ præbebat, ac vulgata generali communione sacram Synaxim ad multas horas suis ipse manibus distribuebat. Plures etiam Confratrum Societates erexit non ignarus ex iis quamplurima, eáque ingentia bona promanare.

Adolescentibus studiosis Cœtum Perseverantiæ aperuit: aliaque præclara molitur.

Adolescentibus quoque Bononiæ studiorum causa commorantibus, ne à recta vivendi ratione deflecterent, sodalitatem *Perseverantiæ* aperuit, in qua quibusdam indictis legibus, non modò Sacramentorum usus vigebat, sed severioris disciplinæ monumenta quamplurima conspiciebantur. Divinorum cultum officiorum, quem invenit non mediocriter diminutum, studuit pro viribus restituere, præcipuè in Templo maximo, ut cæteræ Ecclesiæ ad ejus exemplum componerentur. Pro voto ut res caderet, ad matutinas ipse vigilias primus in Odæum pergebat, neque Vesperarum Psalmodiam unquam nisi impeditus prætermittebat: Nitorem rerum Ecclesiasticarum in urbis Ecclesiis, & in Diœcesi maximo zelo procuravit.

Porrò in annonæ charitate horreum suum pauperibus aperuit, triticum larga manu & modio dispensavit, & quidquid opis, subsidiique desiderare in ea annonæ caritate pauperies visa est, libenti

ani-

animo contribuit. Neque verò in Bononiensis agri incolas modò, sed benignissimus miserorum parens in exteros etiam, qui & liberalitatis fama, & corporum fame trahebantur, hoc beneficium hilariter conferebat. Nullum erat Religiosorum Cœnobium, nullum Monialium Conclave, nullum puellarum Asceterium, cui ab inopia sublevando summam non ille opem, & operam collocaret. Xenodochia frequenter ipse invisebat, & apertis utriusque munificentiæ valvis, humano divinóque subsidio iis opitulabatur; calamitosos quosdam homines non modò certis attributis sumptibus & ædibus alebat, vestiebátque; sed sua identidem præsentia, alloquio, ministrandi quoque officio solabatur. Stipem roganti, dabat, quod quærenti dexteræ sese offerebat primum, indignum ratus tam circumspectam inire cum indigentibus rationem. Ab œconomo non semel est admonitus, ne in alios nimis effusus, sibi, suísque deesse vellet; verùm Deo ille fretus, angustum ejus animum reprehendens, annonam miseris duplicabat. Quempiam si fortè inaudîsset bonis natalibus virum, à censu tamen dejectum in sordibus vitam trahere, fidos ac solertes operis administros immittere, consuevit, qui nocturnis utentes insidiis, nullo strepitu opem misero ferrent. Quidam vir probus nunciaverat Cardinali, nobilem puellam ob egestatem paratam esse pudicitiâ fortunam redimere: commiseratione commotus Paleotus, collatâ liberaliter pecuniâ protinùs eam dotavit, honestóque matrimonio junxit. Rogavit deinde castum hominem, cujus operâ ad explorandos ejusmodi casus utebatur, ne si res exposceret, suis auribus parceret. Paulò post alias magna laborantes pauperie de corporis prostitutione cogitare indicavit, elegantem formam, ni mox succurratur, in malam famam commutaturas. Continuò detractam auri atque argenti vim magnam, non selectam, non numeratam, nec inspectam in ejus manus ingessit, ut alienæ consuleret castimoniæ. Excusanti aliquando huic frequentiam officiorum, quæ pro aliis exhiberet, respondit: *Ne, quæso, hæc mihi subjicias, cui nihil optabilius contingere potest, quàm de aliis benemereri. Si enim sunt, qui pecuniâ pudicitiam impugnant, cur non sint, qui eâdem eam propugnent? tanti ego pecuniam non æstimo, quanti animas, quas DEI Filius suo sanguine redemit: pereant nummi, ne pereant animæ.* Vocem Cedro, cœlóque dignam! Caupones præstereà tota urbe seriò admonuerat, ut, si fortè ad eos peregrini, pauperésque Sacerdotes divertissent, ad Episcopale palatium transmitterent, ubi comiter excepti promptа statim omnia habebant, quæ recreando corpori itineris molestiâ fatigato domus amica reperire consuevit.

Mirè liberalis in omnes, quos egestas premebat.

Inopum Virginum pudicitiæ collatâ stipe consulit.

Notabile ejus dictum cœlo dignum.

Eandem liberalitatem etiam in peregrinos explicat.

Ultra hæc Congregationem, quæ ex nobilibus viris, ac piis civibus coalescebat, instituit; eámque nomine *Infirmariorum* appellari: hæc autem in eam potissimùm incumbebat curam, ut illorum sublevaretur paupertas, qui, cùm se domi, ut vel puellas, vel ægrotos custodirent, continere cogerentur, victum sibi, suísque comparare, vel eleemosynas ostiatim quæritare nequibant. Anxius quoque erat, ne quid ægrotantium familiarium ulli deesset: his aderant Medici, servi, pharmaca, résque pretiosæ, quas vel na-

Infirmariorum Societatem instituit.

Ægrotantibus famulis paternè providet.

tura concessit, vel ars ad arcendam mortem invenit. omnia suo ore, sua sollicitudine, sua charitate comparata. Ipse verò herus languentium lectulis assidens, vultûs sui serenitate, quæ vel inter mœstitiæ nubes hilaris emicabat, tristem annorum caliginem dispellebat. Accersebantur præter eos, qui ad hanc curam destinati erant, viri medicæ artis peritissimi, nihilq; intentatum relinquebatur, quod vel infirmorum saluti conduceret, vel Paleoti foret consentaneum generositati: Planè ut ambigendū sit, felicésne dixerim asseclas, an infelices quibus ægrotare contigit. Hæc autem amoris officia non modò præstabantur iis, qui latera Cardinalis cingebant, verùm etiam aliis inferioris notæ servis, qui non tantùm eadem habebantur munificentiâ; sed uxoribus, & filiis alimenta erogabantur, quæ affixus lectulo maritus, patérve suppeditare non possent. Si convaluissent, aliquamdiu eos domi sine negotio, sine labore morari jubebat, donec pristinas vires recuperassent: Posteà verò quæsita alicujus rei specie, vel aperta recreationis causa eos mittebat ad villam. Quod, si post longas ejusmodi curationes, atque tentata liberaliter omnia ægroto mors accidisset, sacrum Viaticum, animæ commendationem, & cætera officia, quibus animam agens confirmari solet, ipse exequebatur. Cæterùm filii, nepotésque eorum famulorum, qui è vivis de se benemeriti excessissent, quandoque Sacerdotiis ornabantur, ut satis hac ratione fieret defunctorum meritis ac virtutibus: iis verò, qui Ecclesiasticæ munificentiæ haud capaces erant, tum congiaria sæpè ampla dabat, tum alia emolumenta, quibus facilè sustentari possent, decernebat, nunquam benefaciendo suis satiatus, aut fessus. Hanc verò clementiam comitabatur par severitas, ubi sui vitiis gravioribus inquinati reperti essent; eos tanquam pestem aliquam è domo atque familia ejiciebat. Volebat enim vir pius domum suam iis tantùm constare ministris, qui virtutum exemplo populis prælucerent, eósque ad honestatem amplectendam excitarent.

Omnibus, qui ad eum quoquo modo pertinebant, benefacit.

Famulos vitiosos domo pellit.

Anno 1582. cùm Gregorius XIII. suis rationibus ductus Bononiensem Ecclesiam in Metropolitanam erexisset, Paleotus omnium primus hoc honore potitus: qui Pallio à Pontifice decoratus, die B. Virgini ab Angelo salutatæ festivo tanquam Archiepiscopus primum solemne sacrum celebravit in Ecclesia sua. Titulos Cardinalitios pro temporum varietate mutavit sæpiùs: Episcopus ab anno 1589. usque ad annum 1591. rexit Albanensem Ecclesiam; cúmque in ea Synodum celebrasset, ad Sabinensem transiit.

Omnium primus Bononiæ Metropolitanus inauguratur.

Sub Sixto V. Bononiæ Synodum habuit Præsulum suæ Provinciæ, à quo Pontifice Congregationi sacrorum Rituum, aliisque majoris momenti negotiis vir ad omnia habilis adhibitus est: Quin & in ejusdem Sixti comitiis Pontificatu dignus judicatus, inter eos annumeratus, & recensitus est, qui sacro Collegio proponerentur ad capessendas universalis Ecclesiæ habenas. In comitiis verò Gregorii XIV. conspirantibus in eum Patribus, unico tantùm suffragio minùs ad Pontificiæ dignitatis fastigium proximè accessit, ut fusiùs narrat Antonius Ciccarellus in memorato Gregorio. Sed vir DEO plenus, ut hominum benevolentiam ad tantum culmen

Supremo Pontificatu dignus habetur.

adi-

adipiſcendum ſibi conciliare nunquam curaverat, ita ſummam Sacerdotii dignitatem, etſi urgeretur, nunquam ambierat; maluitque Pontificatu dignus videri, quàm Pontifex eſſe.

At calculi dolor, quo ſæpiſſimè tentabatur Paleotus, ultimo vitæ ſuæ anno (qui fuit Chriſti 1597.) tam vehementer ſævire cœpit, ut præter febris acceſſum, incredibili laboraret ſiti, ſempérque vigilaret. Tertio ægritudinis menſe, quum morbus ſenſim ingraveſceret, factis variis conſultationibus de ejus ſalute actum edixêre medici. Re à Paleoto cognita, quæ ad extremum diem ritè obeundum pertinerent, piè tranſigebat. Sub finem vitæ, antequam ſacram ſibi unctionem adhiberi juberet, familiaribus lectulum circumſtantibus, iisdémque ad morum diſciplinam rectè colendam, ad amorem DEI conſervandum, integris ſenſibus excitatis, hujuſmodi protulit verba. *Morior non laboribus confectus, neque remediis deſtitutus, ſed quòd hora advenit mea: denuò perſonam Epiſcopi à Pio impoſitam, non à me quæſitam, hac mea, ſi opus eſſet tenuitate, ſuſtinerem: non me deſeruit ſtudium augendæ Religionis; an defuerim ego ſuſceptæ cauſæ, ignoro. Vos, ſi aliqua fortè offendiſſem ratione, quæſo, ignoſcite imbecillitati meæ; jurgia ponite, ſi quæ animos occupavêre: Preces pro me fundite eo potiſſimùm tempore, quo è vivis emigrabo.* Tum eâ Chriſti cruci affixi imagine, quam præ manibus habebat, ſingulis ad optimi parentis charos amplexus accedentibus, magno animi ſenſu benedixit. Tandem ad agonem unctus, rurſúmque cæleſti pane firmatus, cùm omnes corporis partes præ dolore obſtupeſcerent, inclamato tertiùm JESU nomine, integra mente placidiſſimè animam DEO reddidit anno æræ Chriſtianæ 1597. ætatis ſuæ 75. undecimo Kalendas Auguſti. Corpus Româ Bononiam translatum, ibidem in Eccleſia majori cum hac ſimplici inſcriptione tumulatum eſt.

Lethaliter ex calculi dolore decumbit.

Moriturus ſuos qualiter ſit allocutus.

Romæ ſancto fine quieſcit.

Hic jacet corpus Gabrielis Paleoti
S. R. E. Cardinalis Archiepiscopi Bononiæ primi.
Cujus anima requieſcat in pace.

Ejus Epitaphium.

Hæredem ex aſſe ſcripſit Eccleſiam Bononienſem; ac Bibliothecam, quæ ingenti ſelectorum librorum numero celebris erat, in ædibus Archiepiſcopalibus expoſitam ad publicum Canonicorum, & Cleri uſum cuſtodiri mandavit. Quædam legavit ad gratiam referendam, atque ad honeſtè collocandas quaſdam pauperes ex Paleota gente puellas: Pluráque alia ad pias cauſas, inopum, viduarum, pupillorum ſubſidium conſtituit. Sacello B. Virginis à ſe Bononiæ fundato, omnem penitùs ornatum Pontificium, ac candelabra, & crucem, aliáque vaſa argentea dono tranſcripſit. Agnatorum autem nullam habens rationem, quædam tantùm aulæa ad ornandam hoſpitii aulam fabrefacta Galeatio nepoti aſſignavit. Cæterùm Cardinalis Paleotus cumulatiſſimè laudatus invenitur à Gregorio XIII. à Cardinali Carolo Borromæo, Jacobo Cardinali Sadoleto, Juſto Lipſio, aliíſque præſtantibus viris, magis ipſe per ſe illuſtris ſcriptorum celebritate, ac integritatis, & exploratæ pietatis gloriâ.

Facultates ſuas omnes Eccleſiis ac pauperibus tranſcribit.

Quæ vir eruditus scripserit.

Scripsit Paleotus Diatribam de Nothis & Spuriis, à doctis valdè probatam.

De sacris ac profanis Imaginibus libros duos magnæ eruditionis.

De Consistorialibus Consultationibus librum.

Opusculum de Bono senectutis in gratiam S. Philippi Nerii, quem habuit ab arcanis conscientiæ.

Opus item insigne, quod Archiepiscopale Bononiense nuncupavit, omnium summam continens, quæ ad rectam cujuscunque Diœcesis gubernationem pertinent.

Catalogum Episcoporum Bononiensium.

Decisiones Rotæ Romanæ.

Acta Concilii Tridentini.

De Cœlibatu Sacerdotum.

Sermones sacros, atque profanos.

Epistolarum volumen.

Edidit etiã admirandã Historiam de sacris Christi stigmatibus.

Ac Christi amore saucius edidit historiam admirandam de ejus stigmatibus in sacra Syndone expressis, figuris Æneis, quæstionibus, contemplationibus, & meditationibus piissimis illustratam, quæ à Daniele Mallonio, divinarum literarum Bononiæ Professore præclaris commentariis insignita, universa Passionis serie, mysteriis, & sacratissimæ Virginis Deiparæ agonibus, plerisque locis typis excusa fuit; demùmque Duaci prodiit apud Balthasarem Bellerum cum Decachordo Christiano de præcipuis incarnati Verbi mysteriis, & Lucubratione de Passionis Dominicæ instrumentis, anno 1607. ut testatur Andreas Saussayus libro de Script. Ecclesiast.

Synopsis vitæ ejus, & actionum.

Cæterùm Gabriel Paleotus humanis atque divinis deditus studiis ab ineunte ætate ad finem usque vitæ ab iis sese voluptatibus perpetuò temperavit, quæ vel mentis, vel corporis integritatem labefactare quoquo modo possent. Nam & carnis illecebras non minùs assiduis laboribus, quàm cibi potúsque moderatione coërcere, ac turbidos animi motus rationis frœno temperare, & vires tum mentis, tum corporis, ne nimiis lucubrationibus fractæ succumberent, honestis, opportunísque remissionibus noverat moderari: Haud ignarus sapientiæ comitem, & quasi nutricem esse temperantiam, nec relinqui virtuti sedem in regno voluptatis terrenæ. Tenui cibo ac simplici utebatur, à cæna, quæ illi brevissima erat, utplurimùm unica portione contentus abscedebat. Nulla præterea vitiorum contagia, nulla corruptorum venena morum, quæ illius continentiæ vel minimam labem aspersérint, ei feruntur adhæsisse; sed eorum omnium, qui in ejus intima familiaritate versati sunt, constans fuit opinio perpetuò servatæ ab eo virginitatis. Qua de re cùm post ejus obitum inter ipsius familiares sermo incidisset, præter alios, Joannes Cecchius vir nobilis Bononiensis, doctrinâ, fide, & medicæ artis experientiâ clarus, quo medico Paleotus utebatur, asserebat, quantum medica scientia, quam per annos quadraginta & ampliùs profitebatur, exploratum haberet, se nullam unquam vel levissimam violatæ ab eo castitatis notam comperire potuisse.

Pudicitiæ florem nunquam violavit.

fuisse. Atque ejus rei præter cætera fecisse fidem meatus, quos appellant *Seminales*, quos eo vitâ functo, diligenter inspexit dissecto cadavere, ut ad sepulturam curaretur.

Agunt de eo Augustinus Brunus J. C. in inscriptione funebri. Petramellarius, Sanderus, Filuccius in Elogiis Cardinal. Thuanus in Hist. Gallic. Aubery in vita. Alexander Ledesma in vita. Hippolytus Marraccius in Purp. Mariana. Sfortia Cardinalis Pallavicinus in Hist. Concil. Trident. Francis. Sacchinus in Hist. S. I. Carolus Sigonius in Hist. Bonon. Morerius in Dict. Hist. Et alii.

ANNO 1560.

SEDENTE PIO IV. PONTIFICE MAXIMO.

De

FRANCISCO CRASSO S. R. E. CARDINALE.

FRANCISCUS Crassus, natione Italus, Petri Antonii Jurisconsulti celeberrimi filius, è familia genitus Crassa inter Mediolanenses nobilissima, ex qua diversis temporibus præter cæteros, tres ipsius civitatis Mediolanensis Episcopi, Thomas Alipertus, & Landulphus, insigni virtute & fama floruêre: Quorum primus ob vitæ sanctitatem Divorum Catalogo (teste Oldoino) adscriptus invenitur. Ineunte ætate Franciscus, acris ingenii puer, primos annos literarum cognitioni, mox Philosophiæ demum legibus eâ industriâ, profectúque commisit, ut coætaneorum facilè princeps & haberetur, & esset. Unde tam præstanti rerum Forensium peritia & cognitione excelluit, ut Mediolanensis Senator, Ducalis fisci Præsidens, regiúsque Consiliarius, Caroli V. Cæsaris favore, evaserit. XIII.

Præclarâ familiâ oritur.

Forenses dignitates aliquamdiu sustinet.

Mortua uxore, sacris initiatus Romanam Curiam adivit; ubi à Pio IV. cui veteri amicitiæ jure conjunctus fuerat, ex Protonotario Apostolico, & Bononiæ moderatore Diaconus Cardinalis S. Luciæ in Septisolio, deinde S. Cæciliæ Presbyter electus est. Anno unico in purpura cum laude transacto, postquàm Comitiis Pii V. suo suffragio interfuisset, ex calculi dolore inter mortales esse desiit Romæ, anno redemptionis humanæ 1566. Kalendis Septembris. Cujus corpus ex Ecclesia sui tituli, in qua ad tempus requieverat, Mediolanum deportatum, ibidem in Ecclesia *de Pace* nuncupata, quam Minores Observantes incolunt, terræ mandatum est.

Ecclesiasticæ militiæ adscriptus purpurâ decoratur.

Moritur Romæ.

Hic in funere Caroli V. gloriosissimi Cæsaris, qui anno Christiano 1559. fato concessit, eloquentissimè in patria nondum Clericali militiæ adscriptus, declamavit. Hæc oratio ob elegantiam typis vulgata extat.

Scripsit Commentaria in Jus Civile.
De officio Quæstorum.
Orationes, Epistolas, Carmina.

Ejus scripta.

Agunt

Agunt de eo Andreas Victorellus in additionibus ad Ciaconium. Antonius Auberius in vita. Petramellarius in Elogiis. Monumenta Mediolanensia. Oldoinus in addit. ad Ciac. Ludovicus Morerius in Dict. Hist. Et alii quidam.

ANNO 1566.

SEDENTE PIO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

HIERONYMO SOCHERO S.R.E. CARDINALE.

XIV. HIERONYMUS Socherus (Gallis *Sonchier*) Arvernus Gallus, nobilibus ac ingenuis parentibus anno incarnati Verbi 1508. natus, ab adolescentia pietati mirum in modum studuit & literis. Ordinis Cisterciensis Monachus, Theologiæ & virtutis laude clarissimus, eò doctrinæ & sanctitatis apud omnes pervenit, ut summis Principibus, præsertim Galliæ Regibus charus semper extiterit, gratúsque.

A primordio vitæ pietati ac literis addictus.

Monasticam vitam in Montispetrosi Claromontanæ Diœcesis Ordinis Cisterciensis Cœnobio primùm excoluit; inde missus Parisios, absoluto feliciter in Gymnasio Bernarditarum Philosophiæ juxta ac Theologiæ cursu, Magisterii lauream consecutus, inter Doctores Sorbonicos ob eximiam eruditionem annumerari meruit. Accessit ad ejus doctrinam singularis judicii maturitas, ac prudentia, quibus præclaris animi dotibus innotuit primùm Carolo Cardinali Lotharingo literatorum sui sæculi Patrono; ejúsque operâ ipsis Regibus Christianissimis Henrico, ac Francisco hujus nominis II. & Carolo IX. qui hominis ingenium, & sapientiam admirati, eundem maximo in pretio habuère. Ad Claravallensis Monasterii regimen, administrationémque vocatus, & Abbas illius quadragesimus secundus electus, tanta illud pietate ac sapientia moderatus est, ut virtutem suam universæ Galliæ testatam fecerit, séque insuper Germanum S. Bernardi filium, ejúsque sedis ac sanctimoniæ Successorem ostenderit.

Monachus Cisterciensis factus, ob eruditionem inter Doctores Sorbonicos cooptatur.

Abbas Claravallensis electus magna sapientiâ & pietate fulget.

Ad Concilium Tridentinum profectus, Ecclesiæ causam, & Romanæ Sedis dignitatem summo studio defendit, séque, ut paucis dicam, ita gessit, ut planè meruerit præstantissimi Cardinalis Hosii, ejusdem Concilii Apostolico nomine Præsidis, præconio laudari, Carolo Cardinali Borromæo summis laudibus sæpiùs commendari. Extant hujus rei nonnullæ graves literæ à memoratis Cardinalibus in Socheri laudem scriptæ. Re benè gesta, è Concilio ad propria reversus, in locum Ludovici Bessæi defuncti toti Ordini Cisterciensi præpositus, per triennium Magistratum illum tanto pietatis & integritatis studio obivit, ut minimè expectatâ, nedum quæsitâ purpurâ ultrò ei à Pio V. urgentibus meritis delata fuerit. Stanislaus Hosius Cardinalis, tanti viri accessu Collegium Purpuratorum adauctum, multùm lætatus, has ad eum gratulatorias Claramvallem scripsit. *Longo jam tempore non audieban-tur*

Qualiter se gesserit in Concilio Triden.

Cardinalis à Pio V. creatur.

tur ex Christianissimo Galliarum regno nisi tristissima quæque: Nam & arma parricidialia contra Regem ac Dominum suum à subditis, qui fidem illi suam jurejurando obstrinxerant, esse sumpta, & in longum bellum trahi, quod citò confectum iri sperabatur, & parùm æquis ac honestis ad exterminium piorum conditionibus pacem esse factam renunciabatur, quæ non minorem animis multorum, quàm ipsum bellum perturbationem attulit. Ecce autem inter hæc tam tristia, cùm primis lætus advenit nuncius, qui te S. D. Nostri judicio, quo nihil potest esse limatius, in Senatorum totius orbis Christiani numerum relatum esse diceret. Quem autem ornavit prudentissimus uniuscujusque meritorum æstimator hic, quando te ornavit? literas ornavit sacras, præsertim virtutem, ornavit pietatem, & sanctimoniam ornavit, quæ in te ornando spectâsse sola, & aliis ostendere voluisse videtur, qua ratione viam ad summos honores munire sibi deberent. Sat scio, quæ est animi tui modestia, quòd in hac præsertim tanta rerum omnium perturbatione, nulla de re minùs, quàm de hoc honore cogitabas. Verùm tantò major est S. D. Nostri & laus, quod ille nihil aliud in te ornando spectavit, præter multa præclara Dei munera, quibus affatim es ab illo cumulatus, & tu sola virtute tua ambiente tantum hunc honorem es consecutus. Quem tibi gratularer, nisi scirem plùs ex eo modestiæ & laboris, quàm voluptatis ad te pervenisse: Nam quantò sublimiore loco positus es, tantò plùs curarum & sollicitudinis accessit. Quamobrem Ecclesiæ potiùs gratulabor, quam ego cum primis felicem judicarem, si multos tui similes haberet in orbis Christiani Senatum coöptatos. Inprimis autem gratulor Christianissimo, quondam etiam florentissimo regno vestro, quod, si unquam anteà, nunc maximè talium virorum subsidiis, qualem esse te persuasum habemus, indigere, videtur. Deum precor, ut cùm tibi, tum Ecclesiæ universæ, præsertim Christianissimo regno vestro feliciter honorem hunc tuum evenire velit, in quo si quid valebunt consilia tua, non dubito, quin sint illius rationes multò meliori statu futuræ. &c. Datum Heilsperga 8. Junii 1568.

Eidem purâ puram adeptam his gravibus literis gratulatur Stanislaus Hosius.

Romam igitur accersitus, & allapsus Socherus inter Presbyteros Cardinales titulo S. Matthæi in Merulana coöptatus est. Vixit in Curia Apostolica singulari opum, & mundanæ gloriæ contemptu refulgens, tantáque vitæ sanctitate, morúmque innocentia commendatus, ut Pius de illo loquens, hominem se secundùm cor suum invenisse palàm dictitaret. Supremum sui Ordinis Magisterium, licèt Cardinalis nunquam dimisit, unde passim Cardinalis Clarævallensis nuncupatus est: de quo suprà laudatus Hosius ad Antonium Cardinalem Caraffam sic scripsit: *Cardinalem Claravallensem familiariter novi, quo non puto, quòd habeat Gallia, vel doctrinâ, vel omnium virtutum genere excellentiorem virum.* Socherus, postquàm sacrum Collegium triennio sanctitatis ac sapientiæ suæ radiis illustrâsset, ipsíque purpuræ à virtutum splendore eximium lumen addidisset (ut loquitur Thomas Bozius in primo Tomo de signis Ecclesiæ) non absque sanctitatis opinione è vita migravit Romæ decimo Kalendas Novembris anno salutis humanæ 1571. triennio sexagenario major.

Ob vitæ sanctitatem, à Pio V. homo secundùm cor suum appellatur.

Romæ non absque sanctitatis fama moritur.

Pius audito ejus obitu, in lachrymas profusus, alta voce dixit: *Moriatur anima mea morte justi hujus:* Tum ad adstantes conversus; *Miror, quòd ad tam sancti viri ex hoc mundo discessum omnes*

Pii V. votum ac de eo judicium.

urbis campanæ ultrò non pulsent. Et in proximo Consistorio ad Patres verba faciens, addidit: *Sublato Cardinali Claravallensi, magnum Ecclesiæ lumen extinctum.* Felix proculdubio, qui tantæ sanctitatis Pontificem, qualem Pium V. fuisse cognoscimus, virtutum suarum præconem, & laudatorem nactus est. Tumulatus jacet Romæ in Ecclesia S. Crucis in Hierusalem, nobili sepulchro à Cisterciensibus erecto donatus: ubi ejus effigies è marmore ad vivum conficta, cum hac inscriptione conspicitur.

D. O. M.

Ejus Epitaphium.

DOM. HIERONYMO SOCHERO CARDINALI,
Theologo præstantissimo
Qui Henrico II. Francisco II. & Carolo IX.
Galliarum Regibus, Carolo Lotharingo Cardinali;
Bonisque omnibus eximiè charus,
Claravallis Abbas, in Tridentina Synodo sententias
Doctrina, pietatis, & prudentiæ plenissimas dixit:
Inde Cistercii electus Abbas, ipsiusque Ordinis Generalis,
A PIO V. PONT. MAX.
Delatam absenti Cardinalatûs dignitatem, ut acciperet,
adduci non potuit, cogi debuit:
Deinde in urbem accitus,
Singulari opum, ac gloriæ contemptu, & vitæ moderatione
omnibus admirationi fuit.
Vixit annos LXIII. Obiit X. Kal. Novemb.
Anno M. D. LXXI.
Monachi Claravallis poni curarunt.
Ad Viatorem.
Siste, rogo, & precibus, Lector, venerare sepulchrum,
Siste, feres parva præmia magna mora.
Vita prior mortem, sed mors tibi prima secundam
Vitam, quæ nunquam est interitura, dabit.

Hæreticos, dum vixit, acriter oppugnavit.

Sochero à Scriptoribus id maximæ laudi tribuitur, quòd ante purpuram in Collegio Poissiaco adversus Theodorum Bezam virulentum hæresiarcham strenuè decertaverit, eidémque oppositis rationibus è Scriptura petitis, non semel os clauserit, mutúmque planè ac stupidum reddiderit: Atque in Comitiis regni tum Parisiensibus, tum Aurelianensibus res novas circa religionis statum, ac dogmata molientibus fortiter sese ut murum opposuerit, illúdque summo Galliæ Christianæ bono evicerit, ne (quod hæretici tum maximè urgebant) calicis usus Laicis concederetur.

Quæ scripserit.

Cæterùm scripsit vir doctissimus librum de reformatione sui Ordinis, qui à suo nomine *Hieronymianus* dicitur. Item Volumen unum Epistolarum: Et aliud de Controversiis adversus sui temporis hæreses: aliáque plurima egregia opera, magna eruditione referta, quæ in locupletissima Bibliotheca Claravallensi, pro gemmis & thesauris, ut inquit Andreas Saussayus de Scriptoribus Ecclesiasticis, religiosè asservantur.

Ejus

Eius mentionem faciunt Ughellius in Italia sac. Nicolaus Baccet in Hist. septimana. Christoph. Henriquez in Fasciculo Sanctorum. Bernardus Montalbus in Hist. Cisterc. Bernardus Brito ibidem. Arnoldus Vuion in Ligno vitæ. Petrus Frizonius in Gallia Purp. Aubery in vita. Gaspar Jongellinus in Purp. D. Bernardi. Claudius Robertus in Gall. Christian. Et alii.

ANNO 1566.

SEDENTE PIO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

JOANNE PAULO AB ECCLESIA S. R. E. CARDINALE.

XV. JOANNES Paulus ab Ecclesia, seu, ut alii habent, Ecclesius, natione Italus, patria Dertonensis, anno salutis 1521. honestis ortus parentibus, imò nobili secundùm aliquos prosapia natus legitur. Hic in puerili ætate patre orbatus, cùm in Patavino ac Ticinensi Gymnasio egregiam literis operam dedisset, laurea doctorali insignitus, tanta excelluit Juris Legúmque peritia, ut omnes sui temporis causarum patronos Mediolani longè superâsset. Hinc in Hispaniam cum Thoma Marino Terræ novæ Duce profectus, ut Ducis causam propè deploratam apud Philippum II. Regem Catholicum adversus potentes æmulos defenderet, ita solidè, eloquenter, & doctè peroravit, ut lucratus causam, Regis ac totius regii Senatûs animos benevolentiâ sibi conjunxerit. Quare Mediolanensis renunciatus Senator, ac deinde Ticini Prætor electus, novæ gloriæ incrementa ab ipsa justitiæ, & æquitatis observantia sibi paravit. Uxore demortua, à Mediolanensibus Romam missus, ut apud Pium V. Pontificem Maximum Senatûs nomine controversiis, ac litibus, quæ inter Carolum Borromæum Archiepiscopum, & cives Mediolanenses vertebantur, tanquam juris scientissimus adesset, Pontifici ab eximia juris prudentia, eloquio, & morum Religione gratissimus, Protonotarius primùm Apostolicus; deinde Abbas S. Petri *de Mulegio* Diœcesis Vercellensis; demum in gratiam Stephani patrui, Canonici Lateranensis (qui Pium in privata fortuna coluerat) Presbyter Cardinalis S. Pancratii creatus est. Posteà ob singularem rerum peritiam ineundo fœderi contra Turcas; alienandis Ecclesiæ censibus, & Signaturæ justitiæ præfectus, cùm Comitiis Pontificiis, in quibus Petri Cathedram ascendit Gregorius XIII. suo suffragio interfuisset, magnisque virtutibus, & doctrinæ monumentis Collegium Purpuratorum illustrasset, anno Jubilæi 1575. ætatis suæ 55. Idibus Januarii magno bonorum luctu è vita migravit Romæ. Cujus cadaver in Ecclesia sui tituli conditum, ab affine Ludovico Vicecomite hoc meruit elogio honorari.

Jurisprudentiâ excellens, omnes sui ævi causarum Patronos superat.

Variis muneribus, ac denique purpureâ honestatur.

Romæ migrat è vita.

 D.O.M.

D. O. M.

Ejus Epitaphium.

JOANNI PAULO ECCLESIO DERTONENSI,
S. R. E. TIT. S. PANCRATII PRESB. CARD.
Viro ingenio, memoriâ, facundiâ, & probitate singulari,
Juris Consulto eximio
A PIO V. PONT. MAX.
Signatura Justitiæ præfecto,
LUDOVICUS VICECOMES
Affini optimo, & amantissimo
posuit.
Vixit annos LV. Obiit Idibus Jan.
Anno Jubilæi M. D. LXXV.

Quæ scripserit?

Scripsit Commentarium de Probationibus.
Tractatum de Bono & æquo.
In librum Pandectarum Juris.
De Voluntario & involuntario.

Aliaque id genus plura, quæ tamen typis non sunt vulgata: Sed inter M. S. familiæ asservantur.

Celebratur à Francisco Cabrera in Pio V. ab Joanne Antonio Gabutio in vita ejusdem Pii V. à Petramellario in elogiis. ab Antonio Auberio in vita. à Francisco Augustino ab Ecclesia in Hist. Pedemont. Ab Andrea Victorello in addit. ad Ciac.

ANNO 1566.

SEDENTE PIO V. PONTIFICE MAXIMO:

De

ANTONIO CARAFFA
S. R. E. CARDINALE.

XVI.

Vir literis æquè ac generis claritudine illustris, à Pio IV. immeritò dignitatibus spoliatur, & Româ abigitur.

ANTONIUS Caraffa nobilissimo sanguine Neapoli natus anno æræ Christianæ 1538. Pauli IV. gentilis sui Cubicularius fuit & Pincerna, vir linguæ Latinæ & Græcæ peritissimus. Is post Pauli obitum in communi illa Caraffarum persecutione à Pio IV. honoribus ac titulis, quibus præfulgebat, spoliatus Romanum solùm vertere coactus est. Quo fortunæ variantis telo vulneratus, præcisâ purpuræ spe, quam à Paulo IV. gentili expectabat, invictus animo, ad virtutis studium sibi fortiùs incumbendum, omnésque nervos ad superandam hominum invidiam, infortuniique acerbitatem sublevandam paternos lares primùm repetiit: deinde Patavium Legum studio operam navaturus accessit; indéque in Brutios, magistrali laureâ jamjam decoratus, se contulit, ubi virtuti, DEO, ac literis vacans, permansit usque ad Pii IV. ex hac vita migrationem.

Anno

Anno 1568. à Pio V. Successore Romam ad Canonicatum Lateranensem, quo sub Pio IV. exciderat, revocatus, paulò mox annum agens trigesimum in Senatum Purpuratorum titulo Diaconi Cardinalis S. Eusebii lectus est. Hunc honorem destinaverat ei pridem Paulus IV. Pontifex gentilis ejus: Nam inter arcana chirographa morientis ejusdem Pontificis, nomen Antonii repertum est, insertum nominibus aliorum, quos ille evehere ad purpuram statuerat. Bibliothecarius Apostolicus, ac Presbyter Cardinalis SS. Joannis & Pauli à Gregorio XIII. renunciatus, eidem Pontifici auctor fuit instituendi festum Cathedræ S. Petri Romæ. Sixtus V. ejus eruditionem, fidem, ac pietatem admiratus, eundem cum aliis Cardinalibus paris meriti, Congregationi sacrorum Bibliorum, & eorundem correctioni, nec non Tridentini Concilii interpretationi, Breviarii, ac Missalis castigationi, Regularium Ordinum reformationi, & Vaticano præfecit. Quæ omnia munia tantâ prudentiâ, fide, atque integritate obivit, ut maximam inde apud omnes famam collegerit & æstimationem.

Pii V. beneficentiâ ab exilio revocatur, & purpurâ dudum ipsi decretâ donatur.

A Greg. XIII. & Sixto Quinto variis dignitatibus ornatur.

At præcipua in laude disciplina ejus domestica totâ urbe fuit, in qua cùm multa essent, quæ laudares, tùm nihil erat, quod reprehenderes: ita enim ille omnia exigebat, teste Oldoino, ut quum honestati quamplurimùm tribueret, utilitati concederet quàm minimum: non enim à forma, aut elegantia, frugique opera, sed ab honestate atque virtute, quos domi haberet in famulatu, eligebat: præter nummos, quos larga manu dietim in pauperes distribuebat, ab ipsa mensa dapum lautiorum partes illis identidem submittebat: clanculùm tamen, ne intentam virtutis mercedem aura popularis corrumperet. At si plura de tanto Cardinali scire lector, cupidus es, percurre Orationes funebres, quas duo eloquentissimi è Societate JESU viri Franciscus Bencius, & Remondus Divionensis citra adulationem conscripsêre, & in lucem emisêre: Ibi quis, quantúsque fuerit Antonius? seu pietatem, seu eruditionem, seu continentiam, seu liberalitatem spectes, nullo negotio invenies. Dicitur autem, ut verbo omnia complectar, ex jugi virtutum omnium concursu *animata quadam virtus* fuisse, Ideáque Præsulum perfectissima. Vitam innocentissimè transactam sancto fine conclusit Romæ pridie Idus Januarii, anno reparatæ salutis 1591. meritis & virtutibus quàm annis gravior: Sepultus ad Montem Quirinalem in Ecclesia S. Sylvestri, paucis his literis pro Epitaphio adscriptis, *Antonii Caraffæ Cardinalis sepulchrum:* Quasi solo nomine audito, cætera viri maximi se proderent ornamenta.

Commendatur maximè à disciplina domestica, & charitate in pauperes.

Ejus præconia, qui scripserint, indicatur.

Sancto fine Romæ decedit.

Verùm ut Antonii doctrinam, quæ minimè vulgaris fuit, lectori ob oculos exponam nonnullas S. Gregorii Nazianzeni Orationes è Græco in Latinum sermonem vertit: Latinè etiam reddidit Commentaria Theodoreti in Psalmos; aliorúmque Auctorum in Pentateuchum: Catenam item explicationum SS. Patrum in omnia tam Veteris, quàm Novi Testamenti cantica. Quin & ad latentes quasdam Græcæ linguæ divitias nobis communicandas alios excitâsse, testatur cum aliis Oldoinus. Nam Paulo Comitolo s. I. Theologo auctor fuit, ut Catenam Græcam SS. Pa-

Vir Græcæ linguæ peritissimus, plura è Græco in Latinū vertit; ac aliis, ut idem faciant, auctor.

trum verè auream ac pretiosam *in Job* latinitate donaret. Joannis Cassiani, & Eliæ Cretensis opera ab innumeris mendis expurgavit: Gregorii Magni Epistolas per locos communes digestas in lucem edidit. Epistolarum Decretalium summorum Pontificum Tomos tres publici juris fecit: Ac maximè in colligendis Conciliis œcumenicis Græcis & Latinis, pristinóque candori restituendis elaboravit. Ut proinde non immeritò Cardinalis Baronius in Apparatu ad Annales Ecclesiasticos, & alibi, in ejus laudes hoc præconio excurrat. *Quis unquam compluribus retrò decursis sæculis adeò de Christianis literis benè meritus reperitur, atque Antonius Cardinalis Caraffa? cujus industriâ intermortua editio Septuaginta duorum rediviva, inexpectata comparuit? & nostra Vulgata plurimo excusso pulvere enitescit? cujus & diligentiâ Oecumenica antiqua Concilia tam Latinè, quàm Græcè conscripta, jam sunt candori pristino restituta? Sed & ejusdem venerandæ memoriæ viri industriâ tres etiam Tomi Epistolarum Romanorum Pontificum (ingens planè Ecclesiæ Romanæ thesaurus à ruderibus antiquitatis effossus) jam habentur excusi. Quo quidem nomine, quis neget universam ei Ecclesiam Catholicam debere plurimum, nisi ille tantùm, qui instar porci negligit margaritas, & Sacerdotum merita redditinum amplitudine & excrescentiâ sordidè dimetitur?*

Elegantes eundem commendat Cæsar Cardinalis Baronius.

Haud absimile eidem Antonio contexuit elogium Franciscus Remondus Divionensis, Theologus, Orator, Poëta Societatis JESU præstantissimus, in oratione funebri Romæ ad Patres de eo habita: Ubi consessum Purpuratorum his verbis alloquitur: *Vos, Patres amplissimi, vos ejus eruditionis, & sanctimoniæ testes fuistis; vos præcones vigiliarum, laborum, assiduitatis, constantiæ, pietatis. Nónne in illum Gregorius sacrorum divinæ Scripturæ librorum curam suâ auctoritate derivavit? Nónne eundem codicibus Catholicorum Ecclesiæ Conciliorum purgandis praeesse jussit? At quæ negotia, DEUS immortalis! qui libri, qui codices? nimirùm firmamenta fidei; columina veritatis. Quantum porrò studii atque operæ consumpserit in Græcis Septuaginta Interpretum voluminibus pristinæ fidei & nitori restituendis, norunt atque testantur ii, quos ad tam arduum opus socios semper & adjutores habuit. Mitto Latinos quosdam, non parvo ad DEI cultum usui futuros auctores, à quibus maculam omnem abstersit. Nihil etiam dico de quibusdam Græcis, quos Latinè tam fideliter ac purè reddidit, ut nonnisi Latinè scripsisse videatur. Quid igitur novi, si post luctuosum Gregorii XIII. obitum, à Sixto V. Pontifice Maximo, eodémque perspicacissimo ac diligentissimo sene, Bibliotheca Vaticana, multò quàm anteà magnificentiùs extructa, illi cura commissa est? Sanè quoties per illud admirabile ingeniorum theatrum oculos circumferebat Antonius, nonnisi expressam suæ mentis imaginem intuebatur: cùm ejus animus non minùs bonarum artium & doctrinarum ornamentis; quàm Bibliotheca Vaticana præclaris voluminibus esset illustris. Imò verò quò laudabiliùs est, rerum scientiam intellectu contineri, quàm libris claudi, eò etiam faciliùs fuit tam insignem Bibliothecam à tam erudito viro superari.* Antonio pariter duo immortalis meriti ac nominis Cardinales, Stanislaus Hosius, & Valerius Veronensis non vulgare elogium panxerunt, quod, ne longior sim, videri poterit & legi apud Augustinum Oldoinum in additionibus ad Ciaconium.

Ejus pariter laudes decantant Franciscus Remondus in Oratione funebri; & alii doctrinâ præstantes Viri, apud Oldoinum videndi.

Cæte-

Cæterùm præfuit Antonius Cardinalis Apotheosi sacræ D. Didaci Ordinis Minorum, ut vocant, Laici, quem Sixtus V. ex eadem familia Seraphica quondam alumnus, Nonis Julii 1588. in Cœlitum numerum solemni ritu detulit. Defuncto Cicadio Cardinali Olivetanæ Congregationis Patronus renunciatus, toto pectore illam ad pristinam regulæ observantiam reducere curavit: literarum studia in ea longo tempore neglecta ad vigorem revocavit; eáque omnia indictis Comitiis peregit, quæ ad tanti Ordinis utilitatem, conservationem, & augmentum opportuna ac necessaria esse judicavit. Pietatis quoque ejus argumentum non vulgare fuit, quòd sacros D. Joannis Chrysostomi cineres è neglecto loco, in quo hactenus jacuerant, ad honoratiorem in Basilica Principis Apostolorum transferendos curaverit: Quódque sacrum Missæ sacrificium, nisi morbo vel alia ratione gravi præpeditus, quolibet die celebrare nunquam omiserit. Imò tanquam Angelus non jam carne vivens, sed Spiritu, spontanea castigatione in proprium corpus, ut in hostem domesticum sævit, illúdque ne in rectam rationem, aut Dei legem insurgeret, spiritui obtemperare compulit: Sic enim de eo scribit religiosissimus vir Hieronymus Platus S. I. de dignitate & officio Cardinalis. *De Antonio Cardinali Caraffa compertum est, optimo sanè Præsule (quem magno Ecclesiæ damno paucos ante menses amisimus) ita religiosè, ita sanctè eum vixisse, ut præter cæteram victûs parsimoniam, ter etiam in hebdomada voluntariè verberibus sese affecerit, ter cilicio usus fuerit.*

Alia, quæ præclarè & laudabiliter gessit, enarrantur.

Insigne Hieronymi Plati de eo testimonium.

Facit quoque non mediocriter ad laudem tanti Cardinalis, quòd Pio V. de hac vita migranti vocatus affuit, eúmque cum selectis aliquot Cardinalibus ad mortem sanctè ac feliciter obeundam officiosissimè adjuvit. Et aliud, quod observat Joannes Antonius Gabutius gestorum Pii V. commentator: Cùm scilicet sanctissimus hic Pontifex grato animo in memoriam Pauli IV. purpureum pileum, quem ab eo acceperat, in aliquem è propinquis ejusdem transferre vellet, nec deessent alii Paulo sanguine juncti, ipsóque Antonio propinquiores, ex omnibus unum tamen illum elegisse utpote *virum spectatæ virtutis, moribus angelum, doctrina & vita integritate insignem.*

Pio V. morienti extrema pietatis officia persolvit.

Laudant eum Petramellarius in Elogiis. Thomas Bozius de Sig. Eccl. Antonius Caracciolus in vita Pauli IV. Spondanus in Annal. Eccl. Joannes Rho in Historia Virtutum & vitiorum. Joseph Silos in Hist. Cleric. Regular. Aubery in vita. Antonius Sanderus in Elogiis Cardin. Silvester Petrasancta in Præfatione Symb. Heroica. Morerius in Diction. hist. Et alii plures.

ANNO

ANNO 1566.
SEDENTE PIO V. PONTIFICE MAXIMO.
De

GASPARE DE ZUNIGA S. R. E. CARDINALE.

XVII.

Ob egregiã scientiarum cognitionem, & pietatem, Episcopus primò Segobiensis, tum Hispalensis, denique Cardinalis creatur.

GASPAR de Zuniga, Alphonsi Mirandæ Comitis è primaria inter Hispanos nobilitate filius, Theologus insignis, & in florentissima Salmanticæ Academia propter acre, fœcundúmque ejus ingenium publicus Theologiæ, sacrarúmque literarum Interpres, cùm parem scientiarum cognitioni religionem ac vitæ sanctitatem jungeret, nihilque minùs vel ambiret, vel cogitaret quàm honorum culmina, à Carolo V. Imperatore invitus, diúque reluctans Episcopus Segobiensis; ac posteà à Philippo II. ejus filio Hispaniæ Monarcha Archiepiscopus Hispalensis nominatur. Quas dignitates cùm annis pluribus piè, sapienter, ac utiliter administrasset, à Pio V. Romano Pontifice (apud quem Joannes de Zuniga nostri Gasparis consobrinus pro eodem Oratoris partes agens, ipsi Pontifici in fœdere contra Turcas ineundo magnificè satisfecerat) purpurâ decorari, & Presbyter Cardinalis titulo S. Barbaræ absens anno 1570. deligi meruit.

Mariam Maximiliani Cæsaris sponsam in Hispaniam comitatur.

Auctus purpurâ, quam magnis virtutibus illustraverat, eodem Philippo Rege mandante, Annam Maximiliani Cæsaris ex Maria Regis sorore natu maximam ipsi desponsatam è Sicambris in Hispaniam venientem, unà cum Francisco de Zuniga Beari Duce eâ qua decuit pompâ comitatus, dum celebratis nuptiis Segobiâ Hispalim ad gregem sibi creditum curandum revertitur, in Castro *Martos* Elenensis Diœcesis, seu in Civitate vulgò Saën dicta (quò ut exemplar Veronicæ, & sanctissimi Christi Sudarii inviseret, & veneraretur, iter arripuisse affirmat Gaspar de Illescas in sua Historia Pontificali) fatis concessit extorum cruciatu, quarto Nonas Februarii anno salutis 1571. Ejus corpus Hispalim transvectum, ibidem in Sacello Deiparæ majoris Ecclesiæ ante gradus aræ maximæ quiescit.

Ejus obitus.

Scripta.

Scripsit Commentaria in 4. lib. sententiarum.
Sermones de Sanctis.
De Tempore.
Et alia quædam minutiora.

Agunt de eo Petramellarius in elogijs. Historia Philippi II. Didacus de Colme in Historia Segobiensi. Gaspar de Illescas in Hist. Pontificali. Aubery in vita. Cabrera de Pontific. Oldoinus in addit. ad Ciac. Et pauci alii.

ANNO 1566.

SEDENTE PIO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

ARCHANGELO BLANCO S. R. E. CARDINALE.

ARCHANGELUS Blancus, Italus Insuber (quem aliqui Ticinensem, alii Bononiensem faciunt) natus proditur anno XVIII. reconciliationis humanæ 1517. Vix ex ephebis excesserat, cùm ductus altiori spiritu, contemptis mundi vanitatibus, Ordinem D. Dominici Bononiæ ingressus est: Ubi Philosophiæ ac Theologiæ studio clarus, Magisterii lauream & Cathedram, vitæque integerrimæ laudem, multis administratis sui Ordinis muneribus, obtinuit. Ob id Michaëli Ghisilerio Alexandrino (qui posteà sub Pii V. nomine universali Ecclesiæ præsedit) socius inquisitionis datus, magno religionis zelo pluribus annis in hæreticos inquisivit; & ejusdem Michaëlis secretæ conscientiæ expiationes, seu confessiones, quoad vixit (teste Gabutio in vita Pii V.) excepit. *Ante purpuram*, inquit memoratus auctor, *in purpura, & in Petri solio sedentem, noxas explicantem suas Michaëlem sacro ritu Blancus audivit: dixitque se nunquam in illo lethalis culpa lapsum deprehendisse.*

Ordinem D. Dominici ingressus, doctrinâ & vitæ integritate claret.

Memorabile ejus de Pio V. testimonium.

A Michaële posteà ad purpuram assumpto, sanctæ Inquisitionis Commissarius; & ab eodem Pontifice creato Episcopus primùm Theanensis, deinde Presbyter Cardinalis S. Cæsarii nominatus, dictus deinceps est Cardinalis Theanensis. Humiliatorum Ordine sub annum 1570. Pii V. jussu deleto, quòd eorum nonnulli per sicarium Farinam ejusdem Ordinis Monachum, Carolum Borromæum S. Praxedis Cardinalem è medio tollere attentâssent (uti libro 4. n. 75. in vita S. Caroli narravimus) Pius Blancum ob merita Præpositum S. Abundii Cremonensis edixit. Vixit Blancus summa pietate, & religione usque ad tempora Gregorii XIII. à quo librorum prohibitorum expurgationi, formandoque Indici adhibitus, dum strenuè injuncto muneri invigilat, magnámque suis ex vano cujusdam Astrologi augurio, ut mox dicturi sumus, summi Pontificatûs spem facit, inopinata febre oppressus, decimo quinto Februarii (qui dies B. Petri Cathedræ sacer est) Romæ anno salutis 1580. è vivis surripitur.

A Pio V. Episcopatu Theanensi, & purpura donatur.

Ab eodem Pio Præposituram S. Abundii, quondam Ordinis Humiliatorum, consequitur.

Romæ inopinatò vitâ excedit.

Huic cùm quidam Astrologiæ peritus, biennio antequam vitâ excederet, ex siderum cursu prædixisset, certissimò fore, ut in Cathedra Petri moreretur; atque inde omnes ejus familiares Blancum indubitanter summum Pontificem futurum sperarent, præsertim ægrotante tum Gregorio XIII. spes eorum atque expectatio mirè aucta in tantum excrevit, ut Blanco vivo ac vegeti multi jam jam de summa rerum gratulatum venirent. At ut auguria hominum, plerumque ex concavo Lunæ desumpta, vana, falsa, ambi-

Familiares ejus vano augurio decepti, summum Pontificem futurum autumant.

gua & incerta sunt, sic & spes eorum, qui vitreo ejusmodi fundamento nituntur, stulta & vana deprehenditur; quæ dum maximè surgit, decidit; risúmque prudentibus creat: credulam Blanci gentem festivè deceptam exemplum habemus. Nam Pontifex Gregorius, ut paucis dicam, valetudine à morbo confirmatâ, Blanco putatitio suo successori quinquennium supervixit: audi Oldoinum: *Theanensis autem, quem Petri Cathedram loco Gregorii insessurum familiares, ac ipsa Romana aula jactabat, subita vi morbi oppressus, die, quo Ecclesia S. Petri Cathedræ solemnitatem celebrat, abiit è vita.* Ambigua sunt auguria rarò aut nunquam deceptione carentia.

Cæterùm Blancus vir pius & doctus, post obitum in Ecclesia S. Sabinæ, cui multa piè legaverat, in ipso Religiosorum sui Ordinis monumento, uti præceperat, cum hac inscriptione conditur.

Ejus Epitaphium.

D. O. M.

FR. ARCHANGELO BLANCO S. R. E. CARD.

Viro pietate, vitæ innocentia, & doctrina ornatissimo, qui in disciplina S. Dominici, & in obeundo munere inquirendi in hæreticos PIO V. Collega, ab eodem in sacrum Collegium coöptatus, virtutis suæ specimen præbuit: Deinde ab summa spe rerum maximarum è medio cursu revocatus, hic situs est. Vixit annos LXVIII. Obiit anno M. D. LXXX.

Quæ scripsisse dicatur.

Multa scripsisse dicitur ad Theologicam facultatem spectantia, quæ an typis cusa sint, exploratum non habeo.

Agunt de eo Petramellarius in elogiis. Aubery in vita. Gabutius in vita Pii V. Ughellius in Italia sacra. Victorellus & Oldoinus in addit. ad Ciac. Franciscus Amadi de Nobilib. Bononien. Et pauci alii.

ANNO 1566.

SEDENTE PIO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

JULIO ANTONIO SANCTORIO S. R. E. CARDINALE.

XIX.

Gravioribus disciplinis imbutus, sacræ inquisitionis Judex, & Generalis Vicarius constituitur.

JULIUS Antonius Sanctorius, Italus, nobili genere Casertæ propè fluvium Vulturnum in Campania fel. patre Leonardo Antonio Jurisconsulto, VIII. Idus Junii anno salutis 1532. natus, pueritiam Theani apud Benedictum Baratuccium optimis imbutus moribus transegit. Adolescentulus Neapolim studiorum causâ profectus, in Rhetoricis Aloysium Zampam, in Philosophicis Marcellum Berlingutium, & in Legibus Antonium Bolognetum insignes doctrinâ Magistros audivit: Quorum calculo rude donatus, acceptâ Jurisprudentiæ laureâ, causas eâdem in urbe tamdiu egit, donec sacerdotio initiatus, sacræ Inquisitionis Judex, & Archiepiscopi Neapolitani Vicarius Generalis constitutus est. Utroque in munere præclarè se gerens, non modò pu-

blicis

blicis concionibus, sed scripto etiam libro, cui titulus *Deploratio Calamitatum*, adversus sectam hæreticorum eo tempore ibi glifcentem sacro zelo armatus egregiè depugnavit. Quam ob rem multorum odiis in se concitatis, cùm undique insidiis atque convitiis impeteretur, non semel præsentissimum strenuus fidei pugil necis periculum incurrit.

Hæreticos insectando capitis periculum incurrit.

Impius quidam ex hostibus magno ære conductus, Pium IV. Pontificem Maximum insigni mendacio admonuit, Julium Antonium ad eum è medio tollendum venena petiisse: Quare Romam à credulo Pontifice in jus vocatus, calumniator cum bis in judicio mendacium Sacramento confirmasset, tertiò perterritus, (DEO innocentiam Julii tuente) virum insontem gravi calumnia à se mentito affectum dixit. Unde Julius innocens à Judice declaratus liber abire, calumniator autem publico in foro suspendi jussus. Cardinalis Carolus Borromæus innocentis viri sortem miseratus, ne indonatus Româ abiret, eum ad Pium IV. duxit, qui hominem perhumaniter amplexus, etiam magistratibus ornare voluit; sed renuentem Romæ subsistere, quòd negotiis Neapolitanis obstrictus esset, quinquaginta aureis nummis donatum dimisit.

Per calumniam delatus, ac innocens inventus (suspenso delatore) 50. aureis donatur.

Agnovit Cardinalis Alexandrinus Julii virtutem; quapropter Pontifex sub nomine Pii V. renunciatus, eum Romam evocatum, & gravissimis negotiis adhibitum, secretioris primò Cubiculi, deinde Consiliarii sanctissimæ Inquisitionis munere, demum S. Severinæ Infula, & purpura cum titulo Presbyterali S. Barbaræ exornavit. Abbas præfuit nobili Cœnobio B. Anastasii de Carbone in Claromontensi Comitatu Angolensis Diœcesis, illúdque collapsum suis sumptibus restituit unà cum regulari observantia. In fidei Catholicæ tuendæ & propagandæ studium toto pectore incubuit. Unus ex supremis Inquisitoribus, Collegii item Græcorum, Armenorum Ord. S. Basilii, Servorum B. Virginis, Capucinorum, Græciæ, Illyricorum, ac totius Orientis Patronus singularis extitit. Gregorio XIII. patrocinium sodalitatis *à Charitate* dictæ, sibi deferenti dixit; *Cardinalem divitem huic sodalitio præficiendum censerem:* Adjecit Pontifex, *Charitate divitem præficimus*. Templum Farnesianum, structura, artificio, & opere magnificum, NOMINI JESU dicatum, mandante eodem Gregorio, Anno 1584. die 25. Novembris suis manibus consecravit. Sexies suffragium in Comitiis Pontificiis tulit, & post obitum Innocentii IX. parùm abfuit, quin loco Clementis VIII. in Romanum Pontificem deligeretur: eò quidem summo rerum culmine dignior, quò minùs illud ambivisse dignosceretur. Data optione à Clemente VIII. Neapolitanam Infulam, vel majoris Pœnitentiarii munus eligendi, hoc elegit; quòd minus gloriæ, plus laboris haberet.

Variis dignitatibus ac purpurâ ornatur.

Patrocinio Sodalitatis à Charitate dictæ præficitur.

Supremo Pontificatu dignus judicatur.

Fuit in illo mirabilis plurimarum virtutum concentus, rerum civilium & Ecclesiasticarum summa peritia; magnitudo animi singularis, qua humana despiciens, & cælestia anhelans, benignitate in oppressos, liberalitate in pauperes, & perpetuo in rem Christianam ardore effulsit. Memoria polluit incredibili; cuncta quæ legerat (legit autem infinita propè volumina) mente complectebatur;

Multis virtutibus claret.

Ejus memoria admirabilis.

batur; de otio haud quaquam rationem redditurus, cùm nusquam *Castitas.* otiosus esset. Brevissimi fuit somni & quietis; castitatis intemeratæ florem perpetuò sic coluit, ut voluptates venereas jejuniis, *Pietas.* flagris, cilicio, & volutatione corporis inter spinas & vepres retunderet. Sacrum, nisi gravi morbo vexatus, quotidie celebrabat; *Liberalitas.* eo finito centum formulas recitare solitus. In eleemosynas adeò profusus, ut præter ornamenta, variorum Templorum ædificia, octoginta millia aureorum purpuratus in egenos distribuisse legatur. *Dictum ejus memorabile.* Munera quævis, tanquam justitiæ corruptelas, rejecit; asserens, *abstinentiam à muneribus aquè, ac continentiam à voluptatibus Cardinali pernecessariam esse.* Dei Matrem Virginem singulari pietate & amore complexus, per multas sæpè horas ante ejus simulachrum *Devotio in B. Virginem.* orando, & meditando quasi raptus pependit. Mortem præsentiens, condito liberali in pauperes testamento, apoplexia tactus excessit *Romæ apoplexia tactus decedit.* è vita Romæ, die 7. Junii anno à partu Virginis 1602. ætatis 70. cùm vixisset in Cardinalatu annis duobus supra triginta. Cineres ejus apud Lateranensem Basilicam in nobili sacello, à se dum viveret, condito, cum hoc sequenti epitaphio humati sunt.

DEO SALVATORI

Ejus Epitaphium.

JULIO ANTONIO SANCTORIO CASERTANO
S. R. E. Cardinali, Epis. Prænestino,
Summo Inquisitori, & Majori Pænitentiario morum castimonia, Christiana liberalitate, Disciplinarum Eruditione, & eloquentia clarissimo; Juris Sedis Apostolicæ Propugnatori acerrimo; plurium Religionum, & exterarum Nationum Protectori pervigili; pari animi magnitudine inter prospera, & adversa, à Pio V. sanctissimo Pontifice in sacrum Card. Collegium coöptato; in magna æstimatione propter ejus fidem, eruditionem, Religionem, & pietatem ab omnib. habito. Vixit annos LXX. Obiit VII. Idus Junii, Anno salutis M. DC. II.

Elogium ejus ex Baronio. Collegit Acta Sanctorum: de quibus Baronius in Notis ad Martyrologium Romanum die 7. Decembris hæc habet: *S. Urbani Episcopi Acta antiquitùs scripta, collecta esse unà cum multis aliis ab Illustriss. & reverendiss. D. Julio Antonio Sanctorio S. R. E. Cardinali, eruditione, & vita moribus clarissimo, eademque in lucem edenda percepimus: Faxit DEUS, ut diebus nostris solertissimi ingenii mereamur frui laboribus.*

Ejus varia scripta. Scripsit etiam de moribus Hæreticorum.
De Calamitate suorum temporum.
De Potestate Romanorum Pontificum super Franciæ regnum.
De Monarchia Siciliæ.
De Erroribus Nestorianorum & Græcorum.
De Usuris Judæorum interdicendis.
De Græcorum Ritibus.

Apo-

Apologias duas pro se adversus detractores.
Rituale Romanum absolutissimum.
Diariorum Volumina tria.
Aliáque multa, quæ m. s. extant.

Agunt de eo Petramellarius in Elogijs. Hippolytus Marraccius in Purp. Mariana. Cæsar Rasponus de Basilica Lateran. Ughellius in Italia sacra. Ludovicus Jacobus à S. Carolo in Bibliotheca Pontificia. Gabutius in vita Pii V. Aubery in vita. Aurelius Ursus in Carminibus. Vincentius Robardus in gestis quinquennalibus Sixti V. & alij.

ANNO 1566.
SEDENTE PIO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

CAROLO DE GRASSIS S.R.E. CARDINALE.

CAROLUS de Grassis, natione Italus, patria Bononiensis, clara stirpe, ut testatur Oldoinus, progenitus, Julii III. quondam intimus Cubicularius, Montis Falisci & Corneti Episcopus floruit eruditione & pietate. Hic à Pio V. Perusiæ & Umbriæ, ac deinde Romanæ urbis Gubernator constitutus, cùm præclara probitatis, fidei, justitiæ, ac doctrinæ testimonia edidisset; utiléinque olim operam in Concilio Tridentino pro reipublicæ Christianæ commodo, & honore sanctæ Sedis navasset, Presbyter Cardinalis S. Agnetis in Agone, mox S. Luciæ, & posteà Euphemiæ, quartus suæ gentis Purpuratus, renunciatus est anno 1570. die 9. Junii. Carolus hoc honore ornatus, inter ipsum Pontificem Pium, Senatum Venetum, & Philippum Hispaniæ Regem fœdus contra Turcas feliciter tractavit; atque ejusdem Pii imperio, Romanæ Curiæ officia correxit, vitia & abusus sustulit, omniáque ad formam juri & honestati magis consonam revocavit. XX.

Eruditione ac pietate floret.

In præmium benè gestorum purpurâ insignitur.

Multa præclara operatur.

Verùm purpurâ nec biennio potitus, cùm totus studiis, negotiis, & laboribus immersus esset, maligna febri correptus, Romæ magno bonorum omnium dolore è vita excessit octavo Kalendas Aprilis anno 1571. ætatis 72. Ejus ossa ad montem Pincium in Ecclesia SS. Trinitatis cum sequenti elogio, literis æneis scripto jacent.

Febri maligna correptus Romæ obiit.

D. O. M.

Ejus Epitaphium.

CAROLO DE GRASSIS BONONIENSI S. R. E.
CARDINALI,
Viro integritate vitæ, ingenii acumine,
Ac rerum tractandarum solertia, & usu:
Qua pro Christiana Republica
Per viginti annos administravit, insigni;
Fratres Fratri benemerenti posuêre.

 Vixit

Vixit annos LXXII. Obiit anno M. D. LXXI. VIII. Kalend. Aprilis.

Ejus scripta. Scripsit Carolus Cardinalis Opusculum insigne de Ecclesia ab hæresibus liberanda. Praxim Curiæ Romanæ. Et alia nonnulla: Quæ Romæ m. s. habentur.

Agunt ejus memoriam Gabutius in vita Pii V. Petramellarius in Elogiis. Hieronymus Rubeus in Hist. Ravenn. Aubery in vita. Ughellius in Italia sacra. Victorellus in Notis ad Ciac. Jo: Baptista Adrianus in hist. Jo: Nicolaus Pasqualis de rebus notabilib. Bononien. & alii.

ANNO 1566.

SEDENTE PIO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

PAULO ARETIO
S. R. E. CARDINALE.

XXI. PAULUS Aretius, origine Italus, in Castro Itri Diœcesis Cajetanæ anno undecimo supra sesqui millesimum natus, Scipio primùm appellatus est. Pater illi Paulus de Aretio, mater Victoria Oliveres, ambo virtutibus & genere non ignobiles fuêre. Oldoinus Pauli primordia describens, his verbis utitur: *Adhuc puer sponte, nullóve ducente, aut impellente, Templa Deo dicata studiosissimè frequentabat; & domi ab hominum consortio cavens se continebat. Præcipua quadam animo, vultúque inerat modestia & pudor: Commiseratio in pauperes supra id ætatis erat; ut & foveret ipse, & adhortaretur sæpiùs patrem, ut adesset munificè pauperum inopia.* Quo ferè tempore, ipso cum fratre in horto deambulante, visus est juvenis quidam forma supra humanam augustiore, quem Angelum omnes suspicati sunt, ísque famulo à longè illos sequenti dixit; *Adolescentulus iste magnus apud DEUM, & homines futurus est:* Móxque ab oculis intuentium evanuit: ex quo, quis futurus esset Paulus facilè conjectari licuit.

Ejus præclara & sancta primordia.

Quis futurus esset, Angelo indicante aperitur.

Posteà Salerni, ac Bononiæ in studia literarum incumbens, gradatim Philosophiæ, ac Theologiæ, linguarum quoque peregrinarum, Græcæ præsertim, cognitione, & Legum scientia imbutus, lauream magistralem in utroque Jure est consecutus. His instructus eruditi animi dotibus, ne otio difflueret, patronum causarum agere cœpit, tanta quidem cum integritate, ac nominis celebritate, ut passim *Doctor veritatis* diceretur; ad eúmque certatim clientes tanquam ad oraculum quoddam confugerent, quòd illorum dubia, mira facilitate ac perspicuitate solveret, atque ab avaritiæ sordibus, munerúmque corruptela ita esset alienus, ut cùm ei aliquis pro consilii accepti pretio ternos aureos numerasset, obtentáque causæ victoriâ tres alios offerret, ipse accipere illos renueret, quòd non plùs, quàm tres illos priores labori suo debitos esse diceret. Inde vulgatâ ejus integritatis famâ, ad Concilium, seu Senatum

Scientiis imbutus, Doctor veritatis audit.

Recti tenax ac munerum contemptor.

tum regium vocatus, & capitalibus causis præfectus, nec precibus, nec muneribus à recto inflecti unquam potuit. Sententiam enim contra quendam laturus, nec illius lachrymis, nec formosissimæ puellæ ejus filiæ pro patre supplicantis aspectu commotus est, quin sententiam adversus eum pro vero, & æquo pronunciaret. Sed qui æquitatem in ferendo judicio incorruptam servavit, misericordiam quoque in mœrentem & afflictum hominem exhibuit, cui post latam sententiam trecentos aureos, quibus justitiæ satisfaceret, liberaliter elargitus est.

Exemplum in hanc rem.

Alterum egregium sive justitiæ, sive pietatis documentum accipe ex Trojano Capycio Bozzuto Episcopo Capreensi, viro quà stirpe generis, quà comperta probitate spectatissimo, qui hæc, quæ dicturus sum, concepto priùs Sacramento, testatus sincerè est. Vidua, cujus paupertatem pleræque nubiles filiæ augebant, litem apud Aretium agitabat; adire domum, ac pulsare frequenter precibus, fletúque ejus animum videbatur, quem exulceraverat jam commiseratio, eò vel maximè, quòd, cùm non staret pro vidua ratio, in illam pronuntiare sententiam cogeretur: Metuebàtque proinde filiarum pudicitiæ, cujus deciduus plerumque flos est, ubi formæ comes fuerit egestas. Tueri simul justitiam, & viduæ paupertati, suarúmque virginum discrimini consulere impossibile profectò videri poterat: Nec ullus rem nuquam expediverit, cui magnanima quædam pietatis indoles pectus non afflaverit. Quid ergò? audi avaritia, quàm ingeniosa sit charitas: Viduam, quam paulò pòst condemnaturus erat Aretius, clanculùm vocari jubet; comparentem solatur, eidémque tantum æris de suo elargitur, quanti causa æstimari poterat: Trecentos aureos summam excedisse prælaudatus Capycius affirmat. Nec mora, ea ipsa die, qua pietati tam magnificè litaverat, sententiam in viduam dixit. Quo sanè nescio, an quid illustrius, suis unquam in fastis annotaverit liberalitas. Addiditque insuper memoratus testis, Viduam, ut judicem flecteret, elegantioris formæ virginem illi obtulisse: quò quidem actiùs confossus Aretius, dicitur non modò, quod narravimus, aurum persolvisse matri, verùm etiam illi virgini, qua sacris Vestalibus Deo dicata adscriberetur, dotem assignasse. Cæterùm causas, quamdiu foro serviret, summa æquitate librabat, DEUM Judicem semper præ oculis habens: quin & litigantium pauperum egestati consulens, crebrò ipsis opitulabatur de suo; & gratuitò justitiam inopibus administrabat.

Exemplum aliud ex Trojano Capycio.

Viduæ simul egestati, ac Virginum pudori, mirabili pietate consulit.

Justus ac liberalis in omnes.

At cùm nulla sit res in terra, quæ non assiduitate sua fastidium pariat, proprio ingenio ad pietatem inclinante, Spiritûs sancti impulsu, Clericorum Regularium institutum jam quadragenarius Neapoli suscepit, mutata Scipionis nomenclatura in Pauli nomen. In sorte, & humilitate fratrum Laicorum servire optabat Paulus; at id non concesserunt, qui singulares in eo dotes agnoscebant Præpositi. Tyrocinium posuit Neapoli cum Andrea Avellino illo, quem Urbanus posteà Octavus ob eximiam vitæ sanctitatem anno Jubilæi 1625. in Beatorum Album recensuit; ac Clemens XI. nostro tempore die 22. Maij anni 1712. Sanctum edixit. Post

Clericorum Regularium institutum profitetur.

Tyro-

Tyrocinium à Senatu Populóque Neapolitano instanter ac enixè rogatus est, ut pro urgentibus magni momenti negotiis ad Philippum II. Regem Catholicum publico nomine pergere vellet, quem scirent virum ad persuadendum quidlibet aptissimum, ipsique Regi ob divulgatam virtutis ejus famam gratissimum. Excusaverat se ab honorifica illa legatione Paulus, multúmque reluctatus est etjam post efficaces & iteratas Ducis Alcatæ Neapolitani Proregis preces: Sed interveniente Pii IV. summi Pontificis præcepto, per Caroli Borromæi Cardinalis literas significato, paruit; illúcque profectus effecit tùm admirabili sua eloquentia, tùm moribus suavissimis, quibus ornatus procedebat, ut omnia, quæ sibi proposuerat, ex animi sententia perficeret, nihilque ipsi negaretur. Socium itineris habuit & legationis Andream Avellinum, virum paris meriti & virtutis. Oblatas porrò à Philippi Regis liberalitate Episcopales infulas invictâ constantiâ rejecit; munera respuit, & honores sibi decretos initâ fugâ elusit.

Legatus à Senatu Neapolitano ad Philippum Regem Catholicum missus, negotium ex animi sententia perficit. Oblatos honores, & munera respuit.

Peracta legatione domum redux, cùm decennium summa vitæ integritate in ordine exegisset, sæpiúsque oblatos primæ notæ Episcopatus repudiasset, Romam evocatus Patribus sui Ordinis in æde S. Silvestri commorantibus in Præpositum datus est. Ea occasione, jussu Pontificis, interfuit causæ Toletani Archiepiscopi de hæresi insimulato, ad quam ex tota ferè Italia doctissimi quique viri, ut suam sententiam dicerent, Romam acciti fuerant.

Præpositus sui Ordinis eligitur.

At Pius V. cui id erat solemne, ut si quos nosset, qui ad dignitates Ecclesiasticas adipiscendas se obtruderent, eos ab illis repelleret; qui verò se ab illis subtraherent, toto orbe conquisitos ultrò evocaret, perpendens quanta esset in Paulo nostro fugacium honorum despicientia, illum insigni Placentinæ Ecclesiæ ex obitu Bernardini Cardinalis Scotti tum vacanti præfecit: Quam omninò reluctando & lachrymando, nec nisi summo sanctissimi Pontificis mandato adactus recepit. (Corrigendi sunt igitur illi, qui Paulum Aretium Ecclesiæ Placentinæ Episcopum ordinatum volunt à Paulo IV. errant enim minimùm decennio) In hac dignitate, ac si adhuc apud Clericos suos Regulares ageret, iisdem ferè legibus moderabatur: simul cum illis in eodem conclavi, aut triclinio comedendo, séque & illos simul spirituali lectione pascendo, dum corpus reficeretur. Mulierum frequentationes, colloquia, & aspectus adeò sollicitè devitabat, ut vulgari vocabulo *fœminarum osor* diceretur: Si quæ verò pro rebus ad conscientiam spectantibus necessario essent audiendæ, non procul adstante arbitro audiebat. Orationi, rerúmque cælestium contemplationi, quantum per negotia licuit, instabat assiduè: quolibet die matutinis precibus, uti & cæteris horis Canonicis in genua provolutus, in ipsa Cathedrali Ecclesia supplex intererat. Multa piis locis, multa oppressis, multa viduis, & egentibus erogavit. Scholas publicas pueris pauperum filiis, ut bonis literis gratis imbuerentur; Clericis Seminarium, in quo ad Ecclesiasticæ vitæ normam instituerentur; Orphanotrophium pueris parentibus orbatis; Virginibus Asceterium; Viduis domicilium; Conversis à lustris, aut à vitæ flagitiosæ cœno resipiscentibus Mona-

Ad Placentinas Infulas promotus vitam ducit religiosam.

Mulierum commerciũ studiosè declinat.

Varia & admiranda in publicum bonum operatur.

Monasterium; Capucinis Cœnobium; Clericis Regularibus Congregationis Somaschæ domum in eadem urbe proprio ære aperuit. Mendicis autem, qui quotidie stipem accepturi ad Episcopale palatium catervatim confluebant, præter consuetas largas eleemosynas, ne animæ pabulum deerat, nec Doctor, qui eos fidei rudimentis ac monitis salutaribus imbueret: *Illos Ecclesiæ Primogenitos, Cæli janitores, Deique ad homines legatos, visibiles Angelos* esse dictitans, quibus proinde honorem & gratiam haberi volebat. Clericorum mores Placentinæ Diœcesis multùm depravatos, inducta suaviter sacri Concilii Tridentini Canonum observatione, correxit: ac lateritios Ecclesiæ Principis Placentinæ parietes marmore incrustavit: aliáque plura munificentissimæ pietatis opera edidit, ut vitæ ejus Auctores fusiùs enarrant.

Pauperes mira charitate prosequitur.

His igitur aliísque virtutum ornamentis coruscum sacro Purpuratorum Patrum cœtui absentem, ac renitentem adscripsit Pius V. Pont. Maximus, eúmque tituli S. Pudentianæ Presbyterum anno salutis 1570. constituit. Biennio pòst eidem Pontificianimam agenti affuit, uti etiam Comitiis Gregorii XIII. à quo ad Ecclesiam Neapolitanam, dimissâ Placentinâ, translatus hoc elogio meruit honorari; *Virum damus Ecclesiæ Neapolitanæ, eximia & singulari prudentia in tractandis negotiis praditum, vitaq́, exemplaris ornamentis mirè excultum.* In hac nova Ecclesia plures Laicorum Sodalitates ad divinum cultum provehendum erexit: Ne Clerici, quorum corruptos mores reformavit, popinas adirent, edicto cavit: hospitalitatis virtutem Episcopis ab Apostolo commendatam coluit, sæpenumerò pauperibus dapes propriis manibus ministrando: & licèt Princeps purpuratus & Archipræsul esset, modestiæ tamen ac paupertatis haud immemor, lecto decumbebat augusto eóque implumi; non aulæis, non vasis argenteis, quæ supellectilem vanitatis appellabat, delectabatur: vestes vilissimi pretii non rarò sua manu, uti juratus paupertatis cultor, resarciebat. Neapolitanæ Ecclesiæ dignitatem penè collapsam restituit: Quare Auctor ejus vitæ Neapolim alloquens dicebat; *Ara, Fora, Templa, Jura, ô Parthenope, huic debes, quòd stent.*

Purpuratorum cœtui invitus adscribitur.

Episcopus Neapolitanus singulari cum elogio declaratur, qualiter se gesserit.

Breve sed nervosum ejusdem praconium.

Dum ergò Paulus in amplissima Neapolitanæ Ecclesiæ area strenuè, & supra senii vires desudaret, desiit ex improviso (vocante cælo) inter mortales esse. Præluxêre huic fato languores quidam devexæ tendentísque ad exitum ætatis comites: nam laborare molestissimo primùm capitis fluxu, dein peracri urgeri tussi cœpit, quæ cùm nullis prohiberi Medicorum consiliis, nullis emendari pharmacorum remediis possent, in eam omnes ivêre sententiam, ut aërem, solúmque (quo quidem nihil in ejusmodi affectionibus opportunius) commutaret. Ergò in Herculanum, quod saluberrimi cœli in Diœcesi Neapolitana oppidum est, paucis comitatus famulis secessit: Ibi summam in oppidanis inopiam conspicatus, ne officio charitatis deesset, afferri Neapoli commeatum & vestes jussit, egentibúsque viritim distribui. Quod cùm præsente se fieret, monebat ipse efficaci oratione, ut animos virtutum habitu convestirent, foverentque Sacramentorum frequentia.

Morbo tentatus, aëris mutandi ergò in Herculanum secedit: ibi, refectis pauperibus, venti vehementia solo affligitur, ac non multò pòst vita fungitur.

tia. Inter hæc, dum nocte quadam excitatus à somno, è lecto surgeret, ut apertas sponte venti vehementia cubiculi fenestras clauderet, ne dormientibus molestus esset, accidit ut vi procellosi turbinis dejectus, senex imbecillus in terram corrueret, quo casu graviter allisus coxam sibi fractam sensit. Medicorum igitur consilio Neapolim deductus, febrique correptus, cùm vicinioris exitûs admoneretur, testamentum jam anteà conscriptum signari voluit; tum sacris ritè lustratus, & ad luctam unctus, supremum vitæ diem clausit anno reparatæ salutis 1578. decimo quinto Kalendas Julii, ætatis 67.

Sancte moritur Neapoli.

Eidem luctu publico parentatur.

Parentatum publicis lachrymis piissimo Antistiti: dolebántque populi patriæ patrem, pauperum solatium, Præsulum Ideam, Vaticani Senatûs ornamentum, urbis decus, vitæ sacerdotalis specimen, ac virtutum omnium exemplar, eo decedente, obiisse. Illatus est in commune suorum Religiosorum cœmeterium, ligneo loculo conclusus. Cui pietas Neapolitana sequens elogium inscripsit.

Ejus Epitaphium.

Venerabili memoria Pauli de Aretio Itriensis, Clericorum Regularium luminis, ac columinis: Quem ob eximiam morum sanctitatem, omnigenam virtutem, spectatámque doctrinam, Carolus V. Imp. Consiliarium; urbs Neapolis ad Philippum Regem Legatum; summi verò Pontifices Placentia Episcopum, Neapolis Archiepiscopum, & S. R. E. Cardinalem invitum licèt, ac modis omnibus reluctantem creaverunt.

Ejus nunc quod mortale fuit, lapis tegit, spiritu Cœlo recepto, Obiit XV. Kal. Julii anno redempti Orbis M. D. LXXVIII. Ætatis LXVII.

Defunctum luget Aula Romana, Pontifex, ac S. Philippus Nerius.

Gregorius XIII. Pontifex Maximus in tanti viri obitu dissimulare peracerbum sui animi sensum minimè potuit, illúmque singulari planè elogio apud augustum Senatum publicè honestavit: Romanam Aulam is idem occupavit mœror. Comitatus est Philippus Nerius vir sanctissimus communem luctum, datis ad Alexandrum Borlam suæ disciplinæ Alumnum, ac Aretii domûs Præfectum specialibus literis, in quibus hæc inter alia leges: *Pauli viri sancti mortem non magis ob privatam istius Ecclesiæ jacturam, quàm ob publicum Christiani orbis damnum ex animo doluimus. Námque est temporum, ac peccatorum nostrorum calamitas: rari nunc homines, qui sciant, velint, habeántque illum animarum, divinique honoris Zelum, quo Cardinalis Aretius præstabat.*

Elogio Sanctitatis à plerisque Scriptoribus donatur.

Quare plerique magni nominis Scriptores in suis literarum monumentis appellare Paulum cum elogio *Sanctitatis* non dubitarunt. Illum (cæteros transiliam) S. modò Andreas Avellinus Cardinali Carolo Borromæo in terrenorum contemptu, pastorísque vigilantia, zeli, continentiæ, & pietatis studio, literis ad Decium Cardinalem Caraffam datis, coæquare non dubitavit. Unde Decius Paulo in Archiepiscopatu Neapolitano suffectus, auctoritate summi Pontificis, testes audiri, & examinari curavit Neapoli & Itrii in ordine ad solemnem Pauli vindicationem, seu, ut vocant,

Cano-

Canonizationem: Quod item factum est Placentiæ, redactis in acta Sanctis ejus virtutibus.

Scripsit verò vir eruditus æquè, ac pius plurimos Tractatus ad Jus utrumque spectantes: Orationes, sacras Meditationes, & similia: quæ Neapoli apud suos extare dicuntur. *Ejus scripta.*

Agunt de eo Jo. Baptista Tuffius in Hist. Cleric. Regul. Joseph Silos in Hist. ibid. Aubery in vita. Io. Antonius Cagianus in vita. Barthol. Chioccarellus de Archiep. Neapolit. Cæsar Eugenius in Neap. sacra. Marraccius in Purp. Mariana. Antonius Summontius in Hist. Neapolit. Gabutius in vita Pii V. Ughellius in Italia sacra, & multi alii.

ANNO 1566.

SEDENTE PIO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

VINCENTIO JUSTINIANO
S. R. E. CARDINALE.

XXII. VINCENTIUS Justinianus Genuensis ex Francisco Justiniano, Catharina Britia, nobilissimis parentibus, in gentilitia civitate Chio anno salutis 1519. V. Kalendas Septembris natus, post Philosophiæ, ac Theologiæ disciplinam variis rerum publicarum muniis insigni vitæ exemplo, ac tanta virtute præfuit, ut ad immortalem sui nominis gloriam amplificandam, non multum sit à Majoribus suis, Insulæ Chii Dominis, mutuandum. *Vir fuit per omnia præstans.* Hic in tenera ætate reluctantibus licèt parentibus sacrum Divi Dominici institutum in eadem urbe amplexus, posito ritè Tyrocinio, studiorum causa Italiam adiit, ubi pluribus annis conversatus, literísque ac optimis moribus imbutus, adeò virtutibus ac solida pietate effulsit, ut omnibus admirationi & exemplo esset. *D. Dominici Institutum amplexus, doctrina ac pietate claret.*

Confecto graviorum studiorum curriculo, Theologicæ facultatis lauream adeptus, cùm annis minimùm decem Generali sui Ordinis Magistro à secretis inserviisset, & totius Angliæ Provincialis esset, ætatis annum agens octavum supra trigesimum, eam jam suæ probitatis, prudentiæ, ac eruditionis opinionem propagaverat, ut sub Paulo IV. Generalis Magister sui Ordinis electus fuerit: in qua Provinciarum mole, sustinendis tegendísque tam diversis gravissimorum sui Ordinis hominum voluntatibus, non modò nullam contraxit invidiam, sed omnium potiùs gratiam, per duodecim annos huic muneri præfectus sibi comparavit. *Generalis Magister sui Ord. electus, omnium gratiam meretur.* Nec minùs in Concilio Tridentino, cui decem & octo Episcoporum, & septem supra viginti Theologorum ejusdem Ordinis coronâ fultus interfuit, opera ejus, doctrina, pietas; atque in legatione ad Philippum II. Hispaniarum Regem de rebus Ecclesiæ Mediolanensis obitâ, singulare judicium & inaudita prudentia resplenduit. *Rebus in Concilio Trident. & legatione Hispanica præclarè gestis,* Quapropter absens in Hispania, à Pio V. Purpuratis Patribus adscribi, tituloque S. Nicolai inter Imagines condecorari meruit. *purpuræ honore decoratur.* Pius in-

literis ad illum datis, inter alia hæc de illo habet: *Te ob tuam eximiam probitatem, doctrinam, singularémque Christianæ Religionis cultum, Nobis jam pridem perspectam inter cæteros eligimus, & summo præcellentique hoc Ecclesiæ honore decoramus.*

Altis muneribus adhibitus, laudes amplissimas consequutur. Sub Gregorio XIII. à titulo S. Nicolai ad illum S. Sabinæ translatus, gravissimisque ab eodem Pontifice Ecclesiæ negotiis adhibitus, quas in regendo Dominicano ordine cæterisque reipublicæ Christianæ negotiis, laudes sui nominis excitaverat, purpuram indutus superavit. Librorum enim judicio & examini cum doctissimo Sirleto, & aliis præfectus, munus hoc arduum adeò cumulatè adimplevit, ut meritò primas ei Patres cum Sirleto tribuerint. Sacrum Prædicatorum ordinem, cujus patrocinium purpuratus gessit, sua virtute sacrosanctis Tridentini legibus ita obtemperantem reddidit, ut quæ nonnullis duriora videbantur, de illis conqueri, aut obloqui, aut laxamentum petere minimè ausi, omnes prompto exciperent obsequio, & veneratione. *Varia ejus pietatis monumenta.* Sacellum in æde supra Minervam in honorem D. Thomæ Aquinatis; & Bibliothecam in proximo Cœnobio, ac vicinas ædes suis sumptibus construxit. Ornavit quoque sepulchrum Bononiense S. Dominici argenteo simulachro ejusdem Sancti: Pro expensis Comitiorum generalium Ordinis, stipendium liberale condidit perpetuò valiturum. *Ritum Christianum in Insula Chio sartum tectũ conservat.* Curavit etiam, ut Justiniani è Chii dominio à Turcis expulsi, in pristina libertate à Selymo Imperatore relinquerentur: Quin etiam sua virtute effecit, ut in eadem Insula ritus Christianæ Religionis tutò consisterent. Ut proinde non immeritò tanti Cardinalis virtus culto hoc epigrammate ab Episcopo Capilupo celebretur.

Capilupi de eo carmen.

VINCENTI, *egregiò sic enitet aurea virtus*
Ore tuo, ut puro lucida gemma vitro:
Nec fuco, aut maculis respersa apparuit unquam;
Ceu sol, qui nitidum fert sine nube diem.
Quóque vigil flectis divinæ lumina mentis,
Illa tibi semper prævia monstrat iter.
Perge viam: non fortuna super atheris orat
Te rota, sed virtus te tua sola vehet.

Nec de illo tacuêre alii clari illius ævi Poëtæ: inter quos eminent Antonius Hortensius, & Fulvius Cardulus: Primus sic cecinit.

Antonii item Hortensii.

Quis te, magne Pater taceat? quis laudibus æquet
Virtutem paribus, JUSTINIANE, tuam?
Te stupuêre senes juvenem, dum legibus ornas,
Dum sanctâ cohibes relligione Patres.
Te Rex Hesperiæ, te concio Dia Tridenti
Eloquio sensit, consilióque parem.
Hinc ô Purpurei salve pars magna Senatûs,
Perge decus meritis hoc decorare novis.

Addo & alterius non ignobile carmen, Vincentii laudibus consecratum.

Tu

Tu quoque VINCENTI, clarissima fama tuorum, *At Tubuli Carduli.*
Multiplici magno nomine vincis Avos.
Te sibi Relligio primis sacravit ab annis,
Ordinis illa Ducem, legit & illa Patrem:
Consilii & docti testis caduceus oris
Misit ad Hesperij sceptra superba Tagi.
Absenti Vaticanus largitur honorem
Spontè parens, Tyrius tempora cinxit apex.
Curia gratatur reduci tibi, Roma precatur:
Quod superest, tribuent Numina, vive diu.

Postquam igitur Vincentius annis duodecim sacram purpuram virtutibus, doctrina, & pietate exornâsset, multorúmque suffragiis, in Comitiis Gregorii XIII. penè Pontifex acclamatus fuisset, Superis cœlo quàm terris dignior visus, ad immarcessibilem gloriæ coronam evocatus est, Romæ anno partûs Virginei 1582. V. Kalendas Novembris, ætatis 63. conditus in Templo S. Mariæ super Minervam. Dignus sanè iis laudibus, quibus illum cùm domestici tùm exteri Scriptores (ut videre est apud Oldoinum) exornârunt. *Romæ moritur.*

Scripsit Commentaria in Logicam unà cum lucidissimis Quæstionibus, quæ universam artem apertè explicant. *Ejus ingenii monumenta.*
Thesaurum item doctrinalem, Theses impugnaturis, aut propugnaturis perutilem.
Additiones ad librum Constitutionum Ord. Prædicat.
Epistolas sacras ad sui Ordinis Religiosos, ad benè vivendum hortatorias.
Ejus industriâ etiam edita sunt opera D. Thomæ omnia:
Sermones item de Tempore, & de Sanctis ejusdem, nunquam anteà excusi.

Eum celebrant Ubertus Folieta in Elogiis Claror. Ligurum. Joseph Silos in Hist. Cleric. Regul. Seraphinus Razzius de Viris illust. Ord. Prædicat. Petramellarius in elogiis. Marraccius in Purp. Mar. Aubery in vita. Spondanus in Annal. Eccles. Gabutius in vita Pii V. Chronic. Dominic. & alii.

ANNO 1566.

SEDENTE PIO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

HIERONYMO RUSTICUCCIO

S.R.E. CARDINALE.

HIERONYMUS Rusticuccius Italus, Ludovico viro nobili, & Jurisconsulto egregio ex illustri fœmina Diamante Leonarda anno salutis 1537. mense Januarii in urbe Fano, Fortunæ olim delubro inter Pisaurum & Senogalliam, non longè à Metauro amne, in lucem editus est. Is ab ipso ineuntis ætatis XXIII.

tatis

Eruditi Parentis sui vestigiis insistens famâ excellentis Oratoris ac Jurisconsulti consequitur.

tatis tyrocinio, utroque orbatus parente, in tutela sui avunculi positus, præclaram ingenii, & virtutis indolem studio literarum excoluit: Quin & patris sui viri doctissimi vestigiis insistens, oratoriæ facultati peritiam juris tanta cum laude conjunxit, ut laurea ornatus doctorali, famam excellentis Jurisconsulti tulerit.

Vir tranquillissimæ naturæ.

Inter alia verò, ipsum maximè commendârunt, virtutum ornamenta, tantum modestiæ ac placabilitatis specimen quoad vixit, præbuit, ut ea parte animi, qua irarum existit ardor, caruisse quodammodò videretur. Hæc autem constans animi tranquillitas, quæ stabilem comparat auctoritatem, in ipsa virili ætate, ac senio ita permansit, ut post tantum purpuræ decus, quod solet nonnullos difficiliores, insolentioresque reddere, Hieronymum nostrum multò magis comem, affabilem, & humanum demonstraverit: Qua benigni & clementis animi virtute nihil præclaro & principe viro dignius est.

Pio V. tum in minori, tum majori fortuna constituto à secretis servit & quidem integerrimè.

Postquam igitur, ut diximus, animum literis & optimis moribus instruxerat, anno salutis 1557. ætatis suæ vigesimo Romam profectus, paucos post dies in familiam Michaëlis Ghislerii Cardinalis Alexandrini receptus, apud eum annos novem singulari fidei, prudentiæ, & ingenii laude, Secretarii munus exercuit. Per hæc tempora idem Cardinalis Alexandrinus spatio quindecim annorum sacræ Inquisitionis Magistratum, Episcopi Cardinalis, & Pontificis Maximi dignitatem anno 1566. VII. Idus Januarii consecutus, Pius V. appellatus, Hieronymum sibi jam anteà gravibus in negotiis exploratum, suum intimum, vel supremum Secretarium declaravit.

Ea propter purpura, & Infula Senogalliensi ab eodem exornatur.

Cujus in tam varia gravissimarum rerum tractatione consilium, integritas, eruditio, industria, exquisitáque in paucis praxis pristinam apud Pontificem gratiam sic auxit, ut eum Presbyterum Cardinalem S. Susannæ edixerit, ac paulò post Senogalliensis Ecclesiæ infula decoratum, pluribus aliis Sacerdotiis, gratiis, ac beneficiis locupletaverit. Cùm verò illum Pius Vaticanum Senatorem institueret, probatam illius integritatem, doctrinam, ac pietatem, purpuream illam dignitatem requirere, publico in consessu affirmavit.

Magna ejus tum apud Pontificem gratia, tum apud reliquos Auctoritas & existimatio.

Purpuram igitur adepto amplior quotidie apud Pontificem auctoritatis, gratiæ, honorisque locus patebat; & major apud omnes laus, existimatio, atque gloria eum sequebatur. Pontifex námque singularem ejus fidem, prudens ingenium, & solers ad omnia judicium toties expertus, illum sibi, dum Principum Oratores audiebat, præsentem adesse, omniúmque consiliorum, ac negotiorum participem fieri voluit. Quæ res cùm raro, aut nullo potiùs exemplo sit, maximam herclè auctoritatis, & spectatissimæ virtutis commendationem Hieronymo conciliavit. Quem etiam, dum Cardinalis Bonellus nepos legationem apud Hispaniæ, & Galliæ Reges de ineundo contra Turcas fœdere obiret, rerum omnium summæ, cum iisdem facultatibus, quas Legatus Bonellus habebat, præposuit, & penes eum integram negotiorum administrationem, & Justitiæ, ditionísque Ecclesiasticæ regimen esse mandavit.

Post

Post Pii V. obitum, Gregorio XIII. succedente, quam instituerat Principe dignam vivendi rationem, æquali vitæ innocentissimæ tenore servavit, nullâque nuqnam oppressorum ejus opem implorantium defensionem, nullam pro amicis, aut pro clientibus dimicationem recusavit. Et cùm prudenter adverteret in purpura, & publica dignitate omnia ad gloriam, splendorem, & pietatem revocanda esse, familia usus est honesta pariter & splendida: & reliquis in rebus, quibus senatoria retinetur auctoritas, nemo decentiùs quàm ille, aut personæ, quam gerebat dignitatem, aut in omni re administranda, consiliove constantiam, aut ipso cultu, nitoréque domestico elegantiam, prudentiùs tueri fuit solitus. Gregorio è vivis sublato Sixtus V. suffectus, continuò Hieronymum, cujus jam pridem in civilibus rebus, arduísque negotiis tractandis, acerrimam ingenii aciem perspexerat, sibi à secretis esse voluit, & amplissimam ad omnia Principum negotia facultatem ei concessit. Quem idem Sixtus, Jacobo Cardinali Sabello mortuo, pro navata feliciter opera ad reipublicæ utilitatem, & ornamentum, anno sui Pontificatûs tertio, Vicarium in urbe generalem nominavit: cui amplissimo magistratui eà religionis, vigilantiæ, justitiæ, ac solertiæ laude præfuit, ut non Vicariæ in urbe, sed integræ in orbe potestatis imperio dignissimus videretur. Quinque autem Maximorum sibi ex ordine succedentium Pontificatum Vicariatûs urbis munus sibi concreditum exercuit Hieronymus.

Nemini non officiis suis præsto est.

Senatoriæ dignitatis retinentissimus.

Romanæ Urbis Vicarius constituitur, quam dignitatem sub quinque summis Pontif. magna cum laude exercet.

Intermedio hoc tempore, sacrorum minimè oblitus, Ecclesiam S. Susannæ (cujus titulum annos septem supra viginti gesserat) eximiis picturis, pretiosis marmoribus, auratis imaginibus, & contignatione lacunaribus distincta fulgentibus decoravit, atque ita refecit, ut exædificationis potiùs, quàm instaurationis gloria, ejus munificentiæ debeatur. Et quia hanc ipsam Ecclesiam sibi pro sepulchro, in quo condi vellet, elegerat; nobilissimum in eadem monumentum ad condendos suos cineres, octennio antequam decederet, construxit. Rebus siquidem humanis exemptus est Romæ anno ab orbe redempto, millesimo sexcentesimo tertio, die 14. Junii. Vir æterna memoria ob omnigenam virtutem, atque scientiam dignissimus. Qui quamvis nihil, quod quidem sciam, scripserit, virum tamen longè eruditissimum, literatorúmque fautorem maximum extitisse, omnes, qui de eo tractant, uno ore fatentur. Ejus tumulo hoc inscribi carmen aureis literis opportuisse, dixit nonnemo.

Ecclesiam S. Susannæ à fundamentis reparat, mireque exornat.

Romæ vitâ defungitur.

Si virtus, pietásque mori; ac prudentia possent;
Debuerant, Præsul, te moriente mori.

Laudant eum Petramellarius in Elogiis. Gabutius in vita Pii V. Marraccius in Purp. Mariana. Ughellius in Italia sacra. Turselinus in Hist. Lauret. Aubery in vita. Jo: Baptista Adrianus in Hostoria. Andreas Victorellus in addit. ad Ciac. Nicolaus Alemannus in Histor. dissertatione de Lateranensib. Parietinis. Vincentius Robardus in gestis quinquennalib. Sixti V. & alij.

ANNO

ANNO 1566.

SEDENTE PIO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

HIERONYMO ALBANO S. R. E. CARDINALE.

A primis Adolescentiæ annis Legali scientiæ addictus.

Floret etiam militari gloria.

Uxore demortua sacræ militiæ adscriptus, Ecclesiasticis dignitatibus & purpura ornatur.

XXIV. HIERONYMUS Albanus origine Italus, Francisco Albano Equestris dignitatis viro genitus, in lucem prodiit Bergomi eodem anno, quo Pius hujus nominis V. Romanus Pontifex, nempe 1504. Hieronymus ut erat à natura festivo ac felici ingenio præditus, juventutem propè omnem in legali sapientia non sine maximo profectu transegit: animo posteà ad arma converso, iis cum laude tranctandis tale nactus est rei militaris experimentum, ut in multis bellis, perhonorificis functionibus obitis, Reipublicæ Venetæ Generalis Collateralis adversus Turcas electus fuerit. Ex legitima uxore illustri fæmina plures sustulit filios, eósque tales, qui patris virtutem imitati, magnis sensim dignitatibus sunt aucti. Orbatus conjuge, cùm juris Cæsarei peritia, ingenii monumentis, morum probitate, & genere illustris viveret; ac Michaëli Ghisilerio Cardinali Alexandrino Bergomi contra quosdam hæreticos quæstionem habenti fidelem sæpenumero operam præstitisset, facilem sibi ad purpuræ decus aditum patefecit. Nam Michaël defuncto Pio IV. sub nomine Pii V. supremum Sacerdotium adeptus, pietatis & doctrinæ Hieronymi haud immemor, eum protinùs ad se venire jussum, Protonotarium primò Apostolicum, deinde Piceni Gubernatorem, ac anno salutis 1570. Presbyterum Cardinalem tituli S. Joannis ante portam Latinam creavit. Hieronymus postquam purpuram annis viginti præclaris operibus, ac summæ eruditionis monumentis in lucem editis collustrâsset, sæpiùs etiam Patrum suffragiis in Comitiis ad Apostolatûs apicem expeditus, sed ob filiorum numerositatem non admissus fuisset, Romæ è vita migravit VII. Kalendas Maij anno à Christi Nativitate 1591. ætatis octogesimo septimo: Sepultus post obitum in Ecclesia S. Mariæ *de Populo* nuncupata, cum sequenti elogio funerali.

Romæ naturæ debitum solvit.

D. O. M.

Ejus Epitaphium.

JOANNI HIERONYMO ALBANO BERGOMATI
CARDINALI,
Jurisconsulto, generis nobilitate, morum elegantia,
vitæ splendore, monumentis ingenii, doctrinaq;
clarissimo,
Venetæ Reipub. Collaterali Generali, matrimonio, ac
Cænobio, asperis ac secundis rebus æquè probato;
Catholicæ Religionis egregiè dictis, factisque adsertori ac Vindici:

Ac

Ac ob eas res à PIO V. summo Pontifice
difficillimis temporibus in Collegium Cardinal. ascito;
in sententiis dicendis, facundiâ, gravitate, &
sapientia singulari:
Extrema jam ætate, pios inter amplexus
charorum & oscula sensim extincto:
Jo: Dominicus Cas. Comes Parenti optimè merito P. C.
Vixit annos LXXXVII.
Obijt VII. Kalend. Majas, anno salutis M. D. XCI.

Vir fuit excelsi animi, profundi judicii, reconditæ sapientiæ, eruditionis maximæ, & eloquentiæ singularis: in voto dando immutabilis, maximéque liber, ac in salibus edendis facetus, temperatus, minimèque mordax, & in sententia dicenda gravis ac sapiens. *Ejus insigne elogium.*

Extant nonnulla præclara ejus doctrinæ ac Jurisprudentiæ monumenta à doctis multùm æstimata, scilicet: *Ejus ingenii monumenta.*

De summi Pontificis & Concilii Potestate.
De Donatione Constantini Ecclesiæ facta, Tractatus unus.
De Cardinalatu, Liber unus.
De Ecclesiarum, & ad eas confugientium Immunitate lib. I.
Luculenta item Comentaria ad Bartholum de Saxoferrato.
Et alia nonnulla ad Leges spectantia.

Celebratur à Petramellario in Elogijs. à Gabutio in vita Pii V. Ab Auberio in vita. A Ludovico Jacobo à S. Carolo in Bibliotheca Pontificia. Ab Ambrosio Landuccio in Hist. S. Mariæ de Populo. à Julio Perusco in Epist. gratulat. ad ipsum. ab Ioan: Angelo Papio Iurisconsulto ad librum ejusdem de Potest. Papæ, & Concilii. à Ludovico Morerio in dict. Hist. & aliis.

Cæterùm cùm Pius ultimo Pontificatûs sui anno (divino procul dubio instinctu) arma Christianorum in communes fidelium hostes Turcas vertere; atque adeò apertum iis bellum inferre summoperè flagraret; Hieronymum nostrum, militari peritia æquè ac dicendi arte præstantem, ad id muneris omnium maximè opportunum ratus, eum ad Principes Christianos pro ineundo adversus Barbaros fœdere Legatum & suasorem misit. Pius spe sua minimè frustratus, coëuntibus Christianis, tantæ molis negotium, Hieronymi suasu atque operâ, brevi confectum vidit. Nam Principes Christiani icto inter se sub annum salutis 1571. communi fœdere, Joannem Austriacum, Principem belli gloriâ illustrem totius marinæ classis, quæ ex Hispanis, Venetis, Italis, & Pontificiis constabat, supremum Imperatorem constituunt, eundémque necessario commeatu, & milite apprimè instructum maximo rei Christianæ emolumento adversus hostes emittunt. Placet hîc ad lectoris oblectamentum, maximè memorabilem hanc sæculorum omnium pugnam in Jonio mari ad Echinades Nonis Octobris adversus Turcas commissam, indéque reportatam gloriosissimam victoriam (facem præferente Gabutio, vitæ Pii V. commentatore) paulò altiùs repetere, ac cum omni locorum ac personarum serie graphicè describere. Legere fortassè non pigebit: sic habet. *Illum Pius V. Legatum ad Principes Christianos pro ineundo adversus Turcas fœdere, cum magno rerum successu mittit. Joannes de Austria totius marinæ Classis Imperator constituitur. Memorabilis hujus pugnæ, ac reportatæ de hostibus victoriæ descriptio.*

Christiani è Cephalonia ad Insulas Echinadas movent.

De hostium apparatu certiores facti classis Christianæ Præfecti, pridie Nonas Octobris anni 1571. hora noctis tertia, favente cælo, ac Luna, è Cephalonia movent: ac postera die, quæ dies erat Dominica, ad Echinadas Insulas prima luce devecti, Joannem Cardonam cum octo triremibus ad portûs naturam perspiciendum emittunt: Subinde Classis ad aquandum sensim progrediebatur ad amnem Acheloum, qui Ætoliam ab Acarnania dividens latè tortuosus in mare devolvitur. Præcedebant dextrum cornu triremes, quæ prætoriam Auriæ sequebantur; qui ut primùm ex illis Insulis evehi cœpit, sub alteram lucis horam, Turcicam classem quindecim circiter millia passuum distantem prospectans, id continuò significat Austriaco: qui etiam ex regia trireme, albescente cælo, adventantem hostem prospexerat. Neque inde triremes admodùm accelerandas esse ratus, ne qua illis in aciem dirigendis confusio nasceretur; culparum indulgentiam, quam universis depugnantibus pro potestate PIUS liberalissimè concesserat, jubet promulgari, pugnæ signum extolli, & omnes se ad dimicandum comparare. Sacerdotes à Pontifice missi, triremes omnes obibant, militum errata per brevem confessionem expiantes; Christique de cruce pendentis effigiem per naves circumferentes, præclarè hortabantur omnes; uti bono essent animo; nec dubitarent, Christum Deum, pro cujus sanctissimo nomine dimicaturi essent, è cælo ipsis opem allaturum.

Austriacus conspecto hoste indulgentias à Pio V. pugnantibus fidelibus concessas promulgari, ac pugnæ signũ extolli mandat.

Sacerdotes militum animos expiant, & ad pugnam inflammant.

Mox Austriacus cùm in celocem descendisset, idémque Columnam, & Requesensium primarios Duces facere mandavisset, illum ad sinistrum, hunc ad dextrum cornu circumspiciendum, classiariósque ad pugnam adhortandos emisit. Ipse verò mediam aciem circumvectus, suum quemque locum tenere jussit; atque omnium animos ad certamen piè, ac fortiter ineundum optimis rationibus acuebat. *Nam præclarè cum illis agi putandum, sive superessent pugnæ, sive mortem pro Christo oppeterent: Superstites quidem quòd sibi tam felici certamini interesse contigisset; demortui verò, quòd pro Christi nomine, Christianæq́; Reipublicæ salute fortiter occumbentes se per amplissimam peccatorum expiationem cum beatissimis mentibus feliciter consociare potuissent. Neque verò esse de victoria ambigendum; præsertim tam sancto Pontifice pro ipsis apud DEUM, cujus res ageretur, intercedente.* Ad hæc autem respondebant milites consonis vocibus; Ne quicquam de illorum virtute Princeps dubitaret; facturos se, quod virs fortes ac Christianos deceret. Columna quoque, & Venerius, aliíque Duces optimis monitis confirmabant suos, nec quicquam eorum omittebant, quæ adipiscendæ victoriæ opportuna fore viderentur. Quæ res ingentem Austriaco lætitiam attulerunt: Quo ad Imperatoriam suam reverso, tympanis, tubis, & id genus aliis instrumentis magis etiam erecti & accensi sunt militum animi; altáque voce *DEUS omnipotens, DEUS exercituum, DEUS fortis & immortalis, DEUS trinus & unus*, invocatus est; & ipsa quoque sanctissima Virgo Christi Mater, ut, quæ *tanquam auxilium Christianorum* plurimùm possit apud filium suum (quod illis præscripserat PIUS) reverenter & fiducialiter salutata.

Austriaci ad milites Oratio.

Christianorum pugnandi ardor.

Unanimi voce Dei opem implorant, séque B.V.M. commendant.

His

Alacres in hostem, pugnam non detrectantem, movent. Acies Turcarum qualiter instructa fuerit.

His igitur cùm humanis, tùm divinis munita præsidiis Christiana classis procedebat in hostem, qui nostros prospectans, è vestigio se ipse quoque ad pugnam accingens, in hunc modum acies instruxerat. Medio agmine, quod nonaginta sex cum triremibus, tùm biremibus constabat, Alis, & Portaus summi Duces procedebant. Dextrum cornu, quo quinquaginta sex triremes vehebantur, regebat Syrochus, Cauraliúsque Archipyratæ. Sinistrum verò, nonaginta sex, cùm triremium, tùm biremium constans numero, ductabat Lucialius: à quo nonnihil remotæ duodecim triremes remigabant, biremes verò triginta, quibus præerat Amurates Dragutes, & alia majora navigia cogebant agmen. Caracossa magno cum leviorum navigiorum numero alios antecedebat. His omnibus Archipyratæ plurimi, iidémque fortissimi, qui lunarum insignia præferebant, adjutores accesserant.

Eorum Classis, Triremibus 208. Biremibus 47. constat, præter navigia minora.

Constabat Turcica Classis triremibus ducentis & octo; quadraginta & septem biremibus, præter alia quamplurima minora navigia. Jam verò hostes inflati animis, velis propiùs advecti, sinuosa fronte in modum semiplenæ Lunæ acie compositi, mare latiùs occupabant: Quippe qui Christianos priùs adversos, mox eos prætervecti, aversos etiam aggredi, atque ita perstringere cogitarent, ut ne unum quidem eorum navigium effugere posset. Nam quoniam Christiana Classis diversis erat subjecta Principibus, putabant fore, ut captâ fugâ sibi consuleret: præteritisque victoriis elati, nihil minùs quàm nostros superiores fore existimabant: minorem enim credebant Classem Christianorum, quàm exploratores retulerant. Itaque ad pugnam sese expediunt; pollicentur Duces militi gratiam sui Tyranni, spoliáque amplissima: mox præliabundi disploso magno tormento conserendæ manûs signum edidêre: Quibus pari signo nostri respondêre, pugnam nihil detrectantes; eáque prælii denunciatio eodem tormentorum strepitu iterum ac tertiò, ultrò citróque repetita est.

Utrinque, disploso majori tormento, pugnæ signum datur.

Christiani Turcarum aciem perturbant.

Collatis inde signis, principiò sex illas majores triremes, quæ nostram antecedebant classem, Turcæ obviam habuerunt: Quæ multis ac validis tormentorum ictibus eminùs eos percutientes, illos varias in partes fusos dispulerunt; eorúmque acies ita perturbarunt, ut ingentem suorum stragem intuentes, timore correpti, ordines servare non possent. Quæ res Turcis eò magis improvisa fuit ac terribilis, quòd nulla tormenta in ejusmodi triremium lateribus disposita esse speculatores decepti retulissent; neque ipsi se ad id genus certaminis, anteà nunquam visi, præparare potuissent. Sed id ùt initium calamitatibus illis attulit, ità maximo adjumento nostris ad victoriam fuit. Affulsêre hoc loco Christianis nonnulla præsentis auxilii divini, eorúmque conatus feliciter provehentis indicia non obscura. Primùm ventus, qui in eam usque horam faverat Turcis, reflavit illicò: Mare conquievit; & omnem se ad prælium componendi, & in pugna consistendi sustulit difficultatem. Dein Sol, qui nostris adversus incurrebat in oculos, prospectum impediebat, transmissa media cæli regione, radiis suis hostium offendebat obtutum; simúlque aura quædam ab occasu leniter spi-

Nonnulla præsentis auxilii divini indicia Christianis affulgent.

Turcarum Classis disjicitur, maléque habetur.

rans, fumum, quem tot tormentorum excitabant tonitrua, à nostris in Turcas deferebat. At verò Turcæ, collectis animis & viribus pergebant, & magnas illas triremes vi penetrare conabantur. Sed adeò malè tum accepti sunt à nostris, ut bona pars Classis eorum disjecta, fractáque fluctuaret. Nam quò minùs possent hostes ictus illos celeri cursu declinare, à vento mox nonnihil aucto retardabantur: qui etiam fumo omni in illos adacto, ferè omnem eis videndi facultatem adimebat.

Collectis rursum animis acriter instant; sed iteratò superantur.

Audiverunt tunc nostri fragores magnos, ruinásque malorum, & triremium, Turcarúmque pereuntium stridorem inauditum. Videbant non paucas illorum triremes flammis absumi; alias amissis gubernatoribus subsistere; plurimorum cadavera, remos, antennas, vasa, diversi generis arma ferri super aquas. Et hæc quidem à solis magnis triremibus perpetrabantur. Sed hostes quamvis distractam multis locis Classem suam, perturbatósque ordines viderent, tamen furoris quodam œstro perciti, majorésque naves nostras prætervecti, non deserverunt sese. Itáque mox prætoriæ, triremésque ferè omnes ita conflixère, ut non jam missilibus, aut tormentis eminùs, sed gladiis propè collato pede præliarentur: Nam & proræ inter se junctæ hærebant, & naves in arcto sic erant constipatæ, vix ut telum ullum in mare vacuum intercideret; & cùm alii in aliorum triremes insilirent, ac ferreis malleis, militaribus sicis, pugionibus, aliísque varii generis armis inter se confligerent, tantus fusus cruor est, ut mare sanguineum esse, atque ex frequentibus tormentorum ignibus ardere videretur. Ducibus, ac militibus tam atroci prælio dimicantibus, jam totis classibus pugna conserta erat: Sinistri cornu sociorum triremes, quæ vergebant ad Acarnaniam, acriter primæ conflixerunt; gravéque & longum certamen sustinuerunt. Sed Præfecti Barbadici præstantia, ac reliquorum præterea Venetorum Ducum, ac militum virtus sic enituit, ut ex ea parte victores primùm evaserint.

Barbadicus Dux Venetus fortiter pugnans, sagitta trajicitur, pauloq́ pòst moritur. Ejus animi magnitudo.

At Barbadico non minùs egregii militis, quàm fortissimi ducis partes implenti, ancipitique prælio strenuè dimicanti conjecta sagitta, lævo effosso oculo, caput trajecit: ipséque præceps cadens, inter manus ablatus est; sed extrahi sagittam noluit, donec pugnatum esset, quòd illâ extractâ præ dolore se illicò moriturum cognosceret. Absoluto certamine, cùm victores Christianos fuisse intelligeret, è capite e-lici sagittam passus, gaudio plenus, elatis in cælum manibus, immortales DEO gratias agens, vir singulari pietate, consilio, eloquentiâ, ac militari virtute clarus, æternáque memoria dignus, è vita excessit.

Amisso Barbadico Turcæ acriùs instant, rursúq́ à nostris profligantur.

Tanti ducis casum sensit utraque acies: Nam Turcis in turbatam, duce amisso, prætoriam impigrè transilientibus, actum de illa fuisset, ni Federicus Nanius, & Silvius Portius citatò cursu hosti sese fortiter objecissent. Horum subsidio factum, ut semicapta triremis reciperetur, & atrociori prælio nostri in hostium triremes irruentes, cæso Turcarum robore, mixta cum dolore lætitia, eas obtinerent.

Non aliorum verò magis in hoc cornu pugnantium virtus enituit, quàm Joannis Contareni, Sfortiæ Comitis Sanctæ Floræ, Joan. Ba-

Baptistæ Benedicti Cyprii, Marci Quirini, Antonii Canalis, & Marci Ciconiæ: Quorum fortissimorum Ducum non minùs, quàm & aliorum singulari ardore dimicantium robore fractis hostibus, eorúmque Ducibus Syrocho, Caracossa, & aliis multiplici vulnere confectis, inde Christianis affulgere victoria cœpit. Sicuti mox etiam evenit in acie media: Ubi Imperatores nostri cunctis se se pugnæ periculis, invictis animis objiciebant; hostémque gladio ferire, ac clypeis & thoracibus, quibus insigniter muniti erant, telorum hostilium ictus cominùs eminúsque excipere tanto vitæ contemptu non formidabant, ut mortem ultrò pro communi salute appetere viderentur. Hoc enim loco inter summos utriusque classis Duces atrocius certamen exarsit: Hic pars firmior triremium, hic militantium robora constiterant. Austriacus Leonis instar in Ali Bassæ regiam invectus, ad proram ab eo gravissimi certaminis impetum sustinuit: Cæteris Turcarum triremibus passim suis opem ferentibus, séque tam pertinaciter defendentibus, ut Hispani vulneribus affecti, gravi cum periculo, cædéque mutua identidem repellerentur. Intereà Columna cùm triremem, qua cum diu admirabili contentione dimicaverat, in potestatem redegisset, aliásque vicinas velut tempestas pari virtute disjecisset, quacunque pergeret, magnam hostium edebat stragem, ac demùm in Turcarum regiam sese insinuavit. Pontificia vero triremis, cui præerat Honoratus Caëtanus, cum insigni Archipyrata Caracossa fortissimè congrediens, eum oppugnavit: Sed is postea in Jo: Baptistæ Benedicti Cyprii triremem incidens, ac fortiter cum eo pugnans transacto per jugulum gladio interficitur, quem dum Cyprius exanguem armis expoliat, immisso ab hoste eminùs spiculo & ipse transfigitur.

Pugnantium Christianorum ardor, laus, & fortitudo.

Fervens utrinque pugna editur.

Columna magnam hostium stragem facit.

Caracossa fortiter pugnans interficitur. Qua occasione etiam Cyprius Dux Pontificius transfigitur.

Ex altera parte Venerius, vir septuaginta sex annorum, eximia virtute cum hoste congressus victor discesserat, acceptúmque in crure vulnus tam diu dissimulavit, donec hostes deleti: ídque sic ultus est, ut prætoriam sibi infestam ceperit, atque depresserit. Is animadverso paulò post periculo, in quo versabatur Austriacus, à puppi Alim aggredi constituit; si terga cæderet, fore sperans, ut ancipiti dimicatione distractus vinceretur. Prætoriam eò dirigenti, Portaus alter summus belli Dux cum triremium globo tam celeriter se se objicit, ut cum in fronte se ostendisset, mox in latera pugnam verteret. At Venerius, cujus virtute res Veneta nitebatur, suos verbis & factis itidem confirmans, pugnantibúsque se immiscens, optimi ducis, & strenui militis munera non omisit. Pluribus hinc inde peremptis, acriùs Turcæ pedem inferunt: Ducibus ac militibus nostris non animus, non virtus deerat; sed multitudine pressi cessissent loco, nî Joannes Lauretanus, & Catharinus Maripertus, Veneti Trierarchæ militari fortitudine conspicui periclitantibus succurrissent. Qui dum aliquamdiu procedente pugna, pari certamine strenuè dimicando hostes profligant, laudibus trajecti cecidêre. His Ducibus amissis, nostri non dejiciunt animos; sed majori ira succensi vehementiùs in hostes irrumpunt, aliósque trucidant, alios vulnerant, alios propellunt.

Venerius Venetus Prætoriam hostilem cepit, ac depremit.

Venerius rursum impugnatur, sed liberatur.

Lauretanus & Catharinus Veneti Duces occumbunt.

Comes S. Floræ sauciatur.

Paulo Ursino duas interim triremes fortiter oppugnanti, gravique in discrimine versanti præsto fuit Comes Sanctæfloræ, cui benè dimicanti brachium duplici glande, caput in summitate telo transfigitur; ejus nihilominùs ope cæsis hostibus, triremes ipsæ fractæ deprimuntur. Ursinus & ipse in crure saucius, Pontificiorum robore confirmatus, in Portaï Bassæ prætoriam invehitur, triremíque potitus, eum fuga dilapsum non invenit. Nam ille, ut in Christianos victoriam inclinare prospexit, clam è sua prætoria scapha exceptus, abjectis dignitatis insignibus ægrè evasit. Tanti fuga Ducis, ut Turcis adimere, ita nostris adjicere animos visa est. Tandem Austriacus, & Columna aliorum Ducum ac militum viribus suffulti, cum Ali Bassa per tres ferè horas acerrimè dimicantes, singulari animi fortitudine hostium Regiam superârunt, Turcis quamplurimis contrucidatis, captis, ac mersis. Ali Bassæ, dissiliente ligni fragmento ex adacta pila de triremi Pontificia, cui præerat Alphonsus Apianus summum caput effringitur, duplicique vulnere transfoditur: Exangui detrahi spolia, caput abscindi, idque in oblonga hasta suffixum attolli Austriacus imperavit: Turcarúmque vexillis depressis, ac signo Crucis erecto, captam hostium Imperatoriam post regiam suam agebat Remulco, *Victoriam* maxima, qua potuit, voce conclamans. Interfecti hostium Imperatoris cognitum os, & vincentium Christianorum clamor illicò totis classibus exauditus, ac præcipuè salutare Christi signum in hostili prætoria erectum, & nostros alacriores ad victoriam perficiendam fecit, & Turcarum ardorem adeò restinxit, ut captâ fugâ plerique sibi consulerent. Nec ferè jam cædendis, sed colligendis hostibus, spoliisque capiendis victores operam dabant. Multi capti, plures cæsi Proceres Turcæ, militésque præcipui: non pauci in mare sese præcipites dedêre, ut vel aquis obruerentur, vel ad continentem enatarent. Complures subsistere mortem deprecantes, tùm quòd evadendi deesset facultas, tùm quòd de Christianorum pietate, & clementia benè sperarent.

Ursinus Portaum Bassã vincit, ac fugat.

Austriacus Ali Bassam superat, ejúsque caput in hastâ suffigit, ac Imperatoriam abducit captivam.

Turcarum terror ac ingens strages.

Sed quæ in subsidiis erant Triremes, acriter & ipsæ dimicantes, egregiè se quoque præstiterunt: Nam & Bazanus, & Requesensius, & Cardona, & Linius, alíique prætereà Duces, ut, quæ pars premi, aut laborare videbatur, auxilia impigrè submisêre: ipsique strenuè pugnantes, ad victoriam non mediocrem opem contulerunt. Eodem tempore, qui ex Christianis in vinculis apud Turcas durissimam servitutem patiebantur, cùm nostros vincere sensissent, alii catenas confringere, alii soluti vinctos solvere, omnésque raptim correptis armis ingentem hostium cædem facere. Ibi duo clarissimi, ac veterani duces ex utraque acie inter se adversi constiterant, Joannes Andreas Auria, atque Lucialius, ambo strenui, & inter se notissimi, quòd eadem littora sæpiùs obiissent. Sed Auria certaminis initio decem aut duodecim triremibus instructus, in Altum sese subduxit: sive quòd triremes, in quibus dignitatis suæ summa periclitabatur, in discrimen non adducere statuisset; seu veriùs, ne hostis, qui navigiorum multitudine longè erat superior, cornu latiùs extenderet, Christianámque aciem circumveniret. Id

Christiani pro communi fide sibi mutuò succurrunt.

Captivi, ruptis vinculis, & ipsi ad arma provolant, Turcásque cædunt.

Auria declinat Lucialium Turcam: hinc varias reprehensiones incurrit.

enim

enim potissimum Lucialius agebat, ut nostrorum aciem, quocunque modo posset, vi aut astu cingeret; Auriámque ad latus prætervectus, ad puppim cum illo congrederetur. Sed id consilii ab Auria fuit anteversum: Licèt in mari se latiùs extenderit, seriúsque pugnam commiserit. Hinc varias subiit reprehensiones, plerisque suspicantibus eum in fugam se dare voluisse. Sed illum alii vindicabant à culpa, quòd arte cautus artem eludere studuisset.

Exculpatur ab aliis.

Quoquo modo se res haberet, graviter hoc loco perculsæ sunt complures Christianorum triremes; in primísque prætoria Melitensis. Nam Lucialius nostrorum triremes, quæ ab Auria se disjunxerant, nulloque ordine, & incerto imperio mari ferebantur, conspicatus, eas incredibili celeritate, continenti triremium agmine circumsepsit; easque fortiter aggressus, cæsis propugnatoribus ferocissime percussit, tantúmque non mersit.

Prætoria Melitensis à Lucialio percutitur, ac vix non mergitur.

In hac pugna Hierosolymitani Ordinis milites (quibus est quasi naturale bellum cum Turcis) ad quinquaginta, & S. Stephani equites Florentini complures, Venetique aliquot Trierarchæ, atque alii non pauci fortissimè digladiantes cecidêre. Prætoria Melitensis cum Lucialio congressa, tandem in ejus venit potestatem; sed mox à nostris ex adverso accurrentibus recepta est, Petro Justiniano, strenuo duce, multis vulneribus saucio, è Turcarum faucibus erepto:

Capitur à Lucialio, sed rursum à nostris, non sine hostium strage, recipitur.

Graviorémque haud dubiè plagam hostes intulissent, nisi Auria, mox Austriacus, Columna, Venerius, Bazanus, & Cardona, conspecto periculo, celeriter suppetias attulissent, hostémque diu & acriter reluctantem profligâssent. Quos, cùm Lucialius appropinquantes, & Auriam triremes in se obvertentem conspexisset, virtutéque nostrorum mediam aciem, ac dextrum cornu cæsum, superatúmque fuisse cognovisset, metu concepto ardorem pugnæ remisit, ac relictis, quas ceperat, triremibus, quàm citatissimo potuit remige in fugam se conjecit. Eum nostri cum sex aut septem navigiis ad promontorium vela facientem insectati, reliquas Turcicas triremes, quæ erant triginta, ad littus allidere compulerunt, easque omnes, unicà demptà, remulco extractas, sed inanes, & malè multatas receperunt: Lucialio, ut diximus, velocissimè effugiente, qui cum semifractis aliquot navigiis, quæ triginta circiter fuisse ferebantur, Methonem versus, Constantinopolim properavit, ut ereptum Melitensibus vexillum, captámque triremem fortitudinis suæ signa Selymo præsentaret. Eum vero, quòd jam advesperâsset, remigésque fractis viribus defatigati essent, nostri persequi ampliùs nequiverunt.

Lucialius amissis spoliis in fugam rejicitur.

Cum vexillo Melitensium Constantinopolim revertitur.

Hostibus igitur maxima ex parte cæsis, compluribus in vincula compactis, reliquis pauciis iisque ut plurimùm sauciis in fugam conjectis, integra nomini Christiano VICTORIA stetit. Quâ gloriosissimè peractâ, nostri collectis triremibus, ac spoliis, in portum se receperunt: Mox sæva exorta tempestate, maríque vehementer perturbato, ne in portu naufragium facerent, nihilque inde læderentur, qui victoriam dedit, Deus incolumes protexit. Spectaculum visu fœdum, miserandum, ac terribile prorsus erat; cæsorum hominum corpora, cruentatáque maris fœditatem, ar-

Victoria stat penes Christianos.

ma simul & confractarum triremium partes undique fluctuantes circumspicere, ipsáque cadaverum supernatantium multitudine remorum pulsum præpediri.

Austriacus emissorecenti milite hostē persequitur, ac Victoriæ coronidem imponit.

Erat in Regia Christiana præter alios delecta quadringentorum Hispanorum militum manus; qui sub tabulatis ad longioris pugnæ casus, & ad ultimum discrimen reservabantur: ii nutum Austriaci ad consurgendum expectantes, ut primùm ex condicto editum surgendi signum audivêre, integri, vigentésque ex improviso exorti, fessis nostris, atque in extremo periculo versantibus successerunt; sublatóque clamore in lassos hostes strictis gladiis impressionem fecerunt. Hæc inexpectata acies, improvisáque procella primò confudit, turbavítque Barbaros, mox vastâ strage cæcidit, atque adeò promeritam immortali victoriæ coronidem imposuit.

Duces, qui huic prælio cum laude interfuerunt, nominatim recensentur.

Austriacum Hispani complures Proceres, omnes viri consilio manúque prompti, præliando circumstabant: in iis Ludovicus Requesensius, ejus Legatus; Bernardinus Cardenas, qui fortiter dimicans mortem oppetiit; Lupus Figueroa castrorum magister; Michaël Moncada; Petrus Padilia, & alii plerique viri summo loco nati, qui egregiè pugnantes strenuæ virtutis luculenta specimina ediderunt. In prætoria verò Pontificia præter fortissimorum militum cohortem, florentem Romanorum Procerum globum Columna secum habebat: in iis erant Pompejus Columna Zagaroli Dux, quem illi Pontifex Legatum adjunxerat, & Prosper ejus frater; Troilus Sabellus; Vincentius Vitellius, & alii, quorum virtus, consilium, impigráque opera hoc bello spectata maximè eluxit: ex iis verò Horatius, & Virginius Ursini, & Horatius Caraffa viriliter dimicantes invictis animis occubuerunt. Sed hoc prælio insignis etiam virtus eminuit Parmæ & Urbini Principum; Linii Sabaudiensis prætoriæ ducis; Francisci Diodi, majorum triremium Præfecti; & Ascanii Cornei. Nec iis in hoste cædendo inferiores fuêre, Gabriel Sorbellonus, & Pompejus Specianus, Mediolanenses; aliíque genere, & bellica laude insignes.

Pauli Ghisilerii virtus ac fortitudo.

Paulus verò Ghisilerius, Pii V. Pontificis consanguineus in hoste proterendo nemini secundus, fortiter dimicans vulnus in facie accepit, ac triremem sibi infestam, cæsis hostibus, devictam in potestatem redegit; Michaëlque Bonellus, Pontificis sororis nepos (ac posteà Cardinalis) impiger adolescens, acriter pugnans hostes cædebat. Denique omnes, & Pontificiæ, & Regiæ, & Venetæ Classis sive Duces, sive milites tam egregiè se gesserunt, ut ope divina ingens ille Turcarum exercitus totus fusus, ad internecionem cæsus, captúsque fuerit.

In hoc prælio 40000. hostium cæsa, 10000. capta, 18000. fidelium liberata memoratur: 7000. Christianorum desiderata.

In hoc memorabili prælio quadraginta hostium millia cæsa sunt; decem millia capta; Christianorum captivorum octodecim millia in libertatem vindicata; in pugna verò septem millia desiderata.

Atque hunc memorabilis iste conflictus, horâ cœptus meridianâ, felicem exitum consecutus est: támque brevi temporis intervallo (videlicet quatuor horarum spatio) placuit Altissimo, maximam omnium, quæ in mari post hominum memoriam extiterint, victoriam dare Christianis. Quæ res eò fuit admirabilior, quò

quò nostri & militum, & navigiorum numero erant hostibus longè inferiores: & sanè perspicere nemo non potuit, id factum esse divinitùs, ad piissimas Pii V. preces. Quem Clemens XI. die 22. Maij anno nostræ salutis 1712. (Beatorum fastis à Clemente X. jam annumeratum) Sanctorum Catalogo adscripsit.

ANNO 1572.

SEDENTE GREGORIO XIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

ANDREA AUSTRIACO
S. R. E. CARDINALE.

XXV.

ANDREAS Austriacus Ferdinandi Archiducis Austriæ, & Philippinæ Velseræ Augustanæ filius, Cæsarum Caroli V. & Ferdinandi I. nepos, natus Pragæ Bohemiæ Regum sede ac Metropoli, anno salutis 1558. mense Junio, natali S. Viti Martyris die (cujus sacris cineribus Germania illustratur) Christianos mores cum ipso penè nutricis lacte, curante piissima matre, hausit. Puer patris studio saltu, jaculo, equitatu, armorum tractatione delectatus, ne corpus torpesceret; animum pietate, virtutibus, & religione Catholica; ingenium literis, rerum humanarum divinarúmque scientia excoluit; linguarum etiam, quibus Italia, Hispania, Gallia utitur, cognitionem adeptus. Decimum septimum ætatis suæ annum agens à Gregorio XIII. sub annum 1576. Vaticani Senatûs auctus honore, Romam adivit: Ubi apparatu Principe digno exceptus, Cardinalitiæ probitatis, & gravitatis specimen dedit, pietatem, modestiam, humanitatem, affabilitatem, prudentiam, eruditionem, & regiam prorsus excelsi animi magnitudinem prodendo. Biennio summa religione in urbe exacto, sacris muneribus à Pontifice donatus, ad suos rediit, & Comitatum Tyrolensem suæ fidei concreditum prudenter justéque rexit. In Urbe, Diaconali titulo S. Mariæ Novæ condecoratus sacri Romani Imperii patrocinium gessit. Cùm autem Gebhardus Truchsesius electus Archiepiscopus Coloniensis (de quo libro IV. ad calcem vitæ Othonis Card. Truchsesii n. 62.) à Scotino præstigiatore sub annum salutis 1582. depravatus, ejurata fide Catholica, ad nuptias, & castra hæreticorum transiisset, Andreas Legatus Apostolicus, ut Coloniensi Ecclesiæ in tanto rerum discrimine consuleret, decretus est.

Ejus vitæ præclara initia.

Septemdecim annos natus sacro Senatui adscribitur: Romam petens, apparatu magno excipitur: multis virtutibus claret.

Gebhardo Truchsesio apostata facto, Ecclesiæ Coloniensi consulit.

Defuncto Gregorio XIII. anno salutis 1585. mutatis ad itineris celeritatem equis Andreas Romam ad Comitia profectus, pro Sixto V. suffragium tulit. Interfuit etiam pro temporum variatione electionibus Gregorii XIV. Innocentii IX. & Clementis VIII. Quorum duos, Gregorium scilicet, & Innocentium Pontificio diademate propriis manibus exornavit. A Sixto V. Constantiensem Ecclesiam, à Gregorio XIV. Brixiniensem regendam accepit.

Romæ duos Pontifices coronat. Infulis Episcopalibus conspicuus multa præclarè operatur.

Alsatiam, Ferdinandi patris nomine, nonnullis annis mirabili prudentiâ & æquitate moderatus est. Societatis JESU Patres adversus hæreticorum insaniam Constantiam evocavit: Romanum ritum, veteri sublato, in recitandis horariis precibus invexit: Plurima Templa variis in locis suis sumptibus condidit; quædam collapsa restituit; quædam exornavit. Magnificum etiam Templum Hannoniæ in venerandam memoriam S. Andreæ Apostoli funditùs erexit, in cujus ornatu centum aureorum millia impendit; Altare maximum ibidem sumptuoso & eleganti opere construxit, cui solidam ex argento imaginem ipsius S. Andreæ imposuit, in cujus dextero brachio inclusit ejusdem S. Apostoli brachium, sibi à Sixto V. summo Pontifice inæstimabili munere donatum: Quod hucusque ibidem ut summo fidelium honore observatur, sic pietatis eximiæ magni hujus Cardinalis perenne est monumentum.

Magnificũ Templum D. Andreæ Apost. erigit.

Porrò ubique Princeps religiosissimus magnarum virtutum exempla ostendebat: Ab horariis precibus recitandis, non morbo, non occupationibus, non justis bellorum curis revocatus. Catholicæ fidei propugnator acerrimus populos sibi commissos à Lutherana rabie incredibili zelo custodivit, fovit, ac frequenter etiam hæreticos ipsos magnaminiter aggressus, eos virtutibus, rationibus, ac consiliis expugnavit; editis passim in hunc finem polemicis opusculis, quibus non modò errati convincerentur, sed redire ad saniorem mentem suavi ac facili methodo doctrinæ alliciebantur. Tria millia eorum suis virtutibus & eruditione ad Ecclesiæ gremium compulisse memoratur. Alberto Austriæ Archiduce, Belgij Gubernatore in Hispaniam profecto, Andreas à Catholico Rege Philippo II. ad Provincias illas regendas, ad milites in officio continendos, ad hæreses extirpandas, ad hostes domandos delectus, eo in munere maximi Regis voto & expectationi sic respondit, ut præclari Ducis & Antistitis famam omnium ore tulerit.

Strenuus fidei Cath. propugnator, nonnulla Hæreticorũ millia convertit.

Philippo II. Regi Cath. in Belgio bonam operam locat.

Ad varia loca, Christianæ Religionis monumentis illustrata, peregrinationes obire solitus, lustrali Clementis VIII. anno Romam, cælestes divitias acquisiturus, concessit; sed humilitate ductus, quasi alter Alexius, nolebat agnosci: Unde remoto omni vestium, equorum, ac famulorum luxu, uno duntaxat comite stipatus, saccóque peregrinorum more amictus, sacra Romæ Templa jejunus ac orans invisit: sed denique ipsa eum virtute prodente agnitus, & à Cardinali S. Georgii Cynthio Aldobrandino noctu ad Pontificem in Quirinali degentem perductus, ab eóque humanissimè exceptus, alter alteri lachrymas in complexu pietatis elicuit. Exinde impetrata à Pontifice venia, Neapolim sacrum Divi Januarij caput, sanguinem, & reliqua lipsana veneraturus perrexit; familiaribus frequenter dictitans: *Se votorum omnium fore compotem, si DEO luberet ipsum ab hoc sæculo nequam eripere; solutúmque carnis vinculis ad divini ejus conspectûs tantoperè exoptati fruitionem vocare*: Certè pro sua reverentia exauditus est.

Lustrali anno Romam profectus, à Clemente VIII. humanissimè excipitur.

Neapoli D. Januarii sacra lipsana veneratur.

Nam

Nam Romam peracta devotione reversus, in Pontificiis ædibus à Clemente exceptus, acuta mox febri, ex itineris molestia, contracta correptus est: in moribundi Cardinalis cubiculo Clemens pro sua in eum teneritudine sacris semel, iterúmque ac tertiò operatus, eidem divinum epulum, extremámque unctionem, ad viam in cælum parandam, suis ipse manibus præbuit: animam verò agentem, non sine lachrymis, precibus, quæ pro morientibus recitari solent, juvare non destitit: Crucem manu tenens, monitáque salutis inspirans, è mortali ergastulo migrantem repetita benedictione cumulavit; atque ità ad victoriam in extremo eo prælio, & ad palmam piis omnibus repositam hortatus; sanctissimo tempore, sanctissimo in loco, sanctissimè expiatus, inter Christi Vicarii manus (quòd paucis fortassè vel nemini extero hactenùs obtigerat) veræ fidei, & pietatis signis editis, sublata in cælum mente Andreas Principum Austriacorum optimus è mortalium convictu recessit anno Jubilæi 1600. die 12. Novembris. Funus in Templo S. Mariæ de Campo, ubi intestina ejus argenteæ pyxidi inclusa ante aram maximam terræ mandata sunt, solemni pompa celebratum est. Cadaver non multò pòst ad Ecclesiam Germanorum *de Anima* nuncupatam Curante Carolo Austriaco Andreæ fratre in pulcherrimo marmoreo tumulo conditum est cum hoc insigni elogio.

Romæ anno Iubilæi sanctissimè moritur.

Sepelitur ibidem in Ecclesia Germanorum de Anima dicta.

D. O. M.

MEMORIÆ

ANDREÆ AB AUSTRIA FERDINANDI ARCHIDUC. Fratris Ferdinandi Imp. Cæs. Aug. Nepotis, S. R. E. Cardinalis, Costantiensis, & Brixinensis Episcopi, S. R. I. Principis:

Ejus Epitaphium.

Qui majorum splendorem propria virtutis gloria exæquans, Religione conservanda & augenda, Justitia clementiáque temperanda per omnes suæ ditionis partes diligentissimus, Belgica Provincia difficillimis temporibus à Philippo II. Rege Præfectus, eam incomparabili prudentia & fortitudinis laude administravit; perduelles armatos togatus terruit: Romam anno sæculari, religioso peregrini habitu visens à Clemente P. O. M. agnitus in Vaticanas ædes amantissimè receptus, post solẽnes Basilicas veneratas, vi morbi lecto affixus, sacris mysteriis ab eodem Pontifice ritè expiatus, ex terrena peregrinatione ad cælestem patriã migravit, incredibili desiderio defletus, publico funere elatus, exequiis præsente sacro Collegio & Curia honestatus est. Vixit annos XLII. Menses V. Dies XXVIII. Obijt anno M. DC. Pridie Idus Novembris.

Carolus ab Austria Fratri unico unicus desideratissimo mœrens posuit.

K 2 Huic

Huic Cardinali Commentarium de obtenta Portugallia Joannes Antonius Viperanus inscripsit: Eique dicavit effigies Romanorum Pontificum Joan. Baptista de Cavaleriis. De illo sic cecinit Vincentius Robardus in quinquennalibus Sixti V.

Vincentii Roberti de eo carmen.

Dum mea purpureos, ANDREA, Musa penates
Permeat, Aonias Tu quoque pande fores.
Nam velut Olenio pelagus sub sidere celsis
Turribus extructis ignibus usque micat.
Aut ubi Phœbei penetrarunt nubilia vultus
Tota repercusso lumine fulget humus.
Sic tua diffundens radiantia lumina Virtus
Emicat æthereis æquiparanda viris.
Ergò ambita fretis dum stabit in aëre tellus,
Et feret ignicomus sidera clara polus:
AUSTRIA nobilium genitrix cantata virorum
Laudibus evectum Te tua tollet humo.

Ejus scripta.

Edidit Andreas Cardinalis, ut refert Andreas Saussayus lib. de Scriptorib. Ecclesiasticis, nonnulla egregia Opuscula polemica, quibus facili methodo heterodoxi convinci, & ad sanam mentem reduci possunt. Rursum Statuta saluberrima pro Diœcesibus Constantiensi, & Brixiniensi. Nova Breviaria, & Missalia juxta præscriptum Concilii Tridentini, cum admonitionibus ad Clericos: & alia quædam maximam pietatem redolentia.

Agunt de eo Guido Bentivolus Cardinalis in M. S. Andreas Saussayus lib. de gloria B. Andreæ Apost. & lib. Script. Eccles. Petramellarius in Elog. Aubery in vita. Annales Austriaci. Spondanus in Hist. Eccles. Laurentius Beyerlinck in Chron. Lud. Doni de Attichy in Hist. Card. Victorellus, Ughellius, Oldoinus in addit. ad Ciac. & alii.

ANNO 1572.

SEDENTE GREGORIO XIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

GERARDO A GROSBEEK S.R.E. CARDINALE.

XXVI. GERARDUS à Grosbeek ex inferiori Germania apud Geldrenses nobili genere natus, ob ingenii tranquillitatem in omni literarum genere, optimis adhibitis præceptoribus, institutus est. Laurea doctorali insignitus, Leodiúmque profectus, ob summam integritatem primò Canonicus, Decanus, demum defuncto sub annum 1564. Roberto à Bergis, omnium suffragiis Præsul Leodiensis electus est.

Scientiis ac virtutibus egregiè instructus Episcopus Leodiensis eligitur.

Auctus hac dignitate, celeberrimæ illius civitatis gregem sibi commissum, & privatis & publicis admonitionibus, aliquando consiliis dandis; interdum tristibus à molestiis, & importunis negotiis liberandis; sæpè ægrotis invisendis; Cœnobiis, Monasteriis, Xeno-

Xenodochiis, ac Sacellis erigendis, ita sibi devinxit, atque in officio, & vera Religione continuit, ut dignus sit visus, qui cum sanctissimis antiquæ tempestatis Episcopis compararetur. In sacras literas intentissimo studio incumbens, hæreticorum dogmata, quasi admoto ariete, funditùs evertit: conspicuis suis virtutibus, iis maximè, quibus Ecclesiarum Antistites illustrari solent, omnibus exemplo, omnibus ad pietatem incitamento fuit. Nemo Gerardo humilior, nemo humanior, nemo frugalior, continentior, sanctior. Ubique signa virtutis, argumenta solidæ pietatis in apertum dedit. Unus omnium ore ut sanctus circumferebatur.

Hac auctus dignitate vitam Ecclesiastico Principe dignam ducit.

In tumultu illo bellico anno 1572. ubi omnia ad interitum properare videbantur, ipsa sua sollicitudine, prudentia, & zelo afflictissimæ Diœcesi sic providit, ut non modo subditi ab hostis improbitate armis defenderentur, verùm etiam ipsa Religio Catholica, quæ maximè impetebatur, sarta tecta conservaretur; & virus illud hæreseos, ubi locum fixisse videbatur, funditùs extirparetur. Seditionem gravissimam in civitate *Hosset* suæ Diœcesis in causa fidei exortam, armatus advolans restinxit; summáque benignitate in suos usus, ad unum omnes in gratiam recepit. Pro Trajectensibus Belgij Gubernatorem submissis Legatis oravit, ne illos perderet, quòd jam hæreticos omnes è civitate ejecissent, & unius potissimùm viri è Societate JESU, ab Episcopo ex Ubiis accersiti operâ (qui hæresum doctoribus ad certamen quotidie provocatis, quotidie devictis, pristinæ Religioni & obedientiæ momentum propè omne restituerat) ad sanam mentem rediissent.

Periculoso belli tempore, Ecclesiæ suæ & Diœcesi paternè prospicit, ac consulit.

Trajectenses ab interitu vindicat.

Posteà cùm Gheusii hæretici è Belgio erumpentes civitatem Leodiensem sibi dolo ac vi subjicere conarentur, tanta magnanimitate, tantâ prudentiâ & fortitudine usus est optimus Princeps, ut profligatis hostibus, civitatem, ac totam ditionem à tam pestifera labe illæsam conservaverit, ac de hostibus triumphum duxerit. Gheusios porrò fœderatos, ne Trudonopolim convenirent, impedivit; ac Ludovico Nassavio eundem conventum in præjudicium Catholicæ fidei petenti negavit; excusatis Cæsareis legibus, quibus ejusmodi cœtus per urbes Imperii vetantur.

Leodium à Gheusiorum Hæreticorũ impietate conservat.

Ob has igitur præclaras animi virtutes, aliáque non pœnitenda pietatis opera, quibus rem Christianam difficillimis temporibus strenuè adjuvabat, Gregorius XIII. meritorum remunerator liberalissimus, absentem, nihilque tale ambientem Infulâ Stabulensi juxtà ac purpurâ sacrâ donavit. Eo in ordine eadem sui, quæ in Episcopatu dederat, documenta daturus certissimò videbatur, nî mors in ipso Cardinalatûs limine conceptam exspectationem, magno bonorum omnium mœrore, præcidisset. Quarto enim Kalendas Januarii anni 1579. ætatis 63. nondum delato sacræ dignitatis titulo, Leodii è vivis eripitur: Qui in eadem urbe ad S. Lambertum sepultus, hoc publico elogio meruit pietate Leodiensi condecorari.

In præmium benè navatæ operæ à Greg. XIII. Infula Stabulensi ac purpura decoratur.

Ejus obitus.

D. O. M.

Ejus Epitaphium à Senatu Leodiensi positum.

GERARDO A GROSBEECK S.R.E. CARDINALI
EPISCOPO ET PRINCIPI LEODIENSI
ADMINISTRATORI STABULENSI
VIRO
Incredibili prudentiâ ac facundiâ prædito,
Qui Provinciam suam
Difficillimis temporibus annis sexdecim
summâ innocentiâ atque animi fortitudine
Pace ac bello non modò conservavit,
verùm etiam auxit,
Atque ipsis hostibus admirabilis,
Virtute invidiam superavit:
Senatus Leodiensis ad leniendum publicum
Patris Patriæ dolorem
mœstitissimus posuit.
Quem tegat hic Tumulus, quondam si Legia quaras?
Te, sis usque licèt maxima, major erat.

Quæ scripserit Scripsisse multa ad fidei controversias pertinentia perhibetur, quæ inter m. s. Leodiensia pro thesauro asservari dicuntur. Nonnemo epitaphium hoc eidem posuisse memoratur.

Quid tibi opus Statua? satis est statuisse Gerarde,
Virtutis passim tot monumenta tua.

Laudant eum Franciscus Cabrera de Pontif. Joannes Chapeavill. de Leodiens. Antist. Antonius Aubery in vita. Ferdinandus Ughellius in addit. ad Ciac. Famianus Strada in Hist. Belgica. Historia Societatis JEsu. Oldoinus in addit. ad Ciac. & alii.

ANNO 1572.
SEDENTE GREGORIO XIII. PONTIFICE MAXIMO.
De

PETRO DE DEZA S. R. E. CARDINALE.

XXVII. PETRUS de Deza Hispanus, propinquo Lusitaniæ Regibus sanguine ortus Tauri (quæ Veteris Castellæ non ignobilis civitas est) in parentes habuit Antonium de Deza, & Beatricem Guzmanam, ambos generis splendore, Majorum titulis, ac factis conspicuos. *Ejus vitæ primordia.* Hic natus anno salutis 1520. die 24. Februarij, adhuc infans nec biennio major, octadurum veniens, utroque orbatus parente, curâ Joannis Ulloæ Pereiræ Latinam linguam exactè didicit; & Salmanticam missus utriusque Juris studio, decennis licèt, ea diligentia, eóque ardore vacare cœpit, ut summa statim in puero spes, mirifica ingenii acrimonia, & virtutis indoles eluxerit. Quare anno ætatis vigesimo septimo eruditione Juris, & multipli-

tiplici aliarum rerum studio celebris in amplissimum S. Bartholomæi Collegium, quod est in eadem Academia, cooptatus; moxque Metropolitanus Judex ab Archiepiscopo Compostellano delectus, illum magistratum, qui amplis undecim Diœcesibus protenditur, adeò prudenter, piè, doctè, ac integrè annis minimùm octo administravit, ut in eo non minùs prudentia Juris, & exacta legum notitia, quàm judicii excellentia, & justitiæ summa observatio mirabilis haberetur. Propterea Imperator Carolus V. Hispaniæ Rex, præclaras ejus animi virtutes admiratus, illum Pinciani Senatûs Auditorem legit: Quo in munere, cùm majori quotidie laude floreret, ampliorem apud Carolum gratiam, cui semper charissimus extitit, promerebatur. Quo etiam tempore Calatravæ Archidiaconus in Ecclesia Toletana (suffragante Paulo IV. Pontifice) creatus, hanc ipsam dignitatem, Cardinalis posteà renunciatus, suo ex fratre nepoti Petro de Deza magnæ indolis & spei adolescenti, morum elegantiâ, Jurisque peritiâ præstanti, retenta sibi percipiendi fructûs auctoritate, dimisit.

Multiplici eruditione clarus, Judex Metropolitanus ab Archiepiscopo Compostellano constituitur.

Carolo V. Imp. primis charus.

Postquàm autem Vallisoleti Auditoris munus sexennio exercuisset, inter supremi sanctæ Inquisitionis Concilii Auditores relatus; & Bullæ Apostolicæ Cruciatæ, ut vocant, Commissarius declaratus, utrumque munus ea solertia atque integritate obivit, ut magnam passim totâ Hispaniâ gratiam, auctoritatem, & famam collegerit. Biennio post obtentum Inquisitionis officium exacto, eum quamvis recusantem Philippus II. Hispaniæ Rex Præsidem regni Granatensis, ac totius Provinciæ ea tempestate difficillimæ, & hostiliter tumultuantis pronunciavit. Expulsi enim totâ Hispaniâ Mauri in Granatensem agrum, ditionémque confluxerant, ubi dogmate Christianæ fidei recepto, Neophyti morabantur, ad quorum extirpandos ritus, & sincerum Catholicæ veritatis cultum inducendum, Hispaniæ Reges sanctiones aliquot, habito sapientum consilio, condiderant; quæ tamen per annos quadraginta, ne Mauri (animo versatiles, fluxæque fidei) rebellarent, aut à Christi dogmate deficerent, in vulgus efferri desierant, donec tanti viri solers ad omnia ingenium jam pridem concepta Regibus vota perficeret. Nam Granatam magna cum auctoritate veniens, summâ Nobilitatis lætitiâ, & omnium civium plausu exceptus, Rempublicam sapienter ordinavit; leges, quas suprà memoravi, sibi à Philippo cum plenitudine potestatis missas accepit. Quas ille, clam populo, typis mandari jussas, & sigillo regio munitas, ad omnes urbium, oppidorúmque Prætores dimisit, eásque nequaquam nisi die prima Januarii anni insequentis aperirent, severè privatis literis admonuit. Cùm ergò statutus dies, & annus (qui fuit Christi 1567.) illuxisset, Granatæ pariter, & in tota Provincia novæ leges, consternatis ad rei novitatem Maurorum animis, promulgantur. Quæ res Philippo Regi eò gratior accidit, quò magis exoptata, & à pluribus frustrà tentata fuerat. Unde non potuit non singularem Petri solertiam, & constantem despecti periculi fortitudinem admirari, verbísque extollere.

Variis dignitatibus in Hispania ornatur.

Regni Granatensis Præses efficitur.

Leges, Christi dogmata continentes, omnium primus Mauris promulgat.

At

Mauros rebellantes magno animo compescit, atque in officio continet.

At certè illa excelsi animi, quæ in ipso semper floruit, magnitudo, postquam defectionis Mauricæ erupit incendium, se multò magis expicuit. Mauri enim non diu post diram ineuntes conjurationem, correptis armis rebellarunt: Qui tamen solertissimi ad omnia Præsidis multiplici tam domi, quàm belli virtute in ipso defectionis exordio oppressi fuêre. Expavit urbs tota Granatensis repentino ac domestico interdepta metu, totáque Hispania ereptæ quondam à Mauris libertatis memor, infausto rumore, & dissidio perculsâ contremuit. Silere igitur inter arma leges, justitiúmque indici Senatores regii à Præside flagitabant, ac tandem ut fugâ salus quæreretur, hortabantur. Quos ille (velut alter Attilius Regulus mortis contemptor) gravi vehementique oratione admonens, *quàm pulchrum esset pro DEO, pro Rege, próque patria mortem fortiter oppetere*; labantes firmavit, atque à fuga deterruit. Quod si suadenti fugam Senatui Præses annuisset, dubium non est, quin rebelles Mauri, urbe capta, totam mox ditionem Granatensem, magnámque rursus Hispaniæ partem, auxiliaribus Arabum, quos in diem expectabant, militibus invasissent: ut ipsi posteà hostes, bello jam confecto, fatebantur. Sed quoniam hæc sunt longioris historiæ, quàm ut hîc commodè enarrari queant, ea modò, rediturus ad alia, missa faciam.

Sua magnanimitate toti Regno saluti est.

Joanni Austriaco in regio Vicariatu succedit.

Porrò Joannes Austriacus Philippi frater, regij exercitûs in bello Maurico dux (qui Præsidis constantiam, quòd in tanto vitæ discrimine urbem non deseruisset, in primis memorabilem prædicabat) cùm ab eo supremi ducis officio ad alia vocatus recessisset, unum Dezam, qui sibi succederet, Regi proposuit. Quare abeunte Austriaco, Vicarius regius ea auctoritate sublectus est Petrus, ut penes eum tota belli, pacisque summa foret. *Quod autem tam aureum flumen ingenii* (exclamat hoc loco Franciscus Cabrera Petri nostri Encomiastes) *quæ dicendi vis, aut copia tanta reperiri poterit, quæ solertissimi Ducis industriam, prudentissimi Vicarii moderationem, atque justitiam valeat exæquare narrando? Te, Provincia Granatensis, appello, quæ uno Deza auctore, ab hostium immanibus insidiis erepta, à seditione & tumultu pacata, à metu ad securitatem traducta, & feliciter instaurata fuisti. Gloriaris, depulsis Mahometanæ gentis erroribus, verum Christianæ gentis cultum, & sanctas tibi cæremonias restitutas? restituit Deza. Lætaris, inter dolum & apertam vim, districtósque Maurorum gladios, fortunam, vitam, & libertatem tibi retentam? retinuit Deza. Gratularis domesticos hostes, non solùm finibus tuis, verùm universa Hispania, servitutem, & necem intentantes fuisse depressos, totâ Porvinciâ extrubatos? depressit, & exturbavit Deza. Hoc igitur Deciæ genti debebit Hispania, quòd Petrus Deza Sarracenos; Didacus autem Deza Archiepiscopus Hispalensis Judæos omnes in Hispania oppresserit, afflixerit, profligaverit.* Hæc Cabrera.

Magnis laudibus cumulatur à Francisco Cabrera.

Publicum ejus encomium.

Fine rebus bellicis imposito, incredibilis erat per totam Hispaniam Petri laus summáque apud Granatenses gratulatio, quem alii *patriæ parentem*; alii *gentis decus*: alij *Religionis propugnatorem*; plurimi *servatorem libertatis, hostiúmque terrorem, & domitorem* promerito encomio appellabant. Post tot igitur clarorum facinorum, ac virtutum

tutum insignia, post tanta in Rempublicam Christianam merita anno salutis 1578. ad preces Philippi II. Regis, absens Presbyter Cardinalis tituli S. Priscæ à Gregorio XIII. declaratur, cùm paulò antè ab eodem Rege Catholico Vallisoletani Consilij Præses electus fuisset. Anno sequenti, qui fuit Christi 1579. sub finem Aprilis Madrito Romam profectus, publico sacri Collegii, & urbis plausu exceptus est, rubróque galero ab ipso Gregorio ornatus.

Romæ sacrâ Purpurâ vestitur.

Presbyter igitur Cardinalis creatur (sunt verba laudati Cabreræ in oratione funerali ejusdem Petri Dezæ) *in urbem sexagenarius pervenit, in qua supra annos viginti continuo temporis spatio commoratus, quanto in honore atque gratia apud ipsum Gregorium, cæterósque deinceps Romanos Pontifices, & hunc vestrum Ordinem semper habitus fuerit, vos, Cardinales Amplissimi, testor, qui vidistis venerabilem illum senem laboribus infractum, officio semper intentum, Reipublicæ addictum, Catholicæ Ecclesiæ utilitatibus excubantem. Vidistis octogenarium hominem frequentare Senatum, sacris omnibus adesse Pontificiis, nullò unquam abesse publico consilio, variis Congregationibus, sive Concilii Tridentini, sive Jurisdictionum sub Gregorio, sive Inquisitionis sub Sixto V. aliisque Romanis Pontificibus tanta interesse assiduitate, ut robustioribus, ejus perseverantia & sollicitudo esset exemplo; & nemini non admirationi ejus virtus, doctrina, Religio, & integritas haberetur. Quod si omnis vita honestas in officio excolendo sita est, & in negligendo turpitudo, quantus Dezæ splendor, quantáve gloria erit, quem nulla unquam ab honestis muneribus, & republica muneribus voluptas abduxit; nullus labor absterruit, nulla gratia deflexit, nullum discrimen avertit? cujus actionibus, dictis, atque consiliis mira inerat gravitas, incorrupta æquitas, illibata fides; tantus verò modus decorè omnia, & cum dignitate administrantis, ut nihil ex libidine, nihil ex casu, aut intemperanter suis in opinionibus, vel factis cogitaret. Nec mirum; nam quum præclaris artibus adolescentiam suam instruxisset, mediam ætatem laboribus ro'oràsset, & eisdem perfecisset senilem, senectus ejus ætate fiebat doctior, usu certior, temporis processu sapientior, & omnium admiratione gloriosior.* Hæc & alia longè plura allegatus Cabrera: à quo non dissentit Petramellarius, dum illum, *Virum sincerum, nullâque fucati sæculi aspersum macula* deprædicat, *præcipuum Sedis Apostolicæ, & communis utilitatis curatorem, ac defensorem; regiam quandam auctoritatem in loquendi libertate retinentem; in quo par mentis, & sanguinis certabat nobilitas.*

Qualiter se gesserit, Romæ eleganter exponit allegatus Cabrera.

Eundem commendat Petramellarius.

Hic igitur tantus vir, senio, sanctis operibus, virtutibus, doctrinâ, & pietate clarus, postquam quinque summorum Pontificum electioni suo suffragio interfuisset, ipséque non semel Patrum quorumdam votis ad summam rerum expetitus fuisset; ac ingens æs in pauperes, viduas, pupillos, egentes virgines, Ecclesias & monasteria utriúsque sexûs erogâsset, octogenario major Romæ die 27. Augusti anno ab orbe redempto 1600, sanctissimo fine mortalem vitam conclusit. Cineres in Templo S. Laurentij in Lucina ad tempus depositi, posteà in Hispaniam magna celebritate delati sunt. Oravit in ejus funere ad sacrum Purpuratorum Collegium Franciscus Cabrera, ex quo pleraque, quæ hic retulimus, desumpta sunt.

Romæ sanctissimo fine decedit.

L *Agunt*

Agunt de eo modò laudatus Cabrera in Orat. funeb. Guido Card. Bentvolus in Mem. Hist. Aubery in vita. Marraccius in Purp. Mariana. Hadrianus Lyræus in Trisagio. Ughellius in Italia sacra. Historia Philippi II. Thuanus in Hist. sua. Victorellus in addit. ad Ciac. Morerius in Dict. Hist. & alii.

ANNO 1572.

SEDENTE GREGORIO XIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

FERDINANDO DE TOLETO S. R. E. CARDINALE.

XXVIII. *Vir per omnia celebris, post oblatas sæpiùs dignitates, at rejectas semper, denique & purpurā recusat.*

FERDINANDUS de Toleto Hispanus, ex nobilissima Comitum Oropesæ familia oriundus, natus anno à partu Virginis Millesimo quingentesimo supra vigesimum. Is insignis Decretorum Doctor, Philosophus, Orator, atque Theologus, tantæ per totum vitæ spatium modestiæ, sobrietatis, atque humilitatis fuit, ut post alias amplissimas à Regibus Catholicis ultrò oblatas dignitates & præfecturas, quas etiam rogatus accipere recusavit, ad regias Philippi II. preces à Gregorio XIII. S. R. E. Presbyter Cardinalis renunciatus, Pontifici gratias agens, purpuram cum nuncio remiserit. Accepto enim per Cubicularium Romani Pontificis, qui cum Cardineo pileo in Hispaniam venerat, Apostolico diplomate, tres dies ad deliberandum concedi sibi postulavit, quibus decursis, peracta quotidie re sacra, crebrísque ad Deum precibus fusis, ipsum Cubicularium, quem honorificè suis in ædibus ut hospitem detinuerat, ad se vocatum his verbis allocutus est: *Excellentissimus iste gradus, & muneris amplitudo, vir nobilis, dotes exigit planè singulares: Quanta enim scientia, quanta prudentia, quanta rebus in agendis exercitatio, quanta etiam ætatis maturitas; quantum verò zeli, constantiæ, Religionis, amoris, timorisque Dei requiritur in eo, qui à consilio Vicarii Christi, sanctæque Ecclesiæ columen, & quasi cardo futurus sit? quibus tamen ornamentis, cùm me penitùs nudum agnoscam; neque sentiam, eas me radices egisse humilitatis, & mortificationis, ut fructus debeat expectari; sed potiùs verendum sit, ne ad primos æstus, si, quod est semen, aut germen, exarescat; & illam pariter divinæ lucis auram, quæ menti nunc meæ per divinam bonitatem effulget, ille paulatim inanis splendor extinguat, non video, quomodo mihi, aut Ecclesiæ, aut sacro Purpuratorum Collegio consultum eam, si, quam minimè merear, purpuram acceptem? satiùs proinde erit, ei me onerì subducere, cui ferendo me imparem & sentio, & agnosco; quàm illud subeundo, imprudenter cum meo & Ecclesiæ damno succumbere. Stat igitur mente fixum, purpuram, cujus non sum dignus, aptiori intactam relinquere.* Hæc effatus, Cubicularium maximis muneribus donatum Romam dimisit cum pileo, ac literis, quibus sese tanto muneri parem esse constanter negabat.

Ejus ad Nuncium purpuram deferentem Oratio.

Gre-

Gregorius tam insigne Ferdinandi ad omnem posteritatis memoriam, incredibilis moderationis, ac neutiquam vulgatæ virtutis specimen, cum universo Patrum Senatu vehementer admirari, commendaréque non cessabat. Conquestus tamen amicè per literas apud Philippum Regem, quòd hominem sibi commendasset, qui animum ab accipiendo hujusmodi munere, ac beneficio prorsus haberet alienum. Qui respondit Pontifici, se vix unquam credidisse, inveniri potuisse aliquem tantæ virtutis & constantiæ virum, quantavis nobilitate ac pietate præcellentem, ità mundo mortuum atque crucifixum, ut tantæ celsitudinis in Ecclesia gradum, quem alii quilibet tantoperè ambiunt, rejiceret ac detrectaret: ut ei proinde facilè condonandum videretur, si, quod aliis multis contigisset, in hoc suo judicio deceptus esset. Quas autem rationes Ferdinandus Pontifici proposuerit, quibúsve apud eum exceptionibus usus sit, habes apud Cardinalem Hosium in epistolis, inter quas extat responsoria quædam ipsius Ferdinandi ad gratulationem illi ab eodem Hosio factam, planè cælestis sapientiæ plena: in qua consilii sui rationem aperit his verbis.

Gregorii Pontificis, & Regis Catholici per hoc Ferdinandi facto amicabilis expostulatio.

Multi me ex isto sacro Collegio suis literis, quamvis ignotum, humanissimè salutarunt, summi Pontificis in me liberalitatem gratulantes, quorum judicia & quanta potui veneratione suscepi, & grati animi significationem si non præstiti, saltem summoperè optavi. Cùm tamen Illustrissimæ Dominationis tuæ honorificam epistolam accepi, ea sum perfusus lætitia, ac si te longa consuetudine, & multis ac magnis acceptis beneficiis cognovissem: Imò re ipsa utroque nomine nôram. Nam ex religioso viro Petro de Soto (quem totius ferè Christianæ educationis habui magistrum) multa olim de tuo pro domo DEI zelo, singulari eruditione, in gerendis Religionis, aut Principum negotiis eximia dexteritate attentus audivi; & in tuum amorem jam tunc vehementer exarsi. Legi deinde magna attentione, admiratione, & voluptate, quà reperire potui, scripta, quibus non tam eloquentià, quæ tibi est eximia, quàm fulminibus è cælo missis inimicas Deo acies dissipare, & in apertam fugam conjicere videbaris. Nunquam tamen sperare ausus sum ab eo, quem tantoperè ignotum colebam, me ita benignè & honorificè appellandum: sed præ gaudio dubitans, an ipsemet esses, contuli nomen tuum tuis manibus exaratum cum excusis exemplaribus; requisivi etiam in Catalogo Cardinalium, & cùm omnia Stanislaum Hosium testarentur, omnes tuarum literarum apices sacra quadam observantia exosculatus, gratias DEO Optimo Maximo egi, & supplex precatus sum, ut per multos annos te incolumem huic sanctæ Sedi servet.

Ferdinandi purpuram detrectantis, ad Cardinalis Hosii gratulatorias responsio.

Hosium pro meritò summis laudibus effert.

Cæterùm de dignitate quid decreverim, audisti jam antequàm, ab hac epistola discas: & nisi prolixitas, & tuæ gravissimæ occupationes deterrerent, totius mei consilii rationem libenter explicarem, ut intelligeres, excusationis pondus ad eximiam venerationem, qua sacrum istum Senatum semper colui, pertinere. Illud supplex oro, ut me minimum tuum clientem apud sacros Collegas ab omni suspicione protervia, aut arrogantiæ tuearis. Nam apud summum Pontificem, majestatem Catholicam meis precibus hoc ipsum facturam, de ejus benignitate fidens spero. Et cùm à te tanta acceperim, tanta petam, quid offeram, tuæ magnitudinis & meæ tenuitatis conscius, non invenio. Sed superest ditissimus pauperum Pater, qui illorum

Comes S. Floræ sauciatur.

Paulo Ursino duas interim triremes fortiter oppugnanti, gravíque in discrimine versanti præsto fuit Comes Sanctæfloræ, cui bene dimicanti brachium duplici glande, caput in summitate telo transfigitur; ejus nihilominùs ope cæsis hostibus, triremes ipsæ fractæ deprimuntur. Ursinus & ipse in crure saucius, Pontificiorum robore confirmatus, in Portai Bassæ prætoriam invehitur, triremíque potitus, eum fuga dilapsum non invenit. Nam ille, ut in Christianos victoriam inclinare prospexit, clam è sua prætoria scapha exceptus, abjectis dignitatis insignibus ægrè evasit. Tanti fuga Ducis, ut Turcis adimere, ita nostris adjicere animos visa est.

Ursinus Portaum Bassâ vincit, ac fugat.

Tandem Austriacus, & Columna aliorum Ducum ac militum viribus suffulti, cum Ali Bassa per tres ferè horas acerrimè dimicantes, singulari animi fortitudine hostium Regiam superàrunt, Turcis quamplurimis contrucidatis, captis, ac mersis. Ali Bassæ, dissiliente ligni fragmento ex adacta pila de triremi Pontificia, cui præerat Alphonsus Apianus summum caput effringitur, duplicíque vulnere transfoditur: Exangui detrahi spolia, caput abscindi, idque in oblonga hasta suffixum attolli Austriacus imperavit: Turcarúmque vexillis depressis, ac signo Crucis erecto, captam hostium Imperatoriam post regiam suam agebat Remulco, *Victoriam* maxima, qua potuit, voce conclamans. Interfecti hostium Imperatoris cognitum os, & vincentium Christianorum clamor illicò totis classibus exauditus, ac præcipuè salutare Christi signum in hostili prætoria erectum, & nostros alacriores ad victoriam perficiendam fecit, & Turcarum ardorem adeò restinxit, ut captâ fugâ plerique sibi consulerent. Nec ferè jam cædendis, sed colligendis hostibus, spoliisque capiendis victores operam dabant. Multi capti, plures cæsi Proceres Turcæ, militésque præcipui: non pauci in mare sese præcipites dedêre, ut vel aquis obruerentur, vel ad continentem enatarent. Complures subsistere mortem deprecantes, tùm quòd evadendi deesset facultas, tùm quòd de Christianorum pietate, & clementia benè sperarent.

Austriacus Ali Bassam superat, ejusque caput in hastâ suffigit, ac Imperatoriam abducit captivam.

Turcarum terror ac ingens strages.

Christiani pro communi fide sibi mutuò succurrunt.

Sed quæ in subsidiis erant Triremes, acriter & ipsæ dimicantes, egregiè se quoque præstiterunt: Nam & Bazanus, & Requesensius, & Cardona, & Linius, aliíque prætereà Duces, ut, quæ pars premi, aut laborare videbatur, auxilia impigrè submisêre: ipsíque strenuè pugnantes, ad victoriam non mediocrem opem contulerunt. Eodem tempore, qui ex Christianis in vinculis apud Turcas durissimam servitutem patiebantur, cùm nostros vincere sensissent, alii catenas confringere, alii soluti vinctos solvere, omnésque raptim correptis armis ingentem hostium cædem facere. Ibi duo clarissimi, ac veterani duces ex utraque acie inter se adversi constiterant, Joannes Andreas Auria, atque Lucialius, ambo strenui, & inter se notissimi, quòd eadem littora sæpiùs obiissent. Sed Auria certaminis initio decem aut duodecim triremibus instructus, in Altum se subduxit: sive quòd triremes, in quibus dignitatis suæ summa periclitabatur, in discrimen non adducere statuisset; seu veriùs, ne hostis, qui navigiorum multitudine longè erat superior, cornu latiùs extenderet, Christianámque aciem circumveniret. Id

Captivi, ruptis vinculis, & ipsi ad arma provolant, Turcásque cædunt.

Auria declinat Lucialium Turcam: hinc varias reprehensiones incurrit.

enim

enim potissimùm Lucialius agebat, ut nostrorum aciem, quocunque modo posset, vi aut astu cingeret; Auriámque ad latus prætervectus, ad puppim cum illo congrederetur. Sed id consilii ab Auria fuit anteversum: Licèt in mari se latiùs extenderit, seriúsque pugnam commiserit. Hinc varias subiit reprehensiones, plerisque suspicantibus eum in fugam se dare voluisse. Sed illum alii vindicabant à culpa, quòd arte cautus artem eludere studuisset. Quoquo modo se res haberet, graviter hoc loco perculsæ sunt complures Christianorum triremes; in primisque prætoria Melitensis. Nam Lucialius nostrorum triremes, quæ ab Auria se disjunxerant, nulloque ordine, & incerto imperio mari ferebantur, conspicatus, eas incredibili celeritate, continenti triremium agmine circumsepsit; easque fortiter aggressus, cæsis propugnatoribus ferocissimè percussit, tantúmque non mersit. *Exculpatur ab aliis. Prætoria Melitensis à Lucialio percutitur, ac vix non mergitur.*

In hac pugna Hierosolymitani Ordinis milites (quibus est quasi naturale bellum cum Turcis) ad quinquaginta, & S. Stephani equites Florentini complures, Venetique aliquot Trierarchæ, atque alii non pauci fortissimè digladiantes cecidêre. Prætoria Melitensis cum Lucialio congressa, tandem in ejus venit potestatem; sed mox à nostris ex adverso accurrentibus recepta est, Petro Justiniano, strenuo duce, multis vulneribus saucio, è Turcarum faucibus erepto: Graviorémque haud dubiè plagam hostes intulissent, nisi Auria, mox Austriacus, Columna, Venerius, Bazanus, & Cardona, conspecto periculo, celeriter suppetias attulissent, hostémque diu & acriter reluctantem profligâssent. Quos, cùm Lucialius appropinquantes, & Auriam triremes in se obvertentem conspexisset, virtutéque nostrorum mediam aciem, ac dextrum cornu cæsum, superatúmque fuisse cognovisset, metu concepto ardorem pugnæ remisit, ac relictis, quas ceperat, triremibus, quàm citatissimo potuit remige in fugam se conjecit. Eum nostri cum sex aut septem navigiis ad promontorium vela facientem insectati, reliquas Turcicas triremes, quæ erant triginta, ad littus allidere compulerunt, easque omnes, unicà demptà, remulco extractas, sed inanes, & malè multatas receperunt: Lucialio, ut diximus, velocissimè effugiente, qui cum semifractis aliquot navigiis, quæ triginta circiter fuisse ferebantur, Methonem versus, Constantinopolim properavit, ut ereptum Melitensibus vexillum, captámque triremem fortitudinis suæ signa Selymo præsentaret. Eum verò, quòd jam advesperâsset, remigésque fractis viribus defatigati essent, nostri persequi ampliùs nequiverunt. *Capitur à Lucialio, sed rursum à nostris, non sine hostium strage, recipitur. Lucialius amissis spoliis in fugam rejicitur. Cum vexillo Melitensium Constantinopolim revertitur.*

Hostibus igitur maxima ex parte cæsis, compluribus in vincula compactis, reliquis pauciis iisque ut plurimùm sauciis in fugam conjectis, integra nomini Christiano VICTORIA stetit. Quâ gloriosissimè peractâ, nostri collectis triremibus, ac spoliis, in portum se receperunt: Mox sæva exorta tempestate, marique vehementer perturbato, ne in portu naufragium facerent, nihilque inde læderentur, qui victoriam dedit, Deus incolumes protexit. Spectaculum visu fœdum, miserandum, ac terribile prorsus erat; cæsorum hominum corpora, cruentatique maris fœditatem, ar- *Victoria stat penes Christianos.*

ma

ma simul & confractarum triremium partes undique fluctuantes circumspicere, ipsáque cadaverum supernatantium multitudine remorum pulsum præpediri.

Austriacus omisso recenti milite hostes persequitur, ac Victoriæ coronidem imponit.

Erat in Regia Christiana præter alios delecta quadringentorum Hispanorum militum manus; qui sub tabulatis ad longioris pugnæ casus, & ad ultimum discrimen reservabantur: ii nutum Austriaci ad consurgendum expectantes, ut primùm ex condicto editum surgendi signum audivêre, integri, vigentésque ex improviso exorti, fessis nostris, atque in extremo periculo versantibus successerunt; sublatóque clamore in lassos hostes strictis gladiis impressionem fecerunt. Hæc inexpectata acies, improvisáque procella primò confudit, turbavítque Barbaros, mox vastâ strage cæcidit, atque adeò promeritam immortali victoriæ coronidem imposuit.

Duces, qui huic prælio cum laude interfuerunt, nominatim recensentur.

Austriacum Hispani complures Proceres, omnes viri consilio manúque prompti, præliando circumstabant: in iis Ludovicus Requesensius, ejus Legatus; Bernardinus Cardenas, qui fortiter dimicans mortem oppetiit; Lupus Figueroa castrorum magister; Michaël Moncada; Petrus Padilia, & alii plerique viri summo loco nati, qui egregiè pugnantes strenuæ virtutis luculenta specimina ediderunt. In prætoria verò Pontificia præter fortissimorum militum cohortem, florentem Romanorum Procerum globum Columna secum habebat: in iis erant Pompejus Columna Zagaroli Dux, quem illi Pontifex Legatum adjunxerat, & Prosper ejus frater; Troilus Sabellus; Vincentius Vitellius, & alii, quorum virtus, consilium, impigráque opera hoc bello spectata maximè eluxit: ex iis verò Horatius, & Virginius Ursini, & Horatius Caraffa viriliter dimicantes invictis animis occubuerunt. Sed hoc prælio insignis etiam virtus eminuit Parmæ & Urbini Principum; Linii Sabaudiensis prætoriæ ducis; Francisci Diodi, majorum triremium Præfecti; & Ascanii Cornei. Nec iis in hoste cædendo inferiores fuêre, Gabriel Sorbellonus, & Pompejus Specianus, Mediolanenses; aliíque genere, & bellica laude insignes.

Pauli Ghisilerii virtus ac fortitudo.

Paulus verò Ghisilerius, Pii V. Pontificis consanguineus in hoste proterendo nemini secundus, fortiter dimicans vulnus in facie accepit, ac triremem sibi infestam, cæsis hostibus, devictam in potestatem redegit; Michaëlque Bonellus, Pontificis sororis nepos (ac posteà Cardinalis) impiger adolescens, acriter pugnans hostes cædebat. Denique omnes, & Pontificiæ, & Regiæ, & Venetæ Classis sive Duces, sive milites tam egregiè se gesserunt, ut ope divina ingens ille Turcarum exercitus totus fusus, ad interneccionem cæsus, captúsque fuerit.

In hoc prælio 40000. hostium cæsa, 10000. capta, 18000. fidelium liberata memoratur: 7000. Christianorum desiderata.

In hoc memorabili prælio quadraginta hostium millia cæsa sunt; decem millia capta; Christianorum captivorum octodecim millia in libertatem vindicata; in pugna verò septem millia desiderata.

Atque hunc memorabilis iste conflictus, horâ cœptus meridianâ, felicem exitum consecutus est: támque brevi temporis intervallo (videlicet quatuor horarum spatio) placuit Altissimo, maximam omnium, quæ in mari post hominum memoriam extiterint, victoriam dare Christianis. Quæ res eò fuit admirabilior,

quò

quò nostri & militum, & navigiorum numero erant hostibus longè inferiores: & fanè perspicere nemo non potuit, id factum esse divinitùs, ad piissimas Pii V. preces. Quem Clemens XI. die 22. Maij anno nostræ salutis 1712. (Beatorum fastis à Clemente X. jam annumeratum) Sanctorum Catalogo adscripsit.

ANNO 1572.

SEDENTE GREGORIO XIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

ANDREA AUSTRIACO
S. R. E. CARDINALE.

XXV.

ANDREAS Austriacus Ferdinandi Archiducis Austriæ, & Philippinæ Velseræ Augustanæ filius, Cæsarum Caroli V. & Ferdinandi I. nepos, natus Pragæ Bohemiæ Regum sede ac Metropoli, anno salutis 1558. mense Junio, natali S. Viti Martyris die (cujus sacris cineribus Germania illustratur) Christianos mores cum ipso penè nutricis lacte, curante piissima matre, hausit. Puer patris studio saltu, jaculo, equitatu, armorum tractatione delectatus, ne corpus torpesceret; animum pietate, virtutibus, & religione Catholica; ingenium literis, rerum humanarum divinarúmque scientia excoluit; linguarum etiam, quibus Italia, Hispania, Gallia utitur, cognitionem adeptus. Decimum septimum ætatis suæ annum agens à Gregorio XIII. sub annum 1576. Vaticani Senatûs auctus honore, Romam adivit: Ubi apparatu Principe digno exceptus, Cardinalitiæ probitatis, & gravitatis specimen dedit, pietatem, modestiam, humanitatem, affabilitatem, prudentiam, eruditionem, & regiam prorsus excelsi animi magnitudinem prodendo. Biennio summa religione in urbe exacto, sacris muneribus à Pontifice donatus, ad suos rediit, & Comitatum Tyrolensem suæ fidei concreditum prudenter justéque rexit. In Urbe, Diaconali titulo S. Mariæ Novæ condecoratus sacri Romani Imperii patrocinium gessit. Cùm autem Gebhardus Truchsesius electus Archiepiscopus Coloniensis (de quo libro IV. ad calcem vitæ Othonis Card. Truchsesii n. 62.) à Scotino præstigiatore sub annum salutis 1582. depravatus, ejurata fide Catholica, ad nuptias, & castra hæreticorum transiisset, Andreas Legatus Apostolicus, ut Coloniensi Ecclesiæ in tanto rerum discrimine consuleret, decretus est.

Ejus vita præclarè instituta.

Septemdecim annos natus sacro Senatui adscribitur: Romam petens, apparatu magno excipitur: multis virtutibus claret.

Gebhardô Truchsesiô apostata factô, Ecclesiæ Coloniensi consulit.

Defuncto Gregorio XIII. anno salutis 1585. mutatis ad itineris celeritatem equis Andreas Romam ad Comitia profectus, pro Sixto V. suffragium tulit. Interfuit etiam pro temporum variatione electionibus Gregorii XIV. Innocentii IX. & Clementis VIII. Quorum duos, Gregorium scilicet, & Innocentium Pontificio diademate propriis manibus exornavit. A Sixto V. Constantiensem Ecclesiam, à Gregorio XIV. Brixiniensem regendam accepit.

Romæ duos Pontifices coronat.

Infulis Episcopalibus conspicuus multa præclarè operatur.

Alsatiam, Ferdinandi patris nomine, nonnullis annis mirabili prudentiâ & æquitate moderatus est. Societatis JESU Patres adversus hæreticorum insaniam Constantiam evocavit: Romanum ritum, veteri sublato, in recitandis horariis precibus invexit: Plurima Templa variis in locis suis sumptibus condidit; quædam collapsa restituit; quædam exornavit. Magnificum etiam Templum Hannoniæ in venerandam memoriam S. Andreæ Apostoli funditùs erexit, in cujus ornatu centum aureorum millia impendit; Altare maximum ibidem sumptuoso & eleganti opere construxit, cui solidam ex argento imaginem ipsius S. Andreæ imposuit, in cujus dextero brachio inclusit ejusdem S. Apostoli brachium, sibi à Sixto V. summo Pontifice inæstimabili munere donatum: Quod hucusque ibidem ut summo fidelium honore observatur, sic pietatis eximiæ magni hujus Cardinalis perenne est monumentum.

Magnificũ Templum D. Andreæ Apost. erigit.

Porro ubique Princeps religiosissimus magnarum virtutum exempla ostendebat: Ab horarijs precibus recitandis, non morbo, non occupationibus, non justis bellorum curis revocatus. Catholicæ fidei propugnator acerrimus populos sibi commissos à Lutherana rabie incredibili zelo custodivit, fovit, ac frequenter etiam hæreticos ipsos magnaminiter aggressus, eos virtutibus, rationibus, ac consiliis expugnavit; editis passim in hunc finem polemicis opusculis, quibus non modò errati convincerentur, sed redire ad saniorem mentem suavi ac facili methodo doctrinæ alliciebantur. Tria millia eorum suis virtutibus & eruditione ad Ecclesiæ gremium compulisse memoratur. Alberto Austriæ Archiduce, Belgij Gubernatore in Hispaniam profecto, Andreas à Catholico Rege Philippo II. ad Provincias illas regendas, ad milites in officio continendos, ad hæreses extirpandas, ad hostes domandos delectus, eo in munere maximi Regis voto & expectationi sic respondit, ut præclari Ducis & Antistitis famam omnium ore tulerit.

Strenuus fidei Cath. propugnator, nonnulla Hæreticorũ millia convertit.

Philippo II. Regi Cath. in Belgio bonam operam locat.

Ad varia loca, Christianæ Religionis monumentis illustrata, peregrinationes obire solitus, lustrali Clementis VIII. anno Romam, cælestes divitias acquisiturus, concessit; sed humilitate ductus, quasi alter Alexius, nolebat agnosci: Undè remoto omni vestium, equorum, ac famulorum luxu, uno duntaxat comite stipatus, saccoque peregrinorum more amictus, sacra Romæ Templa jejunus ac orans invisit: sed denique ipsa eum virtute prodente agnitus, & à Cardinali S. Georgii Cynthio Aldobrandino noctu ad Pontificem in Quirinali degentem perductus, ab eoque humanissimè exceptus, alter alteri lachrymas in complexu pietatis elicuit. Exinde impetrata à Pontifice venia, Neapolim sacrum Divi Januarij caput, sanguinem, & reliqua lipsana veneraturus perrexit; familiaribus frequenter dictitans: *Se votorum omnium fore compotem, si DEO luberet ipsum ab hoc sæculo nequam eripere; solutúmque carnis vinculis ad divini ejus conspectûs tantoperè exoptati fruitionem vocare:* Certè pro sua reverentia exauditus est.

Lustrali anno Romam profectus, à Clemente VIII. humanissimè excipitur.

Neapoli D. Januarii sacra lipsana veneratur.

Nam

Nam Romam peracta devotione reversus, in Pontificiis ædibus à Clemente exceptus, acuta mox febri, ex itineris molestia contracta correptus est: in moribundi Cardinalis cubiculo Clemens pro sua in eum teneritudine sacris semel, iterúmque ac tertiò operatus, eidem divinum epulum, extremámque unctionem, ad viam in cælum parandam, suis ipse manibus præbuit: animam verò agentem, non sine lachrymis, precibus, quæ pro morientibus recitari solent, juvare non destitit: Crucem manu tenens, monitáque salutis inspirans, è mortali ergastulo migrantem repetita benedictione cumulavit; atque ità ad victoriam in extremo eo prælio, & ad palmam piis omnibus repositam hortatus; sanctissimo tempore, sanctissimo in loco, sanctissimè expiatus, inter Christi Vicarii manus (quòd paucis fortasse vel nemini extero hactenùs obtigerat) veræ fidei, & pietatis signis editis, sublata in cælum mente Andreas Principum Austriacorum optimus è mortalium convictu recessit anno Jubilæi 1600. die 12. Novembris. Funus in Templo S. Mariæ de Campo, ubi intestina ejus aregenteæ pyxidi inclusa ante aram maximam terræ mandata sunt, solemni pompa celebratum est. Cadaver non multò pòst ad Ecclesiam Germanorum *de Anima* nuncupatam Curante Carolo Austriaco Andreæ fratre in pulcherrimo marmoreo tumulo conditum est cum hoc insigni elogio.

Romæ anno Iubilæi sanctissimè moritur.

Sepelitur ibidem in Ecclesia Germanorum de Anima dicta.

D. O. M.

MEMORIÆ

Ejus Epitaphium.

ANDREÆ AB AUSTRIA FERDINANDI
ARCHIDUC. Fratris Ferdinandi Imp. Cæs. Aug.
Nepotis, S. R. E. Cardinalis, Constantiensis, &
Brixinensis Episcopi, S. R. I. Principis:

Qui maiorum splendorem propriæ virtutis gloria exaquans, Religione conservanda & augenda, Justitia clementiáque temperanda per omnes suæ ditionis partes diligentissimus, Belgica Provincia difficillimis temporibus à Philippo II. Rege Præfectus, eam incomparabili prudentia & fortitudinis laude administravit; perduelles armatos togatus terruit: Romam anno sæculari, religioso peregrini habitu visens à Clemente P. O. M. agnitus in Vaticanas ædes amantissimè receptus, post solẽnes Basilicas veneratas, vi morbi lecto affixus, sacris mysteriis ab eodem Pontifice ritè expiatus, ex terrena peregrinatione ad cælestem patriã migravit, incredibili desiderio defletus, publico funere elatus, exequiis præsente sacro Collegio & Curia honestatus est. Vixit annos XLII. Menses V. Dies XXVIII. Obiit anno M. DC. Pridie Idus Novembris.

Carolus ab Austria Fratri unico unicus desideratissimo mœrens posuit.

Huic Cardinali Commentarium de obtenta Portugallia Joannes Antonius Viperanus inſcripſit: Eique dicavit effigies Romanorum Pontificum Joan. Baptiſta de Cavaleriis. De illo ſic cecinit Vincentius Robardus in quinquennalibus Sixti V.

Vincentii Roberti de eo carmen.

Dum mea purpureos, ANDREA, Muſa penates
Permeat, Aonias Tu quoque pande fores.
Nam velut Olenio pelagus ſub ſidere celſis
Turribus extructis ignibus uſque micat.
Aut ubi Phœbei penetrarunt nubilia vultus
Tota repercuſſo lumine fulget humus.
Sic tua diffundens radiantia lumina Virtus
Emicat æthereis æquiparanda viris.
Ergò ambita fretis dum ſtabit in aëre tellus,
Et feret ignicomus ſidera clara polus:
AUSTRIA nobilium genitrix cantata virorum
Laudibus evectum Te tua tollet humo.

Ejus ſcripta.

Edidit Andreas Cardinalis, ut refert Andreas Sauſſayus lib. de Scriptorib. Eccleſiaſticis, nonnulla egregia Opuſcula polemica, quibus facili methodo heterodoxi convinci, & ad ſanam mentem reduci poſſint. Rurſum Statuta ſaluberrima pro Diœceſibus Conſtantienſi, & Brixinienſi. Nova Breviaria, & Miſſalia juxta præſcriptum Concilii Tridentini, cum admonitionibus ad Clericos: & alia quædam maximam pietatem redolentia.

Agunt de eo Guido Bentivolus Cardinalis in M. S. Andreas Sauſſayus lib. de gloria B. Andreæ Apoſt. & lib. Script. Eccleſ. Petramellarius in Elog. Aubery in vita. Annales Auſtriaci. Spondanus in Hiſt. Eccleſ. Laurentius Beyerlinck in Chron. Lud. Donius de Atticby in Hiſt. Card. Victorellus, Ughellius, Oldoinus in addit. ad Ciac. & alii.

ANNO 1572.

SEDENTE GREGORIO XIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

GERARDO A GROSBEEK S.R.E. CARDINALE.

XXVI.

Scientiis ac virtutibus egregiè inſtructus Epiſcopus Leodienſis eligitur.

GERARDUS à Grosbeek ex inferiori Germania apud Geldrenſes nobili genere natus, ob ingenii tranquillitatem in omni literarum genere, optimis adhibitis præceptoribus, inſtitutus eſt. Laurea doctorali inſignitus, Leodiúmque profectus, ob ſummam integritatem primò Canonicus, Decanus, demum defuncto ſub annum 1564. Roberto à Bergis, omnium ſuffragiis Præſul Leodienſis electus eſt.

Auctus hac dignitate, celeberrimæ illius civitatis gregem ſibi commiſſum, & privatis & publicis admonitionibus, aliquando conſiliis dandis; interdum triſtibus à moleſtiis, & importunis negotiis liberandis; ſæpè ægrotis inviſendis; Cœnobiis, Monaſteriis, Xeno-

Hac auctus dignitate vitam Ecclesiastico Principe dignam ducit.

Xenodochiis, ac Sacellis erigendis, ita sibi devinxit, atque in officio, & vera Religione continuit, ut dignus sit visus, qui cum sanctissimis antiquæ tempestatis Episcopis compararetur. In sacras literas intentissimo studio incumbens, hæreticorum dogmata, quasi admoto ariete, funditùs evertit: conspicuis suis virtutibus, iis maximè, quibus Ecclesiarum Antistites illustrari solent, omnibus exemplo, omnibus ad pietatem incitamento fuit. Nemo Gerardo humilior, nemo humanior, nemo frugalior, continentior, sanctior. Ubique signa virtutis, argumenta solidæ pietatis in apertum dedit. Unus omnium ore ut sanctus circumferebatur.

Periculoso belli tempore, Ecclesiæ suæ & Diœcesi paternè prospicit, ac consulit.

In tumultu illo bellico anno 1572. ubi omnia ad interitum properare videbantur, ipsa sua sollicitudine, prudentia, & zelo afflictissimæ Diœcesi sic providit, ut non modo subditi ab hostis improbitate armis defenderentur, verùm etiam ipsa Religio Catholica, quæ maximè impetebatur, sarta tecta conservaretur; & virus illud hæreseos, ubi locum fixisse videbatur, funditùs extirparetur. Seditionem gravissimam in civitate *Hosset* suæ Diœcesis in causa fidei exortam, armatus advolans restinxit; summáque benignitate in suos usus, ad unum omnes in gratiam recepit. Pro Trajectensibus Belgij Gubernatorem submissis Legatis oravit, ne illos perderet, quòd jam hæreticos omnes è civitate ejecissent; & unius potissimùm viri è Societate JESU, ab Episcopo ex Ubiis accersiti operâ (qui hæresum doctoribus ad certamen quotidie provocatis, quotidie devictis, pristinæ Religioni & obedientiæ momentum propè omne restituerat) ad sanam mentem rediissent.

Trajectenses ab interitu vindicat.

Leodium à Gheusiorum Hæreticorũ impietate conservat.

Posteà cùm Gheusii hæretici è Belgio erumpentes civitatem Leodiensem sibi dolo ac vi subjicere conarentur, tanta magnanimitate, tantâ prudentiâ & fortitudine usus est optimus Princeps, ut profligatis hostibus, civitatem, ac totam ditionem à tam pestifera labe illæsam conservaverit, ac de hostibus triumphum duxerit. Gheusios porrò fœderatos, ne Trudonopolin convenirent, impedivit; ac Ludovico Nassavio eundem conventum in præjudicium Catholicæ fidei petenti negavit; excusatis Cæsareis legibus, quibus ejusmodi cœtus per urbes Imperii vetantur.

In præmium benè navatæ operæ à Greg. XIII. Infula Stabulensi ac purpura decoratur.

Ob has igitur præclaras animi virtutes, aliáque non pœnitenda pietatis opera, quibus rem Christianam difficillimis temporibus strenuè adjuvabat, Gregorius XIII. meritorum remunerator liberalissimus, absentem, nihilque tale ambientem Infulâ Stabulensi juxtà ac purpurâ sacrâ donavit. Eo in ordine eadem sui, quæ in Episcopatu dederat, documenta daturus certissimò videbatur, ni mors in ipso Cardinalatûs limine conceptam exspectationem, magno bonorum omnium mœrore, præcidisset. Quarto enim Kalendas Januarii anni 1579. ætatis 63. nondum delato sacræ dignitatis titulo, Leodii è vivis eripitur: Qui in eadem urbe ad S. Lambertum sepultus, hoc publico elogio meruit pietate Leodiensi condecorari.

Ejus obitus.

D. O. M.

Ejus Epitaphium à Senatu Leodiensi positum.

GERARDO A GROSBEECK S.R.E. CARDINALI
EPISCOPO ET PRINCIPI LEODIENSI
ADMINISTRATORI STABULENSI
VIRO
Incredibili prudentiâ ac facundiâ prædito,
Qui Provinciam suam
Difficillimis temporibus annis sexdecim
summâ innocentiâ atque animi fortitudine
Pace ac bello non modò conservavit,
verùm etiam auxit,
Atque ipsis hostibus admirabilis,
Virtute invidiam superavit:
Senatus Leodiensis ad leniendum publicum
Patris Patriæ dolorem
mœstitissimus posuit.

Quem tegat hic Tumulus, quondam si Legia quæras?
Te, sis usque licèt maxima, major erat.

Quæ scripserit? Scripsisse multa ad fidei controversias pertinentia perhibetur, quæ inter m. s. Leodiensia pro thesauro asservari dicuntur. Nonnemo epitaphium hoc eidem posuisse memoratur.

Quid tibi opus Statua? satis est statuisse Gerarde,
Virtutis passim tot monumenta tua.

Laudant eum Franciscus Cabrera de Pontif. Joannes Chapeavill. de Leodiens. Antist. Antonius Aubery in vita. Ferdinandus Ughellius in addit. ad Ciac. Famianus Strada in Hist. Belgica. Historia Societatis JEsu. Oldoinus in addit. ad Ciac. & alii.

ANNO 1572.
SEDENTE GREGORIO XIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

PETRO DE DEZA S. R. E. CARDINALE.

XXVII. PETRUS de Deza Hispanus, propinquo Lusitaniæ Regibus sanguine ortus Tauri (quæ Veteris Castellæ non ignobilis civitas est) in parentes habuit Antonium de Deza, & Beatricem Guzmanam, ambos generis splendore, Majorum titulis, ac factis conspicuos. *Ejus vitæ primordia.* Hic natus anno salutis 1520. die 24. Februarij, adhuc infans nec biennio major, octadurum veniens, utroque orbatus parente, curâ Joannis Ulloæ Pereiræ Latinam linguam exactè didicit; & Salmanticam missus utriusque Juris studio, decennis licèt, ea diligentia, eóque ardore vacare cœpit, ut summa statim in puero spes, mirifica ingenii acrimonia, & virtutis indoles eluxerit. Quare anno ætatis vigesimo septimo eruditione Juris, & multipli-

tiplici aliarum rerum studio celebris in amplissimum S. Bartholomæi Collegium, quod est in eadem Academia, coöptatus; moxque Metropolitanus Judex ab Archiepiscopo Compostellano delectus, illum magistratum, qui amplis undecim Diœcesibus protenditur, adeò prudenter, piè, doctè, ac integrè annis minimùm octo administravit, ut in eo non minùs prudentia Juris, & exacta legum notitia, quàm judicii excellentia, & justitiæ summa observatio mirabilis haberetur. Propterea Imperator Carolus V. Hispaniæ Rex, præclaras ejus animi virtutes admiratus, illum Pinciani Senatûs Auditorem legit: Quo in munere, cùm majori quotidie laude floreret, ampliorem apud Carolum gratiam, cui semper charissimus extitit, promerebatur. Quo etiam tempore Calatravæ Archidiaconus in Ecclesia Toletana (suffragante Paulo IV. Pontifice) creatus, hanc ipsam dignitatem, Cardinalis posteà renunciatus, suo ex fratre nepoti Petro de Deza magnæ indolis & spei adolescenti, morum elegantiâ, Jurisque peritiâ præstanti, retenta sibi percipiendi fructûs auctoritate, dimisit.

Multiplici eruditione clarus, Judex Metropolitanus ab Archiepiscopo Compostellano constituitur.

Carolo V. Imp. præ primis charus.

Postquàm autem Vallisoleti Auditoris munus sexennio exercuisset, inter supremi sanctæ Inquisitionis Concilii Auditores relatus; & Bullæ Apostolicæ Cruciatæ, ut vocant, Commissarius declaratus, utrumque munus ea solertia atque integritate obivit, ut magnam passim totâ Hispaniâ gratiam, auctoritatem, & famam collegerit. Biennio post obtentum Inquisitionis officium exacto, eum quamvis recusantem Philippus II. Hispaniæ Rex Præsidem regni Granatensis, ac totius Provinciæ ea tempestate difficillimæ, & hostiliter tumultuantis pronunciavit. Expulsi enim totâ Hispaniâ Mauri in Granatensem agrum, ditionémque confluxerant, ubi dogmate Christianæ fidei recepto, Neophyti morabantur, ad quorum extirpandos ritus, & sincerum Catholicæ veritatis cultum inducendum, Hispaniæ Reges sanctiones aliquot, habito sapientum consilio, condiderant; quæ tamen per annos quadraginta, ne Mauri (animo versatiles, fluxæque fidei) rebellarent, aut à Christi dogmate deficerent, in vulgus efferri desierant, donec tanti viri solers ad omnia ingenium jam pridem concepta Regibus vota perficeret. Nam Granatam magna cum auctoritate veniens, summâ Nobilitatis lætitiâ, & omnium civium plausu exceptus, Rempublicam sapienter ordinavit; leges, quas suprà memoravi, sibi à Philippo cum plenitudine potestatis missas accepit. Quas ille, clam populo, typis mandari jussas, & sigillo regio munitas, ad omnes urbium, oppidorúmque Prætores dimisit, easque nequaquam nisi die prima Januarii anni insequentis aperirent, severè privatis literis admonuit. Cùm ergò statutus dies, & annus (qui fuit Christi 1567.) illuxisset, Granatæ pariter, & in tota Provincia novæ leges, consternatis ad rei novitatem Maurorum animis, promulgantur. Quæ res Philippo Regi eò gratior accidit, quò magis exoptata, & à pluribus frustrà tentata fuerat. Unde non potuit non singularem Petri solertiam, & constantem despecti periculi fortitudinem admirari, verbisque extollere.

Variis dignitatibus in Hispania ornatur.

Regni Granatensis Regius Præses efficitur.

Leges, Christi dogmata continentes, omnium primus Mauris promulgat.

At

Mauros rebellantes magno animo compescit, atque in officio continet.

At certè illa excelsi animi, quæ in ipso semper floruit, magnitudo, postquam defectionis Mauricæ erupit incendium, se multò magis expicuit. Mauri enim non diu pòst diram ineuntes conjurationem, correptis armis rebellarunt: Qui tamen solertissimi ad omnia Præsidis multiplici tam domi, quàm belli virtute in ipso defectionis exordio oppressi fuêre. Expavit urbs tota Granatensis repentino ac domestico intercepta metu, totáque Hispania ereptæ quondam à Mauris libertatis memor, infausto rumore, & dissidio perculsâ contremuit. Silere igitur inter arma leges, justitiúmque indici Senatores regii à Præside flagitabant, ac tandem ut fugâ salus quæreretur, hortabantur. Quos ille (velut alter Attilius Regulus mortis contemptor) gravi vehementique oratione admonens, *quàm pulchrum esset pro DEO, pro Rege, próque patria mortem fortiter oppetere;* labantes firmavit, atque à fuga deterruit. Quod si suadenti fugam Senatui Præses annuisset, dubium non est, quin rebelles Mauri; urbe capta, totam mox ditionem Granatensem, magnámque rursus Hispaniæ partem, auxiliaribus Arabum, quos in diem expectabant, militibus invasissent: ut ipsi posteà hostes, bello jam confecto, fatebantur. Sed quoniam hæc sunt longioris historiæ, quàm ut hîc commodè enarrari queant, ea modò, rediturus ad alia, missa faciam.

Sua magnanimitate toti Regno saluti est.

Joanni Austriaco in regio Vicariatu succedit.

Porrò Joannes Austriacus Philippi frater, regij exercitûs in bello Maurico dux (qui Præsidis constantiam, quòd in tanto vitæ discrimine urbem non deseruisset, in primis memorabilem prædicabat) cùm ab eo supremi ducis officio ad alia vocatus recessisset, unum Dezam, qui sibi succederet, Regi proposuit. Quare abeunte Austriaco, Vicarius regius eâ auctoritate sublectus est Petrus, ut penes eum tota belli, pacisque summa foret. *Quod autem tam aureum flumen ingenii* (exclamat hoc loco Franciscus Cabrera Petri nostri Encomiastes) *qua dicendi vis, aut copia tanta reperiri poterit, quæ solertissimi Ducis industriam, prudentissimi Vicarii moderationem, atque justitiam valeat exæquare narrando? Te, Provincia Granatensis, appello, qua uno Deza auctore, ab hostium immanibus insidiis erepta, à seditione & tumultu pacata, à metu ad securitatem traducta, & feliciter instaurata fuisti. Gloriaris, depulsis Mahometanæ gentis erroribus, verum Christianæ gentis cultum, & sanctas tibi cæremonias restitutas? restituit Deza. Lætaris, inter dolum & apertam vim, districtósque Maurorum gladios, fortunam, vitam, & libertatem sibi retentam? retinuit Deza. Gratularis domesticos hostes, non solùm finibus tuis, verùm universa Hispania, servitutem, & necem intentantes fuisse depressos, totâ Provinciâ extrusatos? depressit, & exturbavit Deza. Hoc igitur Deciæ genti debebit Hispania, quòd Petrus Deza Sarracenos; Didacus autem Deza Archiepiscopus Hispalensis Judæos omnes in Hispania oppresserit, afflixerit, profligaverit.* Hæc Cabrera.

Magnis laudibus cumulatur à Francisco Cabrera.

Publicum ejus encomium.

Fine rebus bellicis imposito, incredibilis erat per totam Hispaniam Petri laus summáque apud Granatenses gratulatio, quem alii *patriæ parentem;* alii *gentis decus;* alij *Religionis propugnatorem;* plurimi *servatorem libertatis, hostiúmque terrorem, & domitorem* promerito encomio appellabant. Post tot igitur clarorum facinorum, ac virtutum

titum insignia, post tanta in Rempublicam Christianam merita anno salutis 1578. ad preces Philippi II. Regis, absens Presbyter Cardinalis tituli S. Priscæ à Gregorio XIII. declaratur, cùm paulò antè ab eodem Rege Catholico Vallisoletani Consilij Præses electus fuisset. Anno sequenti, qui fuit Christi 1579. sub finem Aprilis Madrito Romam profectus, publico sacri Collegii, & urbis plausu exceptus est, rubróque galero ab ipso Gregorio ornatus.

Romæ sacrâ purpurâ vestitur.

Presbyter igitur Cardinalis creatur (sunt verba laudati Cabreræ in oratione funerali ejusdem Petri Dezæ) *in urbem sexagenarius pervenit, in qua supra annos viginti continuo temporis spatio commoratus, quanto in honore atque gratia apud ipsum Gregorium, caterósque deinceps Romanos Pontifices, & hunc vestrum Ordinem semper habitus fuerit, vos, Cardinales Amplissimi, testor, qui vidistis venerabilem illum senem laboribus infractum, officio semper intentum, Reipublica addictum, Catholica Ecclesia utilitatibus excubantem. Vidistis octogenarium hominem frequentare Senatum, sacris omnibus adesse Pontificiis, nulli unquam abesse publico consilio, variis Congregationibus, sive Concilii Tridentini, sive Jurisdictionum sub Gregorio, sive Inquisitionis sub Sixto V. aliisque Romanis Pontificibus tanta interesse assiduitate, ut robustioribus, ejus perseverantia & sollicitudo esset exemplo; & nemini non admirationi ejus virtus, doctrina, Religio, & integritas haberetur. Quod si omnis vita honestas in officio excolendo sita est, & in negligendo turpitudo, quantus Deza splendor, quantáve gloria erit, quem nulla unquam ab honestis muneribus, & republica muneribus voluptas abduxit; nullus labor absterruit, nulla gratia deflexit, nullum discrimen avertit? cujus actionibus, dictis, atque consiliis mira inerat gravitas, incorrupta æquitas, illibata fides; tantus verò modus decorè omnia, & cum dignitate administrantis, ut nihil ex libidine, nihil ex casu, aut intemperanter suis in opinionibus, vel factis cogitaret. Nec mirum; nam quum praclaris artibus adolescentiam suam instruxisset, mediam atatem laboribus roboràsset, & eisdem perfecisset senilem, senectus ejus atate fiebat doctior, usu certior, temporis processu sapientior, & omnium admiratione gloriosior.* Hæc & alia longè plura allegatus Cabrera: à quo non dissentit Petramellarius, dum illum, *Virum sincerum, nullaque fucati saculi aspersum macula* deprædicat, *pracipuum Sedis Apostolica, & communis utilitatis curatorem, ac defensorem; regiam quandam auctoritatem in loquendi libertate retinentem; in quo par mentis, & sanguinis certabat nobilitas.*

Qualiter se gesserit, Romæ eleganter exponit allegatus Cabrera.

Eundem commendat Petramellarius.

Hic igitur tantus vir, senio, sanctis operibus, virtutibus, doctrinâ, & pietate clarus, postquam quinque summorum Pontificum electioni suo suffragio interfuisset, ipséque non semel Patrum quorumdam votis ad summam rerum expetitus fuisset; ac ingens æs in pauperes, viduas, pupillos, egentes virgines, Ecclesias & monasteria utriúsque sexûs erogâsset, octogenario major Romæ die 27. Augusti annò ab orbe redempto 1600. sanctissimo fine mortalem vitam conclusit. Cineres in Templo S. Laurentij in Lucina ad tempus depositi, posteà in Hispaniam magna celebritate delati sunt. Oravit in ejus funere ad sacrum Purpuratorum Collegium Franciscus Cabrera, ex quo pleraque, quæ hic retulimus, desumpta sunt.

Romæ sancto fine decedit.

Gregorius tam insigne Ferdinandi ad omnem posteritatis memoriam, incredibilis moderationis, ac neutiquam vulgatæ virtutis specimen, cum universo Patrum Senatu vehementer admirari, commendaréque non cessabat. Conquestus tamen amicè per literas apud Philippum Regem, quòd hominem sibi commendasset, qui animum ab accipiendo hujusmodi munere, ac beneficio prorsus haberet alienum. Qui respondit Pontifici, se vix unquam credidisse, inveniri potuisse aliquem tantæ virtutis & constantiæ virum, quantavis nobilitate ac pietate præcellentem, ità mundo mortuum atque crucifixum, ut tantæ celsitudinis in Ecclesia gradum, quem alii quilibet tantoperè ambiunt, rejiceret ac detrectaret: ut ei proinde facilè condonandum videretur, si, quod aliis multis contigisset, in hoc suo judicio deceptus esset. Quas autem rationes Ferdinandus Pontifici proposuerit, quibúsve apud eum exceptionibus usus sit, habes apud Cardinalem Hosium in epistolis, inter quas extat responsoria quædam ipsius Ferdinandi ad gratulationem illi ab eodem Hosio factam, planè cælestis sapientiæ plena: in qua consilii sui rationem aperit his verbis.

Gregorii Pontificis, & Regis Catholici super hoc Ferdinandi facto amicabilis expostulatio.

Multi me ex isto sacro Collegio suis literis, quamvis ignotum, humanissimè salutarunt, summi Pontificis in me liberalitatem gratulantes, quorum judicia & quanta potui veneratione suscepi, & grati animi significationem si non præstiti, saltem summoperè optavi. Cùm tamen Illustrissimæ Dominationis tuæ honorificam epistolam accepi, ea sum perfusus lætitia, ac si te longa consuetudine, & multis ac magnis acceptis beneficiis cognovissem: Imò re ipsa utroque nomine nôram. Nam ex religioso viro Petro de Soto (quem totius ferè Christianæ educationis habui magistrum) multa olim de tuo pro domo DEI zelo, singulari eruditione, in gerendis Religionis, aut Principum negotiis eximia dexteritate attentus audivi; & in tuum amorem jam tunc vehementer exarsi. Legi deinde magna attentione, admiratione, & voluptate, quà reperire potui, scripta, quibus non tam eloquentiâ, quæ tibi est eximia, quàm fulminibus è cælo missis inimicas Deo acies dissipare, & in apertam fugam conjicere videbaris. Nunquam tamen sperare ausus sum ab eo, quem tantoperè ignotum colebam, me ita benignè & honorificè appellandum: sed præ gaudio dubitans, an ipsemet esses, contuli nomen tuum tuis manibus exaratum cum excusis exemplaribus; requisivi etiam in Catalogo Cardinalium, & cùm omnia Stanislaum Hosium testarentur, omnes tuarum literarum apices sacra quadam observantia exosculatus, gratias DEO Optimo Maximo egi, & supplex precatus sum, ut per multos annos te incolumem huic sanctæ Sedi servet.

Ferdinandi purpuram detrectantis, ad Cardinalis Hosii gratulatorias responsio.

Hosium pro meritò summis laudibus effert.

Cæterùm de dignitate quid decreverim, audisti jam antequàm ab hac epistola discas: & nisi prolixitas, & tua gravissima occupationes deterrerent, totius mei consilii rationem libenter explicarem, ut intelligeres, excusationis pondus ad eximiam venerationem, qua sacrum istum Senatum semper colui, pertinere. Illud supplex oro, ut me minimum tuum clientem apud sacros Collegas ab omni suspicione protervia, aut arrogantiæ tuearis. Nam apud summum Pontificem, majestatem Catholicam meis precibus hoc ipsum facturam, de ejus benignitate fidens spero. Et cùm à te tanta acceperim, tanta petam, quid offeram, tuæ magnitudinis & meæ tenuitatis conscius, non invenio. Sed superest ditissimus pauperum Pater, qui illorum

æs alienum cum ingenti fœnore se redditurum promittit. Hunc ego assiduis precibus interpellabo, ut te omni genere virtutum & eruditionis auctum per multos annos Ecclesia servet incolumem. Vale. Datum Talabara IV. Idus Maij 1578.

Ferdinandus Dei ac proximi amore succensus, saluti animarum studet.

Porrò Ferdinandus caducarum rerum contemptor eximius, qui Petrum à Soto doctissimum ac religiosissimum virum, teste ipso, Christianæ pietatis magistrum habuit, singulares in omni virtutum genere progressus fecit; & ne sibi soli vivere videretur, DEI ac proximi amore incensus, varia loca pedes, uno duntaxat famulo comitatus peragravit, quò commodiùs plebem, pueròsque, Christianæ Religionis rudimenta è suggestu sacro docere posset.

Sanctè moritur Oropesæ.

Obiit denique vir pius non absque sanctitatis opinione Oropesæ in Hispania circa salutis annum 1590. ætatis suæ septuagesimo; ubi & sepultus jacet in Cœnobio Monialium B. Virgini conceptæ dicato, quas hæredes ex asse testamento scripsisse memoratur. Floruit non tam sanguinis nobilitate ac virtutum splendore, quàm scientiarum omnium exacta cognitione. Andreas Victorellus in suis additionibus ad Ciaconium, hujus occasione plures enumerat,

Recensentur nonnulli, qui oblatam purpuram recusarunt.

qui virtutis amore amplissimum purpuræ decus effugerunt. Ad hanc classem inter cæteros revocari possunt Gregorius Magnus, Marinus, Urbertus, Bernardus, Thomas Aquinas, Philippus Nerius, Franciscus Borgia, Jacobus Lainius, qui nunquam vel precibus, vel imperio eò adigi potuerunt, ut purpuram admitterent. Liceat hoc loco vel ethnici Senecæ effatum usurpare, admirari, & dicere; *Illum solida & oculatissima virtutis virum esse, qui ad purpura splendorem non cæcutiat.*

Agunt ejus memoriam Victorellus in Notis ad Ciac. Petramellarius in Elogiis. Ludovicus Donnius de Attichy in Hist. Card. Hilarion à Costa in Hist. sua. Annales Greg. XIII. Franciscus Cabrera. Aubery in Parte 4. Hist. Card. & alii pauci.

ANNO 1572.

SEDENTE GREGORIO XIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

AUGUSTINO VALERIO S.R.E. CARDINALE.

XXIX.

Literis tùm Græcis, tùm Hebraicis, tùm Latinis ab adolescentia addictus, miros in iis progressus facit.

AUGUSTINUS Valerius, Patricius Venetus (cujus familiam Victorellus antiquissimam facit, miréque dilaudat) ortus Venetiis est die, qua Christi mortem sancta mater Ecclesia anniversaria celebritate colit, anno salutis 1531. Græcis, Hebraicis, Latinísque literis, & humanioribus, ac Philosophicis studiis ab adolescentia apprimè excultus Augustinus, sub disciplina primùm Lazari Bonamici, literarum ferè omnium laude noti; Basiani deinde Landi, & Marci Antonii Genuæ præstantium Philosophorum, tantos in scientijs omnibus fecit progressus, ut duodeviginti tantùm annos natus, Lazarum Bonamicum præceptorem suum,

um, & literatorum sui temporis facilè principem Oratione funebri publicè celebrârit (quæ ob artis elegantiam à pluribus expetita, inter alia ejus opera typis postmodùm vulgata fuit) atque à Senatu jussus, & electus Philosophiam magno plausu & accursu docuerit. Theologiæ deinde, ac Juris, Legúmque scientiæ, diligenti navatâ operâ Doctor in utraque facultate inauguratus est. Poëtas, Oratores, Historicos ita percalluit, ut in omnibus, seu pangendum, seu dicendum, commentandúmque esset, mirè excelleret. Nam non modò in scholis venusta poëmata diversi generis cecinit; sed & in publico Patrum consessu sæpenumero graviter, ornatéque disseruit, formatus ad hæc omnia magisterio doctissimi Navigerij avunculi sui, posteà Cardinalis: Cujus post obitum præclara acta, & vitam elegantissimè conscripsit.

A Senatu Veneto conductus, Philosophiam docet.

Excellit in omni Literatura.

Fuit verò illi magna & intima cum S. Carolo Cardinali Borromæo consuetudo, qui Augustinum nôrat castigatissimis moribus, & summa vitæ integritate præditum: Unde ab illo Academiæ Vaticanæ adscriptus, titulum *Obedientis* sortitus est. Quin & eodem Cardinale procurante Episcopus Veronensis (cedente ultrò infulam Navigerio avunculo ad purpuram assumpto) eligi à Pio IV. meruit. Ejus in Episcopatu præclarè gesta, hisce ferè complectitur verbis Andreas victorellus: *Plura sunt egregia facinora, quæ Augustinus Valerius Veronensis Antistes in crediti sibi populi bonum peregit: humanitate, charitate, concionibus sacris, precibus, consilio, officiis omnes, piis largitionibus pauperes juvit, ipsorum parens & tutor appellatus. Grassante, peste, vitæ prodigus, S. Caroli Cardinalis sedulus ac fidelis æmulator languentibus & morientibus opem laturus aderat; pudicitia, innocentia, justitia, animi fortitudine, liberalitate, vigilantiáque enituit. Discordiarum faces, & excitata odiorum incendia, pacis amans Verona extinxit: Româque senex jam, planéque decrepitus, etiam intempestivo anni tempore, ut dissidia civium, aut nobilium inter se componeret, non semel, nec frustrà Veronam properavit: Ut meritò Veronensis civitas tantis ab eo beneficiis affecta, & grata, æneo simulacbro, laudibúsque inciso marmore expressis, tantæ virtutis ac vigilantiæ Præsulem publico decreto decorare constituerit. Sed & Academici Philarmonici (quorum ipse Patronus extitit, eorúmque dissertationibus interfuit, ac favit, in quibus & ipse primas partes tenuit, in eorum congressibus è ditissimo reconditæ eruditionis suæ promptuario, in promptu, & è re nata depromens) viventem ac mortuum summis laudibus celebrârunt.*

S. Carolo Borromæo ob morum similitudinē amicitiâ junctus.

Episcopus Veronensis electus, præclarè, ac sanctè suo fungitur officio.

Ejus memoriæ publicū simulachrū statuitur à Veronensibus.

Diœcesis verò suæ, & gregis Dominici saluti indefesso studio invigilans, Synodum quot annis habuit, in qua Parochos suos ad munus sacerdotale ritè sanctéque obeundum per se ipsum & verbo & exemplo erudivit. Nosocomia ad egentium & languentium subsidium, aliáque pia loca suo ære instituit, dotavitque. Virginum ac Viduarum malè periclitantium pudicitiæ, conscriptis sanctissimis libellis, & legibus, sic consuluit, ut meritò Custos pudicitiæ dici potuerit. Judæos Veronæ sine discrimine fidelibus permixtos, assignatos, certi coloris signo secrevit, septóque loco adjectis congruis legibus ac sanctionibus non illubentes conclusit. Eam ob rem à populo Veronensi ex publico decreto ob ingentia beneficia,

Synodos pro Cleri reformatione celebrat.

Nosocomia condit.

Pudori Virginum consulit.

Judæos à fidelibus segregans septis concludit.

Viros Religiosos Veronam evocat. ficia, ænea ei ſtatua in foro cum inſcriptione benè factorum collocata eſt. Societatis JESU Patres; Alumnos item S. Franciſci de Paula, & Clericos Regulares, magno populi Veronenſis commodo, in urbem ſuam invexit; aliáque longè plura, æternâ memoriâ digna conſtituit, quæ longum eſſet commemorare. Quare tanti Præſulis virtutem Gregorius XIII. oculatiſſimus Princeps perſpectam habens, ipſum præ aliis, ut Dalmatarum mores corrigeret, ac labefactatam in ea Provincia Eccleſiaſticam diſciplinam inſtauraret, elegit; atque in univerſo Venetæ ditionis imperio Viſitatorem Apoſtolicum, maximo rerum emolumento, conſtituit. Qua de re inſignes ſcripſit Epiſtolas, *Paſtorales* nuncupatas, typis in lucem emiſſas. *Viſitator Apoſtolicus in Veneta ditione conſtituitur.*

Cardinalis efficitur. His autem muneribus laudabiliter perfunctus, redditáque ipſi ſummo patrifamilias ſuæ villicationis ratione, in præmium optimè navatæ operæ ab eodem Pontifice inter Presbyteros Cardinales titulo S. Marci annumeratus eſt; quo gradu multo antè à S. Carolo Borromæo dignus judicatus & pronunciatus eſt, ùt auctor vitæ ejusdem Sancti innuit. Auctus hac dignitate, egregiam in majori Æde Veronenſi de Cardinalitiæ dignitatis onere ad populum orationem habuit, qua ſe ipſum ad rectè gerendum tanti magiſtratûs officium ferventiùs excitavit. Mox ab ipſomet Gregorio per literas Romam evocatus, Congregationibus ſancti officii, librorum prohibitorum Indicis, & Examinis Epiſcoporum, ſingularis ejus doctrinæ & eruditionis intuitu adſcriptus eſt. At ne minimum Eccleſia Veronenſis è ſua abſentia detrimentum pateretur, quòd ſe videret ſummo Pontifici ad univerſalis Eccleſiæ negotia, ipſius voluntatè affixum, Albertum Valerium fratris filium, Antiſtitem Famaguſtanum, Epiſcopalis officii adjutorem, Gregorio Papa concedente, adhibuit. Ipſe interim ingenio, eloquentia, rerum civilium uſu, & recondita ſacrarum literarum doctrina, ac monumentis illuſtris, floréntque, optimi & utiliſſimi Senatoris partes, quoad vixit, Romæ adimplevit: Laudatus eapropter à tribus doctiſſimis Cardinalibus, Paleoto, Baronio, & Bentivolo; quorum ultimus inter alia, hæc de eo poſteritati conſignavit: *Quando Romam veni, erat ibi Auguſtinus Valerius, dictus Cardinalis à Verona, magnum Eccleſiæ ſidus, ætate jam provectus, quippe qui ſeptuageſimum attigerat annum, ſupervixítque adhuc ſex annis, præſtans forma corporis, morum integritate eximius, atque venerandus, pectoriſque admodum ſinceri & candidi vir, totus Eccleſiaſticæ vitæ addictus. Erat is quaſi unus ex numero Epiſcoporum naſcentis Eccleſiæ, junxerátque cum pietate & innocentiâ ſummam eruditionem in omni genere literaturæ, politioris præſertim: ſcribebat ſtylo Latino ad perfectum Ciceronis exemplum, ſibique famam magnam fecerat librorum doctiſſimorum compoſitione & emiſſione.* Loquebatur Latinè expeditè, ac dilucidè; erátque omnis ejus oratio nitida, terſa, profluens, ac ſedato amni ſimilis. At cùm vulgari ſermone erat dicendum, inveniebatur ſui diſſimilis; námque (quod mirum ſit) hæſitabat, & in verbis inveniendis, collocandiſque, cùm ea ad voluntatem non ſequerentur, hærebat. Nunquam in eo, ſive privato, ſive Cardinali, ſeu Epiſcopo illud ità abſonum, ità abſurdum, ità diſcrepans extitit,

Alĳs Eccleſiæ negotiis adhibetur. *Abſens, Eccleſiæ ſuæ Vicarium conſtituit.* *Præclarum ejus ex Baronio Elogium.* *Corde & ore ſincerus.*

titit, quod tantoperè reprehenditur, nimirùm dissidium cordis & linguæ.

E titulo S. Marci, annuente Clemente VIII. gradum fecit ad Episcopatum Prænestinum, in qua dignitate, religiosissimè, ut paucis dicam, Romæ excessit è vita anno ætatis 76. Christi verò 1606. Paulo V. ad Ecclesiæ clavum sedente, IX. Kalendas Junij. Ejus corpus in D. Marci temporario tumulo depositum, Veronam inde translatum in primario Templo sepultum est, brevique hoc epitaphio exornatum. *Romæ migrat è vita.*

OSSA

AUGUSTINI VALERII CARDINALIS *Ejus Epitaphium.*

Viri semper & ubique memorabilis,

Româ huc transportata jacent.

Vixit annos LXXVI. Mens. I. Dies XVII.

Obiit IX. Kalend. Junii M. DC. VI.

Scripsit vir omni scientiarum genere excultus, ultra centum ac viginti Opuscula Latino sermone: atque eâdem linguâ undeviginti Dialogos. Complura item alia tùm Latino, tùm Vernaculo idiomate; quorum omnium nullum est aliud argumentum, nisi de rebus sacris, vel ad mores componendos pertinentibus: Operum ejus specialem Catalogum contexuit ex Nomenclatore Cardinalium Augustinus Oldoinus S. I. quem ad calcem vitæ Valerij Cardinalis refert. Quorum præcipua sunt sequentia: *Ejus varia & multiplicia scripta.*

Tractatus de ritè scribendis Epistolis.

De ratione studiorum.

Libelli duo de Tempore; & de Loco.

De recta Philosophandi ratione libri 2.

De Ambitione Dialogus.

Libellus adversus Aristotelem asserentem Mundum esse ab æterno.

Item de Immortalitate Animarum.

Opusculum, quo Juris Pontificii & Cæsarei studium Philosophiæ studio præfert.

De Consolatione, opus egregium, sed non absolutum.

Dialogus de fugiendis honoribus.

Convivium Noctium Vaticanarum.

Translatio è Græco in Latinum Libelli S. Basilij Magni de Virginitate.

Libellus tractans quatenùs cum Hæreticis versandum sit?

De Rhetorica Ecclesiastica Libri tres.

Homiliæ plusquam 100. in Evangelia secundùm ritum Ambrosianum.

Vita Bernardi Navigerij Cardinalis avunculi sui.

Libri tres de statu Virginum, Viduarum, & Monialium.

Tractatus de conscribenda Historia.

Historia de rebus gestis Venetorum libri XIX.

De adulterinæ prudentiæ regulis vitandis, seu

De

De politica prudentia cum Christiana pietate conjungenda ex veterum historiis concinnata.
Homiliæ 44. de Passione Domini.
De Benedictione Agnorum Dei.
Libellus de Episcopis Veronensibus.
Tractatus, seu Concio de Onere Cardinalatûs.
Thesaurus Christianarum Institutionum.
Vita S. Caroli Borromæi Cardinalis.
De Utilitate capienda ex ægritudine corporali.
Opusculum de investigandis remediis tentationum Pastoralium.
Dialogus de lætitia Christiana.
De Senectute Mundi.
De Utilitate ex dono lachrymarum.
De occultis Dei beneficiis.
Historia Anni Jubilæi 1600.
Apologia ad Veronenses.
De Reverentia & obedientia erga Christi Vicarium.
Dialogi XIX. de æstivo canis ortu, diebus Canicularibus habiti Romæ in aula magna S. Marci.
De occupationibus Cardinale dignis.
De paterna charitate Clementis VIII. erga Galliæ regnum.

Andreas Saussay Episcopus & Comes Tullensis in Continuatione Libri de Scriptoribus Ecclesiasticis, de Augustino Valerio Cardinali nostro agens, postquam varias ejus Elucubrationes enumerasset, his verbis ejus elogium concludit: *Fuit præcipuus S. Caroli Borromæi amicus, summisque Pontificibus devotissimus, iisque vicissim dilectissimus: Fuit enim avi sui Episcopus omnibus numeris absolutus, & ut uno verbo dicam omnia, sui sæculi Ambrosius; atque, ut nomine ferebat, alter Augustinus.* Magnum profectò, sed verum elogium.

Episcopus numeris omnibus absolutus deprædicatur.

Agunt de eo Antonius Sanderus in Elog. M. Ant. Muretus in Epistolis. Jo: Tomasinus de Nobilitate gentis Valeriæ. Ludovicus Donnius d' Achichy in Hist. Card. Guido Card. Bentvolus in Mem. hist. Gabriel Card. Paleotus de sacro Consist. Consult. Janus Nicius Erithræus in Pinacotheca. Marraccius in Purp. Mariana. Hieronymus Ghilinus in Theatro. Spondanus in Annal. Eccles. Morerius in Dict. Hist. & multi alii.

ANNO 1572.

SEDENTE GREGORIO XIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

VINCENTIO LAUREO S. R. E. CARDINALE.

XXX. VINCENTIUS Laureus Calaber, Tropeæ, quæ celebrior Calabriæ urbs est, nobili prosapia natus, primam lucem aspexit V. Kalendas Aprilis anno Redemptionis humanæ

1523.

1523. Is adhuc parvulus Beatricis sororis operâ ad amplissimas Ferdinandi Nuceriæ Ducis ædes perductus, ibidem sub egregia Joannis Padiliæ Hispani præceptoris nominatissimi disciplina unà cum Alphonso Nuceriæ Ducis filio, pietate, virtutibus, Græcis ac Latinis literis apprimè imbutus est; eò quidem profectu, ut annos nondum quindecim natus, utrâque linguâ facilè elegantérque scriberet, & de re quacunque proposita orationem ornatam haberet, ac politiora etiam carmina, non sine admiratione, conderet.

Ejus vitæ primordia.

In primo adolescentiæ flore Græcè ac Latinè scribit, & loquitur.

Quò autem commodiùs Dialecticæ, ac reliquis gravioribus studijs incumbere posset, sese in celebrem aliquam Italiæ Academiam conferendi, potestatem à Ferdinando Duce impetravit. Primùm itaque Neapolim, mox Patavium contendit: sed cùm Romam ex itinere venisset, accidit, ut, cùm in urbe Cathedræ D. Petri festus, solemnísque dies celebraretur, ab Exquilijs, non procul à Pontificiis D. Marci ædibus, ferox acérque taurus erumpens, rectâque in ipsum irruens, medium cornibus arripuerit, sublatúmque non modò nullo incommodo affecerit, sed & leniter solo repositum quodammodò visus fuerit revereri; quòd fortassis quasi divinatione quadam ipsúmmet aliquando inter primores Ecclesiæ Proceres extollendum fore præsignificaret. Patavij quàm excellenti singularíque ingenio præditus esset, amplissimè demonstravit: nam non modò Philosophiæ, & Medicinæ, verùm sacræ etiam Theologiæ scientiam incredibili propemodùm celeritate, eóque felici eventu assecutus est, ut de eximia illius in Theologicis doctrina postéà Pius V. Pontifex maximus gravissimum judicium fecerit; quippe qui illum D. Thomæ Aquinatis Volumina non solùm diligenter evoluisse, sed memoria quoque comprehendisse dicere solitus erat.

Præferocis tauri cornibus arreptus nil læditur.

Miros in scientiis gravioribus progressus facit.

Postquàm in celeberrimo Patavino Gymnasio de more, omnium plausu, lauream doctoralem adeptus est, eo consilio Romam se contulit, ut alicujus Principis viri familiaritatem iniret, apud quem præstantis animi sui bona exercere valeret. Neque enim ignorabat, Romæ potissimùm, tanquam in universi Orbis palæstra cursum non aliter, quàm doctrinâ, industriâ, pietate, cæterísque virtutibus ad veri honoris metam tenendum esse. Ergò ut sors tulit, vel primo in urbem ingressu à Petro Paulo Parisio Cardinale Consentino in familiarium numerum est receptus, è quibus tunc inter cæteros insignes viros Hugo Boncompagnus erat, qui postmodùm ad summi Pontificatûs fastigium evectus, & Gregorius XIII. nuncupatus, primùm illum Gregorium Magnum sanctitate, prudentiâ, vigilantiâ, Religionis zelô, atque munificentiâ reversâ visus est æmulari. Cùm verò intrà paucos dies Parisius vitam cum morte commutasset, Vincentius illicò Cardinalis Gaddius senior sibi familiarem ascivit, omníque grati animi officio est prosecutus. Imò tanti illum facere visus est, ut quadam die festivè jocando, sacrum suum pileum capiti ejus imposuerit, ac dixerit: ***Accipe, Vincenti, omen: neque enim est dubitandum, quò minùs hoc insigne tibi aliquando debeatur.*** Sed cùm Gaddius è vivis decessisset, mul-

Proficiscitur Romam, ubi in familiã Cardinalis Consentini suscipitur.

Eo mortuo, herum simul & augurem nanciscitur Cardinalem Gaddium.

M

Post hujus obitum, Cardinali Turnonio se addicit, à quo liberaliter habitus, duo Sacerdotia consequitur.

multíque certatim patrocinium Vincentio ultrò deferrent, pervicit Franciscus Cardinalis Turnonius, natione Gallus, vir tùm antiqua generis nobilitate, tùm proprijs virtutibus maximè clarus, cujus luculenta acta libro 4. Purpuræ nostræ n. 34. sat fusè descripsimus. Hic Vincentium, non ut familiarem, sed tanquam filium pater fovendum, atque ornandum suscepit. Quod cùm multis sanè indiciis, tùm quasi certissimo quodam argumento ostendit, ubi, ut illum cohonestaret, atque augeret, duobus sacerdotijs, licèt amplioris emolumenti (vulgo Prioratus appellant) quæ in Arvernis diu possidebat, semetipsum spoliandum existimavit. Utrumque tamen Vincentius aliquot post annos, dum in Polonia Nuncium Apostolicum ageret, quamvis ob ingentes expensas factas nonnullo ære alieno obstrictus, Collegio Societatis JESU Lugduni paulò antè constituto, ea lege à Gregorio XIII. perpetuò adscribendum curavit, ut duo saltem ex Patribus in Sacerdotiorum locis degentes, sacris concionibus populorum illorum saluti consulere niterentur.

Defuncto Turnonio, expetitur à Cardinali Estensi. At suadentibus Duce Guisio, Jacobo Lainio, & Joanne Polanco, apud Regem Navarræ recèns ad fidē converso, pro bono Religionis, persistit.

Cum Francisco igitur Cardinali Turonio Vincentius Gallias petijt, eique unicè tanquam hero liberalissimo ad mortem usque fideli opera adhæsit. Illo tamen sub annum 1562. vità functo, in Italiam redire decreverat, certus non ampliùs in Aula, sed sibi, ac suis studijs reliquum vitæ ducendi. Sed illustres Vincentij virtutes illum ad alios longè majores pro Dei Ecclesia perferendos labores trahebant. Nam continuò eum Hippolytus Estensis Cardinalis Ferrariæ, qui paulò antè à Pio IV. Pontifice Maximo Legatus in Gallias missus fuerat, expetijt. At illum Dux Guisiæ, unáque S. Andreæ Marescallus majorem in modum hortari, enixéque rogare, ut apud unum Regem Navarræ esset, quem pro Religionis Catholicæ defensione firmandum curaret. Nec illi modò per se suadere conati sunt, verùm insuper auctores, hortatorésque gravissimos adhibuerunt, Jacobum videlicet Lainium Societatis JESU Præpositum Generalem, ac Joannem Polancum ejusdem Societatis Presbyterum, qui sacras Vincentij Confessiones excipere solitus erat. Ij nullis prætermissis rationibus, quæ ad suadendum, vincendúmque sufficerent, etiam conscientiæ scrupulum injecerunt. Plurimum enim ad DEUM, DEIque causam pertinere, ajebant, ut Regi Navarræ, qui à nullo alio faciliùs contineri in officio posset, haud quaquam assidere desugeret. *Quoniam*, inquit Vincentius, *in hoc consilio DEI agitur res, vos DEO sacrum facite, ut quod magis in rem suam erit, intelligamus; maturéque posteà faciamus.* Postridie Patres Vincentium iterùm convenientes, rem divinam fecisse, certóque sese scire affirmant, DEO quàm acceptissimum fore, ut Regi Navarræ assistat, solitámque suam pro Religionis Catholicæ tuitione, ac propugnatione optimam operam navet.

His igitur, contra quæ dicere nefas videbatur, adductus Vincentius obsistere non potuit, quin publicum bonum proprijs comodis & rationibus præferens, se ad Regis Navarræ familiaritatem obsequiúmque applicaret. Postridie ejus diei, quo Regem adivit, contigit, ut Rex acceptis à quodam ministro literis minùs gratis,

ve-

vehementi iracundia excandesceret. Querimoniæ titulum cum indignatione in medium proferebat, sibi partim à Philippo Hispaniarum Rege, partim à Pio IV. Pontifice Romano verba dari. Ad illum Vincentius : *Non dubito, mi Rex, quin pro singulari animi tui prudentia facilè noscas, duo tibi nuper ad Galliarum gubernationem asciro potissimùm necessaria esse ; quibus existimationem & auctoritatem apud summum Pontificem, & Regem Catholicum acquirere possis : nempè ut ad magna te facinora capessenda validum, & in promissis constantem revera ostenaas. Solemni Religione spopondisti Catholicam fidem tueri ; re ipsa Catholicum, Catholicorumque in hoc regno tutorem te esse demonstra. Hac mihi crede, via, impetrabis, ut & summus Pontifex, & Rex Catholicus plurimi te faciant, tuisque rebus optimè consultum velint.* Primùm hunc Vincentii sermonem Rex Navarræ adeò in bonam partem accepit, ut dictis illi gratijs spoponderit, in eam se potissimùm rationem incubiturum, ut in posterum non modò Pontifex, & Rex Catholicus, verùm etiam reliqui omnes intelligerent, nihil sibi charius esse, quàm ut, quæ pro Religione Catholica tuenda, fustinendáque pollicitus esset, vel ipsa sanguinis effusione præstaret. Nondum sextus à Turnonii Cardinalis obitu mensis elapsus erat, cùm Rex pila tormento emissa tam grave vulnus accepit, ut desperata salute paucis post diebus è medio sublatus fuerit. Vincentius Regi animam agenti sedulus affuit, illíque persuasit, ut sacrosanctum Evcharistiæ epulum, tanquam certissimum animæ ad beatam vitam pignus, priusquam moreretur, ritu Catholico acceperit, unctúsque decesserit.

Regem adversis lueris exasperatũ, sua facundiá mitigat, & ad saniora reducit.

Rex monenti morem gerit.

Eundem lethaliter vulneratum ad suscipienda Ecclesiæ mysteria disponit.

Cæterùm Vincentius Navarræ Regis morte, omnes quas in Gallia concipere poterat, spes incisas planéque extinctas esse videns, sese Hippolyto Cardinali Ferrariensi in Gallia tunc temporis agenti addixit, apud quem ob notas virtutes in magno jam honore, & pretio erat. Tribus enim nummûm aureorum millibus illicò donatus, paucis interpositis diebus, quòd summoperè optaverat, Romam cum Hippolyto rediit ante Comitiorum celebrationem, quibus post Pij IV. obitum Pius V. magna bonorum omnium voluntate fuit summus Ecclesiæ Antistes renunciatus. Is confestim Vincentio Montisregalis Ecclesiam in Subalpinis, cui ipsemet diu præfuerat, ultrò detulit. Ad gregem sibi commissum alendum accurrere protinùs decreverat Vincentius, sed illi Pontifex iter aliud multò longius pro universali Ecclesia suscipiendum (ad Mariam scilicet Stuartam Scotorum Reginam) proposuit. Et in literis Reginæ datis hæc habet de nostro Vincentio Romanus Pontifex : *Nunc quoniam ob ingravescentem jam ætatem Nostram, ac tot immensas occupationes, quibus hic pro universa Christiana Republica distinemur, in Scotiam ire non possumus, mittendum duximus Nuncium Nostrum Vincentium Montisregalis Episcopum, virum rara singularique propemodùm virtute, bonitate, doctrinâ, & prudentiâ præditum, qui tibi in singulis quibúsque occasionibus inserviat ; ipsi igitur æquè, ac Nobis fidem in omnibus adhibebis.*

Rege vitâ functo, cum Card. Estensi Romam proficiscitur, ac Antistes Montis Regalis creatur.

Paulò post Nuncius Apostol. mittitur in Scotiam ad Mariam Stuartam.

Regina Nuncii adventum literis urget: at eventis posteà novis seditionibus, eundem tantisper subsistere jubet, donec mitiora tempora illucescerent. Ille obtemperans, Reginam interim literis ad tuendam rem Catholicam hortatur.

Sub ipso ferventis caniculæ æstu longum illud iter ingressus Vincentius, Lutetiæ ab Archiepiscopo Glasquensi Reginæ Scotiæ ad Gallorum Regem Oratore literas accepit, quibus mirum in modum optare præferebat Regina, ut quamprimùm Nuncius Apostolicus in Scotiam trajiceret. Neque enim dubitabat, quin prudentissimis ejus consilijs, auctoritatéque nixa tùm religionem Catholicam protegere, tùm regni incolumitati prospicere, & consulere aliquando posset. Efflagitabat tamen, ut tantisper profectionem suam in Scotiam differret, dum alteras acciperet; nam se interim curaturam, ut quoad fieri posset, recentis seditionis reliquiis è medio sublatis tutior ipsi postmodùm, ac debita cum dignitate illuc pateret aditus. Ab incœpto itinere destitit Vincentius, Edmundum tamen Hayum è Societate JESU, natione Scotum, solertem, perspicacémque virum in Scotiam cum literis illicò direxit, quibus Reginam hortari, excitare, atque etiam inflammare, ut pro Religione Catholica in illo regno restituenda, tuendáque, pristinam animi magnitudinem conservaret, unáque pro comperto haberet, sibi & æternum Dei Numen perpetuò affuturum, & integerrimo Dei ipsius Vicario in primis curæ futurum, ut singulis quibúsque temporibus sanctum, veréque regium studium suum amplexaretur, summóque favore prosequeretur.

Inter hæc rebus in Scotia turbatis, Regina in Angliam profugit; ubi ab Elisabetha perjura capitis damnatur.

Elapso tertio mense, ex quo Lutetiam Nuncius Apostolicus pervenerat, cùm nullus adhuc de trajectione in Scotiam à Regina nuncius advenisset, Dumblanensem Episcopum, integerrimum prudentissimúmque virum cohortari, inque Scotiam expedire decrevit, ut Reginæ quædam admodùm salutaria ejus nomine enunciaret. Inter hæc Scotiæ res mutatæ: Regina transfuga intra Angliæ fines armatæ primùm custodiæ tradita; deinde jussu Elisabethæ Reginæ capite damnata est: Quemadmodùm fusiùs libro 4. Purp. nostræ n. 52. in vita Cardinalis Betonii ad calcem enarravimus; ubi totius tragœdiæ series ex professo describitur.

Rebus ità constitutis revertitur ad Ecclesiã suam; eámque digna Pastore vigilantia, zelo, & sollicitudine moderatur.

Desperatis igitur rebus ad Religionem Catholicam in Scotia pertinentibus, cùm jam legationis suæ munus se non posse exequi videret Vincentius, nihil sibi magis curæ esse voluit, quàm, annuente summo Pontifice, ad regendam Ecclesiam suam Montisregalis advolare. Quò, cùm primò advenit, non urbis solùm, verùm etiam universæ Diœcesis loca sacra omni studio visere instituit. Ob prætcritorum bellorum injuriam evenerat, ut plures in illa ditione hæretici non modò liberè versarentur, sed privatis quoque in ædibus impias conciones haberent, cœtúsque nefarios agitarent. Eos Vincentius Episcopus partim incredibili vigilantia, & dexteritate allexit, ut pravis dogmatibus damnatis, Religionis Catholicæ doctrinam amplexantes, ad sacrosanctæ Ecclesiæ gremium reverterentur, partim, quos obstinaciores, inque malo obduratos agnoverat, debitis pœnis judicio affecit. Sicque evulsis radicitùs paucos intra dies hæresibus, tota Diœcesis Montisregalis mirum in modum est expurgata, pristinóque decori resti-

tuta,

tuta. Diuturnas atque inveteratas inimicitias, quæ inter plures illius civitatis nobilissimas familias alebantur, abolere curavit, ac tandem extinxit; odiáque civium mutua, vix placabilia visa, sustulit. Collegium quoque è Concilii Tridentini præscripto pro puerorum animis ad pietatem, religionem, doctrinámque erudiendis instituit. Nuncius deinde Apostolicus ad Emmanuelem Philibertum Allobrogum Ducem ab eodem Pio Papa missus, auctor illi fuit, ut hæreticos omnes ab illa provincia amandaret.

Sabaudiæ Duci, ut hæreticos pellat, auctor est.

Gregorius XIII. Pii V. sub annum salutis 1572. successor, Vincentium ad Sigismundum Augustum Polonorum Regem direxit: at dum Vincentius legationi insistens, viæ se accingeret, illicò Sigismundi Regis tristis obitus nunciatur. Quocirca ut tam diù itinere desisteret, à Pontifice habuit in mandatis, dum novus Rex fuisset electus. Romam interim accersitus, in pontificiis Vaticani ædibus liberaliter, honorificéque tractatur. Henrico Valesio Caroli Gallorum Regis fratre à Polonis ad Poloniæ Regnum electo, confestim Vincentius summi Pontificis jussu in Galliam proficiscitur, ut ipsi Henrico tùm de amplissimo à Polonis sibi regno delato gratularetur, tùm ut frequens sedis Apostolicæ nomine eidem assideret: illúmque ad religionem Catholicam in Polonia defendendam, propagandámque excitaret. Porrò in Poloniam delatus, contra hæreticos ibidem magno numero existentes sæpenumerò, nec in cassum, pugnavit Vincentius; inter alios Christi veræ Ecclesiæ assertos, Andream Lorichium natione Danum Regis Sueciæ ad Henricum Legatum, magni ingenii & nobilitatis primariæ virum ab hæresi ad Catholicam fidem reduxit. Pontifici licèt absens literis persuasit, ut in Sueciam Antonium Possevinum è Societate Jesu, eruditione pietatéque præstantissimum commilitonem mitteret.

Legatus mittitur in Poloniam, & Galliam causâ legationis.

Andream Lorichium Danum ad fidem Cathol. convertit.

Post Henrici Regis è Polonia in Galliam discessum, ad imminentia pericula propulsanda, omnem prorsùs diligentiam, curam, operámque adhibuit, ut Archiepiscopum Gnesnensem, reliquósque Ecclesiastici Ordinis, atque alios, quotquot adire, sive compellare posset, Principes Catholicos in fide contineret: deinde ut regnum illud Maximiliano Cæsari (post occisum sacrilega manu Henricum Regem die 12. Augusti anni 1589.) deferretur, cujus partes, dum vixit, fortiter sustinuit. Post Maximiliani immaturum obitum ad Stephanum Bathorium Regem Polonum recèns electum se conferens, duo illi potissimùm sedis Apostolicæ nomine inculcavit; quorum alterum erat, ut se se religionis Catholicæ acerrimum defensorem, propugnatorémque re ipsa declararet; alterum, ut cum Rudolpho II. Imp. Maximiliani filio pacem, concordiam, amicitiámque confirmaret. Dum autem Synodus Provincialis Petricoviæ celebraretur, impetravit non solùm, ut jurisdictionis Ecclesiasticæ (quam hæretici magnoperè impugnabant) debita conservandæ ratio haberetur; verùm etiam ut Tridentini Concilii decreta sine ulla exceptione reciperentur. Quod in primis Stanislaus Hosius Cardinalis Varmiensis, vir doctrina, pietate, morúmque sanctitate maximè clarus, qui tunc in Urbe erat, (uti libro 4. Purp.

Alia ejusdē præclarè gesta enarrantur.

Favet Maximiliano Cæsari.

Stephano Bathorio Pontificis mandata exponit.

Jurisdictionis Ecclesiasticæ in Polonia vindex acerrimus existit.

Laudatur ea propter apud Pontificem à Card. Hosio.

Functus legatione Polonica, Fastorum emendationi præficitur.

Doctæ n. 79. diximus) tantoperè apud summum Pontificem commendavit, ut unius Montisregalis Episcopi operâ, atque industriâ, & religionem Catholicam propagatam, & Sedis Apostolicæ authoritatem plurimùm in Poloniæ regno auctam fuisse sæpiùs affirmarit.

E Polonica legatione, confectis prosperè rebus, Romam Vincentius revocatus, Pontifici rerum omnium, quas gesserat, exactam rationem exposuit. Dum autem ad Montisregalis Ecclesiam suam cogitaret, eum Pontifex in Urbe detinuit, & Congregationi, quæ ob Fastorum, annique correctionem, emendationémque fuerat instituta, præfecit. At mortuo repentè Emmanuele Philiberto Sabaudiæ Duce, nova rursus Vincentio graves pro Ecclesia Dei extra urbem perferendi labores offertur occasio. Summus námque Pontifex, qui ob hujusmodi Principis immaturum interitum posse in Cisalpinis regionibus inter Galliæ, Hispaniæque Reges bellum excitari timebat, illum ad Carolum Emmanuelem Philiberti filium eo animo legavit, ut pacem concordiámque omni studio servandam curaret. Dum verò hac legatione fungeretur, à Gregorio XIII. sacræ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis absens renunciatur, & sacrum de more pileum à Pontifice transmissum, Taurini magna celebritate ipsiúsmet Caroli Emmanuelis Ducis manu accipit. Inter hæc Taurini etiámnum existens, inopinato atque acerbo Pontificis obitu consternatus, Duci vale dicto Romam ad electionis Comitia properavit. In itinere tamen, antequàm ad almam urbem perveniret, Sixti V. electionem intellexit, illúmque Romæ salutavit, & sacrum galerum rubeum publicè cum titulo Presbyteri S. Mariæ in via, solemni ritu, in consistorio ab ipso recepit.

Legatus mittitur in Sabaudiam: ubi consistens purpurâ donatur.

A Sixto V. Congregationi Rituum præficitur: quo in munere, Deo ac conscientiæ servit.

Facto exinde transitu ad Titulum S. Clementis, præfuit Congregationibus sacrorum Rituum, & Regularium: quo in munere nihil magis curæ habuit, quàm ut rogatus apertè, liberè, sinceréque sententiam suam ediceret. Quam quidem in dicendo libertatem, licèt quandoque non omnes probarent, nunquam tamen ille, Deo & conscientiæ studens, deponere aut moderari voluit; quod nihil, præterquam quod justum, utile, atque honestum esset, respiciendum putaret. In dando consilio candidus fidelissimúsque semper extitit: si quæ sibi separatim negotia committerentur, tanta animi contentione, tantóque studio persequi solebat, ut nec dies, nec noctes quiesceret, donec ad optatum finem perducerentur.

In pluribus Comitiis à Cardinale Montalto ad Summam rerum expetitur.

Sixti V. Pontificis jussu, regni Scotiæ, ac Mariæ Reginæ res in urbe protegendi munus accepit. Interfuit aliquoties Comitiis sacris, illis videlicet, in quibus renunciati sunt summi Ecclesiæ Antistites Urbanus VII. Gregorius XIV. Innocentius IX. & Clemens VIII. In quibus Comitiis licèt plures contrarios, præsertim Hispanos, expertus fuerit, quasi Galliæ & Navarræ Regibus plus æquò addictus; Alexander tamen Perettus Cardinalis Montaltus, Sixti V. ex sororis filia pro-nepos, Vincentium tanquam omnium optimum, sapientissimúmque Cardinalem ad celsissimam dignitatis sedem perducere elaborabat; nec unquam ulla re à proposito deterreri potuit; sed

ſed tamdiu in ſuſcepto conſilio firmus permanſit, donec vel ipſius repugnantis Vincentii hortatu ad ſuffragium alteri dandum perſuaſus fuit. At quàm æquo placidóque animo Vincentius ſe in his Romanorum Pontificum electionibus, quamvis repulſam paſſus, geſſerit, non eſt facilè referre: offenſiones certè, quas accepit, mira quadam hilaritate, ſuavitatéque ita condiebat, ut ne minimum quidem videretur commotus. Semper enim ſibi perſuaſit, animis ingenuis nihil præter culpam pertimeſcendum accidere poſſe; illatas verò injurias tum voluntaria oblivione conterendas, tum Deo immortali remittendas, & condonandas.

Repulſam ab æmulis paſſus, non offenditur.

Quidam Vincentium, tanquam hominem callidum, verſutum, & à quo fronte ſententia occultaretur, incuſare non deſtiterant, licèt natura atque ingenio ita eſſet comparatus, ut nihil non perfectum, aut elaboratum induſtriâ agere videretur. Accuratè, exquiſitéque omnia tractabat, atque in rebus omnibus munditiam, elegantiámque adhibebat. Hoc malevoli non ſolùm in illo non commendabant, ſed & vitio vertebant. Non defuerunt, qui Vincentium culpandum, improbandúmque ducerent, quòd interdum amicis convivia nimis lauta, nimiſque ſplendida præberet: ſed quale hoc vitium in viro principe & naturâ liberali? Amicorum convictu tantoperè ille oblectabatur, ut ſicut in illis amandis modum non habebat; ita quò majorem illis honorem tribueret, vel excedendum quandoque arbitraretur. Illis tamen accumbentibus, vix modicum ipſe cibum capere ſolebat, affirmans; *Amicorum præſentiam omni ſibi vel exquiſita eſca potiorem eſſe*: unum ſemper effecit, ut nunquam menſam ſine lectione ſacra extrui vellet. Neque verò Vincentius ſe tantummodò erga amicos, hoſpitésque magnificè geſſit, ſed & erga pauperes ac peregrinos munificentiſſimus apparuit ſemper, quibus dietim præter cibos, etiam nummos impertiebat.

Immeritò à nonnullis reprehenditur.

Ejus ſobrietas, & munificentia in omnes, præſertim pauperes.

Ad ſeptuageſimum ætatis ſuæ annum pervenerat Vincentius, quando in mortiferum morbum incidit: tum nullam ſibi medicinam magis ſalutarem adhibere poſſe exiſtimavit, quam ſi animam ſacra exomologeſi expiatam divino epulo recrearet. Quò autem cœleſte illud ad ſupernam patriam neceſſarium viaticum debita cum reverentia ſumeret; quamvis jam acri vi morbi conſumptus, penéque exanimatus, eſſet, à medicis tamen perſuaderi non potuit, quò minùs è lectulo ſurgeret, veſtibúſque ſolitis, quibus è Cardinalis gradu utebatur, indutus, in proximum familiare ſacellum non ſemel, ſed bis incederet; ubi ad altare genibus flexus, priusquam è Sacerdotis manu Sacramentum acciperet, Deum precibus tanto animi ardore eſt veneratus, ut non jam in terris degere, ſed inter cœleſtes Spiritus translatus videretur. Urgentibus primò medicis, ut in cubiculo, in quo decumbebat, aut ſaltem proximiore conclavi, in quo ſcabellum, pulvinárque ſtratum erat, Sacerdotem Euchariſtiam deſerentem præſtolaretur; *An neſcitis*, inquit ſubridens, *nobis è mundo diſceſſuris, Deo eſſe quàm proximè accedendum? quanta corporis debilitate conficiar, non ignoro: confido tamen, animum valentem, qui morbo tentari non poteſt, ad ſupremum hoc meum erga Deum munus exequendum ſubſidio futurum eſſe.*

Morbo tentatus, quàm religiosè ad iter æternitatis ſe accinxerit & ejus ad Medicos reſponſio.

Una

Infirmorum Ministros hæredes scribit.

Una illi rerum humanarum supererat cura, fortunarum scilicet, quibus honoris causâ cohonestatus fuerat, distributio. Hac, ut se expediret, Testamentum condidit, quo hæredes scripsit religiosos in urbe homines, vulgò *Infirmorum ministros* appellatos, qui voto solemni obstricti, ægris quocunque morbo laborantibus, etiam pestilentia infectis, operam dare tenentur. His præcipuam fortunarum partem cum ingenti ære ad subsidium languentium transcripsit. Sed & quanti Societatis Jesu patres, quibus semper domesticè usus fuerat, eorúmque pietatem, doctrinam, cæterásque virtutes fecerit, apertissimè declaravit, dum eorum Collegio Romano, quod Gregorius XIII. maximis impensis paulò ante extruxerat, Bibliothecam non mediocri sumptu congestam liberaliter legavit, cum Deiparæ Virginis collachrymantis signo, ab Alberto olim Durero, nobilissimo Germaniæ pictore, tanto artificio picto, ut & veras lachrymas profundere, & inspicientium animos ad ipsam in cœlis regnantem Virginem traducere videretur: quod tamen posteà Clemens VIII. signi raritate raptus, sibi à patribus Societatis concedi petiit. His ita constitutis corpus suum ad Divi Clementis ædem, cui è Cardinalatûs titulo præfuerat, absque ulla pompa humani præcepit, dictato etiam elogio, quod sepulchro incideretur, vel quod potiùs perpetuum modestiæ suæ simulachrum apud nos esset.

Collegio Romano Soc. J. Bibliothecam legat cum nobili B.V. signo.

Sibimet ipsi Epitaphium scribit.

D. O. M.

HIC JACET VINCENTIUS LAUREUS
TT. S. CLEMENTIS PRESBYTER CARDINALIS
MONTIS REGALIS NUNCUPATUS.
ORATE PRO EO.

Huic elogio in supremis tabulis descriptus hæres addidit, quæ sequuntur.

OBIIT XII. KAL. JANUARII.
M. D. XCII.

Ejus in extremis moriendi alacritas.

Simul ac Cardinalis se à cura, in qua pro Testamento condendo versatus erat, liberavit; de ea tantùm ratione, quæ ad mortem piè obeundam attinebat, meditari cœpit. Amicis, quotquot admittebantur, invisentibus, bonóque ipsum animo esse jubentibus, neque enim desperandum, quin divina ope esset convaliturus, *sive vivimus*, reposuit, *sive morimur, Domini sumus.* Claudius Aquaviva Soc. Jesu Præpositus Generalis ejus amantissimus, ut nullum veri in eum amoris officium prætermitteret, per unum è patribus illi tempus adesse nunciavit, quo extremæ unctionis Sacramento, utpote adversus mortem, atque humani generis hostem validissimo præsidio armari deberet: quod Vincentius adeò gratum, acceptúmque habuit, ut ingentes illi gratias ageret. Tum oblato Christi Salvatoris in cruce pendentis signo, statim assurrexit, fixóque oculorum obtutu sanctè illud veneratus est: inde cuidam ex assistentibus asserenti; *Christus crucifixus est pro mundo*: Et *ego* inquit,

quit, *mundo.* Sacerdoti verò extremæ unctionis Sacramentum deferenti, sacrósque de more versus pronuncianti, & ipse alternis respondit: cúmque forte Sacerdos illud regii Vatis proferret: *In domum Domini ibimus;* atqui *lætantes*, ait moriturus Cardinalis, *lætantes ibimus.* Quibus dictis, inclamato tertiùm sanctissimo nomine JESU, placidissimè conquievit XII. Kalendas Januarii anno salutis 1592. ætatis 71. magno sui bonis omnibus relicto desiderio. Nec mirum, nam virtutibus egregiis, & multiplici scientiarum notitiâ floruerat: Græcæ, latinæque linguæ peritissimus, Philosophiæ, Medicinæ, ac Theologiæ studio mirè excelluerat.

Mortem lætus aspicit Romæ.

Quæ scripserit?

Scripsit Aphorismos Medicos.
Paradoxa Philosophica.
Summam Theologiæ.
Vitam Francisci Cardinalis Turnonii.
Variáque è Græco Opuscula in Latinum transtulit.
Quorum tamen, præter unam Turnonii vitam nihil prodiit.

Agunt de eo Antonius Gabutius in vita Pii V. Petramellarius in Elog. Rugerius Tritonius in vita. Marraccius in Purp. Mar. Ludovicus Donius d'Attichy in hist. Card. Jo. Petrus Guinssanus in vita S. Caroli Borromæi. Ughellius in Italia sacra. Franciscus Sacchinus in hist. Soc. JESU. Morerius in dict. hist. & alii.

ANNO 1572.

SEDENTE GREGORIO XIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

ALBERTO BOLOGNETO

S. R. E. CARDINALE.

ALBERTUS Bolognetus, Italus, patria Bononiensis, Francisci Senatoris nobilis viri ex Lucretia Elephantucia præclara fœmina filius, anno redemptionis 1538. Quinto Kalend. Augusti natus, Gabrielis Paleoti præstantissimi Cardinalis propinquus, ejusdémque in addiscendis legibus auditor, clarum in eo studii genere, post suscepta Doctoratûs insignia, tam Bononiæ, quàm Salerni nomen suum publicus interpres fecit. Ob id Romam à Gregorio XIII. summo Pontifice vocatus, utriusque Signaturæ Referendarius constitutus, sedis Apostolicæ apud Franciscum Magnum Hetruriæ Ducem; ac deinde apud Venetam Rempublicam Nuncius, Massæque Populoniæ Episcopus renunciatus fuit. Dum Florentiæ apud Magnum Hetruriæ Ducem Nuncii Apostolici munere fungeretur, Philippum Cosmum Francisci primogenitum sacro baptismatis fonte lustravit. Postremò ad Stephanum Bathorium Poloniæ Regem Legatus, in sacrum Purpuratorum senatum ob multa merita cooptatur. Accepto verò sub salutis annum 1585. Gregorii XIII. obitu, Romam properans, cùm per iter apud unum alterúmque Germaniæ Principem amicitiæ gratiâ diverteret; lautiúsque, quàm frugalis ejus natura sufferre posset, haberetur, in oppido Va-

XXXI.

Jurisprudentiam Bononiæ interpretatur.

Legationibus fungitur, & Episcopus creatur.

Sacro senatui adscribitur.

E legatione Polonica rediens, moritur in Germania

corio (vulgò *Wilach*) ardenti febre correptus, X. Kalendas Junii anno Christianæ salutis 1585. ætatis 47. fatis concessit. Translatus inde Bononiam, ad S. Mariam, quam *Servorum* appellant, Majorum suorum sepulchro illatus est; ad cujus tumulum sequens nigro marmori insculpta extat inscriptio.

Translatus Bononiam hoc Epitaphio decoratur.

D. O. M.

Memoria Alberti Bologneti Francisci Senatoris Filii, literis, prudentia, atque omnibus Christianis virtutibus clarissimi, qui legum scientiam Bononiæ, & Salerni Summa cum laude professus, à Gregorio XIII. Pontif. Max. Romam evocatus, primùm inter V. S. Referendarios adscribitur: mox Venetias, tum Florentiam, postremò ad Stephanum I. Poloniæ Regem Legatus, in Ampliss. Cardinalium Ordinem coöptatur: inde Romam ad novum eligendum Pontificem contendens, febri in itinere correptus, in Germaniæ oppido Vacorio sanctissimè in Domino quievit Anno 1585. Vixit annos 46. Menses 11. dies 21.

Ejus Scripta. Extant singularia Legalis sapientiæ signa Alberti Cardinalis, nimirum:

- Disputationes de Lege, Jure, & æquitate, typis impressæ inter universi Juris Tractatus.
- Item Commentaria ad Rebuffi §. de verborum obligationibus.
- Et alia nonnulla ad Jurisprud. spectantia.

Agunt de eo Franciscus Cabrera de Pontif. Petramellarius in Elogiis. Victorellus in addit. ad Ciac. Pomponius Vizanus in Hist. Bonon. Ferdinandus Ughellius in Ital. sac. Nomenclator Cardinalium. Franciscus Amadi de Nobil. Bonon. & alii.

ANNO 1572.

SEDENTE GREGORIO XIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

GEORGIO RADZIVIL S.R.E. CARDINALE.

XXXII.

Duodennis ejuratâ hæresi fidem Cathol. amplectitur. Coadjutor Vilnensi Episcopo datur.

GEORGIUS Radzivil, Lithuanus, Nicolai Radzivil Olicæ Ducis & Niesvisii, Palatini Vilnensis, filius, vix ætatis annum duodecimum inierat, quando utroque orbatus parente (desuper afflatus) parentum errorem detestatus, fidem Catholicam ardenter amplexus est. Qui optimis moribus, & literis excultus, à Valeriano Episcopo Vilnensi ad gerenda ejusdem Ecclesiæ gubernacula Coadjutor postulatus, Stephani Bathorii Poloniæ Regis assensu à Greg. XIII. confirmatur. Valerianus enim Vilnæ Episcopus, virtute & zelo celebris, & ætate confectus, dolebat Vilnam intùs & extra va-

variis sectis obsideri, vexarique: ut autem impendentibus malis opportunè in tempore occurreret, Georgium Olicæ Ducis fratrem adjutorem pastoralis officii à Gregorio Romano Pontifice petiit, & obtinuit. De cujus virtutibus, præter ipsum Valerianum, Rex Poloniæ, & Canonici Vilnenses amplissimum Testimonium perhibebant.

Optima igitur juvenis indoles & virtus, tot egregiis testibus, ac testimoniis roborata, editáque ab ipso Georgio pietatis, & in Apostolicam sedem observantiæ indicia apud Pontificem Gregorium, suum pondus habuêre. Quare assensit; sed eum statim Romam adire jussit, tum ut studiis gravioribus in ea vacaret; tum etiam ut à sanctæ & veræ matris uberibus lac purum religionis & pietatis exugeret.

Romam studiis gravioribus imbuendus evocatur.

Duxit Georgius secum Romam fratrem natu minorem, Catholicæ religionis veritatem recenter amplexum: uterque Achilli Gagliardo, optimo Societatis Theologo, spirituali institutione excolendus creditus: utrique nobilis villa Julii III. quondam Pontificis, in æstivum secessum, Gregorii jussu, tradita. Cùm aliquot Romæ mansisset annos, S. Jacobi corpus & ædem in Hispania visendi cupidus, assumpto peregrini habitu & baculo, ignotus Româ Hispaniam versùs iter arripuit, pedésque uno dumtaxat famulo comitatus confecit. Quæ res ad urbem revertenti Pontificis gratiam & amorem Georgio mirè auxit, multóque majorem veræ pietatis existimationem ei apud omnes conciliavit.

Peregrinatur Compostellam.

Interim Valerianus, cujus ille designatus Coadjutor erat, naturæ concessit; quare jussu Pontificis ad Ecclesiam suam profectus, statim consecratur, & ab eodem Stephano Rege, Livoniæ provinciæ, recèns à Moschis recuperatæ, gubernandæ præficitur. Qua in re & pascendo sibi commisso grege ita piè, ac diligenter se habuit, ut plures eo auctore, & suasore hæreticos detestati errores ad Ecclesiæ Catholicæ gremium redierint. In præcipuorum sectariorum oculis publicam Bibliothecam Vilnensem expurgari, & damnata volumina comburi præcepit: &, ne quis vel libri folium à se non probatum typis cuderet, venderetve, capitali, sed justo edicto, cavit. Collegio Societatis Jesu Vilnæ erecto annuum decem millium florenorum redditum eo fine attribuit, ut semper vigiles ad exorientia hæresum monstra essent, paratique ad pugnam. A Stanislao fratre, ne quempiam, cujus fides corrupta esset, in paterno Olicæ Castro pateretur, impetravit. Synagogas hebræorum; impura hæreticorum conventicula; Anapabtistarum diverticula legibus proscripsit. Ruthenis Schismaticis optionem dedit, vel in unitate fidei cum Latina Ecclesia vivendi, vel bona, quæcunque ea essent, amittendi, & abeundi: ad fidem redeuntibus favorem & gratiam explicuit; quin & victum & ædes, si pauperes essent, liberalissimè attribuit. Virginibus ac Viduis egentibus, quarum pudicitiæ carnales hæretici maximoperè insidiabantur, erectis monasterijs, ac dote collata consuluit. Nullum erat pietatis, zeli, religionis, aut charitatis opus, quod incensus Dei & proxi-

Episcopus Vilnensis consecratus, Livoniæ præficitur: à fide aberrantes reducit.

Collegio Vilnensi annuos proventus assignat: aliáque præclara operatur.

Floret zelo Religionis, & pietatis operibus.

mi amore Georgius non exequeretur, dictus eapropter *Lithuaniæ Pater, solatium, & salus.*

Purpurâ & Infulâ Cracoviensi, ac Legationib. honestatur.

Tot, tantisque in Ecclesiam Catholicam meritis fulgens, à Gregorio XIII. Pont. Max. Presbyteris Cardinalibus tituli S. Sixti absens adscriptus est; octoque post annos ad Cracoviensem infulam, quæ in Regno Poloniæ primaria & amplissima est, Sigismundi III. Regis benevolentia translatus. Ad quem Sigismundum etiam, uti & ad Rodulphum II. Cæsarem à Clemente Papa VIII. anno 1592. absens Legatus renunciatus est, ut pacem inter illos, & connubia Regis cum Imperatoris filia conciliaret: quorum nuptiæ, inita pace, nomine Pontificis Romani ipso Legato præsente eodem anno celebratæ fuerunt. Anno verò Jubilæi 1600. ad lucrandas sacras Indulgentias Romam veniens, cùm Portæ sanctæ aperitioni cum aliis Purpuratis, & in pontificio sacello sacris solemnitatibus non semel interfuisset, subita morbi malignitate affectus (veneno à quodam ab hæreticis corrupto clanculùm impetitum fuisse suspicantur nonnulli) anno eodem mense Januario, ætatis suæ 44. Romæ non sine omnium dolore extinctus est. Quem ægrotantem Clemens Papa VIII. die mortem præcedente lachrymans inviserat, & de inexhausto Catholicæ Ecclesiæ thesauro plenariam Indulgentiam concesserat. Ejus cadaver in Ecclesia patrum Societatis, nomini JESU sacrà, honorificentissimè cum hoc brevi elogio sepultum jacet.

Romam lustrali anno profectus, non sine veneni suspicione, moritur.

Sepelitur ad Patres Soc. JESU.

GEORGII TIT. S. SIXTI
S. R. E. PRESB.
CARDINALIS RADZIVILI
EPISCOPI CRACOVIENSIS
DUCIS OLICÆ ET NIESUISII
DEPOSITUM.

Mentionem ejus faciunt Joannes Ferrus de Insignibus. Petramellarius in Elog. Victorellus, & Ughellius in addit. ad Ciac. Guido Bentivolus in Mem. hist. Doglion. in hist. Vincentius Robardus in quinquennalib. gestis Sixti V. Oldoinus in Notis ad Ciac. & alii pauci.

ANNO 1572.

SEDENTE GREGORIO XIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

SIMEONE TALLIAVIA DE ARAGONIA S.R.E. CARDINALE.

XXXIII. *Generis nobilitatem, doctrinæ, ac purpuræ radiis, ampliùs illustrat.*

SIMEON Talliavia de Aragonia Siculus, Caroli de Aragonia Terrænovæ Ducis, Vetranæ Principis, & Avolæ Marchionis ex nobilissima Principe Margarita Vintimilia conjuge filius, anno à partu Virginis 1550. die 20. Maji in oppido paternæ ditionis Vectiano ortus, dignis excelso genere moribus, & huma-

humanioribus literis institutus, anno ætatis suæ septimo decimo in Hispaniam missus, in Complutensi Gymnasio in Philosophiæ ac Theologiæ studium ardenter incubuit, feliciterque progressus, lauream utriusque facultatis magna omnium laude Princeps juvenis adeptus est: Quo studiorum, ac reliquo vitæ curriculo, ingenij, doctrinæ, & honestissimæ conversationis laudibus apprimè excelluit. Præclaris hisce Simeonis virtutibus Gregorius XIII. Pontifex Max. motus, illum absentem, ætatis suæ anno trigesimo tertio, purpurâ inter S. R. E. Diaconos Cardinales decorandum censuit.

Simeon hac auctus dignitate, omnibus virtutibus, quæ in viro Ecclesiastico requiri possunt, sed maximè zelo Religionis effulsit: in quo nemo unquam (teste Oldoino) vel in rebus gerendis solertiam, vel in dando consilio fidem, vel in vitæ instituto sanctimoniam desideravit. A primo Cardinalatûs titulo sensim ad alios gradum faciens, præfuit denique Episcopus Cardinalis Ecclesijs Albanensi, & Sabinensi. Apud Urbanum VII. tantam gratiam & auctoritatis ante Pontificatum opinionem fuerat adeptus, ut vix Pontifex creatus, Cardinalem de Terranova ædes Vaticanas incolere, totámque ferè negotiorum molem sustinere voluerit. At intempestiva optimi Pontificis mors (nam duodecimo die ab electione, nondum coronatus, fatis concessit) optima Cardinalis consilia præripuit. Urbano succedens Gregorius XIV. eundem eodem fine apud se manere jussit, ut nimirùm magis ardua sanctæ Sedis negotia ejus fide, consiliô, ac prudentiâ regerentur. Cui Pontifici tanto fuit veræ amicitiæ, atque gratiæ vinculo connexus, ut non secùs benignè & humaniter in Pontificatu ab illo tractaretur, ac priùs familiariter ab eodem anteà Cardinale fuerat cultus & amatus. Illum enim Gregorius ad domicilia in Vaticano palatio assignata, quotidie, aut alternis saltem diebus invisere, alloqui, & de gravibus negotiis consulere solebat. Noverat enim illum veritatis amatorem, simulationibus infensum, & judicio, atque consilio sincerum, candidum, apertum: Cujus vita, ut procul à fuco, ità sententia purior, stabilis, & certa sibi semper visa fuerat.

Zelo Religionis conspicuus, sensim Episcopus Albanensis, ac Sabinensis creatur.

Magnâ apud Urbanum VII. & Greg. XIV. gratiâ & auctoritate pollet.

Vir sincerus, verax, & candidus habetur.

Simeon igitur multis virtutibus clarus, omnibúsque charus, cùm quinquies Pontificiis Comitijs suo suffragio interfuisset, Ecclesiæ Panormitanæ in Sicilia designatus Præsul, & Episcopus Sabinus, die 20. Maij anni 1604. Romæ Quinquagenario major supremum diem piissimè obijt. Ejus cadaver in Ecclesia Domûs professæ Societatis JESU regio apparatu conditum fuit.

Romæ sancto fine quiescit.

Hic, ut suam in Deiparam Virginem pietatem orbi testatam faceret, calicem aureum opere, gemmis, & margaritis selectissimis insignem; Crucem item chrystallinam cum Christi effigie aurea, affabrè factam, & quatuor magni ponderis Candelabra argentea Lauretanæ Virgini in donum obtulit; atque in illius Templo Sacellum D. Thomæ Aquinati adornandum curavit, ut testatur Tursellinus in historia Lauretana. Ecclesiæ S. Mariæ Constantinopolitanæ in Urbe quinque aureorum millia testamento transcripsit, in eáque præpingue Sacerdotium pro duobus Presbyteris Siculis, immor-

Ejus varia pietatis monumenta.

immortali DEO ad aram perpetuò servituris, instituit, fundavitque.

Ejus scripta.

Edidit Simeon præclaras Constitutiones: pro Cleri & populi reformatione.

Sermones item sacros in Synodis habitos.

Explanationem nonnullorum Decretorum Pontificiorum.

Ejus meminêre cum laude Marraccius in Purp. Mariana. Guido Card. Bentivolus in Mem. Hist. Rocchus Pyrrhus in Notis Eccles. Sicilsen. Horatius Turselinus in Hist. Lauret. Ughellius in Italia sacra, & in addit. ad Ciac. Vincentius Robardus in gestis quinquen. Sixti V. & alii.

ANNO 1572.

SEDENTE GREGORIO XIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

ANDREA BATHORIO S. R. E. CARDINALE.

Ob insignes animi dotes, & Stephani Bathorij patrui in Ecclesiam merita, Cardinalis creatur.

XXXIV. ANDREAS Bathorius de Somlio Transilvanus, Stephani I. Poloniæ Regis ex fratre nepos, & ejusdem Regis apud Gregorium XIII. Orator, ob raras animi dotes, eruditionem, & Linguarum peritiam ab eodem Pontifice purpurâ cum titulo Diaconali S. Angeli in foro piscium exornatus est. Maximiliano Cæsari, ut regnum Polonicum adipisceretur, faverat priùs Gregorius; at sublato immatura morte Maximiliano, Stephano, qui armatus Cracoviæ regni coronam acceperat, & Religionem Catholicam ex animo tuebatur, propagandámque summo studio curabat, singulariter favit. Quare Andream illius nepotem, qui Christianarum virtutum, & excelsi animi specimen in Romana aula Orator ostenderat, in amplissimum Purpuratorum ordinem retulit, die ultima Novembris anni 1583.

D. Carolus Borrom. eidem purpuram gratulans, leges ad piè vivendum præscribit.

Ad Andream recèns ad Purpuram assumptum insignes literas, divinis monitis, Spiritu sancto plenas dedit Carolus Borromæus, quibus illum ad vitæ rationem rectè, sanctéque instituendam paternè hortatur, legésque ad id consequendum valdè accommodas, ac salutares præscribit. Cui Andreas per omnia obsequens, responsum Principe dignum hujus tenoris dedit; ex quo facilè, cujus animi, eruditionis, & pietatis fuerit, conjicias.

Andreas Cardinalis Bathorius à Somlio
Carolo Cardinali Borromæo.

Insignes Andreæ Cardinalis literæ ad S. Carolum Card. Borromæum, relatu & lectu dignissima.

Accepi literas tuas, Cardinalis Amplissime, plenas Christianæ pietatis, & Apostolicæ sollicitudinis exemplis, amorísque in me notis insignes. Quas cum incredibili animi mei voluptate legi: Téque de mea salute (non verebar enim humilem, humilis Christi discipulum, humili verborum genere appellare, vulgari illo modo, sed singulari quadam ratione, quæ non nisi charissimis solet adhiberi) sollicitum animadverti: quod ille tibi inspiravit, quem in omnibus tuis studiis & consiliis spiras; & à cujus laude, & gloria pro-

propaganda nunquam respiras. Benedictus DEUS, *cujus hoc beneficium agnosco: Quòd hæc ætas mea in hæc tempora tua inciderit: in quibus tu mihi Angelus, ego tibi Loth; tu mihi Raphaël, ego Tobias; tu mihi Hieronymus, ego tibi Nepotianus; tu mihi Barlaam, ego tibi Josaphat; tu mihi Paulus, ego tibi Timotheus; cujus ille adolescentiam in illa omnium Ecclesiarum sollicitudine regere, gubernaréque non erubuit.*

At utinam, qui tibi inspiravit, ut mihi Paulus esse velis, mihi quoque inspiret, ut esse tibi Timotheus contendam; mihi & omnia pietatis præcepta, quæ tu mihi in pyxide Spiritûs sancti calamum tuum intingens demonstras, sine ulla excusatione vel ætatis, vel difficultatis, non spe, & exspectatione, sed re, & veritate impleam. Id autem tantò me faciliùs à divina bonitate consecuturum arbitror, si tu, cùm ad Altare Domini steteris, cùm te in tuis cubiculis in illius conspectum projiciens, me quoque in eorum numerum referendum putabis, pro quibus cordis tui sanguinem per lacrymas ex oculis defluentem; sacrificare consuevisti: Voluntatem enim, *ait ille*, timentium se, faciet, & deprecationem eorum exaudiet. *Id si mihi per te contigerit (quod equidem valdè spero) nec ista generis mei claritas, nec iste locus, nec res, nec dignitas, nec ulla corporis, aut fortunæ bona, tanta esse poterunt, ut ea existimem cum hoc uno tuo beneficio ullo pacto esse conferenda. Me quidem adhuc omnia, quæ abs te proponuntur vitæ studia, dies ac noctes incendunt tùm majorum meorum Regum & Principum exempla (qui pro fide Christi contra diversas artes Antichristi, cum ingenti sua laude, extrema sæpè pericula adierunt, nec ullas vitæ contentiones, ut omnium commodis & utilitatibus inservirent, diffugiendas existimarunt) tum ipsa quoque mea præsens Ecclesiastica vocatio; Regiæq; Majestatis Domini, & patrui mei clementissimi exspectatio, ac rerum in orbe Christiano conversio: Et quidem etiam à natura nobis dati igniculi, ad omnia summa pro vera pietate audenda, tentandáque nos inflammant. Sed hæc ità pia, ità paterna sua de me sollicitudo, hæc tam vitæ studiorum, quàm occupationum circumscriptio, hoc gubernandæ familiæ artificium, quod in tuis literis expressisti, sicut olim Tobiam Angeli manus, ex quo cupio, viâ quadam expedita ducere me videntur. Quo nomine, quantas animus meus capere potest, & ago, & habeo tibi gratias, habebóque dum vivam: Nec ullo unquam tempore tùm apud cæteros omnes, tùm apud Serenissimum Regem paternæ tuæ dilectionis prædicationem prætermissam, cui & ipsi non alius profectò, quàm is, qui suum domicilium in tuo pectore collocasse existimatur, Dei Spiritus, hujus consilii & cogitationis initium attulit, ut me ad te mittendum putaret: ut in te uno Ambrosios, Augustinos, Basilios, Gregorios, Hieronymos relucentes; in te uno superiora simul sæcula; in te uno opera Sanctorum, quæ in Ecclesiasticis Annalibus legebamus, his meis oculis viderem. Quod beneficium in hac ætate mea mihi contigisse, & gaudeo quidem certè plurimùm, & in arce pectoris mei diligentissimè ponendum puto. Sed nolo te longioribus literis, publici commodi procuratione impeditum, impedire. Hoc tibi persuadeas velim, neminem esse, qui te, ex omnibus, quot iste sol aspicit, qui tuas virtutes, pluris quàm ego faciam, & admirer.* DEUM *precor, ut te, vir* DEI, *pro Ecclesiæ suæ utilitate quàm diutissimè servet incolumem, & felicem. Romæ pridie Nonas Februarii 1584.*

An-

Andream Bathorium Cardinalem, tanquam virum eruditum magnis laudibus effert Vincentius Robardus, de quo in gestis quinquennalibus Sixti V. hoc scripsisse carmen invenitur.

Vincentii Robardi elegans de eo carmen.

Magna canam, vos magna piæ memorate Camœnæ,
Audiat ut laudes hoc diadema suas.
BATHORIUS, cui tota patent Heliconia septa,
Ætherei socius Cardinis ecce venit.
Qui licèt Icarios nondum toleraverat æstus,
Corpore bis decies, Rege creatus avo.
Clara tamen propero veniens prudentia passu
Finxit honoratâ pectora clara manu.
Hinc benè lasciva decurrens prata juventa,
Intulit eximiis nomina magna viris.
Nobilis ergo suo jam Transilvania penè
Regia BATHORIO sceptra datura fuit.

Episcopus Varmiensis creatur.

Sub Sixto V. Pontifice Maximo Varminensem Episcopatum obtinuit: sed anno 1599. dum comparato exercitu Transilvaniæ partem armato milite recuperare studet, à quodam Vallachorum Duce insidiis petitus, suis partim cæsis, partim in fugam versis, dum ipse sibi fugâ consulens, fluvium ementita veste tranare cogitat, die 10. Augusti à rusticis nonnullis, hosti inservientibus, cæsus est. Caput ab iis Vallachio Duci datum, corpus in viciniori æde ad tempus tumulatum, inde Albamjuliam relatum, ibidem nobili sepulchro conditum est.

A rebellibus cæditur.

Tragœdiam hanc, qui ex vero scripsêre, aliter narrant.

Rem aliter narrant alii, qui illius ævi historias ex vero scripsêre. Anno Christi millesimo quingentesimo nonagesimo nono (inquiunt) Sigismundus Bathorius Transilvaniæ Princeps post suum è Silesia reditum variis consiliis agitatus, dum ex nonnullorum sententia, de reconciliatione cum Rodulpho Cæsare per Legatos, ageret, ab aliis, qui indigenam Principem cum pace & bona Sultani Turci gratia (sine qua pacem habere non poterant) quàm externum belli necessitate adjunctâ malebant, in contrarium pellectus, comitia provincialia celebravit mense Martio, orationémque habuit, qua Bathorium repetitis in rempublicam Christianam meritis, atque etiam ad extremum de suis multa præfatus, quæ pericula Transilvaniam circumstarent hinc à Germanis, illinc à Turcis ei inhiantibus aperuit, iisque dum undique respiciens remedium quæreret, non aliud opportunius se reperire dixit, quàm si Andreas Cardinalis patruelis suus vice sua substitueretur, & onus, quod diù ipse impar sustinuisset, ejus cervicibus imponeretur. Quippe cui suppeteret animus, juventæ vigor, firma corporis valetudo, & constarent integra omnia cum utriusque gentis Imperatore, ac præterea cum vicino Rege Poloniæ potentissimo arcta amicitia; unde futurum esset, ut sub eo Principe salva forent omnia in Transilvania.

Sigismundus Bathorius Transilvaniæ Principatum in Andream Card. patruelem suũ transfert.

Cardinalis, Princeps salutatum, Georgium Bastam, & Michaëlem

His prolixè explicatis, cunctos Proceres in verba Cardinalis non invitos adegit; ipséque, uxore suâ ad matrem ire permissâ, celeriter è Transilvania excedens, itinere per Moldaviam facto, ad Zamoscium Poloniæ magnum Cancellarium, & exercituum ea

ætate

Vallachiæ Vaivodam adversarios habet.

ætate imperatorem (apud quem anteà soror ejus Grifeldis in matrimonio fuerat) in Poloniam se subduxit. Cardinali tamen haud diu datum pacifico potiri imperio. Quippè confestim Georgium Bastam superioris Pannoniæ Rectorem, qui cum copiis Cæsareis jam anteà contra Sigismundum paratis propè erat, & Michaëlem Transalpinæ Vallachiæ Vaivodam, quem spes Præfecturæ Transilvaniæ sub Austriacis regendæ armaverat, adversarios sentiens, postquàm variis artibus has tempestates à se amovere, & Cæsaris gratiam frustrà adipisci conatus est, tandem ad manus cum Vaivoda, qui subdolis simulationibus rem diù egit, venire habuit. Pugnatum est in campis Cibinensibus die 28. Octobris anni 1599. & Cardinalis post acerrimum certamen, multis millibus suorum cæsis, in fugam conjectus. Qui cùm ad radices montis Aitossii, Transilvaniam à Moldavia, & Podolia dirimentis, errando, ac famem sitimque tolerando cum paucis pervenisset, ac lassis bello membris, exutus thorace, casside, & gladio, quietem cepisset, ibi ab hostibus eum sollicitè inquirentibus, nullâ sacri capitis habitâ reverentiâ, immaniter trucidatus est tertio post adversam pugnam die. Interfecto caput resectum, & ad Vaivodam allatum, qui illud unà cum corpore, eorundem operâ, qui caput attulerant, relato, magnificentissimo sepulturæ honore Albæjuliæ condi curavit, comitante ipso Vaivoda & exercitu, non sine plurimorum commiseratione, qui illum vix triginta trium annorum juvenem (Principem & Cardinalem) tam sævo diræ calamitatis infortunio prorsùs indignum judicabant.

Cardinalis infeliciter pugnans superatur, fugiens crudeliter occiditur.

Magnificè ab hoste sepelitur.

Ejusdem mentionem facit Mercurius Gallo-Belgicus.

De hujus Cardinalis morte in Mercurio Gallo-Belgico hæc legimus. *Andreas Bathorius, purpuratus S. R. E. Princeps, Transilvaniæ post Sigismundum Bathorium, atque anni multarum calamitatum hæres, Martem in acie minùs secundum; fortunam in fuga expertus est omninò adversam. A Michaële enim Moldaviæ, & Vallachiæ Vaivoda cum exercitu profligatus, cùm in abdita silvarum latibula, somni captandi ergò ex fuga sese recepisset, à violenta latronum manu deprehenditur, & somno simul ac vita crudeliter turbatur. Lugendus meritò Princeps, quòd purpuratum sanguinem proferendis paternis ditionibus, & non magis propagandâ Ecclesiâ voluerit impeusum.*

Variæ de hac re ad Clementem VIII. literæ.

Graviter à Cæsare accusatur.

Clementem VIII. Papam, docet nos in epistolis suis Arnaldus Dossatus, primò per literas Malaspinæ S. Severinæ Episcopi, Nuncii apud Cæsarem certiorem factum fuisse cladis Cardinalis Bathorii, ac necis ei in fuga à rusticis allatæ; deinde à Rodulpho Cæsare literas accepisse scriptas post cladem Cardinalis, sed antequam ejus necem rescisset: Quibus acriter in eum invehebatur cum expostulatione de consiliis cum Turco communicatis; rogabátque Pontificem, uti eum tanquam cum communi Christiani nominis hoste colludentem anathemate percelleret, ac dignitate Cardinalatûs in pænam privaret. Eodem tempore literas habuisse dicitur Clemens à Nuncio Pontificio, qui in Polonia resederat, quibus dolenter significabat, necem Cardinalis ingentem mœrorem attulisse universæ illius regni aulæ; ac de ea eundem Malaspinam accusari, quasi fuisset in parte ejus causa. Adeò ut admurmuraretur,

non eſſe ampliùs fidendum Nunciis Apoſtolicis, viderique ſibi debere Pontificem cenſuris ac pœnis Eccleſiaſticis agere contra eos, qui Cardinalem ſua meritò tutantem tam crudeliter occidiſſent.

Clemens, ne in reos necis cenſuris agat, admonetur.

Harum igitur literarum Cæſaris, & Nuncii Polonici ad diverſa tendentium occaſione Pontifex Congregationem 19. Cardinalium convocavit, ac deliberandum propoſuit, quid à ſe in arduo eo negotio agendum eſſet? Variæ fuerunt illorum ſententiæ: plures tamen prudenter cenſuerunt, non eſſe per cenſuras ullo pacto procedendum, neque acerbiorem animi offenſionem de nece Cardinalis oſtentandam: Quoniam necatus fuiſſet in bello, non pro Eccleſia, ſed pro proprio commodo geſto, gerens arma Cæſari infeſta, nec habitu & cultu ut Cardinalis, ſed ut miles conſpicuus. Haud ſciri, quis necâſſet? nec in comperto eſſe, utrum, qui necâſſent, ſcirent eum eſſe Cardinalem; aut eſſent Religione Catholici, an verò hæretici, aut ſchiſmatici, juriſdictionem Pontificis minimè agnoſcentes. Præterea offenſum iri graviter Cæſarem, & Principem Vallachiæ propter odium, quo Cardinalem hoſtem perſecuti fuerant, cujus & propterea memoriam probris, & infamia publicis ſcriptis aſperſuri forent, quibus nec fortè Sedi Apoſtolicæ, nec ipſi Pontifici, & Cardinalibus parceretur. Expectandum igitur, dum quid certius de re geſta cognoſci poſſit, ut nova conſilia ineantur. Placuit hæc ſententia Clementi, nec quicquam deinceps in cauſa Bathorii motum eſt.

Pontifex acquieſcit.

Ejus ſcripta.

Scripſit Andreas Cardinalis inſignem Orationem ad Greg. XIII. Romæ habitam.
Epiſtolas plures ad diverſos valdè terſas.
Carmina item varii generis non inculta.
Vitam denique Dominici Pinelli Card. typis vulgatam.

Agunt de eo Franciſcus Cabrera de Pontif. Petramellarius in Elogiis. Eslucius in Elog. m. s. Joannes Ferrus de Inſignibus. Joan. Petrus Giuſſanus in vita S. Caroli Borrom. Henricus Spondanus in Annal. Eccleſ. Mercurius Gallo-Belgicus. Joannes Iſtuanpſi lib. 24. Hiſt. Hung. Morerius in dict. Hiſt. & alii.

ANNO 1585.

SEDENTE SIXTO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

ALEXANDRO PERETTO DE MONTEALTO S. R. E. CARDINALE.

XXXV.

Decimo quarto ætatis anno clericali militiæ adſcribitur; purpura, & aliis dignitatib. ornatur.

ALEXANDER Perettus de Montealto, nobilis Romanus, Sixti V. ex ſororis Camillæ filia pronepos, cùm die 10. Junij anni 1579. in Quirinali S. Silveſtri æde, tonſo crine, militiæ Eccleſiaſticæ quartum decimum ætatis annum agens, nomen dediſſet, ob multas, quæ in eo adhuc juvene eluxerant virtutes, à Six-

à Sixto proavunculo Cardinalis primùm Diaconus S. Mariæ in Cosmedin, deinde Presbyter S. Laurentii in Damaso, & S. R. E. Vicecancellarius, ac Summator Pontificius renunciatus, negotiis cum Cæsare, & Regibus tractandis, ditionisque Ecclesiasticæ causis cognoscendis præfectus, sensim pluribus, iisque pinguissimis locupletatus est muneribus. At in egenos ac pauperes quoscunque eà munificentià, quoad vixit, enituit, ut eum liberalem pietatis & beneficentiæ fontem, Christianæque liberalitatis exemplum passim omnes appellarent. *Nemini*, inquit in ejus vita Oldoinus, *ejus liberalitas præclusa, nulla neque rerum, neque locorum, nec temporum ratione, & modo contenta fuit.* Extant præclara incredibilis ejus munificentiæ exempla, quorum unum, alterúmve hoc loco attingam.

Maxima claret in egenos liberalitate.

Memorabile hujus rei exemplum.

Mulieri pauperi, quæ aureos quinos conductæ domunculæ pretium impleturos postulaverat; supplici libello subscripto quinquaginta concesserat; eámque ad suum mensarium pro recuperanda summa remiserat; qui, cùm quinquaginta numeraret, quinque tantùm sese popościsse mulier affirmabat. Itaque verita ne error in summa irrepsisset, impetrato aditu Cardinalem docet, erratam sibi summam esse, nam quinque ad quinquaginta excrevisse. Alexander postulato libello, quasi emendaturus errorem, notam unam superaddidit, qua in aureos quingentos illa summa creverat. Gratiis actis, ad mensarium iterum redit, qui re animadversa, numeratis protinùs quingentis aureis monuit, ut Cardinalis liberalitate uteretur, nec ampliùs irritaret; si enim tertiò adiret, additurum iterùm notulam aliam, qua in quina millia summa succresceret. Abiit læta mulier, & munificentiam liberalissimi Patroni secum dilaudans, & benedicens subticuit.

Alterum exemplum priori non absimile.

Simile liberalitatis exemplum refert Placidus Filingerius in oratione, quam in ejus funere habuit: quod lubet referre. Matrona quædam provectioris ætatis, Cardinalem hunc nostrum aliquando accessit, petitura subsidium pro paupere sed nobili puella, ad Religionis habitum, quo procos nuptias ejus expetentes falleret, suscipiendum parata: Cardinalis in libello supplici aureos quingentos scripsit. Matrona recepto cum gratiarum actione libello domum rediens, ut tantam summam vidit, quæ per notas logisticas scripta erat, attonita existimavit Cardinalem præproperè scribentem errasse, & vice quinquaginta, quingenta annotâsse. Et quia statutum sibi erat puellæ quidem prodesse, nec Cardinalem decipere, ad ipsum revertitur, errorem bona fide indicans. Ille inspecto syngrapho suo, ad mulierem conversus: *Verè*, inquit, *Matrona, erravi: proinde recipe syngraphum correctum:* Cui Cardinalis more suo aliam notulam, quæ summam quinque millium conficeret, adjecerat.

Alia à mirabilis ejus liberalitatis argumenta referuntur.

Nec hic constitit laudatissimi Cardinalis benefaciendi ardor: Virgines centum quotannis liberalissimè dotabat: ære alieno oppressos suo ære eximebat è carcere: Ægrotis egenis medicos, nummos, cibos, pharmaca in subsidium transmittebat. Centum sexaginta aureorum millia in sacrum Clericorum Regularium Ordinem, cui Templum S. Andreæ suo ære Romæ in Vallium vici-

 nia

nia excitavit, profudisse memoratur. At si summam nummorum quæras, quos ille in sacra loca, pia liberalitate effudit, ex privatis rationum tabulis, supra decies centena aureorum millia, præter eos, quos manu dietim sparsit in pauperes, ab eo effusa viri graves, arcanum exploratum habentes, juramento affirmàrunt. Paulo V. Pontifici Maximo imminente quadam necessitate, duodena in singulos annos aureorum millia, & lautiora palatii sui ornamenta obtulit: Beneficiis sæpissimè homines afficiebat, & (quod rarum est) beneficiorum obliviscebatur, ut iterùm benefacere posset. Ut proinde non malè à citato Filingerio in oratione funebri dictus sit: *Purpuratorum Phœnix; Romæ oculus omnibus charus; qui aurei sæculi instaurator crescentem pauperiem aurea pluvia refecerit; virginitatis flores aureo rore servaverit; labantes familias aureo baculo sustinuerit; carcerum vectes aurea lima dissecuerit; fluctuantes animos aureis anchoris firmaverit; nudos aureo vellere texerit; cælum aurea vi expugnaverit, ac coronam denique bonis omnibus repositam aureis operibus promeruerit.*

Decies centena aureorum millia, eóque amplius, piè prodegisse memoratur.

Pulchrum ejus elogium ex Filingerio.

Horariis precibus Deo persolutis, Deiparæ quoque Virgini suas quotidie recitabat: eam enim, ut paucis dicam, amabat tenerrimè, colebátque egregiè: in cujus rei argumentum, novem diebus eidem anniversaria celebritate illustribus, Virginem aliquam parentibus òrbam in ejus honorem dotabat liberaliter. Ad Balnearios hortos secedens, sacram Virginis ædem *à Quercu* dictam, manu muneribus non vacua devotissimè frequentabat. Huic sex candelabra argentea cum insigni Cruce librarum 33. donum obtulit; & duo alia candelabra pariter argentea ad faces ante imaginem B. Virginis sustinendas librarum 96. ornamentum item argenteum deauratum circa Imaginem B. Virginis apponendum, librarum 60. cum aliis muneribus elargitus est. In pervigiliis omnium festorum ejusdem sacratissimæ Virginis jejunium in pane & aqua sibi indixerat, ut præmisso tali jejunio ad festum dignius celebrandum se redderet aptiorem. Singulis Sabbati per annum diebus Basilicam S. Mariæ Majoris, aliásque Mariano Nomini dicatas Ecclesias pedes adibat. Egregium pariter pondere ac pretio donum, pluris duobus aureorum millibus æstimatum, effigiem scilicet suam ac fratris sui argenteam, affabre factam, pondo librarum 140. Lauretanæ Virgini consecravit, ut habet Turselinus. Dotem quoque assignavit, eodem Turselino teste, ut quotidie in Æde Lauretana Missa de B. Virgine celebraretur. Longus profectò essem, si munera omnia, quæ liberalissimus Princeps in pia loca, & ad usus sacros contulit, enumerando persequi vellem. DEI timore correptus, illud perpetuò in ore habebat, *nolle se in coäcervandis divitiis æternos sibi cruciatus parare.* Modestia, lenitas, moderatio, humanitas, clementia, mansuetudo, facilitas in concedendo, animi magnitudo in donando, morum sanctitas, vitæque totius integritas laudabuntur in Cardinali de Montealto, quamdiu orbis stabit.

Ejus devotio atque munificentia in Beatissimam Virginem Mariam.

Memorabile ejus dictum.

Unum

Unum hoc ei vitio datur, quòd alimentis frigidis plus æquo deditus fuerit: nive enim & glacie nedum utebatur in cibis, sed etiam in potu, sic ut omnia sumeret frigidissima, & ipsa pharmaca. Quod frigus, nativum in corpore calorem usque adeò debilitavit, folliculúmque stomachi in tantum extenuavit, ut membranæ latitudinem non excederet, cibisque ritè concoquendis prorsus esset ineptum. Gravi igitur hoc morbo vexatus, Romanorum & exterorum luctu, Hebræorum etiam, qui jejunia, & virginum suarum ululantium threnos indixêre; stipémque Christianis pauperibus, ut optimi Cardinalis mortem assiduis precibus, si fieri posset, averterent, dedêre. Ipse verò, Deo aliter disponente, Sacramentorum præsidio vallatus, inter universæ urbis preces, Episcopus Albanus (quem Episcopatum duobus tantùm mensibus ante obitum obtinuerat) anno salutis 1623. ætatis 54. die Junii secunda è mortalium cœtu piissimè migravit. Cor Regularibus Clericis, uti Testamento præceperat, datum; corpus in Exquilino Sixti V. sacello tumulatum. Puerorum, Virginúmque plorantium, Viduarum, opificum, civiúmque turmas per urbem palantes; fora deserta, ædes clausas, Templa, vias, quasi in communi Romæ malo, mœroris caligine offusas vidisses, inquit, qui vidit Filingerius Orator. Luxerunt eum publicis orationibus viri præstantissimi; Franciscus Brivius è Societate Jesu in sacello Sixti ad Cardinales: Franciscus Orsuccius Lucensis Ordinis Prædicatorum in Templo S. Mariæ *à Quercu* prope Viterbium: Placidus Filingerius in Basilica S. Andreæ Clericorum Rēgularium Romæ: Janus Nicius Erythræus in carmine ad Hieronymum Alexandrum Juniorem, quod est tale,

Frigidis quammaximè delectatus, lethalem in morbum devolvitur.

Piè moritur Romæ.

Communis in ejus obitu mœror.

Eidem publicè parentarunt Oratores clari.

Nunc tempus lachrymas, nunc querimonias,
Et tristi gemitus fundere carmine;
Nunc tempus, nitida veste recondita,
  Atrum sumere pallium.
Eheu! præpropero funere concidit,
Sicut flos rapido turbine sternitur,
Ille insignis ALEXANDER, & inclytus
  Qua Sol surgit, & occidit.
Non sic monte super condita prominet
Urbs, vel fax nitet, ut pectore candido
Illius probitas, justitia, & fides
  Fulsit, nudáque veritas.
O Mors! docta priùs falce recidere
Indignos obitu, & linquere pessimos,
Tu tantos potuisti, fera, cernere
  Luctus illachrymabilis?
Nec te longa piorum agmina civium
Moverunt, querulis sedula vocibus
Deplorantia, tolli sibi opem suis
  Fidam rebus in arduis?
Clamabant alii, quis tunicas dabit,

Jani Nicii Erythræi lugubre de eo Carmen.

Queis nudo fugiant frigora corpori?
Instabant viduæ, quis pueris, patre
    Orbis, prandia dividet?
Si vitæ mulier reddita muneri
Est, quòd largè inopi dona refunderet,
Cur hunc, qui simili laude refloruit,
    Urget perpetuus sopor?
Ast illi fuerat fas, puto corporis
Rursum claustra subire, at dare respuit,
Securus, dubio vela iterum mari,
    Fato subditus alteri.
Nuper concilio reddite Cœlitum,
Si te cura premit, vel miseret domûs
Afflictæ, egregium fratris, & unicum
    Gnatum, opta similem tui.

Ejus scripta. Scripsit verò Alexander Perettus Cardinalis ligata & soluta oratione non pauca opuscula, quæ m. s. haberi dicuntur apud gentiles suos: mihi per partes ignota.

Laudant eum Cabrera de Pontif. Victorellus in addit. ad Ciac. Joseph Silos in Hist. Cleric. Regular. Pomponius Vizan. in Hist. Bonon. Sertum gloriæ S. Hiacynthi. Guido Bentivolus in Mem. Hist. Marraccius in Purp. Mar. Horatius Tursellinus in Hist. Lauret. Joan. Rho in Exemplis Virt. & Vitiorum. & alii.

ANNO 1585.

SEDENTE SIXTO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

GEORGIO DRASCOVITIO S. R. E. CARDINALE.

XXXVI. GEORGIUS Drascovitius Comitatûs Baroniensis perpetuus Comes, (quem quidam Hungarum, Croatam alii origine faciunt) eximiæ virtutis, doctrinæ atque eloquentiæ vir, sub Paulo hujus nominis IV. Episcopus Quinqueecclesiensis; sub Pio IV. Orator Cæsareus, jussu Ferdinandi Cæsaris ad Concilium Tridentinum profectus, luculentam anno Domini 1562. in communi Patrum consessu orationem habuit, qua Reipublicæ Christianæ, tantis malis, quibus passim ea tempestate conflictabatur, oppressæ, opportuna & maximè accommodata remedia adhiberi posse ex docto illo Patrum consessu omni asseveratione confirmavit. Soluta Synodo in patriam reversus, prudentiæ, consilii, & religionis laude plenus, Episcopus primò zagabriensis, deinge Archiepiscopus Colocensis, demùm ad preces Rodulphi II. Imp. Presbyter Cardinalis absens declaratur: qui antequàm Romam Cardinalitium galerum suscepturus veniret, subito prostratur morbo, pridie Kalendas Februarii anno salutis 1587. regnante Sixto V.

Vir doctrina, pietate, ac dignitatibus inclytus, in Concilio Trid. luculentam ad Patres orationem habet.

Cardinalis vixdum renunciatus moritur Viennæ.

Vien-

Viennæ obiit. Inde Giavarinum delatus, ibidem in Cathedrali Ecclesia cum insigni funerali elogio sepultus est. *Rei Catholicæ propagandæ studiosissimus.*

Cæterùm ut erat Catholicæ religionis studiosissimus propagator & propugnator, auctor fuit Rodulpho Cæsari, ut is partem proventuum, quos Præpositura Tarrochiensis quotannis reddebat, pro institutione Seminarii assignaret, quo Hungari adolescentes sacris scientiis imbuti, ad oppugnandas hæreticorum tum maximè grassantium opiniones, fierent aptiores.

Tanta polluit dicendi eloquentia, ut cùm Pius IV. Romanus Pontifex Stanislaum Hosium (Nuncium tunc temporis Apostolicum apud Ferdinandum Cæsarem) ad ejusdem Cæsaris instantiam, Cardinalem creasset, & per suos Cubicularios deferenda eidem Cardinalitiæ dignitatis insignia Viennam usque misisset, ipse verò Hosius per mensem integrum purpuram admittere obfirmato animo renuisset, ab uno Drascovitio ad acceptandam dignitatem, (rejectis omnium aliorum rationibus) persuaderi potuerit. *Magna clarus eloquentia.*

Scripsit nonnullos egregios Sermones sacros. *Ejus scripta.*

Orationes item sacras atque profanas in comitiis, & Synodis habitas.

Quam verò Tridenti in Concilio ad Patres habuit, ob nervum & elegantiam, typis vulgatam vidimus.

Laudant eum præter Hungaros Scriptores Franciscus Cabrera de Pontif. Petramellarius in Elogiis. Joannes Ferrus de Insignibus. Monumenta Vaticana m. s. Augustinus Oldoinus in addit. ad Ciaconium & alii pauci.

ANNO 1585.

SEDENTE SIXTO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

DOMINICO PINELLO
S. R. E. CARDINALE.

DOMINICUS Pinellus, Genuensis, ex illustri ac veteri Pinellorum familia natus X. Kalend. Novembris anni 1541. patrem habuit Paridem Pinellum prudentissimum Reipublicæ Genuensis Senatorem, matrem verò Benedictam Georgii Spinolæ clarissimi viri filiam. Is tenera adhuc ætate primis disciplinarum rudimentis Genuæ imbutus, Patavium migravit: ubi Jurisprudentiam edoctus, laureâque doctorali ornatus, magno cum plausu eandem facultatem ibidem publicè professus est. Inde post septennium domum reversus, omnium lætitiâ in Jurisconsultorum Collegium cooptatus, Romamque paulò post profectus, à Pio IV. Pontifice utriusque signaturæ Referendarius, cùm nondum tertium & vigesimum ætatis annum attingeret, factus, tam eximium singularis probitatis, ingenii, atque eruditionis specimen dedit, ut Pius postea V. cùm ad præscriptum paucorum numerum Signaturæ Referendarios redegisset, non modò illum inter paucos se- XXXVII. *Legali scientia apprimè excultus, eandem Patavii publicè profitetur.* *Variis Ecclesiæ negotiis cum re-*

vum emolumento adhibetur. selectos confirmaverit; sed etiam, præter alia gravissima munera injuncta, eundem Judicem Ordinarium, unúmque ex Reformatoribus Tribunalium urbis, ac tandem Auditoris Cameræ in Civilibus Locum tenentem generalem renuntiaverit. Quæ omnia virum eum fuisse summæ prudentiæ, judicii, dexteritatis, atque meriti arguunt.

Pio V. sub annum salutis 1572. vitâ functo, Gregorius XIII. successor, unius propè Pinelli operâ majoribus in negotiis usus reperitur. Quare cùm ab Alexandro Sfortia Cardinale Pontifex per supplicem libellum rogatus esset, ut sibi Bononiensis provinciæ tunc Legato Pinellum ob ardua, quæ tum inciderant, negotia, Vicelegatum concederet, non dubitavit recusare; asserens, *Pinelli operâ Romanam Curiam ita indigere, ut citra reipublicæ detrimentum loco abesse non posset.* *Gregorii XIII. Pontificis de eo judicium.* Itaque illum primarium Commissarium Apostolicum ad definiendas inter Narnienses & Interamnenses de finibus controversias constituit, quas mira felicitate ex voto Pontificis, & partium approbatione terminavit. In patriam deinde ob patris decessum profectus, sed paulò mox Romam reversus, ab eodem Gregorio Pontifice Vicesgerens Aloysii Cornelii Cardinalis, sacræ Romanæ Ecclesiæ Camerarii factus; mox, Felice Peretto Cardinali cedente, 14. Augusti anni 1577. Princeps & Episcopus Firmanus declaratus est: *Episcopus Firmanus declaratus, ita se gessit, ut passim Pater desolatorum audiret.* in qua quidem Ecclesia per septem & amplius annos difficillimis temporibus ita se gessit, ut nemo vel oculatissimus in Pastore vigilantiam, sollicitudinem, ac pietatem desideraverit unquam. Templa siquidem vel deformata, vel vetustate collapsa suo ære restauravit: Collegia religiosorum hominum bina in Firmana civitate instituit, alterum pro Oratorii; alterum pro Societatis Jesu Patribus: Virginibus ob egestatem periculo pudoris expositis, viduis, orphanis, languentibus, aliisque id genus deploratis hominibus ea charitate consuluit, ut passim *desolatorum pater* audiret.

Eundem Sixtus V. in magno pretio habet, ac Cardinalem edicit. Gregorio XIII. inter hæc in cœlum evocato, Sixtus V. in ejus locum suffectus, Pinello sponte sua plura eáque magni ponderis negotia, postquam illum Assistentem Episcopum in suo sacello declarasset, commisit; nec multò post ob arduas res Nuncium in Hispaniam nominavit; quò cùm jam esset discessurus Pinellus, Pontifex mutato Consilio Romæ subsistere jussum primo sui pontificatûs anno in sacrum Cardinalium Senatum, assignato ei titulo presbyterali in Pane & Perna, adlegit. Paucis verò interjectis mensibus, *Provinciam Flaminiam à Sicariis liberat.* cùm nobilissima provincia Flaminia factiosis ac sceleratis hominibus, & sicariis undequaque infestaretur, Legatus de latere maxima cum potestate declaratus, duorum mensium intervallo sicarios omnes oppositis armis è finibus exturbavit, totámque provinciam ita quietam, ac pacatam reddidit, ut omnes uno ore faterentur, nunquam à multis sæculis majore tranquillitate & pace se usos fuisse: quod & Hieronymus Rubeus in Ravennate Historia perquàm honorificè testatus est.

Composito turbulentissimo memoratæ provinciæ statu Romam rediens, non modò à Sixto V. magnis honoribus æquè ac oneribus

bus cumulatus est, sed & Classis pontificiæ adversus Barbaros instructæ, ac mox cum ijsdem congressuræ Legatus renunciatus: quantum vero ipse etiam in pugna navali, prudentia ac dexteritate posset, felix eventus, ob plures Turcarum triremes partim captas, partim armis disiectas, ac profligatas, luculenter ostendit.

Legatus Pontificiæ Classis, Turcarum Triremes profligat.

Anno Domini 1590. à Gregorio XIV. qui Sixto V. successit, Helveticæ nationis Protector designatus, & ex Presbytero tituli S. Laurentii in Pane & Perna ad illum S. Chrysogoni translatus, paulò post Perusiæ, Umbriæque Legatus decernitur: in qua legatione obeunda, quantum iterum virtutum suarum specimen dederit, testantur publica civitatis Perusinæ, totiúsque provinciæ monumenta, æri, marmorique incisa. Romam, post brevem Gregorij XIV. & Innocentii IX. pontificatum, Perusiâ regressus, à Clemente VIII. ad rerum maximarum sancti officii, inquisitionis, Sacrorum Rituum deliberationes adhibitus est; quibus in muneribus, ob summam pietatis, justitiæ, & eruditionis laudem, principem locum tenuit. Sub eodem pontifice Anno salutis 1603, die 19. Februarii Episcopus primò Albanensis, deinde Tusculanus, demùm sub Paulo V. Portuensis, ac tandem Ostiensis, & sacri Collegii Princeps renunciatus legitur. vir seu doctrinam, seu animi virtutes ac dotes spectes, numeris omnibus absolutus, ornatúsque, qui quavis ætate vitam planè duxit innocentissimam; quique (Oldoino teste) gravitatem cum comitate ita conjunxit, ut nihil ejus gravitate jucundius, nihil ejus comitate gravius, aut utrisque sanctius inveniri posset: qui justitiam atque integritatem, dum vixit, maximè sectatus, tandem omnibus acceptissimus, & erga omnes officiosissimus, humanissimúsque pervenit usque ad annum ætatis suæ septuagesimum, quo anno, qui fuit Christi 1611, meritis, virtutibus, ac bonis operibus cumulatus, magno omnium mœrore Orbi Christiano ereptus est die nona Augusti. Ejus cadaver solemni pompa ad Liberianam Basilicam delatum, humili sepulchro (quod sibi vivens ante confessionem posuerat) cum hac brevi inscriptione reconditum est.

Aliis legationibus egregiè perfungitur.

Variis, iisque primariis infulis honestatur.

Vir per omnia egregius.

Moritur Romæ.

DOMINICUS CARD. PINELLUS
ARCHIPRESBYTER
VIVENS NOVISSIMA COGITANS
SIBI FIERI MANDAVIT
ANNO ÆTATIS SUÆ SEPTUAGESIMO,
OBIIT V. IDUS AUGUSTI
ANNO DOMINI M. D. CXI.

Ejus Epitaphium.

Ob maximam eruditionem inter Cardinales, qui Compilationi septimi Decretalium præerant, annumeratus est, cujus posteà provinciam, jussu Clementis VIII. solus in se suscepit. Scripsit verò multa & varia opuscula, quæ inter familiæ arcana thesauri loco asservari dicuntur.

Ejus Scripta.

Agunt de eo Augustinus Card. Valerius in lib. de Jubilæo. Marraccius in Purp. Mariana. Paulus de Angelis in descript. Basilica Liberianæ. Ughellius in Italia sacra. Victorellus in addit. ad Ciac. Petramellarius in Elogiis. Hieronymus Capuganus Ord. Prædic. in Carmine, initio Sermonum B. Uberti scripto. Vincentius Robardus in quinquennalib. gestis Sixti V. & alii plures.

ANNO 1585.

SEDENTE SIXTO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

HIPPOLYTO RUBEO S. R. E. CARDINALE.

XXXVIII. HIPPOLYTUS Rubeus, seu de Rubeis, Italus Parmensis, majorum nobilitate, virtutibus, atque eruditione clarus (nam insignis suo tempore & Theologus, & Jurisperitus fuit) Petro Maria Marchione S. Secundi, & Comite Barceti ex Camilla Gonzaga anno post Virginis partum 1532. natus, Joannis Hieronymi Rubei Cardinalis patrui institutione magnos in literis tum Philosophicis, tum Juridicis, atque Theologicis progressus fecit. Quarum intuitu, accedente maximè inculpatæ vitæ tenore, cùm in aula Romana mirè inclaruisset, à Paulo IV. intimus primò Cubicularius, deinde Protonotarius Apostolicus, demum Ticini suffraganeus, ac mox Episcopus effectus est. In Concilio Tridentino, cui Pii IV. jussu interfuit, propter singulare ingenii acumen, eruditionis gloriam, & pietatis famam, magna sui nominis celebritate floruit.

Patrui Viri clarissimi institutione, magnos in literis Philosophicis, Juridicis ac Theologicis progressus facit.

Sacro Collegio, summâ Ticinensium lætitiâ, adscribitur.

Soluta Tridentina Synodo, Ticinum ad pascendum gregem sibi commissum profectus, quum totus piis operibus annos plurimos intentus esset, dilaudato frequenti commendatione coram Sixto V. ejus virtutis, pietatis, atque eruditionis studio, Presbyter Cardinalis Titulo S. Mariæ in Porticu absens renunciatur: ex quo Titulo posteà sub eodem Sixto pontifice ad Ecclesiam S. Blasii *de Annulo* nuncupatam conscendit. Ob novam Præsulis dignitatem adeò Ticinensium effusa lætitia est, ut præter communem ejus significationem, etiam missis Legatis Pontifici ob tam splendidam in suum Pastorem dignitatem collatam magnificis verbis gratias agerent.

At tantus honor nihilum in eo mutavit mores, siquidem Ecclesiasticos redditus, præter paternas facultates, inter pauperes sua manu dividebat: viduis, pupillis, virginibus periclitantibus, consilio, authoritate, atque opibus subveniens, charitatis officia quotidie exercebat. Unde magno sibi nomine apud bonos omnes comparato, passim *genuinus sanctissimi Præsulis Caroli Borromæi imitator & æmulus dictus est.* Refert plurima, eáque suspicienda absolutæ pietatis hujus tanti viri monumenta Augustinus Oldoinus in notis ad Ciaconium, quæ nefas fanè ducerem hoc loco non commemorare.

Reliqua ejus memoranda gesta ex Oldoino, nominatim referuntur.

Ticini Seminariũ Cler. instituit: Ecclesiam Cathedralem auget, ac reficit:

Ab Hippolyto Episcopo, inquit ille, institutum Clericorum Seminarium Ticinense, ut juvenes literis & religiosis moribus imbuti, ad urbis & diœcesis succrescerent Sacerdotia. Idem Episcopus Scholas in Templis aperiri jussit, in quibus pueri, puellæque festis diebus, doctrinæ Christianæ præceptis ad pietatem, vitæque innocentiam informarentur. Canonicorum Collegium S. Mariæ à *Perticis* nominatæ, ad illos Ecclesiæ Cathedralis aggregavit; eorum Præ-

Præfectum inter ordinarios *Decani* titulo honestavit. Post acceptum à Sixto V. pallium, cum Ticinensibus transegit, ut labans vetus Cathedralis Ecclesiæ Templum (quod Ascanius Maria Cardinalis Sfortia die 29. Junij anno salutis 1488. regio sumptu inchoaverat, sed morte præventus non absolverat) perficeretur, quando ei prosequendo nullæ vel publicæ opes pares esse viderentur. Episcopale domicilium in formam nobilis palatij, ut hoc tempore videre licet, redegit. Celebratis saluberrimis in Diœcesi Synodis eas tulit leges, quæ Clericorum moribus defœcandis magno usui essent: Diœcesim suam ipse magno animarum fructu singulis annis non impeditus lustravit, subditos suos verbo & exemplo ad perfectam legum custodiam adhortans: Jura Ecclesiæ Ticinensis sibi concreditæ incredibili constantia animi adversus quosvis defendit. Contagii tempore erga calamitosos, pestéque infectos viscera propemodum pietatis effudit, nedum opes: multa aureorum millia expendit ad conficiendum sacrarium, ad sacram supellectilem parandam pro Ecclesia principe, quam cœlato argento munificè etiam donavit. Positis item suo ære Chori subselliis, tum parietes, tum fornicem ejusdem Chori eleganter pingendos curavit; erexitque à fundamentis nobile S. Catharinæ Sacellum, cui ex latifundio à se coëmpto amplissimum censum quot annis ducendum assignavit, ut eo provisi Sacerdotes quatuor divinum perpetuò urgerent obsequium, in gentem Rubeam eo Patronatûs jure collato.

Clericorum mores emendat: Synodos celebrat: Jura defendit. pauperes solatur &c.

His aliísque piis operibus intentus, post Sixti V. obitum, Romam à Patribus ad Comitia pontificia celebranda evocatur, in quibus, postquam Urbano VII. & Gregorio XIV. suffragatus esset, morbo lethali correptus, IV. Kalendas Maji, anno salutis 1591. ætatis 59. terrenas exuvias Romæ reliquit. Cujus corpus primò in Ecclesia S. Blasii sepultum, indè ad novam S. Caroli Ecclesiam *Catinariorum* dictam, translatum est; appositô hôc æneis literis marmori insculptô Epitaphio.

Romæ piè moritur.

D. O. M.

Ejus Epitaphium.

HIPPOLYTO RUBEO CARDINALI
Avita nobilitatis splendore, summáque virtutis laudè clarissimo:
Qui Episcopus Ticinensis Concilio Trid. interfuit,
in suáque Ecclesia XXX. annos regenda paternam
in populum sibi commissum charitatem perpetuam,
in retinenda Ecclesiastica disciplina studium indefessum;
singularem in omni vita integritatem præstitit.
Joan. Vincentius, & Scipio Cardd. Gonzagæ
Testamenti executores
Affini, & Collegæ optimo posuerunt.
Vixit annos LIX. Obiit IV. Kal. Maji,
Anno salutis M. D. XCI.

Ejus Scripta. Scripsit Orationes plures in Synodis habitas.
Edidit saluberrima statuta pro Cleri reform.
Hymnos item sacros, aliaque pia opuscula.

Ejus memionem faciunt Gabriel Pennot. in Hist. Tripartita. Philibertus Campanillus de Famil. Neapolit. Joan. Petrus Giussan. in vita S. Caroli Borromæi. Francisc. Nicolaus Doglion. in Hist. sua. Monumenta Vaticana m. s. Ughellius in Ital. sac. Historia Parmensis. Victorellus, & Oldoinus in addit. ad Ciaconium, aliique.

ANNO 1585.

SEDENTE SIXTO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

HIERONYMO RUVEREO S.R.E. CARDINALE.

XXXIX. HIERONYMUS Ruvereus Pedemontanus, Taurinensis, ex nobilissima familia Ruverea (quæ multorum ditione oppidorum, summo bis Pontificatu, ac purpurâ undecim Cardinalium clarissima habetur) anno 1530. progenitus, Ticini, Patavii, ac Lutetiæ Parisiorum, Francisci Galliæ Regis auspiciis, humaniores literas, eloquentiam, & legum eruditionem, acuto, quo pollebat, ingenio perdidicit. Unde Orator eloquentissimus evadens, plures cùm Latinas, tum Gallicas orationes, pro temporum varietate, in conventibus, comitiis, coronationibus, & funeribus Galliæ Regum habuit. Ab Henrico II. Rege Episcopus Colomonensis designatus; & apud Carolum IX. Henrici successorem, Ducis Sabaudiæ Orator, ac mox Taurinensis Ecclesiæ perpetuus Administrator electus, populum sibi creditum magnâ boni Pastoris vigilantiâ & sollicitudine ad Concilii Tridentini formam effingens, totum gregem doctrinæ & bonæ vitæ exemplo pascebat. Eapropter, supplicante Sabaudiæ Duce, purpura Hieronymo de republica Christiana benè merito à Sixto V. Pontifice maximo delata fuit, eique inter Presbyteros Cardinales locus tituli S. Petri ad vincula assignatus. Cujus tituli Ecclesiam tractu temporis variis ornamentis expolivit, & palatium ei contiguum vetustate dirutum maximâ æris impensâ restauravit. In tutela habuit Fratres Minores, quos *Conventuales* dicimus, pluribus ab eo beneficiis affectos. In comitiis, in quibus Urbanus VII. Gregorius XIV. & Innocentius IX. Romani Pontifices emersêre, laudabilem in dicenda sententia, dandóque suffragio integritatem præstitit.

Doctrina ac pietate celebris, Episcopatu primùm Colomonensi, tùm Taurinensi, demùm purpurâ insignitur.

Titulum S. Petri ad vincula restaurat.

Innocentio verò Nono vitâ functo, dum in Conclavi pro novo eligendo Pontifice moratur, subito affectus morbo, exhibente morienti extrema pietatis officia Hippolyto Cardinali Aldobrandino (qui posteà Clemens VIII. fuit) è vita migravit VII. Kalendas Februarii anno Domini 1592. sepultus in Ecclesia sui tituli *ad Vincula* cum sequenti funerali elogio.

Romæ subito morbo prostratus obit.

D.O.M.

D. O. M.

HIERONYMO RUVEREO TT. S. PETRI AD vincula Presbytero Cardinali, Taurinensi Archiepiscopo, *Ejus epitaphium.*
Qui à pueritia admirabilis ingenij, linguarum, scientiæ, eloquentiæ, mox prudentiæ ac doctrinæ insignia dedit documenta; virtutisque & nominis sui celebritate ità semper apud magnos Principes, & nationes claruit, ut nullo unquam honoris gradu non dignissimus haberetur.
Lælius & Julius fratres Patruo optimo posuêre.
Vixit annos LXI. menses XI. Dies XXVI.
Obiit VII. Kalend. Feb.
Dum comitiis Pontificiis in Conclavi interesset,
Anno salutis M. D. XCII.

Decedens sacras suas vestes magni pretii in sacerdotalia ornamenta Taurinensi Ecclesiæ; tria aureorum millia familiaribus suis; & pauperibus decem millia in eleemosynam legavit. *Ejus pia legata.*

Scripsit Hieronymus in laudem Julii Ruverei Orationem unam. *Quæ scripserit?*

Aliam in laudem Pauli III.

Rursum aliam ad Julium III. Guidobaldi Ruverei Urbinatis Ducis nomine.

Duas item alias Idiomate Gallico, in morte Henrici II. & Francisci II. Galliæ Regis dictas.

Edidit præterea Opuscula plura versu Hexametro & Lyrico.

Agunt de eo Franciscus Cabrera de Pontif. Antonius Sanderus in elogiis Card. Ferdinandus Ughellius in Italia sacra. Vincentius Robardus in quinquennalibus gestis Sixti V. Thuanus in Hist. sua. Morerius in Dict. Hist. & alii.

ANNO 1585.

SEDENTE SIXTO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

HIERONYMO BERNERIO S. R. E. CARDINALE.

XL.

HIERONYMUS Bernerius Corrigii in Gallia nobili genere circa salutis annum 1540. natus, virtutibus, scientiis, vitæque continentiâ, dum vixit, mirè effulsit. Nam à teneris, ut ajunt, unguiculis in timore Domini, & optimis tùm moribus, tùm studiis à parentibus summâ curâ educatus, vocante Deo, in sacrum Divi Dominici Ordinem, tanquam in tranquillum rerum cælestium portum se recepit. Ibi sub optimorum moderatorum disciplina illius instituti normam amplexus, literas humaniores, & liberales artes omnes, Philosophiam, ac Theologiam *D. Dominici institutum amplexus, ac literis apprimè instructus, Theologiam publicè profitetur.*

Ejus Scripta. Scripsit Orationes plures in Synodis habitas.
Edidit saluberrima statuta pro Cleri reform.
Hymnos item sacros, aliáque pia opuscula.

Ejus mentionem faciunt Gabriel Pennot. in Hist. Tripartita. Philibertus Campanillus de Famil. Neapolit. Joan. Petrus Giussan. in vita S. Caroli Borromæi. Francisc. Nicolaus Doglion. in Hist. sua. Monumenta Vaticana m. s. Ughellius in Ital. sac. Historia Parmensis. Victorellus, & Oldoinus in addit. ad Ciaconium, aliique.

ANNO 1585.

SEDENTE SIXTO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

HIERONYMO RUVEREO S.R.E. CARDINALE.

XXXIX. HIERONYMUS Ruvereus Pedemontanus, Taurinensis, ex nobilissima familia Ruverea (quæ multorum ditione oppidorum, summo bis Pontificatu, ac purpurâ undecim Cardinalium clarissima habetur) anno 1530. progenitus, Ticini, Patavii, ac Lutetiæ Parisiorum, Francisci Galliæ Regis auspiciis, humaniores literas, eloquentiam, & legum eruditionem, acuto, quo pollebat, ingenio perdidicit. Unde Orator eloquentissimus evadens, plures cùm Latinas, tum Gallicas orationes, pro temporum varietate, in conventibus, comitiis, coronationibus, & funeribus Galliæ Regum habuit. Ab Henrico II. Rege Episcopus Colomonensis designatus; & apud Carolum IX. Henrici successorem, Ducis Sabaudiæ Orator, ac mox Taurinensis Ecclesiæ perpetuus Administrator electus, populum sibi creditum magnâ boni Pastoris vigilantiâ & sollicitudine ad Concilii Tridentini formam effingens, totum gregem doctrinæ & bonæ vitæ exemplo pascebat. Eapropter, supplicante Sabaudiæ Duce, purpura Hieronymo de republica Christiana benè merito à Sixto V. Pontifice maximo delata fuit, eique inter Presbyteros Cardinales locus tituli S. Petri ad vincula assignatus. Cujus tituli Ecclesiam tractu temporis variis ornamentis expolivit, & palatium ei contiguum vetustate dirutum maximâ æris impensâ restauravit. In tutela habuit Fratres Minores, quos *Conventuales* dicimus, pluribus ab eo beneficiis affectos. In comitiis, in quibus Urbanus VII. Gregorius XIV. & Innocentius IX. Romani Pontifices emersêre, laudabilem in dicenda sententia, dandóque suffragio integritatem præstitit.

Doctrina ac pietate celebris, Episcopatu primùm Colomonensi, tùm Taurinensi, demùm purpurâ insignitur.

Titulum S. Petri ad vincula restaurat.

Innocentio verò Nono vitâ functo, dum in Conclavi pro novo eligendo Pontifice moratur, subito affectus morbo, exhibente morienti extrema pietatis officia Hippolyto Cardinali Aldobrandino (qui posteà Clemens VIII. fuit) è vita migravit VII. Kalendas Februarii anno Domini 1592. sepultus in Ecclesia sui tituli *ad Vincula* cum sequenti funerali elogio.

Romæ subito morbo prostratus obit.

D.O.M.

D. O. M.

HIERONYMO RUVEREO TT. S. PETRI AD vincula Presbytero Cardinali, Taurinensi Archiepiscopo, *Ejus epitaphium.*
Qui à pueritia admirabilis ingenij, linguarum, scientiæ, eloquentiæ, mox prudentiæ ac doctrinæ insignia dedit documenta; virtutisque & nominis sui celebritate ità semper apud magnos Principes, & nationes claruit, ut nullo unquam honoris gradu non dignissimus haberetur.
Lælius & Julius fratres Patruo optimo posuêre.
Vixit annos LXI. menses XI. Dies XXVI.
Obiit VII. Kalend. Feb.
Dum comitiis Pontificiis in Conclavi interesset,
Anno salutis M. D. XCII.

Decedens sacras suas vestes magni pretii in sacerdotalia ornamenta Taurinensi Ecclesiæ; tria aureorum millia familiaribus suis; & pauperibus decem millia in eleemosynam legavit. *Ejus pia legata.*

Scripsit Hieronymus in laudem Julii Ruverei Orationem unam. *Quæ scripserit?*

Aliam in laudem Pauli III.

Rursum aliam ad Julium III. Guidobaldi Ruverei Urbinatis Ducis nomine.

Duas item alias Idiomate Gallico, in morte Henrici II. & Francisci II. Galliæ Regis dictas.

Edidit præterea Opuscula plura versu Hexametro & Lyrico.

Agunt de eo Franciscus Cabrera de Pontif. Antonius Sanderus in elogiis Card. Ferdinandus Ughellius in Italia sacra. Vincentius Robardus in quinquennalibus gestis Sixti V. Thuanus in Hist. sua. Morerius in Dict. Hist. & alii.

ANNO 1585.

SEDENTE SIXTO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

HIERONYMO BERNERIO S. R. E. CARDINALE.

XL.

HIERONYMUS Bernerius Corrigii in Gallia nobili genere circa salutis annum 1540. natus, virtutibus, scientiis, vitæque continentiâ, dum vixit, mirè effulsit. Nam à teneris, ut ajunt, unguiculis in timore Domini, & optimis tùm moribus, tùm studiis à parentibus summâ curâ educatus, vocante DEO, in sacrum Divi Dominici Ordinem, tanquam in tranquillum rerum cælestium portum se recepit. Ibi sub optimorum moderatorum disciplina illius instituti normam amplexus, literas humaniores, & liberales artes omnes, Philosophiam, ac Theologiam *D. Dominici Institutum amplexus, ac literis apprimè instructus, Theologiam publicè profitetur.*

am accuratè didicit ; & post diuturnos labores, multorúmque annorum vigilias, sacræ Theologiæ magister renunciatus, publicè eandem facultatem variis in locis magnâ sui nominis famâ interpretatus est.

A Sixto V. Episcopatu Asculano, ac purpurâ donatur.

Hoc munere dum Cremonæ in Italia fungeretur, Nicolai Sfondrati ejus civitatis Episcopi (posteà Gregorii XIV.) Theologus effectus, viciniam totam pietatis & doctrinæ suæ radiis complevit. Quare à Sixto V. hominis virtutibus commoto Romam accitus, Inquisitor primùm hæreticæ pravitatis ; mox Episcopus Asculanus ; demum Presbyter Cardinalis titulo S. Thomæ in Parione creatur. Exinde ob summam vitæ probitatem, virtutum eminentiam, scientiarúmque cognitionem Congregationibus sanctæ Inquisitionis, Episcoporum examini, & Indicis librorum adjunctus, sua auctoritate, multa utiliter statuit, correxit, & ex mente Pontificis feliciter emendavit.

Magnâ apud Clementem VIII. gratiâ & auctoritate pollet.

Mortuo Sixto V. sub reliquis Pontificibus, ac maximè Clemente VIII. non minori gratia & auctoritate valuit, à quibus ob singularem animi candorem, rerum peritiam, & in sententia dicenda libertatem, dilectus, gravissimis negotiis & consultationibus magno Reipublicæ Christianæ commodo, & Ordinis sui incremento adhibitus est. Ordini Servorum B. Mariæ Protector datus, in illius moderatione, ut paucis dicam, ità se gessit, ut Ordinis verus, piissimúsque pater uno omnium ore ab ejus instituti religiosis viris vocatus sit.

Tribus sensim Infulis ornatur.

Asculi Seminarium excitat: Clerum reformat: Diœcesim legibus firmat: omnium amore, ipse omnes, sibi conciliat.

Anno 1603. ad ordinem Episcopalem assumptus, Episcopus primò Albanus, tùm Paulo V. sedente Prænestinus, demum Portuensis creatus legitur. Patriam suam plus quàm naturali affectu diligens, Corrigium illustribus ædificiis sacris profanísque nobilitavit. In Ecclesia Asculana nobile Seminarium ad pueros in literis & pietate erudiendos à fundamentis ædificavit. Clerum suæ fidei commissum ex præceptionibus sacri Tridentini Concilij ad puriores mores, ampliorémque doctrinam capessendam instituit. Diœcesim suam sæpenumerò in persona visitans, egregiis legibus, statutis, ac decretis firmavit. Clerum, populum, civésque citra personarum acceptionem quasi filios dilexit : Versa vice ità ab omnibus amatus est, ut communi Senatûs decreto ad æternam rei memoriam in Prætorio insignia ejus cum effigie ac sequenti elogio fuerint apposita.

A Senatu, publico elogio honoratur.

D. O. M.

HIERONYMO BERNERIO CARDINALI
EPISCOPO AC PRINCIPI ASCULANO,
PATRI PATRIÆ, PATRI PAUPERUM,
PATRI OMNIUM BONORUM.
SENATUS POPULUSQUE
ASCULANUS P.

S. Hyacintho ordinis Prædicatorum alumno, non ità pridem in Sanctorum numerum relato, in Ecclesia S. Dominici nobile sacellum

lum erexit, annuísque redditibus dotavit, in quo etiam ad majorem sacello venerationem conciliandam B. Constantii Fabrianensis corpus recondi jussit. Romæ Ecclesiam S. Nicolai ad campum Martium positam exquisitis picturis illustravit: ac Monasterium S. Sabinæ à Pio V. incœptum maximo sumptu perfecit, in cujus Ecclesia pulcherrimum rursus sacellum S. Hyacintho dicatum condidit, annuoque attributo censu locupletavit; ubi & humile sepulchrum sibi vivens posuit. Reliqua pietatis ejus monumenta per partes ennarrant Oldoinus, & alii. *Ejus pietatis monumenta recensentur.*

Cæterùm integerrimus hic ac eruditissimus Pater Theologicâ doctrinâ celebris, vitæ exemplo, ac Ecclesiasticæ disciplinæ zelo admirabilis ad ultimam pervenit senectutem, majori dignitate, bonorum omnium calculo, dignus. Qui sanctissimè ut vixit, ità etiam sanctissimè ex hac luce subtractus est sexto Idus Augusti, anno ætatis septuagesimo primo, salutis 1611, conditus in Æde S. Sabinæ in sacello S. Hyacinthi cum sequenti elogio. *Sanctissimè quiescit Romæ.*

D. O. M.

Ejus epitaphium.

FR. HIER. BERNERIUS CORRIGIENSIS
ex Ord. Præd. Tt. S. Mariæ super Minervam
S. R. E. Presb.Cardin. Asculanus,
De morte & resurrectione piè, ac religiosè cogitans;
Hoc sibi sepulchrum, in quo, cùm universæ carnis viam
ingressus fuerit, mortale suum corpus conderetur,
vivens posuit.
Vixit annos LXXI. Obiit VI. Id. Aug.
Anno M. DC. XI.

Huic plures doctrinâ præstantes viri, tanquam literatorum Mœcenati, sua opera nuncuparunt. Ejus verò obitum, præter alios, flebili Musa luxit Sebastianus Andreas Antonellus, ut videre est apud Ferdinandum Ughellium tomo I. Italiæ sacræ in serie Asculanæ Ecclesiæ Episcoporum.

Scripsit plurima opera, Philosophica, Ethica, Theologica, præter sermones sacros, aliáque ascetica lectu non indigna: quæ m. s. habentur. *Ejus scripta.*

Agunt de eo Franciscus Sansovinus in Hist. Veneta. Nicolaus Doglion in Hist. Petramellarius in Elogiis. Ughellius in Italia sacra. Cabrera de Pontif. Jo. Baptista Rubeus in Præfat. Commentarii in Aristotelis Logicam. Vincentius Robardus in Carmine. Henricus Kieffel in Præfat. ad vitam S. Cathar. Virg. & Martyr. & alii.

ANNO

ANNO 1585.

SEDENTE SIXTO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

ANTONIO MARIA GALLO
S. R. E. CARDINALE.

XLI.

Ob egregias animi dotes in familiam Felicis Card. Montalti recipitur.

ANTONIUS Maria Gallus, patriâ Auximanus (Auximum inter præcipuas Piceni urbes adnumeratur) nobili Gallorum familia ortus, generis claritatem non tam virtutibus, quàm doctrinæ monumentis illuſtravit; domi, foriſque propter egregias animi dotes à multis cognitus, ac dilectus. Hic in ipſo juventutis flore Romam ſtudiorum ſe causâ conferens, in Felicis Cardinalis Montalti viri doctiſſimi (poſteà Sixti V.) contubernium receptus, Pincernæ primò munus, quod famulorum nonniſi fidiſſimis deferri ſolet, exercuit; deinde altioribus diſciplinis admotus, Cardinali ob ſtyli nitorem ab epiſtolis fuit.

Ab eodem Cardinale ad Pontificatum aſſumpto, Episcopatu Peruſino & purpurâ cumulatur.

Cardinalis Montaltus Galli fidelitatem præmiaturus, ſtatim atque ad Pontificale ſolium ſub Sixti V. nomine aſcendit, eum pontificio triclinio, ac literis ſecretioribus ſcribendis præeſſe voluit. Quem paulò poſt Canonica dignitate in Vaticana Baſilica auctum, die 5. Novembris anni 1586. ad Peruſinum Epiſcopatum, in demortui Vincentii Erculani locum, evexit; ac tandem purpuræ honore cum titulo Presbyteri S. Agnetis in Agone donavit: Unde, quoad vixit, Cardinalis Peruſinus cognominatus eſt. Illum Sixtus ob inſignem eruditionem gravioribus negotiis tractandis adhibitum, denique præcipuis Congregationibus, quæ virum prudentem, candidum, doctúmque expoſcerent, annumeravit.

Apoſtolicus Legatus Flaminiam à publicis ſicariis purgat; aliáque præclara operatur.

Anno ſalutis 1590. die 15. Januarii Flaminiæ de latere Legatus ab eodem Sixto declaratus, deperditorum hominum, ubique per provinciam impunè debacchantium, iniquitatibus ſtricto gladio occurri, eorúmque audaciam & inſolentiam, actis in furcam XXXIII. anteſignanis, ſic compreſſit, ut brevi temporis intervallo Flaminia noxiis ſicariis expurgata, publica tranquillitate frueretur. Exinde ſacræ Domui Lauretanæ Protector datus, Lauretum ſe conferens, creandi in ea civitate magiſtratus, leges ac jura præſcripſit; animúmque adjungens ad ſacram Virginis Ædem exornandam, ejus Templi faciem magna æris impenſa ad faſtigium perduxit: Tum ad pauperes ſublevandos converſus, congeſta ingenti pecuniæ ſumma, ibi Montem pietatis eo fine inſtituit, ut pauperibus pecunia mutua daretur gratis, ne cogerentur iniquitatem ſubire. Auctórque fuit, ut ſumma Lauretanæ hiſtoriæ ad poſterorum memoriam tabulæ marmoreæ inſcriberetur.

Anno

Episcopus Auximanus declaratur.

Anno verò 1591. die 19. Julii à Gregorio XIV. Auximanæ Ecclesiæ per obitum Theodori Florentii Pastore orbatæ Episcopus declaratus, eam, dimissâ Perusinâ Infulâ, ańis minimùm viginti non solùm laudabiliter ac integrè administravit, sed donis etiam multis, amplisque privilegijs ac ornamentis auxit. Tandem regimini Ecclesiæ Auximanæ renuncians (urbis incolendæ desiderio illectus) Romam concessit; ubi ad obitum usque Pontificibus non ingratus permansit, parsimoniæ interim ac congerendæ pecuniæ magnoperè intentus: Quo factum, ut paucis interjectis annis ingentem æris parati thesaurum conflaverit. Romæ consistens, Dominicum Pinellum Cardinalem (cujus acta n. 37. descripsimus) magno amore complexus quotidie adibat: accidit, ut ambo die quadam ad epulas dilapsi, cùm inter se familiariter, ut fit, de nepotibus, eorúmque moribus colloquerentur, Pinello Gallus dixerit; *Es nimiùm, Pinelle, indulgens nepotibus tuis; nimiùm splendent; nimiùm luxuriantur. Ego meos veluti pecora in ordinem redigo, & intra frugalitatis terminos vel nolentes contineo: nummum probè non curare, rem domesticam dilapidare est.* Hæc & similia Gallus Pinello frequenter occinebat. Tandem nepotibus sermonem Galli non sine stomacho retulit Pinellus: Qui ridentes nimiam Galli credulitatem patruo disertè exponunt; *unum ex nepotibus Galli intrà breve tempus vigesies millies & ultrà aris alieni contraxisse, atque in tales usus prodegisse, qui honestè referri non possent.* Pinellus prima occasione oblata, hæc ipsa Gallo aperiens nota fecit, qui tantam exinde iram concepit, ut in furorem actus videretur. Ex eo tempore parsimoniæ repudium mittens, reclusis arcis, abacum pretiosum, magna argentea vasa, lances, discos, sibi comparare studuit, talitérque vixit, ut nihil minùs quàm frugalitatem curare sit visus: eapropter à Pinello non semel increpitus respondit; *Mibi deinceps, Pinelle, non nepotibus vivam: qui ne habeant unde peccent, materiam absumam.* Rectè id quidem; sed minùs sobriè ac prudenter.

Dimissus hoc Episcopatu Romam concedit, devitias cumulat.

Ejus cum Pinello Cardin. super nepotibus congressus.

Nepotibus irascitur, ac parsimonia nuncium mittit.

Sub Clemente VIII. relicto titulo S. Agnetis in Agone, ad illum S. Praxedis gradum fecit: & sub Paulo V. Episcopus primò Prænestinus, deinde Portuensis, ac tandem sacri Senatûs Princeps creatus, non multò pòst diem supremum Romæ obiit anno salutis 1620. ætatis septimo supra sexagesimum. Ad mortis nuncium, sæculi nondum satur, ubertim flevit, quamvis de nimia vitæ brevitate prudenter conqueri non posset: diutiùs tamen procul dubio vixisset, si parciùs cibos sumpsisset. Quotidie, ut poscebat corporis moles plurimi in mensam illati sunt cibi; quibus stomachus naturali calore destitutus, obrutúsque, ingluviem concoquere non valens, fœdum ei ulcus lævo in pede peperit; quod brevi in purulentum cancrum degenerans, cùm nulla arte, ne in reliquas corporis partes serperet, cohiberi posset; hominem cætera sanum occidit. Divitias reliquit valdè conspicuas, quarum nepotes instituit in diversa quota hæredes, uno illo, quem diximus, æs alienum contraxisse, signanter excluso. Pauperibus verò, charitatis non omninò immemor; tria aureorum millia in subsidium assignavit. Funus lugubri pompa in Ecclesia Farnesiana

Sacri Collegii Decanus obit.

Divitias suas nepotibus transcribit, pauperum non immemor.

na Patrum Societatis Jesu curatum: Corpus inde ad Basilicam Aræ cœli translatum, in sacrario cum hac inscriptione tumulatum est.

Ejus epitaphium.

ANTONIO MARIÆ GALLO CARDINALI
SAC. COLLEGII DECANO
PATRICIO ET EPISCOPO AUXIMANO
ALMÆ DOMUS LAURETANÆ PROTECTORI
PETRUS STEPHANUS HÆRES
PATRUO BENEMERENTI POSUIT.

Celebratus à doctissimo Ptolomæo in literis, & à Vincentio Robardo in carmine, scripsit.

Quæ scripserit?

Summam Historiæ Lauretanæ.
Orationes nonnullas de B. V. M.
Edidit etiam præclaras leges pro creando Magistratu Lauretano.

Ejus mentionem faciunt Ferdinandus Ughellius in Italia sacra. Petramellarius in elogiis. Horatius Tursellinus in Hist. Lauret. Lucas Waddingus de Concept. Virg. Nicolaus Doglion in Hist. Bonaventura Theuli in Theatro Hist. Veliternæ. Vincentius Robardus in Carmine. Et alii.

ANNO 1585.

SEDENTE SIXTO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

HIERONYMO MATTÆIO S.R.E. CARDINALE.

XLII. HIERONYMUS ex illustri Matthæiorum sanguine Romæ sub annum 1546. originem trahens, patrem habuit Alexandrum virum domi forisque clarissimum, matrem Æmiliam Mazzatostam priscæ nobilitatis fœminam, quorum curâ à teneris annis in literariis disciplinis enutritus, omníque ferè liberali doctrinâ excultus, inter præclaros sui ævi viros tractu temporis præstantissimus evasit. Eminebat enim in eo præter generis splendorem, cumulúmque multarum insignium virtutum, perfecta Jurisprudentiæ cæterarúmque scientiarum cognitio, & usus.

Disciplinis omnibus, sed præcipuè Jurisprudentiâ excellit.

Is in aula Romana nondum adulta ætate receptus, Protonotarius Apostolicus, Amolensis Abbas, utriusque Signaturæ Referendarius, Cameræ Apostolicæ Clericus, ejusdémque Præsidens, ac Generalis Auditor fuit. Romano Pontifici minister Justitiæ intrepidus, ea fidei & integritatis specimina dedit, ut ad amplissimum Cardinalatûs ordinem meritò sit evectus, & S. Hadriani Diaconatu decoratus: Quo paulò pòst relicto, S. Agathæ primùm, mox S. Mariæ in Cosmedin, inde S. Eustachii Ecclesias optavit.

Variis sensim dignitatibus, ac denique purpurâ ornatur.

Pur-

Purpuram accepit à Sixto V. & accepisset procul dubio antea à Gregorio XIII. Prædecessore, nisi Aloysius Cardinalis Estensis, ratus se ab ipso aliquando spretum, vel sanè non, ut volebat, cultum, sese ejus promotioni impotenter opposuisset. Imò in Comitiis post Gregorii XIII. obitum, cùm de Cardinali Peretto (Sixto posteà V.) ad thronum Apostolicum assumendo ageretur, postulavit Estensis Cardinalis, aliique Gallicæ factionis cum eo, ne Pontifex renunciatus Matthæium Cardinalem diceret; promisit Peretus spe imperii illectus, quæ promissio in Pontificatu eum posteà quàm maximè vexavit. Hieronymi intereà cognati, cùm Cardinalem Estensem vindictæ cupidum nulla arte placare valuissent, ad Ducem Ferrariæ conversi, illi cumulatè satisfecerunt. Quare Dux intestina hujusmodi odia improbans, non modò non impedivit in posterum Hieronymi promotionem, sed submissè etiam per literas propria manu scriptas supplicavit Pontifici, ut Matthæium Cameræ Apostolicæ tum Auditorem purpurâ, pro suorum meritorum exigentia, exornare non gravaretur.

Aloysium Card. Estensem adversarium habet.

Ducem Ferrariæ è contrario fautorem.

Matthæius igitur sub annum salutis 1586. Cardinalium Collegio (frustrà obnitente & obloquente Estensi) à Sixto V. adscriptus est. Cæterùm fuit Matthæius, ut Petramellarius coætaneus testatur, vir numeris omnibus absolutus, pius, gravis, prudens, eruditus, comis, laboriosus, justitiæ tenax, ad regendum aptus, & rerum tractandarum usu toti Europæ notus, Sixto V. in paucis charus, aliisque Pontificibus successoribus non ingratus, verbô, tot fulgens virtutum meritis, ut nihil prorsùs ad cumulandam Cardinalatûs perfectionem in eo desiderari posset. Hic à Gregorio XIV. anno salutis 1590. ob summam eruditionem vitæ integritati conjunctam, rerum Gallicarum, Ferrariæque Ducis negotiis (ipso Duce petente) cum decem aliis doctissimis Cardinalibus præpositus, contra Ducem, justitiæ & æquitatis sectator, stetit. Avenionensi legatione publicè in Consistorio cohonestatus, eidem publicè renunciavit, ad incolume servandum necessitudinis vinculum, quo conjunctus erat cum Marco Sitico ab Altaemps Cardinali Germano; asserens: *Malle se conspicuis honoribus, quàm amico Germano carere.* Sub Clemente VIII. ex Ordine Diaconali ad Presbyteralem S. Pancratii translatus, Hiberniæque Protector declaratus, inter Cardinales, qui Congregationi Compilationis Septimi Decretalium præerant, annumeratus est.

Ejus præclarum elogiū ex Petramellario.

Amicum Germanum commodis suis potiorē habet.

Multa memoratu digna opera, tùm Nonantulæ, tùm aliis in locis edidit, quæ Scriptores congestis elogiis celebrant. Æternum sit illi & gloriosum monumentum Collegium Romæ ab ipso ædificatum, Divo Hieronymo sacrum, amplis redditibus ac facultatibus dotatum, cujus curam posthumam suis hæredibus, eorúmque successoribus, testamento demandavit. Pervenit Hieronymus ad septimum & quinquagesimum suæ ætatis annum, quo nondum completo, sanctis operibus & bona fama celebris ex improviso terris ereptus est die 8. Decembris anni 1603. Sepultus ad Aram cæli in gentis suæ sacello, ubi hæc ex marmore visitur memoria.

Collegium D. Hieronymi Romæ ædificat.

Romæ decedit.

D.O.M.

D. O. M.

Ejus Epitaphium.

HIC JACET HIERONYMUS TT. S. PANCRATII
S. R. E. PRESBYTER CARDINALIS MATTÆIUS,
VIXIT ANNOS LVI. MENSES IX. DIES XIX.
OBIIT VIII. DECEMB. M. DC. III.
CYRIACUS ET ASDRUBAL FRATRI BENEMERENTI
POSUERUNT.

Commendatur ab Oldoino, & aliis.

Quæ scripserit?

Extat in Synodo quarta Senensi præclara hujusce Cardinalis Epistola ad Archiepiscopum Senensem pro editione Concilii: *Et nostris etiam temporibus* (inquit hoc loco Oldoinus) *viri sapientiâ ac prudentiâ clarissimi Hieronymo Cardinali Matthaio in rebus ad Concilium spectantibus plurimum tribuunt, summámque fidem habent; eíque ut oraculo credunt.* Circumferuntur etiam sub ejus nomine septem supra viginti discursus de B. Virgine Maria, pietate atque facundia commendabiles.

Agunt de eo Franciscus Cabrera de Pontificibus. Ferdinandus Ughellius in Italia sacra. Victorellus in Notis ad Ciaconium. Nicolaus Doglion in Historia. Augustinus Oldoinus in addit. ad Ciacon. Petramellarius in Elogiis. & alii pauci.

ANNO 1585.

SEDENTE SIXTO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

CONSTANTIO BUCCAFOCO SARNANO S. R. E. CARDINALE.

XLIII. CONSTANTIUS Buccafocus, Italus, à patrio loco *Sarno* (quod oppidum est in Regno Neapolitano) vulgariter nuncupatus *Sarnanus*, in lucem prodiit honestis natalibus anno à partu Virginis 1531. die 4. Octobris. Vir doctrinæ præstantiâ eruditis omnibus notus.

Ob eruditionem Doctor Sarnanus appellatus.

Franciscanorum Institutum amplexus, variis in locis Philosophiam ac Theologiam docet.

Constantius nondum lanugine tectus, vocante ipsum ad altiora DEO, decennis sacrum D. Francisci Institutum Ordinis Minorum Conventualium amplexus, mutato Gasparis nomine, quo in baptisinate fuerat insignitus, deinceps Constantius est appellatus. Sacrâ indutus veste ad virtutum pariter, ac Philosophiæ, Theologiæque studia animum applicans, confecto felici cursu utriusq; facultatis studio, anno ætatis suæ vigesimo octavo Magisterii insignibus decoratur. Perusiæ, Patavii, Panormi, ac Romæ magno eruditæ juventutis accursu utramque scientiam pluribus annis publicè docuit; simúlque publicas conciones iisdem in locis, eodem

demque tempore, quo Scholis inserviebat, ad populum habuit, pietate, facundia, & eruditione multùm commendabiles. Neque solùm docendo, & concionando, verùm etiam præclaros ingenii fœtus in lucem edendo inclaruit: extant namque ejus insignia & acuta diversi generis scripta, præsertim illa, quibus difficiles compositu Principum Theologiæ Aquinatis & Scoti controversas opiniones erudito conatu ad concordiam redegit; ipsósque etiam nominatissimos Theologos Aureolum & Capreolum, discordibus sententiis inter se multùm dissidentes & pugnantes haud dispari arte conciliavit. Vir certè vel uno hoc nomine inter doctissimos sui temporis Theologos facilè censendus, ac suspiciendus. Quantum enim ingenii & laboris, quantum judicii ac doctrinæ requiratur ad ejusmodi viros doctos concordandos, nemo est qui non intelligat: certè Franciscus Remondus eximius Societatis Jesu Theologus non dubitavit eum ex hoc capite vocare *virum admirabilis ingenii, artis, & methodi.*

Erudito conatu Principes Theologorum D. Thomam & Scotum; Aureolum & Capreolum concordat.

Cæterùm magna semper fuerat Constantio cum Fratre Felice de Montalto ejusdem instituti viro (qui posteà sub Sixti V. nomine Ecclesiæ præsedit) familiaritas, qui Felix, dum in Ordine suo magistratum gessit, de Constantii Consilio multa sanè præclara & utilia constituit: atque ob id (ad Ecclesiæ regimen assumptus, veteris amici, & meritorum non immemor) eum è Cœnobio Sarnano Romam ad se accersitum, præter omnium expectationem Presbyterum Cardinalem Tituli S. Vitalis pronuntiavit. Mox inter Cardinales, qui sacræ inquisitioni, Sanctorum Apotheosi, Examini & causis Episcoporum & Regularium, typisque Vaticanis præerant, cooptatum, Episcopum Vercellensem dixit.

Sixtum V. amicum & promotorem ad purpuram habet.

Novennio summa vitæ integritate in purpura transacto, postquam comitiis Pontificiis quater suo suffragio interfuisset, atque etiam pro Apotheosi S. Hyacinthi album calculum dedisset, Romæ in Cœnobio SS. duodecim Apostolorum, ubi habitabat, repentino pituitæ & sanguinis defluxu suffocatus (cùm paulò antè invaletudinis malum præsentiens, Ecclesiæ Sacramentis se muniisset) pridie Kalendas Januarij anno salutis 1595. ætatis 64. animam virtutibus ac sanctis operibus cumulatam emisit. De quo laudatus Remondus in oratione funebri Romæ dicta hæc subjungit. *Hoc de Constantio Sarnano Cardinali affirmare possum, ea fuisse vitæ sanctitate, & castimonia, ut animum illum, quem innocentem Deo immortali ac sancto Francisco in pueritia consecraverat, usque ad vitæ finem, purum integrúmque servaverit. Atque ita cùm justorum hominum mors non solùm sit laborum requies, verùm etiam cœlestium nuncia præmiorum, minimè mirum videri debet, quòd is, quem tam piè vixisse scimus, & mori sine dolore visus sit, & cum voluptate nuncium futuræ salutis excipere.* Ejus cadaver in Ecclesia S. Petri in Monteaureo (cujus Titulum relicto primo S. Vitalis, optaverat) ad tempus depositum, posteà in Castrum Sarnanum ad Ecclesiam S. Francisci Conventualium, ab ipso Cardinali cum Cœnobio quindecim aureorum millibus instauratam, translatum fuit. Oravit in ejus fu-

Romæ repentè ex hac vita migrat

Ejus elogium ex Francisco Remondo.

Sepelitur in Castro Sarnano.

nere, præter Danielem Alfuortium Anglum, Franciſcus Remondus Divionenſis Soc. Jesu, cujus orationem Burdigalæ & Ingolſtadii anno ſalutis 1605. typis vulgatam lector non ſine voluptate leget.

De illo Epigramma ſcripſit Vincentius Robardus, qui eum per errorem Conſtantinum nominat, quod & Ludovicus Morerius fecit, illum ſecutus. Illius nomini ſuam orationis Dominicæ expoſitionem, quam edidit, nuncupavit Ludovicus Carbo. Scripſit verò ipſe Cardinalis Sarnanus præter ſuperiùs memorata:

Ejus præclara ingenii monumenta.

Commentaria in Prolegomena Porphyrii.
Tractatum de Syllogismis ritè conficiendis.
Summam Theologicam.
De ſecundis Intentionibus ſecundùm doctrinam Scoti.
In Univerſalia Scoti.
Illuſtrationes marginales ſuper Formalitates Antonii Sirecti.
Directorium Theologicum.
Locorum communium Theologiæ Librum unum.
Amplificationem Lecturæ Joannis Valloni ſuper Formalitate Scoti.
Additiones ad Commentaria Joan. Antonii Delphini in Evangelium Joannis.
Commentaria in Epiſtolas Pauli ad Hebræos.
A mendis pariter vindicavit Franciſci Mayronis Opera, variis à ſe notis illuſtrata.
Collegit & edidit quoque Opera S. Bonaventuræ, à ſe aucta & emendata.
Additionibus denique cohoneſtavit Commentaria Tartareti & Antonii Andreæ in 4. lib. ſentent.
Præter plures alias varii generis lucubrationes, quæ, niſi mors obſtitiſſet, typis excuſæ cernerentur.

Ejus mentionem faciunt Antonius Sanderus in Elogiis. Marraccius in Purp. Mar. Doglion in hiſt. Lucas Waddingus de Script. Ord. Min. Gaſpar Jongellinus in Catalogo Cardd. Ord. Min. Ughellius in Italia ſacra. Petramellarius in Elogiis. Ludov. Morerius in Dict. hiſt. & alii.

ANNO

ANNO 1585.

SEDENTE SIXTO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

BENEDICTO JUSTINIANO
S. R. E. CARDINALE.

BENEDICTUS Juſtinianus patricius Genuenſis, Joſephi Juſtiniani Viri ſtrenui & opulenti ex Hieronyma pariter Juſtiniana filius, natus eſt in Inſula Chio die 5. Julii anno ſalutis 1554. Cujus Inſulæ maris Ægæi regimen pro Republica Genuenſi Juſtiniani Primates tanta jurisdictione regebant, ut abſolutum videretur conceſſum imperium. Hanc Hali-Baſſa (quum apud Melitam, quam expugnare non valuit, infeliciter pugnaſſet) re malè geſtâ irritatus, in reditu cum claſſe Conſtantinopolim, ut aliquid egiſſe videretur, ſummâ perfidiâ expugnavit, ac Turcico imperio adjecit. Juſtiniani cives tyrannidem Barbarorum ferre nequeuntes, patriam deſeruerunt, inter quos Benedicti Pater Joſephus Juſtinianus, qui Romam venit ad Vincentium Juſtinianum Dominicanæ Familiæ Magiſtrum Generalem, magníque poſteà nominis Cardinalem (cujus acta ſuperiùs n. 22. fuſiùs deſcripſimus) Hieronymæ uxoris ſuæ fratrem. Joſephus igitur Benedicti noſtri Pater, unus, ut diximus, ex præcipuis Inſulæ illius & adjacentium Dominis, Deo duce, & virtute comite, cum tota familia in Italiam venit anno à parta ſalute 1566. Romæque magnam divitiarum partem, quas in Europa habebat ampliſſimas, aſſecutus honorificè & clarâ nominis famâ conſtitit; Romano Pontifici præclara obſequia præſtitit, ærarióque pontificio exhauſto non exiguam multorum millium aureorum ſummam Apoſtolicæ Cameræ, Clemente VIII. teſte, utendam præbuit. Ferunt Hieronymam matrem per plures annos ſterilem, emiſſo voto, filium Benedictum primò cœlitus obtinuiſſe, deinde Vincentium Baſſani Marchionem, doctum & perhumanum virum.

XLIV.

Nativitas in Inſula Chio, quam Hali-Baſſa fraude ſubegit.

Joſephus Benedicti Pater Romam migrat, ac Pontifici Clementi non pœnitenda obſequia præſtat.

Benedictus filius, cujus acre & vegetum ingenium in vivido vigebat pectore, abſolutis Peruſiæ & Patavii miro cum progreſſu tum Philoſophicis tum Juridicis ſtudiis, Genuæ Doctoratûs lauream die 15. Aprilis anno 1577. accepit. Huic Gregorius XIII. Sacerdotia omnia, à Vincentio Cardinale patruo è vivis erepto relicta, primò conceſſit, deinde *Parchi majoris* (ut appellant) abbreviatorem, ac utriuſque Signaturæ Referendarium, & Confidentiarum Judicem nominavit. Sixtus verò V. Theſaurarii munere cohoneſtatum, etiam purpurâ cum titulo Cardinalis Diaconi S. Georgii in Velabro colluſtravit. Fuit Benedictus omnium primus qui Theſaurarii dignitatem perpetuam ob ſummam fidelitatem obtinuit, antehac enim ad nutum revocabile munus hoc committere ſolebant Romani Pontifices. Aſculana legatione ab Innocentio IX. novo more cumulatus, incredibili probitatis, ſapientiæ,

Benedictus à Greg. XIII. multis beneficiis auctus, à Sixto V. munus Theſaurarii, & purpuram accipit.

&

Ab Innoc. IX. legatio-ne Asculana decoratur. & æquitatis gloriâ, grato populorum assensu provinciam illam administravit usque ad Clementis VIII. Pontificatum, sub cujus initium administrata feliciter gubernacula ultrò deposuit. Ab illo tamen plurimi factus, & ad gravia adhibitus negotia, recèns erectæ Congregationi pro bello Hungarico, aliisque conspicuæ dignitatis muneribus præficitur.

Societati JESU Collegium Maceratæ condit. Anno salutis 1598. cum Pontifice Romano Ferrariam profectus, ibi primus, Episcoporum & Regularium Congregationem rexit. Tum inter Patres Concilii annumeratus, atque Regni Galliæ Protector declaratus, firmiter pro Henrico IV. Galliarum Rege stetit. Piceni Legatus Collegium Maceratense Societatis JESU jam antè incœptum, suis sumptibus prosecutus est.

A Paulo V. legationem Bononiensem suscipit, quam admirabili pietate, & justitia administrat. Paulus V. robore animi Benedicti inspecto, gravissimam & non facilem Bononiensis civitatis legationem ei demandavit: quo in munere administrando quantum nobilissimæ illi urbi profuerit; quo studio justitiæ & æquitatis jura coluerit; quàm prudentes, utilésque Constitutiones ediderit, vel ex eo liquet, quòd iisdem Benedicti legibus in hanc usque diem Respublica Bononiensis à Legatis Apostolicis regatur. Quin & studium ejusdem urbis, olim florentissimum, tum verò injuriis temporum declinatum, suo studio ad pristinum decorem & dignitatem revocavit. Sunt & alia præclari hujus viri memoranda opera, quorum hîc ego nonnisi selectiora, ex Oldoino hausta, attingam.

Ejus in pauperes charitas, & in Virginem Lauretanam amor. Sacrum, inquit prælibatus auctor, quotidie faciebat, & alteri intererat: Authoritatem Ecclesiasticam, jura, ac privilegia tuebatur acerrimè: purpuræ dignitatem tanti æstimabat, ut nihil eâ indignum committeret unquam: sacros redditus, & patrimonii opes in pauperes, viduas, atque pupillos, aliósque pios usus effundebat. Postremò Testamentum condidit, viro Principe ac Sacerdote dignum, quo quinquaginta millium aureorum Beatam Virginem Lauretanam hæredem scripsit. Neque solùm in supremis tabulis suum in Deiparam Virginem affectum orbi testatum fecit, sed etiam dum viveret. Nam etsi in ope pauperibus ferenda nunquam parcus esset, Sabbatinis tamen diebus, & festis B. Virgini dicatis, longè profusior in elargiendis eleemosynis apparebat, ut qui singulis illis diebus, frequenter per anni circulum occurrentibus, septem egenorum millibus munifica manu succurrisse memoretur.

Legatione sua prosperè sub auspiciis B. Virginis fungitur. Porrò cùm Bononiensi legatione ad quinquennium fungi ei contigisset, nihil antiquius habuit, quàm ut implorata sacratissimæ Virginis ope totam ei legationis provinciam committeret, sacratámque publico voto constitueret. Hinc eo quinquennio rebus adeò pacatis tranquillisque usus est, ut nunquam opus habuerit ad tormenta, capitalésque pœnas quemquam, seu nobilem, seu civem, aut Scholarem deposcere: cùm toto eo temporis spatio præter quinque fortuitas in vulgo cædes nihil atrocius vindicandum occurreret. Cum finitimis prætereà populis nihil turbidum aut molestum: annonam iniquis frugum temporibus eo Legato nullus desideravit: supra septuaginta viros principes magno apparatu aliunde adventantes, domo, hospitióque excepit quàm libera-

beraliſſimè, nullo, ut fit, publici ſumptûs diſpendio. Quæ omnia auſpiciis Beatiſſimæ Virginis, ut par erat, referebat accepta.

Poſt reditum ex legatione Bononienſi magnam in urbe adeptus eſt fortitudinis & prudentiæ famam, præſertim apud Pontificem Paulum V. qui eum uti virum ſapientiſſimum non ſolùm conſultationibus gravium negotiorum adhibuit, ſed etiam in magno honore apud Scipionem Burgheſium Cardinalem nepotem eſſe voluit. Hiſce obſervantiæ officiis, & blandientis fortunæ illiciis irretitus captúſque Benedictus, ad conſequendum aliquando poſt Paulum Pontificatum ſeriò animum adjecit, ratus id ſibi concurrente Burgheſio, & ſuperſtite etiam Cardinali Montalto Sixti V. nepote, aliiſque nonnullis Cardinalibus factionis Burgheſianæ, quibus multùm fidebat, non fore difficile. Solus deviuciendus videbatur Hiſpaniæ Rex, quapropter, ut hunc ſibi addictum redderet, magnam familiaritatem contraxit cum Cardinali Zapata, & Albuquertio Hiſpaniæ Regis Legato, cui pecuniis indigenti, 18. millium aureorum ſummam, nunquam recuperandam, mutuò dedit. Succeſſit Pauli mors: inita comitia, in quibus multi concurrunt, ſed Benedictus ſpe plenus, ab omnibus deſtitutus, ne nominatus quidem: quod ipſum altiùs pupugit, eò quòd ſibi videretur, non defuiſſe promovendi occaſionem. Nam cùm in ipſo Comitiorum exordio ex Collegio veteri, ut aſſolet, proponeretur Cardinalis de Monte, eúmque Zapata, tanquam Gallicæ factioni addictum recuſaret, omnibus videbatur, à Montalto utriuſque promotore, rejecto jam Montio, Benedictum proponendum, Regi Hiſpaniæ devotiſſimum: ſed nec verbum quidem. Quare ſe ſpretum, planéque derelictum videns, conqueſtus de injuria, è Comitiis cum indignatione ſe proripuit; cúmque tam luculentam repulſam ab ſimulatis amicis concinnatam concoquere non poſſet, ex animi mœrore contabeſcens, ſtatim poſt electionem Gregorii XV. die nimirum 27. Maji anni 1621. ætatis 67. vivere deſiit. Sepultus ad Vincentium Cardinalem patruum in æde ſuper Minervam à majoribus ſuis excitata cum hoc brevi Epitaphio.

Paulo V. magno in pretio eſt.

Aſpirat ad ſummum Pontificatū, ſed deluſus repulſam patitur.

Hinc concepto animi mœrore, moritur.

BENEDICTUS EPISCOPUS PORTUENSIS
S. R. E. CARDINALIS JUSTINIANUS GENUENSIS JOSEPHI FILIUS
OBIIT ANNO SALUTIS M. DC. XXI.
VI. KAL. APRILIS, ÆTATIS LXVII.

Ejus Epitaphium.

Cæterùm floruit Benedictus comitate, humanitate, liberalitate, probitate, conſilio, ac eruditione minimè vulgari: quare inter clariſſimos ſacri Senatûs Principes meritò recenſendus, Petramellarii judicio.

Edidit inter alia Legem de Romani Pontificis Electione.
Supellectilem juris utriuſque.
Regulas pro Virginibus Deo dicandis.
Defenſionem Authoritatis Eccleſiaſticæ.
Clypeum Juris, Quæ omnia m. ſ. extant.

Ejus Scripta.

R Agam

Agunt de eo Petramellarius in Elogiis. Marraccius in Purp. Mariana. Ughellius Tomo 2. Ital. sac. Victorellus in addit. ad Ciac. Ptolomæus in Epist. Ludovicus Carbo in Præfat. ad Introduct. Theolog. Julius Mazarinus S. J. in Libro super Sermone Domini. Bonifacius Vannotius in Epist. ad Andream Lancherium. Robardus de gestis Sixti V. & alii.

ANNO 1585.

SEDENTE SIXTO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

ASCANIO COLUMNA S. R. E. CARDINALE.

XLV.

Ejus præclara initia recensentur.

ASCANIUS Columna Romanus, Marci Antonii Columnæ Palliani Ducis rerum præclarè gestarum gloria inclyti, & Felicis Ursinæ clarissimæ fœminæ filius, gentilitiæ laudis æmulus, à teneris annis Græcis Latinísque literis apprimè imbutus, Romæ in paterno palatio, audientibus S. Carolo Borromæo Cardinali, aliisque viris doctissimis, elegantem orationem habuit; eáque finitâ Theoremata, nullo suffultus magistro, eruditissimè defendit. Quam ob rem illum, multorum laudibus celebratum, à Pio V. Abbatem S. Sophiæ Beneventi renuntiatum dicunt.

Susceptâ Doctoratûs Laureâ, ad preces Philippi Regis purpurâ ornatur.

In Hispaniam posteà missus à patre, perhumanitérque à Rege Catholico Philippo II. exceptus, absolutis in Complutensi, ac Salmanticensi Academia gravioribus studiis, more nobilium, Pontificii Cæsareique Juris, Philosophiæ, ac Theologiæ insignibus, Filucio teste, decoratus est. Quare cùm consilio, eruditione, ac probitate in aula Hispana niteret, omnibúsque probaretur, Philippo eodem postulante absens à Sixto V. ad Romanæ purpuræ decus evectus est. Ad urbem reversus, susceptis magna celebritate amplissimæ dignitatis ornamentis, vivido acutóque ingenio, memoriâ, prudentiâ, ac dicendi venustate ita viguit, ut multorum testimonio nemo Patrum in sacro Senatu sententiam disertiùs facundiúsque dicere sit visus.

Variis à Clemente VIII. honoribus augetur.

Anno salutis 1606. regnante Clemente VIII. Episcopus Cardinalis Prænestinus creatus, varia munera cum dignitate obivit. Cæsaraugustanus in Aragonia Prorex declaratus, ac regno Neapolitano, Flandriæque Protector datus, paternæ hæres virtutis, Religionis, justitiæ ac pietatis cultor eximius extitit. Liberalibus addictus disciplinis, insignem præstantissimorum voluminum Bibliothecam construxit: viros eruditione, sapientia, ac integritate præditos, amore propè paterno complexus, beneficiis, ac muneribus sibi conciliavit. Unde magno horum ad eum facto concursu, *Princeps Literatorum* indigitari meruit, tot eorum elogiis auctus, quot Nuncupationibus eruditis honestatus. Deiparam Virginem singulari, quoad vixit, amore prosecutus, eidem varia ornamenta multis millibus æstimata Lauretum dono misit.

Ob summam eruditionẽ, Literatorũ Prniceps appellatur.

Vixit in purpura, nulla non virtute conspicuus, annos duos supra viginti: unde miror inventos esse nonnullos sugillatores,

qui

Defenditur à calumnia, ejus nomini injusta.

qui cum offensæ Veneris calumniosissimè insimularent. Horum petulantiam retundens Augustinus Valerius Cardinalis contemporaneus, hæc de eo scripta reliquit: *Ascanius Card. Columna tanta probitatis laude effulsit, ut vivum quoddam virtutis simulachrum referret: non enim in eo nisi mores sanctissimi, & ab omni incontinentia labe depurati, ut qui singulis propè diebus sumpta sacra Synaxi vacaret usque in meridiem orationibus, & collationibus sacris.* Quid adhæc calumniator? nimirum ut solem sequitur umbra, ubi corpus intervenit; sic virtutem livor & maledicentia, ubi intercurrit invidia. Insignium virorum laus maxima est, improbis non probari.

Omni gustûs sensu destitutus, frigidis delectatur.

Cæterùm destituebatur Ascanius communi sensu gustûs; hinc nulli, quantumvis sapidissimo, liquori deditus avebat frigidissimum, ut tractabile biberet, non gustabile: ad singula pocula pincerna è glacie cyathum, quo utebatur loco vitri, extrahebat, ut glaciem è glacie hauriret. Inter cæteras infirmi corporis ægritudines, quibus perpetuò premebatur, laborabat ulcere propè clunes (fistulam dicunt) inexplicabilem ei dolorem parturiente, quo denique vel liberari, vel mori statuit.

Fistulâ mortali laborans, ustione liberatur.

Convocatis igitur medicis, exploratóque eorum consilio, in eam itum est sententiam, ustione opus esse: & cùm ustor operi accingeretur, petiit Cardinalem tabulæ alligari, ne præ dolore corporis motu candens ferrum in partem flecteret sanam, & patienti etiam mortem incuteret. Renuit ligari Cardinalis asserens, hoc Columnensi indecens esse; & ustor renuit experiri: tandem post longam altercationem ustoris, exoravit Cardinalis ut opus perficeretur, juramento promittens, se tanquam columnam, quam cognomine præferret, firmiter staturum.

Ejus in ustione magnanimitas.

Præstitit quod promisit, tanta animi constantia, ut ad igniti ferri impressionem, nec motum ederet nec ejulatum, stupentibus cunctis, rémque adeò duram in viro præsertim delicatiori, miraculo adscribentibus. Non diu tamen supervixit optimus Cardinalis: siquidem variis morborum insultibus sensim attenuatus, superatúsque, post sumptum pro more divinum epulum, Romæ in palatio paterno, anno ætatis 49. salutis 1608. die 18. Maji inter preces & oscula Redemptoris cruci affixi piissimè, ut vixit, decessit.

Romæ piè moritur.

Corpus in Basilica Lateranensi, quam condito testamento hæredem multorum millium aureorum scripsit, propè Martini V. tumulum, sepulturam habuit; inde tractu temporis ad familiæ sacellum aliorsum translatum.

Ejus Scripta.

Scripsit Orationes multas eleganti stylo.
Laudem funeralem Annæ Austriacæ Reginæ Hispaniæ.
Epistolas ad diversos valdè tersas.
Oden de fructu Sublacensis solitudinis.
Opusculum ad Remp. Venetam, occasione Interdicti Pauli V. Pont. Romani.

Laudant eum Janus Nicius in 2 parte Pinacot. Petramellarius in Elogiis. Ughellius in Italia sacra. Marraccius in Purp. Mar. Cæsar Rasponus de Basilica Lateran. Joseph. Silos in Hist. Cler. Regul. Ludovicus Jacobus à S. Carolo in Biblioth. Pontificia. Jacobus Gaddius de Script. non Eccles. & alii.

ANNO 1585.

SEDENTE SIXTO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

GUILLELMO ALANO
S. R. E. CARDINALE.

XLVI.

Studiis tum politioribus, tum gravioribus Oxonii imbutus, susceptâ Doctoratûs laureâ, Philosophiam ac Theologiam publicè docet, ac triplici Canonicatu insignitur.

GUILLELMUS Alanus origine Anglus, in Lancastriensi provincia, quæ est Angliæ pars, & plaga nobilissima diœcesis Eboracensis, natus anno salutis 1532. in parentes habuit Joannem Alanum, & Joannam Listeram, nobilitate sanguinis, æquè ac virtutum claritate illustres. Quorum singulari cura à teneris annis piè ac nobiliter educatus, cùm ingenii acumine memoriæque felicitate plurimùm valeret, politioribus literis in patria haud pœnitendo profectu operam dedit. Decimo quinto ætatis anno exacto ad Oxoniensem Academiam, nullâ tunc hæresis labe corruptam, à patre deductus, locatâ egregiè studiis gravioribus Philosophiæ ac Theologiæ septenni operâ, eos in ipsis progressus fecit, ut & Doctoratûs lauream ingenti omnium aggratulatione fuerit consecutus, & in Duacensi Academia (recèns tum Philippi II. Regis Catholici munificentia & authoritate fundata) magisterio donatus. Ibi sacras literas magna cum laude diù ac publicè interpretatus, denique in præmium strenuè navatæ operæ, trium insignium Ecclesiarum Cameracensis, Eboracensis, & Rhemensis Canonicatu est insignitus.

Ex Anglia profugus Lovanium secedit: ubi erecto pro exulibus Anglis Seminario, fidem Cath. strenuè propugnat.

At cùm Elisabetha, Henrici olim VIII. ex Anna Bolena filia, patris insaniam æmulata, Anglicanæ Ecclesiæ caput princeps dici & haberi vellet, Guillelmus cum fratre Gabriele, ac Thoma ejus filio spontaneum eligens exilium, deserta patria & facultatibus, maluit in summa rerum omnium inopia, salva fide, vitam degere; quàm cum fidei desertoribus in maxima fortunæ copia florere & versari: sicque Lovanium secessit. Ibi modum excogitans, quo Catholica fides eo in regno sarta tecta servaretur, & quasi arcem ex adverso erigens, è qua hæreticorum conatus ac insultus repelleret, eorúmque venenata tela retunderet, hominum quorundam DEUM timentium auxilio adjutus, Seminarium fundandum proposuit, instituitque: in quo juvenes Angli ad pietatem erudiendi lac orthodoxæ fidei sugerent, aliisque porrò sugendum opportuno tempore instillarent. Quoscunque igitur ad illud confluentes mira alacritate suscepit, susceptósque, explorata eorum indole, ad sanam doctrinam, pietatémque avitam erudiit. Unde multi zelo, virtutibus, & eruditione insignes ex hac Schola viri prodiêre, qui pro summi Pontificis primatu, fideique Catholicæ veritate usque ad agones, vincula, carceres, ac patibula fortes ac invicti steterunt. Quorum specialem catalogum sinceri rerum Anglicarum scriptores ad æternam eorum memoriam contexere non omiserunt.

Sed

Valetudinarius redit in Angliam, ac mira pro Religione Cath. operatur.

Sed cùm in gravem morbum incidisset Alanus, medicorum suasu atque consilio (qui negabant illum præterquàm aëris nativi beneficio convalescere posse) intrepidus rediit in Angliam : Ubi ejus virtus nequaquam feriata, multos ab hæresis castris ad Christi vexilla traduxit; alios nutantes in recta fide roboravit, omnes denique ad quidquid pro ea ferendum audendúmque accendit. Quæ res factionis hæreticæ ministros, lynceos ad acta Alani oculos habentes, latere non potuit, quum præsertim viderent, eo Duce atque promotore Catholicam Religionem mirè erigi, suam verò superstitionem dejici & labefactari; & quanta ex iisdem Seminariis ab Alano institutis, eorúmque alumnis huic regno, ut ipsi putabant, pernicies immineret; Elisabetham Reginam per supplices libellos admonuerunt de periculo, quod ipsiusmet capiti impenderet ab istis hostibus sui Pseudoprimatûs. Qua re illa vehementissimè exacerbata (ut non est ira super iram mulieris præsertim potentis) statim severissima edicta condidit, atque per præcones promulgavit, quibus Alanum, ejúsque sequaces, & quosvis Seminariorum convictores, aut conditores, fautorésque læsæ majestatis reos declaravit; & eis tanquam publicæ tranquillitatis perturbatoribus, regníque hostibus, aqua & igne interdixit.

Hostis regni declaratur, ac proscribitur.

Deo protegente hostiũ insidiis ereptus, remigrat in Belgium.

Alanus fidei potius quàm sibi consulens, mutata veste & nomine, multos in Catholicorum castra reduxit; ac quodam die minimum abfuit, quin caperetur : Sed illi, cui ejus capiendi partes demandatæ erant, quique eum probè noverat, & cum eo etiam nocte illa convivium inierat, glaucomam ob oculos Deus objecit, adeóque hominem excæcavit, ut quem ante oculos haberet, tanquam ignotum præteriret. Tantæ igitur iræ, furentis fœminæ cedere coactus remeavit in Belgium, ubi quemadmodùm antè fecerat, Catholicam fidem pro aris & focis defendit : ad eámque defendendam alios indefesso studio monitis, hortationibus, ac scriptis excitavit, editis pro temporis necessitate, vernaculâ linguâ (ut faciliùs ad omnium manus & notitiam deveniret) variis Opusculis, de rebus fidei adversus hæreticos tractantibus.

Scriptis ac viva voce fidem Cath. defendit.

Hæreticis Clypeum sanæ doctrinæ opponit.

Quoniam verò hæretici Anglicani libellum quendam titulo *Justitia Britannica* inscriptum adversus Alanum, ejúsque sequaces ediderant, quo probare nitebantur, illos nequaquam pro fide, aut Religione Catholica mortem, vel dura quæque perpessos; sed tanquam Reginæ perduelles, regníque hostes, ac pacis publicæ perturbatores, exilio, suppliciis, ac morte mulctatos esse; Alanus, ut erat ad subita ingeniosus, arrepto calamo unus pro omnibus respondens, adversariorum calumniis *Clypeum veræ sanæq́ doctrinæ* opponens, Apologetico conscripto eorum mendacia tanta claritate & nervo confutavit, ut planè, quod deinceps extra calumnias opponerent, non haberent.

Duaco pulsus, Rhemos contendens, ubi aliud pro tuenda fide Collegiũ condit.

Cæterùm Seminariorum ab eo erectorum fundationi non solùm Pius V. collato liberalissimè ære favit, verùm etiam Philippus II. Rex Catholicus, qui eidem in subsidium Abbatiam nobilissimam in Calabria, & pensionem annuam super fructibus mensæ Archiepiscopalis Panormitanæ concessit. Et cùm ipse Ala-

nus, Geusijs in Belgio tumultuantibus, Duaco pulsus fuisset, ejúsque Collegii sodales passim malè habiti: Christianissimi Galliæ Regis permissu ac voluntate Rhemos se recepit; ubi Guisiorum Principum liberalitate exceptus, nummísque suffultus, aliud Collegium erexit, quo ducenti eóque amplius Seminarij Duacensis sodales properârunt. Huic Collegio annos circiter quatuordecim summo Religionis Catholicæ emolumento præfuit Alanus. Joannes Pitsæus in libro de Illustribus Angliæ Scriptoribus horum omnium mentionem faciens, inter alia sic scribit: *Alanus, vir omni virtutum & scientiarum genere excultus, primus omnium fuit, qui Anglos suos Catholicæ Religionis causâ sub Elisabetha Regina exules, & per universam penè Europam dispersos simul congregavit, & Duaci primùm, deinde Rhemis ad Collegiatam disciplinam perduxit, & copiosam juventutem sub optimis gentis nostræ Doctoribus, & Præceptoribus ad pietatem & bonarum literarum studia nutriri & erudiri curavit. in eo Collegio communiter solebant esse sacræ Theologiæ Doctores & Licentiati octo, vel decem, viri graves & maturi, ex quibus alii sacras scripturas explicabant; alii Theologiam Scholasticam; alij Jus Canonicum; alij Controversias fidei publicitùs omnibus advenientibus prælegebant. Rursùm alii contra hæreticos scribebant; alij nostrorum Martyrum certamina & mortes, Confessorum vincula, vel exilia literis consignabant; gentísque nostræ quasi quandam Ecclesiasticam historiam diligenter conservabant, & pro ut ferebat occasio, vel causa publicæ videbatur expedire, suas lucubrationes in lucem emittebant. Alii denique curam rei familiaris agebant, & cuique pro ratione status, & dignitatis omnium ad victum & vestitum necessaria sollicitè providebant. Sub his & aliis magistris fuerunt Theologi non pauci, Philosophi multi, & qui humanioribus literis operam dabant longè plures. Qui omnes per suas classes distributos vel per se, vel per subordinatos toti Collegio Professores summâ constantiâ, & auctoritate, in maxima charitate, pace, & concordiâ prudentissimè rexit, & potenter in officio continuit. Quippè qui non solùm suas passiones moderari, verùm etiam exorbitantes aliorum motus in gyrum rationis flectere, & quorumcunque vel juveniles insolentias, aut cedendo lenire, aut ferendo paulatim vincere, aut comprimendo, si opus esset, frangere probè noverat. Hujus regiminis exacta norma viros non paucos, ætate maturos, doctrinâ præstantes, & magni apud nostrates nominis ad hanc Collegiatam disciplinam attraxit, quorum vel solùm exemplum plures inferioris conditionis homines Christo lucrefecit; atque etiam Martyres non paucos cœlo transmisit. Sed quia tantum virum tamdiù mihi cognitum, & de me tam benè meritum, nec satìs laudare valeo, nec extra meum propositum in ejus præconia licentiùs hic excurrere debeo, reliqua silentia prætereo.* Hæc Pitsæus Anglus, qui & ipse eodem tempore pro vera Religione exul erat.

Præclarum Ejus ex Jo. Pitsæo elogium.

Porrò dum Alanus Collegio Rhemensi moderando sanctè præesset, Alumnorum unus (quem Florimundus Remondus Franciscum Walsingamum inter Calvinistas crudelissimum appellat) maximis ab eo beneficiis affectus, pessimo ingrati animi exemplo, venenum eidem ac cæteris sodalibus suis, infecto communi fonte, paravit; ut scilicet Collegium totum cum ejus Rectore unâ cœnâ deleret. At divinâ providentiâ factum, ut res detestabilis per

Veneno ipse cum toto Collegio Rhemensi impetitur; sed Dei providentiâ liberatur.

eum

cum ipsum, qui patraverat, pœnitentiâ ductum pateret, eóque pacto insontes læthali periculo liberarentur.

Cùm autem Gregorius XIII. Pastor juxta nominis sui etymon vigilantissimus, ac Princeps munificentissimus, varia Romæ Gymnasia & Seminaria pro universis ferè orbis Christiani partibus extruxisset, annuóque censu dotasset, Anglis potissimùm assignavit illud, quod priùs Hospitale dicebatur SS. Trinitatis propè Campum Floræ, cui etiam pro majori commoditate contiguas ædes adjunxit, ut hæc Inscriptio docet ibidem posita.

Anglorum Collegio Romæ excitato præficitur.

GREGORIUS XIII. PONT. MAX.

Ejusdem Collegii Inscriptio.

Hujus Anglorum Collegii Fundator, ac parens optimus, Alumnos suos Christo commendat, ut, quos in Angliam ad fidei defensionem mittit, adversus hostium insidias atque tormenta divinâ virtute confirmet, qua freti aliquot pro Catholica Romanâ Ecclesia fortiter occubuerunt.

Quare Gregorius Alanum, ob hæreticorum insidias nullibi tutò consistentem, Romam ad se accersivit, ut illo duce ac Rectore Collegium a se institutum dirigeretur; iisque moribus, scientiis, ac institutis muniretur, quæ ad illius nationis ingenium essent accommodata.

Superavit autem Gregorium in ornando Alano Sixtus hujus nominis Quintus, qui è re Christiana esse perpendens tantæ virtutis heröem dignitate augere, statuit eum in ipsius Orbis Cardines collocare: Quare anno salutis 1587. VII. Idus Augusti singularem hunc virum, singulari quoque enuntiatione, extra consueta tempora, S. R. E. Presbyterum Cardinalem tit. S. Martini in Montibus dixit. Quem quidem illi honorem Gregorius XIII. dudum ante animo destinaverat, sed partim quòd ob angustiam rei familiaris, expensas tantæ dignitati necessarias sustinere non posset; partim quòd ipse Alanus onus & labores pro Ecclesia, non Ecclesiæ honores ambiret, imò oblatum detrectâsset, ab eo promovendo abstinuit. Itaque nec expectanti, nec opinanti delatus est sacri muricis ornatus à Sixto V. móxque ab ipso inter eos Cardinales annumeratus est, qui librorum prohibitorum Indici, aliísque arduis fidei negotiis præerant. Ab ejus verò successore Gregorio XIV. loco Antonii Cardinalis Caraffæ demortui Bibliothecarius Apostolicus declaratus, & Archiepiscopus Maciensis electus, ad reformationem editionis vulgatæ Bibliorum à Sixto V. cœptam cum Cardinali Columna deputatus est.

A Sixto V. purpurâ; & à Greg. XIV. munere Bibliothecarii, ac Infula Maciensi ornatur.

Hac auctus dignitate, omnibus virtutibus, maximè verò humilitate, verecundiâ, castimoniâ, modestiâ, incredibilíque charitate ac fidei constantiâ, eáque demum vitæ integritate effulsit, quam non amor, non odium, spes, aut timor ab officio retardare unquam potuêre. Et licèt esset omnium sui temporis Cardinalium egentissimus, nunquam tamen prætermisit calamitosorum, maximéque concivium suorum, Religionis causâ exulum, aut pauper-

Multis virtutibus conspicuus, præcipua charitate in proximum claret.

tate

Domui suæ religiosè præest. tate laborantium, necessitatibus subvenire; iis libenter & promptè, quæ deerant, etiam supra vires subministrando. Quos in familia & obsequio domestico habebat, filios appellabat, non servos; nec se illorum herum dictitabat aut dominum, sed parentem, paternáque illos benignitate & curâ complectebatur. Singulis mensibus eos omnes, deletis sacra confessione animæ noxis, Angelico pane Corporis Christi propriis manibus reficiebat; talésque, ut essent, curabat, qui moribus & exemplo exteris omnibus prælucerent. Memoriâ ac ingenió tali excellebat, queis non facilè alius quisquam: Sermo illi gravis, elegans, urbanus, verax, jucundus, ac prorsùs ingenuus, ab omni fastu ac fuco, abhorrens. Quotidie sacris operabatur, domesticis magna pietate præsentibus: & si quando mensæ assideret, sacrorum librorum auditu magìs mentem, quam cibo corpus pascebat: somni erat parcissimi, ac ideò *Divi Augustini Operibus expurgandis incumbens, Romæ moritur.* sacræ lectioni, orationi, meditationi, aut scriptioni, quantum per negotia publica licebat, assiduò vacabat. Cùm autem S. Augustini Ecclesiæ Doctoris Opera, (ab hæreticis hinc inde sacrilegè corrupta) ut à mendis juxta genuina ac incorrupta exemplaria expurgarentur, ejus curæ à summis Pontificibus tradita fuissent, in hoc pium incumbens studium, non tam annorum numero, quàm laborum in Ecclesiæ obsequium exantlatorum pondere gravis, urinæ retentione, inexplicabilem ei dolorem & necem causante, terrestres exuvias beatissimo fine reliquit Romæ XVII. Kalendas Novembris anno reparatæ salutis 1594. ætatis suæ 63. magno patriæ suæ damno, & omnium piorum & bonorum mœrore. De quo Joannes *Communi suorum mœrore defletur.* Pitsæus suprà laudatus sic scribit: *Hujus præstantissimi viri obitum, quotquot fidei causa persecutionem patimur, adhuc lugemus; & tanquam Orphani periisse nobis communem parentem magìs ac magìs in dies experimur.* Ejus Cineres Romæ in Ecclesia Anglorum SS. Trinitatis sepulti, hoc elogio funerali exornantur.

Ejus Epitaphium.

DEO TRINO ET UNI

GUILLELMO ALANO LANCASTRIENSI

S. R. E. Presbytero Cardinali Angliæ: Qui exterris à patria perfunctus laboribus diuturnis in Orthodoxa Religione tuenda; sudoribus multis in Seminariis ad salutem Patriæ instituendis, fovendisque; periculis plurimis ob Ecclesiam Romanam opere, scriptis, omni corporis & animi contentione defensam; hic in ejus gremio, scientia, pietatis, modestia, integritatis fama & exemplo clarus, ac piis omnibus charus occubuit, XVII. Kalen. Novemb. Anno ætatis LXIII. Exilii XXXIII. salutis humanæ M. D. XCIV.

Gabriel Alanus frater, Thomas Hesketus Sororis filius Fratri, Avunculo, clariss. optimo, optiméque merito (inter lachrymas exulum pro Religione civium) mærentes posuerunt.

In

In ejus funere oravit Franciscus Tregianus Anglus, qui Angliam tanti viri morte eclypsim passam, & solem Angliæ periisse verissimè testatus est. Hunc omnes tùm illius, tùm nostri ævi scriptores sinceri summis laudibus & meritò extulerunt tanquam Christianæ Religionis Athletam fortissimum, fideique in Anglia clypeum invincibilem, & S. R. E. sacrique Collegii singulare decus & ornamentum. E contrario iniqui Sanctæ Matris Ecclesiæ hostes, fideique avitæ desertores, probris illum omnibus onerârunt odióque capitali, ut paucis dicam, prosecuti sunt: inter quos Princeps recenseтur Franciscus Godvvinus Anglus, vir magis à doctrina, quam à fide aut veritate commendatus, qui in suo de Præsulibus Angliæ Commentario Alanum Cardinalem innumeris convitiis proscindit, vocans eum Cardinalium suæ gentis ultimum, sed nequitiâ primùm: patriæ proditorem sceleratissimum, qui inter Anglos numerari non mereatur, quod tanquam alter Herostratus, ut faceret sibi nomen magnorum, qui sunt in terra, patriæ suæ sit molitus incendium; atque ut Angliam tyrannidi Pontificiæ & Hispaniæ subjiceret, præmium tulerit ab isto Archiepiscopalem Infulam Mechliniensem, ab illo galerum purpureum. Sed hæc quàm falsò dicta sint ab homine falsissimo, fideique desertore, liquet ex antè dictis: Cæterùm quot ex ore mentientis Godvvini spurcissimo in insontem Alanum prodiêre convitia, totidem ejus memoriæ censenda sunt attributa præconia, cùm maxima laus sit, ac meriti pars, malis, quibus boni placere non possunt, displicuisse.

Passim laudatur à nostris.

Ficta Godevvini convitia, Alano cedunt in laudes.

Scripsit Guillelmus vernaculâ linguâ libros plures, qui postmodùm ob summam utilitatem & eruditionem ex Anglico idiomate Latinè, Gallicè, ac Germanicè redditi sunt, nimirùm:

Eruditi viri nobilissima scripta.

- De Sacramentis in genere.
- De Sacramento Eucharistiæ.
- De Auctoritate Sacerdotum per Sacramentum Pœnitentiæ.
- De Sacrificio Missæ.
- De Purgatorio, & Oratione pro defunctis.
- De Indulgentiis.
- De Prædestinatione.
- De Imaginibus.
- De Intentione Papæ in erigendis Seminariis contra Librum ab hæreticis in lucem emissum sub nomine Justitiæ Britannicæ.
- De miserabili statu, & calamitate regni Angliæ fervente Schismate ad Ernestum Bavarum Leodinensem Episcopum.
- Denique præter alia plura Opera, Biblia sacra è Latino in Anglicum transtulit idioma.

Ejus elogium præter Joannem Pitsæum, aliósque gravissimos viros, breviter quidem sed luculenter scripsit Andreas Saussayus in hæc verba: *Inter majora lumina, quæ Religioni Catholicæ afflictæ in Anglia singulare solatium ac præsidium contulerunt, Alanus vir egregius, generis splendore, morum probitate, doctrinæ præstantiâ, laboribúsque susceptis,*

Singulare ejus elogium ex Andrea Saussayo.

ceptus, & periculis aditis pro Ecclesia Catholica, profectò fuit: Qui ideò meruit, ut à Sixto V. solus, non observatis, ut solebat, Comitiorum diebus, in Collegium Cardinalium coöptaretur. Hic, cùm impiis hæreticorum doctrinis, ac minacibus Reginæ Elisabeth edictis (quæ in suo regno caput Ecclesiæ haberi volebat) vehementissimè orthodoxa Religio impeteretur, perterritis cæteris, unus in aciem prodiit, & furentium adversariorum insultationes strenuè fortitérque excepit; partim alios cohortando, ut in fide Apostolicæ Sedis, Romanique Pontificis communione ac obedientia permanerent; partim eos, qui defecerant revocando ad a. vita sacra, tùm libris de Purgatorio igne, de Sacerdotio, de Indulgentiis, aliisque Catholicis dogmatibus ac ritibus, adversariorum mores refellendo. Deinde ex tot hæreticorum insidiis ac molitionibus divinitùs elapsus, variis in locis Collegia instituit, quò Angli pro fide patriâ pulsi confugerent; de quorum agminibus auxiliares copiæ Catholicis pugilibus deinceps transmitterentur. Obiit Romæ ex calculari morbo &c. Talem virum sub fœmineo suo Papatu expectabunt Angli ad Calendas Græcas.

Agunt de eo Marraccius in Purp. Mariana. Antonius Possevinus in Apparatu sacro. Nicolaus Sanderus & Petrus Ribadeneira de Schism. Anglic. Florimundus Remundus de Ortu hæreseos. Antonius Sanderus in Elogiis Card. Thuanus in Hist. sui temp. Spondanus in Annal. Eccles. Morerius in Dict. Hist. Saussay in Contin. Script. Aliique plures.

ANNO 1585.

SEDENTE SIXTO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

SCIPIONE GONZAGA
S. R. E. CARDINALE.

XLVII. SCIPIO Gonzaga Mantuanus, Caroli (Morerius habet Cæsaris) Gazoli Marchionis ex Æmilia pariter Gonzaga filius, primam lucem aspexit in Oppido S. Martini paternæ ditionis anno Christiano 1542. Scipio alti sanguinis & ingenii adolescens, oratoriæ & Poëticæ facultati Bononiæ primùm; deinde Mathematicæ ac Philosophicæ cognitioni Patavii animum intendit: quibus apprimè excultus, urgente patre, lustratâ Germaniâ Aulam Cæsaris petiit; ubi nonnullis annis commoratus, usu rerum civilium comparato, Princeps ob egregias animi dotes planè suspiciendus, Cæsarique in paucis charus evasit. Cujus oris ac corporis totius dignitas tanta erat, ut non solùm omnium in se oculos converteret, verùm etiam occulta quadam vi quemcumque se conspicientem ad sui amorem & studium alliceret: at animi ingeniíque forma ea illi à natura contigerat, qua forma nulla alia esset elegantior, nec pulchior. Etenim præclarum illud ingenium, quod tanquam fertile ac pingue solum acceperat, non, ut plerique faciunt, quibus vivere in summa rerum omnium abundantia licet, otiosum, & à cultura desertum reliquerat, sed pulcherrimis studiis, gravissimisque disciplinis ita excoluerat, ut omnibus exornatum scientiis, cunctis admirabile redderet.

Vir egregiis animi & corporis dotibus præditus, multa virtute atque scientiâ clarus.

Pri-

Primùm Græcæ, Latinæque linguæ intelligentia, tum optimarum artium notitia, omnisque liberalis, & digna homine nobili ab eo percepta doctrina est. Sed Theologicæ facultati, quæ illi ante alias scientias præcipuè in amoribus ac deliciis erat, plus operæ tribuit: támque elegans, támque venusta hominis ingeniosi ac eruditi forma adamata est ab omnibus, qui sua ætate studii cujuspiam honesti principes habebantur; à Marco Antonio Mureto, qui etiam disertissimas, elegantissimásque orationes suas ejus nomini inscriptas emisit; à Torquato Tasso sua ætate Poëta longè clarissimo, arctiori quodam amoris & observantiæ vinculo comprehensus est; nullum enim versum scribebat, quem non ejus existimantis arbitrio, judicióque submitteret: à Baptista Guarino viro eruditissimo, qui, cùm cæterorum scripta suum ad arbitrium vocaret, se tamen suáque omnia illi subjiciebat, atque ab ipso emendari, corrigique honestum sibi atque præclarum ducebat. Ex hoc hominum genere Patavii illustrem illam, totóque terrarum orbe celeberrimam *Ætheriorum* Academiam instituit, quam, quoad ibi fuit, Principis nomine gubernavit, ac rexit.

Princeps literatissimus Doctis in amore & pretio est. Ætheriorum Academiam instituit.

Sed posteà, cùm Ecclesiasticæ vitæ rationem jam inde ab ineunte ætate propositam habuisset, sacris Ordinibus initiatus Romam se contulit: Pio V. & Gregorio XIII. ob morum probitatem, eruditionem, ac rerum experientiam perquàm charus: Ludovicum Madrucium Apostolicæ Sedis de latere Legatum in Germania, non sine splendore secutus est. Romam reversus, cùm ad summam amplitudinem remigio, ut ajunt, velisque contenderet, paululùm ad saxum navim offendit. Venerat ea tempestate Romam, Religionis, & officii erga Gregorium XIII. Pontificem Maximum gratiâ Guillelmus Gonzaga Dux Mantuanus, quo cum illi de quibusdam castris lites erant graves & magnæ: Perfecit Scipio auctoritate & gratia apud Judicem urbis, ut Duci nil tale opinanti, dum Templum Germanorum prope Circum Agonalem egrederetur, *Dica* seu querela judicialis per viatorem deferretur: Dux eâ contumeliâ graviter offensus, iráque inflammatus tantam injuriam apud Pontificem questus est; qui Pontifex & ipse non leviter commotus, quo satis Duci fieret, jussit Scipionem in carcerem condi. Composito postmodùm certis conditionibus litigio, à Sixto V. Gregorii successore Patriarcha Hierosolymitanus primò, deinde ad preces ejusdem Guillelmi Mantuæ Ducis anno 1587. Presbyter Cardinalis S. Mariæ de Populo renunciatur, cujus Ecclesiæ titulum à Sixto V. recenter institutum, Scipio primus omnium obtinuit. Hujusce purpuram, ac virtutes Josephus Castilioneus clarus ævi sui vates his versibus commendavit.

Lites cum Duce Mantuano ob quadam castra habet. Sacrâ purpurâ ornatur.

Tu verò multos Roma spectate per annos
SCIPIO, & æternis delecte ad culmen honorum
Judiciis, majora animo jam concipe, téque
Præsidium populis promitte fidelibus ingens:
Quod tibi spondebat primævo flore juventa
Nota PIO virtus animi, gravioribus annis

Ejus elogium ex Josepho Castilioneo.

Præstitit excelsi demum sapientia SIXTI,
Anxia quem pro te GUILLELMI cura propinqui
Sæpè fatigavit precibus, flexítque volentem.

Commendant eundē & alii viri graves.

Baruli quoque Priorem Scipionem fuisse, Montémque Ferratum Vincentii Mantuæ Ducis loco prudenter rexisse Petramellarius in Elogio affirmat. Illum nobilem, prudentem, eruditum, usu rerum insignem agnoscit Antonius Possevinus junior in Historia Gonzagarum: semper enim modestiam, humanitatem, mansuetudinem, prudentiam cum doctrina conjunxit. Unde etiam inter illos purpuratos Patres annumeratus legitur, qui Episcoporum examini, rebúsque ad fidem spectantibus præesse solent.

Fratrem germanum vitæ sanctitate clarum habet.

Fratrem habuit Franciscum pietate, prudentia, vitæque sanctitate percelebrem, Seraphici Ordinis observantiæ Ministrum Generalem, deinde Mantuanæ Ecclesiæ Antistitem integerrimum: de quo posteà, quòd sanctissimè obiisset, inter cælites referendo actum est in Curia Romana, cujus vitam typis editam diffusè scripsit Hippolytus Donesmundus.

In Oppido paternæ ditionis migrat è vita.

Scipio præclaris actibus ac meritis conspicuus, circa finem anni 1592. gravissimis podagræ doloribus cruciari cœptus, sensim egregiam illam oris venustatem primò, tum vires, ac ipsam denique vitam amisit, cùm ad Aquas S. Martini recuperandæ valetudinis causâ venisset. E vita migravit in eo ipso paternæ ditionis Oppido S. Martini, in quo, ut diximus, in lucem prodiit, quinquagenario major, anno salutis 1593. die 11. Januarii sepultus ibidem in sacello S. Crucis à Majoribus extructo, cum hac sequenti inscriptione.

D. O. M.

Ejus Epitaphium.

SCIPIONI GONZAGÆ S. R. E. PRESBYTERO CARDINALI, PATRIARCHÆ HIEROSOLYMITANO, IMPERII PRINCIPI, *vitæ integritate, literarum scientia, rerum usu, liberalitate, officio, atque elegantia singulari, mortalitatem omnium laude conclusit, sui apud omnes ordines incredibili desiderio & luctu relicto. Vixit annos L. Mensem I. Dies XXI. Obiit XI. Jan. Anno M. D. XCIII.*

Ejus in Virginem Deiparam pietas.

Morti proximus, ut sui in Deiparam Virginem obsequiosi animi argumentum aliquod ostenderet, totum suum sacrarium evacuans, vestes pretiosas, candelabra argentea, libros sacros, crucem, aliáque id genus ornamenta, multis millibus æstimata, Ecclesiæ S. Mariæ de Populo liberaliter erogavit. Quantam verò jacturam fecerit Ecclesia Romana ob Scipionis Gonzagæ mortem, satis apertè declarat Equitis Guarini Epistola Ferranti Gonzagæ Scipionis fratri, qua ipsi indolet, scripta: Quæ in Epistolis diversorum Scriptorum à Bartholomæo Zuccio collectis reperitur, quam lectori legendam relinquimus. Laudatur bellè Scipio in Elogio à Petramellario; & Panegyrico cultis versibus condito à Josepho Castilioneo, aliísque plurimis primæ notæ Scriptoribus.

Ipse

Ipse verò Hetruscâ aliquot Poëmata elegantissimè scripta posteritati reliquit, quæ in eo libro, quem Academia *Ætheriorum* ex carminibus suorum Academicorum collectis conficiendum, typisque mandandum curaverat, reperiuntur.

Quæ scripserit?

Ejus mentionem faciunt Janus Nicius Erythræus in 2. p. Pinacot. Hippolytus Marracius in Purp. Mar. Annales m. s. Greg. XIII. Victorellus in addit. ad Ciac. Robardus in Epigram. Petramellarius in Elog. Joseph. Castilionens in Panegyr. Morerius in Diction. Hist. & alii.

ANNO 1585.

SEDENTE SIXTO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

ANTONIO SAULIO S.R.E. CARDINALE.

XLVIII. ANTONIUS ex gente Saulia, non minùs opibus, quàm nobilitate clara, ortum habuit Genuæ anno ab orbe redempto 1541. Octaviano patre viro illustri ac præpotenti, & matre Eugenia ex Justiniana familia nobilissima. Prima Literarum studia post exactam pueritiam cùm transegisset in patria, Jurisprudentiæ, Philosophiæ, Theologiæ, aliarúmque bonarum artium desiderio exardescens, Florentiam primùm, inde Bononiam, mox Papiam, demùm Patavium petiit: hisce in Palæstris, optimis usus magistris, scientiis propè omnibus, quæ ad famam eruditi hominis pertinent, probè excultus, repetitâ patriâ, Reipublicæ negotiis tractandis quinquennio præsedit. Romam inde à Pio IV. viri doctrinâ permoto evocatus, atque inter utriusque Signaturæ Referendarios adlectus, varia Reipublicæ munia tam sub ipso, quàm sub ejus successore Pio V. præclara cum laude obivit.

Scientiis omnibus probè institutus, variis sensim muneribus in utraque Republica obeundis cum emolumento adhibetur.

Anno verò 1572. à Gregorio XIII. recens ad Pontificium evectο, regni Neapolitani Nuncius Apostolicus declaratus, in eo obeundo officio adeò strenuè se gessit, ut quinquennio (magno Ecclesiasticæ libertatis beneficio) peracto, in Lusitaniam ad Henricum Regem & Cardinalem Internuntius ab eodem Pontifice sit missus, eo fine, ut memoratum Regem (qui, ut in libro IV. Purpuræ nostræ suo loco indicavimus, Cardinalis ætate provectus erat) ad successorem sibi deligendum hortaretur, ne pax inter Christianos Principes, quibus Henrici imperium præsertim cœlibis non probabatur, frangeretur. In hoc difficili & arduo negotio Saulii virtus & prudentia ita refulsit, ut famâ ejus toto regno diffusâ, ipse *Vir magnus, virtute & opere potens*, ab omnibus deprædicaretur. Henrico Rege, qui Saulii monitis jam jam obsequi decreverat, paulò pòst defuncto, ad Philippum II. Hispaniarum Regem Toletum profectus, apud eundem eò usque permansit, donec ipse Rex Lusitanico sceptro & regno potitus est armis; cujus animum gratiámque mirum in modum solo virtutis suffragio sibi conciliavit.

Tum Apostolici Nuncii officio strenuè perfungitur primùm in regno Neapol. deinde Lusitanico, demum Hispanico.

Pulchro Elogio commendatur.

Magni à Pontificibus æstimatus, Archiep. Januensis primùm, tum Cardinalis declaratur.

In urbem magnâ sui nominis famâ reversus, apud Gregorium, ejúsque successorem Sixtum V. tanta in æstimatione fuit, ut ambo illius consiliis, rerúmque experientia in difficillimis Pontificatûs & Ecclesiæ negotiis perquàm familiariter uterentur. Horum intuitu anno salutis 1585. à Sixto V. ad Archiepiscopatum Januensem magnâ patriæ lætitiâ evectus, bienniόque pòst in sacrum Senatum delectus, sancti Vitalis Titulo, qui Presbyteralis est, decoratus fuit. Quo etiam anno ad classem parandam, moderandámque contra Turcas & Piratas, Tyrrheni maris litora infestantes, de latere Legatus constitutus, opus sibi commissum tanta celeritate & fortitudine absolvit, ut fusis, fugatisque Barbaris, reportatâ victoriâ, mare tranquillum reddiderit. At quæ fuerit Saulii vigilantia, eximiáque virtus in Genuensi Ecclesia administranda, marmorea indicat tabula publico decreto in Archiepiscopio affixa eo ipso anno, quo ad purpuram à Sixto fuerat assumptus, in qua inter alia præclarè gesta, hæc memorantur: *Quòd universam Diœcesim optimis legibus munierit: cultum Dei auxerit; sacras cæremonias restituerit: Cleri controversias sedaverit: Leges ad religionem, & patriæ tranquillitatem opportunas ediderit: ædium cùm sacrarum, tum prophanarum pavimenta, porticus, parietésque decorandos curaverit &c.* Anno verò 1591. Januensem Ecclesiam, ut liberiùs urbanis Romæ negotiis, & Congregationibus Purpuratorum interesse posset, ultrò dimittens, eam Alexandro Centurioni tradendam curavit.

Turcas fundit, atque profligat.

Publicum ejus Elogiū.

Resignat Ecclesiam Januensem.

Post varias Titulorum in urbe mutationes factas, anno 1607. Episcopus Albanensis, mox anno 1611. Sabinensis, quadriennio pòst Portuensis, ac tandem anno 1620. Ostiensis, sacrique Collegii Decanus evasit. Clementis VIII. Leonis XI. Pauli V. & Gregorii XV. temporibus, *Decus ac deliciæ sacri senatûs non solùm in urbe, verùm & in toto orbe* (ut inquit Oldoinus in vita) *ob maximam rerum experientiam, doctrinam, prudentiam, pietatem, Religionem, vultûsq. majestatem, quibus præditus erat, clarus & illustris fuit.* Denique postquàm octies in Comitiis Pontificiis suffragium tulit, anno Urbani VIII. primo, salutis 1623. die 24. Augusti Romæ decessit octogenario major, nam secundum supra octogesimum ducebat annum, quando è vita migravit, ut contra Ughellium testatur Oldoinus ex libris Vaticanis. Ejus cadaver ad S. Mariam de Populo depositum, ejúsque intestina ante aram principem ejusdem Ecclesiæ humata fuerunt. Aram enim illam magnificentissimè suis sumptibus excitaverat, atque in aræ medio B. Virginis Imaginem (quæ D. Lucæ Evangelistæ penicillo depicta dicitur, hodiéque publicæ venerationi exposita extat) decentissimè collocari curaverat. Corpus inde in patriam relatum, in Ecclesia gentis Sauliæ terræ mandatum est.

Urbis ac Orbis, Decus & deliciæ appellatus.

Moritur Romæ.

Ejus cadaver Genuā transfertur.

Cæterùm maximæ apud summos Pontifices semper fuit auctoritatis Saulius, præsertim apud Greg. XV. & Cardinalem Ludovisium illius nepotem, qui tanti eum faciebant, ut è tripode probatum ducerent, quidquid ille sive diceret, sive consuleret. Erat sanè vir acri ingenio præditus, accedebat defœcatum judicium, multorúmque annorum experientia, humanæ prudentiæ mater; Sed reve-

revera politicus magis, quàm Ecclesiasticus; Princeps, quàm Præsul. Erat in subeundis laboribus indefessus, & quamvis ætate ad occasum inclinata, utpote major octogenario, omnibus tamen sive Congregationibus, sive sessionibus, ad quas vocabatur, impiger & adesse & interesse volebat: vigebat acumine mentis adeò vividæ, támque memoriâ firmâ, ac alius quisquam è junioribus. Nemo unquam mortalium, vitæ propagandæ adeò intentus, ac studiosus fuit atque Saulius: cum senioribus totius Europæ per Epistolas tanquam collegis, & ad eundem scopum tendentibus, amicitias contrahebat & colebat. Ventum omnem fugiebat uti rem mortalibus pessimam: die nubilo nunquam è domo pedem, aut oculum extra fenestram emittebat: Nihil tam sæpè repetens atque hoc unum; *Vivendum est, vivendum est, reliqua omnia nugæ.* Et sanè factus est voti compos, vixit enim, ut diximus, annos duos supra octoginta, & vixisset diutiùs, nisi lectulo lapsus, dum matulam quæreret, in febrim ex convulsione incidisset, & obiisset.

Magnus Politicus audit.

Vitæ mortalis propagandæ studiosissimus.

Reliquit varia Manuscripta, ut sunt Epistolæ,
Orationes, Consilia, Leges, Decreta &c.

Quæ scripserit?

Eum celebrant Petramellarius in Elogiis. Ferdin. Ugellius in addit. ad Ciac. & Tomo 4. Ital. sac. Ubertus Folieta de Claris Ligur. Hieronymus Rubeus in Hist. Raven. Marraccius in Purp. Mariana. Horatius Passardus S. J. in Orat. de Laurentio Saulio Ducis Genuen. Vincentius Robardus de gestis quinquennalib. Sixti V. & alii.

ANNO 1585.

SEDENTE SIXTO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

STEPHANO BONUCCIO
S. R. E. CARDINALE.

STEPHANUS Bonuccius Tuscus, patria Aretinus, Ludovico patre, viro quidem honesto, sed in summa paupertate constituto, circa salutis annum 1521. genitus, à Stephano Bonuccio nobili Aretino, ac Servorum B. Virginis Generali, cujus fuerat alumnus, professionem, nomen, cognomen, tanquam filius adoptivus, dicitur auspicatò traxisse. Stephanus peracuto ac docili ingenio pollens, mox ut ordinem Servorum ingressus est, propitio Deo, tales in omni virtutum ac scientiarum genere fecit progressus, ut non solùm omnibus sui Ordinis alumnis summæ admirationi esset, sed & maximo ad virtutem incitamento. Sacro igitur Theologiæ Magisterio cum plausu cohonestatus, cùm doctrina & eloquentia Patavii & Bononiæ, ubi Regentis munere aliquandiu functus est, mirè inclaruisset, mandante Augustino Bonuccio Ordinis generali Magistro, Apostolicus primò Visitator, deinde Procurator generalis institutus est. XLIX.

Ordinem Servorũ ingressus, virtutibus, pietate, atque doctrina floret.

Postmodùm, ob eximiam eruditionem, prudentiam, ac rerum forensium peritiam, Hugoni Boncompagno Apostolico Legato in Hispaniam ad cognoscendam Archiepiscopi Toletani causam profecturo

Magister Generalis eligitur, & ad Concilium Trid. mittitur.

fecturo socius datus, quanta polleret doctrina atque virtute, composito brevi perarduo negotio, Hispanis omnibus luculenter ostendit. Ex Hispania reversus, post obitum Augustini Bonucii, Cesenæ Ordinis sui Magister generalis omnium suffragiis electus, atque Tridentum pro publica Ecclesiæ causa missus, Synodo ibidem celebratæ, magno Reipublicæ Christianæ emolumento, interfuit.

Variis dignitatibus Ecclesiast. ornatus, purpura vestitur.

Hugo Boncompagnus sub annum salutis 1572. ad summi Pontificatus apicem promotus, & Gregorius XIII. nuncupatus, quum optimè Bonucii virtutes & merita explorata haberet, eundem altero sui Pontificatûs anno Episcopum Alatrinum, mox Aretinum; & Sixtus V. suo tempore sanctæ Inquisitionis Consiliarium, deinde Presbyterum Cardinalem Titulo SS. Petri & Marcellini pronuntiârunt. Nec multò pòst Interpretationibus sacri Concilii Tridentini præpositus, cùm muneri suo strenuè, utiliterque incumberet, pleuritide correptus, vitæ mortalis jacturam fecit Romæ in Cœnobio sui Ordinis die secunda Januarii (quæ fuit Octava S. Stephani) anno salutis 1589. ætatis 68. Morti proximus audiens à religioso viro verba illa: *Stephanus vidit cœlos apertos, vidit, & introivit*, Intermortuus vocibus eadem repetens, oculis ac manibus in cœlum erectis, animam efflavit. Duo supra quadraginta Cardinales ejus funeri interfuerunt, perorante Fr. Antonio Zenobio notæ eloquentiæ viro. Sepultus fuit in Ecclesia sui Ordinis S. Marcello Papæ sacra, ad cujus tumulum hæc marmori incisa legitur Inscriptio.

Romæ sancto fine migrat è vita.

D. O. M.

Ejus epitaphium.

FRATRI STEPHANO BONUCCIO ORD. SERVORUM,
CIVI ET EPISCOPO ARETINO, S. R. E. PRESB. CARDIN.
TIT. SS. PETRI ET MARCELLINI:
Cùm insignis religio, prudentia, & doctrina,
Omnium judicio & votis ei majora pararent,
extincto,
Anno ætatis suæ LXVIII. salutis hum. M. D. LXXXIX.
Ludovicus Bonuccius & Joan. Baptista frater
Patruo Benemerito PP.

Ejusdem Scripta.

Reliquit nonnulla egregia ingenii sui monumenta, Archangelo Gianio in Annalibus Servorum teste, & sunt:
Commentaria in Magistrum sententiarum.
Item in Aristotelem, Porphyrium &c.
Sermones de Tempore & sanctis.
Epistolæ variæ.

Ejus mentionem agunt Monumenta Aretinæ Ecclesiæ. Franciscus Cabrera de Pontif. Archangelus Gianus in Annalibus Servorum. Andreas Victorellus in addit. ad Ciac. Ferdinandus Ughellius in Italia sacra. Antonius Zenobius in Orat. funeb.

ANNO

ANNO 1585.

SEDENTE SIXTO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

JOANNE MENDOZA S.R.E. CARDINALE.

L.

Ejus generis nobilitas.

JOANNES Mendoza, nobilissimis natalibus in urbe Quadalaiaræ, quinquaginta passuum millibus Madrito distante, anno salutis 1548. natus ex ea prodiit familia, quæ vetustate originis, Procerum militari gloria & civili laude clarissimorum, rebus gestis, ditionis amplitudine, opibus, clientelis, & multiplici illustrium familiarum cognatione, nullam in Hispania superiorem agnoscit. Joannes pari morum & corporis elegantia præditus, adhuc adolescens Complutum erudiendus mittitur: ubi Philosophicis ac Theologicis studiis apprimè excultus, cùm ad ingenii præstantiam, captûs facilitatem, memoriæ felicitatem, acre & vehemens studium accessisset, in Juris utrius peritorum ornatissimum numerum referri cum summa omnium gratulatione meruit. Post hæc à Philippo Rege meritorum ejus expensore, & æstimatore maximo primùm Salmanticensis, deinde Toletanus Canonicus, ac Talaveræ Archidiaconus, demum ejusdem Ecclesiæ Decanus electus.

Magna excellens eruditione, variis dignitatibus Ecclesiasticis honestatur.

At cùm Joannis mirificæ exquisitæque virtutes suos egressæ fines ad Romani Pontificis aures pervenissent, eodem Philippo II. Hispaniarum Rege supplicante Sixtus V. Pontifex ultrò inclinans, illum Presbyterum Cardinalem Tituli S. Mariæ Transpontinæ absentem renunciavit. Quintus in nobilissima Mendozæ familia, qui purpuram sacram induit, fuit. Biennio post adeptam Cardinalatûs dignitatem, Romam profectus, publico in Senatu à Pontifice rubro galero donatur: Decanatum autem, quem suprà memoravi, Ecclesiæ Talaveræ, jubente Sixto, juxta Concilii Tridentini Statuta, non sine aliqua sui animi commotione dimisit: non tamen iratum se, aut aversum à Pontifice ostendit; eodem semper fuit vultu, quo erat animo, nempe tranquillo, nihilque amaritudinis referente. Cùm verò post Sixti decessum Gregorius XIV. re ad sacrum Collegium delata, probantibus cunctis Patribus, suam illi præfecturam restituisset, ne tum quidem lætitiâ elatus de vindicta cogitavit; aut illi, cui Sixtus detulerat, in ea jactura insultavit.

Ad preces Philippi Regis, Cardinalis renunciatur.

Vir tranquilli animi.

Triennio pòst, Ferdinando Mediceo Senatoriam purpuram conjugii causâ resignante, Hispaniæ Protector factus, Innocentii IX. comitiis interfuit; in quibus multâ semper prudentiâ & æquitate eluxit: cautus, rectùsque apparens in explorandis aliorum sensibus, detegendis consiliis, & investigandis studiis; unam semper Dei gloriam, Ecclesiæ sanctæ dignitatem, populi Christiani commoda, sacrosancti Collegii existimationem respiciens; nihil ambitioni, nihil necessitudini, aut amicitiæ, nihil denique factionibus, aut pri-

Deo & Ecclesiæ inserviens, Cardinalis Dei, non hominis appellatur.

vatis rationibus, quod conſcientiam lædere poſſet, contribuens. Unde digno elogio planéque ſuis virtutibus commenſurato appellatus eſt *Cardinalis Dei, non hominum.*

Verùm ut nihil eſt mortali in vita firmum ac ſtabile, poſt Innocentii IX. creationem, acri calculorum morbo afflictus, cùm ea omnia, quæ æternæ vitæ comparandæ neceſſaria cenſentur, executus fuiſſet, die 8. Januarii anno Chriſtianæ ſalutis 1592. ætatis 44. beato fine naturæ debitum ſolvit. Poſt obitum, facto per medicos corporis ſcrutinio, calculis ſeptem in veſica repertis, cadaver in Romano Templo patrum Societatis JESU ad tempus depoſitum, ſolutis funeralibus, in patriam translatum eſt. Oravit in ejus exequiis Vicentius Blaſius Garcia Valentinus, orator ævo ſuo non ignobilis. Oratio typis excuſa extat. Cardinalem hunc Petramellarius *Eccleſiæ ornamentum, firmamentum literarum, domicilium virtutum, decus Purpuratorum, ſplendorem Hiſpaniæ, eruditorum principem* appellat. Particulares ejusdem laudes enarrans Oldoinus, hæc ſubjungit: *Semper ſingulari proſecutus eſt amore domeſticos famulos; at in eligenda familia ſeverus fuit cenſor; in ea alenda ſplendidus; in inſtituenda exemplo ſuo, & in officio continenda diligens; in amanda & honoranda beneficus: in Sacerdotiis ornanda officioſus, unde illam habuit lectiſſimam & probatiſſimam.*

Romæ piè obit.

Laudatur à Petramellario, & Oldoino.

Porrò neminem unquam admiſit aliorum commendatione, aut ambitione, aut precibus, ſed propriis cujusque virtutibus. Si quis ſuorum ægrotaret, ſic afficiebatur, ut non ſolùm peritiſſimos medicos pretio accerſeret, & diligentiſſimos miniſtros deſignaret, quibus languentis vitam, incolumitatémque commendaret: verùm ipſe etiam ægrotum benigniſſimè inviſere, ſolari, rogarêve quomodo valeret? qua re indigeret? manum etiam prehendere, pulſum explorare, verbisque ſuaviſſimis demulcere ſolemne habuit. Quin & vita functos honeſtiſſimè ſepeliri, piorúmque hominum ſuffragiis adjuvari curavit nulli parcens ſumptui, nullum indulgentiſſimi patris officium negligens. Solebat ſtatis anni temporibus totam familiam omni jam culpa expiatam ad divinas epulas invitare, quarum ipſe ad aram faciens erat adminiſter, nullóque alio munere tam libenter atque ferventer fungebatur. Extruxerat ſibi ad hanc rem ritè obeundam nobiliſſimum ſacellum, artificio, ſumptu, picturis, elegantia nulli ſecundum; ut nemo ferè eſſet Romæ Princeps, nemo eruditi, elegantis & pij ingenii, qui non ſæpiſſimè, & mirifica cum voluptate eo adiret, ex animo laudaret; nihilque privatim Romæ non modò ornatius & ſumptuoſius, ſed ne ſimile quidem videri diceret.

Ejus in familiam ſuã cura, ſollicitudo, & amor.

Nobiliſſimũ ejus Romæ Sacellum omnibus admirationi eſt.

Scripſit plurima opuſcula aſcetica ad privatam pietatem facientia, quæ extant m. ſ.

Ejus Scripta.

Laudant eum Vincentius Blaſius Garcia in Orat. funebri. Petramellarius in Elogiis. Vincentius Robardus in geſtis quinquennalib. Sixti V. Nicolaus Doglion in Hiſt. ſua. Cabrera de Pontif. Oldoinus in additionibus ad Ciaconium & alii.

ANNO

ANNO 1585.

SEDENTE SIXTO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

HUGONE VERDALA S. R. E. CARDINALE.

LI.

HUGO Verdala, natione Gallus, apud Auxitanos in gentilitio Castro *Loubenx* nuncupato, Provinciæ Narbonensis, anno orbis redempti 1531. magno Reipublicæ Christianæ bono natus est. A puero parentum studio, pietate, virtutibus, literis, & scientiis denique gravioribus imbutus, eques ve Melitensis effectus, gravissimæ obsidioni Zoanæ Insulæ magna sui nominis gloria, majori capitis periculo interfuit: nam Leone Strossio obsidionem solvere coacto, dum Christiani ab irruentibus undique Barbaris dispergerentur, ipse Verdala arrepto Religionis vexillo in mare præcipitem se dedit, tamdiu fluctibus, & ingruentibus telis obluctatus, donec littus illæso corpore, salvoque vexillo attigisset. Exinde ex Annonæ Præsidente, belli cique commeatus Præfecto factus Prioratûs Tolosani Præpositus, Ordinis sui apud Greg. XIII. Oratoris munere functus est. Legatione cum Ordinis emolumento obitâ, absens majorem Galliæ Narbonensis Commendam *de Pezenas*, suffragante maximè Gregorio, obtinuit. Non multò pòst magna, ut dicitur, cruce donatus, anno 1582. pridie Idus Januarii post obitum Fr. Joannis *de la Cassiere* in summum Ordinis Moderatorem electus, res Religionis intestino Equitum dissidio multùm perturbatas, in optimo statu suâ prudentiâ locavit, animósque Equitum sopitis litibus ad concordiam reduxit.

Magno Reipub. bono nascitur.

Litteris, virtutibus, pietate, ac belli gloria floret.

Melitensium Magister eligitur: Ordinis lites componit, res restituit.

Anno salutis 1587. à Sixto V. Pontifice Maximo bellum Turcis indicturo Romam per literas evocatus, VI. Idus Decembris ejusdem anni cum quinque triremibus Religionis, octo magnæ crucis Dominis, ac trecentis Equitibus comitantibus adfuit. Sixtus communicato decreti in Turcas belli consilio, Verdalam Pontificiæ triremium classis supremum imperatorem edixit; simúlque Vaticano ornatum ostro, inter Diaconos Cardinales Titulo S. Mariæ in Porticu, plaudente ad tanti viri elationem Româ & Religione, retulit. In Hugonis recèns ad purpuram assumpti insignia, *binos Lupos* referentia, quidam non ignobilis ea ætate vates hoc Epigrammate festivè lusit.

Romam vocatur: Pontificiæ Classis imperator constituitur: purpura honestatur.

Purpureum HUGONI tradis dum SIXTE galerum,
Floreat ut sparso sanguine sancta fides.
HUGONIS tunc Roma Lupos, *ut vidit* avitos,
Commissum ut geminis *vidit ovile* Lupis:
Risit, & ò dixit, quæ me nova gaudia tentant?
Ecce Lupos abigent ex Oriente, Lupi.
Infantem, ut nutrix aluit Lupa Martia *Romam,*
Sic his *Romanum crescet ovile* Lupis.

In ejus Insignia festivum Carmen editur.

Com-

Melitam reversus, multa præclara operatur. Compositis Romæ rebus, in Insulam Melitam Hugo Cardinalis ac supremus Ordinis Magister reversus, mox Insulam adversus hostium insultus munivit: Religionis statuta in optimam formam redegit: Melitensem Historiam à Jacobo Bosio, suo jussu Italico idiomate compositam in lucem edi curavit: convocatis Melitam Patribus Capucinis, aliisque viris religiosis congrua iis Cœnobia construxit: Religionis grande æs alienum, à Prædecessoribus contractum, numeratis ducentorum aureorum millibus persolvit. Nihilominus (ut virtus semper invidiam habet) apud Clementem VIII. summum Pontificem Ærarii dilapidati accusatus, necesse habuit, misso Romam nepote, se se ab impacta calumnia purgare. *Ærarii dilapidator accusatus, æmulos moriens confundit.* Quod dum fit, ipse tertio decimo administratæ Religionis anno moritur, relictâ in Ærario, non sine adversariorum confusione, ingenti auri & argenti copia. Id rescicns Clemens Pontifex, hominem ab omni calumnia absolutum, innocentémque declaratum, multis laudibus, uti merebatur, cumulavit. Terrestres itaque exuvias, spiritu ad æterna gaudia, ipso Ascensionis Dominicæ festo, properante, reliquit in Insula Melitensi anno recuperatæ salutis 1595. IV. Nonas Maji, annos natus sexaginta & quatuor. *Melitæ piè decedit.* Corpus magno apparatu tumulatum est in Ecclesia majore D. Joanni Baptistæ sacra, ubi præter nobile sepulchrum à Religione militiæ Hierosolymitanæ erectum, sequens marmori incisum visitur elogium.

Ejus Epitaphium.

ILLUSTRISSIMO DOMINO FR. HUGONI DE LOUBENX VERDALÆ CARDINALI AMPLISSIMO, HIEROSOLYMITANÆQUE MILITIÆ, CUI ANNOS XIII. MENSES III. DIES XXI. HONORIFICE PRÆFUIT, DIGNISSIMO MAGNO MAGISTRO, PRINCIPI INVICTISSIMO, PRUDENTISSIMO, BARBARIS HOSTIBUS TREMEBUNDO, CATHOLICÆ RELIGIONIS STUDIOSISSIMO, IN ADVERSIS FORTI, IN PROSPERIS CIRCUMSPECTO, MODERATO, PROVIDO, ÆTATIS SUÆ ANNO LXIV. VITA FUNCTO. UNIVERSA RELIGIO MÆRENS HOC SUPREMUM PIETATIS OFFICIUM ULTRO LIBENSQUE REDDIDIT.

OBIIT IV. NONAS MAJI ANNO DOMINI M. DC. XCV.

Magister Joannes de la Cassiere innocens declaratus. Cùm præcedens Magister Fr. Joannes *de la Cassiere* à Magisterio suspensus, Romam à Pontifice vocatus, è vita migrasset, à Pontifice cognitâ causâ innocens declaratus, nec jure suspensus, sed legitimus Princeps vita functus, promulgatus est. In hujus rei Testimonium voluit Pontifex, ut ejus Insignia cum corona depingerentur; cùm anteà circa Religionis umbonem esset tantùm torques granis è corallio contextus absque corona. *Primus coronam circa Insignia defert Verdala.* Quare Hugo Verdala primus Magistrorum viventium coronam in Insignibus detulit.

Scripsit orationem ad Greg. XIII. habitam.

Alteram ad Sixtum V.

Edidit Historiam Melitensem.

Statuta Religionis.

Epistolas varias, quæ in lucem editæ inveniuntur in libro Privilegiorum Hierosolymitani Hospitalis.

Agunt

Agunt de eo Franciscus Cabrera de Pontif. Petramellarius in Elogiis. Jacobus Bosius in Hist. Equit. Melit. Filucius in elogiis m. 4. Frizanius in Gallia Purp. Henricus Albi in Elog. Card. Annales Gregorii XIII. Ptolomæus Veltronius in Carmine. Mercrius in Dict. hist. Jacobus Hoffmannus in Lexico. Hist. & alii.

ANNO 1585.

SEDENTE SIXTO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

FEDERICO BORROMÆO
S. R. E. CARDINALE.

FEDERICUS Borromæus, Julii Cæsaris Borromæi & Margarithæ Trivultiæ nobilissimorum conjugum filius, anno salutis 1564. Mediolani in lucem editus, & in D. Euphemiæ Templo lustralibus aquis ablutus, Federici nomen ob avi Federici memoriam accepit. Federicus in exordio pueritiæ statim arma, equos, & instrumenta belli omnia miro quodam animi fervore adamare, inquirere & contrectare cœpit; sic ut generosum quondam militem futurum, Majorúmque suorum belli gloria inclytorum fortia facta æmulaturum, nemo non (etsi casso omine) arbitraretur. Camillus Carnegus elementarius magister principiò puero instituendo adhibitus, cùm non tantos in discipulo, cæteróquin docili, progressus animadverteret, quantos optaret, veritus ne id sibi vitio probróque daretur, cœpit instare, & urgere vehementer, nihilque propè laxamenti puero concedere: inde Federico libertatis amanti, tædium & in libros malevolentia. Mutari ergo puero magistrum pater jussit, sed pro duro & severo asperiorem, sub quo minùs ac anteà proficeret, obtinuit: successit tertius, ísque naturâ mitissimus, qui mansuetudine sua id effecit, ut puer discretione victus, jam jam libros priùs fastiditos ex animo diligere inciperet. Is inter cætera blandimenta, quæ tam teneræ ætati danda esse censuerat, excogitaverat hoc, ut binæ singulis diebus studiorum horæ essent; reliquas solutas & liberas arbitratu suo discipulus haberet: itá proficere multum, & libenter jam esse cum præceptore cœpit. At hic inopinato morbo oppressus, sublatúsque diù cum Federico non vixit: Quare quartus advenit ferus & agrestis, qui moribus tamen, vitæque sanctitate cæteris omnibus antestaret, adeò ut post aliquantum inde temporis colligeret sese Federicus, vitæ ejus integritate obstupefactus, planéque pietatem animi, variáque virtutum ejus exempla ultrò citróque, quod minimè sperabatur, æmularetur.

[Margin: LII. — In exordio vitæ inclinat ad arma. — Variis Moderatoribus instituendus traditur, ambiguo cum profectu. — Flectitur atque virtuti æmulatur.]

Sub his præceptoribus paterna in domo humaniores literas edoctus Federicus, quarto decimo ætatis anno Bononiam missus est, ubi à Flaminio Papazone, Philosophiæ ea tempestate facilè Principe, præter Mathematicam, cui privatis horis incumbebat, Philosophiam ex fundo accepit. Revocatus inde Bononiâ, in Rovati Montis vertice, qui DEiparæ Virgini sacer est, assumpto cleri-

[Margin: Clericali militiæ adscribitur.]

Clericali habitu, à patruo D. Carolo Borromæo sacris Ordinibus minoribus initiatur. Post hæc Collegium Borromæum à D. Carolo recèns institutum omnium primus ingressus, confecto ritè graviorum studiorum curriculo, Philosophiæ ac Theologiæ lauream, noménque eruditi viri adeptus est. Romam deinde sive publicis sive privatis de rebus profectus, ínque Curiam sacram receptus, tanta resplenduit oris dignitate, vultûs modestiâ, morum ac vitæ sanctitate, ut quacunque incederet, tanquam redivivus Carolus, ejúsque virtutum hæres prætereuntium digito monstraretur.

Omnibus virtutibus conspicuus à Sixto V. Cardinalis renunciatur.

Ea vitæ probitas, morum gravitas, pietatis vigor, continentia, ac generis nobilissimi claritas (præsertim adhuc calente sanctissimi patrui Caroli nuper extincti memoriâ) Sixti V. Pontificis Maximi studium incendit, ad purpuræ dignitatem illi conferendam. Quare die 18. Decembris anno salutis 1587. Federicum, vigesimum tertium ætatis annum nondum egressum, Cardinalem Diaconum S. Mariæ in Dominica, approbante Senatu sacro, Româque plaudente, edixit, asseverans inter creandum; *Reliquos ad unius, vel alterius Principis postulationem, Federicum ad universi Orbis vota incatum Vaticanum adscribi.*

Otii osor sacris literis intendit.

Purpurâ conspicuus, non tradidit se languori aut desidiæ, cujus osor maximus erat, sed tempus omne, curis atque negotiis vacuum, literarum studiis, scriptionibus, lucubrationibus, Juri Pontificio ediscendo, Apostolicis decretis, sacrisque Canonibus evolvendis contribuebat, invitatus ad id pulcherrima quadam occasione, quòd Sixtus Pontifex eum tanquam omnium aptissimum Editioni veterum Conciliorum, sacrorúmque Bibliorum emendationi ac vulgationi præfecerit. Federicus susceptâ hac maximi momenti provinciâ, incredibili curâ atque diligentiâ elaboravit, ut nobilissimum hoc opus Græco-Latinum, quàm absolutissimum emendatissimúmque prodiret, conferendo magna sedulitate, industriâ, ac indefesso studio sacros codices, & cognoscendo singula per singula, ne qua corruptela irreperet, ne adulteratus apex, ne vocula una, aut syllaba dissona commissam falleret curam.

Sacra Biblia emendat, ac vulgat.

Moderatore S. Philippo Nerio usus, in scientia Sanctorum proficit.

Romæ existens non alio utebatur conscientiæ moderatore atque Philippo Nerio Oratorii fundatore, eo nimirùm, cujus moribus & sanctitati cœlestes decerni honores anno 1622. ipse vidit. Tanti viri colloquiis, ut par erat, mirè delectabatur: multis sæpè horis in ejus cubiculo ab ipsius ore pendebat immotus: de rebus cœlestibus, de virtutibus, de via Sanctorum loquentem summa cum animi voluptate audiebat; eoque adeò familiariter utebatur, ut *illius anima* appellaretur. Eidem decumbenti, extremâque unctione oblito, divinæ Eucharistiæ viaticum præbuit, extinctum anno 1595. honestissimo loco tumulari curavit, collatis in ejus sepulturam quatuor aureorum millibus.

Ejus in Philippum pietas.

Omnibus Mediolanô Romam pietatis causa adventantibus, quod frequentissimè accidit, domus Federici hospitium erat. Inter hæc advenit annus 1595. quem Federicus Cardinalis trigesimum alterum ætatis, purpuræ acceptæ nonum inchoabat, quando

Diù reluctans, Ecclesiæ Mediolanensi præficitur.

do Mediolanensis Ecclesia quasi navis, veteris Antistitis morte, suo gubernatore destituta alium exposcebat, qui in ea tanquam in puppi sedens clavum teneret. Non fuit Clementi VIII. magnoperè laborandum, quemnam potissimùm ex iis, quos tantæ spei imminere cernebat, eligeret; námque erat in propatulo Federici Cardinalis virtus longè clarissima, quæ suo fulgore cæterorum lumen lucémque perstringeret. At Pontificis aures alia fama constans, & commune murmur pulsabat; altè nimirùm destinavisse Borromæum refugere penitùs ab eo Metropolitano munere & onere. Egit Pontifex cum aliquibus è Collegio Cardinalium uti persuaderent. Negotium suscepêre Purpuratorum præcipui, Farnesius, Montaltus, Aragonius, Valerius, Gesualdus, & Paleotus, gratiâ apud Borromæum sive auctoritate crediti satis efficaces ad promovendum ejus animum: Hi tanquam arietes admoti, suis hortationibus, incussâ etiam religione, diù reluctantem denique eò adduxêre, ut promitteret in Pontificis se potestate futurum.

Pontificis ad eum oratio.

Quare Pontifex ad III. Idus Aprilis accitum ad se his verbis contestatus est. *Mediolanensem Ecclesiam Archiepiscopi Vicecomitis morte vacantem tradere fraternitati vestræ statuimus; ita Spiritus sanctus, Apostolique Petrus & Paulus jubent. Proinde fraternitas vestra ne recuset, dicátque quicquam, sed ut filius Ecclesiæ obediat, onerique nulla interposita tergiversatione succedat.* Hæc firmiter à Pontifice dicta: neque verbis ultrà opus fuit. Obsequendum erat Federico, imperanti Vicario Christi.

Ab ipso Pontifice Archiepiscopus inauguratur.

Petenti posteà, ut honoris gratiâ à Cardinale Mediceo Archipræsule Florentino consecraretur, respondit in hæc verba Pontifex: *Vult omninò Clemens VIII. solemne peragere istud: neque initiandi Borromæi gloriam alteri permissurus est.* Consecratus igitur est per manus Pontificis in æde S. Mariæ Angelorum, cujus tum titulum ipse Cardinalis Federicus gerebat.

Clerum Mediolanensem in ordinem redigit; aliáque præclara operatur.

Inito Archiepiscopatu Mediolanensi, nihi ab eo factum priùs, quàm ut corruptos exorbitantis Cleri mores ad honestatis regulam emendaret. Itaque multa sancire de vestibus, quibus uterentur; de coma ac barba, quam ad certam rationem resectam haberent; de conviviis, quæ nullo modo, nisi causâ rationabilis subesset, adirent; de mulieribus, præsertim suspectis, quarum consuetudinem, usúmque prorsùs fugerent; aliisque de rebus necessariis ad honestè, rectéque vivendum. At tanta cum severitate rempublicam administrabat, ut nemini cujuspiam delicti quantumvis levissimi gratiam faceret, sed illud ex legum præscripto coërceret, atque constringeret.

Bibliothecã Ambrosianã construit.

Insignem Bibliothecam magnifico opere erectam construxit, omnibus cujusvis professionis libris, undique ingenti sumptu conquisitis, refertam, ***Ambrosianam*** ex Divi Ambrosii nomine, illius Ecclesiæ tutelaris nuncupatam; quam duodecim Sacerdotibus omnium doctissimis commisit, quos etiam adjecta nova appellatione ***Collegii Ambrosiani Doctores*** vocavit.

Collegium pro instituenda juventute condit.

Juvenum Collegium magnis sumptibus Mediolani instituit, cujus Rectoribus, qui Doctores erant, numisma aureum Deiparæ Virginis effigie nobilitatum, sua manu dedit; legéque statuit, ut illud è collo suspensum, quoties in publicum prodirent, gestarent. Synodos diœcesanas

ſanas quot annis indictas, luſtratâ priùs provinciâ celebravit; legibúſque neceſſariis, nulla ratione impune violandis, communivit. munera quacunque occaſione oblata repudiavit ſemper, ſollicitus intereà ac munificus erga pauperes, quibus ſtatis temporibus ingentem auri ſummam eleemoſynæ loco elargiri conſuevit: Idque præſertim triſtiſſimo famis & peſtilentiæ tempore.

Synodos celebrat.

Lue contagioſa infectis paternè conſulit.

Ingruente enim lue contagioſa, cùm fames in Mediolanenſes acerrimè graſſaretur, ac languerent per vias quotidie multi, miſerriméque utroque mali genere extinguerentur, Archiepiſcopi juſſu incedebant Sacerdotes ab eo delecti, tùm robore animi, tùm charitate inſignes: hos bajuli cum vini amphoris, panem inſuper, & ova, & pulmenta, ac veſtes ferentes, ſequebantur. Hi jacentibus divina primò myſteria, monitáque ſalutis impertiebant; deinde veſtes, cibos, aliáque ad humanam vitam ſubſidia. Ipſemet ſpreto capitis periculo Xenodochium publicum (*Lazaretum* appellant) adibat, inviſebat ægrotos, alloquebatur, neceſſitates cognoſcebat, conditiones explorabat, eorúmque ſingulis, pro ut res ferebat, auxilio, ære, monitis, paterna prorsùs ſollicitudine ac pietate ſubveniebat.

Ejus vitæ acta ex Oldoino referuntur.

Auguſtinus Oldoinus in additionibus ad Ciaconium de eo tractans, hæc non omittenda ſubjungit: *Verus Paſtor ſui nunquam gregis deſertor, ſui juris retinentiſſimus, abſtinentiſſimus non ſui; in ſola ſuit conſtantia pertinaciſſimus, quam nullæ Principum preces, nulla violarunt conſilia: exorabilis fuit oratione magis, quàm gratia. In conferendis de more Sacerdotiis librator diligentiſſimus, merita candidatorum penſabat non vota: humeris aptabat onera inſpector virtutis non gratiæ. Aluit familiam decoræ moderationis & obſervantiæ; aſſeclas habuit magnæ virtutis, probitatis, ac doctrinæ. Ejus familiaris convictus ad eruditionem & pietatem ſemper fuit; conformatio corporis animo par; domeſtica paupertas nitida, neque indigna Præſule Purpurato. Plenus erat dignitatis non tumoris; victûs tenuiſſimi minimèque exquiſiti; pudoris erat expreſſi planèque virginei. Omnimodæ charitatis officia, quæ commendabat è ſuggeſtu, geſtis referebat: obivit legationem DEI docendo, concionando frequentiſſimè: egitque, ut verbo dicam, abſolutiſſimum numeris omnibus Eccleſiaſten, qui non profanâ & fucoſâ eloquentiâ, ſed ſacrâ ſincerâque oratione popularetur hominum corda; cujus tantus erat actionis decor, ut non tam exaudiretur attentè, quàm ſpectaretur attonitè.* Hactenus Oldoinus.

Porrò ſingularis temperantiæ remedio id aſſecutus fuerat, ut ſummas inter calamitates ac funera incorruptam temperati animi ſanitatem, oris tranquillitate declararet. Decor ſacrarum ædium, obſervantia Eccleſiaſticorum rituum, clericalis officii ſtudium, ardor divini cultûs Federico in deliciis fuêre, non venationes, aucupia, luxus convivia, voluptates. Religioſarum Virginum familias irrequieto piæ ſollicitudinis affectu proſequebatur, earum Cœnobia frequenter, tempeſtivè ac ſalutariter obibat; earum diſciplinæ integerrimos quoſque præficiebat; pro earum votis, & opportunitatibus alternatos pœnitentiæ miniſtros, Evangeliíque præcones impertiebatur. Viduarum quoque Pater conſultiſſimus,

Rebus divinis, non vanis ſtudet.

ut

ut illarum difficultatibus & mœstitudini consuleret, vitámque illis cautiorem simul, & laudabiliorem proponeret, plerásque in unam ritè sancitam societatem convocavit. Pari studio Mediolani sub titulo & protectione B. Virginis de Rosario piam erexit familiam, ex meris virginibus orphanis, egenis, ac deploratis conflatam, quam cùm in vita assiduis eleemosynis sustentâsset, in morte etiam reliquit omnium suarum facultatum hæredem.

Mira ejus in omnes sollicitudo, & charitas.

Pluries Romam evocatus ad Comitia Pontificia, octies iis interfuisse legitur. Quo tempore Patrum nonnullos, qui ipsum in sua studia pertrahere conabantur, sic alloqui solitus erat. *Opto, ut eum eligatis, qui optimus, & hoc munere dignissimus est, Hoc observato, quemcunque elegeritis, hunc adorabo.* Post Pauli V. obitum, Cardinalis Burghesius (ob potentiam, auctoritatem, & adhærentium sibi multitudinem, arbiter & dominus ferè Comitiorum ab omnibus habitus) die quodam summo mane, antequam electio inchoaretur, Borromæi cubiculum ingressus propensa in ipsum multorum studia, voluntatésque reliquorum Patrum facilè inclinaturas significans, hujusmodi responsum accepit: *A Deo precor, ut vita potius mea finem imponat, quam coronam: Non sum ego hoc honore dignus, nec ferendo par; neque favoris, inclinationisve hujus gratiam cuiquam habiturus sum.*

Patribus, eum summũ Pontificem eligere conantibus, adversatur.

Scribunt alii, illum licèt suprema dignitate omnium dignissimum, ex eo capite præteritum, nec promotum fuisse; quòd nunquam Religiosorum hominum Ordinibus favere sit visus, sive quòd ab eorum moribus abhorreret, sive quòd ferre non posset, suæ eos jurisdictioni, imperióque per inconsulta privilegia eximi aut eripi. Itaque semper auctor erat, ut Pontificum Maximorum Constitutionibus, illorum jura ac privilegia intrà angustiores fines concluderentur, suáque in eos auctoritas laxiore campo extenderetur. Hinc fiebat, ut ad nulla eos munia adhiberet, sed eorum tantùm Sacerdotum operâ uteretur, qui nulli claustrali regulæ obnoxii essent: sæpiùs asserens, *Monachos piscibus persimiles esse: his in arido vitam non esse tutam; nec Monachis extra claustra bonam conversationem: ambos arescere, nisi sua intrà septa contineantur.*

Religiosorũ Ordinibus non visus favere.

Ejus notabile dictum.

Annus volvebatur millesimus sexcentesimus supra trigesimum primum, quando Federicus curis, piisque laboribus fractus infirmari cœpit. Ad nonum Kalendas Septembris circa meridiem, cùm cibum sumpsisset, sicut sedebat humili sella meditabundus, derepentè animo linquitur. Accurrunt protinùs animadverso symptomate familiares, ac exemptum inter manus herum trepidi erexêre primò; deinde cùm subsistere pedibus non valeret, lectulo volentem ultrò deposuêre. Viginti posteà dies, & morbi genere, & variis medicorum sententiis conflictatur. Domesticus medicus explorato venæ pulsu indubiam adesse mortem præsentiens, periculum subtristis denuntiat, cujus prehensa manu Cardinalis gratias agens, laudavit hominis fidem. Mox petitis, quæ ad beatum vitæ exitum pertinent, Ecclesiæ mysteriis, singulis est ritè expiatus. Monuêre tùm ex circumstantibus nonnulli, num aliquas D. Caroli reliquias pro solatio afferri sibi vellet? *Adferantur*

Lethaliter ægrotat. Rectè ad mortẽ se disponit.

U *sanè*

sanè, inquit, *non differenda mortis causâ, sed ut veneremur ipsas, atque exosculemur.* Allatas veneratus, invocato tertiùm sanctissimi nominis JESU præsidio, piissimè, ut vixerat, decessit, atque ad optatissimos patrui ac sui Caroli complexus evolavit sexagesimo ætatis suæ anno septimo, humanæ salutis 1631. decimo Kalendas Octobris. Elatus est magnifico apparatu, tertio post obitum die: duxit funus universa ferè civitas, confluentibus ad inferias ex omni regione accolis. Dux Feriæ Mediolani Gubernator, pullo inter Borromæos Comites amictu, feretrum secutus, non sine lachrymis dicere auditus est: *Morte Cardinalis Archiepiscopi, urbi plus damni illatum esse, quàm pestilentia nuper, popularique morbo: leve illud, si huic compararetur, malum fuisse; hanc verè & propriè cladem esse appellandam, nullis sat lachyrmis deplorandam.* Justis ex more Christiano persolutis corpus in Templo maximo conditum ante Virginis Deiparæ effigiem, cui ardentium perpetuò luminum opposita fabrefacta arbor, nomen famámque dedit. Sic ipse mandarat: Tumulo pauca hæc verba, quæ ipse vigesimo quinto, antequam extingueretur, anno collegerat, inscripta leguntur.

D. Caroli reliquias mortuus veneratur. *Sanctè moritur, & magnificè sepelitur.*

Sibimet Epitaphium scripsit.

FEDERICUS BORROMÆUS CARDINALIS
ET ARCHIEPISCOPUS MEDIOLANI
SUB PRÆSIDIO BEATÆ MARIÆ VIRGINIS
HIC QUIESCIT IN PACE.

Fuit ingenio præstanti, eruditione magna, eloquentiâ majore, qui à summis occupationibus feriatus, non aliam animi relaxationem admittebat præter hanc unam literarum humanissimam, & liberalissimam: neque nulla eius otio ratio extitit; imò plura ac majora ab ejus animi remissione (Oldoino teste) quàm ab aliorum negotiis, hominum generi commoda provenêre. Nam quum exotica idiomata, Græca scilicet, Arabica, Hebraica, & Chaldaica, perinde ac Latina Italicáque calleret, plura insignia opera ad communem hominum utilitatem in lucem protulit, inter quæ numerantur præcipua.

Variarum linguarum peritus.

Ejus præclara Scripta.

- Sacra Colloquia.
- Divinæ laudes.
- Principum favor.
- Sermones Synodales.
- De Episcopo concionante.
- De Christianæ mentis jucunditate.
- De sacris nostrorum temporum Oratoribus.
- De vera & occulta sanctitate.
- De moribus B. Mariæ Virginis, in X. Volumina distincta.
- Meditamenta literaria.
- Epistolæ sacro-profanæ.
- Aliáque id genus plura.

Laudatur ab omnibus.

Sed *longè plura fecit, quàm scripsit, Ecclesiæ commoda*, ut inquit de eo tractans Andreas Saussayus in Continuatione de Scriptoribus Ecclesiasticis. Nemo facilè virorum doctorum suo ævo inventus est, qui præclara ingenii monumenta erudito ejus nomini non inscripserit, nemo, qui incomparabilis viri acta condignis laudibus non extulerit.

Con-

Consulatur Augustinus Oldoinus in vita ejusdem; ubi plures ejusmodi Nuncupatores, & laudatores singilatim enumerat.

Hujus Cardinalis vitam præ cæteris enucleatiùs describit Josephus Ripamontius: at ea, quæ alii hinc inde sparserunt tanquam flores suave olentis odoris, in fasciculum seu sertum collegit Octavius Lanzavecbia S. I. Theologus. Videatur etiam Ludovicus Donnius de Attichy Episcop. Æduensis in Tomo 3. Florum Historiarum. Augustinus Valerius Cardinalis de Jubilæo. Marraccius in Purp. Mariana. Claudius Robertus in Gallia Christiana. Ughellius in Italia sacra. Morerius in Dict. Hist. & alii plurimi.

ANNO 1585.

SEDENTE SIXTO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

JOANNE FRANCISCO MAUROCENO S. R. E. CARDINALE.

JOANNES Franciscus Maurocenus (vulgò *Morosini*) Petro Mauroceno clarissimo viro anno à partu Virginis 1537. Venetiis natus, piis moribus, honestissimisque disciplinis domi forisque institutus, Reipublicæ Venetæ æquè, ac nobilissimæ suæ familiæ præclaris animi sui corporisque virtutibus decus attulit. Primùm enim, cùm amplissimus Venetus Senator esset, in Subaudiam, Poloniam, Galliam, Hispaniam, & Constantinopolim ob insignem rerum peritiam, eruditionem, & eloquentiam Reipublicæ Orator mittitur. Et sicut primis legationibus, concordiæ pacisque officia toti Italiæ consilio ac fide præstitit: ità apud Turcarum Imperatorem Orator (*Bailum* vocant) insigni gratia, pietate atque religione florens, multum emolumenti Christianis illic degentibus præsenti suà operà attulit. LIII.

Egregiis animi corporisque dotibus præditus variis legationibus, magno reipublicæ bono fungitur.

Auctor Annalium Gregorii XIII. pietatem, integritatémque Mauroceni, & Gallici Oratoris dilaudans, his verbis effert: *Gallicus Orator, & Maurocenus duos Gregorii XIII. ad Hieremiam Constantinopolitanum Patriarcham Internuncios perhumaniter exceperunt, ad eúmque deduxerunt; nullúmque studium, laborem, industriam pro Apostolica sede prætermiserunt. Latinis autem Catholicis apud celebrem illam Constantini Urbem degentibus, ne hæreticorum illuc negotiorum causâ confluentium veneno inficerentur, auctoritate & consilio faventes, auctores fuerunt, ut Religiosos Theologos, à quorum linguis, quasi uberibus, Catholicæ doctrinæ lac exugerent, postularunt. Annuens Gregorius nonnullos Societatis JESU viros ad eos erudiendos, & spiritualibus præsidiis communiendos illuc direxit: iis autem S. Benedicti ædes ad religionis exercitium attributa.* Hæc ille.

Commendatur ab Auctore Annalium Gregorii XIII.

Constantinopoli dum degeret, cùm primus Imperatoris Turcarum Dynasta singularis apud illum auctoritatis, iracundia furens, Mauroceno aliquando dixisset: *Maurocene, te obtruncabo;* invicto ille statim animo reposuit; *id si feceris, Veneta mea Respublica maximam auri vim impendet, ut palus mei sanguinis ultor tibi necem inferat:* Ad quæ barbarus obmutuit.

Vir imperterriti animi.

A Greg. XIII. Brixiensibus Antistes datur.

Inter hæc cùm Ecclesia Brixiensis pastore viduata esset, inter alios doctrinâ & Religone præstantes viros Maurocenus Orator Constantinopolitanus ad ejus Ecclesiæ gubernacula Gregorio XIII. propositus fuit, quem statim Pontifex viri merita perspecta habens, rejectis æmulis, Episcopum designavit, ante tamen Gregorii mortem, suis negotiis præpeditus, in Italiam non venit. Sixtus V. Gregorii in Pontificatu successor electionem Mauroceni edito diplomate confirmavit, perceptâque tanti viri in Ecclesiasticis rebus industriâ & pietate, illum in Galliam, ut Catholicæ Religioni prospiceret, Nuncium Apostolicum legavit; &, dum mandata prosequitur, Presbyterum Cardinalem titulo SS. Martyrum Nerei & Achillei ad Regis Galliæ, Reginarúmque preces, legatúmque eodem tempore pronunciavit, ut motas inter Henricum III. Regem, & Guisiæ Ducem simultates componeret. Mauroceni robur animi virile erat, & invictum: mores suavissimi; sermo verax, simplex, & ab omni palliatæ simulationis fuco alienus: unde paucos ille alloquebatur, quos sibi mirificè non devinciret. Galliæ Regem, Reginas Regii sanguinis Principes morum illius suavitate, & sermonibus captos cicuratósque dixisses: omnes enim singulari prorsùs eum amore, & benevolentiâ prosequebantur, nec facilè quidpiam pro se, aut aliis petenti denegabant. Quare cùm Henricus Rex, ambæque Reginæ eum à Sixto in Cardinalem, uti dixi, postulâssent, Sixtúsque regiis votis annuens, rubrum biretum ad eum ornandum in Galliam misisset, Maurocenus ab ipso Rege, præsentibus Reginis ac regii sanguinis Principibus, insigni illo purpureo honestatus est. Nec multò post, quum ad instantiam Reginarum Rex eum duobus pinguibus Sacerdotiis, duodecim aureorum millibus æstimatis, ditare vellet; regale munus regio prorsùs animo respuit. Quærenti Regi cur id faceret? respondit: *Scito, mi Rex, à Curia Romana in Galliam me destinatum ad labores exantlandos, non ad opes colligendas.*

A Sixto V. legatione Gallica, & purpurâ insignitur.

Galliæ Regi, Reginis, ac Principibus charus.

Egregium Apostolici viri responsum.

Inter hæc cruentâ Guisiani Ducis morte secutâ, Maurocenus Cardinalis ignaviæ, collusionisque insimulatur, & quòd minùs sincerè negotium sibi commissum tractaverit, insigni calumnia apud Pontificem traducitur. Romam igitur ad dicendam causam edicto vocatus, cùm nihil sibi consciret, nullo pallere metu, innocentiæ fidere, nullam apud iratum Principem gratiam captare: quin ab amicis sollicitè rogatus, ut ad Sixti pedes suppliciter provolutus veniam admissi erroris deprecaretur, constanter abnuit; *Malle se innocentem plecti*, dictitans, *quàm turpiter liberari.* Ergo re diligenter excussâ, quum innocens & per calumniam delatus inveniretur, non modò pristinum gratiæ locum apud Sixtum obtinuit, sed majoribus etiam titulis auctus, Germaniæ, Hungariæque negotiis, rogante Cæsare, præfectus. Arctissimo necessitudinis vinculo adstrictus fuit S. Philippo Nerio Congregationis Oratorii Fundatori, cujus colloquiis mirè delectatus, non pœnitendos in via salutis eo auctore progressus fecit. Negotiis publicis ad tempus solutus Brixiam se contulit, tùm ut possessionem diù desideratam aliquando iniret; tùm ut Ecclesiæ sibi creditæ collapsam propè disciplinam Ecclesiasticam

Calumniosè delatus, nullum perterriti animi signum edit.

S. Philippo Nerio familiaris.

Disciplinam Ecclesiasticam restauraturus Brixiam contendit.

ſticam reſtitueret, ac legibus ſtatutis communiret. Exceptus eſt ſolemni pompa, arcubus undique, quà tranſitum haberet, erectis, ſymbolicis figuris, aptiſque inſcriptionibus conſpicuis: Quas omnes in additionibus ad Ciaconium Oldoinus exhibet.

Hanc tamen communem Brixianæ civitatis lætitiam inopinata Mauroceni Cardinalis & Epiſcopi mors paulò mox in Summum mœrorem convertit. Nam anno ſalutis 1596. ætatis 59. Reipublicæ commodis & ſaluti intendens, apoplexia tactus, quarto Idus Januarii naturæ debitum exſolvit, pauperibus nobili ſupellectili, multis millibus æſtimata, Teſtamento in ſubſidium relicta. Ejus cadaver in Cathedrali Brixienſi tumulatum, inſigni hoc elogio ornatum legitur. *Ibidem apoplexia tactus decedit.*

D. T. V.

Ejus Epitaphium.

JOAN. FRANCISCO MAUROCENO CARD.
Patricio Veneto, priſca gentis nobilitate, vitæ ſanctitate, Religione, omnique virtutum genere, doctrina, ac rerum geſtarum gloria clariſſimo &c.
Migravit ex hac vita verus gregis Paſtor, & Liberaliſſimus Pauperum Pater
Anno ſal. M. D. XCVI. die XIV. Januarii.
Pauperes hæredes PP.

Scripſit plures Orationes ad Principes dictas. *Ejus Scripta.*
Sermones item ſacros.
Epiſtolarum volumen.
Edidit etiam ſtatuta pro reform. Cleri Brix.
Doctrinam Chriſtianam &c.

Ejus mentionem faciunt Cabrera de Pontif. Petramellarius in Elogiis. Annales Greg. XIII. m. ſ. Antonius Sanderus in Elogiis Cardd. Victorellus in addit. ad Ciac. Ferdinandus Ughellius in Italia ſacra. Ludovicus Morerius in Diction. Hiſtorico. Et alii plures.

ANNO 1585.

SEDENTE SIXTO V. PONTIFICE MAXIMO.

DE

GEORGIO PETROCHINO S. R. E. CARDINALE.

GEORGIUS Petrochinus, Picenus, anno ſalutis 1535. in oppido Montelparenſi honeſtis parentibus ortus, ac liberalibus diſciplinis domi inſtitutus, decimo quinto ætatis anno inter Religioſos Eremitanos S. Auguſtini, ſpretis ultrò oblatis opulentis nuptiis, ſuſceptus & admiſſus eſt. Altricem in ſtudiis gravioribus habuit Maceratenſem Academiam, ubi abſoluto magna cum laude Philoſophiæ ac Theologiæ ſtadio ad ſupremum in artibus Magiſterii gradum evectus, lauream utriuſque facultatis accepit. Maceratæ Philoſophiam nonnullis annis profeſſus, ſimúl- LIV. *Ordinem Eremitarum S. Auguſtini ingreditur. Philoſophiâ docet: con-*

cionatur: Magister ordinis eligitur. que ob singularem elocutionis gratiam verbo divino disseminando admotus, comparato utrobique eruditi viri nomine, magnam sibi apud suos conciliavit gratiam & authoritatem. Unde brevi tempore per singulos Ordinis gradus ascendens, quum virtutibus, meritis, ac pietate longè maxima polleret, Sixto V. procurante, anno salutis 1587. in Generalibus Patrum comitiis Romæ celebratis, ex Ordinis Priore omnium suffragiis supremus ejusdem Ordinis Magister electus est.

Ordini suo integerrimè præest: mittitur in Hispaniam: laudes ac munera refert in præmium. Quo in munere sanctè, integrè, prudentérque versatus est, ut non solùm ad utilitatem sui Ordinis, verùm etiam ad publicum totius Ecclesiæ bonum actiones suas omnes, conatus, & studia, non ignorante Sixto, contulerit. Ad majora itaque sola virtute aspirans, statim à promotione suâ viam sibi ad eadem, virtute justitiæ & mansuetudinis (quæ duo ita in illo eminebant, ut & timeretur, & amaretur ab omnibus) patefecit. Italiæ cœnobiis altero sui regiminis annò, vigilanti oculo perlustratis, quum eandem sollicitudinem Hispanica quoque Asceteria exposcerent, Sixto V. hortante, ad visitanda profectus, tantâ prudentia, dexteritate, atque industriâ, singula composuit, ut non modò omnium sibi amorem, sed Philippi etiam II. Hispaniarum Regis potentissimi animum & gratiam conciliaverit: à quo & literis commedatitiis ad Sanctissimum; & annua pensione aliquot millium aureorum fuit honestatus.

Coöptatur in sacrum Senatum. Romam reversus, dum religiosæ observantiæ, pietati, ac sacrarum literarum studiis totum se tradidisset, ab eodem Sixto in amplissimum Purpuratorum Senatum relatus, Presbyter Cardinalis Tituli S. Augustini, maximo omnium plausu, renuntiatus est, & ad totius Pontificatûs negotia adhibitus, multis non dubiam spem supremæ dignitatis post Sixti obitum consequendæ fecit. Id enim non injuria requirere ultrò videbantur eximiæ ejus virtutes, animíque dotes, quibus ob mirum ingenium, singularem doctrinam, praxim in rebus agendis minimè vulgarem, pietatem omnibus suspiciendam, maximoperè eminebat. Totus lenis, comis, humanus, benignus neminem excludebat, facilis semper ad eum aditus omnibus patebat. *Eximiis virtutibus ac probatissimis moribus pollet.* *Vir erat Gregorius* (ut in elogio ejus Petramellarius testatur) ***omnibus numeris absolutus, divinarum scripturarum scientia, vitaq; castimonia clarus, adeòque grato & venerando aspectu, ut ex ipso tantum venerationis ac majestatis secum ferret, quantum ex ingenti doctrina, innocentia vitæ conjunctâ.*** Literarum ac literatorum amantissimus, in omnibus Augustinianæ familiæ Cœnobiis Bibliothecas extrui curavit, collapsas restaurari.

Vixit sub Sixto, aliisque Pontificibus successoribus adeò integer Ecclesiæ Senator, ut ab omnibus præcipuo in honore, quoad vixit, sit habitus. Quem Paulus V. ob ingenuam dicendi libertatem, tanquam filium amabat, colebátque: sub quo à Titulo S. Augustini ad S. Mariæ Transtyberim, mox anno 1611. ad Prænestinum Episcopatum transiit; & plenus dierum ac meritorum, toti Aulæ gratissimus, publico mœrore ac luctu ex hac luce mortali ad immortalem beatitudinem migravit anno ab orbe reparato 1612. XIII. Kalend. Junii, ætatis suæ 77. Corpus locum sepulturæ in Eccle- *Magno omnium mœrore moritur Romæ.*

sia

sia S. Augustini in Sacello S. Monicæ, quod ipse munificentissimè exornarat, sortitum, à Jacobo Philippo Petrochino nepote, ex Testamento hærede, subjecto elogio marmori inciso honestatum est.

D. O. M.

Fratri Georgio Petrochino à Montelparo
S. R. E. Episcopo Cardinali Prænestino *Ejus epitaphium.*
Viro divinarum rerum scientia, vitæ innocentia,
Morum suavitate, & mira humanitate
Toti Aulæ conspicuo:
Quod communi aura, & benevolentia in omni vita,
Ac publico mœrore & luctu in morte comprobavit,
Vixit annos LXXVI. Menses III. Dies VIII.
Obiit XIII. Kal. Junii M. DC. XII.
Jacobus Philippus Petrochinus Nepos
ex Testamento hæres
Patruo optimo & benemerenti
cum lachrymis posuit.

Patriam suam, dum vixit, summo amore complexus est, Templum S. Georgii quinque Sacellis auxit & ornavit; annuos reddi- tus ad octo sacros ministros alendos, & ad Sacrarii impensas ei attribuit: Lampadem argenteam, candelabra plura, calices octo, aliáque vasa ex eodem metallo, Thecas tres sacris reliquiis instructas pretii non exigui, & multa ornamenta, variámque supellectilem quinque millibus æstimatam donavit. *Ejusdem pietatis monumenta.*

Scripsit, seu composuit multa Clementis VIII. & Pauli V. Diplomata. *Quæ scripserit?*
Orationem pro Canonizatione S. Caroli Borromæi.
Sermones sacros quamplurimos;
De Sanctis & de Tempore.
Epistolas varias.

Eum laudant Petramellarius in Elogiis. Andreas Victorellus in addit. ad Ciac. Ughellius in Italia sacra. Franciscus Augustinus ab Ecclesia in Hist. Pedemontana. Joseph Maria Suaresius de Episc. Prænest. Vincentius Blasius Garcia in Orat. Nuncupat. Monumenta Ordin. Eremit. & alii.

ANNO

ANNO 1590.

SEDENTE GREGORIO XIV. PONTIFICE MAXIMO.

De

PAULO ÆMILIO SFONDRATO S.R.E. CARDINALE.

Literis ac virtutibus à teneris excultus, purpuram à Gregorio XIV. accipit.

Legatione Bononiensi, Justitiæ Præfecturâ, ac munere Inquisitionis ab eodem etiam auctus.

Eius in victu temperantia.

LV. PAULUS Æmilius Sfondratus, Mediolanensis, anno partæ salutis 1561. clarissimo genere ortus, patrem sortitus est Paulũ Sfondratum Affinæ Vallis Baronem Gregorii XIV. fratrem, matrem verò Sigismundam Estensem, nobilissimi sanguinis matronam. Paulus à primò ætatis flore domesticis excitatus exemplis, virtutum æquè ac literarum studia miro quodam ardore, nec pœnitendo profectu, adamare cœpit. Juvenis apud Vallicellanos Patres sancti Philippi Nerii alumnos probitate claros aliquamdiu versatus, virtutes ab iis cultas, sinu, ut ita dicam, excepit. Cæsariani & Ecclesiastici Juris candidatus, susceptis doctoratûs insigniis, ac sacris Ordinibus, absens à Gregorio patruo Presbyteris Cardinalibus Titulo S. Cæciliæ, trigesimo primo ætatis suæ anno adscriptus est. Romam deinde profectus, Bononiensi legatione, Justitiæ præfecturâ, & Inquisitionis munere auctus, eâ apud Pontificem gratia & authoritate ob sanctissimos mores præstitit, ut omnem ferè pontificii imperii molem eo vivente sustinuerit, ejúsque arbitrium in manu, ut Oldoinus loquitur, habuerit. Plura sensim præpinguia adeptus Sacerdotia, egenorum, in quos liberali amore ferebatur, inopiam quasi pater sublevabat. Pius, humilis, devotus, ædium parietes non vestivit aulæis, sed sacris imaginibus, ad excitandam intuentium pietatem opportunis; Concilii IV. Carthaginensis memor, jubentis; *Ut Episcopus vilem supellectilem, & mensam, ac victum pauperem habeat; & dignitatis suæ authoritatem fide, & meritis quærat.* Quare non argenteis, sed fictilibus patinis in mensa utebatur: cibi verò patinis haud dissimiles apparebant; magis exquisitos, tanquam Veneris incentiva, ad pauperes, viduas, pupillos amandabat. Rerum cœlestium meditatione, & consuetudine Religiosorum virorum, morúmque integritate præstantium hominum delectabatur.

Animum ad conquirenda Corpora SS. Cæciliæ & Sociorum adjicit. iis inventis Ecclesiam à fundamentis reparat.

Post brevem Gregorii patrui Pontificatum, nonnisi menses decem, ac dies totidem durantem, ad divinarum rerum studia se contulit, Christianóque Principe dignam historiam amplexus est, ut animus ejus non solùm eruditis verbis, verùm illustribus etiam exemplis moveretur. Hac itaque lectione in Dei sanctorúmque pietatem mirabiliter accensus, ad majorem divinæ Majestatis gloriam, Ecclesiam S. Cæciliæ (cujus Titulum Cardinalis gerebat) vetustate deformatam suis sumptibus reparare, atque exornare proposuit: nullus dubitans, quin, annuente Deo, corpora SS. Martyrum Cæciliæ & Sociorum, quæ pluribus conjecturis penè prodita habebat, inventurus sit: nec eum spes & opinio fefellit. Effossa enim

enim loco, marmoreæ arcæ tres inventæ, in quibus prædicta S.Cæciliæ ac sociorum corpora, annis ab eo tempore octingentis à Paschali I. Pontifice maximo reposita, Romanæ urbi patefacta sunt die 20. Octobris anni 1599. Inventionis modum, rémque totam eruditè scripsit Antonius Bosius, qui & Pauli Sfondrati Cardinalis veram Religionem, & assiduum erga corpus S.Cæciliæ obsequium, ejusdémque pietatis peculiaria monumenta refert. Præter alia enim, ex integro Ecclesiam, ruinam pluribus in locis minitantem, fulsit ac reparavit: Ciborium majoris altaris instauravit, & variis maximi pretii ornamentis ditavit: Presbyterium remotis veteribus gradibus, pretiosissimis lapidibus clausit: Confessionem ac monumentum S. Cæciliæ, sociorúmque Martyrum Lucii & Urbani Pontificum, nec non Valeriani, Tiburtii, & Maximi, mirum in modum ornavit: statuam B. Cæciliæ è Pario marmore candidissimo collocavit in ea forma, qua sacrum ejus corpus, intrà arcam veterem compositum, inventum est: ubi in loculo deforis in Lydio lapide, qui oram ejus inferiorem attingit, ejusmodi inscriptio legitur. *Ejus pietatis monumenta singillatim recensentur.*

PAULUS TT. S. CÆCILIÆ. EN TIBI SANCTISSIMÆ VIRGINIS CÆCILIÆ IMAGINEM, QUAM IPSE INTEGRAM IN SEPULCHRO JACENTEM VIDI, EANDEM TIBI PRORSUS EODEM CORPORIS SITU HOC MARMORE EXPRESSI.

Picturas denique antiquas medianæ navis docto penicillo renovavit: tecta Ecclesiæ, naves minores, totámque Ecclesiam instauratam nobilissimis picturis exornavit: Candelabra, & lampades argenteas quinque supra triginta, quæ diu noctúque ardent, obtulit. Oratorium, Balneúmque ejusdem Sanctissimæ Virginis mirificè decoravit: Capellanos quatuor, clericósque binos, victu omnibus, & convenienti reddituu assignato, adjunxit. Sanctorum Reliquias quamplures, argenteis aureisque vasis inclusas, eidem Ecclesiæ dono dedit.

De corpore S.Cæciliæ ab eo invento Cæsar Cardinalis Baronius Tomo IX. Annalium Ecclesiasticorum ad annum Christi 821. pluribus agit, quem legisse juvabit. Cupressinam arcam corpus virgineum continentem Clemens VIII. Rom. Pont. in argentea magni pretii (quatuor millium, trecentorum, nonaginta trium aureorum æstimata) collocavit, & hæc verba incidi præcepit. *Videndus hac de re Cæsar Baronius Tomo IX. Ann. Eccles.*

CORPUS S. CÆCILIÆ VIRGINIS ET MARTYRIS
A CLEMENTE VIII. PONT. MAX. INCLUSUM
ANNO M. DC. I. PONT. VIII.

In eadem argentea arca in lamina rei gestæ series à Paulo Cardinali expressa legitur. Quam exhibet in actis ipsius Pauli Sfondrati Oldoinus.

Sanctimoniales verò proximi Ecclesiæ Cœnobii (quas appellabat suas) idem Paulus Cardinalis maximis à se beneficiis auctas, eo charitatis studio gubernavit, ut singulare Religiosarum virtutum decus in iis eluxerit, & etiámnum elucescat: illarum cœnobio, ne vetustatis vitio collaberetur, nova monumenta adjecit, privilegiis, fortunis, & proventibus auxit. *Sanctimoniales ejusdem loci magnis beneficiis auget.*

Anno 1607. Cremonensibus à Paulo V. Episcopus datus, singulari studio *Episcopus*

X

Cremonensis creatur.

studio nobilis gregis saluti consuluit; & Sacerdotum societatem, Congregationis *oblatorum* Mediolani à S. Carolo Archiepiscopo, miro consilio institutæ, imitatricem instituit. Ibi, Romæ, & alibi in pauperes apprimè liberalis est agnitus, dictus eapropter ob effusissimas erogationes *juratus avaritiæ hostis*. Ecclesiæ jura, quorum erat propugnator acerrimus, magno animi robore adversus quoscunque defendit. Jejuniis assiduò intentus, vel nuda humo, vel asseribus, nulla admissa lecti mollitie, cubabat: sacco indutus, & vultu, ne agnosceretur, obtecto, frequenter septem urbis Ecclesias pedes religiosissimè lustrabat: Qua occasione confitentibus peregrinis per multas sæpè horas, communis instar Sacerdotis, patientissimas aures præbebat. Viros moribus probos, doctrinâ imbutos, ac votis obstrictos Religiosis magno semper honore parique amore prosequebatur; in horum Cœnobiis (iter habens) humilibus etiam & angustis libentiùs quàm in Principum ædibus diversabatur. Cùm liber Ritualis sanctæ Romanæ Ecclesiæ, Paulo V. jubente, à nonnullis Ecclesiasticorum Rituum peritis conficiendus esset, ipse Pauli jussu Operi ritè conficiendo præfectus, quidquid Antonius Gabutius vir rerum Ecclesiasticarum peritissimus, ex omnium sententia, & ex optimis codicibus conscripserat, perpendebat, considerabat, & ad incudem revocabat. S. Philippum Nerium inter mortales degentem peculiari affectu coluit, quem non rarò, orantem & meditantem, in spiritu raptum nonnullisque ulnis in aëre sublevatum conspexit.

Ob profusas eleemosynas Juratus avaritiæ hostis dictus: in omnes beneficus.

Conficiendo SS. Rituum Libro præficitur.

Augustissimam Dei genitricem accenso semper studio, cultúque assiduo veneratus est. Cùm ad Bononiensem legationem proficisceretur, Lauretum divertens, ibique Deiparâ, cui laminam argenteam paulò antè dicaverat, enixè salutatâ, ingens eum cupido incessit Lauretanam effigiem propiùs contemplandi. Igitur admotis scalis venerabundus ascendit, beatæ Virginis lineamenta diu multúmque contemplatus, annulum egregium Cardinalatûs insigne clàm sibi detrahit, & B. Mariæ dicatum, descendens reliquit, sive Religionis erga eam pignus, sive illius erga se patrocinii argumentum. Annulus aureus erat pretioso adamante illustris, quingentis aureis æstimatus. Hæc autem præcipua Cardinalis Sfondrati laus, quòd intrà biennium ter Lauretanam Virginem ex eo itinere intervisit, tribúsque eximiis eam muneribus affecit; adeò pium ejus animum augustissimæ Cellæ dulcedo cœperat. Eodem quippe anno Bononiâ Romam remigrans, Lauretum ad Patronam suam salutandam revertit; & ne appareret in conspectu ejus vacuus, Crucem auream octo nobilissimis smaragdis visendam B. Virgini consecravit. Ea crux quatuor aureorum millibus æstimata perhibetur, pendétque hodiédum ex opulentissimo Deiparæ torque gemmato egregium ejus ornamentum, à me anno salutis 1688. Româ in patriam reduce magna animi voluptate conspectum. Insequenti deinde anno Mediolanum repetens, Lauretanam tertiò revisit Virginem, eíque annulum aureum eximio adamante insignem dono dedit. Adamas (quem & ipsum eàdem occasione vidi) humano ungue major est, qui Christi pueri digito insertus, luminum repercussu velut sidus emicat.

Beatissimam Virg. Mariam, ejusdémque Domum Lauretanam maxima pietate, ac muneribus pretiosis prosequitur.

Anno reparatæ salutis 1615. die 6. Augusti Testamentum à se ipso confectum clausum, sigillisque necessariis munitum publico scribæ ser-

Testamentū condit, ac S. Cæciliam V. & M. heredem ex asse scribit.

ſervandum tradidit. Eo S. Cæciliam mirificè à ſe cultam hæredem ex aſſe dixit. Funebrem pompam deteſtatus, duodecim tantùm funales in cadaveris humatione adhibendos, ijsdem tabulis decrevit; & ſtatim poſt obitum tria Miſſarum millia à Sacerdotibus celebrari, eádemque obitûs die ducentos aureos in pauperes erogari præcepit. Reliquas donationes, numero & munificentia inſignes, iisdem tabulis comprehenſas, locisque piis aſſignatas, libens prætereo, ne juſto longior ſim. Conſulatur Auguſtinus Oldoinus in deſcriptione vitæ ejus, ubi omnia ſingillatim referuntur.

Moritur Tibure, ac Romæ ad S. Cæciliam ſepelitur.

Ipſe verò religioſiſſimus Cardinalis, trienno poſt conditum Teſtamentum, Tibure in monaſterio S. Auguſtini triginta horarum morbo abſumptus eſt die 14. Februarii, anno ætatis ſuæ ſeptimo ſupra quinquageſimum. Corpus Romam delatum, ad S. Cæciliæ pedes in ſepulchro, quod ſibi vivens conſtruxerat, humatum jacet: ubi in lapide porphyretico, quo ſe contegi poſt mortem juſſerat, maximo ſuæ humilitatis argumento, ejusmodi Epitaphium incidi curavit.

Sibimet Epitaphium ſcribit.

Paulus Tituli S. Cæciliæ S. R. E. Presb. Card. Sfondratus,
Miſerrimus peccator, atque ejusdem Virginis humilis ſervus,
hic ad ejus pedes humiliter & fiducialiter requieſcit.
Vixit annos LVII. Menſ. X. dies XXV.
Obiit Anno M. DC. XVIII. Menſe Febr. Die XIV.
Orate Deum pro eo.

Quæ edi curaverit, & ſcripſerit.

Ejus cura in lucem prodiit Liber Ritualis S. R. Eccleſiæ.
Scripſit Sermones multos magna pietate præſtantes.
Epiſtolas varias.
Panegyricum in laudem S. Caroli Borromæi.
Acta S. Cæciliæ & Sociorum Martyrum.

Agunt de Cæſar Card. Baronius in Annalib. Tom. 9. Victorellus in addit. ad Ciac. Ughellius in Italia ſacra. Guido Card. Bentivolus in Memoria hiſt. Joan. Petrus Giuſſanus in vita S. Caroli Borrom. Julius Roſcius Hortinus in carmine. Marraccius in Purp. Mar. Ludovicus Donnius d' Atticby in Hiſt. Cardd. Aliique plures.

ANNO 1590.

SEDENTE GREGORIO XIV, PONTIFICE MAXIMO.

De

FLAMINIO PLATO S.R.E. CARDINALE.

FLAMINIUS Platus, Hieronymi Plati, & Antoniæ Vicemalæ LVI.
Filius, nobilitate ſanguinis, Sfondratæ gentis affinitate, ac virtute clariſſimus, Mediolani Anno humanæ redemptionis 1548. in lucem editus, literíſque tum politioribus, tùm gravioribus imbutus, *Vir ætate ſua* (ut Oldoinus habet) *multiplici ſcientia, rerum peritia, Juris utriusque cognitione in paucis clarus evaſit.* Romam, ſedente Gregorio XIII. in Petri Cathedra, profectus, ab eodem

Vir juris cognitione & pietate præſtans. Rota

Romanæ Judex, ac Cardinalis efficitur. Advocatus Consistorialis; mox sub Sixto V. successore Romanæ Rotæ Judex; demum à Gregorio XIV. ejus affine Diaconus Cardinalis S. Mariæ in Dominica renunciatus est.

Variis identidem negotiis adhibetur, ac muneribus honestatur. Relatus in amplissimum Senatum, Gregorii XIV. jussu supra Ducis Ferrariæ negotiis, unà cum aliis duodecim eruditis Cardinalibus Collegis deputatus; & ad gravia quæque, magnique momenti negotia tractanda adhibitus, integritatis, justitiæ, & continentiæ semper singulare specimen dedit. Qui, cùm sanctioribus moribus præditus esset, Deóque ac conscientiæ semper studeret, dicendi libertate cum summa gravitate prudentiáque conjuncta, mirificè floruit. Ea propter à Clemente VIII. sacræ Consultæ negotiis; examini Episcoporum & Regularium; Indici Librorum; ac Conciliorum interpretationi præfectus, ea pietatis, justitiæ, virtutis, & authoritatis gratia eminuit, ut viri in comparabilis famam adeptus, passim convenienti elogio *Divinus sui saculi Plato; superíque Flaminis interpres* vocitaretur. *Qui dictus sit* Quæ omnia non tam nomini, cognominíque ejus congruere, quàm re ipsa convenire videbantur.

Æquo, tranquillóque animo singulis horis omnes ad colloquium admittebat: morbo affectos famulos ipsomet invisebat; illorum dolores verbis placidissimis abstergebat, auróque rei familiaris inopiæ opem ultrò ferebat: Deo cœlestem hostiam quotidie immolabat: jejunium Sabbathis omnibus servabat: nunquam in aliquem iratus apparebat: defectus domesticorum absque supercilio corrigebat; & licèt se omnibus demitteret, virtute tamen supra omnes eminebat. *Vir per omnia pius & liberalis.* *Floruit*, (ut verbo dicam cum Oldoino) *jugi vita innocentia, mente integra, praclara conscientia, mortem brevi piaculari confessione complexus, fugam è vita sanctissimis moribus dudum, antequam obiret, ornaverat*. Fatis igitur beato fine concessit die 2. Novembris, anno salutis 1613. ætatis 63. Sepultus in Ecclesia Nominis Jesu, ubi hoc Epitaphium in pavimento ex marmore positum legitur. *Moritur Romæ.*

D. O. M.

Ejus Epitaphium.

Flaminii Plati Patricii Mediolanensis
S. R. E. Presbyteri Card. ossa hic jacent.
Cujus peritiam Legum, Opportunitatem consiliorum,
Studium Religionis, non hic disces sepulchrali fide,
posthumáque fama; disces, si id curas, ab Romana
Rota Judicibus, à Purpuratorum Patrum Senatu,
Apud quos Collega incomparabilis admiratio in
perpetuum vivet:
Quod autem Viro mortale fuit,
Hieronymus Platus Comes Carpiniani
in hoc monumento compasuit.
Obiit anno M. DC. XIII. Ætatis sua LXIII.

Videatur Oratio funebris Victorelli. Romæ funebri Oratione typis edita illum laudavit in Ecclesia S. Caroli nationis Mediolanensis, Andreas Victorellus, ubi & laudea ejus, & res præclarè gestas eleganter eruditéque commemorat. Fru-

gali-

galitate, qua vixit, multas congessit divitias, nepotibus suis testamento relictas, ex quibus illi, si luxui ac sumptui terminum posuissent, reliquum vitæ satis commodè vixissent.

Ejus scripta.

Scripsit Decisiones Rotales, doctis multùm laudatas.
De Renunciationibus Juris Civilis.
De Oppositione compromissi &c.

Laudant eum Petramellarius in Elogiis. Hieronymus Platus de Cardinalatu. Ferdinandus Ughellius in Italia sacra. Jannes Nicolaus Doglion in Hist. sua. Andreas Victorellus in Orat. funeb. & in addit. ad Ciaconium. Carolus Torniellus in Nuncup. & alii nonnulli.

ANNO 1590.

SEDENTE GREGORIO XIV. PONTIFICE MAXIMO.

De

OCTAVIO AQUAVIVA
S. R. E. CARDINALE.

LVII.

OCTAVIUS Aquaviva Aragoneus Neapolitanus, ex nobili & antiqua familia *Aquaviva* in Neapolitano regno paternum genus; maternum ex clara totique Italiæ celebri *Pia* duxit. Pater ejus Joannes Hieronymus Dux Atriæ decimus, mater Margaritha Pia. Huic puero, sub annum 1560. nato, patrui fuère Joannes Vincentius Card. à Paulo III. ad purpuram assumptus, & Claudius Aquaviva Societatis JESU Præpositus Generalis: germani verò fratres Julius Cardinalis à Pio V. creatus, & Rodulphus Aquaviva è Societate JESU, qui in India Orientali die 5. Julii anno 1583. pro Christi nomine mortem subiit; ac Horatius ex Monacho Cisterciensi Episcopus Cajacensis in regno Neapolitano.

Patruos ac fratres, viros celeberrimos habet.

Octavius puer adhuc à parentibus Neapolim primò, deinde Perusium missus, ibidem in studiis literarum multos magno cum profectu exegit annos, Juris utriusque laurea conspicuus, cui accesserunt in Poësi elegantia, in libera oratione eloquentia, & in linguis, præsertim Græca, exacta cognitio. Vir itaque morum nobilitate, & eruditionis laude clarus Romam profectus, utriusque Signaturæ à Sixto V. & Patrimonii Prolegatus factus, demandatam sibi provinciam difficillimis quidem temporibus prudenter & feliciter adimplevit. A Gregorio XIV. Pontifice Max. domestico experimento moribus spectabilis, doctrinâ, & rerum usu insignis inventus, Pontificii primò Palatii domûs Præfectus, mox S. R. E. Cardinalis tituli S. Georgii ad Velum aureum, denique totius Campaniæ Legatus magno rerum emolumento designatur.

Peregrè ad studia missus, laureáque donatus, à Sixto V. Prolegatus Patrimonii, & à Greg. XIV. Cardinalis renunciatur.

Sub Clemente VIII. omnibus ferè Urbanis Congregationibus ob rerum peritiam adhibitus, anno 1593. die 25. Octobris legatione Avenionensi, tota Gallia intestino tunc bello flagrante, decoratur, & summa cum laude fungitur; hæreticis, quibus multùm

A Clemente VIII. legatione Avenionensi, &

à Leone XI. Archiepiscopatu Neapolitano donatur.

tùm negotii armis & calamo fecerat, semper pertimescendus. A Leone XI. qui Octavii in Rempublicam Christianam zelum, amorémque inspexerat, Neapolitanus Archiepiscopus designatus, morte Leonis interveniente, à Paulo V. die ultima Augusti anni 1605. confirmatus est. Exinde Neapolim profectus, magnisque honoribus à Clero populóque Neapolitano exceptus, commissam sibi Ecclesiam verbo, exemplo, doctrinâ, consiliô, opibúsque ad finem vitæ strenuè aluit. Vir sanè animi candore, morum integritate, in adversis constantia, in prosperis humilitate, si quis alius, memorabilis.

Sacris literis assiduè intentus, D. Thomæ Summam in Epitome redegit.

Otium malorum omnium caput, tanquam pestem devitans, in Sanctorum Patrum monumentis assiduò versabatur, sed potissimè, & supra quàm credi possit in libris Divi Thomæ Aquinatis; cujus Theologicam summam eâ diligentiâ eóque pertinaci studio perlustravit, ut brevi duorum annorum cum dimidio spatio totam in Epitomen redegerit, duobus voluminibus, propria manu scriptis, comprehensam. Commendatur maximè à profusa liberalitate in eleemosynis impartiendis, tùm piis locis, Monialibus, & Regularibus; tùm quoque viduis, pupillis, ac pauperibus virginibus nubendis: in quibus omnibus ingentem pecuniæ summam impendisse memoratur. Nam præter minutas, quæ assiduæ erant, illius eleemosynæ obiter numeratæ excesserunt summam nonaginta millium aureorum. Quas verò in Ecclesiarum, monasteriorum, aliorúmque piorum locorum fabricas insumpsit, trecenta aureorum millia fuisse testantur idonei Scriptores, è quibus consuli potest Augustinus Oldoinus in ejus vita, seu in additionibus ad Ciaconium.

Ingentem pecuniæ vim, in pauperes, ac pia loca erogat.

Moritur Neapoli, ibidémque sepelitur.

Hic vir præstantissimus, cujus admirabilis virtus in omni seu publica seu privata actione, luminis instar totam Italiam illustrantis refulsit, mortalitatem exuit Neapoli die 15. Decembris anno post Christum natum 1612. ætatis quinquagesimo secundo. Sepulchro clausus ibidem in Ecclesia Metropolitana, ubi hæc inscriptio nigro marmori insculpta legitur.

Ejus Epitaphium.

OCTAVIO AQUAVIVÆ ARAGONIO

Cardinali Archiepiscopo Neapolitano, Purpura, & literarum maximè Græcarum ornamento, Majorum decora adepto, quæ fuerunt è Republica Christiana in Pontificiis præcipuè Comitiis, atque in Avenionensi legatione, cùm arderet bello Gallia, strenuè cuncta executo, in omni vita singularem magni consilii, & excelsi animi laudem promerito

D. Franciscus Aquaviva Marchio Aquivivia &c. mœrens posuit.

Obiit anno salutis M. DC. XII.

Natus annos LII.

Quæ scripserit.

Scripsit præter Ascetica, Moralia, Juridica, Oratoria, Poëtica Epitomen in summam Theologicam D. Thomæ Aquinatis.

Agunt

Agunt de eo Petramellarius, & Filiuccius in Elogiis. Ferdinandus Ughellius in Italia sacra. Victorellus in addit. ad Ciac. Henricus Albi in Elogiis virorum Illust. Jo. Baptista Ursus in Inscriptionib. Hippolytus Marraccius in Purp. Mar. Joseph Castilioneus in Carm. Ludovicus Morerius in Diction hist. & alii.

ANNO 1591.

SEDENTE INNOCENTIO IX. PONTIFICE MAXIMO.

De

ANTONIO FACCHINETTO S. R. E. CARDINALE.

ANTONIUS Facchinettus de Nuce, Bononiensis, Cæsaris LVIII.
Vianini Marchionis filius, Innocentii IX. ex sorore pronepos, ortum habuit Anno post Christum natum quingentesimo septuagesimo tertio. Antonius juvenis egregiæ indolis, modestiæ, probitatis, Religionis, intimi candoris, prudentiæ, & eruditionis laude illustris, eo bonarum disciplinarum amore flagravit semper, ut à libris, quibus die noctúque impallescebat, vix aliquando nisi coactus avelli posset. Nondum decimum octavum ætatis annum attigerat, quando ex Abbate, & Referendario utriusque Signaturæ ab avunculo Innocentio IX. Papa in sacrum Senatum die 18. Decembris anni 1591. relatus, ac postera die galero Cardinalitio donatus inter Diaconos purpuratus sedit. Titulum tamen SS. Quatuor Coronatorum, (interveniente Innocentii morte) nonnisi à Clemente VIII. successore die 4. Martii anni sequentis obtinuit. Sub eodem Pontifice ob maximam eruditionem, rerúmque cognitionem, aliquibus præcipuis Congregationibus annumeratus, plausibile quoad vixit virtutum suarum, pietatis, doctrinæ, continentiæ, & integritatis specimen dedit. Sententiam in Consistoriis atque conventibus publicis breviter quidem modestéque, sed planè sapienter, nervosè, & cum grano salis, ut ajunt, dicebat.

Literis ac virtutibus illustris, in ipso juventutis flore, sacro Senatui adscribitur.

Idem præcipuis Patrum Congregationibus annumeratur.

At importuna mors, cui boni mortales utplurimùm obnoxii sunt, tanti viri exspectationem, magno Reipublicæ Christianæ damno, ante tempus abstulit. Nam gravi plurium dierum morbo extremè cruciatus, insigni ex Dei benignitate patientia munitus, erecta in cœlum mente, voce plusquam virili sæpiùs illud Augustini iterabat: *Hic ure, hic seca, Domine, ut in æternum parcas: Auge, auge dolorem, ut lubet; sed quia plasma fragile, mutabile, labile sum, auge & patientiam: ex te, Domine, mea firmitas pendet.* His aliisque similibus suspiriis maximos corporis dolores, nullo impatientiæ edito signo, mitigans, lectulóque affixus, duobus ante mortem diebus epistolam pietatis & consolationis luminibus comptam matri suæ viduæ scripsit, quæ vel saxis duriora pectora ad lachrymas emollire potuisset. Tùm, pridiè quàm demigraret, familiares accersitos ad vitam piè sanctéque traducendam, atque ad illa virtutum opera, quæ eos olim morituros solari, ínque spem bonam erigere, ac

Gravi morbo decumbit.

Ejus Oratio ad Deum.

Moriturus familiares ad pietatem hortatur.

ac recreare possent, peragenda, oratione igne charitatis accensa hortatus est. Ut verò sensum viribus, ac voce destitui cœpit, Christiani hominis præsidiis vegeta mente munitus, iis veræ pietatis argumentis (hortante eum ad luctam Petro Carmelita Excalceato, Pontificio Concionatore) decessit, ut nemini dubium suæ salutis reliquerit. Ereptus est orbi Christiano, ætatis suæ anno 33. salutis verò 1606. die 18. Maji. Cadaver ejus tumulatum est Romæ in Ecclesia S. Mariæ à scala apud Patres Carmeli Excalceatos, translatum posteà ad Basilicam S. Petri in Vaticano. Ad hujus Cardinalis effigiem vivis expressam coloribus, nonnemo sic lusit.

Sanctè fine quiescit.

Carmen ad ejus effigiē.

Sic pietas, sic cana fides, sic recta voluntas,
Sic pingi posset Religionis amor.

Breve sed nervosum ejus elogiū.

Guido Cardinalis Bentivolus res Antonii Facchinetti Cardinalis gestas, summis laudibus extulit in Memoriis Historicis: ubi eum *ætate omnium Purpuratorum minimum, sed eruditione maximum* appellat.

Agunt de eo præter modò allegatum Guidonem Bentivolum, Andreas Victorellus in addit. ad Ciac. Ferdinandus Ughellius in Italia sacra. Petramellarius in Elogiis. Cabrera in Carmine. Antonius Vizzanus in Hist. Bonon. Joan. Nicolaus Pasqualis de Civitate Bononiensi. Et alii pauci.

ANNO 1592.

SEDENTE CLEMENTE VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

LUCIO SAXO S. R. E. CARDINALE.

LIX.

Ejus origo, ac vitæ primordia.

LUCIUS Saxus, Marii Saxi nobilis Nolani, quondam Caroli V. Imp. in Regno Neapolitano Consiliarii filius, à multis *Neapolitanus* dictus, quoniam ibi anno salutis 1522. natus fuerat, & usque ad juventutem ibidem educatus, ubi præter literas humaniores & Philosophiam, etiam Juris utriusque scientiam didicit in quibus omnibus propter ingenii felicitatem, & judicij præstantiam non contemnendos fecit progressus; & apud multos prudentiæ ac doctrinæ sibi conciliavit opinionem.

Variis Præfecturis, negotiis, ac muneribus adhibitus, virum se semper fidelem, industriúmque probat.

Primis juventutis annis varias in Regno Neapolitano summa cum laude Præfecturas exercuit. Romam inde profectus, ab Hieronymo Verallo Cardinali (regnante Paulo III.) in contubernium receptus, ejusdémque Auditor factus, non modò ab intimis ei consiliis fuit, sed in arduis etiam negotiis consultor adhibitus est. Sub Julio III. inter Justitiæ Referendarios adscriptus, magnum tota urbe prudentiæ & integritatis nomen adeptus est. Sub Pio IV. multis honoribus auctus, eo decedente, à Pio V. successore Perusinis moderator datus, in tantum apud ipsum gratiâ crevit, ut in remunerationem obsequiorum, quæ reipublicæ Christianæ fideliter simul, ac prudenter præstiterat, anno salutis 1570. Episcopus Ripætransonis re-

renunciatus fit. Ad Ecclefiam fuam, zelo divinæ gloriæ plenus, moderandam profectus, populum fibi commiffum verbo & exemplo quadriennium integerrimè inftituit. Gregorius XIII. in Pii V. locum fuffectus, Lucium in exordio fui Pontificatûs Romam evocatum, facrofanctæ Lateranenfis Ecclefiæ Vicarium, ac Majorem Pœnitentiarium conftituit. Quod munus, ut liberiùs curare poffet, Ripam Ecclefiam Anno 1575. ultrò dimifit. Viginti, eóque amplius annos injunctum fibi officium admirabili zelo & prudentia adminiftravit, Pontificibus omnibus femper charus, à quibus fenfim, ad eximias ejus virtutes exornandas, ad fupremos in Aula Romana evectus eft honores.

Clemens VIII. Pont. Max. affiduorum ejus laborum pro Apoftolica fede exantlatorum ponderator ingenuus, cùm illum jam ad fenium inclinatum vidiffet, in fepulchri potiùs, quàm vitæ honorem, illum in ampliffimum Ordinem Presbyterum Cardinalem Tituli SS. Quirici & Julitæ adfcripfit, pauloque pòft Prodatarium electum, inter eos Cardinales, qui fanctiffimæ Inquifitionis Tribunali præfunt, multífque aliis Congregationibus annumeravit. *In facrum denique Senatum legitur, aliisque honoribus cumulatur.*

Tanta apud omnes claruit exiftimatione, gratia, & authoritate, ut majora etiam fpe, illi darentur: fed mors omnium ætate longævum, planéque decrepitum (agebat enim ætatis annum 83.) fummo bonorum omnium mœrore, Romæ pridie Kalendas Martii anno à partu Virginis 1604. rebus humanis eripuit. *Magna apud omnes exiftimatione claret.* Ejus cadaver in Lateranenfi Bafilica fimplici tumulo, quem vivens fibi multis ante obitum annis paraverat, humatum fuit, hac ibidem brevi in nigro marmore incisâ notitiâ. *Moritur Romæ.*

Ejus Epitaphium.

D. O. M.

LUCIUS SAXUS EPISCOPUS
SACRÆ POENITENTIARIÆ REGENS
A CLEMENTE VIII.
IN ORDINEM CARDINALIUM COOPTATUS

H. S. E.

Marius verò ejus nepos ad tanti patrui memoriam pofteris tradendam, in eadem Bafilica nobile fepulchrum marmoreum excitavit, ac nigro in lapide ejusdem elogium, rerum geftarum gloriam referens, incidi curavit.

Mentionem ejus agunt Guido Card. Bentivolus, in fuis Memoriis Hiftoricis. Francifcus Cabrera in libro Epigramm. Petramellarius in Elogiis. Ughellius in addit. ad Ciac. & in Italia facra. Thomas Coftus in Hift. Neapolit. Cæfar Rafponus de Bafilica Lateran. Et alii.

ANNO 1592.

SEDENTE CLEMENTE VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

FRANCISCO TOLETO S. R. E. CARDINALE.

LX. *Ob summam eruditionē, Literatorū sui ævi Princeps habetur.*

FRANCISCUS Toletus Hispanus, patriâ Cordubensis, nobilibus parentibus Quinto Idus Octobris anno à partu sancto 1532. natus, Theologiæ, Philosophiæque doctrinâ, sacro eloquio, linguarum peritia, & literarum monumentis, inter Literatos ævi sui facilè princeps fuit. Adhuc adolescens tam mirandos cùm in Philosophica, tùm Theologica cognitione progressus facere cœpit, ut pluribus in locis utramque scientiam magno accursu, magnâque sui nominis celebritate professus fuerit. In primis laureâ magistrali in Theologica facultate decoratus, Salmanticæ anno 1558. publicè Philosophiam interpretatus est, ut ubi primas literas didicisset, ingenii & doctrinæ suæ pariter primitias cum fœnore redderet. Dominicus à Soto Dominicani Ordinis doctissimus Alumnus, Theologicorum arcanorum clari nominis interpres, Toletum inter alios discipulum nactus, illum cunctis ingenio longissimè præstantem *Prodigium* nuncupare consueverat.

Salmanticæ Philosophiā docet: à Dominico Soto Prodigium appellatus.

Societati JEsu nomen Dat.

Philosophiam igitur Salmanticæ magnâ, ut diximus, audientium frequentiâ, & admiratione docens (de quo erat opinio, paris ævi æquè doctum in Hispania esse neminem) anno 1558. ætatis vigesimo tertio, ibidem Societati JESU nomen dedit. Inde Simancam ad annos probationis de superiorum voluntate commigrans, ibi tyrocinii spatiis præter morem ex beneficio contractis, ad normam Societatis formatus est. Cùm verò in dies ejus opinio Sapientiæ & virtutis increbresceret, à sui Instituti hominibus Romæ commorantibus expetitus, B. Francisci Borgiæ jussu (Paulo IV. Pontifice Ecclesiam Dei moderante) ad urbem contendit. Dicunt Imperatricem Regis Hispaniarum Sororem, cui Toletus pergratus erat, ab Hispania discessum nunquam illi concessisse, nisi quando, febre quartana Franciscum vexante, Medici cœli mutationem seriò consuluerunt.

A Præposito Societatis Romam evocatur.

Collectis igitur sarcinulis, ex Hispania longo itinere Romam veris extremo venit: tunc Hieronymus Natalis Collegii Romani Præses nonnulla è Metaphysicis extra ordinem explicari præcepit. Quo in munere cùm Franciscus præstantis ingenii, doctrinæque specimen præbuisset egregium; eruditionéque & eloquentia omnium expectationem superasset, Ordinarius Philosophiæ Magister designatus fuit. Et quoniam vigebat opinio, futurum ut ex Toleti Schola suspiciendi prodirent Magistri, ex omni Italia, Sicilia, Gallia, Germania, aliisque Provinciis quadraginta juvenes è Societate JESU, qui eum docentem audirent, evocati sunt. Deinde D. Thomæ Theologiam; tum varias, & multiplices, atque implexas

Romæ publicè docens, selectos ex omni natione auditores nanciscitur.

de

de moribus quæstiones per multos annos magnâ sapientiæ famâ in eodem Collegio explicuit. Tum seminaria, & Collegium Germanicum progressu temporis Rector magna Germanæ juventutis utilitate rexit. Hujus quoque erudita, diserta, & gravis in concionando facundia Romanum populum stupore defixum tenuit, Purpureósque Patres, ipsúmque Pontificem Pium V. ita affecit, ut hominem tanquam cœlo lapsum mirificè dilexerint, atque coluerint. Præ primis verò Toleti ingenium & virtutem Joannes Cardinalis Aldobrandinus Clementis VIII. Papæ frater suspicere fovereque cœpit; cujus operâ præstitum, ut à Pio V. Concionator Apostolicus electus, sacris in Vaticano Palatio concionibus Cardinalium Senatum, & Romanos ex Ordine succedentes Pontifices mirabili doctrina & eloquio tenuerit: ita ut eorum, qui de rebus divinis ad æternam salutem pertinentibus ad summos Pontifices & amplissimum Patrum consessum verba fecêre, Francisco Toleto omnium præstantium judicio virorum concessa palma meritò tribuatur. Nemo enim (ex Jano Nicio Erithræo) inventus est adhuc eo theatro dignior: nemo qui aptiùs ad eorum, quibus cum illi res erat, personas loqueretur: nemo qui illi prudentia, eruditione, eloquentiáque antestaret.

Ibidem S. Palatii Concionatorem agit numeris omnibus absolutum.

Porrò plus annis viginti functus est eo munere, atque eo tempore, quo non raro, sed sæpissimè verba facienda erant ad ipsum summum Pontificem magna ut sanctitate, sic & doctrina præstantem. Nunquam proœmiis usus est, sed loco proœmii, particulam illam Evangelii, quam explicandam susceperat, proponebat: tum orationem totam bifariàm dividebat; ac pars altera, loci à se propositi interpretationem continebat. Qui locus quoniam multis sæpè difficultatibus obseptus erat, ita doctè, ita accuratè, ita scienter eas omnes removebat, ut cuivis quantumvis imperito ac rudi obvium apertúmque relinqueret. At pars altera acrem, vehementémque vitiorum, quæ in eos, quibuscum ageret, convenirent incusationem & querelam habebat; ac præcepta, quibus ea sanarentur, ex eo, quod interpretabatur, Evangelio deprompta proponebat. Nemo ad eum audiendum unquam accessit, quin doctior, meliórque, quàm venerat, abjerit: ac de tribus Oratoris officiis, docendi elegantia, & laus illi tribuebatur, jámque res in proverbium abierat; *ut Lupus movere, Panicarola delectare, Toletus docere,* diceretur. Sed quoniam id quod docebat, impetu magis animi, vultu, atque oculorum conjectu, quàm oratione tradebat; non parvam etiam in auditorum animis commotionem moliebatur, obtinebátque ut idem illi facerent à Toleto docti, quod ab alio permoti. In reprehendendo, si quæ res reprehensione digna incideret, nemini parcebat, sed cuique præsenti, audientíque sua in os peccata objiciebat. Ac fuit tempus, quo maximè homines metuebant, ne tanta hæc illi libertas, ac licentia in aliquod magnum malum erumperet. Atque hinc facilè perspici potuit, quanta sit veritatis, & quanta illius authoritas, cui hæ partes sunt traditæ, ut corrigat mores aliorum, ac peccata reprehendat; si præsertim hoc faciat nulla re commotus alia, nisi utilitate communi; neque aliqua in re ipse à Reli-

Modus, quo Concionator tenuit, fusiùs describitur.

Eloquentiæ finis Oratoribus præfertur.

Magna libertate vitia reprehendit.

gione officii declinasse inveniatur. Nam cùm virum Principem, eúmque purpuratum Episcopum pergraviter olim reprehendisset, quòd in mandandis sacris honoribus homines aliquando minùs aptos eligeret; atque ita vir ille princeps à concione surgens, manum manu, ducto graviter supercilio, diverberaret; quod erat signum ipsum totum in tumore esse, magnóque iracundiæ æstu flagrare; expectabant omnes, quidnam acturus esset, maléque Toleto timebant. At ille in quodam ambulacro multis spatijs factis, prandium poposcit: affertur: accumbit; tum sumpto è mensa, lautiori ferculo; *Ferte isthoc*, inquit, *Toleto, ac nostris verbis gratulamini doctam, elegantémque concionem, quam hodie habuit.* Itaque commotam ab iracundiæ æstu in illius viri principis animo tempestatem, tanquam liquidus veritatis flatus sedavit, & in tranquillo constituit.

In explicandis, & explanandis difficillimis quæstionibus, nemo illo solidior.

Neque tantùm egregii Concionatoris partes, sed Doctoris etiam, ac Magistri munus in Pontificum Aula gerebat: nam & Pœnitentiariæ (ut vocant) seu Casuum conscientiæ Prætorii, & sanctæ Inquisitionis Consiliarius fuit. Quare ex variis mundi plagis tam multæ ad eum causæ deferebantur difficiles atque contortæ, in quibus accurati Theologi opera desiderabatur, ut nulla ipsi pars quietis relinqueretur; nec suo liceret dare operam negotio; quas ille causas singulari doctrina, prudentia, ac mirifica illa sua in animi sensibus explicandis perspicuitate, ex incertis certas, ex dubiis exploratas, ex implicitis explicatas reddebat. Quamobrem ejus nomen factum est ita celebre, ita magnum, ut nulla tam difficilis res, tam ardua, tam consilii egens in quæstionem deduceretur, quæ non ejus doctrinæ, prudentiæ, judicióque committenda videretur.

In Belgio, præter complures alios, Michaëlem Baium aberrantem, ad Ecclesiam reducit.

Cardinali Commendono (cujus acta n. 8. descripsimus) ad Imperatorem Maximilianum II. Legato socius à Pio V. datus, cum eo in Poloniam abiit. Inde reversus, atque à Gregorio XIII. in Belgium ire jussus, plures eo loci, qui ab Orthodoxa fide descive-rant, efficacibus argumentis, doctísque adhortationibus ad Ecclesiæ gremium reduxit. Ubi excellentem eruditione & ingenio virum Michaëlem Baium nullis aliorum rationibus acquiescentem, aut argumentationibus devictum, & suo nimis elatum, fidentémque ingenio à Romanæ Ecclesiæ sententia abductum, ita nervosis rationibus devicit, emollivítque, ut elinguis factus, nihílque ultrà tergiversatus, lubens veritati manus dederit; & Pontifici Gregorio, se unius Toleti argumentis doctrináque superatum, ac propterea resipiscere velle, humiliter rescripserit.

Lege Societatis eximitur, atque in Palatium Vaticanum transfertur.

Propter hæc ab ipso Pontifice Gregorio XIII. suæ Religionis obsequio liberatur Toletus, & ut munus Apostolici Concionatoris juxta ac Theologi pontificii commodiùs exequi valeret, in Vaticano Palatio habitare jussus, plurima sedis Apostolicæ negotia, ex imperio Pontificis ad ipsum delata, transigebat: magni ex eo capite tum à Gregorio, tum à Sixto V. tum à reliquis ex Ordine Pontificibus æstimatus, cultúsque.

Cle-

A Clemente VIII. Card. creatur, magnoq; in pretio, & authoritate habetur.

Clementi autem VIII. prudentissimo atque optimo Pontifici adeò Toleti virtus, probitas, summáque eruditio, ac prudentia placuêre, ut reclamantibus licèt Societatis Patribus, ac vehementer supplicantibus, ne hominem purpurâ indueret, quem acceptæ Religionis lex ad honores dignitatum provehi vetaret, annuere prorsus recusaverit; ipsúmque primis Cardinalium comitiis à se habitis, unà cum Petro Cardinali Aldobrandino fratris sui filio, & Cynthio Passero ex sorore item sua nato, Cardinalem Presbyterum Tit. S. Mariæ Transpontinæ pronunciaverit; atque intimum consiliis suis habere; neque eo vivo in rebus maximis, & ad universam Christianam Rempublicam spectantibus ab ejus Consilio, auctoritatéque discedere unquam voluerit. Ejus in primis utili, & opportuna usus est opera in ea perdifficili deliberatione, quæ omnes tunc temporis Theologos, & juris pontificii Interpretes suspensos, planéque sollicitos tenebat: *An nimirùm Henricus IV. Galliæ Rex ad Catholicorum castra, à quibus semel iterúmque turpiter defecerat, confugiens recipiendus esset?* Suasit Toletus Pontifici (adversante licèt Hispaniæ Rege magna Doctorum manu fulto) omninò, si verè resipisceret, recipiendum, ac censuris absolvendum esse. Annuit Pontifex, Regémque humiliatum, ex mente Toleti, magno reipublicæ Christianæ bono, censuris laxatum Ecclesiæ restituit die 17. Septembris Anno salutis 1595. Henricus posteà tanti officij non immemor, Toleto sub Annum 1596. demortuo, in grati animi argumentum solemnes exequias in summo Lutetiæ Parisiorum Templo Virgini Deiparæ sacro, magnificentia planè regia celebrari fecit.

Henricum Galliæ Regem, Ecclesiæ reconciliandum suadet, à quo vicem gratitudinis mortuus recipit.

Primus omnium è Soc. JESu Card. fuit.

Cæterùm primus omnium è Religione sua fuit, qui amplissimum purpuræ decus in almam Societatem invitus invexit. Nec id quidem invito Numine, ut vel exinde facilè conjici potest; quòd Jacobus Ledesma, & Raphaël Rianus Societatis JESU Sacerdotes doctrinâ & sanctitate percelebres, illum adhuc in Societate degentem (oculis futura prospicientibus) purpurea amictum veste videre sunt visi. In tam excelso mortalium rerum gradu constitutus, fortunam quidem variavit Toletus, sed non mores: qui sæpenumerò ingemiscens auditus est dicere; *Malle se in paupere Collegio postremum degere; quàm in apparatissimo, quod Pontifex tribuerat, palatio sublimem apparere.* Quapropter non semel apud Clementem Pontificem supplex institit, sibi facultatem dimittendi purpuram concederet. Cui Pontifex in hæc verba respondisse fertur: *Nobis & tibi, Francisce, ad mortem usque elaborandum est, ut optimam & pulcherrimam æternæ vitæ supellectilem nostris oneribus comparemus: Quare age viriliter, & sustine Dominum, qui te per me ad tam sanctum Ecclesiæ laborem vocavit. Est enim magna legitimè certantibus reposita corona.*

Frustra purpuram deprecatur.

Pauper erat inter divitias; sobrius inter delicias, nam nonnisi pulmentis ac leguminibus vitam tolerabat. Sabbatho pane duntaxat & aqua victum suum definiebat. Quotidie è Vaticano ad ædem Deiparæ in Exquiliis, sat longo itinere, pedes itabat, quæcunque demùm tempestas incidisset, ibique viventem immortali DEO hostiam admodùm piè litabat. Ad festa Conceptionis & Annun-

Ejus in B. Virginem pietas & munificentia.

cia-

ciationis B. Virginis octo dierum jejunio sese præparabat: atque in his, alisque ejusdem Deiparæ solemnitatibus, præter largiores eleemonsynas in pauperes erogatas, noctu pedibus Ecclesias ejus religiosè etiam invisebat. Basilicæ S. Mariæ Majoris duodecim lampades argenteas pretio & arte conspicuas, aliáque id genus multa ornamenta, ac sacras insuper vestes auro gemmisque graves donavit.

Religiosam vitam sancta morte concludit. Tandem laboribus annorum multorum, ac negotiorum mole penè oppressus, expiatam sacris Ecclesiæ mysteriis animam Christo Redemptori in manus consignavit Romæ die 14. Septembris anno ætatis quarto supra sexagesimum salutis 1596. Inviserat migraturum Clemens Pontifex, ut benedictionem, quam enixè postulaverat, suis ipse manibus impertiret: functus eo officio, agonizantis frontem lachrymis & osculo veneratus discessit. *Ejus liberale & pium Testamentum.* Obiit vir incomparabilis non sine sanctitatis odore, multis aureorum millibus relictis, quorum hæredes Deiparam Virginem, pauperes, inopésque puellas honestis matrimoniis locandas scripsit. Bibliothecam exquisitis voluminibus nobilem Collegio Romano Societatis JESU, cum aliis ingenii sui monumentis, legavit. Corpus, cui in Ecclesia Societatis parentatum est, ad Basilicam Liberianam deferri, ibidémque humari testamento præcepit: ubi in pariete sequens elogium lapidi incisum legitur.

D. O. M.

Sepelitur in Basilica Liberiana cum hoc Epitaphio.

Francisco Toleto Cordubensi S. R. E. Presbytero Cardinali,

summo Theologo, Verbi Dei Prædicatori eximio, in rebus magnis agendis, consilio, & prudentiâ, singulari. Qui ob excellentem virtutem, & merita, præclaro Clementis VIII. judicio, primus in Societatem JESU amplissimam dignitatem intulit. Vixit annos LXIII. Men. XI. Dies X. Obiit M. D. XCVI. die XIV. Sept. Sancta Dei Genitrice hærede instituta; Presbyteris, qui ad ejus Altare missas celebrent, censum perpetuò attribui jussit. Benedictus Justinianus, & Petrus Aldobrandinus Card. Executores Testamentarii Collegæ optimo; & Capitulum, atque Canonici hujus Basilicæ Viro amplissimo, & optimè de se merito posuerunt.

Ejus præclara ingenii monumenta. Raræ suæ eruditionis luculenta reliquit posteris monumenta tripartita: nempè Philosophica, Theologica, & Moralia. Scripsit enim exculto eloquio, & perpolito, quantum per argumenta scriptionis licet.

In Logicam Aristotelis.
Introductionem ad Logicam.
In octo libros Physicorum.
In librum de Generatione, & Corruptione.
In librum de Anima.

Scri-

Scripsit etiam doctissimè æquè ac piissimè in totum Evangelium S. Joannis, qui Commentarius satis pro dignitate æstimari non potest; ità enim hæret sacro contextui, ut de ipsa serie Evangelii esse non abs re videatur.

Rursùm in duodecim Capita Evangelii S. Lucæ.

In totam Epistolam ad Romanos.

In Psalmum trigesimum primum, sermones quindecim.

In universam Summam Theologiæ D. Thomæ.

Edidit insuper summam celeberrimam Casuum Conscientiæ, quâ qui confessiones excipiunt, in examinandis singulorum peccatorum ponderibus, tanquam trutina quadam utuntur.

Concionum Tomos aliquot, sed impolitos, quibus extrema deest manus.

Institutionem Sacerdotum.

Epistolas varias. & alia nonnulla.

Quæ autem fuerit summorum Virorum de Toleto existimatio, operæ pretium reor verbis ipsorum repræsentare. Gregorius XIII. proprio rescripto sic illum alloquitur: *Tanta est doctrina, prudentia, & diligentia tua, quæ gravissimis in muneribus longo & intimo usu Nobis cognitæ sunt, ac perspecta, ut tua scripta, sicut cæterorum aliorum, judicio & examini subjici æquum non sit. Itaque Commentaria illa tua in D. Joannem sine alterius cujusquam approbatione, aut licentiâ, quandocunque tibi videbitur, in lucem edendi plenam ac liberam tibi damus facultatem.* Sixtus V. Christi Vicarius in literis ad ipsum datis hæc inter alia habet: *Spectata tua in Nos, & Apostolicam Sedem merita, ab eminenti doctrina profecta, qua in verbo DEI Romanis Pontificibus, in spiritu & veritate, summa cum eloquentia prædicando, incredibili omnium Theologorum admiratione, & Prædecessorum Nostrorum, ac Nostra, utriusque S. R. E. Cardinalium Collegii approbatione præcellis, summa Nobis voluptati sunt &c.* Ejus elogium: à Gregorio XIII. A Sixto V.

Franciscus Cardinalis de Joyosa Gallus; *Benè sperandum esse*, dicebat, *de rebus Ecclesiæ, si conferantur primaria dignitates, hominibus pari cum Toleto doctrinâ & sanctimoniâ præditis.* Martinus Navarrus eum vocat, *Excellentem sacræ paginæ Doctorem, & acerrimum Gymnastam; Ecclesiasten cum primis urbis & Orbis suspiciendum; singulare Societatis JESU ornamentum.* Andreas Victorellus (ut cæteros brevitatis gratiâ missos faciam) hæc de illo inter multa alia commemorat: *Revereor Cardinalis Toleti nomen; admiror in divina humanâque Philosophia, atque in sacrarum literarum libris explicandis præstantissimum Viri ingenium, præstantissimam eruditionem: admiror aureum, sacrúmque, quale veterum sanctorum Patrum in concionibus eloquentiæ flumen; singularem in rebus agendis prudentiam; incorruptissimos benè instituta vitæ mores, Cardinalis optimè de Catholica fide & Religione meriti.* Plura id genus perhonorifica de Toleto testimonia; à variis Auctoribus congesta, ab ipsísque summis Pontificibus collata (quæ longum esset, hîc sigillatim retexere) legere qui desiderat, adeat Augustinum Oldoinum, Ferdinandum Ughellium, Stanislaum Rescium, aliósque doctorum Cardinalium Præcones. A Cardinali de Joyosa. A Martino Navarro. Ab Andrea Victorello. Vide etiam Oldoinum in vita ejus.

Agunt de eo Franciscus Cabrera in Carmine. Antonius Sanderus in Elogiis. Franciscus Sacchinus in Hist. S. J. Philippus Alegambe in Biblioth. S. J. Eusebius Nirembergius in vita. Guido Card. Marraccius in Purp. Mar. Aloysius Bavia in vita. Guido Card. Bentivolus in Mem. Hist. Spondanus in Annal. Eccles. Henricus Albi in Elogiis. Mutius Sfortia in Triumpho Toleti. Moreri us in Dict. Hist. & plures alii.

ANNO 1592.

SEDENTE CLEMENTE VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

CYNTHIO PASSERO
S. R. E. CARDINALE.

LXI.

Erudita ejus primordia.

CYNTHIUS Passerus, Patricius Senogalliensis, Italus, Aurelii Passeri & Juliæ Aldobrandinæ Clementis VIII. sororis filius, ingenua educatione domi institutus, Romæ humanioribus literis in Gymnasio; Philosophicis in Collegio Germanico; Juridicis Patavii (qua in urbe etiam Doctoratûs laurem suscepit) magna cum laude, parique profectu vacavit.

Hippolyto Cardinali Aldobrandino, Legato Apostolico, fidelem in legationibus operã locat.

Cynthius Hippolytum Cardinalem Aldobrandinum (qui posteà sub Clementis VIII. nomine sacris Christianis præfuit) Sedis Apostolicæ Legatum de latere, in Poloniam atque Germaniam, ut discordiis in eligendo Poloniæ Rege concitatis finem imponeret, missum secutus, fidelem, diligentem, eruditam ei operam præstitit: pace inter Austriacos, Polonósque constituta, optatæ concordiæ nuncius ab eo missus, mutatis ad celeritatem itineris equis, Romam citiùs, atque sperabatur, pervenit; lætique eventûs narratione, Sixtum Pontificem, Cardinales, Aulámque universam lætitiâ complevit; prudentísque ac probi viri famam ex præclaris actionibus, ut mox dicetur, collegit.

Ob insignia merita legitur in sacrum Senatum.

Sixto V. sub annum salutis 1592. è vivis sublato, à Clemente VIII. successore, ex utriúsque Signaturæ Referendario Cardinalis Diaconus ad S. Georgium creatus, insignibúsque & cognomine nobilissimæ familiæ Aldobrandinæ cohonestatus, variis Cardinalium Congregationibus ob virtutis & doctrinæ præstantiam annumeratus est. Egregiis corporis animíque dotibus excellens, graves viróque principe dignas in Senatu proferebat sententias, doctrinâ, judiciô, prudentiâ, ac probitate insignes. Quippè pectus justitiâ, honestate, innocentiâ, Religione, atque Deo armare consueverat, quotiescunque dicturus, Senatum accesserat.

Ornatur Signaturæ Justitiæ Præfecturâ, & Avenionensi legatione.

Clementem anno 1598. Ferrariam petentem secutus, magnæ illi solemnitati, qua Pontifici urbis claves & imperium data sunt, interfuit: ex qua tamen urbe, quorundam discordiis offensus, inscio Pontifice, sed posteà literis monito, clàm discessit; Patavium interim, Vicentiam, Mediolanum, aliáque contermina loca perlustrans. Verùm à Pontifice, cui discessus non placuerat, Romam revocatus, Signaturæ Justitiæ Præfectura, & Avenionensi legatione, obmurmurantibus licèt æmulis, ornatus est. Anno 1600. Romam

mam reversus, operibúsque pietatis intentus, Xenodochium Peregrinorum sanctissimæ Trinitatis (habitu incognitus) frequenter invisit; peregrinis obsequia charitatis præstitit; pedes eorum lavit; aurum in subsidium erogavit.

Clemente rebus humanis erepto, se novo benevolentiæ nexu cum Petro Cardinali Aldobrandino obstrinxit, deditque diligentem operam, ut Alexander Cardinalis Medicæus, quem Clemens moriturus summo Pontificatu dignum judicaverat, ad supremum Apostolicæ potestatis fastigium eveheretur: à quo deinde Pontifice renunciato, Majoris Pœnitentiarii præfecturâ, nondum sacerdos, fuit insignitus. Post ejus verò mortem, quæ paucos intrà dies accidit, dum Comitia Pontificia peragerentur, à nonnullis primæ notæ Cardinalibus dignus est habitus, cui clavus mysticæ navis Principis Apostolorum regendus traderetur: ipse verò ab ipsa rei hujus cogitatione totus alienus, Baronium Cardinalem tanto muneri præficiendum sui loco proposuit; sed & hôc multùm reluctante, Paulus denique V. Burghesius, quasi tertius inter duos litigantes, rerum summâ potitus est. *Leoni XI. ad summam rerum suffragatur, à quo majoris Pœnitentiariæ Præfecturâ donatur.* *Summo Sacerdotio dignus judicatur.*

Conjunxerat Cynthius laudabili nexu cum pietate prudentiam, eruditionem, castimoniam, liberalitatem in pauperes præcipuè, zælum religionis, inque omnes benignitatem. Cubabat in paleis; cædebat se flagris, consenescebat in precibus: viros ea ætate doctissimos, omnes libris editis claros, domi suæ aluit, quos convivas in ipsa mensa eruditè differentes, attentissimè audiebat. Unde innumeris eorum elogiis celebratus, passim *Princeps*, *Pater*, *Mæcenas Literatorum* appellari meruit. Ejus nomini centum sexaginta Volumina à doctis inscripta in lucem prodiisse memorantur. Magnam horum partem in actis Cynthii enumerat Augustinus, Oldoinus. Extat inter alia Opera *Templum Honoris*, Cynthio Cardinali Aldobrandino erectum: in quo ducentorum diversorum Auctorum elucubrationes, tùm Italica, tùm Latina lingua, vincta ac soluta oratione in hujusce Cardinalis laudem conscriptæ, atque in unum collectæ inveniuntur. Quod Opus anno salutis 1600. non sine plausu Bononiæ typis vulgatum est à Julio Segni. *Multis clarct virtutibus.* *Doctorum hominum sua ætate Mæcenas.* *Ejusdem laudibus Templum Honoris consecratur.*

Sub Paulo V. Pontifice Kalendis Januarii anno salutis 1610. Vir doctrinà & pietate insignis, meritis quàm annis gravior, Romæ mortalitatis palæstram ex calculi dolore religiosè deseruit. Corpus in æde D. Petri ad vincula sine ulla sui memoria, uti testamento præceperat, humatum est. Nolebat enim cinerem, vermibus escam datum, titulis inanibus gloriari. Ejus effigiem docto epigrammate expressit Collegium Romanum Societatis JESU anno 1640. qui fuit sæcularis à confirmatione ejusdem Societatis. Erat autem tale. *Romæ piè moritur.*

Collegii Romani S. J. de eo carmen.

O qua lumina CYNTHIUM coronant
Tassi Calliopea, Apollinisque
Quarengus Comes eruditorum,
Et quantum Latium dedit virorum,
CYNTHII in hospicio manent; at Heros
In strato paleis solo quiescens

Z *Mis-*

Mittit de paleis perennitatem:
Nocturnis precibus Deum fatigans,
Et stellas inhians, acuminatis
Tergum nobile stellulis cruentat.
Semper CYNTHIUS es, latere tentas,
Et Musa, & palea, astra Te coronant.

Scripta sua, ne prodirent, concremavit.

Plurima ipsum elucubrâsse scribunt, qui eum laudant: at ne prodirent, Vulcano (Vanitatis hostis) consecravit omnia.

Agunt de eo Petramellarius in Elogiis. Andreas Victorellus in addit. ad Ciac. Guido Cardinalis Bentivolus in Mem. Hist. Ferdinandus Ughellius in Italia sacra. Mutius Sfortia in Sylvarum libris. Justus Lipsius in Epistol. Lelius Peregrinus in Orationib. & centum alii.

ANNO 1592.

SEDENTE CLEMENTE VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

FRANCISCO MARIA TAURUSIO
S. R. E. CARDINALE.

LXII.

Tantæ virtutis erat, ut Leo XI. neminem ei parem suo tempore existimârit.

FRANCISCUS Maria Taurusius Politianus, ex illustri Taurusinorum familia in Hetruria natus, Antonii Cardinalis à Monte Magni Equitum Hierosolymitanorum Magistri, & Julii III. Romani Pontificis ex sorore nepos, acceptam à Majoribus nobilitatem splendore virtutum usque adeo adauxit, ut Leo XI. diceret, se in ea esse sententia, ut existimaret, neminem in Christiana Republica tunc temporis existere, cui DEUS plura & illustriora talenta contulisset.

Institutum Congregationis Oratorii amplectitur: magnáque vitæ sanctimonia floret.

Ob admirabilem facundiam Dux Verbi appellatus.

Is in exordio florentissimæ juventutis à S. Philippo Nerio ad Congregationis Oratorii institutum traductus, mirum est, quantum co magistro in spiritu profecerit. Precatio, & contemplatio illi assidua; perennis lachrymarum ubertas; de Deo, rebúsque divinis frequens ac dulcis sermo; Numinis amor tam ardens, ut idémmet crassitiem sui corporis ob intensissimum Christi amorem penè exaruisse sæpè affirmaverit. Præter cæteras autem animi virtutes (quas notas omnibus, intactas hîc prætereo) admirabilis in eo viguit facundia, non illa turgida & inflata, quæ fucum sæpè hominibus facit, sed familiaris, domestica, sincera, & humilis: ut meritò à Cardinali Baronio viro gravissimo, atque ab aliis indicaræ Congregationis Patribus, *Dux Verbi* fuerit appellatus.

Magno rerum emolumento ad Reges mittitur.

Illum Pius V. non solùm ad sacerdotalem characterem, quem demisso animo detrectabat, suscipiendum compulit; sed insuper ad Reges potentissimos in Germaniam, Galliam, Hispaniam, atque Lusitaniam cum Cardinali Alexandrino, suo & nepote, & Legato, amanuensem direxit; in qua legatione ad fœdus ineundum non minùs populis exemplo, quam sacro illi Principi consilio & opera profuit.

Dein-

Neapoli Congregationem Oratorii fundat.

Deinde eo Romam jam reverso, Patres Congregationis Oratorii Romani, & S. Philippus tunc illorum Præpositus, cùm urbs Neapolis ejusdem Oratorij Institutum per nuncios enixè deposceret, ac precaretur, eundem Taurusium ad Oratorium ibi fundandum decreverunt, qui sex annos in celeberrima illa civitate commoratus, ea dedit in administrando ducumenta prudentiæ, & in hominum salute procuranda diligentiæ, ut præter amorem, perpetuámque nominis recordationem, quam Neapolitanorum animis infixam reliquit, Domum Oratorij numero, doctrina, & probitate Patrum insignem stabilierit: quam S. Philippus posteà simul cum Romana Præpositi Generalis Titulo multis annis maximo cum fructu sanctissimè gubernavit.

Legatione Avenionensi, ac purpurâ decoratur.

Interea Clemens VIII. peculiari, ut ipse aiebat, Spiritûs divini afflatu, præstanti virtute virum à secretis primùm Congregationi Episcoporum elegit; deinde Avenionensi Ecclesiæ invitum ac recusantem Apostolico jussu præfecit, & ad onus subeundum in virtute sanctæ obedientiæ compulit: nec multò pòst absentem, nihilque tale cogitantem ad Vaticanam purpuram Titulo S. Bartholomæi de Insula provexit; ejúsque Congregationis Cardinalium, quæ *de Reformatione* dicitur, Principem constituit. Cùm autem ab eodem Clemente in Galliam Cisalpinam directus esset Legatus, dissidia inter Vincentium Gonzagam, & Ranutium Farnesium Parmæ Duces, ad bellum jam paratos, sustulit, pacémque, de qua Viri Principes frustrà egerant, felicissimè absolvit. Mox anno 1597. die 15. mensis Septembris ad Senensem Ecclesiam translatus, cùm Comitia (Leone XI. morte prærepto) haberentur, ipséque à multis potenti suffragio ad solium expeteretur, rejectis omnium precibus, animum à supremo Apostolicæ dignitatis fastigio abhorrentem insigni spiritûs libertate patefecit.

Parmenses Duces pacificat.

Pontificatum declinat.

Deo ac sibi vacaturus, secedit ad ædes Vallicellanas.

Denique cùm purpuram exuere (pro qua dimittenda apud Pontificem precibus, lachrymis, litersque urgentissimis instabat) non liceret, receptui canens, ab Aula in ædes Vallicellanas Oratorii, Deo deinceps, ac sibi vacaturus, recessit. Transactis ibidem in summa vitæ austeritate pluribus annis, tertio Idus Junii anno salutis 1608. plenus dierum bonorúmque operum, octogesimo tertio ætatis anno, illustrem insignium virtutum, signorúmque famâ spiritum DEO reddidit. Sepulchrum in Templo S. Mariæ in Vallicella, commune cum Cardinali Baronio nactus: *Ne corpora eorum* (ut habet Epitaphium) *disjungerentur in morte, quorum animi divinis virtutibus insignes, in vita conjunctissimi fuerant.*

Moritur, ut vixit, sanctissimè.

Vir omni virtutum ac literarum ornatu conspicuus. Prophetiæ dono, apparitionibus, ac semper turbata animi pace floruit.

Vir fuit egregius ad maxima quæque pertractanda aptus, longo rerum usu, ubertate linguarum, sacrarum humanarúmque literarum multiplici eruditione conspicuus, atque in dictis suis non minùs sententiarum pondere gravis, quàm ornatu insignis, quippè qui frequenter Scripturæ verbis, & sanctorum Patrum sententiis aptissimè uteretur. Fama est, illum etiámnum in vivis degentem, Vaticinii, visionum, & apparitionum dono claruisse. Ipse autem dixit aliquando Baronio secretorum suorum conscio, animi sui pacem, quam initio suæ conversionis à Deo accepisset, quinquaginta annorum

Avenionensis Præsul multa præclara operatus est.

norum spatio, nulla re perturbatam unquam fuisse. Hic Avenionensi, ut suprà diximus, infulà ornatus, statim atque ad regimen accessit, Tridentini Concilii observantiam, & clausa sacrarum Virginũ septa in eam regionem induxit: Ecclesiasticam reformationem provexit: immunitatem acerrimè defendit: non exiguum hæreticorum numerum ad orthodoxam fidem convertit; ac tam claram virtutum lucem Galliis intulit, ut Episcopi è remotissimis locis ad eum tanquam ad oraculum confluerent; ipsique hæretici eum non secùs atque virum sanctum suspicerent, & venerarentur.

Exules Soc. Jesu Patres sinu paterno excepit.

Eximia verò illius pietas tunc magnoperè emicuit, quando pulsos è Gallia Societatis Jesu Patres sinu plusquàm paterno excepit, fovitque. Cúmque tot exulibus alendis annui redditus haud sufficerent, domestica vasa ex cælato argento, omnémque cubiculorum ornatum in id vendidit; & ut tyrocinii domum Clementis benignitas Ecclesiasticis proventibus juvaret elaboravit; à quo etiam, ut negotium restitutionis eorum in Gallias, apud Henricum Magnum Regem agendum susciperet, impetravit. Jure igitur optimo Cardinalis Baronius Taurusium tanto virtutum splendore collucentem, *Virum Apostolicum, & antiquæ probitatis formam* nuncupavit. Meritò etiam Neapolitani Proceres, Annibale Archiepiscopo extincto, eum sibi Pastorem exoptarunt, & à Clemente Pontifice supplices efflagitârunt.

Vir Apostolicus Baronio dictus.

Ejus scripta.

Scripsit plures insignes Tractatus Asceticos.
Annales Ecclesiasticos Cardinalis Baronii Italicè vertit.
Sermones sacros culto stylo edidit.

Agunt de eo Andreas Victorellus in addit. ad Ciac. Petramellarius in Elogiis. Jo. Baptista Cancellot in vita S. Severini Guido Card. Bentivolus in Mem. Hist. Jo. Baptista Rossi in Opusculo S. Bonaventuræ. Franciscus Sacchinus in Hist. S. J. Ferdinandus Ughellius in Italia sacra, & alii plures.

ANNO 1592.

SEDENTE CLEMENTE VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

LAURENTIO PRIULO
S. R. E. CARDINALE.

LXIII.

Oratoris munere apud Principes Christianos, Reipub. Venetæ nomine, strenuè perfungitur. Patriarcha Venetus renunciatur.

LAURENTIUS Priulus Patricius Venetus, humanarum divinarúmque literarum cognitione, dicendi præstantia, gentis suæ nobilitate, & Reipublicæ regendæ artibus excellens, Oratoris partes apud Franciscum Magnum Hetruriæ Ducem; Philippum II. Hispaniæ, & Henricum III. Galliæ Reges; nec non apud Pontifices Romanos Gregorium XIII. Sixtum V. & Gregorium XIV. Reipublicæ Venetæ nomine, cumulatissimè peregit. Eapropter magnâ ubique gentium famâ collectâ, multisque meritis conspicuus, Patriarcha Venetiarum anno 1591. renunciatus, in ea dignitate fungenda pristinam solertiæ suæ laudem, ac integerrimæ pietatis famã non solùm roboravit, sed in omnibus etiam, quæ egregii boníque Pastoris officia sunt, muneribus exequendis planè mira-

rabilis emicuit: *pietatem enim sacro zelo fervens* teste Patramellario) *coluit; divinaq; gloria propagationi mirum in modum inservivit.*

Honorifica leguntur apud scriptores Testimonia, in quibus Laurentij probitas non vulgariter commendatur: dicitur enim in collabente Clericorum disciplina restituenda Consilium, pietatem, Religionem, prudentiam, discretionem, & constantiam ostendisse: sacrarum Virginum Venetarum disciplinam tractu temporis fœdè luxatam, probrisque scatentem, legibus instaurasse, adauxisse, ac spirituali earum profectui mirificè prospexisse: Synodos diœcesanas quot annis celebrasse; constitutiones pro reformatione morum saluberrimas edidisse: Clericorum Seminario exædificando, ædes suis sumptibus coëmptas attribuisse, eorúmque studia conductis optimis magistris vigilanti cura promovisse: Beati Laurentii Justiniani sacra lipsana ex urna ad insignem Aram religiosè transtulisse; atque suo studio effecisse; ut à Sacerdotibus suæ fidei commissis Moralis Theologiæ exercitationes magno publicæ salutis incremento sæpissimè haberentur. *Quæ præclarè gesserit, obiter insinuantur.*

His aliisque egregiis optimi Præsulis facinoribus condignas tota urbe veneta laudes collegit, Clementisque Pontificis, cui Antistites, vigilantia, & laboribus pro Dei gloria illustres placebant, primè oculos in se rapuit. Quare absens inter Presbyteros Cardinales ab illo cooptatus, Titulum S. Mariæ Transpontinæ obtinuit. Petrus Columbus insignis Orator in promotione Laurentii ad purpuram, præclaram orationem, typis posteà vulgatam, Venetiis habuit; in qua laudes ejus, ac benè gesta eleganter admodùm, disertéque prosequitur. Archangelus verò Riccius idem argumentum complexus, digna tanto Præsule carmina, quæ in lucem emisit, panxit. *Propria suffraganti virtute, Cardinalis efficitur.*

Ipse verò Sacerdos propositi tenax, & severus justitiæ cultor, postquam multa creditarum ovium commodis utilissima instituisset, ac sedem sibi commissam novennio (Epitaphium habet sexennio) sanctissimè administrasset, morbo fatali correptus è vivis abiit Venetiis Anno Jubilæi 1600. die 2. Januarii: sepultus publicis impensis in æde Patriarchali, ubi hæc in marmore leguntur verba. *E vivis abiit Venetiis anno sæculari.*

LAURENTIJ S.R.E. CARDINALIS PRIULI
PATRIARCHÆ VENETI PIUM MONUMENTUM
ANNO SUI PATRIARCHATUS SEXTO
MARINO GRIMANO DUCE VENETIARUM. *Ejus Epitaphium.*

Edidit triplices utilissimas constitutiones, typis cusas: *Quæ ediderit?*
Pro reformatione Cleri, Monialium, populi.
Orationes elegantes ad Pontifices, Reges ac Principes, dum oratoris munere fungeretur, habitas. Epistolas item varias.

Agunt de eo Franciscus Cabrera in Carmine. Petramellarius in Elogiis. Andreas Victorellus in addit. ad Ciac. Joseph Silos in hist. Cleric. Regul. Ferdinandus Ughellius in Italia sacra. Franciscus Sansovinus in hist. Veneta. Petrus Columbus in Orat. panegyr. Archangelus Riccius in Carm. & alii.

ANNO 1592.

SEDENTE CLEMENTE VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

OCTAVIO BANDINO
S. R. E. CARDINALE.

LXIV. OCTAVIUS Bandinus Florentinæ urbis, ut Petramellarius ait, decus & ornamentum, Bandina familia nobili ac pervetusta, Florentiæ Anno salutis 1558. natus, patrem fortitus est Petrum Antonium Bandinum, clarum Reipublicæ Florentinæ Senatorem; matrem verò Cassandram Cavalcantem Bartholomæi eruditissimi viri filiam doctrina & pietate percelebrem. Octavius ab ipsis ferè incunabulis in literarum disciplinis, Deique timore enutritus, nobilitatem illam, quam à Majoribus traxerat, eximiis moribus, ac liberalibus artibus longè illustriorem reddidit.

Ejus egregia primordia.

Puer nondum quintum decimum ætatis annum attingens, adeò Latinam linguam, omnem elegantiam, dicendique artem imbiberat, ut tum Florentiæ in æde Laurentiana; tum Romæ in Ecclesia S. Joannis Baptistæ funebri oratione Cosmum Mediceum Primum Magnum Hetruriæ Ducem, dum anniversaria ejus memoria recoleretur, omnium admiratione perpolitè laudaverit. Parisios inde quasi ad literarum mercaturam missus, datâ ibi triennio Philosophiæ simul & Gallicæ linguæ operâ, Salmantinam in Hispania Academiam majora discendi gratiâ petiit: exacto ibidem biennio Florentiam reversus, pauloque post Pisas profectus, summa omnium congratulatione Jurisprudentiæ lauream suscepit.

Nondũ quindecennis Cosmum Mediceum pro funere laudat.

Anno 1579. doctrina multiplici, & affabilitate, morum honestate, animique candore ornatus, Romam è patria, Gregorio XIII. Pontifice maximo, venit: à quo statim ob celebrem ejus virtutis famam Protonotarius Apostolicus, ac utrisque signaturæ Referendarius creatus, in maxima apud ipsum gratia & existimatione, quoad vixit, floruit. A Sixto V. primùm Firmi Gubernator, mox totius Piceni Moderator declaratus, munus quidem laboriosum æquè, ac gloriosum tanta prudentia rexit, ut ab ipso ad longè majora destinaretur. Quo defuncto, eidem à sacro Cardinalium Collegio civitatis Leoninæ, & Conclavis cura demandatur: quem honorem, Urbano VII. vita brevi functo, iterum ab eodem sacro Senatu recepit. Gregorius XIV. in demortui Urbani locum suffectus, durante vita, Bandini operâ, consilio, & authoritate in omnibus Ecclesiastici statûs negotiis, & consultationibus usus est.

Variis negotiis adhibetur, ac dignitatibus pluribus ornatur.

Successit Gregorio in Pontificatu Clemens VIII. qui arctissimo amicitiæ vinculo Bandino adstrictus, illum statim Bononiensibus Prolegatum dedit, in qua præfectura ob morum suavitatem, vitæ integritatem, omnémque virtutis cultum usque adeò civium sibi benevolentiam conciliavit, ut planè parentis eum loco & habe- rent,

A Clemente VIII. Prolegatus primò Bononiensis, tum Archiepis. Fir-

rent, & filiali obsequio prosequerentur. Quin, & Pontificis animum eâ famâ ita in sui amorem pellexit, ut ab ipso die 29. Junii Anno 1595. ad Firmanum Archiepiscopatum, & anno vix interjecto ad purpuram Titulo Presbyteri Cardinalis S. Sabinæ absens fuerit assumptus. Auctus purpurâ, Piceni alterâ legatione sub annum 1598. die 10. Novembris cohonestatus, provinciam illam prædonibus scatentem summo cum studio lustravit; per montes glacie & nive coopertos obequitans, nihil quod ad officium vigilantis Præsidis pertineret, intermisit. Quod ei non benè cessit: nam periculoso equi casu tibiam adeò incommodè fregit, ut ossis tibialis spinulæ veluti cuspides perfractâ ocreâ prominerent. Qua ex re tantum mœrorem concepit, ut quamvis naturâ aspectu pulcher, piloque subflavo esset, unicâ nocte totus mutatus sit in canum. Auxit nihilominus veneranda canities opinionem viri, rerúmque gestarum notitia, ac prudentia communes hominum conceptus.

Firmanum, demum Cardinalis creatur.

Legationi Picenæ insistens, casu facto tibiam frangit, ac unica nocte mutatur in canum.

Recuperatâ per Clementem VIII. Ferrariâ, cùm idem Pontifex in ea matrimonium inter Margaritam Austriacam Caroli Archiducis filiam, & Philippum III. Hispaniarum Regem celebraturus esset, munus ad Insulam usque, tribus Ferraria milliariis distantem, eidem Reginæ occurrendi, Apostolici de latere Legati demandatum; qui obviàm cum Collega Cardinali Blandrata procedens, illam Pontificis nomine splendidè exceptam, ad palatium usque comitatus est. Ubi eandem Pontifex Throno sublimis in Aula maxima post manûs deosculationem luculenta oratione dilaudavit, atque peractis cæremoniis nexu matrimonii cum Rege Philippo copulavit. Cui Bandinus, Reginæ nomine, tantâ facundiâ gratias retulisse fertur, ut omnibus, qui aderant, summæ admirationi esset, eapropter à Regina ingentis pretii annulo donatus.

Margaritã Austriacam Ferrariam deducit.

Ab eadem annulo donatur.

Multis posteà honoribus, Titulis, legationibus à diversis Pontificibus cumulatus, & Episcopus Ostiensis, ac sacri Collegii Decanus declaratus, Titulum ob exquisitam dicendi præstantiam *Patris eloquentissimi* obtinuit. Et meritò quidem, utpotè cujus doctrinæ atque facundiæ non solùm Romani Pontifices, sed & Reges ac Principes, quibuscum sæpè egerat, tribuêre plurimum. Erat enim vir ingenio, consilio, manúque promptus, animo invictus, rerum cognitione, peritia, & usu excellens; cujus veneranda canities, vultúsque majestas magnis virtutibus conjuncta, omnium in se oculos ita traxerat, ut unus tanquam sæculi sui Phœnix, oraculum, & ornamentum suspiceretur, ac supremo dignus honore existimaretur.

Ob exquisitam dicendi facundiam Pater eloquens dictus.

Tandem ætate jam provectâ, quippè qui duobus annis septuagenario major erat, familiæ suæ postremus, inopinata apoplexia tactus, Romæ Kalendis Augusti Anno salutis 1629. sub ipsam auroram rebus humanis excessit, magno sui Romanis omnibus relicto desiderio. Cadaver ad Ecclesiam S. Silvestri in Quirinali monte situm delatum, ibidem in Sacello à Patre ædificato, & ab ipso, dum viveret, magnificè exornato sepultum, hoc elogio commendatur.

Romæ apoplexia tactus obit.

Octa-

Ejus Epitaphium.

Octavius Episcopus Ostiensis
S. R. E. Card. Bandinus
S. Collegii Decanus
Quinquaginta annorum curriculo assiduis
pro S. Sede Apostolica functus muneribus
ac Legationibus
Proximam excogitans mortem
Anno ætatis LXXII.
Cardinalatûs XXXV.
Sepulchrum sibi fecit.
Mense Augusto M. DC. XXIX.
Orate pro eo.

Ejusdem Scripta.

Scripsit Orationes nitidissimas, ad Pontifices, Reges, ac Principes Christianos, variis temporibus dictas.

Laudant eum Ferdinandus Ughellius in Italia sacra. Franciscus Augustinus ab Ecclesia in hist. Pedemont. Joseph Maria Suaresius de Episc. Prænest. Ptolomæus in literis. Francis. Cabrera in Carmine. Vincentius Blasius Garcia in Præfat. Eloquentiæ Rom. Joan. Turpinus in Orat. de S. Ivone. Et multi alii.

ANNO 1592.

SEDENTE CLEMENTE VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

ANNA SCARSIO
S. R. E. CARDINALE.

LXV.

Nobili prosapia oritur: Ordinem D. Benedicti ingreditur: Laurea doctorali insignitur.

ANNAS Scarsius (Gallis *d'Escars*) nobilissimis parentibus Jacobo Comite Lemovicensi, & Francisca Longovica comitissa de Giury, Parisiis die 29. Martij anno 1546. natus, à puero sub disciplina eximiorum præceptorum optimis moribus, virtutibus, ac literis institutus est. Adultior factus Religionis & quietis desiderio, spretis mundi illecebris, Ordini Divi Benedicti se obstrinxit Divione in andrio S. Benigni. Suscepto sacro habitu, positóque ritè tyrocinio, superiorum jussu Parisios graviorum studiorum gratiâ profectus, tantum ibi tum in sacra tum in profana Philosophia profecit, ut æquales suos eruditione longè superans, doctoratûs insigniis fuerit ornatus.

Galliæ Regum favore Abbas S. Benigni eligitur; aliisque Abbatiis, ac Episcopatu Lexoviensi Donatur.

Accedente ad merita virtutum, morum suavitate, ac pietatis laude, quas semper in omni vita sua cum literarum studiis conjunxit, in aula regia adeò clarescere cœpit, ut apud Carolum IX. Francorum Regem, & Catharinam Mediceam Regis matrem, virtutum ejus odore captos, maximo in pretio & existimatione fuerit habitus, quorum gratia ad sui monasterii regimen vocatus, omnium calculo nonagesimus Abbas S. Benigni renunciatus est. In qua dignitate constitutus, multa planè admiranda, dignáque memoratu, ut acta referunt, præstitit: cujus zelum, virtutes, animíque dotes sæpè admiratus Henricus III. Rex, dignum judicavit, cui

&

& Molismensem & Pulterianam Abbatias, ac denique Episcopatum Lexoviensem conferret.

Episcopus itaque consecratus, Lexoviúmque ad ineundam possessionem profectus, summo civium studio, clerique lætitia, prima Martii die anno salutis 1585. receptus est. Suscepto à Lexoviensibus fidei Sacramento, nihil aliud sibi duxit antiquius, quàm gregem suum à faucibus hæreticorum impunè tum grassantium liberare; & in timore Domini, avitaque Religione, & orthodoxa fide instituere. Dum igitur populorum saluti totus intentus, Ecclesiam suam incredibili vigilantia regeret, accidit periculosa illa totique Galliæ funesta inter eundem Regem & quosdam regni Proceres controversia, qua durante, nimiumque invalescente, gravissima orthodoxæ fidei cultoribus illata sunt damna. Eo in turbine maximè enituit Annæ Scarsii Episcopi zelus, amorque erga Catholicam Religionem, & sanctæ sedis auctoritatem; qui consilio, verbis, literis, censuris, armis adversus hæreticos pugnans, denique prævalente malo, Episcopatu, donec furor defervesceret, cedere coactus est. Ergo Romam sacra interim loca veneraturus, simúlque Pontificem salutaturus accessit. Post suum à Romana profectione remeatum in Gallias, dum in Castro Pagniaco (quod erat tunc primogeniti fratris sui) moraretur, ad eum nihil minùs cogitantem faustus allabitur nuncius, referens ipsum à summo Pontifice Clemente, solo impellente Spiritu sancto, absque ulla terreni cujusquam Principis, aut Regis commendatione sacro Cardinalium Collegio adscriptum. Nam Clemens VIII. Pontif. Max. hominis pietatem, tolerantiam, virtutesque alias admiratus, illum solo intuitu meritorum ac laborum, in secunda Cardinalium lectione Presbyterum Cardinalem nominavit, ac tanquam veritatis asylum, & Catholicæ Religionis propugnaculum in Gallia manere jussit, donec Henricus IV. Gallorum Rex, qui ab orthodoxa fide defecerat, resipiscens Ecclesiæ Romanæ reconciliaretur. Absoluto à censuris Henrico, Romam ipse reversus, anno 1606. die 14. Junii ab ipso Clemente Pontifice Titulo S. Susannæ insignitur; variisque Romæ Congregationibus, potissimùm sancto officio, Episcoporum cætui, Regularíumque examini præficitur.

Commisso noviter gregi strenuè invigilat: sed Galliâ perturbata, Episcopatu cedere cogitur.

Solo virtutis suffragio Cardinalis creatur; & sacris Congregationibus annumeratur.

Triennio pòst Metensis Antistes procurante Henrico Rege creatus, in Gallias revertitur; atque Metas mense Junio Anno 1609. solemni pompa in consortio multorum nobilium, medius inter fratrem Comitem *De Charny*, & nepotem Marchionem *de Mirebeau* ingreditur. Ea tunc temporis civitas ob regni procellas magnis exagitabatur fluctibus, ac penè in ipsa Catholica Religio mergebatur: nam Calvini impietas tam amplum ibi pedem fixerat, ut numerus Catholicorum in comparatione hæterodoxorum perquàm exiguus ac propè nullus videretur. In eam igitur optimus Cardinalis, & egregius Pastor ingressus, verbo, exemplo, Christianísque virtutibus, quatuor quibus præfuit annis adeò populum, perversa doctrina seductum, ad veritatem agnoscendam reduxit, ut de eo, quod olim de Gregorio Thaumaturgo scriptum reperitur, dici potuerit: tot enim Annas Metis moriens hæreticos reliquit, quot ibi-

Metensis Episcopus creatur; ac gregem sibi commissum, unà cum Religione Cath. egregiè tutatur.

Aa dem

dem Catholicos accedens invenerat. Concilium privatum quâlibet hebdomada bis aut ter suis in ædibus celebrabat, cui intererant sex primarii viri, desumpti ex Capitulo, aliique nonnulli superiores Religiosi, duóque domestici, quorum unus à secretis, alter à conscribendis actibus erat: in quo multa præclarè, utilitérque adversus hæreticos, Judæósque Metenses constituta inveniuntur.

Virtutis & constantiæ tenax à recto non flectitur.

Cæterùm toto vitæ suæ curriculo ita virtutis & constantiæ tenax fuit, ut Henricus Rex, cui sæpiùs in faciem restiterat, aliquando de eo verba faciens, ad circumstantes dixerit: *In cassum agitur cum Cardinali Anna, si aliquid à ratione, & recto tramite devium ab eo postuletur.* Sobriè, piè, & castè ex norma Apostoli vitam trahebat: mitis in omnes, liberalitate excellens, continentia mirabilis, sanctitate cæteris Præsulibus supereminens. Summo cultu divini Numinis præsentiam in sacra Eucharistia venerabatur: quam ad rem necessarium existimo hic referre, quæ Andreas Valladerius S. Arnulphi Abbas, ac Doctor Sorbonicus in ejus laudem conscripsit.

Præclarum ejus Elogium ex Andrea Valladerio Doctore Sorbonico.

Nolo silentii velo contegere (inquit ille in oratione funebri de eo Parisiis habita) *Cardinalem nostrum rariusculè aris adstitisse, ut Missæ sacrificium celebraret, quotidiana illius auditione contentum, quod mira cum attentione, & animi corporisque compositione præstabat; idque nonnulli ejus malè affectæ valetudini attribuebant. At ego rem ipsam à cæteris vitæ suæ actibus metiens, id in altiorem causam refero, puta ad profundissimam ejus erga venerabile Sacramentum Religionem, ac reverentiam, qua S. Parentis sui Benedicti, sanctorúmque Francisci, Bonaventuræ, & aliorum Cælitum Exemplo, nonnisi cum sancto quodam horrore ad tremendum illud Sacrificium accedebat, illud Apostoli apud se continuò recogitans:* Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat. *Atque id ex eo colligo, quòd in consuetis sermonibus, privatísque colloquiis mirabilem quandam, prorsúsque angelicam puritatem iis apprimè necessariam esse dictitabat, qui se divinis Altaribus frequenter sisterent, & Corpus & sanguinem Christi conficerent. Cùm aliàs certò scirem, illum ea conscientiæ integritate nitere, ut à Sacerdote, qui ejus Romæ agentis confessiones excipiebat, acceperim, toto eò tempore quo illic versatus est, ejúsque animæ noxas recitanti aurem præbuit, nullũ in eo unquam lethale peccatũ animadvertisse, quodque se pari ferè Religionis sensu, ac studio ad hoc cæleste Sacrificium audiendum, quàm ad celebrandum comparabat, ut in hoc quoque accuratiores Ascetas superaret. quod ipso vultu satis superque prodebat. Videbatur enim semper apud se collectus, & interius occupatus, semper in Deum erectus, atque suspensus animo, & quodammodo abreptus ab exteris sensibus, familiariórque erat illi gestus in singulas horas, vel momenta manus jungere, & oculos in cælum attollere, ac ignita precum flammantium jacula è camino cordis ardentis ad Deum transmittere, sive cibum sumeret, seu tantisper à negotiis feriaretur, cum eodem Apostolo dicens:* Orabo spiritu, orabo & mente: *ita ut ejus vita perennis oratio dici potuerit. Siquidem præterquam quod quatuor ipsas horas quotidie cælestium rerum meditationi dabat, frequentissimè procumbebat in genua, sancti illius Anachoretæ exemplo, qui centies in die hoc exercitii genere, Dei Numen Religiosè colebat, quod & Cardinali nostro fuit consuetum, ac solemne, præsertim cum in cubiculo secreto solus moraretur.* Hæc Valladerius Abbas.

Missæ Sacrificium rariùs celebrat: & quare?

Ejus suspicienda pietas.

Immò

Ejus vitæ austeritas, & Sanctitas.

Immò idem Author tradit, quotidianam ferè vestem ei fuisse asperum cilicium ad carnem sensibiliter adactam: & non raro per hebdomadem attenuatum mille mortificationibus corpus, etiam inter ægrotandum, flagris aculeatis cædere solitum. Erat illi in famulorum numero quidam, ejus pietatis arcanorum sequester, qui pluries testatus est, se, ab ipsomet Cardinali jussum, plusquàm quingenties sacro illum flagello percussisse, & inter immites sacræ illius verberationis ictus hanc solam ab eo vocem auditam; *Tunde, tunde acriter, mulcta carnem hanc peccatricem*: districtéque sibi præcepisse, ne cuiquam sub exclusionis pœna, secretum panderet.

Ejus admirabilis abstinentia.

Fuit quoque sobrietate, & abstinentia admirabili, cùm jejunia Ecclesiæ præcepto sancta, in ipsa etiam extrema senectute religiosè & inviolatè coluerit; tantàque frugalitate mentem instruxerit, ut & numero & conditione ferculorum incredibilem victûs parsimoniam ac temperantiam (quæ profectò Cardinalis virtus religioso Cardinali digna est) perpetuò servarit. Fuitque illa ipsi adeò familiaris, ut in ipsa suprema ægritudine vix adduci potuerit, ut sacro Quadragesimæ tempore carnes comederet, quamvis id & amici suaderent, & medici necessarium omninò judicarent, donec altiori (medici nimirùm spiritualis) imperio adductus, parendum sibi esse cognosceret. At affulgente paulò pòst aliqua spe proximæ valetudinis, statim pristinam vitæ consuetudinem, reclamantibus licèt medicis, repetiit.

Ejus animi, ac corporis puritas.

Magnum autem divini amoris incendium (quo tot cœlestis fervoris, sanctæque mortificationis ignibus æstuabat) duos in eo effectus pariebat singulares, egregiam nimirùm corporis & animi puritatem, atque ab omni mundana societate, & convictu separationem. Otiositatem tamen semper velut malorum omnium originem declinabat: nemo enim est, qui eum aliquando viderit ab aliquo gravi, aut laudabili exercitio feriatum. A negotiis vacuus, aut orabat, aut scribebat, aut meditabatur, aut legebat, aut monita salutis dabat. *Hæ illius deliciæ, hæ voluptates, quas sectabatur, erant*, inquit Author vitæ. Modicè pransus, actutum è mensa surgebat, dictisque Deo Largitori bonorum omnium ferventissimis gratiis, delectabatur præcipuè de Theologiæ sacræ mysteriis, aut de Historia Ecclesiastica coram se disserentes audire: ad hunc finem & usum penes se habebat commensales Doctores, quibuscum de fidei quæstionibus, aut controversiis, aut de rebus moralibus, homineque Ecclesiastico dignis colloquebatur. Et cùm aliquando distentum curis animum laxare expediret, immò quandoque necesse sit, solitum illi oblectamenti genus conserta vocum, seu instrumentorum musicorum symphonia, qua semel aut iterum per hebdomadam utebatur, cùm & ipse olim musicè canere didicisset, ac musicis plectris & modis mirè caperetur.

Otii perpetuum osor.

Sacræ lectionis, ac Musices amans.

Officiosus, affabilis, comis, humanus, benignus in omnes, etiam hostes.

Officiosissima fuit affabilitate, ac humanitate ornatus, quoscunque homines, sublimes, infimos, proximos, externos, amicos, ipsósque etiam hostes mira suavitate complectebatur, & excipiebat. Erat idem in quavis occasione, in otio ut in negotio; in contemplatione ut in actione; ac eàdem utrobique vultûs & animi com-

compositione; semper occupatus & semper quietus, omnia indiscriminatim mirà cum patientià & mansuetudine audiens; qui neminem verbo, aut facto læderet, nemini inferret contumeliam, nullúmque à se tristem, aut voto frustratum, quoad poterat, aut fas erat, abire permitteret: nec unquam vim, aut auctoritatem adhibuit, nisi clementiæ & misericordiæ permistam. Rumores ac murmur omne à familia, sua exulare voluit; delationes, & delatores odio prosequebatur; unde cùm aliquid etiam verisimile de aliquo, sed indecorum, aut turpe referebatur, ad excusationes illicò convolabat; aut si illæ deessent, vituperationem, quam audire cogebatur, quæsitis laudibus compensabat. Idque potissimùm erga inimicos factitabat, ut etiam injuriam, quam ab illis acceperat, aliqua probabili ratione extenuaret, aut tegeret, cum tanta ingenuitate & efficacia, ut ne vix quidem colligi posset ex ejus verbis, aut vultu, à quo læsus esset.

Beato fine quiescit Vici in confinibus Germaniæ. Annos natus sexaginta sex, lethali morbo corripitur, ex quo, post susceptâ more Christiano Ecclesiæ Sacramenta, sanctissimo fine decessit Vici in confinibus Germaniæ, oppidi peramœni, cujus Dominus est Episcopus Metensis, die 19. Aprilis anno salutis 1612. Corpus conditur in Sacello S. Maximini ponè aram principem egregio sepulchro marmoreo cum Icone nostri Cardinalis.

D. O. M.

Nobilissimũ ejus Epitaphium.

Piis Manibus æternæ memoriæ plorabili busto Antistitis desideratissimi, omni ævo retrò dolendi.

ANNÆ D'ESCARS TT. S. SUSANNÆ PRESB. CARD. DE GIURY

Nuncupati, qui paterna sobole, clara familia d'Escars; materna prosapia prima Longovicorum nobilitatis, egregia Principum Aurelianensium consanguinitate, infelicissimo sæculo feliciter Ecclesiæ datus, Parisiis editus, Divione in antiquissimo Divi Benigni Cœnobio S. Benedicti disciplina institutus, professúsque indidem Abbas, tum Lexoviorum Antistes electus, tota Gallia praclarus, Romæ perquàm illustris, Metis amabilis, ubique stupenda lenitate, spectabili senio, rara pietate, innata gravitate mirabilis, ac venerandus, Regi percharus, Pontifici Max. jucundissimus, omnibus æternùm lamentabilis Ecclesiæ Metensis Pontificatu simul, & castissima vita perfunctus, vitam immortali gloria deproperatam oppetiit XIII. Calendas Maias, anno ætatis sexagesimo sexto, sæculi verò Christianissimi M. DC. XII.

Executores Testamenti posuerunt.

Facultates suas in pias causas distribui mandat. In supremis tabulis fortunæ bona ferè omnia in pias causas distribui jussit. Quas divisiones in actis refert Oldoinus & alii. Urgentibus ante obitum quibusdam nobilissimis suæ prosapiæ viris, ut ætate ejus ad senium inclinante, fratrum aut sororis filiis aliquod è Sacerdotiis, quæ possidebat, resignaret; adessentque viri gravissimi,

simi, qui rationes è conscientia petitas huic rei magnoperè faventes, in medium adducerent, nullis ad hoc unquam adduci potuit precibus, consiliis, aut rationibus; modò literarum in illis defectum causatus, modò minùs propensum eorum ad vitam Ecclesiasticam animum.

Nepotismi rationem non habet.

Scripsit Sermones plurimos multa eruditione & pietate insignes.

Quæ scripserit?

Tractatum de fide Orthodoxa adversus hæreticos sui temporis.

Nonnulla Moralia, & Ascetica. m. s.

Epistolas plures.

Agunt de eo Petrus Frizonius in Gall. Purp. Joannes Chénu in Catal. de Episc. Lexov. & Meteus. Petramellarius in Elog. Claudius Robertus in Gallia Christiana. Henricus Albi in Elog. Card. Ludovicus Donnius de Atticby in Hist. Card. Andreas Saussayus in Martyrologio Gallicano. Morerius in Dict. Hist. & alii plures.

ANNO 1592.

SEDENTE CLEMENTE VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

CÆSARE BARONIO S. R. E. CARDINALE.

LXVI. CÆSAR Baronius Soræ (quæ Volscorum olim, hodie Campaniæ urbs antiquissima honore Episcopatûs, ac Ducatûs titulo decora est) non procul ab Arpino, anno redempti orbis 1538. tertio Kalendas Novembris piis honestisque parentibus Camillo scilicet Baronio, & Portia Phœbonia filius unicus, magno rei literariæ bono, & totius Ecclesiæ commodo nascitur. Clausus in matris utero, cùm illa ad Dei genitricis Templum pro felici sobolis partu oratura accederet, inusitato motu maternum carcerem, quasi Joannes alter semel iterúmque concutiebat: eo signo Phœbonia mater tempus vicini partûs edocta, solutis votis domum regressa, mox puerum non absque luculenta divinæ Virginis ope feliciter enixa est; quem vixdum in lucem editum, lustralique fonte ablutum, eidem sacratissimæ Virgini tanquam pignus ab ea obtentum, solemni ritu sacratum constituit. Duos agentem annos lethali correptum morbo, ad ejusdem delatum ædem novo prodigio non moriturum audivit, ignota voce referente: *Confide filia, non enim morietur filius tuus.* Advena alio tempore (quem nonnulli Angelum sub peregrini specie latitantem existimàrunt) infantulum Crucis signo, fronti, ori, ac pectori impresso communivit, & dixit: *In eam curam diligenter incumbite, ut puer, qui sortitus est animam bonam, optimè educetur: Magnus enim Vir erit in Ecclesia DEI.* Vaticinium comprobavit eventus.

Non sine prodigio editur in lucem, atque B. Virgini in pignus offertur.

Angelico Vaticinio vir magnus prædicitur.

Cæsar à puero se cœlibatui, non sine patris offensione, dedicavit, & adolescens morum candore expolitus, gemina incensus

 face

Ejus præclara vitæ primordia.

face Religionis & scientiæ, ad Verulanam primò urbem, mox Neapolim, demum Romam missus est. Optatis ejus cælum arrisit. Nam pietati nonminùs, quàm artium studiis intentus, Deo auspice, & vitæ sanctimoniam, & rerum scientiam jugi affluentiâ adeptus est. Cæsarem Costam magni nominis virum, (qui deinde Capuanæ Ecclesiæ præfuit) publicum Juris interpretem nonnullis annis audivit. Pontificiâ & Cæsareanâ ornatus Laureâ, S. Philippum Nerium Congregationis Oratorii auctorem, spiritualis vitæ magistrum nactus, in sui contemptu, & Dei amore multùm profecit.

Miros in omni virtutu & sapientiæ genere progressus facit.

Mira in omnes benignitate enitens, severitatem suum in corpus perpetuam, ac parsimoniam in cibo & potu incredibilem exercebat: somni verò victoriâ potitus, cùm quatuor, aut quinque ad summum horas ei indulsisset, reliquum noctis tempus precationibus ac studiis insumebat.

Ejus in ægrotos commiseratio, atque in egenos charitas.

In Xenodochiis pauperum languentium lustrandis novem annorum spatio adeò pertinax fuit, ut ne febris quidem vi ab illo pietatis munere avocaretur, accidítque aliquando, ut sanus domum reverteretur. Neque solùm in ægrotos, inquit hoc loco Oldoinus cum aliis, sed in alios quoque tenerrima Cæsaris charitas efferbuit: cùm opifices quosdam è fenestra respexisset per æstivos calores ligna secantes, ac multo sudore madentes, veritus ne quid ipsis deesset, quo diffluentem jugiter sudorem extergerent; quod in tenuissima supellectili domestica lineum conopæum habebat, in frusta concidit, atque in singulos distribuit, suam penitùs oblitus, dum in alienam acriùs intenderet inopiam.

Ad preces S. Philippi Nerii Nobili cuidam viro ad obsequia elocatur.

S. Philippus Nerius Baronii miseratus egestatem, eum intimè commendavit nobili viro Jo: Michaëli Paravicino, qui, ut erat Philippi studiosissimus, Cæsarem continuò in ædes receptum, quasi filium toto ferè septennio liberaliter aluit. At Cæsar, ut beneficium obsequiis compensaret, Paravicini filios adhuc pueros ad omnem pietatem ac Religionem informavit. Quod felix inde singulorum demonstravit progressus, maximè Octavii natu majoris, qui posteà sub annum 1591. à Gregorio XIV. ad purpuram assumptus est.

Castitatis amans, impuras Veneris imagines emendat.

Ex multis autem, quæ ibidem piè ac laudabiliter gessit, illud longè omnium est præclarissimum, quod videns seminudas quasdam corporum formosorum ad Venerem allicientium imagines in tabulis depictas, ac omnium oculis expositas majore cum licentia, quàm pudor & honestas Christiana ferre posset, eas, quamquàm novus hospes, ad unum omnes offusis coloribus audacter induxit. Qua de re graviter expostulantibus apud matrem familias liberis ac famulis, illa rem altiùs considerans, factum Cæsaris non modò non improbavit, sed castissimi juvenis virtutem admirata, profusis etiam laudibus extulit.

Ejus in excipiendis confessionibus, disseminandóque Dei verbo zelus.

Triginta & ampliùs annos in confessionibus excipiendis, písque sermonibus, ter & quater per hebdomadam in sacris ædibus Vallicellana, & S. Joannis Florentinæ nationis habendis, infatigabilem operam dedit.

Matris animam ad Superos evolantem conspicit.

Et anno 1580. cùm de more in Ecclesia pœnitentium confessiones exciperet, in spiritu raptus vidit matris animam ad Superos in patria abeuntem, cujus memoriæ non

multò

multò pòst egregium ex marmore monumentum Soræ in patria condendum curavit.

Cùm autem Magdeburgenses Lutherani duodecim Centurias condidissent & evulgassent, quibus depravata Historia Ecclesiastic... traditiones evertere fucatis rationibus contendissent; divina inspiratione irradiatus S. Philippus Nerius, opponendos iis consuluit veros Annales Ecclesiæ, quibus ejus in fide & disciplina antiquitas ac syncerititas palàm universo mundo fieret. Baronium autem suæ Sodalitatis alumnum ad hoc Opus censuit inter omnes maximè idoneum instrumentum, à quo tantæ molis machina in Ecclesiæ commodum, laudem, & utilitatem construeretur, utpotè qui ad ejusmodi scriptionem ab adolescentia sua non modò propensus esset, sed etiam factus videretur. Itaque mandanti S. Philippo parendum ratus, omnibus legendis Scriptoribus, tum Græcis, tum Latinis, tum profanis, tum sacris; tum veteribus, tum novis, tum typis impressis, tum nondum editis datâ opera, omnium Ecclesiæ temporum Historiam (quam *Annales Ecclesiasticos* appellavit) complexus est animo, eamque Dei ope, ac Philippi precibus adjutus, spatio triginta annorum, in XII. Tomos distinctam, æternis literarum monumentis consignavit. Atque ita numerum Tomorum Centuriis Magdeburgensibus æquavit, quin mole & medulla, stylo & spiritu, fide & veritate longissimè superavit.

Hortante S. Philippo Nerio Annales Ecclesiasticos conscribit, eósque Centuriis Magdeburgensium opponit.

De hoc admirando Opere Janus Nicius Erythræus in prima parte Pinacothecæ verba faciens, ita loquitur: *Sanè cùm me in Baronii scripta mente, & cogitatione conjicio, planè vehementer exhorreo, neque satis assequi intelligentia possum, unde homini in excipiendis confessionibus, in sermonibus habendis, in sacrosancto Missæ sacrificio faciendo, in horariis precibus recitandis, in rebus suis naturæ, ac necessitati tradendis occupato tantum spacii contigerit, ut infinitam vim rerum ac varietatem, per infinitos penè libros dissipatam, atque dispersam colligeret, intelligentia comprehenderet, de unaquaque earum judicaret, ac denique literis doctè, accuratéque mandaret. Equidem quocunque cogitatione me flecto, nihil aliud comperio nisi opus Ecclesiæ in primis necessarium, non potuisse nisi præcipuo divini Numinis instinctu, auxilio, atque adeò miraculo suscipi, expoliri, atque ad absolutionem, perfectionémque perduci. Multa partim levia, partim nugatoria, partim à veritate prorsus aliena, sive hominum injuria, sive Ethnicorum perfidia, sive Hæreticorum fraude in Ecclesiasticam Historiam irrepserant, magno Christianorum cum detrimento; quæ ille omnia, suâ illa mirifica ad refellendum consuetudine usus, inscitiæ, fraudis, ac falsitatis coarguit, ac convicit, atque à Christo nato orsus, usque ad Innocentii III. tempora Historiam perduxit.* Quod Opus sacræ eruditionis, candoris, fidei, & præstantium disputationum plenum, mirum in modum Cæsarem nostrum commendat.

Jani Nicii Erythræi de ejus scriptis judicium, & elogium.

Nam hoc ipsum Centuriarum imposturas detegit; hæresum variarum monstra jugulat; Apostolicas traditiones propugnat; sacræ Romanæ Ecclesiæ ritus corroborat; sacrosancta Concilia defendit; Catholica dogmata communit; Ecclesiæ Romanæ Majestatem ab impostorum calumniis vindicat; immunitatem tuetur; Sanctorum virorum res præclarè gestas, sublatis tenebris, in apertam

Qui fructus ex ejus Annalibus colligatur?

tam

tam lucem adducit; abdita priscorum temporum monumenta ad publicum jus revocat; temporum difficultates ferè inextricabiles dirimit; aliáque id genus sexcenta tum Ecclesiæ Romanæ, tum rei literariæ commoda, & fidei Catholicæ bona præstat. In eo solers ingenii, acrioris judicii lumina, & infiniti penè laboris indicia conspiciuntur. Hujus autem Operis gloriam Baronius demissione animi celebris, in sanctum Philippum parentem suum non minùs verè, quàm ingeniosè derivat: Affirmat enim, *Eum sibi ducem fuisse, ut auderet; auctorem, ut susciperet; diurni pensi rigidum exactorem, ut conficeret; adjutorem denique in omnibus è cælo, ut id, quod ne cogitando quidem ausus fuisset) feliciter absolveretur.*

Annalium suorum gloriam in S. Philippum Nerium derivat.

Est autem totum hoc Opus, ut suprà diximus, divisum in XII. Tomos: Quorum *Primus* ab Adventu Domini nostri JESU Christi perducitur usque ad Traiani Imperatoris exordium,& complectitur annos 100. *Secundus* ab exordio Traiani perducitur usque ad Imperium Constantini, complectitúrque annos 205. sextum ex parte attingit. *Tertius* ab imperio Constantini perducitur ad Constantii obitum usque, & complectitur annos 66. sextum ex parte. *Quartus* ab Imperio Juliani Apostatæ perducitur usque ad obitum Theodosii, continet annos 34. *Quintus* ab anno Christi 365. perveniens usque ad annum 440. continet annos 45. *Sextus* incipiens ab anno Christi 440. perveniens usque ad annum 518. continet annos 78. *Septimus* ab anno 518. perducitur usque ad annum 590. & complectitur annos 73. *Octavus* ab anno 590. perveniens usque ad annum 714. continet annos 124. *Nonus* ab anno 714. perveniens usque ad annum 842. continet annos 128. *Decimus* ab anno 843. perducitur ad annum 1000. inclusivè, continet annos 158. *Undecimus* ab anno 1001. perducitur ad annum 1099. inclusivè, continet annos 99. *Duodecimus* ab anno 1100. perducitur ad annum 1198. continet annos 98.

Illorum Annalium Tomi XII. quot annos contineant, & describant.

Præter Annales scripsit Annotationes & observationes utilissimas in Martyrologium Romanum, à se magno labore instauratum, quæ Annalibus ansam & occasionem dedêre. Reliquit etiam alia ad Annales spectantia, sed M.SS. & non absoluta. Edidit quoque Paræneticam instar voluminis Epistolam ad Rempublicam Venetam. Et, attestante Ludovico Morerio, Vitam S. Ambrosii. Quin & Sermones sacros de Tempore & de sanctis &c.

Alia ejusdē Scripta memoratu digna.

Sacerdotio initiatus mox vota nuncupavit, nunquam se privatum Congregationis suæ statum deserturum; quare vix à Clemente VIII. (qui ejus operâ in abstergendis sacro ritu animi maculis, multis annis usus fuerat) adduci potuit, ut Apostolici Protonotarii munus, ad majorem fidem suis Annalibus comparandam, susciperet. Cardinalitiæ dignitati oblatæ, precibus, obluctationibus, lachrymis, publicis querelis occurrit, & obstitit: ad quam tamen Clemens proposito anathematis fulmine eum compulit, & inter Presbyteros Cardinales Titulo SS. Nerei & Achillei coöptavit. Ad quem gradum honoris, tantam animi demissionem, & æquitatem adjunxit, ut obedientiam, quam Rectoribus sui Instituti juraverat, nunquam reliquerit; neque deposuerit clavem cubiculi sui, quo

Invitus, & reluctans purpurâ insignitur: cujus abdicationi modis omnibus studet.

quo se in illud posset, si ita æternæ salutis ratio deposceret, depositâ purpurâ rursus includere. Non enim quiescebat in purpura Baronii animus: quare illius abdicationem meditans, Patris Antonii Talpæ Neapolitani Oratorii tum Moderatoris sententiam datis literis exploravit; & Clementem ipsum continuis precibus fatigavit, ut sibi ad pristinum vitæ genus redire liceret. Verùm Clemente in proposito obfirmato nihil obtinuit.

Post Clementis VIII. obitum, Patribus, ne se Pontificem creent, suppliciter resistit.

Cardinalis igitur vel invitus manere jussus, mox se voto DEO obstrinxit, nihil unquam se facturum, quo sibi ad Apostolicæ Sedis fastigium viam muniret. Quare in Comitiis post Clementis VIII. obitum habitis, infractum animi robur præsetulit: tunc enim amicis Cardinalibus, à quibus ad supremum Pontificiæ dignitatis culmen efflictim expetebatur, tanta animi virtute restitit, ut mixtis precibus lachrymis per Christi sanguinem eos supplex obtestaretur, ne se, quem scirent voto ligatum, ad ejuratam dignitatem compellerent: & Paulo V. postmodùm in locum Leonis XI. suffecto, tomo Annalium duodecimo in fine immortales DEO gratias agit, quòd se à Romani Pontificatûs solio, quasi ab imminenti tempestate salvum eduxerit. Legatur, obsecro, in hunc finem Paragraphus ultimus Tomi XII. qui extat post annum 1198. & incipit *Absolutus est autem &c.* Ex quibus luculenti mendacii redarguitur ille, qui scripsit Baronium fractum hac repulsa, non amplius in corde, nec in vultu lætitiæ signum ullum admisisse. Inerat in Baronii vultu illepido, & inamœno subtristis quædam severitas, inter cujus quasi nubes haud scio an ullus unquam risus emicare sit visus. Sed hæc vultûs tristitia ex immodico studiorum labore promanans, animi tranquillitati, quæ in arce mentis serena semper constitit, nihil præjudicavit.

Contrariũ scribens, mendacii redarguitur.

Mos osculandi pedes Imaginis, seu statuæ D. Petri in Basilica Vaticana ab eo promanat.

Cæterùm Deo totus transcriptus rem divinam quotidie admirabili cum devotione peragebat. Basilicam Vaticanam Principis Apostolorum nomini dicatam singulis diebus invisere, & caput pedibus statuæ D. Petri humiliter subjicere, eosdémque devotissimè exosculari consueverat, hæc tacitè dicens; *Pax & obedientia*, atque illud: *Credo unam sanctam, Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam Romanam.* Quam laudabilem consuetudinem alii deinde, continuata in hanc usque diem devotione, eo fervore sunt imitati, ut pedes ejusdem statuæ ob repetita millies quot diebus à fidelibus oscula attritiores appareant. Extat simulacrum hoc introeuntibus ad dextrum latus propè limina Apostolorum, quod & ipse ego cum collegis meis ad S. Apollinarem, more aliorum, sæpissimè veneratus sum. Sabbatho cujusque hebdomadæ inter alias largissimas eleemosynas certam panis quantitatem egenis, viduis, atque virginibus distribuendam curabat: & ad suos domi sermonem de divinis rebus vel habebat ipse, vel si impeditus esset, ab aliquo suæ Congregationis Sacerdote, se præsente & audiente haberi volebat. Ad hanc singulis annis recurrente natali S. Josephi Deiparæ Virginis Sponsi centum pauperibus epulum exhibebat; cæteris autem concurrentibus omnibus,

Ejus in pauperes utriusque sexûs liberalitas.

qui ad mensam recipi non poterant, panem, vinum, aliáque cibaria, & numum singulis argenteum dari jubebat.

Mortis ejus præsagia. Non multum à Comitiis, in quibus Petri Cathedram ascendit Paulus hujus nominis V. lapsum est temporis, cùm Baronius senio & laboribus fractus lethali febri corripitur; qui antequam decumberet, nocte quadam per insomnium visus est sibi videre manum parieti numerum LXIX. inscribentem: tum ille experrectus, *Scio*, inquit, *Domine, quid præmonstres: numerum scribis annorum meorum; præstolor adventum tuum: paratum invenies, quandocunque veneris: non enim vereor mortem, quæ mihi ostium ad te pandet.* Quare palàm omnibus dixit, se anno illo ex humanis angustiis abiturum. Morbo invalescente, cùm nullus esset, qui proximum illi periculum exponeret, convocatis domesticis ipsemet dixit: *Ne vereamini mortem mihi annuntiare; illam non timeo; nam à quinquaginta & ultrà annis in quotidianis collationibus sociam habui, & familiarem.* *Obitum suũ prædicit.* Muniit tum animum divinorum Sacramentorum robore, spatióque unius horæ interjecto, dulcissimum JESU nomen inclamans, iter felicis æternitatis integris sensibus ac placido vultu ingressus est Romæ in ædibus Vallicellanis pridie Kalendas Junii anno æræ Christianæ 1607. Obiit tabe ex assiduo studiorum labore coortâ, qua affectus ita cibos omnes fastidiebat, ut nullum esset tam nitidum, tam delicatum, támque suaviter ac lautè conditum obsonium, quod in prostrato ejus stomacho vel minimum edendi appetitum excitare posset: unde quotiescunque vel ad prandium, vel ad cœnam vocabatur, toties ad supplicium se rapi querebatur. *Romæ sanctè moritur.* Vixit annos 69. Jacétque sepultus in æde S. Mariæ de Vallicella, ubi commune cum Francisco Maria Taurusio Politiano, veteri suo olim in Oratorio sodali, & in Purpuratorum Senatu collega Sepulchrum & Epitaphium habet. Quidam non ignobilis Poëta ejus cineribus hosce funerales hendecasyllabos versus apposuit, qui extant in Prolegomenis primi Tomi Annalium.

Ejus funerale Elogiũ.

Multos Purpura purpurans venustat,
At me Purpura purpurans gravavit:
Multos Purpura Cæsares creavit,
Verùm reperit me ante purpuratum,
Orbi quàm dares esse Cardinalem.
O quàm sorduit esse Purpuratum!
O quàm viluit esse Cardinalem!
Nunc me Purpura deserens levavit;
Illos Purpura deserens molestat,
Non servire opibus, sibi imperare,
Hoc est Cæsareum esse Cardinalem:
Flammanti superos amore amare
Hoc est Purpureum esse Cardinalem:
Non servisti opibus, tibi imperasti,
Ignito superos amasti amore:
Hinc jam cæruleo imperas Olympo
CÆSAR purpureúsque CARDINALIS.

Nemo

Nemo facilè Scriptorum est, qui Baronium *virum animo, doctrina, eruditione, pietate, virtutibus magnum* congestis laudibus non celebrarit. Horum non paucos nominatim refert Augustinus Oldoinus in additionibus ad Ciaconium, qui consuli potest. Petrus Arcudius *Eum cum omni antiquitate de gloria eruditionis contendere posse* testatus est. Novi virum, inquit Andreas Victorellus, probitate, doctrina, & prudentia notum, qui cùm Baronium *Ecclesiastica Historia oraculum* vocasset, dici posse censuit; *Plura illum scripsisse, quàm alij legerint; plura egisse, quàm alij scripserint.*

Laudatur passim à viris piis, & eruditis.

Contra Baronii Annales lividum calamum strinxêre Isaacius Casaubonus apertus Hæreticus, Joannes Barclaius incertus Catholicus, & novissimè Fridericus Spanhemius virulentus Batavus, nugas potiùs sectantes, quàm quid notà dignum. Quos omnes, tanquam catellos Lunam allatrantes, viri prudentes non attendunt.

Cavillatores ejus explodendi.

Agunt de eo Henricus Spondanus in vita. Michaël Angelus Buccius in vita. Petramellarius in Elogiis. Antonius Sanderus in Elogiis. Nicolaus Orlandinus in Hist. S. J. Hieronymus Binagus in Orat. funeb. Andreas Saussayius de scrip. Eccles. Hieronymus Barnabeus in vita. Morerius in Dict. Hist. & alii plurimi.

ANNO 1592.

SEDENTE CLEMENTE VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

FRANCISCO DE AVILA S. R. E. CARDINALE.

LXVII.

FRANCISCUS de Avila clarissimo genere Abulæ in Hispania natus, diligentem ab ineunte ætate in Collegio S. Jacobi universitatis Salmanticensis *Conchensi* dicto, literis gravioribus æquè, ac politioribus operam dedit. Laurea magistrali insignitus, ob egregiam virtutem, exactámque sacrarum literarum cognitionem, Archidiaconus primò majoris Ecclesiæ Toletanæ, ejusdémque Civitatis Apostolicus Inquisitor, & Commissarius generalis *Cruciata*, ut vocant, electus; cùm muneri suo strenuè & utiliter incumberet, à Clemente VIII. in gratiam Philippi II. Hispaniarum Regis, Cardinalium cœtui absens adscriptus est.

Literis, ac virtutibus clarus, post varia Ecclesiæ munia strenuè ac laudabiliter obita, Cardinalis creatur.

Romam igitur ad suscipienda Cardinalatûs insignia profectus, auctúsque Titulo S. Sylvestri, posteà S. Crucis in Hierusalem, à Philippo Rege Protector in demortui Petri Cardinalis Dezæ locum postulatus est. Anno verò sequenti, (qui fuit Christi 1600.) à Clemente VIII. inter eos Cardinales, quibus Catholicæ fidei adversus hæreticorum conatus propugnandæ, & conservandæ præcipua cura demandata erat, annumeratus, Hispaniarum Regis & Regni publica negotia in Curia Romana procuravit. Quibus in muneribus, præsertim quæ Catholicam Religionem spectabant, ita se infatigabilem ostendit, ut nulli vel zelosissimo Purpuratorum inferior fuerit vir Ecclesiastica severitate insignis, justitia conspicuus, Regi

Religionis Catholicæ, ac Hispanici nominis zelator insignis.

Philippo III. ac summis Pontificibus non magis familiæ claritudine, quàm suavissimis moribus, & rara eruditione charus.

Tricas ea propter cum Cardinali Aldobrandino habet. Post Clementis VIII. obitum in Comitiis Leonis XI. & Pauli V. factionis Hispanicæ caput existens, cùm se elusum à Petro Cardinali Aldobrandino arbitraretur, graviter in eum pro vindicando Hispanici nominis honore invectus est. Propria enim fisus probitate, cùm neminem improbum suspicaretur, aut crederet, in tractandis negotiis ineptus, planéque simplex nonnullis pro sæculi vafricie visus est. *Probitas ejus nonnullis simplicitas visa.* *Erat autem ipse*, (ut Oldoinus, & alii testantur) *Princeps planè probus & prudens, Præsul summè Ecclesiasticus, & suprà quàm dici potest, humanus, comis, & liberalis.*

Romæ piè moritur, atque in Hispaniam defertur. Hic nondum planè senex Romæ apud sanctos XII. Apostolos, in palatio suæ residentiæ, Sacramentis divinis ritè munitus, placido fine diem clausit extremum vigesimo Januarii anno à partu Virginis 1606. Corpus post absolutum funus, ad Ecclesiam S. Crucis sui tituli delatum, ibidem depositum mansit, donec in Hispaniam ad Ossorium suæ gentis proprium transferretur. Claruit scientiis propè omnibus, sed præcipuè sacrarum literarum cognitione, quarum nonnulla monumenta, teste Petramellario, posteritati consecravit: quæ verò ea sint, vel cujus argumenti, nec præfatus Auctor, nec quisquam alius, quantum quidem scio, aperuit. *Vir scientiis clarus deprædicatur.* Unde doctum fuisse scio, at quibus monumentis inclaruerit, nescio.

Agunt de eo Franciscus Cabrera in Carm. Petramellarius in Elogiis. Guido Card. Bentivolus in Mem. Hist. Ughellius in addit. ad Ciac. Ludovicus de Paramo in libro de Orig. sanctæ Inquisitionis. Didacus Alvarez à Medina in Præfat. Tom. 1. in Isaiam. & alii.

ANNO 1592.

SEDENTE CLEMENTE VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

FERDINANDO NINNO DE GEVARA S. R. E. CARDINALE.

LXVIII. FERDINANDUS Ninnus, genere Hispanus, ex nobilissimo sanguine de Gevara oriundus, in patriam Toletum sortitus est. Hic liberalibus disciplinis in Salmanticensi Collegio, & in Academia Complutensi excultus, magnâ eruditi viri famâ nobilis, utriusque Juris laureâ decoratus est. *Genere & doctrina nobilis, Regni Granatæ Moderator, & S.R.E. Cardinalis efficitur.* Ergo literarum studiis, maximísque virtutibus, singulari præsertim liberalitate elucens, in Philippi II. Hispaniarum Regis aulam susceptus, & ab eodem ob ingentem prudentiam & humanitatem Regni Granatæ moderator creatus, demandatam sibi provinciam ea integritate rexit, ut conciliato sibi Regis favore, eo petente à Clemente VIII. in numerum Cardinalium absens fuerit cooptatus.

Ex Hispania unà cum Francisco de Avila collega (cujus paulò

ante

ante n. 67. mentionem fecimus) Romam profectus, illic appulit die 22. Aprilis anni 1597. ubi à Pontifice perhumaniter receptus, altera ab adventu die, Titulo S. Blasii de Annulo decoratus est. Romæ nonnullo tempore consistens, quantum ingenio & doctrina valeret, brevi luculentis argumentis aperuit. In magnis enim, arduísque rebus tractandis versatus, magnum usum & intelligentiam, Petramellario teste, consecutus est. *Vir sanè præclaris animi dotibus imbutus*, (ut ait Oldoinus) *rerum usu, virtute, ac pietate spectabilis, in dicenda sententia liber, circumspectus, & candidus, Pontificibus maximis, æquè, ac Regibus Catholicis charissimus, non diu in Romana Curia versatus est.* Nam in Hispaniam revocatus, totiúsque Regni contra hæreticam pravitatem Generalis Inquisitor institutus, Hispalensis Ecclesiæ administrationem à Rege ultrò delatam insigni reipublicæ incremento suscepit. Quibus muneribus cùm honorificè, utilitérque inservi-ret, maximáque regni commoda à præclara ejus virtute expectarentur, ex dolore calculi citiùs, quàm credebatur, consumptus, magno omnium mœrore, Hispali inter vivos esse desiit die 8. Januarii, salutis anno 1609. Ubi tumulatus jacet in Ecclesia Patrum Societatis JESU.

Laudatur ab eruditione, virtute, ac rerum usu.

Inquisitor Generalis in Hispania, ac Hispalensis Administrator constituitur.

Ejus Obitus.

Scripsit Opus longè clarissimum de modo Inquisitionis sacræ, quod in Hispalensi regia Bibliotheca m. s. extare dicitur.

Opus egregium scribit.

Celebratur à Francisco Cabrera sæpius citato. à Petramellario in Elogiis. à Guidone Cardinale Bentivolo in Mem. Hist. à Ferdinando Ughellio, & Augustino Oldoino in additionibus ad Ciaconium, & aliis nonnullis.

ANNO 1592.

SEDENTE CLEMENTE VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

FRANCISCO MANTICA S. R. E. CARDINALE.

FRANCISCUS Mantica Foroliviensis (quem Utinenses uti civem suum ex portu Näonis oriundum, integritatis & doctrinæ laude florentem adamarunt) nobilibus parentibus Vincioni Andrea Mantica patre, & Fontana de Fontebonis matre natus est anno salutis 1534. Septennis amisso patre, curæ Francisci Philomelæ commissus, quum ingenio facili, vivido, atque prompto præstaret, ab eo humaniorum literarum latices tanto cum profectu hausit, ut coæquales suos doctrina & eruditione longissimè superaret. Annum agens septimum decimum, Cæsarianas Institutiones, ad quas naturà factus videbatur, Joanne Fontebono avunculo egregio Jurisconsulto inter domesticos parietes explicante discere cœpit; & paulò pòst Patavii Guidone Pancirolo magistro usus, secretiores earum recessus penetravit. Quo tempore LXIX.

Ejus vitæ primordia.

Præclaris usus Magistris magnos in literis progressus facit.

Bernardinum Tomitanum Dialecticam, & Hieronymum Torniellum Juris civilis scientiam tradentes, audivit. Inde Bononiam volente matre profectus, Mariani Socini junioris per tres annos; rursúmque Patavii Tornielli, ac Tiberii Deciani Utinensis auditor in Jure extitit.

Jurisprudentiā nondum laureatus interpretatur.

Jurisprudentiæ insignibus nondum ornatus, Accursii Glossematum, Bartholique Commentariorum, à Scholarium universitate ad id muneris delectus, per biennium interpres cum laude fuit, cùm priùs Cæsariani Juris disputationes triduo ingeniosis concertationibus publicè propugnasset. Anno salutis 1558. ætatis vigesimo quarto Patavii delata utriusque Juris insignia consecutus, Reipublicæ Venetæ jussu Justiniani Institutiones publico in ludo enodavit: mox ad graviores prælectiones adhibitus, tum matutinis, tum vespertinis horis celebres illos Jurisconsultos Marcum Bonavidum, Tiberium Decianum, Bonifacium Rogerium, Guidonem Pancirolam, Jacobum Menochium collegas habuit, & quasi competitores ad gloriam.

Doctor creatus, Institutiones Venetiis publicè profitetur.

Opus egregium de Conjecturis condit.

Anno 1580. Volumen insigne *de Conjecturis ultimarum voluntatum* in libros XII. distinctum, quinque annorum Opus absolutissimum, publica luce donavit; quo nihil in materia perdifficili, eruditorum judicio, scriptum unquam exactiùs. Anno 1585. Venetorum Respublica Jurisperitissimum Manticam inter nonnullos alios præstantes ejusdem disciplinæ viros, sed nescium, nominavit, ut Sixtus V. Pontifex Maximus unum ex iis inter sacri palatii Apostolici Auditores referret. Sixtus verò cùm universo Auditorum Ordini, novum Auditorem in Hippolyti Aldobrandini locum, deligendi munus delegasset, ipséque Ordo Manticam cæteris omnibus prætulisset, quæsivit Sixtus, cur Manticæ non prensanti palmam dedissent? responderunt sapientissimi Judices, se ad id agendum *Conjecturis* adductos; hoc est doctissimo illo *de Conjecturis* libro, à Mantica, ut diximus, conscripto. Sex supra viginti annos in Patavinis Athenis Jurisprudentiam docuit, magnâ auditorum frequentiâ & fructu: dictus eapropter *Sui ævi Jurisconsultorum Princeps*. Decem annos Romæ in doctissimorum hominum theatro, Apostolici Palatii Auditoris munus justè, doctè, & prudenter obiit.

Sacri Palatii Auditor eligitur.

Ob insignem Juris cognitionem Princeps Juris appellatus.

Cardinalis creatus variis virtutibus fulget, sed præcipuè literarum studio.

Cardinalis à Clemente VIII. tot meritorum intuitu renuntiatus, & inter Diaconos purpuratos Titulo S. Hadriani cooptatus, integritatis, justitiæ, non violatæ castimoniæ, ac pristinæ humanitatis tenorem & laudem retinuit; nec studiorum laborem, aut discendi ardorem unquam dimisit, quin potiùs libris totus, ut ita loquar, immersus à lectione & elucubratione nunquam cessavit. Venetæ Reipublicæ Legatus Maurocenus delatam Vaticanæ purpuræ dignitatem ei primus nuntiavit; cui etiam obviàm procedens, lucernam illam manu tenuit, quam inter lucubrationes adhibere consueverat, festivè dicens: *Mantica, hac tibi viam ad purpuram ostendis.* At cùm res illi familiaris perexigua esset, mansio illi ex indulto Clementis in Vaticano assignata: ibi vitam instituit juxta proventum annuum frugalem: quare hac plurium annorum frugalitate & parsimonia notabilem auri summam ad multa millia excrescentem reposuit,

Illi purpurā Maurocenus festivè gratulatur.

Parsimoniæ studens opulentus evadit.

posuit, quam decedens inter familiares & pauperes divisit. Excessit optimus Cardinalis è Mortalium regione ad Immortalium cœtum *Ejus obitus.* Romæ die 28. Januarii anno nostræ salutis 1614. ætatis octogesimo. Cadaver ejus in Æde Virginis Dei matris, quam *de Populo* dicunt, cum sequenti elogio conditum est.

D. O. M. *Ejusdem Epitaphiū.*

FRANCISCUS MANTICA UTINENSIS
Qui ob summum utriusque doctrinæ Juris splendorem pari prudentia, vigilantia, probitatéque conjunctum à Clemente VIII. Pont. Max. ex sacri Palatii Apostolici causarum Auditore, ad dignitatem Amplitudinémque Majestati Pontificiæ proximam, sacro plaudente Senatu, Aula lætante Romana, Veneta gestiente Republica, evectus orbi terrarum illuxit, hic in sui Ecclesia Tituli cum mœrore situs est.
Vixit annos LXXX. Obiit die XXVIII. Januarii Anno salutis M. DC. XIV.

Scripsit (præter illa quæ suprà indicavimus) Volumina duo in XXVII. libros divisa *de Tacitis & Ambiguis Conventionibus*, quod Opus *Lucubrationes Vaticanas* nuncupavit: quibus quidquid uspiam ambigui in ultimis voluntatibus, vel etiam in contractibus inter vivos initis accidere potest, comprehendere voluit. Primum tamen Volumen longè accuratius secundo est: & secundum, quamvis utilia & elaborata contineat, priori comparatum, multum remittit de pretio, & æstimatione. Utrumque nihilominus Legisperitis valdè probatur, & ut fœtus ingenio Manticæ dignus suspicitur. Opus utrumque à Cardinale prælo commissum Martius Malacrida his versibus indicavit. *Scripsit egregium Opus, Lucubrationes Vaticanæ intitulatū.*

De Tacitis quæ sit potior sententia pactis
Ambiguos cùm dat lingua refertá sonos;
Obscuræ Interpres mentis manus indicat una,
Unum Opus Eois utile, & Hesperiis.
Scrutari solus morientûm, & premere sensus,
Qui potuit solus MANTICA & hos potuit.

Malacridæ de hoc Opere carmen.

Rotæ Romanæ Decisiones, quas Mantica pariter eruditè conscripsit, Germanicus Mantica Episcopus Famagustanus nepos, eo erepto, publici juris fecit, & Scipioni Cardinali Burghesio dicavit.

Agunt de eo Franciscus Pola Veronensis Jurisconsultus lib. 1. Elogiorum. Guido Cardin. Bentivolus in Mem. hist. Auctor Nomenclaturæ Cardinalium. Antonius Riccabonus & Augustinus Cardinalis Valerius lib. de Gymnasio Patavino, Petramell. in Elogiis, Theatrum Virorum literat. Morerius in Dict. Hist. & alii.

ANNO 1592.

SEDENTE CLEMENTE VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

PHILIPPO VUILHELMO BAVARIÆ S.R.E. CARDINALE.

LXX.

Altissimæ prosapiæ adolescens literis ac virtutibus proficit.

PHILIPPUS Vuilhelmus Guillelmi Bavariæ Ducis Imperatorii sanguinis, Christianæ pietatis, & prudentiæ gloriâ inclyti, ac Renatæ Lotharingæ magnis virtutibus clarissimæ Heroinæ filius secundo-genitus in lucem prodiit die 22. Septembris Anni Christiani 1576. Puer optimæ indolis, acris ingenii, & formæ venustissimæ liberalibus literis juventutem alentibus, senectutémque oblectantibus, & virtutibus alto Principe dignis Monachii egregiè excultus, Ingolstadium cum fratre Ferdinando natu-minore adiit: ibi confecto feliciter Philosophiæ curriculo, Conclusiones è tota illa disciplina selectas in aula universitatis, magnâ sui nominis famâ, nec minori auditorum applausu, tutatus est. Aderat honoris causâ Maximilianus frater, Bojorum imperium tenens; aderant Principes viri cum magna Bavarici sanguinis nobilitate; aderat Senatus, & universa Academiæ illius juventa: omnes singularem in adolescente Principe modestiam, gravitatem, & supra Principem doctrinam ac eruditionem admirati sunt. Laurea Magistrali eo in consessu donatus, sacræ exinde Theologiæ studium ibidem excoluit. Ratisponæ (illius civitatis Antistes creatus) horis ab occupationibus liberis, aliis liberalibus disciplinis, eloquentiâ delectatus, operam dedit. Sæpè publicè è suggestu, dicentis ore, oratione melle dulciori fluente, tacitus & apertus plaudentium hominum utriusque sexûs plausus excitatus est. Doctorum Virorum, quos junctâ eruditioni pietas commendabat, usu & consuetudine summoperè delectabatur; hos audivit frequenter, consuluítque.

Ingolstadii selectas Philosophiæ Conclusiones eruditè propugnat, Laureáque donatur.

Antistes creatus studiis, ac verbo Dei disseminando operam dat.

A tenera ætate ad rerum cœlestium contemplationem, & commentationem animum appulerat. Extant nonnulla ejus ingenii & pietatis opuscula, ad introducendum in animos hominum Dei amorem valdè opportuna. Joannes Perpinianus eruditus ac disertus Orator Societatis JESU, cùm nonnulla de Pastorum ad Christi cunabula accursu à Philippo tredecim, à Ferdinando fratre duodecim annorum adolescentulis, piè, sapientérque scripta vidisset, ea Numen divinum in candidas illas animulas instillasse, non potuit non opinari. Nec mirum, nam in Symbolum proprium, illud Psalmi 26. Philippus habuit: *Dominus illuminatio mea.* Dominus, inquam, qui intellectum dat parvulis.

Præclara pietatis opuscula condit; Perpiniano laudata.

His unà cum Maximiliano fratre natu-maximo, anno salutis 1592. Sexto Idus Septembris Romam religiosissimi patris jussu venientibus supremus Orbis Senatus, Clementis Pontificis nepotes, Principum Legati, Aulæque ordines effusi obviàm processêre: hos ut

Romam cum fratribus profectus, splendidè excipitur, ac laudibus cumulatur.

ut vidit populus nobilissimos adolescentes, specie, moribus, comitate, & modestia conspicuos, *Angelos è Germania adventasse* succlamabat. Clemens viginti octo Cardinalium, magnáque Principum, ac Procerum Romanorum corona stipatus, summo eos honore in Aula regia excepit; benignásque planéque hilares Philippo eleganter dicenti aures præbuit. Pluribus mensibus Romæ constitêre, urbis stupenda lustraturi. Philippum & Ferdinandum Clemens, cùm teneram ætatem prudentiâ & doctrinâ superari agnovisset, in Germaniæ Congregationem adscripsit, sibique in pontificio sacello divinis operanti assistere jussit. Mox eosdem, & Maximilianum Neapoli reversum, in patriam redituros, sacris lipsanis, aureis Christi Domini cruci affixi imaginibus, aliisque pretiosis muneribus, & Apostolica benedictione cumulavit. Paucis post annis Philippum, etsi ætatem Sacerdotio convenientem necdum attigisset, inter Presbyteros Cardinales retulit; & Ferdinandum insigni Archiepiscopatui Coloniensi, ab Ernesto patruo deposito, præficiendum curavit.

Perorantem Clemens Pont. hilariter audit.

Eum ac fratres muneribus donat.

Philippus Cardinalis; Ferdinandus Antistes Colon. creatur.

Philippus pietatem, modestiam, humanitatem, mansuetudinem, clementiam, benignitatē adeò familiares habuit, ut adnatas diceres: homines vel infimæ sortis comi ac sereno vultu salutabat, alloquebatur, audiebat: cuilibet ad illum, in audiendo facillimum, in puniendo clementissimum, accessus patebat. Virginei pudoris, & demissionis animi studiosus, nullo unquam impuræ Veneris vapore afflatus, tenuiorum domos benevolentiæ causâ, sæpè subibat: Nosocomia urgente charitate lustrabat: pauperibus, ægrotisque nummos sua manu tradebat, eorúmque pedes adgeniculatus abluebat: parentes singulari reverentia & amore prosequebatur. Quamlibet vitiorum, & criminum labem summoperè oderat, extrema quæque perpeti potiùs eligens, quàm divini Numinis voluntati lethali aliquo flagitio adversari. Ad mentis puritatem conservandam, & augendam, octavo quoque die piacularem confessionem obibat; & Christum Servatorem, perennem puritatis fontem, in augustissimo Eucharistiæ Sacramento suscipiebat, atque ex hoc puritatis fonte largè potabat. Horas Canonicas mira persolvebat attentione; Davidicos Psalmos omnes memoriâ tenebat; hos magno cum pietatis sensu crebrò recitabat; ínque eos, dato otio, commentabatur. In Societatis JESU Templo, Monachij à Guillelmo patre sumptu regio extructo (quo die illud solemni ritu consecratum est) purpurâ indutus ad innumeram plebis multitudinem, piam è suggestu, gravem, & eruditam habuit orationem; paternæque pietatis æmulator, eidem Societati Ratisponæ Collegium, ad rem Catholicam illis in partibus propugnandam firmandámque, fundavit, ac proventibus, privilegiis, muneribus copiosè ditavit.

Purpuratus vitam agit Ecclesiastico Principe dignam: Ejus virtutes singillatim referuntur.

Ratisponæ Collegium Soc. JEsu condit.

Porrò terrenus orbis Angelicum hunc Principem, à cœlesti orbe expetitum, diutiùs apud se retinere non potuit. In gravem quippè morbum, qui & diuturnus fuit, cùm incidisset, mortis horrorem forti animo excussit; dolorúmque magnitudinem, nullo in-

Lethali morbo correptus, sensímque extenuatus sanctè expirat.

infirmioris mentis edito signo, æquissimè tulit. Mortem etsi suapte natura terribilem non solùm imperterrito vultu expectavit, sed illam etiam ad se venientem ultrò amplexatus est: ad eam ritè & Christiano more obeundam, iteratâ noxarum totius vitæ amarissima confessione, & sacræ Eucharistiæ sumptione se se viriliter comparavit. Vix hærebat ossibus pellis, adeò virgineum corpus ægritudinis tarditas confecerat: semper tamen genibus provolutus, sacratissimum Christi corpus, quod præsens habebat, adoravit. At ut amicos plures mœstissimos, & ad mortis suæ viciniam consternatos vidit, spei ipse plenus, ac lætè arridens, *Nos verò*, inquit, *Amici, suaviùs multò in cælo victuri, cur hinc abire cunctemur?* Post hæc Sacerdotem Psalmum illum inchoantem *Dominus illuminatio mea*, intermortuis vocibus insecutus, cùm ad verba illa ventum esset; *unam petij à Domino*, clarè, quantum per vires licuit, subjecit; *hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini: domum Domini cupio, hanc requiro, ad hanc suspiro.* Deinde oleo exeuntium ritè unctus, impressóque imagini Christi extremo osculo, purissimam ac nive candidiorem animam Deo creatori suo placidissimè reddidit die 18. Maji anno salutis 1598. ætatis vigesimo secundo.

Ultima morientis verba.

Andreæ Victorelli de eo, ejusque morbi genere testimonium.

Cæterùm si morbi genus, quo Philippus Cardinalis noster extinctus est, scire cupiat Lector, illud accipiat ex viro gravissimo Andrea Victorello in hæc verba: *Anno ejus sæculi 97. auctoritate Clementis VIII. sacra Romana Ecclesiæ Cardinalis renuntiatur Philippus; electus aliquot annos in Episcopum Ratisponensem, cuius, quamprimùm permissu ætatis fieri potuit, regimen ipse aggressus, specimen dedit magni in Ecclesia futuri Episcopi: nec defuisset summa spei, si mors talem indolem terris non invidisset. Florentissimum animo, & procero corpore juvenem ex equi lapsu, & sanguinis ejectione tabes enascens, diuturno primùm morbo implicuit, & tandem omnium cum dolore abstulit, dignum in Republica, qui vitam inciperet, cum finivit. Moritur in arce paterna Dachau, anno 1598. die 18. Maji.*

Ejusdem Elogium ex Geboldo in Metropoli Salisburgensi contentum.

Eidem verò in Salisburgensi Metropoli tale contexuit elogium Geboldus: *Ad Serenissimum & Reverendissimum Episcopum Philippum S. R. E. Cardinalem proclamatum transeo, Principem summæ expectationis, & verè miraculum naturæ, sive sapientiam spectes rerum tam divinarum, quàm humanarum; sive humanitatem, mansuetudinem, clementiam. Quid de vitæ castimonia in omni vita sua commemorem? quid de reverentia erga parentes summa? Quàm excellens ejus fuit in DEUM pietas? animus quàm fortis & excelsus? Tot tantásque virtutes Philippi ex hac vita discessus secutus est in arce Dachau 18. Maji Anno Christi 1598. sepultus cum Majoribus suis Monachij in Templo Collegiatæ Ecclesiæ B. Virginis. Quem Serenissimus Frater, Bojorum Monarcha Maximilianus, inter alia pietatis fraternæ munera, tali monumento in Cathedrali Ecclesia Ratisponæ ex Orichalco artificiosè conflato decoravit.*

PHI-

PHILIPPO WILLELMO V. F.
COM. PALAT. RHENI BOJORUM DUCI,
Ecclesiæ Ratisponensis Antistiti, Romanæ Cardinali,
Principi incomparabili, ante diem multa tabe confecto, & heu! rebus humanis erepto in summa fortuna, in ævi flore, in incremento honorum, magno parentum, magno fratrum, suorúmque luctu, illachrymante funeri patria, ingemiscentibus exteris, mœstis omnibus, iratis Orbi Superis, qui in hoc
Principe ostendêre,
Quantum bonum dare possunt Terris,
Quantum darent Cœlis.
Desideratissimo Fratri Maximilianus
Princeps rerum in Boia potens F.C.
Decessit XII. Kal. Junii Anno M.D.XCVIII. Ætatis XXII.

Ejus Epitaphium à fratre Maximiliano positum.

Extat verò sequens inscriptio ex una sepulchri parte, quam ne ignoret Lector, huc apponendam duxi.

Aliud ejusdem Epitaphium.

Viator quid rogas, Quis fuerim?
Qui sim, magis roga:
Heu magna umbra magni Principis hic in tenebris ago,
& in Purpura cinesco!
Tu quid speres?
Ah vani sumus, & dum non sumus,
Et dum sumus!

Tanti Principis ac Cardinalis funus magno apparatu celebravit Collegium Soc. Jesu Monachii, & sequentia sex Epitaphia lectu dignissima illius tumulo apposuit.

Eidem Collegium Soc. J. Monacense eruditis hisce inscriptionibus parentavit.

I.

Purpura magnanimi *jacet hic intacta* Philippi,
Intactum *vitiis nam tegit illa* Ducem.
Pars melior Cælo Ducis interiore recepta est,
Qui Nemeæa suo jam pede signa premit;
Despiciénsque alto de Cœli cardine Terras,
Aula hominum caula est; hac, ait, Aula placet.

II.

Hic situs ille tuus sanguis, Vuillelme, Philippus
Alter & ingenio, & relligione Pater.

III.

Loquitur ipse Cardinalis.

Purpuream cernis supra monumenta Tiaram,
Quid fuerim, non quod sum, sacra Mitra docet.
Si quod eram, fieri nunquam te posse Viator
Credis, quod modò sum, crede, Viator eris.

IV.

Hospes ades nil te moveant insignia Mitræ,
Quæ das vota aliis, da quoque vota mihi.
Non ut mortales Deus inclyta stemmata curat,
Urna pares faciet te mihi, méque tibi.

V.

Heu! heu siste gradum quo tendis-cunque Viator,
Quis fuerim, poterant scripta docere; lege.
Ortus eram Princeps Boia de stirpe Philippus
Cui titulos auxit Purpura, Mitra, Pedum.
Nunc jaceo exanimis, pulvis de pulvere; nilque
Præter virtutem fecit ad Astra viam.
Ergo age, qui formam celebras, qui stemmate longè
Censeri gaudes, Me aspice, *talis eris.*

VI.

Boius *in hac gelida requiescis sede* Philippus:
Præsul, Dux, Cardo; *non*, Cinis, Umbra, Nihil.

Ejus scripta. Scripsit pius Princeps nonnulla pia opuscula:
De Cunabulis Christi.
Dialogum Pastorum Christum natum alloquentium.
Sermones sacros à se ad populum habitos.
Orationem ad Clementem VIII. dictam.
Fasciculum sacrarum precum.
Carmina sacra de B. M. V. Oetingensi.
Aliáque id genus minutiora.

Agunt de eo Francisc. Cabrera in Carm, Andreas Victorellus in addit. ad Ciac. Ludovicus Donnius d' Atticby in Hist. Cardd. Hippolytus Marraccius in Purp. Mar. Joannes Rho in Exemplis virt. & vitiorum. Geboldus in Salisb. Metrop. & alii.

ANNO 1592.

SEDENTE CLEMENTE VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

DOMINICO TUSCO
S. R. E. CARDINALE.

LXXI. *Generis obscuritatem virtutibus compensat.* DOMINICUS Tuscus, origine Calaber, humilibus quidem, sed honestis parentibus in Castro Arano, tenui Regii Lepidi pago, oriundus, generis obscuritatem clarissimis virtutibus illustrans, eruditione, industriâ, animíque constantiâ ad summos in Christi Ecclesia honores sensim eluctatus est. Regii à patre, (qui tum fortè ea in civitate Scribæ officio fungebatur) puerilibus primùm studiis institutus, deinde Romam missus, sub patrui viri doctrina celebris disciplina optimis literis egregiam aliquamdiu operam navavit. *Suis vitâ functis, profanæ militiæ adscribitur, & provehitur.* Patruo præmaturo fato è vivis erepto, ad suos redire compulsus, cùm & patrem, & fratrem, in quibus spem omnem reliquam collocatam habebat, vitâ functos offendisset, ad Sigismundum Estensem patriæ suæ Marchionem se se recepit, atque cum eodem (nam à Carolo V. Imp. Papiensis Gubernator institutus fuerat) Papiam profectus, cùm sibi in ejus famulatu non satis consultum animadverteret, rerum desperatione

co-

coactus, profanæ militiæ nomen dedit. Itaque inter stationarios milites adscriptus, quum bellica arte progressu temporis inclaresceret, nec leves hinc inde strages hostibus intulisset, in præmium virtutis à Sigismundo unius militum cohortis Tribunus constituitur. Quo in munere dum fortiter versatur, accidit (vocantibus cum alio fatis) ut die quadam in Justiniani Institutiones Juris Civilis incideret, quas cùm sæpius attentè, ac magna cum animi voluptate legeret, ex illarum consideratione tantam percepit delectationem, ut statim ad perfectam Juris Civilis scientiam assequendam animum appulerit. Marchione ipso, qui Dominici excellentis ac perspicacis ingenii acumen agnoverat, cum ad id genus studii graviter, & sæpius adhortante, ac inflammante.

Ex fortuita Institutionū Civilium lectione (armis valere jussis) animum ad jurisprudentiam applicat.

Ergo arma cessêre togæ: nam is in Papiensi Academia Jurisprudentiæ disciplinis se conjunxit, quibus tam nervosam támque pertinacem diu noctúque dedit operam, ut brevi tempore coæquales superans, Juris utriusque consultissimus evaserit. Laureâ doctorali cum plausu acceptâ, ab Estensi Marchione omnium suarum causarum Auditor declaratus; eóque paulò post defuncto, in patriam reversus, Oppidíque S. Martini Prætor constitutus, aliquot annis summa cum laude ibidem versatus est. Verùm ad altiora aspirans, rebus domesticis benè dispositis, fortuna comite, Romam repetiit; ubi ab Antonio Capordio, excellenti ejus sæculi Procuratore, receptus, Causarúmque sollicitator factus, procuratoriam ab illo artem tam accuratè didicit; in eáque tam miros progressus fecit, ut Heri famam supergressus, nemo Dominico in jure potior, nemo versatior tota Romà sit visus. Hinc factum, ut ad ipsum, tamquam ad cordatissimum, & justissimum Civilium causarum parentem concurrerent omnes. Cujus peritiam, rebúsque in agendis præstantiam quidam Petri Donati Cardinalis Cæsii Auditor admiratus, aliquas ejusdem Cardinalis perdifficiles, oppidóque arduas causas illi commisit, quas cùm Dominicus summâ industriâ, animíque constantiâ, non sine vitæ suæ discrimine, ad optatum denique finem perduxisset, ab illo ejusdem Cardinalis constitutus est Procurator: idque fortunæ suæ deinceps initium fuit. Nam Cardinalis beneficii præstiti haud immemor, Auditore post biennium è vivis sublato, in defuncti locum Dominicum cum titulo Generalis Auditoris suffecit; paucísque interjectis mensibus, ut Canonicatu Regiensi à Pontifice donaretur, sua intercessione effecit.

Laureâ doctorali insignitus, sensim egregius Jurisconsultus evadit.

Romæ Cardinalis Cæsii favore, Auditor Generalis, ac Canonicus Regiensis constituitur.

Hac auctus dignitate Dominicus, quanta prudentia, fide, atque justitia enituerit, quantámque suo nomini ex benè actis gloriam conflaverit; illud inter cætera luculento esse poterit argumento, quòd ab Antonio Maria Salviato Sapientissimo Cardinali, qui à Gregorio XIII. Bononiensi legatione cohonestatus fuerat, Vicelegatus sit postulatus, quem sanè honorem, ipso Cæsio mandante, accepit. Novam itaque hanc sibi provinciam demandatam optimè regens, conceptam de se opinionem non solùm apud Salviatum, aliósque Principes conservavit, verùm etiam vehementer auxit. Unde fama ejus totâ Aulâ diffusa, causa extitit, ut Salviato

Bononiæ Vicelegatus primò, tum Gubernator designatur.

gravibus de negotiis absente, à Sixto V. Bononiensis Gubernator electus, aliquo tempore accuratè ad Pontificis votum eam ditionem administraverit.

Magno Hetruriæ Duci præ primis charus præcipuis dignitatibus augetur.

Functus eo munere ad Pontificis Curiam reversus, ipsi Pontifici ac Principibus charus esse cœpit, præsertim Ferdinando Cardinali Mediceo, apud quem tantâ gratiâ, & authoritate viguit, ut ille (defuncto absque liberis Francisco fratre) Magnus Hetruriæ Dux salutatus, motu proprio statim Dominicum summi Consiliarium Magistratûs, ac totius statûs generalem, ac perpetuum Auditorem esse voluerit. Româ igitur Florentiam se se recepit: sed ibi ob aëris intemperiem diutiùs apud Sapientissimum Principem manere non potuit: quare ab eo vix impetratâ veniâ rursùs & tertiò Romam repetiit. Ubi urgentibus meritis à Clemente VIII. sacræ Consultæ, ut vocant, primò Prælatus nominatus, mox anno 1595. die 10. Maji ad Tiburtinum Episcopatum evectus, & almæ urbis Gubernator factus, in ea Præfectura suæ virtutis signa non minima dedit: præsertim eo tempore, quo Clemens Ferrariam profectus, urbis Legato Arigonio Cardinali relicto, absens fuit, ab eo urbs quiete, & summâ justitiâ moderata est. Cúmque Pontifex post reditum ob benè conservatam urbem Arigonio gratias agere vellet, Arigonium Pontifici dixisse ferunt; *Tusco Gubernatori, cujus consiliis, ac prudentiâ omnia peracta sunt; non mihi, si licet, gratias agere debes.*

Romam reversus, à Clemente Pont. Episcopus Tiburtinus, ac urbis Gubernator declaratur.

Æmulorum invidiâ delatus, sed innocens inventus, purpurâ insignitur.

Ex eo tempore mirum in modum apud Pontificem Tusci crevit existimatio: apud quem per calumniam ab æmulis delatus, aliquas passus est molestias, objectis tamen candidè se purgans, innocentiam suam Aulicorum malignitate obfuscatam palàm fecit. Et sanè hæc fuit causa, ut Pontifex citiùs, quàm decreverat, Tuscum inter Patres retulerit. Intuitu itaque multiplicium suarum virtutum, & meritorum S.R.E. Presbyter Cardinalis titulo S. Petri in Monte aureo renunciatur, ac præcipuis urbis Congregationibus nobile membrum annumeratur. Vir urbanus, miræ industriæ, omnibus amabilis, acuti, & lepidi ingenij; quíque sales, jocos in omni familiari colloquio sæpè miscere consuevit: id quod ei à nonnullis tetricis vitio versum. Sed in eo maximè meritus est laudem, quòd adversantis fortunæ insultus parvi pendens, infracto semper constiterit animo.

Vir industrius, comis, festivus, ac magnanimus.

Ad summam rerum à nonnullis expetitus, obnitente Baronio, ea spe dejicitur.

Ad summum Pontificatûs apicem procul dubio pervenisset, ni sermonis libertas, quæ Baronio viro gravi & severo displicuit, obicem posuisset. Nam Leone XI. extincto cùm in comitijs de altero in ejus locum subrogando ageretur, & Cardinales complures suis suffragiis ad eum evehendum tanquam pedibus irent, intercessit Cæsar Baronius, ac magna voce clamans; *Non decere in Petri solio conspici nisi eum, cujus ex ore verba accurata, gravia, ac summo Pontifice digna prodirent*, eorum cursum retardavit. Sed cùm magis clamoribus, & contentionibus res ipsius à suffragatoribus ageretur, tandem, prævalente Baronio, causa ipsius victa est, atque adeò Tuscus de summi Pontificatûs spe in pepetuum dejectus. Quam ille repulsam incredibili animi magnitudine, quasi nihil læsus, pertulit: vel ob id Pontificatu maximo dignus, quòd ejusdem sibi è manibus elapsi desiderio non magnoperè commoveri sit visus. Nam

Repulsam forti animo tolerat; ac studiis vacat.

Nam continuò summa alacritate ad Opus illud ingens *Communium Conclusionum*, quod inchoaverat, absolvendum, typisque mandandum se contulit. Et ut liberiùs suis studiis vacare posset, Tiburtino Sacerdotio, quod in Nepotem transtulit, se abdicavit. Cúmque universam juris scientiam exactissimè memoriâ teneret, scripsit instar Repertorij, Practicarum Conclusionum Juris in omni Foro frequentiorum octo prægrandia volumina, ordine Alphabetico, quibus magnum apud viros doctos in tota Europa sibi nomen & famam comparavit.

Præclara ingenij monumenta evulgat.

Humiles & obscuros homines ad se venientes humaniter excipiebat; eisque author erat, ut labori, ac juris Civilis studio naviter se traderent: nam fore, ut labores eorum maximis præmiis compensandi venirent; *Ac de me*, aiebat, *exemplum, quod vobis sit utile, sumite. Ego ex vulgari Causidico, multis anteà honoribus functus, urbis Gubernator, Episcopus, & Cardinalis evasi; ac nihil propiùs est factum, quàm ut summus Pontifex salutarer. Id, si rectè calculum pono, non generi, non Principum commedationibus, sed studiis meis, atque industriæ debeo, & acceptum refero. Vos, si sapitis, paribus vestigiis insistite. Rarò fallit Minerva.*

Vulgares homines ad labores & studia suo exemplo hortatur.

Decrepita ætate, annos natus sex supra octoginta, de ædificanda sibi domo agitare consilia cœpit: quam in ea urbis parte, quæ *Mons Citorius* vulgò appellatur, amœno, & ab arbitris remoto loco, multis privatis ædificijs coëmptis, subversísque faciendam, statuendámque curavit. Sed accidit, ut anteà hominem terra ad se reciperet, quàm regijs ædibus fastigium esset impositum. Romæ siquidem altero ab ædium molitione anno (qui fuit nostræ salutis 1620.) die 26. Martij è vita excessit. Corpus ad Ecclesiam S. Petri in Monte aureo delatum his paucis verbis marmori insculptis commendatur.

Senio confectus, dum magnificas ædes construit, ad tumulum abit.

M. DC. XX.
DOMINICI CARDINALIS TUSCI
OSSA.

Eiusdem Epitaphiũ.

Quæ scripserit vir omnium elogio commendatus, suprà indicavimus: addunt alij nonnulla alia, quæ notitiam meam fugiunt.

Laudant eum Franciscus Cabrera. Ughellius in Italia sacra. Victorellus in addit. ad Ciac. Hippolytus Marraccius in Purp. Mar. Guido Card. Bentivolus in Memoriis historicis. Jacobus Philippus Tomasinus in Elogiis Vir. illust. Janus Nicius Erythræus in sua Pinacotheca. Hieronymus Ghilinus in Theat. Vir. doct. Moreruus in Dict. Hist. & alii.

ANNO

gravibus de negotiis absente, à Sixto V. Bononiensis Gubernator electus, aliquo tempore accuratè ad Pontificis votum eam ditionem administraverit.

Magno Hetruriæ Duci præ primis charus præcipuis dignitatibus augetur.

Functus eo munere ad Pontificis Curiam reversus, ipsi Pontifici ac Principibus charus esse cœpit, præsertim Ferdinando Cardinali Mediceo, apud quem tantâ gratiâ, & authoritate viguit, ut ille (defuncto absque liberis Francisco fratre) Magnus Hetruriæ Dux salutatus, motu proprio statim Dominicum summi Consiliarium Magistratûs, ac totius statûs generalem, ac perpetuum Auditorem esse voluerit. Româ igitur Florentiam se se recepit: sed ibi ob aëris intemperiem diutiùs apud Sapientissimum Principem manere non potuit: quare ab eo vix impetratâ veniâ rursùs & tertiò Romam repetiit.

Romam reversus, à Clemente Pont. Episcopus Tiburtinus, ac urbis Gubernator declaratur.

Ubi urgentibus meritis à Clemente VIII. sacræ Consultæ, ut vocant, primò Prælatus nominatus, mox anno 1595. die 10. Maji ad Tiburtinum Episcopatum evectus, & almæ urbis Gubernator factus, in ea Præfectura suæ virtutis signa non minima dedit: præsertim eo tempore, quo Clemens Ferrariam profectus, urbis Legato Arigonio Cardinali relicto, absens fuit, ab eo urbs quiete, & summâ justitiâ moderata est. Cúmque Pontifex post reditum ob benè conservatam urbem Arigonio gratias agere vellet, Arigonium Pontifici dixisse ferunt; *Tusco Gubernatori, cujus consiliis, ac prudentiâ omnia peracta sunt; non mihi, si licet, gratias agere debes.*

Æmulorum invidiâ delatus, sed innocens inventus, purpurâ insignitur.

Ex eo tempore mirum in modum apud Pontificem Tusci crevit existimatio: apud quem per calumniam ab æmulis delatus, aliquas passus est molestias, objectis tamen candidè se purgans, innocentiam suam Aulicorum malignitate obfuscatam palàm fecit. Et sanè hæc fuit causa, ut Pontifex citiùs, quàm decreverat, Tuscum inter Patres retulerit. Intuitu itaque multiplicium suarum virtutum, & meritorum S.R.E. Presbyter Cardinalis titulo S. Petri in Monte aureo renunciatur, ac præcipuis urbis Congregationibus nobile membrum annumeratur.

Vir industrius, comis, festivus, ac magnanimus.

Vir urbanus, miræ industriæ, omnibus amabilis, acuti, & lepidi ingenij; quique sales, jocos in omni familiari colloquio sæpè miscere consuevit: id quod ei à nonnullis tetricis vitio versum. Sed in eo maximè meritus est laudem, quòd adversantis fortunæ insultus parvi pendens, infracto semper constiterit animo.

Ad summam rerum à nonnullis expetitus, obnitente Baronio, ea spe dejicitur.

Ad summum Pontificatûs apicem procul dubio pervenisset, ni sermonis libertas, quæ Baronio viro gravi & severo displicuit, obicem posuisset. Nam Leone XI. extincto cùm in comitijs de altero in ejus locum subrogando ageretur, & Cardinales complures suis suffragiis ad eum evehendum tanquam pedibus irent, intercessit Cæsar Baronius, ac magna voce clamans; *Non decere in Petri solio conspici nisi eum, cujus ex ore verba accurata, gravia, ac summo Pontifice digna prodirent*, eorum cursum retardavit. Sed cùm magis clamoribus, & contentionibus res ipsius à suffragatoribus ageretur, tandem, prævalente Baronio, causa ipsius victa est, atque adeò Tuscus de summi Pontificatûs spe in pepetuum dejectus.

Repulsam forti animo tolerat; ac studiis vacat.

Quam ille repulsam incredibili animi magnitudine, quasi nihil læsus, pertulit: vel ob id Pontificatu maximo dignus, quòd ejusdem sibi è manibus elapsi desiderio non magnoperè commoveri sit visus.

Nam

Nam continuò summa alacritate ad Opus illud ingens *Communium Conclusionum*, quod inchoaverat, absolvendum, typísque mandandum se contulit. Et ut liberiùs suis studiis vacare posset, Tiburtino Sacerdotio, quod in Nepotem transtulit, se abdicavit. Cúmque universam juris scientiam exactissimè memoriâ teneret, scripsit instar Repertorij, Practicarum Conclusionum Juris in omni Foro frequentiorum octo prægrandia volumina, ordine Alphabetico, quibus magnum apud viros doctos in tota Europa sibi nomen & famam comparavit.

Præclara ingenij monumenta evulgat.

Humiles & obscuros homines ad se venientes humaniter excipiebat; eisque author erat, ut labori, ac juris Civilis studio naviter se traderent: nam fore, ut labores eorum maximis præmiis compensandi venirent; *Ac de me*, aiebat, *exemplum, quod vobis sit utile, sumite. Ego ex vulgari Causidico, multis anteà honoribus functus, urbis Gubernator, Episcopus, & Cardinalis evasi; ac nihil propiùs est factum, quàm ut summus Pontifex salutarer. Id, si rectè calculum pono, non generi, non Principum commedationibus, sed studiis meis, atque industriæ debeo, & acceptum refero. Vos, si sapitis, paribus vestigiis insistite. Raro fallit Minerva.*

Vulgares homines ad labores & studia suo exemplo hortatur.

Decrepita ætate, annos natus sex supra octoginta, de ædificanda sibi domo agitare consilia cœpit: quam in ea urbis parte, quæ *Mons Citorius* vulgò appellatur, amœno, & ab arbitris remoto loco, multis privatis ædificijs coëmptis, subversísque faciendam, statuendámque curavit. Sed accidit, ut anteà hominem terra ad se reciperet, quàm regijs ædibus fastigium esset impositum. Romæ siquidem altero ab ædium molitione anno (qui fuit nostræ salutis 1620.) die 26. Martij è vita excessit. Corpus ad Ecclesiam S. Petri in Monte aureo delatum his paucis verbis marmori insculptis commendatur.

Senio confectus, dum magnificas ædes construit, ad tumulum abit.

M. DC. XX.
DOMINICI CARDINALIS TUSCI
OSSA.

Ejusdem Epitaphium.

Quæ scripserit vir omnium elogio commendatus, suprà indicavimus: addunt alij nonnulla alia, quæ notitiam meam fugiunt.

Laudant eum Franciscus Cabrera. Ughellius in Italia sacra. Victorellus in addit. ad Ciac. Hippolytus Marraccius in Purp. Mar. Guido Card. Bentivolus in Memoriis historicis. Jacobus Philippus Tomasinus in Elogiis Vir. illust. Janus Nicius Erythræus in sua Pinacotheca. Hieronymus Ghilinus in Theat. Vir. doct. Moreriu in Dict. Hist. & alii.

ANNO

ANNO 1592.

SEDENTE CLEMENTE VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

ARNALDO OSSATO S. R. E. CARDINALE.

LXXII.

Natalium defectum affluent. à virtutum, ac scientiarum supplet. Scientiis propè omnibus imbutus, Foro inservit.

ARNALDUS Ossatus, natione Gallus, Cassagnaberij Auxitanæ Diœcesis ignobili pago, obscuris parentibus, anno salutis 1537. in lucem editus, solo virtutis, doctrinæ, ac pietatis suffragio viam sibi ad maximas dignitates, honorúmque cumulos aperuit. Admodùm adolescens utroque parente orbatus, mira animi tolerantia, corporisque constantia literas humaniores prosecutus est. Iis haud obiter instructus, ad Parisiensem primò deinde Bituricensem Academiam profectus, Jacobum Cujacium scriptis, famáque percelebrem solido quadriennio diligenter audivit. Inde reversus Parisios omni disciplinarum genere, in primísque Jurisprudentia singulariter ornatus, multo tempore in foro, judicijsque est versatus. At à Paulo Foxio Tolosano Archiepiscopo, clarissimo atque doctissimo Viro admonitus, ut conversationem illam clamorosam, judicialémque palæstram relinqueret, paruit; ab eóque non solùm in familiaritatem domesticam, sed & studiorum consuetudinem est receptus.

A Foxio Præsule Tolosano in familiam recipitur.

Intereà Foxius ab Henrico III. Rege Francorum Romam ad Pontificem gravibus de causis Legatus decernitur, quo in munere obeundo cùm idoneum hominem, qui sibi à secretis inserviret, percuperet, neminem Ossato potiorem, aptiorémque censuit, utpotè cujus fidelem, sapientem, & gravem operam ex longa consuetudine exploratam haberet. Ergo à Foxio ad secretiores literas conscribendas delectus, tantâ ingenij perspicaciâ, prudentiâ, & fide commissas sibi partes adimplevit, ut extincto in ea legatione Foxio, Henricus Rex non dubitaverit eundem in demortui locum sufficere, eidémque sanctiora regni Galliæ negotia apud sedem Apostolicam transigenda committere. Quo in munere strenuè peragendo, ejus industria, raráque in Regem fides Romæ ita eluxit, ut publico elogio, *Vir summo Galliæ bono natus; & vacillanti regno periculosissimis illis temporibus opportuno præsidio datus* diceretur.

Eidem Foxio in legatione Romana ab Epistolis servit: mortuo in statione succedit, laudemque publicam meretur.

Henrico Rege sub annum 1589. nefariè occiso, Henricus IV. Magnus Galliæ Rex armis regno potitus, eundem Ossatum non solum in legatione Romana confirmavit, sed etiam Jacobo Peronio Ebroicensi Episcopo collegam designavit, ut apud Pontificem Clementem, & in sacro Senatu de sua cum Ecclesia reconciliatione, déque veteri in Gallia restituenda fide ageret. Is quanta cum prudentiæ significatione in hoc præcipuo laudum suarum actu versatus sit, notum est omnibus. In ea enim re accuratè componenda ita se gessit, ut & Pontifici maximo satisfecerit; & Henrico Regi,

Ob Henricū IV. Galliæ Regem, suâ operâ, Ecclesiæ reconciliatum, Infulam primò Rhedonensem, tùm purpuram, demùm Episcopatum Bajocensem recipit.

suâ

ſuâ operâ conciliato, ſummoperè placuerit; & nobili regno pacato, Reipublicæ Chriſtianæ tranquillitatem pepererit. Quæ res illi meritò & in Gallia commendationem attulit, & Romæ ex regio poſtulatu dignitatem & purpuram maturavit. Nam anno 1598. poſt adeptam à Rege Rhedonenſem Infulam, S.R.E. Presbyter Cardinalis Titulo S.Euſebij à Clemente VIII. virtutum ejus conſcio, renunciatus eſt. Biennio ab accepta purpura vixdum elapſo, Bajocenſis Antiſtes (relicto Rhedonenſi Sacerdotio) à Rege declaratur; & à Pontifice Clemente ad graviſſimas illas de Tridentino, déque Librorum delectu Conſultationes honorifico ſanè judicio coöptatur. Sacerdotio Bajocenſi quadriennium immortali ſui nominis laude præfuit, cujus temporis intercapedine tanta eſt divini cultûs acceſſio facta, quanta per quadraginta ſuperiores annos nunquam viſa. Viginti & ampliùs annos Romæ in Principum ſuorum rationibus procurandis fuit, à Rege ipſo ob egregiam fidem, exactámque provinciæ adminiſtrationem *Aureus Galliæ flos, & ocellus* appellatus. Quo toto tempore nunquam opes, nullas ſibi copias comparavit; ita ſimpliciter, ſine cupiditate, atque avaritia verſatus eſt. Munera tanquam humanæ libertatis, animique corruptelas, neque accepit ipſe, neque accipi à ſuis unquam eſt paſſus. Eſtque in ore omnium (qui quidem ingenuè de eo ſcripſerunt) tantam, támque præclaram ei fuiſſe eruditionem, ut non modo Juriſperitiſſimus eſſet, verùm etiam Theologiæ, Philoſophiæ, Mathematicæ, Humanitatis ita intelligens, atque peritus ut excellens in ſingulis haberetur. Teſtes omni exceptione majores ſunt tot ab ipſo relicta poſteritati monumenta, quibus nomen ſuum toto orbe celebre fecit.

Eccleſiæ Bajocenſi magna cum laude, rerúmque incremento præeſt.

Regio celebratur Elogio.

Munerum contemptor.

Excellit in omni ſcientia.

Erat porro ab officioſitate illa fucata & aulica prorſus alienus, moribus utens ſimplicibus, & antiquis; ut Germanum potiùs, quàm Gallum candore animi & ſinceritate referret. Si quando aliqui cum ipſo rhedam conſcenſuri, officii ergo contenderent de ſeſſionis loco, indignabundus ferè; *Quiſque*, dicebat, *proprium honoret locum.* Purpuram acceptam non aliis artibus tutatus eſt, niſi iis, quarum princeps erat, quibúſque ad eum honoris gradum aſcenderat; nimirùm innocentia, æquitate, juſtitia, animi moderatione, ac temperantia, nulla cupiditatis, avaritiæque ſuſpicione. Et admiratione certè dignum eſt, Oſſatum adeò humili obſcuróque loco natum, ut nullum poſſet neque cognatum, neque affinem demonſtrare, nullam gentilium hæreditatem lege ad ſe redeuntem cernere, nihilominùs ad tantam dignitatis amplitudinem ſolo virtutis ſuffragio perveniſſe, ad quam ſæpenumerò ſummo loco natis, ac longa cognatione Regum ſtirpi annexis aſpirare vix licèt. Neque tanto illi honori, generis obſcuritate tenebras aliquas offudit, quin potiùs (quæ ſumma viri laus eſt) eidem maximo ſplendori & ornamento fuit. Ut proinde meritò de eo ſcripſerit Andreas Sauſſayus libro de Scriptorib. Eccleſiaſticis: *Oſſatum natalium defectum tanta meritorum acceſſione ſuppleviſſe, ut Romæ in ampliſſimo orbis theatro quosque alienis titulis, fortunæq; præſidiis inſignes exæquârit, pleróſque etiam ſuperârit; adeò ut omnium, exterorum quoque ad ſe attraxerit amorem, & admirationem homo publico Eccleſiæ bono natus.*

Vir candidus, ſincerus, comis, officioſus, & antiqui moris.

Quibus virtutibus purpuram meruerit, atque illuſtraverit?

Andreæ Sauſſay de eo Elogium.

Ejus in Ordines religiosos pietas, & munificentia. Hujusce Cardinalis liberalissimam manum, & opem experti sunt (præter pauperes, quos hæredes scripsit) Religiosi Congregationis Feulliantinæ, vulgo *Recollecti*; etiam Dominicani Tolosanæ Sodalitatis: maximè verò Patres Societatis Jesu, qui iisdem temporibus, ejus interventu, toti Galliæ regno, magno Reipublicæ Christianæ bono, & hæresis infirmatæ terrore, restituti sunt. Tandem vir iste magnus, Christiana pietate, virtutum cumulo, meritorum gratia, morum sanctitate, & rara eruditione clarus, Romæ Gallicis rebus curandis sedulò incumbens decessit pridie Idus Martij anno ab orbe redempto 1604. ætatis sexagesimo octavo nondum completo, tumulatus in Ecclesia sancti Ludovici Gallicæ nationis propria: ubi ejus ad vivum effigies è marmore confecta, monumentúmque spectatur cum tali inscriptione. *Romæ plenus meritis decedit.*

D. O. M.

Ejus Epitaphium

ARNALDO OSSATO GALLO
S. Eusebii Presbyt. Cardinali, Episcopo Bajocensi, Qui omnium per multos annos Gallicanorum in urbe negotiorum, consiliorúmque particeps, & Administer, rarissima in Reges suos fidei, egregiorúmque meritorum Testimonio, sacrâ purpurâ ornatus, amplissimi ordinis dignitatem, eâ sapientiæ integritatisque famâ, eâque officiorum in omnes propensione cumulavit, ut sui desiderium exteris quoque nationibus cum admiratione reliquerit.
Vixit annos LXVII. Menses VI. Dies XX.
Decessit Pridie Idus Martij M. DC. IV.

Quæ scripserit? Scripsit Ossatus judicii per omnia perpensi Cardinalis, partim Gallico sermone, partim Latino:

Expositionem in disputationem Jacobi Carpentarii de Methodo.
Additiones ad eandem Expositionem.
Epistolas aliquot adversus Carpentarium.
Tractatum adversus Gonsalvum Pontium.
De Potestate sedis Apostolicæ.
De relapsi cujuscunque ad communionem Ecclesiæ admissione.
Pro Concilii Tridentini utilia monimenta.
De Medicina.
Epistolarum eruditissimarum volumen.

Epistolis suis magnopere commendatur. De Epistolis ejus sic loquitur Oldoinus: *Ex ipsius literis apparet, eum fuisse virum in Principum studiis versatissimum, summéque prudentem.* Oldoino adstipulatur Saussayus in hæc verba: *Epistolæ ejus, quæ extant, & omnium manibus teruntur, satis supérque probant, simúlque indicant ejus egregium in Catholicam religionem amorem, ac veræ pietatis & patriæ zelum & cultum.* Et paulò post: *In Epistolis suis satis palàm fecit, quantum in utraque politia, sed & Theologia, & scientia sacrorum Canonum valeret.*

Agunt

Agunt de eo Henricus Albi in Elogiis. Frizonius in Gall. Purp. Tarquinius Gallucius in orat. funeb. Claudius Robertus in Gall. Christ. Joan. Clenu in Catal. Rhedonensium & Bajocensium Antistitum. Guido Card. Bentivolus in Mem. hist. Spondanus in Annal. Eccles. Ludovicus Morerius in Dict. hist. & alii.

ANNO 1592.

SEDENTE CLEMENTE VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

FRANCISCO A DIETRICHSTAIN S. R. E. CARDINALE.

FRANCISCUS illustri Comitum Germanorum à Dietrichstain LXXIII.
prosapia oriundus, natalem suum diem sortitus est Madriti amplissima & regia Hispaniæ urbe anno à partu Virginis 1570. Ejus pater fuit Adamus Comes à Dietrichstain Rodulphi II. Imperatoris apud Regem Hispaniarum Orator, vir linguarum peritia, rerum usu, & præstanti eruditione præditus. Hujus cùm multa sint insignia, tum illud certissimum pietatis argumentum, quòd eos, qui ab Ecclesia Romana desciverant, in suis oppidis nunquam consistere est passus, semperque ijs infestissimus fuerit. Familiaris ejus vox erat; *Malle se infrequentia oppida, quàm eos in potestate habere, qui bellum Deo atque Religioni indixissent.* Mater Margaritha Cardona mulier lectissima, religione, pietate, ac multiplici virtute inclyta, quæque à Regibus oriunda, nihil à majoribus suis degeneravit. Fertur Franciscus pueritiâ fuisse inter æquales nobili minimeque vulgari; nihil in eo levitatis animadvertebatur; contráque sale condita gravitas, & pudor quidam ingenuus in ejus vultu, & moribus exsplendescebat, quod nos magnum teneræ illius ætatis ducimus ornamentum. Literis ac bonis artibus, quibus ætas puerilis ad humanitatem informari solet, usque adeò eruditus fuit, ut major natu summâ memoriâ ea ipsa pronunciaret, quæ puer olim didicisset; ac metra miri leporis de quacunque materia proposita, perquam festivè promptéque conderet.

Nobili prosapia oritur, ac parentes sortitur pietate, ac virtutibus illustres.

Egregia vitæ ejus primordia.

Parentum jussu Romam venit annos natus duodeviginti, ubi in Collegium Germanicum receptus, altioribus disciplinis ea ingenii felicitate, industria, plausibilique profectu vacavit, ut confecto triennii curriculo, theses universæ Philosophiæ in Aula Romana publicè magna cum laude sustinuerit, susceptâque omnium gratulatione magisterij laureâ, famam eruditi juvenis tulerit. Quare in Pallade Purpurata P. Hannibalis Adami S. I. hujus effigies cum sequenti Epigrammate recensetur.

Romæ in Collegio Germ. instituitur, ac magnos in litteris progressus facit.

Italia hinc, illinc Germania, Te ubere honorum
Lactant, & titulis magnus utrinque micas.
Scilicet, ut geminæ virtus tua cognita genti,
Illicò ad obsequium, nomen utrumque rapis.
Quin etiam, ut meritò virtus tua cognita cælo est,
Vel cælo raperis, vel rapis ipse Polum.

Hannibalis Adami de eo Carmen.

 Mul-

Urbanus, comis, festivus, ac liberalis deprædicatur.

Multum in eo salis erat, atque urbanitatis. Invitatus aliquando, ut apparatum quendam magnificentissimum spectatum iret: eò cùm se conferret, obviàm illi processit in ipso ædium vestibulo Comicus quasi ad eum salutandum, qui cùm clara voce dixisset, *Salve, salve Francisce*: conversus ad suos, *Nonne id*, inquit subridens, *perinde est, ac si dixisset, solve, solve Francisce*: jussitque statim, quod expensum erat pro spectaculo numerari. Laudabat illud Hesiodi; *Gratiam esse referendam eâdem mensurâ, & cumulatiùs, si possis*: itaque nihil unquam accepit, quod non duplicato cum fœnore reddiderit. Quæ res eum apud omnes adeò commendabat, ut in ore omnium versaretur, maximique ad eum, tanquam ad hominem omnium liberalissimum, concursus fierent. Erátque in proverbio; *vis ditescere? dona Germano: redibis auctior.*

Clemens VIII. cui ob virtutem & eruditionem gratissimus erat, cum inter Pontificios Cubicularios refert.

Clemens VIII. qui Franciscum domesticè noverat Nicolspurgi, dum Legatus ad pacandos Reges summa cum potestate in Germania versaretur, eum Romæ agentem in Aulam pontificiam vocavit; ac sacro cubiculo adscriptum, & ad intimam familiaritatem admissum, ob mores suavissimos, magnámque eruditionem summo in honore habuit. *Quid Clemens de Francisco nostro sentiret* (inquit hoc loco Oldoinus) *testes sunt illius literæ ad Rodulphum Imperatorem datæ, quibus ab eo petit, ut Franciscum sibi remitteret; discesserat enim ab urbe invitus, quia pater illi discesserat; nam se velle in maximis negotiis ejus operâ uti fatebatur.*

S. Philippus Nerius inter fabulandum eidem purpuram prædicit.

Omnium in se oculos Romanorum converterat non solùm Francisci vitæ splendor, sed etiam morum candor. Eum sanctus Philippus Nerius propter singularem hominis honestatem unicè amabat: cui quondam ludens (ut erat sanctè festivus) pileo purpureo illius capiti imposito, quòd erat staturâ brevis, *ò Pulchellum*, inquit, *Cardinalem!* Francisco id ægrè ferente, quòd putaret se ab illo ludibrio haberi: revera autem senex ille sanctissimus vaticinabatur: Nam subjunxit; *crastina dies quam tu putas fabulam, veritatem ostendet. Rubor, quem vultu tanquam illusus demonstras, transiet in vestem: vade bonis avibus, redibis brevi purpuratus.* Non fefellit oraculum. Etenim digressu ab ædibus Philippi facto, citatus ad Aulam Franciscus, mox à Pontifice, ingeniorum acerrimo æstimatore, inter Presbyteros Cardinales Titulo S. Sylvestri de Capite relatus; nec longo pòst intervallo, adnitente eodem Pontifice, omnium, ad quos pertinebat, suffragio, plaudentibus bonis omnibus, Marcomannorum Pontifex in Moravia, ac sacri Romani Imperii Princeps declaratus est.

Cardinalis, ac Marcomannorum Antistes creatur.

Româ discedens duplici vaticinio, ad labores animatur.

Ad suos in Germaniam rediens, magnum sui desiderium Romanis omnibus, sed præcipuè Clementi Pontifici, ac S. Philippo Nerio reliquit: quorum prior muneribus sacris cumulatum in hæc verba dimisit: *Vade Francisce, & ejus, cujus nomen geris memor, repara domum Dei; magni te manent labores, sed majora præmia.* Philippus verò abeunti dixisse fertur: *Vale, non ampliùs in terris, sed in cælo revidende: labora ut bonus miles, ut coronam immarcessibilem, quæ tibi reposita est, assequâre.* Hoc utriusque sanctissimi viri vaticinio firmatus, ad labores in Moravia pro Dei gloria exantlandos, spei ac zeli plenus,

plenus, fecessit. Moravia tota (regnum olim celebre) unicum habebat religionis Antistitem: erant enim temporibus illis in Marcomannis non pauci à religione patrum aversi: hos verbis castigabat ut Princeps, monebat ut Pater, coërcebat ut Judex: facinorosorum cœtus dissociabat, impietatem aversabatur. Anabaptistas (sic enim appellatur genus hominum vile, ac pestilens) totâ provinciâ exterminatos, bonorum communione privavit: improbos tamdiù tolerabat, quamdiù spes erat aliqua salutis, quæ si nulla fuisset, tum demum, ne vis morbi latiùs serperet, vulnus amputabat. Concionantem in quodam oppido, impiorum manus lapidibus petere statuebat: at ille descendens è suggestu, placido ac ridenti ore aurigam ire jubet, qui citatis equis, ut periculo dominum subtraheret, præceps ferebatur; cui Franciscus, *Consiste: quo te præceps fers?* inquit, *ita hinc abeundum, ac si domo deambulatum exiissemus:* qua constantiâ perterrefacti deterrimi latronum Duces, ab incœpto destiterunt.

Episcopali munere strenuè perfungitur.

Ejus magnanimitas.

Nec minor apparuit illius virtus in illa persecutionis procella, quando seditionis principes cum conjuratis ad eum è medio tollendum totâ provinciâ vagabantur: nam præsentiens furiosorum consilia, qui decreverant eum in Ecclesia sacris operantem occidere, hostibus ut erat pontificio ornatu indutus, imperterritus occurrit, gravique oratione increpitos, in hæc verba: *Pastor bonus pro ovibus animam ponit*, compescuit. Nullum certè capitis periculum ab instituta vitæ ratione eum unquam deturbare valuit. Cúmque maximis seditionibus afflictæ essent Imperii Civitates, & Reipublicæ status in summo discrimine versaretur, planéque ad interitum omnia spectarent; *Malle se*, aiebat, *vel ostiatim stipem exigere, qua vitam toleraret, quàm à fortuna Cæsaris, quæcunque ea foret, vel latum unguem alienari.* Quare Rudolphus, Matthias, & Ferdinandus II. Imperatores singulari eum amore semper sunt prosecuti, quorum gravissimis negotiis tractandis multo tempore non solùm interfuit, sed etiam præfuit: & quidem eminenti cum charactere; nam & sacræ Cæsareæ Majestatis intimus Cubicularius, arcanorúmque consiliorum Præses, & regnorum ejusdem ac ditionum hæreditariarum Protector fuisse legitur.

Dei amore, ac fidei causâ præsentissima capites pericula adit.

Ejus in Cæsarem fidelitas, ac amor.

Primariis dignitatib. fulget.

Facilitatem illius laudare nemo satis potest. Argumento ex multis sit unum. Lepusculum ceperat rusticus suis in pratis, cum Francisco Principi donaturus venerat in oppidum, sed ut erat pannosus, verebatur ad Purpuratum propiùs accedere: id simul ac illi renunciatum est, prodiit foras, ac dextera apprehensum in cubiculum introduxit, diuque ac suaviter cum illo locutus, viginti aureis donatum dimisit. Ambigeres plúsne illum sui cives dilexerint, an metuerint? semper eos auxit, quibus imperavit: viduas, pupillos, languentes sic amavit, ut statis diebus symbola iis deferenda decerneret. Familia illi erat honesta, & copiosa; ex his qui virtutibus eminerent, ad honores & sacerdotia provexit. Symphoniacos aluit plures, & ex iis electos, omnes Italos: quorum cantu imperitam demulcens plebem ad Ecclesiam, cultúmque divinum catervatim trahebat. Servos ineptos, ignavósque non dimitte-

Facilis omnibus, ac amabilis.

Familia pollet honesta, Musices amans.

Suorum defectus patientiâ emendat. mittebat, sed meliores reddere vel rationibus, vel patientiâ conabatur: conquerentibus ob id aliis, respondebat; *Divino factum consilio, ut ij inter suos essent, quò illorum culpas patienter ferret; sibique enitendum, ut eos meliores efficeret, quàm accepisset; Deique beneficio factum, ut ipse ijsdem, & majoribus culpis non laboraret.* Unde si cum cerebroso,& iracundo quandoque famulo sibi agendum esset, dicebat; *Mihi & illi sapiam, oportet.*

Ejus pietas, ac munificentia in Superos; sed præcipuè in Virginem Lauretanã. Templa Cœlitum non pauca suis impensis à fundamentis erexit: multa vetustate collapsa restauravit, & splendidiora reddidit. Virginem Lauretanam, quam *absolutam sui cordis Dominam* appellabat, tenerrimo mentis affectu coluit, illámque pluries, longo licèt itinere distans, adivit; eandémque larga semper manu donavit: argentea ornamenta artificio & pondere conspicua, quæ hodie ad Sacelli illius latera cum stupore visuntur, nostri donum sunt Cardinalis. At quoniam fani illius angelici mentio facta est, placet gloriosissimum, atque homine Christiano dignissimum facinus paucis hic referre. Eò sæpè voti solvendi causa, ut diximus, Franciscus tendebat: forte incidit in id tempus, quo aderat mulier malo genio infessa; quæ simul ac ingredientem, & parietes illos supplicîter, demissèque venerantem aspexit, in furorem acta, adgeniculatum aggreditur, palmâque graviter malam ferit inopinanti. Ea

Energumenam mirâ patientiâ à dæmonio liberat. re nihil perturbatus Cardinalis, alteram illicò percutiendam præbet, ictus ingeminat mulier, vel furia potiùs quæ mulierem agitabat: mirum dictu! animi illa summa dejectio, atque incredibilis tolerantia mulieri saluti fuit. Etenim pestis illa immanis altùm ejulans, è miseræ illius corpore abacta ad loca fœda & inculta, sitúque ac tenebris obsita sempiternis ignibus in perpetuum crucianda remigravit. In Lauretanam igitur Virginem majori atque anteà affectu

Ædem Lauretanæ similem in Moravia condit. animatus, Templum Piceno non absimile apud suos cum Ædicula sacra faciundum curavit; quod vel hodie Moravis summæ religioni est, atque saluti.

Olomucensi Ecclesiæ sanctè præest. Ecclesiam Olomucensem sibi commissam incredibili vigilantia, integritate, atque prudentia rexit: quare non alio, nisi *sancti Pastoris* nomine vulgò nominabatur. Mons adjacet Nicolspurgo asper atque præruptus; in fastigio planicies porrigitur ampla & amœna: multæ etiam arbores ex altera parte nativæ, manúque consitæ. Eò certis anni temporibus viri cum uxoribus & liberis, juvenes cum puellis, epulis, vinóque implendi contendebant: edebatur, bibebatur, vomebatur: mensis remotis ululatu barbaro

Ritum profanum, fœdumque commutat in sacrum. atque incondito, omnia sine lege, sine honestate circumsonabant; alii altercabantur, alii fidibus canebant, pars saltabat, pars ad pocula revertebatur, pars mensas instaurabat; fanda infandis (sacris præsidente Baccho & Venere) miscebantur. Non tulit *Bonus Pastor* fœdam consuetudinem, edictóque severissimo sanxit, ne eò post eum diem confluerent universi. Atque ut turpis facti memoria aboleretur, Templum in summitate magnificentissimum, in declivi multa ordine sacella cum simulacris, quæ Christi patientis cruciatum, atque interitum, miserandum in modum exprimunt, non illiberali manu extruxit. Odeum laxius & speciosius Olomuci re-

restituit, quod inchoatum ab eo, sed imperfectum relictum, nepos ejus Testamento admonitus posteà absolvit: pretiosa supellectili Sacrarium ditavit. Populi licentiam, cæteris exemplo prælucens, repressit. Victu parabili, frugali, ac sobrio utebatur: vinum præterquàm in sacrificiis (idque fuit illi à natura inditum) nunquam gustabat. Nullius vocem libentiùs audiebat, quàm illius, de voluptatis contemptu; de suppliciis sceleratorum; de bonorum præmiis. De Deo, aut regno Dei disserebat. Concionabatur ipse frequentissimè; admonitus, id genus officij Religiosis ac Curatoribus animarum relinqueret, sententiam Principe Ecclesiastico dignam pronunciavit: *Episcopos, nimirùm, & Cardinales non elingues, aut mutos esse oportere, sed ore proprio, ut exemplo, fideles ad salutem, & justitiam incendere, & informare debere.* Hujus monitis si auscultarent plurimi Episcoporum, gregi Christiano meliùs utique consultum foret. Mensæ accumbens semper aliquem Anagnostem ad se vocabat; aut cum viris pietate & doctrina conspicuis sermonem miscebat; quibus Bibliothecam locupletissimam, voluminibus undique conquisitis selectam, paraverat: eam post illius mortem Suecorum exercitus, arce in potestatem redacta, magno rei literariæ detrimento, secum avexit.

Alia ejusdē præclara opera. *Ejus sobrietas, pietas, zelus.* *Mensam sacris sermonib. condit.*

Romam ad Clementem Cæsaris nomine se contulit, ut eum, sacrumque Collegium ad auxilia contra Turcas Germanis expedienda sollicitaret: nec ipse bellicæ laudis expers fuit: nam Stephanum Bulskai ferocem indomitúmque Ducem armatâ latronum manu in Marcomannos irrumpentem, collatis prosperè signis, fudit, atque finibus suis exegit. Cum Gabriele Bethlehemo, sibi suisque sæpè infesto, de pace egit, & fœdus æquis conditionibus percussit. Matthiæ Regi Hungariæ, ut arma in Rudolpum Cæsarem fratrem jam jam parata deponeret, & cum eo in gratiam rediret, virili oratione persuasit. Perduelles sæpiùs emergentes, armis retundere, & Imperii statum in tranquillitate stabilire toto pectore curavit.

Arte bellica celebris, perduelles compescit: pacem procurat.

Sublato è vivis Clemente, Pauli V. & Urbani VIII. nomine perarduam legationem pro bono Ecclesiæ quater gessit: Primò apud Matthiam Hungarorum Regem, mox ad eundem Imperatorem declaratum; & bina vice ad Ferdinandum II. Cæsarem: semper strenuè, & cum rerum emolumento. Urbanus in literis, quibus ei legationem demandat, hoc eum elogio commendat: *Pontificis atque Imperatoris beneficentiam, Italiæ atque Germaniæ amorem promeritus, dignus planè es, cujus virtutes cælo dignas cupiamus quàm diutissimè terris commodari. Semper enim intellexisti dedecorari ministerium Christi in Sacerdotali Principatu, nisi aurum Ecclesiæ habeatur patrimonium paupertatis, nisi in fronte Antistitum magis fulgeat pietas, quàm purpura.* Deinde sequitur: *Nos ideò faventes laudibus nominis tui, volumus in præsentia renovari in Te Apostolicæ legationis splendorem, & Testimonium Pontificiæ charitatis. Quare in hodierno Consistorio Te declaravimus, sacro Senatu plaudente, Nostrum & Apostolicæ sedis Legatum, ut faustis Hungarici Regis nuptiis Nostro nomine benedicas &c.*

Pro Ecclesia bono strenuè legationib. fungitur. *Præclarum UrbaniVIII. de eo Testimonium.*

Patres

Plura ejus zeli, ac pietatis monumenta adferuntur.

Patres *Scholarum piarum* duobus in oppidis suæ curæ commissis sedulò excubare voluit, ne teneræ puerorum mentes venenatis impiorum dogmatibus sauciarentur. Societatis JESU Sacerdotibus magnos proventus, & domum satis amplam, ubi tyrones instituerentur, addixit. Nova Collegia Canonicorum Nicolspurgi multis aureorum millibus, & ex ijs unum (*Præposituram* vocant) infula decoratum, summi Pontificis diplomate constituit. Ordini Capucinorum multa domicilia suis sumptibus à fundamentis ædificavit. Puellas, quæ se Deo, cœlitibúsque devoverant, à profanorum consortio sejunxit. Sacrosancti Concilij Tridentini Decretis, quæ de Matrimonio, & cleri reformatione sunt, primus Provinciam suam adstrinxit. Aliquot pueros ingenuos & innocentes, ut Deum quotidie pro communi patriæ salute precarentur, publico stipendio ali, & bonis artibus erudiri jussit.

Brunæ sancto fine quiescit.

Demum annos natus sexaginta sex, dies viginti, postquam triginta septem purpuram & Infulam Episcopalem magnis virtutibus exornasset, XIII. Kalendas Octobris anno salutis 1636. Brunæ, quò se contulerat ad conventus celebrandos, magno sui apud posteros relicto nomine, & desiderio sanctissimè diem obijt supremum. Monumentum ejus nobile visitur Olomucii sub Odeo ab ipso condito.

Ejus scripta.

Edidit Franciscus Plures Orationes de sanctis.
Statuta item utilia pro Cleri populique reformatione.
Tractatum Controversiarum adversus hæreticos sui temporis.
Poëmata varia sacro-profana, quæ juvenis lusit.
Aliáque minutiora.

Auctores, qui ei libros suos nuncuparunt.

Ei verò Balthassar Corderius S. J. Antverpiensis, Opera Divi Dionysii Areopagitæ à se in lucem edita; & Ægidius Sadeler Tomum II. Symbolorum; Gaspar Scioppius Epistolam, seu Tractatum de Catholicæ Veritatis interpretatione inscripsêre. Vitam ejus omnium accuratissimè descripsit Carolus de Comitibus Romanus, quam publici juris fecit Romæ anno salutis 1652.

Agunt ejus memoriam Franciscus Cabrera in Carm. Ughellius in Italia sacra. Victorellus in addit. ad Ciac. Hannibal Adamus S. J. in Pallade Purpurata. Marraccius in Purp. Mar. Joannes Giacchet in Hist. Eccles. & Monasterio S. Sylvestri in Capite. Joannes Ferus de Insignibus. Carolus de Comitibus in vita, & alii.

ANNO

ANNO 1592.

SEDENTE CLEMENTE VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

SILVIO ANTONIANO S.R.E. CARDINALE.

LXXIV. SILVIUS Antonianus, patriâ Romanus, Matthæi Antoniani lanarum & pannorum mercatoris ex Pace Colella Romana fœmina filius, in mundum prodiit anno Christianæ salutis 1540. die ultima Decembris. De quo mater uterum gestans per quietem accepit, brevi fore, ut puerum singulari ingenio & pietate pareret. *Qui parentibus solatio, Ecclesiæ ornamento, & omnibus virtutis exemplo esset futurus.* Nec vanum fuit somnium. Is enim pietatis latices ab infantia cœpit haurire: incomparabili præditus ingenio & memoriâ, prima literarum elementa incredibili celeritate perdidicit. Ad bonarum artium studia natus, Poësi cùm primis & Musica mirè oblectabatur. Referunt eum vixdùm decennem, præstantis vocis beneficio, ad testudinem cujus ludebat fidibus, eruditè canentem, Principes sæpè viros mirum in modum demulsisse. Quod cùm ad aures magni illius Othonis Truchsesii Cardinalis, & Episcopi Augustani, præclarorum ingeniorum fautoris munificentissimi (de quo libro IV. n. 62. egimus) perlatum esset, puerúmque Silvium facto periculo ad magna natum deprehendisset, eidem menstrua stipendia constituit; quorum subsidio, præter nativam linguam Hetruscam, cujus perfectionem assecutus est, Latinam quoque, & Græcam tam eleganter, cultéque loqui & scribere assuevit, ut in utraque non modò perpolitus, sed planè natus videretur.

Ortûs ignobilitatem virtutibus illustrem reddit.

Vaticinium.

Poësi ac Musica delectatur.

Latinam & Græcam linguam perfectè assequitur.

Undecimo ætatis anno (quod naturæ miraculum videri possit) quodcunque propositum argumentum octonis Italicis versibus exprimebat ex tempore, & suavissimè canebat ad testudinem. Cujus rei experimentum factum est maximè in prandio, quod Cardinalis Franciscus Pisanus Patribus sui Ordinis viris clarissimis dedit. Nam cùm Alexander Cardinalis Farnesius fasciculum florum ludenti Silvio eâ lege tradidisset, ut eum illi ex Cardinalibus convivis redderet, quem olim Pontificem Maximum futurum crederet, puer exploratis omnibus fasciculum Cardinali Mediceo obtulit, qui multo post tempore ad Pontificatum sub Pii IV. nomine ascendit: ejúsque laudes ad testudinis cantum elegantissimis prosecutus est versibus. Quod Cardinalis de industria factum, neque carmen illud extemporaneum, sed meditatò compositum, domóque allatum existimans, ut ipse ludibrio haberetur, non leve commoti animi signum dedit. Sed à Cardinalibus id persanctè negantibus rogatus, ut experiretur, & argumentum, quod sibi magis placeret, in medium afferret; tum ipsum verè de pueri ingenio existimaturum. Quod cùm ab eo factum esset, ita puer eleganti carmine, ita verborum, ac sententiarum luminibus illustri rem sibi propositam explica-

Admodùm Adolescens Italicos versus condit ex tempore, canitque ad Lyram.

Hujus rei memorabile exemplum edit.

vit, ut Cardinalis summam in admirationem elatus, simul ac Pontifex factus est, conquisito illi, & invento, pontificiis in ædibus perhonorificum locum, & quotidianum victum magnificè præbuerit.

Hercules Estensis pueri ingenio delectatus, eum conducit; liberaliter habet, imbuendúmque studiis curat.

Hercules Ferrariæ Dux, qui Marcello II. Pontificatum maximum gratulatum anno salutis 1555. Romam venerat, illum canentem juxtà ac testudinem pulsantem admirabundus audivit: statímque magnis propositis præmiis conductum, secum Ferrariam abduxit: ubi non modò liberaliter eum aluit, sed etiam gravioribus disciplinis sub optimorum magistrorum cura imbuendum curavit; & in Ferrariensi Gymnasio eloquentiam & literas humanitatis, decimum sextum annum agentem, festis diebus extra ordinem docere præcepit: quod magna auditorum frequentia, nec minori sua laude egregiè præstitit. Quare non multò pòst (Philosophiâ simul, ac juris utriusque scientiâ jam jam imbutus) in Ferrariensium Jurisconsultorum Collegio laureâ doctorali ornatus est.

Hercule mortuo, Romam accitus, Cardinalis Borromæo Magister traditur: ejusq́ imperio Acta Mediolanensis Concilii conscribit. Romam redux, palatiores literas cum stupore profitetur.

Hercule Estensi demortuo, Romam, Pio IV. (cui, ut diximus, Romanam tiaram puer versibus ex tempore fusis prænuntiaverat) Ecclesiam regente, venit, à quo statim in palatium pontificium accitus, inter familiares primò adlectus, deinde Carolo Cardinali Borromæo Magister, & à secretis Latinarum literarum tributus est. Cum quo, ut Archiepiscopus Mediolanensis designatus est, Mediolanum profectus, ibidem, inter alia sibi demandata, Acta Mediolanensis Concilij conscripsit. Romam iterum à Pontifice vocatus, literas humaniores in publica Academia profitens, à viris doctissimis cum stupore auditus est. *Adeò enim* inquit Oldoinus in notis ad Ciaconium) *Urbem, & Aulam ingenij & eruditionis præstantia in sui admirationem traxerat, ut eo die, quo incæpit explicare Orationem pro M. Marcello, tanti ad eum concursus audiendi gratiâ ex tota urbe facti, ut quinque & viginti Cardinales ob eandem causam accederent.*

Ibidem consistens sacris se studiis totum tradit.

Pio V. Romanæ Ecclesiæ habenas moderante, quum Carolus Borromæus Mediolanum repeteret, Silvius parentum senectuti solatio futurus, annuente Carolo, in urbe remansit: ibi consistens, Theologiæ studijs, sanctorúmque Patrum libris perlegendis totum se tradidit; & Sacerdos cùm esset, rem divinam quotidie ad aram faciebat, præsertim in Æde D. Hieronymo sacrâ, ubi S. Philippus Nerius, cui à teneris unguiculis se in pietate instituendum, regendúmque crediderat, sanctimoniâ florebat.

Sacro Collegio annis 24. à secretis fidelem operam locat.

Sacrum Cardinalium Collegium, eodem Pio mandante, illum sibi à secretis elegit, quo munere singulari diligentia, constantia, & fide per annos quatuor supra viginti functus est. Cardinalem Moronum Apostolicæ sedis Legatum de latere, Gregorii XIII. jussu, in Germaniam abeuntem, à secretis Latinarum literarum, & interpres secutus, sobrietatis, innocentiæ, & pietatis exemplar agnitus est.

Sub Sixto V. Diplomata scribit: Libros SS. PP. à mendis repurgat.

Sixtus V. Congregationi Cardinalium res Episcoporum moderanti à secretis eum esse præcepit, quo jubente plura altioris momenti pontificia diplomata conscripsit, & nonnullos sanctorum Patrum libros ab erroribus, quos corruptores hæretici passim insperserant, expurgavit. Gregorius XIV. familiarem suum, & supplicum libel-

bellorum Magistrum constitutum, ad majorem illi auctoritatem conciliandam Papiensem Episcopum creare voluit, at ille constantissimè obluctatus, delatæ dignitati nuncium remisit, ne creditarum animarum rationem Deo reddere cogeretur.

Infulam Papiensem recusat.

Clemens VIII. hominem spectatæ probitatis, & fidei meritis fulgentem, cubiculi sui Magistrum primò, tum (Buccapadulio è vivis sublato) *Brevium*, ut vocant, *secretorum* munere cohonestavit; & mox Basilicæ vaticanæ Canonicis adscripsit eo consilio, ut non mediocris proventûs Sacerdotium sine quotidiani pensi labore possideret. At ille, quamquam ob magnas & multiplices curas, ac labores, quos in obsequio summi Pontificis sustinebat, ab onere præsentiæ in Choro liberum se de jure, ac immunem esse non ignoraret, tamen aut se negotiis, quoad poterat, subtrahebat; vel ubi non poterat, quotidianas distributiones recipere abnuebat; admonitúsque consuetudinis, & Apostolicæ auctoritatis, *quòd legitimè impediti in majori aliquo, vel meliori bono, pro excusatis, & præsentibus haberentur*, nihil privilegio motus, quidquid eo nomine ad se deveniret, id ferè totum aut pauperibus, aut piis Ecclesiarum locis distribui volebat.

Præfecturâ Pontificii Cubiculi, Brevium secretorum munere, ac Canonicatu Vaticano honestatur. Conscientiæ studens quotidianas distributiones in pauperes, ac pia loca erogat.

Abbatiam S. Mariæ *Montis viridis* à Clemente delatam, vixdùm acceptam illicò instauravit, ornavit, ditavítque. Cùm enim à Monachis Cassinensibus finitimis, quos per literas de illius Ecclesiæ cultu consuluerat, Templum tecto, campanis, sacris vestibus, & foribus carere; oppletúmque fimo, quod armentorum stabulum diù fuisset, certior factus esset; illicò mandavit Templum repurgari, instaurari, ornari, instruique suo sumptu. Amico autem suo pergrato, qui tum rerum suarum rationem putare consueverat, acriùs præproperam impensam reprehendenti, expectandúmque certè, dum ex agrorum locatione pecunia redigeretur, monenti respondit, cunctationem prorsus omnem detestabilem esse, ubi de cultu Domûs Dei agitur: *Nónne*, inquit, *meminisli bilarem datorem à Deo diligi? quin potiùs divinâ factum providentiâ censeamus, ut meæ commissa fidei hæc sit Ecclesia diutiùs neglecta, & in profanos usus contumeliosè destituta: nimirùm germani negotiatoris est, nihil repræsentare, nihil in rem quampiam, cujus ratio ignoretur, expendere. Sacerdotia nobis creduntur, non quò locupletemur, sed quo Ecclesiasticorum bonorum procuratores, & dispensatores simus, quæ partim Ecclesiæ, partim pauperes sibi vendicant.* Agi deinde cœptum à nonnullis usurariis de Abbatiæ agris conducendis, quanti superioribus annis elocari soliti essent, quingentis scilicet aureis annuis. Quod cùm minus Monachis Cassinensibus, qui soli fertilitatem nossent, probaretur, Silvio persuaserunt, ut trium annorum culturâ agrorum fides exploraretur, ipsi studium & curam benignè polliciti. Assensit Silvius. Primi verò anni proventu mille & quingentos aureos ad se pervenisse, ut accepit, familiarem suum, à quo vehementiùs objurgatus fuerat, accivit: *Vide*, inquit, *quàm potens sit Deus, quámque cumulatiùs rependat iis, quibus Dei cultus & honor est curæ? nimirùm substantia cùm benè erogatur, augetur.*

Abbatiam S. Mariæ Montis Viridis instaurat, & ornat.

Reprehensus ob id, dignũ viro Ecclesiastico responsum dat.

Diffidentem Oeconomũ objurgat: Dei bonitatem commendat.

Cardinalis renuntiatus, Confessarii suffragium, Deique opē implorat, ne collata purpura sibi detrimento cedat.

Anno 1596. Clemens Pontifex Silvium pro meritis præmiaturus, miris eum laudibus publico in Consistorio celebratum inter Presbyteros Cardinales Titulo S. Salvatoris in Lauro retulit. Qui mox ut purpurà ornatus est, Joannem Matthæum Oratorii Sacerdotem, virum vitæ sanctimonia celebrem, confessarium suum accedens, rorantibus oculis in hæc verba compellavit; *Pater mi, angustia mihi sunt undique, ora, ora, ne hic pileus rubeus me perdat: nôsti, elatos ruinæ proximos esse*: atque his dictis Templum Oratorii ingressus, Dominum de genu obtestabatur; *ne se vivum inde egredi pateretur, si purpuram sibi detrimento futuram agnosceret.*

Romanum populum Tyberis inundatione afflictum pro subsidio recreat.

Humilis itaque in sublimi illo honoris gradu, humillimum quemque à suis perhumaniter excipiendum, & ad se admittendum dixit, eos autem & sedens ad mensam, & cubitum procedens, ad virtutem, & ad Numinis metum assiduè hortabatur. In victu & vestitu parsimoniam amplexus, numos in pauperes & loca sacra effundebat.

Cùm exundans extra alveum Tyberis, ac restagnans, majori, quàm credi potest, calamitate Romanos anno 1598. pridie Natalis ejus, affecisset: Silvius familiares suos inter prandendum his ferè verbis allocutus memoratur. *Has pœnas, filii charissimi, Deus meis, & fortasse cujuspiam vestrum delictis offensus exigit: pauperes tamen nunc vapulant; pauperes affictantur, qui tabernas depressiores cœno adhuc obductas, aquisque fluvialibus madentes, magno cum valetudinis periculo incolunt, rerúmque omnium penuria laborant. Nos autem sublimioribus ædibus recepti ciborum copia affluimus: nos deliquimus, ac illis, opinor, immerentibus supplicium sumitur. O nos miseros, qui ad hæc non expergiscimur, nec attendimus quorsum hæc tendant; ad graviora scilicet, nisi resipiscimus, reservamur mala: redimamus igitur peccata nostra eleemosynis.*

Quin & vectigal illius anni in pauperes erogat.

His dictis domûs suæ præfecto imperavit, ne quid eo toto anno emi, apponíque sibi præter paululum carnis vervecinæ, & jusculum, pyrúmque coctum pateretur: *Et vos*, inquit, *filii si minùs lautè vescimini, libenti animo ferte, Deúmque in membris suis, id est egentibus alendum putate; totum enim hujus anni vectigal meum refocillandis pauperibus erogandum decrevi.* Hæc simul ut dixit, libellum sua manu conscriptum è sinu protulit, œconomóque tradidit, ac mandavit, ut pecuniam universam, quam habebat, juxtà quod suo illo scripto continebatur, sedulò in pauperes distribueret.

Egenis puellis clanculùm dotem assignat.

Commendatis sibi duabus nobilibus, sed egenis puellis ducentos aureos per Sodalitatis beatæ Virginis Annuntiatæ Præfectos dedit, ne dotem à se profectam scirent illæ.

Munera contemnit: charitate nitescit.

Munera quævis, etiam honesto titulo oblata, semper constantissimè renuit: operam, & gratiam suam nunquam vendidit, vel ostentavit: in pauperes, præsertim emendicare erubescentes, singulari pietate enituit.

Alia ejusdē pietatis & munificentiæ opera.

Quinquagenarius propè in Clementis aulam nondum cooptatus, nunquam ex ædibus discedebat, quin priùs matrem salutasset, & benedictione ab illa donatus esset, domum rediens, ad eandem resalutandam accedebat. Familiaribus ægrotantibus paternæ charitatis viscera patefaciebat; necessaria

saria

ſaria ab ijs deſiderari non patiebatur: in ſingulas ferè horas, qui decumbentes inviſerent, eorúmque ſtatum explorarent, humaniſſimè mittebat; ipſe etiam, negotiis vacuus, frequenter eos ſolaturus accedebat. Locis piis ſua manu in volumen redactis menſtrua ſubſidia transmittebat. Virginum ſacrarum, & virorum religioſorum egentium cœnobiis continuo præſidio variis largitionibus fuit; eadem benignitate uſus in Sacerdotes egentes, peregrinos, & carceribus arctatos. Religioſos ordines tenerrimè diligebat, tuebatur, auſterioris diſciplinæ vitam amplexos ſuſpiciebat. Vallicellanis Patribus ob Philippi Nerii reverentiam in primis addictus fuit: eorum ædem frequentavit, & in ea ſæpè populum è ſuggeſtu pia & diſerta oratione à terrenorum amore avocatum, ad cœleſtium deſiderium incendit. Nunquam otio torpuit; cùm ad animum relaxandum, aut corporis membra neceſſariâ exercitatione reficienda exibat, non amœna, non profana, ſed ſacra loca, Baſilicáſque luſtrabat. Deiparam Virginem præcipua quadam veneratione proſequebatur, ejus Litanias quotidie, ac tertiam Roſarii partem cum ſuis recitabat. Diſſimulabat injurias divino igne ſuccenſus, & condonabat. Virginitatis decus (ſive corpus, ſive mentem ſpectes) nunquam temeraſſe; multóque minùs lethali culpa animam oneraſſe, jurejurando poſt obitum ejus edixit, qui ſacras ejus confeſſiones multis annorum luſtris excepit.

Officioſus ac liberalis in viros religioſos.

Ejus in Deiparam Virg. amor & pietas.

Virginitatē perpetuò coluit. nullius noxæ lethalis ſibi conſcius.

Purpuratus peregrinorum pedes lavit; Xenodochia obivit; ſacro ſermone populum docuit; Templa reſtituit; Sacella extruxit, oratoria condidit, eáque multis donavit: inquit de eo Oldoinus. Incomparabile erat in illo arcanorum creditorum ſilentium; elegánſque, & Latinæ linguæ ſplendore nitidus ſtylus: horis paucis literarum acervos conticiens, nihil demebat, mutabat, aut lituris obducebat, adeò verba inventis apta reſpondebant. Acri ejus judicio viri doctiſſimi quique (Cardinales præcipuè Auguſtinus Valerius, & Cæſar Baronius) ingenii ſui monumenta excutienda, & expurganda ſubjecêre. Eô ſua ætate Romæ nemo doctior, Latinior, terſior, limatior habebatur: adeò excultum in omni arte gerebat ingenium, defœcatúmque judicium.

Doctrina & eruditione celebris habetur.

Ejus judicio Viri Docti acquieſcunt.

Annum agens tertium ſupra ſexageſimum, hinc ſe migraturum (ſeu animo præſagiente, ſeu viſo aliquo indicante) certò cognovit: id quod ipſemet amicis nonnullis, tum familiari ſermone, tum ſcriptis Epiſtolis lætus aperuit. Quare eo anno & ſacellum, & tumulum, in quibus condi vellet, extrui abſolvíque præcepit; ſéque ipſe, generalis confeſſionis amuleto, ad hujus labentis vitæ finem egregiè comparavit. Menſe Julio cùm noctes aliquot ac dies Brevibus ſeu Epiſtolis Clementis nomine ſcribendis duxiſſet inſomnes, aſſiduáque graviſſimarum rerum cogitatione ſeſe non admodùm benè diſpoſitum afflixiſſet, lethali morbo correptus eſt. Ergo ſepoſitis omnibus, ſtatim Sacerdotis miniſterio labeculas animi terſit, divinóque roboratus pane, Teſtamentum condidit, vigore cujus duodecim ſacras domos, æris indigas, ex aſſe hæredes ſcripſit. Clemens Pontifex, pro ſuo

Mortis horam præſentiens, tumulum ſibi parat.

Piam condit Teſtamentum.

Pontificia benedictione munitus, riteque expiatus sanctè expirat.

suo in eum amore, decumbentem, citóque migraturum invisit; ac sacra benedictione donatum, semel iterúmque complexus suaviatus est. Post discessum Pontificis sacrâ morientium unctione armatus, cœlestique viatico iteratò refectus, ipsa die Virginis in cœlum evectæ, uti optaverat, mortalitatem exuit anno salutis 1603. Flevit, ingemuitque Pontifex, nihil Silvii morte sibi tunc gravius accidere potuisse contestans. Corpus sacra pompa, cereis ac funalibus accensis, præcedente Clero, prosequentibus atratis defuncti familiaribus, & aula Pontificis universa, stipantibus hinc inde prætorianis militibus, & agmen claudentibus levis armaturæ equitibus, illatum est ad ædem Virginis Deiparæ in Vallicella: nullo, uti jusserat, Epitaphio nobilitatum.

Funus ejus magna celebritate effertur, ipséque curatur.

Multa Silvius vincta pedibus, & soluta oratione eleganter doctéque scripsit. Nomenclator Cardinalium hæc nominatim recenset.

Præclara ejus ingenii monumenta.

De Christiana puerorum educatione Tractatum.
Dissertationem de obscuratione solis in morte Christi.
De successione Apostolica.
De Stylo Ecclesiastico, seu de conscribenda Pontificali Historia.
De Primatu S. Petri.
Symbolum Apostolicum Catechismo Romano insertum.
Responsionem ad Oratores Alexandrinos.
Lucubrationes in Rhetoricam Aristotelis.
Commentaria in orationes Ciceronis.
Orationes tredecim Ferrariæ & Romæ habitas.
Explicationes, & Centurias varias.
Complura varii generis Brevia Apostolica.
De Italiæ calamitate Carmen.
Carmina heroica ad Cæsarem.
Volumen Epistolarum.
Poëmata varia sacro-profana.

Meminêre illius cum laude Marraccius in Purp. Mar. Ludovicus à S. Carolo in Bibl. Pontif. Ludovicus Donius d' Attychi in Histor. Cardd. Paulus Manutius in Epist. Famianus Strada in Prolus. Bentivolius in Mem. Hist. Janus Nicius Erythræus in Pinacotheca Hieronymus Ghilinus in Theatro Vir. literat. & alii plures.

ANNO 1592.

SEDENTE CLEMENTE VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

ROBERTO BELLARMINO
S. R. E. CARDINALE.

ROBERTUS Bellarminus Hetruscus, avitâ paterni juxtà ac materni generis nobilitate illustris, Politiana in Civitate anno reparatæ salutis 1542. die 4. Octobris, magno Reipublicæ Christianæ bono, natus patrem habuit Vincentium Bellarminum optimæ notæ virum, matrem verò Cynthiam Cervinam primæ nobilitatis & virtutis fœminam, Marcelli Papæ II. sororem. Puer egregiæ indolis & pietatis, nondum sexennium egressus, concionatores æmulans, lineam indutus vestem è superiore loco ad sui similes de acerbis Christi cruciatibus sæpissimè, nec ineptè loquebatur. Grammaticæ, Humanitati, & Rhetoricæ diligenti operâ datâ, Græcas literas incredibili celeritate apprehendit sub Pàtrum Societatis Jesu disciplina. Interim Poësis amore captus, Virgilii juxtà ac Horatii verbis in pangendo carmine felici æmulatione usus est. Sextum decimum ætatis annum nondum attingens, primum illúdque pervenustum *de Virginitate* Carmen scripsit; atque in acerbo, eòque immaturo funere Roberti Cardinalis Nobilii memoranda senilíque judicio haud indignâ Eclogâ lusit. Extat ejusdem ingenii monumentum Poëma Sapphicum de Spiritu sancto, cujus initium est; *Spiritus celsi Dominator axis*; & Hymnus perquàm elegans de S. Maria Magdalena, *Pater superni luminis*, quem Clemens VIII. inter sacros Hymnos Breviarii Romani, à se tunc primùm recogniti, in festo ejusdem Divæ jussit statui. Quin & Musicæ desiderio flagrans, canendi suaviter, ludendíque sonoris instrumentis adhuc puer præcepta hausit: sicut cum tenero Nasone *lib. 4. Trist.* non ineptè dicere posset. LXXV.

Magno Reipublicæ Christianæ bono nascitur.

Nondùm sexennis Concionatores æmulatur.

Admodùm adolescens pervenusta pangit carmina.

Ejus Hymnus inter sacros refertur.

Canendi, ludendíque peritus.

At mihi jam puero cœlestia sacra placebant,
Inque suum furtim MUSICA traxit opus.
Et petere Aoniæ suadebant tuta Sorores
Otia, judicio semper amata meo.

Adultior factus, ut gravioribus studiis ingenium, mira jam eruditione præstans, ampliùs excoleret, non dissentiente patre Athenas Patavinas petiit: ibi rerum mortalium (excitante Deo) horrore concepto, de suscipiendo Societatis Jesu Instituto seriò cogitare cœpit: nec tardè novum Roberti consilium clara indicia parentibus aperuerunt, qui quanta molestia ex inconsulta hac filii deliberatione fuerint affecti quantóve dolore oppressi, dici facilè non potest. Nam in illo, tanquam fortissimo fulcro, totius Bellarminæ domûs spes, quæ occasum spectabat, inclinata erat: vehementer igitur commoti, nullam viam, qua illum à proposito revocarent, intentatam reliquêre. Sed neque amicorum suasiones,

De suscipiendo Soc. JEsu Instituto cogitans variè impugnatur.

ne-

Sed non expugnatur.

neque Majorum preces, neque domeſticorum ſquallor obfirmatum in bono animum à ſententia deterrere potuerunt; imò exagitatus domeſtico hoc conflictu Roberti animus tantò firmior evaſit, quantò acriùs in dies impugnabatur. Proponunt illi antiquiſſimam & nobilem Eccleſiaſticorum ſæcularium religionem; gloriæ & honoris gradus in illa promittunt; ad pinguia Sacerdotia, & Cardinalatûs inſignia facilè per eam aſcenſum ei futurum præmonſtrant, ad quæ ſeclulum aditum nuper inventæ Societati commemorant. Sed hæc ipſa, quorum cauſâ illi pugnabant, ipſum reddebant fortiſſimum, planéque inexpugnabilem, utpotè qui res eas infra ſe poſitas ex animo aſpernabatur, & tanquam fluxas vanitates prorſus deſpiciebat.

Soc. JEſu ingreditur; poſitóque ritè tyrocinio, docentis ſimul, & concionantis munere cum laude perfungitur.

Eluſis igitur forti animo periculis, Romæ cum Richardo Cervino conſobrino in Societatem Jesu cooptatur duodecimo Kalendas Octobris anno ſalutis 1560. ætatis ſuæ decimo octavo. Tyrocinio in Collegio Romano ritè peracto, Philoſophicíſque ſtudiis triennali opera defunctus, magno omnium plauſu Magiſter Artium creatur, paulóque pòſt Florentiam ad Rethoricam, & Sphæram publicè docendam mittitur. Ibi conſtitutus, præter Latinas Orationes plures in Templo maximo habitas, juſſus eſt à Rectore imberbis planè, nullóque inſignitus ordine, conciones certis diebus ad populum habere. Florentiâ ad *Montem vivium* vulgò *Regalem* apud Subalpinos evocatus, ibidem in Collegio Societatis Græcam linguam exactè didicit, & docuit; Somnium Scipionis explanavit; & ſacris iterum ſermonibus admotus, populum è ſuggeſtu erudivit.

Publico elogio tum ob ſacram eloquentiam, tum ob eruditionem Theologicam commendatur.

Quidam non ineruditus, nec vulgaris vir nominis, qui eum concionantem audivit, hominis eloquentiam, nervúmque miratus, ſoluta concione gratulabundus ſucclamavit; *Nunquam ſic locutus eſt homo, ſicut hic.* Patavium inde profectus, ſacræque Theologiæ myſteriis ad miraculum excultus, Genuam ornandæ Congregationis Provincialis causâ citatur. Ibi unius propè anni periodo commoratus, integro biduo in ſummo loci Templo theſes cùm Philoſophicas, tum Theologicas tanta cum dignitate, ſapientia, & eruditione propugnavit, ut omnium ſibi mentes non modò devinxerit, ſed & famam *Incomparabilis viri*, juvenis licèt, tulerit.

Sacris initiatus primam immortali Deo hoſtiam Lovanii litat.

Anno 1569. Præpoſito Generali mandante, Lovanium, Latinas conciones habiturus, conceſſit. Ibi omnium primus è Societate Summam D. Thomæ Theologicam profeſſus, ſacris ordinibus, annuente Præpoſito Generali, initiari voluit. Quare Leodii ſubdiaconatu, Gandavii Diaconatu & Presbyteratu ſuſcepto, demum Lovanii Sacerdotii primitias divinæ Majeſtati obtulit anno ſalutis 1570.

Linguam Hebraicam edoctus, eandem publicè interpretatur.

Emiſſis exinde quatuor Societatis votis, animum ad ediſcendam linguam Hebraicam tanto cum fervore appulit, ut eam brevi edoctus, publicè ibidem, nec ſine laude docuerit. Non tamen interea temporis pietatis ſtudium ullo modo intermittens, cuſtodiæ cordis quàm maximè advigilabat, ne inanis gloriæ tinea ſcientiæ ſtudio innaſceretur. Ad eum finem concinnaverat ipſe ſibi regulas quaſdam privatas, juxta quarum tenorem vitam omnem ſuam inſtituendam decerneret: quæ poſt obitum ejus inter ſche-

ſchedas repertæ, typíſque ad aliorum profectum mandatæ, ſic ſonant: *Cùm experrectus lucem primam videris, ſubeat animum cogitatio, te in hac vita peregrinari: ideò nihil curandum, quàm ut itineribus tuis directè ad Deum abeas. Talia verò meditans orabis, ut exoneret te Deus ſarcina gravi. In meditatione, & re divina hoc age, ut cum Deo unum ſis, & quàm minimi pendas, ſi fortè in ſenſu animæ non ſit voluptas ulla; æſtimes verò non ipſum te illum eſſe qui celebrat, ſed Deum, quem induis, & cujus tameſi non pro menſura perſonam imples. Cùm ante tribunal mentis conſcientiam excuties, multus eris in charitate erga Deum, & in noxarum diſquiſitione brevis, quam nihil opus eſt, eſſe nimiam; ac poſt mergeris in rubro mari ſanguinis Chriſti. Dum te induis aut paſceris, urgeat te præſentia Numinis. Negotia ne perperàm agas; quin ea incipias cum fiducia magna, & mente in cœlum ſublata; probabis eadem priùs ad lumen Dei. Horis, quæ finem laborum ferent, meditare hilaris, atque affabilis eſſe, & cura, ut vis intentióque animæ remittat ad obſequium Dei, ejuſdémque illuſtrationes celare memineris, perinde, ac ſi ab illis obſcurus eſſes. Noctu demùm, quando cubitum ibis, cogites modum, quo ſuper crucem Chriſtus membra reclinavit propter nos, & cures ut te ſomnus occupet ſtratum ſuper ejus pectoris ſanctiſſimum vulnus.* Hæc ille majori ſpiritu, quàm verborum congerie.

Privatas ſibi regulas, pro vitæ ratione ſanctè inſtituenda, præſcribit.

At cùm provincia illa Belgica infeſto militum hæreticorum incurſu turbaretur, videns ſalutem temporalem fugæ præſidio eſſe vendicandam, unà cum ſociis mutatis veſtibus fugit Duricum, ubi per quatuor menſes commoratus, rediit Lovanium. Sed cùm ob aëris intemperiem in morbos graviſſimos incidiſſet, quibus curandis ſola cœli mutatio ſupereſſe videretur, accerſitus in Italiam, Romam venit; Controverſiáſque in Romano Collegio per annos undecim magno auditorum accurſu, ac fructu explanavit: quibus elapſis à Sixto V. Romano Pontifice cum Henrico Caëtano Legato pontificio anno 1590. in Galliam miſſus, ibíque per menſes ſeptem moratus, multa, eáque perquàm moleſta in Pariſienſi obſidione pro Chriſti nomine paſſus eſt: qua occaſione inſignem Epiſtolam Apoſtolici Legati nomine ad univerſos Galliæ Præſules, ut eos à periculo ſchiſmatis revocaret, Latino idiomate ſcripſit. Sixto V. ſexto Kalendas Septembris ejuſdem anni vita functo, Bellarminus cum Legato Romam reverſus eſt.

Redux in Italiam, Controverſias Romæ magna cum laude, & fructu profitetur.

In Galliis conſiſtens, egregiam Epiſtolam ad vacillantes in fide Præſules ſcribit.

Innocentius IX. vixdum Pontifex acclamatus, laborum Bellarmini pro Eccleſia exantlatorum rationem habens, illi purpuram maturare jam jam decreverat. Verùm altero ſui Pontificatûs menſe nondum elapſo extinctus, meditatum opus perficere non valuit. Gregorio XIV. auctor fuit ut Biblia ſacra Sixti V. ad incudem revocarentur, & reſtituta (adjecta præfatione) typis cuderentur. Gregorius ad ea recognoſcenda, & ad Lovanienſia præcipuè revocanda, Congregationem inſtituit: id actum Zagarolæ in ædibus M. Antonii Columnæ Cardinalis: intererant Cardinalis ipſe Columna, Alanus Magiſter ſacri Palatii, & Bellarminus, aliique nonnulli doctrinâ præſtantes Theologi. Gregorio XIV. & Innocentio IX. demortuis, Clemens VIII. ea recognita ſub Sixti V. nomine, cum præfatione à Bellarmino confecta, edi juſſit.

Gregorium XIV. ad Bibliorum editionem hortatur.

Anno ſalutis 1597. Cardinali Toleto vitâ functo, Clemens Bellar-

A Clemente VIII. Theologus Pœnitentiarius &c. ac Cardinalis creatur.

minum in Pontificium Theologum electum, supremæ Inquisitioni Consiliarium dedit: is à Palatio Vaticano abhorrens, apud Pœnitentiarios Vaticanos, Clemente non invito, sedem fixit. Exacto biennio, muneri interrogandi, seu examinandi futuros Episcopos; & Vaticanæ *Pœnitentiariæ*, ut vocant præpositus, cùm in exacta utriusque muneris functione, suspicienda merita collegisset, inter Presbyteros Cardinales Titulo S. Mariæ in via, ab eodem Pontifice cum hoc elogio adlectus est: *Hunc eligimus in Cardinalem, quia non habet sibi parem in Ecclesia Dei quoad doctrinam; & quia est nepos optimi & sanctissimi Pontificis*, puta Marcelli II. Titulum S. Mariæ in via, paucis ante obitum septimanis, ob venerationem S. Caroli Borromæi, in illum S. Praxedis commutavit. Revocandum hìc in memoriam arbitror illud, quod superiùs de pugna domestica Bellarminum inter & parentes retulimus. Nempe parentes eum olim in spem domûs sustentandæ, & amplificandæ ab ingressu Societatis prohibere conati sunt: ipse verò labentium dignitatum horrore concepto, ut ab earum periculo securus, tutissima in arce vitam duceret, in sacra Societatis claustra sese abdiderat: *Verùm*, ut bellè ait Franciscus Sacchinus, *In id, quod fugiebat, per suam maximè fugam incurrit; & propinqui id, quod volebant, per id maximè, quod nolebant, invenêre*. Adeò mirabilis in sanctis suis Deus est.

Insigne Clementis de eo Testimoniū.

Honores, dum fugit, consequitur.

Assumptus ad purpurā, statum, non animum mutat.

Robertus autem (qui honorem purpuræ ægrè admodùm admiserat) etsi compulsus statum mutare sit visus, animum tamen invicta stabilitate firmum, nunquam vel in minimo immutavit. Siquidem sui semper similis, quidquid semel aggressus fuerat, strenuè prosequebatur; nullis omninò parcendo laboribus, ut & religioni fructum parere; & Christiano nomini splendorem conciliare posset. Nam si coluerat anteà in omni vita sua innocentiam ac probitatem, tunc inter gravissimas rerum occupationes nihil unquam priùs habuit, quàm ut Deum veneraretur; & Sodalitatis legibus solutus, secundùm leges ejusdem vivere videretur: quare sicuti præ cæteris obedientiæ tuebatur virtutem, ita in omnibus suam consuluit religionem, & ejus Præposito cum voluntate semper judicium quoque submisit. Quò ad ea verò, quæ propriam disciplinam intuentur, hanc vivendi formam sibi firmiter retinendam proposuit. Summo mane, ut primùm evigilasset, cœlestium bonorum contemplationi fermè per horam vacabat: deinde divinum officium, capite detecto, vel genibus flexis, vel stans summa cum devotione persolvebat: sacrum Missæ sacrificium quotidie (præterquàm devexa jam ætate propter corporis imbecillitatem) immortali Deo litabat: cæteras Canonicas preces unà cum officio B. Virginis Mariæ, & Rosario statis horis recitabat, quo tempore erumpens in lachrymas repertus est sæpissimè. Vesperè autem antequàm necessariæ se committeret quieti, spatium temporis in his, quæ die transegerat, revolvendis consumebat, & pijs precibus ac suspirijs labeculas animi, si quas deprehendisset, diluebat. Somni fuit adeò parcus, ut sæpissimè superioris temporis partem, qua cubili recipiebatur (quod secundùm instituta Societatis servare sanctè solebat) in divinarum rerum contemplationem converteret: postremò verò, quod è gravissimis, & quotidianis occupationibus,

Ejus in purpura vivendi ratio.

Sacrum Missæ sacrificium quotidie celebrat.

Somni parcissimus, contemplationi, & scriptioni vacat.

bus; quas purpurata dignitas requirebat, supererat temporis, id totum in cœlestibus perscrutandis mysteriis, vel iis, quæ edidit, scriptis condonabat componendis. Domesticis suis tria præsertim, inter alia multa, indixit prohibita; *Blasphemiam* nimirum, *carnis illecebras, & pugnas.* Quæ omnia tanto insectabatur horrore, ut firmo remanente decreto à se dimissos, qui in hæc inciderent, declararet. Pluries in annum ipsemet illos cœlesti Pane reficere volebat, & priùs pijs monitis præparare: quotidianas preces instituit, quibus, ipso quasi præeunte, omnem circa se familiam adesse jubebat: illis etiam præscripsit, ne unquam aditum ulli se petenti prohiberent: neque ferè aliquis ad eum accessit officium petiturus, quem non ad multos passus obviàm procedens perquàm benignè exciperet, atque etiam foveret, si posset; si verò non posset, suâ saltem devinctum gratiâ dimitteret: nec rarò de brevi suo censu detraxit, ut egestati consuleret eorum, quorum postulationibus aliter subvenire non poterat. Opes, & ornatus severissimè repudiavit semper, eorum verò, quæ dignitatis erant, extitit zelantissimus: munera, sine Pontificis venia, neque accepit ipse, neque ut à suis acciperentur, indulsit. Congregationibus sanctæ Inquisitionis, Indicis, Rituum, & Examinis Episcoporum, de propaganda fide præfectus, diligentissimus intererat; nec ullas unquam functiones Cardinalitias, nisi justâ præpeditus causâ, omittebat.

Quæ vitia domesticis interdixerit?

Ejus singularis in omnes humanitas.

A fastu & avaritia alienus, dignitatis tamen rationem habet.

Anno 1602. Capuanus Archiepiscopus à Pontifice renuntiatus, consecratúsque, accepto pallio, post dies paucos (Pontifice & Aula demirante) Romà, ad traditam sibi Ecclesiam excolendam, Capuam discessit. Die Ascensionis Domini Capuanum populum prima vice è superiori loco cœpit edocere; quo munere frequenter nec sine maximo fructu deinceps functus est. Ædem sacram principalem unà cum palatio Archiepiscopali ad meliorem formam suâ impensâ redegit. Egentibus in ea civitate familiis, à se descriptis, singulis mensibus pecuniam & cibaria transmisit; piis verò locis menstrua subsidia constituit, eadémque largâ manu ad Calendas cujuslibet Mensis exolvi curavit. Cum Canonicis Ecclesiæ suæ horariis precibus interesse solitus, munera, quæ Archiepiscopis præsentibus ob id dabantur, respuit, vel accepta mox in pauperes dispertiit. Virginum quoddam Collegium solutâ fœdè disciplinâ, corruptísque moribus, ad veterem sobrietatem, legúmque sanctimoniam revocavit. Hospitium, quo peregrinos, omniumque ferè ordinum advenas liberaliter exciperet, humanitérque tractaret, constituit. Triennio, quo Capuanæ Ecclesiæ oculatissimus præfedit, ter diœcesim, habito toties Synodali concilio, lustravit. Clemente VIII. è vivis sublato, urgente sacro Senatu, ad Vaticana Comitia cùm illi migrandum esset, illachrymantem totam urbem vidit, atque hæc dicentem discessurus audivit: *Ne derelinquas nos, Pastor bone, ne deseras nos Orphanos, sub te, qua peccavimus, pater, filii emendabimus.* Paulus V. Leoni XI. paucis post diebus subrogatus, Capuam eum redire non permisit, quod diceret; *Virum talem non uni Ecclesiæ, sed toti orbi Christiano necessarium esse.* In electione Leonis XI. & Pauli V. Deo ex animo dicebat; *Mitte*

Præsul Capuanus renuntiatus, multa præclarè, & sanctè operatur.

Sacrarum Virginum disciplinæ consulit.

Ægrè à Capuanis dimittitur.

Supremam dignitatem miro ardore declinat.

quem missurus es, & à Papatu libera me Domine. In Comitijs Pauli V. parùm abfuit, quin in summum Pontificem deligeretur, sed ipse virum gravissimum, suum studium, opem, operam, ac clientelam pollicentem, ut desisteret, per sacra omnia hortatus est, neque ei pro oblato tali beneficio (quod multi alii aureis brachiis excepissent) gratias referre dignatus est: aiebat autem *summum Pontificatum esse laborem periculosissimum, seu periculum laboriosissimum, quod nemo, nisi à Deo specialiter vocatus, prudenter subiturus esset.*

Ejus notabile dictum.

Quot annis in sacro secessu animū expurgat.

Quot annis secretus ab aliis curis ad silentium, & contemplationis studium, pulverem ex negotiis contractum excussurus, atque ad reddendam Deo villicationis suæ rationem se comparaturus, confugiebat. Egressus è sacro secessu illud solemne habuit, in fine cujuslibet anni rationes componere cum omnibus, & quod superesset, statim in pauperes, viduas, atque pupillos distribuere, quos nec stare ante se, dum stipem precarentur, aperto capite patiebatur. Reperitur in egenorum necessitates, piósque usus, paucis annis plusquàm quinquaginta aureorum millia expendisse; quæ sanè fuit liberalitas haud modica, si exiguum ejus redditum proventum attendas, quorum etiam diminutionem spontè passus est, deposito ad nutum Pontificis Capuanæ Ecclesiæ Titulo ac censu, cujus jacturam, etsi meritò posset, nunquam sibi restitui flagitavit. Cæterùm vitam duxit planè talem, quæ cum priscis sanctissimis Patribus, ac Præsulibus jure comparari queat, sive studium pro Ecclesia, sive zelum animarum, sive parsimoniam in victu, sive denique labores sacros, eósque immensos, vitæque sanctimoniam spectes.

Ejus in pauperes profusa liberalitas.

Vitam ducit priscis Patribus non absimilem.

Senio confectus, impetrata à Pontifice venia, ad Domum Professionis secedit, ubi se ad obeundam ritè mortem comparat.

Hoc vitæ genere ad nonum supra septuagesimum ætatis annum, sensibus quidem integris, sed corpore propter inaudita vigiliarum, & laborum ab infantia suscepta incommoda penitùs attrito, pervenit. Cùm igitur obitûs sui tempus ex certis indicijs exploratum haberet, supplici libello à Pontifice Gregorio XV. veniam petiit, ut sibi proximè è vivis excessuro liceret, publicarum occupationum onere deposito, ad suam redire religionem, tanquam ad quietis locum, ubi ex toto corde pœnitentiam agere; piisque meditationibus, ac precibus ad illud momentum, à quo omnium summa dependet, se se præparare posset. Itaque veniâ, beneficio Octavii Cardinalis Bandini, viri amicissimi à Pontifice impetratâ, in Domum Probationis, ut vocant, Societatis Jesu, octavo Kalendas Septembris secessit: ibi instantis mortis assiduò memor, libellum *De Arte benè moriendi* conscripsit, quem suarum editionum juxtà ac vitæ terminum esse voluit. Confecto hoc libello, illicò cœpit ex morbo periculosè decumbere, febríque defatigari continua, quæ duplicis tertianæ, ut dicunt, proportionem habens, vigesimo illum die ad extrema perduxit. Quare vocato mox sacerdote, venerabili cibo ad exitum roborari; & S. Caroli Borromæi mortis lectione ad agonem animari voluit. Et quia jam per decem annos anteà Testamentum ex indulto Pontificis de rebus humanis sapientissimè condiderat, cœlestibus ideò tantùm incumbens meditationibus, etiam de spiritualibus testaturus, *Medie-*

Libellum de Arte benè moriendi conscribit.

tatem

tatem unam animæ suæ Christo JESU, alteram verò sanctissimæ Virgini Mariæ legavit. His peractis, oleo exeuntium, sacráque Pontificis benedictione munitus, divinum viaticum iteratò petit, lectóque consurgens illud de genu devotissimè suscepit. Tandem Creatori suo spiritum redditurus, sacratissimam Christi è cruce pendentis effigiem per iteratos amplexus tenerrimè exosculatus, labantibus brachiis capiti suo imposuit in supremæ devotionis signum, deinde ad pectus illà dulciter strictà, brachiis in ipsiusmet crucis figuram cancellatis, Apostolico Symbolo, Psalmo quinquagesimo, oratione Dominica, & salutatione angelica clarè, distinctéque pronunciatis, ac intermortuis denique vocibus dulcissimo JESU nomine trigesies invocato, sanctissimè, ut vixit, expiravit die 17. Septembris, anno post Christum natum 1621. ætatis suæ anno septuagesimo nono. Corpus in Domum Professorum Societatis Jesu delatum, ac funebri oratione à Tarquinio Gallucio celebratum, ibidem terræ mandatum est, cum hac nobili inscriptione ab Odoardo Cardinali Farnesio non sine lachrymis concepta, & marmori insculpta.

Animam suam JEsu & Mariæ Testamento transcribit.

Vitam sanctè actam beato fine concludit.

ROBERTO CARD. BELLARMINO POLITIANO
E SOC. JESU, MARCELLI II. P.M. SORORIS
FILIO ODOARDUS CARDINAL.
FARNESIUS
Sui erga virum, quem patris loco semper coluit,
amoris nunquam morituri monumentum
posuit.
Obdormivit in Domino Anno salutis M. DC. XXI.
Ætatis suæ LXXIX.

Ejus Epitaphium à Farnesio Card. positum.

Extat ejus Testamentum apud Oldoinum in notis ad Ciaconium, dignum sanè suo conditore, quod magnam spirat pietatem, charitatem, modestiam, humilitatem, nec minorem redolet cæterarum Christianarum virtutum congeriem. Sed nec prophetico caruit lumine, quo irradiatus multa prædixit, ut notat & enarrat Ludovicus Donius d'Attichy Episcopus Æduensis, Tomo 3. florum Historiæ Cardinalium, qui doctrina & pietate excelluerunt pagina 715.

Ejus religiosum Testamentum.

Jam hic locus esset de variis ejus, iisque doctissimis scriptis disserendi: sed integro tractatu opus foret, si accuratè vellem ejus eximios præstantissimi ingenii fœtus, partúsque recensere. Appositè hic occurrit & quadrat insigne dictum Divi Hieronymi de S. Cypriani libris. *Hujus ingenii superfluum est indicem texere, cùm sole clariora sint ejus opera.* Cæterùm si quis unquam post S. Hieronymum meruit Catalogo Scriptorum Ecclesiasticorum adscribi, fuit ipse Bellarminus, qui tam doctè, ac prudenter illorum seriem contexuit; tulítque de eorum scriptis, & ipsis Scriptoribus rectum judicium, ut hoc ejus Opus, mole quidem tenue, instar Operum ejus omnium (ut inquit Andreas Saussayius in ejus Elogio) non abs re censeri possit: siquidem fuit quasi palmare opus ejus, nullúmque edidit pondere gravius, sensu uberius, verbis succinctis & concisis luculentius, accuratiúsque. Tres in Classes ejusdem opera sunt divisa.

Quàm dignè Scriptorum Ecclesiasticorum Catalogo inseratur.

POLEMICA.

Ejus admiranda Opera in tres Classes dividuntur. Polemica.

Ut sunt celebres ejus Controversiæ adversus omnes ætatis suæ hæreticos: Opus spissum sanè, atque operosum, omnibúsque numeris absolutum, in tres tomos distinctum, & 64. libris comprehensum, apud Catholicos & Hæreticos saniores maximo in pretio ac honore habitum; quod in solo Septentrionali tractu ad annum usque 1631. vicesies sudasse sub prælo observarunt Sylvester Petrasancta in ejus vita, & Philippus Allegambe in Bibliotheca Soc. Jesu. Opus item de Potestate summi Pontificis in temporalibus contra Guilielmum Barclaium. Responsio ad duos libellos in favorem Reipub. Venetæ adversus interdictum Pauli V. Responsio ad Tractatum septem Theologorum pro causa ejusdem Reipublicæ. Responsio ad oppositiones F. Pauli Servitæ, nec non Jo. Marsilij Neapolitani. Responsio ad librum inscriptum, *Triplici nodo triplex cuneus* adversus Jacobum Regem Angliæ. Apologia pro eadem Responsione, in qua ejusdem Regis Præfatio monitoria refutatur. Aliáque id genus plura.

PIA.

Pia.

Ut sunt, de ascensu mentis in Deum. De septem verbis Domini in cruce prolatis. De æterna felicitate sanctorum. De Arte benè moriendi. De Gemitu Columbæ, sive de Bono lachrymarum. Liturgia Apostolica. Oratio de Passione Domini & nonnulla alia.

EXEGETICA.

Exegetica.

Ut sunt, Commentarius in Psalmos. Conciones sacræ. Explicatio Symboli Apostolici. Explanatio Doctrinæ Christianæ pro iis, qui erudiunt alios. De officio Principis Christiani. De officio Episcopi ad Nepotem Episcopum Theanensem. Hymni sacri. Institutiones linguæ Hebraicæ. Concio de B. Aloysio Gonzaga ad socios &c. Ex quorum vel brevi indiculo satis patet, magnum hunc Cardinalem, nihil nisi quod magnum est, unquam excogitasse, scripsisse, aut edidisse. Ut non vacet mysterio, quòd in ejus *Nominis literis* hoc Anagramma tam verè, quàm feliciter latere inventum sit.

Verissimum juxtà ac Nobilissimũ Anagramma.

Robertus Cardinalis Bellarminus è Societate JESU.

Anagramma.

Lateri errores, ac astutias Calvini omnes delebis.

Non minùs scitè & scienter de ejus moribus, ac celebri memoria Thomas Dempsterus Scotus, pro religione Catholica exul, vir clarissimus, cecinit sub ipsius persona hoc de illo Elogium, paucis expressum iambis.

Dempsteri de eo Jambus.

Fui Sacerdos, & decorus Infulis,
Socius JESU, & nominis cultor sacri;
Exterminator hæresum, Christi pugil,
Sanguine parentum nobili; Papæ nepos,
Et Cardinalis consecratus purpurâ,
Hic condor, umbra, pulvis, & fluxus cinis.

Fuit

Fuit verò Robertus Bellarminus ſtatura puſillæ proxima, collo brevi, nec ſanè nimis eleganti forma; quamvis ejus animi, ingeniique probitas, pulchritudóque in ore emicaret. Ita tamen toto vultu & habitu conſtitutus erat, ut non alio *modeſtiæ* imaginem effingere quis potuiſſet, quàm & ad mortem uſque teſtatus eſt. Magis quàm quiſquam alius, id quod volebat, purè, dilucidè, propriis aptiſque vocabulis explicabat; inventis rebus verba ita reſpondebant, ut nullam in ejus ſcriptis lituram deprehenderes.

Bellarmini deſcriptio.

Agunt de eo citatus ſuprà Ludovicus Donius d' Atticby in vita tom. 3. florum Hiſtor. à pag. 667. ad 724. Sylveſter Petraſancta in vita. Alegambe in Biblioth. Soc. JESU. Ughellius in Ital. ſac. Marraccius in Purp. Mar. Janus Nicius Erythræus in Pinacoth. Henricus Albi in Elogiis. Hieronymus Ghilinus in Theatro Vir. literat. Hiſtoria Soc. JEſu. Andreas Sauſſaius in Continuat. Libri de Script. Eccleſ. Morerius in Dict. Hiſt. & multi alii.

ANNO 1592.

SEDENTE CLEMENTE VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

SERAPHINO OLIVARIO S. R. E. CARDINALE.

LXXVI.

SERAPHINUS Olivarius, natione Gallus, Petri Olivarii ex Razalia conjuge Itala filius poſthumus, primam lucem aſpexit Lugduni anno ſal. 1534. Olivarius à puero ſumma pietate in matrem viduam affectus, per omnem ætatem tanto eam honore, tantáque obſervantia coluit, ut jam annis maturus, dignitatibúsque conſpicuus, ab illius nutu, atque imperio pendere totus voluerit: illud Eccleſiaſtici c. 3. ſemper in ore habens; *Qui matrem honorat, theſauros congregat.* Unde ob eam pietatem obveniſſe ſibi dignitates à Deo poſteà collatas palàm, nec immeritò profeſſus eſt.

Matris obſervantiſſimus exiſtit.

Puer Turoni Græcis ac Latinis literis egregiè inſtitutus, quum excellenti ingenio polleret, Bononiam, hortante Jacobo Razalio Vitrico ſuo, altioribus ſtudiis, ac maximè juriſprudentiæ operam daturus, ſe contulit. Ibi nonnullis annis commoratus, in arripiendis liberalibus diſciplinis tanta uſus eſt celeritate, ut vel ſenum induſtriam, doctrinámque longo intervallo anteceſſerit. Cujus rei periculum factum eſt in eo: nam cùm Juris Civilis docendi muneri, demortuo ordinario Doctore, alter ſufficiendus eſſet, ac plures, tum cives, tum aliarum civitatum docti, & ætate provecti viri comparuiſſent, iſte ſolus externus adoleſcens (vix enim vernantibus in genis primæ lanuginis veſtigia apparebant) competitores omnes ſuperavit; *Non Majorum commendatione* (ut inquit Oldoinus) *non gratia, non pretio, ſed ingenij, ſed doctrinæ, eruditionis laude, in qua cæteris, multùm ipſum ætate antecedentibus, ſuperior habebatur.* Sed non ampliùs biennio potuit eruditum hunc juvenem Bononia in

Litteris egregiè proficit.

Admodùm juvenis Bononiæ juri interpretando admovetur.

eo munere occupatum habere, properantem ad urbem, quò sua eum virtus ad Aulæ decus, ad orbis terræ negotia, atque adeò ad purpuram ipsam, urgentibus simul ac faventibus fatis, evocabat.

Romæ Auditoris Rotæ munere decoratur.

Romam ut attigit, statim Pij IV. (juvenis sapientiam admirantis) delectu, Auditor Rotæ nominatur: quem locum tanta cum dignitate, atque opinione doctrinæ per annos quadraginta tenuit, ut solus principatum Jurisprudentiæ obtinere putaretur; & ad eum tanquam ad Pythium Apollinem cuncti consilium expetitum accurrerent, essetque domus ejus instar Curiæ, in qua ipse Oraculum emineret. Et meritò quidem: non enim, ut quidam, rerum omnium rudis, & Juris scientia vacuus, sed omnium disciplinarum apparatu instructus, ornatúsque ad eam provinciam capessendam accesserat. Quo fiebat ut ejus ædes non illustrium modò Patronorum, Advocatorúmque, ut ejus muneris ratio postulabat, multitudine celebrarentur; verùm etiam Theologorum, Philosophorum, Historicorum, Rhetorum, Poëtarum, aliorúmque eruditorum frequentià redundarent, quos omnes, finitis, doctis colloquiis, vel epulo humanus excipiebat; vel musico concentu à labore studiorum recreabat: Nam Musicæ peritus & amans, quoties negotiis vacuus esset, ad dulcem illam animi remissionem avidissimè descendebat.

Disciplinis omnibus instructus deprædicatur.

Magnus Literatorum ad eum concursus.

Legationibus præclarè fungitur.

Fuit in dicendis sententiis gravis, circumspectus, liber, & ab omni sinistro affectu alienus, Judex fortis, magnanimus, æqui, rectique tenax. Gregorius XIII. eundem ad Henricum III. Poloniæ Regem electum, congratulationis gratiâ, anno 1573. Nuncium Apostolicum expedivit; & Sixtus V. ad sedandos motus in Gallia excitatos: utrobique cum laude & fructu, suo munere functum. Clemens verò VIII. multiplicia ejus merita præmiaturus, Patriarcham primò Alexandrinum, ac biennio pòst Presbyterum Cardinalem Titulo S. Salvatoris in Lauro, Henrico Magno Galliæ Rege commendante, renuntiavit. Qui demum meritis & senio gravis, postquam Paulo V. ad summam rerum in Comitiis suffragatus esset, naturæ debitum solvit Romæ anno salutis 1609. die 10. Martij, ætatis anno septuagesimo quinto: sepultus in monte Pincio in ædibus SS. Trinitatis Patrum Minimorum.

Patriarchatu Alexandrino, & purpura ornatur.

Ejus Obitus.

Mirè laudatur à Justo Lipsio, & Jano Nicio Erubræo.

Virum hunc *omni disciplinarum genere, artiúmque liberalium elegantiâ ornatissimum* scripsit Justus Lipsius in Epistolis 53. & 56. Cent. 5. ad ipsum datis. Et certè ingenio, doctrinâ, Jurisperitiâ adeò æqualibus suis præstitit, ut Janus Nicius Erythræus in prima parte suæ Pinacothecæ de eo scriptum reliquerit: *Me puero, atque etiam adolescente tantoperè efferebatur, ut Seraphini vox, non hominis certè nomen, sed Jurisprudentia vocabulum esse videretur.* Quare Guilielmus Blancus Albiensis Jurisconsultus de tanto viro hoc Anagramma scripsit.

Anagramma.

Seraphinus Olivarius:
Luna, seu Pharos Juris.

Scri-

Scripsit Decisiones Rotæ mille quingentas in utroque Jure. *Ejus scripta.*
Volumen unum Responsionum decisivarum.
Et alia nonnulla: quorum pleráque tum Romæ tum alibi typis mandata sunt.

Ejus memoriam agunt Joannes à Bosco Cœlestinus in Orat. funeb. Justus Lipsius in Epist. Janus Nitius Erythræus in Pinacoth. Petrus Frizonius in Gall. Purp. Antonius Sanderus in Elog. Cardd. Henricus Spondanus in Annal. Claudius Robertus in Gall. Christiana. Arnaldus Cardinalis Ossatus lib. 2. Ep. 4. & lib. 5. Epist. 143. Moreriuus in Dict. Hist. & alii.

ANNO 1592.

SEDENTE CLEMENTE VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

DOMINICO GINNASIO S. R. E. CARDINALE.

DOMINICUS Ginnasius, Italus, Francisco patre Medico sua LXXVII.
ætate facilè principe in Municipio quodam ditionis Bononiensis (*Castel Bolognese* vulgò nuncupato) genitus est anno Christianæ salutis 1550. Dominicus parentum cura humanioribus literis apprimè expolitus, Bononiæ, hoc est in Sapientum Virorum Seminario Juri Cæsareo ac Pontificio operam navavit, plausúque publico laureâ doctorali ob eximiam eruditionem ibidem insignitus est. Ergo Jurista egregius patris intuitu à Clemente VIII. Pontifice maximo in palatio susceptus est, cùm jam sub Gregorio XIII. Signaturæ Gratiæ ac Justitiæ Præsulis dignitate ornatus esset; & sub Sixto V. Legati vices in Campania gessisset, quam provinciam, dum suæ fidei credita esset, non solùm ab impura scelestorum hominum colluvie, transfugarúmque injurijs, verùm etiam à publicorum sicariorum cædibus, & infestatione expiavit. Quin & Firmanam quoque civitatem, & Piceni regionem à longa exulum vexatione, collatis prosperè signis, liberavit.

Litteris apprimè imbutus laureâ doctorali insignitur.

Campaniæ, ac Firmanæ Civitati præfectus, publicam tranquillitatem procurat.

Hic, quòd divitijs, ex multa sobrietate collectis, cæteris multùm præstaret, sæpe numero per interpositas personas admonitus est, ut officium aliquod Romanæ Curiæ expositâ pecuniâ coëmeret, quo sibi viam ad purpuram faciliùs aperiret, negavit planè id se commissurum, asserens; *Dignitates præsertim Ecclesiasticas non pretio, sed meritis comparandas esse; neque eas, nisi mereretur, expetere.* Hoc dicto ad aures Sixti V. perlato, protinùs eum, nihil tale cogitantem, rejectis competitoribus, Archiepiscopatu Sipontino donavit, addito hoc elogio; *digni sunt dignitatibus, qui eas mereri, non mereari gestiunt.* Sixto sublato, à Clemente VIII. Florentiam primùm, deinde in Hispaniam gravibus de causis Nuncius ablegatur. Quem magistratum toto triennio ea fide, prudentiâ, integritate, atque laude gessit, ut discedens sexdecim aureorum millibus ab Hispaniarum Rege donatus memoretur; quam summam, ut erat mirè liberalis, antequam è Regno migraret, mox in pauperes Hispanos dispertiri jussit, contestans;

Ejus memorabile dictũ.

Infulâ Sipontinâ donatur.

Legatione Hispanica, & purpura ornatur.

ſtans; *Eos, qui Chriſti legatione funguntur, mundas manus, & pauperum rationem habere debere.* Ea magnanimitate adeò ſibi Regis animum & gratiam conciliavit, ut is ſcriptis protinus Romam literis, pro exornando purpurâ Ginnaſio apud Clementem inſtiterit. Pontifex regiis ſimul precibus, & meritis Ginnaſii gratificaturus, eundem anno ſalutis 1604. die 9. Junii in ultima, quam habuit, Cardinalium enunciatione, ſacro ſenatui Presbyterum Cardinalem Titulo S. Pancratij adſcripſit.

Vir pius, frugalis, continens, ac munificus.

Ginnaſius Cardinalatum, quem propitio Deo ad ſeptem luſtra protraxit, ut Eccleſiaſticum Principem decet, cum non vulgari probitatis opinione, laudéque integritatis ſuſtinuit. Fuit, ut initio dixi, in ſumptu parcus, frugalis, ſobrius, continens, & ab omni luxu, ambitionéque alienus; familiam tamen aluit ſemper honeſtam probis ac eruditis viris conſtantem: &, quæ ſumma ſacrati Deo viri laus eſt, quod à luxu detraxit, meliori ſemper cauſæ addixit: Eccleſiis videlicet ædificandis, inſtaurandis, exornandiſque; pauperum inopiæ ſublevandæ; aliiſque pijs fundationibus condendis. Erexit ultra hæc nobile Collegium duodecim ſtudioſorum adoleſcentium parentibus orborum, quos Romæ in propriis ſemper ædibus ali, & erudiri in omni diſciplinarum genere mandavit. Verùm quia neptim habebat grandævam, virginem piiſſimam, & in pauperes munificentiſſimam, Catharinam nomine, illius precibus exoratus, adoleſcentium Collegio monaſterium Sanctimonialium adjecit, in proprijs ædibus conſtructum, annuóque competenti reddituu proviſum. Quare Moniales ejusdem Eccleſiæ, pij fundatoris & benefactoris memores, ſubjectam inſcriptionem ſupra fores cœnobij incidi curarunt.

Collegium Orphanorũ Romæ erigit.

Cœnobium item pro Sanctimonialibus.

Dominico S. R. E. Cardinali Ginnaſio
Epiſcopo Oſtienſi, ſacri Collegij Decano &c.
Qui aula mutato nomine in clauſtrum S. Matris
Thereſiæ, piè ſuas ædes ceſſit DEO, atque ad
hanc formam reduxit, ac dotavit, Anno ſalutis
M. DC. XXXVII.
Moniales Corporis Domini
Grati animi Teſtimonium poſuerunt.

D. Luciæ Templum inſtauratũ, Deiparæ Virg. nuncupat.

Templum huic Monaſterio contiguum, D. Luciæ olim ſacrum, à ſe ſplendidè reædificatum, Deiparæ Virgini dicatum voluit, marmorea ejusdem Virginis ſtatua ſuper ipſius Templi janua collocata cum ſequenti inſcriptione.

DEIPARÆ VIRGINI
&
S. Luciæ Virgini & MARTYRI.
Dominicus Card. Ginnaſius Sac. Coll. Decanus
à fundamentis extruxit Anno Dom. 1630.

Alia ejusdẽ pietatis & liberalitatis opera.

Nec modò vicinas, ſed remotas etiam ornavit urbium ædes. Carpentoracte, quæ Galliæ Narbonenſis urbs eſt, dum ſuo ſubditam patrocinio teneret, nonnullis Templis de novo excitatis, vel certè inſtauratis auxit: in pauperes ibidem conſtitutos, ut defunctis ſtato tempore ſuffragia ferrent, multa millia aureorum erogavit. Divi Michaëlis Tem-

Templum in Gargano monte situm, divitijs, proventibus, ornamentis locupletavit. Bononiæ sacrarum Virginum Cœnobium Divi Dominici condidit, amplissimísque redditibus stabilivit. Octo ibidem puellis egenis, singulis annis dotalem pecuniam, totidémque juvenibus parentibus destitutis stipendia assignavit.

Celebratur maximè à pietate & misericordia: narrant enim, qui res illius gestas enucleatiùs referunt, dum in Præfecturis esset, quoties impellente justitiâ in destinata neci capita sententiam scribere cogeretur, toties in lachrymas solutum effugia in Jure, quò reos liberaret, quæsivisse: & si quando vi legum indispensabilium mors reo infligenda esset, integras noctes inter suspiria duxisse insomnes, optasséque nescire literas, ne tali fungi officio compelleretur. Gratissimus fuit erga omnes, sed præ primis in Aldobrandinam familiam, cui se omnia post Deum debere sæpissimè testatus est. Hinc adeò tenerè Hippolytum Cardinalem Aldobrandinum illius familiæ postremum amavit, ut ex illius obitu nimium mœrorem concipiens paucis post mensibus obierit Romæ Episcopus Ostiensis, & sacri Collegii Decanus, annos natus 89. quos usque ad extremum exegit viridi salute.

In reos mortis quantâ misericordiâ effulserit!

Ejus in Aldobrandinā familiam gratitudo.

Paucis ante obitum diebus, quasi quodam arcano Numinis afflatu correptus, ardenti vultu, ridentibus oculis, novóque gestiens lætitiæ sensu, nescio quid magni faustique relaturus, neptem adiit Catharinam, virginem, ut diximus, sanctissimam, cui subortam animo voluptatem in hæc verba exposuit: *Viximus*, inquit, *filia, viximus, Deo meæ navis rectore in cœlum evocante; caduci corporis funes è vitæ littore brevi solvemus. Decolorem purpuram lætus abjiciam, ut pulchriori Christi sanguinis ostro convestitus, beatorum civium transcribar in Senatum. Ut arduum ad patriam iter faciliùs urgerem, grave divitiarum onus angusto pauperum in gremio deposui. Nec honorariis, ut spero, dignitatum laqueis implicitus adhærebo, qui divinæ gratiæ beneficio hæc dulcia Principum vincula corpore subivi, non corde, amoris tantummodò nexibus involvendo veri lucem honoris, quam per hos non tam honores, quàm honorum umbras diù mortalis vitæ inter tenebras indagavi, ut divina mihi bonitas spem facit ac fidem, demum libens aspiciam. Tu filia si quid labis ab ijs inustum est, postquàm liber animus meus ex ergastulo corporis evolaverit, non doloris, sed pietatis absterge lachrymis. Patruum quidem & parentem amittis, sed patrem habes ac sponsum immortalem, cui te, præcisâ spe nostri generis propagandi, castâ despondisti, ille sponsæ suæ superbas Principum nuptias respuentis invigilabit ad curam; provisa satis es, me licèt abeunte, tali protecta tutore, tali munita sponso.* Has inter patrui voluptates hæsit virgo tam improviso nuncio consternata: sed impendentis mali nulla penitùs signa præcognoscens, conceptam paulatim formidinem cohibebat: ubi verò apertissimè, ac sine ambagibus certam ab eo signari diem mortis audivit, rescisso iterum vulnere recruduit dolor.

Mortem suā Sorori lætam prænuntiat.

Successit paulò post dies cinerum; & licèt infirmus, propéque nonagenarius esset, cibis nihilominus vesci voluit Quadragesimalibus, non obstante hortatu tum medicorum, tum familiarium, obnixè eum obtestantium, ut ijs valetudinis causâ abstineret; quibus ille

Jejunii Ecclesiastici observantissimus.

ille indignanti similis respondit; *Cur me per biduum vultis solvere Quadragesimam, quam annis octoginta amplius sartam tectam servavi?* per biduum dixit, & ita prorsus evenit: nam altera die, Sacramentorum robore probè munitus, magna animi tranquillitate, è vita excessit Romæ die 13. Martij anno 1639. sepultus in Ecclesia S. Luciæ, suis ædibus proximâ, & à se, ut diximus, à fundamentis restitutâ, cum sequenti Epitaphio.

Romæ piissimè expirat.

COGITAVI DIES ANTIQUOS, ET ANNOS ÆTERNOS IN MENTE HABUI.

D. O. M.

Rarum ejus, sed verum, atque promeritum Epitaphium, à fratre positum.

Dominico Ginnasio de Castro Bononiensi S.R.E. Card. Decano
Pietate, Justitia, Prudentia, Liberalitate spectabili
Qui cùm Sixti V. Pont. Max. auspiciis Campaniam & Picenum à latrociniis purgasset, Archiepiscopus Sipontinus electus est: Deinde à Clemente VIII. (oblato Thesaurarii Pontificii munere recusato) Florentiam primò, tum in Hispaniam Nuncius ablegatus, tandémque Cardinalis creatus, solis virtutibus Purpuram debuit. Quam, ut pretiosiorem cælo redderet, omne pauperum genus sublevavit in terris. Divinum cultum, ædificatis Ostiæ, Velitris, in Gargano monte, in Castro Bononiensi, ac in urbe Sacellis Templísque, amplificavit: publicam utilitatem fovit, Cænobia, Xenodochia, Collegia juventutis fundando: Davidicos Psalmos piis lucubrationibus illustravit: Ad ultimum plenus dierum & meritorum post domum in Cænobium Deo dicatam ad cælestem domum demigravit.
Catharina Ginnasia Patruo benemerentissimo mærens posuit, senis quotidianis pro ejus anima sacrificiis in hoc Templo institutis.
Vixit annos LXXXIX. Obiit IV. Idus Martii Anno salutis MDC. XXXIX.

Vir intemeratæ pudicitiæ creditur.

Fama constans est, pudicitiæ florem ab illo ad extremum usque spiritum, integrum, illibatúmque servatum esse: somni cibíque parcissimus, ad nudam semper carnem cilicium gestavit.

Ejus scripta.

Scripsit piissimas Interpretationes in Psalmos omnes.
Annotationes item doctissimas in Pentateuchum.
Aliáque nonnulla: quæ omnia duobus voluminibus benè magnis comprehensa, Romæ anno 1636. typis mandata sunt.

Ejus mentionem agunt Andreas Victorellus in vita S. Andreæ Corsini. Hippolytus Marraccius in Purp. Mar. Janus Nicius Erythræus in Pinacotheca. Hieronymus Ghilinus in Theat. Vir. litter. Leo Allatius in Apib. Urb. Halervordius Biblioth. Curios. Ludovicus Morerius in Diction. Hist. & multi alii.

ANNO 1592.

SEDENTE CLEMENTE VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

JACOBO DAVY PERRONIO S. R. E. CARDINALE.

JACOBUS Davy Perronius, origine Gallus, magno Ecclesiæ, totiúsque Galliæ bono ortus est anno salutis 1556. die 25. Novembris apud S. Laudum in Normannia inferiori, ex illustri familia Perroniorum *de Creteville & Langerville*, parentibus tamen Calviniana hæresi infectis, & Genévæ, omnium hæresum sentinæ, incolis. Jacobo corporis egregiam speciem cùm natura indidisset, longè tamen præstantius ingenium elargita est, quo omnium scientiarum facillimè principatum obtinuit, ut ait in vita Oldoinus: memoria viguit excellenti, judicij acrimonia, mentis acumine, sermonis suavitate prorsus admirabili. Hic à teneris annis ab ipsomet patre suo, viro literato Latinâ simul & Græca lingua eruditus, cùm vix decennium evasisset, peramœnos in utraque literatura versus, orationes, elogia, suprà quam ætas ferret, eruditè conscripsit. Posteà Mathesi ac Peripateticæ Philosophiæ admotus, mirum est, quanta ingenij celeritate, quanta animi subtilitate acutissimas difficultates penetrarit, discusserit, enodaverit? Grandior factus, & ad miraculum doctus, assiduâ sanctorum Patrum lectione ad castra Catholicorum (velut alter Augustinus) animum seriò convertit, sub Christi vexillis deinceps contra crucis ejusdem inimicos militaturus. Ergo ejuratâ hæresi, ex eodem suggestu, è quo contra orthodoxam fidem olim peroraverat, deinde pro illius defensione publicè loqui, acriter disputare, fortitérque dimicare cœpit: non sibi soli natus, sed multis, quos ut oves errantes, ostenso veritatis lumine, catervatim ad genuinum Christi ovile reduxit; inter quos non postremus numeratur doctissimus Henricus Spondanus, qui solidissimis ejus rationibus convictus, sanámque Ecclesiæ Romanæ doctrinam amplexus; illustris posteà Apamiarum Antistes evasit, ac innumeris errantibus, ut in viam salutis redirent, scriptis, verbo, & exemplo incentor & auctor fuit. Quique, magno rei tum Christianæ, tum literariæ bono, duodecim Cardinalis Baronij Annalium Ecclesiasticorum Tomos in unum, clarâ Epitome, contraxit; eandémque Historiam egregio stylo & ordine usque ad annum 1640. felici labore ac fama produxit. Obiit verò ipse meritis, senio, ac piis operibus clarus, anno æræ Christianæ 1643. die 18. Maji ætatis suæ 75.

LXXVIII.

Nascitur parentibus nobilibus, sed hæresi infectis.

Excellenti ingenio pollens, miros in omni literatura progressus facit.

Fidem Orthodoxam amplectitur, eandemque propugnat, ac innumeris, ut resipiscant, auctor est.

Inter conversos numeratur Henricus Spondanus, vir doctrina, virtute, & libris editis clarissimus.

Cæterùm Perronius mirâ Dei providentiâ incidit in notitiam, & gratiam Henrici III. Galliarum & Poloniæ Regis, à quo Bibliothecæ regiæ præfectus, præ ingenij præstantia delectus fuit, ut Ronfardo, Homero Gallico, encomium defuncto pangeret: deinde ut Mariæ Stuartæ Scotiæ Reginæ, acerbum funus passæ, parentaret ejusdem Hen-

Henrici III. Gall. Regis favore, Bibliothecæ Regiæ præficitur. Floret mirâ dicendi facundiâ.

Meduntæ cum hæreticis congreditur, victoriam obtinet: ac Henricum IV. ad fidem reducit.

Henrici Regis jussu, qui Rex etiam ejus operâ in præfatione à se habita Blesis, initio Comitiorum generalium, magna cum suinominis gloria, & audientium admiratione usus est. Illo autem sub annum 1589. infelicissimo parricidio de medio sublato, ad ejus successorem Henricum IV. cognomento Magnum sese reflexit; quem primùm in Rothomagensi obsidione cultissimo sermone salutavit. Hinc novæ gloriæ seges, messisque: Nam cùm Meduntæ Catholici ab heterodoxis in certamen provocati essent, Perronius Ecclesiæ bono natus, fidei Catholicæ sibimet tuendas partes excepit, ac non ancipitem de adversariis, gladio veritatis jugulatis, victoriæ palmam revexit, quæ in oculis Regis luculenter fulgens, animum ejus ad auditum fidei plurimùm permovit, & tandem cor ejus ad optatam bonis omnibus conversionem, & ad Majorum fidei publicam professionem inflexit: *Quo facto* (inquit Andreas Saussayus in Elogio Perronii) *ingentem DEO gloriam dedit, Ecclesia primogenitum suum reddidit, Gallia peperit salutem, Catholica fidei palmam in altum extulit; Angelisque & cunctis Beatis in cælo ineffabilem excitavit lætitiam.*

Mornæum, virulentum hæresiarchã gladio veritatis jugulat, planéq; elinguem reddit: qua occasione multis ad viam salutis auctor est.

Hoc hæresis opprobrio percitus Philippus Mornæus armatus lividúsque dogmatista, virus pestiferum majoris odii in Ecclesiam Catholicam concepit, ídque demùm infeliciter infelix ipse palàm evomuit. Emisit siquidem subinde in lucem funestum librum Gallico editum idiomate *De Eucharistia, ejúsque usu & abusu*, conquisitis undique Scripturæ, & sanctorum Patrum testimonijs respersum, sed refertum falsis interpretationibus, putidis paralogismis, fucatis rationibus, innumeris erroribus, & crassissimis mendaciis totum instructum. Tunc Perronius hæresum osor, impugnator, & domitor acerrimus, pro fidei veritate animosè insurgens, palàm scriptis, & sermonibus publicis protestatus est, se exitiosum hunc orcóque dignum librum, plùs quingentis falsitatibus & mendacijs scatentem, clarè eversurum, si manus conferendi facultas à Rege concederetur. Hinc ortum famosissimum illud colloquium apud Fontem bellaqueum, amœnum, regiúmque palatium: Ubi consessu facto coràm Rege, Galliæ Proceribus, regni nobilibus, atque universa aula, Mornæus impostor falsi convictus, pudefactúsque obmutescens clàm præ verecundia se aulâ surripuit. Parto hoc nobili triumpho multi ex Proceribus & nobilitate, qui seducti à Mornæo secùs de fide sentiebant, perculsi veritatis evidentiâ, ad sinum matris Ecclesiæ ultrò redierunt, bonorum omnium aggratulatione & plausu.

Mirâ Sectarios convincendi gratiâ pollet.

Pollebat enim Porronius mira Sectarios convincendi, & sacris monitis afficiendi gratiâ, adeo ut cùm de his à devio tramite revocandis ageretur, id dicto usurparet; *Hos si convinci cupitis, ad me perducite: at conversos si avetis, dirigite ad Episcopum Genevensem:* Ad Franciscum scilicet Salesium, qui sex eorum millia & ampliùs ad Catholicæ fidei cultum reduxerat.

Dum Episcopus Ebroicensis inauguratur,

Erat tunc Perronius, quando Mornæum Hæresiarcham confusum, elinguémque reddiderat; Episcopus Ebroicensis, ab Henrico IV. sub annum 1595. ad eam dignitatem evectus: Quem cùm Romæ Franciscus Cardinalis *de Joyeuse* ritu solemni inaugu-

raret,

raret, Clemens VIII. Pontifex Maximus gaudii lachrymas continere non valens, hæc scripturæ verba protulit: *Inveni virum secundùm cor meum*, detractúmque de suo digito Pontificalem annulum digito Perronii neo-electi inseruit, quem ille ab eo tempore ad extremum usque spiritum in signum amoris, & venerationis tanti Pontificis digito gestavit. Cùm verò Perronius in dies majoribus Ecclesiam meritis irradiaret, tandem orante Henrico Rege, sacro Cardinalium cœtui ab eodem Clemente die 17. Septembris anni 1603. adscriptus, titulum Presbyteralem S. Agnetis in agone accepit. Clemente anno pòst ad meliorem vitam evocato, interfuit Perronius Cardinalis electioni primùm Leonis XI. deinde Pauli V. cui auctor fuisse memoratur, ut solemnis disputatio *de auxiliis gratiæ efficacis; de libero arbitrio; de Prædestinatione*: excitandis scrupulis, & periculosis opinionibus opportunior, quàm ferendis fructibus, silentio involveretur. Ejus quoque præcipuè operâ inter Venetos & Paulum V. quæ diù viguerant, lites compositæ.

Annulo à Clemente VIII. donatur.

In sacrum Collegium ab eodem cooptatur.

Periculosã de Prædestinatione Disputationem improbat.

Reversum Româ in Gallias (Belneo Archipræsule mortuo anno 1606.) illustriores Senonensis Metropolis infulas induere; Franciæque summi Eleemosynarii munus obire Rex Henricus jussit, quem etiam politicis negotiis præcipui momenti primarium ministrum constitutum, funesto mox Galliæ fato ipse abreptus, pro solatio conjugi Reginæ, liberis regiis, & Regno reliquit: opportunè scilicet, nam magnus vir iste Reginæ & filiis in maximis periculis non minimo fuit adjumento. Paulò antè cùm Jacobus I. Angliæ Rex famosum librum, fidei controversias continentem publicasset; eundémque ut Regem everteret Henrico IV. dono misisset, jussit Rex Perronium Cardinalem eidem accuratam responsionem scribere: Qua ille compositâ perspicuè & nervosè, more suo dicta vel commenta Angli Regis confutavit, confoditque. Reliquum vitæ polemicis Scriptis contra hæreses edendis Perronius (jam orbis Christiani oraculum) feliciter insumpsit, quæ concinnè tùm Parisiis, tùm alibi excusa, omnium manibus versantur, solísque splendorem exuperant. Horum Catalogum, ne nescius sit lector, ad calcem mox referemus, ubi pauca, quæ supersunt, & mortem tanti viri expediverimus.

Præsul Senonensis, ac summus Franciæ Eleemosynarius eligitur.

Famosum juxtà ac virulentum Angli Regis librum confutat, ac evertit.

Perronio Senonis agenti oblatus est libellus quidam anonymus *De Ecclesiastica & politica potestate*, in Gallia compositus, qui cùm immunitati Ecclesiasticæ maximè contrarius, planéque injuriosus esset, utpotè ab insano cujusdam Sectarii cerebro enatus, eundem in Synodo suæ provinciæ Senonensis Lutetiæ congregatâ, ut erroneum, schismaticum, & hæreticum condemnavit, flammísque exuri jussit. In Comitiis Regni anno salutis 1614. Lutetiæ celebratis, nomine Ecclesiasticorum luculentissimam Orationem multarum horarum *de re Ecclesiastica* habuit, sumpto exordio ex illo Davidis versiculo Psalmi 50. *Domine labia mea aperies, & os meum annuntiabit laudem tuam.* Distinguens potestatem Ecclesiæ spiritualem, & regnorum temporalem adeò prudenter, eruditè, ac modestè, ut privilegio Cleri defendendo, de regia nihil detraheret majestate & authoritate; atque hanc asserens, Ecclesiastico juri nihil etiam derogaret.

Fidem Orthodoxam, ac immunitatem Ecclesiasticam egregiè propugnat, & asserit.

Alia memoratu dignissima operatur.

garet. Viros politioris literaturæ maximè coluit toto suæ vitæ cursu; quibus ut Regis gratiam conciliaret, auctor fuit ut Regale Gymnasium à Ludovico XIII. suo hortatu institutum, in locum Cameracensis succederet. Rothomagum ad conventus publicos evocatus, magnâ industriâ omnium animos ad Regis obsequium, bonique publici amorem concitavit. Denique ut attentiùs, liberiúsque literis invigilaret, & post innumeros labores senectæ tranquillitati consuleret, abdicatis magna ex parte gravioribus negotiis, Bagnoletum, qui vicus suburbanus propè Luteriam est, secessit:

Lutetiæ Parisiorum riste expiatus moritur.

ubi cùm Apologiam pro fide Cath. adversùs Angliæ Regem appararet, lethalem in morbum incidit, quo acerbissimè per dies quatuordecim, urinæ retentione, cruciatus, Lutetiámque revectus, susceptis summa devotione Ecclesiæ Sacramentis, emeritam Deo animam reddidit die 5. Septembris, anno à Christo nato 1618. identidem has D. Augustini voces repetens: *Domine, agnosce quod tuum est, ignosce quod meum est.* Corpus delatum Senonas magnifico sepulchro, scitáque inscriptione decoratur: quam exhibent, præter continuatorem Ciaconij, doctissimi Fratres Sammarthani sub Titulo Archiepiscoporum Senonensium.

Ejus Elogiū ex Andrea Saussey.

Andreas Saussayus in Elogijs Scriptorum Ecclesiasticorum hoc eum brevi sed nervoso præconio concelebrat. *Fuit vir iste præclarissimus in omni genere Historiarum Antistes; decus & ornamentum Ecclesiæ Gallicanæ; Catholicæ Religionis fortissimum præsidium; Hæresis invictus debellator, ac triumphator inclytus, in quo uno pariter decertarunt rarum ingenium, incomparabilis memoria, eloquentia admirabilis: in quo exornando utraque vicis ars & natura, utraque illum immortalitate consecravit.*

Scripsit verò vir elegantis ingenii, peracuti & firmissimi judicii, memoriæ ad convincendum hæreticos incredibilis, indefessíque laboris & studij, quamplurima opera, quorum præcipua hæc sunt.

Præclara ejusdem ingenii monumenta.

Tractatus de ratione intelligendæ Scripturæ.
De Ecclesia. De Eucharistia. De Missa adversus Sectarios.
De Vocatione seu Missione Ministrorum Calvinistarum.
Acta disputationis suæ cum Philippo Mornæo.
Confutatio aculeati Opusculi Danielis Tilleni Calvinistæ adversùs traditiones Apostolicas.
Prælusio certaminis contra administros Heroinæ Lotharingæ.
Orationes in funere Mariæ Scotiæ Reginæ, Ronsardi, & Cardinalis de Joyeuse.
Paraphrasis in Psalmum *Ad te levavi.*
Dissertationes & Epistolæ variæ.
Opus doctissimum de Controversiis fidei ad Jacobum I. magnæ Britanniæ Regem.
Volumen unum de locis D. Augustini difficilioribus explicatis.
Densata quædam Poëmata limato sermone conscripta.
Legationum & Epistolarum liber.

Col-

Collatio virtutum Moralium cum Theologicis.

Aliáque nonnulla. Quæ tum ipso vivente partim edita sunt, partim post ejus obitum typis mandata.

Perronio Cardinali Epitomen Annalium Ecclesiasticorum Baronii consecravit Henricus Spondanus, quem, ut suprà innui, ad fidem Catholicam convertit.

Spondanus eidem Epitomen Annal. Eccles. dedicat.

Ejus memoriam agunt Arnaldus Cardinalis Ossatus lib. 1. Epist. 26. ad Henricum Magnum, & 28. ad Villarigium. lib. 2. Epist. 41. & 43. Jacobus Fulginatus S. J. in vita Bellarmini libro 11. Jacobus Augustus Thuanus in Hist. Petrus Frizonius in Gall. Purp. Antonius Sanderus & Henricus Albi in Elog. Cardd. Henricus Spondanus in Annal. Eccles. Scævola Sanmarthanus lib. 4. Lyric. Ode propria. Morerius in Dict. Hist. & alii plurimi.

ANNO 1592.

SEDENTE CLEMENTE VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

ANSELMO MARZATO S. R. E. CARDINALE.

ANSELMUS Marzatus, natione Italus, patria Surrentinus, LXXIX.
honestis parentibus Monopoli mediocri in Hernicis municipio natus, in baptismate Claudii nomen accepit. Adolescens egregiis tum corporis, tùm animi dotibus præstans, quum ad nuptias opulentas à non ignobili virgine Monopolitana ardenter expeteretur, ipse altiori spiritu ductus, persuasâ puellâ ut ordinem D. Claræ ingrederetur, mundo renuntians, apud Religiosos S. Francisci, vulgo *Capucinos* dictos, sacrum habitum suscepit, mutatóque Claudij nomine in nomen Anselmi, deinceps *Anselmus Monopolitanus* est appellatus, quòd Monopoli, uti diximus, natus & educatus esset.

Spretis opulentis nuptiis Ordinem Minorum ingreditur.

Anselmus in suo Ordine pietate non minùs, quàm literis apprimè imbutus, cùm per ætatem licuit, Concionatoris munus urgente obedientiâ suscepit, in quo magnam nominis famam sensim adeptus est, eò quòd propitiâ naturâ in ipso concurrerent omnes illæ partes, quæ Concionatorem faciunt undique perfectum: statura procera, patulum os, pectus, & ampla latera, vox sonora & vocalis, memoria & eruditio, discretio, & in dicendo libertas. Post plures suggestus in Italia & Gallia cum fructu ac plausu ascensos, Concionator Apostolicus coram Pontifice sacróque Senatu deputatus, Clementi VIII. in dicendo adeò placuit, ut illum non aliter atque *redivivum Paulum* suspiceret, *tubámque cælestem* appellitaret: nam Evangelium, & verbum Dei nedum concinnè, sed ex Majestate, graviter, & mira cum emphasi annuntiabat, sic ut auditorum animos, si quis alius, suspensos, immotos, & quasi cicuratos teneret; nemínique longus, etsi diù pro more suo peroràsset, multò minùs fastidiosus accideret.

Concionator numeris omnibus absolutus evadit.

Tuba cælestis cognominatus... Tuba cælestis capropter appellatus.

Variis in Ordine suo muneribus functus, denique purpurâ insignitur. Hoc munere cum laude perfunctus, sub annum 1599. Cœnobij primùm Romani Rector, deinde totius Ordinis Antistes eligitur, denique inter Theologos Congregationis sancti Officii jussu Clementis annumeratur. Et quia partes sibi commissas adamussim summa cum integritate adimpleret, Clementi in dies gratior redditus, denique ad preces Petri Cardinalis Aldobrandini purpurâ vestitur, adeptus titulum Presbyteri Cardinalis S. Petri in Monte aureo. Inter Purpuratos adlectus, vestem sui Ordinis nunquam dimisit, nec unquam, etsi monitus, indusium admisit; dicens, *Francisci & Christi paupertatem etiam Purpuratis convenire.* *Religionis suæ observantissimus.* Somni parcissimus, ac paupere strato contentus, Ordinis sui regulam & jejunia ad unguem complevit; inter domesticos recensuit duos probos sui instituti viros, quorum altero ad aram ministro, altero ad mensam lectore uteretur: famulos ægrotos benignè invisebat; munificus in pauperes, & in omnes liberalis. *Tusculi repentina morte extinguitur.* Hic animi relaxandi gratiâ Tusculum profectus, ibidem pridie Kalendas Septembris anno 1607. repentina morte extinctus est. Corpus Romam relatum in Monte aureo, absque inscriptione, terræ mandatum.

Reliquit egregium Volumen Concionum m. s.

Agunt de eo Andreas Victorellus in additionibus ad Ciaconium. Augustinus Oldoinus ibidem. Theodorus Amydenius in vita. Acta Vaticana. Guido Cardin. Bentivolus in Mem. hist.

ANNO 1605.

SEDENTE PAULO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

LUDOVICO DE TORRES
S.R.E. CARDINALE.

LXXX.

Doctorali laureâ ornatus, inter Referendarios utriusque Signaturæ cooptatur. LUDOVICUS de Torres Romanus, Ferrantis de Torres literati viri ex Pentasilea Sanguinea filius, anno salutis 1551. Ecclesiam Romanam moderante Julio III. in mundum natus est. Puer domi suæ primis literarum elementis instructus, atque in Collegium Germanicum susceptus, ibidem Rhetoricæ & Philosophiæ sub cura Patrum Societatis JESU operam dedit. Exinde Perusiam primò, mox Bononiam profectus, quum insignes in utroque Jure progressus fecisset, doctorali laureâ ornatus Romam reversus est. Ibi Clericali militiæ nomine dato, sacrisque initiatus, cùm doctrinâ tota urbe inclaresceret, inter Referendarios utriusque Signaturæ coöptatus, *Episcoporum Cæremoniale*, *Episcoporũ Cæremoniale ordinat.* quo hodie utimur cum aliquibus eruditis Romanæ Curiæ Præsulibus, jussu Pontificis ordinavit.

Ejus judicio Baronius libros suos submittit. Tanta polluit scientia, ut eruditus Cardinalis Baronius lucubrationes suas, antequam in lucem ederentur, ab eo recognosci, corrigi, & approbari voluerit. De illo Baronius ipse in Annotationibus ad Martyrologium Romanum hæc habet: *Reverendissimum D. Ludovicum de Torres, utriusque Signaturæ Referendarium, cujus prudentiam & pietatem mirificè colo; tantùmque ei tribuo, ut ejus* ju-

judicii statera hos meos libros prius examinari, discutique voluerim, quàm in hominum conspectum prodierint.

Hic cùm in Ecclesia S. Laurentii in Damaso, vices Cardinalis Farnesii absentis aliquot annis laudabiliter gessisset, mortuo demum Aloysio patruo Archiepiscopo Montis Regalis, Philippi II. Hispaniarum Regis favore, ad eandem infulam à Sixto V. assumptus est. E quo munere, cùm parsimoniæ & sobrietati mirè studeret, collectâ ingenti auri vi familiam suam non admodùm opulentam à sesquisæculo adeò extulit, ditavítque; ut inter splendidiores deinceps censeri jure potuerit. Eleemosynis tamen liberaliter erogatis plurimorum inopiam passim sublevavit, præsertim cùm annonæ difficultate Montis Regalis urbs ex annorum sterilitate enata premeretur. Tum enim in quosvis egenos adeò munificus, liberalis, piúsque apparuit, ut non alio quàm *Patris pauperum* nomine compellaretur. Ea re motus Paulus V. dignum censuit, quem ad clamores pauperum sacro Senatui Presbyterum Cardinalem diceret, titulóque S. Pancratii sub annum Christi 1606. præ cæteris ornaret.

Præsul Montis Regalis renuntiatur.

Mirè munificus in pauperes existit quorum precibus in sacrum Senatum legitur.

Hac auctus dignitate, atque etiam inter Patres Congregationis sacrorum Rituum recensitus, ac curæ Bibliothecæ Vaticanæ præfectus, tantum abest, ut à liberalitate consueta discesserit, ut potiùs eam in superos & mortales conduplicârit. Siquidem, attestante Oldoino, Ecclesiam sui tituli vetustate collapsam refecit; Palatium Archiepiscopale Montis Regalis restauravit: Seminarium instituit, eique Bibliothecam suam multis librorum millibus constantem dono dedit. In Ecclesia principe Mariæ Virgini à Guillelmo II. Siciliæ Rege ædificata, hinc & inde in navibus lateralibus pavimentum ex rubro marmore albis venis vermiculato stravit, & ante altare majus, nec non ante altaria collateralia argenteas lampades collocavit. Prope fores duo vasa marmorea pulchritudine & magnitudine conspicua ad aquam benedictam introëuntibus exhibendam posuit; multáque alia in ejusdem Ecclesiæ comodum, decorem, atque ornatum molitus est. S. Placidi Martyris, & D. Castrensis Episcopi Sacella construxit. Basilicam Cathedralem vasis argenteis, candelabris, sacráque supellectili locupletavit. Pauperes, statis per hebdomadam diebus, cibarijs, pane & vino recreavit.

Variis dignitatibus augetur, & multa præclarè operatur: quæ hic strictim enarrantur.

Fuit Ludovicus, si quis alius, Ecclesiasticæ jurisdictionis & immunitatis defensor acerrimus. Ad ægrotos ipse sæpè sua manu sacrosanctæ Eucharistiæ Sacramentum deferebat. Lustrabat ipse quot annis urbis suæ vicos, ut faciliùs sciret, quænam ejus industriâ, diligentiâque, ac eleemosynis tum languentes, tum pauperes, quorum nomina descripta habebat, indigerent: pueros, puellásque suæ diœcesis certis annis temporibus adunatos, fidei rudimenta ipse docebat; & ut ferventiùs salutari arripiendæ doctrinæ insisterent, propositis præmijs incitabat. E vita migravit Romæ die 9. Julij anno nostræ salutis 1609. sub eodem Paulo, à quo purpuram acceperat, sepultus in Ecclesia sui tituli cum sequenti epitaphio.

Vir zelosus, pius, ac salutis animarum studiosissimus deprædicatur.

Ejus Epitaphium. LUDOVICI DE TORRES ARCHIEPISCOPI CARDINALIS MONTIS REGALIS BIBLIOTHECARIJ APOSTOLICI. VIXIT ANNOS LVIII. OBIIT VII. IDUS JULIJ M. DC. IX.

In suæ Cathedralis Sacello S. Castrensi sacro, antequam ex humanis abiret: sibimetipsi tumulum construxerat, hoc addito carmine.

Præsulis hoc tegitur Ludovici marmore corpus,
Æternam Dominus donet ei requiem, Amen.

Scripta. Scripsit Regulas saluberrimas pro Monialibus.
Vitam Joannis Verseræ Poëtæ Hispani clari nominis.
Descriptionem Regalis Templi, & Monasterii S. Mariæ Novæ in Monte Regali.
Historiam Ecclesiæ Montis Regalis.
Discursus elegantes & pios in Antiphon. *Salve Regina.*
Pragmaticas Sanctiones pro Regno Siciliæ.
Et nonnulla ad Historiam Pontificiam spectantia.

Multorum Nuncupationibus honoratur. Illi verò tanquam viro doctissimo Cæsar Baronius Tomum XI. Annalium Ecclesiasticorum; Henricus Chiffelius vitam S. Pancratii; Pompejus Ugonius Oden; & alii alia nuncuparunt.

Ejus mentionem faciunt Janus Nicius Erythræus in Epistolis. Rocchus Pyrrhus in Notis Eccles. Sicilien. Marraccius in Purp. Mariana. Ludovicus Jacobus à S. Carolo in Biblioth. Pontif. Theodorus à Myden in vita. Cæsar Cardinalis Rasponus de Eccles. Lateran. & alii.

ANNO 1605.
SEDENTE PAULO V. PONTIFICE MAXIMO.
De

JOANNE GARSIA MILLINO S. R. E. CARDINALE.

LXXXI. JOANNES Garsia Millinus, nobilis Romanus, Marij Millini & Hortensiæ Jacobatiæ filius Florentiæ natus memoratur anno salutis 1572. Marius enim, nescio quâ causâ, Româ exulare jussus, Florentiam cum uxore, atque universa familia sese receperat. *Joannis Garsiæ nomen unde acceperit?* Filio recèns nato *Joannis Garsiæ* nomen à Joanne Garsia Comite Beneventano, regio pro Hispanis in urbe Oratore, patrino suo, in Baptismate compositum. Joannes naturæ bonis æquè, atque ingenij, cognitionisque prærogativa conspicuus sub disciplina Joannis Baptistæ Cattaneæ Cardinalis (quem posteà Pontificatum adeptum, Urbanum hujus nominis VII. appellarunt) eâ modestiæ, industriæ, probitatis, & eruditionis laude vixit, ut urgentibus meritis primùm à Sixto V. Advocatus Consistorialis; deinde à Gregorio XIV. sacræ Romanæ Rotæ Auditor, demum ejusdem Rotæ primarius Judex fuerit declaratus. *Ob ingenii, doctrinæque præstantiã variis dignitatibus ornatur.*

Quade causa in Poloniam fit missus. Clemens VIII. cognitâ Joannis Garsiæ ingenij sagacitate, & dicendi præstantiâ, doctrinæque copiâ, Henrico Cardinali Cajetano in Poloniã Legato comitem illũ atq; Collegã eo fine dedit, ut sua industriâ gravissima odia, quæ inter Poloniæ Regem, gentémque Au-

stria-

ſtriacam tum exarſerant, atque in apertum bellum jamjam eruptura videbantur, reſtingueret, pacémque inter eos Principes firmaret. Eo negotio proſperè & ex mente Pontificis perfunctus, in præmium benè navatæ operæ non modò ampliori cenſu annuo eſt auctus, ſed & munere nobiliſſimo (quod *Conceſſum* appellant) cohoneſtatus.

Paulus V. Clementis ſucceſſor, oculatiſſimus Princeps, cùm vigilem altámque mentem, exaggeratam, multiplicémque ſapientiam, incorruptam vitæ morúmque integritatem, exquiſitam rerum omnium experientiam, & miram in negotiis peragendis dexteritatem in Millino conſpexiſſet, eum illicò ad potentiſſimum Hiſpaniarum Regem graviſſimis de cauſis Nuncium Apoſtolicum delegavit, atque ut majori auctoritate in eo munere proſequendo polleret, Archiepiſcopum Rhodienſem dixit: quo in munere, anno nondum elapſo, quum mira tum Eccleſiæ, tum regno Hiſpaniæ bona præſtitiſſet; ab eodem Pontifice ad preces Regis Catholici ſacrâ purpurâ abſens nobilitatus eſt die 11. Septembris anni 1606. Exacto in Hiſpania biennio Romam reverſus, atque in Conſiſtorio publico perhonorificè exceptus, magníſque laudibus ob rem præclarè geſtam cumulatus, à Paulo Titulum Sanctorum Quatuor Coronatorum, & infulam Imolenſem ſolemni ritu delatam accepit.

Nuncius Apoſtolicus, & Archiep. Rhodienſis declaratur, atque in Hiſpanias ablegatur.

Cardinalis creatur.

Anno ſalutis 1608. die 5. Menſis Maji, eodem Pontifice mandante, Legatus à latere in Germaniam profectus, inter diſſidentes Rodulphum Cæſarem, fratréſque Auſtriacos pacem, à qua hactenus abhorruerant, compoſuit, atque concordiam ſtabilivit. Hac legatione (plurimâ tum apud Cæſarem, tum reliquos Auſtriæ Principes collectâ gratiâ) perfunctus, Italiam repetiit atque Romam: ubi magna lætitiâ geſtientis Aulæ exceptus, ipſum Pontificem in conſeſſu Patrum laudatorem habuit juxtà ac remuneratorem. Nam præcipuis urbis Congregationibus Præſes datus, atque Archipresbyter Baſilicæ Liberianæ renuntiatus, id aſſecutus eſt, ut in maximi momenti negotiis unius Millini operâ deinceps Pontifex uteretur: *Siquidem eo præſente* (ut Oldoinus atteſtatur) *Principum Legatos audiebat, eo conſulente Legatos decernebat, eum de bello, de pace, de graviſſimis quibuſcunque negotiis conſulebat.* Hac auctoritate Millinus, quamdiu Paulus vitæ ſuperſtes fuit, floruit.

Legatus mittitur in Germaniã, ubi multa præclarè operatur.

Inde reverſus Pontificem laudatorem, & remuneratorem naſciſcitur.

Sunt qui ſcribant Millinum, Paulo è vivis erepto, exquiſitis ſtudijs ſummum Pontificatum ambiviſſe; atque in eam rem Scipionem Cardinalem Burgheſium promotorem, Ludovicum verò Cardinalem Ludoviſium adverſarium habuiſſe & ſic ſpe ſua dejectum, Gregorio XV. locum feciſſe. Poſt obitum Gregorij aiunt eum rurſus fortunam tentaſſe, quæ licèt initio quàm maximè arridere ipſi videretur, in fine tamen adverſariam extitiſſe: certum enim eſt, in comitiorum primordio Scipionem Cardinalem Burgheſium cum duobus ſupra viginti Cardinalium ſuffragijs pro Millino ſtetiſſe: ſed reliquis Patribus majori longè ſuffragiorum numero ad Maphæum Cardinalem Barberinum accedentibus, Burgheſius ab incœpto opere revocatus eſt, ipſeque Millinus Pontificatu deſtitutus,

Aſpirat ad Pontificatũ, ſed ſpe ſua fruſtratur.

Hh 3 tutus,

Episcopus Tusculanus creatur, ac paulò pòst moritur.

tutus. Qui denique sub vitæ finem ab Urbano VIII. Episcopus Tusculanus creatus, Romæ decessit prima die Octobris Anno 1629. sepultus apud S. Mariam de populo in suæ gentis Sacello cum sequenti Epitaphio.

Ejus Epitaphium.

JOANNES GARSIAS MILLINUS ROMANUS
S.R.E. EPISCOPUS CARDINALIS TUSCULANUS
PAPÆ VICARIUS,
BASILICÆ S. MARIÆ MAJORIS
ARCHIPRESBYTER
AC SUPREMUS INQUISITOR
OBIIT KALENDIS OCTOBRIS ANNO DOMINI
M.DC.XXIX.

Laudatur à multis virtutib. quibus ornatus eminebat.

Vir fuit sagacis indolis, ingeniique acerrimi, pleno gravitatis ac dignitatis aspectu, atque in explicandis negotijs dexteritate mirabili. Eum Oldoinus *Virum* appellat *pietate, prudentia, liberalitate, prudentia & juris scientia clarum, magnæq; in rebus agendis auctoritatis & peritiæ.* Eundem, *Naturæ virtutisque bonis eminentissimum* dixit, qui ei Cenotaphium scripsit. Multis supremo Pontificatu dignissimus visus, nisi ambivisset.

Agunt de eo Ferdinandus Ughellius in Italia sacra. Guido Card. Bentivolus in Mem. Hist. Gaspar Alverius in sua Roma. Laurentius Rigbæus in Triumpho Religionis. Petrus Articus in Libro de Laudibus Millinæ gentis. Nicolaus Virgilius in Odis. Decius Memmolus in vita SS. 4. Coronat. & alii.

ANNO 1605.

SEDENTE PAULO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

FRANCISCO FORGATIO
S. R. E. CARDINALE.

LXXXII. *Doctrina & virtutibus clarus, ad preces Rodulphi II. Imp. purpuram assequitur.*

FRANCISCUS Forgatius, nobilis & doctus Hungarus, Archiepiscopus Strigoniensis, Hungariæ Primas, & ejusdem regni Cancellarius, ob multas, quæ in eo concurrebant, virtutes & merita, ad petitionem Rodulphi II. Cæsaris à Paulo V. sub annum salutis 1607. inter Purpuratos adlectus, dictus est ab Ecclesia, cui tum præerat, Cardinalis Strigoniensis. Is inter hostes fidei non absque capitis periculo assiduè versans, & cum eis tum scriptis, tum viva voce (opem illi assiduam & strenuam ferente Petro Pazmanio, de quo lib. 6. n. 23. plura dicturi sumus) acerrimè colluctans, commissam sibi Ecclesiam pastorali non minùs sollicitudine defendit, quàm præclaris virtutibus, & fortibus actis illustravit. Ejus perhonorificam mentionem in Epistolis facit Janus Nicius Erythræus; in quarum una de eo sic scribit; *Franciscus Strigoniensi infula decorus, hæresum disseminatoribus aliisque perditionis magistris,*

Præclarum Jani Nicii Eritbræi de eo Testimonium.

gistris, pro domo Dei, zelo succensus fidei, murum se aeneum opposuit semper, styloque acri, & eleganti calamo adversùs illos scripsit nonnullos Polemicos tractatus, quos, damnum est, typis cusos non esse. Gravissima Christianæ reipublicæ negotia, & regni Hungarici mirè tum fluctuantis pericula celeberrimo viro non permiserunt, ut Romam post purpuram veniret, unde sine titulo Purpuratis dari consueto, quoad vixit, fuit. Et licèt in illum tùm Pauli Pontificis Maximi, tùm Cæsaris Augusti studium maximè effulserit; illius tamen virtutum maximarum lumen Pontificem incendit, impulitque ad honorem Cardinalatûs illi demandandum. Migravit ex hac vita meritis in Regnum & Ecclesiam plenus, ad Balnea S. Crucis in Pannonia die 8. Octobris anno reparatæ salutis 1615. Corpus magno honore & apparatu ad Tirnaviam sepultum. *Romam Purpuratus non vidit, hinc titulo caret. Moritur in Pannonia.*

Scripsisse dicitur de compescenda hæreticorum petulantia Opus quadripartitum. *Ejus manuscripta posthuma.*

In prima parte docet, quomodo colloquium cum hæreticis sit habendum.

In secunda refellit ea, quæ sub specie pacis sibi fuerunt proposita.

In tertia quibus notis hæreticus à Catholico dignoscatur.

In quarta, qua ratione hæretici cum fructu sint coërcendi.

Ad illum plures literas scripsit Robertus Cardinalis Bellarminus, & laudatus Janus Nicius Erythræus, aliàs proprio nomine dictus Joannes Victor Rossi, nobilis & literatus Romanus, qui pluribus libris clarus obiit anno 1640. *Janus Nicius Erythræus quis?*

Agunt de eo Continuatores Ciaconii Victorellus, & Oldoinus. Robertus Cardinalis Bellarminus, Janus Nicius Erythræus in Epistolis, Historia temporum.

ANNO 1605.

SEDENTE PAULO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

FRANCISCO RUPIFULCADIO S. R. E. CARDINALE.

FRANCISCUS Rupifulcadius (vulgò *de la Rochefoucauld*) Arvernus, ex nobilissima stirpe Comitum hujus nominis progenitus, virtute & dignitatis splendore Majoribus suis egregiè præluxit. Natus is est Parisiis die 8. Decembris anno 1558. ex Carolo Rupifulcadio Randani in Arvernia Comite, & Fulvia Pica Mirandulana principe fœmina. Turnonii & alibi sub Patrum Societatis JEsu disciplina, pietate & doctrinâ præclarè institutus, à primæ ætatis flore, Abbatis *de Randan* nomine primùm claruit. Hinc cum progressu ætatis (Philosophiæ ac Theologiæ studiis jam jam imbutus) ad Claromantanum Episcopatum vocatus, fulgoribus multiplicis gratiæ, probitatis, & sapientiæ hanc Eccle- LXXXIII. *Genere, virtutibus, & eruditione illustris, Abbas primò Randanus, tum Episcopus Claromontanus, dein Silvanectensis, & magnus*

Franciæ Eleemosynarius, deindè Cardinalis creatur.

Ecclesiam irradiavit; toto dein Galliæ regno ex vitæ innocentia factus admirabilis, inque aulam regiam citatus, mutata sede Claromontani Præsulatûs cum Silvanectensi, non pinguiori quidem, sed diœcesi minùs diffusa, magnus Franciæ Eleemosynarius constituitur à Ludovico XIII. Galliæ Rege, Abbatiâque sanctæ Genovefæ anno 1619. Parisiis ab eodem Rege donatus, ut luteam repe-

Abbatiam S. Genovefæ Parisiis mirè exornat.

rit, sua liberalitate marmoream reddidit. Nam S. Genovefæ Virginis monumentum, è tenebricosa olim atque humili defossum specu, novâ atque illustri cryptâ exædificatâ spectabile reddidit, columnisque marmoreis, picturis exquisitis, auro, ac gemmis præclarè exornavit. Cardinalis subinde ad regiàs preces à Paulo V. cum titulo Presbyterali S. Calixti creatus, Regno magnum decus & præsidium difficillimis Reipublicæ temporibus attulit.

Ordines Religiosorum in Gallia existentes laudabili zelo reformat.

Summo incubuit studio in reformandis Religiosorum moribus, & optima vitæ disciplina redintegranda: in hunc finem non modò Breve Apostolicum à summo Pontifice, sed regias etiam à Ludovico literas cum potestate quoscunque Ordines in Gallia existentes reformandi accepit. De eo sic loquitur Oldoinus: *Ordines SS. Trinitatis, Divi Benedicti, & Augustini ad frugem correxit. Monasterio S. Dionysii propè Parisios religiosam disciplinam reddidit. Viduarum Xenodochio Parisiensi ad sanctiorem vitam opem præbuit. Cisterciensem Ordinem multùm collapsum restituit. Collegium Bernardinum ad primigeniam disciplinam reduxit. Ægris insanabilibus Hospitalem domum Parisiis fundavit.*

Ut Synodus Tridentina ab Episcopis Gallicanis recipiatur, suadet.

Multùm etiam diùque laboravit anno 1615. in Comitiis Cleri universi Gallicani Lutetiæ habitis, uti Synodus œcumenica Tridentina ab Episcopis, qui tunc aderant, reciperetur: quòd spopondêre omnes, duobus tantùm exceptis. Romæ dum ageret, Pontifici & Cardinalibus auctor fuit, ut in editione Romana Concilii Basileensis partem ejus schismaticam (ne fidelibus offendiculo esset) supprimi juberent.

Admiranda ejus charitas, & munificentia in pauperes.

Miræ fuit liberalitatis & clementiæ in quoscunque pauperes, sed maximè ægrotos, quorum gratiâ non modò Medicos, chirurgos, & Pharmacopolas Silvanecti stipendiis conductos habuit, qui paratam illis operam, pharmaca, & opem præstarent, sed peculiarem etiam coquinam, unde alimenta quotidiana perciperent, erexit. Sexaginta pauperibus omni ope destitutis semel in hebdomada panem & vinum præbuit usque ad extremum spiritum. Parisiis quot diebus post prandium mendicis omnibus, qui ad portam domûs catervatim confluebant, panem, jusculum, & legu-

Patribus S. J. alimenta præbet.

mina distribuebat. Arvernis de suo attribuit, unde Patres Societatis alerentur, qui doctrinam Christianam Rusticorum pueris exponerent. Claromonti & Silvanecte, etiam abdicato Episcopatu, homines fidos ac probos constituit, qui plebis indigentiam suppeditatis abs se pecuniis sublevarent.

Ingentem auri vim quot annis in pauperes erogat.

Magnus Franciæ Eleemosynarius à Rege electus, cùm quatuor tantùm librarum centena pauperibus quolibet mense distribuenda, à Rege ipsi darentur, viginti millia de suo quolibet anno superaddebat: frugali interim mensâ usus, ut ampliores egenis eleemosynas elargiri valeret. In annonæ charitate, cùm multo abunda-

undaret frumento, mercatorib⁹, qui ad eum emptionis se ergò contulerant, significavit alios se nactum esse mercatores, qui majoris pretii frumentum emerent: totum acervum, pro quo tria aureorum millia illi offerebant, egenis distribui, & in sinu pauperum abscondi voluit, centuplum accepturus. Accidit aliquando, ut peregrinus quidam cum puerulo propè nudus eum, ut sui misereretur, interpellaret, at ille, cùm ad manus tum fortè aliud non esset, vestes, quibus uti solebat, intimas dono dedit.

Item frumenta. Et vestes.

Sanctioris, & regii Consilii primus Consiliarius ac Minister multa ad Religionem Catholicam promovendam, promotámque tuendam effecit. Inter alia curavit, ut urbes in Gallia ab hæreticis detentæ repeterentur; & ut Catholicus in posterum Orator ad Confœderatos Hollandiæ hæresi infectæ Ordines mitteretur, qui rebus fidei, ne quid detrimenti acciperent, invigilaret. Ejus etiam consilio potissimùm provisum est, ut sancta loca Palestinæ ab Infidelium impietate protegerentur, & in Barbaras nationes novæ Galliæ Missionarii mitterentur.

Strenuus fidei Cath. promotor & assertor.

Missus à Rege Legatus Engolisinam ad Mariam Medicæam Reginam matrem ad gravissima componenda dissidia, quæ regnum erant certissimò turbatura, conciliatis singulari prudentiâ regiis animis, rem feliciter confecit. Carolum hujus nominis I. Magnæ Britanniæ Regem, & Henriettam Mariam Borboniam, tertiam Henrici Magni filiam, ritu Catholico solemni matrimonio junxit.

Gravissima dissidia, conciliatis Regum animis extinguit. Regum nuptiis assistit.

Tenerrimo pietatis affectu in Virginem Deiparam à primis pueritiæ annis ferebatur. Nam, præter consueta Ecclesiæ jejunia, singulis totius anni Sabbatis ad honorem B. Virginis jejunabat. Dum literarum studiis juvenis incumberet, omnibus Deiparæ Virginis festivitatibus per anni circulum occurrentibus sacrâ expiatam exomologesi animam divino pane reficiebat. Ob singularem erga eandem sacratissimam Virginem affectum, ab ipsa pueritia in ejus Congregationis album adscribi voluit, suúmque erga tantam Matrem studium fidelissimo semper famulatu comprobavit. Plures variásque ejusdem Dei genitricis icones sculptas, fusas, pictas, cusas collegerat, in quibus suas sitas esse delicias affirmabat. Venereas nullas in conspectum admittebat; emptas multas flammis devovebat, nulla artis aut pretii habita ratione. Quotidiè circa solis occasum cum domesticis dato signo congregatis Litanias B. Virginis recitabat, & quando ob ætatem infirmitatémque hoc ampliùs exequi non potuit, eas se præsente recitari jussit: semper Rosarium (quod signum hominis Christiani genuinum appellabat) in manibus gestabat, & pluries in die devotissimè percurrebat. Ordini S. Augustini, quem reformavit, Litanias B. Virginis quolibet die in sero persolvendas præscripsit. Monialibus verò Assumptionis B. Virginis ordinavit, ut præter Rosarium matutino tempore absolvendum, ad Vesperum Litanias Lauretanas adunatæ recitarent ad benè moriendi gratiam, sub auspiciis Virginis, consequendam.

Mira ejus in Deiparã Virg. devotio, & pietas pluribus ostenditur. Icones B. Virginis in pretio habet: Venereas flammis exurit. Deiparæ cultum ubique commendat, & provehit.

Apotheosi D. Caroli singulari suffragio adstipulatur.

Romæ agebat, cùm Paulus V. sanctum Carolum Borromæum Divorum numero adscripsit: Cui apotheosi præbuit suffragium his conceptum verbis, quibus ipsum Pontificem sapienter & præclarè compellavit. *Sicut Christus Beato Petro divinitatis suæ assertori promisit ratum fore in cælis, quod ipse decrevisset in terra; ita nunc Sanctitas Vestra vice versa, sed eadem fide, ratum pronunciet in terra, quod in persona B. Caroli Cardinalis tot divinis constat indicijs, jam in cælis esse decretum: & quem nuper militans Ecclesia obtulit triumphanti civem Sanctorum & domesticum DEI, eundem nunc miraculorum gloria coruscantem ipsa nobis patronum restituat, intercessorem venerandum in terra impetret: ut, quod hic exemplo docuit, & tandem quem in terra comitem, in dignitate collegam dederat DEUS, cohæredem in patria, consortem in gloria videamus.* Quod votum supremum,

Breve ejus Elogium.

Franciscum nostrum denique consecutum esse, merita ejus, vitáque sanctissimè peracta persuadent. Fuit enim, ut multa paucis dicam, fidei Catholicæ Zelator maximus, domûs Dei decorator magnificus, osor Schismatis, hæreticorum malleus, Sedis Apostolicæ verum lumen, & columen inconcussum, Episcoporum speculum, Cleri puritatis & sanctimoniæ vindex animosus, & proborum Ecclesiasticorum amator, promotórque præcipuus.

Ejusdem genuina descriptio.

Eximijs ejus animi dotibus species in eo externa adamussim respondebat, tùm corporis statura procerior, tùm gravis & serena vultûs compositio, quæ priscorum Patrum sanctitatem, ac suavitatem morum exactè declarabat; eúmque adeuntibus venerandum pariter, ac amabilem reddebat. Erat enim doctus, pius, probus, castus, comis, tantæque civilitatis, ut omnium sibi animos, omnium gratiam conciliaret. Obiit sanctissimè & placidissimè Parisijs anno humanæ salutis 1645. die 13. Februarij, ætatis anno 87. relictis hæredibus omnium facultatum Nosocomio ejusdem urbis insanabilium, & Collegio Claromontano Societatis JESU.

Parisijs, condito religioso testamento, sanctè obit.

Mors ejus toti regno luctuosa.

Luctuosa fuit non suæ tantùm domui, sed & regiæ civitati, ac regno universo mors tanti Cardinalis: Nam statim ac audita est, ex suis quasi sedibus mota civitas undatim in ejus domum confluxit. Adhibendum fuit portis satellitium, ut vis arceretur: secundo post mortem die è sublimi ornatóque lecto corpus spectaculum fuit summis & infimis. Septima die ante meridiem funus sepulchro datum in Templo S. Genovefæ: Post meridiem cor argenteo inclusum vase ad ædem Collegij Claromontani à Canonicis S. Augustini honorificè est elatum, atque à Patribus Societatis JESU non dispari exceptum veneratione. Funebrem dixit laudationem Gallicè Andreas Castillionus è Societate, quæ lucem vidit. Nosocomio Parisiensi insanabilium intestina attributa. Inter hæc omnes ingemiscebant, periisse *pauperum subsidium, religiosæ vitæ præsidium, fidei atque Ecclesiæ propugnaculum, Ordinis Ecclesiastici lumen, Regni Galliarum columen, verarúmque virtutum apud genus omne hominum exemplum.* In Ecclesia sanctæ Genovefæ de Monte Parisiensi, tale memoriæ ejus positum est epitaphium.

Funus honorificè curatur.

Omnium luctus & mœror.

Emi-

Eminentiſſimo S. R. E. Cardinali Franciſco Rupi- *Ejus Epitaphium.*
fulcadio, antiqua & illuſtri ſtirpe oriundo;
Doctrinâ, pietate, & omni virtutum genere celeberrimo;
primùm Claromontano, deinde Silvanectenſi Epiſcopo: antiqua Religionis & Eccleſiaſtica dignitatis acerrimo Defenſori; Rerum & conſiliorum publicorum in Gallia quondam Præſidi, & Miniſtratori integerrimo: Summo Galliarum Eleemoſynario, & optimo pauperum parenti; Religioſorum Ordinum amantiſſimo Patrono: Regularium Canonicorum S. Auguſtini vindici ac reſtitutori; hujus domûs Abbati religioſiſſimo, ac munificentiſſimo Benefactori & Mæcenati, hoc ſuperſtitis & æterni amoris & obſervantia monimentum triſti Religione mærentes poſuerunt
Abbas & Canonici Regulares hujus Eccleſia.
Oſſa ejus in ſubterranea ſpecu Sacelli inferioris jacent.
Obiit anno Domini M. DC. XXXXV. Die Febr. XIII.
Ætatis ſuæ LXXXVII. Requieſcat in pace.

Refert Andreas Sauſſayus in Elogio hujus Cardinalis, narrâſſe ſibi Venerabilem Magiſtrum Jacobum Charthon Doctorem Sorbonicum, & ſummum Pœnitentiarium Pariſienſem, ſe ſe auditûs infirmitate graviter & diù laborantem, votum ad ejus ſepulchrum emiſiſſe, & eo ſoluto, protinùs ejuſmodi incommodo fuiſſe liberatum. *Quidam ad ejus ſepulchrum auditum recipit.*

Scripſit nonnulla ad ſanctæ Sedis, & orthodoxæ Religionis defenſionem & exaltationem pertinentia, ut puta *Ejus ſcripta.*

De Eccleſiæ auctoritate.
De Romano Pontifice & ejus auctoritate.
De ſtatu Eccleſiaſtico.
Vindicias pro Clero Gallicano.
Libellum contra Schiſmaticos.
Volumen Epiſtolarum ad varios.

Huic Cardinali Dionyſius Petavius Soc. JEſu *S. Epiphanii Opera à ſe interpretata*; & *Notas in Sidonium Apollinarem*; Joannes verò Dartes Tractatum *de Urbicariis, & Suburbicariis Regionibus*; & Joannes Savaro libros duos *de Eccleſiis Claromontanis* nuncupârunt. *Quinam ei libros nuncupârint?* Eum Eminentiſſimus Cardinalis Bellarminus tanti fecit, ut in Comitiis Pontificiis poſt Gregorii XV. obitum celebratis, ſolum eum ſupremo Sacerdotio dignum publicè pronuntiaverit. *Bellarmini de eo judicium.*

Ejus vitam Gallicè ſcripſit M. de la Mortiniere; Latinè Petrus Roverius Soc. J. Ludovicus Donius d'Attichy. Claudius Robertus in Gall. Chriſt. Verderius Hiſtoriographus Regius. Andreas Sauſſayus in Contin. libri de Scriptorib. Eccleſiaſt. Morerius in dict. Hiſt. & alii

ANNO 1605.

SEDENTE PAULO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

HIERONYMO XAVERIO S. R. E. CARDINALE.

LXXXIV. HIERONYMUS Xaverius, origine Hispanus, seu veriùs Aragonius, in lucem prodiit Cæsaraugustæ in Aragonia Hispaniæ regno anno à partu Virginis 1546. Juvenis sacro Prædicatorum Ordini adscriptus, Compluti primùm, deinde Salmanticæ sacris literis operam eo profectu dedit, ut vel ipsis Magistris, eruditum ejus ingenium admirantibus, stupori esset. Mox Philosophiæ docendæ, deinde Theologiæ mysteriis interpretandis adhibitus, Cæsaraugustæ, excitatâ ibi recèns Academiâ, utramque facultatem summo cum fructu ac laude annos plurimos docuit. Ingenio fuit subtili, claro, facundo & luculento, tantæque apud omnes auctoritatis, ut famam Theologi consummatissimi, ac Philosophi nitidissimi tulerit.

D. Dominici Institutum amplectitur: Philosophiâ, & Theologiam publicè profitetur: famam consummatissimi Theologi consequitur.

Philippi II. Regis Hispaniarum jussu, Cœnobia D. Benedicti omnia in regno Aragoniæ existentia, uti & Collegium Vallisoletanum D. Hieronymo sacrum visitavit. Aragoniæ Provincialis Romam missus, anno sæculari sacro 1600. omnium suffragiis in locum extincti Hippolyti Mariæ, sui Ordinis Magister Generalis suffectus est. Exinde Hispanias repetens, Philippo III. Regi Catholico à Confessionibus, à Sacris, & ab intimis consiliis usque ad annum 1607. fuit, quo anno ad preces ejusdem Regis Purpuratorum cœtui à Paulo V. adscriptus, dum iter Romam ad suscipienda Cardinalatûs insignia adornaret, insequenti anno Vallisoleti ex inopinato morbo è vivis abiit die 12. Septembris. Corpus Cæsaraugustam in patriam translatum nobili sarcophago cum hac inscriptione conditum est.

Ordinis sui Magister General. ac paulò post Cardinalis renuntiatur.

D. O. M.

Ejus Epitaphium.

Frater Hieronymus Xavierre Cæsaraugustanus sacræ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis.
Quem eminentem sapientiam, incorruptam integritatem admirabilem prudentiam, singularem pietatem,
Patria *primariâ nascentis Academiæ Cathedrâ;*
B. P. Dominicus *totius Ordinis gubernatione;*
Philippus III. *Regii Confessarii, ac status Consiliarii munere;* Paulus V. Pont. Max. *sacrâ purpurâ ornare properârunt.*
Virtutum quadrigâ sublimis abiit Vallisoleti die 12. Septembris, anno suo 62. Christi 1608.
Heu qualis, quantùsque vir!

Cui

Cui uti chariſſimo Fratri, Patríque hoc monumentum,
Cœnobium Cæſarauguſtanum mæſtum
poſuit.

Nunquam ùti Cardinalis Romam venit, ideò ſine titulo vixit. Eximii ſui in Deiparam Virginem affectûs luculentum teſtimonium dedit, dum in Capitulo generali ſui Ordinis anno 1602. Romæ celebrato, & proprio, & totius Ordinis nomine Decretum edidit, quo diſtrictè prohibuit, ne quis in publico dicere, prædicare vel docere auderet, *Beatam Virginem in originali labe fuiſſe conceptam.* Idem primus fuit, qui Romæ in Eccleſia S. Mariæ ſuper Minervam introduxit modum recitandi Roſarium alternis choris: juſsítque Prædicatores ſuos è ſacro ſuggeſtu Auguſtiſſimæ Virginis miracula referre, ad majorem erga eam in populo excitandam devotionem.

Cultum B. V. M. magnoperè commendat, & promovet.

Ejus ſcripta.

Scripſit in Summam S. Thomæ Aquinatis.
In Libros Ariſtotelis commentaria.
Quæ m. s. extare dicuntur Valliſoleti.

Agunt de eo Michaël Pio de viris illuſt. Ord. Prædicat. Chronicon Dominicanum. Antonius Sanderus in Elogiis Cardd. Hippolytus Marraccius in Purp. Mariana. Balthaſſar Porregnus in Elogiis Cardinalium Hiſpanorum. Theodorus Amydenius in vita & alii.

ANNO 1605.

SEDENTE PAULO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

LANFRANCO MARGOTIO
S. R. E. CARDINALE.

LANFRANCUS Margotius, natione Italus, obſcuro genere in ignobili vico agri Parmenſis anno noſtræ ſalutis 1559. natus, ſplendorem haud modicum in familiam ſuam propria virtute invexit. Adoleſcens vividi promptíque ingenii Romam veniens, ob egregias corporis, animíque dotes Cynthio Cardinali Aldobrandino primùm à famulatu, deinde à ſcrinio, & ab epiſtolis fuit: Qui licèt nullis gravioribus diſciplinis imbutus eſſet, ſcribendis tamen epiſtolis longè doctiſſimorum hominum induſtriam & artem ſuperavit. Etenim rem, de qua ſcribendum eſſet, videbat acutè, explicabat dilucidè, ſententias adhibebat illuſtres, quæ non tam venuſtatem haberent, quàm pondus & dignitatem. Verba erant non illa quidem ſelecta & ſplendida, ſed nativa, gravia, & quæ rem maximè exprimerent, maximéque explicarent. Omnia ſcribendi genera noverat, eóque utebatur, quod cùm ejus, qui ſcriberet, corúmque, ad quos ſcribebatur, perſonis adamuſſim congrueret. LXXXV.

Obſcuram Natalium originem, virtute reddit illuſtrē.

Singulari gratia & arte ſcribendi Epiſtolas pollet.

Tantus hic vir Clementi VIII. (à quo Apoſtolicus primò Cubicularius, mox Protonotarius electus fuerat) ſcribendis epiſtolis,

Hac ipsa prærogativâ summis Pontificibus gratus, & utilis existit. Legitur in Senatum Purpuratorum.

Brevibus, & diplomatibus egregiam atque fidelem operam usque ad obitum navavit. Paulus V. Successor eum unum & solum è Clementis familia assumpsit in suam: & cùm nulla in eo virtus, ad id muneris necessaria, desideraretur, eidem arcana omnia summorum Principum negotia per literas tractanda commisit, non sine magna Margotii laude & fama. Quare ab eodem Pontifice anno 1608. die 24. Novembris in amplissimum Presbyterorum Cardinalium ordinem titulo S. Calixti est coöptatus, quem titulum paulò pòst cum illo S. Petri ad vincula, annuente Pontifice, commutavit.

Infulâ Viterbiensi decoratur.

Altero ab adepta purpura anno, quum meritis in dies inclaresceret, infula Viterbiensi ornatus est: aulicis tamen distentus negotiis, Ecclesiam illam præsens nunquam, sed vicaria tantùm operâ administravit. Nam paucis post annis à lethali pustula in dextero brachio oborta, penè subitum est ad interitum datus, neque quidquam moriens de consueta animi sui magnitudine amisit. Nam rogatus à Paulo Pontifice, qui eum in tam gravi casu consolaturus adierat: *Numquidnam vellet? Nihil*, respondit ille, *nisi præterita mihi vitæ noxas auctoritate tibi divinitùs concessâ dimittis.* Ergo Sacramentis ad æternitatis iter necessariis roboratus, & Apostolica Benedictione à Paulo impertita jugiter donatus, fatis concessit pridiè Kalendas Decembris anno à Christi Nativitate 1611. ætatis quinquagesimo tertio nondum expleto. Sepultus est apud S. Petrum ad vincula cum sequenti inscriptione.

Morientis notabile dictum. Piè fatis concedit.

D. O. M.

Ejus epitaphium.

LANFRANCO MARGOTIO PARMENSI S.R.E.
Presbytero Card. Tit. S. Petri ad Vincula:
Qui duorum Pontif. Max. Clementis VIII. & Pauli V. negotiis cum orbis Principibus summâ prudentiâ, styloque aptissimo, candidissimòque pertractatis, in eòque unus omnem ætate sua laudem promeritus, à Paulo V. in sacrum Cardd. Collegium coöptatus, priùs vitæ, quàm cursum gloriæ visus est obiisse. Octavius Margotius frater M. P.
Vixit annos LII. Menses II. Obiit anno M. DC. XI. Pridie Kalendas Decembris.

Splendore, sumptu, & magnificentiâ Nobilissimos quoque superat.

Magno fuit animo Cardinalis Lanfrancus, divitiis, munificentiâ, & liberalitate inclytus. Qui cùm unà cum summis viris aulæque Proceribus, genere, opibus, ac dignitate præstantibus ad aliquam animi relaxationem, ludúmque descenderet, cæteris largiùs sumptus facere, eosdémque liberaliùs, atque animosiùs provocare in aleam consueverat: quod quamquam in viro Ecclesiastico non sit magnoperè laudandum, ejus tamen animi magnitudinem luculenter indicat; perficiebátque, ut illi quibuscum unà erat quamvis nobilissimi, præ eo, humili, abjecto, contemptóque orti loco viderentur, ipse longa cognatione stirpi cuipiam regiæ annexus appareret.

Edidit

Edidit insigne Volumen Epistolarum.
Poëmata item Hetrusco sermone.

Ejus scripta.

Agunt de eo Ferdinandus Ughellius in Italia sacra. Theodorus Amydenius in vita. Janus Nicius Erythræus in Pinacotheca. Petrus Coretinus in Chronologia Episcoporum Viterbiensium. Tolomæus in Epist. & pauci alii.

ANNO 1605.

SEDENTE PAULO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

DOMINICO RIVAROLA S.R.E. CARDINALE.

DOMINICUS Rivarola patricio genere Genuæ clarissima LXXXVI.
Liguriæ urbe ortus est anno ab orbe redempto 1575. Adolescens Canonicis Genuensis Ecclesiæ Divo Laurentio Martyri sacræ adscriptus, tricas plures, nec facilè sopiendas cum Horatio Cardinali Spinola Genuensium Archipræsule habuit. Is ut implacabilem Præsulis acriter eum persequentis iram fugeret, amicorum suasu relictâ patriâ Romam sponte exul commigravit. Ibi ad preces Oratoris Regis Galliarum in familiam Scipionis Cardinalis Burghesii admissus, famulatum Domino, licèt invisus, præstitit fidelem. Incidit tùm fortè negotium arduum valdè, difficile, atque odiosum, cum Pontifice per aliquem ex Burghesij Cardinalis familiaribus tractandum: Destinatur ab æmulis Rivarola, ut Pontifici æquè, ac Cardinali reddatur invisus. At contrarium accidit: Nam admissus ad colloquium, præter omnium spem & expectationem, à Pontifice, quæ petierat, obtinuit: erat enim ore pulcherrimus, & in exponendo animi conceptu gratus & eloquens. Annuit Pontifex petitioni; sícque per eos gradus ad Principis gratiam ascendit Rivarola, per quos eum æmuli descensurum sperabant. Discedente Rivarola à Pontifice, commodùm accessit Paulum Cardinalis Tontus, vir summæ authoritatis, magnæque apud Pontificem gratiæ, quem interrogans Paulus; *Quis ille famulorum Burghesij, & cujas, qui modo discessit? Est*, inquit Tontus, *exul Genuensis, genere Rivarola: Nobilisne?* subdit Pontifex; *Nobilis*, respondit Cardinalis. Tunc Paulus in Rivarolæ laudes effusus; *Huic*, inquit, *similes ad Principes ablegandi, qui animi conceptus pari mentis & oris candore exponant.* Ab eo tempore Cardinalis Burghesius Rivarolam colere, atque in pretio habere cœpit.

Fortunam adversantē sola virtute vincit, sibique propitiam reddit. Hujus rei luculentum exemplum.

Pauli Pontificis, & Tonti Cardinal. de eo colloquium.

Inter hæc Pastore destituitur Ecclesia Aleriensis in Corsica, cui, operà Tonti Cardinalis, qui obices Rivarolæ struebat, anno 1608. præficitur Rivarola, non tam ut beneficium aliquod in eum conferret, quàm ut illum àb aula Burghesii, ad Regimen Ecclesiæ, honesto aliquo resistentiæ titulo relegaret. Verùm Rivarola, non obstante aliorum invidia, magìs magísque cùm apud Pontificem,

Fortunam rursùs obsiquantē virtute consiliat.

tùm

Hac ipsa prærogativâ summis Pontificibus gratus, & utilis existit. Legitur in Senatum Purpuratorum.

Brevibus, & diplomatibus egregiam atque fidelem operam usque ad obitum navavit. Paulus V. Successor eum unum & solum è Clementis familia assumpsit in suam: & cùm nulla in eo virtus, ad id muneris necessaria, desideraretur, eidem arcana omnia summorum Principum negotia per literas tractanda commisit, non sine magna Margotii laude & fama. Quare ab eodem Pontifice anno 1608. die 24. Novembris in amplissimum Presbyterorum Cardinalium ordinem titulo S. Calixti est coöptatus, quem titulum paulò post cum illo S. Petri ad vincula, annuente Pontifice, commutavit.

Infulâ Viterbiensi decoratur.

Altero ab adepta purpura anno, quum meritis in dies inclaresceret, infulà Viterbiensi ornatus est: aulicis tamen distentus negotiis, Ecclesiam illam præsens nunquam, sed vicaria tantùm operà administravit. Nam paucis post annis à lethali pustula in dextero brachio oborta, penè subitum est ad interitum datus, neque quidquam moriens de consueta animi sui magnitudine amisit. Nam rogatus à Paulo Pontifice, qui eum in tam gravi casu consolaturus adierat: *Numquidnam velles? Nihil*, respondit ille, *nisi præterita mihi vita noxas auctoritate tibi divinitùs concessâ dimitti.* Ergo Sacramentis ad æternitatis iter necessariis roboratus, & Apostolica Benedictione à Paulo impertita jugiter donatus; fatis concessit pridiè Kalendas Decembris anno à Christi Nativitate 1611. ætatis quinquagesimo tertio nondum expleto. Sepultus est apud S. Petrum ad vincula cum sequenti inscriptione.

Moriens notabile dictum. Piè fatis concedit.

D. O. M.

Ejus epitaphium.

LANFRANCO MARGOTIO PARMENSI S.R.E.
Presbytero Card. Tit. S. Petri ad Vincula:
Qui duorum Pontif. Max. Clementis VIII. & Pauli V. negotiis cum orbis Principibus summâ prudentiâ, styloque aptissimo, candidissimóque pertractatis, in eóque unus omnem ætate sua laudem promeritus, à Paulo V. in sacrum Cardd. Collegium coöptatus, priùs vita, quam cursum gloria visus est obiisse. Octavius Margotius frater M. P.
Vixit annos LII. Menses II. Obiit anno M. DC. XI. Pridie Kalendas Decembris.

Splendore, sumptu, & magnificentiâ Nobilissimos quoque superat.

Magno fuit animo Cardinalis Lanfrancus, divitiis, munificentiâ, & liberalitate inclytus. Qui cùm unà cum summis viris aulæque Proceribus, genere, opibus, ac dignitate præstantibus ad aliquam animi relaxationem, ludúmque descenderet, cæteris largiùs sumptus facere, eosdémque liberaliùs, atque animosiùs provocare in aleam consueverat: quod quamquam in viro Ecclesiastico non sit magnoperè laudandum, ejus tamen animi magnitudinem luculenter indicat; perficiebátque, ut illi quibuscum unà erat quamvis nobilissimi, præ eo, humili, abjecto, contemptóque orti loco viderentur, ipse longa cognatione stirpi cuipiam regiæ annexus appareret.

Edidit

Edidit insigne Volumen Epistolarum. *Ejus scripta.*
Poëmata item Hetrusco sermone.

Agunt de eo Ferdinandus Ughellius in Italia sacra. Theodorus Amydenius in vita. Janus Nicius Erythræus in Pinacotheca. Petrus Coretinus in Chronologia Episcoporum Viterbiensium. Tolomæus in Epist. & pauci alii.

ANNO 1605.

SEDENTE PAULO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

DOMINICO RIVAROLA S. R. E. CARDINALE.

LXXXVI.

DOMINICUS Rivarola patricio genere Genuæ clarissima Liguriæ urbe ortus est anno ab orbe redempto 1575. Adolescens Canonicis Genuensis Ecclesiæ Divo Laurentio Martyri sacræ adscriptus, tricas plures, nec facilè sopiendas cum Horatio Cardinali Spinola Genuensium Archipræsule habuit. Is ut implacabilem Præsulis acriter eum persequentis iram fugeret, amicorum suasu relictâ patriâ Romam spontè exul commigravit. Ibi ad preces Oratoris Regis Galliarum in familiam Scipionis Cardinalis Burghesii admissus, famulatum Domino, licèt invisus, præstitit fidelem. Incidit tùm fortè negotium arduum valdè, difficile, atque odiosum, cum Pontifice per aliquem ex Burghesij Cardinalis familiaribus tractandum: Destinatur ab æmulis Rivarola, ut Pontifici æquè, ac Cardinali reddatur invisus. At contrarium accidit: Nam admissus ad colloquium, præter omnium spem & expectationem, à Pontifice, quæ petierat, obtinuit: erat enim ore pulcherrimus, & in exponendo animi conceptu gratus & eloquens. Annuit Pontifex petitioni; sicque per eos gradus ad Principis gratiam ascendit Rivarola, per quos eum æmuli descensurum sperabant. Discedente Rivarola à Pontifice, commodùm accessit Paulum Cardinalis Tontus, vir summæ authoritatis, magnæque apud Pontificem gratiæ, quem interrogans Paulus; *Quis ille famulorum Burghesij, & cujas, qui modo discessit? Est*, inquit Tontus, *exul Genuensis, genere Rivarola*: *Nobilisne?* subdit Pontifex; *Nobilis*, respondit Cardinalis. Tunc Paulus in Rivarolæ laudes effusus; *Huic*, inquit, *similes ad Principes ablegandi, qui animi conceptus pari mentis & oris candore exponant.* Ab eo tempore Cardinalis Burghesius Rivarolam colere, atque in pretio habere cœpit.

Fortunam adversantem sola virtute vincit, sibique propitiam reddit. Hujus rei luculentum exemplum.

Pauli Pontificis, & Tonti Cardinal. de eo colloquium.

Inter hæc Pastore destituitur Ecclesia Aleriensis in Corsica, cui, operâ Tonti Cardinalis, qui obices Rivarolæ struebat, anno 1608. præficitur Rivarola, non tam ut beneficium aliquod in eum conferret, quàm ut illum ab aula Burghesii, ad Regimen Ecclesiæ, honesto aliquo resistentiæ titulo relegaret. Verùm Rivarola, non obstante aliorum invidia, magis magisque cùm apud Pontificem, tùm

Fortunam rursùs obliquantem virtuteconciliat.

tùm apud Burghesium gratiâ & auctoritate crevit: hinc, ut propior utrique ad manus esset, revocatur in aulam, & munere Auditoris donatur. Qua dignitate conspicuus æmulis viam nocendi præcidit, omnémque sibi quietem comparavit.

Gravissima legatione in Gallia fungitur; qua strenuè obita laudibus à Pontifice extollitur.

Accidit non multò pòst, ut Henricus IV. Galliarum Rex ingentem conscriberet exercitum, Italiam (ut constans erat fama) petiturus. Delectus Rivarola ad Regem Legatus, ut eum Pontificis nomine nedum moneret, sed etiam atque etiam rogaret, ne Europam omnem infestis armis involveret. Proficiscitur in Galliam Legatus; & cùm unius diei itinere Lutetiis distaret, occiditur per insidias Rex Henricus. Ille hoc nuncio nihil turbatus iter acceleràt, & Parisiis Ubaldinum Apostolicum Nuncium Ordinarium graviter decumbentem reperit. Qua ex re Rivarolæ in turbulento illo reipublicæ statu non pauci accessère labores; quos tamen omnes mira dexteritate, animique fortitudine brevi superavit. Itaque compositis ex sententia in Gallia rebus, Romam totius aulæ gratulatione revertitur, magísque à Pontifice laudibus in publico consessu ob solertiam, atque optimè locatam operam extollitur.

Periculosū dissidium duas inter urbes obortum, sua dexteritate tollit.

Nondum mensis à suo è Gallia in Italiam regressu abierat, cùm ecce inter Reate & Cantalicium ingens & insolens oritur dissidium (urbs est Reate in confinio dominii Ecclesiastici, Cantalicium oppidum regni Neapolitani, illa ad Ecclesiam, hoc ad regnum pertinet) quod, cùm magis, & quidem cum periculo majoris sequelæ exardesceret, unus eligitur Rivarola, qui tumultûs impetum suâ industriâ sedaret. Advolat ille citatis equis; & rem in apertum & justum bellum excrevisse comperiens, locorum portas clausas, armatóque milite custoditas jubet recludi; captos hinc inde restitui; tùm pro tribunali partium arbiter sedens, armorum origines discutit, causas omnes dirimit, & post paucos dies, cùm vix in provinciam advenisse crederetur, Romam, cunctis admirantibus, re composita revertitur.

Eapropter Cardinalis, & Flaminiæ Gubernator renuntiatur. Flaminiam latrociniis expurgat.

Paulus viri industriam admiratus, ne promerito præmio careret, illum non modò sacro Card. Presbyterorum Collegio titulo S. Martini in Montibus adscripsit, sed & Flaminiæ summa cum potestate, magno rerum emolumento, Gubernatorem præfecit. Ille enim provinciam grassatoribus & latrociniis oppletam, captis, suppliciòque affectis profligatæ vitæ hominibus, paucos intrà menses sic purgavit, ut deinceps bonis omnibus in tuto vivere liceret. Quare Pontifex in Consistorio publico Cardinalis Legati sui virtutem miris laudibus iteratò extollens, haud mediocrem apud alios, præsertim æmulos, conflavit invidiam, quæ tamen non valuit, ne tertiò Rivarolæ prorogaretur provincia, quam integerrimè rexit per totum Pauli Pontificatum.

Magnæ apud Urbanum VIII. auctoritatis existit.

Ob doctrinæ & pietatis præstantiam unus è Patribus sacræ, ut vocant, Consultæ fuit, & Congregationis Examinis Episcoporum & Regularium. In Comitiis post Pauli obitum pro nova Pontificis electione celebratis, suffragatus est Gregorio XV. quo mortuo, in electionem Urbani VIII. propendens strenuam præ cæteris eidem navavit operam, quare apud illum magnæ semper fuit æstimationis & authoritatis. In-

Naufragium patitur.

Inter hæc Rivarolam inceſſit cupido patriam inviſendi: comparatis igitur triremibus duabus Genuam traijcit menſe Maij anno 1626. qua in urbe ſeptem menſes commoratus, ab Urbano VIII. revocatur Romam. In itinere gravi pulſatus tempeſtate, ne naufragio periret, recepit ſe in portum Finium, ubi reficiendis triremibus hæſit, donec turbatum deferveſceret æquor. Tandem in ipſo Dominicæ Nativitatis pervigilio Romam appulſus, prima ſtatim nocte ob exantlatas diù maris jactationes deliquio convellitur, & vix non opprimitur. Sed medicorum induſtriâ ac ope, viribus recuperatis, nonnihil convaluit: At lenta iterum febre tentatus, ſenſimque conſumptus, decima quarta ægritudinis die, quæ fuit 3. Januarij anno ſalutis 1627. ætatis 52. divinis myſteriis ritè expiatus, è vita migravit. Sepulchrum accepit in æde S. Mariæ de Victoria in Quirinali monte. Vir planè eximius, & cujus virtutibus plures debebantur anni. Erat enim, Oldoino teſte, in tractandis negotiis civilibus acer, in arduis magnanimus & conſtans, in cauſis forenſibus expertior, quàm publicè haberetur. Quem Julius Nutus hoc carmine allocutus memoratur.

Romæ lenta febri conſumitur.

Oldoini de eo teſtimonium.

Julii Nuti carmen de eodem.

Divitia, ingenium, prudentia, fulgor avitus
Aſtra ſuper tollunt nomen ubique tuum.

Edidit egregium Tractatum ex regulis Juriſprudentiæ confectum, in quo docet, qualiter ſuffragia in conſeſſibus publicis undique limata & perfecta cum emolumento reipublicæ ferri debeant. Non tamen cuſus extat.

Quæ ſcripſerit?

Ejus mentionem agunt Ferdinandus Ughellius in Italia ſacra. Theodorus Amydenius in vita. Julius Nutus in Carmine Hetruſco. Continuator Ciaconii. Aliique pauci.

ANNO 1605.

SEDENTE PAULO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

METELLO BICHIO
S. R. E. CARDINALE.

METELLUS Bichius patricius Senenſis, anno ſalutis 1542. LXXXVII.
natus, Senis in patria eam ſcientiis liberalibus operam dedit, ut obtentâ Juriſprudentiæ laureâ, publico ſtipendio conductus, jus Civile aliquot annis magnâ ſui nominis famâ publicè docuerit. Romam inde profectum Horatius Cameræ Apoſtolicæ Auditor, Camillúſque Burgheſii fratres tanquam veterem amicum hoſpitio exceperunt. Camillus Horatio fratri defuncto in officio ſuffectus, atque ad Philippum II. Hiſpaniarum Regem Legatus miſſus Bichium ſuæ domûs, donec reverteretur, curatorem reliquit. Obitâ cum laude legatione Romam ex Hiſpania reverſus, à Clemente VIII. qui illum eò direxerat, coöptatus eſt inter Purpuratos Patres; & Metellus in gratiam Camil-

Senis Jus Civile publicè interpretatur.

Burgheſios fautores habet.

Episcopus Suanensis creatus. li Cardinalis Ecclesiæ Suanensis in Hetruria declaratus Cardinalis Episcopus: quam Ecclesiam per decennium eâ vigilantiâ atque integritate administravit, ut ejus nomen apud subditos omnes in beneditione esset.

A Paulo V. purpurâ & Infulâ Senensi donatur. Cæterùm Camillus, mox ut ad summam rerum sub Pauli V. nomine evectus est, Metellum Romam evocatum sacræ Consultæ primò Præsulem, deinde S. Petri Canonicum, demum (cùm prius ille Suanensi Ecclesiæ nuncium remisisset) Presbyterum Cardinalem titulo S. Alexii, nec multò pòst Archiepiscopum Senensem creavit, cui curæ laudabiliter præfuit ab anno 1611. usque ad annum 1615. quo munere denique absolutus, explicandis gravioribus negotiis versatus est in Aula Romana usque ad obitum: Paulo Pontifici Maximo ob eruditionem, solidamque pietatem in paucis charus.

Senio confectus Romæ decedit. Senio & laboribus fractus (postquam annis vixisset septuaginta & octo) è vita migravit Romæ Kalendis Julij anno nostræ salutis 1619. Jacet sepultus in Ecclesia S. Alexij cum hoc funerali Elogio à fratribus suis marmori ad memoriam inciso.

D. O. M.

Ejus Epitaphium.

Metello Bichio Patricio Senensi, Tit. S. Alexii
Cardinali amplissimo: Cujus par nobilitati virtus,
Pauli V. Pontificis Maximi beneficio, è Suanensi Episcopatu ad Romanæ purpuræ lucem, atque ad
Senensis Archiepiscopatûs evecta fastigium illustrissima sed brevissima effulsit.
Vincentius & Bernardinus prærepto fratri mæstissimi posuerunt.
Hoc tamen uno triste mitigant desiderium;
Quòd virtutis illustrissimæ extincta cinis etiamnum purpurat.

Ejus Elogium singulare. Erat Metellus Cardinalis vir doctus, pius, ac verè Ecclesiasticus, moribus adeò suavis & integer, ut omnes in sui amorem alliceret. Nemini unquam injurius, sed in omnes comis, benignus, officiosus; insuper aspectu venerandus, ore venustus, & staturâ procerus, ut nemo non eum supremo Pontificatu dignum censeret. At venustatem hanc brevi (ut nihil est rebus in humanis firmum & stabile) corrupit podagra, quæ virum omnium facilè pulcherrimum, gibbosum fecit atque deformem.

Podagrâ deformis redditur.

Agunt de eo Ferdinandus Ughellius in Italia sacra. Isidorus Azolinus in Pompa Senensi. Theodorus Amydenius in vita. Julius Nutus in Carmine Hetrusco. Continuator Ciaconii.

ANNO 1605.

SEDENTE PAULO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

JOANNE BAPTISTA BONSIO S. R. E. CARDINALE.

JOANNES Baptista Bonsius, nobilis Florentinus, Dominici LXXXVIII.
Bonsij Ordinis Senatorij viri & primarii Magni Hetruriæ Ducis ab arcanis Ministri ex Constantia Victoria illustri fœmina filius nascitur anno salutis 1554. Patavij optimis literis institutus, ac scientiis omnibus excultus, Doctoris in utroque Jure palmam simul & Cathedram magistralem promeruit. Posteà Romam profectus, erudito in illo foro causis agendis ita excelluit, ut à Francisco Hetruriæ Duce, ejus ingenij præstantiæ haud ignaro, arbiter eligeretur, qui controversiam, quæ ipsi cum Clemente VIII. de finibus utriusque dominii dirimendis intercesserat, componeret. Eâ controversiâ felicem ad exitum deductâ, Bonsius à Duce Senator, quamvis ætate impar, creatus est. Quo munere magnâ sui nominis famâ perfunctus, ab Henrico IV. Galliarum Rege Biterrensis Antistes, (Thoma patruo Episcopo instante) nominatur. Romam ergo profectus & initiatus, Biterris deinde possessionem adeptus est anno salutis 1598. quo anno die 30. Septembris Toparchiam *Castrinovi* ab Episcopali dominio distractam, refuso ære, à Sylvano Pompejo redemit; insuper & S. Joannis Presbyteros admisit, qui pietati & literis excitandis vacarent, quod ut commodiùs fieret, annuos à civibus redditus ijs assignandos curavit. S. Claræ Moniales ibidem existentes, quæ à primævo Ordinis instituto ad laxiorem vitam non sine nota deflexerant, reformationi subjecit. Patres tùm Societatis, tùm Minimos, tùm Recollectos, ut saluti gergis sibi commissi invigilarent, publico sumptu introduxit; ac universam denique Diœcesim optimis legibus ac sanctionibus imbuit & instruxit.

Ob excellentem Juris cognitionem, arbiter in arduis causis dirimendis eligitur.

Antistes Biterrensis ab Henrico IV. Galliæ Rege constitutus, multa præclarè operatur.

Animarum saluti egregiè consulit.

Anno 1600. à Ferdinando Florentiæ Duce provinciam accepit de Mariæ Medicææ cum Henrico IV. nuptiis tractandi, quod negotium ubi perfectum est, à Maria regina electus est primus Eleemosynarius, obtentâ etiam in remunerationem Abbatiâ Anianâ. Exactis ab eo tempore nonnullis annis, ad ejusdem Reginæ & Regis preces absens à Paulo V. inter Presbyteros Cardinales cooptatur, ac Romam reversus, accepto S. Clementis titulo, sacris Congregationibus *Rituum*, & *de propaganda fide* adscribitur. Hisce ornatus muneribus, tantâ apud omnes æstimatione valuit, ut nulla res, nullum alicujus momenti negotium, sine ejus sententia decerneretur: & cùm præcipuè utriusque Juris perfectam notitiam haberet, multas graves quæstiones interim non modò disertè, sed erudita oratione explanavit, quæ à doctis, ut publici juris fiant, efflictim expetuntur. Cùm igitur his officiis vacaret, nec esset

Franciæ Eleemosynarius, Abbas Anianæ, & Cardinalis creatur.

Ob summam eruditionem magnâ apud omnes æstimatione & auctoritate floret.

 facul-

facultas patriam repetendi, admisit Dominicum Bonsium nepotem in Episcopatu Biterrensi Coadjutorem. Ipse verò pluribus & arduis pro Sede Apostolica, & regno Galliæ negotiis summa cum laude peractis, postquam eximia candoris, prudentiæ, pietatis, & integritatis exempla reliquisset, ardenti febre correptus, Romæ decessit die 4. Julij anni 1621. Corpus Florentiam delatum insigni monumento, ejus vitæ seriem continente, apud Theatinos tumulatum est.

Romæ beato fine expirat.

Ejus scripta.

Edidit Quæstiones juridicas, eruditè explanatas, quæ m. s. extant.

Agunt de eo Theodorus Amydenius in vita. Sammarthani Fratres in Gallia Christiana. Continuator Ciaconii. Morerius in Diction. Historic. Julius Nutus in Carm. hetrusco. & alii.

ANNO 1605.

SEDENTE PAULO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

AUGUSTINO GALAMINIO S. R. E. CARDINALE.

LXXXIX. AUGUSTINUS Galaminius, Italus, Brisighellæ in Flaminia honesto loco circa salutis annum 1552. natus, à prima juventute nomen religiosæ vitæ dedit apud Patres sacri Ordinis Prædicatorum in Cœnobio Meldulensi (seu, ut alii volunt Faventiæ) in quo sacræ Theologiæ doctrinà, alisque scientiis, ac morum sanctitate clarus per omnes Religionis gradus ad Commissariatum sancti Officii primò, deinde ad Magistratum sacri Palatij, mox ad ministerium Generale totius Ordinis evectus, demum à Paulo V. sacro Senatui, urgentibus meritis, absens dum Parisijs commoraretur, titulo S. Mariæ de Ara cœli adscriptus est.

Institutum Prædicatorum amplexus, quũ doctrina ac vitæ sanctimonia emineret, supremo Ordinis ministerio ac purpurâ insignitur.

His dignitatibus auctus, quum Majoribus in dies virtutibus Orbi Christiano inclaresceret, tantam sibi sanctitatis famam apud omnes conciliavit, ut passim *sui Ordinis decus, Ecclesiasticorum speculum, lumen sacri Senatus, & purpuræ ornamentum* audiret. Lauretano postmodùm Episcopatu, Recinetensi, & Auximano decoratus, vitam duxit Angelis quàm hominibus propiorem: Nemo eo humilior, nemo temperantior, nemo sibi austerior, nemo sanctior. Quod ex Ecclesiarum proventibus supererat, id omne in pauperes, viduas, pupillos, ægrotos, & pia loca contulit. Annuas Synodos quoad vixit coëgit, plebem æternæ vitæ verbis pavit, Clerum sanctissimæ vitæ exemplis erudiit, omnibus leges ordinatissimas præscripsit, & hortamenta saluberrima dedit.

Magnam sibi Sanctitatis famam ex benè actis comparat.

Hinc Episcopatu Lauretano. Recinetensi & Auximanô donatur.

Romam venit ad Gregorii XV. & Urbani VIII. Comitia: gregem enim suum nunquam, nisi gravissimis distrahentibus causis, vel tantisper deseruit; ratus, nullà re magis, quàm Pastorum præsentià subditorum urgeri salutem. In Comitiis Urbani visus est omnibus

bus summo Pontificatu dignus, nisi unâ hac notulâ inureretur, quòd uni famulo arcana omnia, imò se ipsum committeret: vitium amabilis ingenij potiùs, & sanctæ simplicitatis, quàm cujusdam malitiæ onerantis conscientiam. Obiit Auximi apud Ecclesiam suam fine sanctissimo, die 6. Septembris Anno reparatæ salutis 1639. Annos natus octoginta tres, cùm Cardinalis vixisset annos octo supra viginti. Hæredes scripsit pauperes, pia loca, & Congregationem de propaganda fide, ut colligitur ex Cenotaphio ad ejus tumulum in Ecclesia Cathedrali Auximana ab eadem Congregatione de propaganda fide in signum grati animi apposito.

In sacris Comitiis supremo Pontificatu dignus judicatur.

Sancto fine obiit Auximi.

Huic Cardinali universus Dominicanorum Ordo sequens tribuit encomium in Actis Capituli sui generalis Valentiæ in Hispania sub annum 1640. celebrati. *Auximi obiit Eminentissimus & Reverendissimus D. D. Augustinus Galaminius S. R. E. Cardinalis de Ara Cœli nuncupatus, dictæ Civitatis Episcopus &c. quondam nostri Ordinis Magister Generalis, vir morum innocentia, humilitate, charitate, prudentia, cæterisque virtutibus toto Orbe conspicuus: quem summi Pontifices in privatis colloquiis* Sanctum *nominabant: Christiani verò Principes tanti ejus sanctimoniam faciebant, ut nonnulli non alia de causa ad eum scripserint, quàm ut se, & sua regna ejus orationibus commendarent. Regularis observantiæ severissimus custos, foris purpuræ splendorem ostendens, intra domesticos lares austeritates Ordinis, quantum poterat, experiebatur. Ferè nunquam lineis ad carnem usus indumentis, exceptis ultimis vitæ suæ diebus, quibus ad lectum linteamina de expresso, & pluries repetito Medicorum consilio, vix passus est adhiberi. Cilicio & flagellis adeò innocens corpus affligebat, ut copiosus ex eo sanguis non rarò efflueret: verè pater pauperum, & salutis animarum Zelantissimus, non solùm contentus fuit omnium necessitatibus vivens opitulari, sed moriens etiam perpetua legata in pias causas instituens, sacram Congregationem de Propaganda fide hæredem suorum bonorum esse voluit. Tandem senio & laboribus fractus, propè nonagenarius post vigesimum octavum annum sui Cardinalatûs, in palatio Episcopali, adstantibus duodecim fratribus nostri Ordinis, & aliis quampluribus, susceptis devotissimè Ecclesiæ Sacramentis, placidissimè obdormivit in Domino die 6. Septembris Anno salutis 1639. maximum sui desiderium relinquens. Ad cujus tumulum frequentissimus fuit vicinarum civitatum concursus, & multi à variis languoribus se ejus intercessione liberatos profitentur.* Hucusque Capitulum Generale Valentinum.

Præclarum Elogium eidem à Capitulo Generali, Valentiæ celebrato, attributum.

Ejus vitæ sanctitas pluribus demonstratur.

Congregationem de propaganda fide hæredem instituit.

Signis post obitum floret.

Ordinis Prædicatorum Generalis Magister existens ob innatum sibi erga sanctissimam Dei Genitricem amorem, & ob reverentiam tantæ Matri ac Dominæ à suo Ordine debitam statuit, ut in festis duplicibus sanctum ipsius Virginis Officium perpetuò in Choro à religiosis viris recitaretur. Episcopus Auximanus mille aureos libenti animo contulit, ut in Ecclesia S. Marci civitatis Auximanæ Sacellum B. Virginis Mariæ de Rosario exornaretur, ut juxta votum suum esset particeps Sacrificiorum, & Orationum, quæ fiunt in ea. Illud identidem affirmare solebat, *fieri omninò non posse, ut quis beatæ Virgini studio pietatis addictus, ad salutem non pertingeret: è contrariò verò vix fieri posse, ut quis eidem Virgini non addictus eò pertingeret,* Quæ etiam Divi Anselmi, Bernardi, Idiotæ, & Alani senten-

Ejus in B. V. M. pietas & amor.

Notabile dictum.

tia fuit. Post obitum suum tria millia sacrificiorum pro anima sua Deo viventi immolari ordinavit.

Ejus Scripta. Scripsit Nonnullos pios & doctos Tractatus asceticos.

Agunt de eo Ferdinandus Ughellius in Italia sacra. Theodorus Amydenius in vita. Hippolytus Marraccius in Purpura Mariana. Michaël Pio de Viris illustrib. Ord. Prædicat. Continuator Ciaconii. & alii.

ANNO 1605.

SEDENTE PAULO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

ROBERTO UBALDINO
S. R. E. CARDINALE.

XC. ROBERTUS Ubaldinus, nobilis Florentinus, Marci Antonii Ubaldini & Lucretiæ Gherardescæ Leonis XI. Pontificis sororis filiæ natus, à teneris annis in scholis Patrum Societatis Jesu, unà cum aliis fratribus suis, politioribus juxtà, ac Philosophicis disciplinis eruditus est: cujus ea erat ingenii docilitas, ea in arripiendo, quæ à Magistris tradebantur, celeritas, ut inter cæteros condiscipulos tanquam Luna inter stellas minores exsplendesceret. Et quia Perusii, ubi parens suus plurima ac maxima negotia habebat, magnam ineuntis ætatis partem exegit, factum est, ut quemadmodùm alios eruditos viros, ita etiam Balthassarem Ansideum Græcis doctum literis & Latinis, continuâ consuetudine adeò sibi devinxerit, ut ferè nemo illi fuerit potior, nemo charior, atque jucundior. Utrumque deinde jus edoctus, Pisis Magisterii lauream & cathedram accepit. Nec multò pòst ob insignem eruditionem in aulam Alexandri Cardinalis Medicei avunculi sui exceptus, quum Ecclesiasticam militiam cogitaret, Florentino Canonicatu ad propinquorum preces condecoratus est.

Magna præstat ingenii docilitate, & acrimonia.

Pisis Magisterii laurea, & Cathedra donatur.

Inter hæc Clemens VIII. morbo corporis excessit è vita: In novis comitiis, Patrum studio sufficitur Alexander Cardinalis Mediceus, dictus Leo XI. Magnâ tum ac certa Roberto spes honorum atque opum affulsit: sed vix ea illuxerat, cùm præter omnium spem celeri Pontificis obitu extincta est; nam ex tanto fastigio post septem & viginti dies corruit. Tam acerbum domesticæ amplitudinis damnum Robertus, ut erat generosus, æquissimo animo tulit. Sed continuò spes ejus, quæ visæ fuerant à radice revulsæ majore vi repullulare cœperunt. Etenim Paulus V. qui Leoni XI. successerat, sive hominis misericordia motus, quem repentè de tanta, tamque florenti fortuna dejectum cernebat, sive multò magis singulari ejusdem virtute compulsus, cubiculi sui pontificii Præfectum sibi delegit, qui honoris locus in summorum Pontificum aulis honestus atque honoratus in primis habetur. At Pontifex, ejus fide, industriâ, & eruditione cognitâ, cœpit illum ad res multò graviores

Mortem Leonis XI. æquo fert animo.

Paulum V. fautorem nanciscitur, atque promotorem.

viores adhibere: intimum suis consiliis habere: & si quando majoris momenti res incidisset, de qua ad Reges, aliosque summos in re publica Christiana Principes accuratè esset diligentérque scribendum, cæteris, quos Scribarum loco ad manum habebat, repudiatis, eas illi partes demandabat; quòd diceret, se neminem invenire, qui majori sententiarum gravitate, ac verborum splendore animi sui sensa complecteretur. Quibus rebus cùm magnam Pontificis benevolentiam assequeretur, non minorem Aulicorum invidiam excipiebat, eorum in primis, qui arctissima Pontificis cognatione impliciti, unum illum pluris, quàm se omnes fieri summoperè indoluerant. Itaque ut hominem è Pauli conspectu dimoverent, excogitant rem prorsus singularem.

Eidem Paulo ab Epistolis munus accuratissimè fertur.

Aulicorum incurrit invidiam.

Mittendus erat in Galliam à sede Apostolica Nuncius: persuadent Pontifici, temporum rationem, in quibus tum res Galliæ versabantur, exposcere, ut is eò mittatur, qui nobilitate, ingenio, prudentia, & auctoritate plurimùm præstaret, se autem neminem unum scire, qui doctrina & virtutibus Roberto Ubaldino pontificii sui cubiculi Præfecto antecedat; factum eum à natura ad magna quæque cum emolumento pertractanda. Hoc autem eò faciebant, ut non solùm Aulâ abesset, verùm etiam libenter, & cum magno honore beneficióque abesset, ipsi interim remoto & ablegato eo (cujus consilio multùm movebatur Pontifex, quémque sibi anteponi indignè ferebant) primum apud eum amicitiæ, authoritatis, atque consilii locum tenerent. Pontifex, quamquàm ægrè eum, cui maximam rerum suarum fidem habebat, à se divelli pateretur, communem tamen utilitatem privatæ anteponendam esse ducens, eum Nuncium in Galliam, & Politianorum Præsulem nominavit. In legatione talem se præbuit Ubaldinus in Gallia, qualem futurum æmuli Pontifici prædixerant, nec ipse Pontifex addubitabat: nam sapienter omnia, atque ex sedis Apostolicæ dignitate administrabat.

Horum persuasu, ut aulâ amoveretur.

Nuncius ablegatur in Galliam.

Strenuè legatione sua perfungitur.

Mansit in ea legatione solidos novem annos, Regi cum primis totique Galliæ regno charus. Tandem Rege petente Cardinalis factus, venit ad urbem: ubi benignè, humaniterque exceptus, atque inter Presbyteros Cardinales Titulo S. Matthæi in Merulana cooptatus, ijs auctus est beneficijs, & Ecclesiasticis opibus, quibus tantam sustinere dignitatem satis commodè posset. Romæ nullus Purpuratorum cœtus fuit coactus, in quo Robertus, Paulo jubente, suam non protulerit sententiam. Interim Paulus vivendi finem fecit. In comitiis proximis haud parem visus est Burghesianis alumnis gratiam retulisse, quare ingrati animi propemodùm subiit notam. In enunciatione tamen Gregorii XV. Roberti opera ac studium luculenter enituit. Neque hoc fugit Gregorium; nam multis in rebus gratum suum erga illum animum ostendit, in primis quòd illustrem Bononiæ legationem per illum administrari voluerit; ac Ludovicus Cardinalis Ludovisius fratris sui filius villam in Tusculano agro magnificam eidem tradidit, ut eà quoad vita superesset, uteretur, frueretúrque.

Ad preces Galliæ Regis Cardinalis creatur.

Burghesianis haud studet.

Gentem Ludovisiam fautricem habet.

Incredibili optimarum, elegantissimarúmque artium studio & cu-

Litteris, ac literatis viris mirè addictus.

cupiditate flagrabat; & in primis illustrium tum veterum, tum sui ævi Poëtarum lectione expleri, saturarique non poterat. Habebátque selectos quosdam amicos doctos & honestos viros, quibuscum eos lectitare, laudare, admirari, & si quid incideret, quod præ cæteris extaret ac promineret, clamores efferre consueverat. Erat literatis viris mirè deditus, eorúmque inopiam largè suâ pecuniâ sublevabat. Ut de Augustino Mascardo narratur, quem alieno à se animo esse non ignorabat, quemque sciebat in conventibus amicorum, in aulis Principum multa nec rectè in ipsum loqui: nam

Ejus in viros doctos humanitas.

Tusculi cùm esset, audivit Mascardum gravi implicitum morbo in lecto decumbere; prætereà destitutum ab ijs, quos in cœlum laudibus efferebat; omnium rerum inopiâ laborare, ultrò eum adiit, humanissimis verbis consolatus est, & nummis aureis centum donavit, quorum præsidio ex eo morbo, unde nunquam sine illis se expedivisset, evasit. Francisco item Balducio Poëtæ insigni, in pannis & inopia vitam agenti, auxilium nummarium attulit. At non unum aut alterum, sed omnes ferè alicujus ævo suo nominis Poëtas arctissima sibi habuit familiaritate conjunctos, Joannem Baptistam

Eorum consuetudine delectabatur.

Marinum, ad quem elegans scripsit carmen Hetruscum: Franciscum Bracciolinum summum post Torquatum Tassum Epici carminis artificem & magistrum: Porphyrium Felicianum Fulginatium Episcopum, Epistolarum ad summos Principes scriptorem, & Poëtam clarissimum, qui etiam in extrema sua senectute, vitæque occasu librum illi Odarum dicavit. Symphoniacis insuper ac Musicis, quorum plures domi arte præstantes aluit, non mediocriter

Comis, ac largus in domesticos.

delectabatur. Familiam suam pane, vino, obsonio, atque omnibus alijs rebus ad honestum victum & vestitum spectantibus, largè liberalitérque habendam curabat: ægrotos eos humanissimè invisebat, consolabatur, útque nulla re, ad valetudinem recuperandam necessaria, egerent, studebat: cùm sacra illis Eucharistia deferretur, aderat; atque alia ejusmodi pia Christiani Principis officia sedulò præstabat.

Romæ obiit ex calculi dolore.

Obiit denique vir clarissimus Romæ die 22. Aprilis anni 1635. ex calculi dolore, postquam Congregationem de Propaganda fide omnium suorum bonorum, quæ erant maxima & amplissima, hæredem instituit. Charus Principibus fuit, magníque apud omnes Politici, sed minùs quandoque consulti, laudem tulit. Cæterùm mirè sapuit; singularíque adeò eruditione valuit, ut eruditorum facilè princeps ætate sua censeri potuerit.

Ejus scripta.

Scripsit Orationes elegantes.
Poëmata venusta.
Epistolas tersas.
Inscriptiones limatas.

Agunt de eo Tolomeus in literis. Porphyrius Felicianus in Libro Odarum. Alta Vaticana; Continuator Ciaconii. Et alii.

ANNO

ANNO 1605.

SEDENTE PAULO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

BALTHASSARE DE SANDOVAL S. R. E. CARDINALE.

BALTHASSAR de Sandoval illustres in Hispania natales for- XCI.
titus, in mundum prodijt die 9. Martij Anno à partu Virginis 1589. Is acerrimo ingenio præditus, in paterna domo humanioribus literis, majoribus verò studijs tum in Academia Salmanticensi, tum in Ovatensi Collegio non pœnitendam operam dedit: nam emenso Philosophiæ ac Theologiæ curriculo, lauream utriusque facultatis, præsente Lopetio patre comite Altamuræ, festiva nobilium gratulatione suscepit. Doctor creatus præfuit Salmaticensi Academiæ Rector, Ecclesiæ Toletanæ Decanus, Quadalaxariensi Collegio Archidiaconus,& sacello regio Sacerdos.

Altioribus studiis imbutus, ac laurea donatus, variis dignitatibus augetur.

Hunc omni virtute conspicuum sexto ætatis supra vigesimum Anno Paulus V. ad preces Philippi III. Hispaniarum Regis sacro Cardinalium Collegio adscripsit Anno salutis 1615. Romam non se contulit, nisi post quintum decimum ab adepta purpura annum, ad accipiendum Cardinalitium pileum: quem Anno 1630. ab Urbano VIII. unà cum Titulo S. Crucis in Hierusalem collatum habuit. Post purpuram (sed antequàm Romam se conferret) Episcopus ordinatus, magna integritate atque prudentia rexit Ecclesias Giennensem & Jayensem, in quibus celebratâ Synodo, universam diœcesim optimis in visitatione sanctionibus imbuit atque instruxit. Domum Seraphicam Capucinorum fundavit: pro alendis egenis Xenodochium erexit; atque in gregem sibi commissum indulgentissima liberalitate, quoad vixit, usus est. Nam, ut memoriæ proditur, pia illius manus in eleemosynas effusa, nullum egenum à se discedere mœstum permisit, amplius in pauperes erogans, quàm egestas auderet sperare. Pauperum nullus ita in abdito delituit, quem ejus pientissimæ largitatis perspicacia inventum non recrearet; ut miraculi propè genus fuerit visum, tot tantisque expensis censum vel amplissimum sufficere potuisse. Romæ dum vixit, innumeros quotidie pauperes convivas habuit. Illius domus in media Curia Romana Cœnobium magis præseferebat, quàm Principis Aulam. Familiam habuit pijs, probis, ac doctis viris constantem, quæ ad omnis honestatis leges composita, Romanis non modò exemplo, sed etiam admirationi fuit. Ipse verò morum integritate, religionis zelo, animi candore, pietatis fervore conspicuus omnibus ad virtutem, vitæque sanctimoniam incitamento extitit.

Ad preces Hispaniæ Regis sacro Purpuratorum cœtui adscribitur.

Universam diœcesim saluberrimis sanctionibus instruit.

Munificentissimus extitit in pauperes.

Religiosam alit familiam, ad exemplum suâ compositâ.

In Hispaniam reversus, atque Archiepiscopus Toletanus, Regni Primas, & Castellæ supremus Cancellarius renuntiatus, eundem vitæ tenorem retinuit. Vixit Princeps religiosissimus usque ad ultimam senectutem, siquidem annis duobus Octogenario minor,

Archiepiscopus Toletanus eligitur.

Sanctè moritur.

ſcriptis hæredibus, quos unicè vivens dilexerat, pauperibus, rebus humanis ſanctiſſimo fine exceſſit Toleti die 4. Septembris Anni 1665.

Plures viri docti S. I. eidem Opera ſua dedicant.

Huic Cardinali, quem nulla fugit ſcientia, lucubrationes ſuas, inter alios, plures è Societate Jesu doctiſſimi viri nuncuparunt, horum præcipui ſunt Franciſcus Labata, qui apparatum Concionatorum; Joannes de Lugo poſteà S. R. E. Cardinalis, qui Diſputationes Scholaſticas de Incarnatione; Gabriel de Hanao, qui Scientiam mediam hiſtoricè propugnatam; Sebaſtianus Izquierdo, qui Pharum Scientiarum; & Franciſcus de Oviedo, qui Curſum Philoſophicum eidem inſcripſerunt.

Agunt de eo Monumenta Toletana. Continuator Ciaconii, & laudati auctores omnes, qui eidem lucubrationes ſuas dedicarunt: Videantur eorum Epiſtolæ Nuncupatoriæ.

ANNO 1605.

SEDENTE PAULO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

ALEXANDRO URSINO S. R. E. CARDINALE.

XCII.

Pulchrè hujus viri primordia deſcribit Cardinalis Pallavicinus, dùm naturam, fortunam, atque virtutem quaſi de eo exornando certantes introducit.

ALEXANDER Urſinus Romanus, priſca nobilitate inſignis, editus eſt luci Anno à partu Virginis 1595. patre Virginio Urſino Brachiani Duce, multis egregijs facinoribus claro. Alexandri primordia eximiè collaudat Sfortia Cardinalis Pallavicinus in Dialogo, quem ſcripſit, *de Bono*: ubi de hoc homine certamen fuiſſe narrat inter naturam, fortunam, atque virtutem, quænam illarum pluribus eum ornamentis ac donis inſtruxiſſet? Nam in ampliſſima civitate ſummo genere ortus, cognatione & affinitate ſummis etiam Regibus annexus, maximis honoribus cumulatus, nihil ferè eorum deſideravit, quæ à fortuna tribui ſolent. Tum nactus eſt à natura ingenium perſpicax, acutum, docile, nobile, incredibilem morum ſuavitatem, elegantiámque. Nam liberalis, ſplendidus, & in vita victúque affabilis, tantáque oris atque orationis commendatione præditus, ut nemo eſſet, quem non ipſe in ſui admirationem, nedum amorem impelleret: præterea memoriâ tantâ eminuit, quantam in ijs fuiſſe legimus, qui tanto hoc naturæ bono præ cæteris excelluiſſe narrantur; neque eâ tantùm, cujus eſt virtus, facilè percipere, & percepta fideliter continere; verùm etiam eâ, qua præter ſententias rerum, verba inſuper, quibus ſententiæ explicantur, defixa in animo atque inſculpta tenemus.

Educatur Florentiæ in Aula Magni Hetruriæ Ducis, ubi naturæ dotes egregiè excolendi occaſionem ſortitur.

Educatus eſt Florentiæ in domo Ferdinandi Medicei Magni Hetruriæ Ducis, avi ſui materni, ubi quas habuit à natura dotes, non ſolùm alere & perpolire, verùm etiam excellènter augere poſſet. Nihil enim haurire ab ea indole proterat, niſi

nisi altum, regale, magnificum. Inde illa ejus sine molestia diligens affabilitas, qua cum quadam celsitudine animi ad aliorum conditionem, cùm erat opus, descendebat, ut non aliàs videretur esse vir Princeps, quàm cùm, ut se parem infimis faceret, Principis personam conaretur exuere. Incredibili erat vigilantia, qua ut matutinas horas literis daret, multò surgebat maturiùs, quàm ij, quibus opera vita erat. Senis ac Pisis Juri Canonico operam dabat: Romæ Philosophos audivit & Mathematicos, ubique maximo cum profectu, quo Magistris si non superior, certè par sine controversia videri poterat.

Literis altioribus accuratè imbuitur.

In Congregationem beatæ Mariæ Virginis Romani Collegii Soc. JESU adscitus, publicè in turba plebeiorum cum illis se se acriter flagellis cædere solemne habuit, idque non raro ad sanguinem; quod perpetim agebat in pervigilijs ejusdem Virginis Deiparæ. Erat corpore sanguineus, succulentus, torosus, elegans, moribus affabilis, sed gravis, maturus, eloquens, atque eruditus, constans simul ac integer, apertissimi pectoris, & candidissimi moris, sine ullo oris cordisque dissidio: Vivum deinde exemplar innocentiæ, castitatis, modestiæ, humilitatis, pudicitiæ, charitatis, patientiæ, mortificationis, pœnitentiæ, contemptûs sui & mundi; integritatis, magnanimitatis, beneficentiæ, zeli: succurrebat afflictis, viduis, orphanis: ægris in Nosocomijs sua sæpè manu alimenta porrigebat, eorumque pedes abluebat; quo facto nonnullos Sectarios, virtutis splendore perstrictos, Ecclesiæ lucrifecit. Sacrosanctam Eucharistiam officiosissimè coluit: sacris initiatus, divinis operabatur quotidiè præmissâ peccatorum exomologesi: sæpè Confessario sacrificanti ministrabat ad aram. Venerabile Sacramentum, si quando occurrisset, vel ad vilissima infirmorum tuguria, quamvis ardente die, aperto capite longa viâ prosequebatur. Per horam sacris meditationibus vacabat, illas piorum librorum lectione prævenire solitus, quibus se meliùs ad orationem mentis præpararet. Ad spiritualia exercitia quotannis per aliquot septimanas secedebat, & per generalem confessionem sexto quoque mense animæ suæ statum recognoscens ad meliora se excitare satagebat. Mitissimus fuit inter injurias, & earum magnanimus condonator. Fuit nonnemo infimæ sortis homuncio, qui nullâ læsus injuriâ, paratis insidijs eidem nocem molitetur: quod cùm non cessisset ex sententia, contumeliosâ epistolâ ipsius famam multiplici convitio laceravit: redditæ illi sunt literæ sacris jam jam operaturo; eas legit ijs oculis, quibus leguntur officiosæ; tùm cœlum suspiciens: *Tandem aliquando*, inquit, *oblata est optatissima occasio injuriæ condonandæ propter te, tuòque exemplo mitissime DEUS!* sic elocutus, Epistolam, & cum illa inimicitiam rescidit, & ne quod extaret injuriæ vestigium, quod persequi olim consanguinei possent, mox collecta fragmenta ad ardentem cereum exussit.

Romæ obsequio Deiparæ Virg. se mancipat.

Ejus admiranda corporis, animique dotes, atque virtutes.

Vita, moribus, ac operum sanctimonia floret.

Magnanimus injuriarum condonator.

Insolentiæ in hanc rem exemplum.

Hunc tantum tamque præclarum juvenem, annos nondum triginta natum, Paulus V. Pont. Max. sacro Collegio Diaconum Cardinalem Titulo S. Mariæ in Cosmedin adlegit: cui post sexennium Gregorius XV. Pauli successor legationem Æmiliæ valdè quæ-

Purpurâ, & legatione in Æmiliam insignitur.

quam sanctissimè administrat.

quæstuosam, administrandam commisit. Quo tempore annonam longè viliori pretio distrahebat in populum, quàm de suo comparasset. Retardatas seu reorum causas in carcere, seu negatos rusticanorum hominum ad se aditus, ne quid utrique vel impendij diuturnitate, vel quæstûs jacturâ detrimenti caperent, erogata de suo pecuniâ compensabat: mirè beneficus, liberalis, & æquus in omnes. Functus ea legatione à nonnullis Imperij Principibus invitatus, Germaniam invisit; ubi, quacunque transiit, admiranda pietatis & munificentiæ signa reliquit.

Germaniam sua virtute illustrat.

Inter hæc subsecutô Gregorij XV. obitu, ipso absente comitia sacra Romæ celebrata sunt, in quibus renunciatur Pontifex maximus Maphæus Cardinalis Barberinus, dictus posteà Urbanus VIII. Reversus è Germania ad urbem, postquam Pontificem recèns electum salutasset, totum se vitæ sanctitati, vigilijs, orationibus, jejunijs dedit. Propè Brachianum (quod oppidum est Romæ vicinum, & Ducum Ursinorum sedes) in ripa lacûs suis impensis exædificavit Monasterium, cujus fabricæ, cùm diu noctúque assisteret, à calcis malo insanóque odore (ut quidam opinati sunt) morbum contraxit lethalem, quo intra paucos dies summo omnium dolore consumitur. Alij (fortassè rectiùs) sequentem afferunt mortis acceleratæ causam. Brachiani Sodalitatem Deiparæ Virgini è civibus sibi subditis, aulicisque erexerat; in qua ipse Concionatorem, disciplinæque choragum, & cæterorum pietatis officiorum antesignanum agebat; unde cùm ad eos Sodales in pervigilio Assumptæ in cœlos Virginis sermonem habuisset solito ardentiorem, ac deinde cum ijs acriter se se ad usque sanguinem flagris diverberasset, in deliquium primò, mox in febrim incidit, quæ ei cum morte corporis vitam attulit æternùm duraturam in ipsa assumptæ Virginis Octava, die 22. Augusti Anno reparatæ salutis 1626. Pœnis igitur ultrò susceptis in se nimiùm sævus ac ferus, mortem, quæ longiùs aberat, accersivit, ac maturiùs multò, quam per ætatem liceret, properare coëgit. Verùm cœlo nemo intempestivè inferitur.

Moritur in florentissima ætate. Causa mortis enarratur.

Refertur alia non improbabilis causa.

Vixit annos triginta & unum. Cadaver Brachiano Romam advectum sepelitur apud Patres Societatis Jesu in Templo magnifico Farnesiano secus ossa Roberti Cardinalis Bellarmini, prout ab eodem Bellarmino vivente impetraverat. Sunt tamen alij, qui asserant, cor tantùm illius Romam delatum, in Bellarmini tumulo conditum fuisse. Præclara sanè duorum maximorum Cardinalium pignora, omni thesauro potiora. Orârunt in ejus funere Joannes Baptista Ferrarius, ac Tarquinius Gallucius, eloquentissimi Societatis Jesu Oratores, qui orationes illas posteà publici juris fecerunt.

Romæ tumulum accipit juxta ossa Cardinalis Bellarmini.

Scripsit tam soluta oratione, quàm versibus elegantissimè nitidissiméque, adeò ut Odam ejus quandam Urbanus VIII. qui summus ejus generis carminum artifex erat, cùm inspexisset, non solùm maximam illi laudem tribuerit, verùm etiam modulatori in primis optimo, modos eidem faciendos, ut in Templis canerentur, mandave-

Vinctâ & solutâ Oratione plura nitidissimè scripsit.

daverit. Est autem quam diximus Oda *de Christi Domini cruciatibus & morte* scripta dulcissimè, quorum cruciatuum memoriam perpetuò in animo infixam habebat, sic ut etiam de eodem argumento *Nocturnas, Diurnásve quasdam Horas* composuerit, typísque mandaverit, quas ipse, aliique, qui vellent, devotionis causâ recitarent. Præterea è collo ad nudum pectus Christi crucifixi imaginem ex argento sibi demiserat, hamis acubusque acutis probè refertam: quam identidem pectori arctè adstringebat, ut aliquas eo sanguinis guttas eliceret; & usque adeò pietatis studio Deo placendi flagrabat, ut tentaverit è purpuræ celsitudine ad humile Societatis Jesu diversorium descendere: sed ab hoc conatu depulsus est à summo Pontifice, cui non æquum visum est Patrum purpuratorum Senatum tanto ornamento spoliari.

Crucifixi Imaginem aculeis asperam ad nudum pectus gessit.

Scripsit etiam de Virgineo Deiparæ Sponso Josepho. Cæterùm Multa inchöavit egregiè, sed nihil planè, morte præventus, absolutum reliquit. Horum princeps illud erat Opus, in quo præcepta sapientis Regis eruditè exposuit, ex quatuor illorum Regum rebus gestis excerpta, qui primi Regnum Hierosolymorum obtinuerant; videlicet ex Saule, qui illud fundavit; Davide, qui stabilivit & auxit; Salomone, qui conservavit; postremò Roboam, qui perdidit. De Regum unctione alterum Opus adornavit.

Plura insignia Opera, morte præventus, imperfecta reliquit.

Manu sua firmavit Urbani VIII. decretales literas, editas Octavo Idus Augusti, Anno nostræ salutis 1623. pro Canonizatione S.P. Ignatij Loyolæ Societatis Jesu Fundatoris. Cui inter sanctos à Gregor. XV. anteà relato idem Urbanus Pontifex trigesimum primum mensis Julii diem pro annua memoria in Calendario assignavit. Quare falsum est, quod illusor Hoffmannus Basileensis in Lexico suo universali, (dum Urbani VIII. mentionem facit) comminiscitur in hæc verba: *In lite, quòd Jesuitæ in Gallia, è Calendario S. Germano eraso, Ignatium suum substituissent, exortâ; decrevit Urbanus: si simul stare non possent, expectare debere Ignatium annum bissextilem, intercalari pro memoria illi donato.* Pari fide asserit (in verbo *Ignatius Loyola*) Paulum V. eumdem Ignatium Anno 1609. inter Sanctos retulisse: *Beatum* dixit Paulus V. *Sanctum* Gregorius XV. Literas pro Canonizatione decretales expedivit Urbanus VIII. ringente licèt hæresi & invidia.

Literas Canonizationis S. Ignatii manu sua firmavit.

Commentũ Hoffmanni Basileensis sufflatur.

Agunt de eo Janus Nicius Erythræus in parte 2. Pinacoth. Marraccius in Purp. Mar. Amydenius in vita. Philippus Alegambe in Biblioth. Scriptorum S. J. Cornelius à Lapide in Epist. D. Pauli. Antonius Balinghen in Kalend. die 22. Augusti. Ludovicus Donius d'Attichy in Hist. Cardd. & alii.

ANNO 1605.

SEDENTE PAULO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

MELCHIORE KLESSELIO S. R. E. CARDINALE.

Generis ignobilitatem virtutibus compensat.

XCIII. MELCHIOR Klesselius, origine Germanus, obscuris in Austria natalibus circa salutis annum 1553. patre pistore ortus ignobilitatem generis praeclaris virtutibus illustravit. De quo Augustinus Oldoinus in Continuatione Ciaconii sic loquitur: *Fuit Klesselius acerrimi ingenii, & planè supra natales; opere, industriâ, ac scientiâ praestans, & animo ac moribus ad aulam accommodatis:* Quibus effecit, ut se per varios gradus in gratiam Archiducis Matthiae Austrij intruserit, apud quem eruditione, prudentiâ, consiliô, ac fide tantùm valuit, ut cùm is anno 1612. ad Imperium assumptus esset, illud ex arbitrio Klesselii non sine nota administraret.

Magno in pretio apud Austriæ Archiducem existit.

Doctrinâ, virtute, eloquio, & zelo Religionis insignis, ad maximas dignitates ipsámque purpuram provehitur.

Caeterùm Klesselius Theologus insignis, Orator eloquentissimus, in variis, cùm publicis, tùm privatis congressibus, quos saepenumerò cum haereticis habuit, ita eorum dogmata sapientissimis rationibus convulsit, ita eorum animos luce veritatis perstrinxit, ut quamplurimos, ejurato errore, ad Ecclesiae Catholicae gremium reduxerit. Unde facili negotio ad maximas quasque dignitates (viâ sibi virtute apertâ) evectus, sacrae Caesareae Majestatis intimi Consilii primò director, tùm administrator Ecclesiae Nicostadiensis, mox Episcopus Viennensis, & Imperii Princeps, denique ad petitionem Augusti Caesaris, Paulo V. annuente, S. R. E. Cardinalis evasit.

Æmulorum invidiâ accusatur, circumvenitur ac in carcerem rapitur.

Pontifex, sacérque Senatus factum improbant.

Tot auctus honoribus, quum suam apud Caesarem auctoritatem publicè, quandóque nimis audacter efferret, magnam sibi apud Principes Austriacos, aemulorum instigatione accensos, conflavit invidiam: Adeò ut Vespere quodam à Magnatibus in ipso palatio obtruderetur in carcerem, fictis intereà magni momenti querelis (ut livor in aula ingeniosus est) quibus circumventus & insimulatus, capitis reus ageretur. Id factum ut Romae nunciatum est, sacro Senatui, ipsique Romano Pontifici adeò displicuit, ut cogitatum seriò fuerit de innodandis censura Ecclesiastica ijs omnibus, qui tanti criminis auctores, conscii, & fautores essent.

Bellarminus factum suadet examinandum.

Verùm censurarum rigor mitigatus auctoritate Cardinalis Bellarmini, asserentis, non spernendas omninò rationes Caesareanorum, dicentium permissum esse retinere Cardinalem captivum, quando Respublica magni alicujus detrimenti periculum subiret: hoc enim Klesselio opponebatur.

Crimina Klesselio objecta.

Itaque Klesselius; *Quòd Turcarum militi Oppidum ante praefinitum tempus tradiderit; quòd cum haereticis arctissimè communicaverit: quòd Matthiam Caesarem arma in Rodulphum Augustum capere coëgerit:*

&

& quòd electionem Regis Romanorum apud Rodulphum impedire studuerit, accusatus, carceri adjudicatur, & Abbati cuidam in Monasterio tanquam publicæ pacis perturbator, & læsæ Majestatis reus, custodiendus traditur. Eo in carcerem compacto, rogatur Pontifex, ut Judices super hac causa illis in partibus deputet, qui Viennam properantes, objecta Klesselio crimina cognoscerent, & quam Jura dictarent, sententiam ferrent: Pontifex è contrario de voto sacri Collegii eum sibi tradi, ut Romam ad dicendam causam ducatur, postulat; & cùm uterque in proposito persisteret, Pontifex eò destinat Fabritium Verospium Auditorem Rotæ, qui Klesselium certis conditonibus sibi traditum Romam perduceret. Verospius nihil cunctatus illicò itineri se dedit: Verùm quia mandata Pontificis non jussiones, sed exhortationes erant (nolebat enim Cæsarem Paulus offendere) re infecta absque Klesselio ad urbem rediit. Paulo V. interim è vivis sublato, sacrum Collegium apud Gregorium XV. Pauli successorem seriò egit de liberando è carceribus Klesselio. Pontifex justis Patrum petitionibus annuens, Verospium iteratò in Germaniam ablegat, cum expresso mandato ne absque Klesselio Romam redeat; media ad id opportuna ejus relinquens arbitrio. Verospius Viennæ appulsus, exposito Pontificis mandato, post multa in contrarium acta Klesselium tandem à Cæsare, ejúsque jussu à Cœnobiarcha custode obtinuit, atque recepit. Cùm Klesselio Verospii adventus ad monasterium renuntiaretur, intrepidus illum sistere jussit, donec cœlestem Deo hostiam immolasset. Post sacrificium vir Deo plenus Verospio hilari vultu obviam procedens, eúmque amplexus; *Eamus*, inquit, *quò jusseris: innocentiæ nihil occurrit pertimescendum, sive Cæsari, sive Pontifici sistar.* Ducuntur ambo ad rhedam, quam Klesselius, suæ dignitatis haud immemor, primus ascendit, primúmque occupavit locum, Nuncium penes se sedere jubens.

> *Pontifex Klesselium Romam ad quæstionem petit.*

> *Klesselii magnanimitas, & virilè responsum.*

Romæ Klesselius in arce Hadriani aliquamdiù clausus delituit: Quæstioni postmodùm admotus, causámque dicere jussus, tantâ eloquentiâ in Patrum consessu innocentiam suam tutatus est, ut infirmatis æmulorum objectis, publicâ sententiâ liber ac innocens declarari, magnâque omnium gratulatione dimitti meruerit. Ea occasione, Gregorio XV. viam universæ carnis ingresso, interfuit Comitiis Urbani VIII. à quo sacris donatus lypsanis ad Ecclesiam suam Viennensem, non invito Cæsare, summo cum honore remissus est.

> *Innocens inventus libertate donatur, ac Viennam cum honore revertitur.*

Vixit septennium post captivitatem suam Viennæ in vegeta senectute vir magnanimus, & incomparabili fortitudine præditus: Nam nullo sinistro eventu, nulloque æmulorum insultu frangi unquam potuit: injuriarum immemor, adversariorum malefacta beneficiis, ubi potuit, compensavit. Fuit statura insigni, vultu decoro, colore vivido, moribus integerrimis, ingenio acri, rebúsque maximis apto, eloquentiâ mirabili & argutâ, Theologiæ, Legum, Jurisque peritissimus, in quibus studiis naturâ & arte tantum profecit, ut inter primos earum facultatum interpretes ætate sua meritò sit habitus. Porrò somni fuit parci, ac parcioris vini, sanus

> *Ejus virtutum, doctrinæ, staturæ, ac doctrinalis descriptio.*

sanus & fortis corpore, ad labores à natura comparatus, in victu sobrius, in amictu tersus & cultus; puritas exterior interiorem animi candorem indicabat: pauperum pater munificus, quos sæpè, suo exemplo, ad labores, & sectandam virtutem hortabatur. De Austriacis licèt sibi infensis nunquam conquestus est. Vivere desiit Viennæ Austriæ mense Octobri anno æræ Christianæ 1630. annos natus septem suprà septuaginta, postquam Ecclesiæ Viennensi integerrimè præfuisset annos decem & octo. Scripsit plurima convertendis hæreticis utilia & apta, quæ damnum est, luci publicæ commissa non esse.

Senio confectus Viennæ moritur.

Antequam Româ discederet, Urbani VIII. literis pro Canonizatione S. P. Ignatij Loyolæ Soc. Jesu Fundatoris subscripsit his verbis: † *Ego Melchior Presb. Card. S. Mariæ de Pace Klesselius.*

Canonizationi S. Ignatii Loyolæ suffragatur.

Ejus mentionem faciunt Theodorus Anydenius in vita. Bisaccion in Memoriis historicis. Historia Princip. Austriac. Continuator Ciaconii. & alii pauci.

ANNO 1605.

SEDENTE PAULO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

LADISLAO AQUINATE S. R. E. CARDINALE.

XCIV. LADISLAUS Aquinas Neapolitanus, è familia *de Aquino* apud Neapolitanos nobilissima, & plurium oppidorum ditione illustri, adolescens politioribus literis imbutus, Legali primùm studio, tum cœlibatui (Deo deinceps vacaturus) se addixit. A Pio V. Romam accitus, ob morum probitatem, doctrinæque præstantiam, nonnulla Ecclesiastica beneficia assecutus est.

Adolescens literis ac cœlibatui se addicit.

Anno salutis 1581. à Gregorio XIII. Venefranus Episcopus electus, ei Ecclesiæ summa cum laude præsedit usque ad tempora Pauli V. à quo Nuncius primùm ad Helvetos, deinde Perusinus Prætor, demum sacræ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis absens dicitur. Romam veniens, obtento S. Mariæ super Minervam titulo, patrocinium Ordinis S. Blasij gessit. Vir integer in omni vita, & summæ humanitatis; in pauperes quosvis, sed præcipuè viduas, atque orphanos, munificus, mireque liberalis: quod Versiculum illum Davidis: *Tibi derelictus est pauper, orphano tu eris adjutor* sibi non tam dictum, quàm præceptum crederet. Et quia Legalis scientiæ cognitione insignis erat, pluribus Cardinalium Congregationibus ab eodem Paulo adscribitur, inter reliquas, sacri Concilii Tridentini interpretum, in qua magna pollebat, ob doctrinæ præstantiam, auctoritate.

Variis dignitatibus, ipsâque purpurâ à Paulo V. ornatur.

Vir in pauperes munificus, ac liberalis.

In auscultandis Advocatis, causarúmque Patronis, juxta muneris sui exigentiam, adeò erat exactus, ut si Horas Canoni-

cas

cas legere incoepisset, in eorum adventu recitationem sisteret, allegans *publica munera nullo negotio retardanda esse*; Quae eò magis miranda sunt, quòd improspera utplurimum valetudine uteretur, fractus nempe ante aetatem ob nimias lucubrationes, literariósque labores.

Post obitum Pauli V. qui contigit die 22. Januarii anni 1621. eo Aulae arridentis, & populi exoptantis favore Comitium est ingressus, ut communis omnium persuasio, ac judicia summum illi Principatum deferrent. Et planè (ut fama evulgavit) instantis infulae monitum prona Patrum suffragia inaugurassent, si illum lecto surgere permisisset infirmitas. Sed colligenda tunc fuêre vasa, non vota. Nam quà senio, quà morbo, brevi exhaustus, spiritum eodem in Conclavi posuit, summae dignitatis candidatus. Revolutus nempe emortuale in feretrum, cùm supremo jam rerum humanarum fastigio insisteret, ostendit clarè, nunquam tam propè esse quempiam honorum fascibus, quin propior sit morti, ac tumulo. Obijt Romae in Palatio Vaticano die 12. Februarij Anno 1621. mense unico ab obitu Pauli V. aetatis suae Anno 75. Sepelitur in Ecclesia sui Tituli super Minervam hoc elogio ad tumulum exsculpto.

Summo Pontificatu omnium judicio dignus.

Supremam sedem conscensurus labitur in tumulum.

D. O. M.

LADISLAO S. R. E. CARDINALI
Excellenti & illustri nobilitate D. Thomae Aquinatis Domus, magnis virtutibus claro, in comitiis non ad summum Terrarum, sed ad caelestia divino Numine, & beneficio, evocato.
Obiit Anno Domini M. DC. XXI. Aetatis LXXV.
Joannes Riccius de Piscia Patrono clarissimo grati animi ergò Monumentum posuit.

Ejus Epitaphium.

Fidem sequentem posuit Inscriptionem eruditus Joan. Baptista Ursus è Societate Jesu.

Aliud ejusdem funebre Elogium.

LADISLAO
Expetente magis Purpura, quam expetita
CARDINALI DE AQUINO
D. THOMAE
Cognatione sanguinis, affinitate virtutum
Gentili,
Episcopo Venefrano
Multis infra se functo muneribus,
Pontificijs in Comitijs
Votis omnium
Studio Patrum
Ecclesiae gestientis humero
Summum ad fastigium vecto
Evectóque,
Ni ipso in Articulo
Depluentis in sinum Imperij
Sublimius ad solium Astra repetissent
Acerbo fato, sed omnibus optabili.

Fratris occiſori vitam deprecatur.

Ornabatur Ladiſlaus Aquinas omnibus, ut diximus, virtutibus, ſed præcipuè clementia, qua mirè effulgens, unici fratris occiſori non ſolùm ex animo pepercit, ſed etiam apud Paulum Pontificem, ne ſupplicio addiceretur, interceſſit. Paucos huic ſimiles legas.

Agunt de eo Ferdinandus Ughellus in Italia ſacra. Theodorus Amydenius in vita. Chronicon Comenſe. Helvetia ſacra. Joſeph Silos in Hiſt. Cleric. Regular. parte 2. Joan. Baptiſta Urſus in Elogiis, & Inſcriptionib. Aliique nonnulli.

ANNO 1605.

SEDENTE PAULO V. PONTIFICE MAXIMO.

DE

SCIPIONE COBELLUTIO S. R. E. CARDINALE.

Literis gravioribus operam daturus, Romā commigrat, ubi obtentâ laureâ Jurisprudentiam publicè profitetur.

XCV. SCIPIO Cobellutius Italus anno reparatæ ſalutis 1565. natus eſt Viterbii, quo die, parente ad Conſulatum ejus urbis evecto, tota ejuſdem domus hilaritate, lætitiâque redundabat. Inde, prima illa puerili inſtitutione, apprimè excultus, Romam majora diſcendi ſtudio ſe contulit, exceptúſque in Collegium Nardinum ſub Patrum Societatis diſciplina Eloquentiæ ac Philoſophiæ operam dedit; quibus jam ſatis inſtructus, ad Jus Civile cognoſcendum laborem omnem, atque induſtriam attulit, & poſt aliquot annorum ſtudium in Gymnaſio Romano ampliſſimam Juris utriuſque interpretandi facultatem obtinuit: quâ acceptâ, continuò quod didicerat, ad Reipublicæ utilitatem magnâ ſui nominis famâ contulit: ac primùm Alexandro Glorerio annonæ Præfecto, tùm Hieronymo Bernerio Cardinali Aſculano (qui progreſſurus honoribus longiùs putabatur) in cauſis cognoſcendis operam navavit. Sed nunquam fortaſsè ſtabiliorem Scipio fixit gradum, quàm in eruditione multiplici ex antiquæ monumentis hiſtoriæ colligenda. Hanc videlicet adoptaverat ille ſibi præ cæteris, & ſuæ vitæ magiſtram, & indicem alienæ.

Sedulus Antiquitatum indagator.

Nunquam cum plebeis & indoctis hominibus amicitias jungebat, ſed illuſtrium doctorúmque virorum familiaritates ſtudioſè conſectabatur, eos colere, ijs ſe dedere, eóſque tueri obſequio ſolemne habuit. Si Latinam Epiſtolam ſcripſiſſet, ſi cuipiam conſulenti de jure conſilium dediſſet, laudis appetentiſſimus illud continuò divulgandum, ac multorum manibus tradendum, commendandúmque curabat, quo pacto eloquentis doctíque in primis viri famam nomenque collegit, omnia ſumma ſperans; at ambitionis notam, quâ palàm inurebatur, non effugit.

Humanæ laudis appetentiſſimus.

Habuit orationem ad Clementem VIII. primo Quadrageſimalium jejuniorum die, luculentam illam quidem, ſed quam minimè actio (in qua ferè ſunt omnia) commendaret: etenim voce, geſtúque nihil omninò valebat; accedebat ſtatura puſillæ propior; corpus gracile, vultus non ita elegans ac venuſtus, in quo tamen oculi viva-

Orator egregius, ſed nulla actione commendatus.

vivaciores apparerent, unde nescio, quod lumen emicaret, quod illi decus & auctoritatem adjungeret. In primis egregiæ cujusdam probitatis doctrinæque opinione, arctè sibi Pompejum Cardinalem Arigonum obstrinxit, magnæ apud Paulum V. auctoritatis & gratiæ, cujus præsertim consilio initio sui Pontificatûs rempublicam administrabat. Itaque Marcello Vestrio, qui multis summis Pontificibus fuerat à Brevibus, mortuo, cùm multi maximis oneribus functi, optiméque de republica meriti, tanto muneri, ob honorem & utilitatem, quam habet adjunctam, imminere viderentur, perfecit Cardinalis, ut ille cæteris competitoribus anteferretur. Ab hoc aditu, januâque patefactâ, non fuit illi difficile ad sacræ honorem purpuræ pervenire. Nam cùm ratione muneris, quod gerebat, esset ferè quotidiè Pontifex adeundus, ità ejus sibi voluntatem conciliavit, ut se in Cardinalium Collegium (cunctis sanè admirantibus) coöptatum titulo S. Susannæ aspexerit. Cobellutium longo Principum usu, ac bonarum artium gloriâ prænobilem, ita nihilominus modestum Purpura invenit, ut qui plures jam annos Paulo V. ab Epistolis fuisset, vas tamen argenteum haberet nullum, donatúmque tunc sibi, liberè doleret, quòd ille ampliùs usurpare non posset præclarum illud D. Petri effatum; Argentum, & aurum non est mihi.

Brevium muneri præficitur.

Cooptatur in sacrum Senatum.

Commendatur à singulari modestia.

In id igitur fastigium evectus, nihil habuit antiquius, quàm ut illud vitæ sanctimoniâ, & in omni victu, cultúque modestiâ tueretur. Et in primis se doctis, probísque viris deditum ostendebat, in his præclara externorum ingenia amplectebatur, quorum inopiæ, si qua premebantur, consilio, ope, ære liberaliter succurrebat. Itaque domus ejus, tanquam publica scientiarum Palæstra, literatorum frequentiâ celebrari; nullísque propè aliis sermonibus personare cœpit, nisi qui vel de literis essent, vel de sacra historia (qua mirificè delectari videbatur) vel de fide propaganda, vel de sublevandis Catholicis, Turcarum & hæreticorum immanitate oppressis: in quem finem Christianis in Hungaria, sævissimâ Turcarum dominatione ad extremum miseriarum adductis, centenos quotannis aureos de suo mittendos, deportandósque curavit. Episcopo Græco ab Oriente in urbem delato, indéque ad suos redeunti, quòd reducendis ad Ecclesiæ gremium Schismaticis strenuè laboraret, sacram supellectilem, in quam mille quingentos aureos insumpserat, donavit, licèt ei etiam in purpura res tenuis esset. Nummos paratos utplurimum in pauperes erogabat, nullo eorum, quos sanguinis cognatione contingeret, respectu habito.

Literatis adeò addictus, ut illorum frequentiâ domus ejus Palæstra scientiarum videretur.

Mira liberalitate in pauperes, & captivos utitur.

Cæterùm mox ut Cardinalis factus est, ita diligens sui corporis curator evasit, ut qui anteà hyeme, & æstate summâ totam urbem percurrere solebat, posteà æstate mediâ, caloribus maximis, nullo, ne lenis quidem auræ sibilo, obstrepente aëre, lecticâ ab omni parte tectâ inclusum se ferri jubebat, ne videlicet damni quidpiam à frigore, ventísque contraheret. Jam senex, quasi præsentiens mortalis luctæ finem, animæ consulturus, Cassinensem, & Lauretanam peregrinationem religiosè suscepit. In extrema ejus valetudine, cùm lethale ulcus, brachio innatum, rese-

Corporis sanitatem incredibili sollicitudine curat.

Lethale ulcus virili fortitudine resecari jubet. candum curaret, neque id Medicus sine acerbissimo dolore contingere posse prædiceret, summa animi fortitudine ac robore brachium, ut ulcus cæderetur, protendit, animánsque Medicum: *Seca*, inquit, *ut lubet, nam Christi Martyres multa his acerbiora, atque graviora sunt perpessi.* Moriens, duobus se plurimum debere (multis audientibus) dixit: Paulo V. qui ipsum purpuræ honore cohonestâsset; & Scipioni Cardinali Burghesio, cujus artibus de summi Pontificatûs spe fuerat dejectus; non obscurè indicans, Inimicis æquè, ac amicis gratitudinem exhibendam. *Morientis notabile dictum.*

Heredem ex asse scribit Collegium S.J. Viterbiensis. Instituto hærede ex asse Collegio Viterbiensi Societatis Jesu, piè moritur Romæ die 29. Junij anno salutis 1627. In ejus funere oravit Angelus Gallutius facundus Societatis Orator. Jacet tumulatus apud S. Susannam cum hoc epitaphio, à Collegio Viterbiensi grati animi ergò illi apposito.

D. O. M.

Quæ scripserit?

SCIPIONI COBELLVTIO VITERBIENSI
Sanctæ Susannæ Cardinali Bibliothecario
Ecclesiasticæ libertatis, & dignitatis retinentissimo:
In quem hoc Elogium Roma consentit:
Literis conciliatricibus
Purpuram adeptum esse;
Perpetuo literatorum patrocinio
Gratiam literis reddidisse;
Fructum potentiæ
Opportunitate benemerendi de pluribus
æstimasse.
Obiit Anno Domini M. DC. XXVII.
Ætatis LXII.
Collegium Viterbiense Soc. JESU
Testamento hæres pos.

Apotheosi S. Ignatii subscribit. Genitricem Dei Mariam toto semper pectore amavit, & dum vixit, coluit. Literis Urbani VIII. pro Canonizatione S. P. Ignatii Soc. JESU Fundatoris, octavo Idus Augusti anno 1623. editis subscripsit.

Ejus scripta. Extant plurima præclara ejus ingenii monumenta m. s. Auctor fuit Constitutionis *de eligendo summo Pontifice* à Gregorio XV. editæ.

Agunt de eo Janus Nicius Erythræus in Pinacotheca. Antonius Sanderus in Elogiis Card. Theodorus Amydenius in vita. Hippolytus Marraccius in Purp. Mar. Jo: Rho in Exemplis Virtutum ac vitiorum. Continuator Ciaconii. & alii.

ANNO

ANNO 1605.

SEDENTE PAULO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

GUIDONE BENTIVOLO
S. R. E. CARDINALE.

GUIDO Bentivolus Ferrarienſis, natus Anno ſalutis 1577. XCVI.
majus ad purpuram decus & ornamentum attulit, quàm ab eadem fuerat mutuatus: nam in eo natura, fortuna, ac virtus videntur expertæ fuiſſe, quid poſſint, ubi conſpiraverint. Primùm id illi genus obtigit, quod eſt non ſolùm in Italia, ubi radices fixas habet, verùm etiam toto terrarum orbe ex Hiſtoria notiſſimum. Parentes etiam ac Majores ejuſmodi evenerunt, ut ſi illi data eſſet optio eos eligendi, neque meliores, neque præſtantiores conſequi potuiſſet. Nam patrem habuit Cornelium Bentivolum, cujus opera Herculi, & Alphonſo Ferrariæ Ducibus, in conſilijs dandis, in Ferraria munienda, in militaribus ſpectaculis edendis, magni fuit. Avum verò Joannem eſt conſecutus, qui quamquàm Rempub. Bononienſem dominatu regio tenuerit, magnitudine tamen animi, conſilij, rerúmque geſtarum gloriâ nihil fuit illo excellentius.

Vir naturæ, fortunæ, animique bonis celebris.

Ab hac igitur tam generoſa ſtirpe profectus Guido, ſtatim ab ineunte ætate dedit earum, quæ poſteà in ipſo extiterunt, non adumbrata, ſed expreſſa ſigna virtutum. Non enim tritas illas ac lubricas omnium ferè adoleſcentium ſecutus eſt vias, in quibus conſiſtere ſine caſu, ac prolapſione non licet, ſed rectum illud ad virtutem iter tenuit, arduum, difficile, ſalebroſum, frondibus, ſpiniſque obſitum. Itaque non ille amare, potare, animo obſequi infrunito, non aliquid temporis ad ludum ætatis, atque ad inanes adoleſcentiæ cupiditates, & ſtudia conferre; ſed totum literis, pietati, virtutibus tradere, nullis uti hominibus, niſi literatis ac probis; nihil æquè ſtudere, quàm prima illa ætatis initia, integra atque inviolata præſtare ac conſervare. Quid mirum ſi ab his ſeminibus jactis tam eximiæ in eo virtutes, firmatâ jam ætate, extiterint? quibus dumtaxat fretus, conſpicuúſque, abſolutis in Academia Patavienſi Juris prudentiæ ſtudijs, Romam ad rempublicam capeſſendam acceſſit.

Declinato vitiorum calle, rectum virtutis iter aggreditur, & proſequitur.

Aſpexit indolem egregiam Clemens VIII. Princeps oculatiſſimus, atque probavit. Et primò ſibi eum à cubiculis honorarium miniſtrum, tum ſecretum ab arcanis Epiſtolis ſcribam elegit. Clemente mortuo, à ſucceſſore Paulo V. in Referendariorum ordinem adſcitus, ac inſuper Archiepiſcopus Rhodienſis creatus, Belgicam provinciam ut Nuncius Apoſtolicus adminiſtravit: nullum de ſe ibi luxuriæ, aut libidinis ſuſpicioni locum aperuit; nullum avidi, atque appetentis animi ſignum oſtendit, ſed ſemper continens, laborioſus, liberalis, ſplendidus, nihil ad ſuam utilitatem, ſed

Archiepiſ. Rhodienſis creatur: & Nuncius in Belgium ablegatur. Ibi qualiter ſe geſſerit, oſtenditur.

omnia ad aliorum commoda referens, miros in eorum etiam animis, qui Catholicæ Religioni bellum habent indictum, amores excitavit sui. Adfuit ea occasione solemnissimæ translationi corporis S. Alberti Episcopi Leodiensis, & Martyris, nec non S.R.E. Cardinalis, à sicariis quondam Henrici V. Cæsaris pro defensione libertatis Ecclesiasticæ Anno 1193. interempti, quod Alberto Pio Austriæ Archiduci & Belgarum Principi à Ludovico XIII. Galliarum Rege concessum, Bruxellásque deductum, in sacram ædem Carmelitarum Virginum Discalceatarum honorificentissimè illatum est; uti Libro I. Purpuræ nostræ n. 55. in vita ipsius Alberti Cardinalis fusiùs indicavimus.

Translationi Corporis S. Alberti Martyris & Cardinalis interest.

Transactis in Belgio suis partibus, ab eodem Paulo missus est Nuncius in Galliam, ubi qualiter sedis Apostolicæ negotia tractaverit, declaravit idémmet Pontifex, qui Presbyterum Cardinalem eum creavit, anteà quàm è Gallia discederet. Quemadmodùm verò Regis, Reginæ, Procerúmque regni Galliarum sibi amorem, ac benevolentiam conciliaverit, perpetua illorum in eum voluntas ostendit, qua non solùm officijs, beneficiísque eum semper prosecuti sunt omnes, verùm etiam vicarias eum regni illius apud Romanum Pontificem Protectoris partes agere voluerunt.

Nuncius in Galliam destinatur, & ibidem Cardinalis creatur.

Romam jam è Gallia redierat, quando Gregorius XV. in Petri solio sedebat. Ab hoc Pontifice rubro galero die 22. Aprilis, & 17. Maji anno salutis 1621. Titulo S. Joannis ante portam Latinam fuit insignitus. In augustissimo illo orbis terræ senatu, in consilijs de republica dandis, in senatoria sententia dicenda nihil erat illo prudentius, nihil gravius, nihil copiosius: pondus habebat in rebus, splendorem in verbis, venustatem in gestu; in officijs verò prosequendis mira ejus apparebat urbanitas, decor, orisque majestas. Tanta ejus sine arrogantiæ suspicione in dictis auctoritas, tam accurata Etruscè loquendi, scribendíque elegantia, ut nunquam ad Urbanum VIII. accesserit, quin ejus animum à mœrore ad hilaritatem, lætitiámque traduxerit. Illius mens nihil nisi honestum, nihil nisi altum, & magnum excogitabat. Bis Conclave ingressus, semel tantùm suffragium tulit in electione Urbani VIII. nam Innocentium X. non vidit.

E Gallia redux pileum accipit à Greg. XV.

Vir per omnia egregius.

Verùm tanta hominis virtus, tantum ingenium, tantum aulæ lumen, quo tempore æquum erat opibus affluere, & in summa rerum omnium abundantia vivere, caruit ferè omninò rebus omnibus, non solùm ad tuendum illum dignitatis locum, in quo sua eum virtus collocaverat, verùm etiam ad vitæ usum necessarijs: Quamobrem, ne ære alieno consumeretur, coactus est ædes, quas possidebat in colle Quirinali amplissimas, hortósque illis adjunctos inscribere, & pretium, quod coëgerat, Creditoribus solvere, ac fidem suam liberare, atque inde in alias ædes modica mercede conductas se se conferre, numerum aulicorum minuere, sumptus ad rei familiaris angustias, modúmque contrahere. Sub Gregorio XV. relicto S. Joannis ante portam Latinam Titulo, illum S. Mariæ de populo accepit; & sub Urbano VIII. ad S. Praxedis

Egestate premitur vel in amplissima dignitate.

Titulos aliquoties variat.

dis primò, deinde ad S. Mariæ Transtyberim gradum fecit: demum Anno 1641. Episcopus Prænestinus nominatus est.

Intereà Urbano VIII. vitâ functo, Conclave ingressurus Guido, qui optimè infirmæ suæ valetudinis erat conscius, palàm omnibus dixerat, vitæ sibi finem adesse; non enim suffecturas sibi vires ad ea incommoda perferenda, quæ sustinere loci angustiæ cogunt. Non tamen spem (vel morte ante januam stante) deposuerat Pontificatum adipiscendi. Hispanis enim, & Gallis auturnabat se gratum, quia apud utrosque legationem præclarè obijsset. Hinc Gallis loquebatur Gallicè, Hispanis Hispanicè, utramque enim linguam probè callebat, & utrisque exhibebat se addictissimum. Conclave spe plenus ingressus, brevi lethali febre correptus, curationis causa in infima Conclavis cubicula delatus, paucorum dierum morbo consumptus est. Sæpè, ut dicebatur, querens, quòd non posset ob inopiam aliquâ grati animi significatione suam in familiares benevolentiam testatam facere. Decessit piè die 7. Septembris Anno salutis 1644. Ætatis 67. in palatio Vaticano: sicque verificata Harioli prædictio, ipsum in Vaticano moriturum vaticinantis. Elatus est sine ullo funeris honore (quemadmodùm ipse præceperat) noctu ad ædem D. Sylvestri Patrum Theatinorum in colle Quirinali sitam, ibique sepulturâ affectus sine monumenti honore, & inscriptione, qui decus & honor Romanæ purpuræ semper fuerat.

Extincto Urbano VIII. spem concepit Pontificatûs adipiscendi: sed Fatis eum aliò vocantibus, spem simul & vitam amittit.

Moritur in Vaticano non sine vaticinio.

Scripsit Belgicam Historiam vulgari idiomate triplici volumine: Opus nihil habens ineptiarum, nulloque puerili fuco conspersum, sed contra gravitatis, prudentiæque plenissimum; in qua Historia cùm nimis pressè de Batavis loquatur, illi injuriâ offensi, calamum in eum strinxerunt satis mordacem.

Scripsit Historiam Belgicam, Batavis non probatam.

Scripsit quoque non obscuro calamo Legationem suam Belgicam: edidítque Descriptionem Descriptionem Troiæ, Ludi in Circo Agonali Romæ peracti à Cardinali Antoni Barberino, dum Romæ esset Alexander Carolus Poloniæ Princeps.

Acta legationis Belgicæ.

Edidit etiam Commentaria rerum Ecclesiasticarum, quæ à Clementis VIII. Pontificatu inchoata, usque ad annum 1443. perduxit: quæ alij *Memorias Historicas* nominant.

Historias item Temporum.

Emisit pariter egregium Volumen Epistolarum ad varios Scriptarum, quod doctis valdè probatur.

Epistolæ.

Ejus memoriam agunt Janus Nicius Erythræus in Pinacotheca. Ferdinandus Ughellius in Italia sacra. Joseph Silos in Historia Cleric. Regul. p. 3. Amydenius in vita. Annales Capucinorum. Aubertus Miræus de Scriptorib. sæculi XVII. Morerius in Diction. Historico. & multi alii.

ANNO 1605.

SEDENTE PAULO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

ITELIO FRIDERICO A ZOLLEREN S. R. E. CARDINALE.

Præpositura Coloniensi donatus, Romam proficiscitur; ubi inter Pontificios Cubicularios adlegitur.

XCVII. ITELIUS Fridericus, natione Germanus, ex prisca eâque nobilissima Comitum à Zolleren prosapia oriundus, primam lucem aspexit Anno ab orbe redempto 1576. Is à puero optimis disciplinis, probisque moribus, parentum curâ institutus, nonnullis præcipuis in Germania Ecclesiis Canonicus adscriptus moratur. Adolescens ob eximias animi dotes, exactámque Juris utriusque scientiam Præpositus Coloniensis à Capitulo electus, post obitum Francisci Cardinalis à Dietrichstein, Italiam lustraturus, Romam venit: ibi consistens, quum præclaræ indolis, virtutis, & eruditionis in omni actione plurima documenta dedisset, à Clemente VIII. ejus egregiis dotibus capto, Pontificijs Cubicularijs annumeratur, ut eadem videlicet viâ, qua Franciscus, (cùm paris esset nobilitatis & gratiæ) aliquando ascenderet ad purpuræ honorem. Verùm mortuo Clemente, relictâ brevi Curiâ Romanâ, Germaniam, sollicitante maximè Capitulo Coloniensi, repetijt, illi solùm incumbens curæ, ut aucto in Ecclesia sua cultu divino, Clerum suæ fidei commissum ad præscriptas Concilij Tridentini leges emendaret. Eximio hoc ejus studio, multorum laudibus cumulato, incitatus Cæsar, scriptis Romam literis illum Paulo V. pro purpura commendavit. Paulus Friderici virtutes exploratas habens, easque pro merito præmiaturus, simul ac Cæsari gratificaturus, in postrema Cardinalium enuntiatione Itelium Purpuratorum cœtui adlegit.

Clerum Coloniensem ad præscriptum Concilii Tridentini emendat.

Purpurâ insignitur.

Galerum, & Titulum suscipit.

Comitijs post Pauli obitum celebratis non interfuit, quia Pontificis Gregorij XV. successoris electionem percepit, antequam itineri Romam versùs se accingeret. Venit igitur Romam sub eodem Gregorio, à quo solemni ritu purpurei honoris insignia cum Titulo Presbyterali S. Laurentij in Pane & Perna suscepit. Romæ se magnoperè commendabilem reddidit tum Clericalis vitæ honestate, tum morum integritate, animíque candore admirabili, reliquisque virtutibus Principe Ecclesiastico dignis. Quibus addidit in negotijs gerendis solers & aptum ingenium, quo res Cæsaris, tum Oratore destituti, summa cum prudentia, fide, atque dexteritate procuravit. Cui nonnemo Italorum in publico alloquio his verbis blanditus est. *Quot,*

Commendatur à vitæ integritate.

Ejus Elogiû. *DEUS immortalis, quantaque laudes Itelis Cardinalis Zollerensis nomen verendum faciunt? Nam ad præclari & pervetusti generis nobilitatem accesserunt multa opes, quæ res cùm per se ad homines illustrandos satis valeat, tamen tanta est in Itelio clarissimarum virtutum gloria,*

ut

ut illarum splendore reliqua amplitudo penè obscuretur, fortunaque, & generis commendationes, animi & ingenij bonis obruantur. Est enim in hoc viro praestans ingenium, singularis prudentia, eximius rerum humanarum usus, in primis verò summum Religionis & pietatis studium, quas ingentes virtutes regia in omni genere magnificentia condecorat. Et alibi effertur his verbis: *Eximia in hoc viro viget Pontificij & Caesariani juris scientia, praetereà sanctissimi mores. Verùm duae in illo ingentes virtutes in primis conspiciuntur, eximium justitiae studium, ac singularis misericordia, excellénsque in egentium inopia sublevanda liberalitas, quae virtus inter Christianas altissimum locum tenet.* Ex quibus facilè evincitur, Itelium Cardinalem à multis virtutibus Italis in pretio fuisse.

Inter haec vacante sede Episcopali Olomucensi, absens à Canonicis & Capitulo Praesul eligitur; quo nuncio accepto, cùm ad residendum in loco urgeretur, Romanam Curiam deserit, quam totam nonnullorum annorum spatio omni humanitatis officio arctè sibi devinxerat. Cùm ad Ecclesiam pervenisset suam, mox sensim contabescens è vita migravit non sine veneni clanculùm porrecti suspicione: causa suspicionis fuit, cùm Capitulum suae Ecclesiae constaret ex Canonicis partim Orthodoxis, partim haereticis, ipséque in suo adventu edixisset, se aut haereticos pro Dei gloria conversurum, aut ab Ecclesia amovendos curaturum, illi indignati, innocentissimo Praesuli vitam eripuêre. Vir sanè diuturniori vitâ dignus, ut qui Orthodoxae pietati addiderit omnium principalium virtutum cumulum; quique infirmandis in Germania haeresibus, sanctimoniâ, doctrinâ, auctoritate, quibus pollebat, multum prodesse poterat. Obijt non admodum senex die 19. Septembris Anno salutis 1625. Anno uno quinquagenario minor.

Absens eligitur Episcopus Olomucensis.

Veneno ab haereticis propinato vita privatur.

Edidit egregias Constitutiones pro Cleri Olomucensis Reformatione.

Decreta adversùs haereticos, quae tamen à morte praevento non sunt vulgata.

Quae ediderit?

Agunt de eo Guido Cardinalis Bentivolus in Mem. Histor. Acta Osnabrugensia. Continuator Ciaconii. Theodorus Amydenius in vita.

ANNO 1605.

SEDENTE PAULO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

JULIO ROMA
S.R.E. CARDINALE.

XCVIII. JULIUS Roma, nobilis Mediolanensis, Paulo Camillo Roma ex Catharinâ Coirâ Senatoris Mediolanensis, ejusdémque statûs Regentis filiâ progenitus est Anno salutis 1584. Julius singulari parentum curâ ad omnem pietatem efformatus, bonisque literis Mediolani primùm apud Patres Societatis JESU, posteà Ticini in Borromæo Gymnasio institutus, demum Perusii Legum, Jurisque studijs magna cum laude incubuit. Iis egregiè imbutus, laureaque magistrali donatus, ut parentum voluntati obsequeretur, bonis avibus Romam se contulit, datóque sibi aditu ad Pontificem Paulum hujus nominis Quintum, interrogatus ab eo cujas esset? cui facultati studuisset? quódve illi & patri nomen? num fratres haberet? ad singula respondit ingenuè, Mediolani se natum ex familia Roma; operam dedisse jurisprudentiæ Ticini; fratres sibi esse sexdecim, omnes superstites; patrem suum vocari Paulum Camillum; quod erat ipsissimum Pontificis nomen, qui illius similitudine, juvenísque modestiâ delectatus, illum, ut ad suam Curiam veniret, hortatus est. Ipso verò Julio modestè reponente, dubitare se an hæc esset parentis sui mens, & an per facultates liceret, cùm pater liberorum numero gravaretur: institit Pontifex, eidémque præcepit, ut parenti nomine suo significaret, placere sibi, ut Romæ suam deinceps sedem, ac fortunæ domicilium figeret. Quæ, cùm Mediolanum reversus, Paulo Camillo parenti suo non sine gaudio exposuisset, quamvis in Friderici Cardinalis Borromæi Archiepiscopi familiam admissus jam esset, illum nihilominus Romam ad mentem Pontificis continuò dimisit.

Pietate, literis ac laureâ clarus, Romam se confert.

A Paulo Pontifice suscipitur in Curiam, & quare?

Julius eò profectus, statim vacuum Consistorialis Advocati munus obtinuit à Pontifice, atque Orationem pro Carolo Cardinali Borromæo in Cœlitum numerum solemni ritu referendo, coram sacro Collegio, ipso Paulo Pontifice præsente, tanta cum laude habuit, ut ex illa in magnam apud Paulum existimationem venerit, qui eum ultrò suæ familiæ Burghesiæ causarum Patronum, ac utriusque signaturæ Referendarium, subindéque civitatum Æsinæ, Urbevetanæ, Camerinensis, atque Perusinæ Gubernatorem esse voluit. Quæ publica munera mirâ ingenij moderatione, justitia, atque integritate per biennium gerens, Anno ætatis sexto supra trigesimum (qui fuit Christi 1621.) inter Purpuratos Ecclesiæ Senatores adscriptus, ac tum stipendijs ijs annuis, quæ Cardinalibus egentioribus ex Apostolica Camera pendi solent, tum Episcopatu Lauretano, & Recinetensi donatus est.

Advocatus Consistorialis efficitur.

Varijs dignitatibus sensim auctus, purpurâ condecoratur.

Cùm

Cùm autem Paulus curis ac ſenio fractus, gravíque lethargo correptus, paucis ab illo in Cardinalem aſſumpto menſibus ſupervixiſſet, Titulum obtinere non potuit; obtinuit tamen illum S. Mariæ ſuper Minervam à Gregorio XV. ſucceſſore. Lauretanam pariter ac Recinetenſem Eccleſiam cum pietatis haud vulgari laude adminiſtravit uſque ad annum 1634. quo Anno ab Urbano VIII. ad Tiburtinam Eccleſiam tranſlatus memoratur. De eo hæc habet Oldoinus ſeu continuator Ciaconii: *Cathedrálem Recinetenſem ornavit: Sacrarium ejusdem nobili ſupellectili locupletavit: Chorum ad perſolvendum divinum penſum extruxit: Capituli cenſum adauxit: Palatium Epiſcopale extendit: Moniales S. Benedicti proprio cenſu ejuvit: Divæ Mariæ Aſſumptæ Monaſterium extruxit, in quo ad divinum cultum deſtinatæ alerentur puellæ.*

Inſulæ Tiburtinæ donatur: Ejus præclarè acta.

At cùm Tibur acceſſiſſet, & Epiſcopale palatium anguſtum, ac vetuſtate penè fatiſcens, prorſúsque ſucceſſorum habitationi, & Eccleſiaſticorum munerum functioni incommodum reperiſſet, ejus ſpatia laxavit, totámque ædificij molem in meliorem & auguſtiorem formam redegit. Quin etiam, quamvis ſacris proventibus minùs copioſè eſſet inſtructus, animo tamen vires ſuperante, ipſam Cathedrálem Baſilicam ſitu, ac temporum injuriâ deformatam, penéque collapſam, regiâ munificentiâ everti juſſam, Anno 1635. à fundamentis reſtituit, ſic ut ejus fundator potiùs, quàm reſtaurator dici poſſet. Abſoluto hoc Opere, etiam Seminarium condidit atque dotavit; adeóque Clerum & populum bonis moribus, ac inſtitutis ad frugem formavit, ut eorum vita & converſatio cæteris omnibus documento eſſet, & exemplo. Cúmque negotijs univerſalis Eccleſiæ detineretur, de conſenſu & indulto Pontificis Miniſtros ſibi ſubſtituit, qui proprijs impenſis diœceſim ſuam continenter luſtrarent; populum ad pietatem informarent, Clerum ad zelum animarum incenderent, Eccleſias inſpicerent, eíſque pro re nata providerent.

Palatium Tiburtinum, atque Eccleſiam Cathed. inſtaurat.

Seminarium condit: totique diœceſi paternè conſulit.

Sacrum Miſſæ ſacrificium conficere nullo unquam die prætermiſit. Horarum Canonicarum penſum Deo perſolvebat ſolus, ídque flexis ut plurimùm humi genibus: quotidiè ſacrum Roſarium, ſimúlque Deiparæ Virginis, ac mortuorum officium devotè recitabat; orationique mentali ſaltem per ſeſqui horam vacabat, ac propterea vix ad ſe alloquendum quemquam ante prandium admittebat, niſi ex cauſa præſentiſſimæ neceſſitatis, quòd totum matutinum tempus ſacris exercitijs, librorúmque ſpiritualium lectioni, aut lucubrationi daret. Singulis quartis ferijs abſtinebat à carnibus; Sabbatho quolibet rigidum celebrabat jejunium, ut ne quidem ovis, aut piſcibus veſceretur, ſed ſolis fructibus, herbis, ac leguminibus vitam toleraret. Cibos lautiores omnes & exquiſitos à menſa ſua proſcribens, edulijs dumtaxat vulgaribus utebatur, & quidem parcè, quippe qui delitias omnes tanquam gulæ irritamenta fugeret. In omni vita nunquam quovis prætextu quadragintadiale jejunium ſolvit. Epiſcopalia munia obiit aſſiduè, nec illa unquam, niſi graviſſimâ præpeditus cauſâ, intermiſit. Ab intemperantiæ ſordibus ſemper alienus, etiam ab

Vitam ducit Eccleſiaſtico Præſule dignam.

Avaritiæ hostis: ac pauperum Pater.

avaritiæ ſcopulo vehementer ſibi cavit. Nunquam (quod obſervatum fuit) cumulavit pecuniam, ſed quidquid habebat, in laudabiles uſus expendebat pro ſuæ dignitatis ratione, ita tamen ut redditus & facultates nequaquam ſuperaret expenſa. Ac propterea ita res ſuas prudenter ordinabat, ut quidquid illi ad calcem anni præter neceſſarios uſus eſſet reſidui, quibus ſe & familiares ſuos honeſtè aleret, id omne in egenos, aut pia loca erogaret. Erat enim familiæ ſuæ non tam dominus, quàm pius parens, prudénſque æconomus: curabat námque ſollicitè, nequo egerent, qui in illam adſcripti eſſent, non modò quoad animam, verùm etiam quoad externa iſta corporis alimenta, atque ſubſidia.

Pudicitiæ dono illuſtris, mulierum conſortia vitat.

Floruit quoque Julius pudicitiæ dono: raro, nec niſi neceſſitate compulſus, cum fœminis loquebatur, elatis ſemper atque diductis januæ velis, ita ut ab omnibus conſpici poſſet: ſolum enim cum ſola remotis arbitris verſari, ſibi periculoſum, aliis ſcandaloſum reputabat. Cúmque aliquando mulier egregiæ formæ iterum atque iterum Cardinalis alloquium pro magni momenti negotio petiiſſet, reſpondit vir integerrimus, *Si quidem eſſet illud de rebus ad conſcientiam ſpectantibus, mitteret ad ſe illa proprium confeſſarium; ſin quid aliud, maritum.*

Conſcientiæ non ſanguini ſtudet.

Fratribus, & fratrum aut ſororum filiis, aliiſve conſanguineis nihil indulſit, aut largitus eſt; dicens, *Patrimonium Eccleſiæ, ſi ad ſanguinem devolvatur, ſacrilegium evadere.* Quod ſi illos ſupremis teſtamenti tabulis ſuos ex aſſe ſcripſit hæredes, id juſtè & piè fecit, cùm æquum ei viſum eſſet, ut ſumptus illos, quos in eo, dum Romæ ageret, juvando & ornando propinqui ſui contulerant, & quorum ope ſe ad purpuræ honorem aſcendiſſe meminerat, reddita vice mutua compenſaret. Fuit námque juris & æqui amantiſſimus, viſúſque hac in re ad rigorem, & auſteritatem inclinare. Munera nunquam admiſit, niſi fortè paucula quædam, eáque parvi momenti, exiguíque pretii, quæ danti nihilo conſtitiſſent.

Juſtitiæ exactor eximius, ac munerum contemptor.

Ejus obitus.

Epiſcopus præfuit ſenſim Eccleſiis Tuſculanæ, Portuenſi, & ſacro Collegio Decanus. Extrema piiſſimo fine clauſit Romæ ex calculi dolore, die 16. Septembris anni 1652. ætatis octavo ſupra ſexageſimum, eâdem, qua natus die, & horâ. Lateritio tumulo depoſitus in Eccleſia ſanctorum Ambroſii & Caroli Mediolanenſium: poſteà Tibur deportatus in Cathedrali ſepulturam accepit.

Quæ ediderit?

Scripſit Orationes varias de ſanctis.

Edidit Statuta Synodalia pro Clero Lauretano.

Agunt de eo Ludovicus Donius d'Attichy in Hiſt. Cardd. Ughellius in Italia ſacra, Amydenus in vita. Continuator Ciaconii & alii.

ANNO

ANNO 1605.

SEDENTE PAULO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

STEPHANO PIGNATELLO

S. R. E. CARDINALE.

XCIX. STEPHANUS Pignatellus Perusinus, patruum habuit Romæ degentem, qui præstanti pueri ingenio delectatus, eum ad se accitum literis humanioribus addixit, in quibus cùm excellenter (ut breviter dicam) profecisset, Perusiam illum, ut parem Jurisprudentiæ operam navaret, ablegavit. Ibi constitutus se in amicitiam Scipionis Caffarelli, Camilli Cardinalis Burghesij ex sorore nepotis, intrusit, quem, ut fautorem patronúmque deinceps haberet, omnibus officijs coluit, sibíque mirà benevolentià devicit.

Arctam cum Scipione Caffarello amicitiam contrahit.

Camillo Cardinale sub annum 1605. ad supremum Pontificatum evecto, Scipio nepos Cardinalis effectus, officiorum Stephani memor, eum ad urbem evocatum, sibi familiarem fecit, tantà consuetudine, ut jam nihil nisi ex Stephani arbitratu diceret, faceretve: quæ res magnam ei apud aulicos cum exosus conflavit invidiam: publicæ vocis rumor ad Pontificem cùm pervenisset, urgentibus æmulis, extemplò Stephanus à famulatu, seu mavis, Societate Scipionis jussus est discedere. Pontificis mandato obtemperavit Stephanus, sed eodem, imò altiori mansit loco apud Cardinalem. Inter hæc Cardinalis ob elongatum Stephanum mœrore animi correptus, in longum & ancipitem incidit morbum: Ægroto Stephanus aditu patefacto indivulsus minister assistit, adeóque exacto & assiduo famulatu hominem procuravit, ut non solùm propinquorum Cardinalis, sed ipsius etiam Pontificis, delinita animi aversione, assiduitate servitii gratiam promeritus sit.

Æmulorum invidià à Scipionis famulatu abigitur.

Rursum in gratiam recipitur.

Hoc jacto fortunæ melioris principio, parum intercessit temporis, quo à Pontifice Prælatus dicitur domesticus, ac Protonotarius Apostolicus, summáque ei ob eruditionem singularem committuntur vel discutienda, vel Pontifici referenda negotia, cui jam gratior, quàm ipsi Scipioni videbatur. His indiciis non obscurè aulici æmuli Stephanum ad purpuram trahi potiùs, quàm duci suspicati, per Cardinales ex antiquioribus, & Principum Oratores, objecta Stephano plura crimina, seu vitia Pontifici exposuêre. Pontifex non sine gravi querela Scipioni Cardinali delationem refert: Scipio *Nunquam deesse in aula invidia tela, Pignatellum virum semper probum se expertum fuisse* respondet; *Esse plures in Curia Romana Cardinales integritate vita claros, qui post exactam hac in re summam diligentiam jurejurando affirmarent, nihil eorum, qua Stephano objiciebantur, constare; imò plures esse in urbe, qui*

Pontifici charus, gratiúsque evadit.

Iterum æmulorum insidiis circumvenitur.

Defenditur, & innocens ostenditur.

Stephani merita, & non vitia agnoscerent: calumnias proinde loqui in virum innocentem adversarios, non veritatem. Virtutem semper oblocutionibus obnoxiam esse, sed non perinde noxiam. Hæc eadem, Scipionis operâ, Pontifici narrârunt non pauci, & Principum Oratores aliqui: Quibus placatus Pontifex, se quàm citissimè Pignatellum ad Cardinalatum promoturum palàm edixit: & ita proximis Comitiis Stephano Pignatello in Presbyterorum Cardinalium Collegium coöptato æmuli herbam porrexére.

Cardinalis renunciatur.

Paulo non multò pòst extincto, interfuit Comitijs Vaticanis, in quibus renuntiatus summus Pontifex Gregorius XV. sacris Christianis præsedit biennium: Ab hoc Pontifice titulum S. Mariæ in via cum insigniis ad purpuram spectantibus accepit eodem anno 1621. quo à Paulo sacro Senatui adlectus est. In purpura exercuit gravitatem viro eminenti dignam, magnámque circa negotia, ac causas judiciales præsetulit capacitatem. Sub Gregorio (quem nescio, quâ causâ offensum habuit) relictâ Romanâ Curiâ, Morlupum parvi nominis in agro Romano Vicum Burghesiorum ditionis se contulit, ibique tamdiu delituit, donec Gregorius Pontifex rebus humanis excessit. Post illius obitum ad urbem reversus, in Comitiis Pontificiis bonam navavit operam Maphæo Cardinali Barberino, suâ, & Scipionis Cardinalis, amicorúmque operâ sub nomine Urbani VIII. ad Pontificatum evecto, apud quem summam sibi proinde gratiam adpromittebat. Verùm è Conclavi egressus, ne diù felix esset, in febrim incidit acutam, qua brevi consumptus, vivere desiit Romæ die 12. Augusti anni 1623. sepulturæ mandatus in Æde Virginis super Minervam sine ulla memoria. Vixit annos quinque supra quadraginta, cùm tantùm traduxisset in Cardinalatu tam diù concupito annos duos, & menses septem.

Gregorio sibi adversante, Româ excedit.

Urbano VIII. ad summum rerum studet.

Romæ acuta febri consumitur.

Laudant eum Guido Cardinalis Bentivolus in Mem. Hist. Ferdinandus Ughellius in Ital. sac. Theodorus Amydenus in vita. Continuator Ciaconii. Cætera legi neminem ejus mentionem facientem.

ANNO

ANNO 1605.

SEDENTE PAULO V. PONTIFICE MAXIMO.

De

AUGUSTINO SPINOLA S. R. E. CARDINALE.

C.

AUGUSTINUS Spinola, patricius Genuensis, Ambrosij Spinolæ Exercituum Imperatoris superiori sæculo clarissimi, filius, felicibus auspiciis natus est Genuæ die 21. Maij anno salutis 1595. Puer aulicus Reginæ Hispaniarum, literis addictus talem, támque fœcundam iis navavit operam, ut nedum eximius Canonista, sed summus etiam prodiret Theologus. E Complutensi & Salmanticensi Academiis, ob præclara patris merita, petente Philippo III. Hispaniarum Rege, in sacrum Collegium à Paulo V. Romano Pontifice absens coöptatus, triennio pòst ab Urbano VIII. rubrum galerum ac titulum Diaconi SS. Cosmæ & Damiani accepit.

Literis addictus, egregius Canonista, & Theologus evadit.

Cardinalis creatur.

Romæ nonnullis annis ab obtenta purpura commoratus, in congressibus Cardinalium publicis (*Congregationes* vocant) doctrinam ostendit & pietatem planè singularem. Hoc accepto à natura incommodo, quòd linguâ aliquantulum esset impeditus, & medio sermone parumper hæsitaret. Post annos octo, quos magna pietate & laude Romæ transegit, promotus fuit ad Ecclesiam primùm Tortosanam, mox Granatensem, tum ad Compostellanam, denique ad Hispalensem, cui summa integritate præfuit annis circiter tribus semper valetudinarius. Sacro fonte Pontificis nomine abluit Hispaniarum Regis Infantem: Ecclesias plures, præsertim titulares, maximis donis affecit. Annuos redditus utplurimum dividebat in pauperes, in Ecclesiarum fabricas, aliósque id genus pios usus: Dominicæ passionis contemplationi, orationi, jejuniis, vigiliis deditus, sæpissimè flagris in se sæviebat usque ad sanguinis effusionem. Detractionis vitium adeò abhorruit, ut neminem eo vitio infectum inter domesticos pateretur. Episcopus Hispalensis singulis annis inter pauperes, peregrinos, viduas, orphanos, ægrotos, triginta aureorum millia dividere solitus fuit, quo factum, ut ferè semper ære gravaretur alieno, quamvis pinguissimo frueretur Sacerdotio.

Vir pius, & doctus, sed linguâ minùs expeditâ.

Sensim quatuor Episcopatibus præest.

In Superos & homines munificus & liberalis.

Quotannis 30. aureorum millia in pauperes erogat.

Moritur vir pius ac doctus apud Ecclesiam suam Hispalensem die 12. Februarii anno salutis 1639. natus annos 44. In supremis tabulis familiæ Spinolæ partem Villæ reliquit, unicum bonum, quod possidebat ex dote materna. Scripsit nonnullos pios libellos, ad vulgi utilitatem ac profectum spiritualem typis mandatos.

Hispali vita excedit.

Ejus scripta.

Huic

Huic Cardinali Literatorum Mœcenati Gaſpar Sanctius Soc. Jesu Hiſpanus *Commentaria in 4. libros Regum , & duos in Paralipomenon* ; Antonius verò Quintanadvegnas pariter Hiſpanus ejuſdem Societatis *Singularia Moralis Theologiæ* inſcripsêre.

* *Agunt de eo Guido Cardinalis Bentivolus in Mem. Hiſt. Theodorus Amydenius in vita. Acta familiæ Spinolæ. Continuator Ciaconii. Gaſpar Sanctius in Præfat. Commentariorum in 4. lib. Reg.*

FINIS LIBRI V.

PURPURÆ DOCTÆ
LIBER VI.
Continens Vitas Centum.
S. R. E.
CARDINALIUM,
Qui Ingenio, Doctrina, Eruditione, Scriptis, Libris editis, &c. ab Anno M. DC. XXI. usque ad Annum M. DCC. floruêre.

LIBER VI.

DE DOCTIS

S. R. E. CARDINALIBUS

Continens vitas centum.

ANNO 1621.

SEDENTE GREGORIO XV. PONTIFICE MAXIMO.

De

LUDOVICO LUDOVISIO S. R. E. CARDINALE.

I. LUDOVICUS Ludovisius Bononiensis, Gregorii XV. Papæ ex fratre nepos, ortus memoratur Anno salutis 1595. die 22. Octobris ex nobilissima Ludovisiorum familia, annis abhinc quingentis cùm Boroniæ, tum Neapoli clarâ: ut fusiùs ostendit in Gregorio XV. Ciaconij Continuator Oldoinus è Societate Jesu. Ludovicus excelso & acri, ac, ut Oldoinus loquitur, *totius naturæ capaci* ingenio præditus, post studia literarum quàm citissimè perfecta Referendarijs utriusque Signaturæ à Gregorio patruo adscriptus, brevi temporis spatio quamplurium dignitatum titulos est assecutus. Finxerat enim eum natura ad honestatem, gravitatem, temperantiam, magnitudinem animi, justitiam, & ad omnes denique virtutes, magnum hominem & excelsum: hic autem primùm patruo ad supremam sedem evecto successit in Archiepiscopatu Bononiensi; deinde Patribus Purpuratis cum Titulo S. Mariæ Transpontinæ aggregatus, & S. R. E. Camerarius, Avenionis Legatus, Brevium Signaturæ Præfectus, nobilium Abbatiarum Commendatarius, Protector Sabaudiæ, Hiberniæque renuntiatus, Patrui jam graviter senescentis pontificatum prudenter ac integrè aliquamdiù administravit, sub cujus vitæ finem, Camerarij munere deposito, ex decessu Alexandri Cardinalis Montalti, Vicecancellarius effectus est.

Nobili prosapia Bononiæ oritur.

Ingenio & virtutibus excellens.

Purpurâ ac varijs Ecclesiæ dignitatibus ornatur.

Mortuo sub Annum 1623. Gregorio, in subsecutis Comitijs digna suo ingenio consilia in rem publicam expedivit, creandóque Urbano VIII. (rejectis æmulis) potissimus auctor extitit, sub quo

Urbano VIII. ad Pontificatum studet.

quo deinde variâ fortunâ jactatus, vitam transegit à curiali strepitu sejunctam in regimine suæ Ecclesiæ Bononiensis.

Romæ augustum S. Ignatio Templum condit.

Templum Romæ augustum S. Ignatio paulò antè à patruo inter Sanctos relato, construere cœpit: morte præventus imperfectum Testamento absolvi jussit. Nam podagrâ graviter vexatus, cùm morbum illum articularem inediâ macerare instituisset, inediâ ipse maceratus & confectus Bononiæ interiit, quadragenario annis minor tribus, die 18. Mensis Novembris Anni 1632. Sepultus in sua Metropolitana, funus curante Antonio Albergato avunculo Episcopo suffraganeo suo. Corpus progressu temporis Romam delatum, conditum jacet in Templo S. Ignatii à se erecto, cum sequenti inscriptione.

Bononiæ juvenis moritur.

Ejus Epitaphium.

LUDOVICUS CARD. LUDOVISIUS
S.R.E. VICECANCELLARIUS.

Vir heroicis virtutibus, excelsique animi dotibus, suprà quàm credi potest, instructus: fuit castus & liberalis, ac in laboribus indefessus; commendatus supra modum ab insigni facilitate, qua confluentes ad se qualibet hora excipiebat; à benignitate nullis penè terminis circumscripta; atque à charitate, qua pauperes omnes, quos sive morbus, sive inopia prostraverat, miseratione maxima, & liberalitate admirabili semper complexus, patrui, aureique Pontificatûs felicitatem insigniter nobilitavit: & sanè verè felix dicendus venit Gregorius XV. quòd talis illi obtigerit præstantissimi ingenii, morúmque optimorum nepos.

Commendatur à multis virtutibus.

Fundator Collegii Hibernorum.

Romæ Collegium Hibernorum suis sumptibus instituit, annuósque illi redditus assignavit, ad juvenes illius Insulæ in scientiarum studiis, & Religione Catholica instruendos, alendósque: ut patet ex Epigraphe foribus ejusdem Collegii præfixa. Eum, præter alios plures, commendavit hoc Epigrammate Joannes Matthæus Cariophylus Archiep. Iconensis in docto suo libro *Noctes Tusculanæ & Ravennates* nuncupato.

Cariophyli de eo Epigramma.

Flos viget ætatis, sed cano in pectore virtus
Tanta est, sis impar ut LUDOVICE, *tibi.*
Te minor ætate es, major virtute senili;
Et minor, & major maximus esse potes.
Quid superest? trinum vincas ut Nestoris ævum,
Et fias uni par, LUDOVISE, *tibi.*

Quæ scripserit

Scripsit Ludovicus Cardinalis Ludovisius Sermones plures eleganti stylo, in lucem vulgatos Bononiæ Anno 1625.
Panegyrim in laudem S. Ignatii Loyolæ.
Poëmata sacro-profana.
Epistolas plures.

Agunt de eo Ferdinandus Ughellius in Italia sacra. Hippolytus Marraccius in Purp. Mar. Theodorus Amydenius in vita. Joan. Matthæus Cariophylus in Noctib. Tusculanis. Historia Societatis JEsu. Henricus Chifellius in Panegyrico serm. de eo scripto, & alii.

ANNO

ANNO 1621.

SEDENTE GREGORIO XV. PONTIFICE MAXIMO.

De

ANTONIO CAETANO S. R. E. CARDINALE.

ANTONIUS Caetanus Romanus, ad distinctionem Senioris Antonij Caetani pariter Cardinalis, dictus junior, Horatij VI. Sermonetæ Ducis ex Augustina Columnia filius, ortus Anno salutis 1566. genere, doctrina, & virtutibus illustris fuit. Hunc politioribus literis domi excultum Henricus Caetanus Cardinalis patruus, Legatus Bononiensis declaratus Româ secum Bononiam duxit, eundémque in florentissima illa Academia gravioribus scientijs imbuendum Hieronymo Buccaferreo viro ea ætate literatissimo in disciplinam tradidit. Major factus Antonius, cùm virtutibus æquè ac literis præstaret, ad Cathedram Capuanam à Paulo V. loco Roberti Cardinalis Bellarmini assumptus est anno 1605. die ultima Augusti, cui præfuit annis ferè septem supra decem, semper absens, utpotè Nuntius in Germania ad Cæsarem, & in Hispania ad Regem Catholicum sedis Apostolicæ nomine: quibus in muneribus prudentia, dexteritate, vitæque innocentia claruit singulari. Eapropter post Pauli obitum Gregorio XV. à Cæsare, ac Rege Hispaniæ ad purpuram commendatus, inter Presbyteros Cardinales Titulo S. Pudentianæ (translatâ prius in Aloysium nepotem Ecclesiâ Capuanâ) adlectus est. II.

Bononiæ disciplinis gravioribus excolitur.

Infulâ Capuanâ decoratur.

Legationib. Germana, & Hispana præclarè fungitur: ac Cardinalis creatur.

Senex jam & imbecillis celebrem venationem Cisternæ viris principibus exhibens & amicis, morbum contraxit periculosum, quo, nihil proficientibus medicis, in dies invalescente, denique consumitur Romæ die 17. Martij anno salutis 1624. ætatis 58. sepultus ad S. Pudentianam in Sacello familiæ proprio.

Senex Romæ moritur.

Vir fuit apprimè doctus, & (calami mordacitate exceptâ) prudens, hospitalis, & gratus; nam defuncto Gregorio XV. omne officium gratitudinis erga Cardinalem Ludovisium exhibuit, ut reliquorum Collegarum ductor videretur. Præcipuus fautor *Humoristarum* existens, eorum Academiæ Romæ erectæ auctor fuit. Hieronymus Buccaferreus supra laudatus, Bononiensis Magistratûs nomine, quando legationem adijt, Orationem habuit, qua Antonium Cardinalem Legatum summis laudibus extollit.

Academiæ Humoristarum Author.

Scripsit insignes Orationes ad Principes in Legationibus habitas.

Carmina item varij generis ad Humoristas.

Epistolas plures.

Ejus scripta.

Ejus mentionem faciunt, præter Buccaferreum in Panegyri, Ferdinandus Ughellius in Italia sacra. Theodorus Amydenius in vita, & in addit. ad Ciacconium & Cabreram.

ANNO 1621.

SEDENTE GREGORIO XV. PONTIFICE MAXIMO.

De

FRANCISCO BONCOMPAGNO S. R. E. CARDINALE.

Jurisprudentiæ laureâ decoratus, aliisque Ecclesiæ muneribus strenuè perfunctus, purpurâ, & Infulâ Neapolitana insignitur.

III. FRANCISCUS Boncompagnus, Soranus, Jacobi Boncompagni Soræ Ducis & Constantiæ Sfortiæ, illustrium conjugum filius, Soræ natus est anno æræ Christianæ 1595. Hic à primo ætatis flore ad omnem pietatem formatus, cùm Neapoli studiorum cursum felicissimè confecisset, adepta juris ac Legum scientiâ & laureâ, clericali militiæ adscriptus, Romanam Curiam adhuc adolescens petijt; in qua, quum multa singularis pietatis & eruditionis argumenta edidisset, sensim plurima obtinuit munera, primum Referendarij Apostolici utriusque signaturæ; deinde Firmanæ civitatis Præfecti; demum Senatoris purpurati. Nam à Gregorio XV. sub annum 1621. Cardinalium albo insertus Titulum sive Diaconiam S. Angeli in foro Piscium, obtinuit: quo Titulo posteà sub Urbano VIII. relicto, ad Presbyteralem Sanctorum 4. Coronatorum transiit. Itáque purpurâ insignitus, ac Perusiæ & Umbriæ Legatus declaratus, ab eodem denique Urbano (exigentibus ejus meritis ac virtutibus) Infulâ Archiepiscopali Neapolitanâ decoratus est anno 1626. cui Ecclesiæ summa cum laude ac gregis utilitate præfuit annos minimùm quindecim.

Vitam ducit sancto Præsule dignã.

Fuit profectò Franciscus inculpatæ vitæ Præsul, in omni scientiarum genere apprimè versatus, Græcis ac latinis literis insigniter instructus, egregiúsque venerandæ integritatis amator. Cujus præclara vitæ acta Oldoinus obiter perstringens in hæc verba laudat: *Franciscus in obeundo Archiepiscopi munere vitam penè Angelicam peregit, & vivum modestia exemplar de se præbuit: continentiâ fuit insignis, munificentiâ in pauperes nulli secundus, in quos Neapoli supra ducenta quadraginta aureorum millia expendisse fama est.* Ex ipso Sacerdotis Testimonio, qui ejus confessiones multis annis excipere solebat, constat, eum virginei candoris florem tam sanctè, ac intemeratè tumulo reddidisse, quàm integrum à Deo in primordio nativitatis suæ acceperat. Raro fœminas in conspectum, rariùs ad colloquium admittebat, quas tamen, ubi gravis necessitas audiendas suadebat, in Templo non procul adstantibus arbitris conveniebat. In animarum salute procuranda totus fuit, adeò ut frequenter damnatos ad supplicium per seipsum ad crucem usque sit hortatus. Reparatæ salutis Anno 1633. cùm mons Vesuvius ingentes flammarum globos evomeret, ultimum Neapolitanæ urbi exterminium minitans, publicam supplicationem edixit, in qua ipse adhibitis Patronorum Tutelarium sacris exuviis, nudis pedibus, & profusis lachrymis incessit, & è conspectu ejusdem montis, datâ bene-

Oldoini de eo Testimonium.

Eximius virginei pudoris custos.

Vesuvij flammas Neapolitanos infestantes, supplicationibus coërcet.

benedictione, meritis gloriosissimi martyris Januarij & intercessione (cujus sacra pignora manibus gestabat) flammas, ne ultrà progrederentur, continuit; sicque pius Pastor divinam indignationem à populo illo avertit. At cùm ignis ille incolarum plurimos convertisset in fugam, Franciscus tanquam bonus Pastor oves suas è variis locis, ad quos dispersæ fuerant, sua liberalitate collegit, & aluit. Verùm deficientibus quotidiè egenis compluribus, partim cœli intemperie, partim victualium inopiâ, Medicos duos propriis stipendiis conduxit, alterum qui pecuniâ, quam largè suppeditabat, morbum ipsum, ac egestatis ulcus eraderet; alterum qui vulneribus animi per pœnitentiæ Sacramentum cœlestis balsami liquorem suaviter aspergeret.

Gregi suo paternè consulit; ejúsque salutē mirè promovet.

Frugalis ei mensa fuit semper, licèt non sordida; sobria, non inurbana. Condiebantur epulæ non tam saporum varietate, quàm sacrorum librorum suavissima lectione. Si qui verò sermones admiscerentur, non facetiarum, sed sapientiæ sale spargebantur. Servi non comatuli, aut unguentis perliti, sed honesto ac decenti cultu ornati, & ad omnem modestiam compositi ministrabant. Denique nihil in Francisci mensa delicijs, scurrilitati nihil, nihil dabatur ineptiis; omnia pudor, omnia probitas ac temperantia moderabantur. Singulis penè diebus duodecim pauperes, Gregorij Magni exemplo, epulo excipiebat: illos verò, quos justus pudor mendicare prohibebat, secretis largitionibus ab inopia retrahere studebat. Unde ex supremo morbo decumbens, cuidam domestico, *Nihil sibi toto valetudinis suæ tempore accidisse jucundius*, testatus est, *eâ cujusdam amici Epistolâ, qua nummos aliquot dare rogatus fuisset, quibus fœminæ nobili loco natæ, sed ad extremam penuriam redactæ, pudori simul & inopiæ consuleret.* Quare illos inter veros amicos numerabat, qui ei auctores essent ejusmodi bonorum operum faciendorum, cùm illos in primis animæ suæ negotium curare dictitaret. Coronam beatæ Virginis frequenter manu tenebat, ac quolibet fero in sui palatii Oratorio totum Marianum Rosarium, vel ejus partem, cum domesticis de genu devotissimè recitabat. Sæpè dicere solitus contra illos, qui remotas Marianas Ecclesias devotionis ergò curiosè adeunt, devotionem beatæ Virginis in cultu ejus Imaginis, quæ ad lecti caput in proprio uniuscujusque cubiculo appensa est, præsertim pro mulieribus, tutiorem esse, & magis probandam.

Præclaram vivendi rationem tenet.

Munificus ac liberalis in pauperes.

Exemplum.

Deiparæ cultor eximius longas sine necessitate peregrinationes improbat.

Tot virtutibus illustris, tot bonis operibus cumulatus, acuta febri correptus, susceptis priùs Ecclesiæ mysteriis, vitam religiosissimè transactam, felici ac sancto fine conclusit Neapoli die 9. Decembris Anno salutis 1641. Sepultus in Ecclesiâ S. Mariæ *ad Capellam* nuncupatâ, ad oram maris extra ejusdem civitatis pomœria, quam ipse vivens quatuordecim ducatorum millibus à fundamentis extruxerat: ubi hæc sequens ejus memoria marmori incisa legitur.

Neapoli sanctè decedit.

D.O.M.

D. O. M.

Ejus insigne Epitaphium.

FRANCISCO CARD. BONCOMPAGNO ARCHIEP. NEAPOLITANO, VITÆ INNOCENTIA, DOCTRINÆ FIRMAMENTO, GRAVI SUAVITATE ANIMI, SERMONIS, MORUM, VULTUS; STUDIO SERVANDI GREGIS, TUENDÆ DIGNITATIS; ET AUCTORITATE MUNERIS SUI, AD PRÆSCRIPTUM DIVI PAULI, SACRI SIMULACHRO PASTORIS: DE CHRISTIANA DISCIPLINA, DE CULTU ET NITORE TEMPLORUM, DE SACELLO HOC PLURIMÙM SEMPER MERITO, NUPERRIME PROBATISSIMIS SANCTORUM RELIQUIIS AUCTO: SODALES MONUMENTO POSTERIS, ANNO SALUTIS HUMANÆ M. DC. XLIV.

Heredem instituit Collegium Germanicũ. Legavit Franciscus testamentariis tabulis suæ qualiscunque hæreditatis tenues redditus Collegio Gregoriano Germanorum, à Gregorio XIII. avo suo Romæ olim instituto, cui & reliquit nobilissimam Bibliothecam selectissimis libris tum cusis, tum manuscriptis refertam, utpote qui esset eruditione non minùs, quàm pietate clarus. *Ex ejus Bibliotheca Author se profecisse fatetur.* Ex hac ego Bibliotheca, dum ab anno 1681. usque ad annum 1688. ejusdem Collegii Alumnus existerem, materiam ferè omnem ad condendum hoc Opus *Purpura Docta* dictum, excerpsi atque collegi.

In ejus funere Neapoli magnificè celebrato, elegantem habuit orationem Bartholomæus Rogatus Soc. Jesu Sacerdos, quæ postcà typis mandata ad omnium manus pervenit: habentúrque ad ejus calcem Inscriptiones quinæ, dignæ profectò, quæ ab eruditis omnibus attentè legantur, sunt autem sequentes.

Variæ Inscriptiones funerales, relatu & lectu non indignæ. Prima.

PRIMA.

Succede quisquis es et officii memor, Civis, Hospes, si nescis, parentatur hic FRANCISCO CARDINALI BONCOMPAGNO *Archiepiscopo Neapolitano, natalium, honorum, Virtutum luce clarissimo: Saxeus licèt sis, lachrymas dabis. Disce omnia pallori succumbere, ubi Purpura ardor deflagravit in cineres.*

Secunda.

SECUNDA.

FRANCISCO BONCOMPAGNO S.R.E. CARDINALI *& Archipræsuli Neapolitano recèns elato: Hoc est collapsa in cineres virtuti regales accendimus faces; cumulato innocentiæ candori Syrmatum nigrorem offundimus; qui è debellatâ, constanti pudicitiâ, Venere, quam ferunt conchâ vehi solitam, conchiliatum Muricem retulit in trophæum; sed victor licèt Veneris, ut fert hominum conditio, Libitinæ cessit in prædam: Lege, quisquis es, & luge: effunde Veterum more, si qua habes Lilia, vel rosas; ubi unà jacet, & illibati corporis candor, & Purpura Decus!*

TER-

TERTIA.

Tertia.

FRANCISCO BONCOMPAGNO CARDINALI *Eminentissimo nuper extincto, lachrymis parentamus ad funus: Quæ orta quondam erat è mari Purpura, hoc funere ad salsas redit nostrarum undas lachrymarum. Præfulsit ille non tam sacris Infulis, quàm Virtutum Insignibus, pudicitiâ in primis. Erubuit augusta Chlamys se minùs illis splendentem videri, admirata præstantiorem in illo pudoris & verecundiæ Purpuram. Rosæ prætetulit ortum ad zeli ardorem, exosus aculeos ejusdem ad asperitatem. Romanam purpuram adolescens induit: cùm rubescit manè Cælum, sæpè fulminum præsagium est. At quàm dispar in Francisco auspicium? illucescente Purpura cum ætate animi serenitas comitata est semper, rubor innocuus, fulminis expers, dignus tantummodò, quem suis imbribus consequatur fletus.*

QUARTA.

Quarta.

Siste quisque ades. Abeat funestus hinc nigror. Alius namque FRANCISCO BONCOMPAGNO *debetur color. Niveum efformavit illum Virginitas, ne Cupidineis arderet facibus. Lacteum effinxit comitas, ut vera esset in Francisco fabula, Lacteâ Heroës pergere in Cælum viâ. Quippe candidâ morum non deflexit à semita: candori nupsit purpura, ut esset vel Senatûs Romani Purpuratus, vel Candidatus cælestis. Gentilitius ejus Draco fuit cælesti consimilis, nisi quòd Herculi proximus, hic assidet Virgini. Ne florem sepultum, Hospes, lachrymis irriga: Sat ipsa suis in Cælo gaudet Virginitas liliis.*

QUINTA.

Quinta.

FRANCISCUS BONCOMPAGNUS *Purpurato ereptus cœtu, albo inferendus Cælitum, monumento tegitur brevi. Ne crede extinctum, quisquis es. Vivit adhuc, victurus æternitati semper, Sapientia, Pietate, sanctimonia immortalitatem adeptus. Olli germana virtus, & gentilitia promeruit Purpuram; stravisset hac ipsa quoque ad Vaticanum iter, præpropero ni fato Cælestis Draco aperuisset ad Cælum viam. I, fama, Dracone hoc, non Pegaso vecta, Phœnicem redivivum siste, vitale potiùs refer Francisci funus.*

Romæ quoque Cardinali Boncompagno Collegia Societatis Jesu Romanum, & Germanicum parentarunt, orante Gulielmo Dondino, claro Societatis Oratore.

Hujus Cardinalis meminerunt Andreas Victorellus in addit. ad Giac. Sylvester Petrasancta in vita Card. Bellarmini. Philippus Alegambe in Bibliotheca Scriptorum S. J. Bartholomæus Gavantus in Præfat. Thesauri sacr. Rituum. Barthol. Chioccarellus in Catalogo Antist. Neapolit. Ludovicus Donius d'Attichy in floreb. Historiæ Cardd. & alii.

Pp ANNO

ANNO 1621.

SEDENTE GREGORIO XV. PONTIFICE MAXIMO.

De

LUCIO SANSEVERINO

S. R. E. CARDINALE.

IV. LUCIUS Sanſeverinus Neapolitanus, non tam gentis ſuæ nobilitate, quàm virtutis atque doctrinæ præſtantia clarus, ortum traxit ex Biſiniani Principibus. De quo paucis agens Andreas Victorellus, hoc eum elogio commendat: *Lucius Sanſeverinus ſanguinis nobilitati addidit ſanctiſſimos mores, ſcientiarúmque omnium notitiam; Vir Theologicæ præcipuè facultatis peritiſſimus.* Horum intuitu (famâ ejus ad aures Clementis VIII. Pontif. Maximi perlatâ) die 2. Decembris anno ſalutis 1592. Archiepiſcopus Roſſanenſis, repugnans licèt, electus eſt. Roſſanum, ſeu Roſcianum, nobilis urbs eſt mediterranea Calabriæ citerioris cum Titulo Ducatûs. Præfuit huic Eccleſiæ magna integritatis fama, & paſtoralis vigilantiæ laude, annis circiter viginti; cujus Cathedralem pretioſa ſupellectili, aliiſque egregijs pietatis monumentis exornâſſe legitur in actis Roſſanenſibus.

Vir nobilitate, doctrina, ac virtute clarus, Roſſanenſi Archiepiſcopatu donatur.

A Philippo poſtmodùm III. Hiſpaniarum Rege ob ſpectata merita Archiepiſcopus Salernitanus nominatus, annuente Paulo V. relictâ Roſſanenſi infulâ, ad Salernitanam tranſitum fecit anno ſalutis 1612. Quo tempore, ſingulari diligentiâ, perluſtratâ totâ diœceſi, Synodóque celebratâ, Clerum Salernitanum multis ſcatentem vitiis ad frugem, moréſque puriores correxit. Nuncii Apoſtolici munere functus in Belgio, cùm magnam inde laudem ex præclarè geſtis collegiſſet, à Gregorio XV. Senatoriam purpuram cum Titulo S. Stephani in Cœlio monte aſſecutus eſt. De quo in Actis Vaticanis hæc leguntur: *Die 24. Julii pileo purpureo, & 30. Auguſti anni 1621. aureo annulo, & Titulo S. Stephani in Cœlio monte donatus eſt à Gregorio.* Hoc verò Pontifice biennio pòſt è vivis ſublato, in Comitiis Vaticanis Urbano VIII. (cujus ſtudioſiſſimus erat) ad ſummam rerum ſuffragatus eſt: ſub cujus auſpiciis Salernum reverſus, morbóque lethali correptus, ex calculi dolore piè deceſſit die 25. Decembris anno reparatæ ſalutis 1623. ætatis 58. Sepultus in Metropolitana ſua cum hac inſcriptione.

Inde tranſlatus ad Infulam Salernitanam, Clerum emendat.

Purpurâ à Greg. XV. decoratur.

Piè moritur Salerni.

Ejus epitaphium.

LUCIO S.R.E. CARDINALI SANSEVERINO
SALERNITANO ARCHIEPISCOPO,
NON MINUS VIRTUTUM OMNIUM OMNIBUS CHARO,
QUAM FAMILIÆ SPLENDORE CLARO,
VIVENTI HUMILI LOCO HUMILE SEPULCHRUM
JUBENTI D. ALOYSIUS SANSEVERINUS BISINIANI PRINCEPS
EX FRATRE NEPOS POSUIT XXV. DEC. M. DC. XXIII.

Agunt

Agunt de eo Andreas Victorellus in Addit. ac Ciaconium. Ferdinandus Ughellius in Italia sacra. Theodorus Amydenus in vita. Acta Salernitana. Et alii pauci.

ANNO 1621.

SEDENTE GREGORIO XV. PONTIFICE MAXIMO.

De

ARMANDO RICHELIO S. R. E. CARDINALE.

ARMANDUS Richelius Plessius, natione Gallus, nobilissi- V.
mis natalibus ortus est Lutetiæ Parisiorum die 5. Septembris Anno salutis 1585. patre Francisco Richelii Toparcha, magno Aulæ Regiæ in criminalibus causis Præfecto utriusque Ordinis Equite Torquato, & Prætoriæ cohortis Ductore; matre Susanna *De la Porte* fœmina illustri ac cordatissima: à quibus more nobilium educatus, primùm militiæ destinatus, in arma non invitus incubuit, sed ad sublimioris vitæ genus, divinæ providentiæ arcanis, prærordinatus, ab ipso adolescentiæ flore ad literas elegantiores totum se vertit: in quibus brevi tempore coætaneos longissimè supergressus, miros & eruditos in omni arte fecit progressus. Etenim ad optima quæque amplectenda, suoptè ingenio (quo maximo præditus erat) natus cùm esset, humaniores omnes disciplinas altè imbibit, eloquentiæ, & Philosophiæ in regio Navarreo Gymnasio cùm diligentem operam adhibuisset. His jactis fundamentis ad Theologiam conversus, divinam hanc scientiam in Sorbona celeberrimo orbis theatro, cœlestis illius Sapientiæ dogmata pleno ore & pectore hausit; ex quorum meditatione super humanum quodque sapiens omnibus fuit admirationi, & amori.

Nobilissimo in Gallia genere ortus, miros in omni literatura progressus facit.

Insignis Theologus evadit.

Interim frater Alphonsus natu major, qui Episcopatum Lucionensem obtinebat, solitudinis amator, nondum consecratus ad Carthusianum Ordinem sanctissimum transiens, fratri suo Armando infulas suas pontificales spontè cessit. Erat tum Romæ noster Armandus, qui loco fratris nominatus à Rege Henrico Magno, Romæ inauguratus est anno 1606. ætatis suæ 23. dispensante ultrò Pontifice Paulo V. ob præclaram ejus indolem super ætatis defectum, cui erumpentia hæroicæ virtutis, & raræ eruditionis lumina, ingens superpondium afferebant.

Romæ existens, Lucionensis Episcopus ad fratris cessionem inauguratur.

Redux in Galliam Armandus Episcopus, ad magna continuò molimina se accinxit, lauream que Doctoratûs in Sorbona, seu (ut aiebant Majores) Magisterii in divinitate Titulos & insignia promeruit. Consuetudine exinde magnorum virorum delectatus, familiaritati Cardinalis Perronii arcem Doctrinæ tenentis (de quo libro V. num. 78. egimus) insinuatus, ejus amorem & æstimationem præclari ingenii dotibus facilè sibimet conciliavit, à quo ultimæ ingeniorum lineæ retulit elogium, Polemicorúm-

Doctor Sorbonicus creatus, in magno apud omnes pretio est.

que Theologorum portentum fore, & sui sæculi miraculum meritò vaticinium recepit. Oratoris deinde conscendens suggestum, alter ut Chrysostomus, Ecclesiæ & aulæ Proceribus emicuit.

Maximis in Gallia dignitatibus augetur.

Idem jam famâ præstantissimus interfuit Comitiis generalibus Regni Lutetiæ Parisiorum celebratis anno 1614. quibus etiam finem imposuit oratione celebri ad Regem habita totius Cleri nomine. Sic aulæ limen ingressus Mariæ Reginæ matris favore, Abbas primùm Floriacensis, mox ipsius Augustæ Eleemosynarius major, tùm regni Administer, Regisque præcipuus Consiliarius effectus ad majora sensim sese extendit: hæresis juratus & perpes adversarius,

Stylum magno fidei emolumento in hæreticos vertit.

quam libris doctissimis & eloquentissimis indesinenter exagitaverat; tunc præsertim, quando stylum eruditè exacuerat contra quatuor Ministros dogmatis Calviniani Antesignanos, tractatu egregio, cui titulus præfulsit: *Les principaux points de la foy Catholique defendus contre l' escript addressé au Roy par les quatre Ministres de Charenton, en l' an 1617.*

Rebus in Gallia turbatis, Reginam matrem Blesas primò,

Reginæ matri œconomus datur.

deinde Engolismam profectam, ex imperio Regis comitatus, eidem supremus regiæ domûs œconomus datus est. Brevi aulâ relictâ, æmulorum invidiam declinans, primò Lucionum; deinde

Æmulorum invidiam declinat, & despicit.

Avenionem secessit: ubique æquali mentis tenore sui compos, aulæ lubrica prospiciens, & in media serenitate omnes quasi infra se positas novercantis fortunæ nubes despiciens. Avenione in Regiam revocatus, cessit Episcopatum Lucionensem Emerico *de Bragalone*, cujus loco amplissimum Decanatum S. Martini Turonensis recepit, unius Ecclesiæ curâ dimissâ, ut totius Galliæ moderamini incumberet.

Pacem Reginam inter & Regem procurat; ac Cardinalis creatur.

Selectus unà cum Francisco Cardinali Rupifulcadio Legatus, ad pacem inter Regem & Reginam matrem stabiliendam, optatissimæ semina concordiæ matrem inter & filium jecit. Ad preces postmodùm Ludovici XIII. Regis à Gregorio XV. anno 1622. die 5. Septembris ad purpuram assumptus, eidem Regi author fuit maximi consilii, exarmandæ

Regi exarmandæ hæresis author est, belli gloria inclytus.

nimirùm hæresis, quod sub ejus auspiciis æquè feliciter ac fortiter, stupentibus cunctis, perfecit: expulsis Anglis à Rhæa Insula, Rupellam factionis arcem memorabili obsidione expugnavit. Cæteras subinde urbes ab hæreticis occupatas eodem felicitatis cursu subjugavit. Monarchiam Francorum, superatis undique hostibus, plurimum dilatavit; liberæque ambitioni limitem fixit. Catalauniâ occupatâ, Atrebato fortiter oppugnato, & recepto, Susâ & Pignerolo in potestatem redactis, Casali S. Evasij ad Padum ab Hispanorum obsidione liberato, in Italiâ & Hispania triumphos revexit perplures & illustres.

Amurathem Turc. Imp. ad recipiendos in sacra loca Franciscanos inducit.

Sed his non stetit terminis heroicus ejus animus. Amurathem Ottomannorum Imperatorem sive minis, sive blanditijs eò perduxit, ut is in possessionem Sanctorum Christi sepulchri, & speluncæ Bethlehemiticæ locorum Franciscanos restitueret, quos Armeni, corruptis Judeæ Præfectis, magno Religionis dedecore excluserant. Enascentes in regno Gallico popularium seditionum motus Divione, Burdegalæ, Rothomagi, aliisque in urbibus re-

gni

gni primarijs compressit; labantem in Tribunalibus justitiam fulsit; torpentem in otio nobilitatem excitavit, literas promovit; artes ornavit: mercaturam auxit; hæresim eradicavit; Religionem pænè jacentem erexit; & regno tandem, auspice Deo, exoptatissimam tranquillitatem peperit.

Toti Galliæ regno salutiest.

Ejus felicitatis, gloriæ, fortitudinis, & pietatis monumenta paucis colligens Andreas Saussayus in Continuatione Libri de Scriptoribus Ecclesiasticis hæc habet: *Armandi Cardinalis Richelij præclara fortitudinis monumenta hæc sunt; Oceanus apud Rupellam coërcitus; Vallis-Telina Tyrannis erepta, & antiquis Dominis restituta; Mons Albanus ab heresi vindicatus; tot parta victoria: Sorbona, (cujus Provisor & decus erat) instauratum magnificè cum Collegio Templum: S. Ludovici Lutetiæ Parisiorum Basilica admirandum visu & opere frontispicium: & egregia scripta, quæ pro fide & morali justitia reliquit; ut sunt Methodus ad Sectarios amicè, & pacificè sine vi ulla reducendos ad Ecclesiæ unitatem, qui se inconsultè ab ejus communione segregaverant; Perfectio Christiana, & Institutio, seu Instructio ad Parochos, aliáque præclarissima monumenta, quæ quamdiu Ecclesia durabit (hoc est semper) lucidiora sole perdurabunt. Ejus porrò immortale nomen, sive marmoribus, vel codicibus inscriptum, non solùm Catholici suspiciunt, & celebrant; sed hostes ipsi magnificant, æmuli laudant, omnes ubique venerantur.* His omnibus adjungam Richelij nominis Anagramma, præclaris ejus facinoribus convenientissimum, duobus verbis expressum, unà tantùm literà mutatà. *Armandus Richelius:* Anagramma *Hercules admirandus.*

Præclarum ejus Elogiũ ex Andrea Saussay.

Quæ scripserit, paucis indigitatur.

Pulchrum ac factis ejus commensuratum anagramma.

> *Sustinet Armandus, dum justi pondera, Franco*
> Admirandus *adest* Hercules *imperio.*

Obiit denique ingentibus titulis, laudibus, meritis, ac virtutibus cumulatus, Parisijs in suo palatio, ex vermium fœtore (ut ait Ciaconii Continuator) è brachio scaturientium, die 4. Decembris anno à Christo nato 1642. ætatis octavo supra quinquagesimum nondum expleto, sepulturâ donatus in Sacello Sorbonico cum insigni hoc exotico Elogio.

Parisiis diẽ claudit extremum.

Novum Epitaphii genus.

Hic jacet ARMANDUS RICHELIUS Cardinalis.
Abi Viator, in uno nomine Epitaphium legisti.
Redi Viator, audi aliquid minus, quàm quod legisti.
Hic oriundus à Regibus, aut pro Regibus ortus fuit,
Fortunæ magnitudinis signa dedit adhuc puer,
& jam sapientiæ dives locus.
Alumnus Sorbonæ implevit eam ingenio, ea tota non plenus,
Propugnavit Theses, brevi ipse mundi Thesis futurus.
Romam profectus Paulum V. ex Papa Prophetam fecit,
Ostendit se qualis esset, & visus est, qualis esset futurus.
Redux repræsentavit Romam Galliæ, qui Galliam
exhibuerat Romæ.
Henricus magnus appellabat Præsulem suum, facturus
si vixisset, qualem fecit Ludovicus.

Admirandum ejus Epitaphium: in quo quis fuerit, jestivè ostenditur.

 Ele-

Electus in Ministrum regium, inde incipit, ubi alii desierunt,
Superavit antiquam Sapientiam, dum ei addidit novam,
Superavit se ipsum major aliis, & semper se minor.
Nemo sub eo bis erravit, vix ipse erravit semel.
Idcirco organa cerebri gemina habuit, ut sæpè sapiens esset;
Sapere docuit volentem Galliam, & nolentem Hispaniam.
Magister Europæ, quia docuit novam artem sapiendi.
Fecit sæculum Sapientiæ, dum Ludovicus fecit ætatem Justitiæ.
Primum illi bellum cum Hæreticis fuit, inde incipere debuit Cardinalis.
Alterum bellum pro Gallia, & contra Galliam gessit.
Tertio bello adjunxit Socios Galliæ, dum subtraxit Hispaniæ.
Quarto bello fecit majorem Galliam, & minorem Hispaniam.
Post tot victorias à morte superari vix potuit,
Aggressa est hominem per partes, non ausa simul totum aggredi.
Decepta tamen est; invenit immortalem dum peremit:
Scilicet dum toties moritur, immortalem se fecerat ante mortem.
Quid moraris Viator? interiit Richelii vita, non Sapientia:
Adhuc movet Europam mortuus, & Galliam redivivus.
Jacet intra Sorbonam, qui jacentem Sorbonam erexerat:
Reparavit antiquam, addidit novam, & bis author Sorbonæ est.
Sed plus debet Richelio Sapientia, quàm Sorbona,
Restituit Parisiis Sorbonam, & ubique Sapientiam.
Abi Viator, & disce à mortuo sapere:
Redi Viator,
Vivit intra Sorbonam Richelius, quia intra Sorbonam nihil moritur.

Phalerata Ironia ab Adversariis nuncupatū.

Aliud ejusdem Epitaphium ex Andrea Saussay. Andreas Saussayus suprà laudatus refert aliud Epitaphium, eminentissimis Manibus Richelii inscriptum, & est tale:

Esse in hoc tumulo Magnum Armandum,
Ne tu crede: ille petivit astra.
Terris nominis gloria vagatur:
Præterquam ossa nihil reliquit urna.

Regem scribit hæredē ejusque filiū Delphinum. In supremis tabulis augustos labores ad unius Regis commodum collineasse professus, tot auri parati millenaria, quæ de parcimonia administrationum collegerat, cum ædibus Cardinalitiis Ludovico Regi legavit. Asserunt in sanctioris ærarii gazis post mortem reperta decies sexagies centena millia francorum. Bibliothecam nobilissimam quinquaginta aureorum millibus æstimatam Delphino transcripsit; Julio Cardinali Mazarino (de quo infra n. 34.) de sacerdotali censu annuum redditum 12000. aureorum: *Itidem alios nonnullos.* Ex sorore nepti centum millium vectigal assignavit. Bresseum, & Pontecorleum nepotes, alterum in Richelii, alterum in Fronsaci Ducatûs hæredes instituit. De eo sic cecinit Emmanuel de Lima Soc. JESU.

Emmanuelis de Lima Epigrammata.

I.

Armando *in cunis Amor aurea detulit arma;*
Sic eras Armandus, *qui benè* Amandus *eras.*

II.

Purpura te vestit, qua nil pretiosius orbe;
Nec te majorem Purpura sustinuit.

III.

III.

Hæreticos faciens Lodoico Armandus inermes,
Armatus GALEA nónne SALUTIS erat?

Contra Armandum Cardinalem plura edidêre superioris ævi Scriptores; nec mirum: multos enim mortales adversos, (præsertim hæterodoxos, quos armis & calamo impugnaverat) habuit. Ambitûs illum, superbiæ, avaritiæque accusant. Terram dicunt inquietum ubique commovisse: pacis publicæ perturbatorem, propriæque tranquillitatis hostem appellant. Et quoniam, urgente justitiâ, Proceres aliquot carcere perpetuo, plures exilio damnasset; nonnullos ab aula removisset; innumeros proscripsisset; ac plures morti addixisset, immanem vocant, dirum, crudelem, Tyrannum. Æmulos plurimos, ideò multos obtrectatores habuit. In illum plurimorum oculi non tantùm erant intenti, sed & linguæ, & calami, & arma districta, quia, frendente invidiâ, in altum ascenderat solâ vectus virtutum suarum quadrigâ. Id ego hoc loco (nihil approbando, nihil refellendo) verè dixerim si vitiis aliquibus non caruit Armandus, certè meritis & virtutibus, quibus circumfulsit, vitia quæ habuit, facilè compensavit.

Livori Adversariorum sine livore respondetur.

Agunt de eo præter Historicos omnes sui ævi, Petrus Frizonius in Gallia Purp. Sammarthani Fratres in Gallia Christiana. Spondanus in Annalib. Marracius in Purp. Mar. Andreas Taurellus in Elogio. Ludovicus Jacobus à S. Carolo in Biblioth. Pontificia. Ludovicus Morerius in Dict. hist. & quos citat plurimos.

ANNO 1621.

SEDENTE GREGORIO XV. PONTIFICE MAXIMO.

De

ALPHONSO DE LA CUEVA

S. R. E. CARDINALE.

VI.

ALPHONSUS de la Cueva Hispanus, Bandimari Marchionis filius primogenitus, claro vetustoque Alburquerciorum Ducum sanguine natus, in lucem editus est anno nostræ salutis 1572. Qui scientiis omnibus excultus, repudiatis opulentissimis nuptiis, ut Clericatum profiteretur, primogenita fratri natu minori ultrò cessit. Militaris Ordinis *de Alcantara* Religiosus, ob insignem eloquentiam Oratoris regii munus primò exercuit apud Genuensem, deinde apud Venetam Rempublicam, magna Aulæ Hispanicæ satisfactione.

Vir genere & virtute nobilis, spretis nuptiis, Ordinem militarem de Alcantara profitetur, ac Oratoris regii munere fungitur.

Dum igitur sub annum 1622. Venetiis Oratorem regium ageret, Philippo III. Hispaniarum Rege petente, à Gregorio XV. Diaconorum Cardinalium albo adscriptus, in Belgium, ut Principi Isabellæ adsisteret, amandatus est. Rebus in Belgio confectis, Romam, evocante Gregorio, seu potiùs Urbano VIII. qui Gregorio interim successerat, profectus, variis in urbe Magistratibus (Congregationes appellant) à Pontifice adhibetur, in quibus mira emi-

Cardinalis creatur, ac variis Patrum cœtibus annumeratur.

cuit

cuit Alphonsi prudentia, gravitas, & eruditio: nam pro utraque parte argumenta in medium prolata attentè examinabat, hinc inde librabat, casus distinguebat: at in tanto apparatu desiderabatur ipsius sententia, quam aperiebat nunquam. Visus est aliquando pecuniarum indigens, licèt maximas æris summas ex Sacerdotijs, quæ in Hispania obtinebat, quot annis reciperet.

In Hispanias reversus, Insulâ Malacitanâ donatur, ac post biennium moritur.

Ex Presbytero Cardinali S. Balbinæ anno 1644. sub Innocentio X. Episcopus Prænestinus constituitur die 17. Octobris. In suprema senectute, octogenario major, Catholicæ Majestatis supremi status Consiliarius renuntiatus, Hispanias repetiit, ubi vix allapsus à Rege gratissimo Infulâ Malacitanâ donatus est. At nonnisi biennium supervixit, postquàm Româ egressus est. Existimat Continuator Ciaconii, eum tam citò non moriturum fuisse, si Româ non discessisset: *Habet enim*, inquit ille, *Romanus aër hoc peculiare, ut senes foveat, præsertim cum longo tempore ibidem haserint.* Ridicula sanè opinio: quæ enim spes longioris vitæ Romæ seni decrepito, suaptè naturâ ad occasum vergenti? Illud tamen mirum, quòd cùm Alphonsus vivus obæratus haberetur, eo mortuo ducenta aureorum millia in scriniis reperta sint? Moritur apud Ecclesiam suam Malacitanam octogesimo tertio ætatis suæ anno, die 10. Augusti anni 1655. cùm vixisset in purpura annos tres supra triginta.

Ducenta aureorum millia reliquit.

Ejus breve Elogium.

Erat acris ingenii, & versatilis, ad omnia etiam imparata apti: memoriâ florebat tenacissimâ, & dicendi facultate ornatissimâ: Regi Hispaniarum incredibili fide addictus; in omnes munificus; amicus liberalis, festivus, verax, & maximè officiosus; ab omni simulatione fucóque alienus; quare à nonnullis secreti parùm custos habitus est: facillimè enim, quæ in corde retinebat, amicis aperiebat. Singulis diebus cœlestem Deo Hostiam immolabat. Interfuit Comitiis, in quibus Innocentius X. sub annum 1644. Petri Cathedram ascendit.

Antonius Sanderus eidem Elogia Cardinalium inscribit.

Huic Cardinali genere, doctrina, & probitate illustri Antonius Sanderus Iprensis Ecclesiæ Canonicus, Elogia Cardinalium sanctitate, doctrina, & armis clarorum nuncupavit: quòd Alphonsi nomen omnium aptissimum censeret, sub cujus auspiciis tot præclara Ecclesiæ lumina prodirent.

Agunt de eo Andreas Victorellus in additionibus ad Ciaconium. Registra Cardinalium Vaticana. Antonius Sanderus in Præfatione Elogiorum suorum. Augustinus Oldoinus in Continuatione Ciaconii, paucique alii.

ANNO

ANNO 1623.

SEDENTE URBANO VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

ANTONIO BARBERINO S. R. E. CARDINALE.

VII.

ANTONIUS Barberinus Patricius Florentinus, Ordinis Capucinorum, Antonij Barberini viri integerrimi, & Camillæ Barbadoræ patricij Ordinis lectissimæ fœminæ Filius, Florentiæ natus est anno salutis 1569. Urbani VIII. Germanus frater natu minor, sub matris sedula disciplina (amisso prænaturè patre) tum literis, tum etiam exemplis ad omnem pietatem educatus est in paterna domo. Infantiæ atque adolescentiæ annis in sæculo non minùs sanctè, quàm eruditè transactis, Fratrum Minorum S. Francisci Ordinem, qui *Capucini* dicuntur, amplexus, posito ritè tyrocinio, inter viros illos Seraphicos talia consummatæ virtutis specimina semper dedit, ut regularis observantiæ, virtutúmque omnium laude cunctis præcellere sit visus, atque prælucere; præcipuè domandi corporis studio, licèt imbecilla admodùm uteretur valetudine: jejunijs namque, cilicijs, verberibus, & alijs austeris ejusmodi pœnitentiæ generibus in se ipsum sæviens, carnem spiritui subjicere, & quasi hostem durissimè tractare consueverat; adeò ut cùm aliquando in medio hyemis asperrimæ rigore per Apennini juga inter densas nives, nudis pedibus, pro instituti sui more, ambulanti, obrigentes pedum plantæ præ frigore scissæ hiarent, ille non balneis, aut fomentis pro curâ sit usus, sed in ipsis remedijs cruciatum quærens, doloremque dolori concilians, vulneratas carnis partes acu cum filo consuerit, eâdem prorsus constantiâ, ac si pannos, aut vestes nihil sentiens resarciret: undè cùm his, aliisque virtutibus præter egregiam eruditionem floreret, sæpè numero suis Provinciæ Tusciæ regendis Cœnobiis, cathedris conscendendis exornandísque, ac Novitiis sui Ordinis instituendis est adhibitus.

Domi literis ac pietate institutum. *Ordinem D. Francisci amplectitur.* *Multa consummatæ virtutis specimina edit.* *Corporis domandi studio insignis.* *Regendis Ordinis sui monasteriis præficitur.*

Verùm nihil in eo magis enituit, quàm profunda sui negatio, mundique & eorum omnium quæ in mundo sunt despicientia, cujus illustria dedit exempla, cùm Maphæi Barberini fratris sui natu majoris inter Purpuratos Patres relati nuncium accepisset: nihil inde commotus, & quasi ad eum id minimè pertineret, magna cum animi quiete dignum illud religioso ore responsum dedit: *De promotione hac, si quidem illa ad Dei gloriam, aut Ecclesiæ Dei commodum, ut spero, cessura sit, gaudebo; aliàs infectam velim. Quantò enim Majores fuerimus, tantò majus conscientiæ onus suscipimus, subimúsque judicium, cùm scriptum sit, potentes potenter tormenta passuros, & fortiorem fortioribus instare cruciatum.*

Mundo mortuum, nihil quæ carnis & sanguinis sunt, curat.

Simile quoddam verbum edidit in ejusdem Maphæi Cardi-

Ob evectum in Petri ſolium fratrẽ, nullum lætitiæ ſignum edit.

nalis fratris ad ſupremi Pontificatûs faſtigium aſſumptione. Cùm enim primùm apud S. Geminiani Cœnobium non procul ab urbe Florentia diſſitum (cujus tum Guardianus erat) per literas didiciſſet, nemini fratrum illam aperuit, aut ullum gaudii ſignum dedit. Sequenti verò die, ſparsâ creationis hujuſce famâ, cùm ad eum Florentiâ Antonius Magalottus acceſſiſſet, de tanto honore ipſi, ac familiæ Barberinæ, cui affinis erat, gratulaturus, invenit illum in horto Cœnobii terram fodientem, cúmque ejus manum exoſculari conatus eſſet, ipſe nequaquam id permiſit, ſed opus cœptum proſequens, nullo dato hilaris aut geſtientis animi ſigno, hæc tantùm ex intimo cordis verba ingeminans protulit: *Quàm tui miſereor, Maphae frater, quàmque vicem tuam doleo, quòd tantum tibi onus impoſitum audiam! adjuvet te Deus, tuámque confortet infirmitatem, non enim, ni te fulciat ille, tanto oneri ferendo par es.* Dúmque ibi, ac ubique locorum publica lætitiæ darentur ſigna, volentes & ipſius Cœnobij fratres campanarum ſonitu ſuæ quoque Teſtimonium aliquod edere, inhibuit, hortatúſque eos eſt, ut potiùs ſumpto flagello divini Numinis opem implorarent, quatenùs novo Pontifici adeſſe, & Spiritûs Sancti gratiam ad tantum onus ritè ſuſtinendum infundere ipſi dignaretur.

Ejus potiùs vicem dolet: ac lætitiæ ſigna, ne à ſui inſtituti viris ederentur, cohibet.

Hoc eodem tempore cùm Magnus Dux Hetruriæ ad eum nobilem quemdam ex curiæ ſuæ Primoribus officii causâ miſiſſet, rogans ut Florentiam ſe transferret, excuſavit ſe, quòd diceret, nullam ſe ad id à ſuperioribus facultatem habere, nec decere viros religioſos, mundo mortuos (ſancti Patris monitu) per Aulas Principum diſcurrere. Dedit ad eum literas Carolus Barberinus alter ejus frater Pontificis nomine, quibus ſignificabatur, cupere Pontificem illum videre & alloqui; atque ut ad hoc in urbem quantocyùs ſe transferret: id ut faceret adduci nunquam potuit, donec ſummi Pontificis præcepto ac juſſu compulſus tandem paruit, licèt ægrè admodùm, cùm ſemper conteſtaretur, ut *ſe in ſuæ cellulæ nidulo quietum vivere, ac mori ſinerent*; quin & paratam etiam lecticam (quamvis additâ licentiâ, ac diſpenſatione pontificiâ, ut eâ vehi licitè poſſet) admittere noluit, aut ullos equites, à quibus in via ſtiparetur, ſed tantùm ſui Ordinis ſocios pedites, cum quibus Romam uſque perrexit; licèt ad evitandos populorum plauſus, Principúmque gratulationes, magnam viæ partem noctu confecerit.

Ægrè, ut Urbem adeat, perſuadetur.

Pervenit Romam, atque adeò ad palatium Pontificium die 24. Menſis Septembris anni 1623. baculo innixus, cùm priùs per duarum horarum ſpatium in prioribus cubiculis ſubſtitiſſet incognitus, à fratre Pontifice peramanter acceptus eſt. In primo hoc colloquio, & ſequentibus Antonius nihil magis ſe in votis habere teſtatus eſt, quàm ut ſibi ad optatum priſtinæ ſolitudinis portum, vitatis aulæ procellis & ſcopulis, redire liceret. At Urbanus tanti viri virtutibus ſacrum Cardinalium Collegium exornare volens, non ſemel roſeum illi galerum obtulit, quem ille conſtantiſſimè deprecatus, ſemper repudiavit. Tandem poſt multum temporis vicit ipſius Pontificis imperium, qui

Pontifici purpuram deferenti modis omnibus reluctatur.

qui eò magis honoribus Ecclesiasticis dignum judicans Antonium fratrem, quòd illos tanquam umbras ac fucum sperneret fugerétque, eundem nolentem Presbyterum Cardinalium cœtui adscripsit cum Titulo S. Onuphrii, triginta ipsis à suo in Capucinorum Ordinem ingressu annis: testatus posteà, sex mensibus tardiùs ab ipsius ore eductos fuisse Cardinales in publicam lucem, propter inexorabilem unius fratris Antonii repugnantiam.

Nolentem Cœtui Patrum adscribit.

Cùm Franciscus Cardinalis Barberinus in Galliam, indéque in Hispaniam cum potestate Legati Apostolici missus esset, Ecclesiastici status, & imperii summus Administer Antonius factus, magna integritatis & justitiæ laude, munere illo functus est, quod post reditum ejusdem Cardinalis Legati deposuit tam festinanter, quàm alii ad auctoritatem sibi comparandam & conservandam Majores adhibere solent conatus. Aliquando ad consilium politicum vocatus, ut in eo sententiam ferret suam, ire renuit, quòd nollet rerum, quæ in eo agitabantur, ac præcipuè bellorum, quæ tunc in Italia fervere incipiebant, Deo rationem reddere, seu conscientiæ hoc onus subire.

Statum Ecclesiasticum magna integritate administrat.

Negotiis secularib. immisceri renuit.

Episcopus Senogalliensis ab Urbano fratre die 27. Januarii anno 1626. renuntiatus, Ecclesiam ac diœcesim nunquam per Vicarios regere voluit, sed statim relictâ Curiâ Romanâ ad Ecclesiam suam accessit; ipsámque in persona lustrans circumivit; frumenti uberem copiam in pauperes, viduas, atque pupillos sparsit; Seminarium, ut ibidem Clerici ad divinum obsequium alerentur commodiùs, ditiori censu adauxit; Synodum frequenter celebravit, optimísque constitutionibus & legibus Ecclesiam suam instituit. Cùm in ea per annos tantùm ac dimidium esset commoratus, Romam à Pontifice evocatus Comitiis Fratrum Ordinis S. Francisci de observantia apud Aracœli Cœnobium arbiter præfuit. Cúmque Senogalliam solutis comitiis repetere vellet, à Pontifice retentus, elegit potiùs Episcopatu licèt pinguissimo se abdicare, quàm illius curâ oneratus in curia cum animæ periculo manere: datâque illi per speciale indultum facultate, cui vellet, Ecclesiam illam resignandi, ac successorem, qui ei magis placeret, eligendi, cum retentione partis annuorum redditúum, acceptare illam noluit; quòd *æquum non esse* assereret, *eum, qui oves minimè pásceret, cum Pastore ipso lanam dividere.*

Episcopus Senogalliensis electus, Ecclesiæ suæ, & universæ diœcesi sanctissimè præest.

Liberè cedit Episcopatu.

Ejus notabile dictum.

In purpura fuit idem qui priùs, in jejuniis, aliísque corporis asperitatibus; sub Cardinalitia veste molestam Capucinorum tunicam semper induit, & absque lineis pannis, ac indusio quoad vixit decubuit, sensus suos eodem quo anteà modo refrænans. Nunquam aulæis, aut stromatis cubiculi sui parietes, ad morem aliorum, nitere voluit: induebat se ipsum manibus propriis, & cùm iteratis precibus servi illum urgerent, ut sibi ab ipsis vestimenta dari, ac detrahi fineret, digitos utriusque manus suæ eisdem exhibens, *Ecce*, dicebat, *decem servi, quorum obsequium mihi nunquam deest, ibi mihi ad omnia sufficiunt.* Fuit illi in cibo ac potu summa abstinentia & parsimonia. Assidenti ad pastum corpori, animæ refectio nunquam deerat, cùm adesset, qui semper aliquid è libro sacro prælegeret

Religiosam in purpura vitam agit.

A famulis indui, exuique recusat.

addita festiva ratione.

In mensa sobrius, ac sacræ lectioni intentus.

geret ad ipsius, ac præsentium ædificationem, non enim famulorum turba circumdari ambiebat. De edulijs insipidis, aut palato injucundis nunquam conquestus, edebat quæ parcè apponebantur: cum servis agebat quasi cum socijs & fratribus. Munificus in Deum, Superos, & homines, omnibus convenientes erexit ædes.

Ejus pietatis monumenta, Romæ extantia.

Bina Cœnobia cum Templis Romæ & Laureti Capucinis ædificavit. Collegium item B. Virginis à Montibus pro Neophytis Romæ cum annexa domo pro Cathecumenis: Monasterium S. Catharinæ *de Rosa* dictum pro pauperibus puellis impudicarum mulierum filiabus: Domum Pœnitentium Mulierum: Ecclesiam quoque atque Cœnobium SS. Sergij & Bacchi pro Basilianis Monachis Ruthenis: Monasterium denique *ab Incarnatione* vocatum, pro nobilibus Virginibus gratis illic recipiendis destinatum, cùm ad religiosam vitam vocarentur, ac præ egestate id exequi non possent, construxit.

Senogalliæ item, ac alibi.

Senogalliæ verò Episcopale palatium restauravit, montémque frumenti ibidem fundavit, in quo gratis ac sine fœnore annona pauperibus statis diebus mutuò daretur. Similem quoque Montem Assisii in umbra pro egenis erexit.

Profusa ejus in Congreg. de propag. fide liberalitas.

Regiam tamen liberalitatem suam in sacram Congregationem *de propaganda fide* exercuit, nam in illam mirificè propensus, effuséque munificus, ducenta quadraginta aureorum millia tam in vita, quàm in morte eidem donasse inventus est. Collegium insuper pro ea fundavit Romæ, in quo viginti quinque diversarum nationum Alumni alerentur, & sacris Theologiæ Mysterijs initiarentur, quò sic eruditi, in patriam posteà reduces, fidei præcones, doctorésque contribulibus suis evaderent. Pro Catholicis verò Hibernis exulibus aurum larga manu effudit.

Ejusdem mira in egenos quosque munificentia.

Annuos redditus pro Episcopis, sacra Apostolorum limina invisentibus assignavit, quibus per tres menses absentiæ à sanctis Canonibus eis concessos, honestè possent pro dignitatis ratione in urbe morari. Quolibet præterea anno duodecim pauperes suo ære vestitos alebat; & in pia loca duodecim aureorum millia annuatim conferebat.

Quotidiana ejus vitæ ratio, ac temporis partitio per partes explicatur.

Ut otium effugeret, diem in hunc modum partiebatur. Per hyemem duabus horis ante solis ortum è strato surgebat; per æstatem verò in ipso exorientis auroræ diluculo, statimque vestibus suis indutis, orationi mentali per horam vacabat. Inde advocato sui Ordinis socio, cum eo divini officij pensum quotidianum persolvebat, illique rem divinam operanti adstabat, & hac Missæ auditione, se ad celebrandum idem sacrificium præparabat. Sequebatur tertia Missa Confessarij sui, quem habebat domesticum ex eadam Capucinorum familia, quam etiam in gratiarum actionem devotè audiebat. His peractis, omnes ad se pro negotijs accedentes audiebat, posteà sobriè prandebat. Surgens è mensa ad Pontificem pergebat, à quo post horam discedens in hortos pontificios se conferebat, non tam deambulationis, quàm sacræ quietis cum Deo captandæ gratiâ. Ibi coronam aut Rosarium beatæ Virginis recitabat, vel solus rerum cœlestium contemplationi vacabat: reversus inde ad propria cubicula, aut scribebat, aut lucubrabat, aut legebat aliquid, vel prælegi sibi faciebat ex sanctis Patribus, præsertim ex Epistolis D. Pauli, quibus mirè afficiebatur. Finito hoc negotio

gotio Vespertinas horas & Completorium absolvebat. Descendebat postmodum ad res domesticas, vel ministris suis audiendis operam dabat. Denique sumptâ parcissimâ cœnâ, Matutinum tam divini officii, quàm Deiparæ Virginis in sequentem diem inchoabat: aliisque pijs exercitiis, quotidiano scilicet, ac diligenti conscientiæ examine diem terminabat.

Interfuit Comitiis Vaticanis, in quibus summum Pontificatum obtinuit Innocentius X. sub quo annos natus septem supra septuaginta, salutis 1646. die undecima Septembris expiatam sanctis animam Deo reddidit. Vir sanè undique perfectus: nam profundam humilitatem ac modestiam cum excelsæ dignitatis eminentia; solitudinem cum ipsa palatii & aulæ frequentia mirum in modum conjunxerat. Justa ei per Cardinales persolvuntur in Templo D. Andreæ Vallensis; inde cadaver lugubri, & solemni pompa transfertur ad Templum Capucinorum urbis à se constructum; ubi cum hoc Epitaphio, uti præcepit, conditum jacet.

Sanctè moritur Romæ.

HIC JACET
PULUIS, CINIS,
ET
NIHIL.

Ejus Epitaphium.

Cùm sacrum ejus corpus efferretur ad sepulturæ locum à se delectum, adfuerunt pauperum agmina, quorum planctus & ejulationes passim audiebantur, *Patrem suum sibi morte ereptum* publica voce inclamantium, & dolentium. Excitavit etiam Deus animos devotæ plebis ad illud venerandum, cujus tantus fuit concursus, ut custodes ad feretrum adhiberi, necesse fuerit. Testamentum ejus verè religiosum, quo omnia sua bona pauperibus, piisque locis transcripsit, refert ad verbum Oldoinus in additionibus ad Ciaconium: quem lector consulere poterit.

Publico luctu defletur à pauperib. quos hæredes scripsit.

Scripsit saluberrimas Constitutiones pro Clero & populo Senogalliensi.

Edi curavit *Triumphum Crucis* P. Hieronymi Savonarolæ Dominicani; & ejusdem.

Commentarium in Psalmum *Miserere*.

Ejus lucubrationes.

Hujusce Cardinalis effigiem ad vivum expressam, & de eodem Leonis Allatij eruditum carmen invenies apud Hieronymum Tetium in ædibus Barberinis.

Agunt de eo Victorellus in addit. ad Ciac. Ughellius in Italia sacra. Ludovicus Doni d'Atticby in Hist. Cardd. Hieronymus Tetius ubi suprà. Theodorus Forestus Capucinus in Præfat. ad Librum de Trinit. Mysterio, & alii.

ANNO 1623.

SEDENTE URBANO VIII. PONTIFICE MAXIMO.

DE

DIONYSIO SIMONE MARQUEMONTIO S. R. E. CARDINALE.

VIII.

Ob pietatē, & eruditionem Henrico IV. charus, & gratus.

DIONYSIUS Simon Marquemontius non ignobili genere anno salutis 1572. Parisiis natus, pietate, Doctrina, virtutibus toti Galliæ illuxit. Adolescens literis omnibus probè institutus, ac Juris scientiam professus, adeò singulare cùm pietatis, tùm eruditionis specimen dedit, ut ab Henrico IV. Galliarum Rege, præclarorum virorum æstimatore singulari, magni semper sit habitus: sub cujus regni primordia Romam profectus, ac ob egregiam juris cognitionem causarum Palatij Apostolici Auditor renuntiatus, hoc munere per plures annos in Romana Rota summa cum laude functus est. Regis posteà regnique Galliæ negotiis in Curia Romana præfectus, absente Oratore, ea tantâ assiduitate, tantâque prudentiâ tractavit, ut Rex Legatis suis apud sedem Apostolicam conceptis verbis ediceret; *Ne quid negotiorum suo nomine Romæ peragerent, nisi prius cum Marquemontio ea contulissent.* Id quod factum; annuentibus ultrò Legatis, quos officiis, obsequiis, morúmque suavitate mirè in sui amorem pellexerat.

Romæ ejusdem Regis negotia tractat.

Florentiæ nuptiale fœdus Henrici cum Principe Medicea procurat.

Anno 1600. ejusdem Henrici jussu cum Nicolao Bruslardo Silerij Domino Legato Gallico Florentiam adiit, ut nuptiale fœdus ejusdem Henrici Regis cum Maria Medicea Principe proponeret, atque urgeret: quod cùm ad Regis votum dexterrimè confecisset, atque insuper præclara obsequia Regi, ac Regno Galliæ in Italia aliquandiu præstitisset, ne suis præmia meritis deessent, à Ludovico XIII. Henrici Regis filio ac successore Lugdunensi infulâ, Romæ existens, condecoratus est anno salutis 1612.

Infulâ Lugdunensi decoratur.

Primatum in Conventu Cleri Gallicani obtinet.

Reversus in Galliam, aditoque Lugdunensi Archiepiscopatu, in generalibus regni Comitiis anno 1614. Lutetiæ celebratis coram Rege Cleri nomine peroravit. In Conventu autem Cleri Gallicani eodem anno Parisiis adunati cùm Franciscus Guesleus Archipræsul Turonensis primum locum jure antiquitatis postularet, illum obtinuit Dionysius Lugdunensis tum jure primatûs, tum suffragiis Coëpiscoporum. Paulò post defuncto Petro Saunier Episcopo Eduensi, vacantem illam Ecclesiam nonnullis annis jure Regaliæ administravit. Lugduni consistens, nihil magis in votis habuit, quàm lustratis diligenti cura & oculo totius diœcesis Ecclesiis, cœnobia tum virorum tum Monialium in urbe constituere, quorum tredecim, assignato singulis congruo proventu annuo, instituisse memoratur.

Lugduni tredecim Cœnobia instituit.

Anno

Anno autem 1626. à Ludovico XIII. ad Urbanum VIII. pro varijs, maximéque momenti negotijs Orator missus, quum eum Pontifex virum pietate, doctrina, prudentia, longóque rerum usu commendabilem invenisset, inter Presbyteros Cardinales Titulo SS. Trinitatis in monte Pincio coöptatus est: quibus animi dotibus jam anteà Clementi VIII. Paulo V. & Gregorio XV. acceptus fuerat. Nonnisi octo mensium spatio purpuræ honore potitus, vir omni laude dignissimus, post acerbos stranguriæ cruciatus supremum vitæ diem sancto fine conclusit Romæ die 16. Septembris anno salutis 1626. ætatis quarto supra quinquagesimum. Tertia ante obitum die, cùm se certò hinc migraturum ex morbi vehementia prænosceret, jussit sibi afferri stylum & tabulas, omnibúsque è cubiculo dimissis, familiarem rogavit, (is erat Henricus Spondanus, posteà Apamiarum Episcopus) ut dicta exciperet. Sedit ille scripturus, tum ægrotus: *In nomine Patris & Filii & Spiritûs Sancti, Amen. Ego Dionysius Simon de Marquemont Archiepiscopus Lugdunensis, Regis Franciæ Primas, S. R. E. Cardinalis, indignus, qui tot honoribus decorarer, & ob innumera recepta beneficia erga divinam Majestatem semper ingratus, in hunc, qui sequitur, modum, testor.*

Romam Orator missus, ad Regis preces purpurâ insignitur.

Vitam sancto fine concludit.

Ad Testamenti vocem familiaris erumpentes lachrymas retinere non valuit, illásque paribus excepit Cardinalis, ita ut ille à scribendo, alter à dictando desistere coacti sint: hinc Testamenti scriptio Tabellario commissa est: quo fratrem unicum hæredem dixit; & magni pretij sacram supellectilem Lugdunensi Hospitali legavit. Sepelitur in æde sui Tituli ad Montem Pincium, in qua hoc Epitaphium marmori incisum legitur.

Sepelitur in Ecclesia sui Tituli.

D. O. M.

Ejus Epitaphium.

ET

IMMORTALI MEMORIÆ

DIONYSII SIMONIS S. R. E. TIT. HUJUS ECCLESIÆ

CARDINALIS DE MARQUEMONT

Quem Roma Judicem Rota integerrimum, Lugdunum Pastorem incomparabilem, Rex Christianissimus virum in arduis solertissimum, Gallia pietatis exemplar eximium, Ecclesia decus & ornamentum, Boni omnes Tutelaris præsidium, sibi, mundóque ereptum lugent: Lugeas & tu, qui hæc legis; & tantum virum imitare si valeas, si nequeas, admirare; eique benè precare. Vixit annos LIII. Men. XI. Dies XVI. Obiit XVI. Kal. Octobris Anno M.DC.XXVI.

Hæredes fratri amantissimo, & Benefactori optimo posuerunt.

Refert Andreas Victorellus in notis ad Ciaconium, Cardinalem Marquemontium, dum arctissimis stranguriæ doloribus torqueretur, dixisse Henrico Spondano familiari suo illum consolanti; *Ne quidem horum dolorum unciâ privari vellem, quos amore illius, qui longè plura pro nobis passus est, libentissimè perfero.* In extremo morbo

Stranguriæ dolores, quibus oppressus est, patienter sustinuit.

ut

ut audiit Patres Vallicellanæ Ecclesiæ verba inter se facientes de afferendis S. Philippi Nerii in cubiculum reliquiis, quæ pluribus ægrotis fuerant proficuæ: *Nolo*, inquit, *sanari miraculo: Divina providentia, seu vitam meam, seu mortem consigno.* Morti proximus Spondanum familiarem ad Pontificem misit, tùm ut à Sanctissimo postremam sibi benedictionem peteret; tùm ut eidem suo nomine significaret, mori se sanctitati suæ devinctissimum, & S. R. Ecclesiæ undequaque obedientem, & submissum. Hæc cùm Urbano Pontifici Spondanus exponeret vix illi lachrymas continuit: *Et dolemus*, inquit, *quàm maximè tanti viri jacturam, ac timemus, ne Deus optimus maximus castiget Ecclesiam suam, vocando ad se tanti meriti Præsulem tot instantibus Europa motibus. Illi itaque refer, Nos Apostolicam benedictionem ei de Religione ipsius certi plenissimè impertiri, ac vicissim eum rogare, ut Deum, quem brevi visurus est, pro peccatis nostris exoret.*

Divina voluntati totus conformis.

Pontifex ad tanti viri jacturam summopere dolet.

Ejus breve Elogium.

Lucubrationes suas edi non voluit.

Fuit vir planè pius, & Ecclesiastici juris defensor acerrimus, regi suo quàm dici potest addictus, maximéque in arduis tractandis negotijs sollicitus & prudens; in quibus dubium utrum regi magis, quàm Ecclesiæ faveret, quorum jura consilio, & ingenio ex æquo servare nitebatur. Socratis exemplo nihil in lucem edere voluit licèt doctissimus. Sunt m. ss. plures decisiones ab anno 1605. usque ad annum 1611. quas Auditor Rotæ Romanæ scripsit.

S. Francisco Salesio amicissimus.

Beato Francisco Salesio Episcopo & Principi Gebennensi, arctissimo amoris & necessitudinis vinculo conjunctus erat, cujus suasu idem sanctus ad divini cultus augmentum novum Ordinem Sanctimonialium instituit à visitatione beatæ Virginis nuncupatum sub regula S. Augustini, cui addidit constitutiones, sapientiâ, discretione, & suavitate mirabiles. Et quoniam non importunam hoc loco tanti viri mentionem fecimus, non erit abs re, ejusdem breve elogium elogio Marquemontij adjungere, cùm paris fuerint animi, studij, pietatis, & dignitatis Episcopalis.

Synopsis Vitæ S. Francisci Salesii, Episc. Gebennensis ex Andrea Saussayo.

72. hæreticorum millia ad fidem ab eo conversa.

Hic vir beatus, Deóque dilectus, genere nobili, & natalibus Allobrox, suscepto divina inspiratione vitæ Ecclesiasticæ Consilio: studijs Theologicis (quorum tyrocinia jam Lutetiæ sub Maldonato, & Genebrardo præmiserat) pleniùs imbutus est, sacrisque initiatus, in hæreticis præsertim ad Ecclesiæ gremium revocandis, animum intendit: quos indefesso studio, & concionibus ac disputationibus perstrinxit, & privatis omni melle dulcioribus colloquijs adeò demulsit, ut (attestante Breviario Romano) septuaginta eorum duo millia ad Catholicam fidem reduxisse feratur. Pollebat mirâ Sectarios sacris monitis afficiendi gratiâ: quapropter magnus ille Cardinalis Perronius frequenter id dicto usurpabat: *Hos si convinci cupitis, ad me perducite; at conversos si avetu, dirigite ad Episcopum Gebennensem.* Eum enim in Gebennensem Præsulem, & Dei nutu, & Antecessoris Claudij voluntate, & Clementis VIII. consensu, prævia merita, invitum provexerant. Qua sacra dignitate auctus, virtutum panopliam ingenti augmento cumulavit. Libros plerosque emisit in lucem, singularem doctrinam, eximiámque pietatem spirantes, qui sæpiùs editi extant. Præcipui sunt Isagoge ad vitam devotam; Philothea, seu de amore divino. Plu-

Ejusdem elucubrationes.

rimi

rimi tractatus parenætici. Epistolæ familiares. Sed hìc non abs re usurpari potest, quod S. Hieronymus æternis lineis de Scriptis S. Cypriani dudum enuntiavit: *Hujus ingenii superfluum est indicem texere, cùm sole clariora sint ejus opera.* Is tandem Lugduni Spiritum Sanctis operibus cumulatum Deo reddidit anno à Virginis partu 1622. ætatis 56. Præsulatûs sui anno 20. ab Alexandro VII. in numerum Sanctorum relatus.

Ab Alex. VII. inter Divos relatus.

Agunt de Cardinali Marquemontio Petrus Frizonius in Gall. Purp. Sammarthani Fratres in Gall. Christiana. Spondanus in Annal. Eccles. ad annum 1626. n. 16. Ludovicus Morerius in Dict. hist. Saint Aubin. Hist. Eccles. Lugdun. & alii.

ANNO 1623.

SEDENTE URBANO VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

ERNESTO ADALBERTO AB HARRACH S. R. E. CARDINALE.

IX.

ERNESTUS Adalbertus ab Harrach, natione Germanus, illustri & antiquissima prosapia oriundus, natus est anno ab orbe redempto 1590. Adolescens præclaræ indolis & ingenii Romam missus, in Collegio Germanico ad S. Apollinarem sub cura Patrum Soc. JESU, pietatis, virtutum, bonarúmque artium studiis eo profectu vacavit, ut confecto graviorum disciplinarum curriculo, Doctor Theologus (cùm ingenti merito inter collegas præcelleret) evaserit. Romæ Cubiculariis Pontificiis ob egregias animi dotes, magnámque eruditionem (qua insigniter, edito Symboleutico, inclaruit) annumeratus, Germaniam repetiit. Ibi consistens, quum perpetuum cum hæreticis bellum fereret, eósque tum concionibus, tum scriptis acriter confutaret, planéque eruditis fundatisque in scriptura oppositionibus elingues redderet, Archiepiscopus primò Pragensis summo Cleri populique studio eligitur; ac mox ad preces Ferdinandi Cæsaris in sacrum Purpuratorum Senatum ab Urbano VIII. Pontifice absens cooptatur.

Nobilissimo sanguine ortus, in Collegio Germanico Romæ disciplinis gravioribus imbuitur.

Pontificiis Cubiculariis annumeratur.

Hæreticos acriter Scriptis, & concionibus exagitat.

Ernestus Adalbertus Ecclesiam Pragensem suæ fidei commissam, ne officio deesse videretur, ipsemet singulari cura & studio moderatus est; Diœcesim vigilanti oculo lustratam à vitiis, hæresúmque corruptelis purgavit, & viros innocentia vitæ, zelo salutis animarum, doctrinâ, & rerum Ecclesiasticarum usu præditos, ad sacri laboris partem adhibuit. Celebratâ deinde Synodo, latisque legibus ad puriores mores, Monialium etiam virorúmque cœnobiis, securioribus adhibitis disciplinis, brevi tempore optimè à se institutos vidit Clericos, Religiosos, Magistratus, plebem, reliquósque omnes. Et ne alicubi Canonum, Controversiarum, casuúmque conscientiæ disciplina frigeret, tum in civitate ipsa, tum alibi cœtum eruditorum erexit, in cujus consessu dubia omnia, fideique quæstiones explicarentur. Ad fovendos pauperes, viduas atque pu-

Infulâ Pragensi, & purpura insignitur.

Episcopatû sanctè administrat, omniúmque saluti consulit.

Liberalis in pauperes exstitit.

pupillos, tanquam indulgentissimus Pater, magnam sæpè vim auri erogavit.

In bello Suecico aspera quæque, virili constantia superat. In Germaniæ bellis, ac præsertim Pragensi obsidione à Suecis facta, aspera quæque perpessus, atque ab hæreticis ad necem sæpiùs conquisitus, variisque calumniis, & insidiis vexatus, inter tot discrimina rerum, & agones insuperabilis semper, Deo fretus, enituit. Cessante porrò bello, tótque procellis defunctus, progressu temporis electus est Episcopus Tridentinus, quam Ecclesiam unà cum Pragensi, admirabili pietate, summa prudentia, vitæque integritate prorsus singulari, plurimos annos moderatus est. *Episcopus Tridentinus eligitur.*

Romæ Cardinalatûs insignia suscipit. Romam posteà profectus, summóque honore susceptus, ab Urbano VIII. Cardinalatûs insignia & Titulum S. Praxedis solemni ritu obtinuit. Interfuit Comitijs sacris, in quibus Petri Cathedram ascenderunt, Innocentius X. Alexander VII. & Clemens IX. sub quo, relicto S. Praxedis Titulo, ad illum S. Laurentii in Lucina transiit.

Ibidem ob præclaras animi dotes, magno in honore habetur. Romæ dum commoraretur, tot virtutibus in omnium oculis emicuit, ut passim *Princeps mitissimus, modestissimus, & eloquentissimus* audiret: utpotè in cujus ore mellifluus lepos, in manu calamus aureus, in mente pietas & sapientia inerat singularis. Reversus in Germaniam non diù supervixit: Nam senio gravis, curisque exhaustus, cùm morbo lethali obrueretur, Viennæ die 24. Octobris anno salutis 1667. ætatis septuagesimo secundo ad Superos evolavit. De eo in notis ad Ciaconium Andreas Victorellus hæc posteris consignavit: *Ecclesias sua cura commissas vigil Pastor custodivit. Ecclesiasticorum mores correxit. Cleri tamen disciplinam non tam imperiis, quàm ordinatissimæ vitæ exemplis instaurare aggressus est. Ad rem Ecclesiasticam inspiciendam & ordinandam non tam ut Princeps, quàm ut Episcopus vigilavit. Templis nitorem pristinum, aut etiam ampliorem reddidit: mores ad seriam disciplinam revocandos nequaquam neglexit; & illud prorsus ostendit, quod in iis, qui alios docent, reguntq́, laudatissimum est, à se ipso initium ducere: facilem ac mollem ad se accessum omnibus exhibuit; aurésque ad miserorum querelas & preces nunquam obseptas habuit, manus verò in pauperum commodum semper apertas: uno verbo, dum vixit, Episcopum, ad Pauli Apostoli præscriptum, egit semper optimè.* Hucusque Victorellus, qui Romæ virum domesticè novit. *Viennæ fatis concedit.* *Ejus insigne Elogium ex Andrea Victorello.*

Ejus scripta.

Scripsit Symboleuticon. Sermones sacros.
Apologiam pro fide Catholica adversus hæreticos.
Leges saluberrimas pro Cleri reformatione.
Epistolas plures, doctrina & pietate insignes.

Literas ejusdem præ manibus habui, inquit laudatus Victorellus, ad Abbatem Antuerpiæ pro obtinendis reliquiis S. Norberti datas.

Ejus memoriam celebrant Andreas Victorellus in additionibus ad Ciaconium. Ferdinandus Ughellius in Italia sacra. Acta Collegii Germanici Romæ. Cathalogus Archiepisc. Pragens. & alii.

ANNO

ANNO 1623.

SEDENTE URBANO VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

BERNARDINO SPADA

S. R. E. CARDINALE.

BERNARDINUS Spada (five ut aliis placet *de Spathis*) Brisigellensis, anno salutis 1594. die 24. Aprilis in villa *Spadia* nuncupata, juxta Oppidum pontificium Brisigellæ ad radices Apennini, natus est Paulo Spada & Daria Albicina, nobilibus conjugibus. Romæ educatus in Collegio Romano sub Patribus Soc. Jesu, humanioris literaturæ plenam assecutus est notitiam, magnâ de se in gravioribus etiam scientijs spe excitatâ. In Poëticis Alexandrum Donatum; in Rhetoricis Famianum Stradam, ac Tarquinium Gallutium, (nota eloquentiæ lumina) sortitus est Præceptores. Bononiæ Philosophia excultus, studia inchoävit Juris civilis, quæ postmodùm Perusii prosequutus, Romæ absolvit; ubi etiam Doctoris Lauream magno eruditi juvenis applausu suscepit. X.

Romæ, studiis invigilans, nobilissimos sortitur Magistros.

Perusii Doctoris laureâ ornatur.

Utrámque Poësim Latinam & vulgarem ex arte percalluit, cujus diversa exempla, post ejus obitum inter domesticas schedas inventa, cum veneratione asservant hodie consanguinei hæredes. Delectabatur summoperè lectione librorum Historiæ, & variæ eruditionis, tam profectò assiduâ, ut tota illius vita nihil aliud, quàm reciprocans lectio & scriptio fuisse sit visa. Cognoscebat autem & pervolutabat libros cursim, & suprà quàm credi potest velociter; nihil tamen semel admissum, è memoria posteà elabi sinebat, qua pollebat tenacissima: nunquam ad reminiscentiam, adversariis (quæ vulgò *Repertoria* dicuntur) usus est, quamvis inter legendum ea semper, & quidem refertissima conficeret, nequé ullâ aliâ notâ periculi metu, quoniam in numerato, quotiescunque volebat evocare, habuit omnia.

Insignis Poëta audit.

Tota vita ejus, reciprocans lectio, & scriptio visa.

Memoriâ pollet tenacissima.

A Paulo V. Romano Pontifice ob summam eruditionem institutus utriusque Signaturæ Referendarius, dum Annum ageret ætatis vigesimum tertium, paulò pòst annumeratus est Abbreviatoribus majoris, ut vocant, Præsidentiæ. Post Pauli verò obitum à Gregorio XV. Judex forensium causarum dijudicandarum constitutus, quum in eo munere famam incorrupti & æquissimi viri tulisset, inter Prælatos Congregationis Boni Regiminis coöptari meruit: aliis identidem gravissimis muneribus, ut Sacræ Consultæ, Fabricæ S. Petri, Clericorum Cameræ Apostolicæ, Montium, Baronum, Computorum, & his similibus sensim adscriptus.

Variis muneribus sensim condecoratur.

Extincto Gregorio XV. Urbanus VIII. hominis scientiam exploratam habens, mox ut Petri solium ascendit, eundem Nuntium Apostolicum misit in Galliam: ante Pontificatum illam ipsam ei lega-

Nuncius mittitur in Galliam, ma-

legationem vaticinatus. In Gallia, ardua & præclara tractavit negotia, inter quæ præcipua numerantur, Valtellinici & Januensis belli extinctio: Religionis Catholicæ in Anglia promotio, inter pacta dispensationis Henriettæ Borboniæ primo loco posita: Fœdus inter Christianissimum & Catholicum Reges ictum contra Britannum, ad vindicandam de Rege Anglo injuriam, ob religiosas Catholici matrimonii pactiones spretas: Gallicani Cleri, universitatis Parisiensis, ac Sorbonici Collegii motuum compositio: Vadæ Insulæ, regno & religioni, post annos à Catholica Religione exacta sexagenos, restitutio: Hæreticorum terra marique duce Subitio infestis copiis grassantium repulsio: Hæc aliaque similia facta, singularis atque incredibilis sagacitatis & prudentiæ plena, merito attraxerunt eam hominum, ac nationum omnium existimationem, quæ postmodum illi adhæsit semper, de summa ejusdem virtute, rationeque politica in agendo.

Maximè Regni, & Reip. Christianæ emolumento. Quæ præclarè gesserit, strictim attinguntur.

His igitur magni momenti rebus, præclarè & ex voto Pontificis in Gallia gestis, dignum meritò Romanâ purpurâ Urbanus judicavit, quam ei ante legationis biennium die 19. Januarii anno salutis 1626. contulit. Illum tamen è Gallia Romam redire noluit, donec ex prædictis negotiis, nonnulla, quæ nondum erant digesta, penitus absolverentur.

Absens Cardinalium Collegio adscribitur.

Reversus post triennium ad urbem, Cardinalatûs insignia cum Titulo Presbyterali S. Stephani in Cœlio monte ab Urbano, ejus solertiam in Patrum consessu collaudante, suscepit; atque è vestigio Bononiæ de latere Legatus renuntiatus, & Cardinalibus Congregationum Boni Regiminis, sacræ Consultæ, Indicis Librorum prohibitorum, & propagandæ fidei aggregatus, vix quadrimestri in Curia absoluto ad novam legationem in Germania obeundam Pontificis jussu advolavit; in qua dum detinetur, Præfectus Congregationis confinium à Pontifice declaratur, aliisque præcipuis muneribus & officiis cohonestatur. In legatione Bononiensi quæ gesserit; breviter enarrat Continuator Ciaconii in hæc verba:

Legatione Bonon. ensi donatur.

Bononiæ dissidia civium intestina composuit; arma infesta, armatosque feliciter aut prohibuit, aut ejecit; Viam Urbanam aperuit, & nuncupavit; Pratorium exornavit; Arci ad Scaltennam condendæ præfuit; A Thaddæo Barberino Ecclesiasticarum copiarum Generali Gubernatore declarato juramentum fidelitatis recepit; cum fame, peste, ac bellicorum apparatuum incommodis, strenuè colluctatus, victor evasit.

In ea, qualiter se gesserit, ex Oldoino refertur.

Quod attinet ad res ejus domesticas, privatas (ut illarum aliqua indicem) magnificentissimum Romæ palatium incoluit; *Capiferream* antè dictum, quod ultra primum coëmptionis pretium, quinquaginta quinque aureorum millium insuper sumptu locupletavit, novisque accessionibus bellissimæ architecturæ adauxit. Quatuor stabilivit in gente sua matrimonia virilia, nobilitate, atque opibus præcipua. Neptes verò novem eadem sorte collocavit. Sex Castella domui suæ adjunxit, tum titulis Marchionatûs, Baronatûs, Senatoratûs, tum Equestrium Ordinum insignite claris.

Res ejus domesticæ, seu privatæ.

Nec mors demum ejus (quæ magnum urbi planctum & mœrorem causavit) gloriæ & famæ notis caruit. Exemplum præstan-

stantissimi viri Cæsaris Cardinalis Baronii moriens imitari visus est. Ut enim ille cùm Tusculi graviter ægrotaret, Romam comportari voluit, dicens; *Cardinalem in agro mori non decere*, sic & hic noster è villa sua Tiburtina, sanctam urbem gestiit revisere. Revisit, at trigesimo post die sacris mysteriis ritè expiatus, animam reddidit Creatori quarto Idus Novembris anno post Christum natum 1661. ætatis septimo supra sexagesimum. Mirum sanè qua vultûs serenitate, quanta animi constantia & fortitudine, morti, quam *januam salutis* appellaverat, occurrerit? Testamentum scripsit Religiosum ac liberale; numis aureis in pios usus quindecim millibus legatis, nec non aliis decem millibus ad opera varia virtutis, hæredi fratri impositis. Sepulchrum nobile sortitus est in Ecclesia S. Hieronymi *de Charitate* nuncupata, in sacello à Majoribus suis extructo & dotato.

Tibure ægrotans, Baronii exemplo, in urbe defertur: ubi paulò post obiit.

Ejus Testamentum liberale & Religiosum.

Plurima scripsit vincta & soluta oratione: quæ apud hæredes summo studio hodiedùm custodiuntur, & ostenduntur. Publici juris sunt Carmina aliqua, & literæ elegantissimæ ad Julium Cardinalem Mazzarinum.

Quæ scripserit.

Laudant eum Andreas Victorellus in addit. ad Ciaconium. Ferdinandus Ughellius in Italia sacra. Victorius Siri in Mercurio tom. 2. Joannes Rubeus in vita Bonifacii VIII. Oldoinus in notis ad Ciac. & alii.

ANNO 1623.

SEDENTE URBANO VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

JULIO SACCHETTO S. R. E. CARDINALE.

XI.

JULIUS Sacchettus nobilis Florentinus, Joannis Baptistæ Sacchetti & Franciscæ Altovitæ Filius, natales suos sortitus est Romæ die 18. Decembris anno salutis 1587. Ea in urbe optimis parentum auspiciis in omni pietate institutus, egregium ab infantia præsagium, qualis futurus esset, dedit, ob perspicui cum primis ingenij acumen, innocentiæ candidissimos mores, cæterasque præclari animi dotes, quibus coætaneos ad unum omnes longissimo intervallo post se reliquit.

A primis infantiæ annis, pietati, litteris, ac virtutibus studet.

Post primas Humanitatis literas, quibus Perusii sub erudito & magni nominis Præceptore Bonciario operam dedit, ad Juris prudentiæ studia intentus, eâdem in Academia eximios Legalis disciplinæ Doctores audivit Sfortiam Oddum, Robertum Lancellottum, aliósque non ultimæ notæ Legum interpretes: quorum suffragiis Lauream demum magistralem Pisis honorificè, more nobilium, adeptus, quas hausit scientias, non sine plausu alibi utiliter docuit: cujus innata virtus, & castissimi mores, apud omnes, qui eum noverunt, maxima semper in admiratione fuêre.

Optimis Magistris usus, doctoralis Laurea Pisis donatur.

Sacris inauguratus, Romámque reversus, nobilem Prælaturam

cuit Alphonsi prudentia, gravitas, & eruditio: nam pro utraque parte argumenta in medium prolata attentè examinabat, hinc inde librabat, casus distinguebat: at in tanto apparatu desiderabatur ipsius sententia, quam aperiebat nunquam. Visus est aliquando pecuniarum indigens, licèt maximas æris summas ex Sacerdotijs, quæ in Hispania obtinebat, quot annis reciperet.

In Hispanias reversus, Insulâ Malacitanâ donatur, ac post biennium moritur. Ex Presbytero Cardinali S. Balbinæ anno 1644. sub Innocentio X. Episcopus Prænestinus constituitur die 17. Octobris. In suprema senectute, octogenario major, Catholicæ Majestatis supremi statûs Consiliarius renuntiatus, Hispanias repetiit, ubi vix allapsus à Rege gratissimo Insulâ Malacitanâ donatus est. At nonnisi biennium supervixit, postquàm Româ egressus est. Existimat Continuator Ciaconii, eum tam citò non moriturum fuisse, si Româ non discessisset: *Habet enim*, inquit ille, *Romanus aër hoc peculiare, ut senes foveat, præsertim cum longo tempore ibidem haserint.* *Ducenta aureorum mil. lia reliquit.* Ridicula sanè opinio: quæ enim spes longioris vitæ Romæ seni decrepito, suaptè naturâ ad occasum vergenti? Illud tamen mirum, quòd cùm Alphonsus vivus obæratus haberetur, eo mortuo ducenta aureorum millia in scriniis reperta sint? Moritur apud Ecclesiam suam Malacitanam octogesimo tertio ætatis suæ anno, die 10. Augusti anni 1655. cùm vixisset in purpura annos tres supra triginta.

Ejus breve Elogium. Erat acris ingenii, & versatilis, ad omnia etiam imparata apti: memoriâ florebat tenacissimâ, & dicendi facultate ornatissimâ: Regi Hispaniarum incredibili fide addictus; in omnes munificus; amicus liberalis, festivus, verax, & maximè officiosus; ab omni simulatione fucóque alienus; quare à nonnullis secreti parùm custos habitus est: facillimè enim, quæ in corde retinebat, amicis aperiebat. Singulis diebus cœlestem Deo Hostiam immolabat. Interfuit Comitiis, in quibus Innocentius X. sub annum 1644. Petri Cathedram asendit.

Antonius Sanderus eidem Elogia Cardinalium inscribit. Huic Cardinali genere, doctrina, & probitate illustri Antonius Sanderus Iprensis Ecclesiæ Canonicus, Elogia Cardinalium sanctitate, doctrina, & armis clarorum nuncupavit: quòd Alphonsi nomen omnium aptissimum censeret, sub cujus auspiciis tot præclara Ecclesiæ lumina prodirent.

Agunt de eo Andreas Victorellus in additionibus ad Ciaconium. Registra Cardinalium Vaticana. Antonius Sanderus in Præfatione Elogiorum suorum. Augustinus Oldoinus in Continuatione Ciaconii, paucique alii.

ANNO

ANNO 1623.

SEDENTE URBANO VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

ANTONIO BARBERINO S. R. E. CARDINALE.

ANTONIUS Barberinus Patricius Florentinus, Ordinis Capucinorum, Antonij Barberini viri integerrimi, & Camillæ Barbadoræ patricij Ordinis lectissimæ fœminæ Filius, Florentiæ natus est anno salutis 1569. Urbani VIII. Germanus frater natu minor, sub matris sedula disciplina (amisso præmaturè patre) tum literis, tum etiam exemplis ad omnem pietatem educatus est in paterna domo. Infantiæ atque adolescentiæ annis in sæculo non minùs sanctè, quàm eruditè transactis, Fratrum Minorum S. Francisci Ordinem, qui *Capucini* dicuntur, amplexus, posito ritè tyrocinio, inter viros illos Seraphicos talia consummatæ virtutis specimina semper dedit, ut regularis observantiæ, virtutúmque omnium laude cunctis præcellere sit visus, atque præ lucere; præcipuè domandi corporis studio, licèt imbecilla admodùm uteretur valetudine: jejunijs namque, cilicijs, verberibus, & alijs austeris ejusmodi pœnitentiæ generibus in se ipsum sæviens, carnem spiritui subjicere, & quasi hostem durissimè tractare consueverat; adeò ut cùm aliquando in medio hyemis asperrimæ rigore per Apennini juga inter densas nives, nudis pedibus, pro instituti sui more, ambulanti, obrigentes pedum plantæ præ frigore scissæ hiarent, ille non balneis, aut fomentis pro curâ sit usus, sed in ipsis remedijs cruciatum quærens, dolorémque dolori concilians, vulneratas carnis partes acu cum filo consuerit, eâdem prorsus constantiâ, ac si pannos, aut vestes nihil sentiens resarciret: undè cùm his, alijsque virtutibus præter egregiam eruditionem floreret, sæpè numero suis Provinciæ Tusciæ regendis Cœnobiis, cathedris conscendendis exornandísque, ac Novitiis sui Ordinis instituendis est adhibitus. VII.

Domi literis ac pietate instituitur. Ordinem D. Francisci amplectitur. Multa consummatæ virtutis specimina edit. Corporis domandi studio insignis. Regendis Ordinis sui monasteriis præficitur.

Verùm nihil in eo magis enituit, quàm profunda sui negatio, mundíque & eorum omnium quæ in mundo sunt despicientia, cujus illustria dedit exempla, cùm Maphæi Barberini fratris sui natu majoris inter Purpuratos Patres relati nuncium accepisset: nihil inde commotus, & quasi ad eum id minimè pertineret, magna cum animi quiete dignum illud religioso ore responsum dedit: *De promotione hac, si quidem illa ad Dei gloriam, aut Ecclesiæ Dei commodum, ut spero, cessura sit, gaudebo; aliàs infectam velim. Quantò enim Majores fuerimus, tantò majus conscientiæ onus suscipimus, subimúsque judicium, cùm scriptum sit, potentes potenter tormenta passuros, & fortiorem fortioribus instare cruciatum.*

Mundo moritur, nihil quæ carnis & sanguinis sunt, curat.

Simile quoddam verbum edidit in ejusdem Maphæi Cardinalis

nalis fratris ad supremi Pontificatûs fastigium assumptione. Cùm enim primùm apud S. Geminiani Cœnobium non procul ab urbe Florentia dissitum (cujus tum Guardianus erat) per literas didicisset, nemini fratrum illam aperuit, aut ullum gaudii signum dedit. Sequenti verò die, sparsâ creationis hujusce famâ, cùm ad eum Florentiâ Antonius Magalottus accessisset, de tanto honore ipsi, ac familiæ Barberinæ, cui affinis erat, gratulaturus, invenit illum in horto Cœnobii terram fodientem, cùmque ejus manum exosculari conatus esset, ipse nequaquam id permisit, sed opus cœptum prosequens, nullo dato hilaris aut gestientis animi signo, hæc tantùm ex intimo cordis verba ingeminans protulit: *Quàm tui misereor, Maphæe frater, quàmque vicem tuam doleo, quòd tantum tibi onus impositum audiam! adjuvet te Deus, tuámque confortet infirmitatem, non enim, ni te fulciat ille, tanto oneri ferendo par es.* Dúmque ibi, ac ubique locorum publica lætitiæ darentur signa, volentes & ipsius Cœnobij fratres campanarum sonitu suæ quoque Testimonium aliquod edere, inhibuit, hortatúsque eos est, ut potiùs sumpto flagello divini Numinis opem implorarent, quatenùs novo Pontifici adesse, & Spiritûs Sancti gratiam ad tantum onus ritè sustinendum infundere ipsi dignaretur.

Ob evectum in Petri solium fratrē, nullum lætitiæ signum edit.

Ejus potiùs vicem dolet: ac lætitiæ signa, ne à sui instituti viris ederentur, cohibet.

Hoc eodem tempore cùm Magnus Dux Hetruriæ ad eum nobilem quemdam ex curiæ suæ Primoribus officii causâ misisset, rogans ut Florentiam se transferret, excusavit se, quòd diceret, nullam se ad id à superioribus facultatem habere, nec decere viros religiosos, mundo mortuos (sancti Patris monitu) per Aulas Principum discurrere. Dedit ad eum literas Carolus Barberinus alter ejus frater Pontificis nomine, quibus significabatur, cupere Pontificem illum videre & alloqui; atque ut ad hoc in urbem quantocyùs se transferret: id ut faceret adduci nunquam potuit, donec summi Pontificis præcepto ac jussu compulsus tandem paruit, licèt ægrè admodùm, cùm semper contestaretur, ut *se in sua cellula nidulo quietum vivere, ac mori sinerent*; quin & paratam etiam lecticam (quamvis additâ licentiâ, ac dispensatione pontificiâ, ut eâ vehi licitè posset) admittere noluit, aut ullos equites, à quibus in via stiparetur, sed tantùm sui Ordinis socios pedites, cum quibus Romam usque perrexit; licèt ad evitandos populorum plausus, Principúmque gratulationes, magnam viæ partem noctu confecerit.

Ægrè, ut Urbem adeat, persuadetur.

Pervenit Romam, atque adeò ad palatium Pontificium die 24. Mensis Septembris anni 1623. baculo innixus, cùm priùs per duarum horarum spatium in prioribus cubiculis substitisset incognitus, à fratre Pontifice peramanter acceptus est. In primo hoc colloquio, & sequentibus Antonius nihil magis se in votis habere testatus est, quàm ut sibi ad optatum pristinæ solitudinis portum, vitatis aulæ procellis & scopulis, redire liceret. At Urbanus tanti viri virtutibus sacrum Cardinalium Collegium exornare volens, non semel roseum illi galerum obtulit, quem ille constantissimè deprecatus, semper repudiavit. Tandem post multum temporis vicit ipsius Pontificis imperium, qui

Pontifici purpuram deferenti modis omnibus reluctatur.

qui eò magis honoribus Ecclesiasticis dignum judicans Antonium fratrem, quòd illos tanquam umbras ac fucum sperneret fugeretque, eundem nolentem Presbyterum Cardinalium cœtui adscripsit cum Titulo S. Onuphrii, triginta ipsis à suo in Capucinorum Ordinem ingressu annis: testatus posteà, sex mensibus tardiùs ab ipsius ore eductos fuisse Cardinales in publicam lucem, propter inexorabilem unius fratris Antonii repugnantiam.

Nolentem Cœtui Patrum adscribit.

Cùm Franciscus Cardinalis Barberinus in Galliam, indéque in Hispaniam cum potestate Legati Apostolici missus esset, Ecclesiastici status, & imperii summus Administer Antonius factus, magna integritatis & justitiæ laude, munere illo functus est, quod post reditum ejusdem Cardinalis Legati deposuit tam festinanter, quàm alii ad auctoritatem sibi comparandam & conservandam Majores adhibere solent conatus. Aliquando ad consilium politicum vocatus, ut in eo sententiam ferret suam, ire renuit, quòd nollet rerum, quæ in eo agitabantur, ac præcipuè bellorum, quæ tunc in Italia fervere incipiebant, Deo rationem reddere, seu conscientiæ hoc onus subire.

Statum Ecclesiasticum magna integritate administrat.

Negotiis secularib. immisceri renuit.

Episcopus Senogalliensis ab Urbano fratre die 27. Januarii anno 1626. renuntiatus, Ecclesiam ac diœcesim nunquam per Vicarios regere voluit, sed statim relicta Curia Romana ad Ecclesiam suam accessit; ipsámque in persona lustrans circumivit; frumenti uberem copiam in pauperes, viduas, atque pupillos sparsit; Seminarium, ut ibidem Clerici ad divinum obsequium alerentur, commodiùs, ditiori censu adauxit; Synodum frequenter celebravit, optimísque constitutionibus & legibus Ecclesiam suam instituit. Cùm in ea per annos tantùm ac dimidium esset commoratus, Romam à Pontifice evocatus Comitiis Fratrum Ordinis S. Francisci de observantia apud Aracœli Cœnobium arbiter præfuit. Cúmque Senogalliam solutis comitiis repetere vellet, à Pontifice retentus, elegit potiùs Episcopatu licèt pinguissimo se abdicare, quàm illius curâ oneratus in curia cum animæ periculo manere: datâque illi per speciale indultum facultate, cui vellet, Ecclesiam illam resignandi, ac successorem, qui ei magis placeret, eligendi, cum retentione partis annuorum redituum, acceptare illam noluit; quòd *æquum non esse* assereret, *eum, qui oves minimè pasceret, cum Pastore ipso lanam dividere.*

Episcopus Senogalliensis electus, Ecclesiæ suæ, & universæ diœcesi sanctissimè præfuit.

Liberè cedit Episcopatu.

Ejus notabile dictum.

In purpura fuit idem qui priùs, in jejuniis, aliisque corporis asperitatibus; sub Cardinalitia veste molestam Capucinorum tunicam semper induit, & absque lineis pannis, ac indusio quoad vixit decubuit, sensus suos eodem quo anteà modo refrænans. Nunquam aulæis, aut stromatis cubiculi sui parietes, ad morem aliorum, nitere voluit: induebat se ipsum manibus propriis, & cùm iteratis precibus servi illum urgerent, ut sibi ab ipsis vestimenta dari, ac detrahi sineret, digitos utriusque manus suæ eisdem exhibens, *Ecce*, dicebat, *decem servi, quorum obsequium mihi nunquam deest, hi mihi ad omnia sufficiunt.* Fuit illi in cibo ac potu summa abstinentia & parsimonia. Assidenti ad pastum corpori, animæ refectio nunquam deerat, cùm adesset, qui semper aliquid è libro sacro prælegeret

Religiosam in purpura vitam agit.

A famulis indui, exuique recusat.

addita festiva ratione.

In mensa so- brius, ac sa- cræ lectioni intentus. geret ad ipsius, ac præsentium ædificationem, non enim famulorum turba circumdari ambiebat. De edulijs insipidis, aut palato injucundis nunquam conquestus, edebat quæ parcè apponebantur: cum servis agebat quasi cum socijs & fratribus. Munificus in Deum, Superos, & homines, omnibus convenientes erexit ædes. *Ejus pieta- tis monu- menta, Ro- mæ extan- tia.* Bina Cœnobia cum Templis Romæ & Laureti Capucinis ædificavit. Collegium item B. Virginis à Montibus pro Neophytis Romæ cum annexa domo pro Cathecumenis: Monasterium S. Catharinæ *de Rosa* dictum pro pauperibus puellis impudicarum mulierum filiabus: Domum Pœnitentium Mulierum: Ecclesiam quoque atque Cœnobium SS. Sergij & Bacchi pro Basilianis Monachis Ruthenis: Monasterium denique *ab Incarnatione* vocatum, pro nobilibus Virginibus gratis illic recipiendis destinatum, cùm ad religiosam vitam vocarentur, ac præ egestate id exequi non possent, construxit. *Senogalliæ item, ac alibi.* Senogalliæ verò Episcopale palatium restauravit, montémque frumenti ibidem fundavit, in quo gratis ac sine fœnore annona pauperibus statis diebus mutuò daretur. Similem quoque Montem Assisii in umbra pro egenis erexit. Regiam tamen liberalitatem *Profusa ejus in Congreg. de propag. fide liberalitas.* suam in sacram Congregationem *de propaganda fide* exercuit, nam in illam mirificè propensus, effusèque munificus, ducenta quadraginta aureorum millia tam in vita, quàm in morte eidem donasse inventus est. Collegium insuper pro ea fundavit Romæ, in quo viginti quinque diversarum nationum Alumni alerentur, & sacris Theologiæ Mysterijs initiarentur, quò sic eruditi, in patriam posteà reduces, fidei præcones, doctorésque contribulibus suis evaderent. Pro Catholicis verò Hibernis exulibus aurum larga manu effudit. Annuos redditus pro Episcopis, sacra Apostolorum limina invisentibus *Ejusdem mira in ege- nos quosque munificen- tia.* assignavit, quibus per tres menses absentiæ à sanctis Canonibus eis concessos, honestè possent pro dignitatis ratione in urbe morari. Quolibet præterea anno duodecim pauperes suo ære vestitos alebat; & in pia loca duodecim aureorum millia annuatim conferebat.

Quotidiana ejus vitæ ratio, ac temporis partitio per partes explicatur. Ut otium effugeret, diem in hunc modum partiebatur. Per hyemem duabus horis ante solis ortum è strato surgebat; per æstatem verò in ipso exorientis auroræ diluculo, statimque vestibus suis indutis, orationi mentali per horam vacabat. Inde advocato sui Ordinis socio, cum eo divini officij pensum quotidianum persolvebat, illique rem divinam operanti adstabat, & hac Missæ auditione, se ad celebrandum idem sacrificium præparabat. Sequebatur tertia Missa Confessarij sui, quem habebat domesticum ex eadam Capucinorum familia, quam etiam in gratiarum actionem devotè audiebat. His peractis, omnes ad se pro negotijs accedentes audiebat, posteà sobriè prandebat. Surgens è mensa ad Pontificem pergebat, à quo post horam discedens in hortos pontificios se conferebat, non tam deambulationis, quàm sacræ quietis cum Deo captandæ gratiâ. Ibi coronam aut Rosarium beatæ Virginis recitabat, vel solus rerum cœlestium contemplationi vacabat: reversus inde ad propria cubicula, aut scribebat, aut lucubrabat, aut legebat aliquid, vel prælegi sibi faciebat ex sanctis Patribus, præsertim ex Epistolis D. Pauli, quibus mirè afficiebatur. Finito hoc ne-

gotio Vespertinas horas & Completorium absolvebat. Descendebat postmodum ad res domesticas, vel ministris suis audiendis operam dabat. Denique sumptâ parcissimâ cœnâ, Matutinum tam divini officii, quàm Deiparæ Virginis in sequentem diem inchoabat: aliisque pijs exercitiis, quotidiano scilicet, ac diligenti conscientiæ examine diem terminabat.

Interfuit Comitiis Vaticanis, in quibus summum Pontificatum obtinuit Innocentius X. sub quo annos natus septem supra septuaginta, salutis 1646. die undecima Septembris expiatam sacris animam Deo reddidit. Vir sanè undique perfectus: nam profundam humilitatem ac modestiam cum excelsæ dignitatis eminentia; solitudinem cum ipsa palatii & aulæ frequentia mirum in modum conjunxerat. Justa ei per Cardinales persolvuntur in Templo D. Andreæ Vallensis; inde cadaver lugubri, & solemni pompa transfertur ad Templum Capucinorum urbis à se constructum; ubi cum hoc Epitaphio, uti præcepit, conditum jacet. *Sanctè moritur Romæ.*

HIC JACET
PULUIS, CINIS,
ET
NIHIL.

Ejus Epitaphium.

Cùm sacrum ejus corpus efferretur ad sepulturæ locum à se delectum, adfuerunt pauperum agmina, quorum planctus & ejulationes passim audiebantur, *Patrem suum sibi morte ereptum* publica voce inclamantium, & dolentium. Excitavit etiam Deus animos devotæ plebis ad illud venerandum, cujus tantus fuit concursus, ut custodes ad feretrum adhiberi, necesse fuerit. Testamentum ejus verè religiosum, quo omnia sua bona pauperibus, piisque locis transcripsit, refert ad verbum Oldoinus in additionibus ad Ciaconium: quem lector consulere poterit. *Publico luctu defletur à pauperib. quos hæredes scripsit.*

Scripsit saluberrimas Constitutiones pro Clero & populo Senogalliensi. *Ejus lucubrationes.*

Edi curavit *Triumphum Crucis* P. Hieronymi Savonarolæ Dominicani; & ejusdem.

Commentarium in Psalmum *Miserere.*

Hujusce Cardinalis effigiem ad vivum expressam, & de eodem Leonis Allatij eruditum carmen invenies apud Hieronymum Tetium in ædibus Barberinis.

Agunt de eo Victorellus in addit. ad Ciac. Ughellius in Italia sacra. Ludovicus Donius d'Attichy in Hist. Cardd. Hieronymus Tetius ubi suprà. Theodorus Forestus Capucinus in Præfat. ad Librum de Trinit. Mysterio. & alii.

ANNO 1623.

SEDENTE URBANO VIII. PONTIFICE MAXIMO.

DE

DIONYSIO SIMONE MARQUE-MONTIO S. R. E. CARDINALE.

VIII.

Ob pietatē, & eruditionem Henrico IV. charus, & gratus.

DIONYSIUS Simon Marquemontius non ignobili genere anno salutis 1572. Parisiis natus, pietate, Doctrina, virtutibus toti Galliæ illuxit. Adolescens literis omnibus probè institutus, ac Juris scientiam professus, adeò singulare cùm pietatis, tùm eruditionis specimen dedit, ut ab Henrico IV. Galliarum Rege, præclarorum virorum æstimatore singulari, magni semper sit habitus: sub cujus regni primordia Romam profectus, ac ob egregiam juris cognitionem causarum Palatij Apostolici Auditor renuntiatus, hoc munere per plures annos in Romana Rota summa cum laude functus est. Regis posteà regnique Galliæ negotiis in Curia Romana præfectus, absente Oratore, ea tantâ assiduitate, tantâque prudentiâ tractavit, ut Rex Legatis suis apud sedem Apostolicam conceptis verbis ediceret; *Ne quid negotiorum suo nomine Romæ peragerent, nisi priùs cum Marquemontio ea contulissent.* Id quod factum; annuentibus ultrò Legatis, quos officiis, obsequiis, morúmque suavitate mirè in sui amorem pellexerat.

Romæ ejusdem Regis negotia tractat.

Florentiæ nuptiale fœdus Henrici cum Principe Medicea procurat.

Anno 1600. ejusdem Henrici jussu cum Nicolao Bruslardo Silerij Domino Legato Gallico Florentiam adiit, ut nuptiale fœdus ejusdem Henrici Regis cum Maria Medicea Principe proponeret, atque urgeret: quod cùm ad Regis votum dexterrimè confecisset, atque insuper præclara obsequia Regi, ac Regno Galliæ in Italia aliquandiù præstitisset, ne suis præmia meritis deessent, à Ludovico XIII. Henrici Regis filio ac successore Lugdunensi infulâ, Romæ existens, condecoratus est anno salutis 1612.

Infulâ Lugdunensi decoratur.

Primatum in Conventu Cleri Gallicani obtinet.

Reversus in Galliam, aditóque Lugdunensi Archiepiscopatu, in generalibus regni Comitiis anno 1614. Lutetiæ celebratis coram Rege Cleri nomine peroravit. In Conventu autem Cleri Gallicani eodem anno Parisiis adunati cùm Franciscus Guesleus Archipræsul Turonensis primum locum jure antiquitatis postularet, illum obtinuit Dionysius Lugdunensis tum jure primatûs, tum suffragiis Coëpiscoporum. Paulò pòst defuncto Petro Saunier Episcopo Eduensi, vacantem illam Ecclesiam nonnullis annis jure Regaliæ administravit. Lugduni consistens, nihil magis in votis habuit, quàm lustratis diligenti curâ & oculo totius diœcesis Ecclesiis, cœnobia tum virorum tum Monialium in urbe constituere, quorum tredecim, assignato singulis congruo proventu annuo, instituisse memoratur.

Lugduni tredecim Cœnobia instituit.

Anno

Anno autem 1626. à Ludovico XIII. ad Urbanum VIII. pro variis, maximique momenti negotiis Orator missus, quum eum Pontifex virum pietate, doctrina, prudentia, longoque rerum usu commendabilem invenisset, inter Presbyteros Cardinales Titulo SS. Trinitatis in monte Pincio coöptatus est: quibus animi dotibus jam anteà Clementi VIII. Paulo V. & Gregorio XV. acceptus fuerat. *Romam Orator missus, ad Regis preces purpurâ insignitur.* Nonnisi octo mensium spatio purpuræ honore potitus, vir omni laude dignissimus, post acerbos stranguriæ cruciatus supremum vitæ diem sancto fine conclusit Romæ die 16. Septembris anno salutis 1626. ætatis quarto supra quinquagesimum. *Vitam sancto fine concludit.* Tertia ante obitum die, cùm se certò hinc migraturum ex morbi vehementia prænosceret, jussit sibi afferri stylum & tabulas, omnibúsque è cubiculo dimissis, familiarem rogavit, (is erat Henricus Spondanus, posteà Apamiarum Episcopus) ut dicta exciperet. Sedit ille scripturus, tum ægrotus: *In nomine Patris & Filii & Spiritûs Sancti, Amen. Ego Dionysius Simon de Marquemont Archiepiscopus Lugdunensis, Regis Franciæ Primas, S. R. E. Cardinalis, indignus, qui tot honoribus decorarer, & ob innumera recepta beneficia erga divinam Majestatem semper ingratus, in hunc, qui sequitur, modum, testor.*

Ad Testamenti vocem familiaris erumpentes lachrymas retinere non valuit, illásque paribus excepit Cardinalis, ita ut ille à scribendo, alter à dictando desistere coacti sint: hinc Testamenti scriptio Tabellario commissa est: quo fratrem unicum hæredem dixit; & magni pretii sacram supellectilem Lugdunensi Hospitali legavit. Sepelitur in æde sui Tituli ad Montem Pincium, in qua hoc Epitaphium marmori incisum legitur. *Sepelitur in Ecclesia sui Tituli.*

Ejus Epitaphium.

D. O. M.

ET

IMMORTALI MEMORIÆ

DIONYSII SIMONIS S. R. E. TIT. HUJUS ECCLESIÆ

CARDINALIS DE MARQUEMONT

Quem Roma Judicem Rota integerrimum, Lugdunum Pastorem incomparabilem, Rex Christianissimus virum in arduis solertissimum, Gallia pietatis exemplar eximium, Ecclesia decus & ornamentum, Boni omnes Tutelaris præsidium, sibi, mundóque ereptum lugent: Lugeas & tu, qui hæc legis; & tantum virum imitare si valeas, si nequeas, admirare; eique benè precare. Vixit annos LIII. Men. XI. Dies XVI. Obiit XVI. Kal. Octobris Anno M. DC. XXVI.

Hæredes fratri amantissimo, & Benefactori optimo posuerunt.

Refert Andreas Victorellus in notis ad Ciaconium, Cardinalem Marquemontium, dum arctissimis stranguriæ doloribus torqueretur, dixisse Henrico Spondano familiari suo illum consolanti; *Ne quidem horum dolorum unciâ privari vellem, quos amore illius, qui longè plura pro nobis passus est, libentissimè perfero.* In extremo morbo ut *Stranguriæ dolores, quibus oppressus est, patientissimè pertulit.*

ut audiit Patres Vallicellanæ Ecclesiæ verba inter se facientes de afferendis S. Philippi Nerii in cubiculum reliquiis, quæ pluribus

Divina voluntati totus conformis.

ægrotis fuerant proficuæ: *Nolo*, inquit, *sanari miraculo: Divinæ providentiæ, seu vitam meam, seu mortem consigno.* Morti proximus Spondanum familiarem ad Pontificem misit, tùm ut à Sanctissimo postremam sibi benedictionem peteret; tùm ut eidem suo nomine significaret, mori se sanctitati suæ devinctissimum, & S. R. Ecclesiæ undequaque obedientem, & submissum. Hæc cùm Urbano

Pontifex ad tanti viri jacturam summopere dolet.

Pontifici Spondanus exponeret vix illi lachrymas continuit: *Et dolemus*, inquit, *quàm maximè tanti viri jacturam, ac timemus, ne Deus optimus maximus castiget Ecclesiam suam, vocando ad se tanti meriti Præsulem tot instantibus Europa motibus. Illi itaque refer, Nos Apostolicam benedictionem ei de Religione ipsius certi plenissimè impertiri, ac vicissim eum rogare, ut Deum, quem brevi visurus est, pro peccatis nostris exoret.*

Ejus breve Elogium.

Fuit vir planè pius, & Ecclesiastici juris defensor acerrimus, regi suo quàm dici potest addictus, maximéque in arduis tractandis negotijs sollicitus & prudens; in quibus dubium utrum regi magis, quàm Ecclesiæ faveret, quorum jura consilio, & ingenio ex

Lucubrationes suas edi non voluit.

æquo servare nitebatur. Socratis exemplo nihil in lucem edere voluit licèt doctissimus. Sunt m. ss. plures decisiones ab anno 1605. usque ad annum 1611. quas Auditor Rotæ Romanæ scripsit.

S. Francisco Salesio amicissimus.

Beato Francisco Salesio Episcopo & Principi Gebennensi, arctissimo amoris & necessitudinis vinculo conjunctus erat, cujus suasu idem sanctus ad divini cultus augmentum novum Ordinem Sanctimonialium instituit à visitatione beatæ Virginis nuncupatum sub regula S. Augustini, cui addidit constitutiones, sapientiâ, discretione, & suavitate mirabiles. Et quoniam non importunam hoc loco tanti viri mentionem fecimus, non erit abs re, ejusdem breve elogium elogio Marquemontij adjungere, cùm paris fuerint animi, studij, pietatis, & dignitatis Episcopalis.

Synopsis Vitæ S. Francisci Salesii, Episc. Gebennensis ex Andrea Saussayo.

Hic vir beatus, Deóque dilectus, genere nobili, & natalibus Allobrox, suscepto divina inspiratione vitæ Ecclesiasticæ Consilio: studijs Theologicis (quorum tyrocinia jam Lutetiæ sub Maldonato, & Genebrardo præmiserat) plenius imbutus est, sacrísque initiatus, in hæreticis præsertim ad Ecclesiæ gremium revocandis, animum intendit: quos indefesso studio, & concionibus ac disputationibus perstrinxit, & privatis omni melle dulcioribus collo-

72. hæreticorum millia ad fidem ab eo conversa.

quijs adeò demulsit, ut (attestante Breviario Romano) septuaginta eorum duo millia ad Catholicam fidem reduxisse feratur. Pollebat mirâ Sectarios sacris monitis afficiendi gratiâ: quapropter magnus ille Cardinalis Perronius frequenter id dicto usurpabat: *Hos si convinci cupitis, ad me perducite; at conversos si avetis, dirigite ad Episcopum Gebennensem.* Eum enim in Gebennensem Præsulem, & Dei nutu, & Antecessoris Claudij voluntate, & Clementis VIII. consensu, prævia merita, invitum provexerant. Qua sacra dignitate auctus, virtutum panopliam ingenti augmento cumulavit.

Ejusdem elucubrationes.

Libros plerosque emisit in lucem, singularem doctrinam, eximiamque pietatem spirantes, qui sæpius editi extant. Præcipui sunt Isagoge ad vitam devotam: Philothea, seu de amore divino. Plurimi

rimi

rimi tractatus parenætici. Epiſtolæ familiares. Sed hìc non abs re uſurpari poteſt, quod S. Hieronymus æternis lineis de Scriptis S. Cypriani dudum enuntiavit: *Hujus ingenii ſuperfluum eſt indicem texere, cùm ſole clariora ſint ejus opera.* Is tandem Lugduni Spiritum Sanctis operibus cumulatum Deo reddidit anno à Virginis partu 1622. ætatis 56. Præſulatûs ſui anno 20. ab Alexandro VII. in numerum Sanctorum relatus.

Ab Alex. VII. inter Divos relatus.

Agunt de Cardinali Marquemontio Petrus Frizonius in Gall. Purp. Sammarthani Fratres in Gall. Chriſtiana. Spondanus in Annal. Eccleſ. ad annum 1626. n. 16. Ludovicus Morerius in Dict. hiſt. Saint Aubin. Hiſt. Eccleſ. Lugdun. & alii.

ANNO 1623.

SEDENTE URBANO VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

ERNESTO ADALBERTO AB HARRACH S. R. E. CARDINALE.

ERNESTUS Adalbertus ab Harrach, natione Germanus, illuſtri & antiquiſſima proſapia oriundus, natus eſt anno ab orbe redempto 1590. Adoleſcens præclaræ indolis & ingenii Romam miſſus, in Collegio Germanico ad S. Apollinarem ſub cura Patrum Soc. Jesu, pietatis, virtutum, bonarúmque artium ſtudiis eo profectu vacavit, ut confecto graviorum diſciplinarum curriculo, Doctor Theologus (cùm ingenti merito inter collegas præcelleret) evaſerit. Romæ Cubiculariis Pontificiis ob egregias animi dotes, magnámque eruditionem (qua inſigniter, edito Symboleutico, inclaruit) annumeratus, Germaniam repetiit. Ibi conſiſtens, quum perpetuum cum hæreticis bellum ſereret, eósque tum concionibus, tum ſcriptis acriter confutaret, planéque eruditis fundatisque in ſcriptura oppoſitionibus elingues redderet, Archiepiſcopus primò Pragenſis ſummo Cleri populíque ſtudio eligitur; ac mox ad preces Ferdinandi Cæſaris in ſacrum Purpuratorum Senatum ab Urbano VIII. Pontifice abſens cooptatur.

IX.

Nobiliſſimo ſanguine ortus, in Collegio Germanico Romæ diſciplinis gravioribus imbuitur.

Pontificiis Cubiculariis annumeratur.

Hæreticos acriter Scriptis, & concionibus exagitat.

Erneſtus Adalbertus Eccleſiam Pragenſem ſuæ fidei commiſſam, ne officio deeſſe videretur, ipſemet ſingulari cura & ſtudio moderatus eſt; Diœceſim vigilanti oculo luſtratam à vitiis, hæreſúmque corruptelis purgavit, & viros innocentia vitæ, zelo ſalutis animarum, doctrinâ, & rerum Eccleſiaſticarum uſu præditos, ad ſacri laboris partem adhibuit. Celebratâ deinde Synodo, latisque legibus ad puriores mores, Monialium etiam virorúmque cœnobiis, ſecurioribus adhibitis diſciplinis, brevi tempore optimè à ſe inſtitutos vidit Clericos, Religioſos, Magiſtratus, plebem, reliquóſque omnes. Et ne alicubi Canonum, Controverſiarum, caſuúmque conſcientiæ diſciplina frigeret, tum in civitate ipſa, tum alibi cœtum eruditorum erexit, in cujus conſeſſu dubia omnia, fideíque quæſtiones explicarentur. Ad fovendos pauperes, viduas atque

Infulâ Pragenſi, & purpura inſignitur.

Episcopatū ſanctè adminiſtrat, omniúmque ſaluti conſulit.

Liberalis in pauperes exiſtit.

pupillos, tanquam indulgentissimus Pater, magnam sæpè vim auri erogavit.

In bello Suecico aspera quæque, virili constantia superat.

In Germaniæ bellis, ac præsertim Pragensi obsidione à Suecis facta, aspera quæque perpessus, atque ab hæreticis ad necem sæpiùs conquisitus, variisque calumniis, & insidiis vexatus, inter tot discrimina rerum, & agones insuperabilis semper, Deo fretus, enituit. Cessante porrò bello, tótque procellis defunctus, progressu temporis electus est Episcopus Tridentinus, quam Ecclesiam unà cum Pragensi, admirabili pietate, summa prudentia, vitæque integritate prorsus singulari, plurimos annos moderatus est.

Episcopus Tridentinus eligitur.

Romæ Cardinalatûs insignia suscipit.

Romam posteà profectus, summóque honore susceptus, ab Urbano VIII. Cardinalatûs insignia & Titulum S. Praxedis solemni ritu obtinuit. Interfuit Comitijs sacris, in quibus Petri Cathedram ascenderunt, Innocentius X. Alexander VII. & Clemens IX. sub quo, relicto S. Praxedis Titulo, ad illum S. Laurentii in Lucina transiit. Romæ dum commoraretur, tot virtutibus in omnium oculis emicuit, ut passim *Princeps mitissimus, modestissimus, & eloquentissimus* audiret: utpotè in cujus ore mellifluus lepos, in manu calamus aureus, in mente pietas & sapientia inerat singularis. Reversus in Germaniam non diù supervixit: Nam senio gravis, curisque exhaustus, cùm morbo lethali obrueretur, Viennæ die 24. Octobris anno salutis 1667. ætatis septuagesimo secundo ad Superos evolavit. De eo in notis ad Ciaconium Andreas Victorellus hæc posteris consignavit: *Ecclesias suæ curæ commissas vigil Pastor custodivit. Ecclesiasticorum mores correxit. Cleri tamen disciplinam non tam imperiis, quàm ordinatissimæ vitæ exemplis instaurare aggressus est. Ad rem Ecclesiasticam inspiciendam & ordinandam non tam ut Princeps, quàm ut Episcopus vigilavit. Templis nitorem pristinum, aut etiam ampliorem reddidit: mores ad seriam disciplinam revocandos nequaquam neglexit; & illud prorsus ostendit, quod in iis, qui alios docent, reguntq́, laudatissimum est, à se ipso initium ducere: facilem ac mollem ad se accessum omnibus exhibuit; aurésque ad miserorum querelas & preces nunquam obseptas habuit, manus verò in pauperum commodum semper apertas: uno verbo, dum vixit, Episcopum, ad Pauli Apostoli præscriptum, egit semper optimè.* Hucusque Victorellus, qui Romæ virum domesticè novit.

Ibidem ob præclaras animi dotes, magno in honore habetur.

Viennæ fatis concedit.

Ejus insigne Elogium ex Andrea Victorello.

Ejus scripta.

Scripsit Symboleuticon. Sermones sacros.
Apologiam pro fide Catholica adversus hæreticos.
Leges saluberrimas pro Cleri reformatione.
Epistolas plures, doctrina & pietate insignes.

Literas ejusdem præ manibus habui, inquit laudatus Victorellus, ad Abbatem Antuerpiæ pro obtinendis reliquiis S. Norberti datas.

Ejus memoriam celebrant Andreas Victorellus in additionibus ad Ciaconium. Ferdinandus Ughellius in Italia sacra. Acta Collegii Germanici Romæ. Cathalogus Archiepis. Pragens. & alii.

ANNO

ANNO 1623.

SEDENTE URBANO VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

BERNARDINO SPADA
S. R. E. CARDINALE.

BERNARDINUS Spada (sive ut aliis placet *de Spathis*) Brisigellensis, anno salutis 1594. die 24. Aprilis in villa *Spadia* nuncupata, juxta Oppidum pontificium Brisigellæ ad radices Apennini, natus est Paulo Spada & Daria Albicina, nobilibus conjugibus. Romæ educatus in Collegio Romano sub Patribus Soc. Jesu, humanioris literaturæ plenam assecutus est notitiam, magnâ de se in gravioribus etiam scientijs spe excitatâ. In Poëticis Alexandrum Donatum; in Rhetoricis Famianum Stradam, ac Tarquinium Gallutium, (nota eloquentiæ lumina) sortitus est Præceptores. Bononiæ Philosophia excultus, studia inchoävit Juris civilis, quæ postmodùm Perusii prosequutus, Romæ absolvit; ubi etiam Doctoris Lauream magno eruditi juvenis applausu suscepit. X.

Romæ, studiis invigilans, notissimos sortitur Magistros.

Perusii Doctoris laureâ ornatur.

Utrámque Poësim Latinam & vulgarem ex arte percalluit, cujus diversa exempla, post ejus obitum inter domesticas schedas inventa, cum veneratione asservant hodie consanguinei hæredes. Delectabatur summoperè lectione librorum Historiæ, & variæ eruditionis, tam profectò assiduâ, ut tota illius vita nihil aliud, quàm reciprocans lectio & scriptio fuisse sit visa. Cognoscebat autem & pervolutabat libros cursim, & suprà quàm credi potest velociter; nihil tamen semel admissum, è memoria posteà elabi sinebat, qua pollebat tenacissima: nunquam ad reminiscentiam, adversariis (quæ vulgò *Repertoria* dicuntur) usus est, quamvis inter legendum ea semper, & quidem refertissima conficeret, neque ullâ aliâ notâ periculi metu, quoniam in numerato, quotiescunque volebat evocare, habuit omnia.

Insignis Poëta audit.

Tota vita ejus, reciprocans lectio, & scriptio visa.

Memoriâ pollet tenacissima.

A Paulo V. Romano Pontifice ob summam eruditionem institutus utriusque Signaturæ Referendarius, dum Annum ageret ætatis vigesimum tertium, paulò post annumeratus est Abbreviatoribus majoris, ut vocant, Præsidentiæ. Post Pauli verò obitum à Gregorio XV. Judex forensium causarum dijudicandarum constitutus, quum in eo munere famam incorrupti & æquissimi viri tulisset, inter Prælatos Congregationis Boni Regiminis coöptari meruit: aliis identidem gravissimis muneribus, ut Sacræ Consultæ, Fabricæ S. Petri, Clericorum Cameræ Apostolicæ, Montium, Baronum, Computorum, & his similibus sensim adscriptus.

Variis muneribus sensim condecoratur.

Extincto Gregorio XV. Urbanus VIII. hominis scientiam exploratam habens, mox ut Petri solium ascendit, eundem Nuntium Apostolicum misit in Galliam: ante Pontificatum illam ipsam ei lega-

Nuncius mittitur in Galliam, mag

ximo Regni, & Resp. Christianæ emolumento. Quæ præclarè gesserit, strictim attinguntur.

legationem vaticinatus. In Gallia, ardua & præclara tractavit negotia, inter quæ præcipua numerantur, Valtellinici & Januensis belli extinctio: Religionis Catholicæ in Anglia promotio, inter pacta dispensationis Henriettæ Borboniæ primo loco posita: Fœdus inter Christianissimum & Catholicum Reges ictum contra Britannum, ad vindicandam de Rege Anglo injuriam, ob religiosas Catholici matrimonii pactiones spretas: Gallicani Cleri, universitatis Parisiensis, ac Sorbonici Collegii motuum compositio: Vadæ Insulæ, regno & religioni, post annos à Catholica Religione exacta sexagenos, restitutio: Hæreticorum terra marique duce Subitio infestis copiis grassantium repulsio: Hæc aliáque similia facta, singularis atque incredibilis sagacitatis & prudentiæ plena, meritò attraxerunt eam hominum, ac nationum omnium existimationem, quæ postmodùm illi adhæsit semper, de summa ejusdem virtute, rationéque politica in agendo.

Absens Cardinalium Collegio adscribitur.

His igitur magni momenti rebus, præclarè & ex voto Pontificis in Gallia gestis, dignum meritò Romanâ purpurâ Urbanus judicavit, quam ei ante legationis biennium die 19. Januarii anno salutis 1626. contulit. Illum tamen è Gallia Romam redire noluit, donec ex prædictis negotiis, nonnulla, quæ nondum erant digesta, penitùs absolverentur.

Legatione Bononiensi donatur.

Reversus post triennium ad urbem, Cardinalatûs insignia cum Titulo Presbyterali S. Stephani in Cœlio monte ab Urbano, ejus solertiam in Patrum consessu collaudante, suscepit; atque è vestigio Bononiæ de latere Legatus renuntiatus, & Cardinalibus Congregationum Boni Regiminis, sacræ Consultæ, Indicis Librorum prohibitorum, & propagandæ fidei aggregatus, vix quadrimestri in Curia absoluto ad novam legationem in Germania obeundam Pontificis jussu advolavit; in qua dum detinetur, Præfectus Congregationis confinium à Pontifice declaratur, aliísque præcipuis muneribus & officiis cohonestatur. In legatione Bononiensi quæ gesserit; breviter enarrat Continuator Ciaconii in hæc verba:

In ea, qualiter se gesserit, ex Oldoino refertur.

Bononiæ dissidia civium intestina composuit; arma infesta, armatósque feliciter aut prohibuit, aut ejecit: Viam Urbanam aperuit, & nuncupavit: Prætorium exornavit: Arci ad Scultennam condendæ præfuit: A Thaddæo Barberino Ecclesiasticarum copiarum Generali Gubernatore declarato juramentum fidelitatis recepit: cum fame, peste, ac bellicorum apparatuum incommodis, strenuè colluctatus, victor evasit.

Res ejus domesticæ, seu privatæ.

Quod attinet ad res ejus domesticas, privatas (ut illarum aliqua indicem) magnificentissimum Romæ palatium incoluit; *Capiferream* antè dictum, quod ultra primum coëmptionis pretium, quinquaginta quinque aureorum millium insuper sumptu locupletavit, novísque accessionibus bellissimæ architecturæ adauxit. Quatuor stabilivit in gente sua matrimonia virilia, nobilitate, atque opibus præcipua. Neptes verò novem eadem sorte collocavit. Sex Castella domui suæ adjunxit, tum titulis Marchionatûs, Baronatûs, Senatoratûs, tum Equestrium Ordinum insignitè claris.

Nec mors demum ejus (quæ magnum urbi planctum & mœrorem causavit) gloriæ & famæ notis caruit. Exemplum præstan-

stantissimi viri Cæsaris Cardinalis Baronii moriens imitari visus est. Ut enim ille cùm Tusculi graviter ægrotaret, Romam comportari voluit, dicens; *Cardinalem in agro mori non decere*, sic & hic noster è villa sua Tiburtina, sanctam urbem gestiit revisere. Revisit, at trigesimo post die sacris mysteriis ritè expiatus, animam reddidit Creatori quarto Idus Novembris anno post Christum natum 1661. ætatis septimo supra sexagesimum. Mirum sanè qua vultûs serenitate, quanta animi constantia & fortitudine, morti, quam *januam salutis* appellaverat, occurrerit? Testamentum scripsit Religiosum ac liberale; nummis aureis in pios usus quindecim millibus legatis, nec non aliis decem millibus ad opera varia virtutis, hæredi fratri impositis. Sepulchrum nobile sortitus est in Ecclesia S. Hieronymi *de Charitate* nuncupata, in sacello à Majoribus suis extructo & dotato.

Tibure ægrotans, Baronii exemplo, in urbem defertur: ubi paulò pòst obiit.

Ejus Testamentum liberale & Religiosum.

Plurima scripsit vincta & soluta oratione: quæ apud hæredes summo studio hodiedùm custodiuntur, & ostenduntur. Publici juris sunt Carmina aliqua, & literæ elegantissimæ ad Julium Cardinalem Mazzarinum.

Quæ scripserit.

Laudant eum Andreas Victorellus in addit. ad Ciaconium. Ferdinandus Ughellius in Italia sacra. Victorius Siri in Mercurio tom. 2. Joannes Rubeus in vita Bonifacii VIII. Oldoinus in notis ad Ciac. & alii.

ANNO 1623.

SEDENTE URBANO VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

JULIO SACCHETTO
S. R. E. CARDINALE.

XI.

JULIUS Sacchettus nobilis Florentinus, Joannis Baptistæ Sacchetti & Franciscæ Altovitæ Filius, natales suos sortitus est Romæ die 18. Decembris anno salutis 1587. Ea in urbe optimis parentum auspiciis in omni pietate institutus, egregium ab infantia præsagium, qualis futurus esset, dedit, ob perspicui cumprimis ingenij acumen, innocentiæ candidissimos mores, cæterasque præclari animi dotes, quibus coætaneos ad unum omnes longissimo intervallo post se reliquit.

A primis infantiæ annis, pietati, litteris, ac virtutibus studet.

Post primas Humanitatis literas, quibus Perusii sub erudito & magni nominis Præceptore Bonciario operam dedit, ad Juris prudentiæ studia intentus, eâdem in Academia eximios Legalis disciplinæ Doctores audivit Sfortiam Oddum, Robertum Lancellottum, aliósque non ultimæ notæ Legum interpretes: quorum suffragiis Lauream demum magistralem Pisis honorificè, more nobilium, adeptus, quas hausit scientias, non sine plausu alibi utiliter docuit: cujus innata virtus, & castissimi mores, apud omnes, qui eum noverunt, maxima semper in admiratione fuêre.

Optimis Magistris usus, doctorali laurea Pisis donatur.

Sacris inauguratus, Romámque reversus, nobilem Prælaturam

gravi Tribunalium & litigantium ægrimoniâ, in manus Pontificis liberè resignavit. Creatus exinde Episcopus Tusculanus, ac mox optionis jure Sabinensis, mores sanctissimos, quibus omnium animos sibi conciliaverat, nunquam mutavit. *Enim verò*, ut Oldoinus ait, *illius forma vivendi religio semper fuit, paludamentum modestia, exemplum sanctitas.* Erat porrò fortis in adversis, adeò ut constantem & imperterritum virum Innocentius X. non semel deprædicaverit. In prosperis non elatus, sed summa temperantia & lenitate præditus: ut propterea non indignus visus sit Patribus, qui post obitum Urbani & Innocentii, iteratis comitiis, quibus interfuit, summus Pontifex acclamaretur. Attamen sive fato quodam adversante, seu potiùs divina providentia aliter disponente, licèt semper Petri Cathedrâ dignissimus sit judicatus, nunquam tamen eam ascendit, juxta illud:

Ostendent terris hunc tantùm Fata,
Nec ultrà esse sinent.

Ipse verò supra humanos affectus constitutus, atque adeò caduca omnia mirabili constantia despiciens, hilari vultu, placidóque animo humanarum rerum inconstantiam, ludentisque fortunæ conditionem, usque ad stuporem urbis & orbis viriliter sustinuit; cœlesti coronâ hoc ipso dignior; quòd terrestrem tiaram nunquam ambierit. Illam igitur sibi dudum repositam, amplissimísque debitam meritis, Romæ sancto vitæ fine adeptus est quarto Kal. Julias anno reparatæ salutis 1663. sedente Alexandro VII. in solio pontificiæ Majestatis, ætatis suæ anno septuagesimo sexto. Sepultus est in Ecclesia S. Joannis Baptistæ nationis Florentinorum, in tumulo Majorum suorum. In libro Defunctorum memoratæ Ecclesiæ sequens Julii Card. nostri legitur elogium.

Præclarum ejus Elogium ex monumentis Ecclesiæ Florentinorum Romæ.

Romæ die ultima Junii, in proprio gentis suæ Sacello conditum est corpus Eminentiss. Julii Sacchetti S. R. E. Card. Episcopi Sabinensis, cujus anima omnibus usque ad miraculum vivis virtutibus ornata, quia pares non nisi in cælis coronas invenire poterat, bis in pontificiis comitiis omnium vota ac spes elusit, ut se supremo etiam fastigio eminentiorem ostenderet. Calculari proinde extinctus morbo in ipso D. Petri pervigilio, ut Janitorem ad portas cælorum promptiorem offenderet, cujus claves penè manibus, meritò pluries attigerat: assecutus vitæ innocentia, ac tranquillitate omnia superare, se ipso superior, mortem quoque reliquas retulit intervictorias: tot non solùm urbis, sed orbis elatus lachrymis, laudibúsque, ut visus sit exequias habere non modò Cardinalitias, sed triumphales; suúmque etiam sepulchrum publico in funere gloriosum; immortalitatem non minùs in terris assecutus famâ, quàm meritis in cælo gloriam. Qui vivens nemini noxius, beneficus omnibus, hoc unum nulli moriens non molestus, quòd æternum sui reliquere potuit desiderium ac dolorem. Annum emensus ætatis septuagesimum quintum supra menses sex, dies decem, ultimum clausit hunc salutis anno M. DC. LXIII. raro illo dignus elogio; Dilectus Deo & hominibus, cujus semper memoria in benedictione erit.

Admirabilis patientiæ vir deprædicatur.

Ejus verò patientiam & æquanimitatem, quam exhibuit in ultima infirmitate, vitæque periodo, extremis calculi doloribus & cruciatibus divexatus, admirabilem fuisse testantur religiosi viri, cæte-

cæterique adſtantes familiares, & conſolatores amici, quos ipſe potiùs conſolabatur, dum converſus ad Crucifixum, quem manibus tenebat, repititis ſæpè ſuſpiriis ita loqueretur; *Domine JESu auge dolorem, ſed auge patientiam.* In quæ verba, non ſine conſummatæ virtutis argumento, puriſſimum emiſit Spiritum.

Ejus ſcripta. Scripſit egregium Tractatum de Juſtitia cuilibet adminiſtranda.

Et nonnulla alia ad praxim Curiæ Romanæ ſpectantia.

Quæ omnia inter m. ss. habentur.

Epiſtolas plures typis editas.

Agunt de eo Andreas Victorellus in additionibus ad Ciaconium. Ferdinandus Ughellius in Italia ſacra. Theodorus Amydenus in vita. Auguſtinus Oldoinus in notis ad Ciac. Et alii.

ANNO 1623.

SEDENTE URBANO VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

JACOBO CAVALERIO
S. R. E. CARDINALE.

XII. *Ejus præclara vitæ primordia.* JACOBUS Cavalerius (ſeu de Cavaleriis) nobilis Romanus, ortus anno ſalutis noſtræ 1566. avitam generis nobilitatem propriæ virtutis gloria ſummoperè illuſtravit. Adoleſcens optimæ indolis & ingenii, literis primùm politioribus Romæ, deinde juriſprudentiæ Bononiæ dignam doctorali laureâ operam impendit. Diſciplinis gravioribus excultus, à Clemente VIII. ob notam virtutem & eruditionem Referendariorum Signaturæ primùm albo adſcribitur; deinde eo defuncto à Paulo V. Auditoribus Rotæ Romanæ annumeratus. Maphæo Cardinali Barberino, dum is ante Apoſtolatûs apicem Signaturæ Juſtitiæ Præfectum ageret, in paucis charus & familiaris fuit: quare ab eo in ipſo Pontificatûs exordio Datarius creatus, cùm huic muneri triennio integerrimè præfuiſſet, inter Presbyteros Cardinales Titulo S. Euſebii, totius Curiæ ſuffragio, relatus eſt. *Erat enim*, ut Oldoinus teſtatur, *vir probus, eruditus, lenis, & quod Romanorum proprium eſt, maximè officioſus.* Dignitatem Cardinalatûs ob plures corporis affectus nonniſi triennio ſuſtinuit. Amavit eum tenerrimè ob morum ſuavitatem & literarum elegantiam Gregorius XV. quem procul dubio purpurâ exornâſſet, niſi præmatura morte ſublatus, hanc provinciam Urbano ſucceſſori reliquiſſet.

Excellentiâ virtutum intuitu Referendarius primò Signaturæ, tum Rotæ Auditor, demùm Cardinalis renuntiatur.

Senex Deciſiones compilat, ac vulgat. Senex jam & corpore obeſus à publicis functionibus ſe removit, ac Deciſiones coram ſe emanatas, Gregorii XV. exemplo, compilavit, magnóque literatorum emolumento publici juris fecit. Tibure, ad quam urbem, vires morbo fractas recuperaturus, contenderat, vivere deſiit die 28. Januarii anno à partu Virginis 1629.

1629. Corpus Romam delatum (exequiis in Templo Farnesiano Societatis JESU celebratis) ad Basilicam Aræcœli deductum, sepulturam inter Majores suos habuit cum sequenti Epitaphio. *Moritur Tiburæ, & Romæ sepelitur.*

D. T. V.

Jacobo S.R.E. Tit. S. Eusebii Cardinali
de Cavaleriis,
Qui avitam nobilitatem propria virtutis gloria
summoperè illustrans, cùm à Paulo V. inter sacri
palatii causarum Auditores adscitus fuisset, ab Ur-
bano VIII. post Datarii munus summa cum laude
administratum, Romana Purpura
donatus est.
Paulina Maphæa Friderici fratris uxor sua in am-
plissimum Levirum reverentiæ Testimonium
posuit.
Obiit Anno M. DC. XXIX.
Ætatis LXIII. *Ejus Epitaphium.*

Scripsit egregium Volumen Decisionum typis editum. *Scripta.*
Epistolas plures ad varios, multâ doctrinâ refertas.

Agunt de eo Andreas Victorellus in addit. ad Ciaconium. Ughellius in Italia sacra. Theodorus Amydenius in vita. Oldoinus in notis ad Ciac.

ANNO 1623.

SEDENTE URBANO VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

FRANCISCO BARBERINO S. R. E. CARDINALE.

FRANCISCUS Barberinus Italus, Caroli Barberini & Constantiæ Magalottæ Filius, Urbani VIII. ex fratre nepos, natus Florentiæ anno salutis 1597. die 23. Septembris, à puero humanioribus primò litteris in patria, tum Philosophicis ac Theologicis disciplinis Romæ in Collegio Romano Soc. Jesu operam dedit. Iis apprimè instructus, domúmque reversus, Jurisprudentiam incredibili cum ardore, paríque profectu excepit ab erudito viro Bernardo Guillelmo à Monte Sabino, primario ea ætate Juris in Hetruria Professore, laurea etiam doctorali ob egregiam eruditionem donatus. XIII. *Scientiis omnibus apprimè excultus, Juris lauream ornatur.*

Franciscum adhuc juvenem Urbanus VIII. sexto nonas Octobris initio Pontificatûs anno 1623. præclaris ejus animi dotibus illectus in Ordinem Diaconorum Cardinalium cooptavit, illíque in Titulum Diaconiam S. Onuphrij paulò antè vacantem commisit; ex qua progressu temporis anno videlicet 1624. ad illam S. Agathæ transitum fecit. *Purpurâ ab Urbano patruo insignitur.*

Variis Ecclesiæ dignitatibus honestatur.

Sacra purpura ornatus, Tiburtinæ & Firmanæ urbium Prætor; Aragoniæ, Lusitaniæ, Angliæ, Scotiæ, Helvetiorum Patronus; sedis Apostolicæ Bibliothecarius, & sacræ Romanæ Ecclesiæ Vicecancellarius; ac Abbas Cryptæ Ferratæ renunciatur: quæ munera diversis temporibus in Curia Romana magna cum laude gessit.

Ejus in peregrinos hospitalitas.

Anno Jubilei 1625. patrui Pontificis animi facem secutus, tum Græcis, tum Scotis, aliisque, qui sub ejus patrocinio vivebant, ædes paravit, servos addixit, & alimenta, dum Romæ fuerunt, liberaliter præbuit. Serpentibus verò in Valle-Telina armis, eundem ad Reges & Principes, componendæ pacis causâ, suum & Apostolicæ sedis Legatum de latere idem Urbanus patruus declaravit: cui discessuro crucem auream sua manu benedictam in signum amoris & honoris dono dedit. Cardinales illum, post exhibita gratulationis officia, equitantes ad Angelicam portam deduxêre. Hic magnifice exceptus Lutetiæ, in promulgatione tamen facultatum à Pontificè sibi tributarum, in Senatu regio de more facienda, nonnihil difficultatis sensit; ex eo quòd in iis Regi non tribueretur Titulus Regis Navarræ: adeò ut non aliter Senatus, auctoritatis regiæ retinentissimus, promulgari eas indulserit, nisi sub conditione, quòd Legatus intrà sex septimanas Breve aliud pontificium obtineret, in quo Titulus ille omissus contineretur. Celebravit autem Legatus primò sacrum solemne apud Fontem Bliaudem in festo Assumptionis Beatissimæ Virginis, in quo Rex cum primis, & Regina, multique Principes viri ac Proceres sacram Eucharistiam de manu ejus religiosè sumpserunt. Qua occasione Rosam, ut vocant, auream Pontificis nomine Henriettæ Magnæ Britanniæ Reginæ dono dedit. Pacem ob multas, variásque intercurrentes difficultates, firmare inter Reges non valuit: profuit tamen, dum quæ firmandæ illi profutura censeret, paravit. Honorificè ac splendidè dimissus Romam repetiit ad finem anni 1625. Hanc legationem Gallicam vincta oratione descripsit Jacobus Sirmundus S. J. & soluta Rodulphus Boterus Gallus in Tomo tertio Annalium.

Legatus in Gallias componendæ pacis ergò destinatur.

Reginæ Britanniæ Rosam Auream dono dat.

Legatus mittitur in Hispanias, ubi summo cum honore excipitur.

Claram Eugeniam Infantem è sacro fonte suscipit.

Mense verò Aprili anni sequentis 1626. ad preces Philippi III. Hispaniæ Regis Legatus à latere missus est in Hispaniam, tum ut è sacro Baptismatis fonte Claram Eugeniam Regis filiam, Pontificis nomine susciperet; tum ut controversiam Vallis-Telinæ inter Galliæ Hispaniæque Reges exortam tolleret, ac concordiam firmaret. Hunc jam in Hispaniam devectum, antequam Madritum ingrederetur, Cardinalis Infans Regis Catholici frater benignè invisit; Rex verò ingressuro Regiam perhumaniter occurrens, eundem regio honore excepit. Die sanctissimæ Trinitatis mysterio celebri, Infantem Claram Eugeniam ex sacris undis, quam Cardinalis Zapata Toletanæ Ecclesiæ Administrator abluit, Pontificis nomine suscepit. Ex hac legatione, firmatâ priùs inter Reges de rebus Italiæ pace, Romam rediit.

Ejus pietatis monumenta.

Vivente Urbano, diversis temporibus Signaturæ Justitiæ Præfectus, Avenionensis primò, deinde Urbini Legatus, & Anno 1633. Archipresbyter Basilicæ Vaticanæ renunciatus, vas eidem Cryssallinum magni pretii, ad Ferrum Lanceæ Christi reponendum, dono

dono dedit: Apsidem Lateranensem suis sumptibus instauravit: aliáque innumera pietatis monumenta edidit, quæ nominatim recenset in actis Oldoinus. Diaconus Cardinalis S. Agathæ existens suffragium scripsit pro Canonizatione S. Andreæ Corsini Carmelitani, Episcopi Fesulani. De quo vide Lib. 2. n. 66. Folio 424. in vita Petri Cardinalis Corsini. Suffragatus etiam reperitur sanctis Thomæ de Villa Nova, & Francisco Salesio, tempore Alexandri VII.

Canonizationi SS. Andreæ Corsini, Thomæ de Villa Nova, & Francisci Salesii suffragatur.

Defuncto Urbano VIII. Interfuit Presbyter Cardinalis S. Laurentii in Damaso Comitiis Vaticanis Innocentii X. & Episcopus Portuensis illis, in quibus Petri Cathedram ascendit Alexander VII. Episcopus verò Ostiensis & sacri Collegii Decanus illis, in quibus renunciati leguntur summi Pontificos Clemens IX. X. & Innocentius XI.

Variorum Pontificum electioni interest.

Sub Innocentio X. ab urbe cum Thaddæo Barberino fratre Germano Principe Prænestino, ac nepotibus discedens in Galliam profugit, ubi tamdiu exulans hæsit, donec Innocentii ira in Barberinos malè concepta evanesceret. Barberinos enim apud Innocentium plures æmuli postulaverant: Franciscus Cardinalis re perspecta, ut locum daret iræ, ab urbe cum suis nocte intempesta ultro recessit, Galliásque periclitantium Ecclesiasticorum asylum, insalutatis omnibus, maritimo itinere petiit. Innocentius tamen ut Barberinorum facta probè pernovit, illos è Gallia reduces benignissimè recepit: immò, ad abolendam omninò præteritorum memoriam, voluit, summóque studio curavit, ut cum pronepte sua Princeps Prænestinus, Cardinalium Barberinorum Francisci & Antonii ex fratre nepos, matrimonii nexu conjungeretur: sicque has duas pontificias Romanas familias, inconsultus livor, qui æmulas avidè expetebat, non modò amicitiæ jucundissimæ, sed arctæ etiam cognationis vinculo obstrictas vidit.

Innocentiū X. adversarium primò, tum patronū expertus.

Franciscus virtutibus omnibus, quæ Ecclesiasticum Principem Deo ac hominibus gratum reddunt, conspicuus præter pauperes liberaliter semper fotos, viros etiam doctrina præstantes mirificè quoad vixit coluit. Lucæ Holstenio, Dionysio Petavio, aliisque eruditis viris, à Poëtis ære suo conductis publicè parentari voluit, ut non solùm suis, sed aliorum etiam scriptis illorum memoria apud posteros vigeret. Mariæ Henriettæ Franciscæ, Reginæ Britannicæ; Catholicorum in Anglia fautrici singulari (cujus maritus Carolus I. Angliæ Rex, adnitentibus Fairface & Cromwellio iniquissimis impostoribus, inaudito ab omni memoria exemplo, manu carnificis in publica panegyri anno salutis 1649. capite plexus est) quotannis sexaginta florenorum millia; totidem Bavariæ Duci contra hæreticos pugnanti; plura Venetis contra Turcas Cretæ Insulæ Tyrannos armatis dono transmisit. In urbe ad pauperum languentium commodum ac solatium Aromatariæ officinæ suo ære ad obitum usque prospexit; egentibúsque familijs, quos pudor à colligenda publica stipe retraxerat, quotidiana victualia subministravit. Atrebaticæ vestis Opifices Romam ad ornatum introduxit, Sculptoribus, Pictoribus, Statuariis, omnibúsve, qui in quavis ho-

Ejus in omnes mira liberalitas.

Carolus I. Angliæ Rex capite plexus.

nesta arte excelluêre, adeò profusâ liberalitate favit, ut meritò omnium Patronus una voce celebraretur.

Encomiis à doctissimis viris celebratur. De eo versus edidêre doctissimi quique viri, inter hos Federicus Troilus, Lucas Holstenius, Vincentius Marinerius, Ignatius Braccius, quodque vel maximè Virum hunc celebrat, illustrémque reddit, Urbanus ipse VIII. patruus. Eidem doctissimas suas lucubrationes nuncupàrunt viri ea ætate in omni scientia versatissimi, quos, ne longior sim, apud Oldoinum in vita requirendos indigito. *Celeberrimam Bibliothecam condit.* Ipse verò doctrina & eruditione nulli secundus Bibliothecam in ædibus Barberinis extruxit in Urbe & in Orbe celeberrimam; quæ non solùm disciplinarum omnium Codices vetustissimos, sed & celebriorum virorum scripta, & authographa, publica luce dignissima, continet. Hujusce Bibliothecæ delineatio, seu descriptio accuratissima extat ex comite Tetio apud Oldoinum Ciaconii Continuatorem, qui consuli potest.

Ad hanc Princeps ipse Cardinalis Franciscus, virtutis & literarum amantissimus, velut ad arcana Sapientiæ penetralia, curarum vacuus, frequentissimè se recepit. Quam insignis vates Apollonius Florens subjecto Poëmate in hunc modum celebravit.

Apollonii Poëtæ carmen de ejus Bibliotheca.

Præceps furentis Orbe dum ruit toto
Procella Martis, jámque terror incessit,
Calidáque cædes undique imbuit campos;
Ab imminente vastitate quò servet
Trepidas Camœnas, literásque palantes
Sacri Senatûs columen & decus magnum
FRANCISCUS, *arcem provida priùs cura*
Munivit, ornavítque, vimque congessit
Studio, labore, dexteráque regali
Hùc aureorum maximam libellorum.
Vos hinc procul facessite in malas oras
Blattæ nocentes, quò mali vocant libri.
Satis supérque munera inter & curas
Regni, diurna solus atque nocturna
FRANCISCUS *hasce conterit manu chartas.*

Annis & meritis gravis diem vitæ claudit Romæ. Obiit Franciscus Cardinalis Barberinus, sacri Collegii Purpuratorum Decanus Romæ die 6. Novembris anno salutis 1679. ætatis octogesimo secundo, bonorum omnium lachrymis acerbè defletus: uti me docent monumenta Romana nuper transmissa. In Cassiensi civitate hæc ejus memoriæ consecrata legitur inscriptio.

Francisco Cardinali Barberino
Cassiensis Civitas, ut immortalium beneficiorum memoriam, civium animis inscriptam, oculis omnium patefaceret, publicum hoc grati animi monumentum dicavit.

Quæ scripserit? Scripsit vir eruditus, Comitis Hieronymi Tetii testimonio, varii generis Carmina, quorum aliqua apud ipsum Tetium in *Ædibus Barberinis* legere quisque poterit. Scripsit etiam elegantes orationes, & tersas Epistolas, quæ inter m. ss. familiæ habentur.

Agunt

Agunt de eo Andreas Victorellus in addit. ad Ciaconium. Ferdinandus Ughellius in Italia sacra. Victorius Siri in Mercurio Tom. 1. Joannes Petrus Capriata in hist. Spondanus in Annal. Eccles. Ludovicus Jacobus à S. Carolo in Bibl. Pontif. Cæsar Card. Rasponus de Basil. Lateran. Joan. Baptista Laurus in Carmine. Oldoinus in addit. ad Ciac. & alii.

ANNO 1623.

SEDENTE URBANO VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

ALOYSIO CAETANO
S. R. E. CARDINALE.

ALOYSIUS Caëtanus Romanus, Philippi octavi Sermonetæ Ducis ex Camilla Caëtana Filius, natus anno salutis 1595. XIV. non tam progenitorum merito, quàm propria virtute clarus, politioribus literis, & Philosophiæ Ravennæ; Romæ verò Theologiæ ac Jurisprudentiæ, adeptâ utrobique laureâ, vacavit.

Literis egregiè excultus, dupliei laurea insignitur.

A Gregorio XV. nobilissimas animi dotes admirante anno ætatis suæ vigesimo octavo (lege ordinaria solutus) creatus est Patriarcha Antiochenus. Ex patrui deinde voluntate Archiepiscopi Capuani Coadjutor, cum spe futuræ successionis, nominatus, patruo post biennium defuncto successit anno salutis 1624. Rexit Ecclesiam Capuanam admirabili pietate, vigilantia, & zelo annis minimùm octo. Hunc Urbanus VIII. qui Gregorio XV. subrogatus est, solo virtutis suffragio nixum, in tertia Cardinalium creatione sacro Senatui adscripsit, eidémque Titulum S. Pudentianæ, qui presbyteralis est, adjecit.

Patriarcha primò Antiochenus, dein Archiepisc. Capuanus, demùm Cardinalis creatur.

Vir fuit doctus, eloquens, perspicacis & acutissimi ingenii, cui addebat probam mentis intentionem, ac in dicendis sententiis summam integritatem, ut reliquis Patribus, cùm in Senatu convenirent, esset admirationi. Hæ, aliæque virtutes, quibus ornatus incedebat, eum apud omnes reddebant æstimabilem ac suspiciendum. Et quamvis literis dediti, œconomiæ ut plurimùm inepti sint; ille tamen & hoc Virtutibus suis superaddens, œconomus fuit eximius, ut domum suam multo ære alieno pressam, quod capitale excederet, non parùm sublevarit. Dicteriis & Scommate aliquantulum delectabatur, sed innocuis.

Vir probus, & eloquens, ac bonus œconomus.

Duos habuit fratres Aloysius, Antonium scilicet Sermonetæ Ducem natu majorem, qui posteà Valentiæ Prorex Regnum in Hispania, & Ducatum Mediolanensem in Italia Gubernator rexit: & Bonifacium Abbatem S. Leonardi natu minorem; hic purpuram, ab Urbano sibi oblatam, Aloysio cessit fratri majori: tanta inter illos concordia, & minoris erga majorem observantia vigebat.

Fratres habet titulis claros.

Hujus effigiem Collegium Romanum in anno sæculari Societatis JESU cum sequenti Epigrammate exposuit oculis Romanorum:

Ejus Elogiũ carmine expressum.

Missa per Heroum fasces, Atavúmque Tiaras
Venit ad hæredem Purpura ALOYSIUM.
Unius ingenium Romana & Curia mentis
Omnes regali in pectore servat Avos;
Dignam Rege domum ornavit sibi, tot Avorum
Ornamenta, nisi Regia, non caperet.

Juvenis moritur Romæ. Mortem oppetiit Romæ in medio ætatis ac honorum cursu die 8. Aprilis anno salutis 1642. ætatis quadragesimo septimo, cùm purpuram illustrasset annos sedecim: sepultus ad S. Pudentianam in sumptuoso suæ gentis sacello. Manu sua firmavit Diploma Urbani VIII. editum pro Canonizatione S. Andreæ Corsini Episcopi Fesulani.

Ejus scripta. Edidit egregias Constitutiones pro Clero Capuano.
Volumen item Epistolarum. Orationes nonnullas.

Ejus mentionem faciunt Andreas Victorellus in additionibus ad Ciaconium. Ferdinandus Ughellius in Italia sacra. Joannes Rubeus in vita Bonifacii VIII. Augustinus Oldoinus in Continuatione Ciaconii, & alii.

ANNO 1623.

SEDENTE URBANO VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

FEDERICO CORNELIO S. R. E. CARDINALE.

XV.

Literis à primo ætatis flore addictissimus, propriis in ædibus Academiam erigit. FEDERICUS Cornelius Patricius Venetus Joannis Cornelii Venetiarum Ducis Filius, magno Reipublicæ commodo in lucem prodiit anno Christianæ salutis millesimo quingentesimo supra septuagesimum nonum. Puer annorum duodecim post literarum humaniorum studium in patria confectum, Philosophiæ ac Jurisprudentiæ operam Patavii dedit; eo quidem profectu, ut juvenis adhuc, accitis undique doctissimis viris, Academiam propriis in ædibus erexerit, eidémque ut Princeps omnium votis electus præsederit. Quo tempore plura eruditi ingenii monumenta edidit, luce publica haud indigna.

Romæ eruditionis, & pietatis suffragio, Cardinalis creatur. Anno ætatis tertio supra vigesimum, propugnatis legum Thesibus, Doctoris laurea in consessu Literatorum ornatus, Romam se contulit; qua in urbe, ob exploratam eruditionem pietati copulatam, à Clemente VIII. Apostolicæ Cameræ Clericus primò; tùm à Gregorio XV. Episcopus Bergomas; deinùm ab Urbano VIII. in tertia Cardinalium creatione Presbyter Cardinalis Titulo S. Mariæ Transpontinæ renuntiatus est: quem Titulum progressu temporis in illum S. Cæciliæ primò, tum in S. Marci ad Palatinas, deinde in S. Mariæ Transtyberim commutavit.

Variis Infulis sensim decoratur. Porrò quemadmodùm Titulos Cardinalitios, sic & Ecclesias Episcopales aliquoties variavit. Nam à Bergomensi ad Vicentinam Ecclesiam primò, mox à Vicentina ad Patavinam, à Patavina

ad Patriarchalem Venetam, & ab hac rursum ad Albanensem morti proximus gradum fecit. Ad sedem Patriarchalem Venetam non accessit nisi ea urbe à peste liberata. Tum omnium Ordinum acclamatione, procedente obviàm Clero, urbem ingressus, pro salute publica Deo Optimo Maximo in Ecclesia principe gratias egit; votum, quo urbs se obstrinxerat, exsolvit, & marmoreis hisce tabulis Testimonium perenne statuit.

D. O. M.

Memoriam D. Laurentio Justiniano publicè statuit.

BEATO LAURENTIO JUSTINIANO
Primo Venetiarum Patriarcha, stirpis claritudine augusto, sanctimonia gloria longè augustiori, Tutelari Numini beneficentissimo, ad sacros cujus cineres Templum hoc illustrantes, Civitate in pestilentia sancti Civis auxilium experta, quotannis ejus die perpetua festivitate celebrando, Senatus religiosissimus Venerationis ergò ex voto accedit.
FEDERICUS S. R. E. CARDINALIS CORNELIUS PATRIARCHA
maximi cultûs minimum argumentum dicavit.

Ejus publica pietatis & munificentiæ opera.

Sua liberalitate Federicus pro solemni Missæ quotidianæ celebratione annuos redditus tribuit. Palatii Patriarchalis ædes in augustiorem formam redegit. Cancellariæ Archivium contagiosæ luis, & temporis injuria confusum, summa diligentia composuit, in ordinem distinxit, ampliavit, exornavit, constructo propè Oratorio sub invocatione S. Yvonis pauperum Advocati; quorum pariter Advocati electionem quotannis noviter fieri mandavit. Post demolitionem ædium Seminarij ad Divæ Mariæ de Salute Basilicam Senatus ex voto ob luem ibidem ædificandam, alias assignavit, Abbatiæ scilicet S. Cypriani de Murano, Joannis Trevisani Abbatis, & Patriarchæ curâ, mensæ Patriarchali perpetuò unitæ, ubi prostratum Clericorum Collegium denuò erexit, & nobilium adolescentum Academiam prædecessoris studio erectam, pestis verò insolentia dejectam & incultam, restituit; & diutino zelo ac vigilantia juventutis animos, literarum ac pietatis studijs excoli curavit: tantæ rei institutum fovit & promovit, adeò ut Murani habitatio, aliàs patrimonialis ad id statis diebus in delicijs potissimùm haberi videretur, non tam animi gratia, quàm ad uberiores spirituales fructus in vinea Domini colligendos.

Divino zelo plenus, totus in disciplina Ecclesiastica promovenda, & conservanda est.

Cæterùm in universi Cleri studijs, populi cura, & disciplina Ecclesiastica promovendis, in divinorum officiorum, sacrarum actionum omnium, & rituum recta ratione restituenda & retinenda totus fuit. Sacrorum Ordinationum statis ab Ecclesia temporibus nullam omisit: quin initiandorum, minimorum etiam puerorum, examini mira sollicitudinis charitate & zelo, pertinaci patientia personaliter assistere solitus erat. Initiandis nullos ordines aut beneficia contulit, nisi doctrina, pietate, & continentia conspicuis. Hinc factum, ut brevi Ecclesiam suam eruditis ac pijs viris ornatam viderit, Aula ejus Religiosis ac Deo deditis hominibus

Juxta Apostoli monitum, manus citò nemini imponit.

nibus repleta, perpetuum virtutis Gymnasium videbatur: ipse verò Sapientia & exemplo prælucens, omnibus ad piè sanctéque vivendum incitamento fuit.

Sponte sua Patriarchatu cedit. In cujus rei signum, hoc publicum extat Monumentum. Venetiarum Ecclesiæ præfuit Patriarcha ab anno 1632. usque ad annum 1644. quo anno ingravescentis ætatis & podagræ impedimento vexatus, solutionem ab Ecclesiæ vinculo petijt, & ab Innocentio X. Urbani successore, motiva, ejus rata habente impetravit, summo urbis & Cleri mœrore, qui publica marmorea tabula de abscessu optimi Antistitis omnium mœstitiam perpetuò testatam his verbis voluerunt.

FEDERICO II. S. MARCI S.R.E. PRESB. CARD. CORNELIO, *Urbis Patriarcha Religiosissimo, Joannis Cornelii celebratissimæ memoriæ Venetiarum Principis optimè nato dignissimo; mira dexteritate, amplitudine, prudentia, vigilantia, clementia, tota virtute eminentissimo: Pastori, Patrono benemerenti ab Ecclesia Patriarchalis vinculo, cujus dignitatem ornavit Apostolica impetrata Auctoritate, ad Ecclesiastica Reipublicæ ampliora commoda absoluto, communis mæroris & amoris publicæ jactura immortale simulachrum, mansura tutela, summa beatitudinis æternum votum Clerus Venetus Addictissimus, mæstissimus P.P.*

Moritur Romæ, ibidemque sepelitur. Optimus intereà Princeps, senio, virtute, ac prudentia venerabilis, clarus meritis, Romæ in Aulicorum omnium oculis innocentem ducens vitam, die 29. Aprilis anno salutis 1652. ad Albanensem, ut diximus, Episcopatum ascendit, quam dignitatem summa integritate retinuit usque ad annum 1653. quo anno die 5. Junii tota illachrymante urbe, migravit è vita; sepultus in Ecclesia S. Mariæ de Victoria ad Thermas Diocletianas in pernobili Divæ Theresiæ Sacello ab ipso olim excitato, ubi & sepulchrum sibi vivens sexennio ante obitum paraverat, hac addita inscriptione.

Ejus epitaphium.

FEDERICUS S.R.E. CARDINALIS CORNELIUS JOANNIS VENETIARUM DUCIS FILIUS

A Clemente VIII. inter Apostolicæ Cameræ Clericos adlectus, A Gregorio XV. Bergomatum Infulæ; ab Urbano VIII. Romana Purpura admotus; mox Vicentinus; tum Patavinus Antistes; Demum Patriarcha Venetus creatus; cùm postremum hoc munus aliena voluntate susceptum, suâ deposuisset; deponendi quoque corporis memor, Divæ Theresiæ immortalem Aram, sibi ante Aram tumulum mortalitatis suæ custodem posuit. Atque in partem obsequii erga Virginem Discalceatorum Matrem vocatis cum Parente sex aliis ex Cornelia gente Cardinalibus, inducens pro exuviis corporum spirantia vultuum simulachra providit vivens, quomodo extinctus obsequium æternaret. Anno salutis M.DC. XLVII. Æt. suæ LXVIII.

Sin-

Singulari ac præcipuo amoris affectu Ecclesias sibi commissas prosecutus est, ut passim monumenta publica, æri ac marmori incisa testantur. Edidit plures orationes: Constitutiones: Decreta, & statuta ad utilitatem Cleri, populique. *Scripta.*

Agunt de eo Andreas Victorellus in addit. ad Ciac. Ughellius in Italia sacra. Jacobus Philippus Tomasinus in Elogiis. Antonius Querengus in Carmine. Petrus Pastus in Oratione, Laurentius Girardellus Bergomas in Panegyri hetrusco carmine scripta. Jo. Baptista Albinonus in serto Amarantheo. Oldoinus in Contin. Ciaconii & alii plures.

ANNO 1623.

SEDENTE URBANO VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

LÆLIO BISCIA
S. R. E. CARDINALE.

LÆLIUS Biscia, vulgari genere Romanus, Bernardini Bisciæ XVI.
primarij in urbe Causarum Advocati Filius, post humaniores literas, egregiam Jurisprudentiæ operam dedit: Pater enim eum sibi in munere successorem destinaverat. Verùm cùm parens ex legali professione sat magnas sibi divitias comparasset, easque parsimoniæ studens, ex frugali victu multùm in dies auxisset, Lælius defuncto patre pro parte hæres, altius quid quàm Advocatum molitus, pontificiæ Cameræ Clericis, rei privatæ pretio, adscribi obtinuit. Inter Collegas clarior principio magnam sibi in aula conciliavit auctoritatem, seu patris nomine, seu doctrinà, qua pollebat. Hinc ab Urbano VIII. in tertia Cardinalium enuntiatione anno salutis 1626. factà, ex Cameræ Decano sacro senatui adscriptus, præfuit primo Diaconiæ SS. Viti & Modesti; deinde S. Mariæ in Cosmedin, demum Presbyter S. Mariæ de Populo.

Vulgari genere natus, virtutis ac opum subsidio, ad purpuram elevatur.

Fuit vir valdè doctus, ut tum in Magistratu Cameræ, tum in præcipuis Cardinalium Congregationibus, Interpretum nempè Concilij Tridentini, & sacrorum Rituum abundè ostendit. Nam ejus judicio non explorato, nullum facilè negotium à Patribus susceptum, ventilatum, aut terminatum est. Tantà apud omnes eruditionis famà & auctoritate invaluit. Fuit etiam pius; munificus in Ecclesias; posteriorem enim partem Templi D. Francisci Romæ ad Tyberim collabentem, Prælatus adhuc Cameralis, magno æris impendio restituit: indicium evidens, si facultates absolvendo operi suppetiissent, plura se procul dubio collaturum fuisse. Familiam suam doctrina, probitate, sacràque purpura illustravit quidem, sed illam eandem planè etiam depauperavit, ac fortunæ bonis spoliavit, quibus in nova se dignitate cum splendore sustinere valeret.

Vir pius, doctus, ac liberalis, magnæque apud omnes æstimationis.

Protectionem Collegii Gregoriani seu Germanorum, Patrum item Benedictinorum, & Monachorum Camaldulensium religiosè

Doctorum Virorum fautor eximius.

Commendatur ab Ughellio.

administravit. Singulari amore prosecutus est viros doctos, quorum causâ sæpenumerò in æris alieni compedes incidit, ut ijs benefacere, eorúmque necessitatibus consulere, aut eorum merita quoquo modo præmiare valeret. De quo hæc habet eruditus Abbas Ughellius, cùm de Nepesinis Episcopis in Italia sua sacra agit: *Hìc ego, ne ingrati animi labem suscipiam, silentio præterire non possum, quantis beneficiis humanissimo Cardinali Lælio Biscia obstrictus sim, cùm ille non modò ad hoc opus prosequendum me verbis incenderit, verùm pulcherrima etiam antiquitatis monumenta liberaliter impertierit.* Ex quo facilè conjectari licet, ipsum non solùm sacræ antiquitatis studiosum fuisse, sed literatorum quoque hominum, id genus monumenta colligentium, fautorem maximum.

E vita surripitur Romæ.

Mortalitatem exuit Romæ die 29. Novembris anno salutis humanæ 1638. annos natus tres & sexaginta, quamvis non desint alij qui septuagenarium fuisse contendant. Acceleratum vitæ finem imposuit, trium duntaxat dierum morbo consumptus. Unde quidam, sed perperàm, suspicati sunt, illum veneno ab æmulis porrecto extinctum. Cadaver nullo veneni vestigio deformatum, privato cultu, absque ullo solemni comitatu delatum est ad Ecclesiam S. Francisci Transtyberim: ubi etiámnum, nullâ appositâ memoriâ, quiescit.

Ejus scripta.

Scripsisse dicitur Praxim Caussidicorum.
Collegit plurima Antiquitatum monumenta.

Ejus memoriam agunt Ferdinandus Ughellius in Italia sacra. Andreas Victorellus in additionibus ad Ciaconium, Theodorus Amydenius in vita.

ANNO 1623.

SEDENTE URBANO VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

HENRICO GUZMANIO
S. R. E. CARDINALE.

XVII.

Vir generis nobilitate, doctrinæ ac virtutis præstantiâ celebris, purpurâ donatur.

HENRICUS Guzmanius præcellenti & antiquissimo in Hispania genere natus anno 1605. præclarissimi viri Didaci Lopezij de Haro Marchionis de Carpio ex illustri fœmina Francisca Guzmania Filius fuit. Hic à primo ætatis flore, cùm præstanti ingenio, vividâque memoriâ polleret, in omni pietatis & scientiarum genere excellenter institutus, ac sacræ militiæ transcriptus, Canonicus primò Hispalensis, deinde Toletanus, demum ad preces Philippi IV. Catholici Regis Diaconus Cardinalis sacro Senatui absens adscribitur ab Urbano VIII.

In ipso juventutis flore extinguitur.

Post adeptam purpuræ dignitatem Henricus omnium ore celebratus, quum maxima quæque in Ecclesiæ commodum moliretur, subito fato prostratus, quinto ab accepta pur-

purpura mense, è vivis abiit Madriti die 21. Junii Anno salutis nostræ 1626. ætatis suæ vigesimo primo nondum expleto: sepultus ibidem in Collegio S. Thomæ cum hoc brevi Epitaphio.

Conditur hoc tumulo, decorat quem Purpura, Princeps; *Ejus Epitaphium.*
Condere cui poterat Purpura sola jubar.

Oravit in ejus funere Vincentius Marinerius Valentinus, clarus orator, qui & Epitaphium sequens eidem inscripsit.

Hic situs est toto clarus GUZMANUS Orbe, *Aliud à Marinerio positum.*
Nullo namque potest ipse jacere situ.
Orbis percurrit supremos Nomine tractus,
Nullo nam nescit jure jacere sibi.

Omnium animos ita sua humanitate demulcebat, ut melle *Celebratur à multis virtutibus.* dulcius cunctis illius esset eloquium. In omnes se largum muneribus præbuit; benevolentia charum; officiis admirabilem, moribus mitissimum & gratissimum. Pauperes, peregrinos, viduas, *Pauperes scripsit hæredes.* orphanos (quorum numerosum quotidie, dum viveret, alebat gregem) in morte suarum divitiarum non solùm participes, sed & hæredes esse voluit. Erat juvenis omnium scientiarum apparatu instructus, sed maximè Rhetorices & eloquentiæ divitiis insignis. Ab Oldoino eapropter hoc brevi elogio exornatus: *Assiduus ejus in literis labor; vigilia in Musis; variaque illi fuit librorum cognitio.* Damnum ingens, hunc talem Principem, de quo maxima quæque sperare licuit, præcoci adeò funestóque fato terris fuisse surreptum.

Agunt de eo Andreas Victorellus, & Augustinus Oldoinus, Continuatores & augmentatores Ciaconii. Theodorus Amydenius in vita. Vincentius Marinerius in Orat. funeb.

ANNO 1623.

SEDENTE URBANO VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

HIERONYMO VIDONO
S. R. E. CARDINALE.

HIERONYMUS Vidonus nobilis Cremonensis in lucem editus die 26. Octobris anni 1581. à puero in paterna domo pietate, mox in Ticinensi Academia politioribus literis institutus, Perusii demùm confectum utriúsque juris curriculum cum laude & laurea absolvit. Tantus ac talis juvenis scientiis pluribus ornatus, hortatu patris Romam profectus, illicò à Clemente VIII. inter aulæ pontificiæ Præsules adlectus est. Sub Paulo V. Abbreviator Parci majoris, tum utriusque Signaturæ Referendarius electus, Vicelegatus Piceno magnâ sui nominis famâ præfuit: quo munere, dum fungeretur, in præmium benè navatæ operæ Cameræ Apostolicæ Clericis adjunctus est. XVIII. *Scientiis egregiè imbutus, laureáque donatus, variis Ecclesiæ dignitatibus præficitur.*

Gregorius XV. qui Paulo successit, ejus virtutes, & merita explorata habens, Annonæ eum præfectura ad Urbis tutelam coho- *Annonæ præfectura.*

ac Thesaurarii munere cumulatur.

nestavit. Urbanus VIII. Generalem primò Ecclesiæ Thesaurarium mox Romandiolæ Præsidem, & Exercitûs Ecclesiastici Curatorem; ac demum anno 1626. S.R.E. Cardinalem, cunctis applaudentibus, nominavit, assignato ei Titulo Diaconi Sanctorum Quatuor Coronatorum.

Ejus præclarum Elogium.

Vir erat Hieronymus virtutibus ac scientijs propè omnibus conspicuus, maximi ingenij, judiciique emunctissimi, ad Ecclesiæ dignitates cum splendore & fructu gerendas natus. Munera sibi à pluribus Romanis Pontificibus commissa, singulari industria, fide, summaque integritate, cautè non minùs, quàm prudenter administrans, populis æquè, ac summis Pontificibus ad unguem satisfecit; quorum omnium amorem, raro exemplo, sibi adeò perfectè conciliavit, ut nulla unquam de eo querela, vel in Urbe, vel in Aula sit exaudita; contrà laudibus ejus omnia personarent.

Apotheosi S. Andreæ Corsini subscribit.

Purpuratus Princeps jam renuntiatus, manu sua firmavit diploma Urbani pro canonizatione B. Andreæ Corsini Episc. Fesulani, mense Aprili anno 1629. editum: vide quæ de hoc Sancto strictim diximus Libro II. Purpuræ Doctæ n. 66. Non diù tamen Hieronymus (ob excellentes animi dotes æterna memoria dignus) vixit in purpura; nam anno salutis 1632. die 30. Octobris angina correptus, suffocatúsque, magno omnium mœrore è vita migravit; sepultus in Ecclesia S. MARIÆ *de Victoria* ad Thermas Diocletianas, in Sacello eleganti, (quod ipse vivens in honorem Deiparæ Virginis in cœlum assumptæ erexerat) cum sequenti Cœnotaphio à Cæsare Vidono fratre, memoriæ loco, apposito.

Anginâ suripitur Romæ.

D. O. M.

Ejus Epitaphium.

HIERONYMO VIDONO CREMONENSI
Qui gravissimis apud summos Pontif. muneribus functus
AB URBANO VIII. P.O.M.
Per honorum gradus evectus ad Purpuram
Magno ubique non minus innocentiæ, ac sinceritatis exemplo,
Quàm sui desiderio apud omnes relicto
Obiit Anno salutis M. DC. XXXII. Ætatis suæ LI.
Cæsar Vidonus Marchio S. Joannis in Cruce Fratri opt.
mæstissimus posuit.

Multa lucubrasse memoratur.

Multa lucubrasse fertur, quæ tamen luce publica non sunt donata. Extant autem inter m. ss. familiæ suæ.

Agunt ejus memoriam Andreas Victorellus in additionibus ad Ciaconium. Ughellius in Italia sacra. Hippolytus Marraccius in Purp. Mar. Amydenius in vita. Et alii.

ANNO

ANNO 1623.

SEDENTE URBANO VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

PETRO BERULLIO
S. R. E. CARDINALE.

XIX. PETRUS Berullius nobilis Campanus, Claudij Berullij regij Senatoris Parisiensis ex Ludovica Seguiera filius, magno Reipublicæ Christianæ emolumento, & incremento natus est anno redempti Orbis 1575. Puer adhuc septennis integerrimæ Virginis Mariæ candidissimus æmulator, virgineum tum mentis, tum corporis pudorem sub auspicijs voto devinctum constituit. Adolescens factus eâ diligentia in literarum præsertim sacrarum studia incubuit, ut obtentâ insigni cum laude Parisijs magistrali laureâ, Doctor Theologus magni nominis ævo suo evaserit. Gravioribus itaque scientijs probè institutus, licèt fratrum natu maximus esset, ad ipsúmque tanquam ad primogenitum rei domesticæ cura, generisque propago spectaret, voti nihilominus emissi memor, Ecclesiasticum vivendi genus hæreditati paternæ prætulit; simúlque dignitates, Sacerdotia, Abbatias, etiam Episcopatus, offerente avunculo suo Ludovico Seguiero Decano & Senatore Lutetiano, constanti fortíque animo semper respuit. Idque ex ea potissimùm ratione, quòd firmiter decrevisset, sese legibus almæ Societatis JESU Viroduni addicere. At conceptum sanctè negotium cum Patribus, tunc temporis è Gallia proscriptis, tractare non potuit: sic disponente procul dubio divinâ providentia, quæ eum non ad sequendos religiosos Ordines, sed ad instituendos, ut paulò mox visuri sumus, destinaverat.

Magno Reipubl. Christianæ bono nascitur.

Septennis voto se castitatis obstringit.

Spretis nuptijs, ac repudiatis honoribus Ecclesiasticis Institutum Soc. JESU cogitat.

Sed Propositum adimplere non potest.

Sancto igitur desiderio incensus Hispanias adiit, conducturus inde Sanctimoniales Theresianas in Galliam. Eo in itinere procellis in mari exceptus, naufragiúmque passus, submersis reliquis, solus ipse, divina protegente dextera, incolumis ad maris oram ejectus est. Redux in patriam, Lutetiæ Monasterij Carmelitarum Virginum prima fundamenta jecit anno nostræ salutis 1603. tam prospero quidem successu, ne dicam prodigioso, ut ex eo tanquam matrice quadraginta alia ante mortem nata felix conspexerit. Et licèt adversitates innumeras, obnitentibus fortiter sæculi Principibus, hac in re sit passus, illas tamen omnes invicto animo, DEO protegente, cujus servitium procurabat, superavit, cassásque reddidit.

Naufragium passus, reliquis submersis, solus evadit.

Lutetiæ Institutum S. Theresiæ magno cum incremento introducit.

Anno Virginei partus 1611. Presbyterorum Congregationem Oratorij Domini JESU (urgente maximè pium opus Francisco Salesio) instituit, sex ad id socios doctrina & pietate præstantes primùm legens, cum quibus Parisiis in suburbio S. Jacobi, die 11. Novembris ejusdem anni Oratorium solemni ritu aperuit. Hanc Congregationem Paulus V. Romanus Pontifex biennio post, (Maria

Similiter Congregationem Oratorij Domini JESU: quam etiam mirificè propagat.

Medicea Gallorum Regina postulante) non solùm diplomate confirmavit, sed varijs etiam beneficijs ac Indulgentijs, quibus illam liberalissimè prosecutus est, ditavit: cui Congregationi tantum posteà Deus incrementum dedit, ut domus supra quinquaginta in Francia, conterminísque regionibus, octodecim annorum spatio, succreverint.

Engolismæ Reginam matrē filio Regi conciliat: atque Henriettæ Borboniæ dispensationem impetrat.

Berullius primus Generalis Præpositus Congregationis suæ renunciatus, Orator regius Engolismam missus est ad placandam Mariam Regis Christianissimi matrem, Blesis egressam, Regi ac regijs ministris iratissimam. Hanc Berullius blandè aggressus, restinctis sua dexteritate mutuis odijs, ad Regis votum placatam reddidit. Posteà Romam ejusdem Regis imperio profectus, Henriettæ Borboniæ Ludovici XIII. sorori, quam Carolus I. Magnæ Britanniæ Rex sibi despondi postulaverat, dispensationem impedimenti matrimonialis ab Urbano VIII. impetravit.

Ad regias preces sacro Cardinalium Cœtui adscribitur.

Multis denique non minùs meritis, quàm virtutibus clarum Urbanus VIII. ad instantissimas Ludovici XIII. Galliæ regis preces, sacro Cardinalium Collegio adscripsit tertio kalendas Septembris anno salutis 1627. Cui cùm Berullij votum de nullis unquam suscipiendis dignitatibus Ecclesiasticis non esset ignotum, Brevi, pridie Creationis rescripto, religione qua obstringebatur, non modò eum liberavit, sed etiam ipsius dignitatis repudiationem, contumaciæ damnavit.

Auctus purpurâ, nihil de pristina vivendi ratione remittit.

Purpureo itaque galero Berullius invitus & mœrens ornatus, nihil de pristina religione, & humili vivendi more remisit: novo Cardinali lectus stramineus, cibus vulgaris, exercitia fuêre eadem. Fratribus sui Ordinis accumbentibus, ut anteà consueverat, purpuratus quoque ad mensam ministrabat: heroicarum virtutum exercitio tunc quàm maximè vacabat: corpori domando adeò intentus, ut cilicium, quo arctè ad lumbos præcingebatur, nunquam deposuerit.

Annuos proventus in sacros usus convertit.

Annuos octodecim millium librarum redditus, à rege Ludovico ad onus dignitatis sustinendum sibi collatos, sacris ædificijs reparandis, aut resocillandis pauperibus ut plurimùm insumpsit.

Sacris operans, Parisijs exspirat.

Lenta febre correptus Fontibellæ, Parisiósque delatus, dum quinta post die, emortuis propè viribus, sacrum in domestico sacello celebraret, atque illa Canonis verba, *Hanc igitur oblationem servitutis nostræ* pronuntiaret, subitum animi deliquium passus, in adstantium fratrum brachia recumbit, à quo paululùm recreatus, memor se sacrum non peregisse, efflagitat immortalitatis pharmacum, supremúmque Christianorum Viaticum; quo suscepto, spiritum, ante aram Deo reddidit sexto nonas Octobris 1629. annos natus quinquaginta quatuor: Vir è numero Beatorum, qui in Domino moriuntur. De quo illud distichon apud Morerium legitur:

Cœpta sub extremis nequeo dum sacra Sacerdos
Perficere; at saltem victima perficiam.

Romam purpuratus nunquam accessit, quare titulum Cardinalibus dari consuetum non est assecutus. Corpus Parisijs in Oratorio humatum. Opinionem sanctimoniæ tanti viri morte non immi-

imminutam, sed auctam ferunt. Virginem DEI Matrem singulari à puero prosequutus est amore: nunquam domo, etiam purpuratus, pedem efferre consuevit, quin Virginis imaginem adiret, eique se se impensissimè commendaret: nunquam domum reverti, quin eodem loco gratias eidem de genu exolveret. Isque mos in sua Congregatione ab eo susceptus, etiámnum perdurat.

Eximius Deiparæ Virg. cultor.

Scripsit Berullius libros varios de rebus fidei controversis: alios de Mystica Theologia: Sermones item de Beatissima Virgine, de Sanctis, de Tempore &c. Quos omnes in unum volumen collectos publici juris fecit P. Burgoxinus, posteà Oratorii Præpositus Generalis.

Ejus varia scripta.

Agunt de eo Victorellus in additionibus ad Ciaconium. Frizonius in Gall. Purp. Marraccius in Purp. & Biblioth. Mariana. Germanus Haben in vita. Ludovicus Donius d'Attichy de Cardd. Gallia Christ. Mererius in Dict. hist. & alij.

ANNO 1623.

SEDENTE URBANO VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

ANTONIO BARBERINO
S. R. E. CARDINALE.

ANTONIUS Barberinus Urbani Papæ VIII. ex fratre Carolo XX.
& Constantia Magelotta nepos, natus est Romæ die 5. Augusti anno salutis 1608. Hic ob egregias animi dotes, linguarum peritiam, Juris cognitionem, ac eminentem in omni literatura scientiam ab Urbano patruo inter Diaconos Cardinales cooptatus, cum Abbatia Trium Fontium propè Romam Diaconiam S. Mariæ in Aquiro obtinuit. Presbyteris inde Cardinalibus adscriptus præfuit titulo Sanctissimæ Trinitatis in monte Pincio; tum Episcopus inauguratus, rexit primò Ecclesiam Tusculanam, deinde Prænestinam.

Scientijs omnibus probè instructus purpura donatur.

Anno 1632. Nonantulanam Abbatiam à patruo post obitum Ludovici Cardinalis Ludovisij consecutus, & Magnus Prior Urbis Hierosolymitanus, ac sacræ Romanæ Ecclesiæ Cammerarius, Basilicæque Liberianæ Archipresbyter declaratus, pluries Legationis munere ad præcipuos Europæ Principes magna semper cum laude, rerúmque emolumento functus est.

Varijs dignitatib9 & legationib; augetur.

Rei militari Ecclesiæ ab Urbano præfectus, eam, si quis alius, summa prudentia, integritate, atque peritia administravit. Ostendit enim in subeundis periculis constantiam, & fortitudinem; in ferendis legibus sapientiam; in sublevanda populorum inopia liberalitatem, incredibilémque erga Ecclesias bellicis exactionibus emunctas zelum & pietatem. Hujusce principis munificentiâ, omni apparatu, ornatúque anno 1640. Sæculare festum Patres Societatis JESU in Domo Professa celebrarunt. Dum è Legatione Gal-

Rei militari Ecclesiæ cũ emolumento præficitur.

Annus sæcularis à Patribus

Soc. JESU ejus munificentiâ celebratur.

Gallica ad Urbem rediret, quendam è plebe in aquas Tyberis prolapsum, subsistens extrahi jussit, extractóque protinùs ducentos aureos (quòd hominem probum, ac multa prole gravatum intellexisset) dono dedit. In honesto ludo marsupium

Ejus liberalitas

benè nummatum aliquando lucratus, mox inter convocatos stationarios milites suos, quibus res angusta domi esset, sua manu divisit.

Ludos Equestres Romæ edit.

Ejusdem auspicijs & impensis patritiæ Romanæ Urbis juventus, spectante populo, velitaris hastæ ludos, ad equestris prælij simulachrum in Agonali foro (vivente adhuc Urbano) exercuit tanta sanè pompa & apparatu, ut Italiæ totius populos & oculos ad se traxerit. *Quos certè ludos*, inquit, qui vidit Victorellus, *nec similes centenario recurrente anno spectabit fotrasiè posteritas.* Unde meritò tanti Cardinalis munificentiam carmine Lælius Guidiccionius in ædibus Barberinis rescripto, omnibus & commendatam, ac testatam voluit.

Innocentius X. adversarium, sed mox amicũ experitur.

Post obitum Urbani, in ipso Innocentij X. Pontificatûs exordio, clàm relictâ Româ in Gallias se subduxit, ubi tamdiu delituit, usquequo Innocentij ira in ipsum concepta evanuit. Ad Urbem igitur sub eodem Innocentio jam sibi conciliato reversus, non solùm benignè ab eo receptus, sed & inter amicos & familiares Cardinales connumeratus est. Innocentius enim juxta Ovidianum dictum.

Ne sit ad extremum Cæsaris ira tenax.

Facillimè Antonio Cardinali Barberino, detectis calumnijs, placabilem se reddidit.

Maximis in Gallia dignitatibus augetur.

A Rege Galliarum, cui ob virtutem & probitatem gratissimus extitit, Abbas Uticensis Monasterij, aliàs S. Ebrulfi in Normannia, renuntiatus, Ordini S. Spiritûs adscribitur: deinde Regis ac regni Christianissimi Magnus Eleemolynarius, mox Episcopus Pictaviensis; demùm Archiepiscopus Rhemensis pronunciatur. Munificus

Mira ejus in omnes, præcipuè in Ecclesias liberalitas.

ac liberalis in omnes; sed præcipuè in Ecclesias suæ curæ commissas; in quas ducenta aureorum millia sensim impendisse memoratur. Consulatur Augustinus Oldoinus in notis ad Ciaconium, qui nominatim Ecclesias ab eo ædificatas, instauratas, exornatas, locupletatas longo ordine cum adjectis inscriptionibus recenset.

Ludovicum XIV. Galliæ Regem sacro baptismatis fonte lustravit.

Affuit pluries Comitijs pontificijs pro Innocentio X. Alexandro VII. & Clemente IX. sub quorum postremo, ut Ecclesiæ Rhemensis curæ animum adjungeret, dimissâ Archipresbyterali dignitate Basilicæ Liberianæ, in Gallicas concessit. Lutetiæ Parisiorum baptismatis fonte lustravit Galliarum Delphinum, filium primigenam Ludovici XIV. Regis.

Ejus obitus.

Obijt vir doctus Rhemis in Gallia die 5. Septembris anno salutis humanæ 1669. Cui quamplures magni nominis viri, eruditi

Quæ scripserit.

suas elucubrationes nuncuparunt. Scripsit verò ipse multa Carmina, hetruscâ & latinâ linguâ, quæ apud Hieronymum Tetium in ædibus Barberinis cum ejusdem effigie ad vivum expressa invenies.

nies. De illo sunt Urbani VIII. patrui, Ignatij Bracci, aliorúmque plurimorum insignium virorum carmina panegyrica.

Agunt de eo Ferdinandus Ughellius in Italia sacra. Andreas Victorellus, & Oldoinus in addit ad Ciac. Victorius Siri in Mercurio. Hieronymus Tetius in descriptione ædium Barberin. Morerius in dict. hist.

ANNO 1623.

SEDENTE URBANO VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

HIERONYMO COLUMNA
S. R. E. CARDINALE.

XXI.

Gens Columnensis Orbi celebris.

HIERONYMUS Columna Romanus, ipso agnomine clarus: pervetustam enim gentem Columnensem, eámque Regibus affinem agnoscit non modò Roma, sed Orbis ferè totus Christianus, utpotè quæ à pluribus sæculis multorum bellicâ laude, plurimorum sacrâ purpura, ac Tiaris pontificijs illustris claruit, cujus illud proprium semper fuit. *Tot Heroës enumerare, quot germina ex illa prodiêre* Ex hac igitur præcellenti familia Hieronymus noster felicibus auspicijs in Orbem prodiit die 23. mensis Martij anno à Christo nato 1604. in Orsognæ oppido paternæ ditionis apud Samnites, parentibus Philippo Columna Paliani, Taleacotij, & Marsorum Duce, Regníque Neapolitani Magno Comestabili, & Lucretia, Tomacellæ familiæ Neapolitanæ nobilissimæ postremo germine. Puer sexennis imitandis Ecclesiæ ritibus, extruendis arulis, & oratoriolis ætatulam illam, felici præsagio futuri Sacerdotij dabat.

Nobilissimis oritur parentibus.

Romæ politioribus literis ac probis moribus in paterna domo expolitus, atque à Paulo V. Abbas S. Marthæ renuntiatus, Philippo parente, Hispaniæ Regi addictissimo, jubente, in Hispaniam se contulit, ut in Complutensi Academia scientijs propè dixerim omnibus operam navaret. Quarum curriculum feliciter ac ingenti cum profectu emensus, Doctorum omnium celebris illius Universitatis suffragijs, in utroque Jure Magistri lauream summo cum honore recepit. Ne autem ab Hispania sine pluribus regiæ benevolentiæ in se argumentis discederet, ipsemet Rex in patriam abeuntem complexus, regiisq; muneribus affectũ, Cortinæ, ut vocant, regiæ Magnatem dixit.

Studijs in Hispania excolitur: laureâ donatur: ac Cortinæ Magnas declaratur.

Romam reversus jam laureatus atque inter Diaconos Cardinales ab Urbano VIII. ad ejusdem Regis postulationem cooptatus, suscepto in aula Ducum purpureo galero, pridie Kalend. Martii anno 1628. Diaconiæ S. Agnetis in Circo Agonali præficitur. Progressu temporis, postquam sæpiùs titulos Ecclesiarum sibi commissarum commutâsset; inter Episcopos Cardinales lectus, rexit Ecclesiam Tusculanam. Non multò post ab ipso Urbano VIII. Archipresbyter Basilicæ Lateranensis dictus, Infula Bononiensi ornatus est. Ut primùm initiatus est Archiepiscopus Bononiensis, intelligens Episcopum, juxta monita Sanctorum Patrum, totum oculum esse debere, rejectis cœterarum rerum curis, Diœcesim suam diligenter inspexit;

Cardinalis creatur, ac Infulá Bononiensi decoratur.

Episcopatũ Bononiensẽ mira sollicitudine, & integritate moderatur.

Synodos celebravit; vitia & abusus correxit; offendicula sustulit; disciplinam Ecclesiasticam, ubi lapsam invenit, restituit; instructionem puerorum (quâ unâ fides, ac religio nostra maximè nititur) impigrè curavit: denique omnibus omnia factus, omnium salutem impensissimo studio procuravit. Palatium Archiepiscopale, & Bibliothecam suis impensis ampliavit, ornavítque picturis. Tribunali & carceribus locum extra palatium, ad tumultus & fori perturbationes evitandas, attribuit. Huic Ecclesiæ Bononiensi quam eodem semper studio ac diligentia annis duodecim integerrimè moderatus est, tandem nuncium remisit, annuente ipso Romano Pontifice Innocentio X. Urbani VIII. in Pontificatu Successore.

Eodem se abdicat.

Neoelectis Pontificibus possessionem Laterani tribuit.

Interfuit Comitijs Vaticanis, In quibus Innocentius X. & Alexander VII. Petri Successores in Pontificatu Romano, omnium votis, populíque plausu nominati sunt. Ambobus his possessionem Basilicæ Lateranensis (Ecclesiæ universalis personam gerens) Archipresbyter tribuit. Initio anni Jubilæi sub Innocentio X. celebrati, Portam, ut dicunt, *Sanctam* aperuit, clausítque in fine anni 1650. Post Obitum Odoardi Cardinalis Farnesij, Patrocinium Ordinis Carthusiani, mandante Pontifice; in Curia Romana suscepit. Patrocinium quóque gessit, Ferdinandi III. Cæsaris jussu, apud Romanum Pontificem, Germaniæ & Imperij Romani: uti etiam Regnorum Aragoniæ, Sardiniæ, & Catalauniæ, Philippo IV. Rege Hispaniæ præcipiente.

Portã Sanctam aperit, clauditque.

Sacri Rom. Imperij patrocinium gerit.

Pluribus Patrũ cœtibus annumeratur.

Pro Canonizatione B. Thomæ Novæ villano supplicat.

Heres à Patre universus declaratur.

Ob egregiam eruditionem connumeratus est inter Patres plurium Cardinalium conventuum, Sacrorum videlicet Rituum, Concilij, Episcoporum, & Regularium, signaturæ Gratiæ, & sacræ Inquisitionis. Catholici Regis Orator, Alexandro VII. pro B. Thomæ de Villanova canonizatione supplicem libellum Regis nomine porrexit, eundemque participem effecit de Caroli II. unici Philippi IV. virilis sexûs filij nativitate. A Philippo patre in supremis tabulis hæres dictus; Dux, Princeps, ac Dominus Pagorum, oppidorúmque omnium, quæ nobilis Columnensium familia in dominio Ecclesiastico possidet, constitutus est.

Vocatur in Hispanias, ubi summo cum honore excipitur.

Firmatis anno 1664. inter Leopoldum I. Cæsarem, & Margaritam Austriacam Philippi IV. Regis filiam nuptijs, Hieronymus noster officiosissimis literis, Hispanica lingua ab ipso Rege scriptis, (quas exhibet Oldoinus) in Hispaniam vocatus est. Roma discessit Hieronymus Cardinalis Hispanias versùs, eo famulatu, eóque apparatu, copiáque Aulicorum; uti virum principem decebat. In Hispania Rex ac Regina summo illum honore affecerunt, summáque cum humanitate, benevolentia, atque fiducia cum eodem tractârunt. Proceres verò Hispani (qui, ut vulgò dicitur, ad omnia grandescunt) æqualitatem spectantes, Cardinalem non visitârunt: ipse tamen forti, virilíque pectore dignitatis suæ honorem sustinuit, atque tuitus est. Anno 1665. Philippo IV. moribundo extrema pietatis officia exhibuit, defunctóque justa ex dignitate persolvit. A Carolo II. jam Rege à populo salutato, status, belli, Consiliarius renuntiatus, annua septem millium aureorum pensione, ab Abbate Parci in Sicilia persolvenda do-

Philippo IV. extrema pietatis officia exhibet.

donatur. Regius Parochus denominatus desponsavit, annulóque pronubo dexteram Hispanicæ Infantis Sponsæ Leopoldi I. Cæsaris ornavit; cui in itinere terra marique confecto, Madrito in Italiam inservijt. Cùm Triremes, in quibus Imperatrix Sponsa vehebatur ad littora Ligustica felicissimè appulissent, ipse vix è navi egressus, febrique correptus lethaliter decubuit in Oppido Finarij Hispanicæ dominationis; ubi brevi (perceptis priùs Ecclesiæ Sacramentis) summâ Imperatricis ægrimoniâ è vita migravit: lætus quòd incolumem sponsam ad Italica littora perduxisset. Obijt die 4. Septembris anno salutis 1666. ætatis suæ tertio super sexagesimum. Cadaver in Ecclesia Patrum Dominicanorum ejusdem oppidi sepulturæ ad tempus datum, posteà Romam devectum, in Ecclesia Lateranensi ad pedes Martini V. ejusdem familiæ quondam Pontificis, sepultus est. *Margaritham Infantem cũ Leopoldo I. desponsat. Finarij febri corripitur, ac piè moritur. Cadaver Romam transfertur, ibidémque sepelitur.*

Nobili Templo S. Barnabæ Apostolo sacro à fundamentis à se extructo in oppido Marini, totam sacram supellectilem domestici Sacelli, multis millibus æstimatam, legavit. Quod Templum tabulis pictis ab Albano & Guercino, claris illius ævi pictoribus, ornavit: atque in eo hanc sibi memoriam posuit.

D. O. M.

MORE CARTHUSIANO
UT JUCUNDAM REDDERET MORTEM
ET PROPRIAM REQUIEM OCULIS PROPONERET
ANIMO COMPOSITO ET IMMORTALI
SIBI VIVENS POSUIT.
TOTIUS PRÆDICTI ORDINIS PROTECTOR
HIERONYMUS CARDINALIS COLUMNA
ANNO DOMINI MDCLII.

Ejus Epitaphium.

Certâ pecuniarum summâ (præter pauperes largè stipendiatos) omnes Ecclesias, à quibus sacerdotia aut pensiones annuas exigebat, in testamento donavit. Ejus etiam munificentiâ extat in Lauretana Domo scabellum ad genua submittenda opportunum, ex argento formatum cum familiæ insignibus, quod Virgini sacratissimæ, cui addictissimus erat, donum obtulit. *Ejus pietatis monumenta.*

Fuit vir pius, doctus, prudens, ac plenus judicij; cujus sententiæ in Purpuratorum congressibus Patres ut plurimùm adhærebant: aptè enim, congruentérque loquebatur, & rem ipsam omissis superfluis attingebat: brevis in loquendo, sed nervosus; cautior in agendo, adeò ut priùs rem factam cernerent homines, quàm ab eo excogitatam putarent. Illum *mira prudentia virum* appellat Oldoinus; *quippè qui, quid agendum, quid vitandum esset, statim re proposita, acutissimè dijudicaret.* Unicè semper viros doctrina & pietate præstantes dilexit, ac fovit. Suis impensis elegantes Joannis Ciampoli versus Romæ edi curavit. Præter pietatem, quam ore oculisque spirabat, etiam impensè coluit humanitatem, erátque in ea planè ab omni fastu alienus. Omnes comiter excipiebat, ho- *Vir doctus, pius, prudens, ac plenus judicij. Ejus Elogiũ.*

honorificè salutabat, omnibus serenum se, & facilem exhibebat, unde omnium animos miris officijs sibi addictos reddidit.

Agunt de eo Andreas Victorellus in addit. ad Ciac. Ughellius in Italia sacra. Cæsar Cardinalis Rasponus de Basilica Lateran. Gabriel Fabrus Gallus Ordin. Min. in ejus Elogio. Vincentius Centurionus in Columna Rostrata, & alij.

ANNO 1623.

SEDENTE URBANO VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

JOANN. FRANCISCO EX COMITIBUS GUIDIIS à BALNEO S. R. E. CARDINALE.

XXII. JOANNES Franciscus ex Comitibus Guidijs à Balneo, natione Italus, Fabritij Marchionis Montis Belli, & Lauræ Columnæ ex Ducibus Zagarolæ filius in lucem prodijt Florentiæ die 4. Octobris anno salutis 1578. Puero septenni lethaliter ægrotanti, & à medicis deposito, mater (nescio quo ducta spiritu) *Ne timeas, fili,* dixit, *mortalitatem non explebis tam cito; vives, scio, & eris sacra Romana Ecclesia Cardinalis.* Vaticinium probavit eventus. Florentiæ politioribus literis; Pisis Philosophiæ sub noti nominis Doctore Jacobo Mazzonio Cesenate; & Jurisprudentiæ, alijsq; scientijs gravioribus, quibus apprimè excultus fuit, tum Pisis, tum Bononiæ studuit.

Puer septennis lethaliter ægrotans, à matre vaticinium vitæ, & purpuræ accipit.

Sedente in Petri Cathedra Clemente VIII. anno ætatis decimo octavo, præsulari veste indutus; Clementem Ferrariam tendentem tanquam utriusque Signaturæ Referendarius comitatus est. Mox Petro Cardinali Aldobrandino ad Henricum IV. Galliæ Regem à latere Legato honorarius comes datus, cum eodem Florentiam adijt ad firmandum matrimonium inter ipsum Henricum IV. & Catharinam Mediceam. Exinde Vicelegatus denominatus, Picenum, Firmum, Urbem veterem, Fanum, Campaniam summa cum laude moderatus est.

Varijs negotijs adhibetur.

Vicelegatus diversarum Urbium declaratur.

Sublato Clemente, à Paulo V. successore prolegatus Avenionensis promulgatus, provinciam illam septennium integerrimè rexit; quo tempore arctissimam amicitiam contraxit cum Armando Cardinale Richelio (cujus n. 5. meminimus) qui Regiæ Gallicanæ tunc temporis invisus Avenionem secesserat. Gregorius XV. eundem Nuncium Extraordinarium in Galliam ad Ludovicum XIII. & Ordinarium ad Isabellam Austriacam Belgij Principem, jam Archiepiscopum Patranum renuntiatum, direxit. Urbanus VIII. qui Gregorio successit, Nuncio mandavit, ut è Belgio Lutetiam Parisiorum se conferret ad inserviendum Francisco Cardinali Barberino Legato in Gallia à latere. In hoc itinere à militibus stationarijs hæreticis pretiosa supellectili spoliatus, infortunium licet grave æquo animo pertulit. Parisijs allapsus, Ludovico XIII. Galliarum Regi, cujus gratiam assecutus fuerat, auctor præcipuus fuit stringendi arma in hæreticos, Regni Gallicani perturbatores. Sequutus est Regem armatum tendentem in Rupellas, Montem Albanum, aliásque arces munitissimas hære-

Prolegatus Avenionensis constituitur, ac Nuncius in Gallias destinatur.

Ab hæreticis pretiosa supellectili spoliatur.

Regi Francorum author est stringendi arma in hæreticos.

hæreticorum. Quin etiam cum eodem Rege in Italiam venit ad bellum Casalense, & Montisferrati. Dum hæc strenuè exequitur, ab Urbano VIII. Cerviensi Episcopatu ad Hadriæ littus,& sacra purpura donatus est anno 1627. non est tamen evulgatus nisi anno 1629. Romæ Presbyteris Cardinalibus adscriptus, S. Alexij Titulum in Aventino obtinuit, & Cerviæ Episcopatu dimisso, Reatinum mandante Pontifice suscepit. *Episcopatu Cerviensi & purpura donatur.*

Cerviæ ære proprio perpetuum annonæ horreum pauperibus Diœcesis erexit, dotavitque: religionis & divini cultûs zelo Cerviensem & Reatinam Ecclesias præclaris ædificijs instauravit. Quàm vero vigil & diligens Pastor, ac disciplinæ Ecclesiasticæ serius exactor fuerit, Decreta Synodalia ab eo edita, ac typis posteà in commune bonum evulgata, clarè aperteque demonstrant. De quo hæc legimus apud Oldoinum Ciaconij continuatorem: *Diœcesim Reatinam visitavit: Ecclesiam principem nobili fornice ornavit: annuos Ecclesiæ redditus adauxit: mores depravatos correxit: palatium Episcopale ampliavit; quæ omnia quinque annorum spatio sedulus Antistes confecit.* *Qualiter commissas sibi Ecclesias rexerit, paucis indicatur.*

Anno verò salutis 1638. cùm cœlum Reatinum insalubre, ac noxium corpori experiretur, dimisso Episcopatu Reatino, Romam se contulit jam jam sexagenario Major, vir usu rerum peritus, atque Reipublicæ Christianæ exercitatione præditus. Ultimis vitæ temporibus inter Patres purpuratos præcipuorum cœtuum, præsertim statûs, & sancti officij, annumeratus legitur. Obijt bonorum omnium luctu Romæ die 25. Julij anno salutis 1641. ætatis sexagesimo tertio. Sepelitur apud S. Alexium in Aventino, in pernobili sepulchro è marmore constructo cum sequenti Epitaphio. *Oldoini de eo Testimonium.* *Romæ rebus humanis eripitur.*

JOANNES FRANCISCUS EX COMITIBUS GUIDIS DE BALNEO, FABRITII MARCHIONIS MONTIS BELLI, ET LAURÆ COLUMNÆ EX DUCIBUS ZAGAROLÆ FILIUS, TIT. S. ALEXII PRESB. CARD. VIVENS SIBI POSUIT. *Ejus epitaphium.*

Qui cùm aliquot ditionis Ecclesiasticæ urbes, & Provincias Clemente VIII. Leone XI. & Paulo V. Pont. Max. administrasset; à Greg. XV. extra ordinem Legatus in Galliam, & paulò pòst ad ordinariam Belgii legationem, rursúsque è Belgio ad idem munus ab Urbano VIII. in Galliam revocatus, ità ubique se gessit, ut eum idem Urbanus, tanquam de Apost. sede praclarè meritum, Cardinalem creaverit: quo in honore cùm duodecim annos assiduam Reipub. Christianæ navasset operam, & Reatinam post Cerviensem Ecclesiam rexisset Episcopus, morte sublatus magnum Urbi, bonisque omnibus sui desiderium reliquit Anno Domini M. DC. XLI. Ætatis sua LXIII.

Hic Cardinalis, licèt facultates non admodùm opulentas possideret, nihilominus magnificè postremis tabulis, ne dicam ridiculè disposuit: familiaribus enim, quorum opera in vita usus fuerat, inen- *Magnificè quidem, sed etiam ridi-*

culè in supremis tabulis disposuit: quòd facultates dispositioni factæ non responderent.

ſtruam ſtipem ad annos vitæ, ac ſi ipſe ſuperſtes eſſet, legavit: ijsdem tabulis regi ac Reginæ Galliarum honorarium reliquit tantis Principibus commenſuratum, ſed facultatibus ſuis longè majus. Tabulæ iſtæ eo conſilio typis cuſæ ſunt, ut munifica hæc diſpoſitio omnibus innoteſceret, & magnificentiæ laudem Auctor aſſequeretur; nemine interim de effectu diſpoſitionis ſollicito, qui hæreditatem curaverunt; quòd illam valdè exiguam, & factæ diſpoſitioni minimè reſpondentem inveniſſent.

Ejus ſcripta.

Scripſit nonnulla ad Juriſprudentiam ſpectantia.
Edidit etiam Decreta Synodalia pro Clero Cervienſi & Reatino, prælo commiſſa.

Agunt de eo Victorellus in addit. ad Ciaconium. Ughellius in Italia ſacra. Marraccius in Purp. Mar. Amydenius in vita. Gabriel Naudæus in Orat. funeb. Jacobus Philippus Tomaſinus in Elog. Vir. Illuſt. & alii.

ANNO 1623.

SEDENTE URBANO VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

PETRO PAZMANIO S. R. E. CARDINALE.

XXIII.

Illuſtri & priſca gente oritur, uti fuſiùs videre eſt apud Oldoinum.

PETRUS Pazmanius, Hungarus, vir ex primaria Hungariæ nobilitate, natus memoratur anno à partu Virginis 1573. Varadini munita regni Hungariæ Urbe, patre Nicolao Pazmanio ex antiqua Comitum Bibanenſium proſapia, matre Margarita Maſſaia ex Marchionibus Maſſæ Italicis, in Pannoniam jam olim connubio transgreſſis. Majorum ejus vetuſtiſſima nobilitas clarâ cum laude per ſeriem univerſam cùm primis memorabilis eſt, uti fuſiùs oſtendit Auguſtinus Oldoinus in additionibus ad Ciaconium, de Petro noſtro agens, ad quem lectorem brevitatis gratia remitto.

Societatem JESU ingreſſus, magnos in literis, & animarum ſalute progreſſus facit.

Hujusce Familiæ germen longè nobiliſſimum Petrus Pazmanius poſt Philoſophiæ ac Theologiæ ſtudia, vitæ regulari ſe addixit in Societate JESU, in qua tam eruditos fecit progreſſus in literis præſertim ſacris, ut in Academia Græcenſi ſumma cum commendatione Philoſophiam juxtà ac Theologiam publicè docuerit. Sed, qui ejus fuit zelus animarum, ſtudiúmque patriæ juvandæ, Miſſionibus per Hungariam obeundis, ita ſe impendit, ut eximium ſuæ virtutis & doctrinæ Teſtimonium apud omnes quidem, ſed præcipuè apud Franciſcum Cardinalem Forgatium (de quo Libro V. n. 82. egimus) obtinuerit, qui propterea ſapientiſſimis ejus conſilijs in regimine Archiepiſcopatûs Strigonienſis, quoad vixit, eſt uſus.

Ejus operâ cum emolumento utitur Franciſcus Cardinalis Forgatius, Archipræſul Strigonienſis.

Erat namque ingenio præſtantiſſimus, judicio acerrimus, doctrina politiſſimus, eloquentia uberrimus, Theologiâ juxtà, cæteráque omni literaturâ, etiam de pulpitis & prælo, dudum ſpectatiſſimus.

Has præclaras in eo animi dotes, cùm agnovissent Matthias I. Imperator Augustus, & Hungariæ Primates, vitâ functo sub annum 1615. Forgatio, invitum atque reluctantem ab Apostolica sede postularunt ad Infulas Strigonienses. Quibus condecoratus, postmodùm ob eximiam doctrinam, & amplissima consummatæ virtutis merita, ad preces Ferdinandi II. Cæsaris, anno salutis 1629. die 19. Novembris ab Urbano VIII. sacro Purpuratorum Cœtui, ut paulò mox dicturi sumus, adscriptus est.

Forgatio defuncto in Archiepiscopatu succedit, purpuráque donatur.

Debeo hoc loco in gratiam Societatis Jesu (cui quidquid sum, à teneris debeo) ad vindicandum illi tantum virum, nonnullam digressionem, fortasse non importunam, facere. Sunt qui scribant, Petrum Pazmanium antequam ad Infulam Strigoniensem assumeretur, Societati Jesu nuntium remisisse, & alteri familiæ Regulari Clericorum se addixisse; ipsis Societatis Patribus rogantibus, ne in exemplum transiret, quod illius Professionis sectatores Episcopatus acciperent. At hi vel invidiâ, vel ignorantia, vel certè vulgi verbis, & populari dicto moti, quò tantum virum Societati eriperent, hæc scripserunt. Etenim (ut assertum hoc nulla ratione nixum non impugnem) ipsemet Petrus jam Antistes Strigoniensis, & sacro Senatui adlectus, nunquam se aliter atque *Filium Societatis JESU* nominavit; publicéque tum in congressibus, tum in literis fassus est, *se unum esse è Societate JESU*. Id quod Ciaconii Continuator Oldoinus pariter ex ipsius ore in hæc verba confirmat: *Certè Cardinalis quando Romæ fuit, non solùm Patribus Societatis JEsu amicis & familiaribus, sed aliis etiam omnibus ipsemet liberè affirmavit, se è Societatis JEsu ordine ad Archiepiscopatum Strigoniensem, atque inde ad purpuram invitum esse assumptum.* Quod profectò vir prudens ac pius non affirmasset, si alterum Clericorum ordinem vel per horam professus fuisset. Non enim repugnat Societ. Jesu instituto, ut Professus illius, dignitates Ecclesiasticas etiam eminentes, mandante Pontifice, recipiat: exemplo sunt Franciscus Toletus, & Robertus Bellarminus Cardinales, clarissima duo Societatis Jesu quondam lumina, qui Pazmanio nostro primi è Societate Jesu ad purpuram præluxerunt. Imò cùm adest Pontificis Romani præceptum, tenetur Professus, ex peculiari promissione facta, Pontifici in bonum Ecclesiæ obedire. Certè Societas universa Petrum ut suum Alumnum agnoscit, eundémque inter primarios sui instituti scriptores & Cardinales recenset. Cujus vestigiis insistens & ego, eundem (veritate duce) inter sectatores Societatis Jesu vindicandum, & reponendum duxi. Cæterùm Petrus, mox ut Archipræsul Strigoniensis denominatus est, tanta prudentia, pietate, & apud omnes Ordines auctoritate, amplissimum hoc munus administravit, ut Hungaros gentem bellicosam in obsequio Cæsaris, ac Turcas conterminos in officio semper retinuerit. Hinc ad aulam Cæsaris evocatus, ac sanctioris consilii Princeps declaratus, postulante eodem Cæsare, Cardinalis ab Urbano VIII. uti diximus, renunciatus est.

Commentũ, quòd Pazmanius, antequàm ad Infulam Strigoniensem assumeretur, Soc. JEsu nuncium remiserit, sufflatur.

Patet id ex ipsius verbis, & literis.

Non repugnat Instituto Soc. J. honores Ecclesiasticos admittere, ubi Pontificis imperium urget.

Itaque Cardinalis S. R. Ecclesiæ, Archiepiscopus Strigoniensis, ejusdémque loci comes perpetuus, Hungariæ Primas, Apo-

stolicæ

Roma perquàm honorificè excipitur; ibidémque galero, & Titulo decoratur.

stolicæ sedis legatus natus, Cancellarius & Secretarius Cæsareæ, ac Regiæ Majestatis Consiliarius intimus, Romam venit mense Martio anno salutis 1632. rubrum galerum de more accepturus: qua occasione Cæsar illum Oratorem suum apud sedem Apostolicam denominavit. Urbem ingressus est equestri cum pompa, spectabili sanè, & Romanorum oculis nova, ducens secum ducentos 50. Hungaros nobiles, varijs indutos chlamydibus, generosis equis, aureis ephippijs ornatis, insidentes, jucundum sanè spectaculum toti urbi præbentibus. Ab Urbano Cardinalis humanissimè exceptus, insignia & Titulum S. Hieronymi Illyricorum cum splendore in aula ducali obtinuit. At ubi tanquam Legatus negotia Cæsaris tractare, atque in hunc finem literas, quas vocant *Credentiales* Pontifici offerre disposuit, non fuit ad munus admissus, imò à petitione rejectus, adeò ut Cardinalis re infecta à Pontifice discesserit, non sine aliqua commoti animi perturbatione, quam Francisco Cardinali Barberino Pontificis nepoti serijs his literis, lectu non indignis, significavit.

At tanquam Legatus Cæsaris non admittitur.

Eminentissime & Reverendissime Domine Patrone.

Hinc graviter conqueritur apud Franciscum Card. Barberinum: ostenditque, nec insolens nec indecorum esse, Cardinales ab Imperatoribus Legatos ad S. Sedem mitti; cùm id sæpiùs à Regibus, qui minoris Cæsare sunt dignitatis, factum cognoscatur.

Intermittere non possum, quin molestum animi mei sensum Eminentiæ Vestra detegam: nunquam enim mihi in mentem venit, ut hic meus ad Urbem adventus vel Sanctitati D. N. vel Cæsareæ Majestati molestiam aliquam esset creaturus: sed nescio quo meo infortunio (certè non errore, vel studio) contrarium accidisse vehementer doleo. Res ita se habet. Cùm Sanctitas sua dixit se accipere & aperire literas Cæsaris non posse, si in his ego Legatus appellor: siquidem infra dignitatem Cardinalitiam sit, ut legatione fungar, sed ex meo scripto, quod ut summarium legationis meæ Sanctitati suæ exhibui, legationis nomen, me spectante, calamo delevit. Ego ad hoc nihil aliud dixi, quàm antea usitatum fuisse, ut à magnis Principibus Cardinales mitterentur ad sedem Apostolicam. Cùm verò Sanctitas sua subjunxisset ignorantes fuisse, qui id fecerunt, ego nihil aliud respondi, quàm me non esse missum à sua Majestate, ut de hac re disceptarem, sed ut pericula Germaniæ exponerem, & opem Sanctitatis suæ implorarem.

Horum quidquam nulli mortalium significavi, imò, ne aliqui disgustus nascerentur, constitutum habui tantisper rem silentio tegere, donec relatio legationis meæ facienda foret. Caterùm uti hac ipsa de re passim sermones in aula pontificia seriò audivi, imò per Secretarium sacri Consistorii denunciatum intellexi Eminentissimis DD. Cardinalibus, ne me pro Legato Cæsareo agnoscerent, vehementer fui perplexus. Ex una enim parte singularis mea in Sanctitatem suam veneratio dissimulationem suadebat; altera ex parte verebar, ne honoris mei, quem vitæ prepono, jacturam faciam, Cæsarisque indignationem incurram, si præpostero silentio rem transigam.

Quocirca ad Eminentiam V. recurro, eandémque impensè rogo, non tantùm ut ego tanto dedecore non afficiar, verùm etiam ne Cæsaris auctoritas circumscribatur: innumera extant exempla non solùm quòd Cæsares, sed & quòd Reges alij Legatos, sive Ambasciatores (neque enim de nomine

mine laboratur) ad Sedem Apostolicam Cardinales destinarint, atque etiam defactò in Curia Romana Regis Catholici Legatus sive Ambasciator Cardinalis est, neque etiam à Cæsare mitti, vel ad sanctitatem suam pro gravissimis negotiis expedire, quidquam habet indecorum & dignitate Cardinalitia indignum. Vidimus pacis conficiendæ Commissarios, & quod mirabile est, vidimus Cardinales Regum nomine belli Duces, & quidem contra Principes Catholicos, & quidem in bello tali, de cujus justitia queri potest. Quòd si hisce functionibus læsa non putatur dignitas Cardinalitia; cur lædatur si Cardinalium operâ utatur Cæsar, & Reges, ut suo nomine Sedem Apostolicam conveniant, informent, & orent?

Consideres, quæso, Eminentia V. eo fine Cardinales nationales ex Vassallis suis à Cæsare & à Regibus nominari, ut opera eorum uti possint in gravissimis & maximis functionibus. Consideres etiam, quàm delicata res sit magnorum Principum auctoritatem circumscribere velle in his rebus, quarum usum exempla Majorum ipsis concedunt. Consideret ergo, quàm importuno tempore odiosa & nunquam anteà mota quæstio concitetur, efficiátque ut alio tempore hæc discutienda reponatur. Certè variis, & quidem odiosis mundi interpretationibus expositum erit, cur hoc tempore, hac occasione, lis hæc excitetur, de quâ præmoniti Principes Christiani anteà nunquam fuerint? Cur ab exclusione, cur cum dedecore Cardinalis, ac Primatis Hungariæ inchoëtur? Ego quidem jam ad sacram Majestatem hac de re scripsi, statim ac publicationem ex aula Sanctitatis suæ factam intellexi; quidquid sacra Majestas hac in re mihi injunxerit, punctualiter exequar. Interim tamen coram Eminentia V. protestor me nihil indignum admisisse, ob quod legatione à Cæsare mihi commissa exui merear, sed neque consentire me posse, aut debere, ut authoritas sacræ Majestatis imminuatur, quod usus & exempla Cæsarum ac Regum roborârunt. Atque idcircò me tantisper pro Cæsareo Legato, vel Oratore, vel Ambasciatore (hæc enim omnia idem significare usus probat) gerere velle, donec à Sacra Cæsarea Majestate contrarium fuerit ordinatum. Neque existimo Sanctitati suæ ingratum fore, si sensim coram singulis EE. Cardinalibus hæc eadem repetiero, cùm aliter nec honori meo consulere, nec Cæsaris indignationem evadere possim. Hactenus Epistola Pazmanij Cardinalis, quæ tamen nihil operata est. Exinde aliæ ejusdem tenoris ad singulos Cardinalium datæ, qui Pazmanij causam æquam censentes & agnoscentes, apud Pontificem institerunt, ut res aliquo modo sine læsione Cæsaris, aut præjudicio Cardinalis componeretur: sed in cassum, nam Pontifex in sua sententia firmus permansit. *His rationibus Pontifex minimè motus, in sententia permansit.*

Quapropter cùm Cardinalis nihil se profecturum animadverteret, facta, solemni protestatione, discessum insalutatis ferè omnibus adornavit. Post Cardinalis abitum Pontifex, ne Cæsarem offenderet, circa decimas anticipatè exigendas, & Imperatori pro belli continuatione transmittendas, usus est ejusdem Cardinalis consilio, prorsus eo modò, quo id ille proposuerat. Fœdus autem à Cardinale oblatum, inter Catholicos Principes ineundum, & à Pontifice non admissum, inter reliqua continebat, *quòd unusquisque Confœderatorum obstringeret sese ad ratam partem contributionis usque in finem hujus belli, illiúsque fœderis Caput & Princeps diceretur summus Pontifex, qui nec ipse à fœdere pro libitu suo recedere posset.* Id quod Pontifici integrum non est visum. *Pazmanius Româ discedit.* *Pontifex fœdus à Pazmanio oblatum non admittit.*

Cardinalis itaque Pazmanius, quamvis re infecta rediret, benignè tamen à Cæsare receptus fuit, illiúsque opera & consilio cum

In Hungariã reversus, Deo, Ecclesiæ, ac Regno studet.

emolumento usus est, præsertim Hungaris rerum novandarum cupidis in officio retinendis, quam provinciam ille obire, & Ecclesiæ suæ præesse simul commodè poterat. Ultrà hæc (quod æternæ Pazmanio laudi dabitur) hæreses profligavit tum pro suggestu publico in Templis; tum privatis congressibus, tum scriptis præclarissimis lucubrationibus. Cleri Hungarici quàm exactissimam formam instituit, legibus, censura, Synodis, disciplinâ, repurgatione morum, ipse integritate venerabilis, disciplinæ rigore formidandus, honoris divini studio servidus.

Præclara ejus Opera commemorat Oldoinus.

Continuator Ciaconij Oldoinus, ejus pietatis ac munificentiæ monumenta in hæc verba commemorat: *Ædificia sacra regiis penè impensis instauravit, aut excitavit: Cœnobium D. Claræ, & Societatis Collegium Possonii, quod & congruenti annuo censu dotavit: Asceterium S. Francisci in arce nova; insuper Taurinense Collegium Societatis JESU adjuvit; Hemonense restituit; Tirnaviense locupletavit. Collegia educandæ juventuti; & Cleri Hungarici Seminarium Viennæ, & Tirnaviæ fundavit.*

Ejus obitus.

Fractus denique corporis ægritudine magis quàm senio, obijt beato fine Possonij in municipio Diœcesis suæ die 19. Martij Anno salutis nostræ 1637. Annos natus sexaginta quatuor.

Eximius Deiparæ Virginis cultor.

Beatissimæ Virgini MARIÆ ab ipsa infantia mirè addictus ingenuè fassus est, se à puero innumera beneficia è liberalissima Dei manu ejusdem Virginis interventu impetrasse. At triumphabat lætitia plenus, quod Varadini, id est in ea Urbe natus esset, quam S. Ladislaus Rex Hungariæ, ipsius cœlestis Reginæ jussu extruxisset, & nobilissimâ Basilicâ, eidem Virgini dicatâ, illustrasset.

Cathedralis Ecclesiæ & Academiæ Tirnaviensis auctor.

Civitatem Tirnaviensem in Hungaria, Æde Cathedrali de novo extructa, insignique Academia auxit, quam sub potenti ejusdem Virginis patrocinio constitutam voluit. Sigilli inscriptio; *Patrona Hungariæ, Mater universitatis Tirnaviensis.* Scutum ejusdem Academiæ, ipsa Virgo sedens, parvulum sinu complexa, occupat, qui laureatum librum tenet: ad pedes verò Virginis sunt insignia Regni Hungariæ, ac tres pennæ Petri Cardinalis Pazmanij fundatoris.

Ejus insignia & varia scripta.

Edidit vir doctissimus Conciones in Evangelia omnium Dominicarum, & aliquot festorum per annum: quas ex Hungarico in Latinum transtulit Joannes Nadasi S. J.

Libellum Precatorium linguâ vernaculâ.

Rationes decem Apodicticas, quibus vanitas Lutheranæ hæresis ad oculum demonstratur.

Libellum Anonymum quinque Epistolarum contra Petrum Alvinczum virulentum hæreticum Prædicantem.

Responsionem Christianam de Cultu Sanctorum, & eorum pro nobis intercessione.

Responsionem ad librum Petri Alvinczi.

Consultationem de Fide capessenda.

Hodegum, seu Ducem ad veritatem.

Ap-

Appendicem ad libellum quinque Epistolarum contra Fridericum Balduinum.

Lene Medicamentum civitati Varadinensi exhibitum adversus morsus luporum, cum defensione Libri de Scriptura sacra, & Ecclesia, scripti ab Archiepiscopo Strigoniensi.

Rationes ob quas meritò nobilis quidam à novis Sectis ad veram fidem transierit.

Translationem Thomæ de Kempis de Imit. Christi in linguam Hungaricam.

Diatribam Theologicam de visibili Christi in terris Ecclesia.

Periculum Papporum Apologiæ, Solensis Conciliabuli, in quo Prædicantes Jura Ecclesiæ Catholicæ, & dogmata infringere ausi fuerant.

Logos Alogos contra Vellicatores Periculi Papporum.

Appendicem, quo Anonymi Sycophantæ criminationes in Pontificem Maximum Rythmis Pannonicis conceptæ, vulgantur, & exploduntur.

Vindicias Ecclesiasticas adversùs Decreta Principis Betlen in Clerum Hungariæ edita.

Acta & Decreta Synodi Diœcesanæ Strigoniensis celebratæ Tirnaviæ die 4. Octob. anno 1629.

Dissertationem, an unum aliquid ex omnibus Lutheranis dogmatibus Romanæ Ecclesiæ adversantibus Scriptura sacra contineat?

Agunt de eo Andreas Victorellus & Oldoinus in addit. ad Ciaconium. Johannes Rho in hist. Virt. ac Vitiorum. Auctor vitæ sancti Januarij. Marraccius in Purp. & Biblioth. Script. Soc. JEsu. Theod. Amydenius in vita. Hieremias Drexelius S. J. in Nuncupatione libri select. Virtutum.

ANNO 1623.

SEDENTE URBANO VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

GREGORIO NARO
S. R. E. CARDINALE.

GREGORIUS Narus patritius Romanus Fabritij Nari primariæ nobilitatis, ac summæ probitatis viri ex Olympia Lantes lectissima conjuge filius in lucem venit anno salutis 1581. Octavo Kalendas Novembris. XXIV.

Romæ perfectis Humanitatis, ut vocant, studijs, Perusiam se contulit ad Legales disciplinas hauriendas, quibus diligenter excultus ac 5. Kalendas Octobris anno 1605. ab Andrea Moriconio clarissimo viro doctoris laurea ornatus, non sine plausu ad urbem rediens, Referendarijs utriusque Signaturæ primò à Clem. VIII. cameræ deinde Apostolicæ Clericis à Paulo V. adscriptus est. Paulum

Laureâ Doctorali ornatus, Referendariis Signaturæ, ac Clericis Cameræ Apost. adscribitur.

enim Gregorius propinqua cognatione attingebat, eò quòd Virginia matris ipsius soror Joan. Baptistæ Burghesio Pontificis fratri nupta esset. Gregorius Vix inter Referendarios cooptatus, eam de se spem dedit, quæ natalibus, parentúmque virtuti, ac optimæ educationi responderet.

Annonæ præfecturâ; Cameræ Auditoris munere; purpurâ, ac Infulâ Reatinâ insignitur.

Sub Urbano VIII. ob egregias animi dotes Annonæ præfectus, mox ejusdem Cameræ Auditor declaratur. Anno verò 1629. decimo tertio Kalend. Decembris sacro Senatui cum Titulo Presbyteri Cardinalis Sanctorum Quirici & Julittæ primò, deinde S. Mariæ de Pace adlegitur. Progressu temporis Episcopus Reatinæ Ecclesiæ electus, inter Patres Congregationum de Propaganda fide, sacræ Consultæ, Episcoporum, & Regularium, Fabricæ S. Petri, ejusdem Pontificis jussu, connumeratur. Ad has amplissimas ab Urbano obtinendas dignitates non parum attulit auxilij Bernardini fratris cum Pontifice in Gallijs, dum Nuncium Apostolicum ibidem ageret, contracta familiaritas. Indiget enim etiam virtus obstetrice fortuna: ut Horatius sapienter ait.

Reate in ipso sui Pontificatûs primordio extinguitur. Corpus Romam defertur, ac sepelitur.

Reate profectus ad gregem sibi commissum personaliter pascendum, in ipso ferè Episcopatûs ingressu periculosa febri corripitur, multos post dies, accedente calculi dolore) rebus humanis vir longiore vita dignus eripitur die 7. Mensis Augusti anno salutis 1634. ætatis quinquagesimo tertio. Cadaver Romam relatum Bernardinus Narus frater Mompei Marchio in Sacello gentilitio S. Mariæ super Minervam cum sequenti Epitaphio recondidit.

D. O. M.

Ejus Epitaphium.

GREGORIUS NARUS PATRITIUS ROMANUS
A Paulo V. Apostolicæ Cameræ Clericus; ab Urbano VIII. Primùm ejusdem Cameræ Auditor, deinde S. R. E. Cardinalis summa bonorum omnium approbatione creatus, Reatinæ tandem Ecclesiæ præficitur; cujus gerendæ felix dum capit exordium, vitæ diem clausit extremum Anno Domini M.DC.XXXIV. Mense Augusto die VII. Ætatis suæ Anno LIII.
BERNARDINUS NARUS Fratri Opt. posuit.

Commendatur maximè ab Humanitate, & justitia.

In Magistratibus, quos gessit Gregorius noster, infractum ad justitiam animum semper ostendit. Emicabat in illo mira in omnes Ordines humanitas; ita ut nemo (quæ magna viri laus est) vel depressæ justitiæ, vel negati honoris aut obsequij tristis ab eo discederet: visúmque ferè miraculum, quòd in supremi Magistratûs administratione, nullæ, ut assolent, contra eum unquam porrectæ querelæ, nulli exorti malevolorum motus, nempe quia omnibus idem, hoc est, æquus, benevolus, comis.

Agunt de eo Andreas Victorellus & Oldoinus in addit. ad Ciac. Ferdinandus Ughellius in Italia sacra, Theodorus Amydenius in vita, & nonnulli alii.

ANNO

ANNO 1623.

SEDENTE URBANO VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

THEODORO TRIVULTIO S. R. E. CARDINALE.

THEODORUS Trivultius nobilis Mediolanensis Theodori XXV. Principis Trivultij, & Catharinæ Gongazæ filius anno salutis 1597. natus, adhuc puer patrem in Belgio pro Rege Catholico militantem, ac strenuè occumbentem amisit. Sub matris pijssimæ Principis tutela literis politioribus, ac pietate Christiano juvene digna imbutus, ætatem primam omni labe expertem in paterna domo magna cum laude traduxit. Major factus maximorum Principum, sanguine sibi conjunctorum, Vincentij videlicet Primi Mantuæ, & Francisci Mariæ Urbini Ducum decantatas aulas invisit. Juvenis avorum gloriam in castris æmulatus, ad Philippi III. Hispaniarum Regis commodum suis expensis duas Equitum nobilium turmas collegit, & ipso Philippo Rege pronubo in uxorem duxit primigeniam Bavariæ Ducis filiam, quæ post primum virilis sexûs partum magno ipsius dolore & mœrore juvenis admodùm è vita migravit. Cæsarei postmodùm Oratoris & Curatoris munus ad Italiæ Principes pro bello Hungarico gerens, tanta peritia, tantoque rerum emolumento illud peregit, ut Ferdinandus II. Imperator eidem, suisque hæredibus Musocci & Vallis Mesolcinæ Principatum in præmium strenuè navatæ operæ concesserit.

Patre in ipsa pueritia ex ordio amisso, sub matris tutela pietate, & literis imbuitur. Philippo III. militans, Bavariæ Ducis filiam ducit uxorẽ, quâ amissâ Cæsaris se se obsequijs addicit cum incremento rerum suarum.

Post uxoris obitum ad avitam suæ Gentis laudem adspirans, exclusis plurium illustrium fœminarum nuptijs (cùm nullam primæ similem sibi contingere posse palàm affirmaret) sacro cœlibatui se addixit. Doctoratûs itaque laurea ob egregiam Jurisprudentiæ cognitionem ornatus, & clericali indutus veste; Cameræ Apostolicæ clericatum, & Protonotarij honorem in Curia Romana sub Urbano VIII. primò obtinuit, deinde purpuram cum titulo Diaconi Cardinalis S. Cæsarij, annos natus nonnisi triginta duos. Exinde Sedis Apostolicæ Legatus in Hispaniam se contulit, quo munere ad instantiam Regis Catholici dimisso, annuente Pontifice Prorex Aragoniæ, Siciliæ, & Sardiniæ Regnis maxima cùm populi, tum Regis satisfactione præsedit.

Inde cœlibatum eligens, locatâ studijs cum laude & laurea operâ, Cardinalis primùm, tum Legatus Hispaniæ, ac Aragoniæ &c. declaratur.

Non multò pòst ejusdem Regis favore Mediolanensis Prætor declaratus, summa vigilantia illius Dominij Urbes ab armis hostium defendit; ipsemet suppetias tulit, & licèt ægrotus, munitiones nihilominùs Urbis, vehiculo usus, invisit; Ducibus ferè exanimis animum & spiritus addidit, omnésque ad regium jus contra hostes propugnandum strenuè invitavit. Valentior factus in aula Romana, Catholici Regis jussu, munus Oratoris, & Equitum Hiero-

Creatus Mediolanensis Prætor, Urbem, & ditionem strenuè defendit.

 soly-

Oratoris Catholici munere fungitur.

solymorum patrocinium cum laude gessit. Interfuit bis Comitijs pontificijs, illis videlicet, in quibus sacra Tiara ornati sunt Innocentius X. & Alexander VII.

Mediolanū reversus, nō admodùm senex moritur.

Româ valetudinarius post Comitia Mediolanum reversus, ibidem virili agone è vita migravit initio mensis Martij anno salutis 1657. cùm ætatis suæ annum ageret sextum, seu (ut alij volunt) nonum, supra quinquagesimum: cui Publico funere Mediolanenses grati animi ergò justa persolverunt, in quibus Alexander Porrus Episcopus Bobiensis laudes ejus eleganti oratione funebri perstrinxit.

Magnis laudibus à viris doctis celebratur.

Huic Cardinali plures doctrina præstantes viri varias suas lucubrationes cum elogijs inscripsêre, quorum nomina accurato ordine recenset Augustinus Oldoinus in notis ad Ciaconium. Comes Galleazzus Gualdus in Theatro virorum illustrium ejusdem effigiem adjecto eleganti elogio, quo *Vir armis & scientijs clarus* pronuntiatur, expressit.

Laudant Eum Andreas Victorellus & Oldoinus in addition. ad Ciaconium. Victorius Siri in Mercurio. Petrus Capriata in Historia Mercurius Veridicus. Gualdus in Theat. Vir. illustr. Jacobus Lampugnanus S. J. in Præfat. ad Orat. de Christi Passione. & alij plures.

ANNO 1623.

SEDENTE URBANO VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

DIDACO GUZMANIO
S. R. E. CARDINALE.

XXVI.

Ob præstantes animi dotes, in familiam regiam adlectus, paulò pòst Infula Hispalensi & purpura decoratur.

DIdacus Guzmanius de Haro Hispanus, natus anno numeri Christiani 1606. ob excelsam generis nobilitatem, qua Reges ipsos Catholicos vinculo affinitatis contingebat, & præstantem cujuscunque literaturæ, ac linguarum cognitionem, in familiam regiam adlectus est à Philippo IV. Inde ad Archiepiscopales Infulas Hispalenses translatus, quum munere suo summa cum integritate fungeretur, ad preces ejusdem Regis, sacro Cardinalium Collegio ab Urbano VIII. anno 1629. die 19. Novembris adscribitur, non tamen nisi anno sequenti die 15. Julij absens evulgatur.

Juvenis annorum 25. Anconæ subitò morbo surripitur.

Hic Reginæ Hungariæ ad maritum ex Hispania proficiscenti anno 1630. comes itineris datus à Rege, Anconæ in Piceno, antequam naves conscenderet, subitò prostratus morbo, vitam juvenis virtute non annis gravidam terminavit die 21. Januarij Anno 1631. Dum interim splendidissima ei Romæ (ubi moraturus erat) pararetur aula. Ita mortales deluduntur à fatis! Urbem, quam habitare avebat, non vidit. Sepelitur Anconæ præclarissimus Princeps apud Patres Societatis JESU in temporario monumento. Cui

Sepelitur ibidem ad Patres Soc. JESU.

qui-

quidam ex doctis familiaribus geminum hoc inscripsit epitaphium, lectu non indignum.

Vertitur in terram lapsus sub viscere terræ,
Viscere qui terra natus ad alta fuit.
Ascendit, occiditque simul, cursúque sub uno
Vivens, & moriens hic cadit, atque volat.

Aliud.

Si quid habet tellus, quod possit denique flere,
Nil majus tanto nunc habet ipsa viro.
Nam perijt juvenis viridi sub flore juventæ,
Cui flos & fructus nec fuit omnis idem.

Fidus & doctus familiaris eidem his versibus parentavit.

Confundunt aliqui Cardinalem hunc cum Henrico Guzmanio æquè Cardinali sub Urbano VIII. (de quo nos superiùs n.14.) & quæ unius sunt, magno errore alteri adscribunt. Prior quinquennio fermè Didacum nostrum morte præcessit. Erant verò ambo genere, nobilitate, ætate, dignitate, virtutibus, literis, ac morte ipsa sibi perquàm simillimi, sic ut facilè incurioso scriptori ob horum omnium paritatem, unus, non duo credi possent.

Malè à quibusdam cũ alio Guzmanio Carden. confunditur.

Agunt de eo Bisaccionus in memorijs Historicis. Andreas Victorellus & Oldoinus in addit. ad Ciac. Theodorus Amydenius in Vita.

ANNO 1623.

SEDENTE URBANO VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

JOANNE ALBERTO POLONIÆ PRINCIPE. S. R. E. CARDINALE.

XXVII.

JOANNES Albertus Sigismundi III. Poloniæ Regis ex Constantia Austriaca filius, Uladislai IV. & Joannis Casimiri V. Poloniæ & Sueciæ Regum frater, generis splendorem, quem à parentibus acceperat, egregijs animi corporísque virtutibus mirum in modum adauxit, quas vel ore suo præferebat ad dignitatem summam composito, conformatione item lineamentorum, atque ipsâ rectâ & excelsâ corporis staturâ, summâque in incessu, & statu, & sessione, atque in omni corporis motu gravitate: ut quo genere, quibus divitijs, quibus honoribus præditus fuerat, intuentibus facilè quidem esset conjicere.

Vir regio sanguine, præclaris animi, corporisque virtutibus illustris.

Ad hæc corporis, animi, & fortunæ bona virtutes adjunxit quamplurimas, tanta nobilitatis laude dignissimas, quibus se magis clarum, illustrémque reddidit mortalibus omnibus, cùm quibus egit, atque versatus est. Nam se cunctis comem, benignum, liberalem, & (ut paucis dicam) regiè munificum præbuit. Neque verò quicquam potiùs illi fuit, quàm divitias, quas

Comis, benignus, ac liberalis in omnes.

larga

Divitias nõ vanitati, sed charitati consecrat.

larga manu à Deo receperat, non ad ornatum regium, non ad alendam splendidè familiam, sed ad pietatis actiones, atque ad officia charitatis & misericordiæ præstanda liberaliter conferre. Quam ob rem ædes ejus semper inopum, egentium, pupillorum & viduarum multitudine celebrabantur. Nunquam janua, nunquam vestibula vacabant horum frequentiâ, qui nullo tempore vacui, aut indonati dimittebantur. Ad has virtutes accedebat eruditio insignis, sacrorum librorum lectio continua, & consuetudo rei divinæ singulis diebus audiendæ non interrupta. Maximæ quoque illi curæ fuit, conscientiam per confessionem singulis celebrioribus Sanctorum ferijs per anni circulum redeuntibus expiare.

Eruditione, ac pietate refulget.

Infulâ Cracoviensi ac purpurâ ornatur.

Tot ac tantis virtutibus coruscus Albertus, non solùm Archiepiscopatu Cracoviensi, quem consecutus est, sed & purpurâ Vaticanâ, quam bonorum omnium votis, ac plausibus ab Urbano VIII. die 20. Decembris anni 1633. accepit, dignus judicatus est. Romam purpuratus Princeps nunquam vidit, hinc titulo, præsentibus à Pontifice dari solito, caruit. Anno ab accepta Purpura decurso, in morbum medicis ignotum incidens, post suscepta nostræ religionis mysteria, mortem obijt vitæ integerrimè transactæ consentaneam. Animam exhalavit Cracoviæ die 29. Decembris anno à partu Virginis 1634. Ubi ad funus conclamatum est, nemo unus fuit, qui non ex præacerbo illius fato dolorem conceperit gravissimum: omnes lugebant Principem optimum; docti Mœcenatem liberalissimum; subditi præsidium maximum; Clerus exemplar exactissimum; pauperes patrem munificentissimum; Regia decus splendidissimum; Urbs tota Pastorem vigilantissimum. Tantùm valet in subditorum animis erga supremos Principes excitatus amor, ut mortuos æquè ac vivos omnibus officijs & honoribus tanquam homines cœlo lapsos, prosequantur.

Morbo medicis ignoto extinguitur.

Publico luctu defletur Princeps optimus.

Quæ ediderit?

Edidit egregia statuta pro decore Cleri ac
populi Cracoviensis: quibus ad vitam honestè
instituendam nihil salubrius reperiri potest.
Edidit etiam Rituale Pastorum, pro animarum,
& Ecclesiarum diœcesanarum directione.

Celebratur ab Urbano VIII. in diplomate pro purpura ad ipsum dato. Ab Andrea Victorello, & Augustino Oldomo in additionibus ad Ciaconium, & à nonnullis alijs.

ANNO

ANNO 1623.

SEDENTE URBANO VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

AUGUSTINO OREGIO
S. R. E. CARDINALE.

XXVIII.

Honestu, sed minus opulentis parentibus ortus, ad excolendum pietate & literis animum Romam mittitur.

AUGUSTINUS Oregius, Italus, in ea Æmiliæ parte, quæ Magno Duci subjecta finitimam attingit Hetruriam, in Oppido S. Sophiæ ortus est anno humanæ salutis 1577. Ejus parentes, virtutibus quàm opibus florentiores, adolescentem domi omni pietate excultum, annum ætatis agentem septimum decimum Romam eo fine misêre, ut natum in gremio S. Sophiæ ingenium, moribus & literis erudiret, in Urbe Sanctitatis & sapientiæ magistrâ; atque adeò generis obscuritatem, morum præstantia, doctrinæque radijs illustraret.

Studijs egregio cum profectu vacat.

Impudicam mulierem, eum ad Venerem sollicitantem, feminudus fugit.

In Romano Collegio Societatis JESU uno anno non unam inferioris literaturæ classem emensus, præstanti ingenio & indole omnibus non modò condiscipulis, sed & præceptoribus summæ fuit admirationi & amori. Quo tempore vafer humani generis hostis inchöatam in adolescentis animo divinæ sapientiæ domum evertere conatus est. Honesta in domo, in qua degebat Augustinus, Ægyptiacæ furiæ gemellam nactus est fœminam, Josepho ipse casto simillimus: vestem siquidem, dormúmque intempesta nocte præcipiti fuga relinquens, impuras Harpyæ manus seminudus effugit: hyeme tamen Boreâque per eam noctem atrociùs sævientibus, horas complures sub dio pernoctare coäctus est; lætissimus intereà, quòd per incommoda corporis thesaurum animi publica servâsset in via, qui latronem habuerat in domo. Rescivit nobile facinus Robertus Cardinalis Bellarminus; &, ut erat æstimator optimus optimorum, eximiam virtutum frugem in tenera semente præsagiens perhumaniter ad se evocatum adolescentem, nobilium in corona pluribus collaudat, laudatúmque ab hospitio illo, in quo Venus latitabat, ad securiorem domum S. Annæ traducit, eo tempore Italicæ nobilitatis in Urbe convictum lectissimum. Habuit Oregius in Philosophia Præceptorem Andream Eudemon-Joannem; in Theologia verò Petrum Asdrubalem, & Mutium Vitellescum, ex quibus priores duo doctis libris conspicui, tertius etiam Universæ Societatis JESU regimine clarus.

Factum laudat Bellarminus, atque Juvenis pudori consulit.

Romæ confectis studijs triplici do-

Humanæ Divinæque Philosophiæ studijs in Collegio magnâ cum pietatis, ingeniique famâ peractis, ad Cæsareum & Pontificium jus ediscendum toto pectore in Academia Romana incubuit; brevíque in Aula principe Romanæ sapientiæ,

Ñtra lilaureâ ornatur. Sacris initiatus primitias celebrat.

Philosophiæ simul ac Theologiæ, & Juris Utriusque Magisterium eadem die, omnium applausu unus accepit. A doctrinarum insignibus, suggestúque, ad aram statim initiatus sacerdos primam immortali DEO hostiam immolavit. Ita ille studijs suis Sacerdotio coronatis, in animi domum, quàm in casto Numinis timore fundatam multiplici virtutum ac doctrinarum apparatu exornaverat, habitatricem è cœlo sapientiam accersivit.

Theologiam publicè interpretatur.

Faventiæ primùm Bellarmini favore Canonicatum adeptus, sacra Theologiæ mysteria ibidem magno juventutis accursu publicè interpretatus est. Sed in Urbe virtutis & doctrinæ famâ jam celebris factus, passim à magni nominis Principibus, & à purpuratis etiam Patribus, uti Theologus insignis, amplis honestísque stipendijs expetebatur ad cathedram. Omnibus tamen modestè apud alios recusatis honorum præmijs, uni Maphæo Cardinali Barberino, id temporis Bononiæ Legato, humaniter invitanti, se Theologum consecrare, non modo non recusavit, sed etiam hoc obire munus apud ejusmodi Principem, qui doctrina omnibus antestaret, honoris & beneficij loco duxit. Interrogatus ab amico, *cur alijs omissis tanta alacritate Barberino se se consecraverit?* candidè respondit: *Trahor à tanti Principis humanitate, cujus domus mihi videtur sacrarium literarum, & literatorum commune profugium. Ingenuos honestósque famulos in ea profilijs haberi; magnum in ea bonis ingenijs, & doctrinæ, majorem bonis moribus & pietati locum esse. Properare proptereà se non in Apum domum, sed in Musarum & Virtutum scholam, non ad dominum, sed ad præceptorem, & parentem.* Tale responsum verum fuisse comprobavit eventus.

A pluribus ad obsequia expetitus, uni se Maphæo Barberino addicit: quòd is omnibus pietate, & doctrinâ præstaret.

In Maphæi contubernio proficit.

Siquidem in Barberini familia licèt Oregius nunquam se gesserit ultra famuli modum, Barberino tamen Principi amicorum in numero semper fuit. Græcè scribentem ferè quotidiè Principem, atque disputantem Dominum ita diligenter audiebat Oregius, ut ignarus anteà Græcarum literarum, ex horis illis Atticis, Aristotelis de anima libros obscurissimos non solùm intelligere, sed & interpretari atque in Latinam linguam non sine laude transferre, doctissimisque commentarijs illustrare cœperit. Id quod doctis, ut summæ fuit admirationi, sic magno etiam emolumento cessit. Theologiæ, Canonúmque dumtaxat contemplatricem cognitionem adeptus erat Oregius in scholis; at ex Barberini Cardinalis consuetudine, monitísque operosam Theologiæ speculatricis actionem, & frugiferum sacrorum Canonum usum, se quotidiè didicisse testatus est.

Aristotelem de Anima vertit, & commentarijs illustrat.

A Maphæo ad Pontificatum assumpto, maximis Ecclesiæ negotijs admovetur.

Inter hæc Maphæus Cardinalis Barberinus quinquaginta Patrum suffragijs die 19. Julij anni 1623. in demortui locum Gregorij suffectus, dictúsque Urbanus VIII. nihil antiquius habuit, quàm Oregium ingenio, pietate, & doctrina pollentem Pontificis Romani Theologum dicere. Illum ad arcanum inquisitionis sacræ forum, & Sacrorum Rituum Senatum, ad Episcoporum exa-

examen, ad Regum omnium negotia unum adhibuit. Illi nobilium librorum censuram; illi quæstiones omnes inenodabiles, & gravissimarum consilia rerum commisit: ille denique unus Principis cubiculo, pectoríque frequentissimus aderat, quia fidissimus. Amabat in eo summam erga Pontificiam majestatem reverentiam & amorem Urbanus, paremque suspiciebat sentiendi candorem, & dicendi libertatem, qua duce, perpetuâ Pontifici veritas constabat.

Ab eodem purpurâ & Episcopatu Beneventano donatur.

His moribus allectus Urbanus, dudum promeritam purpuram Oregio dedit quarto kalend. Decembris anno salutis humanæ 1633. Accepto proximis in ædibus novæ dignitatis nuncio, codicillis à purpuratis Patribus *Eminentissimi* nomine salutatus, institutam cum Cæsare à Bosco Societatis JESU Theologo disputationem interrumpere noluit, sed in eodem loci vestigio, habitúque oris eandem per horæ fermè spatium altâ cum animi pace prosequutus est: adeò erat illi pretiosior sapientiæ cura, quam purpura. Ornatus unà cum purpura infulis Beneventanis, titulum presbyteri Cardinalis Ecclesiæ S. Sixti (aliàs Tigridis) accepit.

Cardinalis renuntiatus, nihil remittit de studijs. Ejus vivendi ratio.

Cardinalis itaque & Archiepiscopus Beneventanus creatus, dictandis ut anteà Theologiæ Commentarijs antelucanis horas, ut minimùm duas; reliquum temporis sacris precationibus, pietatique, tum privatæ ac publicæ Ecclesiæ muneribus impendebat. Omne tempus, quod non rebus sacris, aut litteris impertiret, perire arbitrabatur: somni semper parcissimus, ad lectulum lucernam & libros; ad mensam verò, tanquam intelligentiæ panem & verbum vitæ sacram Scripturam adhibuit. Quotidianum illi prandium, non ferculis, sed duodecim lectionibus producebatur interdum. Brevior erat cœna, in qua aut ex Divo Thoma, vel ex Toleto, vel ex Baronio, vel aliquid ex sacris Concilijs legebatur. Ex his epulis Oregius refici se, similémque cœlitibus voluptatem haurire dicebat.

Domui suæ prudenter præest.

Ubi renuntiatus est Archiepiscopus, illud Pauli ad Timotheum identidem usurpabat oraculum: *Qui domui suæ præesse nescit, quomodo Ecclesiæ DEi diligentiam habebit?* Catechesim igitur, domesticásque conciunculas, ferè quotidianas habebat ad famulos, quos amanter & diligenter instructos singulis mensibus ad sacram confessionem, & ad augustissimam Eucharistiam pro imperio jubebat accedere. Ejus in ædibus pro alea, ludísque, Rosaria sacra, piósque libellos familia decurrebat; pro clamoribus, & otiosis obtrectationibus Aulicorum, aut silentium, aut preces, aut sacræ collationes erant. Ad exemplum Domini, domus ipsa se componebat, quem cernebat ad aram immolare quotidie, & in cubiculo vel orare, vel studere. Quo fiebat, ut prudentes viri, qui ad Cardinalem salutandum accederent, eam non aulam, sed familiæ religiosæ domum appellarent.

Familiam alit pietate & virtutibus conspicuam.

Beneventanis suum ad eos adventũ literis significat.

Ad Beneventanos suæ jam fidei commissos pastoralem ab Urbe dedit epistolam, in qua disertè pollicebatur propediem se venturum, & apud eos ad obitum usque firmiter mansurum. Quare ne Urbani quidem benignissimi Principis indulgentiâ, neque charitate Urbis retineri, neque tempestate imbrium deterreti potuit, quin summa hyeme ad promissum diem itineri periculoso, lutulentóque crederet se. *Devorandam enim*, ajebat, *Pastori viam, quamvis malam, pro gregis bono.*

Munere suo pastorali sanctè & integrè perfungitur.

Beneventum accedentem, cum populo, Cleróque Beneventana nobilitas, tanquam missum sibi de cœlo Pastorem, faustis exceptum acclamationibus ad palatium, Templúmque venerabunda deduxit. Primus labor Archiepiscopi fuit, innumerabilem puberum multitudinem festis, profestisque diebus oleo sacræ Confirmationis oblinire: Ad hos, dispertitis horis, classibúsque confluentes; (ut ritè sanctéque tingerentur) eadem die plusculas conciones habere: tum quidquid inde sacris supererat ministerijs, actis publicis, causisque cognoscendis impendere: Unus idem omnium examini candidatorum adesse semper, & prodesse: Unus, seu solemnia sacra perageret, seu sacros Ordines, & Sacramenta conferret, insolito perfundi gaudio; & inter divina mysteria præter morem ardere animo, vultúque lachrymis etiam admirabili quadam & perenni suavitate manantibus, colliquescere. Prægustabat enim animus jam tum beatæ æternitatis dulcedinem; & mortalitatis ab exilio, vicinior patriæ factus, guttam aliquam ex divinæ torrente voluptatis hauriebat.

Lethali febre correptus animi, non corporis curam habendam asserit.

Hæc agentem, aliáque multò majora pro salute gregis meditantem improvisa febris, acerbis armata alvi torminibus arripuit. Præsensit illicò se à Pastorum Principe è custodia corporis evocari: Medicísque sollicitè (ut fit) alia atque alia remedia certatim obtrudentibus, Oregius *non de corpore perituro, sed de animo jam in Domum æternitatis abituro præsentissimam curam esse debere*, respondit. Itaque per iteratam levium quoque noxarum confessionem expiatus, Apostolorum Principum anniversario die, non sine dulcibus sinceræ lætitiæ lachrymis ultimum domestico in sacello sacrum litavit. Inde commeatum, & cœleste Viaticum à sanctis Apostolis petens, populóque benè precatus, ab Altari redivit ad lectulum, ex quo mortalium curis exutus, oleóque

Ritè munitus, animam cœlo consignât Beneventi.

excuntium injunctus, in Psalmos, precésque supplicantium sacerdotum evolavit in cœlum quarto Idus Julias anno salutis nostræ 1635. ætatis suæ quinquagesimo octavo. Collachrymantibus populis publico funere elatus, Beneventi in sua Cathedrali humatus est cum sequenti inscriptione.

D.O.M.

D. O. M.

AUGUSTINO TIT. S. SIXTI
PRESBYTERO CARDINALI OREGIO

Ejus epitaphium.

Viro innocentia vitæ probè spectato, ne dum virtutibus verùm cæteris scientiis, ac morum suavitate conspicuo: S. D. N. Urbani VIII. Theologo, intimo Cubiculario, Eleemosynis generali Præfecto, Sacræ & Universalis Inquisitionis Rom. fidelissimo Consultori, variis, arduisque muneribus egregiè functo; ab eodem Urbano ad sacram Purpuratorum dignitatem, & ad hanc insignem Beneventanam Metropolim ex meritis evecto, Anno ætatis LVIII. post purpuram decimo nono mense, die XII. Julij M. DC. XXXV. celebri orbita contumulato
Joannes Frater Nicolaus, & Joseph Nepos.

M. P. P.

Scripsit Augustinus plura, videlicet. *Ejus posthuma scripta.*

Explicationem Tractatûs Aristotelici de Anima.
Tractatum de Deo.
De Angelis.
De Trinitate.
De Incarnationis Mysterio.
De Hierarchia Ecclesiastica.
De Romano Pontifice.
De Universa Theologia.

Ejus ingenij claritas, facundia, soliditásque doctrinæ, & concinna brevitas à doctis multùm commendatur. Si Panegyrim scriberem; ejusdem in laudem plura doctissimorum hominum elogia congerere, & in medium afferre possem. Duo instar omnium erunt. Eminentissimus Sapientia ac purpura Bellarminus Augustinum Oregium *suum perpetuò Theologum:* eundem Urbanus VIII. *suum semper Bellarminum* appellavit. Oregium Cardinalem inter illos numerat Hippolytus Marraccius in sua Purpura Mariana, qui præcipuo singularique amoris affectu Deiparam Virginem MARIAM prosecuti sunt. *Bellarmino, atque Urbano VIII. magni æstimatus.*

Momoscopus superioris ævi nescio quis lividus & mendax de Cardinalibus Scriptor, *pauperrimi Spiritûs ac depressi animi* Oregium vocat. Deus bone! quommodo depressi animi, & inopis Spiritûs dicendus ille, qui solo virtutis; & eruditionis suffragio ad sublimes in Ecclesia Dei Infulas ac dignitates ascenderat? *Incedebat*, subdit ille, *timidus, vix solum attingens, ut super carbones ambulare videretur, pusillanimis, & iners.* Stulta loquitur iners ipse rationis obtrectator. Suffecerit dicere, placuisse Oregium Urbano Pontifici Sapientissimo, qui illum semper magni fecit; & in publico Consistorio cùm ei Biretum rubrum traderet, dixit; *Eris magnus in Ecclesia Dei; etenim manus Domini tecum est.* Cautus & prudens Princeps æquâ *Defenditur à lividi cujusdam detractoris calumniis.* *Urbano placuisse, laus magna est.*

 lance

lance homines (nullius maledici attentâ censurâ) pensitabat. Magnus igitur Augustinus jure dicendus est, dum tantus Princeps magni illum pendet: nec enim accessionem, vel de laudibus decessionem faciunt acidæ linguæ homines. Optamus nos, plures Oregio persimiles viros in Ecclesia Dei.

Agunt de eo Marius Vipera in Chronologia Archiep. Benevent. Ferdinandus Ughellius in Italia sacra. Andreas Victorellus & Augustinus Oldoinus in addit. ad Ciac. Urbani VIII, Litera, & alii.

ANNO 1623.

SEDENTE URBANO VIII. PONTIFICE MAXIMO.

DE

MARCO ANTONIO FRANCIOTTO S. R. E. CARDINALE.

XXIX. *Nobili ortus prosapia.* MARCUS Antonius Franciottus patriam fortitus est Lucam celeberrimam & antiquissimam Hetruriæ civitatem. Parentes habuit tam generis vetustate, quàm virtutis laude conspicuos, Curtium Franciottum & Claram Baltanam, ambos patricios Lucenses, & illustrium familiarum germina. Marcus Antonius (qui in lucem editus memoratur anno nostræ *A puero virtuti, ac pietati addictus.* salutis 1592.) vix à nutricis lacte depulsus, aversum à puerilibus nugis animum convertit ad studia pietatis. Cùm autem gravi morbo correptus langueret puer in lectulo, quo tempore se solum & sine arbitris animadvertit, collectis viribus è cubili prorepens, propter spondam, ut erat seminudus, positis humi genibus suavissima cœpit cum Deo miscere colloquia; neque à precibus anteà destitit, quam à genitrice casu superveniente tremebundus & frigidus in lectulum reponeretur. Perceptis in patria Latinæ linguæ *Bononiæ lauream doctoralem, & Cathedram suscipit.* rudimentis, ac politioribus literis, Bononiam Juri Cæsareo ac Pontificio operam daturus concessit. Ubi confecto multo cum profectu Jurisprudentiæ curriculo, doctoris lauream & magisterium cum laude recepit. In hac Urbe difficillimas sedavit dissensiones inter Artium auditores exortas, facili negotio Marcus Antonius juvenis adhuc, sed senili ornatus prudentia, composuit. Fœminam impudicam, ad labefactandam ejus animi constantiam in con- *Impudicam fœminam colapho fugat.* clave domesticum secretò immissam, colapho in faciem impacto fugavit.

Sub Paulo V. Prælati habitum indutus, sacrisque inauguratus, Protonotariorum de numero participantium Collegio adscri- *Variis functus dignitatibus augetur.* ptus est. Sub Gregorio XV. ob eminentem prudentiam & eruditionem Prætor electus, magnâ integritatis famâ Fabrianum, & Faventiam rexit. Ab Urbano VIII. inter Clericos Apostolicæ Cameræ coöptatus, Annonæ primò Præfectus, deinde Cameræ Auditor Generalis renuntiatur, quo munere functus est summo omnium plausu, ob rectitudinem in administranda omnibus justitia

ser-

ſervatam. Omnes, cujuscunque conditionis & ſortis eſſent, benignè auſcultabat, neminem excludebat: *Judex ſum*, ſæpè dicebat, *reum me procul dubio conſtituerem, ſi quempiam inauditum damnarem.* Aliquando litigantium parti, abſente alia, dicenti; *hoc eſſe evidens & clarum*; reſpondit, *nihil eſſe clarum & evidens Judici, inaudita contraria parte.* Hinc ob exactiſſimam juſtitiæ adminiſtrationem *Rectiſſimi Judicis* in Curia Romana apud omnes ſortitus eſt nomen. Quotidie diſſidentium querelas, lites, & altercationes à meridie uſque ad ſolis occaſum ſtans, & aperto capite excipiebat, eximia & ferè inaudita charitate onera ſubeundo Magiſtratûs, quem ex inſita animi moderatione mereri potiùs, quàm ambire maluerat.

Juſtitiæ, rectique tenax: Ejus in hanc rem præclara vox.

Talem ac tantum Virum Urbanus VIII. æquiſſimus meritorum librator, unicè dilectum Purpuratis Senatoribus adſcripſit anno 1633. non tamen evulgavit niſi anno 1637. die 30. Martij, qua die ipſum etiam Epiſcopum Lucenſem nominavit. Presbyteris Cardinalibus adlectus, obtentum S. Clementis Titulum, amore Virginis Deiparæ, cum illo S. Mariæ de Pace commutavit, quem deinceps, nullo alio admiſſo, ad extremum vitæ Spiritum retinuit. In Marci Antonij promotione ad purpuram, Michaël Angelus Tortigliani Lucenſis Poëta clarus *Gryphum Purpuratum* (alludens ad inſignia Cardinalis) evulgavit.

In Senatum Purpuratorum adlectus, Titulũ S. Mariæ de Pace, omni alio potiorem habet.

Legatus à latere, juſſu Urbani, rexit Romandiolam provinciam, ſeu Flaminiam: quo in munere, (licèt ſummâ illi juſtitiâ præeſſet) Pontifici cumulatè non ſatisfecit. Etenim cùm tunc temporis Odoardus Farneſius Dux Parmenſis armatus Eccleſiæ ſtatum in finibus legationis Cardinalis Franciotti, ſine ulla Legati repugnantia, invaſiſſet, urbem tamen nullam expugnaſſet, quarum conſervationi magna tum curâ invigilabat Legatus; Dux officij cauſa per ſubmiſſum nuncium Cardinalem ſalutavit, ſeque amicum Eccleſiæ futurum declaravit; eâdem humanitate per nuncium reſpondit Legatus, quæ non ſine commoti animi ſigno percepit Urbanus, ſuſpicatus, Legatum Odoardo Eccleſiæ hoſti clanculùm colluſiſſe: Verùm certiora paulò poſt edoctus, facilè placatus eſt.

Urbanum Pontificem offendit, quòd cum Duce Parmenſi, Eccleſiæ hoſte, communicare ſit viſus.

Peracta legatione Franciottus Lucam ad Eccleſiam ſibi commiſſam regendam profectus, illam diligentiſſimè luſtravit; pedibus ſæpè ſuis ad oppida inacceſſa, & quò equi eniti non poterant, progreſſus: tanto flagrabat amore ſalutis animarum. Habuit de jurisdictione Eccleſiaſtica cum Republica Lucenſi controverſias non leves: Romæ cùm ab Epiſcopo Judices ſtarent, cauſam illi ex æquo adjudicarunt; cùmque Reſpublica non cederet, arma Eccleſiaſtica contra illam diſtricta, & evulgata: res tamen poſteà, adnitente maximè Epiſcopo, amicè compoſita cum utriuſque partis ſatisfactione. Cardinalis autem anno poſt, cùm lis iterum, malorum inſtinctu, recrudeſceret, miſſo Eccleſiæ nuncio, Romam pacis amans receſſit. Qua in Urbe vitam duxit ſacrato Principe dignam. Aderat ſemper primus pontificij ſacelli functionibus, conciliiſque Purpuratorum: in pijs humanarum, divi-

Eccleſiam ſuam Lucenſem integerrimè moderatur.

Lites cum Lucenſibus ſuper Jurisdictione Eccleſiaſtica habet.

Ab Innocentio X. 500. aureis in singulos annos donatur.

divinarúmque commentationibus præibat omnibus. Quare Innocentius X. aureos illi quingentos annuæ pensionis hoc nomine attribuit, quòd in rebus præsertim Ecclesiasticis diligentiam & sedulitatem ostenderet singularem. Connumeratus inter Purpuratos Patres plurium Sacrorum cœtuum, tanta prudentia, facundia, gravitate, conscientia, & integritate sententias suas proferebat, ut reliqui Patrum, viri Sanctimonia moti, ejus in sententiam velut pedibus irent, nemóque facilè à mente Franciotti dissentiret, aut discreparet. Immò Innocentius ipse X. Romanus Pontifex, dum varijs de placitis admoneretur, sedulò, priusquàm sententiam suam ediceret, quærere consuevit, quid ea in re sensisset Franciottus Cardinalis: maximum in illius authoritate pondus esse arbitratus, in cujus suffragijs sanctitas pariter, & operosum studium emineret; non aliam in illius animo sollicitudinem aut politicam deprehendi asserens, quam quæ divino honori, & Ecclesiæ commodo consuleret. Hæc in publicis.

Magnæ apud omnes auctoritatis est.

Ejus sententiæ ipsi Pontifici plausibiles.

Eximius Virginis Deiparæ cultor.

Ejus sanctè vivendi ratio.

In privatis verò non minùs pius, & integer resplenduit: Eximio cum primis cultu Deiparentem Virginem, quoad vixit, prosequutus est. Titulum S. Mariæ de Pace, uti suprà diximus, splendidioribus alijs præhabens, semel assumptum nunquam dimisit. Pane solùm & aqua vires reficiebat, quotiescunque profesti dies ejusdem Virginis per anni circulum recurrebant. Binas quotidie horas contemplationi rerum divinarum statuerat: sacrum Psalmodiæ pensum, servato temporum ordine, de genu diebus singulis Deo persolvebat. Frequentissimè se flagellis usque ad sanguinis effusionem diverberabat: abhorrebat cum fœminis sermonem miscere, nisi alijs coram adstantibus, & affixis terræ luminibus. Obtulit quot diebus, etiam illo qui ei supremus illuxit, divinam cœlesti patri hostiam. Pauperes atque egenos, quos nonnisi filiorum nomine compellabat, unicè dilexit, ad quorum inopiam sublevandam, supra triginta aureorum millia, dum vixit, impendit.

Romæ piè obit.

Obijt denique vir sanctus, Deóque dilectus Romæ die 9. Februarij anno à partu sacro 1666. ætatis quarto supra septuagesimum. Sepultus jacet in Ecclesia nominis JESU patrum Societatis, cum sequenti elogio.

Ejus Epitaphium.

MARCO ANTONIO CARDINALI FRANCIOTTO
EPISCOPO LUCENSI
Qui Apostolicæ Cameræ Clericus & Gen. Auditor Ab Urbano VIII. Purpura admotus, & Flaminia è latere Legatus, mox gravissimis in Urbe de Repub. Christiana Consiliis ab Innocentio X. & Alexandro VII. adhibitus, uti summis mortalium prudentia & fide; sic infimis acceptus mansuetudine ac liberalitate decessit sanctissima vita sanctiori exitu,
Ætatis Anno LXXIV. Saculi M. DC. LXVI.

Quæ scripserit?

Elucubravit varia Opera, quibus cùm extrema manus desit, luce publica non sunt donata, extant verò inter M. SS. Familiæ suæ.

Huic

Huic Cardinali nobilissimi quique Scriptores partus suos nuncuparunt, ut videre est apud Augustinum Oldoinum Soc. J. in additionibus ad Ciaconium.

Celebrant eum Victorius Siri in Mem. Hist. Michaël Angelus Tortigliani in Grypho purpurato. Joan. Baptista Bottinus Lucensis in Orat. funeb. Bernardinus Oldoinus in Epitome Hist. Hieronymus Tetius in ædib. Barberinis. Ughellius in Tomo 8. Italiæ sacræ. Joannes Lucari S. J. in Orat. funebri & alii.

ANNO 1623.

SEDENTE URBANO. VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

ASCANIO PHILAMARINO
S. R. E. CARDINALE.

XXX.

ASCANIUS ex gente Philamarina, Neapoli non minùs feudorum titulis, quàm antiqua nobilitate clara, natus est anno salutis 1583. Hic Neapoli in omni virtutum ac literarum genere institutus, datâ Imperiali Pontificióque Juri diligenti operâ, doctoratûs lauream cum plausu in patria consecutus est. Relictâ patriâ Romam se contulit cum Ladislao Aquinate sibi & sanguine & singulari amore conjuncto, qui à Paulo V. ad sacram purpuram promotus (uti libro V. n. 94. in ejus vita retulimus) apud se, dum vixit, Ascanium non sine animi sui oblectamento retinuit. Mortuo sub annum 1621. Ladislao, arctissimam cum Maphæo Cardinali Barberino amicitiam contraxit, quæ pari animorum ratione in dies aucta, denique familiaritas evasit, non sine magna ejusdem Ascanij existimatione, & futuræ promotionis certissima spe. Nam Maphæus, extincto Gregorio XV. Purpuratorum suffragijs sub nomine Urbani VIII. in Petri solium evectus, mox Ascanium inter intimos Cubicularios, qui de numero Participantium appellantur, adlegit; ac post exactos nonnullos menses Francisci Cardinalis Barberini nepotis Cubiculi Præfectum (retentis tamen honore, habitu, alijsque præeminentijs, quibus frui solent intimi Romanorum Pontificum Cubicularij) declaravit. Hunc ipsum Cardinalem Barberinum in Gallias atque Hispanias posteà legatum sequutus, fidelem utilémque eidem operam utrobique locorum præstitit. In Hispania Nuncius Apostolicus, Pontificis nomine, Infanti Hispaniæ aureas fascias obtulit. Quare in aula regia summo honore habitus, aureâ clavi, quæ nonnisi Equitibus & quidem emeritis conferri solet, à Rege donatus est.

Obtenta in Jure laurea, cum Ladislao Aquinate Romam se confert.

Defuncto Aquinate, amicitiam contrahit cum Maphæo Card. Barberino: à quo varijs sensim dignitatibus ornatur.

Nuncius Apost. aureas Infanti Hispaniæ fascias offert: ubi clavi aurea donatur.

Regijs hisce legationibus perfunctum Urbanus Pontifex Canonicum primò Basilicæ Vaticanæ; deinde, audita Francisci Cardinalis Boncompagni Archipræsulis Neapolitani morte, Episcopum Neapolitanum dixit; summis laudibus & honoribus in

Infula Neapolitana, &

sacra purpura ab Urbano decoratur.

Consistorio non solùm personam, generis nobilitatem, & merita ejusdem efferendo, verùm etiam legibus & constitutionibus derogando, novo & inusitato exemplo placuit pro examine, ac processu de vita & moribus in Testimonium & fidem oris sui valere præconium, dicens; *Si Urbano credendum, Urbani & Testimonio standum.* Et rectè id quidem: quis enim sanctior, doctior, omnique exceptione Major testis aut adhiberi, aut excogitari poterat Urbano? Et ne quid in exornando Ascanio, in quem tam illustria amoris argumenta ediderat Pontifex, desideraretur, Archiepiscopali dignitati Cardinalitiam purpuram eodem die conjunxit, totóque plaudente Senatu Purpuratorum, in Presbyterorum album die 16. Decembris anno à partu Virginis 1641. retulit, adjecto Titulo S. Mariæ in Ara Cœli.

Initâ Neapolis possessione, Ecclesias omnes magnis sumptibus restaurat.

A Romana Curia expeditus, ægréque ab Urbano dimissus, Ecclesiam Sponsam adijt die 30. Maji anni sequentis 1642. Neapolim ex improviso ingressus, publicos honores, destinatámque pompam admirabili animi sui moderatione elusit. Inita possessione, à Domo Dei exorsus, totus fuit in reparandis, exornandisque sacris ædibus, temporum injuria non minùs, quàm incuria deturpatis, omníque decore & venustate carentibus, quin & ruinam hinc inde minitantibus. In harum restaurationem, ingentem pecuniarum summam est elargitus, quemadmodum publicæ inscriptiones & monumenta, quæ passim extant, luculenter demonstrant.

Acerrimus Immunitatis Ecclesiasticæ, & jurium regiorũ vindex, populum tumultuantem ad saniora reducit.

Acerrimus etiam extitit immunitatis Ecclesiasticæ propugnator ita ut Innocentius X. eundem Præsulibus omnibus ut exemplar objiceret. In Neapolitani populi concitatione mira peregit Ascanius Archiepiscopus, ut armatam in Regem plebem sedaret. *Sæpè sæpiùs*, inquit hoc loco Oldoinus, *capitale periculum subijt, ut mitiora tumultuantibus consilia insinuaret.* Gregem singulari amoris affectu prosequebatur; unde non sine lachrymis illum à suo Rege aversum, & in Principem iratum aspiciebat. Diu noctúque studebat, ut populo sibi concredito salutem ferret. Ultrò citróque progrediebatur, ut perditam ovem ad salutis pascua revocaret. Populum alioquin studiosum, amantem, & observantem Regis corruere non sivit; labentem excepit, fulsit, & sustinuit, consilio, re, fortuna, & fide.

Subditorum saluti, incredibili zelo & sollicitudine studet.

Ejusdem populi se peramantem ac follicitum ostendit Ascanius contagionis tempore, quo omnibus affuit in animarum, corporúmque salutem. *Omnium somnos bonus Pastor suâ vigilantiâ defendit semper* (ait laudatus Oldoinus) *omnium otium ejusdem labor; omnium delitias illius industria; omniúmque vacationem illius occupatio tutabatur.* Nam magno imperio magnam curam inesse non ignorabat. Dicebat frequenter, *Ecclesiam non suam, sed se Ecclesiæ esse.* Se civem, Patrémque gessit semper.

Omnibus facilis, comis, benignus, justus.

Non sibi, sed venientibus ad se vivebat: dies non ad suam, sed ad aliorum commodum disponebat: omnibus faciles, paratas, benignas aures præbebat: jus læsis reddebat, injustáque

que facta tollebat: causas, reósque audiebat, ne inauditi, atque indefensi, tanquam innocentes perirent. Nihil in penatibus ejus venale, aut ambitioni pervium. Majestati ac morum gravitati modestiam sic conjunctam ac temperatam habebat, ut tristitiam & arrogantiam exueret: nec illi facillitas auctoritatem, aut severitas amorem diminuit, sed visu & auditu juxtà venerabilis. Visus aliquibus Religiosorum familijs, quarum proscriptam disciplinam ad usum revocabat, adversus, cùm re vera illas unicè diligeret, magníque faceret; sibi tamen subditas, subjectásque amabat.

Deiparæ Mariæ amore, lacunar Templi Virgini Carmelitæ in Urbe Neapolitana sacri, fulmine disjectum, exesúmque sic restauravit, ornavítque, ut nostro hoc tempore, & specie & auro inter elegantiora ejusdem urbis meritò recenseatur: cui inter alia ornamenta lychnos egregios duos, aureum unum, scutorum quatuor millium; argenteum alterum, scutorum trium millium, dono dedit. Marmoreum Sacellum Virgini Annuntiatæ in Templo SS. Apostolorum, Clericis Regularibus commisso, extruxit, tabulísque exactè pictis ditavit, ut indicat Epigraphe. *Ejus egregia in Deiparã Virg. amoris & pietatis monumenta.*

ANNUNTIATÆ
VIRGINI DEI MATRI
ASCANIUS CARDINALIS PHILAMARINUS
ARCHIEP. NEAPOLITANUS
DIC. M.DC. LII. *Inscriptio Virgini dicata.*

Cæterùm Ascanij Cardinalis studium, diligentiam, ac sollicitudinem in pascendo grege ejus curæ commisso mirè deprædicant Patres Concilii Tridentini Interpretationi destinati, duabus literis, Romæ die 15. Octobris Anno 1644. & die 17. Decembris Anno 1650. datis, quas in vita Philamarini rescripsit Oldoinus. Ipse verò curis & senio confectus rebus humanis excessit Neapoli die 3. Novembris anno salutis 1666. ætatis suæ octogesimo tertio. *Laudabilem vitam cum morte commutat.*

Hujus Cardinalis curà in lucem prodijt *Catalogus Antistitum Neapolitanæ Ecclesiæ*, à Bartholomæo Chioccarello collectus, eidémque Ascanio nuncupatus.

Agunt de eo Ferdinandus Ughellius in Italia sacra. Joseph Silos in hist. Cleric. Regul. Bartholomæus Cioccarellus in Catalogo Antist. Neapolit. Victorius Siri in Hist. Galeazzius Gualdus in Theat. Viror. illustr. Oldoinus in addit. ad Ciac. & alii.

ANNO 1623.

SEDENTE URBANO VIII. PONTIFICE MAXIMO.

DE

HIERONYMO VEROSPIO S. R. E. CARDINALE.

XXXI. HIERONYMUS Verospius Romanus, Ferdinandi Verospij ex Julia de Maximis uxore Filius, natus die 27. Julij anno 1599. Fabritij Cardinalis Verospij (cujus libro V. in vita Melchioris Cardin. Kleslelij n. 93. mentionem fecimus) ex fratre nepos, post studia in Collegio Romano felicissimè peracta, doctorali utriusque Juris laureâ insignitus, patruo non solùm in Rotæ Romanæ Auditoris munere, sed & in sacræ purpuræ dignitate successit: Mortuo enim Fabritio Verospio Urbanus VIII. hujus familiæ studiosus, cùm ex Auditoribus Rotæ unum aliquem in Cardinalem (ut moris est) in plenis promotionibus assumeret, hunc juvenem posthabitis senibus elegit: quippè qui inter Rotæ Romanæ Patres omnibus doctrina, pietate, & virtutibus antecelleret.

Verospio Card. patruo in munere Rotæ, & purpurâ succedit.

Presbyter Cardinalis S. Agnetis in Circo Agonali renuntiatus, paulò pòst Episcopus Auximatibus ad solatium ab eodem Urbano est datus. Defuncto Urbano, postquam comitiis Innocentij X. suo suffragio interfuisset, relicta Urbe ad Ecclesiam suam Auximanam se contulit. Ubi in ovium sibi commissarum curam intendens, omnia ipsemet perlustravit; lapsum à pristino decore Clerum ad puriorem vitæ normam verbo & exemplo traduxit: Ecclesiasticos eradicavit abusus: pauperes profusa liberalitate recreavit, eos præcipuè, quos non magis verecundia quàm indigentia premebat. Verùm cùm pleráque egregia ad Sponsæ suæ decorem præmeditaretur, subito prostratus morbo excessit è vita die 15. Januarij anno 1652. sepultus apud Auximates.

Episcopus Auximanus munere suo strenuè perfungitur. Clerum emendat: pauperes fovet.

Auximi piè decedit.

Ejus scripta.

Typis vulgavit Orationem de Ascensione Domini ad Paulum V. habitam.

Carmen item de B. Aloysio Gonzaga, recitatum in Collegio Romano.

Aliáque nonnulla ad Leges, & forum spectantia.

Agunt de eo Ferdinandus Ughellius in Italia sacra. Victorius Siri in Mercurio. Theodorus Amydenius in vita. Andreas Victorellus & Augustinus Oldoinus in addit. ad Ciac.

ANNO

ANNO 1623.

SEDENTE URBANO VIII. PONTIFICE MAXIMO.

DE

VINCENTIO MACULANO S. R. E. CARDINALE.

VINCENTIUS Maculanus Florentiolæ, nobili Insubriæ oppido, ortus legitur die 11. Septembris anno salutis 1578. Vincentio patre, & Florentia matre. Hic in Papiensi Cœnobio Ordinem Divi Dominici sexto decimo ætatis suæ anno professus, peracto magna cum laude professúque, Philosophico ac Theologico curriculo, in præcipuis sui Ordinis Conventibus easdem, quas didicerat, scientias Magister docuit. XXXII.

Ordinem D. Dominici ingreditur.

Multiplici igitur scientiarum cognitione instructus, non solùm cæteris eruditionis ac pietatis laude præstitit, sed & post Scholasticas Artium ac sacræ Theologiæ cathedras, post diversorum in Gallia Cispadana Cœnobiorum Præfecturas, primùm Papiæ, exindè Genuæ Apostolici Inquisitoris, Romæ posteà totius Ordinis Dominicani Procuratoris, mox ejusdem Vicarij Generalis, inde sancti Officij Commissarij, & sacri palatij Apostolici Magistri munere summa prudentia ac integritate functus deprædicatur. Quibus in muneribus (ut multa paucis complectar) virum se talem præbuit, qualem vel antiquitas veneranda, si eum nacta fuisset, suspexisset. Ut proinde non immeritò eum Urbanus VIII. Archiepiscopatu Beneventano, ac sacra simul purpura ornaverit, & Presbyteris Cardinalibus titulo S. Clementis adscripserit. Ecclesiam sibi creditam sua præsentia illustrans, sacram in ea disciplinam, pietatémque, quantum potuit, propagavit, non modò gravitate sermonis & prudentia, sed quod magis præstat, probatissimæ vitæ exemplo. Benevento Romam post annum à Pontifice revocatus, & gravioribus Curiæ negotijs implicitus, Beneventanam Infulam anno 1643. spontè dimisit.

Ob pietatis, & eruditionis præstantiam, varijs in Ordine suo muneribus insignitur.

Purpurâ, & Infulâ Beneventanâ donatur.

Disciplinã Ecclesiasticam strenuè promovet.

Animi propensione ad Urbium Arciúmque munitiones formandas, atque condendas ductus, tantum in ea scientia processit, ut meritò excellens Architectus suo tempore sit habitus. Ab Urbano eapropter in Insulam Melitensem directus, Religionis Arces & Urbes ad eludendos Turcarum impetus, in meliorem tutioremque formam reduxit: idémque in Urbana arce Bononiensis ditionis, & in Romana Adriani Mole, nec non in Urbis novis mœnibus feliciter & cum fama præstitit. Cùm enim Pontifex Urbem Romanam novis mœnibus ac fossis cingere statuisset, omnem curam Cardinali Maculano demandavit: qui sub Innocentio X. in novæ fabricæ rationum consolidatione palàm omnibus fecit, quanta sumptuum parsimonia vastum cæteroquin opus perfecisset.

Architectonica peritus, præclara condit opera.

Supremo Pontificatu semel, iterúmque dignus judicatur.

Post Urbani obitum plurimorum suffragijs ad Pontificatum expetitus, parùm absfuit quin illum consequeretur. Sed Joannes Baptista Pamphilius, qui Innocentius X. dictus est, fortiori Patrum stipatus manu prævaluit. Post ejus obitum in novis Comitijs ob virtutes, quibus fulgebat senex (ideò pluribus gratus) iterùm ab electoribus ad summam rerum propositus, vix non Alexandro VII. in quem plures conspirabant, palmam eripuit. Tanto in pretio apud plerósque erat. Alia Comitia non vidit: præcessit enim morte ipsum Alexandrum Pontificem tribus mensibus, nonnullísque diebus.

Animam cælo consignat Romæ.

Mortales exuit artus Romæ die 15. Februarij anno ab Orbe redempto 1667. ætatis nono supra octogesimum, sepulchrum nactus in Ecclesia S. Sabinæ in Aventino Ordinis sui propria.

Vitæ sanctitate celebris.

Vir religiosæ suæ professionis observantijs ita deditus, ut neque in decrepita senectute, neque in amplissimo dignitatis fastigio quidquam, seu de rigido tenore jejuniorum Ordinis, seu de exterioris amictûs modestia, interulæve tunicæ asperitate unquam relaxare voluerit. Singulis diebus post Psalmodiam Dominicam flexis genibus persolutam, officia B. Virginis, Mortuorum, S. Crucis, Spiritus Sancti, & Angeli Custodis recitabat: quotidiè sacra confessione expiatus divinam immortali DEO hostiam immolabat. Emortuale sacrificium frequentissimè pro pijs defunctorum manibus celebrabat; in benefactores gratus, in adversarios mitis, in pauperes munificus, in Aulicos benignus.

In omnes benignus, comis, mitis.

Ejus Elogiũ ex literis Jo: Baptistæ de Marinis, Prædicatorum Magistri Generalis.

Hujusce Cardinalis obitum sinceris lachrymis deflevit Joannes Baptista de Marinis sacri Prædicatorum Ordinis Magister Generalis, datis ad Patres familiæ suæ eruditis literis, quibus eos ad pietatis officia pro solatio animæ Cardinalis defuncti excitat. Harum literarum initium tale est. *Heu fratres & filij charissimi, extincta est lucerna in Israël! occidit, quod unicum Dominicana familia supererat purpureum jubar! in mortem dispalluit rutilla nostri firmamenti Aurora! Et licèt incrementum sit doloris, quo doleus referre & nominare, nominabo tamen: Eminentissimus Frater Vincentius Maculanus S. R. E. Presbyter Cardinalis Tit. S. Clementis, dierum plenus, meritorum plenior, mortalis vita satur, pérque octoginta novem annos candidatum immortalitatis, demum 15. Kalend. Martij terris emarcuit, cælo maturuit, exspiravit.* Hasce lugubres literas post enarrata viri encomia, virtutes, & benefacta, concludit his verbis: *Denique & Vos filij dilectissimi, date pijs Cardinalis nostri Manibus sancta mysteria: pio requiem ei poscamus affectu: date Sacramenta cælestia; animam piam nostris prosequamur oblationibus. Extollite mecum manus in Sancta, ut eo saltem munere vicem ejus meritis rependamus. Valete Romæ 14. Kalend. Martij. 1667.*

Ejus scripta.

Edidit vir doctus Prolegomena ad Architecturam.
Modùm expeditum & facilem construendi fortalitia.
Constitutiones pro Clero Beneventano.
Sermones sacros de tempore.

Agunt

Agunt de eo Ferdinandus Ughellius in Italia sacra. Victorius Siri in Mercurio. Acta familia Dominicanæ. Jo: Bapista de Marinis in literis funeralib: ad sui Ordin. commilitones. Oldoinus in addit. ad Ciac.

ANNO 1623.

SEDENTE URBANO VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

HIERONYMO GRIMALDO S. R. E. CARDINALE.

HIERONYMUS Grimaldus, nobilis Genuensis, Joannis XXXIII. Jacobi Grimaldi S. Felicis Baronis in regno Neapolitano, & Genuæ Senatoris, ex Hieronyma de Mari illustri matrona genitus anno salutis 1595. confecto felicissimè studiorum cursu, laureâque Legali insignitus, Romam se contulit annos natus viginti duos. Qua in Urbe, cùm egregia passim tum pietatis, tum eruditionis specimina edidisset, anno à Christo nato 1621. sub Gregorio XV. Romano Pontifice utriusque Signaturæ Referendarius primùm; mox anno 1625. ab Urbano Successore provinciæ Patrimonij Prolegatus, deinde Urbis Prætor, & Archiepiscopus Seleuciensis constituitur; paulóque post ad Ferdinandum II. Imperatorem Nuncius extra ordinem Viennam ablegatur.

Eruditione, & pietate fulgens, post varia munera, Archiepiscopus Seleuciensis creatur.

Perfunctus cum emolumento legatione Germanica, Gallicam deinde eodem Urbano mandante, ad Ludovicum XIII. Regem subijt: qua in provincia constitutus, ad regias preces anno 1643. sacrà purpurà ornatur. Presbyteris Cardinalibus adscriptus, titulum S. Eusebij obtinuit, quem progressu temporis cum illo Sanctissimæ Trinitatis in Monte Pincio, annuente Pontifice, commutavit. His dignitatibus auctus, cùm ingenio, prudentia probitate, rerum civilium & Ecclesiasticarum usu atque peritia præstaret, justè meruit, ut in se summa rerum Gallicarum tum Romæ, tum alibi gerendarum conferretur. Beneficio Ludovici XIV. (qui dum hæc scribimus, adhuc vitæ superstes est) Archiepiscopus Aquensis denominatus, toto pectore, summáque vigilantia in curam illius Ecclesiæ incubuit. Pluries è Gallia Romam ad Comitia pontificia profectus, Innocentio X. Alexandro VII. Clementi IX. & X. ac denique Innocentio XI. ad summam rerum suffragatus est. Reversus in Gallias ad regimen Aquensis Ecclesiæ, ibidem magno totius Galliæ mœrore, nonagenarius obijt die 4. Novembris anno salutis 1685.

In legatione Gallica, Cardinalis renunciatur.

Ac paulò pòst Aquensi infulâ ornatur.

Nonagenarius in Galliâ moritur.

Scripsit Constitutiones Synodales.
Epistolarum volumina plura.
Henrici IV. Regis Galliarum vitam linguâ Italicâ.
Aliáque nonnulla.

Ejus scripta.

Huic

Ejus Elogiũ ex Jo. Baptista Ricciol. Soc. J. Huic Cardinali Iridem jucundè contemplatam inscripsit Franciscus Verdusius Eques Gallicus. Eidem Joannes Baptista Riccioli Societatis JESU Partem primam Almagesti nuncupavit; in cujus Epistola dedicatoria hæc memoratu non indigna legimus: *Hue enim, id est, ad purpuræ statum te provexit non multitudo, non numerus dignitatum, sed dignitas meritorum; prudentia videlicet summa; perspicax ingenij sagacitas; arcana consiliorum maturitas; agendi tempestiva dexteritas; circumspiciens omnium vigilantia; rerum civilium & Ecclesiasticarum peritia; & profunda super omnia hæc morum probitas singularis, probatione non indiga. Istis profectò, istis splendoribus sapientissimus Pontifex Urbanus censuit illustrandam purpuram, non te purpurâ. Pectus in istud meritò Christianissimi Reges Galliarum, rerum summam, & consiliorum suorum thesauros condiderunt.* Eundem & alij scriptores summis laudibus ob egregias animi dotes, præsertim munificentiam in pauperes, extulerunt.

Agunt de eo Sammarthani Fratres in Gallia Christiana. Ferdinandus Ughellius in Italia sacra. Gualdus in historia. Felix Ciatus in hist. Perusiana. Franciscus Verdusius in Iride. Riccioli in Almagesto. Oldoinus in addit. ad Ciac. Morerius in Dict. hist. & alij.

ANNO 1623.

SEDENTE URBANO VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

JULIO MAZARINO
S. R. E. CARDINALE.

XXXIV. *Claro oritur genere.* JULIUS Mazarinus, Petri Mazarini ex nobili fœmina Hortensia Bufalina filius, in lucem editus est die 14. Julij anno salutis 1602. in Oppido Piscinæ apud Samnites claro: in quo Abbas Bufalinus Julij ex matre patruus, Columnensium Principum Aulicus, & Ordinis Hierosolymitani Frater commendatarius præpingui Sacerdotio fruebatur. Petrus Julij parens Panormi natus, genus è Liguria ducebat suum, mater è Tipherno; ambo patritio stemmate clari. *Dentatus, & tunica tectus nascitur.* Julij nostri nativitatem duo, præter morem, celebrem reddidêre: alterum quòd in vitam introjerit non nudus, ut reliqui omnes, sed tunica quadam, quasi veste circumdatus; alterum, quòd binis in ore dentibus præditus, ad modum Marci Curij Dentati, comparuerit: atque hinc non errantia *Fortunati* præsagia tulit.

Magnos in literis progressus facit. Adolescens ætatis anno decimo sexto, confectis Romæ ob ingenij præstantiam politioribus disciplinis, Philosophiæ sectator, publicè Meteorologicas positiones tanta felicitate ac facilitate sustinuit, ut non solùm rudibus, sed doctissimis etiam viris stupori esset. Exacto in Collegio Romano Philosophiæ cursu, Complutum in Hispanias cum Hieronymo Abbate Columna (posteà S.R.E. Cardinali) Jurisprudentiæ vacaturus se contulit. *Patrem homicidij ac-* Altero ab inde anno Petrus Julij parens homicidij accusatus, Julium Romam, ut sibi de

vita

vita periclitanti aſſiſteret, ex Hiſpania revocavit. Solum enim ſe aſpiciebat Petrus anguſtijs & calumnijs oppreſſum, nam alter filius Alexander nomine (de quo infrà n. 48. acturi ſumus) rebus mortalibus paulò antè valere juſſis, tyrocinium in ſacro Prædicatorum Ordine poſuerat. Julius audito patris capitali periculo nihil moratus, celerrimo itinere Romam ex Hiſpania advolavit, patrémque innocentem coràm Judicibus quàm citiſſimè ab impacta calumnia exemit. Excedebat tunc temporis Julius Compluto redux annum ætatis nondum vigeſimum, quando à Patribus Societatis JESU (qui relationem SS. Ignatij & Franciſci Xaverij in Divorum numerum, ſolemni pompa pro theatro edere decreverant) expetitus, actione maximo apparatu in Collegio Romano habita, ipſius Ignatij perſonam tanta cum dignitate ſuſtinuit, ut omnium admirationem, plauſum, ac amorem ad ſe traxerit.

Cuſtatum defendit, ac liberat.

Pro theatro Perſonam S. Ignatij plauſibiliter ſuſtinet.

Inter hæc cùm Princeps Præneſtinus è Columnenſium familia, juſſu Pontificis Romani, ob Vallis-Telinæ armorum motus, milites legeret, facillimè Julius peditum cohortem, ſepoſitis tantiſper ſcientiarum ſtudijs obtinuit. Romà Lauretum, inde Mediolanum cum militibus profectus, ea in Urbe Franciſcum Sacchetum militiæ Papalis generalem Curatorem, ſeu ut vulgariùs dicunt, Commiſſarium, in amicitiam ſibi conjunxit. Sacchettus Julij ſenſibus optimè perſpectis, illo licèt juvene ſæpiſſimè uſus eſt ad Reipublicæ negotia cum miniſtris Gallicis & Hiſpanis (nam utriusque gentis callebat idioma) pertractanda. Torquatus de Comitibus bellicus Imperator exercitus Eccleſiaſtici Julium ad Ducem Feriæ, Reipublicæ Mediolanenſis Gubernatorem ac Ductorem Hiſpanicæ militiæ primò, deinde Romam ad Urbanum Pontificem negotiorum cauſa direxit. Mediolano egreſſus aliquando ad iter faciendum curru invectus, ex improviſo ob curulis rotæ fractionem coäctus eſt paulisper ſubſiſtere: ille, ne tempus otiosè tereret, ad ludum redijt, in quo ſpatio unius horæ cum dimidia, fortuna mirabiliter favente, mille quingentos Venetorum aureos nummos lucratus eſt. Quare Saccheto joci cauſa ſcripſit, curulis rotæ fracturam impedimento quidem fuiſſe itineri incœpto, ſed facilem feciſſe viam ad aurum inſperatò obtinendum.

Sepoſitis tantiſper literis, arma ſequitur.

Franciſco Sacchetto amicitia jungitur.

Brevi temporis ſpatio mille quingentos aureos venetos luſu lucratur.

Urbanus cùm jam millies centena millia aureorum ob Vallis-Telinæ tumultus impendiſſet, ad evitandas majores expenſas, miſſis militibus, arma depoſuit. Bononiam primò cum Sacchetto, deinde Romam ſe contulit Mazarinus: qua in Urbe ſuſpenſa hactenus literarum ſtudia repetens, in jurisprudentiam per annum incubuit, quo exacto Doctoratûs laurea ornatus, eâdem die ab Urbe diſceſſit cum Saccheto Mediolanum ab Urbano Pont. miſſo ad removendos à bello Mantuano miniſtros Hiſpanicos. Poſt aliquot menſes coactus Sacchetus ob res domeſticas Romam repetere, negotium pontificium, quod tractabat, Mazarino jam æquè ac quisquis alius edocto commiſit. Urbanum optimum Chriſtiani gregis Paſtorem angebant armorum ſtrepitus, qui undique percipiebantur ob Mantuanum bellum; ad illos ſedandos Antonium

Ad ſtudia reverſus, laureâ doctorali donatur.

Commiſſis ſibi negotijs

strenuè & utiliter perfungitur.

Cardinalem Barberinum nepotem Legatum ad Principes Italiæ destinavit. Julius, qui Mediolanensi in Urbe Præfecturam in hac re loco Sacchetti absentis, ut diximus, gerebat, ut audivit Cardinalem Antonium Barberinum renuntiatum S. R. E. Legatum Româ in Bononiam pervenisse; Mediolano Bononiam primò, deinde Romam mutatis ad itineris celeritatem equis se contulit; & Bononiæ Legatum, Romæ ipsum Pontificem de re ipsa tam clarè, distinctéque edocuit, ut ambo Mazarini operam in re tam ardua necessariam existimaverint. A Pontifice ad Legatum, à Legato ad Collaltum Cæsarei exercitus Ducem missus Julius agendi scientissimus, adeò dexterè sibi eum devinxit, ut palàm voce & scriptis Cardinali Legato protestatus sit; nolle se in posterum cum alio agere, quàm cum Mazarino, cauto non minùs, quàm prudenti Pontificis Romani administro.

Ejus in agendo dexteritatem commendat Collaltus.

Egit sæpissimè etiam cum Carolo Emanuele Duce Sabaudiæ, qui ob proprium & publicum Italiæ commodum, obtenta à Legato facultate Mazarinum in Gallias ad Cardinalem Richelium Gallici imperij tunc temporis moderatorem direxit. Summo studio Gallorum in Italiam adventum impedire statuerat Sabaudiæ Dux Lugduni prima vice Mazarinus Cardinalem Richelium vidit, cui Sabaudiæ Ducis, imò ferè omnium Italorum Principum desiderium exposuit: non obtinuit, quod expetebat; sed pleno ore Cardinalis amplissimè Mazarinum commendavit. Pluries deinceps ex Italia in Galliam, atque ex Gallia in Italiam, ultrò citróque commeavit: labores multos pro pace suscepit: pericula plura adijt: cum Duce Sabaudo, cum Collalto, cum Spinola, cum Rege ipso Galliarum de ipsa Italiæ pace egit, quam tandem post obitum Spinolæ (qui unus obniti videbatur) in ipsa pugna inter Hispanorum & Gallorum ac Cæsaris exercitus, incredibili sui nominis famâ, in Orbis Christiani commodum, Italiæq; bonum conclusit anno salutis 1630. qua stabilita iterum in Galliam redijt ad Pignoroli assignationem stabiliendam.

Mittitur in Gallias ad Cardinal. Richelium.

Italiæ pacem procurat, & concludit.

Post hæc Romam reversus, obtento Basilicæ Lateranensis Canonicatu, inter Antonij Cardinalis Barberini Aulicos admissus, scrinij primò magistri, deinde Avenionensis legationis Auditoris munere functus est. Nuncius postmodùm extra ordinem ad Galliarum Regem in bonum Ducis Lotharingiæ, & Electoris Trevirensis ab Urbano missus, partes suas adeò dexterè complevit, ut laudem sibi maximam apud eos Principes, quorum causam egerat, conciliaverit. Mansit in Gallia Mazarinus Nuncius Apostolicus duorum annorum spatio, quo tempore tum Galliarum Regis, tum Cardinalis Richelij animos mirum in modum sibi devinxit. Rex Julium graviter ægrotantem non semel invisit: & Cardinalis Richelius decumbentis lecto assidens, sæpissimè octo continuis horis cum eo tractabat. Sanitati restitutum Urbanus à Gallica legatione (in qua non valuit, quæ Pontifex intendebat, obtinere) removit, eíque vicarias Legati Avenionensis vices commisit: per sex menses Avenionensem Urbem summa prudentia rexit, quibus elapsis dimisso munere Romam repetijt. Cùm autem in ea otiosus, sed non sine æmulis viveret, Ludovici XIII. Regis invitamen-

Post varia munera gnaviter obita, Nuncius in Galliam ablegatur.

Ægrotat; & convalescit.

Prolegatus Avenionensis; mox Orator regius efficitur.

to

to Gallias revisere statuit. Vix allapsus, Orator regius in Subalpinam regionem decernitur, qua occasione Cardinalem Richelium in Aquitaniam tendentem secutus est: Confecto in Subalpinis feliciter negotio remeavit in Galliam.

Inter hæc ad Regis Ludovici preces Purpuratorum Senatui adlegitur ab Urbano VIII. die 16. Decembris anni 1641. E Gallia tamen Romam non venit Julius ob Cardinalis Richelij languores, cujus curæ, uti etiam regijs negotijs summo studio assistebat. Cùm verò Richelius morbo oppressus die 4. Decembris anno 1642. (uti n. 5. in ejus vita relatum est) è vivis abijsset, Rex in defuncti locum (stridente licèt invidia) unum legit Julium, virum ad magna quævis negotia aptissimum. Mandante Rege, Delphinum Galliæ (Ludovicum posteà XIV.) quinto Septembris anno 1638. natum, è sacro fonte suscepit cum Principe Condeja, cujus post obitum Regis in minoritate constituti curam gessit tutelarem. Obijt Rex Ludovicus XIII. die 14. Maij anni 1643. relinquens Regni hæredem filium quinquennem.

Ad regias preces Cardinalis creatur.

Defuncto Richelio in statione sufficitur.

Cardinalis susceptâ pueri Regis ac regni curâ, illicò cum fœderatis Regibus, Rebuspublicis, cæterísque Principibus antiqua fœdera instaurat; pacem regni ac sceptri Gallici in tuto ponit; conducto milite arma in hostes promovet; Alemanniæ pacem, Gallis quæstuosissimam, concludit; Italiam firmat; summoque studio pueri Regis imperij fines extendit, & Reginæ matris nomen exaltat. Tanta exteri viri fortuna, amplitudo, ac fulgor, plurimorum oculos perstrinxerat. Quosdam secretus admordebat livor; quidam palàm obloqui, & strepere; invidiâ enim, æmulationéque, populíque odio premebatur: *Non enim Galli* (ut benè notat Oldoinus) *exterum hominem in tanta potentia constitutum benevolis oculis aspiciebant.* Contra illum querelæ plures, eæque quotidianæ apud Regem & Reginam matrem, sed sine fructu: maledicè apertè, palámque non modò vulgus, sed & nobiles, aulæque primarij loquebantur. Armata plebs publicis in vijs, nobiles in conventibus, Proceres in concilijs Mazarinum aversantur, quem exulem una voce à regia, ab Urbe, ab ipso Galliarum regno se velle proclamant.

Regni, ac Regis pueri curâ gerit.

Æmulorum invidiam incurrit: ac regno abigitur.

Julius, qui solùm Regis, regníque bonum, utilitatémque intenderat, tot hostibus circumventus, pro Regis regníque pace, ac sui securitate, ultrò munus abdicat; aula, Urbe, ac regno excedit, & in tutum Coloniam ad Electorem se recipit; qui humanissimè invitatum, exceptúmque, donec mitior fortuna illucesceret, liberaliter tractat. Ac paulò post Rex ipse, ac Regina, qui inviti planéque ægro animo emeritum Cardinalem elongatum à regno aspiciebant, submissis Coloniam nuncijs, eundem in regni bonum, Regísque commodum (contradicente quamvis populo, alijsque pluribus è nobilitate reclamantibus) ad aulam revocant, pristinæque dignitati ac potentiæ restituunt, quàm (licèt non sine æmulis, ac publicis obmurmurationibus) usque ad obitum summa cum laude & regni commodo sustinuit. Pace siquidem in regno, sua industria, stabilitâ, quæ bo-

Coloniam ad Electorē se recipit.

Revocatur in Aulam, pristinæq; dignitati restituitur.

Ex Sacerdotijs, Titulis, aliísque muneribus ſibi à regia munificentia collatis tricies centena aureorum millia collegiſſe memoratur. In bellum Turcicum, quod Alexander hujus nominis VII. Romanus Pontifex parabat, Julius morti licèt proximus, non rogatus, ſed ſponte ſua ex proprijs pecunijs ducenta aureorum millia contulit. Bibliothecam Pariſiis erexit ampliſſimam, libris cujuscunque ſcientiæ, artis, & linguæ refertiſſimam, in commune Reipublicæ bonum, ac doctorum virorum ſolatium & commodum. De rebus ejus præclarè geſtis, qui plura deſiderat, legat *Miniſterium* Richelij & Mazarini.

Tricies centena aureorum millia collegiſſe, ac relequiſſe fertur. In bellum Turcicum ducenta aureorum millia morti proximus contulit.

Agunt de eo Sammarthani Fratres in Gallia Chriſtiana. Galazzus Gualdus in Hiſt. Mercurius Veridicus. Bardus & Priolus de Rebus Gallicis. Victorius Siri in hiſt. Anonymus Auctor in vita. Ludovicus Morerius in Dict. Hiſtor. Jacobus Hoffmannus in Lexico Univerſali, & alii.

ANNO 1623.

SEDENTE URBANO VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

JOANNE JACOBO PANZIROLO S. R. E. CARDINALE.

JOANNES Jacobus Panzirolus Romanus, Virgilij Panziroli & XXXV.
Prudentiæ Alexiæ unicus virilis ſexûs Filius, natus ipſis Kalendis Januarij anno ſalutis 1587. in Collegio Romano humanioribus literis, ac Rhetoricæ operam navavit diligentiſſimè. Diſciplinis politioribus imbutus, Juri tùm Civili, tùm Canonico ſtuduit in Academia Romana, in qua, cùm mirè inter coætaneos eruditione excelleret, Doctoris laureâ anno ſuæ ætatis decimo octavo omnium plauſu donatur: cujus ingenium, judicium, prudentiam, atque doctrinam, ætatis annos longiſſimè ſuperantem, Eques Joan. Baptiſta Marinus celebris Poëta ſupra modum verſibus commendabat.

Literis egregiè imbutus, Romæ Doctoris laureâ ornatur: ac Marini verſibus commendatur.

Jurisprudentiæ curſu peracto, ad Curiæ Romanæ praxim accipiendam Lycæum Joannis Baptiſtæ Pamphilij Romanæ Rotæ Auditoris (qui poſteà ſummus Pontifex ſalutatus, Eccleſiæ Romanæ ſub Innocentij X. nomine præſedit) frequentare cœpit; obſequióque tùm illi, tùm Julio Sacchetto, in Romana Curia Prælato eximio, totum ſe addixit: à quibus ob morum elegantiam, & verſatile in omnem partem ingenium, humaniſſimè receptus, & cultus eſt.

Pamphilium, & Sacchettum, eximios Legiſtas frequentat: quorũ uſu multùm proficit.

Cùm verò Joannes Baptiſta Pamphilius Apoſtolicæ Sedis Nuncius Neapolitanus ab Urbano VIII. renuntiatus eſſet, Nunciaturæ, ſive legationis Auditoris munus, quod nonniſi præcipuis viris conferri ſolet, Panzirolo commiſit, quo munere etiam functus eſt ſub eodem Pamphilio in legatione Hiſpanica.

Auditoris munere fungitur.

Reverſus ex Provincia ad Romanam Curiam, in famulatum

Nuncius pro pace Mediolanum dirigitur: ac paulò post purpurâ insignitur. Cardinalium Francisci & Antonij Barberinorum se se insinuans, utriusque gratiam & favorem promeruit. Nam eorum operâ Honorarius Pontificis Cubicularius lectus, ac paulò pòst Nuncius pro pace Italiæ Mediolanum ad Catholici Regis Administros missus, Martio furore extincto, exoptatam diu Italiæ pacem procuravit. Hinc nullo labore Auditoratum primò Rotæ in Curia Romana; deinde paucorum annorum intervallo, post Patriarchatum Constantinopolitanum, legationem Hispanicam, ac denique anno 1643. die 13. Julij ipsam purpuram ab Urbano consecutus est.

Functus magna cum laude legatione Hispanica, Romam redux, invenit Pontificem Urbanum vita defunctum, & Patres purpuratos in Conclavi ad Comitia pro novo Pontifice eligendo adunatos, quod & ipse altera adventûs sui in Urbem die ingressus, Pamphilio Pontificatum asseruit. Nam quamvis Sacchetto Cardinali æquè addictus esset atque Pamphilio, Sacchetto tamen, *Pamphilio ad rerum summam suffragio, & operâ studet.* utpotè à Patribus excluso, adjumento esse haud potuit. Quare converso in Pamphilium studio, reliquis suffragatoribus author extitit, ut is præ omnibus ad summam rerum proveheretur. Pamphilius sub nomine Innocentij X. Pontifex salutatus, illicò Panzirolum ob tale beneficium in palatium Apostolicum ascivit, eique munus (*Secretariam Status* vocant) in sacro Collegio maximè perspicuum, sed laboriosissimum committit. *Vicem à Pamphilio recipit.* Quod dum strenuè obit, ob ingentes labores, curas, & studia nunquam interpolata, podagra primùm, deinde stomacho laborare cœpit, cujus dolore post multa in cassum adhibita remedia victus, tandem succubuit, annos natus sexaginta sex. *Morte surripitur Romæ.* Obijt in palatio pontificio Quirinali die 3. Septembris anno salutis 1651. Sepultus ad S. Sylvestrum in eodem Monte Quirinali cum sequenti Epitaphio.

Ejus Epitaphium.

JOANNI JACOBO PANZIROLO ROMANO
S. R. E. PRESB. CARDINALI
VIRO SAT SUO NOMINE CELEBRI,
CUI SI QUID ADDAS, DEMIS.
MELCHIOR PANZIROLUS PATRUO INCOMPARABILI
MOESTISSIMUS POSUIT.
OBIIT ANNO SAL. M.DC. LI. DIE III. SEPTEMB.
ÆTATIS LXVI.

Morti proximus, non moriturum se illo morbo credebat. Medicorum jussu suffumigia quædam Spiritus excitantia dum pararentur; *In vanum*, dixit, *vos laboratis, tale enim medicamentum calidum cùm sit, nolo; ne me ex podagra faciat per duos integros menses decumbere*: Hæc locutus decidit, & expiravit. *Famam viri docti, optimoque contemptoris apud omnes consecutus.* Reliquit post se famam docti, cauti, & prudentis hominis. Apud Innocentium X. licèt plurimum posset, multúmque valeret, nihilominus sibi & aliis parùm profuit. Hoc summæ laudis meruit; quòd castas, incorruptásque habuerit manus, & aspernatus sit opes, quas in summa apud Pontificem potentia facili negotio, si libuisset, congerere potuisset. Virorum doctrinâ præstantium consuetudine mirè delectabatur: hos unicè fovit, coluit, extulit.

Zacha-

Zacharias de Aloysiis Abbas Benedictinus S. Petri de Perusia, vir libris editis clarus, Cassinensium Monachorum nomine, in Cardinalis Panziroli laudem tale scripsit Elogium.

Zacharias de Aloysiis Benedictinus, Congregationis Cassinensis nomine, illius laudes erudito hoc Elogio complexus est.

Aude calame terram linquere,
Nomen, quod fama attollit, immortalitas rapit;
Cui famula ubique Natura
Certatim Elementa cultum, Astra reddunt obsequia,
Scribe, & Cælum tanges:
JOAN. JACOBUS PANZIROLUS
S.R.E. CARDINALIS.
Quod potes Elogium hic addere tam illustre,
Quod in tam clara luce obscurum non sit?
Quos attexere Titulos adeò grandes,
Qui non minores tanto sint merito?
Prima ingenij experimenta vel in puero
Primus fuêre miraculo senibus:
Autumnum immiscens Veri, fruges floribus,
Mento impubes, mente canus.
Vidit Neapolis, mox Hispania, & mirata meritò utraque est
Maturitatem consilij in ætatis immaturitate;
Qui necdum quarto expleto lustro
Humana Divinaq́; sapientia numeris expletis omnibus
Nunciaturæ datus Auditor
Major fulsit Nunciaturâ,
Par summis, expectatione melior, altior famâ.
Hinc Astræa inter Quirinalis Rota Judices
suum veluti Vicarium
Panzirolum jussit,
Ut cum laureatis fascibus, sacratis lancibus jura daret;
Quo Caduceatore, & publicæ securitatis Interprete
Sensit Italia
Excussa arma, composita odia, extinctum furorem,
Clausum Janum, apertam Pacem;
Cùm ardentibus in bellum animis,
Districtis in cædem gladiis,
Spirantibus stragem oculis, sitientibus cruorem dexteris
Uti è cœlo missus
Pacator adfuit
PANZIROLUS,
Qui gemello sydere Pietatis & Facundiæ
Discussa caligine, tempestate sedata,
Serenaret Mundum, Diem omnib. redderet.
O Robore munitum Palladio pectus!
O potentem Principis manum, invictum animum!
Sic benè vel profligati auspicium belli,
Vel devictæ spolium Erynnis
*Gentilitiam * loricam ferat*
Trophæum nobile;

*Hic alludit author ad stemma Panziroli, pro insignibus Loricam gerentis.

Quo

Quo
Apud Catholicum Regem
Apostolicæ Sedis Oratore Legato,
Nunquam vel Romana Dignitas, vel Pontificia Majestas
Visa micare sublimiùs.
Tantum Purpuratum Heroëm
Vaticanæ splendorem Purpuræ
Suum alterum Patronum beneficentissimum
CASSINENSIS CONGREGATIO
Inter Academicos Augustæ Remeratorum Academiæ plausus
Academicorum Mæcenatem, Academiarum Apollinem
Humillimo veneratur obsequio,
Et testem animorum paginam sacrat per
Zachariam de Aloysiis Abbatem
S. Petri de Perusia.

Agunt de eo Galeazzus Gualdus in Theat. Vir. Illustr. Continuatores Ciaconii Victorellus & Oldoinus. Marcus Paulus Leo Soc. J. in libro de Auctoritate, & usu pallii Pontificii quem Librum Panzirolo inscripsit. Augustinus Cremellius in sacris Encomiis. & alii plures.

ANNO 1623.

SEDENTE URBANO VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

LÆLIO FALCONERIO S. R. E. CARDINALE.

XXXVI. LÆLIUS Falconerius Patricius Florentinus, Paulum Falconerium in patrem, & Magdalenam ex nobilissima Albitiorum familia oriundam, in matrem habuit. Pueri ingenuæ indolis candor, pudoris modestissima purpura, innocentisque animi serenitas adolescentiam exornârunt. Integritate morum comite semper & duce, Palæstras ad bonas artes & literas frequentavit cum profectu adolescente nobili digno. Perusii Jurisprudentiam edoctus, Pisis Doctoris lauream suscepit. Romæ causarum patrocinio admotus, tantâ munus illud integritatis famâ sustinuit, ut motus viri meritis Paulus V. eum referendis Justitiæ, Gratiæque libellis addixerit. Progressu temporis Præfecturas amplissimas adeptus, Spoletum, Beneventum, Campaniam, & Maritimam oram summa prudentia & laude moderatus est.

Ejus præclara vitæ primordia.

Susceptâ Pisis Doctoratûs laureâ, variis à Paulo V. aliisque Pontif. muneribus adhibetur.

Ab Urbano VIII. inter Præsules Consultationum lectus, ac Provinciarum Umbriæ, æmiliæque Inquisitor Generalis constitutus, ob exactam munerum administrationem, publicum Pontificis præconium non semel tulit. Thebarum ad Infulas evectus Archiepiscopus, mandante Urbano Pontificius in Belgium ivit Orator, ubi gravissimo tentatus morbo, redire Romam coactus, inter Præsules hæreticæ quærendæ damnandæque pravitatis adscriptus est.

Urbanum VIII. Patronum, ac Promotorem maximum nanciscitur.

est. Quo in munere adeò singulari prudentia, fide, sapientiáque effulsit, ut non semel in propositis causis Lælio dixerit Urbanus, multùm à se ipsius sententiæ tributum iri, quam constare semper sciret cum sapientia pariter, & integritate. Semper justam sententiæ severitatem molliebat stylo, illámque procedere jubebat facilem & ornatam, ita ad suavitatem factus, ut eum in quem jura pugnabant (si absolutio libera non erat) damnatum quidem vellet, sed non offensum.

Ejus sententiæ, mitigato justitiæ rigore, semper suaves.

Urbanus ut tanti viri virtutes condigno aliquo præmio condecoraret, Lælium anno à partu Virginis 1643. in album retulit Principum Purpuratorum cum Titulo S. Mariæ de Populo, ac Legatum Bononiensem, nemine ex æmulis attento, nominavit. Qua in Provincia non aurum, vel argentum, sed omnium corda rectissimus ac mitissimus Judex ad se traxit. Nullæ feriæ illi erant ab audiendis supplicibus: Humano sanguini, quoad sine populi, justitiæque damno licuit, pepercit semper, gnarus frequenti vindicta paucorum odia reprimi, omnium irritari. Quin etiam si quos ipsorum scelera pertrahebant ad cædem, pereuntium vitæ litabat sua priùs misericordia, mox etiam in eorum salutem ipsa supplicij die sacris mysterijs operabatur ad aras. Germanorum Equitum aliquando par nobile, magnam Bononiensium civium nobilitatem trahens utrinque secum in partes, mox inter se singulari certamine dimicaturum suas evocavit in ædes, divisit cubiculis, allocutus est singulatim, auctoritate aggressus est, suavitate delinivit, rationibus vicit, amicos postridie, benevolósque dimisit.

Purpurâ, & legatione Bononiensi donatur.

Ejus in reos clementia.

Duos Germanos Nobiles, singulari certamine congressuros impedit, ac conciliat.

Laborabat Lælius calculo, extremúsque dolor extremam etiam urgebat diem. Mors ergo illi certissima augurabatur, anceps fieri tantùm poterat, si ad calculos educendos cultro aperiretur via. Atrox supplicium vultu læto, animóque virili, & forti subijt. In vulnere, in sanguinis effusione ne unam quidem expressit lachrymam, neque os ad clamores inconditos, ut vulgò fieri amat, aperuit. Octo ipsi cruenti omnes calculi, mole sua vulnere, per quod erant educendi, majores; forcipe immissa fracti anteà, & demum extracti, nihil marmoream illam in Lælio fortitudinem, constantiámque fregêre. Eadem animi constantiâ aurum effudit in pauperes, suâ ipse dexterâ per vias & trivia incedens argentum egenis dividebat. Bononiæ ne publicum pauperum hospitium à Moderatoribus extrema penuria laborantibus clauderetur, ex Urbe locupletiores ad se vocari jussit; pauperum præsidia nec relinquenda unquam, nec desperanda dixit, opulentiorum civium fortunas in hæc esse infortunia reservatas. Et post hæc omnium ipse primus magnam numeravit pecuniæ vim; mox sequentibus alijs, labantem fulsit misericordiæ domum, & casuros jam miseros suis suorúmque manibus verè aureis sustentavit. Solùm in pauperum commodum, Bononiensium civium aurum appetijt; haud quidem ab alijs extorquere valuit aurum, qui suum effundebat: neque solùm non extorsit, sed ne quidem allata munera unquam admisit. Affeclam suum, qui suo nomine leve munusculum, & se

Calculo vexatus forti animo incisionem subit.

Liberalis in egenos.

Exemplum in hanc rem.

Munerum contemptor eximius.

 inscio

inſcio argenteam pateram donatam acceperat, ut primùm reſcivit, objurgatione caſtigavit acerrima, donúmque auctori, ut referretur protinùs imperavit. Familiarem ſuum inſtanter aliquando interpellantem pro alio, gratiosè interrogavit; *Ecquidnam profutura ipſi eſſet gratia, quam tanta contentione expeteret?* Familiaris promiſſionem ſibi factam quinquaginta aureorum ingenuè explicavit: tum Cardinalis quantum ille promiſerat, tantundem rependit de ſuo, ne malè juſtitiæ pendens libra contra jus fásque in partem alteram inclinaret. Pictam aliquando tabulam donatum illi miſêre Bononiæ religioſæ cujusdam Familiæ Patres: juſtis de cauſis non potuit illam recuſare; munus accepit, ſed actutum illud ad alias religioſorum hominum ædes miſit, & donavit.

Mortem lætus, ac fortis operitur. Poſt diuturnum graviſſimúmque, ut diximus, morbum Florentiâ Romam redire decreverat. Itineris moleſtijs, ſeu veteri morbo iterum correptus Viterbij decubuit, qua in urbe ubi nuncium propinquæ mortis accepit, non fractus eſt, non concidit, non nutavit; ſed tam integer, tam erectus, tam immotus conſtitit, ut nequaquam de ipſo agi in tanto negotio videri poſſet, niſi quod audita re ſtatim adjecit; *Benè eſt, repetamus igitur per ſacram exomologeſim totius anteacta vita noxas, & elapſam vitam ad futura formam & modulum exploremus, quò more Sanctorum decedere poſſimus.* Idem cum omni ſolertia diligentiáque ante duas hebdomadas Florentiæ præſtiterat. Ita mortalem vitam ſacris myſterijs expiatam lætus exuit Lælius virtutum ferè omnium ornamento decorus. *Sanctè obit Viterbij.* Obijt Viterbij in Patrimonio Divi Petri die 17. Decembris anno ſalutis 1648. Corpus Romam delatum poſt ſolemnes inferias conditum in Eccleſia S. Joannis Nationis Florentinæ. In ejus funere oravit Carolus Bovius è Societate Jesu.

Agunt de eo ii qui Ciaconium additionibus illuſtravit, & poſteà continuavit Auguſtinus Oldoinus: & modò dictus P. Carolus Bovius in Oratione funebri, è qua ſuperius dicta ferè omnia deprompta ſunt.

ANNO 1623.

SEDENTE URBANO VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

GASPARE MATTHÆIO S. R. E. CARDINALE.

XXXVII. *Confectâ Studiorum Curriculo, laureâ doctorali donatur.*

GASPAR Matthæius nobilis Romanus, Marij Pagnaticæ Baronis ex Prudentia Cincia primariæ nobilitatis in urbe fœmina filius, in lucem editus anno ſalutis 1587. prima Grammaticæ rudimenta, politiorísque literaturæ præcepta in Seminario Romano à Patribus Societatis Jesu excepit, à quibus etiam Philoſophia inſtructus in Academia Romana; juriſprudentiæ cùm operam diligentem navaſſet, Doctoris inſignijs magna cum laude ornatus eſt.

Ætatis anno vigeſimo Familiæ propagandæ & nuptijs à parentibus deſtinatus fuerat; ſed interdictâ ſibi, quam unicè ada-

adamaverat, puellâ, aliam ducere obfirmatè recusavit. Quare sub Paulo V. Romano Pontifice, quem arctâ affinitate contingebat, clericali veste indutus, Signaturæ Referendariis adscriptus, plures Dominij Ecclesiastici Urbes Prætor cum commendatione, famæque præconio rexit. Sub Urbano VIII. primus Urbini Ducatus Vicelegatus Apostolicus absente Legato; ac in æmilia Commissarij Generalis munere, pestilentiæ tempore integerrimè functus est. Deinde varia obivit, & quidem ut decebat, Romanæ Curiæ munia, donec Archiepiscopus Athenarum electus, in Germaniam Apostolicæ Sedis extra ordinem Nuncius primùm, mox Ordinarius ablegatur; quem magistratum difficillimis temporibus pro dignitate, atque ad mentem Pontificis, eximiè à Ferdinando III. Cæsare dilectus, administravit. Ex Provincia in urbem redijt Purpuratus ad preces Cæsaris: ubi dilaudato ejus studio, Cardinalatus insignia cum Titulo Presbyterali S. Pancratij ab ipso Urbano recepit; quem Titulum postea, annuente Pontifice, cum illo S. Cæciliæ commutavit. Ob egregiam Juris utriusque scientiam inter Patres plurium Sacrorum Cœtuum cooptatus, videlicet Propagandæ fidei, Boni regiminis, & Immunitatis Ecclesiasticæ, patrocinium Regnorum Poloniæ, & Siciliæ in Romana curia gessit.

Clericali militiæ transcriptus, variis muneribus admovetur.

Athenarum fit Archiepisc. Nuncius destinatur in Germaniã: ibi ad preces Cæsaris purpurâ ornatur.

Post Urbani VIII. obitum (qui contigit die 29. Julij anni 1644.) cum reliquis Cardinalibus Conclave ingressus, Austriacorum partes acerrimè tutatus, non sine animi agitatione in gravem morbum incidit, qui eum è Conclavi ad lares suos egredi coëgit. Opportunis adhibitis medicamentis pristinæ saluti citò restitutus ad inceptum opus redijt, & unà cum reliquis Collegis electioni Innocentij X. suffragatus est. Absolutis Comitijs ferè semper podagrâ juxtà ac stomacho laborare cœpit. Atque hæ fuêre causæ, cur rarò ad publicas functiones prodiret. Valetudinariam hujusmodi vitam in aliquot annos protraxit anceps vitæ & mortis, donec die 9. Aprilis anno Domini 1650. sexagenario tribus annis major, Romæ in paternis ædibus ritè provisus expiravit. Corpus in privato monumento ad S. Cæciliam, cujus Titulum vivens gessit, tumulatum est.

In Comitiis Vaticanis Austriacorum partes tutatur.

Innocentio X. suffragatur.

Rebus humanis eripitur.

Ad Gasparem Cardinalem Matthæium Literatorum amantem sunt plures Aloysij Novarini Clerici Regularis viri eruditissimi literæ. Ejus verò effigiem expressam invenies apud Hannibalem Adamum è Societate Jesu in *Pallade Purpurata*, qui sequenti Epigrammate de Aquila, in Mattheiæ gentis stemmate expressa, lusit.

Solis Avis solem quærit, cui lumina figat;
Sol eris, ò GASPAR, Purpura lumen erit.
Te vidère Aquilæ, quas armiger educat Ister,
Arserúntque Tui Solis amore frui.
Romanas hinc, Germanas trahis inde Volucres,
Nec tamen ulla tibi est, Urbe vel Orbe quies?
Non te Roma capit, non te Germania: Avitis
Tectum Aquilis, Cæli te capit una Domus.

Hannib. Adami S.J. de eo Epigramma.

 Juve-

Ejus scripta. Juvenis multa lusisse carmina dicitur, quæ inter gentis suæ monumenta asservantur. Extat etiam Oratio ibidem ad Ferdinandum III. Imp. dicta. Literæ item quamplurimæ sat elegantes ad varios, dum viveret, scriptæ.

Agunt de eo Gualdus in Historia. Theodorus Amydenius in vita. Hannibal Adamus in Pall. Purp. Aloysius Novarinus in literis. Oldoinus in addit. ad Ciac. & alii.

ANNO 1623.

SEDENTE URBANO VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

CAROLO ROSSETTO S. R. E. CARDINALE.

XXXVIII. CAROLUS Rossettus, natione Italus, patria Ferrariensis, Comitis Alexandri ex comitissa Margaretha Estensi Tassona Filius, in lucem hanc venit non tam ad familiæ suæ adminiculum, quàm Ecclesiæ Catholicæ Ornamentum, anno à partu Virginis 1615. Ex hac illustri Familia plures tum literis, tum dignitatibus Ecclesiasticis æquè, ac sæcularibus conspicui, diversis temporibus ad Reipublicæ Christianæ ornatum emersêre, quos nominatim, nec sine præconio in actis Caroli nostri recenset Oldoinus.

Familiâ nascitur nobili, & præclaris viris conspicuâ.

Carolus Rossettus, pro animi sui magnitudine, parvi pendens, Majorum suorum victorijs, veluti plumis alienis, gloriari, à primo ipse ætatis flore scientijs propè omnibus tam sedulam navavit operam, ut annum octavum decimum nondum egressus potuerit Philosophiæ ac Theologiæ, pauloque post Jurisprudentiæ theses publicis in Academijs Bononiensi, ac Ferrariensi perquàm eruditè propugnare; omniúmque plausu & admiratione Doctoris laureâ in unaquaque facultate exornari. Harum igitur scientiarum cursu expeditè non minùs, quàm feliciter confecto, Romam se contulit, ut ea in Urbe doctissimi viri Jacobi Panziroli Romanæ Rotæ ea ætate Auditoris, ac postea (ut n. 32. paulò antè insinuavimus) sacræ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis studia frequentaret, & praxi Romanæ Curiæ, Theoriam jam in Academijs assecutus, activam redderet, ac profuturam.

Scientijs gravioribus instructus, triplici laureâ magistrali ornatur. Panzirolum frequentat, ac proficit.

Non diù latuit in Urbe vir suo se prodens fulgore: nam Urbanus VIII. Princeps oculatissimus, & Franciscus Cardinalis Barberinus nepos, ingeniosæ juventutis præcipui Patroni, utriusque Signaturæ Referendarium, mox ut eum agnoverunt, dixerunt; & Anno pòst in Angliam ad Henriettam Borboniam Reginam Caroli I. Angliæ Regis uxorem Ministrum Apostolicum destinarunt.

Utriusque Signaturæ Referendarius creatur, ac Nuncius in Angliam mittitur.

Anno à Christo nato 1639. Romà egressus Londinum Britanniæ Insulæ Metropolim salva navi pervenit; ac statim non solùm Anglicanæ Reginæ, sed Gallicæ quoque Reginæ matris (quæ

tunc

tunc in Anglia apud filiam morabatur) Aulicorúmque ferè omnium corda, agendi scientissimus, cautus, prudénsque Minister ad se pertraxit. Quietem illam, quam in hostium urbibus fideles habere possunt, Catholicis regni illius impetravit: Sacerdotum nullum, dum Carolus in Anglia mansit, capite de more juxta Insulæ leges in judicijs damnatum, sed ad summum exilio dumtaxat mulctatum Puritani non sine querelis aspexerunt. Sustinebat ille auctoritate, qua pollebat, apud Reginam, & Regem ipsum in Catholicos benè affectum, Christi fidelium omnium partes voce & scriptis, ope & opere. Anglicorum Præsulum multos, nobilium plures, popularium innumeros sua eloquentia ad Catholicam fidem disposuit. Regi ipsi, ac Ministris nonnullis, quam proficuum, utile, & decorum Angliæ regno esset, Catholicam Religionem, alijs ejectis, Majorum more amplecti, voce primò, deinde scripto apertissimè ostendit.

In Anglia, favente Rege & Regina, rem Catholicam strenuè promovet.

Puritani sævissimi Catholicorum hostes, invito ac frendenti animo hæc & similia cùm perciperent, iræ impotentes, factâ conspiratione, domum Caroli religionis Catholicæ disseminatoris, armati circumsistunt, invadunt, explorant, elatóque clamore tanquam patriæ proditorem ad necem exquirunt. Ille in tanta rerum perturbatione sibi consulens, expiato protinùs confessione apud familiarem sacerdotem animo, mutatis vestibus, per secretos meatus furentes hæreticos subterfugit, qui haud evasurum credentes, capitali in ipsum decreto supplicio, ferale tabulatum publico in foro jam construxerant. Impiorum manibus elapsus, ad Reginæ matris Gallicæ conclave incognitus confugit; in quo nulla habita regiæ Majestatis ratione, septies unius diei ac noctis spatio ex judicum præcepto per exploratores conquisitus est ad mortem. At fallente eos muliebri habitu, quo vir indutus delituerat, in cassum ab impijs tumultuatum est.

A Puritanis tumultuantibus ad necem quaritur; sed non invenitur.

Inter hæc Carolus, ut furor tantisper deferbuit, Romani Pontificis jussu ex Anglia, Joannis Justiniani Veneti Oratoris beneficio discessit in Belgium. Ubi hærens à Francisco Cardinali Barberino Româ perquàm officiosas accepit literas, quibus ei cumulatè expressit, quàm grata Urbano Pontifici, sibique fuissent, quæ in Anglia pro commodo religionis, ac salute animarum gesserat. Literas hasce idiomate Italico scriptas, integras exhibet Oldoinus in actis Rosetti.

Veneti Oratoris beneficio fugit in Belgium.

Dum hæc aguntur Carolus à Romano Pontifice Archiepiscopus Tarsensis renuntiatus, mittitur Coloniam cum charactere Nuncij Apostolicæ Sedis extraordinarij pro pace inter Principes Catholicos firmanda. Coloniam eodem propè tempore ad evitandos Anglicanos tumultus se receperat Gallica Regina Mater; qua in Urbe summo Galliæ mœrore non multò post supremum obijt diem. Huic lethaliter decumbenti extrema Carolus pietatis officia sedulò exhibuit, ut modò laudatus testatur Oldoinus in hæc verba: *Affuit Reginæ Matri mortaliter ægrotanti Carolus Nuntius Apostolicus, sanctissimum Viaticum suis ipse manibus illi præbuit, eandémque sacro*

Archiepiscopus Tarsensis nominatur; & Nuncius pro pace Coloniam mittitur.

Morienti Reginæ Matri assistit.

sacro oleo inunxit; supremis illius tabulis subscripsit, & usque ad extremum spiritum suavissimis colloquijs illam semper ad mortem confirmavit. Mansit Carolus Coloniæ solidis duobus annis, incredibili zelo tum honori Sedis Apostolicæ, tum commodis rei Christianæ invigilans. Quapropter urgentibus meritis Episcopus primò Faventinus, deinde S. R. E. Cardinalis ab Urbano VIII. evulgatur. Idque non sine luculento præsagio: nam (ut multi curiosè observarunt) eâdem die qua Romæ absens Cardinalium Senatui adscriptus fuerat, Apum examen ad illius cubiculum Coloniæ advolavit, quasi nunciæ felices novæ dignitatis, ad quam Urbanus, qui Apes in stemmate gerebat, ipsum promoverat. Elapso ab adepta purpura mense Legatus à latere ab eodem Urbano ad Conventus Monasteriensem, & Osnabrugensem nominatur, in quibus multos labores pro fidei ac religionis incremento, pro concordandis Principum dissidentium animis, próque pace universali inter eos stabilienda, subire habuit.

Episcopus Faventinus, & Cardinalis renuntiatur.

Legatus ad Conventus Germaniæ destinatus, multos pro fide labores subit.

Pòst Urbani obitum, Romam ad indicta Comitia reversus, Innocentio X. ad summam rerum suffragatus est, à quo statim Cardinalatûs insignia cum Diaconia S. Cæsarij in vicem præmij suscepit. Exinde Româ relictâ ad Ecclesiam suam Faventinam moderandam digressus, cùm Ecclesiasticam disciplinam penè collapsam invenisset, ad illam reparandam, civitatem primò ipsam, deinde totam Diœcesim Apostolico fervore perlustravit, ut juxta præceptum Domini, quod infirmum esset, consolidaret; quod ægrotum, sanaret; quod confractum, alligaret; quod abjectum, reduceret; quod sanum denique ac forte, custodiret ac pasceret in judicio. De cujus sollicitudine, zelo, atque vigilantia pastorali ita proloquitur Oldoinus: *Sacramenta Confirmationis, & Eucharistiæ ministravit: malis occurrentibus remedia opportuna adhibuit; plurimos ubique abusus abstulit; prædicando verbum, instando opportunè, importunè arguendo, obsecrando, increpando in omni patientia & doctrina, nihil utilium subtrahendo, quæ prodesse possent in ædificationem, & salutem animarum.* Et ne, quæ in vinea Domini salubriter composuerat, ac innovaverat, illicò perirent, firmissimis statutis, legibus, decretis communitum ivit. In quem finem, celebratis octo Synodis, Congregationem instituit ad Casus conscientiæ singulis mensibus coram se in Urbe, & extra coram Vicarijs foraneis decidendos. Lectores quoque publicos suo ære conductos adhibuit ad Theologiam moralem edocendam. Et, ne languidi sine ope jacerent in vijs, domos, ut vocant, pietatis, & Valetudinaria, assignato in subsidium ære, aperuit. Verbo, munus atque partes boni Pastoris, ut publica Faventinæ Urbis monumenta indicant, adamussim adimplevit.

Ad Ecclesiã suam moderandã profectus, partes optimi Pastoris implet.

Oldoini in hanc rem testimoniũ.

Rebus humanis exemptus est Faventiæ die 26. Novemb. anno Virginei partûs 1681. regnante Innocentio XI. Inter Patres plurium sacrorum cœtuum adnumeratus legitur, videlicet Examinis Episcoporum, Concilij, Rituum, Indicis, & Propagandæ fidei.

Moritur Romæ.

Scri-

Scripsit Commentaria docta ac erudita in primam, ac tertiam partem D. Thomæ.
Constitutiones Synodales, & Decreta.
Relationem de Rebus Anglicanis.
Epigrammata varia.

Ejus Epitaphium.

Agunt de eo Gualdus in Theatro Vir. Illustr. Ughellius in Italia sacra. Victorius Siri in Mercurio. Majolinus Bisaccionius in hist. Biragus in Mercurio Veridico. Hieronymus Brusonus in hist. Hieronymus Tetius in ædib. Barberinis. & alii.

ANNO 1623.

SEDENTE URBANO VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

JOANNE BAPTISTA ALTERIO
S. R. E. CARDINALE.

JOANNES Baptista ex antiqua Urbis, & primævæ nobilitatis XXXIX.
familia de Alterijs, ortus Romæ die 24. Junij anno 1589. in parentes sortitus est Laurentium de Alterijs, virum nobilibus factis, vitæ integritate, morum maturitate, ac pietate in Deum & pauperes in Urbe clarum, & Victoriam Delphiniam spectatissimæ virtutis ac sanctimoniæ fœminam, sororem Flaminij Delphinij, cujus militarem gloriam in Belgio, alijsque provincijs, Bernardinus Stephonius eloquens ac eruditus Societatis JESU Orator funebri laudatione, typis descripta, luculenter admodùm expressit.

Parentibus generis nobilitate, & virtutibus claris ortitur.

His, inquam, tam claris piisque ortus parentibus Joannes Baptista virilis sexûs filius primigenus, in Collegio Romano post Grammaticam, Humaniores literas, Rhetoricámque, Philosophiæ ac Theologiæ (quarum positiones publicè propugnavit) studijs excellenter ac sedulò vacavit. Inter Seminarij Romani nobiles cooptatus, ingenij sui felicitate, quo nemo coæqualium potior habebatur, reliquos omnes literis ac disputationibus longissimè superavit. Tum datâ Juri Civili & Canonico operâ (in quo Doctoris lauream, annum agens vigesimum tertium, approbantibus Roberto Cardinale Bellarmino, & Petro Alagona S. J. Theologo, suscepit) à Paulo V. Pontifice Maximo Sacerdotio in Basilica Vaticana cum Theologali præbenda anno 1613. fuit insignitus. Munus illud jam ante illum plurimorum annorum spatio Marius Alterjus patruus, doctrinâ celebris, cum dignitate, omniúmque commendatione & plausu sustinuerat.

Literis egregio cum profectu vacat: Juris Doctor creatur: ac Canonicatu Vaticano cum præbenda Theologali donatur.

Joannes Baptista licèt juvenis eandem provinciam cum laude administrans, sæpè sæpiùs Evangelij Præco publicas conciones in primarijs Urbis Templis habuit ad populum. Urbanus VIII. Princeps in virtutum cultores attentissimus simul ac munificentissimus, ut tantam Joannis Baptistæ scientiam præmio aliquo exornaret,

Commisso sibi munere strenuè perfungitur.

post

post obitum Cardinalis Gherardi Ecclesiam Camerinensem anno 1624. illi ultrò commisit, eundémque ad preces Scipionis Cardinalis Burghesij non multò post Sacræ Pœnitentiæ Sigilli Custodis munere insignivit, & sex Episcopatuum supremi Ordinis sacrosancti Senatus Apostolici Visorem, ut dicunt, actualem renunciavit. Quo munere magnâ integritatis famâ aliquamdiu perfunctus, approbante ejus fidem, diligentiam, ac probitatem Urbano, sacrâ purpurâ anno salutis 1643. summâ Urbis lætitiâ, de republica optimè meritus, cohonestatur.

Alijs identidem dignitatibus præficitur, & purpurâ ornatur.

Presbyter Cardinalis S. Mariæ super Minervam creatus, dimissô in favorem Æmilj fratris Episopatu Camerinensi, Tudertinam Ecclesiam ab eodem Urbano regendam suscepit; ex qua cùm anno 1654. ad invisenda Apostolorum limina, juxta sacrorum Canonum leges, Romam se conferret, itinerans Narniæ subitâ tactus apoplexiâ die 25. Novembris ejusdem anni ad Superos evolavit, ætatis suæ anno sexto supra sexagesimum. Innocentium X. per dies 42. morte precessit, cum communis vulgi fabula (ut vana sunt mortalium judicia) eum in Pontificem post Innocentium eligendum assereret. Cadaver Narniâ Romam delatum, ad ædes S. Mariæ super Minervam in Majorum sepulchro conditum est.

Episcopus Tudertinus creatur.

Narniæ apoplexiá tactus moritur.

Ejus Epitaphium.

Scripsit vir doctus sermones sacros.
Poëmata varia. Annotationes Philosophicas

Agunt de eo Gualdus in Theat. Vir. illustr. Ughellius in Italia sac. Amydenius in vita. Hieronymus Tetius in ædibus Barberinis. Haunibal Adamus in Epigram. Augustinus Cremellius in Nuncupatoria Epistola ad Vitam S. Augustini. & alij.

ANNO 1623.

SEDENTE URBANO VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

FRANCISCO ANGELO RAPIZONO S. R. E. CARDINALE.

XL.

FRANCISCUS Angelus Rapizonus Romannus (cujus familiam sexcentis retrò annis nobilem, insigniúmque virorum feracem ex antiquis monumentis Ludovicus Jacobillus Fulginas provinciæ Umbriæ clarus Chronographus ostendit) natus proditur anno salutis nostræ 1595. Is à puero scientijs propè omnibus deditus, suffragante nobili ingenio tantum in illis profecit, ut meruerit illarum beneficio supremas etiam in Ecclesia dignitates, obtinere.

Præclaro genere nascitur.

Cameræ Apostolicæ Clericus primùm adscriptus, officinæ Diplomaticæ, & Archivo pontificio, laudabili solertia præfuit: Ecclesiæ postmodùm Thesaurarius generalis declaratus, ac militiæ Ecclesiasticæ legatione perfunctus, Presbyterorum Cardinalium Senatui ab Urbano adscribitur anno salutis 1643. cum titulo S. Ma-

Varijs dignitatibus, ac ipsa denique purpurâ honestatur.

Mariæ in Via, quem titulum tamen procedentibus annis cum alio S. Cæciliæ non invito Pontifice, commutavit.

Sequuta paulò pòst Urbani morte, in novis Comitijs, dum varij virtutibus præstantes viri è Patribus ad Tiaram proponerentur, præteritis omnibus pro Joanne Baptista Pamphilio stetit, qui susceptis Ecclesiæ habenis dictus est Innocentius X. à quo in vicem gratitudinis, præter nobile Cœnobium S. Anastasij de Carbone nuncupatum, Ecclesiam insuper Interamnensem Episcopus regendam suscepit. Præsul vitæ innocentia, morum suavitate, eruditionis laude ac prudentia clarus, Ecclesiam sibi commissam in pristinum splendorem restituit; corruptósque tum Cleri, tum populi mores bonus Pastor exemplo potiùs, quàm legibus correxit. *Ejus* laudem memoratus Jacobillus breviter in hæc verba complexus reperitur: *Eminentissimus Princeps Franciscus Angelus Rapizonus patria ac sobolis vetustate, genuinis virtutibus, titulis, dignitatibus, vita innocentia, morum comitate, electa sapientia, atque insigni eruditionis existimatione, quàm diu vixit, cominùs & eminùs resplenduit.* Dignus eapropter, quem plures Cardinalium post Innocentij X. obitum in Romanum Pontificem avidissimè appetierint.

Ab Innocentio X. cui suffragatus est, Episcopus Interamnensis creatur.

Munere suo sanctè perfungitur.

Jacobilli de eo testimonium.

Sedente Alexandro VII. in Petri Cathedra pluribus gravatus morbis, Ecclesiæ Interamnensi, quòd pastorali officio per se ritè fungi non posset, nuncium remisit, Románque sanitati consulturus, annuente Pontifice, concessit. At vocantibus aliò fatis, diu in Urbe non vixit: nam asperrimis calculorum cruciatibus afflictus, quibus educendis nulla remedia supererant, è vivis abijt Romæ die 15. Maij anno reparatæ salutis 1657. sepulchrum nactus in Ecclesia S. Mariæ super Minervam.

Moritur Romæ ex dolore calculi.

Ejus scripta.

Scripsit Hesperiam Modulationem.
Orationem de Domini in cœlum ascensu.
Tractatum, seu Epistolam in laudem Historiæ Concilij Trid. à Sfortia Pallavicino evulgatæ.
Carmina in Ædes Barberinas.
Positiones in Aristotelem.
Et alia quædam.

Laudant eum Ughellius in Italiâ sacrâ. Gualdus in Theatro Viror. illustr. Hieronymus Tetius in ædib. Barber. Ludovicus Jacobillus in Elogio. Oldoinus in addit. ad Ciac. [illegible]

ANNO 1623.

SEDENTE URBANO VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

JOANNE DE LUGO S. R. E. CARDINALE.

XLI.

Ob præstantes animi dotes, omniū amorem meretur.

JOANNES de Lugo Hispanus, nobilibus natalibus Madriti in regia Hispaniæ Urbe anno salutis 1583. ortus, præstantes animi dotes à natura fortitus est. Vividæ mentis celeritate, & acutissimis motibus, judicij sagacitate mirabili, festivis moribus, & suavitate indolis incredibili adolescens usque adeò præstitit, ut cunctis gratiosus pariter ac venerabilis apparens, omnium in se oculos, mentes, amorésque converteret.

Disciplinis omnibus apprimè instructus, exactissimum Doctorem in Cathedra, & Concionatorem in Ecclesia agit.

Annos natus duodeviginti, acerrimi ingenij velocitate amplissima Philosophiæ, & Jurisprudentiæ spatia transvolaverat, teneram & adhuc severioribus disciplinis crudam ætatem, ingenij maturitate præcurrens. Dum honorifici gradus talem juvenem honoribus dignissimum poscerent, ipse mundi fastu alta mente contempto, arctiori religiosæ familiæ disciplinæ in Societate JESU libertatem suam obstrinxit. In qua conscenso Magisterij suggestu, post Philosophiam, Theologicas docuit facultates ad triginta circiter annos; quorum decem in Hispania, Romæ viginti sine ulla laboris interpellatione impendit. Audijt concionantem in Templis Hispania eo ipso tempore, quo publicum Philosophiæ interpretem agebat; meritóque est admirata, duo difficillima munia adeò in unum hominem confluxisse, ut simul & Magistri, & Concionatoris partes exactissimè expleret, studiorúmque saluberrimos fructus literatis juxtà ac rudibus uno, eodémque tempore cum plausu elargiretur. Roma quoque sacras ejus Orationes succo & sanguine plenas, simúlque urbanissima venustate conditas, avidissimis auribus, nec sine admiratione, & plaudentis coronæ signis excepit.

Legibus Societatis JESU exsolutus, invitus ad purpurā rapitur.

Hunc doctrina præstantem virum, nihil tale cogitantem, Urbanus VIII. die 14. Decembris anno 1643. purpura exornatum Presbyteris Cardinalibus titulo S. Stephani in Cœlio Monte aggregavit. Turbavit hominem improvisus oblatæ dignitatis nuncius: restitit Lugo, quoad potuit: sed prævalente postmodum cogentis Urbani imperio, onus amplissimum non sine lachrymis subire compulsus est. Quin etiam, ut talis ac tanti viri consilia Urbanus propiùs & continuò ad manus haberet, legibus exemptum, apud se in palatio Apostolico commorari voluit, & imperavit.

Adscriptus sacris Conventibus, Tridentini Concilij, Disquisitionis in hæreticos, Examinis Episcoporum, pro auctoritate Sedis Apostolicæ, & Ecclesiastica potestate stetit ubique intrepidus & immo-

Pro auctoritate sanctæ Sedis, & fidei defensione stat intrepidus, & immobilis.

immobilis, omnem conatum, industriam, atque eruditionem eò conferens, ne quid detrimenti aut imminutionis pateretur Religio. Quare nunquam vel precibus, vel minis, ne dicam muneribus aut corruptelis, adduci potuit, ut plus tribueret gratiæ Populorum, aut Principum, quàm sacri Principatûs decori: imò promptiorem se dixit, exhibuitque ad effundendum sanguinem, quàm ad discedendum, ab hoc rectæ mentis proposito. Hæc tamen omnia tanta prudentia, humanitate, atque discretione temperabat, ut sacros æquè, ac profanos Principes sibi demereret.

Religiosam Purpuratus vitæ rationem tenet.

Eandem in purpura, ac in paupere religiosi viri habitu vitæ rationem retinuit. Somni parcissimus ante omnes domesticos è stratis exurgere solitus preces antelucanas peragebat; mox per semi-horam ad sacrificium animo comparato ad Aras ritè quærebatur, jussis omnibus è familia, nisi quem morbus excusaret, sacrificio interesse. Nunquam rem divinam facere omisit, nisi gravi ægrotatione detentus, quo tamen tempore (modò lecto affixus hærere non cogeretur) sacro alterius operantis adesse consuevit: cujus rei facultas, ut suppeteret, cubiculum perparvum, è quo in vicinum sacellum esset prospectus, commodioribus prælegit, maluitque loci angustias cum detrimento valetudinis tolerare, quàm in latiori cubiculo expatiari cum Sacri jacturâ. Nullius famuli auxilium ad se induendum aut exuendum vestibus; nullius manum ad affecti, infirmique corporis levamentum adhibuit: Ipse sibi ad hæc omnia sufficiebat. Unde ab Innocentio X. amicè interrogatus; *cur senectuti non parceret, vestirique se, ac juvari non permitteret?* Urbanissimè, ut solebat, respondit; *Eò propiùs ad similitudinem DEI accedere homines, quo paucioribus indigerent.*

Somni parcissimus, Rei divinæ studiosissimus.

Vestiri, aut exui à famulis renuit.

Ejus notabile dictum.

Ornabatur Joannis Cardinalis domus non pretiosis aulæis; illa enim nunquam adhibuit; nec aurea supellectili, sed aureis aulicorum moribus, quorum nullum in suam familiam admittebat; nisi priùs diligentissimè de ipsius vitâ, & famâ disquireret. Non erat ullum in ea domo ambitionis aut luxus, sed pietatis modestiæque certamen; nam dissentire à Domini moribus, pudebat famulos, quibus ad pudorem, pietatem, omnemque virtutum laudem addebat stimulos Principis non tam imperium, quàm exemplum. Paterno ille animo suos omnes complectebatur: hos Ecclesiasticis vectigalibus, pinguibus Sacerdotijs, hos Tiaris, & infulis à summis Pontificibus ornari curabat. Tres quidem ejus cubiculi præfectura præstantes Episcopos peperit.

Familiam alit religiosissimam.

Sed non minorem Joannis Cardinalis munificentiam experti sunt pauperes. Paucis ille contentus non exiguam pecuniæ vim eleemosynæ nomine viduis, orphanis, Nosocomijs, nobilibus egenis, mendicorum turbæ, religiosis Ordinibus, dum vixit, erogavit. Præter cibarios panes, certamque pecuniam, quàm statis dietim horis in pauperes distribuere consueverat, nemini unquam stipem petenti, ejus liberalitas defuit. Sacris Cœnobijs squallidæ nobilitati, & periclitanti Virginum pudicitiæ occulta subsidia, larga manu suppeditavit. Pro adolescentum aliquot nobilium, qui

Munificus, officiosus, ac liberalis in pauperes quosque.

Theologiæ operam darent, convictu & educatione in Romano Seminario perpetuum censum constituit, ut sacræ doctrinæ nobilitas nobiles quoque ac generosos propugnatores haberet.

Collegium Romanum S. J. mirè exornat, & latifundiis auget. Collegium Romanum (in quo dum Romæ fuit, privatus semper religiosus vixit) singulari benignitate complexus, usque ad publicas oculorum delicias exornavit; & cujus animatam formam, morum priùs elegantia, & doctrinæ radijs interiùs illustraverat, hujus exteriorem faciem sublatis ædificijs, quæ in illam tenebras obducebant, multis aureorum millibus adnumeratis spectabilem reddidit. Æquum etiam existimavit, suos olim consodales, quos laboriosis disciplinarum studijs exercuerat, opportuno ruris amœni diversorio recreari, & locum illis suppetere, in quo posset religiosa Pallas severiores aliquando curas remittere sapienter, & eruditè urbanéque rusticari.

Calculi dolores virili patientia sustinet. Jam senex dolore calculi laborans, quinquennalem morbi atrocitatem tanta constantia, tantáque fortitudine sustinuit, ut cùm ex calculi morsu acutissimo toto corpore contremisceret, hilarem tamen servaret animum, vultúmque ostenderet nulla mœstitiæ nube turbatum. Morti proximus, cùm Sacramentum divini Corporis ad munimentum felicis in cœlum itineris accepisset, veniam à famulis, Princeps petijt, eósque blandè consolatus ingemiscens dixit; *Deesse paupertati suæ, quod eorum fidei, meritísque* *Moriturus veniam à famulis petit.* *rependeret; sed non defuturam illis felicitatem, si boni nominis fama non deesset.* Interrogatus ubi suum post obitum tumulari corpus juberet? *Se idcircò*, repoluit, *Templo nominis JESU proximas ædes in Alteriorum platea incolere voluisse, ut brevius, & proclivius iter esset ad tumulum. Circa sepulchri verò rationem & locum se nihil aliud cupere, nisi ut propè sui parentis Ignatij cineres humaretur.* *Ad S. Ignatij cineres humari desiderat.* Supremis tabulis hæredem ex asse Domum Professam Societatis JESU scripsit, quàm etiam quoad vixit, insignibus foverat auxilijs & beneficijs.

Ejus Obitus. Obijt vir præstantissimus vitæ consimili fine die 30. Augusti anno salutis 1660. ætatis septimo supra septuagesimum. Sepultus jacet juxta votum suum in Templo Nominis JESU ante Aram S. P. Ignatij cum hac inscriptione.

D. O. M.

Ejus Epitaphium.

JOANNI CARDINALI DE LUGO
SOCIETATIS JESU THEOLOGO EMINENTISSIMO
DOMUS PROFESSORUM ROMANA HÆRES
UT UBI FUERAT THESAURUS EJUS, IBI ESSET COR EJUS
PROPE CORPUS S. IGNATIJ
EX EJUS SUPREMA VOLUNTATE
MONUMENTUM POSUIT
OBIIT ANNO SAL. M DC LX. ÆTATIS LXXVII.

Claruit sapientia, pietate, prudentia, reliquisque virtutibus quas admirati Urbanus VIII. Innocentius X. & Alexander VII. ejus dignis-

dignitatem honoribus, laudibus, donísque auxerunt. Philippus IV. Hispaniarum Rex præter uberes proventus illi ultrò collatos, plenas ad eum æstimationis, benevolentiæque literas dedit, quibus omnia, quæ in sui gratiam egisset, ut rectissima & optima collaudabat, eidémque in suæ approbationis argumentum mille aureos annui redditûs ad áliorum proventuum summam adjecit. Suis verò in Aula Romana Oratoribus præcipiebat, ut cum eo consilia communicarent, & plurimum esse momenti ducerent in integerrimo Viri judicio. Galliarum Rex Ludovicus XIII. non alio Joannem de Lugo nomine, quàm *integerrimi Cardinalis* appellare consueverat.

Magni, dum vixit, Pontificibus & Regibus æstimatus.

Officiorum memor, Barberinam familiam singulari semper est amore prosequutus cum voluntate remunerandi. Ab Innocentio X. Barberinis infenso pluries instantissimè, & aliquando non sine lachrymis petijt, ut illis suum affectum explicaret, illósque exules è Gallia Romam revocaret. Id quod denique impetravit. In adversis amicitiæ pondus, grave an leve sit? dignosci posse, sæpè dixit: *Nam si leve* (inquiebat) *illic evanescit; sin grave, ventis etiam adversissimis resistit.*

Barberinæ familiæ amicus, fautor, Patronus.

Scripsit Commentarios in Tertiam partem Summæ Theologiæ S. Thomæ de Incarnatione.

Præclara ejus scripta.

Disputationes item scholasticas & Morales de Sacramentis in genere: De Venerabili Eucharistiæ Sacramento, & de sacrosancto Missæ Sacrificio.

De Sacramento Pœnitentiæ.
De Justitia & Jure duobus Tomis.
De Fidei divinæ virtute Tractatum.
Consilia item Moralia: & alia quædam.

Agunt de eo Philippus Alegambe in Bibl. Soc. JEsu. Oldoinus in addit. ad Ciac. Joan. Stephanus Menochius in Nuncupatoria de Repub. Hæbræorum. Lud. Morerius in Dictionario universali Historico. & alij plures.

ANNO 1623.

SEDENTE URBANO VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

ACHILLE STAMPESIO
S.R.E. CARDINALE.

XLII. ACHILLES Stampesius (quem Scriptores Galli, ut videre est in Morerio, *d'Estampes de Valançay* nominant) claris in Gallia ortus natalibus, militari gloria, & animi fortitudine insignis eminuit. Is à natura generosos Spiritus gerens, post humaniores literas Equestri Melitensium Ordini, beneficio Magni Magistri, nondum annum decimum quintum attingens nomen dedit. Anno ætatis decimo septimo, quum de more rudimenta militiæ poneret, Turcarum classis maritima Melitensem

Ordini Equitum Melitensium adscribitur.

Fortiter cum Turcis manus ferit.

Insulam aggredi, fortitérque (quamvis in cassum) oppugnare cœpit. Adfuit ad defensionem Achilles adolescentulus, factáque in hostem eruptione, à pugna non recessit, nisi pluribus, iisque mortiferis vulneribus saucius, sublatáque Majoris ictu sclopi sinistrâ auriculâ. Ut convaluit Dei beneficio, patriam revisens, tum in Belgio miles adventitius res bellicas cum laude tractavit. In obsidione Montis Albanensis dux cohortis electus, cum quatuor fratribus pro Rege Galliæ fortiter dimicavit. Ea occasione Ludovicus fratrum tertius, hostili agmini insertus, glandéque ignita trajectus occubuit. Claudius natu minor duas, & Achilles quatuor luculentas accepêre plagas: unde generis eximii nomen apud Regem, regiósque ministros hujusce familiæ viri meritò consecuti sunt.

In obsidione Montis Albanensis pro Galliæ Rege dimicans, graviter sauciatur.

Rex ut tantam virtutem condigno aliquo præmio afficeret, motu proprio unam ex duodecim cohortibus equestribus, quas tempore pacis ac belli in regno sustentabat, Achillis curæ commisit, qui data occasione hostes pluries singulari certamine devicit. Militiæ Magisterium generale sub Carolo Emmanuele Duce Sabaudo adeptus, verucam ab Hispanis oppugnatam defendit: at in eruptione à suis fœdè destitutus, octoque vulneribus saucius apud Hispanos captivus remansit. Soluto pretio libertate donatus, Galliásque repetens, præfuit navalibus copiis Gallicis in Rupellana obsidione contra Anglicanas valentiores, quæ aderant, ut obsessis suppetias ferrent: ausi tamen non sunt hostes Angli ad pugnam accedere, votúmque adimplere, pertimescentes decantatam Achillis virtutem, coäcti propterea post exactum mensem re infecta ad propria, unde venerant, rediêre. Quorum discessu obsessi rem publicam in perditis ac desperatis habentes, Arcis deditionem anno 1628. ad Regem Galliæ Ludovicum XIII. fecerunt.

Ad Verucam cum Hispanis confligens, graviter sauciatur, & capitur: sed mox libertate donatur.

Rupellanam obsidionem, abactis Anglis, promovet, Arcémque in potestatem redigit.

Rex illicò Rupellâ superatâ, ne tanta Achillis fortitudo debito careret præmio, illum effusè coràm dilaudatum militiæ magisterio generali in Gallico exercitu exornavit; & Catharina Medicea Regina Mater custodias suas ejus imperio, ac fidei commisit. Qui accepto beneficio fideliter respondens, in dissidijs civilibus Reginæ matris partes sequutus, acerrimè illius se defensorem ostendit. At ut Cardinalis Richelii iram ea de causa in se excitatam effugeret, Galliam, suæ quantumvis virtutis sitientem derelinquens, Insulam Melitensem, invita Regina matre, repetiit. Ibi pluribus gravissimis bellicis expeditionibus implicitus, tanta suæ fortitudinis specimina dedit, ut non solùm strenuus miles, sed & incomparabilis planè militiæ Dux communiter audiret. Ex hac Insula ab Urbano VIII. ejus fama commoto, Romam evocatus, exercitûs Ecclesiastici contra Italiæ Principes confœderatos, præfecturam ad Urbani solatium gessit, hostésque Ecclesiæ sæpenumero luculenta strage affectos repressit. Quare Urbanus, ne ingratus videretur, illum nihil tale cogitantem Sacro senatui Diaconum Cardinalem sancti Hadriani anno salutis 1643. die 14. Decembris adscripsit.

A Rege, atque Regina virtutis suæ præmium accipit.

Suboffensū Richelium Card. devitans, Melitam se recipit.

Pro Urbano VIII. fortiter pugnans, purpurâ insignitur.

Post

Post Urbani obitum Conclave cum reliquis Patribus ingressus, toto ferè Comitiorum tempore ex podagrâ decubuit. Absolutis Comitijs bis profectus in Galliam, ut iratum in se Regem, quòd arma in Parmensem Ducem pro Urbano tractasset, placaret, ad colloquium Regis non fuit admissus, imò (ut Oldoinus habet) interdictus etiam ingressu in urbem Parisiorum. Tanta ingratitudine non leviter offensus, scripto ad Regem in sui defensionem acri apologo Romam cum indignatione reversus est. Ubi non multò post paupertate pressus, senióque, ac belli malis confectus, non animi tædio affectus (ut quidam perperàm scripsêre) fatis concessit die 27. Junij Anno nostræ salutis 1646. ætatis sexagesimo secundo, purpuræ tertio nondum expleto: sepultus post obitum in Ecclesia S. Mariæ de Victoria sine ulla sepulchrali Epigraphe; sat sua virtute, rerúmque fortiter gestarum gloriâ, nullo loquente lapide, clarus.

Regis Galliæ propter indignationem incurrit, ac frustrà scripto Apologo, se purgare nititur.

Naturæ debitum Romæ solvit.

Scripsisse dicitur Synopsim bellorum à se gestorum.
Regulas item militares, militantibus hoc tempore non inutiles.

Quæ scripserit.

Agunt de eo Regiſtra Vaticana, Annales Melitenses. Theodorus Amydenius in vita. Augustinus Oldoinus in additionibus ad Ciacon. Jacobus Augustus Thuanus in hist. Sammarthani Fratres in Gallia Christiana. Ludovicus Morerius in Dict. hist. & alii.

ANNO 1644.

SEDENTE INNOCENTIO X. PONTIFICE MAXIMO.

De

CAMILLO PAMPHILIO
S. R. E. CARDINALE.

XLIII.

CAMILLUS Pamphilius, nobilis Romanus, Pamphilij ex Olympia Maidalchina Viterbiensi Filius, Innocentij X. ex fratre nepos, in lucem editus est anno salutis 1622. Die 21. Februarij Neapoli, qua in Urbe Joannes Baptista Pamphilius patruus Nuncij Apostolici munere tum fungebatur. Puer Majorum suorum vestigijs insistens, post Grammaticam disciplinis liberalibus non mediocrem navavit operam. Delectatus suprà modum veterum ac Recentiorum Poëtarum lectione, Carmina panxit Italica & Latina varij generis ac argumenti; uti & Dramata sacra, moralia, profana, optimo stylo conscripta. Philosophiæ, Mathematicæ, ac Jurisprudentiæ cursu felicissimè peracto, Architectonicæ præprimis, aliarúmque nobilium scientiarum præcepta sub optimis Magistris ex Fundamento perdidicit.

Scientijs ferè omnibus imbuitur.

Delectatur summoperè Poësi.

Evecto ad Petri solium Innocentio X. Camillus nepos Copiarum Ecclesiasticarum Dux generalis renuntiatus, Centumcellis usum construendarum triremium primus induxit. Inde in amplissimum Purpuratorum Senatum à patruo adscitus, ob excellentem rerum peritiam toti Ecclesiasticæ ditioni præpositus est. Nec multò post, quòd vir consilio manúque promptus haberetur, Status Eccle-

Usum construendarũ Triremium inducit.

Purpurâ, ac varijs Ecclesiæ dignitatib. ornatur.

clesiastici Præfecturam, Terræ marisque summum imperium, Avenionensem legationem, Firmanæ Urbis patrocinium, ab Hispanis Archidiaconatum Toletanum, à Gallis Abbatiam Corbëiensem, à Venetis nobilitatem (quam à Neapolitanis dudum antè receperat) obtinuit.

Dimissâ purpurâ uxorem ducit. *Liberalis in pauperes.*

Cùm autem unicus esset virilis sexûs nepos Innocentij X. dimissâ sub annum 1647. purpuræ dignitate, Olympiam Aldobrandinam nobilissimam viduam, Ducis Parmensis neptem fœdere matrimonij sibi junxit, ex qua lensim quinque soboles, masculini sexûs duas, fœminei tres, omnes virtutibus claras suscepit. Claruit pietate in Deum, & in pauperes liberalitate summa, in quos una die, præter consuetas eleemosynas (sæviente in Urbe peste) frumenti tria modiorum millia elargitus est.

Sacra & profana ædificia construits quæ nominatim indicantur.

Splendida ac sumptuosa excitavit ædificia partim sacra, partim profana, suo & alieno ære, delineatis priùs ac depictis in membranulis à se speciebus, tam concinnè, regulariter, & artificiosè, ut non minùs delineationes ejus, quàm ipsa ædificia Architecturæ peritis in pretio & admiratione essent. Antij, Labici ad Ciminum montem palatia; Romæ in Circo Agonali, ad Arcum Camillianum, sunt hujusce Principis Scenographiæ. Ad Aurelianam Portam suburbanum condidit, picturis, marmoreis signis, salientibus aquis, opacis viridarijs amœnum, visu curioso & erudito non indignum. Ædes sacras varias mole, structura, & arte mirabiles in urbe extruxit, Divis, Andreæ videlicet Apostolo in Quirinali; Nicolao Tolentinati in Viminali; Francisco Paulano in Exquilino Montibus. Templum D. Agneti sacrum, insigne, magnificum, augustum in Circo Agnonali excitavit. Sacellum Pario marmore, statuis, auro, ac mirabili structura elaboratum D. Thomæ à Villanova in sacra S. Augustini æde perfecit. Altaria Vaticanæ Basilicæ argenteis candelabris; Lauretanam Ædem Columbâ aureâ, pondere & opere egregiâ ditavit.

Non admodùm Senex moritur Romæ.

Tantus hic Princeps annos natus quinque supra quadraginta, à purpura dimissa anno decimo nono, Romæ è vivis abijt anno salutis 1666. die 26. Julij sepultus jacet in Ecclesia S. Agnetis, Pamphilinæ gentis propria.

Ejus scripta.

Edidit Carmina Varia Italica & Latina.
Dramata sacra & moralia.
Demonstrationes Mathematicas.
Tractatum de condendis Structuris.
De Triremibus facilè conficiendis.

Agunt de eo, qui Originem gentis Pamphilinæ scripsêre, Ludovicus Jacobillus de Sanctis Umbriæ tom. 3. Vincentius Armannus Eugubinus in Catal. Virorum illust. patriæ suæ. [illegible]ldus in Theat. Vir. illustr. Oldoinus in addit. ad Ciac, & alij.

ANNO

ANNO 1644.
SEDENTE INNOCENTIO X. PONTIFICE MAXIMO.

De

DOMINICO CECCHINO
S. R. E. CARDINALE.

XLIV. DOMINICUS Cecchinus patritius Romanus, Domitij Cecchini & Faustæ Capisuchiæ Filius in urbe natus est die 7. Februarij anno Christianæ salutis 1589. Cecchinorum gens, alias de Caranzonibus etiam dicta, inter Romanas familias nobiles non ultimam habet sedem. Dominicus hujusce Familiæ illustre germen, post navatam, ea qua par erat diligentia, Grammaticæ operam, Juris utriusque studia (pollebat enim summo ingenio) adhuc puer in Urbe Perusina confecit. Inde anno salutis 1604. decimo sexto ætatis suæ, jam laureatus Juris utriusque Doctor, Romam regressus, benè sperabat nec temerè, singulos honores, ac dignitates in Romana Curia facilè se assecuturum. Fausta enim Capisuchia Dominici parens in sororem habebat Liviam uxorem Bernardini Aldobrandini germani fratris Clementis VIII. qui tunc temporis Ecclesiæ Romanæ regimen omnium plausu sustinebat. Verùm Clementis obitus altero pòst anno subsequutus, Dominici spem alioquin certam præcidit; quæ tamen sub Paulo V. successore aliquantulum reviviscere incipiens, rursum favere visa est, nam in Academia Perusina, arcta familiaritate Scipionem Caffarellum Pauli nepotem, omnia apud Principem valentem, complexus fuerat Dominicus.

Nobilis Familia attinet.

Literis apprimè imbuto spes magna consequendi honores affulget.

Cùm autem ex levi offensiuncula (ut amor humanus, ni divino nitatur, lubrico pede consistit) inter Burghesianos & Aldobrandinos mutua dilectio, officiorúmque vicissitudo omninò cessasset, imò restinctis utrobique amicitijs, apertæ inter illos simultates & odia apparuissent, non modo Aldobrandini, sed eis quoque addicti amorem Pontificis & gratiam deperdiderunt. Inter Aldobrandinorum studiosos Dominicus noster recensebatur, qui spe omni destitutus, relicta aula Romanâ, causarum advocationem in Urbe agere decrevit; utque Romanæ Curiæ praxim, ad honores consequendos maximè utilem, adipisceretur, Joanni Baptistæ Pamphilio, & Alexandro Ludovisio Rotæ Romanæ præcipuis tum Auditoribus adhæsit. Post Pauli obitum cum Petri cathedram Alexander Ludovisius sub nomine Gregorij XV. ascendisset, Dominici haud immemor, eundem inter honorarios Pontificis Cubicularios adlectum, Advocatum Consistorialem, Basilicæ Vaticanæ Canonicum, ac utriusque Signaturæ Referendarium constituit. Urbanus verò VIII. mortuo Gregorio, rerum summa potitus, eundem ob summam eruditionem & Curiæ Romanæ praxim, Rotæ Auditoribus, Signaturæ Gratiæ Judicibus, ac Patribus Congregationis sancti officij adscripsit.

Simultas inter agnatas Familias exorta eum rursum spe dejicit.

Causidicum Romæ agit.

Promovetur à Greg. XV. & Urbano VIII.

Joan-

Ab Innocentio X. Datarius, & Cardinalis creatur.

Joannes Baptista Pamphilius, qui sub nomine Innocentij X. Urbano VIII. suffectus, talenta Dominici conspicua non ignorabat, eundem initio Pontificatus sui Datarium primò, deinde Presbyterum Cardinalem S. Sixti, ac membrum præcipuorum in urbe Cœtuum nominavit. His dignitatibus (superatâ tandem fortunæ iniquitate) firmatus Dominicus, quum optimo Pontifici sui similes in pretio habenti summoperè placeret, cor Innocentij, ut aiunt, in manu tenebat, flectebátque ad arbitrium. Quid igitur? non sibi, non sanguini, non privatis Familiæ commodis studebat, sed publico Ecclesiæ bono, ac totius Galliæ saluti, & utilitati: quod, ut manifestum faciam, debeo rem ipsam ad lectoris notitiam paulò altiùs repetere.

Innocentio Pontifici, ut errores Jansenii examinet, & damnet, præcipuus author est.

Serpebant tunc temporis in Gallia universa, & finitimis Galliæ & Belgio Regionibus errores Cornelij Jansenij Episcopi Yprensis, ex ejus libro, qui inscribitur *Augustinus*, deprompti. Dominicus, ut malo tempestivè occurreret, pro sua in Religionem Catholicam pietate, primus apud Pontificem Innocentium institit, periculosa Jansenij dogmata, virúsque quod continebant, erudita oratione detexit, contestans eum, ut eà qua pollebat auctoritate suprema, perniciosos adeò errores in Ecclesiæ, Galliæque detrimentum disseminatos resecare, & eradicare non gravaretur, ne florentissimi regni pietas, candórque Ecclesiæ universalis unà simul ijs inficerentur & opprimerentur. Audijt benignè Innocentius salubriter monentem Dominicum omníque sollicitudine ac sedulitate studuit medicinam malo opportunam parare & adhibere. Itaque Cœtum ipse singularem ex viris dignitate, Doctrina, & pietate spectatissimis collectum ad hanc unam causam examinandam efformavit. Horum nomina placet singillatim hic recensere, ut ex eorum splendore innotescat lectori, quàm graviter & maturè paternam suam in hac re operam (plaudente ex animo Dominico impulsore) Innocentius Pontifex impenderit, ut demum veritate perspectâ, Pontificio suo atque infallibili suffragio à vera sanáque Doctrina falsam, impiam, erroneámque secerneret.

Innocentius pro examinandis Jansenii erroribus Congregationem instituit.

Cardinales igitur ad id opus electi fuêre.

Nomina S. R. E. Cardinaliũ, & Doctorum qui Jansenii errores examinârunt.

Dominicus Cecchinus S. R. E. Cardinalis Datarius Pontificius.
Bernardinus Spada S. R. E. Cardinalis.
Martinus Ginettus S. R. E. Card. Vicarius in Urbe Pontificius.
Camillus Astallius S. R. E. Cardinalis.
Fabius Chisius S. R. E. Card. Pontificius Secretarius, qui posteà fuit Alexander VII.
Franciscus Albitius, qui posteà ob labores egregiè hac in re præstitos Romana purpura ab eodem Innocentio decoratus fuit.

Theologi Selecti.

Vincentius Candidus sacri Palatij Apost. Magister, Ord. Prædic.
Vincentius Pretusa Commissarius Gen. sancti officij, Ord. Præd.
Angelus Maria Ciria Procurator General. Servorum B. M. V.
Raphaël Aversa Clericorum Regularium Minorum Generalis
Lucas Waddingus Minorita.

Philip-

Philippus Vicecomes Ord. S. Augustini Procurator Generalis, posteà Episcopus.
Cœlestinus Brunus Augustinianus, posteà Episcopus.
Modestus Gavatius Conventualium S. Francisci Comissarius Generalis, posteà Archiepiscopus.
Marcus Antonius de Carpineto Capucinorum S. Francisci Procurator Generalis.
Joannes Augustinus Tartaglia Carmelita Discalceatus.
Sfortia Pallavicinus è Soc. Jesu, posteà S. R. E. Cardinalis.
Thomas Campanella Carmelita, posteà Episcopus.
Thomas *del Bene* Clericus Regularis Theatinus.

Innocentius cùm privatas, tùm publicas preces ad agnoscendam veritatem mandat.

Ut autem feciliùs lucem hanc designati Viri Doctissimi attingerent, præcepit Innocentius, ut negotium sibi definiendum gravissimum privatis & publicis precibus Deo Patri luminum ubique in Templis commendaretur; & ipsemet sacram Hostiam sæpè sæpiùs Deo, ad hanc eandem lucem desuper impetrandam, litavit. Plurimæ etenim, & validissimæ erant Epistolæ, quibus tum Catholici omnes & Religiosi cuncti ordines; tum Clerus ipse Gallicanus unà cum Rege suo Ludovico XIV. ac matre ejus Regina humillimè eum deprecabantur, ut in re tam exoptata, & in qua versabatur totius regni & proximi Belgij salus, vellet è sancta sua sede oraculum illud depromere, è quo toti regno quies, & vera doctrina Catholicis haberi posset. Placet hic præ cæteris Epistolam eam apponere, quam ad Innocentium Pontificem omnes Galliarum Episcopi scripsêre, suppliciter eum deprecantes, ut ad claram distinctámque sententiam de ijs propositionibus ferendam pro bono totius Ecclesiæ, & Galliæ tranquillitate, Pontificia auctoritate à Deo armatus accederet. Licèt enim Urbanus VIII. felicis memoriæ adversus Jansenij librum Bullam pronuntiasset, & Decreta Pij V. ac Gregorij XIII. in Michaëlem Baium confirmasset, adhuc tamen turbæ illæ magis magísque invalescebant quotidie, quibus populorum periculum, ne illa doctrina inficerentur, in dies augebatur. Ea igitur Epistola sic se habet.

BEATISSIME PATER.

Galliæ Episcoporum Epistola adversus Jansenii errores ad Innocentium data.

Majores causas ad Sedem Apostolicam referre solemnis Ecclesiæ mos est, quem fides Petri nunquam deficiens retineri perpetuò pro jure suo postulat. Æquissimæ huic legi obsequentes, de gravissimo circa Religionem negotio Sanctitati Tuæ scribendum esse censuimus. Decennium est, ex quo vehementissimis turbis Gallia magno nostro mærore commovetur ob librum posthumum, & doctrinam Reverendi Cornelij Jansenii Yprensis Episcopi. Tales quidem motus sedari oportebat tum Concilij Tridentini authoritate, tum Bulla illius, quà Urbanus VIII. fel. mem. adversùs Jansenij dogmata pronuntiavit, & Decreta Pij V. ac Gregor. XIII. in Baium edita confirmavit. Atque hujus quidem Bullæ veritatem ac robur novo diplomate vindicasti; sed quia nulli singillatim Propositioni certa censuræ nota inusta fuit, locus etiamnum aliquis quorundam cavillis, & effugio relictus est: intercludendum autem penitùs speramus, si (ut precamur) San-

ctitas Tua, quid hac in re sentiendum sit, clarè distinctéque definiat. Obtestamur ergo, ut has præsertim Propositiones, de quibus disceptatio periculosior, ac contentio ardentior est, Sanctitas Tua expendat, & perspicuam ac certam sententiam ferat.

Propositiones quinque Jansenii à Pontifice examinandæ.

Prima. Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus, & conantibus secundùm præsentes quas habent vires, sunt impossibilia: deest illis quoque gratia, qua possibilia fiant.

Secunda. Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.

Tertia. Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate; sed sufficit libertas à coactione.

Quarta. Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei, & in hoc erant hæretici, quòd vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare.

Quinta. Semipelagianum est dicere; Christum pro omnibus omninò mortuum esse, aut sanguinem fudisse.

Experta est nuper Beatitudo Tua, quantum Apostolicæ Sedis in gemino Ecclesiæ Capitis errore profligando valuerit authoritas: continuò sedata est tempestas, atque ad Christi vocem & imperium venti & mare obedierunt. Quamobrem flagitamus, Beatissime Pater, ut clara firmáque de Propositionum istarum sensu prolata sententia (cui Reverendus ipse Jansenius morti proximus Opus suum subjecit) caliginem omnem discutias, animos fluctuantes componas, dissidia prohibeas, & Ecclesiæ tranquillitatem splendorémque restituas. Dum hæc spes mentibus nostris affulget, Sanctitati Tuæ multos & prosperos annos, sæculóque beatissimam æternitatem Rex sæculorum immortalis adjiciat, optamus ac vovemus.

Subscripserunt Episcopi octoginta quinque: & quamvis acerrimè contra eos errores multi tum è sæcularibus & Ecclesiasticis, tum è religiosis Ordinum viris ad eos profligandos decertarent, suas nihilominus etiam vires Innocentius Pontif. impendere voluit; & lento quidem, sed accurato ejus doctrinæ examini ipsemet oculatus Testis & Judex adesse, Theologorum suffragia per duas trésve horas indefessus audire, interrogare, objicere, trutinare. Quin etiam aliquos ejus doctrinæ sectatores, qui Romam ad eam tuendam accesserant, excepit libens, eorúmque rationes prolixo sermone conscriptas legit, & discutiendas Theologis & Cardinalibus tradidit. In plures menses protracta fuit ista discussio, adeò ut ad accuratissimum, & solertissimum omnium rerum examen nihil omninò defuerit, donec è disputationibus omnium Theologorum, Cardinalium, eorúmque, qui Congregationem implebant, in eam venit ipse sententiam, qua indicavit falsas, & à Catholica veritate alienas esse illas Propositiones è Cornelij Jansenij libris depromptas. Ad has igitur reprobandas & damnandas accessit vigilantissimus Pontifex, & datis Apostolicis literis pridie Calendas Junias Romæ anno 1653. Pontificatûs sui anno nono, hac edita constitutione Pontificia damnavit.

Ipsemet Pontifex dictarum V. Propositionum examini adest.

Quas tandem reprobat, & damnat.

INNO-

INNOCENTIUS EPISCOPUS SERVUS SERVORUM DEI.

Universis Christi fidelibus salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Cùm occasione impressionis libri, cui titulus Augustinus Cornelij Jansenij Episcopi Yprensis, *inter alias ejus opiniones orta fuerit præsertim in Gallijs controversia super quinque ex illis; complures Galliarum Episcopi apud Nos institerunt, ut easdem Propositiones Nobis oblatas expenderemus; ac de unaquaque earum certam, & perspicuam sententiam ferremus.* Tenor verò præfatorum Propositionum est, ut suprà innuimus: quas brevitatis gratia repetere supersedeo. Has ubi recitavit Innocentius, pergit in hæc verba.

Constitutio Pontificia, seu literæ Apostolicæ ad universos Christi fideles.

Nos, quibus inter multiplices curas, quæ animum nostrum assiduè pulsant; illa in primis cordi est, ut Ecclesia DEI Nobis ex alto commissa, purgatis pravarum opinionum erroribus, tutò militare, & tanquam navis in tranquillo mari sedatis omnium tempestatum fluctibus ac procellis securè navigare, & ad optatum salutis portum pervenire possit.

Pro rei gravitate coràm aliquibus S. R. E. Cardinalibus ad id specialiter sæpiùs congregatis, à pluribus in sacra Theologia Magistris, ejusdem quinque propositiones, ut suprà Nobis oblatas, fecimus singillatim diligenter examinari, eorúmque suffragia, tum voce, tum scripto relata maturè consideravimus, eosdémque Magistros, varijs coràm Nobis actis Congregationibus, prolixè super eisdem, ac super earum qualibet differentes audivimus.

Cùm autem ab initio hujusmodi discussionis ad divinum implorandum auxilium multorum Christi fidelium preces tùm privatim, tùm publicè indixissemus, postmodùm iteratis eisdem ferventiùs, ac per Nos sollicitè implorata sancti Spiritûs assistentia, tandem divino Numine favente, ad infrascriptam devenimus delarationem, & definitionem.

Primam prædictarum Propositionum; Aliqua DEI præcepta hominibus justis volentibus & conantibus secundùm præsentes, quas habent vires, sunt impossibilia: deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant, *temerariam, impiam, blasphemam anathemate damnamus, & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.*

Secundam, Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur, *hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.*

Damnantur singillatim dictæ quinque Propositiones Jansenij.

Tertiam, Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate; sed sufficit libertas à coactione, *hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.*

Quartam, Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei, & in hoc erant hæretici, quòd vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare, *falsam & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.*

Quintam, Semipelagianum est dicere; Christum pro omnibus omninò mortuum esse, aut sanguinem fudisse, *falsam, temerariam, scandalosam, & intellectam eo sensu, ut Christus pro salute duntaxat Prædestinatorum mortuus sit, impiam, blasphemam, contumeliosam,*

ſam, divinæ pietati derogantem, & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

Prohibentur Christi fideles, ne aliter de ijs doceare, aut ſentire præſumant. *Mandamus igitur omnibus Christi fidelibus utriuſque ſexûs, ne de dictis Propoſitionibus ſentire, docere, prædicare aliter præſumant, quàm in hac præſenti Noſtra declaratione, & definitione continetur, ſub cenſuris & pœnis contra hæreticos & eorum fautores in jure expreſſis.*

Præcipimus pariter omnibus Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, aliiſq; locorum Ordinarijs, nec non hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus, ut contradictores, & rebelles quoſcunque per cenſuras & pœnas prædictas, cateráque juris & facti remedia opportuna, invocato etiam ad hoc (ſi opus fuerit) auxilio brachij ſæcularis, omninò coërceant, & compeſcant. Non intendentes tamen per hanc declarationem, & definitionem ſuper prædictis quinque Propoſitionibus factam approbare ullatenus alias opiniones, quæ continentur in prædicto Libro Cornelij Janſenij. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ 1653. pridie Kalend. Junij, Pontificatûs Noſtri anno nono.

Rex, & Clerus Gallicanus Pontifici gratias agunt; ſpondentq; Sententiæ publicationē. Pro hac tam ſanctè & ſalubriter promulgata pontificia ſententia Rex ipſe Chriſtianiſſimus Ludovicus XIV. Romæ per Oratorem ſuum Dominum de Valencé; & Cardinales, Archiepiſcopi, & Epiſcopi Galliæ per literas officioſiſſimas (quas recitat in vita Innocentij X. Auguſtinus Oldoinus) humillimas Pontifici egêre gratias, ſpondentes ſe omni mora poſthabita factam conſtitutionem in Regno Galliæ publicaturos; &, ut ab omnibus, cujuſcunque dignitatis, ſtatûs, & profeſſionis Chriſti fidelibus exactè ac plenè obſervetur, pro viribus curaturos.

Synopſis Vitæ Cornelij Janſenij. Fuit autem Cornelius Janſenius vir pietate & doctrina inſignis, natus anno 1585. in obſcuro Belgij loco ab incolis Leerden nuncupato. Adultior factus Ultrajecti primò, dein Lovanij literis incubuit cum profectu: Hinc Doctor, & ſacræ ſcripturæ Profeſſor; ter in Hiſpaniam Academiæ nomine legatus. Epiſcopus Yprenſis die 28. Octobris (quæ ipſi natalis fuit.) anno 1635. Creatus, poſt inſignem in reformanda Diœceſi curam editáque egregia ſcripta, peſte obijt die 6. Maij anno ſalutis 1638. Scripſit Commentarios in Pentateuchum, Eccleſiaſten, Evangelia, &c. S. Auguſtini, ut ſibi videbatur, ſtrenuus ſectator periculoſum edidit librum de Gratia, quem *Auguſtini* nomine inſignitum, non ſine turbis in lucem emiſit. Hunc librum Innocentius X. quoad quinque Propoſitiones antè memoratas, hæreticum eſſe declaravit, atque anathemate inuſſit Pridie Kalend. Junij anno 1653. Et quamquam Janſenius, utpotè morte præventus, damnationi ſuæ haud ſupervixerit, certum tamen eſt ex ijs, quæ ſcripſit, eum Pontificiæ ſententiæ tanquam infallibili acquieturum fuiſſe; ſic enim Tomo 2. ſui *Auguſtini* libro 1. capite 29. ſcribit. *Mihi conſtitutum eſt, ad extremum uſque ſpiritum Romanam Ducem ſequi Eccleſiam, & Beatiſſimi Petri in Romana Sede ſucceſſorem. Super illam hanc Petram ædificatam Eccleſiam ſcio; quicunque cum illo non colligit, ſpargit: apud eum ſolum incorrupta Patrum ſervatur hæreditas: quodcunque ab iſta Petri Cathedra, ab iſto Chriſti Vicario præſcriptum fuerit, teneo; Quidquid improbatum, improbo; damnatum damno; anathematizatum anathematizo.* Et libro 10. de

Libros ſuos ſententiæ Eccleſiæ ſubijcit.

10. de Gratia. *Quidquid de rebus tam multiplicibus, tam arduis, juxta mentem non meam, sed S. Augustini pronuntiavi, de Apostolica Sedis, Ecclesiaq; Romana Matris mea judicio sententiáque suspendo; ut illud jam nunc teneam, si tenendum: revocem si revocandum; damnem & anathematizem, si damnandum & anathematizandum esse judicaverit.*

En ingenuam Jansenij professionem! legerat Augustinum totum tredecies, & libros de gratia contra Pelagianos vicesies; eloquentia, ingenio, Theologicis scriptis florebat, & tamen pro sua in Ecclesiam reverentia Romano Oraculo hæc omnia submittit: *taceo, scribo, revoco, improbo, utcunque Romæ placuerit.* Quid amabò vir pius ampliùs loqui poterat, ut aut suum in Pontificem obsequium, aut hujus in sua scripta auctoritatem testaretur? Atque utinam *Jansenistæ* Jansenij sui modestiam imitentur! si enim eum Magistrum agnoscunt, ejusque doctrinam sequuntur, cur, rogo, non æquè ejus humilitatem, modestiam, Romanæque Cathedræ observantiam? Cum Jansenio sentitis, esto: sed cur non æquè cum Jansenio resipiscitis, & paretis? an verò pudet vos ab eo discere virtutem, à quo didicistis errorem? *Sed, dicitis, Jansenio imputantur, quæ Jansenij non sunt:* Ita nugatur cum alijs Thomas Anglus de Censura 5. Propositionum Jansenij. Nimirum, cùm Pius V. cùm Gregorius XIII. cùm Innocentius X. cùm Alexander VII. & novissimè omnium Clemens IX. ad instantiam totius Cleri Gallicani, ipsiúsq; Regis Ludovici XIV. preces, Jansenium damnârunt, innocentem, inauditúq; damnarunt? & tam cæci erant, ut, quæ Jansenius scripserat, imò typis vulgaverat, non viderent, aut saltem tam improvidi, injustiq;, ut accusantibus crederent, nec probatâ causâ, nec reo convicto; præsertim cùm tam facilè calumnia notari posset, detegíque, si videlicet, qui hæc Jansenium scripsisse dicebant, in Jansenio non ostenderent: quod enim magis obvium, magisque parabile argumentum, quàm Jansenium accusantibus dicere: *Si hæc Jansenius in libris suis docuit, ergò libros ostendite.* Erit aliquis tam ineptæ mentis, qui credat Jansenium à quinque Pontificibus damnatum, & tamen istorum nulli in memoriam venisse, ut peterent sibi ostendi, ubi hæc Jansenius scripsisset? Et demus hoc quinque Pontificibus excidisse, quid dicemus de tot alijs Doctoribus & Theologis, qui illis assidebant, dum hæc causa examinaretur? nemínine illorum res tam obvia, & tamen tam necessaria in mentem venerit? Sed fuerit Jansenius innocens, tantùm errores ipsi damnentur, & cum illo facilè in gratiam redibimus, quippè calamum doctrinámque suam Romanæ sententiæ, ut ostensum est, submisit.

Quantum Jansenistæ à modestia Jansenij abludant?

Falsum est Jansenio imputari, quæ ejus non sunt.

Porrò damnatas Jansenij propositiones in illius *Augustino* reperiri adeò certum est, ut palpari vel à cæco possit. accipe: *Prima* damnata Propositio totidem ferè verbis habetur *lib. 3. de statu Nat. lapsa cap. 13. & Lib. 4. cap. 24.* *Secunda* Propositio habetur *lib. 8. de gratia Christi cap. 1. & cap. 24. & cap. 25.* *Tertia* Propositio habetur *lib. 6. de gratia Christi cap. 6. & cap. 8.* *Quarta* Propositio habetur *lib. 8. cap. 6. de hæresi Pelagiana, & ibidem cap. 7. & lib. 2. de gratia Christi cap. 12. & 25. & lib. 8. de gratia Christi cap. 3. & 15. & 19.*

Ostenduntur loca, ubi damnatæ Jansenij Propositiones continentur.

Quinta

Quinta Propositio, quòd Christus non sit pro omnibus mortuus *lib. 3. de gratia Christi cap. 21.* & fusiùs *cap. 20. & lib. 8. de hæresi Pelagiana cap. 26. & 31.* Legat hæc Thomas Anglus, iniquus damnatarum Propositionum censor, stultúsque Pontificum Romanorum irrisor; legant & alij, qui innocentem inauditúmque Jansenium damnatum criminantur: & pudore suo suffusi vel Ecclesiæ credant, vel in errore suo obstinati contabescant, nil moramur.

Vir doctus, subtilis, eloquens, Latinus. Cæterùm, ut ad institutum redeamus, fuit Dominicus Cecchinus vir alti spiritûs, & à natura præclaris dotibus ornatus, ad omnia magna aptus. Claruit doctrina excellenti, ingenio subtili, eloquentia exquisita, singularique in agendo dexteritate. Latinè loquebatur ex tempore tam propriè ac dilucidè, ut nemo meditatus limatiùs scriberet. Non tamen in verborum delectu ea erat religione, ut nonnisi verbis Augusti sæculo probatis uteretur, si posset alijs sententiam suam commodiùs explicare, ridebátque sæpè sæpiùs nonnullos cæteroqui claros Scriptores, in his Petrum Bembum, & Paulum Jovium, qui ut significent res in artibus, vel in re publica noviter inventas, ineptis circumlocutionibus utuntur, ne proferant voces novas, quibus tamen ipsi uterentur, si viverent, quos imitari se gloriantur. Semones familiares lepidè ac facetè dictis, ut erat acuto amœnóque ingenio, mirificè condiebat.

Urbi Prætor datus, eam magna cum integritate moderatur. Bellorum tempore Urbi à Pontifice Prætor datus, in ejusdem Urbis custodia vigilantissimus extitit: & vota Pontificis ad unguem adimplens, tum severitati, tum commodo Urbis acuratissimè prospexit. Hanc verò provinciam annis gravatus, ut quietiorem vitam ageret, permittente & approbante Pontifice, abdicavit. Non tamen Innocentio X. diù superstes vixit: nam postquam Comitijs Alexandri VII. interfuit, in ejus Pontificatûs exordio ipsis Kalendis Maij propè septuagenarius anno æræ Christianæ 1656. è vita migravit: *Romæ è vita migravit.* sepultus in Mausolæo Majorum suorum ad S. Mariam Transtyberim, cujus Ecclesiæ sacellum B. Virgini dicatum, dum vixit, splendidissimè exornavit. Gaspar Alverus nepos, nobilis Romanus, & eruditus vir, in sua Roma, quam typis vulgavit, hoc scripsit Patruo Cardinali Epitaphium, seu potiùs Elogium.

DOMINICUS CECCHINUS NOBILIS ROMANUS.

Ejus Elogiũ funerale ex Gaspare Alvero. *Ex Domitio Cecchino & Fausta Capisuchia ortus anno 1589. Nonis Februarij. Infans natalium splendore ac generosa indole cunctis clarus. Puer optimorum morum & eximiæ expectationis illustre specimen præbuit. Adolescens non lusûs, non luxûs, non auri sacra famis, sed virtutis amore incensus Doctoratûs lauream, & Præsulatum adeptus est; hunc sub Paulo V. illum sub Clemente VIII. cujus etiam fuit affinis. Juvenis honoris studiosissimus, honestis actionibus incumbens, maximis quibusvis negotijs se parem præstitit. Hinc sub Greg. XV. Progubernator Firmanus, Prolegatus Avenionensis, Consistorialis Aulæ, Populique Romani Advocatus, Canonicus S. Petri, à secretis Contracedularum constitutus est. Vir acuens animum ad memoratu digna gerenda, laboris amicus tolerantissimus fuit. Hinc sub Urbano VIII. Judex Montis pietatis, Præsul Congregationis Immunitatis, Militiæ Artificum Præfectus, Consultor S. Officij, Auditor Rotæ,*

Senex

Senex solidæ laudis tuendæ cupidissimus, prudentiam, gravitatem, pietatem in cunctis præsetulit. Hinc ab Innocentio X. in ipso suæ exaltationis die Datarius designatus, & mense Martio Presbyter Cardinalis renuntiatus, posteà varijs in rebus arduis, cùm publicis, tùm privatis adhibitus semper fidelis, semper magnanimus, & in utraque fortuna semper idem fuit. Tandem ab Alexandro VII. pluribus gratijs donatus, tantis post laborib. hìc requiescit in Domino Kalendis Maij Anno salutis reparatæ 1656.

GASPAR ALVERUS

Mangni Patrni gloriam in nobile ad posteros virtutis exemplar, hoc quali pro nunc licuit, momento consecravit.

Edidit insignem librum, in quo suæ vitæ varias vices, & incertam, ut fit, in Aula jactationem ipsemet fusè ac verè descripsit. Extant etiam alia ejusdem opera m. 55. ut Decisiones Rotæ. Poëmata varia. Epistolæ tersæ.

Quæ scripserit.

Ejus honorificam mentionem faciunt citatus Gaspar Alverus in sua Roma. Hannibal Adamus Soc. JESU in Epigrammate de illo edito. Augustinus Oldoinus in addit. ad Ciac. & alij.

ANNO 1644.

SEDENTE INNOCENTIO X. PONTIFICE MAXIMO.

De

PETRO ALOYSIO CARAFFA S. R. E. CARDINALE.

PETRUS Aloysius ex illustri ac pervetusta Caraffarum gente XLV.
oriundus, die 18. Julij anno à Christi nativitate 1581. Neapoli in lucem prodijt. Qui anno ætatis sexto clericalem vestem parentum imperio indutus, prima literarum rudimenta, paterna in domo ab optimis Præceptoribus excepit. Paulò adultior factus, quum illustria eximiæ indolis ac expectationis specimina daret, Venetias se contulit ad Cæsarem Caraffam patruum, qui Urbem illam, deliciarum magnorum virorum sedem, propria voluntate ad habitandum delegerat. Hunc enim Respublica Veneta strenuum olim Ducem militijs suis cum emolumento præfecerat, quo in munere cùm Nobilium æquè ac civium animos mirabili sua comitate ad se traxisset, deinceps in amore omnium, ac delitijs erat. Illum sæpissimè Hispaniarum Regis, Polonici, & Magni Hetruriæ Ducis, aliorúmque Italiæ Principum Oratores conveniebant; eòque inconsulto nihil decernebant, exequebantur nihil; agendi enim scientissimus, Europæ Principum omnium jura, commodáque tum publica, tum privata quàm optimè callebat.

Domi suæ literis egregiè instituitur.

Venetias ad Cæsarem Caraffam patruum se confert.

Apud hunc talem virum, patruum suum, mansit Petrus Aloysius puer non sine profectu sesquiannum, quo elapso à parente do-

domum revocatus, literis humanioribus Neapoli, Romæ Philosophiæ & Æthicæ operam navavit. In arenam posteà publicam egressus, totius Philosophiæ Theses, (quas Petro Cardinali Aldobrandino Clementis VIII. tum regnantis nepoti nuncupavit) in Collegio Romano eruditissimè propugnavit. Neapoli à Patribus Societatis JESU studijs Theologicis, & in Academia ejusdem Urbis Jurisprudentiâ imbutus, lauream in utráque scientia omnium plausu obtinuit. Neque in umbra Petri Aloysij eruditio latuit, sed in solem apertúmque campum progressa, manus cum doctissimis quibusque stupente hinc Roma, inde Parthenope, conseruit. Quo factum, ut divulgatâ ejus virtutis famâ, amplissima certatim munia eruditum adeò juvenem exposcerent, ambiréntque. Hinc in Urbe Roma sub annum salutis 1614. à Paulo V. Utriusque Signaturæ Referendarius primò, tum Auditor Rotæ, demum Vicelegatus Ferrariæ renunciatus, munus illud cum dignitate, omniúmque amore & commendatione sexennio sustinuit.

Jurium, ac Theologiæ studijs imbutus, lauream in utraque facultate suscepit.

A Paulo V. dignitatib honestatur.

Pauli V. successor Gregorius XV. in ipsis sui Pontificatûs auspicijs Petrum Aloysium (*Justitia & pietatis exemplar*, ut Morerius ait, *ab omnibus habitum*) Firmanæ Urbis Prætorem dixit, eundémque his purpuram præsagis verbis à se dimisit; *Vade, Petre, ad commissum tuæ fidei gubernium, utere in moderanda hac Urbe, consuetâ tuâ prudentiâ; & recordare plures ab hac Præfectura Cardinales prodijsse.* Quàm verò sobriè, prudenter, ac incorruptè id munus sesquianno rexerit, testatur publica inscriptio, quam Magistratus Firmanus grati animi ergo in foro Prætorij anno 1625. indelebili charactere exaravit.

Prætor Firmanus non sine purpuræ præsagio designatur.

PETRO ALOYSIO CARAFFÆ
Quòd in gubernanda Provincia summam
Nobilitatem lenitate, summam æquitatem
Amore temperavit;
Civitas Firmana publicas gratias refert
ANNO MDCXXV.

Publicum ejus Elogiũ.

A Firmana Præfectura ad sedem Episcopalem Tricaricensem ex obitu Diomedis Caraffæ fratris germani vacantem in regno Neapolitano ab Urbano VIII. promotus, antequam possessionem iniret, ob incidentia gravissima negotia Nuncius Coloniam & in Belgium, ejusdem Urbani imperio, destinatur. Eò delatus in omni sive publico, sive privato congressu tanta virtutis, prudentiæ, eruditionis, & integritatis specimina præbuit, ut toto Belgio Petri Aloysij nomen clarum acceptúmq; evaserit: adeò ut ipsi hæreticorum Principum Legati morum ejus suavitatem & elegantiam, rerum gerendarum usum, prudentiam, dexteritatem, & in omni disciplinæ genere doctrinam admirati, spectatissimæ vitæ & integritatis virum summis laudibus non rarò extulerint. Ea occasione lustratis inferioris Germaniæ Provincijs, redactâq; in ordinem Leodiensi diœcesi, jussu Pontificis Fuldensem Abbatiam visitavit, cujus religiosos viros à laxiori vita ad disciplinã severiorem, Abbate ipso juvante & coöperante, exemplo

Infula Tricaricensi ornatur: ac Nuncius in Belgium ablegatur.

Ipsos Heterodoxos, Laudatores nanciscitur.

&

& hortationibus revocavit. Quemadmodùm Ciaconij Continuator in hæc verba fusiùs testatur. *Fuldenses Monachi Ordinem D. Benedicti profitentes, omnes nobiles sunt, non enim ad Ordinem illum admitti ex veteri consuetudine solent, nisi qui sexdecim nobilitatis haud interruptæ gradus probant. Tanta Monachorum nobilitas, quæ Proceres ferè omnes Germanos complectebatur, eorundem in priorem formam renovationem difficilem supra modum reddebat. Cœnobiorum Præsules, neglecta jurata paupertate, divites, opulenti (siquidem eorum aliqui decem, alij duodecim, alij viginti, nonnulli triginta millium aureorum proventum singulis annis percipiebant) non ut viros religiosos, mundoq; mortuos decebat, sed ut Principes sæculares, vani, ac luxui dediti vivebant; Damascena veste induti, famulorum caterva stipati, canes ad venatum alebant, ac phaleratos equos in stabulis; Religiosorum virorum vix nomen, proscripta regulari modestia, retinentes. Hos arbitratu suo sine lege ulla, & moribus antiquis viventes, ad pristinam Ordinis normam vitæq; regularis observantiam reducere (uti Pontifex Urbanus, & Abbas summoperè peroptabant) rem præclaram quidem, sed oppidò difficilem omnes pleno ore fatebantur. Hos Petrus Aloysius Nuncius, invocato Divini Numinis auxilio, leni primùm & accommodato in rem usus sermone docuit, quantum ab instituto S. P. Benedicti, ejusq; genuinis filijs (qui præter victum & vestitum sobrium, è mundo nihil possiderent, nihil admitterent, spretisq; vanitatibus soli DEO sacra in solitudine deservirent) ipsi in præsens degenerâssent? Tum bono modo, cauteq; procedendo, eos emollitos, ultróque volentes ad regularem vitam, maxima totius ferè dixerim Germaniæ admiratione, revocavit atque in ordinem redegit.* Quæ res nova non modò plebem mirabundam, sed nobiles quoque ad se convertit: omnes Pontificis maximi acre studium, Abbatis charitatem paternam, Nunciíque prudentiam exquisitissimis verbis commendantes. Hujusce quoque Nuncij operâ ac studio Dux Bulioneus Calvinista, bellica virtute clarus, in Collegio Leodiensi Societatis JESU, præsente ipso Nuncio, virulenta Calvini dogmata ejuravit, unámque veram, sanctam, germanámque esse Ecclesiæ Romanæ fidem publicè professus est.

Abbatiam Fuldensem lustrat, in Ordinem redigit.

Ducem Bulionem ad fidem convertit.

Transactis ea in legatione undecim annis, apud Urbanum, & Franciscum Cardinalem Barberinum per supplices literas institit, ut sibi bonâ Pontificis veniâ à legatione abire liceret: peroptabat enim vir religiosus ardentissimè Ecclesiam sponsam invisere, gregémque sibi commissum præsens custodire. Pontificio igitur ad hoc obtento indulto, dimissa legatione, illicò è Germania inferiori ad Tricaricensem Sponsam se contulit; cujus Ecclesiam maximis impensis (ut monumenta publica testantur) ad elegantiorem formam redegit, & constructo in ea ad sacras modulationes magnificentissimo Organo, foribúsque marmore vario ornatis, sacra supellectili, pretiosis ex auro indumentis, argenteis magni ponderis candelabris, vasisque ad sacrum usum necessarijs, atque Sanctorum plurimorum reliquijs ditavit. His non contentus, Seminarium insuper nobilissimum pro informanda juventute, attributo centum quinquaginta aureorum millium annuo censu, excitavit: pensionem pulsanti organum præpinguem perpetuò constituit: duobus aureorum millibus Clerum ad quotidianas distributiones donavit: Episcopale

E Germania redux, ad Ecclesiam Tricaricensem revertitur, quam mirè exornat, ac auget.

Ibidem Seminarium fundat, & dotat.

Theologiæ operam darent, convictu & educatione in Romano Seminario perpetuum censum constituit, ut sacræ doctrinæ nobilitas nobiles quoque ac generosos propugnatores haberet.

Collegium Romanum S. J mirè exornat, & latifundiis auget. Collegium Romanum (in quo dum Romæ fuit, privatus semper religiosus vixit) singulari benignitate complexus, usque ad publicas oculorum delicias exornavit; & cujus animatam formam, morum priùs elegantia, & doctrinæ radijs interiùs illustraverat, hujus exteriorem faciem sublatis ædificijs, quæ in illam tenebras obducebant, multis aureorum millibus adnumeratis spectabilem reddidit. Æquum etiam existimavit, suos olim consodales, quos laboriosis disciplinarum studijs exercuerat, opportuno ruris amœni diversorio recreari, & locum illis suppetere, in quo possent religiosa Pallas severiores aliquando curas remittere sapienter, & eruditè urbanéque rusticari.

Calculi dolores virili patientia sustinet. Jam senex dolore calculi laborans, quinquennalem morbi atrocitatem tanta constantia, tantáque fortitudine sustinuit, ut cùm ex calculi morsu acutissimo toto corpore contremisceret, hilarem tamen servaret animum, vultúmque ostenderet nulla mœstitiæ nube turbatum. Morti proximus, cùm Sacramentum divini Corporis ad munimentum felicis in cœlum itineris accepisset, veniam à famulis, Princeps petijt, eósque blandè consolatus ingemiscens dixit; *Deesse paupertati suæ, quod eorum fidei, meritisque rependeret; sed non defuturam illis felicitatem, si boni nominis fama non deesset.* *Moriturus veniam à famulis petit.* Interrogatus ubi suum post obitum tumulari corpus juberet? *Se idcircò*, repofuit, *Templo nominis JESU proximas ædes in Alteriorum platea incolere voluisse, ut brevius, & proclivius iter esset ad tumulum. Circa sepulchri verò rationem & locum se nihil aliud cupere, nisi ut propè sui parentis Ignatij cineres humaretur.* *Ad S. Ignatij cineres humari desiderat.* Supremis tabulis hæredem ex asse Domum Professam Societatis JESU scripsit, quàm etiam quoad vixit, insignibus foverat auxilijs & beneficijs.

Ejus Obitus. Obijt vir præstantissimus vitæ consimili fine die 30. Augusti anno salutis 1660. ætatis septimo supra septuagesimum. Sepultus jacet juxta votum suum in Templo Nominis JESU ante Aram S. P. Ignatij cum hac inscriptione.

Ejus Epitaphium.

D. O. M.

JOANNI CARDINALI DE LUGO
SOCIETATIS JESU THEOLOGO EMINENTISSIMO
DOMUS PROFESSORUM ROMANA HÆRES
UT UBI FUERAT THESAURUS EJUS, IBI ESSET COR EJUS
PROPE CORPUS S. IGNATIJ
EX EJUS SUPREMA VOLUNTATE
MONUMENTUM POSUIT
OBIIT ANNO SAL. M DC LX. ÆTATIS LXXVII.

Claruit sapientia, pietate, prudentia, reliquisque virtutibus quas admirati Urbanus VIII. Innocentius X. & Alexander VII. ejus digni-

dignitatem honoribus, laudibus, donísque auxerunt. Philippus IV. Hispaniarum Rex præter uberes proventus illi ultrò collatos, plenas ad eum æstimationis, benevolentiæque literas dedit, quibus omnia, quæ in sui gratiam egisset, ut rectissima & optima collaudabat, eidémque in suæ approbationis argumentum mille aureos annui redditûs ad aliorum proventuum summam adjecit. Suis verò in Aula Romana Oratoribus præcipiebat, ut cum eo consilia communicarent, & plurimum esse momenti ducerent in integerrimo Viri judicio. Galliarum Rex Ludovicus XIII. non alio Joannem de Lugo nomine, quàm *integerrimi Cardinalis* appellare consueverat.

Magni, dum vixit, Pontificibus & Regibus æstimatus.

Officiorum memor, Barberinam familiam singulari semper est amore prosequutus cum voluntate remunerandi. Ab Innocentio X. Barberinis infenso pluries instantissimè,& aliquando non sine lachrymis petijt, ut illis suum affectum explicaret, illósque exules è Gallia Romam revocaret. Id quod denique impetravit. In adversis amicitiæ pondus,grave an leve sit? dignosci posse,sæpè dixit: *Nam si leve* (inquiebat) *illic evanescit; sin grave, ventis etiam adversissimis resistit.*

Barberinæ familiæ amicus, fautor, Patronus.

Scripsit Commentarios in Tertiam partem Summæ Theologiæ S.Thomæ de Incarnatione.

Præclara ejus scripta.

Disputationes item scholasticas & Morales de Sacramentis in genere: De Venerabili Eucharistiæ Sacramento, & de sacrosancto Missæ Sacrificio.

De Sacramento Pœnitentiæ.
De Justitia & Jure duobus Tomis.
De Fidei divinæ virtute Tractatum.
Consilia item Moralia: & alia quædam.

Agunt de eo Philippus Alegambe in Bibl. Soc. JEsu. Oldoinus in addit. ad Ciac. Joan. Stephanus Menochius in Nuncupatoria de Repub. Hebræorum, Lud. Morerius in Dictionario universali Historico. & alij plures.

ANNO 1623.

SEDENTE URBANO VIII. PONTIFICE MAXIMO.

De

ACHILLE STAMPESIO
S. R. E. CARDINALE.

XLII.

ACHILLES Stampesius (quem Scriptores Galli, ut videre est in Morerio, *d'Estampes de Valançay* nominant) claris in Gallia ortus natalibus, militari gloria, & animi fortitudine insignis eminuit. Is à natura generosos Spiritus gerens, post humaniores literas Equestri Melitensium Ordini, beneficio Magni Magistri, nondum annum decimum quintum attingens nomen dedit. Anno ætatis decimo septimo, quum de more rudimenta militiæ poneret, Turcarum classis maritima Melitensem Insu-

Ordini Equitum Melitensium adscribitur.

Fortiter cum Turcis manus ferit.

Insulam aggredi, fortitérque (quamvis in cassum) oppugnare cœpit. Adfuit ad defensionem Achilles adolescentulus, factáque in hostem eruptione, à pugna non recessit, nisi pluribus, iísque mortiferis vulneribus saucius, sublatáque Majoris ictu sclopi sinistrâ auriculâ. Ut convaluit Dei beneficio, patriam revisens, tum in Belgio miles adventitius res bellicas cum laude tractavit. In obsidione Montis Albanensis dux cohortis electus, cum quatuor fratribus pro Rege Galliæ fortiter dimicavit. Ea occasione Ludovicus fratrum tertius, hostili agmini insertus, glandéque ignita trajectus occubuit. Claudius natu minor duas, & Achilles quatuor luculentas accepêre plagas: unde generis eximii nomen apud Regem, regiósque ministros hujusce familiæ viri meritò consecuti sunt.

In obsidione Montis Albanensis pro Galliæ Rege dimicans, graviter sauciatur.

Ad Verucam cum Hispanis confligens, graviter sauciatur, & capitur: sed mox libertate donatur.

Rupellanam obsidionem, abactis Anglis, promovet. Arcémque in potestatem redigit.

Rex ut tantam virtutem condigno aliquo præmio afficeret, motu proprio unam ex duodecim cohortibus equestribus, quas tempore pacis ac belli in regno sustentabat, Achillis curæ commisit, qui data occasione hostes pluries singulari certamine devicit. Militiæ Magisterium generale sub Carolo Emmanuele Duce Sabaudo adeptus, verucam ab Hispanis oppugnatam defendit: at in eruptione à suis fœdè destitutus, octóque vulneribus saucius apud Hispanos captivus remansit. Soluto pretio libertate donatus, Galliásque repetens, præfuit navalibus copiis Gallicis in Rupellana obsidione contra Anglicanas valentiores, quæ aderant, ut obsessis suppetias ferrent: ausi tamen non sunt hostes Angli ad pugnam accedere, votúmque adimplere, pertimescentes decantatam Achillis virtutem, coäcti propterea post exactum mensem re infecta ad propria, unde venerant, rediêre. Quorum discessu obsessi rem publicam in perditis ac desperatis habentes, Arcis deditionem anno 1628. ad Regem Galliæ Ludovicum XIII. fecerunt.

A Rege, atque Regina virtutis suæ præmium accipit.

Sabossensis Richelium Card. devitans, Melitam se recipit.

Pro Urbano VIII. fortiter pugnans, purpurâ insignitur.

Rex illicò Rupellâ superatâ, ne tanta Achillis fortitudo debito careret præmio, illum effusè coràm dilaudatum militiæ magisterio generali in Gallico exercitu exornavit; & Catharina Medicea Regina Mater custodias suas ejus imperio, ac fidei commisit. Qui accepto beneficio fideliter respondens, in dissidijs civilibus Reginæ matris partes sequutus, acerrimè illius se defensorem ostendit. At ut Cardinalis Richelii iram ea de causa in se excitatam effugeret, Galliam, suæ quantumvis virtutis sitientem derelinquens, Insulam Melitensem, invita Regina matre, repetiit. Ibi pluribus gravissimis bellicis expeditionibus implicitus, tanta suæ fortitudinis specimina dedit, ut non solùm strenuus miles, sed & incomparabilis planè militiæ Dux communiter audiret. Ex hac Insula ab Urbano VIII. ejus fama commoto, Romam evocatus, exercitûs Ecclesiastici contra Italiæ Principes confœderatos, præfecturam ad Urbani solatium gessit, hostésque Ecclesiæ sæpenumero luculenta strage affectos repressit. Quare Urbanus, ne ingratus videretur, illum nihil tale cogitantem Sacro senatui Diaconum Cardinalem sancti Hadriani anno salutis 1643. die 14. Decembris adscripsit.

Post

Post Urbani obitum Conclave cum reliquis Patribus ingressus, toto ferè Comitiorum tempore ex podagrâ decubuit. Absolutis Comitijs bis profectus in Galliam, ut iratum in se Regem, quòd arma in Parmensem Ducem pro Urbano tractasset, placaret, ad colloquium Regis non fuit admissus, imò (ut Oldoinus habet) interdictus etiam ingressu in urbem Parisiorum. Tanta ingratitudine non leviter offensus, scripto ad Regem in sui defensionem acri apologo Romam cum indignatione reversus est. Ubi non multò post paupertate pressus, senióque, ac belli malis confectus, non animi tædio affectus (ut quidam perperàm scripsêre) fatis concessit die 27. Junij Anno nostræ salutis 1646. ætatis sexagesimo secundo, purpuræ tertio nondum expleto: sepultus post obitum in Ecclesia S. Mariæ de Victoria sine ulla sepulchrali Epigraphe; sat sua virtute, rerúmque fortiter gestarum gloriâ, nullo loquente lapide, clarus.

Regis Galliæ propter indignationem incurrit, ac frustrà scripto Apologo, se purgare nititur.

Naturæ debitum Romæ solvit.

Scripsisse dicitur Synopsim bellorum à se gestorum. Regulas item militares, militantibus hoc tempore non inutiles.

Quæ scripserit.

Agunt de eo Regiſtra Vaticana. Annales Melitenses. Theodorus Amydenius in vita. Augustinus Oldoinus in additionibus ad Ciacon. Jacobus Augustus Thuanus in hist. Sammarthani Fratres in Gallia Christiana. Ludovicus Morerius in Dict. hist. & alii.

ANNO 1644.

SEDENTE INNOCENTIO X. PONTIFICE MAXIMO.

De

CAMILLO PAMPHILIO
S. R. E. CARDINALE.

CAMILLUS Pamphilius, nobilis Romanus, Pamphilij ex XLIII.
Olympia Maidalchina Viterbiensi Filius, Innocentij X. ex fratre nepos, in lucem editus est anno salutis 1622. Die 21. Februarij Neapoli, qua in Urbe Joannes Baptista Pamphilius patruus Nuncij Apostolici munere tum fungebatur. Puer Majorum suorum vestigijs insistens, post Grammaticam disciplinis liberalibus non mediocrem navavit operam. Delectatus suprà modum veterum ac Recentiorum Poëtarum lectione, Carmina panxit Italica & Latina varij generis ac argumenti; uti & Dramata sacra, moralia, profana, optimo stylo conscripta. Philosophiæ, Mathematicæ, ac Jurisprudentiæ cursu felicissimè peracto, Architectonicæ præprimis, aliarúmque nobilium scientiarum præcepta sub optimis Magistris ex Fundamento perdidicit.

Scientijs ferè omnibus imbuitur.

Delectatur summoperè Poësi.

Evecto ad Petri solium Innocentio X. Camillus nepos Copiarum Ecclesiasticarum Dux generalis renuntiatus, Centumcellis usum construendarum triremium primus induxit. Inde in amplissimum Purpuratorum Senatum à patruo adscitus, ob excellentem rerum peritiam toti Ecclesiasticæ ditioni præpositus est. Nec multò post, quòd vir consilio manúque promptus haberetur, Statûs Eccle-

Usum construendarũ Triremium inducit.

Ecclesi-

Purpurâ, ac variis Ecclesiæ dignitatib. ornatur. clesiastici Præfecturam, Terræ marisque summum imperium, Avenionensem legationem, Firmanæ Urbis patrocinium, ab Hispanis Archidiaconatum Toletanum, à Gallis Abbatiam Corbeiensem, à Venetis nobilitatem (quam à Neapolitanis dudum antè receperat) obtinuit.

Dimissâ purpurâ uxorem ducit. Cùm autem unicus esset virilis sexûs nepos Innocentij X. dimissâ sub annum 1647. purpuræ dignitate, Olympiam Aldobrandinam nobilissimam viduam, Ducis Parmensis neptem fœdere matrimonij sibi junxit, ex qua sensim quinque soboles, masculini sexûs duas, fœminei tres, omnes virtutibus claras suscepit. *Liberalis in pauperes.* Claruit pietate in Deum, & in pauperes liberalitate summa, in quos una die, præter consuetas eleemosynas (sæviente in Urbe peste) frumenti tria modiorum millia elargitus est.

Sacra & profana ædificia construxit quæ nominatim indicantur. Splendida ac sumptuosa excitavit ædificia partim sacra, partim profana, suo & alieno ære, delineatis priùs ac depictis in membranulis à se speciebus, tam concinnè, regulariter, & artificiosè, ut non minùs delineationes ejus, quàm ipsa ædificia Architecturæ peritis in pretio & admiratione essent. Antij, Labici ad Ciminum montem palatia; Romæ in Circo Agonali, ad Arcum Camillianum, sunt hujusce Principis Scenographiæ. Ad Aurelianam Portam suburbanum condidit, picturis, marmoreis signis, salientibus aquis, opacis viridarijs amœnum, visu curioso & erudito non indignum. Ædes sacras varias mole, structura, & arte mirabiles in urbe extruxit, Divis, Andreæ videlicet Apostolo in Quirinali; Nicolao Tolentinati in Viminali; Francisco Paulano in Exquilino Montibus. Templum D. Agneti sacrum, insigne, magnificum, augustum in Circo Agonali excitavit. Sacellum Pario marmore, statuis, auro, ac mirabili structura elaboratum D. Thomæ à Villanova in sacra S. Augustini æde perfecit. Altaria Vaticanæ Basilicæ argenteis candelabris; Lauretanam Ædem Columbâ aureâ, pondere & opere egregiâ ditavit.

Non admodùm Senex moritur Romæ. Tantus hic Princeps annos natus quinque supra quadraginta, à purpura dimissa anno decimo nono, Romæ è vivis abijt anno salutis 1666. die 26. Julij sepultus jacet in Ecclesia S. Agnetis, Pamphilinæ gentis propria.

Ejus scripta.

Edidit Carmina Varia Italica & Latina.
Dramata sacra & moralia.
Demonstrationes Mathematicas.
Tractatum de condendis Structuris.
De Triremibus facilè conficiendis.

Agunt de eo, qui Originem gentis Pamphilinæ scripsere, Ludovicus Jacobillus de Sanctis Umbriæ tom. 3. Vincentius Armannus Eugubinus in Catal. Virorum illust. patriæ suæ. ...aldus in Theat. Vir. illustr. Oldoinus in addit. ad Ciac, & alii.

ANNO

ANNO 1644.

SEDENTE INNOCENTIO X. PONTIFICE MAXIMO.

De

DOMINICO CECCHINO
S. R. E. CARDINALE.

DOMINICUS Cecchinus patritius Romanus, Domitij Cecchini & Faustæ Capisuchiæ Filius in urbe natus est die 7. Februarij anno Christianæ salutis 1589. Cecchinorum gens, de Caranzonibus etiam dicta, inter Romanas familias nobiles non ultimam habet sedem. Dominicus hujusce Familiæ illustre germen, post navatam, ea qua par erat diligentia, Grammaticæ operam, Juris utriusque studia (pollebat enim summo ingenio) adhuc puer in Urbe Perusina confecit. Inde anno salutis 1604. decimo sexto ætatis suæ, jam laureatus Juris utriusque Doctor, Romam regressus, benè sperabat nec temerè, singulos honores, ac dignitates in Romana Curia facilè se assecuturum. Fausta enim Capisuchia Dominici parens in sororem habebat Liviam uxorem Bernardini Aldobrandini germani fratris Clementis VIII. qui tunc temporis Ecclesiæ Romanæ regimen omnium plausu sustinebat. Verùm Clementis obitus altero pòst anno subsequutus, Dominici spem alioquin certam præcidit; quæ tamen sub Paulo V. successore aliquantulum reviviscere incipiens, rursum favere visa est, nam in Academia Perusina, arcta familiaritate Scipionem Caffarellum Pauli nepotem, omnia apud Principem valentem, complexus fuerat Dominicus. XLIV.

Nobilis Familia oritur.

Literis apprimè imbuto spes magna consequendi honores affulget.

Cùm autem ex levi offensiuncula (ut amor humanus, ni divino nitatur, lubrico pede consistit) inter Burghesianos & Aldobrandinos mutua dilectio, officiorúmque vicissitudo omninò cessasset, imò restinctis utrobique amicitijs, apertæ inter illos simultates & odia apparuissent, non modò Aldobrandini, sed eis quoque addicti amorem Pontificis & gratiam deperdiderunt. Inter Aldobrandinorum studiosos Dominicus noster recensebatur, qui spe omni destitutus, relictâ aulâ Romanâ, causarum advocationem in Urbe agere decrevit; utque Romanæ Curiæ praxim, ad honores consequendos maximè utilem, adipisceretur, Joanni Baptistæ Pamphilio, & Alexandro Ludovisio Rotæ Romanæ præcipuis tum Auditoribus adhæsit. Post Pauli obitum cum Petri cathedram Alexander Ludovisius sub nomine Gregorij XV. ascendisset, Dominici haud immemor, eundem inter honorarios Pontificis Cubicularios adlectum, Advocatum Consistorialem, Basilicæ Vaticanæ Canonicum, ac utriusque Signaturæ Referendarium constituit. Urbanus verò VIII. mortuo Gregorio, rerum summa potitus, eundem ob summam eruditionem & Curiæ Romanæ praxim, Rotæ Auditoribus, Signaturæ Gratiæ Judicibus, ac Patribus Congregationis sancti officij adscripsit.

Simultas inter agnatos Familiæ exorta eum in suam spe dejicit.

Causidicum Romæ agit.

Promovetur à Greg. XV. & Urbano VIII.

Ab Innocentio X. Datarius, & Cardinalis creatur.

Joannes Baptista Pamphilius, qui sub nomine Innocentij X. Urbano VIII. suffectus, talenta Dominici conspicua non ignorabat, eundem initio Pontificatus sui Datarium primò, deinde Presbyterum Cardinalem S. Sixti, ac membrum præcipuorum in urbe Cœtuum nominavit. His dignitatibus (superatâ tandem fortunæ iniquitate) firmatus Dominicus, quum optimo Pontifici sui similes in pretio habenti summoperè placeret, cor Innocentij, ut aiunt, in manu tenebat, flectebátque ad arbitrium. Quid igitur? non sibi, non sanguini, non privatis Familiæ commodis studebat, sed publico Ecclesiæ bono, ac totius Galliæ saluti, & utilitati: quod, ut manifestum faciam, debeo rem ipsam ad lectoris notitiam paulò altiùs repetere.

Innocentio Pontifici, ut errores Jansenii examinet, & damnet, præcipuus author est.

Serpebant tunc temporis in Gallia universa, & finitimis Galliæ & Belgio Regionibus errores Cornelij Jansenij Episcopi Yprensis, ex ejus libro, qui inscribitur *Augustinus*, deprompti. Dominicus, ut malo tempestivè occurreret, pro sua in Religionem Catholicam pietate, primus apud Pontificem Innocentium instituit, periculosa Jansenij dogmata, virúsque quod continebant, erudita oratione detexit, contestans eum, ut eâ qua pollebat auctoritate suprema, perniciosos adeò errores in Ecclesiæ, Galliæque detrimentum disseminatos resecare, & eradicare non gravaretur, ne florentissimi regni pietas, candórque Ecclesiæ universalis unà simul iis inficerentur & opprimerentur.

Innocentius pro examinandis Jansenii erroribus Congregationem instituit.

Audijt benignè Innocentius salubriter monentem Dominicum omníque sollicitudine ac sedulitate studuit medicinam malo opportunam parare & adhibere. Itaque Cœtum ipse singularem ex viris dignitate, Doctrina, & pietate spectatissimis collectum ad hanc unam causam examinandam efformavit. Horum nomina placet singillatim hic recensere, ut ex eorum splendore innotescat lectori, quàm graviter & maturè paternam suam in hac re operam (plaudente ex animo Dominico impulsore) Innocentius Pontifex impenderit, ut demum veritate perspectâ, Pontificio suo atque infallibili suffragio à vera sanáque Doctrina falsam, impiam, erroneámque secerneret.

Cardinales igitur ad id opus electi fuêre.

Nomina S. R. E. Cardinaliũ, & Doctorum qui Jansenii errores examinârunt.

Dominicus Cecchinus S. R. E. Cardinalis Datarius Pontificius.
Bernardinus Spada S. R. E. Cardinalis.
Martinus Ginettus S. R. E. Card. Vicarius in Urbe Pontificius.
Camillus Astallius S. R. E. Cardinalis.
Fabius Chisius S. R. E. Card. Pontificius Secretarius, qui posteà fuit Alexander VII.
Franciscus Albitius, qui posteà ob labores egregiè hac in re præstitos Romana purpura ab eodem Innocentio decoratus fuit.

Theologi Selecti.

Vincentius Candidus sacri Palatij Apost. Magister, Ord. Prædic.
Vincentius Pretusa Commissarius Gen. sancti officij, Ord. Præd.
Angelus Maria Ciria Procurator General. Servorum B. M. V.
Raphaël Aversa Clericorum Regularium Minorum Generalis.
Lucas Waddingus Minorita.

Philip-

Philippus Vicecomes Ord. S. Augustini Procurator Generalis, posteà Episcopus.
Cœlestinus Brunus Augustinianus, posteà Episcopus.
Modestus Gavatius Conventualium S. Francisci Comissarius Generalis, posteà Archiepiscopus.
Marcus Antonius de Carpineto Capucinorum S. Francisci Procurator Generalis.
Joannes Augustinus Tartaglia Carmelita Discalceatus.
Sfortia Pallavicinus è Soc. Jesu, posteà S. R. E. Cardinalis.
Thomas Campanella Carmelita, posteà Episcopus.
Thomas *del Bene* Clericus Regularis Theatinus.

Ut autem feciliùs lucem hanc designati Viri Doctissimi attingerent, præcepit Innocentius, ut negotium sibi definiendum gravissimum privatis & publicis precibus Deo Patri luminum ubique in Templis commendaretur; & ipsemet sacram Hostiam sæpè sæpiùs Deo, ad hanc eandem lucem desuper impetrandam, litavit. Plurimæ etenim, & validissimæ erant Epistolæ, quibus tum Catholici omnes & Religiosi cuncti ordines; tum Clerus ipse Gallicanus unà cum Rege suo Ludovico XIV. ac matre ejus Regina humillimè eum deprecabantur, ut in re tam exoptata, & in qua versabatur totius regni & proximi Belgij salus, vellet è sancta sua sede oraculum illud depromere, è quo toti regno quies, & vera doctrina Catholicis haberi posset. Placet hic præ cæteris Epistolam eam apponere, quam ad Innocentium Pontificem omnes Galliarum Episcopi scripsêre, suppliciter eum deprecantes, ut ad claram distinctámque sententiam de ijs propositionibus ferendam pro bono totius Ecclesiæ, & Galliæ tranquillitate, Pontificia auctoritate à Deo armatus accederet. Licèt enim Urbanus VIII. felicis memoriæ adversus Jansenij librum Bullam pronuntiasset, & Decreta Pij V. ac Gregorij XIII. in Michaëlem Baium confirmasset, adhuc tamen turbæ illæ magis magisque invalescebant quotidie, quibus populorum periculum, ne illa doctrina inficerentur, in dies augebatur. Ea igitur Epistola sic se habet.

Innocentius cùm privatas, tùm publicas preces ad agnoscendam veritatem indicit.

BEATISSIME PATER.

Majores causas ad Sedem Apostolicam referre solemnis Ecclesiæ mos est, quem fides Petri nunquam deficiens retineri perpetuò pro jure suo postulat. Æquissimæ huic legi obsequentes, de gravissimo circa Religionem negotio Sanctitati Tuæ scribendum esse censuimus. Decennium est, ex quo vehementissimis turbis Gallia magno nostro mœrore commovetur ob librum posthumum, & doctrinam Reverendi Cornelij Jansenii Yprensis Episcopi. Tales quidem motus sedari oportebat tum Concilij Tridentini authoritate, tum Bulla illius, qua Urbanus VIII. fel. mem. adversùs Jansenij dogmata pronuntiavit, & Decreta Pij V. ac Gregor. XIII. in Baium edita confirmavit. Atque hujus quidem Bullæ veritatem ac robur novo diplomate vindicasti; sed quia nulli singillatim Propositioni certa censuræ nota inusta fuit, locus etiamnum aliquis quorundam cavillis, & effugio relictus est; intercludendum autem penitùs speramus, si (ut precamur) San-

Galliæ Episcoporum Epistola adversus Jansenii errores ad Innocentium data.

ctitas Tua, quid hac in re sentiendum sit, clarè distinctéque definiat. Obtestamur ergo, ut has præsertim Propositiones, de quibus disceptatio periculosior, ac contentio ardentior est, Sanctitas Tua expendat, & perspicuam ac certam sententiam ferat.

Propositiones quinque Jansenii à Pontifice examinandæ.

Prima. Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus, & conantibus secundùm præsentes quas habent vires, sunt impossibilia: deest illis quoque gratia, qua possibilia fiant.

Secunda. Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.

Tertia. Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate; sed sufficit libertas à coactione.

Quarta. Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei, & in hoc erant hæretici, quòd vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare.

Quinta. Semipelagianum est dicere; Christum pro omnibus omninò mortuum esse, aut sanguinem fudisse.

Experta est nuper Beatitudo Tua, quantum Apostolica Sedis in gemino Ecclesiæ Capitis errore profligando valuerit authoritas: continuò sedata est tempestas, atque ad Christi vocem & imperium venti & mare obedierunt. Quamobrem flagitamus, Beatissime Pater, ut clara firmáque de Propositionum istarum sensu prolata sententia (cui Reverendus ipse Jansenius morti proximus Opus suum subjecit) caliginem omnem discutias, animos fluctuantes componas, dissidia prohibeas, & Ecclesiæ tranquillitatem splendorémque restituas. Dum hæc spes mentibus nostris affulget, Sanctitati Tuæ multos, & prosperos annos, sæculóque beatissimam æternitatem Rex sæculorum immortalis adjiciat, optamus ac vovemus.

Subscripserunt Episcopi octoginta quinque: & quamvis acerrimè contra eos errores multi tum è sæcularibus & Ecclesiasticis, tum è religiosis Ordinum viris ad eos profligandos decertarent, suas nihilominus etiam vires Innocentius Pontif. impendere voluit; & lento quidem, sed accurato ejus doctrinæ examini ipsemet oculatus Testis & Judex adesse, Theologorum suffragia per duas trésve horas indefessus audire, interrogare, objicere, trutinare. Quin etiam aliquos ejus doctrinæ sectatores, qui Romam ad eam tuendam accesserant, excepit libens, eorúmque rationes prolixo sermone conscriptas legit, & discutiendas Theologis & Cardinalibus tradidit. In plures menses protracta fuit ista discussio, adeò ut ad accuratissimum, & solertissimum omnium rerum examen nihil omninò defuerit, donec è disputationibus omnium Theologorum, Cardinalium, eorúmque, qui Congregationem implebant, in eam venit ipse sententiam, qua indicavit falsas, & à Catholica veritate alienas esse illas Propositiones è Cornelij Jansenij libris depromptas. Ad has igitur reprobandas & damnandas accessit vigilantissimus Pontifex, & datis Apostolicis literis pridie Calendas Junias Romæ anno 1653. Pontificatûs sui anno nono, hac edita constitutione Pontificia damnavit.

Ipsemet Pontifex dictarum V. Propositionum examini adest.

Quas tandem reprobat, & damnat.

INNO-

INNOCENTIUS EPISCOPUS SERVUS SERVORUM DEI.

Universis Christi fidelibus salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Constitutio Pontificia, seu literæ Apostolicæ ad universos Christi fideles.

Cùm occasione impressionis libri, cui titulus Augustinus Cornelij Jansenij Episcopi Yprensis, *inter alias ejus opiniones orta fuerit præsertim in Galliis controversia super quinque ex illis; complures Galliarum Episcopi apud Nos institerunt, ut easdem Propositiones Nobis oblatas expenderemus; ac de unaquaque earum certam, & perspicuam sententiam ferremus.* Tenor verò præfatorum Propositionum est, ut suprà innuimus: quas brevitatis gratia repetere supersedeo. Has ubi recitavit Innocentius, pergit in hæc verba.

Nos, quibus inter multiplices curas, quæ animum nostrum assiduè pulsant; illa in primis cordi est, ut Ecclesia DEI Nobis ex alto commissa, purgatis pravarum opinionum erroribus, tutò militare, & tanquam navis in tranquillo mari sedatis omnium tempestatum fluctibus ac procellis securè navigare, & ad optatum salutis portum pervenire possit.

Pro rei gravitate coràm aliquibus S. R. E. Cardinalibus ad id specialiter sæpiùs congregatis, à pluribus in sacra Theologia Magistris, ejusdem quinque propositiones, ut suprà Nobis oblatas, fecimus singillatim diligenter examinari, eorúmque suffragia, tum voce, tum scripto relata maturè consideravimus, eosdémque Magistros, variis coràm Nobis actis Congregationibus, prolixè super eisdem, ac super earum qualibet differentes audivimus.

Cùm autem ab initio hujuscemodi discussionis ad divinum implorandum auxilium multorum Christi fidelium preces tùm privatim, tùm publicè indixissemus, postmodùm iteratis eisdem ferventiùs, ac per Nos sollicitè implorata sancti Spiritûs assistentia, tandem divino Numine favente, ad infrascriptam devenimus delarationem, & definitionem.

Damnatur singillatim dictæ quinque Propositiones Jansenij.

Primam prædictarum Propositionum; Aliqua DEI præcepta hominibus justis volentibus & conantibus secundùm præsentes, quas habent vires, sunt impossibilia: deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant, *temerariam, impiam, blasphemam anathemate damnamus, & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.*

Secundam, Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur, *hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.*

Tertiam, Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate; sed sufficit libertas à coactione, *hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.*

Quartam, Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei, & in hoc erant hæretici, quòd vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare, *falsam & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.*

Quintam, Semipelagianum est dicere; Christum pro omnibus omninò mortuum esse, aut sanguinem fudisse, *falsam, temerariam, scandalosam, & intellectam eo sensu, ut Christus pro salute duntaxat Prædestinatorum mortuus sit, impiam, blasphemam, contumeliosam,*

ſam, divinæ pietati derogantem, & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

Prohibentur Christi fideles, ne aliter de ijs docere, aut sentire præsumant.

Mandamus igitur omnibus Christi fidelibus utriusque ſexûs, ne de dictis Propoſitionibus ſentire, docere, prædicare aliter præſumant, quàm in hac præſenti Noſtra declaratione, & definitione continetur, ſub cenſuris & pœnis contra hæreticos & eorum fautores in jure expreſſis.

Præcipimus pariter omnibus Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, aliiſq; locorum Ordinarijs, nec non hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus, ut contradictores, & rebelles quoscunque per cenſuras & pœnas prædictas, cateráque juris & facti remedia opportuna, invocato etiam ad hoc (ſi opus fuerit) auxilio brachij ſæcularis, omninò coërceant, & compeſcant. Non intendentes tamen per hanc declarationem, & definitionem ſuper prædictis quinque Propoſitionibus factam approbare ullatenus alias opiniones, quæ continentur in prædicto Libro Cornelij Janſenij. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ 1653. pridie Kalend. Junij. Pontificatûs Noſtri anno nono.

Rex, & Clerus Gallicanus Pontifici gratias agunt; ſpondentq; ſententiæ publicationē.

Pro hac tam ſanctè & ſalubriter promulgata pontificia ſententia Rex ipſe Chriſtianiſſimus Ludovicus XIV. Romæ per Oratorem ſuum Dominum de Valencé; & Cardinales, Archiepiſcopi, & Epiſcopi Galliæ per literas officioſiſſimas (quas recitat in vita Innocentij X. Auguſtinus Oldoinus) humillimas Pontifici egêre gratias, ſpondentes ſe omni mora poſthabita factam conſtitutionem in Regno Galliæ publicaturos; &, ut ab omnibus, cujuscunque dignitatis, ſtatûs, & profeſſionis Chriſti fidelibus exactè ac plenè obſervetur, pro viribus curaturos.

Synopſis Vitæ Cornelij Janſenij.

Fuit autem Cornelius Janſenius vir pietate & doctrina inſignis, natus anno 1585. in obſcuro Belgij loco ab incolis Leerden nuncupato. Adultior factus Ultrajecti primò, dein Lovanij literis incubuit cum profectu: Hinc Doctor, & ſacræ ſcripturæ Profeſſor; ter in Hiſpaniam Academiæ nomine legatus. Epiſcopus Yprenſis die 28. Octobris (quæ ipſi natalis fuit.) anno 1635. Creatus, poſt inſignem in reformanda Diœceſi curam editáque egregia ſcripta, peſte obijt die 6. Maij anno ſalutis 1638. Scripſit Commentarios in Pentateuchum, Eccleſiaſten, Evangelia, &c. S. Auguſtini, ut ſibi videbatur, ſtrenuus ſectator periculoſum edidit librum de Gratia, quem *Auguſtini* nomine inſignitum, non ſine turbis in lucem emiſit. Hunc librum Innocentius X. quoad quinque Propoſitiones antè memoratas, hæreticum eſſe declaravit, atque anathemate inuſſit Pridie Kalend. Junij anno 1653. Et quamquam Janſenius, utportè morte præventus, damnationi ſuæ haud ſupervixerit, certum tamen eſt ex ijs, quæ ſcripſit, eum Pontificiæ ſententiæ tanquam infallibili acquieturum fuiſſe; ſic enim Tomo 2. ſui *Auguſtini* libro 1. capite 29. ſcribit. *Mihi conſtitutum eſt, ad extremum usque ſpiritum Romanam Ducem ſequi Eccleſiam, & Beatiſſimi Petri in Romana Sede ſucceſſorem. Super illam hanc Petram ædificatam Eccleſiam ſcio; quicunque cum illo non colligit, ſpargit: apud eum ſolum incorrupta Patrum ſervatur hæreditas: quodcunque ab iſta Petri Cathedra, ab iſto Chriſti Vicario præſcriptum fuerit, teneo; Quidquid improbatum, improbo; damnatum damno; anathematizatum anathematizo.* Et libro

Libros ſuos ſententiæ Eccleſiæ ſubijcit.

10. de

10. de Gratia. *Quidquid de rebus tam multiplicibus, tam arduis, juxta mentem non meam, sed S. Augustini pronuntiavi, de Apostolica Sedis, Ecclesiaq; Romana Matris mea judicio sententiáque suspendo; ut illud jam nunc teneam, si tenendum: revocem si revocandum; damnem & anathematizem, si damnandum & anathematizandum esse judicaverit.*

En ingenuam Jansenij professionem! legerat Augustinum totum tredecies, & libros de gratia contra Pelagianos vicesies; eloquentia, ingenio, Theologicis scriptis florebat, & tamen pro sua in Ecclesiam reverentia Romano Oraculo hæc omnia submittit: *taceo, scribo, revoco, improbo, utcunque Roma placuerit.* Quid amabò vir pius ampliùs loqui poterat, ut aut suum in Pontificem obsequium, aut hujus in sua scripta auctoritatem testaretur? Atque utinam *Jansenistæ* Jansenij sui modestiam imitentur! si enim eum Magistrum agnoscunt, ejusque doctrinam sequuntur, cur, rogo, non æquè ejus humilitatem, modestiam, Romanæque Cathedræ observantiam? Cum Jansenio sentitis, esto: sed cur non æquè cum Jansenio resipiscitis, & paretis? an verò pudet vos ab eo discere virtutem, à quo didicistis errorem? *Sed*, dicitis, *Jansenio imputantur, quæ Jansenij non sunt:* Ita nugatur cum alijs Thomas Anglus de Censura 5. Propositionum Jansenij. Nimirum, cùm Pius V. cùm Gregorius XIII. cùm Innocentius X. cùm Alexander VII. & novissimè omnium Clemens IX. ad instantiam totius Cleri Gallicani, ipsiúsq; Regis Ludovici XIV. preces Jansenium damnàrunt, iñocentem, inauditúq; damnàrunt? & tam cæci erant, ut, quæ Jansenius scripserat, imò typis vulgaverat, non viderent, aut saltem tam improvidi, injustiq;, ut accusantibus crederent, nec probatâ causâ, nec reo convicto; præsertim cùm tam facilè calumnia notari posset, detegique, si videlicet, qui hæc Jansenium scripsisse dicebant, in Jansenio non ostenderent: quod enim magis obvium, magisque parabile argumentum, quàm Jansenium accusantibus dicere: *Si hæc Jansenius in libris suis docuit, ergò libros ostendite.* Erit aliquis tam ineptæ mentis, qui credat Jansenium à quinque Pontificibus damnatum, & tamen istorum nulli in memoriam venisse, ut peterent sibi ostendi, ubi hæc Jansenius scripsisset? Et demus hoc quinque Pontificibus excidisse, quid dicemus de tot alijs Doctoribus & Theologis, qui illis assidebant, dum hæc causa examinaretur? neminíne illorum res tam obvia, & tamen tam necessaria in mentem venerit? Sed fuerit Jansenius innocens, tantùm errores ipsi damnentur, & cum illo facilè in gratiam redibimus, quippè calamum doctrinámque suam Romanæ sententiæ, ut ostensum est, submisit.

Quantum Jansenistæ à modestia Jansenij abludant?

Falsum est Jansenio imputari, quæ ejus non sunt.

Porrò damnatas Jansenij propositiones in illius *Augustino* reperiri adeò certum est, ut palpari vel à cæco possit. accipe: *Prima* damnata Propositio totidem ferè verbis habetur *lib. 3. de statu Nat. lapsa cap. 13. & Lib. 4. cap. 24.* *Secunda* Propositio habetur *lib. 1. de gratia Christi cap. 1. & cap. 24. & cap. 25.* *Tertia* Propositio habetur *lib. 6. de gratia Christi cap. 6. & cap. 8.* *Quarta* Propositio habetur *lib. 8. cap. 6. de haresi Pelagiana, & ibidem cap. 7. & lib. 2. de gratia Christi cap. 12. & 25. & lib. 8. de gratia Christi cap. 3. & 15. & 19.*

Ostenduntur loca, ubi damnata Jansenij Propositiones continentur.

Quinta

Quinta Propositio, quòd Christus non sit pro omnibus mortuus *lib. 3. de gratia Christi cap. 21.* & fusiùs *cap. 20. & lib. 8. de hæresi Pelagiana cap. 26. & 31.* Legat hæc Thomas Anglus, iniquus damnatarum Propositionum censor, stultúsque Pontificum Romanorum irrisor; legant & alij, qui innocentem inauditúmque Jansenium damnatum criminantur: & pudore suo suffusi vel Ecclesiæ credant, vel in errore suo obstinati contabescant, nil moramur.

Vir doctus, subtilis, eloquens, latinus. Cæterùm, ut ad institutum redeamus, fuit Dominicus Cecchinus vir alti spiritûs, & à natura præclaris dotibus ornatus, ad omnia magna aptus. Claruit doctrina excellenti, ingenio subtili, eloquentia exquisita, singularique in agendo dexteritate. Latinè loquebatur ex tempore tam propriè ac dilucidè, ut nemo meditatus limatiùs scriberet. Non tamen in verborum delectu ea erat religione, ut nonnisi verbis Augusti sæculo probatis uteretur, si posset alijs sententiam suam commodiùs explicare, ridebátque sæpè sæpiùs nonnullos cæteroqui claros Scriptores, in his Petrum Bembum, & Paulum Jovium, qui ut significent res in artibus, vel in re publica noviter inventas, ineptis circumlocutionibus utuntur, ne proferant voces novas, quibus tamen ipsi uterentur, si viverent, quos imitari se gloriantur. Semones familiares lepidè ac facetè dictis, ut erat acuto amœnóque ingenio, mirificè condiebat.

Urbi Prætor datus, eam magna cum integritate moderatur. Bellorum tempore Urbi à Pontifice Prætor datus, in ejusdem Urbis custodia vigilantissimus extitit: & vota Pontificis ad unguem adimplens, tum severitati, tum commodo Urbis acuratissimè prospexit. Hanc verò provinciam annis gravatus, ut quietiorem vitam ageret, permittente & approbante Pontifice, abdicavit. Non tamen Innocentio X. diù superstes vixit: nam postquam Comitijs Alexandri VII. interfuit, in ejus Pontificatûs exordio ipsis Kalendis Maij propè septuagenarius anno æræ Christianæ 1656. è vita migravit: sepultus in Mausolæo Majorum suorum ad S. Mariam Transtyberim, cujus Ecclesiæ sacellum B. Virgini dicatum, dum vixit, splendidissimè exornavit. *Romæ è vita migravit.* Gaspar Alverus nepos, nobilis Romanus, & eruditus vir, in sua Roma, quam typis vulgavit, hoc scripsit Patruo Cardinali Epitaphium, seu potiùs Elogium.

DOMINICUS CECCHINUS NOBILIS ROMANUS.

Ejus Elogiũ funerale ex Gaspare Alvero. *Ex Domitio Cecchino & Fausta Capisuchia ortus anno 1589. Nonis Februarij. Infans natalium splendore ac generosa indole cunctis clarus. Puer optimorum morum & eximia expectationis illustre specimen præbuit. Adolescens non lusûs, non luxûs, non auri sacra famis, sed virtutis amore incensus Doctoratûs lauream, & Præsulatum adeptus est; hunc sub Paulo V. illum sub Clemente VIII. cujus etiam fuit affinis. Juvenis honoris studiosissimus, honestis actionibus incumbens, maximis quibusvis negotijs se parem præstitit. Hinc sub Greg. XV. Progubernator Firmanus, Prolegatus Avenionensis, Consistorialis Aulæ, Populique Romani Advocatus, Canonicus S. Petri, à secretis Contracedularum constitutus est. Vir acuens animum ad memoratu digna gerenda, laboris amicus tolerantissimus fuit. Hinc sub Urbano VIII. Judex Montis pietatis, Præsul Congregationis Immunitatis, Militia Artificum Præfectus, Consultor S. Officij, Auditor Rotæ*

Senex

Senex solidæ laudis tuendæ cupidissimus, prudentiam, gravitatem, pietatem in cunctis præsetulit. Hinc ab Innocentio X. in ipso suæ exaltationis die Datarius designatus, & mense Martio Presbyter Cardinalis renuntiatus, posteà varijs in rebus arduis, cùm publicis, tùm privatis adhibitus semper fidelis, semper magnanimus, & in utraque fortuna semper idem fuit. Tandem ab Alexandro VII. pluribus gratijs donatus, tantis post laborib. hic requiescit in Domino Kalendis Maij Anno salutis reparatæ 1656.

GASPAR ALVERUS

Mangni Patrni gloriam in nobile ad posteros virtutis exemplar, hoc quali pro nunc licuit, momento consecravit.

Edidit insignem librum, in quo suæ vitæ varias vices, & incertam, ut fit, in Aula jactationem ipsemet fusè ac verè descripsit. Extant etiam alia ejusdem opera m. 55. ut Decisiones Rotæ. Poëmata varia. Epistolæ tersæ. *Quæ scripserit.*

Ejus honorificam mentionem faciunt citatus Gaspar Alverus in sua Roma. Hannibal Adamus Soc. JESU in Epigrammate de illo edito. Augustinus Oldoinus in addit. ad Ciac. & alij.

ANNO 1644.

SEDENTE INNOCENTIO X. PONTIFICE MAXIMO.

De

PETRO ALOYSIO CARAFFA S. R. E. CARDINALE.

PETRUS Aloysius ex illustri ac pervetusta Caraffarum gente oriundus, die 18. Julij anno à Christi nativitate 1581. Neapoli in lucem prodijt. Qui anno ætatis sexto clericalem vestem parentum imperio indutus, prima literarum rudimenta, paterna in domo ab optimis Præceptoribus excepit. Paulò adultior factus, quum illustria eximiæ indolis ac expectationis specimina daret, Venetias se contulit ad Cæsarem Caraffam patruum, qui Urbem illam, deliciarum magnorum virorum sedem, propria voluntate ad habitandum delegerat. Hunc enim Respublica Veneta strenuum olim Ducem militijs suis cum emolumento præfecerat, quo in munere cùm Nobilium æquè ac civium animos mirabili sua comitate ad se traxisset, deinceps in amore omnium, ac delitijs erat. Illum sæpissimè Hispaniarum Regis, Polonici, & Magni Hetruriæ Ducis, aliorúmque Italiæ Principum Oratores conveniebant; eóque inconsulto nihil decernebant, exequebantur nihil; agendi enim scientissimus, Europæ Principum omnium Jura, commodáque tum publica, tum privata quàm optimè callebat. XLV. *Domi suæ literis egregiè instruitur.* *Venetias ad Cæsarem Caraffam patruum se confert.*

Apud hunc talem virum, patruum suum, mansit Petrus Aloysius puer non sine profectu sesquiannum, quo elapso à parente

& hortationibus revocavit. Quemadmodùm Ciaconij Continuator in hæc verba fusiùs testatur. *Fuldenses Monachi Ordinem D. Benedicti profitentes, omnes nobiles sunt, non enim ad Ordinem illum admitti ex veteri consuetudine solent, nisi qui sexdecim nobilitatis haud interrupta gradus probant. Tanta Monachorum nobilitas, qua Proceres ferè omnes Germanos complectebatur, eorundem in priorem formam renovationem difficilem supra modum reddebat. Cœnobiorum Præsules, neglecta jurata paupertate, divites, opulenti (siquidem eorum aliqui decem, alij duodecim, alij viginti, nonnulli triginta millium aureorum proventum singulis annis percipiebant) non ut viros religiosos, mundoq; mortuos decebat, sed ut Principes sæculares, vani, ac luxui dediti vivebant; Damascena veste induti, famulorum caterva stipati, canes ad venatum alebant, ac phaleratos equos in stabulis; Religiosorum virorum vix nomen, proscripta regulari modestia, retinentes. Hos arbitratu suo sine lege ulla, & moribus antiquis viventes, ad pristinam Ordinis normam vitaq; regularis observantiam reducere (uti Pontifex Urbanus, & Abbas summoperè peroptabant) rem præclaram quidem, sed oppidò difficilem omnes pleno ore fatebantur. Hos Petrus Aloysius Nuncius, invocato Divini Numinis auxilio, leni primùm & accommodato in rem usus sermone docuit, quantum ab instituto S. P. Benedicti, ejusq; genuinis filijs (qui præter victum & vestitum sobrium, è mundo nihil possiderent, nihil admitterent, spretisq; vanitatibus soli DEO sacra in solitudine deservirent) ipsi in præsens degenerâssent? Tum bono modo, cauteq; procedendo, eos emollitos, ultróque volentes ad regularem vitam, maxima totius ferè dixerim Germania admiratione, revocavit atque in ordinem redegit.* Quæ res nova non modò plebem mirabundam, sed nobiles quoque ad se convertit: omnes Pontificis maximi acre studium, Abbatis charitatem paternam, Nuncijque prudentiam exquisitissimis verbis commendantes. Hujusce quoque Nuncij operâ ac studio Dux Bulioneus Calvinista, bellica virtute clarus, in Collegio Leodiensi Societatis JESU, præsente ipso Nuncio, virulenta Calvini dogmata ejuravit, unámque veram, sanctam, germanámque esse Ecclesiæ Romanæ fidem publicè professus est.

Abbatiam Fuldensem instrat, in Ordinem redigit.

Ducem Bulionem ad fidem convertit.

Transactis ea in legatione undecim annis, apud Urbanum, & Franciscum Cardinalem Barberinum per supplices literas institit, ut sibi bonâ Pontificis veniâ à legatione abire liceret: peroptabat enim vir religiosus ardentissimè Ecclesiam sponsam invisere, gregémque sibi commissum præsens custodire. Pontificio igitur ad hoc obtento indulto, dimissa legatione, illicò è Germania inferiori ad Tricaricensem Sponsam se contulit; cujus Ecclesiam maximis impensis (ut monumenta publica testantur) ad elegantiorem formam redegit, & constructo in ea ad sacras modulationes magnificentissimo Organo, foribúsque marmore vario ornatis, sacra supellectili, pretiosis ex auro indumentis, argenteis magni ponderis candelabris, vasisque ad sacrum usum necessarijs, atque Sanctorum plurimorum reliquijs ditavit. His non contentus, Seminarium insuper nobilissimum pro informanda juventute, attributo centum quinquaginta aureorum millium annuo censu, excitavit: pensionem pulsanti organum præpinguem perpetuò constituit: duobus aureorum millibus Clerum ad quotidianas distributiones donavit: Episcopale

E Germania redux, ad Ecclesiam Tricaricensem revertitur, quam mirè exornat, ac auget.

Ibidem Seminarium fundat, & dotat.

Palatium ibidem instaurat, & ampliat. ſcopale palatium, veteri reſtaurato, elegantiſſimè exornatum ampliavit: Villam delectationis cauſa amœniſſimam cum fontibus artificioſis conſtruxit, quam, cum alia ſimili proprio ære coëmptâ Epiſcopali menſæ univit. Diomedi fratri prædeceſſori ſuo in Eccleſia Tricaricenſi (qui diem ſupremum Romæ, dum ſacra Apoſtolorum limina de more viſitaret, objerat) ſplendidum ad memoriam ſepulchrum erexit.

Purpurâ, & Legatione Bononienſi inſignitur. His detentum occupationibus, nihilque aliud quàm divinum honorem, animarúmque ſalutem cogitantem Innocentius X. ad præmiandas virtutes natus, Presbyteris Cardinalibus titulo SS. Silveſtri & Martini in Montibus anno 1645. adlegit: paulóque pòſt Romam venientem pluribus, iiſque præcipuis Patrum Cœtibus adſcriptum Legatione Bononienſi cumulavit; quam provinciam, ob cœlum ſibi contrarium & inſalubre, nonniſi unius anni ſpatio adminiſtravit. *Legationi ob inſalubre cœlum renunciat: Hinc publicus mœror.* Diſceſſit igitur Bononiâ cum nobilium æquè ac civium, populariúmque ægrimonia; amabant enim Petrum Aloyſium omnes ex animo, & pertimeſcebant; idque jure merito; nihil enim ille utilitate ſua metiebatur; in rei publicæ commodum & emolumentum vires omnes ac vigilias ſuas intendebat: non aurum, non opes, ſed ſubditorum corda exoptabat; promiſcuis ſalutationibus nobiles & plebem admittebat, tantáque comitate adeuntium deſideria excipiebat, ut quendam joco corripuerit, Auguſti Cæſaris exemplo, quòd ſic libellum porrigere dubitaret, quaſi Elephanto ſtipem. *Ejus comitas.* Quominùs verò tantus Legatus à provincia diſcederet, impedire magni & parvi utriuſque ſtatus omni ope curârunt, ſed fruſtra: nam Pontifex tanti Præſulis incolumitati conſulturus, eum juxta votum à legatione removit.

Romæ apoplexiâ tactus obit. Innocentio X. (qui obijt die 7. Januarij 1655.) nonnullis diebus ſuperſtes, Conclave cum Patribus ingreſſus, in ipſis Comitijs ante electionem novi Pontificis, apoplexiâ tactus occubuit in Vaticano palatio die 15. Februarij Anno 1655. ætatis 74. cùm ab omnibus Pontifex ſalutandus expectaretur. Funus magno populi Romani luctu celebratur in Templo Farneſiano Nominis JESU die 17. ejuſdem menſis. Ejus oſſa ibidem terræ mandata ſunt in pernobili ſepulchro cum hac Epigraphe.

D. O. M.

Ejus Epitaphium.

PETRO ALOYSIO CARAFFÆ.
SS. SILVESTRI ET MARTINI IN MONTIB. TIT. EQUIT.
S. R. E. PRESBYTERO CARDINALI
SACRÆ CONGREGATIONIS CONCILIJ TRIDENT. PRÆFECTO
XV. KALEND. MARTIJ ANNO M DCLV. ÆTAT. LXXIV.
IN IPSIS VATICANIS COMITIJS E VIVIS EREPTO
FRANCISCUS BELVEDERIJ PRINCEPS
PATRUO MAGNO POSUIT.

Tri-

Tricaricensis Ecclesiæ Canonici, ut fratrum Diomedis, Petri Aloysii junioris Cardinalis, & Petri Aloysii Senioris nepotis, Tricaricensium ex gente Caraffæa Episcoporum virtutes, munificentiam, ac in Deum Divósque pietatem, & in pauperes liberalitatem posteris explicarent, grati animi æternam in marmore memoriam literis explicatam posteris demandarunt: quam refert in actis Petri Aloysii Cardinalis Caraffæ Augustinus Oldoinus.

Gratitudo Collegii Tricaricensis.

Edidit Cardinalis noster Latinâ linguâ librum inscriptum *Legatio Apostolica Petri Aloysii Caraffæ Episc. Tricaricensis sedente Urbano VIII. P. M. ad Tractum Rheni, & ad Provincias Inferioris Germaniæ, obita ab anno 1624. usque ad annum 1634.* Quem librum Francisco Cardinali Barberino Urbani VIII. nepoti dedicavit; Legatis in Germaniam destinandis apprimè utilem.

Ejus scripta.

Ejus laudes cecinêre Tarquinius Gallutius S. J. in Carminibus. Ignatius Van Papenbrieck in Heroicis. Hannibal Adamus S. J. in Epigram. Galeazzus Gualdus Prioratus in Theat. Vir. illustr. Ludovicus Morerius in Dict. hist. Oldoinus in addit. ad Ciac. & alii.

ANNO 1644.

SEDENTE INNOCENTIO X. PONTIFICE MAXIMO.

De

HORATIO JUSTINIANO
S. R. E. CARDINALE.

HORATIUS Justinianus Patritius Genuensis, Josephi & Delpinæ è gente Justiniana Conjugum Filius, natus est in Insula chiensi die 28. Februarij anno 1580. Chios Ægæi maris Insula, Homeri natalibus clara, Genuensium erat ditionis, qui eam multis retro annis per Justinianos cives suos usque ad annum 1566. (quo eam Solimannus per Hali Bassam sibi fraudulenter subjugavit) pleno Dominio moderabantur. Quemadmodùm Libro V. n. 22. in Actis Vincentij Cardinalis Justiniani; & n. 44. in vita Benedicti ex eadem familia Cardinalis obiter indicavimus.

XLVI. *Nascitur præclaris natalibus in Insula Chio.*

In hac Insula (quam Jacobus Hoffmannus Basileensis Historiographus in suo Lexico Universali sub nomine *Chios* accuratè describit) natus est Horatius, ut diximus, qui adultior factus, studiorum causâ inde Romam se contulit, qua in urbe, confecto disciplinarum omnium cursu, annum agens vigesimum quintum, ad S. Philippi Nerij Congregationem, Deo, sibi, ac animarum saluti deinceps vacaturus, accessit; cui Congregationi paulò antè Julianus frater pari de causa nomen dederat. Florent enim hujusce instituti viri, pietate sacráque doctrina in animarum salutem: vitam ducunt cum virtute, sine ullo votorum ligamine; moribus Religiosum, habitu sæcularem, sed honestum repræsentant Sacerdotem: plures convivunt, unámque habitant unanimes domum.

Romæ studiis absolutis, Institutum S. Philippi Nerij amplectitur.

Hujus Instituti descriptio.

Huic, inquam, religiosæ Familiæ Presbyterorum Congregationis Oratorij se se Horatius noster addixit; in qua sanctissimam vitam agens, strenuam pietati in quotidianis concionibus navavit operam.

Proficit pietate, doctrina, eloquentia.

Theologiam nullo usus Magistro exactè perdidicit: Historiam sacram & profanam attentè percurrens, Majorum nostrorum facta, virtutésque excerpsit, tum ut sibi in privato, tum ut alijs in publicis concionibus proponeret ad imitandum. In sacris Codicibus versatus, sacros etiam ritus percallebat. Ad claritatem cogitata perloquebatur; eloquens Orator in Sermonibus, quæ proponebat, sacris doctrinis firmabat, Historijs ornabat, non tam ad delectandum, quàm ad flectendum auditorum animos.

Canonizationem S. Philippi Nerij procurat.

Philippi suæ Congregationis Fundatoris in Sanctorum numerum Relationem curavit: in illius honorem primum Templum in Oppido *Carboniani* erexit.

Beneficio Francisc. Barberini Card. multis dignitatibus augetur.

Excellens hujus viri virtus, ut primùm Francisco Card. Barberino, Urbani VIII. nepoti innotuit, illum in negotijs Ecclesiasticis Vicarium adhibuit, tum regimini Abbatiæ Farfensis, paulóque pòst Bibliothecæ Vaticanæ præfecit. Quin etiam apud Urbanum patruum effecit, ut inter sancti Officij Consultores, & Visitatores Apostolicos recensitus, ad Ecclesiam Montis-alti in Piceno anno

Episcopatum Nucerinum & Montis-Alti, magna integritate gubernat.

1640. Antistes eligeretur: à qua quiennio pòst ob aëris inclementiam translatus est ad Nucerinam in Umbria ab Innocentio X. Urbani successore. Utramque vir probus cum laude & sine querelis rexit. In Monte-alto palatium Episcopale magnis sumptibus (Universitate pro parte concurrente) construxit: in Nucerina Sacerdotum Congregationem juxta S. Philippi Nerij regulas instituit: ipsemet populo doctrinam Evangelicam, juventuti Catechesim, Clero Canones explicabat; cum omnibus verò utriusque status subditis leniter ut Pater agebat.

Ad purpurã, ac summi Pœnitentiarij munus evehitur.

Ut igitur tanti viri, verè Ecclesiastici, virtutes debito honore afficeret Innocentius X. útque Andreæ Justiniano Bassani Principi, neptis ex fratre marito gratificaretur, Horatium nil tale cogitantem Anno 1645. die 6. Martij ad sacram purpuram evexit, & summi Pœnitentiarij munere (quod non nisi magnis & emeritis viris injungitur) decoravit. Qua occasione Nucerinam Ecclesiam, ne ob sui absentiam detrimentum pateretur, ultrò dimisit. Præfuit Presbyter Cardinalis Ecclesiæ S. Onuphrij in Janiculo, renunciatus etiam S.R.E. Bibliothecarius, & Protector Collegij Germanici in Urbe.

Magno pietatis affectu Deiparam Virginem prosequitur.

Deiparam Virginem Mariam, teste Oldoino, ex imis præcordijs venerabatur, ejusdémque Rosarium singulari quadam animi pietate nulla non die percurrebat. In adversis æquè ac prosperis rebus Mariam Virginem, juxtà monitum Melliflui, in obtutu habebat: in negotijs ac rebus dubijs ejus auxilium implorans, Patronam semper experiebatur. Invisebat frequenter dicatum eidem Virgini altare in Ecclesia super Minervam, ibique sæpè sæpiùs sacram Deo hostiam immolabat. Larga manu non vulgarem egenis stipem erogare solitus erat, ea lege, ut juxta suam mentem preces Deiparæ Virgini attentè & cum fiducia exolverent. In venera-

nera-

neratione habuit ejusdem Virginis effigiem ad ritum Græcum expressam, cui ipse tanquam charissimæ prope lectum positæ, in extremo præsertim vitæ articulo constitutus, se se demississimis precibus commendavit. In dies singulos sacrosanctum Missæ sacrificium ardenti pectore celebrabat, quod, nisi ineluctabili negotio, aut morbo præpeditus, nunquam prætermisit.

Ejus pietatis opera, & actiones.

Ultra hæc quot diebus librum Spiritualem de Christi imitatione, (qui Thomæ Kempensi adscribitur) attentè percurrebat: ærumnis oppressos, sermone, consilio, ac ære parato allevabat. Honores, divitias, dignitates, delicias, & quidquid mundum saperet, excelso animo despiciebat, *Lucrum sibi unicum*, cum Apostolo, *Christum* professus. Quandocunque virum necessitas poscebat, facilem se quibusvis præsertim egenis, infimæque sortis hominibus præbebat; alloquium extra fœminas nulli detrectabat. Primarium Urbis virum, qui Principis iram incurrerat, mœrore animi lethaliter decumbentem publicè invisit, nullum pertimescens periculum in animorum adjumento. Neminem unquam offendit: injuriis lacessitus, beneficia rependit.

Mira ejus in Pœnitentes lenitas, & clementia.

In summi Pœnitentiarij munere se mitem, lenem, planéque misericordem declaravit: libellos supplices nunquam remisit cum voce illa, à qua abhorrebat, *Nihil*; facilem semper reddebat peccatorum absolutionem; seriò pœnitentes utroque brachio con gratulabundus complectebatur: nefas esse Judici Ecclesiastico asserens, commissa luentes, & in viam salutis redeuntes asperitate repellere. Servatoris exemplo alliciendos esse, non expellendos peccatores à lachrymis: *Si Christus*, inquiebat, *largè, suum effudit sanguinem, cur ego, ejusdem distributor, parcè in animarum salute erogare debeo?* Ab eminenti, gravi, & docto Viro ob id aliquando objurgatus; *Malo*, aiebat, *Legislatoris, quàm legum Interpretum; Dei potiùs, quàm hominum vestigia calcare: præeunte Duce valido ac robusto, iter periculis ut plurimùm vacat, quid enim significat illud* Misericordiam volo, & non sacrificium, *nisi compatienter cum lapsis agendum? leni non aspero medico malè valentibus opus esse, dixit ille qui novit infirmitates nostras. Tribunal gratiæ, ne nomen perdat, misericordiâ, non rigore, abundare debet.* Tali responso vir mitis objurgatorem compescuit, atque dimisit.

Objurgatori, pulchrè respondet.

Supremâ Sede, si quis alius, dignus.

Luculentis virtutibus adeò coruscus Horatius Cardinalis, Innocentij X. successor non obscurè destinabatur: & re vera, si quis alius, suprema sede dignus videri poterat, ni superi virum numeris omnibus absolutum, terrigenis invidissent. Absumptus est enim retentione urinæ die 25. Julij anno salutis humanæ 1649. purpuræ quarto, ætatis septuagesimo, non absque sensibili totius Curiæ Romanæ dolore & jactura. Ut verò sanctè vixit, ita & sanctè mortuus est. Fato proximus, vegetæ mentis particeps, & sensûs compos, extremo Christi viatico muniri, sacróque ad luctam oleo inungi voluit. Tum amoto lecto jussit corpus suum deponi in solum, illud sæpè repetens; *Aspergite me cinere, mox in cineres reversurum.* Post obitum sepelitur in Æde Virginis Vallicellæ absque

Sanctè moritur Romæ.

ulla

ulla pompa & memoria in communi Sacerdotum Oratorij monumento, prout supremis in tabulis præceperat.

Ejus præclara scripta.

Scripsit de Primatu S. Petri Librum.
De Sacramentis Græcorum Tractatum.
D. Thomæ Aquinatis Summam, Græcè versam, notis illustravit.
Tractatum de Angelis ejusdem Doctoris fidei Græcæ redditum Scholijs affecit.
Professionem fidei pro Orientalibus edidit,
Sermones sacros de sanctis & Tempore publicavit.
Bibliothecam Vaticanam ordinavit; in Classes distinxit libros; Elenchos plures formavit.

Agunt de eo Galeazzus Gualdus in Theat. Vir. illustr. Acta Oratorij. Augustinus Oldoinus in continuatione Ciaconii. Mororius de gente Justiniana in dict. Histor. & alii,

---

ANNO 1644.

SEDENTE INNOCENTIO X. PONTIFICE MAXIMO.

De

FRANCISCO MARIA FARNESIO
S. R. E. CARDINALE.

XLVII. FRANCISCUS Maria Farnesius ex antiqua simul & nobilissima Farnesiorum gente, Rainutij I. hujus nominis Parmæ ac Placentiæ Ducis ex Margarita Aldobrandina Clementis VIII. nepte Filius, Parmæ natus est anno nostræ salutis 1620. Hic à matre post vigesimum contracti matrimonij annum precibus à Deo impetratus, atque sublato è vivis genitore Rainutio, in aula Odoardi Cardinalis Farnesii patrui liberaliter educatus, & ingenuis moribus ac disciplinis apprimè excultus, confecto juris utriusque curriculo, magistralem lauream nondum lanugine tectus suscepit Romæ. Princeps felici ingenio præditus, multiplicique scientia ornatus, auctore patruo, sensim ad gravia quæque magníque momenti negotia pertractanda adhibitus, munere suo tanta cum prudentiâ, dexteritate, peritiâ, & gravitate functus est, ut literatis æquè ac popularibus, eruditam juvenis ætatem stupentibus, summa in admiratione, cultu, & amore fuerit.

Precibus à Deo impetratus, magnos in literis & pietate progressus facit.

Innocentius hujus nominis X. tantæ virtutis famâ permotus, communicato cum Patribus consilio, & approbato, Franciscum Principem, annum tùm vigesimum quartum inchoantem, & Majora in dies virtutis specimina, ac præcelsæ indolis decora promittentem, in Amplissimum Purpuratorum Ordinem, plaudentibus Româ & Parmâ, retulit die 4. Decembris anni tum currentis 1645. At ò miram Superum voluntatem! Principem in ipso viridioris juventutis flore constitutum; moribus, ingenio, solertia, Religione, modestia, gravitate, ac quavis altera virtute mirabilem, tam citò rapuerunt, quàm citò dederunt; & tam ejus facta, immatura mors

Ob insignes animi dotes, ac virtutes, legitur in Senatum Purpuratorum,

&

& temporis brevitas invidit, quàm dicta ejus gravissima, expectationes, & consilia præcidit.

Extinctus profectò magis, quàm mortuus dici potest, adeò magnis, insextum usque mensem prorogatis, & raro patientiæ exemplo toleratis doloribus excruciatus est. Quorum tandem acerbitate attritus, maceratúsque, cùm remedia nulla proficerent, petitis sponte Ecclesiæ Sacramentis, iisque devotissimè susceptis, inter oscula crucis Christi, die 21. Julij anni 1647. animam ritè expiatam Creatori suo reddidit Parmæ; Anno ab accepta purpura secundo non dum expleto: ætatis vigesimo septimo. Sepultus jacet Parmæ in Ecclesia Patrum Capucinorum in proprio Majorum suorum monumento. *Extinguitur in ipso juventutis flore.*

Huic Elogium breve, sed nervosum scripsit Oldoinus S. J. Ciaconij continuatur in hæc verba: *Erat Franciscus Maria Cardinalis Farnesius Staturæ procera, aspectu eleganti, sed gravi; laboris patiens, altissimis consiliis, & cogitationibus affluens: invitus petita negabat: erga domesticos mira comitate & facilitate utebatur: extolli secundis rebus, & perturbari adversis nunquam visus fuit: & nihil in eo requirendum erat, quod ad amplissimum virum pertineret.* Denique concludit: *fuit vir omni vita Princeps, Majorum dignitati respondens.* *Ejus Elogium ex Oldoino S. J.*

Scripsit Poëmata Hetrusca & Latina varij generis & argumenti, in familiæ archivio asservata. *Ejus scripta.*

Agunt de eo Innocentius X. in diplomate, quo eum Cardinalem renunciavit. Augustinus Oldoinus in addit. ad Ciaconium, Morerius in Hist. Diction. de Familia Farnesiana agens, & alij.

ANNO 1644.

SEDENTE INNOCENTIO X. PONTIFICE MAXIMO.

De

MICHAELE MAZZARINO
S. R. E. CARDINALE.

XLVIII.

MICHAEL Mazzarinus Romanus, Petri Mazzarini ex Hortensia Busalina Filius, Julij Cardinalis Mazzarini (de quo superiùs n. 34.) germanus frater natu Major, ortus anno salutis 1607. in baptismate dictus est Alexander. A prima ætate scientijs politioribus, moribus probatissimis, virtutibus nobili adolescente dignis in Collegio Romano institutus, vocanti Deo obtemperans, sacro Prædicatorum Ordini in Cœnobio super Minervam nuncupato se addixit. Ibi sacram Ordinis vestem indutus, quum annos probationis summa animi alacritate explevisset, relicto Alexandri nomine, quod in baptismate acceperat, Michaëlis deinceps nomenclaturam assumpsit. *Sacrum Prædicatorum Ordinem amplectitur.*

Romà à superioribus Bononiam missus, ibidem Philosophiæ æquè ac Theologiæ studium sub Magistro F. Thoma Turco Academiæ illius tunc temporis Regente, excelso præditus ingenio felicissimè confecit. Bononià iterum Romam evocatus, assumpto Do-

Philosophiæ ac Theologiæ publicè interpretatur. ctoris nomine, Philoſophiam primò, mox Theologiam magno auditorum accurſu, Majori ſui nominis celebritate, publicè in Conventu ſuper Minervam profeſſus eſt. Exactis in Cathedra nonnullis annis, quum majoribus in Ordine obeundis magiſtratibus aptus videretur, Apuliæ primùm, deinde Romanæ provinciæ bis Prior electus, demum mortuo Rodulphio Ordinis ſui Magiſtro Generali, *Ordinis Magiſter Gener. eligitur.* omnium ſuffragijs (ſolis Hiſpanis reclamantibus) ſuffectus eſt.

Verùm ne pax Ordinis ob contrarios, ut diximus, Hiſpanos quoquo modo turbaretur, ſe ipſum vincens, ut reliqui jactari desinerent, collatæ dignitati ſponte nuncium remiſit. *Cedit Magiſtratui, & S. Palatij Magiſter, ac Inquiſitor hæreticæ pravitatis creatur.* Id ut inaudijt Urbanus VIII. hominis virtutem admiratus, eundem ſacri Palatij Magiſtrum, & hæreticæ pravitatis Inquiſitorem generalem conſtituit. Huic muneri ſumma prudentia, vitæque integritate præfuit uſque ad aſſumptionem Innocentij X. in defuncti Urbani locum anno 1644. ſurrogati: à quo ad commendationem Julij Cardinalis Mazzarini fratris, anno 1645. Archiepiſcopus Aquenſis deſignatus, ſuſcepto Romæ in ædibus S. Mariæ ſuper Minervam *Archiepiſc. Aquenſis deſignatur.* pallio, ad ineundam regiminis poſſeſſionem migravit in Galliam. Poſt præſtitum Regi clientelaris fidei pro more Sacramentum, menſe Octobri ejuſdem anni, ſolemni neglecta inaugurationis pompa, Eccleſiam Aquenſem humili vectus jumento ad exemplum Salvatoris ingreſſus eſt. Ordinatis ritè omnibus, quæ ſui muneris eſſent, altero ab accepta Epiſcopali dignitate anno Romam reverſus, ab eodem Innocentio, ad Galliæ & Poloniæ Regum preces, purpurâ & Titulo Presbyterali S. Cæciliæ condecoratus eſt. *Ad Regum preces purpurâ ornatur.* Literæ Regiæ, quas Pontifici Uladislaus IV. Poloniæ Rex in ejus favorem ſcripſit, hujus ſunt tenoris: nec abludent eæ, quas Gallus eundem in finem miſit.

SANCTISSIME IN CHRISTO PATER DOMINE CLEMENTISSIME.

Regis Poloniæ literæ, ejus causâ, ad Innocentium X. datæ.

Poſt oſcula pedum beatorum Sanctitatis Veſtræ, meique ac meorum Regnorum humillimam commendationem. Propè dies eſt, Beatiſſimè Pater, quo Sapientiſſima Sanctitatis Veſtræ meditatio & cura complectens partes univerſi, dabit reſiduos ſacro Collegio Patres: qua invicem occaſione benignè Sanctitas Veſtra teſtari dignabitur, quantum ſuorum Eccleſiæque Filiorum, Regum, inquam, & Principum precibus, atque expectationi tribuat. Cùm autem nihil mihi prius, aut antiquius ſit, quàm meam, ſi cuiquam impenditur, commendationem ad Sanctitatis Veſtræ placitum quàm diligentiſſimè exigere, id me nunc quàm maximè præſtare exiſtimo, dum ad primam hanc Cardinalium promotionem Reverendiſſimum Dominum Michaëlem Mazzarinum Aquenſem Archiepiſcopum Sanctitati Veſtræ propono; Virum omnibus animi Ornamentis inſignem, & ità celebri fama, honorúmque omnium Teſtimonio commendatum, ut Sanctitatis Veſtræ favori, tantæq; dignitatis ponderi par haberi meritò poſſit. Poſſem equidem proponere alios, quorum merita, atque officia me, meámque Domum contingunt propiùs, ſed magis id attendendum putavi, quid iſto rerum ſtatu foret dignius, quidve gratius Sanctitati Veſtræ, quæ à prædicto à me Sanctitati Veſtræ commendato, atq;

pro-

proposito omnia sibi abundè polliceri potest, quæ à gratissimo & humillimo filio Sanctitatis Vestræ benignitati deberi poterunt, atque præstari. Quare iterum atque iterum quàm humillimè à sanctitate Vestra postulo, petóque, ut proxima creatione Cardinalium hujus commendationis meæ dignam habere rationem, desiderióque meo paternè satisfacere velit. Ego autem omni officiorum meorum significatione sanctitati Vestræ rependere conabor, quidquid favoris precibus hisce meis Sanctitas Vestra concesserit: Quam optimè & diutissimè valere, felicissimísque Religionis Catholicæ incrementis lætari cupio. Iterum pedes Sanctitatis Vestræ perosculans, me meáque regna & populos mihi subditos commendo gratiæ & benedictioni Sanctitatis Vestræ. Datum Varsaviæ die 3. Septemb. Anno salutis 1647.

ULADISLAUS.

Catalauniæ Prorex, ac Regius Orator constituitur.

Altero ab obtenta purpura anno à Ludovico XIV. Catalauniæ Prorex institutus, Barchinonam magno stipatus nobilium Gallorum comitatu petijt, eidémque regimini sex mensibus laudabili fama præfuit. Inde Romam regius Orator reversus, ex aëris mutatione lethalem in morbum incidit; ex quo illicò mortalem se agnoscens, abdicatis rerum mundanarum curis, post factam generalem totius anteactæ vitæ expiationem, die 31. Augusti anno salutis 1648. quadragenario major animam divino epulo firmatam exhalavit. Cineres ejus, pro ut in supremis tabulis jusserat, in Æde S. Mariæ super Minervam ad pedes fratrum suorum conditi, memoriæ posterorum hoc Elogio commendati sunt.

Piè decedit Romæ.

Ejus epitaphium.

D. O. M.

FRATRI MICHAELI MAZZARINO ORD. PRÆDICAT.

Apulo, Romanóque Provinciali, Sacri Palatij Magistro,
Aquensi Archiepisc. S.R.E. Cardinali, Catalauniæ
Proregi,
A Ludovico XIV. Galliæ Rege ad Innocentium X. Oratori electo, immatura morte sublato Calendis Septembr.
Anno salutis M.DC.XLVIII.
Fratres S. Mariæ super Minervam.
Fratri benefactori amantissimo P.

Ejus laus ex Oldoino.

Fuit Fr. Michaël vir Religiosissimus (sunt verba Oldoini) summa benignitate ac liberalitate præditus, officiosus in amicos, suæ religiosæ familiæ studiosissimus: qui in summis honoribus constitutus, hoc uno gloriabatur se instituti Dominicani fuisse, & esse professorem.

Scripta.

Scripsit Commentaria in Aristotelem,
Et in Summam Doctoris Angelici.
Sermones item sacros: qui m. ss. extant.

Calumnia Amydenii detrectatoris retunditur.

Theodorus Amydenius, Cardinalium ferè omnium, qui ipso vivente mortem obierunt, oblocutor, malè accipit, sed injustè, Michaëlem Mazzarinum, virum alioquin pium, eruditum, ac laude dignum. Quem *ignorantem, ambitiosum, parúmque Religio-*

ſum appellat. Ego dictis aperti, lividíque obtrectatoris aures ſurdas præbendas cenſeo. Cæca enim invidia eſt, ut benè monet Oldoinus, nec quicquam aliud ſcit, quàm detrectare virtutibus illuſtrium virorum.

Agunt de eo Monumenta Ordin. Prædicat. Gualdus Galeazzus Priorati in Theat. Vir. illuſtr. Auguſtinus Oldoinus in additionib. ad Ciac. Ludovicus Morerius in vita Julii Cardin. Mazzarini. & alii nonnulli.

ANNO 1644.

Sedente INNOCENTIO X. Pontifice Maximo.

De

JOAN. FRANCISCO PAULO GONDIO S. R. E. CARDINALE.

Nobilis in Gallia proſapia naſcitur.

XLIX. JOAN. FRANCISCUS Paulus Gondius Gallus ex illuſtriſſima & antiqua Gondiorum Familia, Galliæ Principibus affini, oriundus, in patrem habuit Philippum Emanuelem Gondium, Comitem Joigniaci, Regiarum Triremium Præfectum, & Ordinis S. Spiritûs Equitem torquatum, qui cùm ex Margarita de Silli Comite de Rochepot uxore ſua Petrum Ducem Radeſianum, & Jo. Franciſcum Paulum ſuſcepiſſet, repudiatis Aulæ illecebris & honoribus, Congregationis Oratorij inſtitutum amplexus, piíque ſacerdotis vitam profeſſus, non ſine ſanctitatis opinione è vivis abijt die 29. Junij anno ſalutis 1662. ætatis octogeſimo primo.

Literis, ac ſcientiis ſacris apprimè excultus, Magnus Theologus, & Orator facundus evadit.

Hic Oratorij inſtituto jam adſcriptus, Joan. Franciſcum Paulum filium ſecundogenitum, à natura felici ingenio præditum, omnium honeſtarum literarum ſtudijs, adhibitis optimis ad id magiſtris, imbuendum excolendúmque curavit. Mortuo parente, vitam Clericalem profeſſus, ex aſſidua Sanctorum Patrum, Conciliorum, ſacrorum Canonum, & Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ lectione Theologus ſuo ævo non ſpernendus evaſit. Qui cùm in Sorbona Theſes graviſſimarum quæſtionum, admirantibus cunctis, multoties ſubtiliter propugnaſſet, laurea Doctorali inſignitus, maximi Theologi famam, omnium ſuffragio, reportavit: nec minorem de ſe peperit exiſtimationem, cùm è ſacro ſuggeſtu facundia admirabili, Sacerdotio jam inauguratus, divina myſteria, affluenti ad eum audiendum plebi, explicaret.

Duplici Archipræſulatu donatur.

His tum ſacræ, tum politioris literaturæ præſidijs munitum, præclaríſque virtutibus ac meritis conſpicuum Urbanus VIII. Pont. Max. miſſo diplomate, Archiepiſcopum Corinthiorum; & Ludovicus XIV. Coädjutorem Eccleſiæ Pariſienſis, mortuóque poſteà Jo. Franciſco Gondio ejus patruo, Archipræſulem Lutetianum creârunt. Suſceptis infulis, initáque ſolemni ritu Eccleſiæ Pariſienſis poſſeſſione, ad Generalia Comitia Cleri Gallicani delegatus, ſublimes animi dotes, gerendarúmque rerum exactam peritiam, maximo rei Chriſtianæ emolumento, ſæpè ſæpiùs demonſtravit. Extat

ejus Oratio cultissima typis excusa, quàm anno 1645. in ipsis Comitijs coram Rege, assistentibus Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, è conventu Cleri deputatis, pro immunitate Ecclesiastica publicè recitavit, qua nihil tersius, concinnius nervosius, absolutius, à multo tempore in Comitijs Gallicis auditum esse gravissimi viri testantur. *In Comitijs Parisiensib. egregiã pro immunitate Ecclesiastica Orationem habet.*

Talem virum, literis, virtutibus, ac pietati deditum Innocentius X. die 19. Februarij anno 1652. Regis Galliarum nominatione Presbyteris Cardinalibus adscripsit, tituloque S. Mariæ super Minervam cohonestavit. Qui mortuo post triennium Innocentio Romam profectus, trium deinsim summorum Pontificum creationibus, Alexandri nimirùm VII. Clementis IX. & X. interfuit. Absolutis hisce Comitijs in Gallias reversus, abdicato Præsulatu Parisiensi, DEO soli ac sibi privatus vivere cœpit. Quo verò anno diem clauserit extremum, cùm nec Oldoinus, nec Morerius (utpote eo adhuc superstite scribentes) prodant, in opinionem venio, ipsum regnante Innocentio XI. circa salutis annum 1682. fatis cessisse. *Sacro Cardinalium Cætui adscribitur. Sub Innocentio XI. fatis cessisse creditur.*

Scripsit vir doctus Orationes elegantes. *Ejus scripta.*
Apologiam contra æmulos in sui defensionem.
Literas ad Archiepiscopos & Episcopos Galliæ, pro suæ Cardinalitiæ dignitatis defensione.

Agunt de eo Augustinus Oldoinus in additionibus ad Ciaconium. Ludovicus Morerius in Dict. histor. ubi agit de familia Gondea. Verbo Gondi Famille.

ANNO 1644.

SEDENTE INNOCENTIO X. PONTIFICE MAXIMO.

De

DOMINICO PIMENTELLO S. R. E. CARDINALE.

DOMINICUS Pimentellus Hispanus, Comitis Beneventani filius, natus anno salutis 1590. à puero sacro Prædicatorum Ordini nomen dedit in Cœnobio Segobiensi S. Crucis, in quo per plures annos æquo & pari cum cæteris jure laudabiliter vivens, operam pietati non minùs, quàm literarum studijs diligentem impendit. Eapropter laurea magistrali donatus, quum cæteris eruditione minimè vulgari præstaret, Moderatoris Vallisoletanæ Academiæ, ejusdémque Regentis munere cum laude functus est. Cœnobij deinde assumpto regimine, Religiosis viris, viva ipse regula factus, submissione, charitate, Prudentia, discretione non secùs quàm potestate præfuit: amabat enim magis à suis diligi, quàm metui; omnique ope nitebatur, ut eis esset parentis loco. L.
Divi Dominici Ordini ingreditur, in quo munera in literaris, ac virtutibus progressus facit.

Non multò pòst, Patrum suffragijs Provincialis Hispaniæ renunciatus, boni vir exempli eandem vivendi, gubernandíque rationem retinuit, donec anno salutis 1642. meritorum, nataliúmque intuitu ad Ecclesiasticas infulas promotus est. Rexit Episcopus Oxomensem, tum Cordubensem; demum Archipræsul Hispalensem Ecclesias in Hispania, semper ubique pauperum patronum præcipuum, imò parentem se præstans. Cordubensis Præsul à Rege Hispaniæ Orator Romam ad Urbanum VIII. missus, tanta vitæ morúmque integritate enituit, ut raptâ in sui admirationem Urbe, Ecclesiasticis omnibus ad piè vivendum exemplo fuerit, & incitamento. * Confectis Romæ negotijs in Hispaniam reversus, dum ad gregis sibi commissi curam incumbit, postulante Philippo IV. Hispaniarum Rege sacrâ purpurâ ab Innocentio X. anno salutis 1652. absens ornatur. Sequenti anno Calendis Maij Romam equestri pompa ingressus, ab ipso Pontifice Innocentio Cardinalis insignia cum titulo presbyterali S. Silvestri *de capite* recipiens, vix biennium purpuratus vixit. Nam regijs ac regni negotijs intentus, penéque obrutus, varijs primùm conflictari morbis cœpit: accedente verò ad malum stomachi simul ac calculi dolore, eo cruciatu, quòd sisti medicorum arte non posset, interemptus est. Moriens pauperes, viduas, pupillos, quos unicè ut pater semper amaverat, multorum millium aureorum hæredes scripsit. Supremum diem obijt Romæ die 2. Decembris anno à partu Virginis 1653. ætatis tertio suprà sexagesimum. Ejus cineres requiescunt in Ecclesia S. Mariæ super Minervam in prænobili monumento, cum elogio sequenti.

Trinâ Infulâ conspicuus, purpurâ honestatur.

Romæ ex calculi dolore excedit.

Ejus Epitaphium.

DOMINICO S. R. E. Tit. S. Sylvestri Presbytero
Cardinali Pimentellio, Ord. Prædicatorum,
Hispano, Excellentissimi Comitis Beneventani Filio,
Pietate non minùs, quàm doctrina præstanti,
Philippi IV. Regis Catholici ad Urbanum VIII. Oratori,
Episcopo Oxomensi primùm, deinde Cordubensi,
Demum Archiepiscopo Hispalensi:
Qui pauperum, quamdiù vixit, Pater existens,
Eosdem moriens hæredes instituit.

Præter ornamenta Ecclesijs attributa, pauperes hæredes scripsit.

Ecclesias omnes, quibus præfuit, sacra supellectili, annuísque proventibus auxit: pauperes, quos filiorum instar adamabat, ubique nutricavit; eosdémque moriturus, ut par erat, hæredes scripsit. Non enim paterna hæreditate spoliandi erant, qui Dominicum uti parentem optimum venerati semper fuerant.

Ejus scripta.

Scripsit in gratiam pauperum Tractatum
De fructibus, præmio, & efficacia Eleemosynæ.
Nonnulláque alia ad facultatem Theologicam spectantia; quæ, quod extrema ijs manus desit, cusa non sunt.

Agunt de eo Continuator Ciaconij Oldoinus. Innocentij X. Diploma. Monumenta Ecclesiarum Oxomensis, Cordubensis, & Hispalensis. Liber mortualis Ordin. Prædicat. super Minervam.

ANNO

ANNO 1644.

SEDENTE INNOCENTIO X. PONTIFICE MAXIMO.

De

JOANNE HIERONYMO LOMELLINO S. R. E. CARDINALE.

JOANNES Hieronymus Lomellinus Patricius Genuensis, Hie- LI.
ronymi Lomellini Senatoris primarij ex Maria Odona Antonij Cardinalis Saulij (cujus libro v. n. 48. mentionem fecimus) nepte filius, natus die 6. Junij anno 1607. Romæ in Seminario Romano Humanioribus literis, Perusij Philosophiâ & Jurisprudentiâ instructus, problemata varia ex utroque Jure deprompta edidit. Sacris posteà Theologiæ mysterijs ritè imbutus, lauream que consecutus, recusatis opulentissimæ Virginis nuptijs, sacro se cœlibatui addixit. Anno igitur 1624. annuente Urbano VIII. præsularem vestem indutus, ac inter Referendarios utriusque Signaturæ relatus, quum ingenio & peritia præstaret, varijs legationibus cum dignitate & emolumento perfunctus memoratur. Tum exercitum pontificium Commissarius Generalis difficillimis temporibus, Urbemque Prætor, Clericis Cameræ Apostolicæ jam adscriptus, ea prudentia & integritate rexit, ut nomen Lomellini tota aula & Urbe celebre evaserit.

Scientijs omnibus egregiè institutus, doctorali laureâ ornatur.

Varijs Ecclesiæ muneribus cum laude fungitur.

Hac laude cumulatus, sub Innocentio X. Urbani in Pontificatu successore, Thesaurarius Ecclesiæ Generalis, mox Presbyter Cardinalis tituli S. Onuphrij renunciatus, amplissimam omnium Legationem Bononiensem adijt, quam sub Alexandro VII. supplicante Bononiensi Senatu, in triennium prorogatam mira prudentia & æquitate continuavit. Ad Joannem Hieronymum Cardinalem Lomellinum Legatum Bononiensem has direxit Literas Alexander Pontifex per Lucam Holstenium Hamburgensem, virum scientijs omnibus illustrem, Oenipontum ad recipiendam Christinam Sueciæ Reginam missum.

Purpurâ, & legatione Bononiensi honestatur.

Dilecto filio Nostro S. R. E. Cardinali Lomellino Legato Bononiensi.

Dilecte fili noster, salutem, & Apostolicam benedictionem. Proficisci tur in Germaniam dilectus filius Lucas Holstenius domesticus Noster, Protonotarius Apostolicus, Basilica S. Petri Canonicus, Nostraq; Vaticanæ Bibliotheca Custos, ut negotia summi ponderis ad hanc sanctam sedem spectantia Nostro jussu exequatur. Tu si virum multiplici, solidáque doctrina clarum, nec minori pietate, ac fide Nobis acceptum, ita tractaveris, ut nihil ab humanitate tua desiderari ampliùs possit, rem feceris & Nostro in te amore, & tua in tales viros propensione dignissimam, Tibíque Apostolicam benedictionem impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annu-

Eidem Lucas Holstenius, ab Alexandro VII. commendatur.

lo

lo Piscatoris die 10. Mensis Octobris anno Domini 1655. Pontificatus Nostri anno primo.

Reginam Sueciæ honorificè excipit. Bononiæ Legatus summis honoribus Christinam Sueciæ Reginam, Catholicam fidem recèns amplexam, Romam tendentem, excepit unà cum præfato Luca Holstenio ejus ductore. Fuit Lomellinus Cardinalis vir usu peritus in omnibus negotijs, ut Oldoinus testatur, acer ingenio, consilio manúque promptus, præclarum *Ejus laus.* justitiæ ac recti exemplar, literis ac virtute præditorum eximius amator, vitiorúmque implacabilis osor.

Interfuit Comitijs Vaticanis, in quibus Petri Cathedram ascendit Alexander VII. sub quo è legatione Bononica Romam reversus, die 5. Aprilis anno salutis 1659. non sine amicorum lachrymis, & *Rebus humanis eripitur Romæ.* Urbis mœrore è vivis abijt. Vir ingenio, pietate, eruditione, justitia, animi candore, morúmque elegantia in paucis egregius, ac impavidus semper in justitia servanda: cujus manus nullo unquam munere inquinatæ celebrantur. Cadaver in Ecclesia S. Caroli in stadij Romani via (vulgò *al Corso*) sepulchro nobili ab Aloysio Cardinali Homodæo Mediolanensi (de quo paulò mox dicturi sumus) in amoris signum erecto, traditum est cum sequenti Elogio.

D. O. M.

Præclarum ejus funerale Elogium.

JOANNI HIERONYMO Tit. S. Onuphrij Cardinali Lomellino *Genuensi, qui tribus Pontif. Max. in arduis negotijs strenuè probatus, Urbano VIII. Ferrariæ & Bononiæ Prolegatus, Pontificij exercitus Commissarius Generalis, Cameræ Apostolicæ Clericus, & Urbis Gubernator; Innocentio X. post continuatum Urbis regimen Thesaurarius Generalis ad purpuram evectus, Bononiæ Legatus; Alexandro VII. legatione in alterum triennium prorogata, dein Urbi redditus, Rebus ubique mira constantia, justitia, solertia, abstinentia gestis, bono publico majora daturus, interemptus est. Animus illi supra curas, supra fortunam fuit: functusq; tam operosis muneribus, nusquam anxius, semper visus est priùs negotium egisse, quàm agere; pariq; alacritate mortem pijssimè obijt Prid. Nonas Aprilis.*

Anno MDCLIX. Ætatis suæ LII.

Aloysius Card. Homodæus amoris & desiderij Monumentum posuit.

Agunt de eo Augustinus Oldoinus in additionibus ad Ciaconium. Alexander VII. in literis. Aloysius Cardin. Homodæus in Elogio funerali.

ANNO

ANNO 1644.

SEDENTE INNOCENTIO X. PONTIFICE MAXIMO.

De

ALOYSIO HOMODÆO S. R. E. CARDINALE.

LII.

ALOYSIUS Homodæus nobilis Mediolanensis, Caroli Marchionis Homodæi filius, natus die 6. Decembris anno à partu Virginis 1608. in patria Grammaticæ rudimentis, in Convictu nobilium Parmæ literis politioribus, & in Academia Perusiana Jurisprudentiæ non vulgarem operam dedit. In multorum manibus sunt erudita ejus carmina varij generis & argumenti, quæ acerrimi ingenij juvenis adhuc Parmæ consistens factitavit, typisque commisit. Anno ætatis vigesimo, jam laurea magistrali in utroque Jure donatus, Protonotarijs Apostolicis Participantibus, Urbani VIII. beneficio, adscribitur: pauloque post inter Clericos Cameræ Apostolicæ primum; tum inter Patres plurimorum Cœtuum, nominatim Propagandæ fidei, sacrorum Rituum, Boni regiminis, Montium pietatis, Computationum sacrarum, aliorúmque similium ob summam prudentiam, fidem, doctrinam connumeratur.

Eruditus Juvenis excellit Poësi.

Varijs Patrũ Cœtibus annumeratur.

Sedente Innocentio X. in Petri Cathedra, ex Decano Cameræ Apostolicæ (postquam Ditioni Ecclesiasticæ nonnullis annis Provisor Generalis præfuit) inter Purpuratos Patres cum titulo Presbyterali S. Alexij anno 1652. ætatis 44. adlectus, varijs ac arduis muneribus usque in senium cum laude & fructu functus est.

Meritorum suffragio Cardinalis creatur.

Innocentio X. anno 1655. è vivis erepto, in Comitijs Vaticanis suffragatus est primò Alexandro VII. tum pro temporum varietate duobus Clementibus IX. & X. ac demum Innocentio XI. sub quo anno salutis 1685. die 25. Aprilis fatis concessit. De quo hæc legimus apud Oldoinum; *Apostolicæ Sedis legatus Urbinati Ducatui præfuit, qua in provincia nihil unquam suâ, sed omnia populorum utilitate metiebatur: quare populorum amorem ac plausum assecutus est.* Legatus Christinam Sueciæ Reginam, Romana dogmata amplexam, in itinere Romam versus summo honore in pluribus suæ Legationis Urbibus excepit.

Romæ moritur.

Scripsit varia Poëmata.
Acta Legationis suæ.
Elogia Amicorum defunctorum.
Epistolas familiares.

Ejus scripta.

Agunt de eo Urbani VIII. Innocentij X. & Alexandri VII. Diplomata, Augustinus Oldoinus in additionib. ad Ciac.

ANNO 1644.
SEDENTE INNOCENTIO X. PONTIFICE MAXIMO.

De

JACOBO CORRADO
S. R. E. CARDINALE.

LIII. JACOBUS Corradus, Italus, honestis natalibus Ferrariæ anno salutis 1602. in lucem editus, præclarus causarum patronus in patria extitit. Hic ob eximiam Juris scientiam, ac spectatam religionis virtutem ab Urbano VIII. Romam vocatus, post obita cum laude varia munera, Rotæ Romanæ Auditoribus adlectus est. Extincto Urbano, urgentibus meritis ab Innocentio X. (cui à Prædecessore sub vitæ extrema commendatus fuerat) purpurâ ornatus, & inter Presbyteros Cardinales titulo S. Mariæ Transpontinæ cooptatus, Æsinam Ecclesiam anno salutis 1653. die 21. Aprilis regendam suscepit. Bienno pòst ab Alexandro VII. Datariæ munus adeptus, Episcopali onere se exolvit, ut injuncto sibi Datariæ officio commodiùs, liberiùsque ad publicam utilitatem vacare posset. Quo in munere cùm non hominum plausibus, sed Catholicæ tantùm Ecclesiæ studio illectus, semper in actu esset, adversam valetudinem contraxit; obiitque apud S. Mariam in Dominica in hortis Matthejorum Principum ad quos recuperandæ valetudinis gratiâ accesserat) die 17. Januarij anno ab Orbe redempto 1666. hæredibus ex asse institutis sui Tituli Æde, & Xenodochio S. Mariæ Consolationis de Urbe. Sacris ejus cineribus, in Æde Transpontina sepultis, hoc additum funerale Elogium.

Ferrariæ causarum Patronum agit.

Auditor Rotæ, & Cardinalis creatur.

Ecclesiæ negotijs obrutus, moritur Romæ.

Ejus Epitaphium.

JACOBO CORRADO FERRARIENSI
Tituli S. Mariæ Transpontinæ Presbytero Cardinali,
Tribus Pontificibus Maximis ob eximiam Juris scientiam, spectatam religionem, & in sententia constantiam charo & probato;

Ab Urbano VIII. Sacræ Rotæ Auditori; ab Innocentio X. Cardinali creato; ab Alexandro VII. Dataria Apostolicæ Præposito; Quo in munere, dum difficillimis quibusque Sanctæ Sedis negotijs explicandis, unicâ sibi de Catholicâ Ecclesiâ benemerendi laude propositâ, animum assiduò intendit, oppressâ valetudine, & hac sui tituli Æde unà cum Xenodochio S. Mariæ Consolationis hæredibus ex asse institutis, magnum sui desiderium reliquit
Anno M DC LXVI. Ætatis suæ LXIV.

Commendatur à multis virtutibus.

Fuit Jacobus Cardinalis Corradus, Oldoini testimonio, vir æquè pius ac doctus; excellenti animo, & virtute præstans singulari; rerum mundanarum, divitiarumq; contemptor egregius: pauperum æquiq; ama-

amator præclarus; jus suum unicuique tribuens, pro dignitate personæ: in rebus judicandis integerrimus, religiosissimus, prudentissimus, optimus, & insigni modestia præditus. Ut proinde mirum non sit, ipsum in Comitijs Vaticanis, post Innocentij X. obitum celebratis, plurimorum sententiâ summo Sacerdotio dignum fuisse judicatum.

Edidit decisiones plures, quas elucubravit in munere Auditoris Rotæ, à doctis multùm æstimatas. *Ejus scripta.*

Epistolarum item volumen.

Ejus mentionem faciunt Diplomata Pontif. Urbani VIII. Innocentij X. & Alexandri VII. Acta Xenodochij S. Mariæ Consolationis. Augustinus Oldoinus in addit. ad Ciacon.

ANNO 1644.

SEDENTE INNOCENTIO X. PONTIFICE MAXIMO.

De

MARCELLO SANCTACRUCIO S. R. E. CARDINALE.

LIV. MARCELLUS Sanctacrucius, nobilis Romanus, Valerij Sanctacrucij Marchionis Petræfortis ex Helena Maria Sanctacrucia filius in mundum prodijt die 7. Junij anno virginei partus 1619. Marcellus peragratis in Collegio Romano Grammaticæ rudimentis, decennium totum, auditioni Rhetoricæ, Philosophiæ, Æthicæ, sacræque Theologiæ dedit, tam pertinaci quidem feliciqué studio, ut annos natus duodeviginti illarum positiones, nullo fultus magistro, dignè ac strenuè in publica Aula problematicè propugnaverit, laureámque magistralem cum fama eruditi viri tulerit. His scientijs præmunitus, Græcæ quoque ac Hebraicæ linguæ peritus, animum ad Legalem scientiam applicans, ejus pariter doctrinæ lauream cum plausu promeruit.

Scientijs omnibus excultus, propugnatisq; publicè Thesibus, Doctor Theologiæ ac Juris creatur.

Anno verò 1642. ab Urbano VIII. hominis virtutibus capto, utriusque Signaturæ Referendarius creatus, paulò post ejusdem Pontificis jussu inter Patres Congregationis Boni Regiminis adnumeratus est. Exacto abinde biennio Innocentius X. Urbani successor, in exordio sui Pontificatûs eundem Judicem delegit ad componendas, seu potiùs extinguendas difficillimas controversias inter Reatinos, & ipsis finitimos super fluxu aquarum exortas. Qua in provincia tot labores suscepit, sustinuitque, ut demandatum sibi opus, paucorum dierum intervallo, ad mentem Pontificis, populorúmque acriter dissidentium pacem & commodum perduxerit. *Bellè enim*, ut Oldoinus loquitur, *authore eo cecidit res, & gratum litigij finem omnibus ejus prudentia fecit.* Qua de causa Innocentius Pontifex concordiæ authorem Romam reducem non modò probatissimis verbis palàm commendavit, sed & in præmium benè navatæ operæ, Prolegatum primò Bononiensem, tum ad preces Casimiri Poloniæ Regis Presbyterum Cardinalem S.

Diversis Ecclesiæ muneribus cum laude fungitur.

Grave litigium feliciter ac promptè composuit.

 Ste-

Purpurâ condecoratur. Stephani in Cœlio Monte creavit, ac pluribus sensim Congregationibus, in quibus publicæ tranquillitati Ecclesiæ, fideique negotijs, ac Urbis incolumitati consulitur, aggregavit.

Marcellus his auctus muneribus, non sedit segnis aut otiosus, sed tanquam lampas suspensa radios suæ virtutis quaquaversùm maximè verò in Ecclesiæ obsequia vibravit, summa semper vigilantia, *Contagij tempore Præses publicæ salutis constituitur.* sedulitate, ac fide commissis sibi negotijs perfunctus. His addidit Alexander VII. munus officiúmque ineundæ visitationis Apostolicæ; constituítque summum Præsidem salutis publicæ, quo tempore lues contagiosa acriter Urbem & Aprutium Agro Romano finitimum premebat. Clemens verò IX. post Alexandrum Pontifex salutatus, eundem Congregationi recèns à se erectæ, quæ veritatem Indulgentiarum, atque sacrarum reliquiarum examinat, tamquam omnium solertissimum præfecit.

Supremo Sacerdotio dignus judicatur. Mortuo Clemente IX. dum sacris Comitijs novum electurus Pontificem interesset, conspirantibus in eum plurimorum suffragijs vix non dubiam Clementi X. coronam fecit. Quo in thronum elevato, ipse contentus Episcopatu Tiburtino, cui ab Innocentio X. olim præfectus fuerat, magno usui & emolumento populo illi extitit, *Ecclesiæ Tiburtinæ integerrimè præest.* tum luce vitæ exemplaris, qua Pastor ovibus suæ fidei commissis præluxit; tùm Sacramentorum ministerio, divinique verbi pabulo, quo tanquam sollicitus pater, fracto pane Evangelico, esuriem plebis exsatiavit. Quo verò anno tantus hic vir fatis concesserit, mihi non satis constat. Scriptores enim, qui de Cardinalibus doctis hoc tempore commentarios edidêre, ultra annum 1672. pro- *Obitus ejus satis mihi non constat.* gressi non inveniuntur, quo anno Marcellum nostrum adhuc vitæ superstitem fuisse ex actis ejus exploratum habetur. Crediderim illum sub Innocentio XI. circa salutis annum 1686. vitæ diem clausisse.

Ejus scripta. Edidit eruditas positiones, Philosophicas, Juridicas, Ethicas, ac Theologicas.

Sermones sacros ad populum Tiburtinum habitos.

Tractatum m. ss. de salubriter instituenda Visitatione Apostolica.

Agunt de eo Monumenta Vaticana & Tiburtina. Diplomata Pontificum Urbani VIII. aliorúmque usque ad Innocentium XI. Oldoinus in Continuatione Ciaconij.

ANNO 1644.

SEDENTE INNOCENTIO X. PONTIFICE MAXIMO.

De

FRIDERICO HASSIÆ LANDGRAVIO S. R. E. CARDINALE.

LV. *Magno Ecclesiæ bono nascitur.* FRIDERICUS natione Germanus ex antiquissimo Hassiæ Landgraviorum stemmate oriundus, magno Reipublicæ Christianæ bono, & Ecclesiæ Romanæ ornamento natus perhibetur

tur Darmstadij die 9. Martij anno superioris sæculi sexto decimo. Is Ludovici cognomento *Fidelis* Hassiæ Landgravij & Magdalenæ Brandeburgensis Filius, mortuo sub annum 1626. parente, in Italiam profectus, ac literis sacrisque Christianis institutus, Paduæ hæresi Lutherana, in qua natus erat, ejurata, ad purum castúmque Religionis Catholicæ cultum, divino afflante Spiritu, feliciter transiit die 6. Januarij anno salutis 1634. ætatis suæ decimo octavo. Præclarum ejus posteà exemplum (ut ad calcem annotabimus) cooperante divina gratia, sequuti sunt ex eadem Serenissima domo plures utriusque sexus Principes; in primis Ernestus Princeps & Landgravius Hassiæ cum uxore & liberis, qui Romanæ Religionis dogmata die 6. Januarij anno 1652. publicè Coloniæ amplexus, humanissimas ea de re literas ad Innocentium hujus nominis X. dedit. Extant hæ literæ triplici lingua, Germanica, Italica & Latina vulgatæ: quas etiamnum ad manus teneo, & reservo.

Ejurata hæresi ad verum Christi Ovile transiit.

Fridericus non multò post conversionem suam, Equestrem Ordinem S. Joannis Baptistæ Hierosolymitani professus, ob innatas Christianæ pietatis virtutes, ac scientiæ militaris peritiam, supremum per Germaniam Magisterium, & Melitensium triremium Præfecturam omnium votis, communique plausu obtinuit. Quo in munere Christiani nominis hostes indefesso studio tam strenuè, fortiter, ac feliciter insectatus est semper, ut disiectis sæpiùs eorum classibus fugatisque, denique salutis anno 1640. sex majora piratica navigia, commeatu ac milite instructissima unà cum fortissimo duce Caracoggia, in conspectu Tunetanorum oppugnaverit, vicerit, Melitámque die 24. Augusti ejusdem anni triumphanti similis perduxerit.

Equitum Melitensium Magister eligitur.

Sex piratica Navigia unà cum Duce Caracoggia cepit, Melitámque perduxit.

Triremium præfecturâ, magna sui nominis gloria, perfunctus, Romam primùm, tum Viennam, indéque Hispanias invisit, quarum civitatum & provinciarum Principes Fridericum omnium ore decantatum, maximis honoribus exceptum distinctè, gradatímque tractarunt. Ferdinandus III. Cæsar missis ad Innocentium literis tantæ virtutis Heroëm nominavit ad purpuram: Philippus IV. Rex Catholicus eundem Classis maritimæ Orientalis Polemarchum, ac Triremium Hispanicarum, Sardiniæque Præfectum dixit. Ex Hispanijs secundo Viennam, inde in Belgium cum Archiduce Leopoldo Provinciarum illarum Gubernatore se contulit: ubi equitatus, peditatúsque imperator effectus, post multa militaris fortitudinis edita facinora, Cameraco arctissima obsidione vallato suppetias tulit, hostémque Gallum fortiter aggressus, cruento prælio superatum, castrisque exutum obsidione removit.

In Belgium cum Archiduce Leopoldo defertur: Cameracum obsidione liberat: Gallos fundit, fugátque.

Inter hæc ab Innocentio X. Romano Pontifice anno 1652. die 19. Februarij, ad preces Cæsaris ut diximus, Diaconis Cardinalibus adscriptus, Romam post obitum Innocentij repetijt; quo tempore cum Patribus Conclave ingressus, Alexandro VII. (quem Cardinalem semper coluit) ad summam rerum suffragatus est. Alexander beneficij haud immemor, eidem Cardinalatus insignia unà cum Diaconia S. Mariæ Novæ detulit, quam posteà cum illa S. Cæsarei, tum S. Eustachij, demum S. Nicolai in Carcere commutavit.

Sacro Purpuratorum Senatui adscribitur.

Christina Sueciæ Regina Legatus Apost. obviam procedit.

Ab eodem Alexandro Pontifice Legatus Apostolicus à latere declaratus, pernobili equitatu, multorúmque pedissequorum vestitu consimili ornatorum multitudine stipatus obviam processit Reginæ Sueciæ Christinæ Catholicæ, Romam post ejuratam hæresim Lutheranam tendenti.

Diversis Patrum Cætibus adscribitur, ac S.R.I. Protector, & orator Cæsareus constituitur.

Exinde ob egregiam pietatem, zelúmque Religionis Catholicæ, inter Patres Cœtuum Cæremonialis, Sanitatis, Signaturæ gratiæ, Propagandæ fidei, ac Virorum connumeratus, Sacri Romani Imperij, & inclytæ nationis Germanicæ, nec non Regnorum Aragoniæ & Siciliæ apud Sedem Apostolicam patrocinium gessit. Orator Cæsareus ad Romanum Pontificem, anno 1667. mense Novembri solemni pompa & apparatu celebravit Romæ natalitium diem Ferdinandi Austriæ Archiducis filij primigeni Leopoldi I. Cæsaris ex Margarita Austriaca Imperatrice, defuncti anno sequenti in cunis.

Doctorum Virorum consuetudine utitur. Inter hos eminebant Lucas Holstenius: Franciscus Vethenius S.J.

Cæterùm Fridericus bonis artibus, & disciplinis haud leviter instructus addictúsque, Literatos viros plurimi semper fecit, eorúmque consuetudine quotidie utebatur pomeridianis horis, somni impatiens, etiam æstate summa. Frequentiores aderant Lucas Holstenius Hamburgensis, Bibliothecæ Vaticanæ custos, in omni tum sacra, tum profana antiquitate apprimè doctus, clarissimæ etiam apud exteros famæ: Franciscus Vethenius Belga è Societate Jesu, singulari doctrina & pari pietate Theologus, quem Alexander VII. Coloniæ olim cognitum ad urbem, quamquam invitum, atque ætati suæ itineris incommoda deprecantem, pertraxit. Multum etiam commercij & familiaritatis in Germania habuit cum

Thomas Henrici Suffrag. Basileensis.

Thoma Henrici Episcopo Chrysopolitano, Suffraganeo Basileensi, ejusdem Cathedralis Ecclesiæ Decano, Viro summi ingenij, & in omni liberali doctrina exculto, in veteri verò Philosophia, Theologia, & Ecclesiastica Historia nemini suæ ætatis secundo, qui *Irenicum Catholicum*, Opus fidei controversias omnes continens, eidem inscripsit anno salutis nostræ 1659. die 26. Aprilis.

Celebratur à doctis Viris.

Fridericum porrò agglomeratis laudibus commendat Paulus Casata Societatis Jesu in Volumine prænotato *Terra machinis mota.* Et suprà memoratus Thomas Henrici in Præfatione seu Nuncupatoria Epistola ad Irenicum Catholicum. *Unicè tamen*, inquit Oldoinus in Continuatione Ciaconij, *Fridericum nostrum laudant Romanæ Urbis incolæ, ob expertam in se tanti Principis charitatem ac munificentiam tempore pestis. Etenim à Patribus Congregationis Sanitatis delegatus, sæpiùs in die per plures menses, urbis Regiones adivit; morbo affectos spreto sui capitis periculo invisit, suámque frequentem operam dedit, ne ullus periret derelictus. Eâdem frequentiâ ad pauperum casas contendit, ut & vita languentium salutaribus medicamentis, & benè valentibus proprio ære larga manu succurreret. Quare Romani amore provocati, Friderico in amore respondent.*

Romanorũ curam gerit tempore contagii.

Episcopus Wratislaviensis eligitur.

Scripsit hæc Oldoinus anno salutis 1671. præsente adhuc Romæ Friderico: Qui exactis ab eo tempore nonnullis annis in Germaniam profectus, auctus demum est Anno 1681. Episcopatu Wratislaviensi die 19. Februarij; qua die olim Romæ Purpuratis

Piè moritur.

Pa-

Patribus adlectus fuerat. Vitam multis virtutibus ornatam protraxit usque ad Annum 1683. quo salutaribus Ecclesiæ mysterijs roboratus, non sine summo totius Germaniæ & Italiæ mœrore è vivis abijt, annos natus sexaginta & septem.

Edi curavit suis impensis *Irenicum Catholicum* sermone Germanico à doctissimo viro Thoma Henrici conscriptum, & Anno 1659. Friburgi Brisgoiæ typis vulgatum.

Edi curat Irenicum Catholicum.

Eminentissimi hujus Principis, uti & eorum, qui ex serenissima Domo Landgraviorum Hassiæ nostra & superiori ætate ad Ecclesiæ Catholicæ gremium reversi sunt, elogia novissimè scripsit P. Joannes Kraus S. J. *in Exemplis Conversionum ad Cath. fidem. cap. 13. fol. mihi 242. & sequenti.* Ubi sic habet.

Nonnulli Principes ex Serenissima Domo Landgraviorum Hassiæ ad fidem Cath. conversi commemorantur.

Eminentissimus Princeps Fridericus Hassia Landgravius Darmstadianus, ex hæterodoxo anno ætatis suæ 18. Paduæ in Italia sub annum 1634. factus Catholicus; deinceps etiam Melitensis; in quo illustrissimo Ordine, post unam & viginti bellicas expeditiones adversum Turcas susceptas, grandis Prior, atque Princeps Ordinis per Germaniam renunciatus fuit. Post hæc à Rege Hispaniarum creatus Generalis Classis Hispanicæ, & Minoricæ Gubernator, denique à summo Pont. Innocentio X. anno 1652. creatus S. R. E. Cardinalis, auctus demum est anno 1681. Episcopatu Wratislaviensi 19. Februarij, qua olim Cardinalis renunciatus fuerat.

Ernestus Landgravius Hassia Casselensis, qui anno 1652. cum serenissima conjuge Eleonora Maria Solmensi, Coloniæ Agrippinæ ipsa Trium SS. Regum festiva luce, tempore solemnioris Missæ, quam Maximilianus Henricus Archiep. & Elector S. R. I. primam Deo litavit, Catholicam fidem, in ipsius, ut loquimur, manibus, publicè professus est.

Georgius Christianus Landgravius Hasso-Homburgensis, non sine cœlesti prodigio Bruxellis in Belgio conversus, Francofordiæ anno 1677. pientissimè mortuus est.

Elisabetha Amelia Magdalena Landgravia Darmstadiana, Eminentissimi Cardinalis Friderici ex fratre neptis, serenissimi Philippi Guilielmi Ducis Neoburgici conjux, anno 1653. primum Schwalbaci, posteà etiam Düsseldorpij fidem Catholicam professa est. Hucusque P. Joannes Kraus: quæ, ut ad solatium Catholicorum, Hæterodoxorúmque confusionem, hoc loco adderentur, indigna non sunt visa.

a Agunt de eo Augustinus Oldoinus in Continu. Ciaconii. Paulus Casata supra citatus. Thomas Henrici in Nuncupatoria ad Irenicum. Lucas Holstenius in Epistolis. Ludovicus Morerius in Diction. Historico, Verbo Hesse Famille. Joannes Kraus Soc. J. in Exemplis Conversionum.

ANNO

ANNO 1644.

SEDENTE INNOCENTIO X. PONTIFICE MAXIMO.

De

GIBERTO BORROMÆO S. R. E. CARDINALE.

LVI.

Literis apprimè instructus Romam se confert.

GIBERTUS Borromæus, nobilis Mediolanensis, Comitis Borromæi & Isabellæ Addæ nobilissimæ matronæ Filius, natus anno 1615. die 28. Septembris, à puero incredibili ardore literarum studia & cœlibatum coluit. Philosophiæ, Theologiæ, aliarúmque scientiarum cursu in patria cum laude peracto, Romam se contulit, ut in urbe literatorum omnium Theatro specimen sui daret, Majorúmque suorum laudatissima vestigia calcaret.

Legatus Patrimonii declaratus munere suo cum laude & fructu fungitur.

Sub Urbano VIII. Præsulari veste indutus, difficillimis temporibus (ingruente bello) in Provinciis Patrimonij, & territorio Ferrariensi Legati vices cum plausu gessit, populis ob summam justitiam, rebúsque in agendis solertiam apprimè charus. Ab Innocentio X. legatione solutus, Romámque evocatus, ac gravissimis identidem Ecclesiæ negotijs, scrinióque sacræ Consultationis adhibitus, quum Pontifici fide & opera plenissimè satisfecisset, Cardinalium Senatui adscribitur, ac Titulo SS. Joannis & Pauli (aliàs Pammachij) cohonestatur.

Purpurâ ornatus, vitã ducit Ecclesiastico Principe dignam.

Inde inter Patres plurimorum Sacrorum Cœtuum à summis Pontificibus Alexandro VII. Clemente IX. ac X. adlectus, operam suam tanta cum gravitate, prudentia, & eruditione (ubi ubi necessitas virum posceret) in Ecclesiæ commodum impendit, ut meritò inter primores sui sæculi auctoritate, doctrina, scientiísque præstantes viros cultus fuerit. *Vitam sanè*, inquit Oldoinus, *inter scientias & virtutes, quibus mirè abundavit, duxit quoad vixit honestissimam; Ecclesiastico Principe dignam.*

Æmiliam magno Reipublicæ bono Legatus moderatur.

Legatus in Æmilia Pontificio nomine constitutus, provinciam illam triennio, sola sui nominis fama ita coërcuit, ut delicta magis cessare, quàm puniri contigerit; nullúsque, eo Rectore, ultimo affectus sit supplicio, quia nullus eo dignus inventus est. Ejus porrò præcipuum studium fuit, post ordinata sacra, reductúmque ad honestatem Clerum, Civitates omnes ac municipia ære alieno gravata allevare, suíque juris reddere: quod & præstitit. Legatione hac summo reipublicæ bono peracta, ad urbem rediit, in qua literis ac negotiis intendens, glorioso fine decessit die 16. Januarij anno reparatæ salutis 1679. annos natus sexaginta quatuor.

Glorioso fine decedit Romæ.

Ejus scripta.

Extat hujusce Cardinalis Epistola Typis Mediolanensibus evulgata, ad Urbanum VIII. directa, quando studiorum cursu perfecto, lauream expetebat.

Scripsit etiam sententiam suam adversùs errores Jansenij.

Celebrant eum Acta Vaticana, & Mediolanensia. Augustinus Oldoinus in additionibus ad Ciaconium.

ANNO

ANNO 1644.

SEDENTE INNOCENTIO X. PONTIFICE MAXIMO.

De

JOANNE BAPTISTA SPADA S. R. E. CARDINALE.

JOANNES Baptiſta Spada Patricius Lucenſis, in parentes ſortitus Horatium Spadam, & Catharinam Cænamiam, propria LVII.
virtute avitum perantiqui generis decus non leviter ampliavit. Hic anno ſalutis 1606. ætatis ſuæ nono Romam Literatorum patriam miſſus, apud Joannem Baptiſtam Spadam avunculum per omnem honeſtarum artium cultum pueritiam, adoleſcentiámque tranſegit, domeſtico ſtimulo ad magnæ virtutis, fortunæque culmen excitatus. Avunculus namque ſacri Conſiſtorij Advocatorum Decanus, Fiſco & Cameræ Apoſtolicæ præpoſitus, ob egregiam rerum ſcientiam & peritiam, ab omnibus velut oraculum in Jure conſulebatur. Ejus integritatis ac Doctrinæ fidem indubiam faciunt judicia Sapientiſſimorum Pontificum Clementis VIII. Pauli V. & Gregorij XV. quos omnes conſilio & opera in arduis Eccleſiæ & Reipublicæ Chriſtianæ negotijs egregiè juvit. Superſtitem tandem ſui nominis famam reliquit è vita decedendo die 4. Aprilis anno 1623. non ſine urbis lachrymis & deſiderio: ſed meliore omine ſpirans in nepote ſuarum virtutum hærede & æmulatore, jacturam, quam ipſo decedente Romana Curia paſſa eſt, utcunque reſarcivit, dolorémque mitigavit.

Ejus præclara vitæ primordia.

Avunculo viro clariſſimo inſtituendus traditur.

Joannes namque Baptiſta junior, de quo hìc agimus, vigeſimum ætatis annum vix egreſſus à Paulo V. anno 1618. in Advocatione Conſiſtoriali; ac anno 1621. à Gregorio XV. in Juribus Fiſci & Cameræ Apoſtolicæ promovendis datus fuerat Avunculo Coadjutor, ipſóque, ut diximus, anno 1623. ad Cœlum evocato, utrúmque munus adeptus, utrumque cum laude exercuit. Poſt obitum Gregorij XV. benevolentiam Urbani VIII. pariter expertus eſt pluries: ab eo enim primùm utriusque Signaturæ Referendarius; mox anno 1624. Sacræ Congregationis Boni regiminis Secretarius; tum anno 1627. Sacræ Conſultationis Auditor; demum anno 1629. ejusdem ſacræ Conſultationis Secretarius renunciatus eſt. Quibus in muneribus adminiſtrandis tanta virtute, Doctrina, prudentia, fide, atque integritate eminuit, ut Urbanus tot meritis permotus, eundem Urbis Rectorem, ac Vicecamerarium creaverit, quem præſtantiſſimum Magiſtratum per novem ferè annos ſine exemplo, non tamen ſine Urbis plauſu atque admiratione geſſit.

Avunculo in ſtatione ſuccedit.

Variis Eccleſiæ muneribus ab Urbano VIII. condecoratur.

Auctus poſteà Vaticanæ Baſilicæ Canonicatu, quamvis ob multiplicia rerum negotia ex pontificio indulto à Chori ſervitio abſtinere poſſet, pietati tamen morem gerens illo uti renuebat, quoties publici boni ratio ipſi moram non objiceret. Ad Patriarchatum exinde Conſtantinopolitanum aſſumptus, & ad dividendas cum providentiſſimo Principe politicas curas, arcanáque imperij à ſe-

 cre-

Patriarcha Constantin. creatur. Urbano in honore est.

cretis ſtatûs electus, eo præcipuè tempore, quo Sedes Apoſtolica graviſſimo bello ab aliquibus Italiæ Principibus premebatur, toleratis conſtanti animo maximis laboribus, populorum amorem ipſi purpuram deſtinantium promeruit; ſed eluſit Orbis expectationem, & vota mors Pontificis Urbani, eo bonis luctuoſior, quo longiori aurei Principatus uſurâ gaviſi erant. Hujus profectò amor, ac munificentia erga Joannem Baptiſtam promittebat ipſi ſupremos honores, urbiſque præcipua munera, quæ (ut erat vir conſcientiæ rectæ) mereri potiùs ſtatuerat, quàm aucupari.

Flaminiæ Præſes declaratus, publicam laudem meretur.

Excepit Urbani exitum Innocentius hujus nominis Decimus, qui Joannem Baptiſtam, virtutis ſuffragio omnia meritum, Flaminiæ Præſidem anno ſalutis 1644. deſignavit, cui provinciæ, poſt ſuaviſſimam imperii rationem, diſcedens maximum ſui reliquit deſiderium, quemadmodùm hoc publico monumento à Ravennatibus ipſi ad æternam nominis laudem erecto docemur.

Ejus Elogiū à Ravennatibus poſitū.

JOAN. BAPTISTA SPADA PATRICIO LUCENSI,
PATRIARCHA CONSTANTINOPOLITANO, FLAMINIÆQUE PRÆSIDE E PROVINCIA DISCEDENTE INGEMISCUNT RAVENNATES; SUMMI, QUOS ADAMAVIT: INFIMI, QUOS NON DESPEXIT: DIVITES, QUOS NON EXPILAVIT: PAUPERES, QUIBUS SUA EROGAVIT: SÆCULARES, QUORUM CONCORDIÆ STUDUIT: RELIGIOSI, QUIBUS NUNQUAM DEFUIT: OMNES DENIQUE, QUOS INGENTI ANNONÆ PENURIA, UBERE ANNONA SERVAVIT.
HUJUS ERGO NOMEN PERENNARE VOLENS
SENATUS POPULÚSQUE RAVENNAS POSUIT.

Romæ continuus ſtudiis, ac Eccleſiæ negotiis vacat.

Romam optimè temperatâ provinciâ reverſus, cùm enutritus laboribus animus, vividúmque ac præpes ingenium rebus arduis devorandis natum, & per excercitamenta nobilium curarum excitatum ad operoſa molimina, in illis ſervare nequiret modum (iners otium ratus, quod alij negotioſiſſimam vitam arbitrarentur) maximo Rei literariæ bono, Joanni Baptiſtæ Avunculo partam, dum viveret, nominis perennitatem reſtituit. Ex innumeris quippè quibus Juris ſcientiam illuſtraverat ſapientiſſimis Reſponſis, tria volumina, plauſum ac admirationem omnium promerita, publica luce donavit, gratus erga avunculum, in omnes liberalis.

Avunculi famæ ſtudet.

Purpura Vaticanâ, ac legatione Ferrarienſi donatur.

Vaticana tandem purpura, quam illi communis populorum conſenſus deſtinabat, ab eodem Innocentio X. die ſecunda Martij anno 1654. exornatus, ac ad Ferrariæ legationem miſſus, inde poſt Innocentij obitum ad Comitia Romana reverſus, lætiſſimæ Alexandri VII. electioni interfuit. Mox Ferrariam repetens, iterúmque Romam, præcipuis Patrum Cœtibus (decus purpuræ & ornamentum) regnantibus Alexandro VII. Clementibus IX. & X. ac Innocentio XI. præſedit. Obijt denique Romæ ſummo totius urbis mœrore die 5. Februarij anno ſalutis 1683. cujus exequiarum pompæ ipſe ego cum innumerabili affluentis populi multitudine, dum Romæ agerem, ſpectator fui.

Ejus obitus.

Scripta.

Collegit tria volumina legalium Reſponſionum.
Diſcurſus item Juridicos, Romæ typis vulgatos.

Agunt

Agunt de eo Innocentius X. in litteris ad Bartholomæum Spadam datis die 16. Aprilis anni 1654. Augustinus Oldoinus in additionibus ad Ciac. Monumenta Ravennatensia, & alii.

ANNO 1644.

SEDENTE INNOCENTIO X. PONTIFICE MAXIMO.

De

PROSPERO CAFFARELLO
S. R. E. CARDINALE.

PROSPER Caffarellus nobilibus Romæ parentibus Alexandro Caffarello Senatorij Ordinis viro, & Panta Astalla virtuosissima matrona natus, Majorum suorum laudem generosa æmulatione cumulatissimè, ut Oldoinus ait, consecutus est. Excelsi vividique ingenij puer, tanta celeritate humaniores literas sub erudita Patrum Societatis Jesu cura hausit, ut annos vixdum bis senos natus laudationem S. Franciscæ Romanæ publicè dictam, typis vulgatam viderit. Adultior factus emenso graviorum disciplinarum curriculo, quum rejectis opulentissimis nuptijs sacro se cœlibatui mancipasset, ab Urbano VIII. præsulari veste indutus, urbes præcipuas ditionis Ecclesiasticæ, & Picenam provinciam juvenis Prætor senili prudentia rexit. LVIII.

In ipso adolescentiæ flore eruditam Orationem publico in consessu habet.

Picenam Provinciam juvenis moderatur.

Anno 1648. Clericis Cameræ Apostolicæ jam adscriptus, ab Innocentio X. pietatem & Doctrinam ejus admirante Auditor Generalis ipsius Cameræ primùm; deinde anno 1654. Presbyter Cardinalis Titulo S. Calisti renunciatur; & inter Patres diversorum Cœtuum, in quibus summa rei Christianæ negotia pertractantur, adnumeratur. Ejus elogium breviter contexens Oldoinus *Vir fuit*, inquit, *sincerus, doctus, pius, & integer, ab aulicorum simulationibus alienissimus, utpotè qui dicere soleret, simulationem semper vitiosam esse, veræq; amicitiæ repugnantem. Hinc ejus facta (quæ magna viri laus est) nunquam cum dictis discrepare sunt visa. Candorem, quem pectore gerebat, ore ac moribus prodebat.*

Auditor Generalis Cameræ, & Cardinalis creatur.

Laudatur ab Oldoino.

Interfuit Comitijs Vaticanis, post Innocentij X. decessum habitis, in quibus Petri Cathedram ascendit Alexander VII. quo regnante, editis multis virtutis suæ speciminibus, anno salutis 1659. die 14. Augusti subita prostratus apoplexia, magno urbis dolore interijt. Cineres ejus in Majorum suorum nobili monumento super Minervam reconditi sunt. Mori semper paratus, biennio antequam decederet, Sacrarium Basilicæ Vaticanæ suarum omnium facultatum, quæ non exiguæ erant, supremis tabulis hæredem scripsit.

Apoplexia moritur. Romæ.

Extant typis cusæ elegantes ejus Orationes, & Carmina, quæ juvenis edidit.

Ejus scripta.

Agunt de eo præter Augustinum Oldoinum in continuatione Ciaconii Urbani VIII. & Innocentii X. diplomata.

ANNO 1644.

SEDENTE INNOCENTIO X. PONTIFICE MAXIMO.

De

FRANCISCO ALBICIO S. R. E. CARDINALE.

LIX. FRANCISCUS Albicius, nobilis Cesenas, Doctor Juris clarus, ac causarum in patria patronus suspiciendus, uxore defunctâ, ex qua plures susceperat filios, relictâ Cesenâ Romam se contulit. Qua in urbe ob Doctrinæ præstantiam, exactámque rerum forensium peritiam, eodem munere, quo in patria, cum laude aliquandiu functus est. *Magno enim ingenio, quo à natura ditatus fuerat*, inquit Oldoinus, *magnum optimarum artium studium, & famam conjunxerat.*

Clarus juris Doctor, ac causarum Patronus.

Sacris initiatus, ac præsulari habitu indutus Nuncij Apostolici primùm Neapolitani; deinde Hispanici Auditoris muneri præpositus, provincias sibi commissas egregiè administravit. In Urbem ex Hispania reversus, ac sancti Officij Assessor declaratus, Cardinali Ginetto Germaniæ Legato, magno legationis emolumento, comes atque consultor datus fuit. Post annum ad exercendum Assessoris officium Romam è Germania revocatus, munus illud tanta fide, solertia, & integritate (præsertim circa controversias à famoso Jansenij libro exortas) adimplevit, ut Innocentius viri meritis permotus, eundem purpurâ ornatum Presbyteris Cardinalibus Titulo S. Mariæ in Via adscripserit, ejúsque eruditum nomen in varios Patrum Cœtus, maximo rei publicæ bono & incremento intulerit. Facundas doctásque ejus sententias in judicio semel prolatas nemo Patrum non approbavit, nemo non secutus est. Tantæ erat auctoritatis, prudentiæ & eruditionis, ut Albicij dicta velut oracula quædam ab omnibus exciperentur; viva eapropter Regula Congregationum, quibus præsederat, appellatus. Præsedit autem nominatim Cœtibus S. Officij, Concilij Tridentini Interpretum, Immunitatis, Indicis Librorum prohibitorum, & propagandæ fidei. Clarus in utroque Jure, Theologiam, sanctorúmque Patrum doctrinam ad unguem callebat. Conciones ad populum eruditas, graves, & fuoco veræ pietatis plenas sæpissimè habebat.

S. Officij Assessoris munere strenuè perfungitur.

Purpurâ vestitus, variis Patrum Cœtibus adlegitur.

Ejus sententiæ ut oracula excipiuntur.

Interfuit aliquoties Comitijs Vaticanis, illis videlicet in quibus sacra tiara ornati sunt Alexander VII. Clemens IX. & X. ac Innocentius XI. sub quorum ultimo grandævus & meritis cumulatus naturæ debitum solvit die 5. Octobris anno nostræ redemptionis 1684.

Ejus obitus.

Quæ scripserit?

Edidit Decisiones doctissimas, quæ m. ss. habentur.
Tractatum de Cardinalium Ditione in Ecclesia Titulari.
Volumen Concionum & Epistolarum.
Aliáque ad Jus utrumque spectantia.

Ejus virtutes Philothei Musæ juveniles summis laudibus efferunt, ut etiam Augustinus Oldoinus in Ciaconij Continuatione, quibus consentiunt variorum Pontificum Diplomata.

ANNO 1644.

SEDENTE INNOCENTIO X. PONTIFICE MAXIMO.

De

CAROLO PIO
S. R. E. CARDINALE.

CAROLUS Pius (dictus junior ad distinctionem Caroli Cardinalis Pij Senioris patrui) Ferrariensis, natus die 9. Aprilis anno salutis 1622. ex Ascanio Pio magni nominis viro, & Portia Matthæia illustri fœmina Romana. Ferrariæ in paternis ædibus politiori literatura imbutus, ac clericali militiæ adscriptus, Romam ad Carolum Purpuratorum ea ætate Decanum, patruum suum concessit, cujus curâ egregio præditus ingenio apud Patres Societatis JESU, aliósque Doctores, magno profectu scientiarum ferè omnium cursum peregit. LX.

Literis omnibus egregiè instituitur.

Defuncto sub annum 1641. Carolo patruo, ex præpingui hæreditate opulentior factus, Orbis videndi desiderio, Galliam, Angliam, Belgium, Poloniam, Germaniam erudita curiositate peragravit. Romam reversus, quum ignitos in pectore spiritus aleret: ab Urbano VIII. Tribunus loricatorum militum constitutus, pro suo Principe adversus Ecclesiæ hostes arma strinxit, fortitérque dimicavit. In pugna apud Moncessinum captivus factus, Florentiamque ductus, ibidem remansit in custodia, donec pax Pontificem inter & Principes fœderatos, studio Galliæ Regis, firmaretur. Qua firmata, libertate donatus, Ferrariam redux, patrem Ascanium virum æterna memoria dignum amisit, qui die 25. Octobris anno salutis 1649. adstante Carolo filio, vitam cùm morte commutavit.

Pro Urbano VIII. adversus Ecclesiæ hostes fortiter pugnat. Capitur; paulóque pòst libertate donatur. Patri morienti adsistit.

Parente orbatus Carolus, cùm cœlibatum & studia prosequi omninò decrevisset, positis armis togam sacerdotalem indutus, laureàque doctorali Ferrariæ insignitus, Romam fortunam tentaturus repetijt. Qua in Urbe multiplici virtutum suffragio commendatus, Innocentij X. Romani Pontificis beneficio Clericis Cameræ Apostolicæ primùm adscribitur; deinde Thesaurarius Generalis sacræ Romanæ Ecclesiæ renunciatur, demum anno salutis 1654. secunda Martij, cardinea trabea, ut nobilitas generis, & propria merita exigebant, insignitur; & inter Diaconos Cardinales cum titulo S. Mariæ in Dominica cooptatur. Progressu temporis inter Presbyteros Cardinales admissus, relicto priori, titulum S. Priscæ obtinuit.

Positis armis, doctorali laureâ insignitur. Ecclesiæ Thesaurarius à Cardinalibus creatur.

Eximiam suæ gentis claritatem morum suavitate, rerum usu, prudentia, gravitate, aliarúmque splendore virtutum semper adauxit Carolus, cujus promotionem Curiæ Romanæ sectatores non

Ejus promotio Romanis ac Ferrarie[…]

ensibus grata.

minùs, ac Ferrarienses cum plausu excepêre. Senatus Ferrariensis in amoris signum munus mille aureorum, alijs concivibus purpuratis de more datum, exhibuit. At Carolus ob bella præterita necessitatem patriæ miseratus, grato animo gratias pares reddidit, sed donum in pauperes dividendum remisit; illustre, æternæque memoriæ dignum facinus.

Donum à Ferrariensib. oblatum in pauperes dividendum remittit.

Legatus Apostolicus ab Innocentio X. declaratus, Urbini Ducatum summa prudentia usque ad tempora Alexandri VII. rexit; à quo, die 22. Augusti anni 1655. ad Infulas Ferrarienses promotus, Ecclesiam sibi commissam nonnullis annis cum laude, & gregis profectu moderatus est. At cùm cœlum illud licèt patrium, noxium corporis salubritati in dies experiretur, nuncium illi remittere coactus est, uti fecit ipso Alexandro VII. annuente. Episcopus Christinam Sueciæ Reginam, Romana sacra amplexam, & ad Urbem tendentem magnificentissimè, uti decebat, Ferrariæ excepit.

Legatus Urbinum; Episcopus Ferrariam laudabiliter moderatur.

Sueciæ Reginam magnificè excipit.

Ferrariâ Romam reversus, & Sacri Romani Imperij Protector declaratus, Palatium ad aream Floræ in Urbis ornatum, suæque familiæ commodum, deturbato antiquo, è fundamentis erexit. Austriacis Principibus mirè addictus, eorum negotia apud Curiam Romanam, Sedemque Apostolicam summa fide atque vigilantia ad obitum usque pertractavit. Comitijs Vaticanis quater affuit, illis videlicet, in quibus Summi Pontifices emerserunt Alexander VII. Clemens IX. & X. ac Innocentius XI. sub quo die 13. Februarij anno salutis nostræ 1689. rebus humanis exemptus est.

S. R. Imperij Protector declaratur.

Austriis Principibus addictus.

Romæ moritur.

Fuit Carolus proceræ staturæ; validis viribus ornatus; ignea natura & ardenti; virili & magnanimo pectore, vultúque ad gravitatem composito: frontem habuit amplam, oculos vigore plenos, barbam raram, genásque colore sanguineo subrubentes. Illustres in eo fuêre virtutes, Justitia, constantia, prudentia, gravitas, & nominis Austriaci zelus. Jurisprudentiæ peritissimus, capacissimam mentem ad maxima quæque negotia habebat æqui rectique tenax. Literatorum amans, veritatis solertissimus indagator, & in rerum agendarum difficultatibus superandis magnanimus simul & constantissimus; Ab omnibus ea ætate Principibus (si Gallos excipias) sed præcipuè Austriacis in existimatione summa & veneratione habitus.

Ejus descriptio, & Elogium.

Ad hunc Cardinalem Protectorem Germaniæ Augustissima Imperatrix Eleonora Magdalena in causa mei, priusquàm in Collegium Germanicum Romæ susciperer, sequentes literas ex regia Pragensi Urbe dedit.

Eleonora Magdalena semper Augusta

Reverendissimo in Christo Patri Carolo Card. Pio Germaniæ Protectori.

Epistola Augusta Impe-

Reverendissime in Christo Pater, Amice Charissime. Vasalli Nostri Georgij Josephi Eggs patritij Rheinfeldensis Majores haud mediocriter de re

Catho-

Catholica circa Helvetiæ partes meriti, ingerunt eidem ardorem laudabilem eorum vestigijs insistendi, & de fide Orthodoxa benè merendi. Quod ut tantò faciliùs exequi possit, vehementer desiderat ad Collegium Germanicum Romæ florentissimum coöptari, cùm idipsum etiam quibusdam ex sua familia concessum egregiæ pro re Catholica navatæ operæ causa eò inductio primaria fuisset. Nos haudquaquàm cupientes deesse ingenuæ huic inclinationi promovendæ, Reverendiss. Vestram Paternitatem per hasce nostras requirendam duximus, ut pro viribus quoque suis Juvenis hujus, proximè Philosophiæ studia aggressuri, pio proposito adstipulari, & conniti velis, ut in dictum Collegium in Urbe assumatur; ibiq; animum Ecclesiastico statui convenientem in futurum Religionis emolumentum formet. Quod pergratum habitura eidem benignitatis Cæsareæ plenitudinem promptè deferimus. Datum Pragæ die 22. Martij anno salutis 1680. Harum favore literarum, adnitente maximè Carolo Cardinali Pio, die 20. Octobris anni 1681. in Collegium memoratum à R. P. Hieronymo Cattaneo S. J. ea ætate Rectore susceptus, & admissus sum, ubi studijs Philosophicis, Juridicis, ac Theologicis operam locando, septennium transegi: quo exacto in patriam ad laborandum in vinea Domini dimissus sum anno 1688.

tatricis ad ipsum in causa mei scripta.

Eo favente in Collegium Germanum susceptus sum.

Agunt de Carolo Cardinali Pio præter Augustinum Oldoinum in Continuatione Ciaconij variæ Pontificum ac Principum Austriacorum Literæ, quibus ob res præclarè gestas summis ubrobique laudibus effertur.

ANNO 1644.

SEDENTE INNOCENTIO X. PONTIFICE MAXIMO.

De

CAROLO GUALTERIO. S. R. E. CARDINALE.

CAROLUS Gualterius Italus, anno Christianæ salutis Millesimo tertio decimo supra sexcentesimum, quarto Idus Augusti prodijt in lucem Urbeveteri: Sortitus in matrem Plautillam Guarinaciam, nobilem Romanam fœminam, neptem ex sorore Sylvij Cardinalis Antoniani de re literaria æquè ac Ecclesiastica optimè meriti, ut Libro V. Purpuræ Doctæ n. 74. fusiùs dictum est. In patrem verò habuit Raphaëlem è Gente Gualteria, quæ sexcentis fermè abhinc annis Urbeveteri perenni virorum illustrium sobole effloruit, ut auctor est Oldoinus in continuatione Ciaconij, & Sfortia Cardinalis Pallavicinus in sua historia Concilij Tridentini libro 19. capite 9. n. 4. qui consuli possunt. LXI.

Nobili ac perantiquo stemmate nascitur.

Ut tam splendidis avorum vestigijs inhæreret Carolus, (de quo hìc agimus) quarto decimo ætatis anno nondum completo Romam missus est à parentibus, ut in Romano Seminario, nobilium è tota Italia adolescentum contubernio satis celebri, sub Patrum

In Seminario Romano prima vir-

So-

tutis, ac literarum fundamenta ponit.

Societatis JESU disciplina rei literariæ vacaret. Hic sanè Magistris in Rhetorica facultate clarissimis Francisco Brivio Mediolanensi, & Angelo Gallutio Piceno, in re Philosophica Jo. Baptista Floravante Pistoriensi usus, mira cum felicitate suum exercuit ingenium, expolivitque. Quapropter è Philosophico simul pulvere, & è Seminarij domo egressus, ad graviores Juris utriusque disciplinas

Juris utriusq; laureâ donatur.

addiscendas se contulit, in quibus diu ac impigrè versatus lauream tandem magistralem cum plausu in Romana Universitate suscepit. Verùm quia ad amœniores literas florida eum ætas, & præfervida ingenij vis advocabat, eò se ferri passus, in Academia (quam vocant *Humoristarum*) in Urbe celeberrima, plurima dedit tum Latio, tum Hetrusco sermone, vincta simul & soluta oratione

Academiæ Humoristarum Princeps eligitur.

præstantissimi sui ingenij argumenta, quibus tandem eò devenit, ut unanimi Humoristarum suffragio *Academiæ Princeps*, stupente Roma, eligeretur.

Ex amœnioribus hisce exercitationibus suadente Cardinali Jo. Baptista Pamphilio (qui posteà Innocentius X. appellatus universali Ecclesiæ præsedit) ad graviores in utroque Jure labores transitum faciens, Joanni Baptistæ de Rubeis legalium disciplinarum ea ætate Doctori præstantissimo operam dedit, ut sub tanto magistro spem omnium, & ingenij sui capacitatem impleret. Optatis respondit eventus: laboriosa etenim & diutina exercitatione eò eruditionis processit, ut Cardinalis Pamphilius non multò pòst in Pe-

Inter Advocatos Consistoriales lectus, Pauperum Patronus constituitur.

tri solium evectus, eum inter Consistoriales Advocatos lectum, Pauperum Patronum, seu Advocatum constituerit. Quæ autem & quanta in hoc munere vir æquè pius, ac doctus præstiterit, colligi possunt ex ijs, quæ Jo. Baptista Scannarola Episcopus Sydoniensis in erudito Opere *de Visitatione Carcerum* de ipso testatur; & quæ laudabiliter congerit Joannes Zuffus de Criminali processuum Legitimatione. Hinc simul cum ijsdem muneribus utriusque Si-

Referendariis utriusq; Signaturæ adnumeratur.

gnaturæ Referendarius ab Innocentio Pontifice evulgatus, in partem omnium negotiorum (quæ tunc temporis maxima & perardua verlabantur) ab eodem Pontifice vocabatur; eáque potissimùm, quæ ad Cameram Apostolicam, & Pamphiliam gentem spectabant, in ejus fidem & vigilem mentem devoluta sunt.

Cardinalis, ac Archiepiscopus Firmanus creatur.

Post hæc plurium annorum intervallo solertissimè tractata, anno demum 1654. Tertio Nonas Martij ab eodem Pontifice ad purpuram assumptus, Cardinalibus primò Diaconis, mox Presbyteris cum titulo S. Agnetis in Agone adscriptus fuit. Paucis ab eo tempore exactis mensibus, ex obitu Jo. Baptistæ Rinuccini Præsulis Firmani, rerum scriptarum, & gestarum fama clarissimi, & olim in Hibernia apud Catholicos Pontificij Legati; vacante Ec-

Ecclesia Firmana in Archiepiscopalem erecta.

clesia Firmana in Picena regione, ejus Archiepiscopatu fuit insignitus. Porrò Firmana Ecclesia religionis antiquitate, Diœceseos amplitudine, Principatûs vetustissimo titulo, primaria omnium est, quotquot sunt in Piceni regione, & inter alias omnes dignissima, quæ pluribus olim privilegijs à Pontificibus, & Cæsaribus nobilitata, & à pluribus sanctis Episcopis olim habitata, demum à Sixto V. ob egregiam ejus in Romanam Sedem præstitam

fidem

fidem, servatámque summa cum potentia religionem, in Archiepiscopalem fuit erecta.

Suscepto igitur Archiepiscopali pallio, Româ ad Ecclesiam suam commigrans Carolus, summo Firmanæ Urbis ac diœcesis plausu fuit exceptus, non tantùm è singulari, quàm omnes conceperant, spe bonorum sub tanti Præsulis regimine habendorum, sed ex illustri memoria, quàm in eadem Urbe suæ prudentiæ & charitatis reliquerat Trivultius Gualterius Caroli Cardinalis avus, cùm eam Pontificio nomine summo cum imperio administraret. *Firmanis ejus promotio grata.* Quæ verò gesserit, aditâ possessione Carolus, libet ex Oldoino paucis referre. *Synodum*, inquit, *Diœcesanam statim collegit, legésque ibi sanctissimas omnium conditioni accommodatas statuit, ut omnium bono consuleret. Secretis eleemosynis inopes familias recreans; rixas & lites suo consilio dirimens; agros omnes, licèt infima plebis, Apostolica benedictione, quàm à summo Pontifice obtinuerat, donans, suáque præsentia invisens; sacris muneribus vacans; Seminary disciplinæ studens; Cleri & Monialium moribus evigilans; Diœcesim totam frequenter peragrans; pauperum, viduarum, & pupillorum causas juvans, se bonum verúmque Pastorem, non mercenarium exhibuit.* *Quæ gesserit, ex Oldoino referuntur.*

Perrò Collegium de Propaganda fide, quod sacra Cardinalium Congregatio huic muneri destinata, ea in Urbe erigi ad majus commodum jussit, sua vigilantia, suísque legibus informavit. Monialium Divi Francisci regulam profitentium (quas *Capucinas* vocant) Parthenonem aperiendum curavit, apertúmque primus ipse cum magna celebritate, sacris ibi aliquot Virginibus clausis, suis eleemosynis, præceptis, & statutis legibus stabilivit. Sanctorum Felicis & Adaucti cultum mirificis à DEO prodigijs propagatum, & magna populorum frequentia celebratum, ampliavit & juvit, tum magnifici Templi, ædiúmque ad hospitij commoditatem extructione; tum sacrorum reddit□um assignatione ad plures ibi sacerdotes pro servitio divino sustentandos. *Alia Ejusdem præclara opera.*

His aliísque pro DEI gloria feliciter peractis, gregi commisso fideliter, assiduóque vacans, per annos decem & quatuor nunquam ab aspectu suæ sponsæ discessit, donec peracuti cœli inclementia, & hyberni rigoris vi, lethali morbo semel, iterúmque ac tertiò ad extrema usque vitæ discrimina conflictatus, à Clemente IX. facultatem postulare compulsus fuit suam Ecclesiam relinquendi. Non sine maxima & diuturna deliberatione annuit ejus precibus Pontifex; & ut exantlatos in ea Ecclesia labores aliquatenùs remuneraret, resignatam ad Pontificis pedes Ecclesiam Jannotto Gualterio ejus ex fratre nepoti (quem ipse Carolus ad omnem pietatem & doctriam suis monitis, ac exemplo efformaverat) clementissimè concessit. *Episcopatû Firmanum Nepoti suo cedit.*

Carolus intereà Firmanis curis solutus, Romæ, ne otiari videretur, laboriosis Sedis Apostolicæ negotijs se se addixit. Ubi pluribus adscriptis Congregationibus, suam ubique prudentiam, pietatem & eruditionem cum emolumento spectandam exhibuit. Congregationes autem, quibus insertus fuerat, hæ fuêre; Indicis librorum prohibitorum, Immunitatis Ecclesiasticæ, Sublevaminis di- *Romæ inter varios Patrum Cœtus cooptatur.*

 ctionis

tionis Pontificiæ, facrorum Rituum, Examinis Epifcoporum & Regularium, Concilij Tridentini Interpretum. In his omnibus vices fuas usque adeò cumulatè egit, ut Cardinalis Sfortia Pallavicinus in fui Concilij Tridentini Hiftoria libro 19. c. 2. meritò eum commendatiffimum habeat, & *tum fapientia, tum morum fplendore honorificentiffimum* eum appellet.

Roma piè moritur. Denique vir pius, & doctus fenio & meritis gravis, poftquam quatuor fummorum Pontificum Alexandri VII. Clementis IX. Clementis X. ac Innocentij XI. electionibus fuo fuffragio interfuiffet, Romæ pijffimo fine deceffit Calendis Julij anno redempti Orbis 1687. ætatis feptuagefimo quarto.

Ejus fcripta.

Scripfit fermone Latio & Hetrufco Orationes plures, Poëmata varia. Epigrammata. Epiftolas.
Edidit plurima Statuta Synodalia pro Clero Firmano.
Statuta & Leges pro Monialibus Capucinis Firmanis.
Leges item & Præcepta pro Collegio de Propaganda fide, & Seminario, Firmi erectis.
Sermones facros ad Populum Firmanum dictos.

Agunt de eo Jo. Baptifta Scannarola in Tractatu de Carcerum vifitat. Joannes Zuffus lib. de Criminali proceffuum legitimat. Sfortia Cardinalis Pallavicinus in hift. Trid. lib. 19. c. 2. Oldoinus in additionib ad Ciac. & alij.

ANNO 1644.

SEDENTE INNOCENTIO X. PONTIFICE MAXIMO;

De

DECIO AZZOLINO
S. R. E. CARDINALE.

LXII. DECIUS Azzolinus, natione Italus, Firmi pervetufta & primaria Piceni Urbe natus Anno Domini 1623. die undecima Aprilis è familia antiquæ nobilitatis, ab ineunte ætate literis tum amœnioribus, tum gravioribus apprimè inftitutus, anno ætatis fuæ duodevigefimo una eademque die Philofophiæ, Theologiæ, & Juris utriusque laurea donatus, Romam eruditorum Palæftram petijt. Ibi à Francifco Cardinali Barberino, Azzolinæ gentis fautore maximo, traditus in difciplinam Jacobo Panzirolo Patriarchæ Conftantinopolitano, viro ea ætate virtutibus, & literis clariffimo (cujus memoriam egimus n. 35.) ut fub tanti viri ductu, & exemplo rudimenta fui tyrocinij poneret. Mittebatur difficillimis ijs temporibus ex imperio Urbani VIII. Nuncius extraordinarius in Hifpaniam Panzirolus, qui Decium altæ indolis, magnæque eruditionis juvenem, legationis adminiftrum, cui arcana literarum ac confiliorum committerentur, fecum perduxit. Ingenij alacritatem, mentis capacitatem, lectiffimum fcribendi ftylum, probatam in omnibus fidem, candidos mores Decij redux Panzirolus

In omni difciplinarum genere verfatus, triplici Laurea doctorali infignitur.

Panziroli curæ traditus, multùm proficit.

lus palàm deprædicabat, *Aquilam* eum ob excelsi ingenij perspicacitatem appellans, eúmque Purpuratis omnibus, quibus ardua negotia pertractanda forent, exquisitissimis verbis commendans.

Aquila ob ingenij perspicacitatē nuncupatus.

Innocentius X. qui defuncto Urbano suffectus est, Decij ingenium, & præclaras animi dotes ex commendatione Panziroli exploratas habens, cum in exordio sui Principatûs inter familiares adlectum, arcanas notas scribentibus præfecit. Hinc Decio aditus quotidianus ad Pontificem: maximarum rerum negotia, Principum literas, & arcana Sedis Apostolicæ ministrorum referre; Congregationibus Cardinalium pro gravioribus causis coram Pontifice habitis solus interesse; omnia scribere, pertractare, agere, quæ magis ardua & sollicitudine pontificia digniora videbantur, ejus provincia, & partes erant.

Ab Innocentio X. gravissimis negotijs, & arcanis literis scribendis adhibetur.

Post obitum Cardinalis Panziroli, qui *Status* ut vocant, Secretarius erat, Cubicularius Honoris ab eodem Pontifice creatus, tamdiu ejusdem Cardinalis vices in Secretarij status munere supplevit, donec Episcopus Neritonensis, qui ad idem munus à Pontifice vocatus fuerat, Romam advenerit. Hinc à secretis sacri Collegij, simul & ab arcanis Epistolis ad Principes scribendis electus, geminum hoc laboriosum æquè, ac gloriosum munus tanta cum laude, alacritate, & approbatione Pontificis exercuit, ut decimo sui Pontificatûs anno ob insignem ejus dexteritatem, prudentiam, ingenium (quod & ipse *Aquilæ* appellabat) ac Præcipuam fidem, qua inter adversantium aulicarum factionum vices impavidus, & constantissimus Sedi Apostolicæ fuerat obsecutus, eum S. R. E. Diaconis Cardinalibus adscriptum, titulo S. Hadriani exornaverit; & dum eum Cardinalibus in Consistorio proponeret, insueto exemplo, hæc verba adjecerit: *Cujus qualitates vobis notæ sunt.*

Varijs identidem muneribus, ac sacra purpura exornatur.

Porrò tanti eum Innocentius Pontifex fecit, ut ad obitum usque penes se in Quirinali palatio detentum administrandis gravissimis negotijs præfecerit, nulliúsque alterius calamo, quàm ejus ad Principes Christianos scripturus usus fuerit. Quin & moriens idem Pontifex coram Cardinali Chisio (posteà Alexandro VII.) aliísque permultis primarij nominis viris, absente Azzolino, dixit; *se ejus promerita & egregiam fidem tam erga se, tum erga Sedem Apostolicam adeò fuisse expertum, ut doleret non tanta illi beneficia conferre potuisse, quanta ejus meritis deberentur.*

Ejus singulari operâ Innocentius, quoad vixit, usus, eū moriens commendat.

In Comitijs posteà, quibus mortuo Innocentio X. Alexander VII. & Alexandro Clemens IX. electi fuêre, tanta ille dexteritate, prudentiaque se gessit, ut ipsimet Pontifices palàm & tutò asserere non dubitaverint, se ex divinæ providentiæ instrumentis, quorum ministerio Pontificatum ascenderant, Cardinalis Azzolini operam, consilium, solertiam potissimùm agnoscere. Hinc in gravioribus, & magis arduis, difficillimísque Sedis Apostolicæ negotijs à tribus prædictis summis Pontificibus frequenter adhibitus, ita se ijs probavit, ut, quæ aliquando in rebus majoris momenti ardua & arcana ad Reges ipsi essent suomet charactere scripturi, plerúmque ab ingenio & calamo Cardinalis Azzolini accipere non sint dedignati.

In Comitijs Pontificum præclarè se gerit.

Ejus calamo ad Reges scripturi Pontifices utuntur.

A Clemente verò IX. in ipsamet suæ electionis die à secretis Statûs renuntiatus, clarissimis semper Pontificiæ æstimationis ac benevolentiæ argumentis decoratus, ad obitum usque ejusdem Pontificis constanti fide, ac egregia consilij, & operis præstantia ipsi adhæsit. Sic una eademque Domus Azzolina (ut notanter observat Oldoinus) quatuor Pontificibus dedit Secretarios Statûs, Decium Azzolinum seniorem Sixto V. Laurentium Episcopum Narniensem Urbano VIII. & Decium Cardinalem, de quo hìc agimus, Innocentio X. & Clementi IX. Quæ amplissimæ gentis non vulgaris laus est.

Ex gente Azzolina quatuor fuisse Statûs Secretarios memorantur.

Fidelitate, ac munerũ contemptu floret:

Cæterùm ex alijs virtutibus, quibus Cardinalis Azzolinus ad invidiam usque ornabatur, eximia semper in eo visa est fortitudo & magnanimitas, qua adversis omnibus major, nullo calamitatum metu flecti capax, in una Sedis Apostolicæ fide, servandáque æquitate firmissimè constitit: virtutis tantùm, magnæque famæ lucro intentus, rei privatæ incremento nullatenùs studens adeò ab accipiendis muneribus alienum animum gessit, ut splendidissima licèt, regiáque manu non semel oblata, constantissimè semper rejecerit. Memorabilis pariter in eo effulsit gratitudo: eorum enim partes, à quibus vel leve quandoque beneficium acceperat, sic fovit semper, tuitusque est; ut communi proverbio; *In Azzolino nihil perdi* diceretur. Reginæ Sueciæ Christinæ, Romæ commoranti, mirificè addictus, ejus negotia omnia quasi sua pertractabat, multis eapropter ab ipsa beneficijs ac benevolentiæ signis affectus.

Gratus in omnes.

Reginæ Sueciæ mirè addictus.

Synopsis vitæ Christinæ Reginæ Sueciæ.

Fuit autem Christina Gustavi Adolphi Sueciæ Regis ex Maria Eleonora Brandenburgensi filia in mundum edita anno salutis 1626. generosi planè ac virilis animi mulier, uti regia stirpe progenitam decebat. Hæc interempto in pugna Lutzensi patre, regni habenas anno 1633. capessens, summa prudentia Suecis jura dictabat usque ad annum 1655. Quo anno, abdicato in favorem Caroli Gustavi propinqui sui regno, fidem Catholicam amplexa, Romam venit; ab Alexandro VII. regio honore apparatúque excepta. Ubi religioni, literis, ac virtutibus per annos triginta tres, intenta, ad immarcessibilem cœli coronam (cui terrestrem Christi amore postposuerat) vocata est, anno salutis octogesimo octavo supra millesimum sexcentesimum; ætatis sexagesimo secundo. Heroina sanè ingenio, eruditione, prudentia, pietate, linguarum peritia cuivis sui sexûs laudabili comparanda. Romæ agenti animam Decius Cardinalis Azzolinus individuus comes adstitit, eidémque sacras suppetias ad immortalitatis iter postulanti, sua manu detulit; firmatámque divino epulo ejus animam cœlo transmisit. Decium Regina, ne ingrata moreretur, paulò ante obitum selectissimæ Bibliothecæ, Aulæorum, ac statuarum hæredem scripsit; quem durante vita Purpuratis omnibus semper antetulit, summóque in pretio & amore habuit.

Morienti Reginæ ultima pietatis officia exhibet.

Ipse verò Decius (postquàm varijs, iisque præcipuis Patrum Cœtibus, nempe Sacræ Consultæ, Sacrorum Rituum, Indicis, de Propaganda fide, Rerum Melitensium, sublevaminis, Signaturæ

Gra-

Gratiæ, Sanctæ Inquisitionis, ac Statûs summa Religione, fide, ac integritate interfuisset) è vivis demum abijt Romæ die 8. Junij anno à partu Virginis 1689. ætatis sexagesimo sexto.

Moritur Romæ.

Reliquit egregium Volumen Epistolarum.
Manuscripta item plurima ad Jus utrumque spectantia.
Orationes, Carmina. Inscriptiones &c.

Ejus scripta.

Agunt de eo varia summorum Pontificum diplomata. Acta Vaticana. Philothei Musa, Augustinus Oldoinus in addit. ad Ciac. Memoria Temporum.

ANNO 1655.

SEDENTE ALEXANDRO VII. PONTIFICE MAXIMO.

De

CAMILLO MELTIO
S. R. E. CARDINALE.

CAMILLUS Meltius natione Italus, patria Mediolanensis, Joannis Antonij Meltij & Liviæ Littæ nobilium Conjugum Filius, ortus die 12. Decembris anni 1590. Grammaticæ studuit Mediolani in Collegio Societatis JESU; Rhetoricæ verò ac Philosophiæ Romæ in Collegio Romano sub Præceptoribus Famiano Strada, & Nicolao Baldello, viris doctrinæ fama clarissimis. Hisce disciplinis probè excultus, relicta urbe, Bononiam Jurisprudentiæ operam daturus concessit, inde Papiam, Parmámque. Emenso Juris utriusque curriculo, ac laurea doctorali sub Sfortia de Oddis obtenta, Romam reversus, ea in urbe Capitolini judicis munere cum dignitate, & fama eruditionis aliquamdiù functus est. LXIII.

Doctorali laureâ conspicuus, Romæ Capitolini Judicis munere fungitur.

Postmodùm mundi vanitatem ex rebus perituris relegens, serióque considerans, abdicato Judicis sæcularis munere, clericali militiæ, obnitente licèt patre, nomen dedit. Itaque Præsulari veste indutus, ac ab Urbano VIII. inter pontificios Auditores lectus, Cameræ Vicariatum undecim annorum intervallo summa prudentia plausúque pari gessit. Urbanus doctissimi juxtà, ac piissimi viri meritis commotus, quum Ecclesia Capuana ex obitu Archiepiscopi commodùm vacaret, præteritis omnibus, qui eas Infulas ambirent, Camillum nil tale cogitantem suffecit. Qualiter verò commissam sibi Ecclesiam administraverit Religiosus Archipræsul, libet ex Oldoino non gravanter audire: *Meltius electus Præsul Capuanus Ecclesiam concreditam haud vulgari laude rexit: Clerum enim Sanctissimis legibus instituit: Jus Ecclesiasticum incontaminatum servavit: in pauperes, viduas, orphanos liberalis fuit: manus suas ab omni munere excussit: Diœcesim pervigili diligentia invisit: Archiepiscopale palatium mirificè restituit.* Subdit deinde: *Paucis illis annis, quibus gregi præsens adfuit, qua virtute, quo Zelo, quóve pietatis ardore, probatísque exemplis Ecclesiæ sibi commissæ præfuerit, Capuanorum lachrymæ in ejus absentia Testimonium certissimum dedêre.*

Cameræ Apostolicæ Vicarius & Archiepisc. Capuanus creatur.

Qualiter in Administratione Ecclesiæ Capuanæ se gesserit?

Florentiæ, & Viennæ Austriæ Nuntius Apostol. agit magno rerum emolumento.

Exacto apud Capuanos triennio, Nuncius Apostolicus (quòd juris divini humaníque peritissimus esset) Florentiam primò ad Magnum Hetruriæ Ducem; mox Viennam Austriam ad Cæsarem Ferdinandum III. gravissimis de causis destinatur. Qua in postrema legatione, quod Cæsari, totíque aulæ ob suavissimos mores, rerum peritiam, exactámque doctrinam, gratissimus existeret, annos novem maximo Reipublicæ Christianæ emolumento transegit: Apostolicæ dignitatis & auctoritatis, ut Oldoinus loquitur, cultor & assertor eximius.

Ad preces Cæsaris vaticanâ purpurâ donatur.

Ab hac provincia Romam ab Innocentio X. revocatum Alexander VII. ejusdem Innocentii successor initio sui regiminis Congregationi Episcoporum & Regularium à secretis dedit; mox in prima Cardinalium enunciatione ad preces Cæsaris tanquam dignissimum déque republica Christiana optimè meritum Præsulem die 9. Aprilis anni 1657. sacra purpura & Titulo presbyterali S.Marcelli ornavit, ac inter Patres sacrorum Cœtuum Episcoporum & Regularium, Propagandæ fidei, sacri Concilii Tridentini Interpretum, & Residentiæ Episcoporum cooptavit.

Romæ subito morbo prostratus obit.

Non diu tamen vixit in purpura: nam comparato jam itinere Capuam versus, ut dilectum gregem, quem legationibus distentus ad tempus deseruerat, præsens pasceret, Romæ inopinato morbo correptus inter vivos esse desiit die 21. Januarii anno salutis 1659. ætatis 69. purpuræ biennio nondum exacto. Jacet in Quirinali in Ecclesia Patrum Societatis Jesu S. Andreæ Apostolo sacra in perpobili monumento sub sequenti Epigraphe.

D. O. M.

Ejus epitaphium.

Camillo Meltio Mediolanensi S.R.E. Tit. S.Marcelli *Presbytero Cardinali, Capuæ Archiepiscopo, qui olim ad Ferdinandum III. Cæsarem Nuncius Pontificius, & sacræ Congregationi Episcopis & Regularibus præfectæ à secretis, doctrina, justitia, pietate eximius, per omnes honorum ac Virtutum gradus ad purpuram evectus, cùm eum vivere Reipublicæ maximè interesset, extinctus est XII. Febr. Anno sal. M. DC. LIX. Ætatis LXIX.*

Joannes Meltius Archiepiscopus Decessori & Patruo mœrens posuit.

Commendatur à multis virtutibus.

Fuit vir apprimè doctus, pius, & integer, Canonici Cæsaréique juris peritissimus, justitia, rerum cognitione & usu eximius, consilio, eloquentia, & gravitate præstans, literatorum & pauperum fautor maximus, Purpurei senatûs decus amplissimum, & Pastor in paucis egregius.

Agunt de eo Ferdinandi III. Cæs. litteræ ad Alex. VII, diplomata Pontificum varia, Augustinus Oldoinus in addit. ad Ciac.

ANNO

ANNO 1655.

SEDENTE ALEXANDRO VII. PONTIFICE MAXIMO.

De

NICOLAO GUIDIO S. R. E. CARDINALE.

NICOLAUS ex Comitibus Guidiis à Balneo, Fabritii Montis-belli Marchionis, ex Laura Columnensi Principe Romana filius in lucem editus anno ab humana salute 1584. LXIV.
Joannis Francisci S.R.E. Cardinalis frater natu minor, à puero Clericalem, Marco Antonio Cardinale Columna materno avunculo jubente, vestem induit; ac literarum studiis, quibus nobilium ætas ad maxima quæque honorum culmina evehi solet, se totum insigni cum profectu transcripsit.

Doctrinæ præstantia, & generis nobilitate clarus.

At cùm Clericatui Joannem Franciscum natu maximum nuptias exosum, jam addictum vidisset, suadentibus parentibus ad suæ nobilissimæ familiæ propagationem Thodoram Gonzagam fœminam sanguine & moribus claram in uxorem duxit. Junctus matrimonio, Philippo Columnæ regni Neapolitani Comiti-Stabili ob egregias animi dotes maximo in honore & pretio fuit: illum in Hispaniam Legatum tendentem sequutus est honoris gratia Nicolaus noster. Philippus IV. Hispaniarum Rex juxta dignitatem, munerisque characterem benignissimè utrumque excepit: Nicolao verò Marchioni, cujus eruditionem morúmque candorem expertus probaverat, annuam scutorum mille pensionem in regno Neapolitano benevolentiæ ergò attribuit.

Matrimonium contrahit.

Annua pensione à Philippo ... donatur.

Nicolaus Romam ex Hispania redux, sub Gregorio XV. Romano Pontifice militiæ Ecclesiasticæ Polemarchus Vallem-telinam adversus invasores defendit. Sub Urbano VIII. post Torquati de Comitibus obitum supremam militiæ præfecturam Ferrariensem adeptus, eam septennio, summo omnium plausu, ac populorum commendatione sustinuit.

Sacræ militiæ Polemarchus; ac Præfectus Ferrariensis constituitur.

Inter hæc sequuto Theodoræ uxoris improlis, & Joannis Francisci Cardinalis fratris obitu, Nicolaus iterum assumpta veste Clericali, armis valere jussis, litterisque incumbens Abbatiam (quæ Titulo *Mater Domini* prænotatur) morte fratris vacantem ab Urbano VIII. obtinuit. Pauloque pòst in bello contra Principes Italiæ confœderatos, ejusdem Pontificis jussu, exercitus Ecclesiastici Curatoris munere in Æmilia, Bononiæ ac Ferrariæ functus est. Finito bello Italico, ac pace per ipsum inter Pontificem & fœderatos certis conditionibus firmata, in præmium benè navatæ operæ Athenarum Archiepiscopus ab Urbano renunciatus, ínque Gallias Apostolicus Nuncius Ordinarius legatus, provinciam illam integro decennio Pontificatûs Innocentij, & duobus primis Alexandri VII. cum dignitate æquè, ac Ecclesiæ commodo sustinuit. In bellis civilibus Franciæ, & in discessu è Gallia Julij Cardinalis Mazzarini

Amissa uxore sacris initiatur, & exercitûs Ecclesiastici Curator efficitur.

Archiepiscopus Athenensis, ac Nuncius in Gallias renunciatur.

(de

Immunitatem Eccles. scriptis, ac viva voce propugnat.

(de quo n. 34. egimus) ac in captivitate Cardinalis Joan. Francisci Pauli Gondij Archiepiscopi Parisiensis pro immunitate Ecclesiastica verbis ac scriptis fortiter viriliterque pugnavit; adfuitque anno 1654. solemni coronationi Ludovici XIV. hoc ipso tempore, dum hæc commemoramus, feliciter regnantis.

Cardinalis & Episcopus Senogallien. creatur.

Reversus è legatione Gallica Romam, ab Alexandro VII. in prima Cardinalium creatione ob multiplicia sua in Ecclesiam & sedem Apostolicam merita Presbyteris Cardinalibus Tituli S. Eusebij adscriptus, Episcopus Senogalliensis renunciatur, cui Ecclesiæ paulò post senio gravatus & morbo, annuente eodem Alexandro, nuncium remisit.

Raro exemplo sua omnia in belli Turcicum confert.

Hujusce Cardinalis præclarum facinus, cedro dignum placet hìc pro coronide posteris ad æmulationem referre. Sacri Collegii Cardinales Alexandri Pontificis optimi exemplo ac verbis excitati, quantum quisque poterat, auri parati contulerant ad bellum in Thraces. Guidius, ne suo extremæ necessitati deesset symbolo, licèt in summa senectute, parique egestate constitutus, divendita pretiosiori supellectili, & sub hasta venire jussis palatio, vineisque ac hortis, quas in agro Albano possidebat, redactam inde pecuniam (quam triginta & octo aureorum millia æquasse dicunt) fidelibus pro Christo adversus Turcas pugnantibus in subsidium transmisit. Paucos huic similes munificos Patres legeris.

Romæ piè migrat è

Supremum diem obijt in Urbe, sacris mysterijs ritè expiatus, die 23. Augusti anno Christianæ æræ 1663. Octogenario diebus nonnullis major: sepultus in Ecclesia Patrum Capucinorum Romæ, ut indicant hæ notæ.

Ejus Epitaphium.

HIC REQUIESCIT NICOLAUS EX COMITIBUS GUIDIS A BALNEO, S.R.E. PRESB. CARDINALIS TIT. S. EUSEBIJ, QUI OBIIT ANNO M.DC.LXIII. ÆTATIS SUÆ LXXX. ROGATE PRO ANIMA EJUS.

Hujus Cardinalis Familiæ splendorem & antiquitatem plures celebrati nominis Auctores suis in Operibus recensuerunt, ut patet ex Historia Scipionis Ammirati Florentini de Comitum Guidiorum progenie exarata.

Ejusdem scripta.

Scripsit pro Immunitate Ecclesiastica egregium Tractatum, dum Parisiis legatione fungeretur.

Meminit Nicolai nostri Pompeius Angelottus Canonicus Reatinus postea Episcopus Setinus in Oratione funebri in parentalibus Joan. Francisci fratris, quam typis vulgatam Romæ Nicolao nuncupavit. Augustinus item Oldoinus in addit. ad Ciac.

ANNO

ANNO 1655.

SEDENTE ALEXANDRO VII. PONTIFICE MAXIMO.

De

FRANCISCO PAULUTIO S. R. E. CARDINALE.

LXV.

FRANCISCUS Paulutius natione Italus ex antiquis Comitibus Calbuli ortus die 24. Augusti, anno salutis 1581. Forolivii (est autem Forolivium urbs nobilis Galliæ Togatæ Episcopalis sub Archiepiscopo Ravennate constituta) in parentes sortitus est Joannem Paulutium & Bernardinam Maleriam ambos virtutibus æquè, ac sanguinis splendore clarissimos. Franciscus ab ineunte ætate à parentibus, alia tunc temporis masculina prole carentibus, matrimonio destinatus, ab eo, nivei pudoris amans, semper abhorruit. Itaque anno ætatis duodecimo vixdum expleto, ut erat acris ingenij, & gloriæ cupidus, licèt unicus filius, in quo sustinendæ familiæ spes verlabatur, relictâ patriâ Romam se contulit; ubi non ita pridem Fabritius Paulutius patruus, Plebanæ Civitatis electus Episcopus, viam nepoti ad optimas quasque artes, majorisque fortunæ honores straverat.

Nobili genere Forolivii nascitur.

Pudicitiæ florem nuptiis præfert.

Romam cùm venisset anno salutis 1593. die 28. Octobris apud memoratum patruum, qui Clementis VIII. summi Pontificis famulatui maximè addictus erat, sub austero rigidóque tyrocinio diù educatus, literis ibi strenuam operam dedit in Collegio Romano, quarum per ætatem capacem se præstiterat. Mox ætate, scientia, & pietate sub Cæsaris Baronij posteà Cardinalis (uti libro V. n. 66. ostendimus) cui patruus charissimus erat, disciplina proficiens, Cardinalis Aldobrandini nepotis Clementis VIII. gratiam promeruit, in cujus obsequijs ad gravissima quæque nec inutiliter adhibitus, plurimùm doctrina, experientia, & auctoritate profecit.

Baronio in disciplinam traditus, literis ac pietate proficit.

Clemente sub annum salutis 1605. è vivis sublato, & Fabritio patruo ad Episcopatum Plebanum profecto, doctoralem in utroque Jure lauream adeptus, foróque addictus, Romana in urbe causarum forensium munus suscepit; in quo diu versatus summæ apud omnes integritatis laudem (teste Antonio Merenda in volumine 2. Controversiarum Juris lib. 12. cap. 50.) consecutus, summorum Regum ac Principum patrocinandis causis gratiam promeruit; pluriúmque supremorum Magistratuum, ac Principum apud summos Pontifices Leonem XI. Paulum V. & Gregorium XV. Orator evasit.

Laureâ doctorali insignitur: Causarum munere fungitur: Principum Orator evadit.

Urbanus VIII. hominis merita explorata habens, defuncto sub annum 1625. Fabritio patruo, eundem in gratiam patrui de Ecclesia optimè meriti, Referendarium primò Apostolicum, mox Prælatum ut vocant domesticum, tum Secretarium duarum amplissimarum Congregationum, Concilij, & Jurisdictionis Ecclesiasticæ constituit. Hisce muneribus auctus, quum virum se fidelem, probum, industrium, justitiæ & æquitatis tenacem aliquamdiù probasset,

Varijs Ecclesiæ muneribus ab Urbano VIII. præficitur.

basset,

basset, ampliore Pontificis gratiâ sibi conciliatâ Episcopus Plebanus nominatur: recusatis vero hoc, & alijs Episcopatibus ultro oblatis, ad præclariora munera evectus, Sancti officij Consultor, ac Episcoporum Examinator eligitur. Quæ duo sanè munera (quamquam alijs Ecclesiæ arduis negotijs diu, noctúque distentus) toto Urbani Pontificatu tanta probitate & exactitudine administravit, ut nemo esset, qui viri solertiam atque integritatem summis non laudibus efferret, dignúmque præclara aliqua tiara proclamaret. Dum verò Urbanus, suapte natura ad præmiandas virtutus proclivis, majora pararet, magno omnium mœrore rebus humanis eripitur. Paulutius hoc Principe orbatus, prævalentibus quorundam æmulorum calumnijs, toto decennio, quo Innocentius X. Urbani successor Pontificatum gessit, assiduis adversæ fortunæ procellis est agitatus, quas ille tamen omnes, Dei fretus auxilio, invicta constantia & patientia eò usque pertulit, donec evecto ad Pontificatum Alexandro VII. his fluctibus ereptus, suæ tandem ingenuitatis, ferventis pietatis, laudabilis conversationis, suorúmque laborum magnum æstimatorem, & liberalem invenit remuneratorem.

Episcopatus oblatos recusat.

Æmulorum calumniis, & adversantis fortunæ procellis diù jactatur.

Is enim Pontifex sola ejus meritorum fama permotus, quam ante triginta annos concordi omnium plausu domi forisque vigere adnimadverterat, & præcipuè ob singularem animi morúmque candorem, ob præclarum erga Ecclesiasticam libertatem, dignitatémque studium, & ob diuturnam rerum experientiam, primâ electione anni 1657. in sacrum Collegium cooptavit, & Præfectum Sacræ Congregationis Concilij constituit. Quæ quidem electio & Curiam Romanam vehementer exhilaravit, quæ senem de ea diu benemeritum provecta ætate, & longis laboribus dejectum, ad purpuram tandem pervenire vidit; & apud universos Christianæ Reipublicæ Ordines, quibus Francisci merita ex diuturnis Sedis Apostolicæ administratis muneribus dudum cognita erant, Pontificis justitiam exaltavit.

Solomeritorum suffragio Cardinalis renuntiatur.

Forolivium tanti viri exaltatione summoperè gestiens (nam à centum & triginta annis post Christophori Numalii sub Clemente VII. excessum, Cardinalatus dignitate caruerat) Mausolæum marmoreum cum ejus imagine in foro supra viam Flaminiam ad perpetuam memoriam erexit cum hoc Elogio.

Forolivium eidem uti concivi, publico monumento gratulatur.

FRANCISCO PAULUTIO EX COMITIBUS CALBULI
Nobili Foroliviensi S. R. E. Cardinali, qui exantlatis
LX. annorum laboribus, & ex ijs XXX. & ultra in primoribus Apostolicæ Sedis muneribus exactis ab Alexandro VII. sanctiss. Pontifice primâ electione unà cum Flavio Card. Chisio Nepote ad purpuram evectus; & Sacræ Congregationis Concilij Præfectura insignitus,
Cardinalatus dignitate Majorum Imaginibus adjecta
Patriam à CXXX. annis carentem decoravit,
S. P. Q. Foroliviensis
Optata æternitati erexerunt Anno
Sal. M. DC. LVIII.

Ipse

Ipse verò, Cæsaris Cardinalis Baronij Præceptoris sui exemplo, novæ dignitatis exordia cœpit à restauratione Tituli sibi delati S. Joannis ante Portam Latinam, cujus sacram ædem sequenti anno 1658. suis impensis restitutam, elegantibus picturis, ejusdem Martyrij Historiam exprimentibus, egregiè exornavit. *Titularem Ecclesiam suam instaurat, & ornat.*

Supremum diem obijt Romæ septimo Idus Julij anno à purpura accepta quarto non expleto, Christi verò 1661. Octogenario major. Sepultus in Ecclesia S. Mariæ de Vallicella apud illos, à quibus pietatis lac, & scientiarum mel puer exsuxerat. Vir ob exactam Juris scientiam, & sacrarum literarum eruditionem omni memoria dignus. *Romæ Octogenario major excedit.*

Scripsit libros XX. de Gravioribus Sedis Apostolicæ causis, qui Manuscripti extant cum alijs permultis ejus lucubrationibus apud hæredes. *Ejus scripta.*

Qui tenebras aliquas etiam in luminis fonte, id est sole, Telescopijs investigant, Franciscum Cardinalem Paulutium arcessunt asperitatis in agendo, & nimiæ libertatis in sententia proferenda, quæ utplurimùm aulicis assentationibus deditis, & ad blanditias propensis, grata esse non solent. Nescit mollitiem virtus. *Malè à delicatioribus asperitatis arguitur.*

Quidam eidem attribuunt sequentes elucubrationes, quæ tamen non ejus, sed Fabritii Paulutii patrui sunt. *Scripta perperam ei attributa.*

Commentaria in quatuor Evangelia.
In Pentateuchon Moysis.
In Epistolas Divi Pauli. &c.

Agunt de eo Antonius Merenda Volum. 2. de Controversiis Juris lib. 12. cap. 50. Sfortia Pallavicinus Card. in Hist. Concilii Trident. Augustinus Oldoinus in addit. ad Ciaconium.

ANNO 1655.

SEDENTE ALEXANDRO VII. PONTIFICE MAXIMO.

De

HIERONYMO FARNESIO S. R. E. CARDINALE.

LXVI.

HIERONYMUS Farnesius, Romanus, Marium Farnesium Laterae Ducem, & Camillam Lupi, utrosque longi sanguinis ac generis nobilitate claros, parentes habuit. Natus est in Terra Lateræ anno ab Orbe redempto 1599. pridie Calendas Octobris, die Divo Hieronymo, à quo nomem accepit, sacro. In copiosa admodùm familia nactus est fratres, ut foris bello strenuos, ita domi toga illustres: Sorores verò ut plurimùm austerioris instituti studio addictas, quas inter eminet Francisca à Jesu Maria; quæ sacrarum Virginum plantandis Cœnobijs, vitæ sanctimonia, omnibúsque severæ virtutis ornamentis, Orbi Christiano clara illuxit. Horum elogia Scriptores alij latè decantant. *Oritur ex familiâ, viris ac fœminis clarâ.*

Hieronymus primæ pueritiæ Fundamenta in domo paterna posuit, idoneis usus magistris, qui teneram ætatem in omne pietatis, mo-

Ejus egregia vitæ primordia.

rúmque decus efformarent. Rara jam tunc indoles, & ingenium eminere visum, quod olim ad publicam, privatámque sapientiam cum emolumento allaturus esset. Parmæ subinde in Nobilium Collegio politioribus literis imbutus, Philosophiæ operam dedit, anno suæ ætatis decimo septimo Thesibus Dialecticis omnium applausu publicè propugnatis. Decurso Philosophiæ stadio, ad graviora animum convertens, haustisque altiùs in præcipuis Italiæ Academijs Jurisprudentiæ fontibus, laureâque donatus, Romam evocatur. Ubi Pauli V. honorariis Cubicularijs, nec multò pòst utriusque Signaturæ Referendarijs adscriptus, primum ætatis vigorem duodecim eóque ampliùs annis in præclaro Ecclesiæ obsequio cum laude integritatis, famáque eruditionis viriliter transegit.

Pontificis Cubicularijs ac utriusq; Signaturæ Referendarijs adlegitur.

Urbanus VIII. meritorum atque virtutum æquissimus æstimator, Archiepiscopali Patracensi infula decorato Apostolici Nuncij munus ad Helvetios, & Rhætos anno 1639. demandavit. Quam provinciam tanto Religionis ac Reipublicæ bono ferè per quinquennium obivit, ut non minùs Pontificis gratiam, quàm Germaniæ populorum amorem sibi demereretur. Motos gravium dissidiorum fluctus Ecclesiasticos inter & sæculares composuit. Religiosas tam Virorum, quàm mulierum familias, ultro citróque, cùm licuit, æstivo tempore visitando, vel in disciplina monastica, quam castè sequi solent, animabat; vel collapsam summa dexteritate restaurare conabatur. Episcopatum Curiensem, in cujus perniciem Acatholici conspiraverant, jam propè, ob æs alienum, pessum euntem, salubribus Constitutionibus constabilivit, suæque dignitati ac decori restituit. Ecclesiæ pariter Sedunensi in patria Vallesiæ, diù Episcopo viduatæ, non parùm profuit; cùm longis itineribus eò contendens, non priùs inde recessit, quàm sopitis, quæ rei moram injecerant, litigijs, ac superatis difficultatibus, suum gregi Pastorem præfecerit. Utque susceptam ab omni parte absolveret visitationem, in altissimum quoque Jovis montem, qui Valesiam à Sabaudia discriminat, perpetua glacie ac nive rigentem, asperisque incinctum scopulis, Ministrorum Apostolicorum primus eniti non abstinuit; ibidémque loci Canonicos Regulares Ordinis S. Augustini, in rigidissima solitudine, hospitandis per triduum peregrinis, commorantes sua præsentia consolari.

Infulâ Patracensi donatus, Nuncius in Helvetiam ablegatur. Ubi multa præclarè operatur.

Curiensem Episcopatũ pessum euntem restituit.

Sedunensi Pastorem præficit.

Montem Jovis primus Nunciorum visitat.

Inter hæc perniciosissimo bello flagrabat Italia, finitimis Principibus in ditionem Ecclesiasticam irruptionem meditantibus: jussus est igitur Farnesius subsidiarium militem ab Helvetijs petere: qua in re sibi non defuit, sed eadem celeritate conscriptum, suppetias misit, qua promptitudine quævis Orthodoxa Respublica, (pro sua in sanctam Sedem veneratione) certabat, in Romani Pontificis securitatem, sanguinem vitámque ipsam profundere.

Pontifici intestino bello divexato suppetias mittit.

His præclarè gestis, sub initium anni 1644. Romam reversus, negotijs & consultationibus Episcoporum ac Regularium à secretis præfectus est. Sudavit in ejusmodi munere per integrum decennium; in eóque nihil priùs aut solemniùs habuit, quàm, accedente Patrum authoritate, Prælatorum in suis Diœcesibus, Ordinúmque Superiorũ dignitati prospicere, & præcipuè Sanctimonialium egestatem atque indigentiam opportunis remedijs sublevare; donec Innocentius X.

Romam redux, alijs Ecclesiæ muneribus cum emolumento fungitur.

Urbis

Urbis Gubernatorem renunciavit, Româ per ea tempora, solito magis, sontium infamia laborante. Nec defraudavit Principis mentem ac genium ullo pacto Hieronymus, severus non modò vitiorum, ac facinorosorum animadversor, sed Judicum quoque, Notariorum, Satellitum, ac Delatorum, qui officio suo abuterentur, inquisitor & punitor acerrimus, nihil tamen ut justitiæ, & æquitatis in se desiderari sit passus.

Urbi Gubernator præficitur, clarus justitia.

Duobus pòst annis cum dimidio, ab Alexandro VII. recèns assumpto, Pontificiæ domui Præfectus constituitur. Meruit hac occasione Christinam Sueciæ Reginam Romam primò venientem in Vaticano excipere: nec alijs vacavit curis, præter enim Palatij Apostolici negotia, pluribus Congregationibus assiduus aderat, nempe sacræ Visitationis, & super statu, ut vocant, *Regularium* deputatæ, utrique à Secretis; Signaturæ Sanctissimi, Sanctæ Inquisitionis, Rerum Consistorialium, Aquarum, Annonæ, Fabricæ &c. ut præteream quotidiana, eáque gravissima momenta, quæ sibi à Pontifice sub secretiori fiducia, examinanda committebantur. Nec tacebo insigne pietatis opus, ab eodem, dum hæc ageret, institutum; Puellarum scilicet scholas, in varias classes per Urbem dispositas, Matronis honestis hunc in finem pontificio ære conductis, quæ eas in lanificio, aliisque muliebribus exercitijs, præter pietatem erudirent: Pauperes enim adeò illi cordi fuêre, ut consuetas Palatij eleemosynas auxerit, & cùm urgeret inopia, suos ipse nummos larga manu dispensaret.

Sueciæ Reginam in Vaticano suscipit.

Scholas puellarum instituit. Publicas pauperum eleemosynas auget.

Talem ac tantum virum, omnibus numeris absolutum, idem tandem Alexander VII. in Purpuratorum Patrum consortium die 29. Aprilis Anni 1658. retulit, unáque simul Bononiæ de latere Legatum elegit. Creditam sibi legationem, non minùs arduam, quàm omnium judicio periculosam, pari fortuna ac virtute rexit, avaritiæ (raro exemplo) immunis à sordibus, ob tranquillitatem Provinciæ; annonam populis; justitiam cunctis Ordinibus æqua lance administratam. Urbem, quà portis ac mœnibus excitatis; quà vijs publico bono apertis, ac stratis; quà instaurato exornatóque Prætorio, magnificentiùs illustravit. Nobilissimum Sacellum à S. Carolo Borromæo affabrè olim constructum, longáque jam ætate lacerum; ruinosumque pristino decori reddidit. Aulam *Farnesiam* dictam, amplitudine, structura, & elegantia nulli secundam olim à Cardinali Morono Legato, Paulo III. (decretâ eidem statuâ) dicatam, varijs vivisque picturis, res, quæ Bononiæ memoratu dignæ acciderant, repræsentantibus, exornavit; nec non Moroni munificus æmulator, alteram & ipse benefactori suo Alexandro in aula contigua erexit. Nobiles, quos plerique flecti indociles malè arbitrantur, concordi animorum consensione sibi devinxit; amari æquè, ac timeri doctus. Illi enim non modò à privatis injurijs temperârunt, ne vel publicam turbârent pacem, vel paternum Legati amorem violârent; verùm etiam ubi equestres ludi, (quibus Bononienses, ut nemo nescit, cæteris nationibus longè præstant) exterorum Principum eò confluentium oblectationi instituendi essent, non labori, non copiosis sumptibus peper-

Cardinalis & Legatus Bononiensis creatur.

Bononiam ædificijs exornat.

Nobilitatem Bononiensem sibi obsequijs devincit.

In hospites largus, officiosus, ac liberalis.

cere. In hospites largus, officiosus, ac liberalis; & licèt privatæ œconomiæ utcunque tenax, cùm tamen ratio postularet, profusus, si non prodigus. Cardinales, Oratores, Principes, minorísque nominis Præsules, ampla magnificentia excepit, tractavítque. Comitem de Pennaranda Proregem Neapolitanum, uti & Cardinalem Landgravium Hassiæ Oratorem Cæsareum, numeroso comitatu eò transeuntes, regiè habuit; parique, si non majori, Parmæ & Mutinæ Duces atque Ducissas, honore affecit.

Functus hac legatione, alijs Ecclesiæ negotijs adhibetur.

Terminato legationis quadriennio, relictísque Bononiæ tot gloriosis rerum à se gestarum monumentis, sub annum 1662. ad Urbem reversus est. Illicò, Alexandro ita mandante, Fratrum Minorum S. Francisci, qui Capucini appellantur, apud Sanctam Sedem protectionem suscepit: nec multò pòst Flavij Cardinalis Chisij, Alexandri ex fratre nepotis, in Gallias Legati, vices egit; ejúsque nomine, dum abfuit, Signaturæ Præfecturam gessit, iterúmque ut Purpuratus, inter diversorum sacrorum Cœtuum Patres, ob eximiam pietatem, rerum peritiam, doctrinæque præstantiam, coöperatus est.

Ægrotans testamentū condit.

Pòst Alexandri VII. obitum, qui contigit 22. Maij Anno 1667. interfuit Comitijs Vaticanis; in quibus Julio Cardinali Rospigliosio ad Vaticani Principatûs culmen suffragatus, sensim deficere, viribúsque destitui cœpit. Quare condito, obsignatóque supremæ voluntatis suæ testamento, duo in templo Farnesiano Societatis JESU sacerdotia pro totidem sacrificijs in animæ suæ refrigerium quotidie offerendis; nec non in terra Lateræ Collegium sex Canonicorum ad eundem finem, aliáque ejusmodi pia legata, in Ecclesias & pauperes distribuenda, instituit. Ipse verò ad Calendas Martias anno nostræ salutis 1668. ad extrema deductus, susceptis devotissimè Ecclesiæ præsidijs, conformatóque ad DEI voluntatem sincerè animo, fatis cessit. Justis exequiarum eidem à Cardinalibus in dicto Societatis Templo persolutis, sepulchrum ut supremis tabulis mandaverat, ibidem habuit, in cujus plumbeo conditorio hæ notæ ad memoriam, non ad vanam gloriam incisæ leguntur.

Romæ piè decedit.

Ejus Epitaphium.

HIERONYMUS TIT. S. AGNETIS EXTRA MUROS
PRESBYTER CARDINALIS FARNESIUS ROMANUS.
VIXIT ANNOS LXVIII. MENSES IV. DIES XVIII.
OBIJT DIE XVIII. FEBR. ANNO MDC. LXVIII.

Ejus Elogium, seu brevis actionū descriptio.

Fuit vir ad omnia summa natus, exerto, vivido, capacique ingenio, communem ferè hominum conditionem supergressus. Ob tenuem valetudinem modicè, ac medicè plerumque vixit. Cibi viníque parcus, semel duntaxat in die ante Solis occasum vescebatur. Maturè quieti se dabat, summóque manu post brevem somnum surgebat è lecto, ut matutinas horas severioribus studijs elocaret. Rusticatione unicè delectabatur: hinc cœlo sereno adibat sæpiùs vineam in Janiculo propè Portam Aureliam à se concinnè, & eleganter fabricatam: vel si aliò deambulationes institueret,

ret, nunquam otiosus, sive enim cibum caperet, sive per suburbana instauraret animum, vel canonicas recitabat preces, vel causarum forensium, quæ agitabantur, seriem, vel historias, vel statis ferijs sacros sibi libros prælegendos curabat.

Vitæ integer, animi candorem, ac ingenuitatem à majoribus haustam, cum virtute & eximia pietate conjunxit, avarus sui ostentator. Perpetua in illo morum gravitas, frontisque castigatæ majestas; utque vulgaria ac humilia dedignatus, ita splendore natalium, longo rerum usu, elaborato judicio, profundaque sapientia stimulantibus, ad ardua semper & sublimia impellebatur. Cæterùm affabilis, comis, & officiosus erga exteros; candidi apertique pectoris, liberiùs animi sui sensa denudans, ut proinde plerique illius ut tectum agendi modum temerè sugillarint. Cum domesticis rara illi, nec nisi cum modesto supercilio familiaritas: sed nec in consanguinitate propinquos valdè propensus, atque tractabilis: quod quidem masculæ cordatæque naturæ imputandum. Utrámque fortunam ita in potestate habuit, ut licèt non sæpè, sed sæpissimè vehementiùs ageretur adversis (maximè verò quò minùs dignitatis, quàm seriùs assecutus est, portum attingeret) nulla tamen discrimina, nullique casus invictam robustámque animi constantiam frangerent: *ænei vir pectoris* eapropter à nonnullis vocatus.

Integritate vitæ, animique candore clarus.

In adversis constans, & magnanimus.

In jure dicendo nemo illo justitiam sanctiùs coluit; semper justus, semper incorruptus; litigantibus, causarumque Patronis sibi gratulantibus cùm adeundus esset, quòd non nescirent eadem promptitudine, qua æquitate unicuique jus suum tributum iri. Porrò in admittendis colloquijs facilis, à quibus nemo redux, cui non fecisset satis, innato quodam suavique risu sermonem condiente. Et ne deesset, quæ Ecclesiæ Principes potissimùm decet, prærogativa, benignum in pauperes (ut suprà dixi) largúmque se exhibuit, præcipuè verò post assecutam purpuram, ubi bonis ac redditibus auctior, statutis diebus prolixa in illos erogabat subsidia, indigæque viciniæ sine arbitris succurrebat. Horum suffragatione meritorum non defuêre, qui Hieronymum, defuncto Alexandro, animis votisque supremа felicitate dignum acclamârunt, prætertum tamen ab Electoribus, quòd timeretur odiolum novandis rebus imperium; sed hæc perperàm: *A Cardinalibus enim primi nominis accepimus*, inquit Oldoinus, *qui ejus partes tuebantur, ab ipso enixè fuisse rogatos, ne sui periculum facerent; se se tanto oneri valetudinis ergò, fractaq; ætatis imparem: superesse in sanctissima gravissimaq; corona Patres longo se intervallo eminentiores, quorum viribus, doctrinâ, atque prudentiâ, Ecclesia DEI regeretur.* Neque irritæ preces: nam de illo promovendo nulla penitùs in Comitijs mentio illata.

Æqui recti que tenax.

Liberalis in pauperes.

Non ambitiosus.

Cæterùm de Farnesiana gente nihil est, quod hìc addam, notissimum enim, à multis sæculis cùm bellica claritudine, tùm sacræ togæ splendore, inter antiquissimas Romanorum familias, postremam non censeri: nobísque pro coronide dixisse satis erit, Hieronymum gentilitijs lilijs, fama, nomine, rebus gestis celebrem,

Ultimus Farnesianæ gentis.

&

& undequaque magnum, Avorum suorum ceras ac titulos in se collectos, suæ gentis ultimum, tumulo cum gloria intulisse.

Agunt de eo præter Monumenta Farnesiana: Diplomata Pontificum Urbani VIII. & Alexandri VII. Augustinus Oldoinus in additionib. ad Ciac.

ANNO 1655.

SEDENTE ALEXANDRO VII. PONTIFICE MAXIMO.

De

ANTONIO BICHIO S. R. E. CARDINALE.

LXVII. ANTONIUS Bichius Patricius Senensis, natus in patria die 30. Maij anno salutis 1614. Firmanum Bichium, & Honoratam Mignanellam, ambos genere, pietate, ac opibus insignes, in parentes habuit: sed Bichiæ gentis decora plurimùm auxit Laura de Marsilijs, quæ post enixam ex Antonio Mignanello Antonij Matrem, secundis nuptijs Alexandrum VII. (magno reipublicæ Christianæ ornamento, parique emolumento) feliciter orbi peperit.

Laura de Marsilijs Bichiæ gentis decus.

Genitricis fœcunditate multos Antonius sortitus est fratres, inter quos clariores emerserunt Petrus Maria Episcopus Tudertinus vir magnæ virtutis, atque doctrinæ; & Joannes Ordinis Hierosolymitani Prior, qui Crucis insigne non solùm pontificiæ Classis præfecturæ; sed & Magni Ducis splendidissima legatione, aliisque virtutum monumentis condecoravit. Antonius verò, emensis studiorum curriculis, comitem se se junxit Fabio Chisio, Coloniam cum facultatibus Nuncij extraordinarij proficiscenti, qui plurimùm admiratus pulcherrimas ejus animi dotes, pectorisq; robur ad omnia adversa invictum, in partem laboris eum assumere, consiliáque cum eo agitare non erubuit. Quem ad quælibet magna natum animadvertens, non multò pòst in Belgium cum potestate Nuncij ab Urbano VIII. amandandum curavit: quo in munere quàm præclarè, quamque utiliter se se gesserit, & causa Ducis Lotharingiæ loquitur, & Jansenij Asseclæ testari possunt, quorum zizanijs extirpandis (ne in agro dominico impunè luxuriarent) omnem semper operam ac vigilantiam impendit.

Antonij fratres viri famâ celebres.

Nuncius in Belgium ablegatur.

Perfunctus laudabiliter Inter-Nuncij Ministerio, in præmium strenuè navatæ operæ Ecclesiam primò Montis Ilcini ab Innocentio X. (quin interim Urbano VIII. successit) gubernandam suscepit; tum, mortuo Innocentio, & ad Apostolatûs apicem Avunculo, sub Alexandri VII. nomine, evecto, Auximanum Episcopatum obtinuit: cujus in sollicitudine dum impensiùs laboraret, sacræ purpuræ honore, & Urbini legatione, multarúmque Congregationum consilijs unà cum patrocinio Carthusianæ Religionis exornari ab eodem Alexandro promeruit.

Auximianâ Infulâ, & purpurâ decoratur.

Hanc verò sibi commissam provinciam tanta administravit prudentia, mansuetudine, justitia, & integritate, ut nomen suum

non

non in tabulis lapideis, ſed in cordibus ſingulorum reliquerit inſculptum. Totus ſemper fuit in ſublevandis ære publico populis, in tranquillitate ubique tuenda, nullúsque malorum gloriari nunquam potuit, ſcelera ſua pretio redemiſſe. Piſauri portum, jam pridem alluvionum, & irati maris injuriâ navigijs imperviam, reſeravit; ſicarios innumeris homicidijs infames, publicæque tranquillitati infeſtos, ſuſtulit, atque repreſſit; cultum religionis neglectum reſtituit; vitia revectis virtutibus proſcripſit; leges Reipublicæ utiliſſimas condidit; Clerum populúmque exorbitantem ad honeſtatem reduxit. Quibus operibus viro Principe dignis luculenter admodùm oſtendit, ſe non propriæ, ſed ſubditorum ſemper conſuluiſſe utilitati, atque commodo. Sic parentis optimi titulo, omnium ſuffragijs, inſignitus, ad ſponſam ſuam, Eccleſiam Auximanam redijt poſt quinquennium, cujus in cultu quum vigilantiſſimi Paſtoris munere fungeretur, ſeptuageſimo ſeptimo ſuæ ætatis anno, Chriſti verò 1691. Calendis Februarij, ſummo totius diœceſis mœrore obijt Auximi.

Urbini legatione cum rerum incremento fungitur.

Subditorum, non suæ commoditatis ſtudioſus.

Moritur Auximi.

Scripſit plura: Orationes: myſtica: epiſtolas.
Edidit præclaras & utiles conſtitutiones pro diœceſi Auximana: quæ omnia in Archivio Gentis ſuæ aſſervantur.

Ejus ſcripta.

Agunt de eo Urbani VIII. Innocentij X. & Alexandri VIII. Epiſtolæ & Diplomata. Memoriæ temporum. Monumenta Vaticana, & Auximana. Oldoinus in additionib. ad Ciaconium.

ANNO 1655.

SEDENTE ALEXANDRO VII. PONTIFICE MAXIMO.

De

SFORTIA PALLAVICINO S. R. E. CARDINALE.

SFORTIA Pallavicinus ex illuſtri & antiquiſſima ſtirpe, pace belloque inclyta oriundus, Romæ natus eſt anno reſtau- LXVIII.
ratæ ſalutis 1607. die 28. Novembris patre Alexandro Pallavicino, matre Franciſca Sfortia. Is incomparabili ingenio DEI munere præditus, mirificam ab ineunte pueritia ad pietatem & literas indolem præſetulit. In literis quidem, ſtupentibus ipſis magiſtris; adeò ſuprà communem morem profecit, ut qua ætate ingenioſi adoleſcentuli adhuc hærent in Grammaticæ rudimentis, ipſe Philoſophiæ ac Theologiæ curſu feliciter confecto, utriuſque facultatis lauream incredibili conſenſu theatri, in quo diſputationes per biduum publicè habuit, ſit conſecutus. Neque enim in eo ingenij experimento, quaſi in ſcena quadam, more nobilium adoleſcentium, ambitioni parentum, vel Præceptoris vanitati litantium, alienam perſonam ſuſtinuit;

Incomparabili ingenio præditus, mirè in literis & pietate proficit.

Cu. 'octiſſimo . que congreditur, ſemper victor.

nuit; ſed more eruditorum pugilum ſtrictis armis de capite decertantium in arenam deſcendit, & clariſſimi cujusque Philoſophi, ac Theologi in univerſæ rei dimicationem venientis impetum tanta ingenij dexteritate, ac doctrinæ copia excepit, ut Joannis Pici Mirandulani, aliorumque celebris ingenij, ſed provectæ ætatis virorum, in re ſimili gloriam obruere ſit viſus; maneatque in præſens vulgata & illuſtris ejus facti memoria. Pari felicitate ac promptitudine Juris utriusque ſcientiam adeptus, in humanioribus quoque literis, & in omni liberali doctrina ita excelluit, ut Romanæ juventutis longè princeps, & eſſet, & haberetur: ſicuti teſtatus eſt delatus illi omnium calculo in prima adoleſcentia Principatûs Academiæ Humoriſtarum. Qui honos nonniſi viris firma jam ætate, & magna eruditionis, atque ingenij fama florentibus impertiri ſolet.

Princeps Humoriſtarum eradit.

Academia Humoriſtarum quæ?

Erat Humoriſtarum Academia Cœtus clarorum virorum, qui ſtatis diebus conveniebant in ædibus Mancinæ familiæ: eoque quaſi ad theatrales Muſarum ludos confluente erudita juventute, (Cardinalium, aliorumque procerum corona adſtante) in omni eloquentiæ genere, præſertim verò in declamando more veterum Sophiſtarum, atque in varijs poëmatibus latina fermè, aut Hetruſca lingua in orbem recitandis, ingenium exercentes, eruditionis ſuæ periculum faciebant. Quotannis autem vir aliquis authoritate, & literis eminens ſuffragijs eligebatur, qui Principis nomine eam quaſi Rempublicam regeret ad præſcriptum legum, quibus ea ſeptuaginta circiter abhinc annis inſtituta, ordinatáque fuerat. Ea in Palæſtra clariſſima quæque ſuperioris ſæculi lumina Guarinus, Cabrera, Marinus, Balducius, Teſtius, Ciampolus, Maſcardus, Querengius, Aleander, Holſtenius, Alatius, & quamplures alij magna cum Romani atque Italici nominis gloria floruerunt. Quæ indicare hac occaſione viſum fuit, ne tantæ Academiæ nomen, fama, atque fortuna poſteros aliquando lateat: ſicuti nos Romanarum antiquitatum multa laterent, niſi neglecta à Latinis, Græci Scriptores Diodorus, Plutarchus, Herodianus, & alij gentibus ſuis noſcenda tradidiſſent. Jam pridem enim langueſcentibus ingenijs, & favore Mœcenatum obmutuit, exigua ſpe reſurgendi.

Humoriſtæ præcipui.

Per id tempus ad Urbem venit Fabius Ghiſius, qui deinde ſuorum intuitu meritorum ad Pontificatum maximum evectus, Alexander dictus eſt Septimus. Eum Sfortia noſter, Virgilij Malvetij avunculi ſui commendatione cognitum, probatúmque ſibi intima familiaritate copulavit, & in Academiam cooptatum, ad honoratiſſimi cujusque Romanæ aulæ Principis, atque ad ipſius Urbani VIII. benevolentiam, (qua ipſe in primis florebat) introduxit. Eáque re jacta quodammodo ſunt Fabij fortunæ fundamenta. Magis tamen ingenium, moréſque Fabij, quàm doctrinam probabat; cùm in hac authoritatem ſequeretur Joannis Ciampoli eidem Urbano ab epiſtolis, quem ſibi nonnulli paterni amici quaſi Principem ingeniorum colendum ſequendúmque propoſuerant, quique, ut erat magni quidem & admirabilis,

Fabium Chiſium ſibi familiaritate junget. Ejuſq; mores, nõ doctrinam probat.

Joanni Ciampolo adhæret.

bilis, sed ambitiosi præcipitísque ingenij, atrox & apertum Peripateticæ Philosophiæ bellum indixerat. *Id de se ipso candidè confitentem Sfortiam jam natu grandem audivimus* (inquit hoc loco Oldoinus) *affirmantémque, se, ubi primùm ad robustiorem ætatem pervenit, explosis Novatorum opinionibus, cum Aristotele in gratiam rediisse.* Verùm cujus exoticam doctrinam aliena facilitate secutus fuerat, coactus posteà est constantiâ suâ etiam sequi fortunam. Cùm enim Ciampolus ob nimis liberam vitæ consuetudinem, & ob elationem quandam animi non ferendam, è benevolentia Urbani Principis, qui eum in oculis planè ferebat, excidisset; amplissimóque munere & palatio depulsus, in magna solitudine (dilabentibus subitò amicis) atque in luctu jaceret, Sfortia, qui ad virtutem referret omnia, essetque non minùs animo ad agendum, quàm ingenio ad speculandum erecto & excelso, Amicum in tanta, tamque deplorata calamitate non deseruit. Eum frequenter invisere, solari, amplecti; operam illi suam ac fortunas ultrò offerre solemne habuit. Maluitque Principis gratiæ (quod fore haud dubiè prævidebat) jacturam facere, quàm amico in squallore luctanti; officio deesse.

Eundem Aulâ pontificiâ ejectum non deserit.

Quare non leviter erga ipsum quoque refrigerato Pontificis animo, ut locum fortunæ daret, Ciampolum secutus aulâ & Curiâ Romanâ spontè excessit, causisque in foro agitandis aliquamdiu non segnem operam impendit. Verùm posteà pertæsus id vitæ genus, cui parum quietis ad studia solida, minùs gloriæ ad famam inesset; ac saturitate quadam rerum humanarum, quas tam fluxas, atque inanes expertus fuisset, ductus, certius ad felicitatem iter insistere decrevit. Itaque contemptis variantis fortunæ ludicris; mundóque exjens, die 21. Julij anno 1637. almæ Societati JESU nomen dedit, attonitâ ad inopinatum rei eventum totâ aulâ, & Urbe Romanâ. Societatem ingressus totum se literarum, virtutis, ac pietatis studijs addixit. Tum posito ritè tyrocinio Philosophiam ac Theologiam, mox ut domum probationis egressus est, inaudito hactenus exemplo, publicè docuit, eodemque tempore multa in vario disciplinarum genere (ut erat ferè in omnibus impensè doctus) monumenta edidit sanè præclara. In his lucubrationem in Primam Secundæ sancti Thomæ Aquinatis: Breviarium Theologicarum quæstionum, quas in Collegio Romano dictaverat: Vindicias Societatis JESU: Dialogum de Bono Italicâ linguâ, quem posteà auctum latinè ipsemet vertit, exemplo Petri Bembi in Historia Veneta, & Joannis Casæ in libro de Communibus Officijs, ne perperam ab alio, minúsque ingenuè verteretur.

Aulâ & ipse excedit, agitq; Causidicum.

Societati JESU adscribitur.

Philosophiâ & Theologiam profitetur.

Plura ingenij monumenta edit.

Scripsit etiam Italicè Hermenegildi Tragœdiam cum doctissima dissertatione de hoc Poëseos genere: Librum de stylo, & alia quædam, ut ad calcem vitæ dicturi sumus, quibus quodammodo prolusit Historiæ Concilij Tridentini. In hanc enim provinciam publica sibi auctoritate demandatam (in qua Sacrosancti illius Concilij auctoritas, & sanctæ Sedis dignitas agebatur) omnes ingenij, atque eruditionis suæ nervos contulit. Ejus scribendæ causa hæc fuit.

Petrus Soavius Concilij Tridentini acta corrumpit.

Petrus Soavius Polanus (vel quicunque is fuit) homo nefarius, & Romanæ Ecclesiæ perduellis quamplurimis fabulis, mendacijsque Concilij Acta corruperat, edito Volumine linguâ Italicâ, eo artificio (ut erat callido versutóque ingenio, nec mediocriter erudito) ut facilè imposuerit viris etiam non indoctis. Quod malum cùm in magnum animarum discrimen: & Sedis Apostolicæ dedecus latiùs in dies serperet, ejus remedium non neglexêre summi Pontifices, strenuo quovis superioris ætatis homine ad publicæ causæ defensionem excitato. Verùm cùm ad id summa & multiplici doctrina, excellenti ingenio, ac tum in disputando tum in scribendo exercitato, singulari prætereà rerum civilium, ac publicarum prudentia & cognitione opus esset, frustrà eo in stadio quamplures clari nominis viri desudârunt. Quamobrem cùm triginta jam fermè annos ea pestis impunè grassaretur; opus planè desperatum haberi vulgò cœperat; idque Apostolicæ Sedis hostes (qui multi etiam in Urbe esse solent) non hominum, sed causæ infirmitati tribuebant. Sfortia unus omnium visus est ad vindicandam existimationem Romani nominis maximè idoneus, cùm omnia in eo summa essent vel ingenii, vel doctrinæ, vel judicij, vel prudentiæ subsidia, quasi ejus virtuti tanti confecti belli gloriam fata servâssent.

Historiam Concilij Tridentini, in 24. Libros divisam, conscribit; quo luculento opere Petrum Soävium impostorem jugulavit.

Neque is fefellit publicam expectationem. Relicto enim omni alio studio, è Gymnasio Romano, ubi profitebatur, secessit in Domum Quirinalem suæ Sodalitatis; ibique innumeris Scriptorum monumentis cùm publicis, tùm privatis incredibili celeritate discussis (habebat enim ad manum omnia partim à Principibus viris, partim à Doctoribus, alijsque, tanquam ad commune extinguendum incendium accurrentibus, suppeditata) Opus pondere & mole rerum maximum, in XXIV. libros divisum, non toto triennio absolvit; tanta cum omnium approbatione, ut nemo meminerit, parem cuiquam mortalium adhuc viventi gloriam obtigisse. Eam tamen Historiam non desunt, qui multis in rebus (non magni tamen momenti) reprehendant: Quæ nobis, utcunque sint, neque affirmare, neque refellere in animo est; ipse quidem, ut erat ingenio styloque promptus, facilè omnia, & cum nervo diluebat. Duo sanè in confesso sunt apud omnes (nisi aliquos fortasè cæcum & pertinax in Romanam Ecclesiam ipsumque Sfortiam odium transversos agat) primum, quod caput est, feliciter cum hoste debellatum esse; & Concilium Tridentinum à perditissimi impostoris calumnijs, erutâ & in lucem prolatâ veritate, egregiè vindicatum. Alterum, vix ullum clarissimorum Scriptorum monumentum hucusque editum cum his Sfortiæ libris, vel doctrinæ varietate & copia; vel elegantia luminibusque orationis; vel cognitione rerum maximarum, posse conferri.

Alexandro VII. gratissimus exstit.

Illustravit ejus operis editio initia Pontificatûs Alexandri VII. apud quem tanto erat Sfortia in honore & pretio ob veterem amicitiam, mutua admiratione virtutis, & paribus in utraque for-

fortuna officiis constitutam, confirmatámque; nihil ut majoris momenti domi forisque sine ejus consilio deliberaret. Unde magni ad eum fiebant hominum concursus, patrocinium & favorem captantium: quos tamen ipse neque lactabat spe inani; neque facilè sine delectu admittebat: cùm sæpè diceret; se, ex quo illuxissent Nonæ Aprilis anni 1655. (qua die Alexander renuntiatus fuerat Pontifex) cum paucissimis mortalium amicitiam contraxisse, quòd omnes fortuna sua suspectos sibi faceret.

Ab eodem purpurâ ornatur: at præcipuis Patrum Cœtibus adscribitur.

Eum Alexander Pontifex maximis meritis & virtutibus fulgentem, die 10. Novembris anno salutis 1659. Presbyterum Cardinalem creavit Tituli S. Susannæ, quem Titulum progressu temporis cum alio S. Salvatoris in Lauro, annuente Pontifice, commutavit. Insignioribus pariter eundem Congregationibus idem adscripsit Alexander, sacræ videlicet Inquisitionis, Concilij Tridentini, Immunitatis Ecclesiasticæ, Examinis Episcoporum, Visitationis &c. In omni præterea magis arduo rei Christianæ negotio, ejus ope, opera, ingenio, & consilio utebatur; nullaque de rebus fidei controversia incidebat, in qua non ad eum, quasi ad Oraculum sciscitandum iretur. Quamvis enim esset ex Ordine partium studijs implicato, ab omni tamen suspicione affectûs procul aberat, tum propter excellentem quandam naturam, inquirendæ veritati, & Ecclesiæ juvandæ unicè addictam; tum quia Sodalitatis quidem suæ instituta Religiosè observabat; adeò ut ne Cardinalis quidem ab eis vel latum unguem unquam discesserit, Sodalium verò, sicut & aliorum placita, nisi palpabili veritate niterentur, non probabat.

Ab omnibus velut Oraculum aditur.

Ejus sententiæ omnibus probantur.

Porrò cùm sententiam in Patrum consessu diceret, omnes ab ejus ore immoti pendebant, fatebantúrque ij quoque, qui ipsius gloriæ infensi erant, divinam quandam illi copiam & vim inesse, neque Apostolicam Sedem, & Purpuratorum Senatum, si loqui possent, aliâ quàm Sfortiæ linguâ locuturos. Honorem purpuræ non solùm non appetijt, sed delatum, tanquam saluti & tranquillitati suæ incommodum, multis cum lachrymis sæpiùs est deprecatus; neque nisi suprema auctoritate compulsus acquievit. Noluit tamen quicquam de prioris vitæ consuetudine immutare, libenter, si licuisset, in cubiculo Domus Probationis, ubi eum tanta dignitas adepta est invitum, remansurus. Solebátque per jocum dicere apud amicos: unum se ex Cardinalatu fructum cepisse; quòd jam liberè posset per hyemen ad caminum accedere: quod inter Jesuitas rarò licebat.

Honorum Contemptor eximius.

Literatorum cultor & fautor.

In amicitijs colendis fide & constantia, supra veterum heroum exempla, claruit. Viros doctos singulari benevolentia prosequebatur, & omni officio juvabat, aliquot eorum quotidie ad eruditas deambulationes invitans. Eos autem quotannis die Alexandri natali excipiebat splendido, lautóque convivio: cui ipse ne interesset otiosus (semel enim tantùm in dies singulos, & summa quidem frugalitate cibum ad solis occasum sumebat) lepidis sermonibus condiebat, exquisitam semper eruditionem atque doctrinam redolentibus. Tanta enim erat ingenij dexteritate ac perspicacia, ut de rebus quoque vulgaribus familiariter colloquens, & acutè

Sobrius ac festivus ad mensam.

ſemper aliquid diceret, & magnificè (vel jocabundus) philoſopharetur.

Vitæ innocentiâ florens, collapſam ſui ſæculi diſciplinam deflet, conſcriptâ eum in finem paulò ante mortẽ eruditâ Oratione ad Cardinales in Comitijs ſacris adunatos.

Vitæ innocentia, puritate, & pietate fuit eximia planéque admirabili. Tanto verò Sedis Apoſtolicæ, reíque Chriſtianæ ſtudio incenſus, ut temperare ſibi non poſſet, quin defleret ſæpiùs collapſam ſui ſæculi diſciplinam: multa in hanc ſententiam ex antiqua Hiſtoria proferens, in eo præſertim, quod pertinet ad tuendam Sacerdotij dignitatem, & ad rectam bonorum Eccleſiæ adminiſtrationem. Quam profectò uti præcipuam labantis Reipublicæ peſtem inſectatus eſt etiam mortuus, vulgata poſt ejus obitum Oratione, quam Patres Societatis lectulo aſſidentes ex ore morientis excerpſerant. In qua quidem de hujus vitæ inconſtantia, de futuræ æternitate, de miſero Chriſtianæ Eccleſiæ ſtatu, de ſua in Apoſtolicam Sedem filiali obſervantia, multa præfatus, ſacrum Cardinalium Collegium, vaticana tum comitia ingreſſum, pluribus rogabat, obſecrabatque: ut ſi ſe ipſos, ſi Rempublicam ſalvam vellent, eum Pontificem renuntiarent, quem vera virtus, & multis ſpectata documentis vitæ probitas, non Principum favor, & conciliata ambitu gratia, commendaret. Se quidem brevi ſiſtendum ad ſupremi Tribunal Judicis, Cardinalatus ſui muneri deeſſe in re tantâ, vel extremo illo tempore, noluiſſe.

Romæ è vita migrat.

E vivis abijt Romæ die 5. Junij anno æræ Chriſtianæ 1667. Sede pontificia ex obitu Alexandri VII. vacante, quum Cardinales in Comitijs novo creando Pontifici operam darent. Ejus cadaver in Domo Probationis Divo Andreæ ſacra, quam in ſupremis tabulis ex aſſe hæredem ſcripſit, ſub hac Epigraphe tumulatum jacet:

D. O. M.

Ejus Epitaphium.

SFORTIÆ PALLAVICINO E SOCIETATE JESU
S.R.E. PRESB. CARDINALI TIT. S. SALVATORIS
IN LAURO
DOMUS HÆC PROBATIONIS HÆRES M. P.
OBIIT NONIS JUNII ANNO REP. SAL. M. DC. LXVII.
ÆTATIS SUÆ LX.

Alia ejus ſcripta.

Præter Lucubrationes, quas ſuprà nominavimus, ſcripſit etiam Italicè Libellum de Chriſtiana Perfectione, Latinè poſteà verſum.

Opus item de Divina Providentia.
Vitam Alexandri VII. P. M.
Volumen Literarum Italicarum.
Et alia, quæ m. ss. habentur.

Ejus memoriam Agunt Laurentius Craſſus in Elogiis Virorum Literatorum. Philippus Alegambe in Bibliotheca Soc. JESU. Auguſtinus Oldoinus in addit. ad Ciaconium. Ludovicus Morerius in Diction. Hiſtorico Magno. & alii.

ANNO

ANNO 1655.

SEDENTE ALEXANDRO VII. PONTIFICE MAXIMO.

De

VOLUMNIO BANDINELLO S. R. E. CARDINALE.

LXIX.

VOLUMNIUS Bandinellus nobilis Senensis (ex qua Familia Rolandus olim Bandinellus S.R.E. Presbyter Cardinalis Tituli S. Marci, qui anno 1159. Romanus Pontifex salutatus, dictus est Alexander III. emanavit) pietate, & litteris clarus uxorem duxit in patria, ex qua nonnullos filios ac filias, omnes virtutibus illustres, susceperat.

Nascitur ex antiqua Bandinellorum Familia.

Vixit diù in Aula Magni Ducis Hetruriæ, honestissimus, spectatissimus, omnibus charus & jucundus. Arctissimo hunc amicitiæ vinculo ob mores probatissimos complexus fuerat Fabius Cardinalis Chisius, qui renuntiatus Pontifex Volumnium amicum intimum, jam viduum agentem, sexagenario majorem ex aula Florentina in Pontificiam advocavit. *Fuerat enim Volumnio puero pro lacte pietas* (sunt verba Oldoini) *adolescenti pro delicijs; viro pro cibo; seni pro solatio; omni ætate pro thesauro bonorum omnium: ideò & Hetruria Ducibus, & Alexandro Pontifici semper gratissimus.*

Ob probatissimos mores Ducibus Hetruriæ, ac Alexandro VII. gratissimus.

Præfuit primò Præfectus Cubiculo pontificio, deinde Patriarcha Constantinopolitanæ Cathedræ, & Oeconomus Palatio Apostolico. His magna integritate & fide functus muneribus, Presbyteris Cardinalibus cum Titulo Equitij adscribitur, retentâ ad breve tempus Præfecturâ sacri palatij. Legatur postmodùm in Æmiliam, quam Provinciam triennio sanctissimè rexit, homo natura, consuetudine, & disciplina lenissimus; prudentia, Religione, & doctrina singulari. Perfunctus hac legatione Romam reversus, senectutem ultimam in pijs humanarum, divinarúmque commentationibus transegit: superstes tamen ipsi Alexandro Pontifici per aliquot dies fuit; obiítque sancto fine, dum Cardinales Comitia agerent in Vaticano, die 5. Mensis Junij anno nostræ salutis 1667. conditus in Basilica Lateranensi in monumento marmoreo, quod vivens suæ mortalitatis memor sibi paraverat ad pedes Alexandri III. Romani quondam Pontificis.

Varijs dignitatibus, ac purpurâ ornatur.

Æmiliam Legatus triennio regit.

Beato fine quiescit.

Ejus mentionem faciunt Philomathi Musæ Juveniles. Andreas Rossottus Monachus Cisterciensis in Volumine prænotato Axiomata sacra. *Augustinus Oldoinus in addit. ad Ciac.*

ANNO

ANNO 1655.

SEDENTE ALEXANDRO VII. PONTIFICE MAXIMO.

De

FRANCISCO GUILLELMO A WARTEMBERG S. R. E. CARDINALE.

LXX. *E Bavariæ Ducibus oriundus.* FRANCISCUS Guillelmus Ferdinandi Bavariæ Ducis Filius in lucem editus Monachij anno salutis 1593. illicò Comes à Wartemberg declaratur. Vix octavum ætatis attigerat annum, quando Ingolstadium ad prima studia missus, in Convictu S. Ignatij Episcopi & Martyris sub cura Patrum Societatis JESU initium fecit. Adhuc puer, animo ad statum Ecclesiasticum adjecto, primâ tonsurâ initiatus celeberrimæ Ecclesiæ Collegiatæ Beatæ Virginis Oettingensis Præpositus datur; mansitque Ingolstadij usque ad annum 1608. Quo anno cursu Dialecticæ cum plausu confecto, & parente Ferdinando vitâ functo, Præpositus Monacensis electus Romam se contulit ad Collegium Germanicum & Hungaricum; ibique duobus primis annis Physicæ ac Metaphysicæ, quatuor sequentibus sacræ Theologiæ & Jurisprudentiæ operam dedit.

Romæ in Collegio Germanico studiis Philosophicis ac Theologicis vacat.

Variis in Germania Sacerdotiis præficitur. Absolutis Romæ gravioribus disciplinis, à Serenissimo Maximiliano Bavariæ Duce & Electore Imperij in Germaniam revocatus, fit Præses Consilii Electoralis, & Canonicus Ratisponensis. Anno salutis 1617. Paulus V. Pontifex maximus eundem urgentibus meritis Præpositum Cathedralis Ecclesiæ Ratisponensis, & Canonicum Frisingensem constituit.

Cardinali Zollerensi Romam evocato, in dignitatibus succedit. Cùm autem Itelius Fridericus Comes à Zolleren (qui novem annis Serenissimi Coloniensis Electoris Ferdinandi Bavariæ Ducis Moderator fuerat consiliorum, ac totius aulæ Præfectus, nec non Director in Episcopatibus Leodiensi, Monasteriensi, Paderbornensi, Hildesiensi, aliisque Principatibus) à Paulo V. ad purpuram assumptus, anno 1621. Romam recessisset, (uti lib. V. n. 97. in ejus vita commemoravimus) Franciscus Guillelmus in ejus locum Monachio evocatus, suffectusque eidem in omnibus officijs, dignitatibus, ac titulis successit. Quare unà cum Electore Coloniensi ad Comitia Ratisponensia profectus, tractatibus ibidem omnibus, nomine dicti Electoris, interfuit, ac translationem Electoratûs in Bavarum factam, velut Catholicis propitiam, toto pectore procuravit.

Renovati in Conventu Augustano fœderis Catholicorum auctor est. Anno 1624. ab eodem Coloniensi Electore Legatus ad magnum illum Conventum, Augustæ Vindelicorum celebratum, destinatus, renovati inter Catholicos fœderis adversùs hæterodoxos præcipuus author, & promotor extitit.

Defuncto sub annum 1625. Cardinali Zolleriano Episcopo Osna-

Osnabrugensi, à Capitulo Franciscus Guillelmus absens Successor postulatus, confirmationem ab Urbano VIII. & regalia à Ferdinando II. Cæsare obtinuit. Verùm à civibus nova molientibus, & à rebellibus subditis rejectus, Danique collusoris auxilio in exilium actus, cùm loca interim omnia perduelles hostiliter occupassent; ipse Catholicorum armis suffultus, expugnato Winbruggensi oppido, munitissimam arcem Reckenbergensem ejectis hostibus recuperavit, atque adeò armata manu possessionem sui Episcopatus adiit. Reliqua deinde munitiora loca ab Hostibus infessa iisdem fidelium armis expugnavit, ipsámque civitatem Osnabrugensem obsidione arctatam ad deditionem coëgit. Qua in fidem recepta, cum Danis rebellium fautoribus congressus, deletis eorum septem millibus, ac reliquis in fugam conjectis, universum Episcopatum ab hostibus simul ac rebellibus liberavit. Solemni ac nunquam viso triumpho receptus, possessionem iniit victor ac Præsul; statimque suscepto à subditis fidei Sacramento, rebúsque cùm sacris, tum profanis ex æquo ordinatis, Patribus de observantia S. Francisci Cœnobium ante 88. annos ab hæreticis ablatum restituit; Patrum Societatis Domum, cujus fundationem Cardinalis Zollerianus meditabatur, perfecit; Ecclesias Parœciales duas insignes Catholicis ad usum attribuit; novam arcem S. Petri propè civitatem pro sua successorúmque residentia erexit, eandémque vallis & aggeribus egregiè munitam, tormentis æneis, præsidio ac commeatu, aliisque ad defensionem necessariis instruxit. Visitationem per totam Diœcesim instituit; Ministris hæreticorum ejectis, Sacerdotes ad disseminandum Dei verbum substituit; Collegiatas Ecclesias, Monasteria, Templa, & oratoria ab hæreticis diruta, & profanata restauravit; Calendarium Gregorianum cum cantu, Breviario, ac cœremoniis Ecclesiæ Romanæ introduxit; & Concilii Tridentini Canones, decreta, ac statuta, à Prædecessore promulgata sub censuris servari jussit. Synodos duas Anno 1625. ad Cleri populíque reformationem celebravit; homagium à subditis recepit; infeudationem Vasallorum fecit; Conventum cum suis Statibus indixit.

Episcopus Osnabrugensis nominatus, possessionem armatus, devictis hostibus, adit.

Danorum 7000. cæsis, Episcopatū in libertatē asserit.

Suscepto à subditis fidei Sacramento, totam Diœcesim ab erroribus repurgat, sacra ordinat, munit ac in fide confirmat.

Inter hæc à Friderico Electore Coloniensi evocatus, cùm illo in Bavariam ad publica negotia ivit: qua occasione Meppenæ residentiam pro Patribus Soc. Jesu confirmavit. In principio verò anni 1629. à Ferdinando II. Imp. constitutus executor Cæsarei Edicti recuperandorum bonorum Ecclesiasticorum per circulum Saxonicum inferiorem ad Episcopatum se suum transtulit, suísque magnis sumptibus, & itinerationibus non sine capitis periculo obitis, pium Cæsaris votum adimplens, centum quadraginta sex Ecclesias Archiepiscopales, Cathedrales, Collegiatas, Abbatiales, & Claustrales (exceptis Parœcialibus quamplurimis) Catholicis restituit. Nova etiam Monasteria pro viris Religiosis, & Collegia pro Patribus Soc. Jesu (approbantibus Urbano VIII. & Ferdinando Cæsare) condidit. Eodem tempore Urbanus alios duos Episcopatus Mindensem videlicet, & Verdensem, petente Ferdinando, eidem contulit; electúsque est paulò pòst etiam Præpositus, & Archidiaconus Ecclesiæ Bonnensis.

Edicti Cæsarei in favorem Catholicorum emanati Executor, centum quadraginta sex Ecclesias Orthodoxis restituit.

Episcopus Verdensis, & Mindensis creatur.

Mm m   Statim

Statim atque renuntiatus est Episcopus Verdensis, Religionis zelo æstuans, Synodum à sexaginta ampliùs annis intermissam celebravit, saluberrimáque decreta, fidem & mores Clericorum concernentia edidit. Cúmque Cathedralem Ecclesiam sæpiùs ab hæreticis pollutam ad avitam Catholicorum formam reducere curaret, in translatione perantiqui Tabernaculi, ex lapide artificiosè elaborati, invenit corpora nonnullorum Sanctorum Episcoporum Verdensium, multis retrò sæculis ibidem reconditorum, videlicet SS. Siviberti, Tanij, Uvatti, Nortglæ, Zetilij, Havuti, Hilulphi, Corbylæ; quæ honorificè in eadem Ecclesia publicæ venerationi exposuit: in qua Basilica licèt ab anno 1578. usque ad annum 1630. nullum fuisset exercitium Catholicum, urbsque illa octies intermedio eo tempore tum à Catholicorum tum ab Hæreticorum exercitu occupatu fuisset, attamen in memorato Tabernaculo reperta est Hostia una magna, & in pixide argentea tres aliæ minores, integræ nullâque ex parte læsæ; è contra in pixide alia plures aliæ minores non consecratæ vermibus ac tineis scatentes. Quæ res haud miraculo caruit. Cùm autem in tota Diœcesi Verdensi nullum offendisset Sacerdotem Catholicum, ac tres tantùm Orthodoxos in ipsa civitate, duodecim ex diversis regionibus evocavit Sacerdotes doctrina ac pietate præstantes, eo fine, ut divinum officium quot diebus in Ecclesia Cathedrali more majorum perficerent. Religiosos etiam viros ad erudiendam in fide plebem suis sumptibus ad Parœcias destinavit; Verdæ Residentiam pro Patribus Societatis, & Cœnobium pro Franciscanis de observantia erexit: In omnibus verò Synodis, quas sæpiùs convocavit, Concilium Tridentinum, Breviarium, Missale, Cœremoniásque Ecclesiæ Romanæ, atque Calendarium Gregorianum, præter alia saluberrima statuta promulgata, introduxit. Porrò Seminaria Clericorum Duo ad Saxonicam missionem & propagandam fidem opportuna instituit. Academiam Queckerbrugensem nongentis abhinc annis à Carolo Magno erectam, sed tractu temporis collapsam atque intermortuam, resuscitavit pristinóque splendori magnis suis impensis restituit. Ut autem Academiam juvenes undique acciti frequentarent, Professorum Domos & stipendia ampliavit, annuísque redditibus auxit. Hos præclaros Episcopi conatus maximè juvit Urbanus VIII. qui quatuor Cœnobia, annuis proventibus & fortunis opulenta, ab Hæreticorum manibus vindicata, Francisco nostro Guillelmo ad pietatis opera, quæ inceperat, perficienda tradidit. Idem Urbanus Apostolicum hunc virum, Vicarium constituit Ecclesiæ Romanæ ad partes Septentrionales Bremenses. Eundem Elector Coloniensis Plenipotentiarium misit ad reformandum, & recuperandum Episcopatum Hildemiensem, cujus maximam partem à centum triginta duobus annis Duces Brunsuicenses injustè detinuerant. In hoc statim Synodum ad reparationem rerum Ecclesiasticarum congregavit; Monasteria varijs Ordinibus utriusque sexus restituit; impurorum dogmatum Præcones ejecit; pollutas eorum Ecclesias reconciliavit; homagium à rebelli civitate recepit; temerè obnitentes pœnis, exilio, & proscriptionibus affecit; omniáque jura in Ecclesiæ Catholicæ commodum & propagationem confirmavit.

Corpora Sanctorum Episcoporũ Verdensium inventa publicæ fideliũ venerationi exponit.

Hostiæ plures consecratæ à multis annis integræ repertæ.

In Diœcesim Verdensem Sacerdotes, viros item Religiosos, ac Ritum Romanum introducit.

Academiam Queckerburgensem restituit.

Episcopatũ Hildemiensem recuperat, ac in Ordinem redigit.

Anno

Anno 1632. Osnabrugensem Synodum in eundem finem adunavit; uti etiam sequenti Anno aliam. Novum Templum suo ære in honorem S. Ignatii Loyolæ erectum, præsentibus tribus Episcopis, & duodecim Abbatibus infulatis solemni pompa sacrum fecit. Utque jus Canonicum in Academia Osnabrugensi publicè doceretur, ab Urbano VIII. specialem facultatem obtinuit, & præbendam pro Doctore jus illud interpretante.

Templum D. Ignatio Loyolæ ad honorem erigit, ac consecrat.

Anno Christi 1636. ad Comitia Ratisponensia, rei Christianæ profuturus, iterum se contulit. Electioni Ferdinandi III. in Regem Romanorum suo suffragio interfuit; & coronationi Reginæ Romanorum Mariæ Hispanicæ adstitit. Inter hæc consecratus ab Alberto Episcopo Ratisponensi Sacerdos, & à Nuntio Apostolico Episcopus, primam immortali Deo hostiam incredibili pompa & apparatu Ratisponæ, præsentibus Rege & Regina Romanorum, litavit. Inde digressus Widenburgum, sex ibidem Scholis humanioribus pro erudienda juventute institutis, militem copiosum suis sumptibus adversus hæreticos conscripsit; signísque feliciter cum hoste potentissimo collatis, Episcopatus Mindensem, Osnabrugensem, & Verdensem, quos hæretici, in ejus absentia, vi & armis non sine perfidia occupaverant, fusis eorum agminibus recuperavit.

Ferdinando III. ad coronam suffragatur.
Primam hostiam Deo litat.
Widenburgi Scholas erigit.
Hostes profligat.

Tot procellis ac seditionibus agitatus, anno salutis 1640. lethalem in morbum incidit, quo ingravescente, quum medici nihil proficientibus remediis desperarent, planéque conclamatam salutem edicerent; ipse animo erectus, voto ad Lauretanam Virginem emisso, per somnium de salute admonitus convaluit. Mense igitur Aprili anni sequentis, vota Deiparæ facta soluturus, Lauretum cum munere perrexit: Inde Romam, evocante Urbano, ad Limina Principum Apostolorum visitanda transivit. Roma & Pontifice valere jussis, urgente Cæsare ad Comitia imperij publica Ratisponam remeavit: ubi præsente Ferdinando III. Imp. Ecclesiæ suæ Mindensis bona ab hæreticis injustè ablata repetijt, ac recuperavit. Terminatis Comitijs, ab Episcopo Ratisponensi & Capitulo universo Coädjutor cum spe successionis postulatur, quam postulationem, uti æquam & fidelibus populis commodam, profuturámque Urbanus Pontifex misso diplomate anno 1641. confirmavit. Tum Legatus ac Plenipotentiarius ab Electore Coloniensi mittitur ad Tractatus pacis generalis, quos ut Princeps Imperij ratione Ecclesiarum suarum etiam adire statuerat. Augustanus, Eistettensis, Curiensis, Ratisponensis, Corbiensis, Episcopi ac Principes Imperij suas eidem partes plenissimè commiserunt: Spatio annorum quinque tum proprias, tum alienas causas ea fide, industria, ac prudentia peregit, ut per omnes Christiani Orbis provincias Francisci Guillelmi nomen inclaruerit; ipsíque Hæreticorum Principum Legati morum suavitatem & elegantiam, rerum gerendarum usum, vitæ sanctimoniam, & Zelum Domûs Dei admirati, summis laudibus extulerint. Omne verò illius studium in eo erat, ut & pax cujuslibet juribus commensurata componeretur, & nihil de Ecclesiæ immunitatibus atque auctoritate, hæreticorum perfidiâ, imminueretur. Qua occasione intimam familiaritatem cum Fabio

Ægrotans miraculo convalescit.
Lauretum ac Romam proficiscitur.
Coädjutor Ecclesiæ Ratispon. designatur.
Ad Tractatus pacis cum emolumento ablegatur.

Chisio (posteà sub Alexandri VII. nomine ad summum Sacerdotium evecto) contraxit.

Episcopus Ratispon. electus, diœcesim in ordinem redigit. Inter hæc defuncto sub annum Christi 1649. mense Aprili Alberto Episcopo Ratisponensi possessionem viduati Episcopatus per deputatos Legatos iniit: Anno sequenti Ratisponam ipse profectus, Diœcesim injuriis temporum multùm collapsam in ordinem redegit; Generalem Synodum annis minimùm sexaginta intermissam, coactis undique ad eam viris Ecclesiasticis celebravit: deinde cùm restitutio Episcopatus Osnabrugensis (à quo depulsus fuerat) juxta *Pari sollicitudine Episcopatus Osnabrugensi consulit.* pacis tractatus & conventa, illi facienda esset, Monasterium properavit; ubi à detentore Sueco delusus, nonnisi trigesima Novembris die Anno salutis 1650. cessionem obtinuit. Quare zelo Religionis concitatus, sepositis ad tempus minoris momenti negotiis, eò se contulit; Synodum exulum Sacerdotum, proscriptorúmque Parochorum, convocavit, eósque ad unum omnes antiquis Ecclesiis, ejectis Hæreticorum ministris, præfecit. Mense verò Martio anni subsequentis duas iterum Synodos generales indixit, in quibus post utilissimas constitutiones ad Cleri populique emendationem spectantes, omnia postliminio ad antiquum Catholicorum ritum, *Multa hominum millia ad Ecclesiæ gremium reducit.* summo rei Christianæ emolumento, revocavit. Quo factum, ut brevi tempore multa ovium millia, ejus diligentia & sollicitudine, ad genuinum Ecclesiæ Romanæ gremium redierint, quarum septem millia eóque ampliùs suis ipse manibus Sacramento Confirmationis insignivisse proditur.

Ob tot merita sacrâ purpurâ donatur. Talem ac tantum virum de Republica Christiana, si quis alius, optimè meritum Alexander VII. Romanus Pontifex, qui eum domesticè noverat in Conventu Monasteriensi, ad iteratas Cæsaris preces Presbyterum Cardinalem die 5. Aprilis Anno reparatæ salutis 1660. unanimi sacri Senatus consensu pronuntiavit. Romam tamen suis distentus negotiis accedere non potuit; quare Titulum, nonnisi Romæ præsentibus dari solitum, non obtinuit; neque diù vixit in *Rebus humanis eripitur.* purpura: nam anno sequenti 1661. prima die Decembris in senectute bona (annum enim sexagesimum octavum ætatis suæ jam compleverat) ad promerita Superum gaudia evolavit. Vir certè longiori vita in Catholicorum commodum dignissimus, nisi melior atque beatior illum excepisset: fuit enim præstanti admodùm virtute, pietate, & eruditione, quibus se omnibus ita probavit, ut eum Ascetæ verum Religionis exemplar; doctrina conspicui Mœcenatem; egentes Parentem optimum agnoscerent, defunctúmque luctu maximo prosequerentur.

Quæ ediderit?

Edidit præter insignes aliquot Orationes in variis Comitiis, Conventibus, ac Synodis dictas,

Constitutiones plurimas admirabilem pietatem redolentes, typis cusas.

Agunt de eo Acta Osnabrugensia, Mindensia, & Verdensia, Literæ Alexandri VII. & Ferdinandi III. Imp. promotoriales. Augustinus Oldoinus in addit. ad Ciaconium. Monumenta Monasteriensia &c.

ANNO

ANNO 1655.

SEDENTE ALEXANDRO VII. PONTIFICE MAXIMO.

De

INNICO CARACCIOLO S. R. E. CARDINALE.

INNICUS Caracciolus, nobilis Neapolitanus, Francisci Ducis Aicolæ, & Isabellæ Gevaræ ex Ducibus Bovinatibus (Bovi- LXXI.
num civitas est Apuliæ in Capitanata, non quidem magna, sed antiqua, ac titulo Ducatûs clara, cujus populi Bovinenses, seu Bivinenses, aut Bibinates nominantur) filius, natus anno salutis 1617. Neapolitano in Collegio apud Patres Societatis JESU politioris literaturæ præcepta, Philosophiam verò à Magistris Sacri Ordinis Prædicatorum; ac Jus utrumque paterna in domo perdidicit, laureámque omnium votis ac plausu recepit.

Literis ritè excultus Magistrali laurea donatur.

Scientijs apprimè excultus, tituloque Doctorali conspicuus, Romam accessit sedente in Petri Cathedra Urbano VIII. à quo Præsulari veste indutus, Protonotarijs primò Apostolicis de numero Participantium, tum utriusque Signaturæ Referendarijs, demum Cameræ Apostolicæ Clericis ob doctrinæ morúmque famam adscribitur. Sunt, qui eundem etiam ab ipso Urbano Judicem Sodalitatis Sanctissimæ Annunciatæ, ac Præfectum Annonæ, & Aquæ Paulinæ constitutum volunt.

Diversis Romæ dignitatib. ornatur.

Innocentius X. Urbanni VIII. in Pontificatu successor, tanti viri motus meritis, eundem Patribus Fabricæ S. Petri, ac Boni Regiminis annumeratum, Judicem primarium in Signaturæ Gratiæ nominavit. Porrò Teloniorum, Annonæque Præses per solidos duodecim annos munera hæc tum Principis, tum populorum satisfactione cum dignitate sustinuit: & licèt dictis annis Orbem & Romam presserint contagiosa lues, frumentaria, ac vinearia, oleariaque caritas, Præsidis tamen studio, vigilantia, atque industria semper in Urbe rerum omnium affluentia, & annonæ vilitas incredibilis affulsit.

Annonæ Præses commodo Reipublicæ egregiè consulit.

Alexander VII. qui Innocentio X. successit, Innicum Cameræ Apostolicæ Clericum unum ex quatuor Nuncijs ad Christinam Sueciæ Reginam (de qua supra n. 62. in vita Decij Cardinalis Azzolini egimus) destinavit. Hi enim quatuor Nuncij, Pontificis Romani nomine, in Statûs Ecclesiastici finibus Reginam exceperunt, Romamque ex Æmilia adduxerunt, debitum illi honorem, condignámque servitutem toto eo itinere præstantes. Eundem etiam ex Clerico Cameræ Apostolicæ Auditorem ipsemet Alexander renuntiavit; & die 15. Februarij anni 1666. in Quirinali Presbyteris Cardinalibus adscripsit; attamen illum non evulgavit nisi die 7. Martij advenientis: quo die in eodem Consistorio Archiepiscopum Neapolitanum dixit. Acceptis Cardinalitijs insignibus inter Patres sacrorum Cœtuum diversorum connumeratus est, Epi-

Nuncius Reginam Sueciæ honorificè excipit.

Ex Cameræ Auditore fit Cardinalis, & Antistes Neapolit.

ſcoporum videlicet & Regularium, Immunitatis Eccleſiaſticæ, & Conſiſtorialium.

Clementi IX. & X. in Comitijs ſuffragatur. Cùm autem Alexander die 22. Maij anno æræ Chriſtianæ 1667. ad ſuperos evolâſſet, eodem anno, quo purpuram induit, interfuit Comitijs Vaticanis, & Clementi IX. ſuffragatus, ab eodem paulò mox S. Clementis titulum obtinuit. Poſt biennium iterum Romam ad nova Comitia profectus Clementi X. ad ſumam rerum favit. Poſt hanc electionem relictâ Româ Neapolim ad ſuæ Eccleſiæ regimen convolavit, cui ad obitum uſque intentus, *Moritur Neapoli.* editis præclari boníque Paſtoris quaquaversùm argumentis, animam poſuit meritis ac annis cumulatam die 6. Decembris anno à partu Virginis 1690.

Ejus ſcripta. Edidit utiles conſtitutiones pro Clero Neapolitano.
Sermones ſacros. Epiſtolas varias.

Ejus memoriam agunt Urbanus VIII. Innocentius X. Alexander VII. in literis. Auguſtinus item Oldoinus in Continuatione Ciaconij, & alij, qui eidem libros editos nuncuparunt.

ANNO 1655.

SEDENTE ALEXANDRO VII. PONTIFICE MAXIMO.

De

PETRO VIDONO
S. R. E. CARDINALE.

LXXII. PETRUS Vidonus Italus, nobilis Cremonenſis, Hieronymi Cardinalis Vidoni (de quo ſuperiùs n. 18. egimus) ex fratre nepos, Cremonæ natus die 18. Novembris anno à partu Virginis. 1610. Cæſarem Marchionem Vidonum S. Joannis in Cruce, & Conſtantiam Peſciam in parentes habuit. In paterna domo prima pietatis & literarum fundamenta; mox Romæ in Seminario Romano Grammaticam, Poëſim, Rhetoricam; & in præcipuis Italiæ Academijs Philoſophiam, Theologiam, Juriſprudentiam, aliáſque majoris momenti ſcientias ab optimis Præceptoribus excepit cum laurea. Hieronymi enim patrui Cardinalis excitatus exemplo, ingenuis moribus, artibuſque mirè excultus, in ipſo juventutis flore à maximo Urbano VIII. ad ſummas adminiſtrationes, negotiáque Eccleſiaſtica adhibitus, ejus juſſu Tiburi, Sabinæ, Arimino, Urbeveteri, Spoletóque, Urbibus ditionis Pontificiæ, præfuit.

Optimis diſciplinis & moribus excultus, variis Eccleſiæ Urbibus moderandis præficitur.

Rexit etiam Prolegatus Flaminiam; ac Vicepræfectus Firmum cum Præfectura Marchiæ provinciæ. Hiſce muneribus egregiè & cum publica laude perfunctus, dignus habitus eſt, qui ante alios ſpectatæ virtutis viros Laudenſis Eccleſiæ regimini admoveretur. Laus Pompeja ad ripam Addæ fluminis in Inſubria ſita, nobilis ac opulenta Civitas eſt. Anno igitur ſalutis 1644.

Eccleſiam Laudenſem dignâ bono

ætа-

ætatis suæ quarto suprà trigesimum, die 3. Julij in ultimo Consistorio, quod Urbanus VIII. in terris egit, Episcopus renuntiatus munus consecrationis suscepit die 9. Octobris ejusdem anni in Ecclesia S. Andreæ de Valle Patrum Theatinorum à Joanne Baptista Cardinale Pallota, jam ad clavum Romanæ Ecclesiæ sedente Innocentio X. Pontifice maximo. Laudam ingressus est celebri pompa die 14. Januarij anni 1645. cujus Cathedralem sacris lipsanis, alijsque argenteis muneribus exornavit: Mensam Episcopalem ære alieno gravatam proprijs pecunijs liberam reddidit: Diœcesim, ipsámque Urbem optimis legibus & moribus firmavit.

Pastore vigilantiâ regit.

At dum populum sibi commissum summa vigilantia regeret, Infulæque decus, qua par est majestate, eximiáque prudentia sustineret, Innocentius X. illum Romam evocavit, eidemque uti viro ad res magnas gerendas maximè idoneo Legationem Polonicam commisit. Qua in Provincia cùm ex benè gestis summam Joannis Casimiri Regis gratiam, Procerúmque Polonorum æstimationem nactus sit, ab Alexandro VII. Innocentij successore sacram purpuram regia denominatione obtinuit. Quemadmodum publicæ literæ ab Alexandro Pontifice in evulgatione Cardinalatûs ad ipsum datæ testatum faciunt: quas hoc loco ad tanti viri memoriam in medium proferre non pigebit; sunt autem hujus tenoris.

Legatione Polonica strenuè fungitur, & purpurâ donatur.

ALEXANDER VII.

DILECTE FILI NOSTER, SALUTEM & APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

Poloniæ Regis commendationem, & mox judicium Nostrum de Te sacra purpura exornando planè subsecuta est Urbis & Curiæ Romanæ communis approbatio & plausus: etenim dubitare non possunt, quin eximia jam pridem spectata virtus tua nunc super sublime Apostolici Senatus candelabrum evecta, universæ Catholicæ Ecclesiæ magnam Christianæ pietatis, & salutarium exemplorum lucem allatura sit: quod profectò Nos à bonorum auctore DEO summis votis postulamus. Interim sacro munere fulgens Birretum ad Te de more mittimus, ut ipsis promotionis Tuæ initijs, & primis Cardinalatûs insignibus sanguineos Dominicæ frontis labores majorum certaminum præludia venereris, & ad imitandum agnoscas. Is autem, qui destinatum Tibi honorem defert dilectus filius Abbas Marius Spinula Cubicularius Noster cùm proprijs dotibus ac virtutibus, tum etiam injuncto à Nobis munere, ac præsertim ab ea quæ de amantissima Parentis voluntate significare poterit, Tibi apprimè gratus esse debebit, dilecte fili Noster, Cui benedictionem Apostolicam paternè prorsus impartimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die 20. Aprilis 1660. Pontificatûs Nostri Anno sexto.

Alexandri VII. literæ ad ipsum Purpurandum datæ.

Adscriptus igitur Presbyteris Cardinalibus Vidonus noster cum titulo S. Calisti, functus est ejusdem Pontificis jussu legatione Bononiensi per triennium, quo Palatium Legati suis sumptibus restauravit, in cujus Pinacotheca picturis eleganter exornata, ad posteritatis memoriam, hæc adest Epigraphe.

Fungitur Legatione Bononiensi.

Honesto

Honesto
Hanc Aulam deambulantium otio
Erudiendisque oculis jucundo negotio
Hac varietate imaginum ornatam
Honoratámque prima annorum decade
Augustissimi Pontificatus
ALEXANDRI VII.
Benefactoris munificentissimi
Devotus Nomini, Majestatique Ejus
Petrus Cardinalis Vidonus Bononiæ Legatus
Posuit
Anno Domini M DC LXV.

Diversis Patrum Cardinalium adnumeratur. Perfunctus legatione Bononiensi, ut plurimùm vixit in Urbe, semper intentus officijs & occupationibus Ecclesiasticis, quas Romanorum Pontificum jussu singulari industria, fide, atque integritate ad obitum usque pertractavit. Fuerat etiam connumeratus inter plures Patrum Purpuratorum Cœtus, quos non sui, sed reipublicæ utilitate frequentare consuevit; quare ut liberiùs, expeditiúsve suam ijs operam elocaret, annuente Romano Pontifice, Ecclesiæ Laudensi nuntium remisit. *Ejus Obitus.* Mortalitatis compede solutús est Romæ die 6. Januarij anno ab Orbe reparato 1681. Interfuit Comitijs Vaticanis, in quibus sacra tiara ornati sunt Clementes duo, Nonus scilicet & Decimus; & Innocentius XI. cum quorum postremo, concurrentibus in eum multorum suffragijs, de summa rerum concertavit. Tanti vir meriti erat.

Scripta. Scripsit nonnullas elegantes Orationes, & Poëmata varij generis perquàm venusta. Quæ inter m. ss. inventa sunt.

Extant de eo duæ Epistolæ à Joanne Casimiro Poloniæ Rege in ejus commendationem ad Innocentium X. & Alexandrum VII. scriptæ, quæ posteà typis commissæ sunt. Oldoinus in addit. ad Ciacon. Literæ promotoriales Alexand. VII.

ANNO 1655.
SEDENTE ALEXANDRO VII. PONTIFICE MAXIMO.
De

GREGORIO BARBADICO S. R. E. CARDINALE.

LXXIII. GREGORIUS Barbadicus, natione Italus, ortus Venetijs anno salutis 1625. adhuc adolescens in Germaniam profectus est cum Aloysio Contareno Venetæ Reipublicæ ad Monasteriensem Legato, Comes ei & Consiliarius ob egregias animi dotes à Senatu datus; ut in gravissima illa maximéque ardua publicæ pacis actione, rerum politicarum tractationi sub sapientissimi viri tyrocinio assuesceret. Conventu soluto, ipse *Legato Veneto Comes in Germaniam datur.*

Bel-

Belgio, Germania, & universa Gallia, eruditionis & curiositatis causâ, peragratis, exterarum nationum cognitionem assecutus, Venetias rediit. Ubi publicis muneribus obeundis aliquamdiu admotus, ea solertiæ & ingenuitatis specimina dedit, ut licèt annum ætatis vigesimum nondum attigisset, maturitate tamen judicij senum prudentiam æquare sit visus.

Præcipuas Europæ provincias peragrãdo multum proficit.

Exinde animum ad graviores disciplinas applicans, confecto mira celeritate studiorum curriculo, & acceptâ Jurisprudentiæ laureâ, Sacerdos inauguratus Romam venit sub initia Pontificatûs Alexandri VII. quem Monasterij cognoverat, & congruentem studijs ac moribus suis, arcta sibi amicitia devinxerat. Creatus ab eo utriusque Signaturæ Referendarius, & Prælatus domesticus, mox Ecclesiæ Bergomensis Episcopus, quum in dies meritis ac virtutibus cresceret, die 5. Aprilis anno incarnatæ salutis 1660. in sacrum Senatum Presbyter Cardinalis cum titulo S. Thomæ in Parione est cooptatus.

Ab Alexandro VII. Episcopus Bergomensis, ac Cardinalis creatur.

Exacto in purpura triennio, ad Infulas Patavinas ab eodem Alexandro sublimatus, Ecclesiæ Bergomensi, cui maxima populi commendatione sexennium præfuerat, nuntium remisit. Plura hujus Cardinalis acta ob scriptorum inopiam mihi non constant. Oldoinus enim, qui eo vivente Purpuratorum gesta à morte Ciaconij ad hæc usque tempora continuavit, veritus ne præclarissimi viri modestiam importuno elogio gravaret, in hæc verba subticuit: *Ab hujus Cardinalis laudibus vel obiter recensendis inviti quidem, sed modestissimi Principis indignationem veriti abstinemus. Ea grata posteritatis cura esto; ne debito honore eximia viri virtus, nec præclaro ad imitandum exemplo, Episcoporum & Cardinalium ordo fraudetur.* Cùm igitur quo anno, quove in loco rebus humanis exemptus sit, Scriptorum nullus prodat, recurrendum erit ad Registra Vaticana, in quibus omnium Purpuratorum obitus & nomina quàm diligentissimè adnotantur. Si conjecturis rem assequi fas est, crediderim Barbadicum Cardinalem regnante Innocentio XI. circa salutis annum 1682. mortem oppetijsse.

Infulis Patavinis ornatur.

Excusatio Auctoris, ob Scriptorum inopiam.

Scripsisse dicitur Itinerarium Belgicum Aloysij Contareni.
Epistolas graves ad diversos lingua Italica.
Sermones sacros ad Clerum populumque Bergom. habitos.

Quæ scripsisse memoretur.

ANNO 1655.

SEDENTE ALEXANDRO VII. PONTIFICE MAXIMO.

De

PASCHALI DE ARAGONIA S. R. E. CARDINALE.

LXXIV.

PASCHALIS de Aragonia Hispanus, Henrici Cardonæ Ducis, Magni regnorum Aragoniæ Comestabilis ex Catharina Fernandez de Cordua filius natu postremus diligentem à puero scientijs politioribus navavit operam. Adultior factus paren-

Salmanticæ literis diligentissimè operam impendit.

parentum imperio ad celebrem Salmanticensem Academiam eo fine accessit, ut in ea inciperet seriò agere de conquirendis & comparandis ijs animi ornamentis, quæ veram, solidam, atque propriam ingenerant gloriam, & derivatam à parentibus mirificè exornant.

Doctor creatus, Jurisprudentiam publicè docet.

In hac igitur percelebri Academia scientiarum ferè omnium stadio felicissimè peracto, omnium acclamatione lauream in utroque Jure à Doctoribus, simulque præpingue Sacerdotium in Cathedrali Toletana à Balthasare Sandoval Archipræsule Toletano recepit. Doctor creatus, raro exemplo vir Princeps in Toletana Academia publici Professoris Juris munus subijt, atque è publica Cathedra cum publico plausu, quas in Salamantina didicerat scientias, docuit. Mox Toleto ad Curiam regiam evocatus, amplissimo sanctæ Inquisitionis Senatui adscriptus est; inde ad regium Aragoniæ supremum Senatum translatus, magna sui nominis fama illi Regens præfuit.

Ad Philippi IV. preces purpurâ ornatur.

Tantum ac talem virum multis doctrinæ virtutisque ornamentis conspicuum Alexander hujus nominis VII. Romanus Pontifex, non solùm ut Philippo IV. Regi Hispaniarum, sed & sibi ipsi satisfaceret, sacra purpura honestavit; Alexandro enim æquè, ac Regi Catholico Paschalis Aragonij morum integritas, generis splendor, doctrinæque præstantia notissima erat.

Orator Regius, ac Prorex Neapolit. creatur.

Ex Hispania Romam profectus, susceptis ab ipso Pontifice Cardinalatus insignijs, magna celebritate Presbyteri sanctæ Balbinæ titulum obtinuit. Romæ domicilium figens, Regis Hispanici apud eundem Alexandrum Oratorem, & Plenipotentiarium pro fœdere Catholicorum adversus Infideles ineundo cumulatissimè egit: pauloque pòst ejusdem Regis nomine Neapolitanum regnum Prorex sapientissimè rexit. Post Philippi IV. obitum à Carolo II. filio, & à matre regnante summus in Hispania primùm Quæsitor; deinde, defuncto Balthasare de Sandoval, Archiepiscopus Toletanus renuntiatur, dum adhuc regimini Neapolitano præesset. Quare translatâ illius provinciæ curâ in Petrum Aragonium fratrem natu majorem, ipse conscensis triremibus navigavit in Hispanias; ubi commissum sibi gregem verbo & exemplo, sanctisque moribus pascens, vigilantis bonique Pastoris partes adamussim complevit, ut Scriptor coætaneus Oldoinus de illo tractans, in hæc verba commemorat: *Petrus Cardinalis Aragonius mox ut Hispanias attigit, concreditum sibi populum pavit ad salutem: collapsa restauravit, elisa consolidavit, infirma curavit, confracta colligavit, & abjecta reduxit:* id ut commodiùs liberiúsque exequi posset, publico Quæsitoris se munere abdicavit. Hisce curis ad obitum usque distentus, Toleti die 10. Septembris anno salutis 1677. cumulatam sanctis operibus animam cœlo consignavit.

Archiepiscopus Toletanus nominatur.

Oldoini de eo testimonium.

Ejus Obitus.

Huic Cardinali Literatorum Mœcenati Petrus Maria Passerinus sacri Ordinis Prædicatorum Vicarius Generalis, & Sebastianus Izquierdo S. J. doctas elucubrationes suas nuncuparunt: Primus enim Tomos tres *De hominum statu & officijs;* alter Opus Theologi-

cum

cum juxtà ac Philosophicum *De DEO Uno & Trino* sub tanti Principis patrocinio typis Romanis evulgarunt.

Edidit verò ipse Cursum Juridicum Toleti cum plausu dicatum, qui m. ss. extat. *Scripta.*

Celebrant ejus memoriam Philippi IV. Regis literæ ad Alexand. VII. Petrus Maria Passerinus, & Sebastianus Izquerdo in suis Nuncupatorijs literis. Augustinus Oldoinus in additionib. ad Ciaconium.

ANNO 1655.

SEDENTE ALEXANDRO VII. PONTIFICE MAXIMO.

De

COELIO PICCOLOMINEO

S. R. E. CARDINALE.

COELIUS Piccolomineus natus est Senis in Etruria anno ab incarnato Verbo 1609. patre Alexandro Piccolomineo; LXXV.
Matre Lucretia Vgurgeria, ambobus primariæ inter Senenses nobilitatis. Nam Gens Piccolominea nobilior est & illustrior, quàm ut de ea legentes instrui sit opus. Plurimos sanè cùm nostra, tùm patrum nostrorum memoria protulit summos viros, qui pietate ac literis, belli pacisque artibus insigniter floruerunt. In his duos Pontifices maximos, Pium Secundum & Tertium, ambos præclaris ingenij, ac virtutis monumentis præstantes.

Gens Piccolominea illustris.

Cœlius igitur ijs studijs, quibus ingenui adolescentes ad pietatem, humanitatemque informari solent, liberaliter excultus, primò Grammaticæ, & Rhetoricæ operam dedit in scholis Patrum Societatis JESU, in quibus quantum excellenti suo ingenio profecerit, probavit sæpiùs Orationibus publicis, tum in scholis, tum in Senatu Senensi non sine plausu habitis. Navatâ postmodùm Philosophiæ æquè ac Jurisprudentiæ diligenti operâ, in publico Civitatis Senensis Gymnasio, severiori examine tentatus, Doctoratûs lauream cum cathedra magistrali promeruit.

Literis insigniter imbutus, laureâ & Cathedrâ donatur.

Regnante Urbano VIII. Pontif. Maxim. ad Urbem profectus, (quò illum & sua indoles, & majorum imagines invitabant) præclaram occasionem nactus est, doctrinam, fidémque suam Urbi universæ, dexteritatem verò, & rebus in agendis solertiam Urbano ipsi egregiè probandi. Nam suffectus in numerum Prælatorum: quos Cameræ Apostolicæ *Locumtenentes Civiles* vocant, Juridicundo magna cum laude præfuit; tùm ab Urbano Pontifice Legatus ad Alexandrum Cardinalem Bichium consanguineum suum, è Gallia in Italiam venientem, ad pacem inter eundem Urbanum & plerósque Italiæ Principes (quos memorabilis illa de Castro-belli calamitas in Pontificem armaverat) Ludovici XIV. nomine componendam, operæ præclarè navatæ famam promeruit. Allegatus autem ad Bichium fuerat, ut ei Pontificis voluntatem aperiret, quoque in statu esset ad eam diem habita pacis tractatio,

Ab Urbano VIII. promovetur, ac varijs tractandis negotijs adhibetur.

de cujus integritate ac fide, nonnulla à vero aliena mendax rumor evulgaverat. Eum Cardinalis ad varios Principes fœderatos non semel destinavit, ut eos sinistrè informatos, de re, ut erat, sincerè doceret; & quamplures difficultates, quæ in ipsa pacis actione subortæ erant, sua dexeritate amoliretur. Tandem ad Regem ipsum Ludovicum, ejusque matrem Reginam, quæ impubere filio regnum administrabat, Cœlium misit, ut ambos de omnibus, quæ gesta fuerant, redderet certiores.

Mortuo Urbano, spe sua dejectus Causis forensibus animum applicat.

Pace parta cum præconio rerum benè gestarum ad Urbem rediit; ubi, paulò post Urbano mortuo, cùm præsentis fortunæ cursum interruptum sentiret, æquo libentique animo studiorum suorum quietem repetiit, (quod præstantissimum exercitationis genus in Urbe habetur) defendendis causis forensibus animum applicuit, obsecutus ea in re consilijs & auctoritati Innocentij X. qui, cùm Jurisprudentiâ gradum sibi ad summum Pontificatum fecisset, alijs quoque, quorum fortunæ favebat, & quorum ingenia probaverat, ut eâdem viâ incederent, author erat. Eo in studio exercuit se Cœlius, & quidem cum ingenti nominis celebritate, quamdiu Ecclesiæ præfuit Innocentius: Quo extincto, surrogatus in ejus locum Fabius Chisius, qui Alexandri VII. nomen assumpsit, Cœlium multis nominibus sibi charum probatúmque, illicò ad se vocatum, Cubicularium intimum de numero Participantium, & supplicium libellorum Magistrum creavit: nec multò post Basilicæ Vaticanæ Canonicum, & (alios super alios cumulando honores) Cæsareæ Archiepiscopum renunciatum, ad Ludovicum XIV. Galliæ Regem Nuntium extra ordinem legavit, ut paci inter ipsum & Hispaniarum Regem (quod unicum curandis Christianæ Reipublicæ vulneribus remedium credebatur) conciliandæ omni ope atque officio adniteretur. Mansit deinde apud eundem Regem Nuntius Ordinarius integrum ferè septennium, difficillimis sanè temporibus, quæque valdè perito navis regendæ magistro indigebant.

Ab Alexandro VII. Archiepiscopus Cæsareæ creatur, ac Nuncius in Gallias ablegatur.

Munere suo prudenter ac cautè fungitur.

Id autem in tanti muneris administratione propositum Cœlio in primis fuit, ut omnem è Regis animo abalienatæ ab eo pontificiæ mentis suspicionem aboleret; contrà verò Alexander à Rege, & Clero, universisque illius regni Ordinibus constanti obsequio coleretur; atque ita stabilis ac firma inter utrumque concordia & charitas, magno reipublicæ bono, coalesceret. Quo in opere magis in dies magísque proficiebat Cœlius, optimum quemque humanitate & officijs demerendo; & opportunè declinando, præcidendóque subinde exortas apud cupida rerum novarum ingenia de rebus gravissimis controversias, quæ mutuam charitatem scindere, & non minùs Galliæ salutem, quàm pontificiam auctoritatem, dignitatémque in discrimen adducere potuissent.

Galliæ Regē Pontifici obsequentem reddit; eundémque ad invandum

Multis sanè in rebus elucere cœperat regia pietas, & in Alexandrum observantia: præsertim verò tum enituit luculenter, quando Turcica arma in Hungariæ exitium districta, occupato Varadino, ingentem toti Europæ metum incusserant. Insinuanti enim Cœlio rei Christianæ discrimen, & Alexandri de eo propul-

sando

sando sollicitudinem, respondit Rex alacriter, *Fore se in summi Pontificis potestate, & ingentibus copiis, opibúsque Hungariæ affuturum.* Neque promisso posteà fides abfuit. Suadenti enim Cœlio, ut aliquem ad urbem mitteret, qui cum alijs Christianorum Principum Legatis de fœdere adversus Turcas feriendo ageret, ad quod Alexander Pontifex Christianos omnes invitaverat, subitò Rex assensit, mandavítque Oratori suo, ut posthabitis controversiis in limine tractationis exortis, salutiferi cursum negotij prosequeretur. Quoniam verò alia inciderunt, quæ optatum fœderis exitum vel evertere, vel tamdiu protrahere potuissent, ut periculum remedia anteverteret, institit Cœlius apud Regem, impetravítque ut validæ interim suppetiæ mitterentur. Cùm autem, quò minùs id executioni mandaretur, impedimento esset, sublatum literarum & quodcunque aliud commercium inter Cæsarem & Regem: Indignatus enim erat Cæsar, in Epistola, sibi Regi tunc Hungariæ, à Ludovico inscripta, honori ac Titulis, illi dignitati, ut affirmabat, debitis, derogatum fuisse: Cœlius author fuit, ut ea controversia gratis utrique conditionibus componeretur: Quod opus (ut dicebatur) aggressi priùs fuerant Cardinalis Mazzarinus, & Comes de Fuensaldagna, sed cùm morte ambo præventi, illud absolvere non potuissent, majoris inter partes dissidij causa erat. Ex quo Cœlij facto, quantum res Christiana fructum postmodùm collegerit, insignis illa victoria ad flumen *Vá* (ita incolæ vocant) in Hungaria à Cæsare de Turcis relata, manifestè ostendit.

Fadus contra Turcas disponit.

Litem inter Cæsarem ac Galliæ Regem exortam componit.

Et Julius Cardinalis Mazzarinus, cùm ea tempestate decumberet ex morbo, qui ultimus illi fuit, neque Nuncius coram eo agere posset, atque iterum in Galliam venisset Tabellarius pontificius ad utrumque Regem suppetias rogatum, per literas, & per eos, qui ægrotanti aderant, Cardinali insinuavit, Pontificem omnem spem repositam habere in ipsius consilijs atque operâ, à qua prosperum tantæ rei exitum pendere intelligeret, & ei potissimùm acceptum referre cuperet. Qua honoris significatione permotus Mazzarinus (valdè enim appetebat Pontificis existimationem) Cœlio, Apostolicam benedictionem & extrema Christianæ pietatis officia afferenti, dixit; se ut tam benigno Pontificis erga se animo, atque honorifico de se judicio satisfaceret, nihil humanæ opis omissurum fuisse: sed quandoquidem in eo statu esset, in quo nihil proficui præstare posset, legare se eidem Pontifici Ducenta aureorum millia, Turcico bello impendenda; quod & literis manu sua scriptis eidem Pontifici significavit.

Mazzarinus Card. moriturus, ducenta aureorum millia in bellum Turcicum mittit.

Verùm tam læta rerum initia corrupit repentina inter Ducis Crequij familiam & Corsos milites exorta contentio, quæ publicam tranquillitatem magnoperè perturbavit. Quibus tamen in fluctibus Nuncius Apostolicus magnæ & inferenda tempestate fortitudinis, & in declinanda prudentiæ laudem est consecutus. Nullíque interim officio defuit, quo demulceret, reconciliarétque Regis animum. Quamobrem non solùm Pontifex præclara illi testimonia dedit, grata sibi accidisse, quæ fecerat; sed etiam Rex ipse varijs occasionibus significari Cœlio jussit, se, ut aliqua duriora statueret,

Exortam Romæ inter Pontificios & Gallicos milites contentionem sedat.

 non

non imminutione optimæ in eum voluntatis, sed necessitate quadam adductum fuisse. Idque uberiùs declaravit in Epistola, qua ad Cœlium rescribens, Cardinalem creatum, hanc ipsi dignitatem magna cum honoris testificatione gratulabatur: id unum lætitiam suam minuere affirmans, quòd non liceret sibi manu sua ejus capiti imponere purpureum illud insigne, quo eum ornatum videre semper optasset; sicuti magna cum sui voluptate imposuisset, nisi ea, quæ sine ulla Nuncij Apostolici culpa nuper acciderant, hanc sibi facultatem præripuissent.

Regi Galliæ acceptissimus.

Creato jam Cardinali cum Titulo presbyterali S. Petri in Monte Aureo, Alexandro legationem Romandiolæ atque Exarchatûs Ravennæ mandavit: quibus ipse singulari cum prudentiæ ac Justitiæ laude triennium præfuit, & pari cum fructu populorum, sicuti ab eis publicè posita grati animi monumenta testantur.

Exarchatui Ravennatensi cum laude præest.

Romam reversus, Alexandrum lethaliter decumbentem invenit, quo paucis pòst diebus mortuo, interfuit Clementis Noni Comitijs; eòque post biennium sublato interfuit etiam ijs, quibus Clemens X. ac post Clementem Innocentius XI. creati sunt Romani Pontifices. Ab unoquoque horum Pontificum ob excellentem Juris notitiam adscriptus est pluribus Congregationibus: inter præcipuas, generalium S. R. E. Inquisitorum contra hæreticam pravitatem: contra damnatam Jansenij doctrinam: Sacri Concilij Tridentini Interpretum: super controversijs Jurisdictionalibus: De fide propaganda: Aquarum: Sacrarum Reliquiarum, & Indulgentiarum: & Rerum Politicarum. In quibus omnibus, quanta cum sua gloria, & Catholicæ Ecclesiæ incremento ac fructu versatus fuerit, universa Roma publico elogio non semel testata est. Vir tantis honoribus planè dignus, qui inter assiduos labores, & occupationes rerum pro Christiana Republica maximarum, quà animi Religione, quà eruditione ingenij, domesticæ laudis decora, & Romanæ purpuræ dignitatem ad extremum usque Spiritum præclarè tuitus est. Sub Clemente X. Archiepiscopatum Senensem consecutus, summa integritate illi præfuit decennium: quo cum laude exacto, senio & meritis gravis naturæ debitum solvit senis in patria anno redempti Orbis 1681. die 24. Maji, ætatis suæ 72. publico luctu sepultus ibidem in Cathedrali.

Variis, ac præcipuis Patrum Cœtibus adscribitur.

Ad Infulas Senenses promovetur.

Ejus obitus.

Scripta.

Reliquit præclara ingenij sui monumenta m. ss. ad Jurisprudentiam spectantia.
Epistolas tersas, patrio Idiomate exaratas.
Acta compendiosa Legationum suarum.
Carmina Hetrusca: Orationes: aliáque id genus.

Ejus mentionem faciunt Diplomata Alexandri VII. Clementis IX. & X. Literæ Ludovici XIV. Galliæ Regis, Memoriæ temporum, Augustinus Oldoinus in Continuatione Ciaconii.

ANNO

ANNO 1655.

SEDENTE ALEXANDRO VII. PONTIFICE MAXIMO.

De

ANGELO CELSO
S.R.E. CARDINALE.

ANGELUS Celsus nobilis Romanus, Hortensij Celsi spectatæ virtutis & nobilitatis viri Filius, in lucem editus est die octava decima mensis Septembris, anno salutis 1617. Is peractis feliciter expeditèque Juris utriusque studijs, unà eademque die, Laureâ simul doctorali ac veste præsulari ornatus, Curiæ se addixit Romanæ; in qua sub Urbano VIII. inter Referendarios utriusque Signaturæ primò adscitus, paulò mox inter Patres Congregationis *Boni Regiminis*, ut vocant, cum plausu sedit. Post Urbani VIII. obitum ab ipso Cardinalium Senatu datus est à secretis eidem Congregationi de Bono Regimine; quam electionem Innocentius X. Urbano suffectus, non solùm Apostolica auctoritate confirmavit, sed & Angelum multiplici merito ac eruditione fulgentem Romanæ Rotæ auditoribus adscripsit, & inter Patres Congregationis Immunitatis coöptavit; ac Capitolinæ Fabricæ Præfectum, Montisque Pietatis Judicem non sine rerum emolumento constituit.

[Margin: LXXVI. — Laureâ Juris donatur. — Signaturæ Referendariis adscribitur. — Tum Rotæ Romanæ Auditoribus.]

Tantum Virum de Republica Christiana optimè meritum, literis & virtutibus apprimè clarum Alexander VII. qui Innocentio X. in Pontificatu successit, Diaconum Cardinalem S. Georgij in Velabro die 14. Januarij anno salutis 1664. evulgavit; eidemque locum inter supremos fidei Quæsitores (postquàm eum Cœtui illi, qui à Concilij Tridentini interpretatione sortitus est nomen, præfecisset) assignavit.

[Margin: Demùm sacro Senatui.]

In Comitijs Vaticanis, diverso tempore celebratis, suffragatus legitur post obitum Alexandri tribus sequentibus Pontificibus Clementi IX. Clementi X. & Innocentio XI. sub quorum postremo vitam cum morte commutavit die sexta Februarij anno Domini 1682.

[Margin: Moritur Romæ.]

Angeli Celsi Decisiones, (inquit in actis Oldoinus) *quas typis evulgavit Romæ, dum inter Rota Romana Judices vixit, apud Viros doctrina præstantes in Romana Curia invenire quisque facillimè poterit; plures enim sunt, & perdoctæ.*

[Margin: Ejus scripta.]

Agunt de eo Monumenta Vaticana. Alexandri VII. Diploma. Augustinus Oldoinus in Continuatione Ciaconii.

ANNO

ANNO 1655.

SEDENTE ALEXANDRO VII. PONTIFICE MAXIMO.

De

CAROLO CARAFFA
S. R. E. CARDINALE.

LXXVII. *Claro genere ortus, studiis egregiã dat operam.*

CAROLUS Caraffa claris Neapoli ortus natalibus, Romæ tamen in lucem editus est Anno salutis undecimo supra millesimum Sexcentesimum patre Hieronymo Caraffa Roccellæ Principe, atque matre Diana Victoria Pauli V. Romani Pontificis nepte. Carolus acerrimi ingenij adolescens haustis in Seminario Romano politioribus disciplinis, orationem de Spiritus Sancti adventu ad Urbanum VIII. Pontificem maximum habuit; quam, quòd Pontifici literatissimo ob elegantiam summoperè placeret, sub ejusdem auspicijs typis vulgatam, públici juris fecit.

Prolegati munere fungitur Ferrariæ, & Bononiæ.

Anno ejusdem sæculi trigesimo nono Protonotarijs primò Apostolicis de numero Participantium, mox utriusque Signaturæ Referendarijs (promovente Urbano) adscriptus, Antonij Cardinalis Barberini in Legationibus tum Ferrariæ, tum Bononiæ vices non sine maxima laude gessit. Cùm autem Anno 1644. è vita excessisset Senior Carolus Caraffa nostri Junioris Caroli patruus, Episcopus Aversanus, ei viduata hæc Ecclesia, Urbani jussu, commissa fuit. Sub Innocentio X. & Alexandro VII. summis Pontificibus Nuncij Apostolici munere functus est in Helvetia primùm, tum apud Rempublicam Venetam, denique apud Cæsarem Leopoldum I. ubique summo cum populi plausu, ac Principum commendatione.

Episcopus Aversanus, ac Nuncius Apost. creatur.

Venetijs existens, Soc. JEsu patrocinatur.

Nuncius Apostolicus apud Venetos non tàm ut Alexandri Pontificis imperijs obsequeretur, quàm ut suum in Societatem JESU ardens studium palàm omnibus faceret, à supremo Venetorum Principe ab amplissimis Senatoribus, cæterísque inclytæ Reipublicæ viris florentissimis, ut Religiosi viri Societatis JESU Venetias, aliásque ditionis Venetæ Urbes repetere, eásque inhabitare valerent, sua prudentia & dexteritate effecit. Quo beneficio affecta Societas, multis se titulis Carolo, quoad steterit, devinctam agnoscet.

Cardinalis renuntiatus Biretum à Leopoldo I. Imp. accipit.

Cùm autem apud Leopoldum Cæsarem Carolus hic Nuncij Apostolici partes ageret, Alexander, ut tanti Præsulis virtutes meritáque condigno aliquo præmio afficeret, illum Cardinalium Senatui, applaudentibus bonis omnibus, adscripsit; biretúmque rubrum, honoris testem, per expressum nobilem Aulæ pontificiæ Camerarium absenti novello Cardinali missum, idem Leopoldus, dum in Generalibus Imperij comitijs Ratisponæ existeret, in Cathedrali Ecclesia inter Missarum solemnia, quatuor Imperij Ele-

Electoribus præsentibus, nimirùm Moguntino, Trevirensi, Bavaro, Saxone, magnoque Prælatorum ac Principum Germaniæ concursu, ejus capiti imposuit. Deinde insignibus Cardinalitijs cum Titulo S. Susannæ ad duas Domos Romæ acceptis, ab ipso Alexandro Legatus Bononiensis renuntiatus est. Ubi constitutus, Nobilium civiúmque omnium animos sibi vinciendo, eosdem commendabiliter raro exemplo usque ad obitum Alexandri gubernavit. *Bononiam Legatus cum laude regit.*

Surrepto è vivis Alexandro, Bononiâ Romam ad nova comitia citatus properavit: quibus peractis Clemens Nonus Alexandro subrogatus, eidem ob res feliciter gestas per aliud triennium, ultra primum ab Alexandro jam præfixum, eandem legationem continuare mandavit: qua functus est more suo perbellè semper ac laudabiliter usque ad ejusdem Clementis obitum. Interfuit etiam proximis comitijs, in quibus Clemens X. ac post Clementem Innocentius XI. sacra Thiara ornati sunt. Sub quorum postremo varijs adhibitus negotijs, reipublicæ utilitatem cum incremento ad extremum usque Spiritum procuravit, multis eapropter laudibus ac encomijs à Romanis cumulatus. Obijt vir amplissimus curis publicis ac senio confectus Romæ die 10. Octobris anno nostræ salutis 1680. ætatis suæ 67. *Trium Pontificum creationi interest.* *Rebus humanis excedit Romæ.*

Scripsit Orationem elegantem de Adventu Spiritus Sancti. *Ejus scripta.*
Epistolas plures.
Acta Legationum suarum.

Hic adhuc Episcopus Aversanus, ac Nuncius Apostolicus in Dominio Venetorum existens, patruo meo R. P. Ignatio Eggs à Rheinfelda Ordinis Minorum S. Francisci Capucino, Presbytero, ac Concionatori, quondam ad Orientales plagas Missionario, licentiam perlustrandi Palæstinam subjectis hisce literis concessit. *Patruo meo Ignatio Capucino lustrandi Palæstinam copiam facit.*

Carolus Caraffa, Dei & Apostolicæ Sedis Gratia
Episcopus Aversanus, ac in toto Serenissimo DD. Venetorum
Dominio Nuncius Apostolicus
Dilecto Nobis in Christo R. R. F. Ignatio Eggs à Rheinfelda
Ordinis Minorum S. Francisci Capucino Sacerdoti
Salutem in Domino.

Cùm, sicut Nobis exponi fecisti, Tu devotionis fervore succensus, Jerosolymam proficisci, & ibi SS. Domini Nostri JESU Christi Sepulchrum, aliáque pia, ac sancta loca, in partibus illis existentia, visitare summoperè cupias, id tamen facere minimè potes absque speciali Sedis Apostolicæ licentia, Nobis propterea humiliter supplicasti, ut illam Tibi concedere dignaremur: Nos igitur hujusmodi supplicationibus inclinati, ut ad Sepulchrum Dominicum, & loca hujusmodi sacra absque alicujus censura aut pœna incursu accedere (dummodò aliqua prohibita non deferas) liberè ac licitè valeas, Apostolica auctoritate Nobis concessa, & qua virtute officij nostri fungimur in hac parte tenore præsentium licentiam concedimus & indulgemus. In quorum fidem &c. Datum Venetiis in Palatio Apostolico apud S. Franciscum à Vinea die 8. Mensis Novembris 1655. *Ejus literæ ad P. Ignatium Missionar.*

Non sine capitis periculo, totam percurrit Palæstinã.

His instructus literis prælaudatus patruus meus non sine maximo capitis periculo, ad gentium conversionem, totam, quanta est, peragravit Palæstinam: omniáque & singula loca, Christi Domini præsentia, concionibus, signis, cruciatibus, nece, immortalitatis & gloriæ Triumpho nobilitata, veneratus est. Quod dum strenuè, miróque pietatis ac religionis zelo exequitur, multas ubique locorum contumelias, & verbera ab hostibus Christianorum illata, injuriarum ac cædis Redemptoris nostri memor, æquo animo perpessus est. Impediri tamen non potuit in tanto vitæ discrimine, quò minùs ea, quæ memoratu scitúque ex antiquitate digniora occurrerent, separatas in tabulas, sibi ac posteris olim profuturas, quàm diligentissimè referret. Id quod adeò solerter accuratéque, (servato ubique rerum ordine) in privato & de industria ad id elucubrato Libro (cui Titulus *Peregrinatio Hierosolymitana*) præstitit, ut doctorum virorum calculo Lectiori non jam Terram sanctam descripsisse, sed planè ad vivum etiam exhibuisse sit visus. Qui Liber posteà ob suam singularem præstantiam & utilitatem, distractis multis millibus exemplaribus, iterum iterúmque in nobilissimis Germaniæ Urbibus Passavij, Herbipoli, Augustæ Vindelicorum, Constantiæ, atque Dilingæ publico prælo commissus, ac magni nominis Viris nuncupatus, Literatorum curiositati hactenus cumulatissimè satisfecit: ex eo maximè capite, quòd multa in illo de Christianæ per varia Europæ & Asiæ regna disciplinæ restauratione; de novis Religiosorum Ordinibus, ac gentium ritibus, aliáque id genus plurima, solida ratione pertractantur: qua occasione etiam superstitiosos Saracenorum errores, quos impius Mahometes ceu diram pestem Arabum genti afflavit, eleganti methodo referuntur, doctè discutiontur, & nervosè sufflantur. Humanis exemptus est vir Religiosissimus, Ordinis sui decus & Ornamentum, Lauffenburgi Anterioris Austriæ oppido in ædibus Seraphicis septimo Idus Februarij ANNO salutis 1702. ætatis suæ 82. Cujus nos vitæ Synopsim annis abhinc septem ad multorum instantiam typis Basileensibus evulgavimus. Quod breviter ad emeriti viri memoriam hoc loco insinuasse suffecerit: Carolo siquidem nostro ob vitæ integritatem, doctrinam, & linguarum peritiam, magno, dum Venetijs ageret, fuit in pretio.

Peculiari libro Terrã sanctam describit: Titulus Libri Peregrinatio Hierosolymitana.

Beato fine moritur Lauffenburgi.

Caroli Cardinalis Caraffæ memoriam agunt præter varias literas Alexandri VII. & Leopoldi I. Augustinus Oldoinus in Continuatione Ciaconii. Præfatus P. Ignatius Capucinus à Rheinfelda in Peregrinatione sua Hierosolymitana.

ANNO

ANNO 1655.

SEDENTE ALEXANDRO VII. PONTIFICE MAXIMO.

De

ALPHONSO LITTA
S. R. E. CARDINALE.

ALPHONSUS Litta ex prisca & nobili gente apud Mediolanenses, parentibus Pompeio Litta Marchione, & Lucia Cusana, die 29. Septembris Anno æræ Christianæ 1608. natus, in humaniorum literarum, ac Philosophiæ studijs Mediolani versatus, Jurisprudentiæ in Academijs Salmanticensi in Hispania, & Bononiensi in Italia, sub celeberrimis illarum Universitatum Doctoribus, strenuam navavit operam. LXXVIII.

Scientijs apprimè excolitur.

Anno salutis 1630. Urbano VIII. sacris Christianis præsidente, ejusque integerrimos mores & eruditionem approbante, creatus est utriusque Signaturæ Referendarius, Xenodochij S. Spiritus Judex, publicæ Custodiæ Visitator, Congregationisque super Inhibitionibus Visitator. Urbem veterem & Ariminum Gubernator, Ducatum Spoletanum ac Cameriensem Præses, Bononiam, Ferrariam, Romandiolam Vice-Legatus rexit, præfuitque Exercitui Ecclesiastico Commissarius. Quæ munera singulari cum industria, prudentiæ ac fidei laude administrata liberalissimi Pontificis animum excitarunt ad Alphonsum duabus insignibus Abbatijs ornandum, quarum altera sita est in Diœcesi Novariensi, Titulo S. Julij *de Dolsago*; altera in territorio Mediolanensi, sancto Joanni de Appiano dicata.

Varijs Ecclesiæ muneribus ab Urbano VIII. ornatur.

Duplici Abbatia donatur.

Regnante Innocentio X. Asculum in Piceno cum suprema auctoritate missus, seditiosos tumultus à rebellibus excitatos, actis in furcam auctoribus, compescuit: inde digressus, Campaniam & Maritimam (quum Regnum Neapolitanum tumultibus fluctuaret) moderatus, Marchiæ Provinciæ regimen nulla intercurrente discordia triennio tenuit. Cùm igitur plures has pro Apostolica Sede Præfecturas difficillimis temporibus magna cum laude obijsset, in præmium benè navatæ operæ ab Innocentio X. Infulas Mediolanenses ingenti cum Aulæ Romanæ plausu, nec minore concivium suorum gaudio, obtinuit. Quem honorem in Littarum familiam ante quingentos annos intulerat Laurentius ille pietate, eruditione, ac vitæ sanctimonia clarus: ut tradunt Mediolanensis Ecclesiæ Fasti. Quo in munere administrando adversus periculosissimas, quæ aliæ super alias insurrexerunt tempestates, ita se gessit (nulla sui vel suorum habita ratione) ut Alexander VII. fortissimi Præsulis virtutem in gravi adeò ac diuturno certamine admiratus, præmio illo, quo nullum habet præstantius liberalitas pontificia, ornandum duxerit; creaveritque absentem, & nihil tale cogitantem Presbyterum Cardinalem anno 1664. Quo accepto nuncio, paucis pòst diebus ad Urbem proficiscens, purpureum Biretum à

Exortos Rebellium tumultus sedat.

Ad Infulas Mediolanenses ab Innoc. X. & ad purpurã ab Alexand. VII. promovetur.

Carolo Cardinali Caraffa Bononiæ tum Legato (de quo numero præcedenti egimus) solemni cæremonia & apparatu suscepit.

Varijs identidem dignitatibus honestatur.

Dein Cardinalatûs Insignibus receptis, obtentóque sanctæ Crucis in Hierusalem Titulo, Abbatijs sanctæ Mariæ *de Vietro* Salernitanæ Diœcesis, & sanctæ Mariæ *de Cryptis* Beneventanæ ditionis donatus; ac inter Patres Episcoporum & Regularium, Immunitatis, Signaturæ gratiæ, & Propagandæ fidei coöptatus, Romæ eò usque permansit, donec mortuo Alexandro creatus est novus Pontifex Maximus, Julius Cardinalis Rospigliosus, dictus Clemens IX. à quo inter Patres etiam sacri Concilij Tridentini ob insignem doctrinam & pietatem adscriptus est. Quo sub annum 1670. magno Reipublicæ Christianæ mœrore, extincto, Urbem repetere coactus, interfuit Vaticanis Comitijs, in quibus ultra quartum mensem protractis renunciatus tandem fuit Pontifex maximus Æmilius Cardinalis Alterius, qui grato in Clementem IX. animo, à quo spiritum agente sacra purpura ornatus fuerat, Clementis X. nomen assumpsit.

Ejus Elogiũ ex Comite Gualdo, & Antonio Guerino.

Celebrat Alphonsum nostrum Comes Gualdus Prioratus in Historicis fragmentis condigno elogio, dum eum *Ævi sui Antistitem nulli secundum, moribus, pietate, doctrina, prudentia, & vita sanctitate illustrem; nec non immunitatis Ecclesiasticæ, ac dignitatis propagatorem acerrimum* appellat. Consona de eodem loquitur Antonius Guerinus Canonicus Bergomensis in Panegyri eidem dicta, quum Archipræsul Mediolanensis electus, possessione inita, publica oratione salutaretur his verbis: *Es profectò, Alphonse, literis non minùs sacris quàm secularibus peritissimus, Theologus sublimis, Philosophus disertus, Legum notitia insignis, eloquentia admirabilis, virtutibus verò & vita probitate nemini hoc nostro saculo postponendus.* Quo

Creditur sub Innocentio XI. è vivis abiisse.

verò tempore vir præclarus fatis concesserit, cùm Auctores qui de eo scripsêre, viventem dumtaxat laudarint, divinare non potui: crediderim tamen, conjectura non improbabili, ipsum regnante Innocentio XI. circa salutis annum 1683. decessisse.

Agunt de eo Sfortia Cardinalis Pallavicinus in suis litteris. Abbas Bonius in Opere inscripto Homo Evangelicus. Antonius Guerinus in Panegyri. Augustinus Oldoinus in Continuatione Ciaconii.

ANNO 1655

SEDENTE ALEXANDRO VII. PONTIFICE MAXIMO.

De

CÆSARE RASPONO
S. R. E. CARDINALE.

LXXIX. *Generis sui nobilitatem, propria virtute illustriorem reddit.*

CÆSAR Rasponus nobilis Ravennas, Francisci Rasponi ex Clara Vaina, Cardinalium Francisci & Antonij Barberinorum matrueli, filius, in lucem editus die 15. Julij anno à Christi nativitate 1615. Familiæ suæ decora novo honorum cumulo vehementer auxit, amplificavitque. Nam ut avi-

avitam virtutem præclaris suis actibus illustriorem redderet (languet enim Majorum gloria, si propria non illustretur) à puero vitæ Clericali addictus, post Grammaticam, Rhetoricæ ac Philosophiæ studia in Collegio Romano, nec non Juris utriusque scientiam in Academia (quæ *Sapientia* dicitur) ejusdem Urbis felici cursu peregit, laureáque magistrali donatus, Urbani VIII. Pontificis Maximi beneficio Canonicus primùm Basilicæ S. Laurentij in Damaso, deinde Lateranensis renuntiatur.

Abbatiæ Cleyracensi in Galliæ præficitur.

Possident Canonici Lateranenses inter beneficia nobilem Abbatiam Cleyracensem in Gallia, ejusdémque in utroque foro absoluti Domini sunt. Cleyriacum Diœcesis Agennensis ad Oldum fluvium in Oppido aliàs munitissimo Cleyriaco situm, Benedictinorum olim Abbatia, Henrici IV. Regis Christianissimi beneficio juncta est Ecclesiæ Lateranensi. Ad hujusce Abbatiæ regimen Anno 1648. Cæsarem nostrum Canonici tanquam omnium aptissimum communi suffragio destinarunt. Abijt ille hac occasione in Gallias, ibique muneri suo invigilans permansit usque ad annum 1650.

Alijs identidem dignitatibus ornatur.

Quo anno Romam reversus, Francisci Cardinalis Barberini S. R. E. Viceccancellarij Auditoris muneri præpositus, inter Patres sacræ Consultationis, Finium Ecclesiasticæ ditionis, & Avenionensium negotiorum, Innocentij X. benignitate connumeratus est, cujus jussu paulò post adfuit à secretis Sacræ Consultationi; quo munere etiam functus est summa cum laude sub Alexandro VII. Innocentij Successore. At grassante in Urbe pestilentiæ morbo, Congregationis Sanitatis à secretis labores plurimos, in reipublicæ commodum, excepit.

Controversiam inter Alexandrũ VII. & Ludovicum XIV. Galliæ Regem vigentem componit.

Sedit etiam inter Patres plurium & diversorum Conventuum, Aquilejæ videlicet, publicæque levationis: Pacis idem & concordiæ inter Romanum Pontificem Alexandrum, & Regem Galliæ Ludovicum XIV. suboffensum ob injuriam familiæ Ducis Crequij Oratoris sui in Urbe à Cyrnensibus militibus stationarijs inscio Principe factam. Hanc controversiam oppidò difficilem, & à pluribus frustrà tentatam, Plenipotentiarius cum Aloysio Burlemontio Regis Galliarum Ministro, tanta dexteritate Pisis composuit, ut aversos diù Principum animos, sublatis acerrimi dissidij causis, plenissimè pacificaverit, mutuóque amicitiæ vinculo, omnium plausu, conjunxerit. Quare non immeritò hoc nomine Cæsarem Rasponum celebrat Oldoinus his verbis: *Cæsaris prudentiæ plurimum debet Italia; hic enim Pontificis partes, ut par erat, totis viribus fusti nens, neque Regem, neque regios Ministros in re vel minima offendit: facillimè, qui jura sua tuetur, ad iracundiam adversarium commovet: Cæsar tamen, licèt Principis sui jurium propugnationem forti pectore susceperit, Regi offensiuncula vel minima nunquam fuit.*

Oldoini hac de re testimonium.

Eapropter sacrâ purpurâ donatur.

Pontifici igitur gratum ac Regi, è Provincia Pisana Romam pacis nuncium venientem sacrâ purpurâ ornare decrevit Alexander; illum tamen non evulgavit Cardinalem nisi anno 1666. quo anno Presbyteris adscriptus, cum Cardinalitijs Insignibus titulo S. Joannis ante Portam Latinam, legationem Ecclesiasticæ ditionis ad Metaurum, & patrocinium Collegij Græcij in Urbe ab ipso Ale-

xandro recepit; post cujus obitum Comitijs Vaticanis interfuit, & Clementi IX. ac post biennium Clementi X. denique Innocentio IX. suffragio favit.

Varijs Patrum Cœtibus adscribitur.

Ab his tribus Pontificibus ob egregiam scientarum omnium cognitionem, rerúmque politicarum non minùs, quàm Ecclesiasticarum peritiam & usum, præcipuis Patrum purpuratorum Cœtibus insertus, Romanæ Sedis commodum, ac publicum populorum utilitatem pro viribus, quoad vixit, procuravit. At quo tempore vitalia reliquerit, cùm Auctores, ipsi contemporanei scriptis non prodant, fateor me ignorere: illud tamen constat, mortem ipsum Innocentij non vidisse.

Ejus obitus nobis incertus.

Quæ scripserit.

Scripsit vir doctus ante purpuram, publicíque juris fecit Latiali sermone Libros quatuor, historicam Basilicæ Lateranensis continens.

Sunt etiam typis Romanis plures ejusdem literæ excusæ; inter quas eminet Epistola illa docta æquè, ac elegans, quam ad Abbatem Michaëlem Justinianum dedit circa quæsitum, *An liceat propria, vel majorum suorum facta describere?*

Edidit pariter Inscriptiones venustas, quarum una extat in Basilica Lateranensi, quàm matri amantissimæ piè defunctæ ad memoriam pretioso marmori incidi curavit; estque hujus tenoris.

D. O. M.

CLARÆ VAINÆ

Epitaphium matri condit.

Insigni prudentia & pravitate matronæ, puæprisca disciplinæ Sanctimonia non minùs quàm felici qui.. & liberorum prole Francisci Rasponi Patricij Ravennatis viri sui Domum decoravit: mox elato Conjuge acerba viduitatis molestias in ipso juventutis flore susceptas, instituendis ad pietatem, bonásque Artes liberis gubernanda familia, propinquis ope, consilio auctoritate juvandis, ad alterum & septuagesimum annum toleravit, cum summa laude charitatis in suos, liberalitatis in pauperes, in DEUM & Cœlites pietatis.

Cæsar Tit. S. Joannis ante Portam Latinam

Presbyter Cardinalis Rasponus

Parenti Optimæ posuit anno salutis M DC LXX.

Ab ejus exitu æterno.

Ejus pietatis opera.

In Basilica Lateranensi Canonicus Lipsanarium ornavit & auxit: Cardinalis verò titulum S. Joannis ante Portam Latinam Lacunari suis sumptibus texit.

Laudabilem ejus mentionem faciunt Monumenta Lateranensia, Literæ Alexander VII, Abbas Michaël Justinianus in Epist. Augustinus Oldoinus in Continuatione Ciaconij.

ANNO

ANNO 1655.

SEDENTE ALEXANDRO VII. PONTIFICE MAXIMO.

De

PAULUTIO PAULUTIO S. R. E. CARDINALE.

PAULUTIUS Paulutius de Albertonibus, nobilis Romanus; LXXX.
ipsomet præclaræ stirpis ingenio, ac sedula parentum educatione, ad virtutem honestásque artes impellente, Romæ primùm congruentibus ætati disciplinis sub Patrum Societatis JESU cura diligentem operam impendit. Clericali mox vitæ adhuc impuber addictus, in Perusina Academia Philosophiæ simul ac Jurisprudentiæ studia cum plausu peregit: ibi laurea magistrali insignitum Urbanus VIII. Ordini Clericorum Cameræ Apostolicæ (adolescentis indoli, familiæque amplitudini favens) adscripsit.

Literis excultus Clericis Cameræ adscribitur.

In hujusmodi Magistratu gerendo, prudentiam, justitiam, eruditionem, constantiam adeo luculenter per Innocentij X. Pontificatum probavit, ut hujus Successor Alexander VII. è re publica esse duxerit, tum eum Cameræ Apostolicæ Generalem Auditorem renuntiare; tum Anno 1666. purpura donatum, Sacro Senatui adlegere, titulo Sanctorum XII. Apostolorum, Montisque Falisci & Corneti Sacerdotijs eidem collatis. Commissas sibi Ecclesias egregia cum pietatis ac vigilantiæ laude curavit: id temperantia sua & frugalitate singulari assecutus, ut quamvis redditibus non admodùm copiosis instructus esset, Cardinalatûs nihilominùs onera & dignitatem cum splendore ad morem aliorum ferre posset.

Auditor Cameræ Generalis, ac Cardinalis creatur.

Alexandro autem è vivis erepto, Romam Corneto evocatus, ijs interfuit Comitijs, quæ Julium Cardinalem Rospigliosum (nuncupatione Clementem IX.) Summum Pontificem renuntiavêre. Cognationis intereà vinculum, quod jam olim Alteriam ac Paulutiam familias adstrinxerat; quodque, concedente Paulo II. Pontifice, ducentos ante annos Marci Antonij Alterij & Gregoriæ Paulutiæ conjugio eas iterum junxit, factum est ut tertiò per novum connubium instauraretur. Æmilio Alterio Episcopo Cameriensi, virilis è gente sua stirpis postremo sanguini, neptis erat Laura Catharina Antonij patruelis filia, renovando Alterjorum nomini destinata, cujus nuptiæ ob claritudinem nominis, aque opulentæ spem hæreditatis à compluribus in Urbe Proceribus efflictim expetebantur. Hanc Æmilius Gaspari Paulutio nostri Cardinalis ex Angelo germano fratre nepoti, matrimonio collocavit. Æmilio deinde ad purpuram à Clemente IX. ac post hujus obitum, à Cardinalium cœtu ad supremum Sacerdotium suffragijs evecto, Alterjæ Domûs fortunæ, nomen, & insignia in Paulutiam translata sunt.

Connubia inter Alterjam & Paulutiam gentem instaurantur.

Alteriæ Domûs insignia cum fortunis in Paulutiam transferuntur.

sunt. Hinc Paulutii Cardinalis virtuti latè se explicandi amplificatione Magistratûs, honorumque accessione facultas data.

Varijs dignitatibus, ac Episcopatu Ravennatensi cumulatur. Statim namque legatione Avenionensi, Tiburtina Præfectura, ac delegata in omnem Romanæ Ecclesiæ ditionem potestate auctus, peracris judicij, singularis prudentiæ, providentiæque, & facti prorsus ad tractandam Rempublicam ingenij eximium specimen dedit. Ab Ecclesiâ Montis Falisci mox translatus ad Ravennatensem, munere insuper amplissimo decoratus est S. R. E. Camerarij, deposita Vicariatus Pontificij administratione, quàm paucis ante mensibus acceperat. Accessêre præterea ad ejus honestamentum Præfectura sacræ Congregationis de Propaganda fide, & literarum Apostolicarum, quæ scribuntur in forma Brevi; Procuratio Lauretani Sanctuarij, unàque Hiberniæ regni, Dominicani Ordinis, & Carmelitarum Patrocinium.

Oldoini de eo testimonium. *His cumulatus honoribus, & negotijs* (inquit contemporaneus Scriptor Oldoinus) *vivit in Præsentia Paulutius Cardinalis dictus Alterjus, aspirantémque fortunam modestè ferens, per actuosa vita labores assiduos pari cum animi vi, atque alacritate in commune bonum exercetur.* Ex his verbis colligitur, Oldoinum de Paulutio adhuc vitæ superstite scripsisse. Neque Mors ejus, scriptorum inopiâ, mihi innotuisset, nisi monumenta Romana, nuper à Nepote meo Joanne Baptista Burgin è Collegio Germanico transmissa, eandem in hæc

Ejus Obitus. verba detexissent : *Rebus humanis exemptus est Romæ Eminentissimus Cardinalis Paulutius Alterjus die 20 Julij anno à Christo nato 1698. sedente in Petri Cathedra Innocentio XII. vir præclaris virtutibus, generis nobilitate, meritis, & eruditione excellens.* Multis laudum præconijs celebratur ab ijs, qui sacro ejus nomini præclara Opera typis cusa inscripsêre.

Agunt de eo Monumenta domestica Alterja & Paulutiæ Domûs. Alexandri VII. Diploma, & Literæ. Augustinus Oldoinus citatus.

ANNO 1655.

SEDENTE ALEXANDRO VII. PONTIFICE MAXIMO.

De

JOANNE NICOLAO DE COMITIBUS S. R. E. CARDINALE.

LXXXI. JOANNES Nicolaus de Comitibus, Domicellus Romanus, Lotharij hujus nominis II. Ducis Poli ex Julia Ursina nobilissimæ Prosapiæ fœmina filius primam lucem aspexit Romæ die prima Julij anno salutis nostræ suprà millesimum sexcentesimum decimo septimo. Is præclaræ Indolis & ingenij adolescens optimis domi moribus & literis instructus, Grammaticæ, Poëseos, Rhetoricæ, ac Philosophiæ in Collegio Romano Societatis JESU Operam navavit strenuam; quarum curriculum felicissimè emensus.

Nobilissimo genere oritur Romæ.

sus, ad jus tùm Civile, tùm Canonicum sese convertit non vulgari progressu. Igitur laurea doctorali in ædibus Sapientiæ donatus, cùm jam anteà, spretis opulentissimæ juxtà ac nobilissimæ Virginis nuptijs, Ecclesiastico Ordini nomen dedisset, Referendarijs utriusque Signaturæ ab Innocentio X. adscriptus, Ferrariæ, Æmiliæ, ac Bononiæ Armorum Curator præfuit: Avenionensis deinde Legati vices gerens, Provincias illas maxima integritatis ac Justitiæ laude gloriosè admodùm, utiliterque administravit.

Literis omnibus apprimè instructus, varijs dignitatibus ornatur.

Præses Marchiam Anconitanam, Urbemque Romanam Prætor difficillimis temporibus, omnium plausu & commendatione, rexit: quibus in muneribus cùm Principi Romano cumulatissimè satisfecisset Alexander hujus nominis VII. Innocentij X. in Pontificatu Successor, cultorum virtutis patronus singularis, emeriti viri rationem habens, eum die 15. Februarij anni 1666. Purpuratis Patribus cum titulo S. Mariæ Transpontinæ adlegit; paulóque pòst ad instantiam plurimorum Procerum Episcopum Anconitanum nominavit.

Purpuratorum Senatui adscribitur: & Episcopus Anconitanus creatur.

Sequuta anno sequenti Alexandri morte interfuit Comitijs Vaticanis, in quibus Petri solium omnium votis ascendit Clemens hujus nuncupationis IX. uti etiam pòst biennium alijs, in quibus suffragatus est Clementi X. ac postmodùm anno 1676. Innocentio XI. His absolutis, Romà semper Anconam ad vineæ sibi commissæ custodiam & regimen advolavit, cujus commodo atque utilitati vir pius ac prudens indefesso labore, constantissimáque voluntate ad obitum usque pervigilavit. E vita migravit propè Sexagenarius, sedente ad clavum universalis Ecclesiæ Innocentio XI.

Ancona migratà vita.

Edidit egregia Statuta pro Cleri Anconitani reformatione. Sermones sacros & Epistolas.

Ejus scripta.

Ejus mentionem faciunt Alexander VII. in literis promotorialibus ad purpuram, & Episcopatum Anconitanum. Augustinus Oldoinus in Continuatione ad Ciaconium.

ANNO 1655.

SEDENTE ALEXANDRO VII. PONTIFICE MAXIMO.

De

NERIO CORSINO
S. R. E. CARDINALE.

NERIUS Corsinus Patricius Florentinus, Philippi Marchionis Corsini ex Magdalena Machiavella conjuge filius (cujus pernobilis ac prisca familia jam trecentis abhinc annis Reipublicæ Christianæ viros purpura, eruditione, ac vitæ sanctimonia claros dederat, uti libro II. n. 66. in vita Petri Cardinalis Corsini, & B. Andreæ Corsini Episcopi Fesulani ostendimus) cùm Romæ in Collegio Romano Patrum Societatis JESU, atque in alijs Italiæ Academijs magno profectu Rhetoricæ, Philosophiæ, LXXXII.

Oritur ex familia nobilitate, virisq; illustribus clarâ.

Disciplinis excultus, Clericis Cameræ adscriptus.

nec non Juris utriusque studia perfecisset, juvenis adhuc vitæ Ecclesiasticæ desiderio ardens, animum suum Romanæ Curiæ adjecit, in qua Urbani VIII. jussu, Cameræ Apostolicæ Clerici munere tanta cum dignitate perfunctus proditur, ut ne æmulos quidem in plausu publico adversarios habuerit.

Damiatæ Archiepiscopus renunciatur.

Avenione periculosa dissidia componit.

Mortuo Urbano, Innocentius X. Successor viri præstantia motus, eundem Archiepiscopum Damiatæ creatum legationi Gallicæ ob gravia, quæ inciderant, negotia addixit. At cùm Româ Lutetiam Parisiorum descenderet, Avenione subsistere jussus, periculosa dissidia, ad Urbis eversionem Nobiles inter ac plebejos excitata, mira dexeritate composuit. Inde Romam ab Innocentio revocatus, omissa legatione Gallica, ad alia majoris momenti munia in commodum Apostolicæ Sedis capessenda destinatus est.

Purpurâ, ac legatione Ferrariensi insignitur.

Alexander VII. Innocentio in Pontificatu suffectus, eundem anno 1660. Cameræ Apostolicæ Ærario Præfectum, quadriennio pòst Cardinalium Collegio adscripsit; illum tamen non evulgavit nisi decurso abinde biennio, die videlicet 15. Februarij anno ejusdem sæculi sexagesimo sexto. Quo anno purpuræ insignibus, ac titulo SS. Nerei & Achillei ornatus, Servorum B. Virginis patrocinium, ac mox legationem Ferrariensem obtinuit. Sed antequam Roma Ferrariam versus Nerius descenderet (cùm supremum diem præter opinionem Alexandri obijsset) in Comitijs Vaticanis Clementi IX. suffragatus est, qui Ferrariensem eidem legationem ad mentem Prædecessoris Alexandri confirmatum ivit. *Quo in munere qualiter ac quomodo se gesserit* (inquit de eo adhuc vivente tractans Oldoinus) *explicare sine ejus modestia singularis gravi offensione non valeo: unum tantùm indicabo, ut lector quasi ex ungue molem leonis agnoscat: omnium animos illius Provinciæ privatorum æquè ac Nobilium continuus suis officijs, atque paterna benevolentia argumentis sibi devinctissimos habuit.* Breve quidem sed magnum profectò hoc viri elogium est, si ætatis illius tempora, discordiæ, hominumque vitia spectentur, quibus resecandis & in ordinem redigendis, quanta opus fuerit prudentia & discretione, quanto probatissimæ vitæ exemplo, quivis facilè intelligit, qui Pastorem omnibus omnia factum considerat.

Legatione sua magna cum laude perfungitur.

Pluribus Patrum Cœtibus adlegitur.

Extincto post biennium Clemente IX. relicta Ferraria Romam iterum se contulit ad nova Comitia, in quibus sacra tiara ornatus est Clemens X. ex gente Alteria. Sub Innocentio XI. qui anno 1676. Clementi X. subrogatus est, pluribus iisque præcipuis Purpuratorum Cœtibus ob excellentem virtutis atque doctrinæ laudem insertus est: in quibus continuata virtute in Ecclesiæ commodum, populíque salutem ad extremum usque spiritum desudando, omnium ore *incomparabilis viri* elogium tulit. Desijt, ni fallor, in vivis esse circa extrema Pontificatûs Innocentii XI. tempora, à quo, dum viveret, maximi æstimatus, multis honoribus pro merito, & cultus, & auctus est.

Obitus ejus mihi incertus.

Agunt de eo Innocentij X. & Alexandri VII. literæ, Monumenta Vaticana. Augustinus Oldoinus in Continuatione Ciaconij. Aliiq; doctrina præstantes viri, qui ejus nomini suas lucubrationes in lucem emissas inscripsêre.

ANNO

ANNO · 1655.

SEDENTE ALEXANDRO VII. PONTIFICE MAXIMO.

De

JACOBO PHILIPPO NINIO S. R. E. CARDINALE.

JACOBUS Philippus Ninius Patritius Senensis ex Hieronymo Ninio, & Catharina Cerretana, opulentis conjugibus procreatus, optimorum elegantia morum, pietatis lacte, bonarúmque artium studijs patrio in Gymnasio sic est eruditus, ut protuberantibus undequaque virtutibus, quibus ea ætas extolli, commendarique solet, nemini secundus haberetur; dictus eapropter *Perpolitum Senensis juventutis speculum*, quasi ad ejus normam coætanei, quibus virtus cordi esset, formari, emendaríque possent. LXXXIII.

Pulchro elogio Senensis juventutis speculum nominatur.

Eo tempore cùm Fabius Chisius Legatus Apostolicus è Germania rediens; ut Scrinio seu, ut vocant, *Secretariæ Pontificiæ* præesset, Senas per iter divertisset; velletque sibi aliquem ex primaria Nobilitate adolescentem civem suum deligere, quem ad mores, ingeniúmque suum formaret, ejus posteà opera fideque in gravissimis rebus usurus, Ninium præ cæteris invitavit, cujus indoles, ingeniúmque acerrimi judicij viro propiùs intuenti, magna & præclara pollicebantur. Ita autem Ninius spem Chisij non fefellit, ut hôc posteà Summo Pontifice renuntiato, unus è veteri familia fuerit, cui ab Alexandro VII. (apud quem una virtus suffragatur ad purpuram ituris) Cardinalem creari contigerit, cùm priùs nobiliora quæque sacri Palatij munera, magna cum ejusdem Pontificis & totius Aulæ approbatione obivisset. Fuerat enim supplicium libellorum Magister, Pontificij Cubiculi, deinde etiam Palatij Præfectus, ut omittam intimam cum Flavio Cardinali Chisio familiaritatem, Canonicatum Liberianæ Basilicæ, aliáque hujusmodi honoris & benevolentiæ argumenta.

Assumitur in familiam Fabij Card. Chisij.

Post varias dignitates cum laude obitas, Cardinalis renuntiatur.

In ea itaque duodecim insignium Præsulum promotione, quam edidit Alexander anno Pontificatûs sui nono, Ninium quoque retulit, licèt nonnisi biennio pòst publicaverit Presbyterum Cardinalem titulo S. Mariæ de Pace. Cùm autem nullum in promptu esset publicum munus strenuo Cardinali & summo in primis Pontifici charo dignum, in eàdem Palatij Præfecturâ, quam ante Cardinalatum exercuerat, continuare eum jussit, quò ipsius opera & consilio in gravissimis non solùm Urbis, & ditionis Ecclesiasticæ, sed etiam totius rei Christianæ negotijs familiariter uteretur. Quamobrem aliquot ei sacras Congregationes, videlicet Concilij Tridentini, Examinis Episcoporum, Indicis librorum prohibitorum, sacræ Consultationis, Propagandæ fidei, aliásque tùm Generales, tùm particulares regendas attribuit, donec occasio se daret majora, & insigniora tribuendi.

Ejus operâ, atque consilio familiariter utitur Pontifex.

Præcipuis Patrum Cœtibus adnumeratur.

Sed Alexandri mors, quæ die 22. Maij anno 1667. magno Reipublicæ Christianæ damno ac mœrore subsecuta est, id con-

filium intercepit. Quare Ninius spe sua dejectus, in Præfectura Palatij etiam post Cardinalatum sub Clemente IX. (donec idoneum successorem nactus esset) continuare compulsus est. Sedente in Petri solio Innocentio XI. Cardinalitijs muneribus obeundis sedulò incumbens, bonarum literarum amantissimus, & illustrium ingeniorum fautor eximius, Sedísque in primis Apostolicæ, & rei Catholicæ studio ad obitum usque incensus, vitam meritis, virtutibus, ac sanctis operibus cumulatam piè conclusit anno, ut ajunt suprà millesimum sexcentesimum octogesimo quarto.

Cultor literarum, ac Literatorũ eximius.

Ejus Obitus.

Scripta.

Extant Epistolæ, Orationes, & Poëmata m. ss. quæ ante purpuram edidisse perhibetur.

Ejus mentionem faciunt Literæ Alexandri VII, Acta Vaticana, Augustinus Oldoinus in Continuatione Ciaconij.

ANNO 1655

SEDENTE ALEXANDRO VII. PONTIFICE MAXIMO.

De

VITALIANO VICECOMITE
S. R. E. CARDINALE.

LXXXIV. Vitalianus ex inclyta Vicecomitum gente præcipuis, Europæ Principibus olim affini, Mediolani circa salutis annum 1617. ortus, absolutis Romæ magna cum laude Philosophicis disciplinis, Bononiæ in ipso ætatis flore Juris utriusque lauream (personante ad eruditi juvenis famam doctorum virorum theatro) avitis coronis innexuit. Inde repudiato nobili conjugio, ad quod ob egregiam corporis formam ab illustri matrona alliciebatur, sacræ militiæ adscriptus, Romanam Curiam togatus ingreditur: ubi morum suavitate, doctrinæ præstantia, agendique solertia invidendos dignitatum gradus, virtute præeunte, Orbe plaudente, conscendit.

Literatissimus Princeps, Laurea Bononiæ donatur.

Repudiato connubio, sacræ militiæ adscribitur.

Nam favente Innocentio X. regendis primùm ditionis Ecclesiasticæ Urbibus, atque Provincijs (Umbriæ præsertim) magno rerum incremento, ac populorum utilitate præficitur. Mox, Alexandro Pontifice mandante, Philippi IV. Hispaniarum Regis primogenito regias fascias suscipit deferendas, eo quidem successu, ut non tam regios Infantis artus, quàm ipsos Regum animos, brevi temporis interstitio, devincire sit visus: unde perfunctum suo munere, ac reditum in Italiam parantem, Rex atque Regina egregijs illius dotibus allecti, ut brevi cum charactere Nuncij Apostolici Hispanias reviseret, votis omnibus exoptârant. Ipse intereà Romæ allapsus in præmium strenuè navatæ operæ Auditoribus Rotæ sacræ aggregatur; paulóque pòst Archiepiscopus Ephesinus renuntiatus, provinciam Iberum apud Regem Hispanum tanquam Nuncius Apostolicus obeundam suscepit: Quo in munere, tùm Magnatum, tùm Regis Catholici, ipsiúsque Pontificis Romani animos adeò sibi

Varijs Ecclesiæ Provincijs præficitur.

Infanti Hispaniæ fascias defert.

Archiep. Ephesinus, & Cardinalis creatur.

sibi devinxit, ut Urbe Orbéque acclamantibus, sacrum in Senatum veluti omnium meritissimus exoptaretur.

Alexandro sub anno salutis 1667. è vivis erepto, pileum rubrum, collatæ purpuræ indicem, cum Titulo sanctæ Agnetis, Clementis IX. munificentiâ, totius Urbis aggratulatione, in aula Romana, quam *Ducalem* appellant, excepit. Clemente IX. itidem ad superos post biennium evecto, Comitia Vaticana ingressus, Clementi X. suffragium detulit, cui inter alia opima beneficia, præcipuè Archiepiscopalem Montis Regalis Ecclesiam sibi humanissimè collatam in acceptis retulit, in cujus regimine, vix anno elapso, die nempè septima Mensis Septembris anni 1671. repentina morte, summo omnium dolore, è vivis abijt. Vir virtutibus, doctrina, & pietate longè clarissimus.

Ecclesiæ Montis-Regalis præficitur.

Repentina morte obit.

Agunt de eo Monumenta Vaticana. Alexandri VII. Diploma. Literæ Philippi IV. Hisp. Regis. Augustinus Oldoinus in Continuatione Ciaconii.

ANNO 1655.

Sedente ALEXANDRO VII. Pontifice Maximo.

De

JULIO SPINOLA S. R. E. CARDINALE.

JULIUS Spinola Patricius Genuensis, nobilissimorum conju- LXXXV.
gum Joannis Baptistæ, & Isabellæ Spinolarum Filius, in lucem prodijt Genuæ die 13. Maji anno reparatæ salutis duodecimo supra millesimum sexcentesimum. Hic à puero jam sacro cœlibatui destinatus, tum in Insubria, tum Romæ studijs politioribus juxtà, ac gravioribus, tanto cum profectu operam dedit, ut anno 1636. ætatis vigesimo quarto, magistrali laurea in urbe omnium votis dignus sit judicatus. Sedente Urbano VIII. Romano Pontifice in Petri Cathedra, præsulari veste indutus Tiphernum primò Umbriæ, deinde Asculum Piceni urbes Prætor, & Montaltum Præses integerrimè rexit. Eodem tempore Generalis Commissarius contra exules, qui Provinciam maximè affligebant, declaratus, munere suo tam strenuè functus est, ut compresso rebellium tumultu Nursiam Sabinorum civitatem brevi tempore felicissimè pacatam reddiderit. Inde Viterbio, ac Patrimonij Provinciæ, mox Perusiæ umbriæque, demum Piceno præfectus, seditiones quaquaversum exortas sua virtute compescuit, Castrúmque (munitam & Episcopalem urbem juxta Olpitam fluvium sitam) expugnavit, ac Romani Pontificis imperio subjecit. Quam deinde Innocentius X. ob cædem Christophoro Giardæ Episcopo Castrensi à Marchione Gaufrido, primario Ducis Parmensis ministro, nefariè illatam, funditùs everti, delerique præcepit; ipsum verò Gaufridum multorum scelerum reum capite plecti.

Laurea doctorali Romæ insignitur.

Varijs Ecclesiæ Urbibus præfectus.

Rebellium tumultus compescit.

Castrum ad Olpitam expugnat.

Christophorus Giarda Castri Episc. insidiis Marchionis Gaufridi occiditur.

Memorandam hujus rei seriem, Tragœdiæ non absimilem, descriptam invenio apud Augustinum Oldoinum in vita Innocentij X. his ferè verbis: Eximia sanè animi fortitudo eluxit in Innocentio, quando audita iniquissima nece, qua, Marchionis Gaufridi (primarij tunc temporis in aula Parmensi administri) mandato, per summum nefas sicariorum manu sublatus è vivis fuit venerabilis vir Christophorus Giarda Castri urbis Episcopus, quam urbem, ad pontificiæ jurisdictionis, & justitiæ effectus impediendos, validiori quàm par erat arte Parmenses munierant, eandem Castri urbem, malorum omnium fontem & caput, expugnandam & delendam in pœnam tanti sceleris decrevit. Postquam enim sacris diris, & horrendo anathematis fulmine eos percussisset, qui tam nefandi flagitij conscij aliquatenùs & complices erant, conscripto mox exercitu, arctà cingi obsidione Castrum mandavit, Ducibus Comitibus Gabriellio & Widmanno viris præstantissimis, destinatóque pontificij exercitus generali Commissario Julio Spinola, Virterbij tunc ac totius Patrimonij S. Petri Gubernatore. Quia verò ex parte Bononiensis ditionis, quæ Parmensi agro contermina est, vel suppetias obsessæ urbi à Marchione Gaufrido mittendas, vel in agrum Bononiensem bellum asportandum credebatur, alium cogi exercitum in ea regione Pontifex Innocentius mandavit, qui Duce Aloysio Matthæio Romano Dynasta, hostem ex ea parte fatigaret, & à suo proposito bellica vi, armísque oppositis, distraheret.

Necis Authores anathemate feriuntur.

Castrum à Pontificiis obsidetur.

Gaufridus obsessis suppetias mittere parat.

Et sanè votis respondit eventus: Marchio quippè Gaufridus, qui suo arbitratu Parmensem aulam moderabatur, ut expeditior esset ad tantam viarum longitudinem superandam, ingenti collecto equitatu jam vix se dederat ad Castri urbem ab obsidione pontificia vindicandam. Promptus ei miles pontificius ex adverso occurrit, quà non ignobile oppidum visitur ad fines agri Bononiensis *S. Pietro in Casale* nuncupatum; & facilè datur pugnæ locus; illinc Marchione Gaufrido, hinc Marchione Tassone Estensi agmen generosè ducentibus. Brevis, at cruenta fuit victoria, quæ (suam causam Deo protegente) penes Pontificios stetit. Gaufridus fugatus & victus, Parmensis Ducis mandato, captivus in arcem Placentiæ abducitur, multísque detectis criminibus, quibus optimi sui Principis nomen per summam audaciam & perfidiam implicaverat; & præsertim de cæde Castrensi Episcopo illata reus inventus, convictúsque, suorum scelerum pœnas luit, capite in foro publico plexus, bonísque omnibus, quibus se largissimè cumulaverat, spoliatus.

Conseritur utrinque pugna: Gaufridus capitur, & capite plectitur.

Hinc Castri deditio, & totius belli finis, brevi paucorum mensium spatio, ad integram felicitatem perductus. Et ne si Castri urbs superesset, nova ex ea alijs ætatibus pullularent bella, eam evertere & eradere statuit Innocentius. Dato ea de re sub ANNUM 1646. Julio Spinolæ mandato, qui à fundamentis civitatem diruit, erectis solùm quibusdam Crucibus ijs in locis, ubi Ecclesiæ & Cœmeteria erant, quæ vigore delegationis ei à Pontifice factæ profanavit. Nomine Cameræ Apostolicæ illicò possessionem accepit amborum statuum Castri & Roncilionis vigore contractûs venditionis inter

Castrum in sceleris vindictam diruitur.

ter summi Pontificis Thesaurarium, & Ministros Ducis Parmensis Romæ stipulati. Castri verò Episcopalis Ecclesia ad proximam Aquæpendentis cum omnibus prærogativis ac juribus translata fuit, & Dux ipse Parmensis, qui Gaufridi artibus & mendacijs deceptus, visus fuerat hujus belli author, certis conditionibus initis, Pontificiæ gratiæ & benevolentiæ restitutus. Quàm quidem benevolentiam Farnesiæ Familiæ satis superque ostenderat Innocentius, cùm sui Pontificatus initio non solùm Parmensi Duci Odoardo S. R. E. Vexilliferi munus, quo Farnesios Principes Romani Pontifices decorare consueverant, confirmavit; sed multò etiam magis cùm Franciscum Mariam Farnesium, ejusdem Ducis fratrem germanum, Vaticana purpura donavit, uti suo loco n. 47. ostendimus.

Dux Parmensis Pontifici reconciliatur.

His peractis magnam famam Julius adeptus, ab eodem Innocentio Nuncius Apostolicus Neapolim missus est, cum amplissima delegatione in toto Regno ad negotia sacræ Inquisitionis, & Præfectura Fabricæ S. Petri. Anno 1658. ab Alexandro VII. Innocentij successore, Archiepiscopus Laodiceæ renuntiatus, ejusdem jussu, septennio pòst ex Neapolitana ad Cæsaream legationem gradum fecit, qua dum strenuè more suo perfungitur, vigore literarum pontificiarum Alexandri, comprobationem Matrimonij initi per Procuratorem inter Leopoldum I. Cæsarem, & Infantem Hispaniarum Margaritam Philippi IV. natam recepit, nuptiisque imperialibus ex nomine Pontificis benè precatus est.

Julius Nuncius Neapolim ablegatur.

Legatus mittitur Viennam : Leopoldi I. Cæsaris nuptiis assistit.

Tantum ac talem virum de Republica Christiana optimè meritum idem Alexander ad preces Cæsaris anno ejusdem sæculi sexagesimo sexto die 15. mensis Februarij sacro Cardinalium Collegio adscripsit: illum tamen non evulgavit nisi die 7. Martij anni sequentis. Biretum Cardinalitium Româ transmissum magna cum pompa recepit Viennæ per augustas ipsius Leopoldi Cæsaris manus. Qui eundem paulò pòst Romam tendentem hisce gravibus literis, ad ipsum Alexandrum Pontificem datis, perquàm gloriosè prolecutus est.

Ad Cæsaris preces Cardinalium Collegio adlegitur.

Beatissimo in Christo Patri, Domino Alexandro VII. Divina Providentia S. Romana ac Universalis Ecclesiæ Summo Pontifici, Domino Reverendissimo.

BEATISSIME IN CHRISTO PATER, DOMINE REVERENDISSIME.

Post officiosissimam commendationem filialis observantiæ continuum incrementum. Revertitur ad Sanctitatem Vestram Reverendissimus in Christo Pater D. Julius S. R. E. Cardinalis Spinola Archiepiscopus Laodicensis, observantissimus ejusdem atque certè studiosissimus, quem nobis egregia singularisque probitas mirifica, in consiliis Sapientia, in gerendis negotiis Sanctitatis Vestræ summa cum prudentia conjuncta tum gravitas, tum etiam lenitas tantoperè commendarunt, ut toto hoc tempore, quo in Aula nostra commorabatur, magno illum amore complexi simus, & viderimus, & audierimus usque quoque libentissimè: & quamvis eundem, utpotè virum non tam genere illustrem, quàm doctrina optimarúmque artium præstantia, & agendis tractandísque rebus experientia, ac omni denique morum, vitæq; comitate plenè insignem, diutiùs apud nos, subsistentem videre potuissemus; attamen

Leopoldi Cæsaris litera ad Alex. VII. in causa Julii Card. data.

men is incommodum valetudinis Sanctitatis Vestræ (quod & nos graviter molestéque tulimus) reique publicæ Christianæ emolumentum rebus omnibus antetulit, eum in modum ut ad Urbem se se conferendi muneris ac partium suarum esse omninò existimarit. Quare eundem hisce, tanquam locupletibus nostræ in illum voluntatis, & muneris ab illo cum magna semper Sanctitatis Vestræ, totiúsque Sacræ Romanæ Ecclesiæ dignitate peracti testibus prosequi non dubitavimus, ut scilicet Sanctitas Vestra illius non tam in nos pietatis, quàm in eandem debitæ observantiæ studium propè singulare testatum cognosceret. Quemadmodum Sanctitati Vestræ eum quippè quàm optimè meritum, atque elegantem virum ita commendamus, ut majori studio & diligentia commendare non possimus. Et nobis gratissimum erit si præterquàm quòd is Sanctitatis Vestræ in ore jam pridem est, quòd valdè dignus qui ab eadem diligatur, nostra etiam causa arctiùs benignitate illum sua, & liberalitate fuerit complexa, ostenderitque nostram ei apud Sanctitatem Vestram commendationem plurimùm valuisse, ac profuisse. Cæterùm omnia cum eo reliqua, quæ præsens temporum conditio, vel maximè poscere videbatur, communicavimus, quæ ad Sanctitatem Vestram omnia latiùs perferat; Cui ut ratam & valentem, & firmam ad magnum Ecclesiæ suæ incrementum quàm longissimè protrahat, ex animo vovemus. Datum in Civitate nostra Viennæ die 17. Aprilis Anno Domini 1667. Regnorum nostrorum Romani 9. Hungariæ 12. Bohemiæ 11.

Ejusdem Sanctitatis Vestræ

Obsequens Filius

LEOPOLDUS.

Julius Viennâ digressus, Romam nonnisi post Alexandri obitum pervenit. Interfuit Comitijs Clementis IX. à quo ornatus pileo Cardinalitio Titulum presbyteralem Sanctorum Sylvestri & Martini in Montibus obtinuit: connumeratus etiam ob insignem eruditionem inter Patres plurium sacrorum cœtuum, videlicet de Propaganda fide; Consistorialium; Indulgentiarum; Reliquiarum, & super gravaminibus status Ecclesiastici. Post Clementis IX. decessum suffragatus repetitur Clementi X. à quo initio Pontificatus renuntiatus est Episcopus Sutrinus, & Nepesinus, in cujus regimine vitam duxit Ecclesiastico Principe, bonoque Pastore dignam. Obitum ejus apud Oldoinum aliósque, qui de Cardinalibus scripsêre, ad notatum non invenio. Monumenta tamen Romana, nuper à nepote meo Joan. Baptista Bürgin è Collegio Germanico mihi transmissa, docent eum propè Octogenarium (sede post Alexandri VIII. obitum vacante) Mense Martio Anno 1691. Romæ fatis cessisse, atque in Monte Quirinali ad S. Andream Patrum Societatis Jesu sepultum fuisse.

Variis Patrum Cœtib. adscribitur.

Romæ supremũ diem obit.

Agunt de eo Acta Vaticana. Innocentii X. Alexandri VII. & Leopoldi I. Imp. Literæ. Augustinus item Oldoinus S. I. in Continuatione Ciaconii.

ANNO

ANNO 1655.

SEDENTE ALEXANDRO VII. PONTIFICE MAXIMO.

De

JOANNE DELPHINO

S. R. E. CARDINALE.

JOANNES Delphinus Patricius Venetus, Nicolai Delphini Se- LXXXVI.
natoris ex Elisabetha Priola nobili matrona filius, Venetiis die 22. Aprilis anno 1617. in lucem progenitus, à puero vitæ clericali addictus, strenuam navavit operam tùm Venetijs, tum Patavij in acquirendis scientiis illis, quibus suo tempore & sibi, & Reipublicæ Christianæ plurimùm prodesse posset. Latina æquè ac Græca lingua adamussim excultus, laureáque magistrali in utroque jure Patavii donatus, anno ætatis trigesimo *Sapiens* inter Senatores Reipublicæ sedit. Orator ad Cæsarem, tum ad Galliarum Regem ob linguæ facundiam à Senatu electus, amplissimum munus utrobique cum dignitate & emolumento peregit.

Latinis ac Græcis literis excultus. Orator Venetus ad Cæsarem, & Galliæ Regem mittitur.

Intereà temporis anno videlicet 1656. ab Aquilëiensi Patriarcha Hieronymo Gradonigo Coadjutor postulatus, quum officio suo dexterrimè fungeretur, mortuo Patriarcha, viduatam Ecclesiam ex imperio Romani Pontificis Alexandri VII. administrandam suscepit. Quo in munere confirmatus, sui semper similis studium rei benè gerendæ, quod ad sedem Patriarchalem attulit, tantum abest ut remiserit, ut etiam mira sedulitate auxerit. Audiatur Oldoinus ei contemporaneus, qui quæ oculis hausit, literis consignavit, *Ipse Delphinus*, inquit, *in hoc munere, quo etiamnum hoc nostro sæculo præclarè fungitur, singula inspicit exactissimè, quæ in singulis sunt Ecclesiis benè, vel malè acta; institutáque vigilanti oculo perscrutatur, illa ut confirmet, hæc ut corrigat & emendet. Pastor verè bonus ovibus pascua procurat, lupis baculum intentat: bonis omnibus ut amabilis, sic malis omnibus terribilis.* Et alibi: *Ecclesiæ suæ Ministrorum vitam habet perspectam, quippè vir ingenio sagax ad explorandos quorumcunque mores, animique facultates plurimùm valet. Utilem se facit omnibus, ut Reipublica Christiana agat negotia. Nihil eo salubrius, qui omnibus ad salutem prodesse laborat.* Hactenus Oldoinus.

Patriarcha, Aquileiensis renunciatus, munere suo cum laude fungitur.

His operibus intentum, multisque prætereà virtutibus coruscum, Alexander hujus nominis VII. in ultima Cardinalium enunciatione sacra purpura ornavit absentem, die 7. Martij anno 1667. Post cujus obitum interfuit Comitiis Vaticanis, suóque suffragio cum reliquis Electoribus Julio Rospiglioso, dicto Clementi IX. ad summam rerum opitulatus est; à quo postmodùm unà cum insignibus Cardinalitiis Titulum presbyteralem S. Salvatoris in Lauro accepit: quem exacto biennio, dum Clemens X. sacris Christianis præsideret, cum illo Sanctorum Viti & Modesti commutavit. Purpuram pietate & doctrina illustravit usque ad Innocentii XI. tempora, sub quo, ni fallor, commune mortalitatis debitum exolvit.

Romæ absens, purpurâ ornatur.

Obitus ejus mihi incertus.

Ejus scripta.

Scripsit vir eruditus Dialogos multos de Materiis scientificis.
Discursus in Cornelium Tacitum, & Sallustium.
Panxit etiam Italico, sed dulci carmine Tragœdias, Odas, aliáque Carminum genera.
Edidit etiam Orationes sacras & profanas.
Epistolas varias Hetrusco, Latino, & Græco sermone.

Ejus honorificam mentionem faciunt Galeazzus Gualdus Prioratus in Theatro Virorum illustrium, Laurentius Crassus in Volumine Elogiorum. Joannes Baptista Negronius Cyrnæus in Carmine. Augustinus Oldoinus in Contin. Ciac.

ANNO 1655.

SEDENTE ALEXANDRO VII. PONTIFICE MAXIMO.

De

GUIDOBALDO EX COMITIBUS DE THUN S. R. E. CARDINALE.

LXXXVII. *Vir literis, & nobilitate insignis, sacro Cardinalium Senatui adlegitur.*

GUIDOBALDUS ex Comitibus de Thun nobilissimo & antiquissimo in Germania sanguine procreatus, studiorum curriculo tum in patria, tum Romæ in Collegio Germanico felicissimè, nec sine plausu, peracto, ex Archiepiscopo Salisburgensi, Legatóque nato, & sacri Imperii Principe Romana purpura ornatur Alexandri VII. benignitate; qui tum Leopoldi Augusti Cæsaris precibus, tum ipsius Guidobaldi virtutibus, doctrina, religione, optimis præstantissimisque moribus allectus, Presbyteris Cardinalibus absentem adscripsit.

Episcopus Ratisponensis eligitur: munerique suo integerrimè præest.

Post purpuram assumptus etiam est publico suffragio ad Infulas Ratisponenses, quas unà cum Salisburgensibus ea prudentia, zelo, vigilantia, & integritate rexit, ut partes optimi Pastoris, vel hostium Testimonio, exactissimè complevisse sit visus. Eam in rem Administros sibi cordatos & strenuos in administrationem geminæ Ecclesiæ elegit; satis intelligens, onus onerum (ut D. Petrus Damiani munus Episcopale vocat) facilè quemvis hominum oppressum ire, nisi fidissimis ac fortissimis viris succollantibus sublevetur. Eapropter vix ingressus dignitatem, undique accitis in partem ministerii doctissimis, piissimísque viris, ad laborem se contulit; eorúmque consilio & opera usus Diœceses lustravit; Parœcias, Ecclesias, Cœnobia utriusque sexûs diligenter inspexit; collapsa instauravit; elisa consolidavit; infirma suaviter curavit; confracta colligavit; & abjecta charitatis vinculo reduxit. Magnam ex hac sollicitudine pastorali laudem & existimationem apud Clerum, populum, ipsúmque Cæsarem Leopoldum consecutus.

Conventui Ratisponensi Præses datur, Ecclesiæ, ac Cæsaris jura conservat.

Conventui Ratisponensi, Imperatoris jussu, in causa gravissimarum rerum congregato, Guidobaldus præfuit. Novum harum dignitatum decus non personam magis nostri Cardinalis, quàm animum nobilitavit: solent enim non degeneres animi novi hono-

honoribus erigi, & ignis instar novo pabulo augeri. Sacra purpura indutus Ecclesiæ jura servavit illæsa: Cæsareis affectus beneficijs, Cæsaris partes sustinuit, nulloque negotio utrumque perfecit; cùm utriusque jura eadem sint, & uterque divinæ gloriæ rationem solummodò ducat.

Romam Purpuratus non accessit, detentus in Germania gravissimis tum Imperij, tum Catholicorum negotijs: ideò Titulum Cardinalibus Romæ præsentibus dari consuetum non obtinuit, neque diu vixit in purpura: nam die prima Junij anni sequentis 1668. in ætate constanti, lapsu ex equo facto exanimatus, sepulchrum habuit in Ecclesia principe Salisburgensi. Hujus obitum intempestivum doluit maximè Cæsar; doluerunt & reliqui Principes Catholici, qui non minùs lachrymis, quàm precibus tanto Præsuli (ingenti civium ac populorum affluxu) parentarunt. Fuit enim Guidobaldus vir præstanti admodùm virtute ornatus, qui ita se omnibus probavit, ut eum Catholici verum religionis exemplar; viri doctrina conspicui Mœcenatem; pauperes parentem affabilem; emunctí patronum munificum agnoscerent.

Lapsu ex equo facto, omnium mœrore extinguitur.

Ejus Elogiū.

Edidit præclara statuta pro Cleri reformatione:
Leges item politicas pro regimine populi.

Quæ ediderit?

Agunt de eo frequentes Alexandri VII. & Leopoldi I. Imp. literæ. Acta Salisburgensia. Vincentius Armanus in discursu de connexione Familiarum de Thun Germ. & Trident. Oldoinus in Continuatione Ciaconii. & alij.

ANNO 1655.

SEDENTE ALEXANDRO VII. PONTIFICE MAXIMO.

De

FLAVIO CHISIO
S. R. E. CARDINALE.

LXXXIIX.

FLAVIUS Chisius Patricius Senensis, præclaris parentibus Mario Chisio Alexandri VII. fratre germano, & Berenice de Aciaria virtuosissima fœmina editus, ab horum institutione congruentem optimæ indoli disciplinam accepit. Hic admodùm adolescens, literarum & artium studijs apprimè imbutus, à patruo conciliandæ inter Christianos Principes concordiæ intento in Germaniam est evocatus, qua ille itineris opportunitate ad cognoscendos diversarum gentium mores, ritus, ac linguas, & ad subornandum ad magnas curas ferendas animum, usus est: præcepta vitæ in hominum & negotiorum luce degendæ ab optimi magistri consuetudine, sermonibúsque & exemplis trahens.

Juvenis à Patruo evocatur in Germaniā, ubi multùm proficit.

E Germania Senas reversus, altioribus studijs Philosophiæ & Jurisprudentiæ diligentem in patrio solo eousque navavit operam, donec patrui jussu (qui tum sub nomine Alexandri VII. Ecclesiæ præsederat) Romam purpurâ ornandus advectus est. Ibi consistens, varijs obeundis negotijs, literis Apostolicis formandis, scribendísque,

Meritis conspicuus à Patruo in Senatum Vaticanum cooptatur. sermonibus ad Principes habendis provinciam accepit. Idque eo fine, ne non posito ritè tyrocinio ad capessendam Reipublicæ summam accessisse videretur. Ut igitur assiduo laborum studio exercitus præclaræ indolis specimina edidit, plurimáque ex multiplici munere cum laude obito merita collegit, Patruum virtutis suæ remuneratorem sortitus est die 9. Aprilis anno salutis 1657. Hoc enim anno Purpuratis Senatoribus adlectus, Titulum obtinuit in ordine Presbyteratûs ædem S. Mariæ de Populo, splendidis majorum suorum monumentis insignem, quam ipse patruus ante Pontificatum habuerat. Quin & unà cum purpuræ honore (ne quid eleganti viro ad splendorem & auctoritatem deesset) insignitus etiam est Præfecturâ Firmanâ ac Tiburtinâ, legatione item Avenionensi, & summæ proximâ in omnes Romanæ Ecclesiæ civitates potestate: in quibus cum singulari ingenij, providentiæ, atque integritatis laude versatus, fidem industriámque suam, & gaudentem veris ac solidis consilijs animum mirificè patruo (cujus ad vitam ea munera acceperat) comprobavit.

Variis identidem Ecclesiæ dignitatibus honestatur.

Legatione Gallica cum rerum emolumento fungitur. Exortâ autem cum Ludovico XIV. Francorum Rege ob rixam fortuitam inter urbanos milites & Familiam Ducis Crequij Legati regii controversiâ, gravibúsque inde motibus animorum consecutis, ut bello arsura Italia putaretur, Legatus de latere à patruo ad Regem missus est. Accepto eo munere sat arduo, quocunque accessit studia hominum, & admirationem non minùs propriæ virtutis, quàm honoris, quem gerebat, fulgore vehementer excivit, ac Regis in primis, qui Legati pontificii humanitatem, prudentiam, & rebus in agendis dexteritatem admiratus, summis eum laudibus non semel extulit. Exquisitis igitur ab eo honoribus habitus, atque incredibili Galliæ populorum veneratione cultus, confecto ex sententia susceptæ pacis negotio, plenus dignitatis & gloriæ ad urbem rediit.

Aliis honoribus cumulatur. Hujus rei intuitu Majora promeruisse visus, urgente Pontificem sacro Senatu, cohonestatur Præfecturâ Justitiæ, Archipresbyteratu Basilicæ Lateranensis, ac honore S.R.E. Bibliothecarii. Quæ tria, amplissima Romæ munera sunt.

Ab obitu Alexandri VII. patrui, interfuit aliquoties Comitiis Vaticanis, illis nimirum in quibus summa tiara ornati sunt Clementes duo IX. & X. ac Innocentius XI. qua occasione præstantis semper ingenii, consummatæque virtutis & prudentiæ specimina dedit.

Quo tempore obierit, mihi non satis constat. Obiit vir boni publici semper studiosissimus, omniúmque ore decantatus, regnante (si non erro) Innocentio XII. Pontifice Max. cujus creationi post Alexandrum VIII. interfuisse putandus est anno 1691.

Ejus scripta. Extant nonnulla ejus ingenii monumenta m.ss. Inter illa Oratio elegans ad Ludovicum XIV. Galliæ Regem.

Celebrant hunc Virum Variæ Nuncupationes à doctis inscriptæ. Literæ Alexandri VII. Oldoinus in Continuatione Ciaconii.

ANNO

ANNO 1667.

SEDENTE CLEMENTE IX. PONTIFICE MAXIMO.

De

JACOBO ROSPIGLIOSIO

S. R. E. CARDINALE.

JACOBUS Rospigliosius Italus, Camilli Rospigliosi, & Lu- LXXXIX.
cretiæ Cellesiæ filius, natus est Pistorij clarâ Hetruriæ Urbe in domo prænobili & locuplete anno 1628. die 29. Decembris. Ubi excessit ex ephebis, à Julio patruo (quem posteà per omnes honorum gradus ad Pontificatum maximum sub Clementis IX. nomine virtus evexit) in Hispaniam ductus est, quò ipse ab Urbano VIII. legatus fuerat, ut apud eum Regem Nuncij Apostolici munere fungeretur. Ibi in Salmanticensi Academia in omni liberali scientia egregiè institutus, mira ingenij felicitate, (quæ etiam in Poësi, præsertim Italica, usque ad invidiam eluxit, sicuti ex varijs Lusibus cognosci potest, qui ex ejus delapsi manibus per Italorum juvenum ora volitarunt) Philosophiæ ac Jurisprudentiæ cursum, propugnatis prò magistrali laureâ Thesibus, confecit.

A Patruo in Hispaniam ductus, scientijs omnibus excolitur, laureâq; donatur.

Cùm autem non levia in dies indicia præberet indolis ad res gerendas natæ; eamodoratus Julius, acerrimus ingeniorum æstimator, Jacobi opera, solertiáque gravissimo quoque in negotio cum proventu est usus. Tantùmque illi denique tribuit, ut cùm sibi cujusdam magnæ rei causâ, Cæsaraugustæ esset aliquamdiù commorandum, totam Nunciaturæ molem eruditæ ipsius curæ, atque industriæ commiserit.

Ejus operâ Patruus in rebus maximis utitur.

Romam ex Hispania reversus, sub ejusdem patrui disciplina in literis se, rerúmque publicarum cognitione pro instituto suo pristino eóusque exercuit, donec post Innocentij X. obitum, Julius ab Alexandro VII. Pontifice renuntiato, creatus est *Status*, ut nuncupant, Secretarius. Ipse verò in Flavij Chisij (quem non multò pòst unà cum Julio Alexander in Cardinalium numerum retulit) familiam adscitus, perhonorifico muneri salutandi, alloquendique Domini sui verbis Principes viros, præfectus est. Qui quidem Flavius cognito Jacobi ingenio frequenter eum arduis gerendis rebus adhibuit. Neque is intereà à patrui exercitatione otiabatur, qui omnes cum ipso muneris sui curas, laborésque communicabat.

Recipitur in familiam Flavij Chisij, cui bonam operam locat.

Post illud Corsorum militum facinus adversum familiam Ducis Crequij, Jacobus ad eundem Ducem, qui in Oppido Sancti Quirici tùm commorantem, est ablegatus; ubi, quæ sibi commissa erant, tanta dexteritate peregit, ut & Romanæ aulæ approbationem retulerit, & magnus ei à Crequio præclaram indolem experto honos sit habitus. Rebus posteà compositis, Chisio Cardinali ad Galliæ Regem officij causa Legato decreto Jacobus eo fine præmissus est, ut de legatione eundem Regem edoceret. Cúmque

Publicis negotijs utiliter impenditur.

ſatis arduæ, ut ferè fit, exortæ eſſent controverſiæ circa obeundam legationem, ipſe iterùm ac tertiò ad regiam aulam delegatus, eas omnes ſingulari ſua dexeritate, atque ſolertia ſuſtulit.

Abſoluta legatione ad Urbem cum Cardinali reverſus eſt, ubi ob ea, quæ & nuper, & anteà geſſerat, magnâ ſibi virtutis & prudentiæ famâ partâ, ne vel Reſpublica tanti viri miniſterio, vel ipe aliquo rerum pro Republica geſtarum teſtimonio careret, Bruxellas miſſus eſt Internuntius Apoſtolicus. Quod quidem munus, licèt multis gravibúſque difficultatibus, ob earum Provinciarum ſitum, moreſque gentis, & religionis ritus, obnoxium eſſet, tanta tamen prudentia, ſedulitate, atque conſtantia geſſit, ut & Sedis Apoſtolicæ authoritatem non conſervârit ſolùm, ſed etiam auxerit: & regij Miniſtri, populique certatim ſummis cum laudibus, & pari ad extremum amore ſint proſecuti.

Internuntius Apoſtolicus Bruxellas mittitur; ſuóque munere ſtrenuè perfungitur.

Tandem Julio Cardinali patruo, die 20. Junij anno ſalutis 1667. in Comitijs, pòſt Alexandri VII. deceſſum habitis, Pontifice Maximo renuntiato, Jacobus ad Urbem redjens, novi Pontificis juſſu in Galliam cum ampliſſima Legati poteſtate flexit. Ubi cum Ludovico XIV. Rege de maximi momenti rebus agens, prima pacis illius ſemina jecit, quæ non multos poſt menſes inter utrumque Regem (Gallum & Hiſpanum) eſt inita, plurimum in id conferente aſſidua cohortatione, accuratiſſimiſque Clementis officijs, in quorum tractatione Jacobus impoſitas ſibi à Patruo partes ſtrenuè adimplevit.

Legatus in Gallia, pacē inter Gallum & Hiſpanū procurat.

Eo munere perfunctus, ut primùm Romæ comparuit, in præmium optimè navatæ operæ creatus eſt à Clemente patruo Presbyter Cardinalis titulo S. Sixti die 12. Decembris anni 1667. Nec multò pòſt toti Eccleſiaſticæ ditioni regendæ præpoſitus, incredibili de ſua virtute expectationi plenè reſpondit. Nam & priſtinam in tantæ fortunæ faſtigio retinuit humanitatem, comitatémque ergà cujuſvis ordinis homines, omnes liberaliter juvando amplectendóque: & ſumma ejus in Principum animis, rebúſque tractandis publicis prudentia, & dexeritas ſemper enituit, eminente ubique regia quadam animi magnitudine, de nulla re minùs, quàm de ſua, deque ſuorum commodis cogitantis.

Cardinalis creatur: & ditioni Eccleſiaſticæ præficitur.

Anno ſalutis 1669. in Conclavi Apoſtolico, pòſt Clementis patrui mortem, cum inter multas difficultatum querelas, circumſpiciendo, providendóque omnia, curſum tenuit; ut unum è paucis Cardinalibus, quos Clemens creaverat, ſalutari Pontificem viderit Æmilium Alterjum, dictum Clementem X. Neque tamen exinde à curis publicis conquievit; ſed adhibitus tractationi rerum maximarum, eas quantúmvis implicatiſſimas ſingulari prudentia explicuit, & pari felicitate ad exitum perduxit, antelato ſemper rationibus & fortunis ſuis publico bono, & Sedis Apoſtolicæ dignitate. Quæ maxima Principis Eccleſiaſtici laus eſt. Denique poſtquàm creationi Innocentij XI. (qui anno 1676. Clementi ſucceſſit) interfuit; maximis functus muneribus, non ſine magno bonorum omnium luctu, mortales exuvias depoſuit Romæ die 2.

In Comitijs ſacris Clementi X. ad ſummā verū author eſt.

Moritur Romæ.

Fe-

Februarij anno à Christo nato 1684. ætatis suæ quinquagesimo sexto.

Edidit Lusus Poëticos hetruscâ & Latinâ linguâ. Epistolas item insignes varij argumenti. *Ejus scripta.*

Agunt de eo Alexandri VII. & Ludovici XIV. Galliæ Regis Literæ. Augustinus item Oldoinus in Continuatione Ciaconij. Monumenta Romana mecum communicata.

ANNO 1667.

SEDENTE CLEMENTE IX. PONTIFICE MAXIMO.

De

LEOPOLDO MEDICEO
S. R. E. CARDINALE.

XC.

LEOPOLDUS Medices Florentinus, Cosimi II. Magni hetruriæ Ducis ex Maria Magdalena Austriaca Ferdinandi II. Cæsaris sorore filius felici auspicio in mundum venit die 6. Novembris anno reparatæ salutis 1617. Anno verò ejusdem sæculi sexagesimo septimo absens Româ, ex Abbate scientiarum ferè omnium ornamentis prædito, Literatorumque sui ævi Mœcenate doctissimo, inter Diaconos Cardinales cooptatur. Clemens enim IX. Pontifex Maximus insigni tanti Principis eruditione, ac generis claritate commotus, ut luculentam illam jacturam, quam Domus Medicea eo ipso tempore ex gemino obitu duorum præstantissimorum Cardinalium Caroli & Joannis fecerat, quoquo modo resarciret, Leopoldum Principem per omnia commendabilem, nullis intervenientibus precibus, sacro Purpuratorum Senatui sua sponte adlegit. Qui Romam altero abinde anno splendido cum comitatu delatus die 15. mensis Martij anno Salutis 1668. publico in Consistorio, honoris insignia cum pileo, & titulo Diaconi Cardinalis SS. Cosmæ & Damiani ab ipso Clemente Pontifice recepit, quem titulum deinde progressu temporis, non invito Pontifice, cùm illo S. Mariæ in Cosmedin commutavit. Nec ita multò pòst Florentiam reversus, vixit in sacræ purpuræ ornamentum, atque doctorum hominum commodum, quos suprà alios, licèt genere dissimiles, persimiles sibi reddidit affectu, virtute, & consuetudine, dum in illis scientias illas agnovit, quibus ipse Princeps ad invidiam usque ornatus effulserat. De illo contemporaneus Scriptor Oldoinus in supplemento Ciaconij hæc habet: *Hoc anno 1673. Florentiæ vitam vivit dignam Ecclesiastico Principe, literis ac pietati Christianæ maximè intentus, horisque subcisivis, quas otio nonnulli tribuunt, eas tractat artes, quas fermè puer didicerat, & juvenis adamaverat, Mathematicam nimirùm, & Historiam.*

Purpurâ à Clemente IX. exornatur. — *Causa hujus promotionis.* — *Cardinalatus insignia Romæ suscipit.* — *Doctorum hominum cultor ac fautor.* — *Oldoini de eo testimonium.*

Præter plurima suspiciendæ pietatis monumenta, quibus famam munifici juxtà ac pij Principis collegerat, illud extat Romæ in Diaconia S. Mariæ in Cosmedin. *Ecclesiam suam Titularem restaurat.*

ME-

MEMORIÆ ÆTERNÆ

Principis Leopoldi Cardin. Medices.
Quòd hanc suam Titularem Ecclesiam, ab Eugenio IV. Olim suppressam, & à Leone X. restitutam magnificè restauraverit: Archipresbyter & Canonici Hoc grati animi argumentum poni curarunt. An. D. 1671.

Almam Urbem aliquoties Comitiorum tempore repetijt, in quibus post Clementis IX. obitum, Æmilio Alterjo dicto Clementi X. ac post hujus decessum Benedicto Odescalco, Innocentio XI. nuncupato, suffragatus reperitur. Quo autem anno Princeps laudabilis, eruditus, ac doctorum hominum fautor eximius, vitales auras reliquerit, mihi non constat. Dicitur tamen ad extremam senectutem accessisse, corpore valido, & sensibus integris. Videatur Palatius recentissimus Author, quem si ad manus haberem, non consulendum indigitarem, sed referrem.

Ejus Obitus mihi incertus.

In ejus scrinijs multæ lucubrationes ad Mathematicam, Ethicam, Astronomiam, Historicam, Poëticam spectantes, repertæ referuntur. Nos hoc loco versiculos aliquot referemus ex illius scriptis depromptos, qui à doctis in summo pretio habiti perinde accepti sunt, ac sententiæ quædam ex intimis Philosophiæ adytis, quòd ad vitæ officia, morúmque probitatem maximè pertinere videantur. Sunt autem hujusmodi.

Ejus sententiæ doctis æstimatæ.

Cui plus licet, quàm par est, plus vult, quàm licet.
Alienum est omne, quidquid optando venit.
Feras, non culpes; quod vitari non potest.
Nimiùm altercando veritas amittitur.
Nunquam periculum sine periculo vincitur.
Ita amicum habeas, posse ut hunc fieri inimicum putes.
Tam deest avaro, quod habet, quàm quod non habet.
Beneficium dando accepit, qui digno dedit.
Veterem ferendo injuriam invitas novam.

Ejus memoriam faciunt Clementis IX. literæ promotoriales. Augustinus Oldoinus in Continuatione ad Ciaconium. Musæ eruditorum hominum sui ævi. Nuncupationes variorum: qui ipsi libros inscripsêre.

ANNO

ANNO 1667.

SEDENTE CLEMENTE IX. PONTIFICE MAXIMO.

De

SIGISMUNDO CHISIO S. R. E. CARDINALE.

XCI. SIGISMUNDUS Chifius Patricius Senenfis natus eft Anno Domini 1649. die 19. Augufti ex Augufto Chifio Alexandri VIL fratre, & Francifca Piccolominea magnæ virtutis & literaturæ fœmina. Decennis ex imperio patrui Cardinalis Chifij ad Urbem delatus, optimarum artium ftudijs imbutus eft fub lectiffimis Præceptoribus, ac propè in finu Patrui, qui adolefcentis indolem ingeniúmque haud indignum putavit, quod inter Pontificatus maximi curas (nam Anno 1655. univerfalis Ecclefiæ habenas fub Alexandri VII. nomine regendas fufcepit) diligenter excoleret. Eum quotidie ad fe adeuntem fubcifivis horis, varia de moribus, ac de re literaria percunctando, exercebat, feveréque ab eo exigebat ftudiorum, vitæque rationem, identidem ad fe vocatis (quò planiùs cuncta pernofceret) qui ei regendo, erudiendóque præerant.

Sub ipfius Pontificis patrui cura educatur & inftituitur.

Transactis hoc modo teneris annis, in Ordinem Hierofolymitanæ militiæ adfcriptus, Prioratum Urbis, & pauca quædam alia affecutus ab Alexandro (confanguineos fuos diligente veriùs, quàm ditante) tenuem quidem pro tantæ fortunæ faftigio cenfum colligit; qui tamen fatis effet ad tuendum cum dignitate otium literarum, & tranquillioris vitæ inftitutum, cui ab Alexandro fobrietatis amante deftinabatur: qui propterea votis Aulæ, purpuram Sigismundo efflagitantis, conftantiffimè femper reftitit. Sed nt tantus honos denegatus magnam Alexandro abftinentis moderatique animi laudem peperit, fic delatus poftea ab ejus fucceffore Clemente, parem grati excelfique animi famam eidem Clementi conciliavit, tali documento Alexandri erga fe merita, & animum referendæ gratiæ cupidum profitenti.

Sobriè ipfi de Beneficiis ab Alexandro providetur.

Itaque Sigismundus unà cum Jacobo Rofpigliofo, & Leopoldo Mediceo (de quibus paulò antè n.89. & n.90. differvimus) die 12. Decembris Anni 1667. Diaconus Cardinalis creatus, Titulum S. Mariæ in Dominica, nondum annos natus viginti, obtinuit. Multis deinde Patrum Cœtibus ob raram doctrinam, virtutem, dignámque fene prudentiam, tum à Clemente IX. tum ab ejus Succeffore Clem. X. adfcriptus (fedit enim inter Patres Concilij Tridentini, facrorum Rituum, Indicis librorum prohibitorum, Rerum Confiftorialium, Indulgentiarum, & Signaturæ Gratiæ) partes fuas exactiffimè, magnóque cum Sedis Apoftolicæ fructu complevit. Quod autem exequendo Cardinalatûs officio tempus fupererat, id totum Sacrarum literarum ftudijs, præfertim Hiftoriæ Ecclefiafticæ, fanctorúmque Patrum evolvendis lucubrationibus impendit, unum id maxi-

Purpurâ à Clemente IX. donatur, & varijs Patrum Cœtibus adfcribitur.

Studijs se sacris totum impendit. maximoperè satagens, ut morum vitæque ratio congrueret doctrinæ, quam profitebatur; & personæ, quam sustinebat. Denique in omni congressu, alloquio, & actione, ita prudenter, sobriè ac laudabiliter se gessit, ut constans totius Aulæ fuerit assertio, Sigismundum Cardinalatus nomen, & insignia fortunæ, vim verò & dignitatem virtuti debere.

Legatione Ferrariensi cum laude fungitur. His egregijs laudibus ac prærogativis vel in ipso juventutis flore cumulatus, anno salutis 1672. ætatis suæ vigesimo quarto, à Clemente X. adultam in juvene virtutem & sapientiam mirante, Ferrariæ Legatus est designatus: quod munus triennio integro tanta prudentia, sobrietate, justitiæ & integritatis fama sustinuit, ut nobilibus æquè ac plebeis, virtutem ejus uno quasi ore collaudantibus, cumulatissimè satisfecerit; ac per omnia sacri Senatus expectationi, summísque Pontificis votis responderit. *Romæ in ipso juventutis flore extinguitur.* Perfunctus eo Magistratu Romam reversus, alijsque identidem gravissimis Ecclesiæ negotijs admotus, contracto ex nimia applicatione lethali morbo, juvenis admodùm die 3. Aprilis anno 1678. ætatis 29. beato fine decessit: illachrymante ad ejus funus universa Aula & Urbe. *Ejus Obitus.* Quem omnes mitiora fata promeritum, futurum olim Pontificem ex virtutum suffragio ominabantur. Erat enim ijs naturæ donis præditus, quæ apud omnes amorem benevolentiámque conciliare possunt; forma decorus, eloquens, doctus, comis, officiosus, operæ alacer, religiosus, liberalis, continens, æqui rectique tenax: quem quidam *vivam simillimámque Alexandri VII. patrui imaginem* appellàrunt.

Ejus scripta. Inter ejus Manuscripta domestica, multa præclari ingenij monumenta reperta sunt, sed quibus extrema manus desit.

Agunt de eo, præter monumenta Vaticana, Oldoinus in Continuatione Ciaconij, multique alij, qui erudito ejus nomini suas passim lucubrationes dedicàrunt.

ANNO 1667.

SEDENTE CLEMENTE IX. PONTIFICE MAXIMO.

De

EMMANUELE THEODOSIO BULLIONIO.

S. R. E. CARDINALE.

XCII. EMMANUEL Theodosius Bullionius, natione Arvernus, natus proditur die 24. Augusti anno reparatæ salutis 1644. ex antiquissima stirpe supremorum jure hæreditario Arverniæ Comitum, Ducúmque Aquitaniâ primæ. *Nobilissimo & antiquissimo genere oritur.* Qua cum gente nulla fermè in Europa familia regnatrix est, quæ cognationes proximas non contraxerit; cum nulla tamen frequentiora inijt matrimonia, quàm cum Domo Francica; è cujus sanguine septem omninò fœminæ Principes nuptum datæ sunt Bullio-

nij

nij Ducibus; horum verò filiæ octo Principibus regij sanguinis: quarum una Joannis I. Galliæ Regis sponsa, Regina Francorum fuit anno 1349.

Ejus Parentes.

Patrem habuit Emmanuel noster Federicum Mauritium Bullionij Ducem, Sedani Rocurtijque Principem, bellicis non minùs, quàm politicis artibus ornatissimum, & utràque fortunâ spectabilem, cujus in Europæ totjus oculis præclarè gesta, cùm neminem fugiant, nihil attinet hìc commemorare. Matrem verò fortitus Eleonoram Febroniam Comitem à Bergis, natione Germanam, ex antiquissimo Frisiæ Dominorum (quos *Vassenariorum* titulo exornant) oriundam, lectissimam fœminam, quàm olim ut rarissimum pulchritudinis juxtà ac pietatis exemplar Germania, Gallia, Italia, Romaque ipsa suspexit. Hujus non postrema fuerit laus, ipsâ cœleste Numen usum esse, ut maximo Christianæ Reipublicæ commodo Domus Bullionia ex hæresi emergeret, in quam acta fuerat præceps infelicitate superioris calamitosissimi sæculi, ut alibi ostendimus.

Vitam Clericalem amplectitur, ac in omni literarum genere exercetur.

Tam illustrium parentum Emmanuel Theodosius filius tertiogenitus, afflatu supero, imberbis adhuc sponte DEO consecratus, magnis & alacribus animis accinxit se ad percurrendum difficile, longúmque humanarum & divinarum scientiarum stadium. Moderatore studiorum usus est Renato *Savage* Doctore Sorbonico, posteà Episcopo Vavrensi, viro optimo, nec à prudentia minùs, quàm ab eruditione commendato. Hoc ductore eos in humaniori literatura, in Scripturæ sacræ, ac sanctorum Patrum doctrina, in scholasticæ Theologiæ dogmatibus, & in Ecclesiasticæ Historiæ, sacrorúmque Conciliorum notitia progressus fecit, ut ipsis octo annis, quibus in sublimioribus subsellijs audijt, nullo omisso publicarum disputationum specimine, Doctoris in Academia Parisiensi insignia adeptus sit ante annum ætatis suæ vigesimum quartum: primus inter Principes viros adlectus in Domum, societatémque Sorbonæ. Solemnes responsiones, quas de tota Ecclesiastica Encyclopedia, (veluti alter Picus Mirandulanus) dedit, non minore perspicacis ingenij, quàm acris judicij laude amplissimos totjus Gallici regni Ordinum honestavit consessus. Præfuit tùm celeberrimo huic Actui, atque orationem publicam in Candidati Principis laudem habuit Arduinus *de Perefix*, Archiepiscopus Parisiensis, magnus olim Galliæ Regis Magister, atque etiam Emmanuelis nostri studiorum Director. Nec gravatus est eruditis hisce concertationibus interesse Patruus ipse, decantatus ille Turenius; tam felici quidem eventu, ut huic primùm spectaculo, deinde familiaribus perchari sibi nepotis Emmanuelis congressibus, magna ex parte conversionem tanti Herois debeat Ecclesia.

Doctor creatur, ac primus Principum in Sorbonam suscipitur.

Ducem Turenium ad fidem convertit.

Cùm igitur tantæ virtutis fama non modò in Scholis, sed in Aula etiam universa, atque Urbe percrebuisset, converterétque in se totjus Galliæ oculos morum ejus comitas, Religionis studium, acumen ingenij cum illibato animi candore con-

junctum, institit Ludovicus XIV. Francorum Rex apud Clementem IX. Pontificem Maximum, ut Emmanuel Bullionius (qui tùm Abbas Trenorchiensis, & S. Audoini Rothomagensis erat) sacrâ purpurâ, tot virtutibus promeritâ, insigniretur. Placet ipsa hic attexere verba Regis, ex ijs literis deprompta, quas manu sua in commendationem Emmanuelis ad Pontificem dedit. *Si compertum haberem, Beatissime Pater, reperiri posse aliquem in regni meis finibus inter eos, qui se Ecclesiastica vitæ devoverunt, qui cum pari natalium splendore majus præstitisset Religionis studium, quique Ecclesiæ rationibus magis esset idoneus, quàm Consanguineus meus Dux Bullionius, illum ego potiùs, quàm hunc nominarem ad dignitatem Cardinalatûs, &c.*

Regis litera ad Clementem IX. data.

Clemens perquàm libenter Ludovici Regis votis annuens, eum honoris apicem Emmanueli impertitus est extra ordinem & consueta tempora die 5. Augusti anno 1669. attributo ei titulo presbyterali S. Laurentij in Pane & Perna. Quatuor autem post mensibus defuncto Clemente IX. Lutetiâ Romam profectus interfuit Comitijs sacris, in quibus, post edita præclaræ pietatis ac prudentiæ documenta, suffragatus est Clementi X. ad summam rerum. Reversus in Galliam, mox Magnus Franciæ Eleemosynarius dictus est à Rege, cui dignitati, utpotè inter Ecclesiasticas primæ, annexus est honor *Commendatoris*, ut vocant, Ordinum Regiorum. Quo cum munere incubuit illi necessitas sequendi Regem in Batavicam expeditionem, atque in alias quatuor, quæ dein consecutæ sunt. Atque in prima quidem labore indefesso, & incredibili Religionis studio Trium fœderatarum Provinciarum Templa inauguravit, quæ fœdum in modum profanaverant heterodoxi. In quarta verò Canonici Leodienses summam ipsi in ea Ecclesia Magni Præpositi dignitatem ultrò detulerunt.

Clementi X. in Comitiis suffragatur.

Magnus Franciæ Eleemosynarius designatur.

Mortuo verò die 22. Julij anno salutis 1676. Clemente X. Romam reversus, quam in superioribus Comitiis sui admirationem concitaverat, clariori virtutum omnium pompa longè cumulavit. In his Comitiis citra nationum, partiúmque delectum (urgente cælo) uno omnium suffragio electus est Innocentius XI. à quo statim titulo S. Petri ad Vincula (dimisso priori) decoratus est. Ex his pronum est cuique conijcere imparem eum nulli esse oneri Ecclesiastico. Vivit, dum hæc scribimus, magna sui nominis gloriâ, & virtutis famâ: Quare ne religiosam tanti Principis modestiam oneremus, plura non addimus.

Magna cum laude Innocentii XI. creationi interest.

Agunt de eo literæ Clementis IX. & Ludovici XIV. Galliæ Regis, Augustinus Oldoinus in Continuatione Ciaconij, Ludovicus Mororius in Familia Bullonia, verbo Bouillon, Et alii.

ANNO

ANNO 1667.

SEDENTE CLEMENTE IX. PONTIFICE MAXIMO.

De

FRANCISCO NERLIO S. R. E. CARDINALE.

XCIII.

Ejus generis claritudo paucis insinuatur.

FRANCISCUS Nerlius patritio sanguine Florentiæ prima Hetruriæ urbe natus parentes habuit Fridericum Nerlium Senatorij Ordinis virum, & Constantiam de Nobilibus fœminam multiplici virtutum præconio claram. *Hujus generis splendor* (ut author est Oldoinus) *sive ab acceptis per Gentiles suos clarissimi stematis insignibus; sive ab enarratis ab Aldigerio, & omni pervetusto authore encomijs; sive ab avitis in Republica dignitatibus, & per manus ad posteros multiplici serie porrectis, insigniter emicat.* Pietas verò ejus & doctrina Ecclesiasticis dignitatibus, & exantlatis egregiè plurimis, iisque ingentibus muneribus, ad invidiam enitent.

Literis egregiè imbutus, variis muneribus præficitur.

Quippè vixdum litterariæ palæstræ stadium egressus (quod Parmæ, Pisis, Perusiæ, ac Bononiæ, florentissimis ad optimas institutiones Universitatibus, ipse etiam ætate florens peregerat) celeberrimis viris Romæ ad studiorum praxim, potissimùm verò Horatio Buratto Rotæ Auditori operam dedit. Hinc Bononiæ pronis auspicijs Roberti Cardinalis Ubaldini Legati à latere (de quo Libro V. n.90. disseruimus) Generalis Auditor; Carolo deinde Cardinali Mediceo eodem muneris & æstimationis loco habitus; & arduis Comitiorum, quæ de Pontifice habentur, negotijs adhibitus, parem civilibus causis decidendis, & rerum agendarum discriminibus enodandis exhibuit diligentiam.

Episcopatu primùm Pistoriensi, tùm Florentino honestatur.

Inde ab Innocentio X. inter utriusque Signaturæ Referendarios cooptatus, & pecuniarijs Montibus, tunc erecto Tribunali, præfectus, ac mox secretioribus ad Principes viros Epistolis efformandis assumptus, quum tot munerum partes non modico tempore exactissimè sustinuisset, Episcopatu primùm Pistoriensi, nec multò pòst Archiepiscopatu Florentino (optante etiam Ferdinando II. Magno Hetruriæ Duce) decoratus est.

Ad purpuræ decus assumitur.

Romæ subitò morbo oppressus moritur.

Post obitum Innocentij X. ab Alexandro VII. ejus successore à secretis iterum accersitus, dum eodem in munere per plures annos integerrimè versaretur, à Clemente IX. supremo ferè judicio intra Cardinalium numerum cum Titulo presbyterali S. Bartholomæi in Insula relatus est. Verùm invidentibus fatis haud protracto tempore tantæ dignitatis fastigium tenuit: nam post impensam ad eligendum in Romanum Pontificem Clementem X. operam, cùm maximis curis in quadrimestri illo Conclavi distraheretur; subitò Lithiasis morbo oppressus interijt die 6. Novembris Anno Christianæ salutis 1670. ætatis suæ 75. situs ad majores suos in Sacello proprio, quod Romæ in Ecclesia Nationis Florentinorum Petrus Nerlius ger-

germanus ejus, ac Florentinus Senator perspicuum & egregium construxit. Eidem in Archiepiscopatu Florentino successit Franciscus Nerlius ex dicto Petro fratre Nepos, vir non minùs pietate, quàm doctrinæ præstantia celebris: eapropter triennio pòst à Clemente X. sacrâ purpurâ ornatus, & S. Matthæi in Merulana Titulo insignitus.

Ejus Elogiū. Cæterum vir fuit Franciscus Cardinalis Nerlius, de quo hic agimus, optimi plenus meriti, & decoris; non minùs à prudentiæ in omnibus gloria, quàm à multiplicis literaturæ cumulo. Siquidem præter eximiam Jurisprudentiam, Ethicas etiam, ac Physicas, Mathematicas pariter, ac Theologicas disciplinas altissimè tenuit: & in sanctorum Patrum monumentis, Conciliorúmque Sanctionibus, in Historica, Oratoria, Poëtica, ac universa feriæ mentis eruditione mirabiliter versatus excelluit; & eâ quidem in singulis præstantiâ, ut ad comparandam nominis immortalitatem ex tantarum scientiarum numero una satis fuisse videretur.

Scripta. Reliquit innumera Scripta variarum elucubrationum in Familiæ Musæo ad tanti viri memoriam asservata.

Agunt de eo Monimenta Vaticana. Catalogus Archi-Episcoporum Florentinorum. Acta Familiæ Nerlianæ. Augustinus item Oldoinus in Continuatione Alphonsi Ciaconii.

ANNO 1667.

SEDENTE CLEMENTE IX. PONTIFICE MAXIMO.

De

CAROLO CERRO
S. R. E. CARDINALE.

XCIV. CAROLUS Cerrus patria Romanus, Filius Antonij Cerri, magni & eruditi nominis in urbe Causarum Advocati, Cameræ Apostolicæ, Fisci, & Fidei Promotoris primarij. *Vestigiis paternis laudabiliter insistit.* Lucem primam aspexit Romæ die tertia Mensis Septembris Anno 1611. regnante Paulo Papa V. Eo erat ingenij acumine præditus, ut nulla difficultate doctissimis parentis vestigijs inhærens, amceniorum æquè ac graviorum Studiorum curricula quàm citissimè, & eruditissimè confecerit.

Doctorali laureâ ornatur. Anno ætatis decimo octavo ejusdem verò sæculi undetrigesimo, in Romana Sapientia, propugnatis acerrimè Thesibus, Jurisprudentiæ laurea cum plausu decoratus, Urbani VIII. Pont. maximi beneficio, inter Canonicos Basilicæ Vaticanæ lectus, juvenis adhuc Doctor sedit. Datus deinde Antonio parenti in Advocatione Consistoriali coadjutor, *Juris Civilis Conclusiones propugnat.* Juris civilis Conclusiones maximè arduas coram sacro Cardinalium Collegio, ac reliquis Romanæ Curiæ Præsulibus in Aula magna Cancellariæ eo præstantis ingenij vigore propugnavit, ut personante in laudes ejus litteratissimorum virorum cœtu, famam *Magni Jurisconsulti* velut alter Bartolus, aut Baldus tulerit.

Ei

Eâ famâ conspicuus paulò pòst utriusque Signaturæ Referendarius ab Urbano renuntiatus, Antonio patri in munere Generalis Auditoris apud Franciscum Cardinalem Barberinum Urbani nepotem successit. Quo tempore pro eodem Francisco Cardinali tunc Præfecto Signaturæ Justitiæ, admirabili solertia & æquitate exercuit ea, quæ spectant ad eandem Justitiæ Signaturam.

Referendarius utriusque Signaturæ creatur.

Post hæc tam præclara munia, anno ætatis suæ undetrigesimo, ejusdem verò sæculi trigesimo nono, inter Romanæ Rotæ Auditores ab eodem Urbano Pontifice connumeratus, publicè iterum in magna Cancellariæ Aula, velut arenâ suæ doctrinæ commensuratâ, selectissimas Juris Canonici Conclusiones in sacro Patrum consessu, totâque Romana Curia inspectante & applaudente, tutatus est. Quo in Theatro omnium nobilissimo & doctissimo quanta cum laude eruditionis sudaverit, emanatæ ab eo, omníque doctrina refertæ testantur Decisiones, in lucem datæ. Exinde temporis beneficio, omnium factus antiquior, Rotæ Romanæ Decanus evasit, cujus laboribus etiam superior, renuntiatus est Episcoporum Examinator, Congregationis juxtà ac Fabricæ S. Petri Prælatus, & Consultor sacrorum Rituum pro Canonizatione Sanctorum: quin & functus reperitur pro Cardinali Antonio Barberino S. R. E. Camerario, Vicarij munere in Aula Romanæ Sapientiæ, adscribendo inter Juris utriusque Doctores, eos, qui juris utriusque Candidati essent.

Rotæ Romanæ Auditor declaratur.

Juris Canonici conclusiones publicè defendit.

Aliis muneribus decoratur.

Cùm verò ejusdem sæculi anno sexto supra quinquagesimum, moderante Ecclesiæ habenas Alexandro VII. Urbs ipsa pestilentiæ morbo squalleret, Carolo inter tres Præsules, quibus cura infectæ urbis demandata fuerat, Burgi, Pontis, Parionis, Arenulæque Regiones præcipuè commendatæ sunt & creditæ: quæ autem, quantáque in hoc novo magistratu (spreto omni capitis sui periculo, adimpletóque vice versa omni pietatis officio) peregerit, grata urbs, vigilantiâ ejus liberata, publico monumento testata est.

Tempore pestis, saluti publicæ studet.

Tantum ac talem virum, omni doctrinæ ac meritorum laude clarissimum Clemens IX. Pontifex maximus in postrema Cardinalium creatione die 29. Novembris anno 1669. Presbyteris Cardinalibus adscriptum nominavit Episcopum Ferrariæ, & Ducatus Urbini de latere Legatum. Cùm verò paucos post dies ipse Clemens morbo succumbens excessisset è vivis, Clemens X. Successor (cujus Comitijs Carolus adfuerat) ut Prædecessoris voluntatem adimpleret, in Consistorio die 19. Maji subsequentis anni habito, rubro galero decoratum, Titulóque presbyterali S. Adriani adauctum, Episcopum Ferrariensem confirmavit, eidémque legationem præfatam Urbini attribuit, cui per triennium communi cum plausu, & populorum utilitate, omni pietatis & probitatis exemplo ita præfuit, ut præter ea, quæ ad justitiam & gubernium pertinent, ipsa mirata fit Pisauri civitas, in qua residebat, cùm maximo concussa terræmotu se quati perciperet, die 14. Aprilis anni 1672. quàm imperterritus manserit, ut conterritis animum faceret: ad Dei iram autem leniendam, quàm supplex & diù, exposito venerabili

Cardinalis, Episcopus Ferrariensis, ac Legatus Urbini nominatur.

Afflictos populos solatur: Deum precibus placat.

bili Sacramento, precando interfuerit? quàm longo tramite nudipes Christi è cruce pendentis effigiem miraculis illustrem circumtulerit? quamque alia id genus plura pietatis documenta jugiter peregerit? nemo unus illius ævi fuit, qui ignoraverit.

Functus legatione Ferrariensi, Romámque ad alia negotia reversus, Clementis X. Pontificis optimi occasum post biennium vidit. *Innocentio XI. gratissimus.* Innocentio XI. in demortui Clementis locum suffecto adeò charus, gratúsque extitit, ut in rebus majoris momenti nihil decernere, nihil statuere soleret, quod gravissimo Caroli judicio discussum, approbatúmque non esset. Tanta verò erat ejus virtus, eruditio, ac pietas; tantus meritorum in Ecclesiam, ac Sedem *Apostolico solio dignus judicatur.* Apostolicam cumulus; tanta urbis ac Aulæ de eo existimatio, tanta Principum commendatio, ut communi hominum opinione, nemo post Innocentij fata extra Carolum futurus Pontifex crederetur. Verùm quam fallacia tum fuerint errantium hominum judicia, providentia, quæ in sui dispositione non fallitur, luculenter ostendit, quando extincto sub anno 1689. Innocentio XI. Petrum Cardinalem Ottobonum, prætèrito Carolo, in Petri solium *Ejus obitus.* sub Alexandri VIII. nomine evexit. Obijt autem Carolus eo ipso anno, quo vano vulgi suffragio summo Principatui destinabatur, nimirùm anno 1690. die 14. Maji propè Octogenarius. Vir profectò ex virtutum omnium concursu suprema Sede, ni fata invidissent, dignissimus.

Scripta. Edidit Conclusiones Juris Civilis doctissimas.
Juris item Canonici.
Epistolas Pontificias. Et alia nonnulla.

Agunt de eo Registra Vaticana, Literæ promotoriales Clementis Papæ IX. Augustinus Oldoinus in Continuatione Ciaconij. Aliique, qui suas illi lucubrationes inscripserunt.

ANNO 1667.

SEDENTE CLEMENTE IX. PONTIFICE MAXIMO.

DE

JOANNE BONA
S. R. E. CARDINALE.

XCV.

Ordinem Cisterciensem ingreditur; mireq; in literis & pietate proficit. JOANNES Bona Pedemontanus Mendovij seu Monte-Regali in Subalpinis Italiæ, nobili genere die 10. Octobris anno æræ Christianæ 1609. ortus, in ipso adolescentiæ flore, annum agens quintum decimum, Ordinem Cisterciensem in arctiori Congregatione S. Bernardi propè Pignorolum ingressus est. Eò loci jactis Sanctioris vitæ fundamentis, positóque ritè tyrocinio, quantum profecerit virtutum ac literarum studio, præclarissimi ab eo editi libri, succo pietatis pleni, abundè testantur, qui ob argumenti præstantiam, stylique suavitatem, magno cum fructu, omnium manibus teruntur.

Ipse verò Religionis observantissimus, Deóque ex asse transcriptus,

ptus, quum maximis virtutibus sensim inclaresceret, omnibúsque ad rectè piéque vivendum exemplo & incitamento esset, aliquot primùm Monasteria, tum universam Congregationem Patrum suffragio moderandam suscepit. Huic muneri tanta prudentia, zelo, vigilantia, integritate, vitæque sanctimonia præfuit triennium, ut simillimam Religiosæ perfectionis imaginem referens, egregius Instituti sui Reformator audire meruerit. Exacto triennio, bonâ suorum veniâ deposito Magistratu, sacram in solitudinem, quam unicè deperibat, liber ab omni cura secessit, sibi deinceps ac uni Deo quàm posset integerrimè vacaturus. Sed mox ab Alexandro VII. (cui in minoribus constituto ob eruditionem, morúmque similitudinem acceptissimus erat) initio sui Pontificatus revocatus ad Urbem, ac iterum eo urgente Abbas Generalis electus, idem munus pari atque anteà sanctitatis laude septennio exercuit. Quo etiam tempore, ne rursùs ad solitudinem dilaberetur, arctiori vinculo Pontifici adstrictus, inter familiares Alexandri adscitus, ac paulò pòst inter Consultores sacrarum Congregationum Indicis Librorum prohibitorum, Rituum, & sanctæ universalis Inquisitionis relatus, magnum semper prudentiæ, probitatis, ac eruditionis suæ specimen dedit.

Ordinis sui gubernio præfectus, omnia in melius reformat.

Ab Alexandro VII variis muneribus insignitur.

Demum post vitam annis quadraginta quinque summa quiete, summóque regularis observantiæ studio partim in Claustris, partim in Ecclesiæ obsequio peractam, annos natus sexaginta, à summo Pontifice Clemente IX. nihil tale cogitans, ac prorsus invitus, die 29. Novembris anno 1669. ad purpuram pertractus potiùs, quàm promotus fuit. Mortuo paucis post diebus Clemente, nimirum die nona mensis Decembris ejusdem anni, uno quasi ore boni omnes Cardinalem Bona successorem exoptabant. Hinc secreta manu publico in foro argutum illud Epigramma affixum legebatur:

Sacro Senatui adlegitur.

> *Grammatica leges plerumque Ecclesia spernit:*
> *Fortè erit ut liceat dicere* Papa Bona.
> *Una solœcismi ne te conturbet imago:*
> *Esset Papa bonus, si* Bona Papa *foret.*

Publico suffragio ad Pontificatum expetitur.

Affuit electioni Clementis X. à quo Titulum de novo institutum *S. Bernardi ad Thermas Diocletianas*, omnium primus accepit. Magna itaque pietatis ac famæ celebritate inter Patres purpuratos degens, anno salutis 1674. die 28. Octobris, sexagenario major, non sine sanctitatis opinione, Romæ decessit: sepultus in Odæo titularis Ecclesiæ suæ inter Monachos Ordinis sui cum hac insculpta Epigraphe.

Romæ sanctè fine quiescit.

Ejus Epitaphium.

D. O. M.
JOANNES BONA PEDEMONTANUS
CONGREGATIONIS S. BERNARDI MONACHUS
ET HUJUS ECCLESIÆ
TRANSLATO HUC Titulo
S. SALVATORIS IN LAURO
PRIMUS PRESBYTER CARDINALIS
VIVENS SIBI POSUIT.
OBIIT ANNO M. DC. LXXIV. DIE XXVIII. OCTOBRIS
ÆTATIS SUÆ LXV.

 Scri-

Ejusdem præclara Scripta. Scripsit plures tractatus Asceticos, cum priscis Patribus conferendos, eloquio, doctrina, & pietate mirabiles, provehendæ salutis propriæ, ac animarum apprimè idoneos. Et sunt:

Manuductio ad Cœlum.
Via Compendij ad Deum.
De Divina Psalmodia.
De Rebus Lithurgicis.
De Discretione Spirituum.
De Discretione vitæ Christianæ.
Sermones sacri. Epistolæ piæ.

Ejus mentionem faciunt, præter Ordinis sui Scriptores, literæ promotoriales Clementis IX. Augustinus Oldoinus in Continuatione Ciaconii. Ludovicus Morerius in Diction. Histor. Magno, aliique.

ANNO 1667.

SEDENTE CLEMENTE IX. PONTIFICE MAXIMO.

De

BONACURSIO BONACURSI
S. R. E. CARDINALE.

XCVI. BONACURSIUS Bonacursi nobilis Picentinus natus proditur Anno salutis nostræ 1618. in Oppido Montis Sancti apud Picentes, ut Blondus ait, minimè ignobili; quod tribus ab hinc sæculis Antonio de Monte sancto (quem Bonacursiæ gentis hominem fuisse plura, eaque valida argumenta demonstrant) *Bonacursiæ gentis nobilitas, & antiquitas.* paruisse, Angelus de Perusio insignis ea tempestate Jurisconsultus in suis Consultationibus scriptum reliquit. Bonacursiam sanè familiam Alexandri IV. temporibus (qui sacris Christianis præfuit Anno 1254.) nobilem inter Picenas tenuisse locum, & postea inter patritias Maceratæ urbis habitam, auctoritate atque opibus floruisse, nonnulla eorum temporum monumenta testantur. Ex his extat in Archivo Vaticano ejusdem Alexandri Diploma, datum Viterbij XI. Idus Martij Anno 1257. ad Fratres Minores de Montesancto, in quo de Bonacursijs, tanquam ejusdem loci Dominis, perquàm honorifica mentio reperitur. Plura etiam adfert in hanc ipsam rem argumenta *Consulatur Augustinus Oldoinus.* Augustinus Oldoinus, quibus Bonacursios jam olim illustres, præcipuis dignitatibus Maceratæ floruisse, evincere conatur: quem, ne longior in re explorata sim, consulendum indigito.

Ejus vitæ primordia. His ortus Majoribus Bonacursius noster, ubi primùm adolevit, Perusium ad eas hauriendas disciplinas se contulit, quibus magnæ spei juvenes liberaliter educati imbui solent. Confecto autem insigni cum laude studiorum curriculo, relatisque in diligentiæ Testimonium, Doctoratus insignijs, ad Urbem venit, omnibus ingenij, & fortunæ præsidijs luculenter instructus. Editis exinde sæpè sæpiùs præclaræ indolis ac eruditionis speciminibus, Patrum suffragio Pontifici commendatus, primùm utriusque Signaturæ Refe-

Referendarij munus, tum Clerici Apostolicæ Cameræ locum, qui *de Participantibus* est, obtinuit. Quibus in muneribus eam de se suáque virtute atque solertia brevi opinionem excitavit, ut ad profligandam pestilentiæ contagionem, quæ tùm in Provincia Patrimonij, vicinisque regionibus fœdè grassabatur, bis ab Alexandro VII. summo cum imperio missus fuerit. Neque verò solliciti Pontificis expectationem fefellit diligens Bonacursij industria, cujus assiduis vigilijs, laboribúsque effectum est, ut Provincia memorata, ac præsertim Viterbium (non sine maximo capitis sui discrimine) malo, quo premebantur, intrà bimestre tempus, liberata sint.

Utriusque Signaturæ Referendariis adscribitur.

Provinciam Patrimonij peste liberat.

Romam cum laude reversus, pari deinde industria oblatum Armorum Commissarij munus, & Annonæ Præfecturam administravit: cúmque paulatim apud Alexandrum acerrimi judicij Principem, existimationis & gratiæ locum tenuit, ut inter Prælatos, qui Flavium Cardinalem Chisium Pontificis nepotem in legatione ad Ludovicum XIV. Galliæ Regem officij causa prosequerentur, renuntiatus ab eo fuerit universæ familiæ Moderator, quem *Majorem Domus* appellant.

Promovetur ab Alexandro VII.

Soluta legatione Romam è Gallia regressus, favente Alexandro, gradum fecit ad Præfecturam Apostolici ærarij generalem: ex qua posteà, sublato jam è vivis Alexandro, ad purpuram, unà cum sex alijs viris de Apostolica sede præclarè meritis, à Clemente IX. evectus fuit. Postmodùm à Clemente X. qui Clementi IX. successit, presbyterali Titulo S. Mariæ à Scalis ornatus, legationem Bononiensem, omnium gravissimam, summæque auctoritatis & amplitudinis accepit; quam ad obitum usque ea vigilantia, comitate, prudentia, atque integritate, difficillimis temporibus administravit; ut eo Rectore nihil nisi lætum pacatúmque Romam ex ea urbe sit allatum. E vivis abijt vir præclarissimus Bononiæ Calendis Aprilis anno salutis 1678. magno omnium luctu atque mœrore: sepultus ibidem in principe Basilica cum hac, ut aiunt, Epigraphe.

Purpurâ à Clemente nono ornatur.

Legatione Bononiensi cum laude fungitur.

Ejus obitus.

D. O. M.

Ejus epitaphium.

BONACURSIO BONACURSI PICENTINO
SACRÆ ROMANÆ ECCLESIÆ TIT. S. MARIÆ à SCALIS CARDINALI,
LEGATO APOSTOLICO BONONIENSI,
Qui Majorum suorum laudes æmulatus
Ob doctrinam atque prudentiam in amplissimum
Ordinem est adscitus: cui, quoad Purpuratus vixit,
Utilitati non minùs, quàm Ornamento fuit.
Obiit sexagenarius Anno salutis M. DC. LXXVIII.
Calendis Aprilis.
S. P. Q. B.

Fertur edidisse præclara statuta pro Diœcesi Bononiensi.
Decreta pro Cleri reformatione.

Scripta.

Orationes duas Synodales.
Epistolas varias ad diversos.
Et alia minoris texturæ m. ss.

Agunt de eo Clementis IX. literæ promotoriales. Augustinus Oldoinus in Continuatione Ciaconii. Monumenta Vaticana, & Bononiensia. Aliique, qui ei libros suos inscripsêre.

ANNO 1670.

SEDENTE CLEMENTE X. PONTIFICE MAXIMO.

De

JOANNE EVERHARDO NIDARDO S.R.E. CARDINALE.

XCVII. *Legibus Soc. JEsu se se mancipat.* JOANNES Everhardus Nidardus, Societatis JESU decus eximium, natione Germanus, gente Austriacus, nobili prosapia ortus est in arce Falckensteinensi superioris Austriæ, anno reparatæ salutis 1607. die octava Decembris, Immaculatæ Conceptioni Deiparæ Virginis sacro. Exactis ætatis suæ annis viginti & duobus, Christo in sua Societate se dedicavit die Octobris anno trigesimo supra millesimum sexcentesimum primo, & votorum quatuor Professionem in eâdem emisit die 8. Septembris Beatissimæ Virgini similiter consecrato, anno salutis 1648.

Literis altioribus publicè docendis admovetur. Principibus Austriæ Moderator datur. Emensis feliciter studiorum spatijs, in Academia Græcensi publicè, nec sine plausu, docuit Ethicam, Philosophiam, & sacros Canones; designatus etiam fuerat ad profitendam Theologiam Scholasticam, & Polemicam; sed evocatus inde est ab Augustissimo Cæsare Ferdinando III. ut serenissimæ filiæ suæ Mariæ Annæ primùm, deinde etiam serenissimi Filij Leopoldi (anno 1658. die 18. Julij posteà ad Imperij clavum assumpti) conscientias regeret, & simul bonis literis imbueret. Non multò pòst voluit idem Augustissimus Imperator, ut eandem Serenissimam Mariam Annam in Hispaniam tanquam arbiter conscientiæ comitaretur, Regi Catholico Philippo IV. conjugio copulandam. Eo in munere ita se *Regi Catholico, & Aulæ gratus.* gessit in Hispania, eáque doctrinæ, pietatis, ac prudentiæ famâ enituit, ut non solùm Reginæ, sed & ipsi Regi Catholico, ac Aulæ universæ cumulatè satisfecerit. Quamobrem Rex & frequentissimis consilijs Theologicis illum interesse voluit, & prætereà ad dignitatem quoque Cardinalitiam anno 1655. ipsum nominare statuit; provexissetque re ipsa, nisi Nidardus ab omni fastu abhorrens, tantum honorem de genu deprecatus fuisset.

Inquisitor Generalis in Hispania constituitur. Philippo IV. die 17. Septembris anni 1665. è vivis sublato, cùm fortè vacasset officium Inquisitionis Generalis in Hispania, eadem Maria Anna, jam Tutrix filij sui Caroli II. Regis, & Gubernatrix Regnorum ejus hoc illi munus committere decrevit: & quia renuebat Nidardus id admittere propter votum, quo se obstringunt omnes Professi ex Societate, de non

ad-

admittenda dignitate aliqua extra Societatem, nisi imperio Summi Pontificis coacti, effecit Regina, ut Alexander VII. Pontifex Maximus præceptum imponeret Nidardo in virtute sanctæ obedientiæ, ut Officium illud absque ulla reluctatione, aut mora susciperet, atque administraret. Verba memoratæ Reginæ, prout referuntur in Decreto ad Præsidem Castellæ dato, ad diem 22. Septembris anno 1666. hujusmodi fuère, ex Hispanico fideliter translata. *Propter diuturnam notitiam, quam habeo de virtute, doctrina, ac egregijs dotibus Joannis Everhardi Nidardi, mei Confessarij, desideravi inducere illum ad suscipiendum in se officium Inquisitionis Generalis hujus Monarchiæ, & quamvis ille assensum non præbuerit, immò sæpius se ab eo admittendo excusaverit; nihilominùs considerans, quòd non possit diutiùs stare hoc officium sine idoneo Administratore, qui illud impleat, judicavi conveniens fore ad obsequium DEI, ac Domini nostri, nec non Regis filij mei, & ad commune bonum hujus Coronæ, eligere ac nominare prædictum Joannem Everhardum Nidardum Confessarium meum in Generalem Inquisitorem, eò quòd videam ipsum ornatum tantâ sufficientiâ, zelo, applicatione, & commodi sui minimè cupidum.* Hæc illa. *Ejus Elogium ex Literis Reginæ ad Castellæ Præsidem.*

Ex Hispania porrò Romam profectus religiosissimus Præsul anno Domini 1669. designatus Orator extraordinarius Reginæ ad Clementem IX. Pontificem Maximum, paulò post Ordinarij Oratoris munus ad Clementem X. recens suffectum suscepit: & ut pro dignitate eò decentiùs fungeretur, Archiepiscopali etiam Infula à sua Sanctitate est insignitus, assignato illi Titulo Archiepiscopi Edessensi in Syria. Post hæc postulante eadem Regina vidua adlectus est à Clemente X. in sacrum Purpuratorum Collegium, die 22. Februarij anno salutis 1672. Et mox à sua Sanctitate publicè renuntiatus ad diem 16. Maij eodem anno. Ita nimirùm placuit DEO optimo Maximo Servum suum, quantumvis pro suo humilitatis studio renitentem, inter prospera, & adversa plurima, quæ ipse invicto animi robore constanter sustinuit, ad supremum Senatum Ecclesiæ Catholicæ provehere. *Regius Orator, Archipræsul Edessensis ac Cardinalis renuntiatur.*

Nidardus, postquàm purpuram varijs virtutibus ac sanctis operibus novennio illustrâsset, atque in Ecclesiæ commodum multa præclarè molitus fuisset, annis æquè ac meritis gravis vivendi finem fecit Romæ die 30. Januarij anno ab Orbe redempto 1681. Descriptio religiosæ ejus mortis nuper Italicè mecum Româ comunicata, Latinè reddita sic sonat: Singulis diebus adversæ valetudinis, animum sacra confessione expiatum Dominici corporis convivio refecit. Sacro oleo oblitus, & cœlesti viatico corroboratus Apostolicum Symbolum pronunciavit; sæpè à DEO, ab hominibus etiam, quorum neminem offenderat, veniam petijt. JESUM, Mariamque frequenter imploravit: signo crucis se, & adstantes munivit: Verba ad palmam hortantia arrectis auribus audivit; inter gravissimos mortis dolores, dixit cum Regio Psalte; *Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus ejus in ore meo. Benedic anima mea Dominum, & noli oblivisci omnes retributiones ejus.* Et paulò mox diem mortis, quam *diem salutis* appellabat, adesse cognoscens, curis aliò amandatis, in eo unicè cogitationes suas omnes *Religiosè & sanctè fine vitam concludit.*

mnes meditabundus defixit, ut ritè ac religiosè decederet. Die vero, quo obijt, illucescente, animâ divinâ ope excitatâ, rem divinam, ad Aram pro cubili extructam, coram se peragi optimus Cardinalis iussit, attentè, religiosè inspexit, audivit; Christum, Agnum sine macula incruento sacrificio oblatum, mira pietate adoravit. Re divina peracta, caput hactenus elatum reclinavit, placidóque somno correptus, piè, uti vixerat, expiravit.

Ejus varia scripta.

Scripsit sapientissimus Cardinalis jussu Regis Catholici Philippi IV.

Responsionem ad Libellum supplicem R. Patris Magistri Fr. Joannis Martinez de Prado Provincialis electi Provinciæ Hispanicæ, Ordinis Prædicatorum, oblatum suæ Majestati, negantis à sui Ordinis Prædicatoribus pronuntiari posse consultum illud in Hispania Elogium.

Laudetur sanctissimum Altaris Sacramentum; & Immaculata DEIparæ Virginis Conceptio.

Liber ejus de Immaculata Conceptione B. V. sæpiùs editus.

Quæ Responsio cùm Latinè à suo Auctore fuisset composita, mox Hispano Idiomate donata est, & secundis typis jussu eiusdem Regis excusa Madriti apud Josephum Fernandez de Buendia anno salutis 1663. in folio. posteà cùm Hispanicæ editionis exemplar delatum fuisset in Belgium, ibi in linguam Latinam iterùm traductum est à quodam Parthenophilo, Latini Authographi inscio, & Duaci impressum Typis Joannis Serrurier anno 1664. Denique rursus Coloniæ Agrippinæ recusum est ad calcem Operis Theodori Moreti *De Conceptione Immaculata Beatissimæ Virginis* apud Viduam Joannis Busæi anno 1671. in folio. Ut sileam plures alias editiones, & traductiones in varias linguas, quæ jam undecies diversis in locis prodierunt.

Alia Ejusdem Opera.

Edidit etiam idem Cardinalis Nidardus, dum in Hispania degeret, jussu ejusdem Regis Catholici:

Examen juridicum Quatuor Propositionum quorundam Authorum Anonymorum, adversantium Bullæ Alexandri VII. in favorem Immaculatæ Conceptionis DEI Matris, emanatæ: impressum Madriti apud Didacum Diaz à Camera, anno 1665. in 4.

Scripsit quoque alium egregium Tomum, cui Titulus est;

Sacra Sacri Mysterij Immaculatæ Conceptionis DEIparæ Virginis Apotheosis.

Item dum Romæ moraretur, inter assiduas legationis suæ occupationes, horis subcisivis justo volumine composuit:

Informationem, seu Allegationem Theologicam pro tuendo, & retinendo Juramento, ejusdémque Formula Universitatis Neapolitanæ, de credenda, tenenda, & profitenda Immaculata Conceptione DEIparæ Virginis. Quæ Informatio Clementi X. in manus tradita, jussu ejusdem Romæ typis cusa est.

Ultra hæc elucubravit Tomum alium *in Canticum Canticorum Salomonis*, in quo disertè ostendit Canticum illud divinum in sensu literali saltem secundario *de Immaculata Conceptione DEIparæ Virginis* esse intel-

intelligendum. Et hæc præter alia varia Opuſcula, Moralia, Theologica, & Spiritualia, partim in lucem edita, partim inter m. ss. aſſervata.

Conſtat ex allegatis tot præclaris lucubrationibus quàm pius acris ac indefeſſus *Virginis immaculatè Concepta* aſſertor defenſorque extiterit Eminentiſſimus Nidardus: utpotè qui eam non ſolùm vivâ per omnem vitam voce ſuo ævo omnium acerrimè propugnavit, ſed & ſcriptis ac argumentis à ratione & ſacris literis petitis adeò luculentam teſtatamque fecit, ut nemo ſani cerebri de ejus porrò veritate dubitare poſſe videatur. Hinc ad perennem ejus gloriam ſpectare celebrem illam victoriam de Patribus Atochanis Madriti anno 1665. reportatam nemo inficias iverit, qui Relationes Hiſpanicas *de fortiter defenſa immaculata B. V. Conceptione* publicis monumentis conſignatas legere dignabitur. Nos certè eam ad lectoris oblectamentum hoc loco referre non gravabimur.

Cardin. Nidardo immaculatæ Conceptionis vindici adſcribitur victoria de Patribus Dominicanis ſub annum 1665. reportata.

Eſt Madriti domicilium quoddam Dominicanorum, vulgò *Collegium de Atocha* appellatum, ubi DEiparæ Virginis Imago ſignis prodigioſis inclyta (quàm *Dominam noſtram de Atocha* vocant) publica religione ab indigenis colitur. Contigit autem menſe Auguſto anni 1665. (quo anno Nidardus noſter nondum Purpuratis adſcriptus, Immaculatam DEiparæ Conceptionem ſcriptis ac viva voce ſtrenuè adverſus obloquentes Dominicanos propugnaverat) ut oborto caſu incendio, quo & templum Atochanum & cœnobium ei annexum deflagravit, ſubductâ flammis ſacra imago ad Monaſterium Sanctiſſimæ Trinitatis exportaretur. Sed brevi reædificatâ eodem loco, ubi Templum Atochanum erat, ædiculâ non incommodâ, placuit Patribus Dominicanis venerandum ſtatuæ pignus in antiquam ſedem reſtituere, ejuſque translationem ſolemni ac magnifico apparatu honeſtare. Factum id pro rei dignitate ſplendidè & honorificè maximo populi undequaque concurrentis affluxu per ſolidos octo dies. Adhibiti quoque in augmentum pompæ regij ſymphoniaci frequenti numero: nec defuêre per noctem pro gentis more feſtivæ faces, ignes artificioſi, miſſilium è ſulphurato pulvere ſagittarum jaculationes, variáque volitantium per aëra flammarum ſpectacula. ſed felicem totius Feſti decurſum, octavo die veſperaſcente, turbulentus ac triſtis exitus excepit. Sacros enim concentus terminaturi Muſici regij conſuetâ clauſulâ, qua laudes *Sanctiſſimi Sacramenti* & *ſine labe Concepta Virginis* canere modulatè ſolent, finem facere parabant. Declamabant illicò Patres Dominicani, id genus muſicam parùm piè exoſi: Cantores contrà graviter indignari, jurgia miſcere; & in propoſito perſtare, neque loci reverentiâ perterriti nudare gladios in obnitentes. Magnæ hinc turbæ. Denique cohibitis refragatoribus uſitatum carmen numeroſè pertexunt: Inde poſtmodùm non ſine ſtomacho digreſſi, ut injuriam ſuæ pietati illatam ulciſcerentur, ac Patribus Atochanis ægrè facerent, ea ipſa nocte chartam benè magnam nigro tinctam colore, cui albis characteribus hæc verba inſcripſerant Hiſpano idiomate: *Maria ſantiſſima, concepta ſine peccato originali:* templi foribus affigunt. Illuxerat poſterus.

Templum Atochanum cum cœnobio Dominicanorum anno 1665. in cineres redigitur.

Imago B. V. Atochana transfertur.

Immaculata B. V. Conceptio à Muſicis defenditur, à Monachis Dominicanis impugnatur.

rus dies vigeſimus tertius Novembris, miras tota Urbe tragœdias daturus. Hærebat valvis Epigraphe muſicorum: propè adſtabat quidam è Dominicanis ſubtriſtis, & tacita cogitatione defixus,

Pueri duodennis & Monachi ſuper immaculata B. V. conceptione altercatio.

quem de via conſpicatus puer duodennis, illac tranſiens, & amphoram vinariam manu geſtans accedit, atque hominis mœrorem conjectans ex vultu: *Quid*, inquit, *animo verſas Pater? haud dubiè ſine peccato originali concepta eſt DEI Mater.* Cui contracta fronte Dominicanus: *perge vilis mendicule inceptum iter, aut ego te protinus expediam.* Nil turbatus convitio, repetitis vicibus inclamat; *Ita eſt, Pater, tametſi tibi doleat, ſine peccato originali concepta eſt DEI Mater: utut obſtiteris, centies id occinam.* Laceſſitus pueri libertate Cœnobita, erumpit in jurgia, minas; dicteria & contumelias.

Puero ſuffragatur populus.

Puer & ipſe irritatus, ſtrenuè reſpondet ad omnia. Fit clamor, & ingens concurſus. Fremunt omnes in Dominicanum, puerique cauſam ut æquam tuentur. Ille multa ſecum ſubmurmurans, ac indignanti ſimilis in Sacellum ſe recipit, aliquid quæſiturus, quo Muſicorum Epigraphen vi revellat. Tandem nodoſam in angulo cannam nactus, non ſine convitio redit ad limen.

Injuriam Virginis miles ulciſcitur.

Fortè in ædicula tunc orabat miles ſtationarius, qui in Dominicani exeuntis ore ac geſtu magnam animi intemperiem relegens inſequitur: & arundine titulum Virgini ſacrum refigere ac concerpere molientem multa verborum congerie dehortatur. Renuente Monacho miles arma expedit, ſtrictóque gladio vim parat, & ulturum ſe Virginis injuriam clamat. Perterrefactus Dominicanus ſuorum opem implorat. Illi erumpunt, & militem

Monachorũ audacia à populo reprimitur.

quidem à vi cohibent, ſed non illius & turbæ voces. Clamant omnes: *Ignem monaſterio injiciendum: Jam illud cum templo nuper ariſſe, claro irati Numinis argumento: Nunc demum monachos ipſos, qui non reſipuiſſent, ſimul exercendos. Interea Virginis Atochana effigiem ab indignis, & DEI Matris nitorem infamantibus, confeſtim auferendam.* Dum hæc aguntur multi è primaria nobilitate vel fortuitò vel rumore exciti adſunt, cauſamque tumultûs ſoliciti

Item à Nobilibus.

perquirunt. Qua intellecta ſæviunt ipſi cæteris longè acerbiùs: queruntur tantum Hiſpaniæ dedecus, ut cui probroſum ſit, DEIparæ majeſtatem imminui, gloriámque deformari ab illis, ut ajebant, canibus, quorum conditor Hiſpanus fuiſſet. Si quid ſimile alij Religioſi tentâſſent, continuò ab his ipſis de hæreſi ac-

A Religioſis.

cuſandos. Supervênere quatuor Religioſi, è S. Franciſci familia caſu prætereuntes duo pedites, mulis advecti Benedictinus unus, alter Hieronymianus. Hi omnes populi furorem animârunt verbis. Poſt multum fremitum decernunt omnes: rem adeò iniquam ad inquiſitionem deferendam. Interea titulum in

Denique ab univerſis.

librarijs proximâ officinâ reſtaurant optimates prægrandibus literis in nova tabula: & Sacelli foribus affigunt, eductis gladijs mortem minati, ſi quis vel contrà hiſcere, aut manum admovere præſumeret. Quod ſi quiſpiam DEO inviſus monachus id audeat, effecturos ſe, ut ſentiant, quantùm ipſos Virginis ſacratiſſimæ contemptio pupugerit.

Hæc

Hæc autem per quintam & ſextam veſpertinam geſta cùm eſſent, adijt ipſe P. Everardus Nidardus locum certaminis circiter octavam. Necdum relanguit tumultus: oppleverat publicam viam confertiſſima multitudo, Cardinalem Toletanum operiens, qui & ipſe adventare nunciabatur. Plurimi autem è turba Religioſum, qui manè Muſicorum Titulum refixerat, ad ſupplicium depoſcebant, ac propterea in cœnobium irrumpere nitebantur. Reſponſum eſt à cæteris Dominicanis, eum eſſe æditum, hominem laicum, rudem & illiteratum, biennio non ampliùs Religioſum: jam domi non eſſe, aliò migrare juſſum. Surdis hæc canebantur. Quare ne fores effringerent ab octava ſerotina uſque ad ſecundam matutinam ſtetêre pervigiles propè omnes præ foribus Dominicani, ut ſui reverentiâ vim arcerent. Subinde autem valvæ, poſtes, ſuperum limen conveſtita erant Epigrammatis, ſententijs, Emblematis, ut nihil vacui ſupereſſet. Certabant ingenio, Deiparam Virginem ſine labe conceptam celebrantes. Nec vocandi fuerant, qui legerent, cùm tota area ſpectatoribus abundaret.

Monachus, qui Titulum B. V. refixit, ad ſupplicium poſcitur.

Hiſpanorum in Deiparam pietas.

Inter hæc aliud ex alio malum Dominicanis enatum. Die ſequenti decernitur à poteſtate ſuperiori, ut ſine mora adimatur eis ſacra imago de Atocha, & ad Sanctimoniales, quas vocant *Deſcalcas de la Princeſſa*, deferatur. Tum demum fulminati eo nuntio, nec minora pericula veriti, feſto B. Virginis ſine labe conceptæ brevi celebrando cedendum planè cenſuerunt, & publicæ pietati obſequendum. Invitant ergo muſicos è templo Diſcalceatarum, rogantes impensè, ut in Sacello ſuo Atochano Hymnos vernaculâ linguâ *de immaculata Virginis conceptione* populo audiente concinerent. Venêre Muſici, & cum illis è civico Magiſtratu nonnulli, quorum poſtulatu & propè coäctu ipſi etiam Dominicani hinc atque hinc è pſallentium ſubſellijs alternis clarè ac ſæpiùs decantarunt: *Laudetur ſanctiſſimum Sacramentum, & puriſſima Virgo ſine labe originali concepta.* Colliqueſcebant gaudio, quicunque hoc dulci ſpectaculo intra ædem fruebantur: ſed quia longè arcebantur loci anguſtijs, P. Prior vir authoritate & meritis gravis, magnæque in urbe exiſtimationis, prodijt è Sacello, dat ſe in luctantes cuneos, & ad mediam plateam parvam procedit: ibi denique omnibus ad eum rei expectatione converſis, alta voce illud idem intonat: *Laudetur SS. Sacramentum, & puriſſima Virgo ſine labe originali concepta.* Succlamavit univerſa multitudo: *Victoria! victoria!* Idque tam ſonora & immani voce, ut nemo tonitrua, ſi quæ fuiſſent, exaudire potuiſſet. Prior inter hilaris turbæ plauſus egrediens, ſua ipſe manu, ſpectante populo, è ſuperliminari ædis tabulam appendit longitudine ſeptem pedum, latitudine unius, cujus in area cærulea literis aureis inſculptum erat hoc Lemma: *Maria ſanctiſſima Virgo ſine macula peccati originalis concepta:* eóque Teſtimonio ſuum ſuorúmque ſuffragium luculenter teſtatus, abſceſſit. Præterea juſſi ſunt poſthac, qui ad introitum templi ſtipem à populo rogant in ſumptus cereorum, his verbis conſtanter uti: *Date pro cereo SS. Sacramenti, & B. Virginis de Roſario Mariæ ſanctiſſimæ conceptæ ſine macula peccati originalis.* Placuit autem ad rei perennitatem eam tabulam, quam Prior Atochanus

Dominicani perterrefacti ſententiam mutant, ac publicè immaculatam conceptionem profitentur.

P. Prioris ad populum profeſſio.

Suſpendit Tabulam laudes immaculatæ conceptionis continentē.

Firmatur hæc tabula clavis, & ne deinceps refigatur, inducitur.

ostio appenderat, tenaciùs firmari. Condicitur itaque in horam decimam matutinam diei sequentis, qui fuit 26. Novembris anni 1665. Rursus confluunt cives, indigenæ, advenæ & peregrini. Tum verò applicatis scalis Duo è Fratribus seu Laicis Dominicanis Tabulam firmant clavis ingentibus, ferreísque fibulis tam valida malleorum impactione, ut nulla vi deinceps revelli posse videretur, tubis interim ac tympanis personantibus. Atque ita demum malè conflata tempestas resedit, permissúmque Dominicanis, ut sequenti nocte per tenebras alia programmata tollerent, uno excepto, quod erat ei inscriptioni simile, quam Musici omnium primi affixerant, & ædituus sustulerat. Cui tamen hæc verba pro cautela sunt addita: *Nemini deinceps hanc Tabulam hinc auferendi jus esto.* Narrat memorabile hoc factum ex Relationibus Hispanicis anni 1665. desumptum P. Tobias Lohner Soc. Jesu Tomo III. Bibl. Man. Concion. in Appendice Hist. num. 61. fol. 541.

Agit de eo Bibliotheca Scriptorum Societatis JEsu. Opus inchoatum à R. P. Petro Ribadeneira ejusdem Societatis Theologo anno salutis 1602. continuatum à R. P. Philippo Alegambe ex eadem Soc. usque ad annum 1642. Recognitum porrò, & productum ad annum Jubilæi 1675. à R. P. Nathanaële Sotvello ejusdem Soc. Presbytero.

ANNO 1670.

SEDENTE CLEMENTE X. PONTIFICE MAXIMO.

De

PHILIPPO THOMA HOVARDO NORFOLCIÆ DUCE S. R. E. CARDINALE.

XCVII. *Nascitur ex regia Norfolciæ Ducum familia, semper Catholica.*

PHILIPPUS Thomas Hovardus, Norfolciæ Dux, Anglus, magno Reipublicæ Christianæ emolumento in lucem prodijt Londini die 21. Septembris anno reparatæ salutis 1630. ex Familia Regibus æquè ac Evangelio connata, in qua veræ lumen fidei (quod magno genti decori datur) nunquam extinctum legitur, quamvis furente in Anglia hæresi & tyrannide plures cœlo Martyres dederit ad tutelam Catholicæ veritatis. In parentem sortitus est Milordum Thomam Hovardum Arundelli & Surreij Comitem, Regni Anglicani Marescallum hæreditarium perpetuum, cujus pater gloriosa morte pro Christi nomine cecidit sub manu carnificis, spoliatâ propterea titulis ac dignitatibus familiâ. Matrem habuit Elisabetham Stuartam Milordi Edmæ Stuarti Richemontij Ducis, & Jacobi VI. Regis Scotiæ sobrini filiam, matronam certè regio non minùs sanguine claram, quàm avita fide, heroicisque virtutibus illustrem.

Ejus fratres Thomas & Henricus.

Fratres germanos natu majores nactus est duos, Thomam scilicet Hovardum & Henricum, ambos regni, ut vocant, Milordos; quorum prior ex Parlamenti decreto suis iterùm dignitatibus

tibus restitutus, Norfolciæ Dux, Arundelliique Comes appellatus est. Verùm non multo pòst hæreticorum insidijs circumventus, regníque finibus ob fidei constantiam ejectus, Patavij apud Italos, ubi mentis inopiam incidit, exul decessit in palatio Cornelio. Alter Henricus nomine, Angliæ Marescallus, meliori usus fortuna, gravissima legatione functus apud Turcas: ea occasione, quum publicum Byzantij ingressum faceret, pompa sanè regali, ipsisque barbaris admiranda, patriæ ostendit majestatem; vir cœlo terræque probatus.

Philippus Thomas tertio-genitus, cujus hic acta prosequimur, domi literis, pietate, ac morum honestate persanctè institutus, cùm annos gravioribus disciplinis aptos attigisset, ne hæresi quaquaversum obstrepente & insidiante abriperetur, in Gallias ad excolenda studia mentémque dimissus est. Exacto triennio, literis ac virtutibus inclytus, domesticos lares repetere jussus, parentum imperio, ut par erat, obtemperavit. Verùm cùm Catholicam religionem, quàm lacte haustam materno, puro in pectore illæsam semper retinuit, ferali edicto aut deserere, aut patriâ excedere juberetur, ultimum eligens collectis properè vasis ex Anglia profugus venit ad Insubres Dux equitum cum commendatitijs Regis Hispani. Ubi non diù degens (altiori quippe spiritu DEO serviendi ducebatur) inscio Gubernatore Mediolanensi Cremonam ad Fratres Dominicanos eo fine secessit, ut eis nomen daret. Reclamantibus verò regijs Ministris, ac nescio quid funesti Ordini minitantibus, ni protinùs redderetur, opus fuit antè omnia voluntatem Philippi sæculum exosi explorare, interprete Cardinali Litta Archiepiscopo Mediolanensi, cujus suprà n. 78. meminimus. Qui intellecto egregij juvenis animi sensu, approbatóque, deinceps nihil, quod eum ab ingressu meditati Ordinis retardare posset, opposuit. Quare Philippus suæ spontis factus, rebus humanis valere jussis, in proposito constans sacram Divi Dominici vestem induit, annos natus circiter viginti.

Literis excolendus mittitur in Gallias.

Ad declinandã hæresim fugit in Italiam.

Divi Dominici institutum amplectitur.

Posito itaque ritè probationis tyrocinio, quum Ordini non minùs, quàm Reipublicæ Christianæ ex innato Propagandæ fidei zelo profuturus crederetur, de Superiorum voluntate Cremonâ Neapolim ascendit, ut sacris ibidem literis, ac præcipuè Theologiâ dogmaticâ ab insigni ejus ætatis Magistro Fratre Ignatio Flumine (quem paulò ante memoratus Antistes Litta ad Infulas Polignanas evexerat) imbueretur. Sacris ergò disciplinis apprimè excultus in Angliam redijt Magnus Reginæ Eleemosynarius Catharinæ Brigantiæ sororis Regis Lusitani, fidem Catholicam pro viribus restituendo, vinctos in carceribus fideles ad constantiam hortando, addictos supplicijs martyres confortando, eisque personatus Ecclesiæ Sacramenta administrando coram carnifice, & in patibulis. Tum ad sacra publica conversus, Confessorum gratiâ Bruxellis asceterium erexit Monialium: aliud pari pietate aperuit Bornhemij Patribus Domini-

Neapoli sacris disciplinis imbuitur: Magnæ Reginæ Britanniæ Eleemosynarius creatur, inq; Angliã mittitur.

Ejus præclara Opera.

minicanis in Comitatu Flandriæ ad Scaldim Fluvium inter Aloſtum & Antuerpiam, quò ſe frequentes exulum Catholicorum turmæ anno ſalutis 1673. receperant. Eo pariter annitente, ac procurante, Regium Parlamentum publico edicto libertatem Catholicis indulſit impavidè celebrandi per totam Britanniam Miſſarum ſacrificia, explicandique ſtatis diebus orthodoxæ fidei dogmata; licèt poſteà ſeditioſè contradicente Parlamento inferiori coactus fuerit Philippus ad evitandum populi furorem Britanniâ ſecedere.

E Britanniâ pulſus, Bruxellas ſe recipit.

Igitur relicta Britannia Bruxellas ſe recipiens, nihil, quod provehendæ fidei expedire poſſet, omiſit. Petitâ poſtmodùm ab Ordinis ſui Generali licentiâ, proſtante ſacro Jubilæi anno (qui fuit Chriſti 1675.) Romam ad comparandas animæ divitias commigrandi, loco licentiæ inopinatum à Clemente X. accipit decretum, quo ſupremo Eccleſiæ Senatui die 27. Maji ejuſdem anni ob egregios in cauſa fidei exantlatos labores adlectus pronunciatur Cardinalis. Eapropter Romam verſus iter inſtituens, tranſmiſſum à Pontifice biretum unà cum Titulo presbyterali S. Mariæ ſuper Minervam in confinibus Gallorum recepit. Huic promotioni Curia peculiariter applauſit Romana: lætata palàm eſt Civitas ſancta: gaudio exultavit fidelis natio Anglicana, ex qua præ alijs Jacobus Albanus Ghibbeſius Poëta Laureatus gratulatorium carmen edidit, cujus initium eſt:

In ſenatum Purpuratorum legitur.

Exhibet totum hoc Carmen Jo. Palatius in vita.

Majus ab excelſa Titulos haud juſtiùs unquam
Majeſtate tulit, neque tanto veriùs honore
Se jactavit ovans, regalia germina quàm cùm
Stirpis Arundelæ Romano murice tinxit,
Atque ſacrum Patribus lectu adſcripſit HOVARDUM:
Nempe bono par Menſis erat nec degener Anno,
Saturni Regnum referens & Virginis aſtrum
Sub ſpecie ALTERIÆ *ſtellæ* &c.

Romam commigrat hæreticorũ converſioni, ac ſanctis operibus intentus.

Romam cùm veniſſet ad confratres Dominicanos, occurrentem Patrem Inquiſitorem purpuram gratulaturum lepidè in hæc verba excepit: *Carceri, opinor, me dabitis, quòd ex regione veniam ſuſpecta & hæretica.* Cui Inquiſitor; *De hæreſi Eminentia Veſtra regreditur non ſuſpecta, ſed triumphator.* Inter fratres itaque humilis degens atque demiſſus, ſoli incumbebat converſioni hæreticorum, ad quorum inſtructionem, Pontifice permittente, Romæ in conventu SS. Joannis & Pauli Miſſionarios alebat Dominicanos, quos auro fultos atque doctrinâ in Angliam ſubmittebat novus Joſeph, ut contribules redimeret è vinculo iniquitatis atque perfidiæ. Proptereà charitate fervens, eloquio ſuavis, moribus venerabilis, clauſtralis regulæ rigidus obſervator, licèt hoſpitio donatus eſſet in palatio Apoſtolico cum annua decem millium coronatorum penſione, atque inſuper dignitate Archipresbyteri S. Mariæ Majoris fulgeret, vitam nihilominus trahebat communem inter confrates S. Sabinæ, eorum victu pariter atque veſtitu ad extremum uſque Spiritum delectatus. Munificus in pauperes quoſvis atque

atque peregrinos, sed præcipuè Britannos in odium fidei patriâ pulsos, quorum indigentias sedulò per exploratores rimatas parato auro sublevabat publicè privatimque.

Jacobo II. ad Thronum assumpto lætatur; eo rursum dejecto contristatur.

Grandi perfusus lætitia, salutis anno 1685. in restitutione Jacobi II. ad Thronum Anglicum (post fratris Caroli II. obitum) assumpti, coronationem pijs canticis & eleemosynis honoravit: summo verò agitatus mœrore triennio pòst ob eundem Jacobum à Principe Aurantio injusti sceptri usurpatore regno pulsum, confugit ad Aras, ut quocunque modo posset, Deum nostris sceleribus offensum placaret.

Cardinalem Bullionium ob incivilitem reprehendit.

Fatis functo Clemente X. adfuit electioni & coronationi Innocentij XI. cujus dum celebrarentur comitia, quum fortè in deambulatorio conclavis Cardinalem Bullionium haberet in occursum, eúmque, ut erat comis & Urbanus, perhumaniter salutasset, ab eo præteritus, nec resalutatus indoluit acriter, quòd inciviliter habitus: se autem excusante Bullionio, à Rege sibi mandatum nec officiosè quidem agere cum Cardinalibus novissimè promotis, propterea non dedisse responsum, quamvis erga personam omnem teneret existimationem in corde, non quievit Hovardus adjiciens, adversus se non extendi mandatum regium, quòd in suo ex Anglia regressu, curru donatus regio, ubique & publico cum honore Rege ipso mandante exceptus esset; minimè modò hæc convenire cum præsenti incivilitate. Quæ cùm ad aures sacri Collegij pervenissent, misso illicò ad Regem tabellario, ut illo mandante Cardinales colerentur novissimi, rogavêre Patres: quod tamen (nisi post novum electum Pontificem) minimè factum.

Varijs Patrum Cœtibus adscriptus piè moritur Romæ.

Tredecim ab electione Innocentij XI. decursis annis Romæ perseverans, ac sanctis operibus intendens, salutis anno 1689. interfuit comitijs Alexandri VIII. & anno 1691. electioni Innocentij XII. sub quo Protector Britanniæ varijs Patrum cœtibus adscriptus (nimirū Congregationi Trid. Concilij, Episcoporum & Regularium, sacrorum Rituum, ac propagandæ fidei) plenus meritis, sexagenario Major, obijt Romæ die 10. Junij anno redemptionis humanæ 1694. Cardinalatus sui decimo nono: cui solemni pompa tanto Principe digna parentatum est in Ecclesia S. Mariæ super Minervam; ubi etiam cum sequenti Epitaphio marmori insculpto, sepultus jacet.

Ejus epitaphium.

D. O. M.

FR. PHILIPPO THOMÆ HOVARDO
DE NORFOLCIA ET ARUNDELLA
S.R.E. PRESB. CARD. TIT. S. M. SUPER MINERVAM
Ex sacra familia Fratrum Prædicatorum, S. Mariæ Majoris Archipresbytero, Magnæ Britanniæ Protectori,
Magno Angliæ Eleemosynario, Patriæ & pauperum Patri,
Filio Provinciæ Anglicanæ ejusdem Ordinis, Parenti & Restauratori optimo,
Hæredes inscripti mœrentes posuêre.
Obiit XIV. Kalend. Julii Anno salutis M. DC. XCIV.
Ætatis suæ LXIV.

Literæ circulares ad universum Ordinem Prædicatorum, ejus obitum & laudem continentes.

Tanti Cardinalis obitum pijs lachrymis deflevit Fr. Antonius Kloche sacri Prædicatorum Ordinis Magister Generalis, datis ad universum Ordinem per orbem diffusum hisce gravibus literis. *Quàm ingentem jacturam Dominicanus Ordo fecerit, quàm amplum nobis Ornamentum ereptum sit, quantáque nobis in communi accesserit mærendi causa, hac tristis ad vos Epistola defert, quæ extremum clausisse diem Eminentissimum Cardinalem Philippum Thomam Hovardum de Norfolcia vobis denunciabit. Luget Eminentissimorum Cardinalium Collegium extinctum clarissimum lumen, vita integerrima virum, qui nobilitate prosapiæ, virtutibus generi paribus novum purpuræ splendorem addebat; quiq; moderatione animi, morum æqualitate, sine fuco, sine ambitu, candidóque pectore, singularem omnium amorem, omniúmque existimationem & cultum meruerat. Luget Prædicatorum Ordo amissum eximium sui instituti decus, Patronum simul & alumnum, qui olim præclarissimis Titulis, ridenti & blandienti fortunæ, quæ nascentem exceperat, anteposuerat humilem, pauperem Christi statum, ubi optata quæsitáque quiete frueretur, & quæ spontè natura offerrebat, metuebátque ipse, blanda quidem sed dolosa beneficia repelleret. Et lugeret etiam Anglia, nisi & ipsa lugenda foret: quamvis nullum sit dubium, quin melior nobiliórque pars acerbo dolore repleta sit, cùm ereptum sibi validissimum amantissimi Cardinalis patrocinium præsentiet, in quo temperandæ salutis, & restituendæ amissæ fidei spem non ultimam reponere potuerat. Sed inter has publici & communis luctus causas, hoc nobis solatium relictum est, quòd egregias Eminentissimi Hovardi virtutes nunquam interituras fidelis fama ad posteros deferet. Et verò quis unquam minus sibi ex ea dignitate usurpavit? injecta fuerat invito purpura lachrymantique: nos certè ingemiscentem audivimus sæpiùs, & adversùs generis nobilitatem ac splendorem penè indignatum, quòd latebras quærentem, ne lateret, prodidisset; atque adeò ab optata quiete & amico claustri silentio in aulæ tumultus, quos evitare voluerat, revocasset. Verùm nec totum Hovardum revocare potuisti invito collata dignitas: meliori sui parte, desideriis, animóque, sui instituti tenacissimus, in claustro remansit, aut veriùs palatium commutavit in claustrum, ubi eadem vivendi ratio, eadem vestis asperitas, idem tunicæ laneæ usus, quam ne deposuit unquam, & in qua diem clausit extremum, ut nec febrium ardor, quibus urebatur, nec vis dolorum, qui viscera discruciabant, flectere animum potuerint, ut in extremo morbo hoc sibi quamvis leve solatium ex lineorum usu afferret. An non religiosas ædes Cardinalis Palatium diceres, ubi Cœnobitarum more in refectorio communi, cum continua lectio fieret, quam mente intenta hauriebat, tanquam unus ex multis, & veluti æqualis sortis cum domesticis, vir tantus, & in ea dignitate constitutus mensæ assidebat? Sed quis Ecclesiæ amor, & nobile, & Catholicæ Religioni sacrum pectus implebat? Jam dudum expulsæ, ejectæq; ex Anglia fidei, ac periclitanti innocentiæ asylum extruxerat, erecto è fundamentis in Belgio monasterio, quo fugerent sacratæ Deo Virgines, ubi & ardore fidei suorum gentilium infidelitatem compensarent, & ad placandam divinam iram se se viventes hostias victimásque offerrent. Religiosam ædem pro suis Anglis jam Romæ obtinuerat, atque ornaverat, eo animo eóque consilio, ut veluti ex munitissima arce inde ad missiones in Anglia peragendas instructi pugiles, debellaturi hæresim, prodirent; parati mori in defensionem fidei. Sed demum quis dolor Principis Ecclesiæ pectus*

fidei

fidei zelo accensum invasit, audita publica calamitate, quæ Catholicæ Religioni in Anglia lethale vulnus inflixit? Et venisset quidem erectus infractúsque animo inter extremas sui generis ruinas Vir cœlo natus, nec earum rerum, quas sponte reliquerat, amissione permotus: sed ubi proscriptam avitam fidem, eversa jura omnia, nihilque integrum in Anglia relictum fuisse, inaudita hactenus calamitate, & quam vix credent posteri, didicit, adeò indoluit, adeò tabescere & sensim deficere visus est, ut tandem concepto dolore, acceleratam mortem æstimatum fuerit. Felix, quem unicus Dei honor, unica causa fidei, ad omnia mortuum sensúque carentem, & sensu præditum, & acerbi doloris impatientem invenit. Hæc unica nobis solatij causa relicta est, & qua dolorem lenire ratio possit, quoties ereptum nobis Hovardum Eminentissimum tot collata Religioni ordiníque beneficia, & superstites viri exuviæ in memoriam revocabunt: uni vixit Ecclesiæ, uni Religioni vixit, cui hoc ultimum ad cumulatam felicitatem deesse potuit, ut, quod optaverat, suo simul Catholico & restituto Regno vivere potuisset. Sed hoc nobis ultimum sui amoris Argumentum reliquit, & humilitatis, quam semper animo coluerat, perenne monumentum: humili loco, in defossa humo, nullo erecto tumulo, in medio Chori Minervæ condi voluit, ut quoties inter divinas laudes in terram demitterentur adstantium oculi, toties clarissimi & pientissimi Hovardi animum subiret recordatio. Et si verò innocentissima vita, totque præclaræ virtutes nobis satis suadeant eum in eorum sorte esse, qui, *ut Chrysologus ait,* morte nascuntur, fine inchoant, & in cœlo lucent, qui in terris extincti creduntur: *ut tamen hoc ultimo gratitudinem nostro obsequio officióque obsignemus, hortamur vos omnes, Fratres dilectissimi, ut præter communia, quæ reddi volumus, Ordinis suffragia, etiam peculiaria offeratis:* Date manibus (*ut cum S. Ambrosio loquamur*) sacra mysteria, pio requiem ei poscamus affectu: date Sacramenta cœlestia, animam pijs oblationibus prosequamur: extollite manus in sancta, ac eo saltem munere vicem ejus meritis rependamus. *Interim, fratres dilectissimi, vivite lethi memores, ne vos imparatos, sed vigiles, mors unquam inveniat; & revocate sæpiùs illud Sapientis in animum, hoc unum nobis, nec declinandum ullâ sorte Testamentum hujus mundi esse relictum,* morte moriemur. *Sitis etiam & nostri & sociorum vestris in orationibus memores, ne ea mortis cogitatio nobis unquam è mente excidat, sed ita vivamus, veluti quotidie morituri. Valete Romæ die 19. Junij salutis Anno 1694.*

Erit fortassè curioso lectori non ingratum, oculis hoc loco lustrare posse vetus illud Elogium, quod immortalis memoriæ Viro Thomæ Hovardo Norfolciæ quondam Duci, nostri Cardinalis atavo, Paulus Jovius centum quinquaginta ac quatuor circiter ab hinc annis *libro VII. Elog.* inscripsit hujus tenoris. *Hic est ille bello inclytus, & supra omnes mortales supremo hoc infortunio miser Thomas Hovardus Surrei filius, ab Anglis de nomine ejus imperio subditæ Provinciæ Norfolcius appellatus. Is Surreio patri operam in prima acie navans, quum Scoti ad Floddum occiso Rege delerentur, singularem ejus victoriæ laudem tulit; rebellantem Hyberniam eò trajciens armis perdomuit, atque pacavit. Henrico VIII. Angliæ Regi bis Galliæ bellum inferenti, trajcientique in continentem bellica laude virtutéque animi Ducum clarissimus* *Thomæ Hovardi Norfolciæ Ducis Elogium ex Jovio.*

magno

magno usui fuit. Postremò eum industria perpetuique officij sui fructum tulit, ut post damnatum eaſúmque ſecuri Edmundum Hovardum fratrem, ejúsque filiam Catharinam pari ſupplicio mulctatam, quòd Regi tot cadibus efferato infauſtè nupſiſſet, turris Londinja carceri includeretur; ſervaretur tamen vivus à Rege, ut in carcere Regem non omnino ingratum erga ſe, qui adhuc tyranni beneficio viveret, fateretur. Vixit Heros Thomas Hovardus avitæ fidei conſtantià & belli gloria inclytus circa ſalutis annum 1540. De quo Lælius Caranus Poëta celebris & contemporaneus ſic luſit.

Lælii Carani de eodem Thoma carmen.

Horrida NORFORTI dum tractas arma tremende;
Diceris eſſe DEO Bellipotente ſatus;
Nam tua dextra graves armis quum perderet hoſtes,
Obſtupuêre homines, obſtupuêre DEI,
Sed magè mirantur te hominéſque Deíque, Tyrannum
Quum virtute vident ſic cecidiſſe tua.

Ejuſdem.

Lictoris rabiem Marius compeſcit inermis,
Illi dum ferro colla ferire parat.
Pectora, NORFORTI, perterres dira Tyranni
Se fœdare tuo namque cruore pavet.

Agunt de Cardinali Hovardo Fontana in monumentis; Soveges in Catalogo Cardd. Joan. Michaël Cavallarinus in Galeria Dominicanorum. Joannes Palatius Tomo 5. Cardd. & alii.

ANNO 1676.

SEDENTE CLEMENTE XI. PONTIFICE MAXIMO.

De

LAURENTIO BRANCATI DE LAURIA S. R. E. CARDINALE.

XCIIX. *Naſcitur Lauriæ familiâ minùs opulentâ, ſed honeſtâ.*

LAURENTIUS Brancati, Italus (qui è fonte baptiſmatis nomen Joannis Franciſci hauſerat) Marcelli Brancati Cauſidici & Dorotheæ Serubbiæ, pauperum quidem ſed honeſtiſſimorum conjugum filius, natus ſcribitur die 10. Aprilis Anno 1612. Lauriæ, quod oppidum Lucaniæ eſt diœceſis Policaſtrenſis, in ſpiritualibus ſubjectum Epiſcopo Policaſtri, in civilibus Regi Hiſpaniarum. Octennis, quòd optimæ indolis vividíque ingenij puer eſſet, à parentibus traditus in diſciplinam Aquilanti Vitali ſuo concivi, viro in pertractandis cauſis forenſibus præinſigni, pietatis & eruditionis famâ clariſſimo; eo doctore tales in omni politiori literatura, & virtutibus Chriſtiano adoleſcente dignis progreſſus fecit, ut annum agens ætatis decimum quintum, quum clericalem ſtatum meditaretur, Antonio Sanctorio Antiſtiti Policaſtrenſi

strensi ex doctrinæ pietatisque suffragio dignus fuerit æstimatus, quem in sortem Domini admitteret. Itaque permissione à parentibus impetrata, clericali tonsura initiatus, à Sanctorio Episcopo Ecclesiæ S. Jacobi adscribitur, ibidémque per biennium in omni sacro negotio & actione ritè, nec sine laude exercetur, sapientia, humilitate, exemplo, coæqualibus suis quasi speculum quoddam virtutis prælucens.

Tonsura Clericali initiatur, & Ecclesiæ S. Jacobi adscribitur.

Exacto hoc modo, uti diximus, biennio, repentè diro eóque lethali apostemate (cœlo sic disponente eúmque aliò vocante) corripitur, quo non sine gravi dolore pressus, mortíque proximus, cùm nulla in humanis vitæ remedia suppeterent, ad superos conversus, Divi Patris Seraphici lustralis sui patroni opem ardenter implorat, emisso spondens voto, se, si superviveret, sacram ejus militiam professurum. Audijt sanctus Pater, filiúsque devotus absterso properè malo convalescit. Receptis viribus, urgente Joanne Francisco Serubbio avo materno Conventuali, Noiam venit eo animo, ut juxta promissum Monasterio Conventualium nomen daret, licèt tum ex novo Congregationis decreto Regularibus prohibitum esset ob numerum exuberantem Novitios admittere. Ergo ad tempus suspensus, ne nihil interim ageret, tunicam induit monasticam ex devotione, Ordinis candidatus ibidem permanens octo mensium intervallo. Verùm non multò pòst ægrotante P. Serubbio fautore suo, atque Lauriam aëris mutandi gratia secedente, etiam ipse, languenti avo futurus solatio, patriam repetijt. Ubi, quòd Noiæ in Ordinem statim susceptus, non esset, dimissa monastica veste Clericalem rursum assumpsit, non sine gravi parentum offensa, Serubbij indignatione, suíque synderisi, qua dies noctésque intùs lancinabatur. Hinc noctes transigens insomnes, atque subtristia patiens phantasmata, pœnè in desperationem actus, Noiam redijt insalutatis parentibus. Ibi ab avo prima fronte peracerbè veluti transfuga objurgatus, tandem exoratâ suppliciter veniâ paternè susceptus, die 2. Julij anni 1630. tunicam induit Seraphicam, mutato baptismatis nomine, quod Joannis Francisci erat, in Laurentium.

Apostemate correptus, ope S. Francisci Seraphici convalescit.

Noiam pergit, Ordinē D. Francisci professurus.

Admittitur, & Laurentius vocatur.

Noiâ dimissus Aretium, ibidem tyro annum explevit probationis inter Novitios, ac Julij secunda recurrente die anni 1631. votum emisit solemne Noiensis cœnobij filius in Provincia Barensi, quam nunquam mutare sustinuit, quamvis Romani fratres in Monasterio SS. Apostolorum sæpè sæpiùs eidem filiationem exhibuerint. Annos natus viginti quinque superiorum imperio Romam ad hauriendas disciplinas graviores amandatur: ubi emenso feliciter Studiorum cursu, doctrinâ omnibus eminentior, Lauream accepit & Titulum Magisterij in Collegio S. Bonaventuræ erecto olim à Sixto V.

Romam ad studia mittitur, laureáque donatur.

Artium delectus Magister, ut facultates, quas Romæ didicerat, Neapoli Ordinis sui alumnos edoceret, resistente nescio qua causa Visitatore Provinciali, Regens abijt Aversam. Inde placato Visitatore Neapolim ad interpretanda Theologiæ mysteria missus, atque Prosecretarius P. Larinæ Ordinis Magistro generali datus, totam Siciliam peragravit. Transactis eo in munere non-

Variis in locis Theologiam interpretatur.

 nullis

nullis annis, Florentiam migrare jussus, Theologiam ibidem per biennium docuit: tum evocatus Ferrariam triennium docendo non absolvit, præpeditus Italico bello, quod Venetos inter & Barberinos exarserat. Denique Bononiam amandatus, ibidémque publicus Orator juxtà ac Doctor constitutus, utroque munere tam exactè perfunctus est, ut & famam subtilis Theologi è cathedra, & laudem eloquentissimi Oratoris è sacro suggestu retulerit. Hac clarus opinione, à Patribus primò assumitur in Secretarium generalem, tum in Ordinis Assistentem cum Titulo Provincialis Hyberniæ, remisso interim publico studiorum labore, cui tamen, quantùm per negotia licuit, privatim semper incubuit. Eo insignitus charactere, ab Ordinis Generali ablegatur Venetias Commissarius, ut gravissimam seditionem inter fratres exortam suâ facundiâ componeret. Stabilitâ concordiâ magno cum plausu remeavit ad sua.

Secretarius Generalis, & Ordinis Franciscani Assistens creatur.

Absoluto intereà Secretariatûs, ut vocant, triennio, dum quietem, quam unicè ad studia exoptaverat, meditaretur, Guardianus Romani conventus ad Apostolos designatur; cui cùm per annum non minùs sanctè, quàm utiliter præfuisset, prævalentibus invidis, qui virtutem non insequuntur, sed persequuntur, etsi beneficijs ab eo appetiti, Albanum secessit. Ibi indulta liberiori quiete (si quies tamen, quæ studijs impenditur, vocari possit) mandante P. Catalano Ordinis Generali Commentaria meditatus doctrinæ Scotisticæ, auctoritate sacræ scripturæ Patrum ac Conciliorum munita, magno totius Ordinis emolumento, suíque nominis celebri fama, Romæ absolvit. Tanti laboris Encomiastem nactus Fabium Chisium S. R. E. Cardinalem, eodem promovente in Romanæ Sapientiæ Universitate Doctor Theologus assumitur, cujus occasione Epitomen edidit Sacrorum Canonum utilissimam, qua qui utuntur, nullo negotio Constitutiones Apostolicas assequuntur.

Romæ Guardianus ad Apostolos constituitur.

Scribendis libris animū applicat.

Idem Fabius posteà salutis anno 1655. in Pontificem Romanum sub Alexandri VII. nomine assumptus, Lauriam nostrum primò à consilijs dedit sacræ Inquisitioni, mox Congregationi Sacrorum Rituum, tum Examinatorem Synodalem atque Episcopalem (munus hoc fratribus Franciscanis incognitum usque in hanc diem) demum Præfectum Collegio de propaganda fide cum honorario quinquaginta aureorum annuo, quod nemini hactenus datum legitur. Porrò Controversiæ, quæ in hisce Congregationibus proponi solent, discuti, atque componi, argumento sunt, quanti ponderis esse debeant viri illi, qui eis adscribuntur. Consilia & opiniones Lauriæ cùm cæteris norma essent justitiæ in causis gravioribus, à qua resilire nemo facilè auderet, summum Pontificem adeò ipsi conciliarunt, ut in præarduis Ecclesiæ negotijs eum ferè semper & consuleret, & ut plurimùm sequeretur. Hinc in Theologum Gallicæ legationis delectus à Flavio Chisio Cardinale Alexandri nepote; assensum negavit Pontifex asserens, *se in uno Lauria supra omnes confidere; ejúsque operam sibi adeò necessariam, ut carere ea non possit.* Aulici eapropter & Palatini, virtuti semper invidi, mores rimantes Lauriæ, cùm mordere in-

Ab Alexandro VII. variis muneribus Ornatur.

Magni ab eodem Alexandro æstimatur.

inculpabilem haud possent, latrabant, sed more canum adversus Lunam. Cùm autem Ministri Principum, ut eum suas in partes pertraherent, dignitates ei, munera, pensiones, atque etiam Episcopatus offerrent, indignatus Pontifex respondit, *sibi tanquam Ecclesiæ capiti convenire Lauriæ providere:* in quo nec ipse dissonabat. Alienissimum certè animum ab omni fastu, ambitione, munere, corruptela, gessisse Lauriam, tum ex alijs ejus vitæ actis liquidò constat, tum ex modò dicendis clarè convincitur. Cùm enim Romæ Lusitanus Orator vacantium Episcopatuum electionem enixè postularet, quæ ab Hispanis mordicùs oppugnabatur, arcano cum Lauria communicato res ad concordiam inclinabat, ut promotio à Romano fieret Pontifice, omissa etiam regia præsentatione: licèt posteà ob incongruam cujusdam aulici negotiationem concordia rursus evanuerit, consilijs tamen Orator Lauriæ contentus, interprete P. Francisco Macedo Minoris observantiæ Theologo eximio, pensionem ei obtulit annuam duorum millium aureorum; quam Lauria non minùs fortiter, quàm modestè rejecit, excusatione interposita; *Quod Ministro Pontificis, & Hispanorum Vasallo indignum esset provisionem aliunde accipere, quàm à munificentia Pontificis, & Regis Catholici Domini sui naturalis.* Laudavit Lusitanus repulsam, non tamen quievit. Unde eodem Macedo interprete obtulit denuò oblatæ pensionis annatas quinque illicò solvendas: quas identidem constantissimè repudiantem Orator ipse precibus ac blanditijs expugnare tentavit, sed in cassum. Re, ut solet, vulgatâ, Petrus Arragonius Legatus Regis Catholici, regio nomine grates ei seriò solvit, gratitudinis ergò pensiones exhibens præpingues, vel certè Episcopatum proximè vacantem. Quibus omnibus prudentissimè abstinens respondit, *satis sibi esse, si fides sua constaret incorrupta.* Et verò hanc ipsam fidem luculenter testatam fecit Regi Catholico, quando à Lusitanis maximo præmio sollicitatus, ut calamum adversus Hispanum stringeret, Regem non solùm non impugnavit, sed propugnavit etiam acerrimè, propugnaturus semper, quousque Spiritum efflaret Deo pro Rege & lege.

Oblata à Principum Ministris munera non admittit.

Pontifici ac Regi Hispaniæ addictus.

Cùm itaque in dies magis magisque amor Pontificis in ejus virtutem exardesceret, augeretúrque, magno ejus incommodo mors rapuit Alexandrum: cujus successor Julius Rospigliosus (dictus Clemens IX.) cùm prima eum vice gratulantem ad pedum oscula admitteret, tanta virum humanitate excepit, ut communicatis futuri Pontificatus arcanis, fidem sanctè dederit; *Clementem nunquam non Lauriæ amicum futurum.* Hinc statim Congregationi Indulgentiarum & sacrarum Reliquiarum adscriptum, toto regiminis tempore (quo brevi sanctissimus Pontifex justitiâ & clementiâ sibi ac familiæ totum orbem conciliavit) tanquam fidum cordis interpretem eo in pretio honoréque habuit, ut nullo dubitationi relicto loco Cardinalis proximè designandus crederetur. Sed infausto nuncio expugnatæ à Turcis Cretæ oppressus Pontifex, habenas simul & vitam posuit, Successorem nactus Æmilium Alterium (Clementem pariter numero X. appellatum) amicum intimum planéque domesticum Lauriæ, utpotè cum quo adhuc Cardinalis &

Post obitum Alexandri Clementi IX. uti & ejus successori Clementi X. gratissimus.

Secretarius Congregationis Episcoporum & Regularium existens, non tam arcana miscebat Congregationis, quàm proprias ærumnas, & malignantium querelas. Pontifex factus amicitiæ cum Lauria contractæ haud immemor, ejus arguebat timorem, quòd infrequens & trepidus ad solium accederet, mandans ei serio & in virtute obedientiæ, ut secum ageret quasi cum Cardinali Alterio, non Pontifice; amico, non Domino.

Diversis iterum muneribus adhibetur.

Vaticanæ jam Custos Bibliothecæ, Congregationi aggregatus est Visitationis status Regularium, atque Consistorij, in quam nemo ante ipsum Regularium admissus fuerat. Eodem intercedente Lauria, quum fratres Ordinis Seraphici discordijs scissi, generalem Magistri suffragationem contra præscriptum Regulæ omitterent, Pontifex ipse selegit, ut sublatis dissidijs fraternè conveniret inter fratres. In domo Sapientiæ cùm ex decreto Clementis IX. Parochi omnes ad disputationem moralem Romæ congregarentur, adunatis unus Lauria mandante Clemente X. Doctor præsedit & Rector.

Instituti sui tenacissimus & observantissimus.

Tantis implicatus negotijs, præsertim adversus hæreses, quæ quotidie mœnia pulsant Ecclesiæ, examinéque Novatorum, qui in vestimentis ovium irrumpunt, cùm intrinsecus sint lupi rapaces, exercitia nunquam deseruit claustralia, assiduus diu noctúque in Choro, usu retento, etiam Cardinalis electus, per trimestre, quo hybernavit in Conventu SS. duodecim Apostolorum usque dum habitatio pararetur condigna Cardinali. Pecuniam non exiguam conflasse ex proventibus munerum suorum, lucróque librorum à se in lucem editorum, argumento sunt restauratio è fundamentis Basilicæ SS. Apostolorum, in quam viginti duo millia numûm in-

Ejus pietatis monumenta.

sumpsit, Monasteriique cum Bibliotheca, quam posteà adjectis proprijs libris Testamento transcriptis mirè infarcijt, exornavítque; ut ex inscriptione & statua, ei pro monumento gratitudinis à fratribus posita colligitur: propterà cùm purpuram accepit, ducentis aureis minor fuisse dicitur, quos sibi reservaverat in sui ac pauperum alimoniam. Pari liberalitate ampliavit Ordinis sui Conventum Albanum, quò se ineunte vere animi relaxandi gratia recipere consueverat.

Æmulos virtute superat.

Inter æmulos, quibus etiam Claustra (teste Bernardo) abundant, vixit felix & intrepidus, inimicos diligens ut amicos, cum quibus non Talione, sed beneficijs certavit; à natura eos positos asserens in experimentum virtutis.

Castimoniâ fulget.

Puritate mentis & corporis tanta erat, ut nihil quod castimoniam quoquo modo lædere posset, vel in esum, vel in conspectum, aut alloquium admitteret. Hinc fœminarum consortia, dissolutorum familiaritates, improborum commercia, cane peius & angue vitavit: sæpè dictitans, *horum omnium frequentiam, si non vitium, certè vitij suspicionem probis adspergere, atque adeò non rarò eos, etsi culpâ vacent, obloquentium vituperio exponere.*

Convixit Monachus usque ad annum ætatis septuagesimum ea animi fortitudine, ut pietatem, virtutem, laborem socios semper habuerit. Anno denique millesimo sexcentesimo supra octogesimum primum ipsis Calendis Septembris Presbyter creatur Cardinalis

dinalis Titulo S. Augustini ab Innocentio XI. qui cùm per annos quinque à die assumptionis suæ viros quæreret virtute atque eruditione præditos, qui Ecclesiam fulcirent, non familiam, Lauriam selegit, ab eo cognitum solius famâ virtutis. Nuncio exaltationis suæ recepto, conjectis in cœlum oculis suspirans exclamavit: *Domine, ne sit quæso mihi honor iste momentaneus in æternam confusionem.* Hanc ipsam vocem sæpenumerò in Pontificalibus repetere auditus est. Indutus purpura laborem non exuit, sed potius ad Dei gloriam & Ecclesiæ utilitatem conduplicavit, ut fidem faciunt tot libri ab eo in purpura elaborati, ad calcem mox nominandi.

Ab Innocent. XI. Senatui Purpuratorum adscribitur.

Sanctæ Sedis Bibliothecarius, decem præcipuis Patrum Cœtibus adscriptus est: in quibus, ut Palatius ait, cæteris omnibus semper fuit cynosura justitiæ. Orationes, quas Monachus frequentabat in claustro, purpuratus minimè laxavit; imò consuetam meditationem adjectâ quotidie ultra solitum horâ adauxit. Qualibet secunda feria (quam venerationi scalæ sanctæ destinaverat) gradus omnes de genu confecit, pijs eos lachrymis abstergens, quos Christus patiens suo olim cruore madefecit. Recitatione diurni pensi Ecclesiastici absolutâ, Laudes adjiciebat Virginis Deiparæ, Psalmos item omnes, quos à Gradibus & pœnitentia vocant, unà cum alijs orationibus & hymnis in laudem SS. Trinitatis, Christi, Deiparæ, Angelorum, sanctorúmque omnium à se concinnatis. Mysteria salutis nostræ tanta quotidie animi quiete, attentione, & ardore meditatus est, ut totus rapi, colliquefieri, statuáque non homo exploratoribus videretur: in hunc finem librum *Concordiam Evangeliorum* intitulatum, à se compositum, ad manus semper habebat. Sacrosanctæ Missæ celebrationem cùm nunquam, (præterquam in ultimo decubitu) omiserit, litasse Deo hostiam incruentam vicies millies, septingenties, bisque decies inventus est, teste chirographo proprio post ejus decessum reperto. Pro parietum Ornamento nullis nisi sacris usus est picturis. Mensa ipsi frugalis erat absque abaco, sacris lectionibus, piisque colloquijs, non lautis ferculis abundans. Omnibus omnia factus, nullo hominum delectu habito, facillimas adventantibus præbuit aures, & si posset, etiam auxilium: sin minùs, certè solatium. Largas eleemosynas, aliáque id genus charitatis subsidia pauperibus, languentibus, peregrinis, viduis, pupillis, qui turmatim ad palatij fores excubabant, distribui fecit: monitus eapropter non semel ab Oeconomo domus, ni modum poneret, totam sensim substantiam in pauperes exhaustum iri: subridens dixit; *An nescis, quia Dominus in loco pascua me posuit? Hi nimirum sunt greges illi, de quibus Dominus mandat; tibi derelictus est pauper, Orphano tu eris adjutor: ut quid igitur indignaris Amice? Hilarem datorem diligit Deus; vade ergo, officium tuum cura, nec sciat deinceps dextera tua, quid faciat sinistra. Opes benè profusa non deficiunt, sed crescunt, incrementum dante eo, qui dicit, date & dabitur vobis.* His monitis Oeconomum circa pauperes illiberalem esse dedocuit. Venit in mentem & illud egregium ejus non prætereundum facinus. Triennio ante mortem cùm inclinante jam die extra portam Piam deambularet ad auram, jacen-

Variis Patrum Cœtibus aggregatur.

Ejus privata pietas commendatur.

Missæ Sacrificii 20720. vicibus celebrasse invenitur.

Ejus in pauperes munificentia insignis.

Factum memorabile.

tem offendit pauperem mutum, seminudum faméque laborantem, qui interroganti Cardinali nutu respondens stipem petit. Misericordia motus Lauria, curru protinus susceptum, proximum deduxit in hospitium, triduóque refocillatum, recentique veste contectum menstruo deinceps juvit stipendio. Filius licèt esset familiæ Franciscanæ, omnium nihilominus Religiosorum Pater audijt: hos condigno prosequi honore, consilio dirigere, ore protegere, auro juvare, literis commendare, nunquam destitit. Eadem illi cura circa homines virtute ac eruditione præstantes fuit, ut Palatius hoc brevi elogio insinuat: *Literatorum Mæcenas, viros probos ac doctos laudavit, promovit, argento fovit.*

Æternitatis annos in mente habens, funeralia sibi longè ante obitum præparat.

Cæterùm æternitatis nunquam non memor, quotidiano hócce soliloquio se ipse ad mortem, quasi jam jam decessurus, hortabatur: *Proficiscere anima Christiana* (tempore opportuno) *in nomine Patris omnipotentis, qui te creavit; in nomine JESU Christi filij Dei, qui pro te passus est; & in nomine Spiritus sancti, qui in te effusus est;* suum cinerem habens pro speculo, æternitatem pro objecto. Ejus hoc axioma semper fuit: *uti dejecta mentis est flagrare in majora, ita magni animi est, magna contemnere, ac mediocria malle, quàm nimia.* Item: *Vera beatitudo est, sæculi beatitudinem spernere, neglectisque terrenis in divina flagrare.* Sed & illud: *Mori non timet, qui Dei charitatem habet, charitas enim timorem foras mittit.* Mori adeò paratus erat, ut decennio, antequam obiret, omnia sibi pro parentalibus sospes præpararet: pecuniam talibus sufficientem in ærario SS. duodecim Apostolorum deposuit, sacra indumenta, ligneum plumbeúmque loculos cum lapide sepulchrali, atque inscriptione: locum quoque, ubi tumulandum esset cadaver, juxta fratrum suorum monumentum pro sui modestia, charitate, & humilitate constituit. Quemadmodum verò funus sibi vivens curavit, sic & cætera quoque omnia Testamentum concernentia ritè disposuit.

Testamentū pari pietate condit.

Nam domesticis, amicis, pauperibus, famulisque singulis quotam decrevit æquam, conditioni cujusque convenientem. Reliquas verò facultates omnes (demptis quibusdam mobilibus, quæ ijs iterum restitui, à quibus Cardinalis factus dono acceperat, voluit) Monasterio SS. duodecim Apostolorum ex asse transcripsit: honorans simul onerans Monasterium legato, ut ex ipsis proventibus seu fructibus in annos percipiendis, subindéque multiplicandis, possint præsto esse omnia, quæ necessaria videbantur. Hæc inquam, vir salutis suæ providus, dum vita suppeteret, ratióque vigeret, longè ante obitum prudentissimè disposuit. Cujus exemplo si multi hodie Ecclesiasticorum saperent, non utique tam imparati mortem cum dispendio æternæ sæpè salutis obirent.

Binæ Pontificum electioni interest.

Tres menses supra annos duodecim purpuram sacram virtutibus illustravit. Bis conclave ingressus, summorum Pontificum creationi interfuit, Alexandri nempe VIII. & Innocentij XII. In hoc conclavi morbo tentatus petitâ à Patribus veniâ domum redijt: restitutus nonnihil, Pontificem recens electum (is erat Innocentius XII.) adoratum ivit: cúmque eadem die Congregationem Episcoporum Regularíumque frequentare vellet, recrude-

scente

ſcente mox morbo, die ſequenti nempe 20. Novembris lethaliter decubuit, gravi Purpuratorum mœrore. Adfuêre præter Religioſos ſui Ordinis Theologi graviores, ut in cathedra mortis docentem audirent. Uni eorum ad conſtantiam eum pluribus excitanti, quòd vitæ curſu in honorem Dei & ſalutem proximi fideliter exacto, ampliſſimum in cœlo præmium laboris & meriti expectandum eſſet; protinùs repoſuit; *Non merita, Pater, non merita, ſed dona gratis data commemoranda ſunt; ſine quibus ut nihil ſumus, ſic nihil poſſumus.* Interroganti etiam Malpighio Pontificis Medico de valetudinis ſtatu; *in ſtatu ſe eſſe*, reſpondit, *expectantis beatam ſpem, & adventum gloriæ magni Dei, & Salvatoris noſtri JEſu Chriſti.* Non multò pòſt Sacroſanctis Eccleſiæ myſterijs ritè procuratus, quæ devotiſſimè poſtulaverat, voce articulata ſenſim amiſſa, inter divina ſuſpiria fratrúmque preces ſomno potiùs angelico, quàm morientis agone placidiſſimè expiravit die ultima Novembris, anni tum excurrentis 1693. Juſtis funeri perſolutis, terræ mandatus eſt in Baſilica SS. XII. Apoſtolorum cum hac brevi inſcriptione ſaxo ante decennium impoſita.

Lethaliter decumbit, ac paulò pòſt ſanctè moritur.

Morientis notabilia dicta.

OSSA FR. LAURENTII BRANCATI DE LAURIA.

Cui poſteà adjecti ſunt Tituli dignitatis & Baſilicæ. Præconia ejus ſunt Opera eruditiſſima, omni laude majora, ab ipſo vel edita, vel elucubrata: & ſunt, ut Romà doceor.

Ejus epitaphium.

I. Tomus I. de Sacramentis in genere: de Baptiſmo & Euchariſtia. II. de Pœnitentiæ Virtute, & Pœnitentiæ Sacramento. III. de Matrimonio & reliquis Sacramentis. IV. de 4. Noviſſimis, & de ſtatu parvulorum.

Quæ univerſim ſcripſerit?

II. In Quartum Sententiarum ſcribens, luci tradidit 4. Tomos. In primo agit de Incarnatione, & de omnibus ad Chriſtum ſpectantibus. in II. de virtutibus Cardinalib. & de Virtutis Heroicæ natura, & ſignis ejuſdem in ſpecie. In Tomo III. in duas partes diviſo agit de fide, & de ea ubique propagata, déque modo propagandi eam. In IV. de Spe & Charitate, déque cæteris Spiritualibus donis, gratijs gratis datis, præcipuè de miraculis, quæ maximè inſerviunt Congregationibus Rituum, & propagandæ fidei, cum inſtructione pro Miſſionarijs.

III. Tomus unus, qui inſcribitur *Epitome Canonum Sacrorum* ordine alphabetico ad commodum Studioſorum.

IV. Opuſcula tria de Deo quoad opera Prædeſtinationis, Reprobationis, & gratiæ actualis. Item Opuſcula 8. de oratione Chriſtiana. Edidit etiam Libros Nicolai de Lyra, S. Auguſtini, & Baronij XII. Tomos.

V. Tomi 3. pro Magiſtris Tribunalium S. Inquiſitionis. Prò ſancto officio 8. volumina. Pro Examine Epiſcoporum varia & multa.

VI. Concordia Evangeliorum: aliáque plura nondum edita; ut ſunt Laudes ad SS. Trinitatem, ad B. Virginem, atque ad omnes ſanctos.

Joannes Palatius de Scriptis ejus agens hæc habet: *Opuſcula Cardinalis edidit de Operationibus Dei in Prædeſtinatione, Reprobatione,* &

tiam Innocentij XI. Pontificis maximi adeò sibi conciliavit, ut *tur, & variis* die 2. Septembris anni 1686. inter Presbyteros Cardinales adlegi, *Patrum Cœ-* Titulúmque S. Mariæ super Minervam, (non improbante sacro *tibus adscri-* Senatu,) obtinere meruerit. Exinde varijs Patrum Cœtibus, Con- *bitur.* cilij nimirùm Tridentini, Indicis librorum prohibitorum, sancti officij, adscriptus, eruditione, justitia, ac dicendi libertate refulsit. Cùm enim ab Alexandro VIII. sub annum 1689. proposita *Dicendi li-* esset in Consistorio promotio Tussiani Fourbini, hominis Galli, *bertate in-* eáque certis de causis, conscientiam, ut videbatur, oneranti- *signis.* bus, impugnaretur à Leandro Cardinale Colloredo, cæteris obmutescentibus, solus de Aguirre consurgens, Colloredum sussulsit objicientem.

Quin & hoc spectat ad gloriosam Cardinalis nostri memoriam; *Innoc. XI.* quòd is gliscente *Quietistarum* Romæ hæresi, Innocentio XI. Pon- *Quietismum* tifici Max. cum alijs quibusdam purpurâ & eruditione conspicuis *damnandi* viris (incitante eos Paulo Segneri Soc. Jesu clarissimo ea ætate *Author est.* Theologo & Oratore) præcipuus Author fuerit inquirendi in fœdissimos Michaëlis Ludovici Molinos errores, eosque cum Hæresiarcha suo damnandi. Juverit ad pleniorem rei notitiam legere, quæ doctissimus Cardinalis Sfondratus in Gallia Vindicata, Dissertatione IV. §. 1. n. 9. *De Pontificis Romani Infallibilitate* commemorat. Ubi inter alia hæc habet, lectu, ut opinor, non ingrata. *Anno 1687. Innocentius XI. Pontifex morum sanctitate, rerum* *Innoc. XI.* *caducarum contemptu, disciplina Ecclesiastica zelo, propaganda Catholica* *Laus ex Car-* *Religionis ardentissimo studio, animi magnitudine, etiam Regibus formi-* *dinali Sfon-* *dandâ, præclarissimis contra Turcas victorijs, quas immensa auri profusione* *drato.* *& sanctissimis apud Principes consilijs, & continuis lachrymis à Deo impetravit; Pontifex, inquam, rerum gestarum, & animi magnitudine, antiquis illis Pontificibus Leoni, Nicolao, Gregorio (hæreticorum etiam confessione) planè similis, & cui parem à multis retro sæculis haud invenies; is, inquam, tantus Pontifex post accuratissimam, totóque biennio productam discussionem, Michaëlis Ludovici Molinos Hæresiarchæ perniciosissimos juxtà fœdissimósque errores, die 28. Augusti extra Concilium Oecumenicum sola Apostolica auctoritate damnavit, quas Ecclesia Universalis, ut par erat, mox pro damnatis habuit.*

Fuit autem Michaël Ludovicus Molinos natione Hispanus Ar- *Quis fuerit* ragonensis, Doctoris & Sacerdotis dignitate insignis, tantáque do- *Michaël Lu-* ctrinæ & pietatis (quam accuratissimè simulabat) opinione apud *dovicus Mo-* plerosque commendatus, ut dirigendis Primatûm, ac præsertim *linos?* nobilium Matronarum conscientijs passim adhiberetur: hinc illi laxandis pascendísque carnis cupiditatibus prona occasio: primò amor, tum error: inter thalamos & amplexus Contemplativam, mysticamque Theologiam docebat; eodémque momento adulterum agebat, Doctorémque: sed hæc intra cubile, Virginúmque aut etiam nuptarum Academias: foris Angelo similis, & extases spiranti: crederes Paulum in tertium cœlum altè sublatum. Quo- *Insignis ejus* tidianum sacrificium; lachrymarum perenne stillicidium, cùm ad *hypocrisis.* aram staret: nullæ voces, quàm *de Oratione, sensuum morte, unione ac quiete cum Deo.* Hinc tam multos, etiam Infulatos, purpureósque

infecit, dulci videlicet occultóque veneno: ſed iſtis cognita fraude pœnitentia primùm, tum remedia ſucceſſêre.

Detegitur & Inquiſitioni ſiſtitur.

Palinodiam canit.

Duos & viginti annos (ab anno ſcilicet 1665. uſque ad annum 1687.) fœdatam mille flagitijs conſcientiam nunquam expiavit: nunquam ex Catholico ritu carne abſtinuit. Taceo alia memoratu pudenda. Tandem detectus, biennio Romæ intrà carceres Inquiſitionis hæſit, quo tempore ejus erroribus detegendis, examinandis, confutandisque, à præclariſſimis Theologis (è quorum numero Cardinalis de Aguirre haud poſtremus fuit) deſudatum. Poſteà anno 1687. die 3. Septembris in Baſilica ſuper Minervam publicè coram ſacro Senatu, Aulâque Romana, ac immenſa utriúsque Sexus hominum frequentia (aderam & ego ſpectaculo præſens) errores ſuos recantavit; tantâ omnium execratione doctrinæ ejus capita & obſcœnitates auditæ ſunt, ut repetitis populi vocibus ad flammas ipſe, nil mutato vultu, poſceretur.

Impuriſſimæ ejus doctrina ſumma, & fundamenta.

Summa errorum hæc fuit: Ut in elemento aëris, ita in anima hominis duas eſſe Regiones, ſuperiorem & inferiorem, quas Theologi *duos Appetitus* vocant, Rationalem & Senſitivum. Superiorem quod attinet, illic ſemper ſerenum & apricum eſſe oportere; hoc eſt unionem cum Deo, ac perpetuum contemplationis, amorisque ſolſtitium, quale in Terreſtri Paradiſo fuit. At verò in animæ inferiori Regione turbidum, & tempeſtates gliſcere, iras videlicet, concupiſcentias, & reliquum paſſionum humanarum tumultum, neque has curandas eſſe ſiſtendasve; ſed permittendas potiùs, explendásque; quippè naturæ innatas, nec magis culpæ obnoxias, quàm naturam ipſam, cujus illæ flores, & fructus ſint. Quis enim ægrè ferat uvas ex vite naſci; glandes ex quercu, ſpinas vepresque ex rubo? atqui eandem rationem eſſe, cùm voluptates ex carne leguntur, quippè æque naturæ corporeæ congenitas, ac glandes quercui, ſpinæ vepresque rubo. Imò coërcendis voluptatibus illis fruſtrà, noxiéque laborem impendi. *Fruſtrà*, quia torrentem nemo morari poteſt, maximè cùm plenus eſt, redundatque. *Noxiè* verò, quia cùm illis obluctamur, laboramúsque ſuſtinendis, unio interim quiesque cum Deo turbatur, quæ ut perennis ſit & illæſa, pace potiùs cum ſenſibus, quàm bello curandum.

Ejus Propoſitiones particulares.

Ex generali hac doctrina ad particulares alias propoſitiones (numero ſexaginta & octo) non impias tantùm Molinos, ſed obſcœnas etiam dilabitur, dictu, audituque horrendas, adeò, ut cùm illæ ex ſuggeſtu in Baſilica ſuper Minervam (me etiam audiente) legerentur, meritò populus doctrinæ fœditate commotus, *ignem, ignem*, alta voce inclamaverit. Eæ inter alias ſunt: *Oportere potentias annihilari, & hanc eſſe viam internam. Deum offendi, cùm aliquis operari aliquid activè conatur, cùm Deus velit ſolus in homine operari; oportere igitur, ut quis ſe totum Deo deſerat, & poſteà inſtar mortui & cadaveris ſe habeat. Deus vult in nobis operari ſine nobis. Anima nihil agendo, & nihil operando ad Deum redit. Via interna eſt illa, in qua nec lumen, nec amor, nec reſignatio in Deum cognoſcitur: imò oportet ne quidem ipſum Deum cognoſci, & tunc res benè habet. Anima nec de DEO, nec de cælo, nec de inferno cogitare aliquid debet. Qui ſemel voluntatem ſuam Deo*

com-

commisit, nihil ampliùs nec cælum, nec infernum curare debet, nec perfectionem aut sanctitatem, virtutésque, imò nec salutem propriam optare. Petere à Deo aliquid est imperfectio, sicut & gratias agere. Postquam voluntatem tuam Deo commisisti, non ampliùs curandæ sunt tentationes, neque illis resistendum, nisi tantùm negativè, nullâque adhibitâ diligentiâ: & si natura aliquid sentit, permitte, ut sentiat, quia natura est. Oportet, ut in oratione solam fidem obscuram & universalem habeas, & stes coram Deo ad ipsum amandum, nullum tamen actum eliciendo, nihilque agendo, quia Deus hujusmodi mercibus haud delectatur. Cogitationes quantumvis impuræ, & contra Deum sanctósque, si voluntariè non foveantur, nec etiam positivè repellantur, sed patienter tolerentur, non tantùm non impediunt Orationem, sed eam potiùs perfectissimam reddunt. Tædium rerum Spiritualium bonum est, quia eo purgatur amor proprius. Nulla immunditia officit animæ, unionem cum Deo habenti; nam dum his sensus corporis occupatur, Spiritus tantò quietiùs & liberiùs Deo fruitur. Hactenus Molinos, qui alias propositiones adjungit in favorem mollitiei, quam exemplis Sanctorum Jobi & Pauli non minùs sacrilegè, quàm falsè promovere audet: nihil turpius, sed nec magis impium dictu, audituque est. Taceo igitur, quæ nec scribi honestè, nec legi possunt sine horrore. Has ergo sacrilegas, obscœnásque hæreses Innocentius XI. (ut suprà diximus) hortatu Cardinalis de Aguirre, aliorúmque doctrinâ ac Religione præstantium virorum consilio, auctoritate Apostolica proscripsit, atque damnavit. Molinos verò perpetuis carceribus addictus, palinodiam recantavit; vereque, ut dicitur, pœnituit, mortuus anno salutis 1692. Consulatur Joannes Palatius volumine V. in vita Innocentij XI. *Damnatur, & perpetuis carceri adjudicatur, moritúrque.*

Redeo ad institutum. Denique legationibus, doctrina, ac pietate insignis, quum annos tredecim magno Ecclesiæ emolumento exegisset in purpura, lethali tactus apoplexia mortem oppetijt Romæ die 19. Augusti anno sæculi decimi septimi postremo, sepultus ibidem in Ecclesia S. Jacobi natiónis Hispanicæ. Qualis autem videri voluerit vir humilis & Religiosus, ex Epitaphio, quod sibi vivens præscripserat, disces. Est autem hujus tenoris. *Cardinalis de Aguirre Romæ decedit.*

Ejus Epitaphium.

JOSEPH SAENZ DE AGUIRRE, NATIONE HISPANUS,
PATRIA LUCRONIENSIS, VITA PECCATOR,
APPELLATIONE MONACHUS S. BENEDICTI,
STUDIO THEOLOGUS,
MISERATIONE DIVINA
S.R.E. CARDINALIS TIT. S. MARIÆ SUPER MINERVAM,
PROTECTOR REGNI SICILIÆ.
ORATE DEUM PRO EO.
OBIIT DIE XIX. AUGUSTI ANNO DOMINI M. DC. XCIX.
MISERERE MEI DOMINE, QUIA PECCAVI SUPER NUMERUM ARENÆ MARIS.

Huic Epitaphio ab alijs superadditum, quod sequitur.

Mirare, qui legis, eruditissimi viri pietatem
Et virtutem, discéque de te humiliter sentire
Transcribendus cælo. Inscribi terram sic
vivens voluit, & tumulari.
Imitare modestiam, sequere vitam,
ut parem cum eo consequare
CORONAM.

De eo Brietius in Annalibus brevi sed nervoso Elogio hæc subjungit. *Tantam victoriam expugnata Buda Innocentius XI. quasi divina inspiratione edoctus, Christiani Orbis lætitiam XXVII. Purpuratorum creatione cumulavit: inter quos vario meritorum genere insignes pietatis æquè, ac doctrinæ fama commendavit Stephanum Camusium Gratianopolitanum Episcopum, & Josephum de Aguirre in Salmanticensi Collegio jam ab annis ampliùs viginti sacra Theologia Lectorem, & variorum, sacra eruditione refertorum librorum editorem.*

Ejus erudita scripta.

Scripsit vir eruditus Voluminibus quinque.
De Concilijs Hispaniarum, & novi Orbis.
De Philosophia Scholastica Tom. 3.
De Philosophia Morali Tom. 2.
De Theologica Scholast. juxta mentem S. Anselmi Tom. 3.
De Theologia Florulenta Tom. 2.
De Orationibus, & Meditationibus S. Anselmi Tom. 2.
Defensorium Gersonis.
De Viatore Christiano in patriam pergente.
De Cathedra Petri.
Opera item alia minutiora.

Agunt de eo Collegium Salmanticense. Academia Salisburgensis in Elogio. Brietius in Annalibus. Joannes Palatius in fastis Cardinalium, Venetiis anno 1703. editorum.

ANNO 1691.

SEDENTE INNOCENTIO XII. PONTIFICE MAXIMO.

De

COELESTINO SFONDRATO S. R. E. CARDINALE.

C.

Nascitur Mediolani.

COELESTINUS SFondratus, Italus, perantiqua ac nobili stirpe ortus, Gregorij XIV. sanctissimi olim Pontificis, ex fratre nepos, primam lucem aspexit Mediolani, anno ab orbe redempto millesimo sexcentesimo quadragesimo quarto. De quo Joannes Palatius, Juris utriusque Doctor, sacræ Cæsareæ Majestatis Consiliarius, & Historicus non ignobilis (qui S. R. E. Cardinalium gesta quinque justis Voluminibus conscripsit, ac Venetijs sub annum 1703. magno rei literariæ commodo, typis evulgavit) hos refert versus ex Musis Salisburgensibus:

Jo. Palatius quis?

Jam

Jam didicit non Majorum modò sanguine niti,
Aut Abavum titulis; non ostentare paternis
Duntaxat famam alterius per limina ceris.
Verum est: sola illum generis potuisset origo
Et patrius decor æternis transmittere sæclis;
Sed melior finxit juvenilia corda Prometheus,
Quàm qui splendorem cunis natalibus omnem
Debeat, & tantùm Tritavi monumenta gigantis;
Non erecta suis videant monumenta trophæis:
Atque ideò teneros prævertens ordine cursus,
Ipse repleturus pulchram virtute juventam
Mox facili ingenio mea, Musarúmque secutus
Castra, boni Superi! quàm nobile mentis acumen
Emicuit? quàm grande jubar, certúmque sagacis
Indolis indicium? &c.

Ejus Elogia ex Musis Salisburgensibus.

Anno salutis 1656. adolescens annorum duodecim à parentibus in Germaniam missus, ut exoticum sed necessarium edoceretur idioma, Rosaci ad Lacum Acronianum in contubernio aliorum nobilium adolescentum sub cura Patrum Sangallensium, prima pietatis ac Studiorum rudimenta posuit. Generosa ac ferventi indole cùm esset, coæqualibus ingenij præstantiâ longè superior, Rosaci biennio literis ac virtutibus imbutus, amorem Religionis Benedictinæ concepit; petiitque in Monasterio S. Galli recipi inter alumnos, qui antequàm in tyrocinium admittantur, uno alteróve anno, Spiritus ac vocationis suæ documenta dare solent.

Rosaci in Germania prima pietatis & Studiorum rudimenta ponit.

In Ord. D. Benedicti recipitur.

Exacto magna cum laude probationis intervallo, Religione, pietate, monasticæque disciplinæ observantiâ conspicuus, omnibus exemplo & doctrinâ admirationi fuit: adeò, ut nondum sacerdotio initiatus, imò vixdum lanugine tectus, conscenso umbone Theologiam Campidonæ publicè docuerit. Inde per literas à Superioribus domum revocatus, atque ibidem profitendis gravioribus scientijs admotus, Philosophiam, Theologiam, & Jus Canonicum pluribus annis tanto cum plausu & fructu interpretatus est, ut perplures Sancto Gallo eruditos in omni facultate discipulos dederit. Quos verò in doctrina & eruditione instituerat, eosdem in Religiosæ vitæ exercitijs (Superiorum imperio) finito Theologiæ cursu, instruendos suscepit: factus ex legis doctore, morum ac pietatis Magister. Quanta porrò sollicitudine, quantóque zelo, ac fructu operosum hoc munus obierit, ipsius vita cum virtute exacta, ut breviter dicam, abundè testatur.

Docendis gravioribus disciplinis adhibetur.

Functus hoc munere, ex domesticis parietibus in publicam arenam evocatus est ab Universitatis Salisburgensis Moderatoribus, qui eruditionis ejus famâ exciti, Jus Canonicum publicè enodandum eidem commiserunt: qua provinciâ (Theologiæ priùs ac Jurisprudentiæ laureâ donatus) tanta sui nominis fama, tantóque auditorum affluxu defunctus est, ut aulæ Spatium licèt amplissimum, capiendæ jam effusæ Auditorum frequentiæ haud quaquam sufficeret. Id quod Musæ Salisburgenses in *Fœcunda*

Salisburgi Jus Canon. publicè interpretatur.

 arbore

arbore Sfondratina, ingeniosis Emblematibus exornata,Heroico hoc carmine expreſsêre :

Commendatur à Muſis Salisburgenſibus.

Atque ideò paſſim ſtudijs exerta juventus
Auguſtum, Themidis ſacrata palatia, Circum
Tanto diſcentûm numero cumulavit, ut amplo
Quamvis, non tamen immenſam capiente catervam
Limine Palladio, per apertas ſæpè feneſtras
Affuſa, aut foribus deberet plurima turba,
Calcibus inſiſtens, Sfondratum audire docentem.
Scilicet Autumnus ſic primo frigore Progne
Cum gravibus fugiens glaciales Strymonis undas,
Turmatim, & denſo tepidum petit agmine Nilum :
Sic ubi verna ſuum pandit Dea Flora Theatrum,
Et bellè picti jam rident floribus horti
Convolat & ſtreperis glomerat ſe plurima pennis
Cecropij ſtudioſa favi plebecula, flores
Occupat, unde ſuas diſtentet nectare cellas,
Fragrantéſque legat ſuccos, dulcémque medullam,
Et talis concurſus erat, cum publica Juris
Spargeret in dociles Sfondratus ſemina mentes.

Nonnullas Propoſitiones Gallicanas examinat, & refutat.

Cúmque ea tempeſtate nonnullæ periculoſæ ac Sedi Apóſtolicæ injurioſæ Propoſitiones à Clero Gallicano emanatæ, Lutetiâ Salisburgum allatæ eſſent, Archi-Epiſcopus, pro ſua in Sanctam Sedem reverentia, eas uti hæreritis affines Univerſitati refutandas transmiſit; obrigitque Veritatis propugnandæ gloria Cœleſtino; qui conſcripto nobili Libro (cui Titulus *Regale Sacerdotium*) dignitatem Pontificiam ab impacta calumnia eruditè non minùs, quàm fortiter vindicavit. Erant verò Propoſitiones hujus tenoris.

Tenor Propoſitionum Gallicani Cleri.

I. *Quòd neque Papa, neque ullus Eccleſiaſticus jus habeat in temporale Regis, nullam ſuperioritatem, præter divinam agnoſcentis.*

II. *Quòd nullâ potentiâ Eccleſiaſticâ Juramentum ſubditi Regis relaxari poſſit; aut cum eo in cauſa Juramenti diſpenſari.*

III. *Quòd Papa non ſit infallibilis.*

IV. *Quòd ejus deciſiones, & Conſtitutiones non ſint tenenda pro Canonicis, & deciſivis, niſi robur ab Univerſali Eccleſia accipiant.*

V. *Quòd Concilia Oecumenica ſint ſupra Papam, juxta mentem Concilij Conſtantienſis ſeſſione quarta & quinta receptam, & confirmatam à Concilio Baſileenſi.*

VI. *Quòd Regi ſupplicandum ſit, ut Edictum edat, vigore cujus memorata Propoſitiones ut tales in toto Regno promulgentur, ac executioni mandentur : & ut nemo inpoſterum ad gradum Eccleſiaſticum recipiatur, niſi præſtito priùs Juramento eas obſervandi.*

In

En egregios Parisiensis Conciliabuli Canones! (sunt verba doctissimi juxtà ac piissimi Viri Joannis Cerle Canonici & Præcentoris Cathedralis Ecclesiæ Apamiarum, nec non Vicarij Generalis & officialis diœcesis Apamiensis, hoc ipso tempore pro immunitate Ecclesiastica adversus Regalistas & corruptos quosdam Galliæ Episcopos ad carceres usque & sanguinem pugnantis) *pronuntiat*, inquit, *mirificum hoc Concilium, Apostolicæ sedis plenitudinem intra Canonum septa coarctari, præsertim verò Ecclesiæ Gallicanæ libertatibus retundi in negotijs fidei; Si quid Papa ut Papa statuerit, id omnino certum non esse; ut autem sit, Ecclesiæ assensum efficere: Papam subesse Concilio quocunque tempore, quacunque ratione; Synodos Constantiensem & Basileensem ita censuisse. O rem inauditam! Judices sedent Parisijs pauculi Episcopi; stant Papa Conciliúmque Rei. An Papa præstet Concilio, an Concilium Papæ incertum eis est. Unum illis constat, utrique dominari ac præesse augustissimum illorum Conventum; utrique pro sua summa potestate Jus dicunt: in eorum arbitrio positum est, aut Papam supra Concilium, aut Concilium supra Papam evehere; quidquid hi (per errorem licèt) censuerint, Orbi Christiano lex esto.* Quanta, Deus bonè! audacia, temeritas, ambitio!

In Epistola quarta ad Innoc. XI. die 13. Apr. 1682. quam integram exhibet Cardinalis Sfondratus in Gallia Vindicata, Dissert. I. §. 8. folio mihi 421.

Hæ verò Propositiones (quas Clerus Gallicanus die 28. Martij anno 1682. auctoritate Regia Parisiis Congregatus in ultima sessione adversus Pontificiam potestatem, immunitatemque Ecclesiasticam ausu temerario edidit, ac promulgari toto regno petijt) ut tantò pluribus probarentur, tantòque speciosiùs plebeios ac simplices fallerent, *Auctoritate ac nomine Ecclesiæ Gallicanæ* adornatæ sunt: cùm enim nec ratione, nec pietate, nec usu, nec antiquitate fulcirentur, quin potiùs hæc omnia obsisterent, *Auctoritas* quæsita est, & quod rei deerat, titulo compensatum. Sic falsis corruptisque nummis effigies & elogia Principum imponi videmus, ut fallant incautos, tegatque metalli vitium Imaginis reverentia. Quem verò non caperet, quem non afficeret Auctoritas Ecclesiæ Gallicanæ? Certè non facilè quispiam, qui illam Magistram habuerit, errare se credat, aut si erret, excusari errorem posse, imò laudari tam grandi exemplo. Et hæc causa fuit, ut nemo olim Hæreticorum Spiritui Sancto, aliisque sanctis Doctoribus sua dogmata non imponeret, ut tantò dulciora essent, eorum auctoritate ac exemplis condita. Ebion sanctum Petrum; Ariani Lucianum Martyrem, Origenem, ipsumque Antonium Magnum; Pelagiani Augustinum, Zosimum, Clerúmque Romanum jactabant, alij identidem alios. Et ultimis hisce temporibus quid non Lutherus, Calvinus, Zwinglius aliique hujus farinæ Socij egêre, ut suis Opinionibus primitivam Ecclesiam favere ac suffragari ostenderent? Ergo nihil novi est, magnos patronos magnis erroribus quæri, imò & præferri, quò populi saltem studia, animique captentur, istis enim nec tempus, nec cura est, ut, quid singuli scripserint, explorent; sicque magno illo strepitu, umbrisque Nominum ludi se nesciunt, fallique, & tamen falluntur. Idem Clero tum Gallicano Consilium fuit, cùm Propositiones

Malè hæ Propositiones Auctoritate Ecclesiæ Gallicanæ adornantur.

Magnis erroribus communiter magni Patroni quæri solent.

suas

suas in conventu Parisiensi editas pro doctrina Ecclesiæ Gallicanæ jactavit, pulcherrimo quidem, sed falsissimo elogio, nihil enim ab Ecclesiæ Gallicanæ, (saltem veteris) sensu, doctrináque alienum magis dici, aut scribi potuit, quàm quod memoratæ Propositiones continebant: toties enim Ecclesia Gallicana, & in publicis conventibus, & in privatis congressibus, doctrinà, exemplóque contrarium professa est, ut mirari subeat, quinam fuerint illi Galli, qui tantum à Gallis aberant; aut quænam illa Ecclesia Gallicana, quæ Ecclesiæ Gallicanæ tantoperè ac palàm adversaretur? Verùm dicatur quod res est; Sonabant tùm catenæ, carceres, exilia, spolia, & quidquid homines terrere Gallos potuit, nisi præscripta ad Regis placitum loquerentur. Quæ ergo conventiculo illi Parisiensi auctoritas esse potuit, in quo Regis imperium præsedit, terror suffragium inijt, metus decidit, adulatio subscripsit? certè ab emasculatis perterritisque nihil sani, nihil viro dignum Ecclesiastico expectari potuit.

Ecclesia Gallicana dictis Propositionibus non suffragatur.

Sed hæc omnia tam clarè, distinctè, eruditè, ac nervosè à Sfondrato nostro cùm in *Regali Sacerdotio*, tum in *Gallia Vindicata* tractata, examinata, discussa, atque explosa sunt, ut jure merito Galliam ab erroribus vindicasse, Pontificiam auctoritatem stabilivisse, Immunitatem Ecclesiasticam sartam tectam conservasse, Regaliæ causam jugulasse, palmamque ac triumphum de hostibus cum æterna sui nominis gloria revexisse dicendus sit. Porrò quàm generosè, viriliter, ac imperterritè memorabilem hanc in arenam descenderit incomparabilis Athleta Sfondratus, Castrum impietatis eversurus, ex proprijs ejus verbis in Nuncupatione *Galliæ Vindicatæ* ad Innocentium XI. dictis conjici potest: sic enim inter alia proloquitur: *Cæterùm Sanctitatis Tuæ felicitatem, divinámque protectionem, atque ex ista profectas ingentes victorias æstimanti mihi illud solum mærori erat, quod nihil ad tam præclarè gesta conferre ego possem; pudebátque otiosum esse totâ Europâ, Asiâque laborante. Cùm ecce ad manus meas Cleri Gallicani Propositiones, Maimburgi aliorúmque libri pervenêre, quibus & Romanæ Sedis à Salvatore Nostro concessa privilegia, & Ecclesiis Gallicanis libertas adimebatur Regaliæ obtentu. Enimverò calamum pro veritate jam dudum strinxeram; sed cùm viderem Ecclesiæ Gallicanæ auctoritatem tam injustæ causæ prætexi, adverterémque quamplurimos illâ permoveri ad deserendam, aut saltem in dubium revocandam veritatem, aggressus sum præsenti aliisque Dissertationibus hanc ipsam arcem oppugnare, palámque mundo facere*, Gallicanam Ecclesiam pro Vaticano semper stetisse; *eámque causam quam* Sanctitas Tua *tantâ pietate, zelóque prosecuta est, toto Orbe, ac omnibus retrò sæculis professam; & Propositiones in Parisiensi Conventu nuper vulgatas, nullibi magis, ac majoribus exemplis, quàm in ipsa Gallia damnatas esse. Videbam enim everso semel hoc Castro Gallicæ Auctoritatis, nihil ampliùs adulationi, & impietati superesse, ubi sedem metaretur.* Hæc ille. Nos ingesta obiter hac digressione contenti, Lectorem ad *Galliam Vindicatam* remittimus, revertimurque ad institutum.

Sfondrati laus ob vindicatam ab erroribus Ecclesiam Gallicanam.

Quàm imperterritè in arenam descenderit ex ejus verbis liquet.

Cœle-

Cœlestini, è pulvere Scholastico domum Salisburgo reversi, virtutem Abbas Sangallensis experturus, Rosacum eum ire, atque in vicini montis Sacello populorum frequentiâ nobili curam animarum apud ruricolas agere jussit, diebus Dominicis ac festis sacra ad morem Parochorum obeundo, & ad populum linguâ Germanâ declamando. Abest hoc Sacellum à Monasterio Rosacensi leucâ Germanâ, situm in monte prærupto, ac itinere difficili, quod utplurimum pedes, ni pluvio cœlo præpediretur, conficere solebat, secùs equo vehebatur. *Curam Animarum suscipit.*

Intereà, dum eo munere fungeretur, hostis otij, horis à negotijs vacuis Philosophiam composuit, argumento, arte, methodo, & eloquio nobilem, typis posteà Sangallensibus excusam. Abbas patientiam ejus juxtà & virtutem præmiaturus, illustre hoc sydus è tenebris in lucem transtulit: nam Rosaco ad S. Galli ædes revocatum, Vicarium in Spiritualibus Generalem constituit: quo in munere prudentia, discretione, sollicitudine, zelo promovendæ Religionis, & ardore instaurandæ disciplinæ Ecclesiasticæ ita enituit, ut à Clero pariter ac populo amaretur, observaretúrque: Quemadmodum acta Sangallensia in hæc verba testantur: *Quo laudabili moderamine illud evicit, ut omnes illum summa benevolentia & honore tanquam patrem prosequerentur, aequo ei studio, dum corriperet, observantiam; dum parceret, amorem & cultum deferentes.* Innocentius ipse XI. hominis æstimator eximius, zelum ejus, quem in defendendo jure Pontificio ostenderat Episcopatu Novariensi remuneravit. At cùm præter expectationem ea illi dignitas obtigisset, tam humiliter, tamque generosè collatum in se honorem amoliri conatus est, ut scriptis etiam supplicibus literis tum ad Pontificem, tum ad Cardinalem Cybo, utrumque per sacra omnia obtestatus sit, ne ex humili quietáque Monasticæs vita in publicas curas raperetur. Verùm rejectæ utrobique preces, Cœlestinum ingemiscentem atque invitum decretam dignitatem suscipere compulerunt. Dum igitur mandatis obsequi, Infulásque Novarienses adire parat, longæva senectus Abbatem S. Galli ad tumulum, suffragia Patrum Cœlestinum vocaverunt ad mitram. *Nobilem Philosophiã componit.* *Vicarius Generalis constituitur.* *Episcopatu Novariensi donatur.* *Abbas Sangallensis eligitur.*

Itaque dimisso cum bona Pontificis venia Episcopatu, Abbas Sangallensis creatus nihil de pristino in Sanctam Sedem studio remisit: nam Jura Abbatiæ cum zelo tuendi Jus Ecclesiæ partitus, illi diem, huic noctem impendit: ex quibus eruditis vigilijs nati sunt Libri publico applausu excepti; & sunt præter *Galliam Vindicatam*, *Ejus scripta pauca enarrantur.*

Regale Sacerdotium auctum.
Legatio Lavardini.
Historia Nepotismi.
Nodus Prædestinationis dissolutus.
Regalia exenterata, & explosa.

Et qui in Pontifice filiam egregiè tuebatur, nec Matris oblitus,

nas, aliaque id genus adnumeres, eo triennio impensa. Eandem charitatem in cæteris etiam Monasteriis suæ fidei commissis à Præpositis & Præfectis exerceri Princeps munificus jussit. Omitto sequiorem sexum tanta in calamitate pudoris periculo expositum, infantésque parentum solatio destitutos, suis sumptibus & alimentis, donec mitiora tempora illucescerent, enutritos atque provisos. Quæ profusa charitas cùm ei publicum apud omnes conciliasset amorem, dici non potest, quanto posteà quamque acerbo mœrore discedentem è S. Gallo prosecuti sint omnes.

Suis ut Pater indulgentissimus praest.

Cum suæ professionis Religiosis, potiùs ut indulgentissimus Pater, quàm Abbas agens, nihil pro imperio decernere, sed rogantis & suadentis more comiter omnia exsuaviare solebat. Si quem renuentem, aut imperatis repugnantem offenderet, nullo elatus supercilio, vinci ipse quàm vincere malebat. Nulla in eo duritas, nulla exorbitans austeritas cognita est: satis habuit errantes defectuum admoneri; vel si minùs lenitate profecisset, tolerabili aliquo & humanæ infirmati commensurato penso afficere, atque adeo sine strepitu delinquentes ad saniora provocare. Eosdem menstruis exhortationibus ad pietatem, ad virtutem, ad observantiam Regulæ excitabat; illud maximoperè curans, ut quæ alijs proponenda sequendáque statueret, in se omnium primus requireret. Ægrotorum solatio & levamini nullis sumptibus parcens, largè omnia adesse, & subministrari volebat. Morituris post data salutis monita, exhibitáque extremæ pietatis officia, pharmacum immortalitatis utplurimum suis ipse manibus deferebat, porrigebatque. Nihil decentiùs, aut gloriosius reputans, quàm Patrem decessuris adsistere filijs.

Ægrotantibus, & morituris paternè providet.

Officijs divinis antemeridianis cùm pro negotiorum mole raò interesse valeret, Vesperas saltem & Completorium, separatis omnium curis frequentabat. Quæ verò vitam ejus privatam, & pietatis exercitia spectant, pauca admodùm in publicum emerserunt, quòd summo semper studio & se, & bene acta sua arbitrantium oculis subducere consuesceret. Unum occulere non valuit: Singulis annis leprosos invisere solitus, eos brevi adhortatione ad Christianam patientiam, & morbi ignominiam piè ferendam quum animasset, ad eorum pedes prostratus singulis osculum imprimebat, largáque eleemosyna donabat. Ea erat cibi potúsque parsimonià, ut frugalitatem nunquam vel leviter excessisse notatus fuerit: observatúmque cibos suaviores, quibus eum affici certum erat, in instrumenta vertisse mortificationis. Ira, ad quam natura propensiorem fuisse constat, vix alio, quàm felici illo indicio se se prodidit, quòd frequenter offensas beneficijs compensasse sit visus. Cæterùm quàm severè in se ipse animadverterit, à morte visum; & geminis flagellis, quæ stellis argenteis intexta copioso sanguine erubuerunt, & cilicio è filis ferreis contexto, quod aduncis cuspidibus horridum, haud dubiè latera ejus gravi dolore lancinabat. Orationi, cœlestiúmque contemplationi jugiter addictus, amotis arbitris, clausóque cubili, plures non raò horas ante crucis simulachrum meditabundus exegit.

Ejus privatæ actiones, & sanctæ occupationes.

Tantis

Purpura condecoratur.

Tantis virtutibus cognitus Innocentio XII. Pontifici maximo, purpurâ ab eo abſens exornatus presbyterali cum Titulo S.Cæciliæ, Abbatiam S.Galli depoſuit die 12. Decembris anni 1695. Romam delatus, valetudine utplurimum adverſa conflictari cœpit, cui denique intra ſex menſes, ad extrema deductus, collapſis viribus ſuccubuit. Supremum morbum invictâ conſtantiâ, Principe Religioſo dignâ, exhauſit: quin cùm nonnunquam à circumſtantibus de recuperanda ſalute ſpes injiceretur, aiebat: *Si ex voto meo agendum eſſet, mallem ego mori, quàm vivere; quid enim in hoc mundo præter labores, & pericula Deum offendendi lucramur?* Cùm de nimia debilitate lamentanti, P. Carſucchi Soc. Jesu presbyter Chriſti agonizantis verba ſuggereret: *Triſtis eſt anima mea uſque ad mortem*; ſerena fronte repoſuit: *Non ſum triſtis, ſed afflictus: triſtitiam meam triſtitia Chriſti ſanavit.* Non procul ab agone prælegi ſibi voluit Orationem Dominicam, ſalutationem Angelicam, & Symbolum Nicœnum, idque tractim & nervosè. Divino refectus pabulo, ritéque ad luctam inunctus, adſtantes his verbis allocutus, memoratur: *Duæ ſunt cauſæ, quare mors mihi optabilis accidat & grata, prima; quòd in ſtatu me ponat Deum non ampliùs offendendi, & hanc ego gratiam pluris facio, quàm bona omnia cùm ſpiritualia, tum temporalia, quæ per omnem vitam facere potuiſſem. Altera eſt, quòd cùm Deo infinitis Titulis obſtrictus ſim, nihilque habeam, quo meam ergo eum gratitudinem profitear, hanc ipſam mortem eidem in ſignum ſupremi in me dominij offerre poſſim.*

Lethaliter decumbens totum ſe Deo committit.

Libenter moritur, & cur?

Moriturus Opuſculum de Prædeſtinatione magnis viris commendat.

Opuſculum de Prædeſtinatione, *Nodus Prædeſtinationis diſſolutus* intitulatum, quod tunc ſub prælo erat, jam anteà Pontifici tranſcriptum (quaſi Momos & impugnatores, poſteà ſecutos, præſentiret) per familiarem ſuum Cardinali Leandro Colloredo, & Coſmo III. Hetruriæ Duci enixè commendavit. Hæc fuit ſuprema rerum temporalium optimi Cardinalis cura.

Denique Pridie Nonas Septembris anni 1696. cùm anteà deficiente jam voce ter ſanctiſſima Nomina Jesu & Mariæ invocaſſet, & Angelicam ſalutationem devotiſſimè recitaſſet, defixis in cœlum oculis, ſubridente ore quietiſſimè expiravit, anno ætatis quinquageſimo ſecundo. Romæ ære ac luctu publico ſepultus fuit in Eccleſia ſui Tituli, expenſas funeris Camera Apoſtolica ſolvente. Religioſæ namque cuſtos paupertatis hoc unum deſideravit, aliquid habere, ut familiaribus ſatisfaceret.

Romæ piè decedit, ac publico luctu funeratur.

Epitaphium nactus eſt commune cum Paulo Cardinali Sfondrato, patruo ſuo, qui obijt die 14. Februarij anno ſalutis 1618. quemadmodum libro V. n.55. in ejus vita memoravimus. Eſt autem hujusmodi.

Ejus epitaphium.

Coelestinus Tit. S. Cæciliæ S.R.E. Presbyter
Cardinalis Sfondratus; miserrimus peccator,
atque ejusdem Virginis humilis Servus, ad cujus
pedes hic humiliter requiescit.
Vixit annos LII. Obiit Pridie nonas Septembris
Anno M.DC.XCVI.
Orate Deum pro eo.

Cœle-

Cœleſtinum noſtrum ob incomparabilem doctrinam, magnámque virtutum minimè vulgarium copiam, ſummis laudibus extulêre viri doctrina, Religione, & dignitate præſtantes: inter quos eminent Joannes Damaſcenus Ordinis Minorum Conventualium Theologiæ Magiſter, Joannes Maria Gabriellius Ord. Ciſtercienſis Procurator Generalis Theologiæ Doctor, Joſeph Bartholus Sacræ Romanæ & Univerſalis Inquiſitionis Notarius, Aliique non pauci: leguntur etiam in ejus laudem Muſæ Salisburgenſes, ſeu Liber, cui Titulus *Arbor fœcunda* emblematibus affabrè ſculptis exarata, dulci explicata Poëſi, tanti Cardinalis dignum trophæum. Mirum ut ſit, repertum eſſe altero ab ejus obitu anno, neſcio quem Secretarium Rhemenſem, hominem Gallum, profligatæ fidei & vitæ impoſtorem, ambitionis, odij, & livoris plenum, qui incitante orco, cui litavit, ſanctiſſimos viri manes, canis inſtar immundi publico allatratu inquietare, plauſtris convitiorum onerare, atque ob emiſſum *Prædeſtinationis Nodum* hæreſis etiam nota inurere, hæreticis ipſe par non erubuit. At quoniam à doctiſſimis viris, in auxilium Sfondratianæ innocentiæ, urgente Deo, excitis, os loquentis iniqua egregiè & pro meritis contuſum occluſúmque eſt, ſupervacaneum æſtimo, vel verbulum in deperdito & ſat confuſo homine (ſi tamen hominis & non potiùs furiæ alicujus nomen meretur) deperdere.

Multorum Elogia meretur.

Secretarius Rhemenſis Sfondrati hoſtis, in Appendice ad Nodum Prædeſtinationis pro meritis vapulat.

Agunt ejus memoriam, præter citatos ſupra Auctores, Joannes Palatius in Faſtis Cardinalium annis ab hinc decem in lucem emiſſis, Volumine V. quem Lector conſulere poterit. Item Appendix ad nodum Prædeſt.

CONCLUSIO TOTIUS OPERIS.

Auctoris finalis peroratio.

TAndem, Lector Benevole, post non modicos labores Operi nostro (quod ob meros purpura & Doctrina præstantes viros *Purpuram Doctam* appellavimus) finem propitio DEO imponimus. Quoniam etsi nonnulli restent Eminentissimorum Scriptorum, relatu nostro haud indigni, nobis tamen tum ex Auctorum inopia, tum ex defectu petitæ quidem sed non semper obtentæ notitiæ impossibile fuit omnium omnino Cardinalium Doctorum nomina, nedum gesta investigare. Eos verò, quorum notitiam ac certitudinem Româ & aliundè habere potui, diligenter collegi, digessi, suoque quemquam ordine & loco, ut par erat, collocavi. Neque tamen ignoro, quàm multi hodiedum ex Purpuratis Ecclesiæ Principibus, ingenio, Doctrina, eruditione, virtutibus, ac libris etiam editis clarissimi supersint ac vivant, quorum ego modestiæ parcens hoc in Opere nullam mentionem feci: non quòd eos Catalogo nostro indignos reputaverim, (quæ enim hæc esset temeritas, ne dicam ambitio?) sed quòd, ut Bellarminus de Scriptoribus Ecclesiasticis agens prudenter observat, æquum non sit de viventium ingenijs aut operibus judicare. *Lauda hominem post vitam*, inquit sermo divinus, *magnifica post consummationem*: quasi dicat, ut ingenuè interpretatur S. Maximus *Duplici ex causa utiliùs est hominum magis memoriæ laudem dare, quàm vitæ: ut illo potissimùm tempore merita eorum extollas, quando nec laudantem adulatio movet, nec laudatum tentet elatio.* Huic igitur divino æquè ac humano effato si insistimus, si inhæremus, obsequimúrque, non utique malam gratiam apud posteros, aut mordacem cujusdam Zoili linguam merebimur, sed laudem potiùs, atque commendationem. Nam quemadmodùm prudentis viri est, laudem in hac vita non appetere, sed mereri: Sic & Sobrij scriptoris est, merentem in vita nonnisi post fata laudibus extollere: ne laus ipsa, quæ vitâ functo justè rectéque decernitur, si viventi tribuatur, mutato nomine assentatio dicatur.

Cur de viventibus Cardinalibus non scripserit?

Excusatio Authoris.

Porrò feci in adornando hoc Opere quantum potui, non quantum volui, quippè qui omnes omninò, quotquot sunt, vel unquam retro antè ad hæc usque tempora fuerunt (si licuisset) Purpuratos Scriptores mihi conciliassem. Id verò cùm alienâ potiùs, quàm meâ culpâ consequi non valuerim, utpotè plu-

ries

ries in honestissima licèt nominum petitione repulsam passus, coactus denique fui vel invitus nobilem hanc provinciam posteris scriptoribus prosequendam relinquere, ut de sua illi deinceps vena addant, ubi ego fatigatus potiùs, quàm satiatus destiti. Cæterùm *contestor vos Patres Purpurati* (quæ Joannis quondam Trithemij de Scriptoribus Ecclesiasticis non vulgariter meriti oratio fuit) *qui cœlica regna tenetis, quique hunc nostrum Catalogum sacratis vestris nominibus, ingeniis, & lucubrationibus exornatis, quatenùs si vera, si justa, si digna, si denique grata de vobis scripsimus, Omnipotentis Dei clementiam pro nobis exoretis, ut culpas abluat, veniam tribuat, sanctum propositum confirmet, intellectum illuminet, affectum purificet, & participes gaudiorum vestrorum clementer efficiat.* Quod si verò in aliquibus fortassè minùs, quàm res ipsa requirebat, potuimus; veniam nobis Heroës sacratissimi, quam efflictim petimus, date. Quoniam sicubi erratum est, vitium est ignorantiæ, non voluntatis: imò si vitium est, eorum est, qui nobis aliter, quàm se res habet, Opuscula vestra, vel ingenia descripserunt.

Oratio Trithemij, oratio Authoris.

Lectorem denique hujus qualiscunque Operis pro sua humanitate monemus & obsecramus, ne facilè contra nos moveatur, stylúmque vertat, si Cardinalium nomina, genus, patriam, dignitatem, vel opuscula secùs exarata invenerit, quàm ipse forsitan alibi legerit; *cùm Historiarum transacti temporis dissonantiam* (ut optimè notat prælaudatus Trithemius) *nemo unquam exactè adeo conciliare potuerit, ut nunquam error, aut nævus irrepserit.* Neque nos aliquid scienter scripsimus, quod non gravium virorum auctoritate munitum, vel luculentis Authorum testimonijs cognovimus comprobatum. His tamen non obstantibus (sicut in principio hujus Operis ingenuè professi sumus) libenter cedimus opinioni cujuscunque benevoli correctoris, quam & veritas solidam, & charitas reddiderit sinceram.

Lectoris humanitatem implorat.

Novissimè verò deridendi nobis veniunt æmuli, præsertim illi, qui à fide orthodoxa alieni, atque adeò à luce veritatis aberrantes, immundorum instar canum ex consuetudine pessima latrantes, omnia damnant, omnia vituperant, omnia lacerant, quæ vel ipsi non fecerunt, vel erroneis suis opinionibus invenerint contraria. Mox enim ut vel modicum inspicere ac legere cœperint, iniquo elati supercilio stomachantes, *Hoc & illud non verum esse*, vociferantur, judices temerarij priusquàm examinatores veritatis effecti. Sed quæ nobis causa cum lividis hisce allatratoribus, qui nihil vituperant nisi bonum, nihil laudant nisi malum? Contemnendi sunt, explodendi sunt, & ad tenebras suas, unde emersêre, relegandi, non docendi. Nos autem, etsi displicere malevolis & obtrectatoribus existimemus glo-

Momos, ut par est, deridet.

gloriosum, bonis tamen & eruditis viris placuisse multò gloriosiùs arbitramur; à quibus (sicubi erratum esset) uti libenter corripimur, sic & correcti fructuosiùs emendamur. Excuset nos ingenuus litterarum amor, qui nos hùc pepulit. Excuset sancta DEI Ecclesia, pro cujus honore decorum hoc onus intrepida cervice subivimus, & cujus sano, sancto, ac infallibili judicio omnia, quæ scripsimus, prona voluntate unà nobiscum subjicimus, commendamus, & finimus.

Judicio Ecclesiæ se committit atque commendat.

F I N I S.

IN-

INDEX NOMINUM, VERBORUM, AC Rerum memorabilium in hoc Quinto & Sexto Libro contentorum,

B.

ejus

Famu-

Scar-

Spinola

V. Ve

V.

W.

X.

F I N I S.

Errata Typi eruditus Lector pro sua prudentia hoc modo corriget.

Folio 6. Lin. 41. *ut* Lege *ut ei.* Fol. 34. lin. 2. quorum. leg. quarum. Fol. 41. lin. 19. modestiæ. leg. molestiæ. lio. 30. illustris. leg. illustrius. Fol. 57. lin. 28. augusto. leg. angusto. Fol. 58. lin. 27. obij. leg. obijt. Fol. 61. lin. 41. Januarij leg. Januario. Fol. 63. lin. 22. Pontificatum. leg. Pontificum. Fol. 64. in 30. expeditus. leg. expetitus. Fol. 79. lin. 9. nubilis. leg. nubila. Fol. 77. lin. 12. ipsa. leg. ipse. Fol. 90. lin. 17. Turonio. leg. Turnonio. Fol. 134. lin. 41. silentia, leg. silentio, Fol. 145. lin. 16. utrius. leg. utriusque. Fol. 158. lin. 9. munere. leg. munere ita. Fol. 175. lin. 21. exanimi. leg. examini. Fol. 176. lin. 16. laurem. leg. laurum. Fol. 182. lin. 30. utrisque. leg. utriusque. Fol. 191. lin. 6. consuit. leg. censuit. Fol. 285. lin. 14. devicit. leg. devinxit. Fol. 307. lin. 27. annos. leg. annum. Fol. 335. lin. 10. oratori; leg. oratorij. Fol. 336. lin. 41. Gallicas. leg. Gallias. Fol. 351. lin. 13. n. 14. leg. n. 17. Fol. 356. lin. 39. in. leg. inter. Fol. 366. lin. 35. canditarsu. leg. candidatus. Fol. 380. lin. 31. n. 32. leg. n. 35. Fol. 384. lin. Ult. Cardinalum. leg. Cardinalium. Fol. 395. lin. 12. feciliùs. leg. faciliùs. Fol. 399. lin. 24. inauditúque. leg. inauditúmque. Fol. 401. lin. 11. momento. leg. monumento. lin. 15. m. 55. leg. m. 88. Fol. 433. lin. 20. Perrò. leg. Porrò. lin. 42. doctriam. leg. doctrinam. Fol. 442. lin. 21. adnimadverterat. leg. animadverterat. Fol. 455. lin. 29. post *divinarúmque*, pone: *rerum.* Fol. 474. lin. 15. Lectiori. leg. Lectori. Fol. 477. lin. 28. idem. leg. item. Fol. 478. lin. 7. publicum. leg. publicam. Fol. 488. lin. 40. faris. leg. Faris. Fol. 490. lin. ult. novi. leg. novis. Fol. 498. lin. 40. Aquitaniâ primæ. leg. Aquitaniæ primâ. Fol. 539. lin. 17. infirmati. leg. infirmitati.